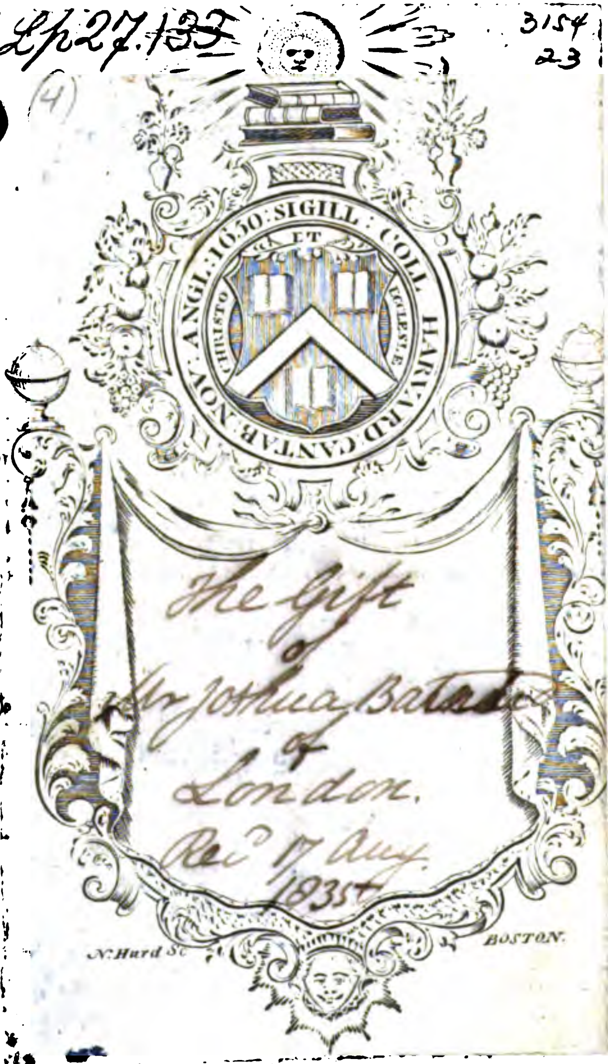

SIGILL : COLL : HARVARD : CANTAB : NOV : ANGL : 1650
CHRISTO ET ECCLESIAE
The Gift
of
Mr Joshua Bates
of
London.
Rec^d 17 Aug.
1835.
N. Hurd Sc
BOSTON.

C. PLINII SECUNDI

NATURALIS HISTORIÆ LIBRI XXXVII.

EX EDITIONE GABRIELIS BROTIER

CUM NOTIS ET INTERPRETATIONE

IN USUM DELPHINI

VARIIS LECTIONIBUS

NOTIS VARIORUM

RECENSU EDITIONUM ET CODICUM

ET

INDICIBUS LOCUPLETISSIMIS

ACCURATE RECENSITI.

VOLUMEN SECUNDUM.

LONDINI:

CURANTE ET IMPRIMENTE A. J. VALPY, A. M.

1826.

C. PLINII SECUNDI

NATURALIS HISTORIÆ

LIB. III.

C. PLINII SECUNDI

NATURALIS HISTORIÆ

LIBER III.

Primus et secundus Europæ sinus.

1. HACTENUS de situ, et miraculis terræ, aquarumque et siderum, ac ratione[1] universitatis, atque mensura. Nunc de partibus: quanquam infinitum id quoque existimatur, nec temere sine aliqua reprehensione tractatum.[2] Haud ullo in genere venia justiore,[3] si modo minime mirum est, hominem genitum non omnia humana novisse. Quapropter auctorem neminem unum sequar: sed ut quemque verissimum in quaque parte arbitrabor. Quoniam commune ferme omnibus fuit, ut eos quisque diligentissime situs diceret, in quibus ipse prodebat:[4] ideo nec culpabo, aut coarguam quenquam. Locorum nuda nomina, et quanta dabitur brevitate[5] ponentur, claritate causisque dilatis in suas partes: nunc enim sermo de toto est. Quare sic accipi velim, ut si vidua[6][a] fama sua nomina, qualia fuere

CAP. I. 1 Ita Chiffl. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *ac siderum, et ratione* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov. Mox vet. Dalec. *atque mensuræ*.—2 Vet. Dalec. *id quoque æstimatur . . . tractandum*.—3 Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov. *venia justior est*.—4 Margo edd. Dalec. et Gronov. *disceret, ex quibus ipse prodibat*.—5 Ibid. *quantum dabitur brevi*.—6 Vet. Dalec. *ut sicubi vidua*; Chiffl. *ut si dividua*.—

NOTÆ

[a] *Ut si vidua*] Oppidorum, inquit, ita nunc audienda sunt nomina, tanquam cum primum fuere condita, ut obscura scilicet ingloriaque, citentur.

primordio ante res ullas gestas, nuncupentur: et[7] sit quædam in his nomenclatura quidem, sed mundi rerumque naturæ.

Terrarum orbis universus in tres dividitur partes, Europam, Asiam, Africam. Origo[b] ab occasu Solis et Gaditano freto, qua irrumpens Oceanus Atlanticus in maria interiora diffunditur. Hinc intranti dextra Africa est, læva Europa: inter has[c] Asia.[8] Termini, amnes Tanais et Nilus. Quindecim[d] M. pass. in longitudinem, quas diximus,[e] fauces Oceani patent, quinque M. in latitudinem, a vico Mellaria Hispaniæ ad promontorium Africæ Album,[f] auctore Turranio Gracili[9] juxta genito. T. Livius, ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, ubi minus,[10][g] VII. M. pass. ubi vero plurimum, X. M. Tam modico ore tam immensa æquorum vastitas panditur. Nec profunda altitudo miraculum minuit. Frequentes[h] quippe tæniæ candicantis vadi carinas territant. Qua de causa Limen interni maris multi eum locum appellavere. Proximis autem[11][i] faucibus

7 Chiffl. delet τὸ *et*, probante Dalecampio.—8 Ita Chiffl. *inter h. A. est* edd. vett. item Harduin. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—9 Ita vet. Dalec. aliique codd. ap. Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Turranio Graccula* edd. vett. ante Harduin.—10 Ita Chiffl. Regg. Harduin. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *ubi minimum* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Lugd. 1606. Dalec. Elz. et Gronov.—11 Ita Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Proxima autem* edd. vett. Mox, margo edd. Dalec. et Gronov. *coërcent veluti clau-*

NOTÆ

[b] *Origo*] Melam sequitur, ita scribentem I. 4. operis de situ Orbis: 'Nunc exactius,' inquit, 'oras situsque dicturo, inde est commodissimum incipere, unde terras nostrum pelagus ingreditur,' &c.

[c] *Inter has*] Nam Europæ Asia Africæque obtenditur.

[d] *Quindecim*] Sic Martianus, lib. VI. c. de rotunditate terræ, p. 201.

[e] *Quas diximus*] Plane modo, his verbis: 'Gaditano freto,' &c.

[f] *Album*] Nunc *Capo Spartel*: idem Ampelusia vocitatum, V. 1.

[g] *Ubi minus*] Ubi plurimum, decem: ubi minus, septem: ubi minimum, quinque mill. pass. ut dictum est proxime antea. Vide Notas et Emend. num. 1.

[h] *Frequentes*] Adeo parum depressi fundi mare ibi esse significat, ut vadum ipsum saxosum appareat, ac per latitudinem freti ab Europa in Africam instar tæniæ fasciæve candicantis porrigatur: ταινίαν ὕφαλον appellat Strabo, lib. I. p. 49.

[i] *Proximis autem*] Montes, inquit, utrimque impositi faucibus quæ fre-

utrimque impositi montes coërcent claustra. Abyla Africæ, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ.[12] Quam ob causam indigenæ columnas ejus Dei vocant, creduntque perfossas[13] [j] exclusa antea admisisse maria, et rerum naturæ mutasse faciem.

(I.) Primum ergo de Europa altrice victoris omnium gentium populi, longeque terrarum pulcherrima, quam plerique merito non tertiam portionem fecere, verum æquam; in duas partes, ab amne Tanai ad Gaditanum fretum, universo orbe diviso. Oceanus hoc quod dictum est[k] spatio Atlanticum mare infundens,[14] et avido meatu, terras, quæcumque venientem expavere, demergens: resistentes quoque flexuoso littorum anfractu lambit: Europam vel maxime recessibus crebris excavans: sed in quatuor præcipous[15] sinus. Quorum primus[l] a Calpe Hispaniæ extimo (ut dictum est) monte Locros[m] et Brutium[16] usque promontorium immenso ambitu flectitur.

stra.—12 *Herculis meta* Chiffl.—13 Pintian. *perfossos*, sub. montes.—14 Margo edd. Dalec. et Gronov. *in Atlanticum mare se infundens.* Mox vet. Dalec. *venientem exspectavere, excepere.*—15 Ita Chiffl. aliique codd. ap. Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *præcipue* edd. vett. ante Harduin.—16 *Locros Brutium*, omisso *et*, Chiffl.

NOTÆ

tum urgent, sibique propinquant, claustra hujuscemodi continent. Id acceptum a Mela, II. 6. 'Deinde angustissimum pelagus, et proxima inter se Europæ atque Africæ littora, montes efficiunt, ut initio diximus, columnæ Herculis, Abyla, et Calpe.'

[j] *Perfossas*] Vide Notas et Emend. num. 2. De re ipsa Pomponius, ut solet, pereleganti brevitate, I. 5. 'Hunc Abylam,' inquit, 'illum Calpen vocant: columnas Herculis utrumque. Addit fama nominis fabulam: Herculem ipsum junctos olim perpetuo jugo diremisse colles, atque ita exclusum antea mole montium Oceanum, ad quæ nunc inundat, admissum.' Seneca Natur. Quæst. VI. 29. 'Sic et Hispanias a contextu Africæ mare eripuit.'

[k] *Hoc quod dictum est*] Gaditano freto.

[l] *Quorum primus*] Is Ibericum mare, Sardoum, Tyrrhenumque complectitur.

[m] *Locros*] Pomponius quoque prope Brutium promontorium Locros statuit: 'Tertius sinus,' inquit, 'inter promontoria Zephyrium, et Brutium, Consilinum, Cauloniam, Locrosque circumdat.' Brutium vero promontorium illud est quod cap. 10. Leucopetra appellatur.

II. In eo prima Hispania terrarum est, ulterior appellata, eadem Bætica. Mox a fine Urgitano [1] [a] citerior, eademque Tarraconensis ad Pyrenæa juga. Ulterior in duas, per longitudinem, provincias dividitur.[2] Si quidem [b] Bæticæ latere septemtrionali prætenditur Lusitania, amne Ana [c] discreta. Ortus hic Laminitano [d] agro citerioris Hispaniæ, et modo se in stagna fundens, modo in angustias resorbens, aut in totum cuniculis condens, et sæpius nasci gaudens, in Atlanticum Oceanum effunditur. Tarraconensis [3] autem affixa Pyrenæo, totoque ejus latere decurrens, et simul ad Gallicum [e] Oceanum Iberico a mari transversa se pandens, Solorio [f] monte, et Oretanis [g] jugis, Carpetanisque, et Asturum, a Bætica atque Lusitania distinguitur.

III. Bætica,[a] a flumine eam mediam secante cognominata,

CAP. II. 1 Dalec. legit, *a sinu Virgitano*.—2 Chiffl. *in duas partes dividitur*.—3 *Tarraconensis autem hinc affixa* Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz. Mox *transversim* vet. Dalec.

NOTÆ

[a] *A fine Urgitano*] Ab oppido Urci, qui Bæticæ finis, idemque Tarraconensis initium, ut dicetur cap. 3. et 4. Urci, Urgi, Virgi, omnia ejusdem oppidi sunt nomina. Hodie *Almacaren*. Martianus a Plinio mutuatus, lib. VI. pag. 202. cap. de Hispania: 'Ab Urcitano fine,' inquit, 'qua citerior meat, Tarraconensis dicitur,' &c. Mela, II. 6. 'Virgi in sinu quem Virgitanum vocant.'

[b] *Si quidem*] Martianus, loc. cit.

[c] *Ana*] Nunc Maurorum lingua *Guadiana*, hoc est, *flumen Anas*. Ἄνας Straboni, lib. III. p. 139.

[d] *Laminitano*] Ab oppido, quod Λαμίνιον vocat Ptolemæus, in Carpetanis, II. 6. Laminium Antoninus, in Tarraconensi, quod a capite fluminis Anæ distare ait idem VII. pass. mill. Hodie oppido nomen est *Montiel*, et idem circumjacenti agro, *Campo de Montiel*: nec procul a fontibus se in diversa stagna fundit, ac se ipse premit subinde angustioribus alveis, mox in totum cuniculo se abscondit, sæpius ita nasci gaudens: quod circa Metellinum oppidum, multis ab ipsius exortu millibus, contingere falso veteres credidere.

[e] *Ad Gallicum*] Qui et Aquitanicus appellatur.

[f] *Solorio*] Solurium vocat Isidorus, Orig. XIV. 8. qui montium Hispaniæ altissimum prodit. Nunc vocant *Sierra de los Vertientes*.

[g] *Oretanis*] Oretana juga, hodie *Sierra di Alcaraz*: Carpetana, *Sierra di Guadalupe*, *Sierra di Pico*: Asturum denique, *Sierra de las Asturias*. Pro *Asturum* frustra *Vettonum* reponit Joan. Genes. Sepulveda, Epist. III. 45. ad Pintianum, p. 191.

[a] *Bætica*] Andalusia nunc est, cum parte Granatensis regni.—'Unde sit autem Andalusiæ factum nomen, mi-

cunctas provinciarum divite cultu, et quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Juridici[b] conventus ei quatuor, Gaditanus, Cordubensis, Astigitanus,[1] Hispalensis. Oppida omnia numero CLXXV.[c] In iis coloniæ IX.[2 d] municipia VIII. Latio[3] antiquitus donata XXIX. libertate VI. fœdere III. stipendiaria CXX. Ex his digna memoratu, aut Latiali sermone dictu facilia, a flumine Ana, littore Oceani, oppidum Onoba,[4] Æstuaria[e] cognominatum: interfluentes,[5] Luxia, et Urium.[f] Mariani[g] montes:[6] Bætis[h] fluvius: littus

CAP. III. 1 *Asticianus* Chiffl.—2 Gronov. et al. vett. *In iis coloniæ VIII.* Mox Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz. *municipia XVIII.*—3 Dalec. legi jubet: *Latio jure*, ut infra cap. 4. Mox *fœdere II.* edd. vett. ante Harduin. *fœdere III.* in Chiffl. alioque cod. ap. Laet, item in edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *stipendiaria CCX.* edd. vett. et Gronov.—4 *Ossonoba* edd. vett. ante Harduin.—5 *Interfluunt* vet. Dalec.—6 'Male Mss. *Hareni montes.* Eruditus Harduinus in altera sua editione, *Arenæ montes.* In aliis editionibus, *Ariani.* Sunt Mariani montes, Ptolem. II. 4. Nunc *Sierra-Morena.* Inde forte appellatum æs Marianum, de quo infra Plinius XXXIV. 1.' *Brotier.*

NOTÆ

hi fateor esse incompertum. A Vandalis enim, opinor, Vandalia diceretur. Orientales, quibus ignoti sunt Vandali, inquit D. D'Herbelot, in Biblioth. Orient. p. 114. fabulantur ab Andaluso Iapheti filio, Noë nepote, Andalusiam nomen accepisse.' *Ed. sec.*

[b] *Juridici*] Quo tempore Romani Hispanias tenuere, suos in illis Senatus Judiciarios habebant, quos 'Conventus Juridicos' suo nomine appellabant. Huc finitimi, tanquam ad Coloniæ metropolim, jus petituri, et de controversiis quæ orirentur disceptaturi, conveniebant: quemadmodum hodieque in Gallia forum juris publici (Parlamenti Curiam vocant) Lutetiæ Parisiorum, et Tolosæ, et alibi constitutum perdurat: et in Castellæ regno, Prætorium Vallisoletanum, et Granatense.

[c] *Numero CLXXV.*] Sic Martianus, lib. VI. cap. de Hispania, p. 203. librique omnes.

[d] *In his coloniæ IX.*] Vide Notas et Emend. num. 3. ubi eadem opera, quid coloniæ sint, quid municipia, quid donata Latio oppida, quid denique fœderata, ac stipendiaria, dicturi sumus.

[e] *Onoba, Æstuaria*] Ab æstuariis eo loci frequentibus. Sunt autem æstuaria (ἀναχύσεις Straboni, lib. III. p. 140.) loca quæ marinis aquis referta sunt ex inundationibus pelagi, per quas sæpe in mediterranea fluviorum instar navigantes accedunt. Oppidum id porro Anæ fluvii ostiis, ubi æstuaria fiunt accedente mari, proximum, nunc esse *Gibraleon* Rodericus Carus recte censet, Antiq. Hispal. III. 75. Vide Notas et Emend. num. 4.

[f] *Luxia, et Urium*] Nunc amnes eos *Odier* et *Tinto* vocant, inter Anam et Bætim fluentes.

[g] *Mariani*] Ab Urio amne ad Bætim perpetua sunt montium juga.

Corense[7] [i] inflexo sinu; cujus ex adverso Gades, inter insulas[j] dicendæ. Promontorium Junonis,[k] Portus Bæsippo.[l] Oppida: Belon,[m] Mellaria:[n] fretum ex Atlantico mari. Carteia,[o] Tartessos[8] a Græcis dicta. Mons Calpe.[p] Dein littore interno[q] oppidum[9] Barbesula cum fluvio. Item Salduba:[r] oppidum Suel: Malaca[s] cum fluvio, fœderato-

—7 *Littus Curonense* Chiffl. Vid. infra Not.—8 *Carpessum* Appian. Pausan. et Leopard.—9 Vet. Dalec. *oppida.*—10 *Item Salduba duba oppidum, Suel*

NOTÆ

Vide Notas et Emend. num. 5.

[h] *Bætis*] Nunc *Guadalquirir* vocant: quæ vox Arabibus Fluvium magnum sonat.

[i] *Littus Corense*] Mss. Reg. 1. 2. &c. *Curense.* Littus id a Bæti amne ad *Rio Guadalete* porrigitur, ubi oppidum *S. Lucar di Barameda.*

[j] *Inter insulas*] Lib. IV. cap. 36.

[k] *Junonis*] Nunc *Capo de Trafalgar.* Ptolemæo, II. 4. ἀκρωτήριον, ἐν ᾧ ναὸς Ἥρας.

[l] *Bæsippo*] Hodie *Puerto Beges,* vel *Beger.* Vide Notas et Emend. num. 6.

[m] *Belon*] Ptolemæo, loc. cit. Βαίλων πόλις καὶ ποταμός. Marciano quoque Heracl. p. 70. Stephano Βελὼν, πόλις καὶ ποταμὸς τῆς Βαιτικῆς, κ. τ. λ. post Strabonem, lib. III. p. 140. Hodie *Tariffa,* ad fretum.

[n] *Mellaria*] Μενλαρία Marciano Heracl. p. 70. Nunc diruta: loco nomen *Milarese.*

[o] *Carteia*] Καρτηΐα Ptolemæo, II. 4. Nummus est ex ære minimo, apud P. Albaret, e Societate nostra, Turnonii, inscriptus, CARTEIA, quem ad nos ille inspiciendum misit. Pictus ea parte Genius civitatis est: pars altera est usu detrita. Fabrica manifeste Hispanica. Oppidi illius hodie rudera vix supersunt. Portus superest admodum capax, cum castello, *Torre di Cartagena,* corrupto a vetere Carteia nomine. Roder. Carus, Antiq. Hispal. III. 24. Mela, II. 6. 'Carteia (ut quidam putant) aliquando Tartessus.' Pausan. Eliac. lib. VI. poster. p. 378. et Strabo, lib. III. p. 151. Ἔνιοι δὲ Ταρτησσὸν τὴν νῦν Καρτηΐαν προσαγορεύουσι. Gadium insulam Tartessum quoque vocitatam dicemus IV. 36. Et in insula ad Bætis ostia tertiam eo nomine urbem veteres agnovere. Strabo, p. 148.

[p] *Mons Calpe*] Cum oppido cognomine, cujus meminere Strabo lib. III. p. 140. Antoninus, et nummus antiquus, C. I. CALPE, hoc est, *Colonia Julia Calpe,* apud Spanhem. p. 766. Sed eadem plane ea est cum Carteia superius dicta. Montis ipsius nomen extat in vetusta Inscriptione, qua Herculis facta narrantur, apud Reinesium p. 347. ΕΠΙ. ΤΟ. ΚΑΛπείο ΟΡΟΣ. ΗΛΘΕ.

[q] *Littore interno*] Littore interni maris, hoc est, mediterranei: ibi enim oppidum Barbesula, nunc *Guadajara,* ad amnem hodieque cognominem: Marcianus Heracl. ἀπὸ Καρτηΐας εἰς Βαρβήσολα . . . ἀπὸ δὲ Βαρβησόλων, κ. τ. λ. Fluvii Βαρβησόλα meminere Ptolem. II. 4. et Tzetzes, Chiliad. VIII. 712.

[r] *Item Salduba*] Hoc est, ut Barbesula, sic etiam Salduba olim oppi-

rum.[10] Dein Menoba[t] cum fluvio. Sexifirmum[11][u] cognomine Julium, Selambina,[v] Abdera. Murgis[w] Bæticæ finis. Oram eam universam originis Pœnorum existimavit M. Agrippa. Ab Ana[x] autem Atlantico Oceano obversa[y] Bastulorum Turdulorumque est.[12] In universam Hispaniam M. Varro pervenisse Iberos,[z] et Persas, et Phœnicas,

Melacha cum fluvio, &c. Pro *Suel* Chiffl. *sire.*—11 *Sexifirmum* Ptolemæo; *Sexti Firmum* edd. vett. Vide infra notam.—12 Pinetus hæc interserit: *Turduli a Bæti fluvio ad Ætnam usque protenduntur. Eorum finis ad promontorium*

NOTÆ

dum cum fluvio fuit cognomine: Suel non item. Salduba hodie *Marbella* est: ad amnem olim cognominem, qui nunc *Rio Verde* dicitur. Σοῦελ inter Marbellam et Malacam, in regno Granatensi castellum est, hodie *Molina*. Refert hæc oppida Mela, II. 6. *Manoba, Malaca, Suel, Salduba, Lacippo, Barbesul.* Inscriptio vetus apud Reinesium, p. 131. MVNICIPIO SVELITANO. Sunt qui velint esse Fuengirolam, vicum a Malaca leucis quatuor dissitum, ubi hæc reperta erutaque inscriptio est, sed ficta eadem et recens.

[s] *Malaca*] Malaca, inquit, fœderatorum oppidum est, cum fluvio. Ptolemæo II. 4. Μάλακα, qui vicinum amnem Σάδουκαν vocat. Oppido incolæ nomen fecere *Malaga:* Galli, *Malgues:* amni, *Guadalquivireio*: sive *Fiu Grande*. Regio vino nobilis, in Granatensi regno.

[t] *Menoba*] Μαίνοβα Straboni, lib. III. p. 143. Ptolemæo Μάνοβα, mendose. Fluvio nomen est hodie *Fiu Frio*, seu Frigidus amnis: oppido, *Torres*, in littore regni Granatensis.

[u] *Sexifirmum* [*Sexti Firmum*] Mss. *Sexifirmum.* Mela, loc. cit. *Ex* vocat: *Sexitanum*, Antoninus: Σὲξ Ptolemæus, II. 4. hodie *Almunecar.* Vide Notas et Emend. num. 7. Hinc salsamentis Exitanis, sive Sexitanis nomen, de quibus Strabo lib. III. p. 156. aliique.

[v] *Selambina*] Σηλάμβινα Ptolemæo, loc. cit. et mox Ἄβδαρα, Straboni, loc. cit. Αὔδηρα, Stephano Ἄβδηρα. Illam hodie *Salobrena* incolæ, istam *Almeria* vocat Mariana, Hist. Hisp. X. 18. p. 503. utramque regni Granatensis. Aliis Abdera *Adra* esse videtur, haud adeo abludente ab Abdera vocabulo, medio fere inter Selambinam et Almeriam intervallo.

[w] *Murgis*] Antonino Murgi, a Sexitano, M. P. XXXVIII. Hodie Almeria est, si Mendozam audimus in Conc. Illib. *Muxacra*, in ora ulteriore versus Septemtrionem, si Marianam, Hist. Hisp. I. 3. cui subscribimus. Alia porro ab ista Μοῦργις Ptolemæi est, II. 4. in mediterraneis Turdulorum Bæticorum oppidis. Alia item quam hodie Murciam vocant, regni caput, oppidum et a mari, et ab ora hac quam lustramus longe dissitum.

[x] *Ab Ana*] Ad fretum usque. Mela, III. 1. A freto 'ad flumen Anam Turduli et Bastuli habitant.'

[y] *Obversa*] Subintellige, ora. A Turdulis sive Turdetanis, Bætica tota olim Turdetania appellata. Vide Strab. lib. III. p. 139.

[z] *Iberos, &c.*] De his omnibus vide Diodor. Sicul. Bibl. lib. V. pag. 312. Appianus in Ibericis, p. 256. Melam,

Celtasque, et Pœnos tradit. Lusum enim[a] Liberi patris, aut Lyssam cum eo bacchantium[13] nomen dedisse Lusitaniæ, et Pana præfectum ejus universæ.[b] At quæ de Hercule[c] ac Pyrene, vel Saturno traduntur, fabulosa inprimis arbitror.

Bætis in Tarraconensis provinciæ,[14] non, ut aliqui dixere, Mentesa[d] oppido, sed Tugiensi[e] exoriens saltu, juxta quem Tader[f] fluvius, qui Carthaginiensem agrum rigat, Ilorci[g]

sacrum: Bastuli vero a Calpe usque Alimentam.—13 Gor. Pinet. et edd. vett. *patris comitem, aut Lyssam bacchantem.* Mox, margo edd. Dalec. et Gronov. *ejus universa autem quæ de Hercule, &c.*—14 *Tarraconensi provincia* ibid. et mox, *Metesa oppido* Chiffl. Paulo post margo edd. Dalec. et Gronov. *saltu, juxta quem, &c.* quod recepere Harduin. et recentt. *juxta* deest in edd. vett.

NOTÆ

II. 6. aliosque. Phœnicum inprimis expeditionem in Hispaniam eo tempore susceptam, quo Romanæ urbis fundamenta ponerentur, Mariana censet Hist. Hisp. I. 15.

[a] *Lusum enim*] Varro nugatur, si a ludo seu lusione, quæ vox Latina est, jam tum Bacchi ævo Lusitaniam cognominatam velit: aut a λύσσα, quæ vox rabiem sonat. Sic tamen Martianus accepit, lib. VI. cap. de Hispania, p. 203. 'Lusitania, cui nomen fabula a lusu Liberi patris, vel cum eo bacchantium, sociavit.' In Mss. *Lysum.* An *Lysum Liberi Patris, aut Lysam cum eo bacchantem* legi satius: ut 'Lysus' et 'Lysa' unius hominis, qui Bacchi filius comesve fuerit, nomen geminum esse videatur? Bacchum ipsum Lysium apud Pausaniam dictum accepimus, a λύω, quod curas solvit.

[b] *Universæ*] Subintellige, Hispaniæ. Verba Sosthenis de Baccho, lib. XIII. Ibericorum: Νικήσας δὲ καὶ Ἰβηρίαν, Πᾶνα κατέλιπεν ἐπιμελητὴν τῶν τόπων, ὃς τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ Πανίαν μετωνόμασεν, ἣν οἱ μεταγενέστεροι Σπανίαν προσαγόρευσαν. Apud Plutarch. lib. de Flumin. p. 1159.

[c] *De Hercule*] De Herculis expeditione in Hispaniam, Diodor. Sic. Bibl. lib. IV. p. 226. A Pyrene Bebrycis filia, quam Hercules adamarat, in Pyrenæo monte sepulta, montis ejus appellationem fabulose Silius deducit, lib. III.

[d] *Mentesa*] Hæc Mentesa Bastulorum, de qua cap. 4. dicetur. Nunc vicus *S. Thomé:* olim Episcopalis sedes, Gienam deinde translata, *Jaën.*

[e] *Tugiensi*] Ab oppido Tugia, cujus Antoninus meminit, et a Castulone, Malacam versus, distare ait, XXXV. M. P. Nunc jacet. Saltui Tugiensi nomen, *Sierra de Alcaraz.*

[f] *Juxta quem Tader*] Ita Mss. omnes. Ex iisdem montibus, quibus Bætis, Tader oritur: hodie *Segura* vocant: sed is in ortum tendit, Murciam rigat, et in Illicitanum agrum devolvitur, ut dicetur cap. seq.

[g] *Ilorci*] Curvo, inquit, amnis deflectit anfractu, quasi refugiat Cn. Scipionis rogum aspicere: quem in turrim quandam Hasdrubalis copiæ fugientem compulerant: qua incensa cum omni comitatu misere concrema-

refugit[15] Scipionis rogum: versusque in occasum, Oceanum Atlanticum provinciam[h] adoptans petit, modicus primo, sed multorum fluminum capax, quibus ipse famam aquasque aufert. Bæticæ primum ab Ossigitania[16] [i] infusus, amœno blandus alveo crebris dextra lævaque accolitur oppidis.

Celeberrima inter hunc[j] et Oceani oram in mediterraneo Segeda, quæ Augurina cognominatur: Julia, quæ[k] Fidentia: Urgao,[17] [l] quæ Alba: Ebura,[m] quæ Cerealis: Iliberi,[n] quod Liberini: Ilipula,[o] quæ Laus: Artigi,[p] quod Julien-

—15 Vet. Dalec. *ille ocyor refugit.*—16 *Ossigitaniæ* margo edd. Dalec. et Gronov.—17 *Virgao* edd. vett. Mox *Hebura, quæ, &c.* margo edd. Dalec. et Gronov. Deinde, *Astigi* Harduin. 2. 3. et Franz. *Astici* Parm. *Singilia Hegua* Gronov. Paulo post, *Ubeda* ibid. pro *Bæbro.* 'Forte *Agabro* legi satius: quod, cum Eliberitana et Astigitana Ecclesia, meminit etiam Agabreusis

NOTÆ

tus est: ut auctor est Appianus in Iberic. p. 263. Oppido nomen hodie *Lorquinum* est, ad amnem Taderum, in regno Murciæ.

[h] *Provinciam*] Bæticæ provinciæ, quam mediam secat, suum nomen impertiens.

[i] *Ossigitania*] Ab Ossigi oppido, de quo mox: ab ea provincia Bæticæ initium duci haud obscure innuit: citra versus Septemtrionem et ortum, Tarraconensem esse: quare ad Castulonem oppidum, qui Bæticæ finis paulo post dicetur, Ossigitania pertinuit.

[j] *Inter hunc*] Inter Bætim, ab Ossigitania, ad fretum Gaditanum, et Atlantici oram Oceani, Cordubensis conventus mediterranea oppida ista sunt: Segeda, &c.

[k] *Julia, quæ*] Tiberii nummus, in Thesauro Goltzii, COL. IVL. FIDENTIA. Sed sunt Goltziana Latina numismata pleraque adulterina et ficta. Straboni, lib. III. p. 141. Ἰουλία. Est Οὐλία, vel potius Ἰουλία, Ptolemæi prope Cordubam, II. 4.

[l] *Urgao*] Inscriptio inventa Arjonæ in agro Giennensi, leucis duabus ab *Andujar*, MVNIC. ALBENSE. VRGAVON. apud Gruter. p. 233. sed ficta et recens.

[m] *Ebura*] In Mss. quibusdam, *Ebora.* Non est hæc *Ebora* Pomponii Melæ, de qua ille in Bæticæ littore, III. 1. nec Strabonis Ἐβοῦρα, quæ eadem cum Ebora Pomponii est, III. p. 140. Nunc, ut ego reor, est *Alcala Real*, inter Granatam et Cordubam.

[n] *Iliberi*] Loaysas in Conc. Illib. legit, *Eliberi, quod Eliberini.* Fuit in colle, cui nomen hodie est *Sierra de Elvira.* Ptolemæo, loc. cit. Ἰλλιβερίς.

[o] *Ilipula*] Ptolemæo, loc. cit. Ἰλλίπουλα μεγάλη. Nunc est Granata, regni cognominis caput. Vide Roder. Carum, Antiq. Hispal. III. 11. p. 100.

[p] *Artigi*] Nunc *Alhama*, inter Granatam et internum mare, versus Malacam. Mart. de Roa, in Hist. Asti-

ses: Vesci,[q] quod Faventia: Singili,[r] Attegua,[s] Arialdunum,[t] Agla minor, Bæbro, Castra vinaria,[u] Episibrium,[18] [v] Hippo [w] nova, Ilurco,[19] [x] Osca,[y] Escua, Succubo, Nuditanum,[z] Tuati [a] vetus, omnia Bastetaniæ [b] vergentis ad mare,

Concilium Hispalense II. Can. 1.' *Harduin. in Ed. sec.*—18 *Castra v. Pisimbrium* Chiffl.—19 'Bene *Ilurco* nummi veteres.' *Brotier. Illurco* ceteræ edd.—

NOTÆ

git. fol. 13. aliique: Ptolemæo, loc. cit. 'Αρτιγίς.

q *Vesci*] Οὐέσκις Ptolemæo, loc. cit. Forte *Archidona*, inter *Antequera*, et *Alcala Real*.

r *Singili*] Eadem Antiquaria Antonino dicta, nunc *Antequera*, supra Malacam. Ibi reperta inscriptio apud Gruter. extat, p. 437. MVNICIP. SINGILIENSIVM.

s *Attegua*] 'Αττέγουα πόλις, Dioni lib. XLIII. pag. 230. haud procul Corduba. Mariana, Hist. Hisp. III. 21. 'Attegua,' inquit, 'decimo sexto ab urbe Corduba lapide sita erat, quo nunc loco ruinæ tantum extant Tebæ veteris nomine, *Teva veja*,' sexto fere milliari ab Antiquaria Hispalim euntibus. Vide Notas et Emend. num. 8.

t *Arialdunum*] Mss. Reg. et Colb. *Arialdunum*, *Aglamin*, *Urbedo*. Hic aliqui comminiscuntur, *Avia*, *Eldanum*: et a priore oppido dictum esse Festum Avienum volunt.

u *Castra vinaria*] Forte quæ Hirtio Castra Postumiana dicuntur, millibus fere quatuor ab Attegua et Succubi, de Bello Hisp. p. 255. quæ Mariana, Hist. III. 21. pag. 123. nunc *Castro del Fiume* ait appellari.

v *Episibrium*] Mss. R. 2. *Episimbrium*. Reg. 1. et Colb. 2. *Cisimbrium*.

w *Hippo*] Mss. *Iphonoba*. Hipponem Livius agnoscit, sed in Carpetanis, haud procul Toleto, lib. XXXIX. p. 496.

x *Ilurco*] Inscriptio apud Gruter. pag. 406. ORDINIS. ILLVRCONENSIS, ex Ant. Augustini schedis, reperta in pago *Pinos*, Granatensis agri. Falsa et recens.

y *Osca, &c.*] Oscam nunc aiunt esse *Huescar*, in confinio regni Granatensis, et Castellæ Novæ. Ita Jo. Franc. Andrez, lib. de patria S. Laurent. p. 6. aliique. *Escuam* Ptolemæus Ἔσκουαν vocat, II. 4. 'Succubo' Hirtio, de Bello Hisp. pag. 254. Ucubis vocatur, prope Atteguam. Succubitani municipii meminit Capitolinus, in M. Antonino, p. 22.

z *Nuditanum*] Mss. *Unditanum*.

a *Tuati*] Vide Notas et Emend. num. 9.

b *Omnia Bastetaniæ*] Recensita inquit, hactenus oppida, in Bastetaniæ parte illa sunt, quæ non ad Oceanum, sed internum vergat ad mare: ad conventum vero quod spectat, Cordubam jura petunt. Bastetani Plinio iidem qui Bastuli. A Bæti amne ad Carthaginem novam, Oceani internique maris oram tenuere. Auctor Strabo, lib. III. pag. 156. Nomen a Basta urbe, quæ hodie *Baza* est, inquit Mariana, Hist. Hisp. I. 3. Apud Gruter. pag. 349. BASTETANVS. At pag. 225. permutatis literis, BATESTANI. POPVLI.

conventus vero Cordubensis. Circa flumen[c] ipsum, Ossigi,[20][d] quod cognominatur Laconicum: Iliturgi,[21][e] quod Forum Julium: Ipasturgi, quod Triumphale: Sitia:[f] et XIV. M. passuum remotum in mediterraneo Obulco,[g] quod Pontificense appellatur. Mox Ripa, Epora[22][h] fœderatorum, Sacili,[i] Martialium Onoba.[j] Et dextra[k] Corduba,[l] colonia

20 *Tucci vetus, omnia Bastitaniæ vergentis ad mare. Conventus vero Cordubensis circa flumen ipsum Ossigi* edd. vett. et Gronov. *Bastetaniæ* inscriptiones vett. et Reg. Brot. 1. quod recepit Brotier. Mox, Chiffl. *Laconium.*—21 Ita Reg. Brot. 1. et Ed. pr. *Illiturgi* ceteræ edd.—22 Ita Reg. Brot. 1. et Rezzon. *Ripe-*

NOTÆ

[c] *Circa flumen*] Circa Bætim.

[d] *Ossigi*] In subscript. Conc. Illib. 'Clementianus ab Ossigi.' Nunc aiunt esse *Megibar*, inter *Andujar*, et *Linarez*, in regno Giennensi. In Hispania Laconicos mores et instituta floruisse auctor est Strabo, lib. III. p. 154. inde illa fortasse cognomina, Laconicum, et Laconimurgi, quæ nunc occurrunt. Tamen in Mss. hoc loco *Latonium* scribitur.

[e] *Iliturgi*] A Scipione æquatum solo id oppidum auctor est Livius, lib. XXVIII. pag. 326. et Appian. in Iber. p. 272. cui 'Ιλουργία πόλις dicitur, sicuti Ptolemæo, II. 4. 'Ιλουργίς. Nunc est *Andujar el vejo*, tribus millibus ab *Andujar* oppido ad Bætim sito, supra Cordubam: ubi reperta inscriptio, quam refert Morales, lib. II. fol. 57. ORDO ILITVRGITANOR. ficta et recens.

[f] *Sitia*] Σέτια Ptolemæo, loco cit.

[g] *Obulco*] 'Οβόλκων Stephano: 'Οβούλκον Ptolemæo, II. 4. Hodie *Porcuña*, oppidum haud ignobile Cordubam inter, et Giennam. Ita Mariana, Hist. Hisp. III. 21. p. 123. Reperta ibi vetus inscriptio, apud Gruterum, p. 105. MVNICIP. PONTIFICIS. Et p. 458. ORDO. PONTIFICIENSIS. OBULCONENSIS. Id pluribus firmat argumentis Mart. de Roa, in Hist. Astig. pag. 18.—'In nummo vetere, e Gaza Regia, OBVLCO.' *Ed. sec.*

[h] *Mox Ripa, Epora* [*Ripepora*] Post Obulconem, inquit, sequitur in mediterraneo Ripepora, quod oppidum fœderatorum fuit. In oppido *Montoro* repertum lapidem vetustum Hieron. Surita ait in Anton. Itiner. p. 553. cum inscript. RESPVB. EPORENSIS. Eporam a Corduba distare Antoninus prodidit M. P. XXVIII. a Castulone, L. Gruteri inscript. p. 105. ORDO. MVN. EPOR. Hanc Eporam esse *Montoro*, in Cordubensi Diœcesi, censet pariter Roder. Carus, III. 22. pag. 120. Hæc 'Ἔβορα Ptolemæi videtur, II. 4. in oppidis Turdulorum mediterraneis, proxime Onobam.

[i] *Sacili*] Σακιλὶς Ptolemæo, II. 4. in oppidis Turdulorum mediterraneis. Nunc *Alcorrucen* vocant. In thesauro Goltzii, pag. 244. MVN. SACILIS.

[j] *Onoba*] 'Ονόβα Ptolemæo, loc. cit. Ut Narbo Martius, a Martia, ut videtur, legione, quæ eo deducta colonia est, sic Onoba eandem ob causam Martialium cognominata creditur. At hoc verius Sacilis cognomen est, interpungique satius in hunc modum: *Sacili Martialium, Onoba.*

[k] *Et dextra*] In ripa fluvii, quæ Meridiem spectat.

[l] *Corduba*] Hodie *Corduba la veia*,

Patriciæ cognomine:[23] inde primum navigabili Bæti. Oppida: Carbula,[24][m] Decuma:[n] fluvius Singulis, eodem[o] Bætis latere incidens.

Oppida Hispalensis conventus: Celti,[p] Arua, Canama, Evia, Ilipa[25][q] cognomine Ilia: Italica.[r] Et a læva, Hispalis colonia, cognomine Romulensis.[s] Ex adverso[t] oppi-

pora Ed. pr. aliæque edd. Mox, *Maritalium* vet. Dalec.—23 Ita codd. Harduini, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *patricia cognominata* edd. vett. ante Harduin.—24 *Carbule* Gronov. *Carbulo* al. Mox, *latere incidens* edd. vett. ante Harduin.—25 *Celtica, Axatiara, Arucci, Menoba, Ilipa* edd.

NOTÆ

leuca fere una a Corduba nova, quam nos *Cordoue* dicimus in septemtrionali amnis latere posita. Gruteri inscript. p. 323. COLONIÆ. PATRICIÆ. CORDVBENSIS. In nummo Augusti: COLONIA. PATRICIA.

[m] *Carbula*] Ita Mss. Reg. 1. 2. &c. et in nummo antiquo ex ære, apud P. Ludovicum Jobert e Societate nostra, CARBULA, non *Carbulo*. Carulam in Bætica habet Antoninus, sed Ilipam inter et Hispalim: quare non est hujus loci, quanquam aliter Suritæ visum, in Anton. Itiner. p. 662. et Roder. Caro, Antiq. Hispal. III. 49.

[n] *Decuma*] In Mss. R. 1. 2. &c. *Detuma*. Forte *Detunda*, vel *Detunna*. Nam, ut Barbarus annotavit, in hoc ipso Bæticæ tractu, inter mediterranea Turdulorum oppida, Δητοῦνδα a Ptolemæo nominatur, haud procul Sacili. Situm ejus oppidi fuisse necesse est inter Bætim et Singulim amnes.

[o] *Eodem*] Dextro scilicet, et meridionali. Amnem hodie *Xenil*, et *Guadaxenil*, accolæ nuncupant.

[p] *Celti, &c.*] *Celti* Antonino, vel Æthico potius, ut viris eruditis placet, in itinere ab Hispali Emeritam. Ceterorum oppidorum mentio in vetustis Inscriptionibus. Vide Notas et Emend. num. 10.

[q] *Ilipa*] Nunc *Penaflor*, ad Bætim, inter Cordubam, Hispalimque. Vide Notas et Emend. num. 11.

[r] *Italica*] Omnium scriptorum consensu hodie est *Sevilla la veja*, Hispali proxima: Silii vatis, Trajani Imp. et Theodosii M. natalibus clara. Gruteri inscriptio, p. 385. COLONIA. ITALICENSIS. IN. PROV. BAET.—'In nummis Augusti, ITALICA. Tiberii, MUN. ITAL. et MUN. ITALIC. *Muncipium Italicense*.' Ed. sec.

[s] *Romulensis*] Huc pertinet vetus inscriptio, apud Gruter. p. 257. QVI IVLIAE. ROMVLEAE. NEGOTIANTES. Hodie *Seville*. Juliam Romulam a Julio Cæsare nuncupatam ait Isidorus Orig. XV. 1.—' Nummus est ex ære magno, in quo caput est fœmineum Orbi Romano impositum; cujus in vertice Lunæ crescentis effigies est, quod est symbolum Augustorum Solis sidus. Epigraphe: IVLIA AVGVSTA GENETRIX ORBIS. Julia Augusti filia hæc est, eadem Tiberii conjux. At non hic ORBIS legi certe oportuit, veluti una vox sit. Nam quid sibi vult ' Genetrix Orbis?' Quæ fœmina, quæve Dea dici genuisse orbem possit, ullo bono sensu? In aversa nummi area caput Augusti radiatum est: supra, Solis sidus: juxta, fulmen. Epigraphe: PERMIS-

dum Osset, quod cognominatur Julia Constantia: Vergentum, quod Julii Genius:[u] Orippo,[v] Caura, Siarum. Fluvius Menoba, Bæti et ipse a dextro[w] latere infusus.[26] At inter æstuaria Bætis, oppidum Nebrissa,[x] cognomine Veneria, et Colobona.[y] Coloniæ: Asta,[z] quæ regia dicitur: et in mediterraneo Asido,[a] quæ Cæsariana.[27]

vett. et Gronov. Mox *Ilia* deest in iisdem.—26 *Vergentum quod J. genitor, Hippo Caurasiarum, fluvius M. B. et ipse, &c.* edd. vett. et Gronov.—27 *Cæsa-*

NOTÆ

SV DIVI AVG. COL. ROM.' Colonia Romulensis.' A Divo Augusto jus impetrasse se cudendæ monetæ hoc titulo colonia Romulensis, sive Hispalis, gloriatur. Itaque legendum in priore titulo est: 'IVLIA AVGVSTA GENETRIX Obstrinxit Romulenses Beneficio Impetrato Singulari.' Genetrix appellatur, ut ab altera Julia secerneretur, quam ipsa genuerat, uxore Germanici nimirum, Julia Agrippina Augusta. 'Mater' dici non debuit, ne 'Mater Orbis' dici crederetur, hoc est, Orbis Romani, quo sensu dicta est Livia Augusta, Augusti conjux, 'Mater Patriæ:' cum aliud vellent Romulenses intelligi. Ergo scribi 'Genetrix,' non 'Mater' oportuit.' *Ed. sec.*

[t] *Ex adverso*] Dextro igitur Bætis latere, seu meridiano: nam lævo sita olim Hispalis fuit. Igitur *Alcala de Guadaira* fuerit sane potius Osset, quam *Alcala del Rio*, quantumcumque Pseudo-Maximus refragari nobis in Chronico videatur: cum Osset oppidum Aquas Duras jubet intelligi, ubi S. Gregorii sacræ reliquiæ asservantur.

[u] *Julii Genius*] Ut Athenienses ædem Augusti Genio, Suetonio teste, dedicarunt, sic urbem suam Vergentenses sub Genii Cæsaris tutela ac præsidio collocarunt. Nunc *Gelves*, ut quidem videtur, inter amnes Bætim et *Guadiamar*. Vide Notas et Emendat. num. 12.

[v] *Orippo, &c.*] Orippo, nunc *Villa de dos Hermanas*, IX. M. P. ab Hispali, eruditis creditur. Siarum *Sarracatin*, in agro Utrerensi, Mart. de Roa, in Hist. Astig.—' In nummo vetere, ex ære, apud D. Foucault, legitur IRIPPO. In alio apud P. Jobert, legitur CAURA.' *Ed. sec.*

[w] *Et ipse a dextro*] Hoc est, meridiano. Nunc *Rio Guadalete* dicitur, in ostium Bætis orientale, ἀνατολικώτερον, ut appellat Marcianus, p. 71. olim influens: nunc eo oblimato, proprio in Oceanum ore se devolvit, flexumque, ut Plinius paulo post ait, torsit, correxitve. Vid. Notas et Emend. n. 12.

[x] *Nebrissa*] Distare nunc a Bæti VIII. P. M. scribit Mariana Hist. Hisp. I. 8. et Anton. Nebrissensis: altero Bætis ostio nunc oblimato. Incolis *Lebrixa*. In nummo Claudii Imp. teste Ligorio, apud Holsten. pag. 128. COLONIA. VENEREA. NABRISSA AVGVSTA.

[y] *Et Colobona*] Mss. *Colobana*. Hodie *Tribuxena*, inter *Lebrixa*, et *S. Lucar di Barrameda*. Sic Roder. Carus, Antiq. Lusit. III. 22. Qui *Col. Onoba*, legi hic jubent, et a librorum omnium fide desciscunt, et plures colonias invehunt, quam quot Plinius promiserat.

Singulis fluvius in Bætin, quo dictum est ordine, irrumpens, Astigitanam[b] coloniam alluit, cognomine Augustam Firmam, ab ea navigabilis. Hujus conventus sunt reliquæ[c] coloniæ immunes: Tucci,[d] quæ cognominatur Augusta Gemella: Itucci,[e] quæ Virtus Julia: Attubi,[f] quæ Claritas Julia: Urso,[g] quæ Genua Urbanorum: inter quæ fuit Munda[h] cum Pompeii filio capta. Oppida libera: Astigi vetus,[i] Ostippo.[j] Stipendiaria: Callet,[k] Calúcula,

NOTÆ

[a] *Asta*] Meminit Mela, III. 1. Ptolemæus, II. 4. aliique. Nunc *Xerez della Frontera*, ad amnem *Guadalete*, teste Mart. de Roa, in Hist. Astig. Rudera urbis inter *Xerez* et *Tribuxena* monstrari ait Rod. Carus.

[a] *Asido*] Postea Asidonia, demum *Medina Sidonia* appellata. Non est Ptolemæi Ἄσινδον, II. 4. quæ inter Bætim Anamque sita, juxta Nertobrigam.

[b] *Astigitanam*] Hodie *Ecija*, inter Hispalim, et Cordubam. Apud Gruter. p. 101. COL. AVG. FIR. Astigi reperta inscriptio. Et apud Mart. de Roa, in Hist. Astig. COL. IVL. AVG. FIR.—'In nummo vetere, COL. AST. AVGVSTA.' *Ed. sec.*

[c] *Reliquæ*] E coloniis novem, quas promiserat, jam quinque appellavit: Gades, de quibus inter insulas uberius, IV. 36. Cordubam, Hispalim, Astam, Asidonem.

[d] *Tucci*] Hodie *Martos*, inter Cordubam, et Giennum. Τοῦκι Ptolemæus II. 4. Γέμελλαν vocat Appianus, in Iber. p. 293. Gruteri inscriptio, p. 323. COLONIÆ. AVG. GEMELLÆ. TVCCITANÆ. Unde Gemellæ nomen, dicemus in Notis et Emend. num. 13.

[e] *Itucci*] Ἰτύκη Appiano in Iber. p. 292.

[f] *Attubi*] Nunc esse *Espejo*, Marianæ videtur, Hist. III. 21. Nobis *Olivera*, prope Ostipponem. In Thesauro Goltzii, p. 238. Neronis nummus, COL. CLARITAS. IVLIA.

[g] *Urso*] Hodie *Ossuna*. Ducatus titulo insignis: Mariana, Hist. III. 22. Ὀρσῶνα vocat Appianus, in Iber. p. 291. Ursaonem Hirtius in Bello Hisp. p. 264. Conc. Arel. I. subscribit, 'Natalis Presbyter de civitate Ursolensium.' Vide Notas et Emend. num. 13.

[h] *Fuit Munda*] Hac familiari forma loquendi, *fuit*, excisum deletumque ævo suo oppidum, cui hanc præfigit voculam, innuit. De Cn. Pompeio Magni F. ad Mundam interfecto, vide Livii Epitomen, lib. CXV. Hirtium, de Bello Civ. p. 264. Velleium, lib. II. n. 56. Florum, IV. 2. Dionem, lib. XLIII. p. 233.

[i] *Astigi vetus*] Nunc est *Alhameda*, inter coloniam Astigitanam, et Ostipponem, Martino de Roa, in Hist. Astig.

[j] *Ostippo*] Meminit Anton. XIV. M. P. ab Ilipa, in itinere a Gadibus Cordubam. Astapa Livio est, lib. XXVIII. p. 327. Ἀσταπὰ, Appiano, in Iber. p. 273. nunc *Estepa*: tribus fere leucis ab Astigitana colonia, in agro Ossunensi.

[k] *Callet, &c.*] In nummo Hispanico, apud Roder. Carum, III. 70. p. 197. CALLET. *Calucula.* Ptolemæo II. 4. Καλίκουλα. *Obulcula*, Ὀβόλκολα Appiano in Iber. p. 293. Ὀβούκολα Ptolemæo. Nunc est *Mancloua*, inter Astigitanam coloniam, et Carmonem, Rod. Caro, III. 41. *Oningis* Livio est

Castra gemina, Ilipula minor, Merucra, Sacrana,[28] Obulcula, Oningis. Ab ora venienti prope Menobam[l] amnem et ipsum navigabilem, haud procul accolunt Alontigiceli,[m] Alostigi.[29]

Quæ autem regio a Bæti ad fluvium Anam tendit extra prædicta, Bæturia[n] appellatur, in duas divisa partes, totidemque gentes: Celticos[o] qui Lusitaniam attingunt, Hispalensis conventus: Turdulos,[p] qui Lusitaniam et Tarraconensem accolunt, jura Cordubam[30][q] petunt. Celticos a Celtiberis[r] ex Lusitania advenisse manifestum est, sacris, lingua, oppidorum vocabulis, quæ cognominibus in Bætica distinguuntur: Seriæ adjicitur[s] Fama Julia:[31] Nertobrigæ,[t] Concordia Julia: Segidæ,[u] Restituta Julia: Contri-

rina Chiffl.—28 *Sucrana* Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz.—29 *Alagisti* Chiffl.—30 '*Corduba* S. M. perinde namque est atque si Turdulos hosce fori Cordubensis esse dixisset aut conventus.' *Dalec.*—31 *Seria, quæ dicitur fama Julia* edd. vett. et Gronov. et mox in iisdem : *Vertobrige, C. Julia : Segede . . . quæ et Curiga, &c.* 'Romana editio anni 1470. et Parmensis anni 1476. habent *Turiga*.' *Harduin. in ed. sec.* *Turiga* etiam Harduin. 2. 3. Bipont. et

NOTÆ

Oringis. Vide Notas et Emend. num. 14.

[l] *Prope Menobam*] *Rio Guadalete*, ut diximus, non *Guadiamar*, ut Rod. Caro visum, III. 84. qui deinde accolarum ejus amnis, quos Plinius mox appellat, perturbat situm.

[m] *Alontigiceli*] Mss. Reg. et Colb. *Alontigi*, *Cælilostigi*.

[n] *Bæturia*] Βαιτουρία Straboni, lib. III. p. 142. Nunc magna ex parte *Petrocha* dicitur, ob petrarum frequentiam, teste Jo. Sepulveda Cordubense, de patria sua sic scribente ad Pintianum, Epist. III. 45.

[o] *Celticos*] Nunc Andalusiæ pars ea est, quæ supra Bætim, ad ripam usque Anæ et *Badajox* civitatem.

[p] *Turdulos*] Ubi hodie *Estremadura*, quæ inter Anam et Bætim.

[q] *Jura Cordubam*] Sunt fori conventusque Cordubensis.

[r] *A Celtiberis*] A Celtiberis quidem, quoniam oppidorum vocabula in Celtiberia quoque sunt paria, in Bætica cognominibus distinguuntur. In Lusitania vero Celtiberos consedisse prius, quam in Bæturiam commigrarent, suadet linguæ, sacrorumque similitudo: et nomina etiam nonnulla oppidorum gemina. Hunc locum frustra solicitant Pintianus, et Salmas. in Solin. p. 279. contra librorum omnium consensum.

[s] *Seriæ adjicitur*] Subintellige, cognomen. Σερία est Ptolemæo, II. 4. quanquam in Turdetanis seu Turdulis locat, juxta Lusitaniam. Vide Notas et Emend. num. 15.

[t] *Nertobrigæ*] Νερτόβριγα Ptolemæo, loc. cit. prope Contributam Κοντριβοῦταν. Est et alia Nertobriga Celtiberorum, apud Florum, II. 17. pag. 91. Nertobriga hæc Bæticæ,

butæ,[v] Julia: Ucultuniacum,[w] quæ et Curiga nunc est: Laconimurgi,[x] Constantia Julia: Teresibus Fortunales, et Callensibus[y] Emanici. Præter hæc[z] in Celtica Acinipo,[32] Arunda, Aruci,[a] Turobriga, Lastigi,[b] Alpesa, Sæpone, Serippo. Altera Bæturia, quam[33] diximus Turdulorum, et

Franz.—32 Ita nummi veteres; ceteræ edd. *Acinippo.*—33 *Altera Betulia ab ea quam* margo edd. Dalec. et Gronov. Paulo post, edd. vett. et Gronov. *re-*

NOTÆ

nunc *Valera la veja*, prope *Frexenal.* Rod. Carus, III. 66.

[u] *Segidæ*] Huic cognominis alia in Celtiberis agnoscitur a Stephano, Σεγίδη, πόλις Κελτιβήρων. Appiano in Iber. pag. 279. Σεγήδη, πόλις Κελτιβήρων τῶν Βελλῶν λεγομένων, hoc est Bellitanorum, de quibus cap. seq.

[v] *Contributæ*] Hanc ab Emerita distare M. P. XLIV. auctor est Antoninus. In Celtiberis quoque Contrebia seu Contributa fuit, de qua Florus, et Livius. Tamagus in Martyrol. Hispan. die 10. Decemb. erutas ait ad oppidum *Medina de las Torres* inscriptiones multas, IVLIÆ CONTRIB.

[w] *Ucultuniacum*] In Mss. *Mucultunacum.* Libentius agnoverim, *Muculturi, item:* ut sit sententia, adjici ei oppido cognomen idem, nempe *Julia.* Curicam a Contributa dissitam ait Antoninus, M. P. XXIV. Non est *Carruca* Hirtii, de Bello Hisp. p. 260. quippe quæ juxta Mundam posita, ultra Bætim. Sed videtur esse Κούργια Ptolemæi, II. 4. in Celticis Bæticis, haud dubie pro Κούρριγα.

[x] *Laconimurgi*] In Mss. Reg. et Colb. *Lacimurgæ.* Et in Vettonibus Lusitaniæ populis, unde Celtici profecti sunt, Λακωνίμουργον habet Ptolemæus, II. 5. Nunc esse *Constantina* videtur, in Andalusia supra *Penaflor:* nec procul inde Tereses tenuere oppidum, ubi *S. Nicolo del Puerto.* Tereses a Fortunalibus perperam secernit Pseudo-Maximus in Chronico. Coloniæ Juliæ Constantiæ mentio apud Hygen. de Limitib. constit. p. 195. sed ab ista, ut puto, diversæ.

[y] *Callensibus*] Quorum oppidum *Caçalla*, juxta *Alanitz*, et *S. Nicolo del Puerto.* Rod. Carus, III. 70. Olim Calentum dictum, ex Plinio ipso, XXXV. 49.

[z] *Præter hæc*] Ἀκινιππώ Ptolemæo, II. 4. in Bæticis Celticis, et Ἀρούνδα, et Ἀρούκι. In nummo vetere, apud Rod. Carum III. 57. ACINIPO. Sed idem Carus et Acinipponem, et Arundam, et Arucci, et cetera quæ sequuntur oppida, magno errore extra Bæturiæ Celticam, quæ tota Ana et Bæti amnibus clauditur, fere ad Gaditanum fretum ablegat, prope Mundam, vocum affinitate inductus in fraudem.

[a] *Aruci*] Vel *Arucci*, nunc *Arroche*, Andalusiæ pagus, in confinio Lusitaniæ. Inscriptio Gruteri, p. 238. CIVITAS ARVCCITANA.

[b] *Lastigi*] In nummo vetere, quem exhibet Roder. Carus, III. 61. p. 186. LASTIGI. Et c. 62. ORDO MVNICIPI. FLAVI. SALPENSANI, in inscriptione quam Utrere ultra Hispalim, versus fretum, repertam ait. Sed non continuo ejus loci nomen Salpesam fuisse recte colligit: quam in Celtica Bæturia fuisse, hoc est, inter Bætim et Anam Plinius asseverat.

conventus Cordubensis, habet oppida non ignobilia, Arsam,[c] Mellariam,[d] Mirobricam: regionis Osintiadis, Sisaponem.[e]

Gaditani[34] conventus: civium Romanorum, Regina:[f] Latinorum, Regia Carissa,[g] cognomine Aurelia: Urgia cognominata Castrum Julium: item Cæsaris[h] Salutariensis. Stipendiaria: Besaro,[i] Belippo, Barbesula, Lacippo, Bæsippo, Callet, Cappagum, Oleastro, Itucci, Brana,[j] Lacibi, Saguntia, Andorisæ.[35]

Porro longitudinem universam ejus prodidit M. Agrippa

---

giones Osintigi.—34 *Tuditani* Chiffl. Mox, edd. vett. et Gronov. *Latinorum Læpia, Ulia, Carisa, &c.*—35 Ita codd. Harduini, et margo edd. Dalec. et Gronov. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Andorisippo.*

NOTÆ

[c] *Arsam*] Ἄρσα Stephano, et Ptolemæo II. 4. et Appiano in Iber. p. 294. Tamayus in Martyr. Hisp. 8. Julii, in Estremadura fuisse ait, nunc *Argallen*, dici: leucis duabus a *Zalamea della Serena.*

[d] *Mellariam*] Hodie *Fuente de la Ovejuna*, a Corduba leucis XIV. versus Emeritam. Repertæ ibi inscriptiones, apud Gruter. p. 321. ORDO MELLARIENSIS. Nec procul inde pagus est *Villa de Capilla*, veteribus Mirobrica, ut docet eruta ibi inscriptio vetus, apud eundem Gruter. p. 257. ex Ant. Augustini schedis, MIROBRICENSIVM. MVNIC.

[e] *Sisaponem*] Ubi nunc *Almaden*, in Andalusia supra Hispalim. Σισάπων Straboni dicitur, lib. III. p. 142. Vide Notas et Emend. num. 16.

[f] *Regina*] Ῥήγινα Ptolemæo, II. 4. Apud Ambr. Moral. lib. VII. fol. 101. RESP. REGINENSIVM.

[g] *Carissa*] Κάρισσα Ptolemæo, II. 4. eidemque Οὐργία est, quæ Plinio Urgia. Hodie *las Cabeças*, prope Nebrissam. Carissa vero vetus nomen retinere dicitur, prope *Bornos*, ad ripam amnis Guadalete. Rod. Carus, III. 29. Vide Notas et Emend. num. 17.

[h] *Item Cæsaris*] Hoc ipsum oppidum Urgia, inquit, quod Latii quoque jure gaudet, altero etiam cognomine dignoscitur, Cæsaris nimirum Salutariensis.

[i] *Besaro*] *Besaro* et *Belippo*, ignota ceteris oppida. De Barbesula, et Bæsippone, initio sectionis hujus diximus. Λακίππωνος, meminit Ptolemæus II. 4. et Mela II. 6. Est et Ὀλέαστρον et Λακίβις, apud Ptolem. et Σαγουντία, cujus rudera monstrari aiunt inter *Arcos*, et *Xerez della Frontera*, ad amnem *Guadalete*, cum vetusto nomine *Cigonza*. Oleastrum Mela III. 1. lucum ait fuisse prope Gaditanum sinum.

[j] *Brana*] Forte *Urbona*, Οὐρβώνη, de qua Ptolem. II. 4. inter Oleastrum et Bæsipponem. Mox ubi *Andorisæ* scripsimus, et statim subsequente periodo, *Porro longitudinem*, id Mss. codicum fidem secuti fecimus, cum prius legeretur: *Andorisippo. Longitudinem, &c.* Sic ipse Plinius IV. 16.

CCCCLXXV.[36] M. passuum: latitudinem CCLVII. M. sed cum termini[k] Carthaginem usque procederent: quæ causa magnos errores computatione[37] mensuræ sæpius parit, alibi mutato provinciarum modo, alibi itinerum auctis aut diminutis passibus. Incubuere[38] maria tam longo ævo alibi, processere littora, torsere se fluminum aut correxere flexus. Præterea[l] aliunde aliis exordium mensuræ est, et alia meatus:[39] ita fit, ut nulli duo concinant.

(II.) Bæticæ longitudo nunc a Castulonis[m] oppidi fine Gades,[40] CCL. M. et a Murgi maritima ora XXV. M. pass. amplior. Latitudo a Carteiana ora CCXXXVII.[41] M. pass.[n] Agrippam quidem in tanta viri diligentia, præterque in hoc opere cura, orbem cum terrarum orbi spectandum[o] propositurus esset, errasse quis credat, et cum eo Divum Augustum? Is namque complexam eum porticum ex destinatione[42] et commentariis M. Agrippæ a sorore sua inchoatam[43] peregit.

Longitudinem, &c. edd. vett. ante Harduin.—36 Ita codd. Harduini, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. et Bipont. *CCCCLXV.* edd. vett. et Gronov. et sic etiam Franz.—37 Vet. Dalec. *comparatione.*—38 *Et dum incubuere* vet. Dalec.—39 Idem codex, *exordium est, mensura et alia meatus.*—40 Vet. Dalec. *finibus ad Gadeos.* Mox pro *CCL. M. et a M. m. ora XXV.* quod testantur Chiffl. aliique codd. edd. vett. exhibent, *CCCCLXXV. M. et a M. m. o. XXII.* Vet. Dalec. *amplius.*—41 Chiffl. *CXXVII.* Harduin. 1. et edd. vett. *CCXXIV.* Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz. *CCXXXVI.* Mox, margo edd. Dalec. et Gronov. *tanta virium diligentia. . . . proponeret, cæce errasse, &c.* Gronov. *urbi* pro *orbi.*—42 Margo edd. Dalec. et Gronov. *designatione.*—43 Ita ex Ed. pr. et Reg. 1. edidit Brotier: *a s. ejus inchoatam* ceteræ edd.

NOTÆ

descriptis quibusdam Græciæ regionibus, 'Porro Epiri,' inquit, 'Achaiæ...longitudo,' &c.

[k] *Sed cum termini*] Sed eam longitudinem Agrippa tum prodidit, cum Bætica Carthaginem usque pertineret.

[l] *Præterea*] Non ab eodem termino, inquit, initium mensuræ est omnibus, neque eadem via iter, ad eosdem etiam fines illam mensuram ducentibus.

[m] *A Castulonis*] A Castulone oppido, inquit, qui Bæticæ finis ac limes nunc statuitur, usque Gades, CCL. M. Castulonem Bæticæ finem statutum fuisse, auctor est etiam Strabo, lib. III. p. 166. Nunc *Cazlona* et *Cazorla*, in confinio Castellæ Novæ, et regni Granatensis. Vide Notas et Emend. num. 18.

[n] *CCXXXVII. M. pass.*] Martianus, lib. VI. cap. de Hisp. pag. 203. *CCXXIV.*

[o] *Orbi spectandum*] Vide Notas et Emend. num. 19.

IV.[a](III.) Citerioris Hispaniæ, sicut complurium provinciarum, aliquantum vetus forma mutata est: utpote cum Pompeius Magnus tropæis suis, quæ statuebat in Pyrenæo, DCCCLXXVI.[1][a] oppida ab Alpibus ad fines Hispaniæ ulterioris in ditionem a se redacta testatus sit. Nunc universa[b] provincia dividitur in conventus septem: Carthaginiensem, Tarraconensem, Cæsaraugustanum, Cluniensem, Asturum, Lucensem,[2] Bracarum. Accedunt insulæ, quarum mentione seposita, præter civitates contributas aliis CCXCIV. provincia ipsa continet oppida CLXXIX.[3][c] In iis colonias[4] XII. oppida civium Romanorum XIII. Latinorum veterum XVIII.[5] fœderatorum unum, stipendiaria CXXXV.[6]

Primi in ora Bastuli:[d] post eos, quo dicetur ordine, intus recedentes Mentesani, Oretani, et ad Tagum Carpetani: juxta eos Vaccæi, Vectones, et Celtiberi Arevaci.[7] Oppida oræ proxima: Urci,[e] adscriptumque Bæticæ Ba-

CAP. IV. 1 Chiffl. *LXXVII.* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasm. Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *DCCCXLVI.* Mox, *abs se redacta* Vet. Dalec.—2 Chiffl. *Lucrensem.*—3 Chiffl. et Vet. exempl. Erasm. *seposita civitatis* (al. *civitates*) *provincia ipsa præter contributas aliis CCXCIII. continet oppida CLXXIX.* Vet. Dalec. *præter civitates contributas aliis ducentas nonaginta quatuor, provincia ipsa continet oppida CLXXIX.* Edd. vett. et Gronov. *seposita præter civitates contributas aliis, provincia ipsa CCXCIV. continet oppida.* Vid. Not. Var.—4 *In iis coloniæ* Vet. Dalec.—5 Ita codd. Harduini, et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XVII.* edd. vett.—6 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CXXXVII.* Vet. exempl. Erasmi; *CXXXII.* Lugd. Erasmi; *CXXXVI.* Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—7 *Arrebaci* Gronov. et edd. vett. ante Harduin. 'Scribe *Arbaci*; nisi *Arbaci* contracte dicti, qui *Arrebaci* nonnullis.' *Heins. Adv. p.* 367. *Arevaci* Harduin. 1. 2. 3. Miller.

NOTÆ

[a] *DCCCLXXVI.*] Sic Mss. omnes, Reg. Colb. Paris. Chiffl. De Pompeii tropæis in Pyrenæo positis, Strabo lib. III. p. 156.

[b] *Nunc universa*] Hæc Martianus iisdem verbis, lib. VI. cap. de Hispania, pag. 203. Horum conventuum mentio fere omnium in Inscript. Gruteri. Lucensis, apud Ambr. Morales, lib. VI. fol. 69.

[c] *Oppida CLXXIX.*] Ita Reg. 2. Tolet. Chiffl. &c. Exactissime certe huic summæ respondet, qui subjicitur numerus oppidorum citerioris Hispaniæ, seu Tarraconensis. Contributæ civitates eæ sunt, quæ majorum jurisdictioni ac foro parent.

[d] *Bastuli*] Qui et Bastetani Plinio, ut diximus sup. cap.

[e] *Urci*] Οὔρκη Ptolemæo, II. 6. in Bastitanorum ora. De ea jam diximus sup. cap. ad ea verba: 'Mox a

rea:[f] regio Mavitania,[8] [g] mox Deitania, dein Contestania: Carthago[h] nova, colonia: cujus a promontorio quod Saturni[i] vocatur, Cæsaream Mauritaniæ urbem CLXXXVII. M. pass. trajectus. Reliqua in ora: flumen Tader;[j] colonia immunis Ilici,[k] unde Ilicitanus sinus. In eam contribuuntur Icositani.[l] Mox Latinorum[m] Lucentum, Dianium[n] stipendiarium: Sucro[o] fluvius, et quondam oppidum, Contestaniæ finis. Regio Edetania[p] amœno prætendente se

Bipont. et Franz.—8 *Mauritania* edd. vett. et Gronov.—9 *Durias* quibus-

NOTÆ

fine Urgitano.'

[f] *Barea*] Barea etiam oppidum, inquit, Tarraconensis provinciæ, ascribitur a nonnullis Bæticæ. Nunc *Vera*, prope *Muxacra*, quæ veterum Murgis, ut diximus. Βάρεια in Bastulis ad Ibericum pelagus, Ptolemæo II. 6.

[g] *Mavitania*] Ita libri omnes: non *Mauritania*, ut editi: aut *Batestania*, ut nonnulli volunt. Minor ea regio, ut et Deitania, quæ sequitur, Batestaniæ finibus, quæ major fuit multis partibus, continebatur.

[h] *Carthago*] *Cartagena* incolis: quam dux Pœnorum Hasdrubal condidit, inquit Mela, II. 6.

[i] *Saturni*] Ptolemæo, Σκομβραρία ἄκρα. Nunc *Capo di Palos*.

[j] *Tader*] *Segura*, ut sup. cap. diximus. Τέρεψ Ptolemæo dici videtur, II. 6.

[k] *Ilici*] Mela loc. cit. 'Illicitanus sinus,' inquit, 'habet Alonem, et Lucentiam: et unde ei nomen est, Illicen.' Nunc ut recte Escolanus Hist. Valent. IV. 19. aliisque *Elche*: aut id certe oppidum ex Illicis ruinis, quod propius a mari fuisse videtur, est excitatum. Sinui Illicitano tamen hodie nomen est *Golfo di Alicante*, a vicino, de quo mox dicemus, oppido. Colonia porro immunis cum dicitur, Italico jure donata significatur, et immunitate ab omni censu, non modo capitis, sed et soli. De eo jure multa pererudite Gothofredus, in Cod. Theod. lib. XIV. tit. 13. de Jure Italico, &c. pag. 221.

[l] *Icositani*] Ita libri omnes. Hi, inquit, Illicitanæ coloniæ foro ac jurisdictioni subduntur.

[m] *Latinorum*] Hoc est, Latii jure donatum. Lucentum Arabes præfixo articulo *Alicante* dixere, celeberrimum hodie Valentini regni emporium.

[n] *Dianium*] Straboni lib. III. pag. 159. Διάνιον. Nunc *Denia*. Isidoro, Zanium, ut, pro Diæta, Zæta dixere antiquitus.

[o] *Sucro*] Sucronis fluvii, Σούκρωνος, hodie *Xucar*, meminit Strabo loc. cit. Oppidi, Antoninus. Hic Sucronensis pugna, inter Pompeium et Sertorium: de qua Plutarch. in Sertorio, p. 578. Amnem hunc Contestaniæ finem facit etiam Ptolemæus II. 6. cujus a Carthagine nova, quod et Plinius fecit, ducit initium. Oppidum hodie *Alzira*.

[p] *Edetania*] Ἠδητανῶν regio Ptolemæo, loc. cit. Ad Iberum usque et Cæsaraugustum ea pertinuit. Apud

stagno, ad Celtiberos recedens. Valentia[q] colonia III. M. pass. a mari remota: flumen Turium,[9] et tantundem a mari Saguntum, civium Romanorum oppidum, fide nobile:[10] [r] flumen Uduba:[s] regio Ilergaonum.[t] Iberus[u] amnis navigabili commercio dives, ortus in Cantabris, haud procul oppido Juliobriga,[v] per CCCCL. M. pass.[11] fluens: navium per CCLX. M. a Varia[w] oppido capax, quem propter uni-

dam; *Turia* vet. Dalec. *Torim* Salmant. *Turium* Tolet. *Turulim* Ptolemæus.—10 Vet. Dalec. *civium Romanorum fide oppidum nobile*. Mox, *flumen Idubeda* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *flumen Ulsida* Tolet. *flumen Uduba* Reg. Hard. 1. Colb. et Vet. Dalec. *flumen Iduba* cod. ap. Laet.—11 Ita codd. Dalec. et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. Vox *per* non habetur in edd. Ald. Junt. Basil.

NOTÆ

Gruterum, p. 481. EDITANI.

[q] *Valentia*] Valentini regni caput. *Valence*. Hanc Turium flumen præterfluit. Nunc *Guadalayar* vocant: Mela, Turium: Turiam Sallustius appellat.

[r] *Fide nobile*] Florus, II. 6. 'In causam belli Saguntus delecta est ab Hannibale, vetus Hispaniæ civitas, et opulenta: fideique erga Romanos magnum quidem, sed triste monumentum... Jam novem mensibus fessi fame, machinis, ferro, versa denique in rabiem fide, immanem in foro excitant rogum: tum desuper se suosque, cum omnibus opibus suis, ferro et igni corrumpunt.' Vide Livium, lib. XXI. p. 194. August. de Civit. Dei, III. 20. et Appiano in Iber. p. 261.—'Indigenæ locum esse putant, ubi nunc est *Morviedro*, quarto vel quinto lapide a Valentia ad Boream: ubi veteris Sagunti rudera fuisse ostensa Regi Catholico Philippo V. octavo die Maii, anni 1719. nuntii publici typis impressi prodiderunt. *Morviedro* dicunt patria lingua esse 'murum veterem.'' *Ed. sec.*

[s] *Flumen Uduba*] Sic Reg. et Colb. non *Idubeda*, quod montis est nomen Ptolemæo, ac Straboni. Nunc *Morvedro*, quo Segobriga alluitur, *Segorbe*, in Valentino regno.

[t] *Ilergaonum*] Ab Uduba ad Iberum. Ἰλερκάονας Ptolemæus, II. 6. et Livius, lib. XXII. p. 215. 'Illurgavonenses, qui flumen Iberum attingunt,' Cæsar appellat, Bell. Civ. lib. I. p. 143. Tamen ultra Iberum Ilergaonas promovet Ptolemæus: et in nummis Dertosa Ilergaonum genti ascribitur.

[u] *Iberus*] Accolis *Ebro*: nobis *l'Ebre*.

[v] *Juliobriga*] Ἰουλιόβριγα Ptolemæo, loc. cit. quam sub eadem cœli parte locat, ac Iberi fontes. Nunc ipsi oppido nomen, *Fuente d'Ivero*: aliter aliis perperam statuentibus. Inscriptio apud Ambr. Morales, fol. 67. IVLIOBRIGENSI. EX. GENTE. CANTABRORVM.

[w] *A Varia*] Ex ejus oppidi ruinis juxta crevit ad Iberum amnem, quod *Logrono* nunc dicimus. Οὐαρία Ptolemæo in Beronibus, II. 6. et Straboni lib. III. p. 162.

versam Hispaniam Græci appellavere Iberiam. Regio Cossetania,[x] flumen Subi,[y] colonia[z] Tarraco Scipionum opus, sicut Carthago Pœnorum.[a] Regio Ilergetum,[b] oppidum Subur:[c] flumen Rubricatum,[d] a quo Laletani[e] et Indigetes.[f] Post eos,[g] quo dicetur ordine, intus recedentes

NOTÆ

[x] *Cossetania*] Sic libri omnes. Ptolemæo, II. 6. Κοσσητανοὶ, in quibus Tarraconem locat. Apud Gruter. p. 499. TARRAC. VRBS. COSITANOR. Ab Ibero ea regio incipit: Tarracone clauditur.

[y] *Subi*] Quod Tarraconem alluit. Mela II. 6. 'Inter Subin et Telobin amnes Tarraco urbs est.'

[z] *Colonia, &c.*] Hæc Solinus, cap. 23. p. 44. et Martianus, lib. VI. p. 202. Hodie *Tarragona* dicitur, in ora Catalauniæ. Inscriptio Gruteri, p. 382. COL. TARRAC. Tiberii nummus, in Musæo nostro Parisiensi, C. V. T. hoc est, 'Colonia Victrix Tarraco.'—'Sed præter alios insignis ille ex ære mediocri, cujus expressam in cera effigiem habemus, e Cimelio D. da Ballonffeaux, Senatoris Luxemburgici: vultum Augusti et caput radiatum exhibet ex parte antica: Epigraphe: DIVVS AVGVSTVTTARIM. In altera superficie, armamentarium est, jannis biforibus: hinc S. inde C. Infra, PROVIDENT. Sensus est: 'DIVVS AVGVSTUS Voluit Turritam Tarraconem Armamentarium Esse Imperii. Senatusconsulto. PROVIDENTIA Augusti. De cognomento 'Turritæ Tarraconis' olim alibi diximus. Ob similem providentiam dictus est postea Imperator Nero, 'Novus Augustus,' in nummo Græco perraro, cujus hæc epigraphe est: ΠΡΟΝ. ΝΕΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. Πρόνοια Νέου Σεβαστοῦ. *Providentia Novi Augusti*: hoc est, Principis Augusto abavo suo simillimi.' *Ed. sec.*

[a] *Pœnorum*] Duce Hamilcare. Nunc est *Villa franca de Panades*, in Catalaunia: etsi in Ilergaonibus a Ptolemæo collocetur. Cis Iberum fuisse veterem hanc Carthaginem, ut et Tarraconem, Plinius haud obscure innuit. Errant qui Cantavexa esse existimant in Aragonia.

[b] *Ilergetum*] A Subi amne ad Rubricatum. Noti Livio Ilergetes, lib. XXI. p. 196. ubi de Hannibale: 'Ilergetes inde, Bargusiosque, et Ausetanos, et Aquitaniam quæ subjecta Pyrenæis montibus est, subegit.' Gruteri Inscript. p. 519. CONTRA. ILERGETAS.

[c] *Subur*] Σούβουρ Ptolemæo, II. 6. Nunc *Villa nova*. Gruteri Inscriptio, juxta Tarraconem eruta, p. 414. SVBVRITANI. Reinesii altera, p. 437. C. I. P. S. 'Colonia Julia Paterna Suburitana, vel potius Pia.'

[d] *Rubricatum*] Ῥουβρίκατος Ptolemæo, loc. cit. hodie *Lobregat*. Ab hoc amne ait jam Laletanos appellari incolas: et proximos iis deinde, ubi nunc Emporiæ sunt, Indigetes, quorum regio Pyrenææ Veneris promontorio clauderetur. Sic etiam Ptolemæus loc. cit.

[e] *Laletani*] Sic libri omnes. Hinc Laletana vina Plinio, XIV. 8. Laletana sapa, Martiali, VII. 52. Gruteri Inscript. p. 490. PRÆFECTO. ORÆ MARITIMÆ. LALETANÆ. Ptolemæo, II. 6. Λαιητανοὶ, Straboni lib. III. p. 159. Λεητανοί.

[f] *Indigetes*] Ἐνδιγέται Ptolemæo, loc. cit. Ἰνδικῆται Straboni lib. III. p. 160.

[g] *Post eos*] Retro versus occasum

radice Pyrenæi, Ausetani,[h] Lacetani:[12 i] perque Pyrenæum Cerretani,[j] dein Vascones. In ora autem colonia Barcino,[k]

Lugd. Erasmi, Lugd. 1606. Dalec. Elz. et Gronov.—12 *Ausetani, Itani, Lacetani* edd. vett. Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Frankf. Leyd. Elz. et Gronov. ita quoque Strab. lib. III. et Ptolemæus. *A. I. Jace-*

NOTÆ

Solis æstivum, in mediterraneo.

[h] *Ausetani*] Horum Livius meminit loc. cit. Αὐσητανοὶ Ptolemæo, II. 6. Oppidum Ausa, et Vicus Ausæ, *Vic d'Osona*, et frequentius *Vich*, inter Gerundam et Manresam.

[i] *Lacetani*] Supra Gerundam, in Pyrenæi radicibus. Vide Notas et Emend. num. 20.

[j] *Cerretani*] Κεῤῥοιτανοὶ Ptolemæo, II. 6. Straboni lib. III. p. 162. Κεῤῥητανοί. Κερήτανοι ἐν Ἰβηρίᾳ Dioni, lib. XLVIII. p. 382. Vascones, non in Aquitania, sed in Hispania collocat etiam Ptolemæus loc. cit. Vascones ea ætate erant, qui hodie Navarri: ut egregie probat Oihenartus, II. 1. p. 73.—'Sed ad Vascones, quos eo nomine nostra nunc ætas agnoscit, pertinet eximius, at longe posterioris ævi nummus, variis eruditorum conjectationibus celebratus. Vidimus ex argento, qui palmam manus magnitudine impleat. In parte priore Princeps sedet in throno sub tentorio, cujus velum hinc et inde tenent, ut intus Princeps appareat, bini cœlestes Genii, quales pingi solent in insignibus Regum Francorum. Gestat Princeps in capite coronam ex Lisi floribus, quæ lilia vulgus appellat: dextra tenet nudum et erectum ensem: sinistra libellos supplices, a subjectis jus sibi reddi petentibus porrectos Principi, ut supremo judici: ad pedes scutum est quadripartitum lineis directis, insignia bis exhibens Franciæ et Aquitaniæ. Epigraphe in ambitu hæc est, picturæ respondens: DEVS IVDICIVM TVVM REGI DA: ET IVSTITIAM TVAM FILIO REGIS. In parte aversa idem pingitur in equo splendide ornato decurrens, et armatus, galea munitus, cujus apicem decorat Lisi flos unus: dextra tenet nudum ensem elatum: est autem in circuitu hæc inscriptio: DEVS: KAROLVS: MAXIMVS: AQVITANORVM: DVX: ET: FRANCORVM: FILIVS. Hic alii alium Principem pictum suspicantur, alii aliter inscriptionem hanc posteriorem accipiunt. Nos, neminem arguentes, sic totum exponimus. Princeps Carolus, filius Caroli VII. Francorum Regis alter, frater Ludovici XI. regis, idemque Dux Aquitaniæ hic exhibetur, ac de eo in inscriptione prædicatur, id quod ipsa pictura clamat: *Defendet Ense Vascones Suos* KAROLVS MAXIMVS, AQVITANORUM DVX, ET FRANCO*rum Regis Vere Magni* FILIVS. Dici *Vere Magnus* Carolus VII. profecto jure potuit, qui regni Franciæ magna parte potitos Anglos penitus demum e Galliis expulit. Ejusdem Caroli Ducis alter ille nummus est, quem laudat Historia Regiæ Inscriptionum Academiæ, tomo I. pag. 286. KAROLVS: REGIVS: FRANCORVM: FILIVS: AQVITANORVM: DVX. Leonem discerpit. .)(. FORTITVDO: MEA: ET: LAVS: MEA: TV: ES: DNE: DEVS: MEVS: Crux, quam liliatam vocant, cum floribus Lisi, et pardis: quæ sunt Aquitaniæ insignia.' *Ed. sec.*

[k] *Barcino*] In Læetanis, seu Laletanis, teste Ptolem. loc. cit. Nunc

cognomine Faventia. Oppida civium Romanorum: Bætulo, Iluro:[13] [l] flumen Larnum:[m] Blandæ: flumen Alba:[n] Emporiæ:[o] geminum hoc, veterum incolarum, et Græcorum, qui Phocæensium fuere soboles. Flumen Tichis.[p] Ab eo Pyrenæa Venus[q] in latere promontorii altero, XL. M.

Nunc per singulos conventus reddentur insignia præter supradicta. Tarracone[r] disceptant populi XLIII.[14] quorum celeberrimi, civium Romanorum Dertusani,[s] Bisgargitani:[t]

tani Fulvius Ursinus. Vid. Not. et Emend.—13 Ita codd. ap. Brotier, et vett. inscriptt. *Illuro* edd. vett. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Irulo* Chiffl.—14 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XLIV.* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec.

NOTÆ

Barcelone. Gruteri Inscriptio, pag. 429. COL. F. I. A. P. BARCIN. hoc est, 'Colonia Flavia Julia Augusta Pia (non 'Paterna') Barcino.' Ibi enim F. Flavia est. Nam eadem pag. legitur, COL. FLAV. P. BARC. At in Thes. Goltzii, Galbæ nummus: COL. BARCINO. FAVENTIA.

[l] *Bætulo, Iluro*] Mela, II. 6. *Eluro, Bætullo.* Bætulam habet Livius, lib. XXVII. pag. 307. Bætulo, hodie *Badalena*, in ora Catalauniæ, leucis a Barcinone quatuor. Iluro, Διλουρὼν Ptolemæo (pro Αἰλουρὼν) in Laletanis, nunc *Pineda*, inter Βαιτουλῶνα et Βλάνδαν. Est et alia Iluro in Novempopulania, *Oleron*, Hispanorum commercio dives.

[m] *Larnum*] *Tornera* hodie, quo Blanda alluitur, *Blanes.*

[n] *Alba*] Qui Melæ Clodianus dicitur, II. 6. 'Dein Ticer flumen ad Rhodam, Clodianum ad Emporias.'

[o] *Emporiæ*] Strabo lib. III. pag. 159. Ἐμπόρειον vocat, et Δίπολιν, hoc est, geminam urbem, Græcos advenas a veteribus incolis medio dirimente muro, dividi testatus cum Plinio. Idem a Massiliensibus conditam cum Stephano docet, et Scylace in Periplo, pag. 2. Fuere autem Massilienses orti a Phocæensibus, ut dicetur sect. seq. Nunc *Ampurias* vocant. Ptolemæo Ἐμπορίαι in Indigetibus, II. 6.

[p] *Tichis*] Qui Ticer ad Rhodam mox dictus est Melæ Pomponio, loc. cit. Nunc *Ter* accolis.

[q] *Pyrenæa Venus*] Mela II. 5. 'Tum inter Pyrenæi promontoria, portus Veneris insignis fano,' &c. Huic promontorio, inquit Mariana, Hist. Hispan. I. 2. olim a Veneris templo, nunc, religione mutata, a Cruce facta est appellatio. *Capo di Cruz.*

[r] *Tarracone*] Hoc est, fuere hi Tarraconensis fori: hinc jura petere coacti.

[s] *Dertusani*] Qui civium Romanorum jure potiebantur, ut et Bisgargitani Oppidum Ptolemæo, II. 6. Δέρτωσα in Ilercaonum gente. Tiberii nummus apud Suritam, in Anton. Itin. pag. 548. DERT. ILERGAONIA. Apud Reinesium, pag. 316. vetus inscriptio Dertosæ reperta, ORDO D. C. D. *Ordo Dertosanorum Coloniæ Dertosæ.* Nunc est *Tortose* ad Iberum.

[t] *Bisgargitani*] Et hi ab oppido rursum Ilergaonum mediterraneo

Latinorum, Ausetani,[u] Cerretani,[v] qui Juliani cognominantur, et qui Augustani: Edetani,[15] [w] Gerundenses,[x] Gessorienses: Teari,[y] qui Julienses. Stipendiariorum: Aquicaldenses,[z] Onenses,[a] Bæculonenses.[16] [b]

Cæsaraugusta[c] colonia immunis, amne Ibero affusa, ubi oppidum antea vocabatur Salduba,[d] regionis Edetaniæ,[17] [e] recipit populos CLII. Ex his civium Romanorum Belitanos,[f]

Leyd. Frankf. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—15 *Sedetani* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Frankf. Leyd. Elz. et Gronov. *Edetani* emend. Harduinus, eumque secuti Miller. Bipont. et Franz.—16 Ita ex codd. suis restituit Harduinus, cum antea legeretur *Bætulonenses*.—17 *Sedetaniæ* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Leyd. Frankf. Elz. et Gronov. *Edetaniæ* emend. Harduinus, et sic Harduin. 1. 2. 3. Miller.

NOTÆ

quod Βισσαργὶς Ptolemæo loc. cit. Germanici nummus, in Thesauro Goltzii, pag. 242. MUN. BISCARGIS.

[u] *Ausetani*] Ab Ausa oppido, de quo supra.

[v] *Cerretani*] Gentis hujus ait oppida duo fuisse, unde cognomen incolæ tulerunt: Cerretani, ab oppido Julia Libyca, Ἰούλια Λίβυκα, cujus Ptolemæus meminit, II. 6. Augustani ab Augusta.

[w] *Edetani*] Vide Notas et Emend. num. 21.

[x] *Gerundenses*] Ab oppido Gerunda in Ausetanis, Ptolem. loc. cit. Nunc *Girona* incolis: nobis *Gironde*.

[y] *Teari*] Quorum oppidum Tiara Julia, Τιαριουλία in Ilergaonum mediterraneis civitatibus apud Ptolem. loc. cit. qui Ilergaonas, ut monuimus, ultra Iberum, in Catalauniamque promovet.

[z] *Aquicaldenses*] Ab Aquis calidis, quæ Ὕδατα θερμὰ Ptolemæo, II. 6. in Ausetanis: nunc *Caldes*, leucis quatuor a Barcinone.

[a] *Onenses*] Ita libri omnes: etsi ab litera A auspicandum id nomen ex literarum serie videatur.

[b] *Bæculonenses*] Ita Mss. Reg. &c. non Bætulonenses, a Bætulone oppido superius memorato: sed a Βαικούλα Ptolemæi, in Ausetanis, inter Ausam et Gerundam.

[c] *Cæsaraugusta*] Nummos hujus coloniæ indices multos refert Patinus, pag. 33. et seq. Nunc *Sarragosse*.

[d] *Salduba*] Mss. Reg. et Colb. 1. 2. *Saldubia*. At vetus inscriptio, apud Goltzium, pag. 238. COL. CAESAREA. AVG. SALDVBA.—'In nummis Sexti Magni Pii, SAL. hoc est, *Salduba*.' Ed. sec.

[e] *Edetaniæ*] Ptolemæus quoque, II. 6. Edetanis, sive Hedetanis, seu denique, aspiratione, ut fit, in sibilum versa, Sedetanis Cæsaraugustam assignat. Σηδητανία Appiano, in Iber. pag. 298.

[f] *Belitanos*] Ab oppido Βέλεια, in Edetanis, haud procul Cæsaraugusta, apud Ptolem. I. 6. Hodie *Belchite*. Indulget conjecturæ Reinesius, Var. Lect. I. 25. contra omnium librorum fidem, cum Bilbilitanos, a Bilbili, quæ Martialis patria, scribi jubet.

Celsenses,[g] ex colonia: Calagurritanos,[h] qui Nassici cognominantur: Ilerdenses,[i] Surdaonum gentis, juxta quos Sicoris fluvius: Oscenses,[j] regionis Vescitaniæ: [18] Turiasonenses.[k] Latinorum veterum: Cascantenses,[19] [l] Ergavicenses:[m] Graccuritanos,[n] Leonicenses,[o] Osicerdenses.[p] Fœde-

Bipont. et Franz.—18 *Bessetaniæ* Vet. Dalec.—19 Chiffl. *Cascantes*.—20

NOTÆ

[g] *Celsenses*] Oppidum Κέλσα in Ilergetibus, Ptolem. II. 6. Nunc *Xelsa*, ad Iberum. Nummis Tiberii, in Thesauro Goltzii, pag. 242. COL. VIC. IVL. CELSA. Anton. August. ait esse *Vililla*, quæ ad Iberum pariter leucæ unius intervallo a Celsa distat. Vide librum singularem, quem de Nummis antiquis Populorum et Urbium nuper in lucem edidimus.

[h] *Calagurritanos*] Ambr. Morales, ex vetere inscript. MVN. CALAGVRIS. IVLIA. NASSICA. Nunc *Loharre*, ab Huesca leucis IV. dissita. Sic Andrez, pag. 33.

[i] *Ilerdenses*] Ἰλέρδα in Ilergetibus a Ptolemæo collocatur, II. 6. Nunc *Lerida*, juxta *Rio Segre*, qui Sicoris, etiam Lucano, IV. 14. ubi Ilerdæ situm describit: 'Placidis prælabitur undis Hesperios inter Sicoris non ultimus amnes,' &c.

[j] *Oscenses*] Osca eorum oppidum, Floro III. 22. in Ilergetibus quoque statuitur, (quorum pars Vescitani, et Surdaones fuere,) apud Ptolemæum, II. 6. nunc *Huesca* in Aragonia. Nummus Germanici, in Thes. Goltzii, pag. 242. COL. V. T. T. OSCA. Vide librum nuper a nobis de Nummis antiquis Populorum Urbiumque editum.

[k] *Turiasonenses*] Τουριασὼ in Celtiberis, Ptolem. II. 6. In Thes. Goltzii, pag. 244. MVN. TVRIASO. Nunc *Tarraçona*, trans Iberum.

[l] *Cascantenses*] Nummus Tiberii apud, Patin. pag. 616. MVNICIP. CASCANTVM. Κάσκαντον Ptolemæo, II. 6. in Vasconibus, hoc est, Navarris. Nunc oppidum Navarræ, *Cascante*, trans Iberum, prope Turiasonem. In decretis Hilari Papæ, 252. 'Tyriassonensium, Ascantensium, Calaguritanorum;' lege, *Turiasonensium, Cascantensium*, &c.

[m] *Ergavicenses*] Ἐργαουίκα in Celtiberis, Ptolemæo loc. cit. In Thes. Goltzii, pag. 243. MVN. ERCAVICA. Apud Gruter. pag. 381. EX. CONVEN. CÆSAR. ERCAVIC. Hoc est, Ex Conventu Cæsaraugustano Ercavicenses. In Conc. Tolet. X. 'Balduigius Arcavicensis Episcopus,' pro 'Ercavicensis.'

[n] *Graccuritanos*] A Ti. Gracco nomen Graccuris accepit. Vide Livii Epit. lib. XLI. Nunc *Agreda* in Aragoniæ confinio, prope Turiasonem. Hinc Martyres Graccuritani in Martyrol. *Martyres de Agreda*. Γρακουρὶς Ptolemæo, in Vasconibus.

[o] *Leonicenses*] Oppidum Λεονίκα in Edetanis, Ptolemæo II. 6. in quibus est ipsa Cæsaraugusta, cujus foro Leonicenses disceptabant. Nunc est *Alcaniz*, in Aragonia, ad amnem *Guadalope*, qui in Iberum influit. Edetanos a Valentia usque Cæsaraugustam pertinuisse jam monuimus. Nummus C. Cæsaris, in Thes. Goltzii, pag. 244. MVN. LEONICA.

[p] *Osicerdenses*] Ὀσικέρδα juxta Leonicam statuitur a Ptolemæo.

ratos, Tarragenses.[q] Stipendiarios: Arcobricenses,[20] [r] Andologenses,[s] Arocelitanos,[t] Bursaonenses,[u] Calagurritanos[v] qui Fibularenses cognominantur, Complutenses,[w] Carenses,[x] Cincenses,[y] Cortonenses,[21] [z] Damanitanos,[a] Larnenses,[b] Lursenses,[c] Lumberitanos,[22] [d] Lacetanos,[e] Lubienses, Pompelonenses,[f] Segienses.[g]

Idem codex, *Arcobrienses*; Harduin. 1. Miller. et Franz. in Not. *Arcobrigenses.* —21 *Cotonenses* Chiffl.—22 *Ilumberitanos* edd. vett. et Gronov. et mox in Chiffl. *Subienses* pro *Lubienses*, quod exhibent Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bi-

NOTÆ

[q] *Tarragenses*] Municipium Τάῤῥαγα Ptolemæo in Vasconibus. Hodieque *Tarrega*, leucis quinque ab Ilerda, in Catalaunia, versus Barcinonem.

[r] *Arcobricenses*] Ἀρκόβριγα Ptolemæo, loc. cit. in gente Celtiberorum. Nunc in Castellæ veteris, Aragoniæque confinio, ad *Rio Xalon*, qui in Iberum influit: *Arcoz*, haud procul *Siguença*.

[s] *Andologenses*] Ab *Andosilla* Navarræ oppidulo, Prud. Sandoval, apud Oihenartum, pag. 90. hos suspicatur nomen habuisse.

[t] *Arocelitanos*] Ita Mss. omnes. Antoninus in itinere ab Asturica Burdigalam, habet Aracelim, vel Arocelim, a Pompelone XXIV. M. P. Nunc *Huarte Araquil*, leucis quinque a Pompelone, versus Solis occasum, ut recte Oihenartus vidit, in Notit. Vascon. pag. 90.

[u] *Bursaonenses*] Vel *Bursavolenses*, de quibus Hirtius in Bello Hisp. pag. 158. vel *Bursadenses* ab oppido Βούρσαδα, de quo Ptolem. II. 6. in Celtiberis.

[v] *Calagurritanos*] Nunc est *Calahorra* in Castella vetere.—'In Gaza Regia, nummus Augusti, MVN. CALAG. IVL.' *Ed. sec.*

[w] *Complutenses*] *Alcala de Henarez.*

[x] *Carenses*] Vetus oppidum nomen retinet *Cares*: novum *Puente la Reyna*, leucis IV. a Pompelone. Inscriptio apud Ambr. Morales, fol. 68. EX CÆSARAVG. KARENSI. hoc est, ex conventu Cæsaraugustano, oppido seu municipio Carensi: non, ut Scaliger interpretatur, in Gruteri indice, 'Carenses Cæsaraugustani.'

[y] *Cincenses*] Ita libri omnes. Forte *Cinnenses*, ab oppido Κίννα in Jaccetania Ptolemæi, II. 6.

[z] *Cortonenses*] Mss. omnes, *Cotonenses*.

[a] *Damanitanos*] In Edetanorum gente, in quibus ipsa Cæsaraugusta fuit, Δαμανία, Ptolemæo, loc. cit.

[b] *Larnenses*] Ab oppido, Larno amni, de quo supra, cognomine.

[c] *Lursenses*] Vide Notas et Emend. num. 22.

[d] *Lumberitanos*] Ab oppido quod Galli *Lombier*, in Navarra: incolæ Vasconice, *Irumberri* vocant, teste Oihenarto, pag. 90. leucis VII. a Pompelone.

[e] *Lacetanos*] De his agemus in Notis et Emend. num. 20. De Lubiensibus nihil adhuc compertum, nisi ii sunt qui Levienses corrupte forsitan nominantur, cum Cascantensibus et Calaguritanis proxime hoc tractu appellatis, in decretis Hilari Papæ, p. 252.

[f] *Pompelonenses*] Ita Gruteri quoque inscriptio, pag. 325. et 455. No-

Carthaginem[b] conveniunt populi LXV.[23] exceptis insularum incolis. Ex colonia Accitana Gemellenses,[i] et Libisosona[24][j] cognomine Foroaugustana, quibus duabus jus Italiæ datum: ex colonia Salariense[k] oppidani Latii veteris Castulonenses, qui Cæsari Venales appellantur: Sætabitani,[l] qui Augustani: Valerienses.[m] Stipendiariorum

pont. et Franz. *Vibienses* edd. vett. et Gronov.—23 Ita Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *LXII.* edd. vett.—24 'Rectius *Libisoca*, ut in vetustis codd. et apud Ptolemæum, lib. II. cap. 6.' *Dalec.* Ita

NOTÆ

bis *Pampelune.*

[g] *Segienses*] Segienses, vel Segisenses (ut recte Parm. edit.) a Σέγισα in Bastinis oppido apud Ptolem. II. 6.

[h] *Carthaginem*] Carthaginem novam, quæ hodie in Murciæ regno, *Carthagena.* 'Carthagine nova conventum agebat Galba,' inquit Sueton. in ejus Vita, cap. 9.

[i] *Gemellenses*] Sic Accitanæ coloniæ cives vocabantur: ipsa, 'Colonia Julia Gemella Accitana,' COL. IVL. GEM. ACCITANA, apud Gruter. pag. 271. Accis hodie *Guadix*, in Granatensi regno. De Gemellæ cognomine dicemus in Notis et Emend. num. 13.—'In nummis antiquis, C. I. G. ACCI. et COL. GEM. ACCI.' *Ed. sec.*

[j] *Libisosona*] Et hæc colonia fuit, apud Gruter. pag. 260. ex Ant. Augustino, COLONIA LIBISOSANORVM. Estque Plinii calculo, qui XII. colonias in citeriore Hispania recenset. Vide librum de Nummis antiquis, verbo CELSA. Antonino, Libisosa est: Λιβισόκα Ptolemæo in Oretanis, II. 6. Aiunt extare hujus oppidi ruinas ad Lebazuza sive Lezuza, Castellæ pagum, haud procul Concha, *Cuença.*

[k] *Salariense*] Nunc *Cazorla* dicitur in regno Granatensi: ævo sequiore *Saliotis*, ut auctor est Julian. Archipresb. Advers. num. 356. Salariam et Castulonem diversa duo Oretanorum oppida, perperam, ut sæpe solet, Ptolemæus facit. Vetus inscriptio in Thes. Goltzii, pag. 40. COL. IVL. AVG. SALARIENSIS. 'Cæsaris Venales' dicuntur, quod agros eorum Cæsar emit. Sic Triumpilini inferius, cap. 24. 'venalis cum agris suis populus' appellatur. In Conc. Tolet. X. 'Marcus Castellonensis Episcopus,' pro 'Castulonensis.'

[l] *Sætabitani*] Σαιταβὶς Ptolemæo, in Contestania, de qua supra. Straboni Σεταβὶς, lib. III. pag. 160. Nunc *Xativa*, in regno Valentiæ, ad amnem ejus nominis, qui in Sucronem influit. Hinc sudaria Sætaba de quibus diximus in Præfat. ad Titum, pag. 174.

[m] *Valerienses*] Vasæus ipsam Concham *Cuença*, circa fontes Sucronis amnis positam, Coloniam olim Juliam Valeriam appellatam esse; Ambr. Morales, non Concham ipsam, sed pagum leucis septem a Concha dissitum, ad eundem amnem putat, cui nomen hodie *Valera la veia.* In Conc. Tolet. X. 'Athanasius Setabitanus Episcopus.'

autem celeberrimi: Alabanenses,[25] [n] Bastitani,[o] Consaburenses,[p] Dianenses,[q] Egelestani,[r] Ilorcitani, Laminitani Mentesani,[s] qui et Oritani, Mentesani, qui et Bastuli, Oretani,[t] qui et Germani cognominantur: caputque Celtiberiæ Segobrigenses:[u] Carpetaniæ,[v] Toletani Tago flumini impositi: Dein Viatienses,[w] et Virgilienses.

edidit Laet in ed. Elz.—25 Sic codd. Harduini omnes et Chiffl. *Labanenses* vett. Dalec. et Laet. *Babanenses* edd. ante Harduin. *Alabanenses* alius codex ap. Laet. Mox *Bastiani* pro *Bastitani* Vet. Dalec. et paulo post, *Geles-*

NOTÆ

[n] *Alabanenses*] Sic Mss. omnes: non, ut editi hactenus, *Babanenses*. Ab Ἄλαβα, ut Valerienses ab Οὐαλερία, Celtiberorum oppidis, apud Ptolem. lib. II. 6. haud procul Ercavica. In Conc. Tolet. X. 'Stephanus Valeriensis Episcopus.'

[o] *Bastitani*] A Basti oppido, hodie *Baza*, in regno Granatæ, ad *Rio Guadalentin*. Dedit id Bastetaniæ regioni nomen.

[p] *Consaburenses*] Apud Gruter. pag. 402. MVNIC. CONSABVRON. Apud Ambr. Morales, fol. 19. CONSABVRENSIS. Nunc, ut videtur, *Consuegra*, Castellæ novæ oppidulum, ultra Toletum, inter Tagum et Anam. In Conc. Arel. I. subscribit 'Genesius Presbyter, de Civitate Bastigensium.'

[q] *Dianenses*] A Dianio, de quo supra. Sic Ilorcitani et Laminitani, ab Ilorci et Laminio, de quibus hac sect. diximus.

[r] *Egelestani*] Ἐγελάσται Straboni, lib. III. pag. 160. Nunc *Uniesta*, prope Concham in Castella nova. Egelastæ Plinius rursum meminit XXXI. 39. Apud Ptolem. II. 6. Ἐτέλεσται in Carpetanis, pro Ἐγέλεσται. Non potest esse *Medina Celi*, ut quibusdam visum: nam Medina ea in Celtiberis fuit.

[s] *Mentesani*] Gemina fuit olim Mentesa: altera in Oretanis, Ptolemæo teste II. 6. unde cives Oretani cognominati: in Bastetanis, Bastulisve, altera, de qua jam diximus cap. 3. Mentesam Bastiam vocat Antoninus: Bastuli incolæ eam ob rem cognominati.

[t] *Oretani*] In Oretanis oppidum fuit Ὠρητὸν Γερμανῶν, apud Ptolemæum II. 6. Lud. Nonius in sua Hisp. cap. 62. putat esse *Calatrava*, non obscuri nominis oppidum, ad fl. Anam, sacræ Militiæ nomine insigne. Utriusque vestigium, ut videtur, extat in Conc. Tolet. X. Prioris quidem, sive Mentesæ Oritanæ, quod subscripsisse ibi legitur 'Daniel Diaconus Marcelli Episcopi Ecclesiæ Uritanæ.' Posterioris item: 'Martianus Abas Valdefredi Episcopi Ecclesiæ Mentesanæ.'

[u] *Segobrigenses*] Procul hi a Segobriga Valentini regni. Numantiæ proximos in Celtiberia facit Ptolemæus, II. 6. Bilbili, quæ ibi fuit, ubi fere nunc *Calatajud*, Strabo lib. III. pag. 162. in Celtiberis pariter cum Numantinis.

[v] *Carpetaniæ*] Subintellige, caput Toletum, ut Segobriga Celtiberiæ. Καρπητανοὶ Appiano in Iber. pag. 283. Καρακιτανοὺς ὑπὲρ τὸν Τάγον, apud Plutarch. in Sertorio, p. 576. male, pro Καρπητανούς.

[w] *Viatienses*] Oppidum Βιατία in

In Cluniensem conventum[x] Varduli ducunt populos XIV. ex quibus Albanenses[y] tantum nominare libeat:[26] Turmogidi[z] quatuor, in quibus Segisamonenses,[a] et Segisamajulienses.[b] In eundem conventum Carietes[c] et Vennenses quinque civitatibus vadunt, quarum sunt[d] Velienses.[27] Eodem[28][e] Pelendones Celtiberorum, quatuor populis: quorum Numantini[f] fuere clari: sicut in Vaccæorum[g]

---

tani, I. L. M. qui et O. Metesani ..... Carpetani Toletani, &c. Chiffl.—26 Vet. Dalec. *libet.* Mox edd. vett. et Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *in quibus S. Segisamejulienses*, omisso *et*; Chiffl. *et Sagisemejulienses.* Lectionem nostram testantur Reg. Brot. 1. et Ptolemæus II. 6.—27 *Vibienses* Scaliger. —28 *Iidem* Vet. Dalec. *Eodem Pelontones* Chiffl. Mox, *Celtiberi quatuor, &c.*

NOTÆ

Oretanis, apud Ptolem. II. 6. Et Virgilienses ab Οὐεργιλία in Bastitanis juxta Oretanos. Apud Gruter. pag. 324. VERGILIENSIS. Hæc hodie Murcia, regni cognominis caput existimatur.

[x] *In Cluniensem conventum*] Ambr. Morales, fol. 70. EX CLVNIENSI. Subintellige, conventu. De Clunia mox dicemus.

[y] *Albanenses*] Albam urbem etiam in Vardulis habet Ptolemæus, II. 6. Alava regio hodieque appellatur, ad Iberum, infra Guipuscoa: ejus regionis primaria civitas Vittoria appellatur. Ibi oppidulum hodie *Alvaña.*

[z] *Turmogidi* [*Turmodigi*] Nusquam vox ea audita nobis. Quid si Murbogi potius, ex Ptolemæo, loc. cit. Μούρβογοι, Pelendonibus, Vaccæisque finitimi? Valdulorum pars ii Turmodigi fuere.

[a] *Segisamonenses*] A Segisama, de qua Florus IV. 12. pag. 198. Nunc est *Veyzama,* in ea Cantabriæ parte, quæ Guipuscoa dicitur, ut recte Mariana Hist. Hisp. III. 25. pag. 130.

[b] *Segisamajul.*] Σεγίσαμα Ἰουλία in Vaccæis, Ptolemæo, II. 6. A Plinio, in Vardulis. Ex Ptolemæi numeris, ibi fere fuisse conjicio, ubi nunc *Sierra d'Occa*, haud procul Ibero amne, in confinio Castellæ veteris.

[c] *Carietes*] Hos Ptolemæus Καριστίους vocat, quorum oppidum Οὐλελία, *Velia*, fuit: cives Plinio Velienses.

[d] *Quarum sunt*] Quarum e numero præcipue insignis Velia, de qua plane modo diximus.

[e] *Eodem*] Hoc est, in eundem conventum disceptatori vadunt Pelendones, quorum populi quatuor, e Celtiberorum gente universi. Nam Celtiberia Pelendones Arevacosque complectitur. Gruteri Inscrip. pag. 111. PELLENDONES. AREVACON. In Pelendonibus oriri Durium amnem auctor est Plinius, IV. 34.

[f] *Numantini*] Fuit urbs Numantia haud procul a fontibus Durii amnis, ut testantur Florus II. 18. pag. 92. et Plinius IV. 34. Rudera etiamnum visuntur, quibus nomen est *Puente Garay*, prope urbem *Soria.*

[g] *Vaccæorum*] Οὐακκαῖοι Polybio, in fragm. lib. III. pag. 1503. qui eorum urbem Ἰντερκατίαν laudat. Et apud Gruter. pag. 324. MODESTVS. INTERCATIENSIS. EX. GENTE. VACCÆORUM.—' Fuisse Vaccæi videntur in eo

XVIII. civitatibus, Intercatienses, Pallantini,[h] Lacobrigenses,[i] Caucenses.[j] Nam in Cantabricis VII.[29] populis, Juliobriga[k] sola memoratur. In Autrigonum[l] decem civita-

Pintian.—29 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Mil-

NOTÆ

tractu, qui Salmanticam inter et Zamoram interjacet. Insignis error eorum est, qui Postumi Imperatoris nummum inscriptum, EXERCITVS. VAC. ad Vaccæos istos referunt, et Vaccaicum (credo) exercitum hic interpretantur. Est hic ex ære magno, apud P. Chamillart, et apud D. Vaillant, p. 188. inter rariores: ut et alter ibidem, et apud Tristanum, Tomo III. p. 167. EXERCITVS ISC. ubi 'Iscanicum' ex Isca civitate alterutra, sive quam *Exceter*, sive quam *Caherleon* vocant, putans signari: nihilo leviore hallucinatione. Absonum enim est a vico vel oppidulo duci cognomen exercitus, cum ne a nobili quidem et primaria civitate peti soleat. Nam quis audivit, *le Regiment de Paris*, *le Regiment de Vienne*, *le Regiment de Madrit*, *le Regiment de Londres*? In utroque nummo Imperator in equo dextera extenta signiferis cohortium imperat ex adverso stantibus. Posterioris sententia est: 'EXERCITVS Jubente Senatu Conscriptus.' Prioris ista: 'EXERCITVS Urgente Augusto Conscriptus.' In suo, qui ceteroqui priori simillimus est, legit D. Vaillant: EXERCITVS. YSC. eodem sensu: opifice industrie literam V literæ I superponente et connectente; quæ prima est syllaba verbi JV*bente*. Consensum Postumi cum Senatu, præter subjectas consueto more literas SC. hæc nummi posterioris subscriptio demonstrat. Ceterum 'Jubet Senatus, Augustus Urget.' Cusus post illos nummus est, quem D. Vaillant, p. 186. rarissimum vocat, ejusdem Postumi: EXERCITVS AVG.' *Ed. sec.*

[h] *Pallantini*] Pallantiam in Vaccæis quoque locat Ptolemæus, II. 6. et Appianus in Iber. pag. 300. Nunc *Palencia*, in Legionensi regno.

[i] *Lacobrigenses*] Lacobrigæ in hoc tractu meminit Antoninus, XLVI. M. P. a Pallantia, in itinere ab Asturica Tarraconem et Burdigalam. Λαγγοβρίτας vocat Plutarchus in Sertorio, pag. 574. 'Lacobrigæ nomen,' inquit Festus, 'a lacu et briga, Hispaniæ oppido.' Vox *briga* oppidum sonat.

[j] *Caucenses*] Καῦκα in Vaccæis quoque Ptolemæo, loc. cit. et Appiano in Iber. pag. 283. Ubi nunc *Coca* oppidum, ut recte Mariana, Hist. Hisp. III. 2. pag. 93. inter Segoviam et Vallisoletum in Castella vetere.

[k] *Juliobriga*] Diximus de ea superius, hac sect.—'Non est his Cantabricis locus in nummo argenteo Gallieni Aug. e Gaza Regia, sic inscripto, IOVICANTAB. in quo Jupiter dextra fulmen tenet, hastam sinistra. Sententia enim hæc est: 'Jove Victore, Imperii Conservatore, Primæ Narbonensis Tutatore, Augustus Beatus.' Sic nummum inscriptum, INT. VRB. olim explicuimus, 'Jove Narbonis Tutatore, Urbi Roma Beata.' Et GENIO ANTI: 'Genio Primæ Narbonensis, Tutatori Imperii.' *Ed. sec.*

[l] *Autrigonum*] Αὐτρίγονες sunt Ptolemæo, loc. cit. Oppida, Τρίτιον et Οὐϊροβεσκα. In decretis Hilari Papæ, p. 252. 'Veroviscensium et Tritensium

tibus, Tritium, et Virovesca. Arevacis[m] nomen dedit fluvius Areva. Horum sex oppida: Saguntia,[n] et Uxama,[o] quæ nomina crebro aliis in locis[p] usurpantur: præterea Segovia,[q] et nova Augusta,[r] Termes,[s] ipsaque Clunia[t] Celtiberiæ finis. Ad Oceanum reliqua vergunt,[u] Vardulique ex prædictis, et Cantabri.

NOTÆ

civitas,' pro 'Tritiensium.' Vetus inscr. apud Ambr. Morales, fol. 65. TRITIENSI. Antoninus, in itinere ab Asturica Tarraconem, Tritium a Virovesca distare ait M.P. XI. Quod si itaque Virovesca *Birbusca* est, inter *Burgos* et Iberum, Tritium, ubi nunc *Najara* est, prope *Logrono* et Iberum amnem, esse certe non potuit: quam tamen sententiam placuisse video Suritæ in Anton. pag. 541. aliisque.

[m] *Arevacis*] Ptolemæo, II. 6. 'Αρεουάκαι. Straboni, lib. III. pag. 162. 'Αρεουάκοι Arevam nunc *Arlanzo* vocant, Castellæ veteris amnem, qui in Durium influit, supra Vallisoletum.

[n] *Saguntia*] Vel Seguntia. Seguntiæ Celtiberum Livius meminit, lib. XXXIV. p. 409. Antoninus item Segontiam vocat, quæ nunc *Siguença* dicitur, ad fontes amnis *Henarez*, in Castellæ veteris Aragoniæque confinio.

[o] *Uxama*] Uxama quoque Antonino, in itinere ab Asturica Cæsaraugustam: a Numantia L. M. P. Nunc *el Borgo d'Osma* ad Durium amnem, in Castella vetere.

[p] *Aliis in locis*] Nam et Segontiam alteram a Cæsaraugusta XVI. M. P. habet Antoninus, nunc *Epila* dicitur, ut recte vidit Jo. Franc. Andrez, cap. 2. p. 39. Et alteram Uxamam prope Corugnam in Gallæciæ littore agnoscit Mariana, Hist. III. 18. pag. 118. Sunt et aliæ, quas referre non est otii nostri.

[q] *Segovia*] Σεγουβία in Arevacis quoque Ptolemæo, II. 6. Non ea est quæ inter Vallisoletum, et Madritum, nobis *Segovie* dicitur: sed altera ejusdem nominis urbecula, quæ sub eadem fere cœli parte, atque ipsa Numantia, eodemque situ a Ptolemæo collocatur.

[r] *Nova Augusta*] Et in Arevacis Ptolemæo Νουδαυγοῦστα, prope Segobiam.

[s] *Termes*] Τέρμες in Arevacis Ptolemæo. Τερμισὸν πόλιν vocat Appianus in Iber. p. 311. Hinc Termestini populi, apud Livium in Epitome, lib. LIV. et natio Termestina apud Tacit. Annal. IV. p. 155. Nunc *Lerma*, ad Arevam amnem, de quo supra.

[t] *Clunia*] Et hæc in Arevacis Ptolemæo. Dioni quoque, Κλουνία lib. XXXIX. pag. 115. Inter Raudam ad Durium, *Aranda de Duero*, et Uxamam *Osma*, medio fere intervallo ab Antonino collocatur. Nunc pagus *Cruña*, vel *Coruña del Conde*. Ibi conventus Cluniensis repertum esse sigillum aiunt, et a loci domino asservari. Celtiberiæ finis is dicitur, quoniam ad occasum æquinoctialem sunt Vettones, ad æstivum Astures, quos a Vettonibus Durius amnis disterminat: Arevacæ denique ad Boream.

[u] *Reliqua vergunt*] Reliqua, inquit, quæ pertinent ad conventum Cluniensem: ut Vardulorum regio jam superius dicta: et mox Cantabrorum, dicenda IV. 34.

Junguntur his[v] Asturum XXII.[30] populi, divisi in Augustanos,[w] et Transmontanos, Asturica urbe magnifica. In his sunt Cigurri,[x] Pæsici,[31] Lancienses,[y] Zoëlæ.[z] Numerus omnis multitudinis ad CCXL. M. liberorum capitum.

Lucensis[a] conventus populorum est XVI. præter Celticos,[b] et Lebunos, ignobilium,[32] ac barbaræ appellationis: sed liberorum capitum ferme CLXVI. M.

Simili modo Bracarum[c] XXIV. civitates CLXXV.[33] M. capitum, ex quibus præter ipsos Bracaros, Bibali,[d] Cœle-

ler. Bipont. et Franz. *IV.* edd. vett. et Gronov.—30 Sic ex codd. suis emend. Harduinus, sic etiam edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XII.* edd. vett. ante Harduin.—31 *In his Giguri*, *Pesici* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov. *Cigurri* omnes codd. Harduini, Tolet. et Salmant. *Egurri* Ptolemæus. Mox *Zoëli* Chiffl.—32 Codd. Dalec. et vet. ejusdem, *ignominiosæ*.—33 Ita Chiffl. cum edd. Harduini 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CCLXXV.* edd. vett. et Gronov. Mox eædem vett. *Vibali*, *Celerini*, *Gallæci*, *Æquesilici*. Lectionem nostram restituit Harduinus.—

NOTÆ

[v] *Junguntur his*] Cantabris. Inscriptio Gruteri, p. 110. CONVENTVS ASTVRICENSIS.

[w] *Augustanos*] Ab urbe metropoli, quæ in Augusti nummo apud Goltzium, p. 237. COL. ASTVRICA AVGVSTA scribitur, *Astorga* in regno Legionensi: *'Ἀστούρικα Αὐγοῦστα* Ptolemæo, II. 6.

[x] *Cigurri*] Ita Mss. omnes. *Egurri* forte scribendum ex Ptolemæo, non longe ab Asturica Augusta Forum Egurrorum locante. De Pæsicis dicemus, IV. 34.

[y] *Lancienses*] Λαγκία maximum Asturum oppidum a Dione dicitur, lib. LIII. p. 514. A Mariana, Hist. Hisp. III. 25. p. 132. iis locis situm, ubi nunc Ovetum cernitur, *Oviedo*. Plumbum Ovetanum laudatur a Plinio, XXXIV. 49.

[z] *Zoëlæ*] A quibus Zoëlicum linum nomen traxit. Plinius XIX. 2. 'Non dudum ex Hispania Zoëlicum venit in Italiam, plagis utilissimum. Civitas ea Gallæciæ, et Oceano propinqua.'

[a] *Lucensis*] Lucensis conventus mentio apud Ambr. Morales, fol. 69. Urbs primaria Lucus Asturum, *Λοῦκος 'Ἀστουρῶν*, Ptolemæo, Dioni *'Ἀστύρων*: hodie *Lugo* in Gallæcia.

[b] *Celticos*] Cognominibus Nerias et Præsamarcos, de quibus IV. 34. Lebuni simili modo ii esse videntur Hermolao, qui Lenni rursum eodem libro appellantur: at ii Bracarensis conventus esse ibi dicuntur, hi nunc Lucensis. In Mss. legitur, *Levanios*.

[c] *Bracarum*] Subintellige, conventus, ut prius Asturum. Gruter. p. 411. CONVENTVS. BRACARI. Horum caput Bracara Augusta, *Brague*.

[d] *Bibali, &c.*] *Βιβαλοὶ*, quorum oppidum *Φόρον Βιβαλῶν* Ptolemæo, II. 6. *Κοιλερινοὶ*, eidem. Gallæci omnibus noti. Hequæsi, in Inscript. mox citanda. *Λιμικοὶ* Ptolemæo rursum appellati, cum oppido quod *Φόρον Λιμι-*

rini, Gallæci, Hequæsi, Limici, Querquerni, citra fastidium nominentur.

Longitudo [e] citerioris Hispaniæ est, ad finem Castulonis a Pyrenæo, sexcenta septem M. pass. et ora paulo amplius. Latitudo a Tarracone ad littus Olarsonis,[f] CCCVII. E radicibus [34] Pyrenæi, ubi cuneatur angustiis inter duo maria, paulatim deinde se pandens, qua contingit ulteriorem Hispaniam, tantundem et amplius latitudini adjicit. Metallis plumbi, ferri, æris, argenti, auri tota ferme Hispania scatet: Citerior et specularibus [g] lapidibus: Bætica et minio. Sunt et marmorum lapicidinæ.[35] Universæ Hispaniæ Vespasianus imperator Augustus jactatus [h] procellis reipublicæ Latii jus tribuit. Pyrenæi montes Hispanias Galliasque disterminant, promontoriis in duo diversa maria projectis.

V. (IV.) Narbonensis provincia appellatur pars Galliarum, quæ interno [a] mari alluitur, Braccata [b] ante dicta, amne

34 Ita Chiffl. et edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Et radicibus* edd. vett. et Gronov.—35 Cod. Dalec. *specularis lipidis: Bætica et minio et marmorum lapidicinis.*

NOTÆ

κῶν vocat. Inscriptio vetus apud Gruter. p. 245. BIBALI. COELERNI EQVÆSI. INTERAMICI. LIMICI. ÆBISOC. QVARQVERNI. Prius legebatur in Plinio, *Vibali*, et voce unica e duabus conflata, *Æquesilici*. Nos literarum ordine admoniti, et vetustorum monumentorum fide, locum correximus. Aquas Querquennas a Bracara distare ait Antoninus LIII. M. P. *Κουακερνοὶ* sunt Ptolemæo, et *Ὕδατα Κουακερνῶν*.

[e] *Longitudo*] Martianus, lib. VI. cap. de Hisp. p. 203.

[f] *Olarsonis*] De eo IV. 34.

[g] *Specularibus*] Dicemus de his opportunius XXXV. 45.

[h] *Jactatus*] Vi ac necessitate quadam expressam esse eam liberalitatem innuit, ut Hispanos sibi devinciret: aut legendum fortassis, *jactatæ*, scilicet Hispaniæ, Reip. Romanorum procellis, hoc est civilibus bellis Galbæ, Othonis, Vitellii: ut levamen id quoddam eorum damnorum fuerit, quæ ob civilia Imperatorum bella perpessa esset Hispania. Immunitatem a tributis, sive Claudius Imp. sive anteriorum aliquis iisdem concesserat, uti ex Seneca colligimus, de Benef. VI. 19. p. 111.

[a] *Quæ interno*] Mediterraneo. Hæc Martianus a Plinio, lib. VI. cap. de Monte Pyrenæo, p. 203.

[b] *Braccata*] A braccis, sive femoralibus lineis, *des brayes, ou hauts de chausses*: quod vestimenti genus Romanis veteribus inusitatum, ab iis in

Varo ab Italia discreta, Alpiumque vel saluberrimis[1] Romano imperio jugis. A reliqua vero Gallia latere septemtrionali, montibus Gebenna[c] et Jura:[d] agrorum cultu,[e] virorum, morumque dignatione, amplitudine opum, nulli provinciarum postferenda,[2] breviterque Italia verius quam provincia. In ora[f] regio Sardonum,[3] intusque[g] Consuaranorum. Flumina: Tecum,[h] Vernodubrum. Oppida: Illibêris,[4][i] magnæ quondam urbis tenue vestigium: Ruscino,[j]

CAP. V. 1 Ita Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. vox *vel* deest in edd. vett.—2 Cod. Dalec. *nulla ei præferenda*.—3 *In o. r. Sardaonum* margo edd. Dalec. et Gronov.—4 *Illiberæ* Chiffl. et Vet. Dalec. *Illybyrtis* quibusdam ap. Dalec. Mox, nonnulli *Rubrosum* e Strab. lib.

NOTÆ

Gallia Narbonensi primo deprehensum est: quæ inde ab iis Braccata est cognominata, inquit Alcuinus de Divinis Offic.

[c] *Gebenna*] A Mela hæc Plinius II. 5. Gebennam quoque Cæsar, Bell. Gall. lib. VII. p. 81. Gebennas vocat Lucanus I. 435. et 'Gebennicos montes,' Mela. Galli, *les Monts des Cevennes*. Languedocium, ut vocant, a reliqua Gallia latere septemtrionali disterminant.

[d] *Et Jura*] Mss. omnes, *et Juribus*. Mela II. 5. non Juram montem, sed Lemannum lacum, finem statuit Narbonensis Provinciæ. Jura pro locorum diversitate varia sortitur nomina, *le Joux, le Mont S. Claude, le Credo, &c.*

[e] *Agrorum cultu*] Non minus eleganter Salvianus patriam suam, hoc est, Provinciam describens, lib. VII. 'Illic omnis admodum regio,' inquit, 'aut intertexta vineis, aut florulenta pratis, aut distincta culturis, aut consita pomis, aut amœnata lucis, aut irrigata fontibus, aut interfusa fluminibus, aut crinita messibus,' &c.

[f] *In ora*] Post Pyrenææ Veneris promontorium, in quo hæsimus cap. sup. incipit Sardonum regio, quam nunc dicimus *le Comté de Roussillon*. Sic Mela II. 5. 'Inde est ora Sardonum, et parva flumina, Telis et Tichis: ubi accrevere, persæva. Colonia Ruscino,' &c. Ipsam Leridam Hispaniæ civitatem, sup. cap. Surdaonum gentis esse dixit. In Mss. *Sordonum*. Avienus 'Sordos' appellat.

[g] *Intusque*] Interior, inquit, seu mediterranea regio Consuaranorum, sive Consoranorum fuit, de quibus IV. 33. *Les pays de Foix et de Conserans.*

[h] *Tecum*] Melæ, loc. cit. *Tichis*: accolis hodieque *Tec*. Urbem Helenam præfluit, *Elne*. Vernodubrum, *Latet*, Perpinianum rigat.

[i] *Illiberis*] Vel Eliberris, quam Caucoliberim posterior ætas appellavit: Hispani, *Colibre*: nostri, *Colioure*. Ita De Catel, I. 7. secutus Loaysam, et alios. Melam expressit Plinius: Sic enim ille, II. 5. 'Vicus Eliberri, magnæ quondam urbis, et magnarum opum tenue vestigium.'

[j] *Ruscino*] Non modo jure Latii donatam, sed et coloniam vocat Me-

Latinorum. Flumen Atax[k] e Pyrenæo Rubrensem[l] permeans lacum: Narbo[m] Martius, Decumanorum colonia, XII. M. pass. a mari distans. Flumina: Arauris,[n] Liria.[o] Oppida de cetero rara, præjacentibus stagnis:[p] Agatha[q]

NOTÆ

la, loc. cit. Nunc castellum est, a Perpiniano oppido, quod Ruscinonem vicinate sua exhausit, leuca dissitum, *la Tour de Roussillon*. Eodem amne, quo Perpinianum, alluitur. Catel, I. 7.—‘Nummus est eximius, æris minimi, in Cimelio D. Foncault, hac epigraphe: IMP. C. CLAVDIVS P. F. AVG. Claudii Gothici caput. In aversa parte, DEO CABIRO. Faber malleum dextra tenet. Cave hic Cabiros cogites, aut Thessalonicam. Sententia est: ‘Duci Exercitus Optimo Claudio Arcum Benefactis Insignem Ruscinonenses Obtulerunt,’ ob victoriam præsertim Gothicam. Ingeniose admodum significatur oblatum fuisse ab oppidanis Arcum triumphalem, sed a Claudio neglectum ac repudiatum, cum in area nummi non arcus pingitur, sed Faber tantummodo, ad exstruendum arcum paratus.’ *Ed. sec.*

[k] *Atax*] *L'Aude*, Narbonem secat. Vide Notas et Emend. num. 28. Ab eo amne Narbonenses olim Atacini dicti, ut de Varrone Atacino pluribus disputabimus, in Auctorum Indice.

[l] *Rubrensem*] Rubresum Mela vocat, III. 5. qua Atacem accipit, ore spatioso admodum: qua mare admittit, aditu tenuem. *L'Estang de la Rubine*. Nunc Atax minime lacum permeat: sed fossæ per Narbonem ductæ immissus, in mare effunditur ad VII. ab urbe milliare. Catel, lib. I. pag. 58.

[m] *Narbo*] Atacinorum, Decumanorumque colonia, Melæ, loc. cit. Martius, a Marte, ut Sirmondus noster putat in Notis ad Sidon. vel a Martia Legione: Decumanorum a militibus decimæ. Inscriptio Gruteri, p. 229. COL. IVL. PATERN. NARB. MART. Et pag. 266. IVLIÆ. DOMNÆ. AVGVSTÆ.....ANTONINI. CÆS. MATRI ITEMQ. CASTRORVM. DECVMAN. NARB.—‘Nummus argenteus apud Goltzium, in Magna Græcia, Tab. XX. n. 5. caput diadematum exhibet, cum clava Herculea. .)(. Lupa cum gemellis. Infra, ROMANO. Sic interpretamur: ‘Roma MArtii Narbonis Origo.’ Cognomen enim illud habet a legione Martia, hoc est, Romulea. Nam Romulus Marte genitus ferebatur: hoc est, vir generosus; sed patre ob temporum vetustatem ignoto, quamvis nobili. In aliis ibidem nummis N. 1. et 2. caput est Romæ galeatum. .)(. Caput equi, qui esse dicitur Marti sacer, quia generosus et bellicosus. Infra, ROMANO, ut proxime. In alio, Caput Romæ galeatum. .)(. Leo iratus. Infra ROMANO.’ *Ed. sec.*

[n] *Arauris*] Ita recte, non *Araris*. Mela, II. 5. pag. 39. ‘Tum ex Gebennis demissus Arauris juxta Agatham fluit.’ Ptolemæo, II. 10. Ἀραύριος. Gallis, *Airau*, vel *Erhau*.

[o] *Liria*] Mss. omnes, *Libria*. Nunc *Lez* accolæ vocant, et quos medios secat, Monspelienses.

[p] *Stagnis*] *Les Estangs de Thau, de Maguelone, et de Perault*. Maximæ parti ejus oræ, marique mediterraneo ea prætenduntur.

[q] *Agatha*] Juxta quam Arauris fluit, ut Mela admonet loco cit. nunc *Agde*: non, ut subtilioribus quibus-

quondam Massiliensium, et regio Volcarum [r] Tectosagum: atque ubi Rhoda Rhodiorum fuit,[s] unde dictus multo Galliarum fertilissimus Rhodanus amnis, ex Alpibus se rapiens per Lemannum lacum, segnemque [t] deferens Ararim,[5] nec minus seipso torrentes [u] Isaram, et Druentiam. Libica [v] appellantur duo ejus ora modica: ex his [w] alterumHispaniense, alterum Metapinum: tertium, idemque amplissimum, Massalioticum. Sunt auctores, et Heracleam [x] oppidum in ostio Rhodani fuisse.

IV. et paulo post: *Flumina: Rhararis, Lira,* ex eodem.—5 *Atrarim* quibusdam ap. Dalec. et mox, *torrentem Isaram, &c.* edd. vett. ante Harduin. *torrentes, &c.* codd. Chiffl. et Dalec. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont.

NOTÆ

dam visum est, *Maguelone*, quæ procul est ab Arauri dissita. A Massiliensibus conditum esse oppidum Strabo auctor est, lib. IV. p. 182.

[r] *Volcarum*] Late hæc regio patuit, agros complexa limitaneos, ut ex Plinio patet, Tolosanum, et Agathensem, atque adeo quicquid terrarum inde usque ad ostia ferme Rhodani protenditur.

[s] *Ubi Rhoda . . . fuit*] Familiari ea loquendi formula, *fuit*, excidisse id oppidum, cui vox ea annectitur, jam ævo suo innuit. Hæc Rhodanusia a Scymno Chio, sive, ut alii vocant, a Marciano Heracleota, pag. 6. dicitur: alteramque Rhoden, quæ in Hispania est, (nunc *Roses* incolæ Catalani vocant,) a Rhodiis quoque conditam scribit. Hieronymus, in Prolog. Epist. ad Galat. 'Oppidum Rhoda,' inquit, 'coloni Rhodiorum locaverunt, unde amnis Rhodanus nomen accepit.'

[t] *Segnemque*] Unde Claudiano dicitur, 'Lentus Arar.' Sauconam posterior ætas appellavit, teste Ammiano, lib. XV. p. 55. hodieque, *la Saone.*

[u] *Torrentes*] Gallis, *l'Isere, et la Durance*, in latus uterque Rhodani orientale influit. Vide Notas et Emend. num. 24.

[v] *Libica*] Ita libri omnes. Sic vulgus ea ostia, corrupto, ut fit, sermone, appellavit: cum Ligyca potius, ut quidem reor, essent nominanda. Ora enim universa a Rhodano Emporium usque Hispaniæ oppidum, Λιγυστικὴν veteres appellarunt, quod eam Ligures tenuere: Scylax, pag. 2. Παράπλους Λιγύων ἀπὸ Ἐμπορίου μέχρι Ῥοδανοῦ, κ. τ. λ. Nil tamen mutamus.

[w] *Ex his*] Ex duobus Libicis. Exscripsit hæc Martianus, lib. VI. pag. 204. cap. de Pyrenæo, et Prov. Narb. Hispaniense ostium, quod in occidentem vergit, accolæ vocant, *Gras Neuf*, Massalioticum, quod in ortum, *Gras d'Orgon.* Metapinum inter hæc medium est nunc sine nomine. His tribus ostiis includitur insula, quam vocant incolæ, *Petite Camargue.*

[x] *Et Heracleam*] Hæc Ἡράκλεια Κελτικῆς Stephano. In agro san-Remigiano, prope oppidum *S. Remy*, ostiumque Rhodani Hispaniense, reperta inscriptio, principatu Caroli V. Francorum regis, electam docet ab Ataulpho Principe 'Heracleam in

Ultra,[y] fossæ ex Rhodano C. Marii[6] opere, et nomine insignes: Stagnum, Mastramela:[z] oppidum, Maritima Avaticorum:[a] superque campi[b] lapidei, Herculis præliorum memoria: Regio Anatiliorum,[7][c] et intus Desuviatium, Cavarumque. Rursus a mari[d] Tricorium: et intus[e] Tricollorum, Vocontiorum,[f] et Segovellaunorum:[8][g] mox Al-

et Franz.—6 Vet. Dalec. *fossam ex Rhodano C. pass. Marii,* &c. Chiffl. *fossæ,* &c. Mox, in quibusdam, *nomine Latera insigne stagnum.* Salmas. p. 94. legit, *insigne stagno Mastramela oppidum,* &c. Edd. vett. ante Harduin. *et nomine insigne stagnum: Astromela,* &c. Margo edd. Dalec. et Gronov. *insigne stagnum Mastrumela. Ipidum maritima,* &c.—7 *Regio Natiliorum* cod. Dalec. et mox in eodem cod. et Chiffl. *et intus Desuviaticum.*—8 Chiffl. *Segonellanorum;* alii, *Segalaunorum,* quemadmodum et apud Ptolemæum II. 8.—

NOTÆ

Regiæ majestatis sedem.' Ibi igitur fuisse olim Heraclea videtur. Recitat inscriptionem eam totam Honor. Bouche, Hist. Prov. III. 5. p. 158.—'Verum distat ager ille San-Remigianus ab ostio Rhodani, in quo fuisse Heracleam auctores, teste Plinio, prodidere.' *Ed. sec.*

[y] *Ultra*] Ultra Rhodani ostia. Vide Notas et Emend. num. 25. Ptolemæo, II. 10. Φόσσαι Μαριάναι.

[z] *Mastramela*] *L'Estang de Berre, ou de Martiguez.* Oppido, quod Maritimam Plinius vocat, nomen hodie *Marignane.* Vide Not. et Emend. num. 26.

[a] *Avaticorum*] Sic Mela II. 5. et Mss. Id nomen agro ei fuit, qui Maritimæ circumjectus erat, et contributus, in Anatiliorum regione, quæ latius multo patuit: quare eadem Maritima in Anatiliorum agro posita dicitur a Ptolemæo, II. 10.

[b] *Campi*] Vulgo, *la Crau.* Mela, II. 5. 'Lapideus,' inquit, 'ut vocant, campus, in quo Herculem contra Albionem et Geryona, Neptuni liberos, dimicantem, cum tela defecissent, ab invocato Jove adjutum imbre lapidum ferunt. Credas pluisse: adeo multi passim et late jacent.' Vide Hygin. in Poët. Astronom. lib. II. cap. Engonasin, fol. 61.

[c] *Anatiliorum*] Recte. In Inscriptione San-Remigiana proxime laudata, ANATILII. Hi Arelatensem agrum tenuere: Desuviates, quorum interior regio fuit, Tarasconensem: Cavares denique, a confluente Isaræ in Rhodanum, ubi fere Avenio est, ad Druentiam usque, quam late patet, oram omnem, quæ Rhodano alluitur.

[d] *Rursus a mari*] Rursus, inquit, in ora est Tricoriorum regio: Τρικορίους appellat Strabo, lib. IV. p. 185. ubi nunc Massiliensis ager, Aquisextiensis, et supra Druentiam Aptensis. In Aptensi fuere saltus Tricorii, quos Hannibal, dum peteret Italiam, superavit. Vide Ammian. lib. XV. p. 53. et Livium, lib. XXI. pag. 198.

[e] *Et intus*] Intus recedunt a mari longius Tricolli, qui nunc Sisteronenses: quorum caput fuisse olim creditur *Alarante,* de quo Tabula Peutingeri. Hodie *Talard* in Delphinatu, via quæ Sisterone Vapincum ducit. Ita Nic. Bouche, Hist. Prov. III. 7. pag. 178.

[f] *Vocontiorum*] Hi Delphinatus partem orientalem tenuere, ut Cavares occiduam: oppida iis fuere, Dea, *Die,* et Vasio, *Vaison.*

lobrogum.[h] At in ora Massilia Græcorum Phocæensium,[9] [i] fœderata.[j] Promontorium Zao:[k] Citharista portus.[10] Regio Camatullicorum.[l] Dein Suelteri,[m] supraque Verrucini.[11] [n] In ora autem Athenopolis[o] Massiliensium, Forum Julii,[p]

9 *Phocensium* margo edd. Dalec. et Gronov.—10 *Promontorium Zaozita: ista portus* Chiffl. *P. Zaoportus* in al. *Promontorium Citharista, portus, &c.* edd. ante Harduin. qui ex codd. suis lectionem nostram revocavit.—11 *Verticini* cod.

NOTÆ

[g] *Segovellaunorum*] Pars Cavarum hi fuere: quamobrem Valentia, quæ Plinio Cavarum urbs dicitur, Segovellaunis, sive Segalaunis a Ptolemæo adjudicatur, II. 10. Hodie *le Valentinois.*

[h] *Allobrogum*] Inter Isaram, Rhodanumque, ut recte Polybius, lib. III. p. 282. et qui Polybium sequitur Livius, lib. XXI. p. 198. apud quem pro *Arar* qui *Isara* reponunt, sincerum vas incrustant, nec scriptoris mentem assequuntur.

[i] *Phocæensium*] Strabo, lib. IV. p. 179. κτίσμα δ' ἐστὶ Φωκαιέων ἡ Μασσαλία, a Phocæa, urbe Asiæ, de qua dicemus in Ionia, lib. V. A Phocide Græciæ regione profectos Massiliæ conditores non semel affirmat Lucanus, lib. III. magno, ut puto, errore. Justin. lib. XL. Tarquinii Prisci, ut arbitror, temporibus conditam a Phocæensibus Massiliam scribit.

[j] *Fœderata*] Fœderis causam docet Justinus, lib. XLIII. sub finem: 'Massiliensium legati,' inquit, 'a Delphis revertentes, audierunt urbem Romanam a Gallis captam, incensamque. Quam rem domi nuntiatam publico funere Massilienses prosecuti sunt: aurumque, et argentum publicum, privatumque contulerunt, ad explendum pondus Gallis, a quibus redemtam pacem cognoverant. Ob quod meritum, et immunitas illis decreta, et locus spectaculorum in Senatu datus, et fœdus æquo jure percussum.'

[k] *Zao*] Ita Mss. omnes. Promontorio tamen idem præterea quod portui nomen Citharistam esse, docet Ptolem. II. 6. ὁ Κιθαριστὸς τὸ ἄκρον, hodie *Cap Sisiat, ou de Cerchiech,* prope Telonem: Citharistæ portui nomen hodie est *le port S. Georges, ou le port de Toulon.* Portum Citharistam a Massilia distare Antoninus ait XXX. M. P. Hæc Citharistana parochia in territorio Arelatensi, cujus mentio tum in Epistola Zosimi ad Episcopos Galliæ, de Privil. Eccl. Arelat. tum libro II. Vitæ Sancti Cæsarii Arelat.

[l] *Camatullicorum*] Ubi nunc Telonensis ager, *l'Evesché de Toulon,* usque ad Samblacitanum sinum, *le Golfe de Grimaut:* a quo sinu haud procul abest vicus *Ramatuelle,* quod vetusti nominis vestigium servat haud obscurum.

[m] *Suelteri*] Nunc est Forojuliensis ager, citra amnem Argenteum: *Brignole,* et *Draguignan.* Sic Honor. Bouche, VII. 7. p. 182. Favet situs quem in Tab. Peuting. *Selteri* obtinent.

[n] *Verrucini*] Suelteris ad Boream adsiti: ubi nunc *Verignon,* et *Baryol.*

[o] *Athenopolis*] Cum in ora positum id oppidum dicatur, inter portum Citharistam, et Forum Julii: ipsum esse Telonem Martium non temere suspicamur.

[p] *Forum Julii*] *Freius.* Octavanorum colonia dicitur, quoniam octa-

Octavanorum [12] colonia, quæ Pacensis appellatur, et Classica: amnis in ea Argenteus.[q] Regio, Oxubiorum [r] Ligaunorumque,[s] super quos Suetri,[t] Quariates,[u] Adunicates. At in ora oppidum Latinum [v] Antipolis. Regio Deciatium: amnis Varus, ex Alpium monte Cema [13] profusus.

In mediterraneo coloniæ: Arelate [w] Sextanorum, Beter-

Dalec.—12 *Octavianorum* vet. Dalec.—13 Ita vet. Dalec. aliique codd. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *monte Acema* edd. vett. *amnis*

NOTÆ

væ legionis militibus ea constaret. In Thesauro Goltzii, p. 240. nummus Augusti, COL. IVLIA. OCTAVIANORVM. Et alter Neronis, p. 241. COL. PACENS. CLASS. Pacensis a Pace dicta est: Classica, ab Augusti classe fortassis, cujus ea navale fuit. Unde Strabo, lib. IV. p. 184. Τὸ ναυσταθμὸν τὸ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, ὃ καλοῦσι Φόρον Ἰούλιον. Vide Tacitum, Annal. III. Suessam tamen, quæ mediterranea civitas est, coloniam pariter Classicam dicemus appellatam, cap. 9. a militibus forte Classiariis eo deductis. Inscriptio apud Jo. Poldo, de Antiq. Nemaus. p. 165. MILITVM LEG. VIII. AVG. CIVITAS. FOROIVLIENSIVM.

[q] *Argenteus*] Accolis dictus hodieque *Argens*, a colore aquæ argenteo. Arenam devehit, qua portum jam illum opplevit, Augusti navium receptorem, de quo modo diximus.

[r] *Oxubiorum*] Quorum caput ipsum Forum Julii fuit: ut Deciatium Antipolis. Hic λιμὴν Ὀξύβιος apud Strab. lib. IV. p. 185.

[s] *Ligaunorumque*] Sic libri omnes. Ingaunos, qui ultra Varum sedes habent, frustra Dalecampius inculcare hic nititur pro Ligaunis, qui ante Varum Antipolimque ipsam a Plinio appellantur, et junguntur Oxubiis. Grassensem, ut aiunt, tenuisse agrum videntur.

[t] *Suetri*] Ptolemæus, III. 1. meminit Σουητρίων in maritimis Alpibus, quorum oppidum Σαλίνας vocat. Id esse *Seillans* Holstenius putat, in Diœcesi Sanitiensi, *Senez*. At rectius Honor. Bouche, Hist. Prov. III. 2. p. 119. urbem Castellanam interpretatur, Verdoni amni impositam, qui in Druentiam labitur, eodem Sanitiensi agro: eamque sententiam idoneis firmat argumentis. Errant plerique Geographorum, qui Salutias in Sabaudia esse putant, *le Marquisat de Saluces*.

[u] *Quariates, &c.*] Quantum ex situ conjicimus, ibi fuere, ubi nunc Senetium est, et Dinia.

[v] *Latinum*] Hoc est, Latii jure donatum, ut dicemus in Notis et Emend. num. 3. Nunc *Antibe*. Ptolemæo II. 10. Ἀντίπολις in agro Δεκιατίων, quem Varus amnis claudit, *le Var*. Melæ II. 5. 'Oppidum Deciatum Antipolis,' sic enim legendum.

[w] *Arelate*] *Arles*. Sextanorum dicta, quod esset colonia militum sextæ legionis. Sic Primanos primæ, Unaëtvicesimanos vigesimæ primæ, Tacitus vocat, Hist. II. p. 44. Tertianos tertiæ, Hist. III. p. 68. Quintanos, Hist. IV. p. 96. &c. Nummus Caii Cæsaris in Thes. Goltzii, COL. ARELAT. SEXTAN. Et apud Gruter. p. 257. SEXTANI. ARELATENSES.—'Sed ficta

ræ [14] [x] Septimanorum, Arausio [y] Secundanorum. In agro [z] Cavarum Valentia, Vienna Allobrogum. Oppida Latina: [a] Aquæ Sextiæ [b] Salluviorum, [15] Avenio [c] Cavarum, Apta

Cema al. ap. Gelen.—14 *Billeræ* vet. Dalec. *Bliteræ* edd. vett. et Gronov. *Beterre* Tolet. et Salmant. *Beterræ* omnes codd. Harduini, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—15 Ita edidit Harduin. eumque secuti Miller. Bipont. et Franz. *Saluviorum* Chiffl. *Salyorum* edd. vett. et Gro-

NOTÆ

illa: genuinus, inter ceteros Arelate percussos, nummus iste insignis est, in Cimelio Mediceo, et Gaza Reginæ Christinæ, ex ære maximo. Caput laureatum exhibet Fl. Jul. Constantii Augusti, qui frater Fl. Jul. Constantis, D. N. CONSTANTIVS. P. F. AVG. .X. LARGITIO. Sedet Augustus; hinc urbe Arelatensi turrita porrigente dextram Constantio, instar offerentis ei aliquid, inde hastato milite Imperatorem complectente. Nos largitionem hic significari olim, sed timide, suspicati sumus, alios secuti: sed pictura haud dubie aliud repræsentat; et (quod tunc menti non succurrebat) totidem hic fere voces, quot literæ sunt, hac sententia: 'Liberum Arelate Gratuitam Indictionem Tributi Imperatori Obtulit.' Gallice: *La Ville d'Arles, ville libre, a offert à l'Empereur de lui faire lever un subside, par forme de don gratuit.* Miles hic astat idcirco, ut ad alendos milites, qui vel limites imperii tutarentur, vel itinerum securitatem præstarent, collatum pecuniarium subsidium intelligatur. Atque idcirco Imperatori datum, non Augusto, dici videtur. Nihil est in pictura certe, quod largitionem indicet, aut liberalitatem Augusti, ut in nummis inscriptis, LIBERAL. AVG. vel CONG. DAT. &c. In imo nummi margine fabricæ locus non subnotatur; quoniam in ipso indicatur titulo. Delineatur hic nummus a Spanhemio, in edit. priore p. 823.' *Ed. sec.*

[x] *Beterræ*] Sic Mss. omnes, Reg. Colb. et Thuan. lib. XIV. non *Bliteræ*: etsi ita id Melæ ac Straboni nomen scribitur. Septimanorum nomen habet a septima legione. Hinc circumjecta regio Septimania appellata, a Sidonio, qui aliis Beterrensis ager. Mox Septimaniæ nomen a Gothis ad universum Languedocium translatum. Nunc est oppidum *Beziers*. Inscriptio apud Gruter. p. 270. SEP. BÆTER. hoc est, *Septimani Baterrenses*. Stephano Βαιταῤῥοῦς dicitur.—' In Gaza Regia nummus est inscriptus, BHTHP-PATΩN: at ex oppido Syriæ aliquo, ut videtur, nunc situs ignoti: non ex Bæterris certe provinciæ Narbonensis.' *Ed. sec.*

[y] *Arausio*] *Orange*. Nummus Neronis, in Thes. Goltzii, p. 237. COL. ARAVSIO. SECVNDANOR. COH. XXXIII. VOLVNT. Deducti nempe eo milites ex cohorte XXXIII. secundæ legionis.

[z] *In agro*] Et hæ quoque in Coloniarum numerum reponendæ. Οὐαλεντία κολωνία Ptolemæo, II. 10. Et in Thes. Goltzii, p. 242. nummus Neronis, COL. VIENNA. LEG. VII. CLAVDIANA. PIA. Cavarum, Allobrogumque situs ante descripsimus.

[a] *Oppida Latina*] Latii jure donata a Senatu, vel a Principe.

[b] *Aquæ Sextiæ*] *Aix*. Coloniam Ptolemæus vocat, et inscriptio apud Gruter. p. 418. Vide Notas et Emend. num. 27. Unde Aquis Sextiis nomen: vide in Epit. Livii, lib. LXI.

Julia Vulgientium, Alebece Reiorum [d] Apollinarium, Alba [e] Helvorum,[16] Augusta Tricastinorum: [f] Anatilia,[g] Aëria, Bormanni, Comacina,[17 h] Cabellio,[i] Carcasum [j] Volcarum Tectosagum: Cessero,[k] Carpentoracte [l] Meminorum: Cenicenses,[m] Cambolectri,[18] qui Atlantici [n] cognominantur:

nov. et paulo post in iisdem, *Alebeceriorum Apollinarium*.—16 *Helucocuorum* margo edd. Dalec. et Gronov. Mox *Augusta Tucastemorum* in Chiffl.—17 Idem codex: *Anatilia, Arcarbonia, Nocomannia;* edd. vett. et Gronov. *Anatilia, Aëria, Bormannico, Marcina.* Nostram lectionem ex codd. restituit Harduinus.—18 Ita ex codd. Harduinus; ita quoque Miller. Bipont. et Franz.

NOTÆ

[c] *Arenio*] In Cavaris quoque Ptolemæo, II. 10. sed colonia est. Sic Apta Julia, in Inscript. P. Sirmondi, in Notis ad Ep. IX. 9. Sidonii, COL. APT. IVL. Nunc *Apt.* Vulgienses Tricoriorum pars fuere, ut superius monuimus. Gruteri Inscriptio, pag. 296. VVLCIENTES, sed hos Italiæ populos habet.

[d] *Alebece Reiorum*] Hodie *Riez en Provence.* Vide Notas et Emend. num. 28.

[e] *Alba*] Non *Albi*, ut quidam putant: hæc enim Albia, non Alba appellata est. Sed vicus hodie ignobilis, *Aps* ad Rhodanum, unde sedes Episcopalis Vivarium translata est, *Viviers.* Ager Helviorum *le Vivarais.* Hinc Albenses promiscue et Vivarienses Episcopi cognominati. Ptolemæo, Ἀλβαυγοῦστα. Plinio, XIV. 4. Alba Helvia. Cæsar Bell. Gall. lib. VII. p. 81. 'Mons Gebenna, qui Arvenos ab Helviis discludit.'

[f] *Tricastinorum*] *S. Paul Tricastin.* Alia est Noviomagus Tricastinorum, apud Ptolem. II. 10. quæ hodie *Nions.*

[g] *Anatilia*] Forte ab Anatiliis, de quibus supra. Aëriam Ἀερίαν Strabo, lib. IV. p. 185. in Cavarum agro cum Avenione et Arausione locat: aitque a loco edito, in quo posita erat, nomen sortitam. Quibusdam esse castellum *Mornas* ad Rhodanum creditur. In Mss. *Avatilia.*

[h] *Bormanni, Comacina*] Ita legendum esse, non *Bormannico, Marcina*, tum Mss. tum series ipsa elementorum admonet, quam in Latinis hisce urbibus recensendis Plinius sequitur. Nunc incertus harum situs. Fictitia sunt, nec usquam terrarum audita nomina, quæ Dalecampius hoc loco affert.

[i] *Cabellio*] Inter oppida Cavarum a Ptolemæo II. 10. Καβελλιὼν Κολωνία. Nunc *Cavaillon*, ad Druentiam.

[j] *Carcasum*] Καρκασὼ in Volcis quoque Tectosagibus, Ptolemæo loc. cit. Nunc est *Carcassonne*, ad fluvium Atacem.

[k] *Cessero*] Nunc S. Tiberii pagus, in Agathensi agro. Vide Notas et Emend. num. 29.

[l] *Carpentoracte*] *Carpentras*, cujus incolæ, ceterique ex agro circumjecto contributi, Memini appellati sunt: Cavarum regionis. Μιμηνοὶ Ptolemæo, II. 10. sub Tricastinis. Notitia civitatum Galliæ: 'Civitas Carpentoratensium, nunc Vindausca.' In Conc. Cabilonensi, an. 650. 'Licerius Vindauscensis,' id est, Carpentoratensis, ab oppido vicino Vindausca.

[m] *Cenicenses*] Forte *Cænienses*, am-

Forum[o] Voconii, Glanum[p] Livii, Lutevani,[q] qui et Foroneronienses: Nemausum[19] [r] Arecomicorum, Piscenæ,[s] Ruteni,[t] Sanagenses,[u] Tolosani Tectosagum, Aquitaniæ contermini: Tasconi, Tarusconienses,[20] [v] Umbranici:[w] Vocon-

Cambolecti edd. vett.—19 Nonnulli, *Nemantum.*—20 *Tascoduni. Tarusconienses* Pintian. *Tolosani Tectosagum. Aquitaniæ contermini Tascodunitani, Cononien-*

NOTÆ

nis Cæni accolæ, cujus inter Maritimam Massiliamque meminit Ptolemæus, loc. cit.

[n] *Qui Atlantici*] Eo cognomine a Cambolectris Agesinatibus discriminantur, quos junctos esse Pictonibus dicemus IV. 33.

[o] *Forum*] Forum, inquit Festus, negotiationis locus est, ut Forum Flaminium, Forum Julium, ab eorum nominibus, qui ea Fora constituenda curarunt. Quod Voconii modo dicitur, vicus nunc est, *le Canet*, ad amnem Argenteum, Diœcesi Forojuliensi, ut recte probat Honor. Bouche, Hist. Prov. III. 4. p. 150. Antoninus in Itiner. distare a Foro Julii dicit, XII. M. P. pro XXII. Plancus ad Ciceronem, lib. X. Epist. Fam. XXIV. M. P.

[p] *Glanum*] A Cabellione, XVI. M. P. in Itiner. Anton. Γλάνον in Salyibus, apud Ptolem. II. 10. Nunc S. Remigii oppidum, *S. Remy*, inter Arelate et Caballionem: ut egregie probat idem auctor Hist. Prov. III. 3. p. 136.

[q] *Lutevani*] Oppidum Luteva, *Lodeve:* quibus et Foroneroniensium cognomen additum, quod alterius oppidi sub Tricastinis peculiare est apud Ptolem. loc. cit.

[r] *Nemausum*] Colonia dicitur Volcarum Arecomicorum Ptolemæo, loc. cit. et nummi frequentes occurrunt, COL. NEM. *Nismes.*

[s] *Piscenæ*] Nunc *Pezenas* in Agathensi agro, prope Araurim amnem.

[t] *Ruteni*] Non tam hi Narbonenses, quam ut Plinius ipse ait IV. 33. Narbonensi provinciæ contermini. 'Ρουτανοὶ Ptolemæo, II. 7. Oppidum Segodunum, *Rhodez.*

[u] *Sanagenses*] Qui Sanicienses ævo posteriore appellati, a Sanicio Alpinæ oræ oppido, cujus meminit Ptolemæus, III. 1. Nunc *Senez.* In Conc. Matisc. II. an. 585. 'Virgilius Episcopus a Senetio.'

[v] *Tasconi, Tarusconienses*] Priores incogniti.—'Priores incolæ sunt, ut arbitramur, Montis Aureoli, cui nunc Monti Albano factum nomen est, *Montauban*, oppido celebri, prope Tolosam; quod amnis alluit *Tesco* appellatus: inde *Tesconi* accolæ nuncupati, sive *Tasconi.* Auctor Vitæ S. Theodardi Archiepiscopi Narbonensis, die 1. Maii, c. 6. In 'Caturcensi territorio, in monte qui Aureolus nuncupatur, ad cujus montis radicem fluvius quidam decurrit, quem indigenæ regionis ipsius Tesconem vocant. Hic suo decursu confinia Tolosani Caturcensis ruris liquido dirimit patenter influxu: qui a prædicto monte recedens post modicum terræ spatium Tarno immergitur flumini.' Nondum erat Mons Albanus Episcopatus titulo insignitus; postea Caturcensi diœcesi est avulsus.' *Ed. sec.* Posteriores a Taruscone Salyum oppido nomen habuere, Ταρουσκῶν Ptolemæo, II. 10. Nunc *Tarascon*, ad

tiorum civitatis[x] fœderatæ duo capita, Vasio,[21 y] et Lucus[z] Augusti. Oppida vero ignobilia XIX. sicut XXIV. Nemausiensibus attributa. Adjecit formulæ[a] Galba imperator ex Inalpinis Avanticos, atque Bodionticos,[22] quorum oppidum Dinia. Longitudinem provinciæ Narbonensis CCLXX.[b] M. pass. Agrippa tradit, latitudinem CCXLVIII.

VI. (V.) Italia dehinc,[c] primique ejus Ligures: mox Etruria, Umbria, Latium, ubi Tiberina ostia,[d] et Roma terrarum caput, XVI. M. pass. intervallo a mari. Volscorum postea littus, et Campaniæ: Picentinum inde, ac Lucanum, Brutiumque, quo longissime in meridiem, ab Alpium fine,[1 e]

ses.—21 Ita nonnulli ap. Laet, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. quemadmodum et apud Ptolemæum. *Vasco* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov.—22 Hermolaus Barbarus et quædam edd. ante Harduin. *atque Ebroduntios;* codd. omnes et edd. antiquiss. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *atque Bodionticos.*

CAP. VI. Ita codd. Harduini et margo edd. Dalec. et Gronov. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *patet longitudine ab Alpino fine* etiam margo edd. Dalec. et Gronov. *ab Alpium pene* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi,

NOTÆ

Rhodanum.. Vide Notas et Emend. num. 30.

[w] *Umbranici*] In Tab. Penting. segm. I. Umbranicia legitur, prope Volcas Tectosagas, et Nemausum. Situs incertus.

[x] *Civitatis*] Hoc est, regionis, sive gentis, non oppidi. Galli Communitatem, et Status vocant.

[y] *Vasio*] *Vaison*, in Comitatu Venascino, Pontificiæ ditionis. Gruterus, p. 1090. VASIENS. Voc. ex Sirmondo.

[z] *Lucus*] *Luc en Dauphiné*, altero a Dia sive Dea Vocontiorum lapide. Luci Vocontiorum municipii Tacitus meminit, Hist. I. p. 24.

[a] *Formulæ*] Hoc est, Tabulæ et indici, sive syllabo provinciarum Galliæ, adjecit Galba ex gentibus Inalpinis Avanticos atque Bodionticos. Avanticorum pagus hodie *Avançon*, inter Vapincum et Ebrodunum. Bodionticorum Dinia oppidum haud ignobile, *Digne*. Vide Notas et Emend. num. 31.

[b] *CCLXX.*] Martianus, lib. VI. p. 203. CCCLXX. De latitudine ambo concinunt. Missi Theodosii: 'Juxta Plinium Secundum, longitudinem Provinciæ Narbonensis 380. M. passuum Agrippa tradidit: latitudinem, 248.'

[c] *Italia dehinc*] Transcripsit hunc locum Martianus de Italia, lib. VI. p. 204. iisdem plane verbis.

[d] *Tiberina ostia*] Hoc est, littus illud maris in quod Tiberis effunditur: non urbs ipsa Ostia, quanquam et ipsa Tiberina Ostia appellata est.

[e] *Ab Alpium fine*] A primis Alpibus, inquit Martianus, loc. cit. Plinius ipse paulo inferius hoc cap. 'Patet longitudine Italia ab Alpino fine.' Lunata autem juga Apennini montis intellige, cujus dextrum cornu, ut ait Mela, II. 4. Siculum pelagus: alterum, Ionium respicit.

lunatis jugis in maria excurrit Italia. Ab eo Græciæ ora, mox Salentini, Pediculi,[2] Apuli, Peligni, Frentani, Marrucini, Vestini, Sabini, Picentes, Galli, Umbri, Etrusci,[3] Veneti, Carni, Iapides, Istri, Liburni. Nec ignoro, ingrati ac segnis animi existimari posse merito, si breviter atque in transcursu, ad hunc modum[4] dicatur terra, omnium terrarum alumna, eadem et parens, numine Deum electa, quæ cœlum ipsum clarius faceret, sparsa congregaret imperia, ritusque molliret, et tot populorum discordes ferasque linguas, sermonis commercio contraheret: colloquia, et humanitatem homini daret: breviterque, una cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Sed quid agam? Tanta[5] nobilitas omnium locorum, (quos quis attigerit?[f]) tanta rerum singularum populorumque claritas tenet. Urbs Roma, vel sola in ea, et digna tam festa cervice[g] facies, quo tandem narrari debet opere? Qualiter Campaniæ ora per se,[h] felixque illa[6] ac beata amœnitas? ut palam sit, uno in loco gaudentis opus esse naturæ. Jam vero tanta[7] ea vitalis ac perennis salubritatis cœli temperies, tam fertiles campi, tam aprici colles, tam innoxii saltus, tam opaca nemora,

Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—2 Chiffl. *Peduculi*. Mox Vet. Dalec. *Terrentani*.—3 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Hetrusci* Vet. Dalec. *Thusci*, vel *Tusci* edd. ante Harduin.—4 Cod. Dalec. *in hunc modum*. Paulo post, edd. vett. et Gronov. *s. commercio contraheret ad colloquia, &c.*—5 *Sedne id agam? tanta* Vet. Dalec. Mox, *quæ quis* margo edd. Dalec. et Gronov.—6 Vet. Dalec. *ora per se felix: illa*. Mox, margo edd. Dalec. et Gronov. *uno hoc in loco*.—7 Ita vet. Dalec. et Harduin. 1. *Jam vero tota* Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Gronov. Harduin. 2. 3. et Bipont. *Jam vero totæ* Elz. Mox, *talis cœli temperies est* Chiffl. *cœli temperies est* Ald. Junt. Lugd. Erasmi, Basil. Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *est* non agnoscunt Toiet. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—

NOTÆ

[f] *Quos quis attigerit*] Quod non copiose, inquit, pro meritis nunc de Italia agam, retineor impediorque multiplici nobilitate locorum, (quos quidem nemo attingere, nedum satis prosequi valeat,) ingentique singularum rerum ejus, ac gentium claritate.

[g] *Tam festa cervice*] Hoc est, læta, eximia, ut dictum est II. 46. diceturque iterum XIV. 1. Roma, inquit, quæ veluti pro facie est Italiæ, quæ ipsa totius imperii cervix, seu caput est, eam habet dignitatem, vix ut possit diffuso opere explicari.

[h] *Per se*] Vel si sola ea spectetur.

tam munifica sylvarum genera, tot montium afflatus,[i] tanta frugum et vitium, olearumque fertilitas, tam nobilia pecori[8] vellera, tot opima tauris colla, tot lacus, tot amnium fontiumque ubertas, totam eam perfundens, tot maria, portus, gremiumque terrarum commercio patens undique:[j] et tanquam ad juvandos mortales, ipsa avide in maria procurrens. Neque ingenia, ritusque, ac viros,[k] et lingua manuque superatas commemoro gentes. Ipsi de ea judicavere Græci, genus in gloriam suam[9] effusissimum: quotam partem ex eo appellando Græciam magnam? Nimirum id, quod in mentione cœli fecimus, hac quoque in parte faciendum est, ut quasdam notas ac[10] pauca sidera attingamus. Legentes tantum quæso meminerint, ad singula toto orbe edisserenda festinari.

Est ergo[l] folio maxime querno assimulata, multo proceritate amplior, quam latitudine: in læva[11][m] se flectens cacumine, et Amazonicæ[n] figurâ desinens parmæ, ubi a medio excursu Cocinthos[o] vocatur, per sinus lunatos duo

8 Chiffl. *pecudi*. Mox, Vet. Dalec. *tam opima*.—9 Chiffl. *in gloriam sui*.—10 Vet. Dalec. *quasdam notas stellas ac*; Chiffl. *quasdam notas et*.—11 Vet.

NOTÆ

[i] *Montium afflatus*] Venti, spirationesque emissæ montibus, aura illa odorata, quæ per montium latera ex omni frugum florumque genere descendens, totum inficit ac perfundit aërem. Sic Plinius noster de polypo, lib. IX. 'Afflatu terribili canes agebat.' Et Junior, v. 6. 'Triclinium saluberrimum afflatum est Apenninis vallibus.' Salmasius tamen, *marium afflatus* emendat: perinde ac si maris afflatus aut salubris semper, aut jucundus sit.

[j] *Patens undique*] Solini paraphrasis, cap. 2. p. 12. 'Latera portuosa, orasque habet patentibus gremiis, commercio orbis accommodatas.'

[k] *Ac viros*] Rectius forsan *vires* agnoscas, ex sequentibus illis, 'et lingua manuque superatas gentes.'

[l] *Est ergo*] Solinus hæc a Plinio mutuatus, cap. 2. p. 14.

[m] *In læva*] Qua tendit ad promontorium Iapygium, et Hydruntinum agrum, nunc *Terra d'Otranto*, Italiæ versus Ionium mare, et Epirum, ultimum cacumen. Capella quoque, lib. VI. p. 205. hæc ipsa Plinii repetens, 'Lævorsum se flectit,' inquit.

[n] *Amazonicæ*] Martianus loc. cit. 'Duobus promontoriis peltæ Amazonicæ formam reddit: dextro cornu Leucopetram tendens, lævo Lacinium.' Pelta, auctore Servio in Æneid. I. 494. scutum est brevissimum in modum Lunæ jam mediæ.

[o] *Cocinthos*] Tria, inquit, promontoria duos sinus lunatos efficiunt: ex

cornua emittens, Leucopetram dextera, Lacinium sinistra. Patet[p] longitudine ab Alpino fine Prætoriæ Augustæ, per Urbem Capuamque cursu meante, Rhegium oppidum in humero ejus situm, a quo veluti cervicis incipit flexus, decies centena et viginti millia passuum: multoque amplior mensura fieret Lacinium usque,[q] ni talis obliquitas in latus digredi videretur. Latitudo ejus varia est: CCCCX. millium[12 r] inter duo maria, inferum et superum,[s] amnesque Varum[t] atque Arsiam: mediæ,[u] atque ferme circa urbem Romam, ab ostio Aterni[v] amnis in Adriaticum mare influentis, ad Tiberina ostia CXXXVI. et paulo minus a Castro novo Adriatici maris Alsium ad Tuscum æquor: haud ullo inde loco CC.[13 w] in latitudinem excedens. Universæ autem ambitus a Varo ad Arsiam $\overline{XXX}$. pass. LIX.[14 x] efficit.

Dalec. *in lævo.*—12 Vet. cod. ap. Laet, et vet. lect. ante Dalec. *CCXC. mil.* Vid. Not. Var. Mox, *media autem ferme* margo edd. Dalec. et Gronov. ut mediam latitudinem intelligas, non Italiam mediam. Chiffl. *mediam autem.*—13 'Legendum *trecenta*, ex antiq. cod. astipulante Marciano.' *Dalec.* Ita quoque Pintian. unus codex ap. Laet, Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. 'Bene codd. Regg. 2. 5. et Ed. pr. *CC.* Perperam eruditus Harduinus e Mss. et Martiano emendavit, *CCC.* Patet enim cuivis Italiam inspicienti ab Alsio, nunc *Torre di Maccarese,* usque ad Rhegium, nunc *Regio,* eam *CC.* millia passuum in latitudinem non excedere.' *Brotier.*—14 'Antiq. cod. sic habet, *vicies centena XLIX. M.* in quam mensuram etiam Martianus et Solinus consentiunt.' *Dalec.* Salmasius legendum putat: *Universæ ambitus a Varo ad Arsiam, vicies centena quadraginta novem millia.* Edd. vett. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *XXX. pass.*

NOTÆ

iis duo extrema, ceu cornua quædam porrectiora, emittuntur in mare: Leucopetra dextrum, ad fretum Siculum, *Capo dell' Armi:* sinistrum Lacinium appellatur in Crotoniensi agro, *Capo delle Colonne.* Medium inter hæc Cocinthos, *Capo di Stilo.*

[p] *Patet*] Hæc iisdem fere verbis Solinus et Capella, locis cit. et Missi Theodosii. De Augusta Prætoria dicemus cap. 21.

[q] *Lacinium usque*] Ducta rursum eo usque a Regio oppido mensura.

[r] *CCCCX. mill.*] Ita Solinus, cap. 2. pag. 14. Missi Theodosii: 'Latitudo Italiæ 320...juxta Plinium Secundum.'

[s] '*Inferum, et Superum*] Tuscum illud, istud Adriaticum vulgo nuncupatur.

[t] *Varum, &c.*] Varus Narbonensis Galliæ, ut dictum est cap. sup. finis. Arsia finis Italiæ, ut dicetur cap. 23. in Istria.

[u] *Mediæ*] Dicta proxime est Italiæ summæ, qua cingitur Alpibus, latitudo: nunc ejusdem mediæ, ubi fere Roma est, latitudo signatur: postremo, reliquæ.

[v] '*Ab ostio Aterni*] Hunc locum

Abest[y] a circumdatis terris, Istria ac Liburnia quibusdam locis centena[15] M. pass. Ab Epiro et Illyrico quinquaginta. Ab Africa minus CCC.[16] ut auctor est M. Varro. Ab Sardinia, CXX. M. Ab Sicilia M. CCCCC. A Corsica[z] minus LXXX.[17] Ab Issa quinquaginta. Incedit per maria[a] cœli regione ad meridiem quidem :[18] sed si quis id diligenti subtilitate exigat, inter sextam[b] horam primamque brumalem. Nunc ambitum ejus, urbesque enumerabimus. Qua in re præfari necessarium est, auctorem nos Divum Augustum secuturos, descriptionemque ab eo factam Italiæ totius in regiones XI. sed ordine eo, qui littorum tractu[19] fiet, urbium quidem vicinitates oratione utique præpropera servari non posse : itaque interiori in parte digestionem in

LVIII.—15 Ita Chiffl. aliusque codex ap. Laet, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *centum* in quibusdam vett. et Gronov. *C.* in aliis.—16 'Libri scripti et editi habent *minus CC.* Emendandum est *minus CCC.* Nec in distantia Italiæ ab Africa tantum errare potuere aut Varro, aut Plinius. Ipse Plinius infra cap. 14. a Lilybæo, nunc *le Cap Boeo,* ad promontorium Mercurii, *le Cap Bon,* in Africa numerat CLXXX. M.' *Brotier.* Mox, edd. vett. *ut auctor affirmat Varro.* Codd. Chiffl. et Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *ut auctor est M. Varro.*—17 *A Corcyra minus LXX.* edd. vett. Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Leyd. Frankf. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *A Corcyra m. LXXX.* codex ap. Laet, et Chiffl. *A Corsica m. LXXX.* ed. Parm. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—18 Margo edd. Dalec. et Gronov. *ad cœli quidem meridionalem regionem.* Mox, *si quis hoc exigat diligenti, &c.* Chiffl.—19 Vet. Dalec.

NOTÆ

Plinii accuratissimis recentissimisque observationibus eximie congruere, et errare Geographos recentes, qui mensuram Italiæ secus definiunt, docet D. Delisle, in Comment. Acad. Reg. Scient. anni 1714. p. 181.' *Ed. sec.*

[w] *Haud ullo inde loco CC.* [*CCC.*] Reliqua, inquit, Italia, ab Alsio Tiberinisque ostiis ad Rhegium usque, nusquam excedit CCC. millia pass. Vide Notas et Emend. num. 32.

[x] $\overline{XXX}$. *pass. LIX.*] Hoc est, tricies centena, et quinquaginta novem millia passuum. Vide Notas et Emend. num. 33. Superposita numeralibus notis lineola, centena toties signari admonet.

[y] *Abest*] Hæc Martianus iisdem verbis, lib. VI. p. 205.

[z] *A Corsica*] Vide Notas et Emend. num. 34.

[a] *Per maria*] Inter Adriaticum et Tyrrhenum, quibus latera Italiæ gemina alluuntur.

[b] *Inter sextam*] Hoc est, inter meridiem, quæ hora sexta veteribus dicta est, et exortum Solis brumalem, quæ prima. Vide quæ dicturi sumus in Notis et Emend. ad lib. VI. num. 119.

literas ejusdem nos secuturos, coloniarum mentione signata, quas ille in eo prodidit numero. Nec situs originesque persequi facile est, Ingaunis[20] [c] Liguribus (ut ceteri omittantur) agro tricies dato.

VII. Igitur ab amne Varo [d] Nicæa oppidum a Massiliensibus conditum: fluvius Paulo: [e] Alpes, populique Inalpini multis nominibus,[f] sed maxime Capillati: [g] oppidum Vediantiorum civitatis [h] Cemenelion: portus Herculis [i] Mo-

qui in litorum tractu. Paulo post, Tolet. *ordinatione utique, &c.*—20 *Ligaunis* alii ap. Laet, et sic legitur superiore capite.

CAP. VII. 1 Ita emendavit Rezzonicus; ita quoque Pomp. Mela II. 4. *fluvius Padus* codd. ap. Brotier, Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *fluvius Palo* codd. Vossii ad Melam p. 170. ed. Hag. 1658. *fluvius Pado* codd. Harduini, Chiffl. aliique ap. Brotier, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. Paulo post, Vet. Dalec. *Vendiatiorum civitatis Cemelion.* Edd. ante Brotier omnes etiam *Cemelion.* 'Bene Rezzonicus e codd. Palmarii, Ptolemæo, et Inscriptionibus veteribus.' *Brotier.* Mox,

NOTÆ.

[c] *Ingaunis*] Quorum oppidum Albium Ingaunum, de quo mox.

[d] *Ab amne Varo*] Hic nona incipit Italiæ regio, a Narbonensi, Varo amne discreta: quamobrem a Lucano dicitur, I. 404. 'Finis et Hesperiæ promoto limite Varus.' Sic Nicæa Italiæ ascribitur, a nostris tamen Galliæ, qui vulgo dicunt, *Nice en Provence,* etsi Ducibus paret. Stephano, Νίκαια Κελτικῆς, Μασσαλιωτῶν ἄποικος, Massiliensium colonia.

[e] *Paulo* [*Pado*] Ita Mss. quos vidi. Vossius in suis, *Palo*, ut quidem ait in Melam, p. 170. Melæ ipsi, II. 4. p. 37. *Paulon.* Accolis *Paillon.* In ejus ostio Nicæa est posita.

[f] *Multis nominibus*] A Livio hæc Ligurum nomina produntur: Celelates et Cerdiciates, lib. XXXII. p. 392. Apuani et Frisinates, lib. XXXIX. p. 488. &c.

[g] *Capillati*] Qui Liguriam tenuere. Λιγύων τῶν Κομητῶν καλουμένων meminit Dio, lib. LIV. p. 538. De his Lucanus, I. 442. 'Et nunc tonse Ligur, quondam per colla decora Crinibus effusis toti prælate Comatæ.'

[h] *Vediantiorum civitatis*] Hoc est, gentis, et ut, barbari loquuntur, Communitatis. Vediantii Capillatorum Ligurum pars fuere. Oppidum ipsum Κεμενέλεον Οὐεσδιαντίων a Ptolemæo dicitur III. 1. in Maritimis Alpibus. Nunc *Cimiez* prope Nicæam. De eo oppido vide Sirmondum in Præfat. Homiliarum Valeriani Ep. Cemeliensis. Ex Nicæensi et Cemeliensi Episcopatu unicus conflatus decreto Hilari Papæ, quod extat in Conc. Gall. tom. I. p. 136. 'Ecclesia Cemelensis, et castellum Nicaënse,' &c. In Conc. Aurel. V. anno 549. 'Magnus Episcopus Ecclesiæ Cemelensis et Nicaënsis.' Inscript. vet. apud Honor. Bouche, III. 2. ORDO CEMENEL.

[i] *Herculis*] Hodieque, *Monaco.* Fallitur Ptolemæus, qui Herculis et Monœci portus diversos putat. Ammianus, lib. XV. p. 53. de Hercule Thebæo, qui Geryonem extinxit: 'Monœci similiter,' inquit, 'arcem et portum ad perennem sui memoriam

nœci, Ligustica ora. Ligurum celeberrimi ultra Alpes[j] Salluvii,[2] Deciates, Oxubii: citra,[k] Veneni, et Caturigibus[l] orti Vagienni,[m] Statielli, Bimbelli,[3] Magelli, Euburiates,[n] Casmonates, Veleiates, et quorum oppida in ora proxime dicemus.[4] [o] Flumen Rutuba,[p] oppidum Albium[5] Intemelium,[q] flumen Merula, oppidum Albium Ingaunum: portus Vadorum[r] Sabatium: flumen Porcifera,[s] oppidum Genua:

Vet. Dalec. *portus Herculis et Monœchus.*—2 *Sallyi* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov. et mox, in iisdem *Deceates.* Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Salluvii, Deciates.* Chiffl. etiam *Deciates.* Vet. Dalec. *Oxybii.*—3 Ita codd. Regg. Brot. Vatic. Riccardian. et Rezz. *Vibelli* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—4 Chiffl. *in ora p. edicemus.*—5 Idem codex hic et paulo post *Albium.*

NOTÆ

consecravit.' Tacito quoque, Hist. III. p. 72. 'Portus Herculis Monœci.'

j *Ultra Alpes*] In Narbonensi provincia. Salluviorum ibi oppidum, ut diximus, sup. sect. Aquæ Sextiæ: Deciatum, Antipolis: Oxubiorum denique, Forum Julii.

k *Citra*] Qui Cisalpini Ligures Romanis appellati sunt, nobis iidem sunt Transalpini. Horum fere omnium obscura nomina, situs omnino inexploratus.

l *Et Caturigibus*] Ita quidem reposuit Hermolaus: at Mss. omnes, *Et Turris:* forte pro *et Thuriis,* vel *ex Tungris.*

m *Vagienni*] Bagienni sunt Varroni, de Re Rust. I. 51. In Tab. Peuting. *Bagitenni* supra Cemenellum, et Albintemelium, segm. 2. De Statyellarum oppido, in fine hujus cap. Vagiennorum in finibus, sunt Padi fontes, in Pedemontio, ut dicetur cap. 20.

n *Euburiates*] Horum meminit Florus, II. 3. p. 56. 'Salyi,' inquit, 'Deceates, Oxybii, Euburiates, Ingauni.'

o *Dicemus*] Igitur ii de quibus dictum est hactenus, intus in montibus, non in ora, sedes habuere.

p *Rutuba*] 'Rutubamque cavum' appellat Lucanus II. 422. Nunc *la Rotta.* Vibius Seq. p. 336. 'Rutuba ex Apennino fluit.'

q *Albium Intem.*] *Albentemelio,* in Tab. Peuting. Straboni, lib. IV. p. 202. Ἄλβιον Ἰντεμέλιον. Ligurum enim alii, inquit, Intemelii, Ingauni alii appellati. Inde gemino oppido nomen. Intemelion hodie *Vintimiglia.* Ingaunum, *Albenga:* Merula flumen, quo Ingaunum alluitur, *Arocia.* Albingaunos appellat Livius lib. XXIX. p. 340.

r *Vadorum* [*Vadum*] Hoc est, portus Vadorum Sabbatiorum, nunc *Vaï,* et *Vé.* Ipsa Vada Sabbatia *Savonam* nunc appellant.

s *Porcifera*] Genuam latere orientali alluit: *Bisagna.* Feritor, *Lavagna,* in partem pariter exortivam influit ejus sinus, qui portum Delphini efficit, *Porto Fino:* etsi aliter alii statuunt. Qui porro *Porcifera* Plinio est, eum esse suspicamur, qui in vetusta inscriptione apud Gruterum, p. 204. FLOVIVS. PROCOBERA nuncupatur, in decreto Arbitrum finium

fluvius Feritor, portus Delphini: Tigullia: intus[t] et Segesta[6] Tigulliorum: flumen Macra,[u] Liguriæ finis. A tergo autem supra dictorum omnium Apenninus mons Italiæ amplissimus, perpetuis jugis ab Alpibus tendens ad Siculum fretum. Ab altero[v] ejus latere ad Padum amnem Italiæ ditissimum, omnia nobilibus oppidis nitent: Libarna,[w] Dertona[x] colonia, Iria,[7][y] Barderate, Industria,[z] Pollentia,[a] Carrea, quod Potentia cognominatur: Forofulvi, quod Valentinum:[b] Augusta[c] Vagiennorum, Alba[d] Pompeia, Asta,[e] Aquis Statiellorum. Hæc regio ex descrip-

—6 *Tigulia, intus Segesta* edd. vett. ante Harduin. *Tigulia intus: Segesta* Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Tigullia: intus et Segesta* Rezzonicus e codd. suis et Inscriptione Veleiatium, quod recepit Brotier.—7 Vet. Dalec. *trita*. Mox, *Pollentia Carrea* conjunctim Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et

NOTÆ

regundorum, inter Genuates et Veturios: ut plane in vetusta inscriptione, et apud Plinium itidem *Procofera* legi oportere videatur.

[t] *Tigullia: intus* [*Tigulia intus*] Longius, inquit, a mari Tigulia. In Itiner. Anton. via Aurelia, Tegulata. Rudera sunt quæ *Tregesa* appellant ad tria fere millia pass. a Segesta Tigulliorum, littorali oppido, nunc *Sestri de Levante*. Tiguliæ Mela meminit, II. 4. et Ptolem. III. 1.

[u] *Macra*] Vibius Sequest. p. 354. 'Macra Liguriæ fluvius secundum Lunam urbem.' Straboni, lib. v. p. 222. ὁ Μάκρης.

[v] *Ab altero*] Orientali Apennini latere, qua Padum prospectat.

[w] *Libarna*] Λιβάρνα Ptolem. III. 1. In Itiner. Anton. *Libanum* mendose, a Dertona, M. P. XXXV. In Tab. Peuting. *Libarnum*, a Genua XXXVI.

[x] *Dertona*] In Thes. Goltzii, vetus inscript. COL. IVLIA. DERTONA. Nunc *Tortona*.

[y] *Iria*] In Itiner. Anton. via Clodia, a Dertona, X. M. P. Hodie dicitur *Voghiera*. Ptolemæo, III. 1. *Ειρία*.

[z] *Industria*] Ita Romanis cognominatum oppidum, qui Liguribus incolis Bodincomagus fuit, ut dicetur cap. 20. ad Padum: hodie *Casal*, oppidum permunitum, hoc quo ista commentamur anno Francici juris factum.

[a] *Pollentia*] *Polenza*, ad confluentes Tanari et Sturæ. Hinc vellera Pollentina, de quibus VIII. 73. Eadem Carrea, et Potentia cognominata.

[b] *Valentinum*] Et nunc *Valenza*, haud procul Tanari Padique confluentibus. Ab Asta Forum Fulvii distat M. P. XXII. in Tab. Peuting.

[c] *Augusta*] Cluverio Antiq. Ital. I. 10. Carmeniola est. Alii Salinas putant, *Saluces*. Videtur esse Αὐγοῦστα Βαγιεννῶν, de qua Ptolem. III. 1. cum Iria et Dertona.

[d] *Alba*] Meminere Ptolemæus III. 1. Tabula Peuting. aliique. Nomen etiamnum retinet, ad Tanarum, infra Pollentiam. Apud Gruter. p. 484. R. P. ALB. POMPEIANORVM. Albenses Pompeiani dicti. XVII. 3.

[e] *Asta*] Illam *Asti* Itali: istam *Ac*-

tione Augusti nona est.[8] Patet ora Liguriæ inter amnes Varum et Macram CCXI. M. passuum.

VIII. Annectitur septimæ,[1] [a] in qua Etruria est, ab amne Macra, ipsa mutatis sæpe nominibus. Umbros inde[b] exegere antiquitus Pelasgi: hos Lydi, a quorum rege[c] Tyrrheni, mox a sacrifico ritu, lingua Græcorum[d] Tusci sunt cognominati. Primum Etruriæ oppidum Luna[e] portu nobile. Colonia Luca[f] a mari recedens, propiorque[g] Pisæ inter amnes Auserem[2] et Arnum,[h] ortæ a Pelope Pisisque,[i]

Franz.—8 *Augusti undecima est* Vet. Dalec. et vet. exempl. Erasmi.

Cap. VIII. 1 *Annectitur septima* Chiffl. Mox, *et ipsa mutatis, &c.* margo edd. Dalec. et Gronov.—2 *Auxerem* vet. Dalec. *Exarem* Strab.—3 Ita Chiffl. aliique

NOTÆ

qui vocant, quæ Straboni lib. v. p. 217. Ἀκουαιστατέλλαι. Hos Ligures Statellates appellat Livius, lib. XLII. p. 536.

[a] *Septimæ*] Mss. plerique, *septima*.

[b] *Umbros inde*] Hæc omnia Græco carmine Scymnus Chius expressit, p. 9. Prolixa oratione Dionys. Halic. Antiq. Rom. lib. I. p. 21. et 22.

[c] *A quorum rege*] Rex Lydorum in Asia Atys colonos ablegavit in Italiam duce Tyrrheno filio. Herod. lib. I. n. 94. p. 41. Tertull. de Spectac. cap. 5: ex Timæo. Tacitus, Annal. IV. p. 118. Velleius, lib. I. p. 3.

[d] *Græcorum*] Ἀπὸ τοῦ θύειν, hoc est, a frequenti sacrificio, inquit Servius, in Æneid. X. Quare et olim exactiore vocabulo Θυόσκοοι appellati, inquit Dionys. Halic. Antiq. Rom. lib. I. p. 24.

[e] *Luna*] Ingentes visuntur ruinæ hujus civitatis a Normannis deletæ ad ripam Macræ fluvii: et circumjacenti agro nomen est, *il Lunegiano:* Portui, seu verius sinui, *Golfo della Spezzia*, ab oppido quod intimo ejus recessui appositum est.

[f] *Luca*] *Luques en Toscane:* quam Auser alluit, Straboni lib. v. p. 222. Αἴσαρ, accolis *Serchio* appellatus. Deductos eo colonos anno U. C. 582. Velleius est auctor lib. I.

[g] *Propiorque*] Subintellige, colonia. Anno Urbis DLXXIV. postulantibus Pisanis, agrosque pollicentibus, quo Latina colonia deduceretur, ad eam rem Triumviros creatos Livius prodidit, lib. XL. In Cenotaphio Lucii Cæsaris Augusti F. 'Coloni Julienses' appellantur, 'Coloniæ Obsequentis Juliæ Pisanæ.'

[h] *Arnum*] Ἄρνον Strabo, Itali *L'Arno* vocant. Pisam Florentiamque præfluit.

[i] *Pisisque*] Elidis oppido, in Peloponneso, de quo IV. 6. Rutilius in Itiner. lib. I. p. 317. 'Elide deductas suscepit Etruria Pisas, Nominis indicio testificata genus.' Consentit et Strabo, loc. cit. et Solinus, cap. 2. p. 12. Ante hos ipse Maro, Æneid. X. 179. 'Hos parere jubent Alpheæ ab origine Pisæ, Urbs Etrusca solo.'

sive a Teutanis,[3] [j] Græca gente. Vada [k] Volaterrana: fluvius Cecinna, Populonium [l] Etruscorum quondam hoc tantum [m] in littore.[4] Hinc amnes Prille,[n] mox Umbro [o] navigiorum capax, et ab eo tractus Umbriæ, portusque Telamon: [p] Cosa [5] [q] Volcientium a Populo Romano deducta: Graviscæ,[r] Castrum novum, Pyrgi. Cæretanus [s] amnis,

codd. ap. Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. a *Teucanis* vet. Dalec. *Atintanis* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. et Gronov. *Arintanis* Elz. Sunt qui malint *Atintanibus* a recto *Atintan.*—4 Margo edd. Dalec. et Gronov. *hoc situm in littore.*—5 *Cossa* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. Lugd. 1606. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont.

NOTÆ

[j] *A Teutanis*] Ita libri probatiores, non *Atintanis*. Sicyoniæ regionis in Peloponneso Teutanion ager fuit: Stephanus: Τεντάνα χωρίον τῆς Σικυωνίας· νῦν δὲ Τευτάνιον καλεῖται. Sive igitur Teutani, sive Pisatæ Pisas condiderunt, a Pelope ortæ recte dicuntur. Ἀτιντανία juxta Apolloniam Epiri, Molossosque est Thucyd. lib. II. p. 153. et auctori libri de Mirab. Auscult. p. 1153. Macedoniæ ascripta a Stephano. Sed si hos Plinius spectasset, Atintanibus dicere debuisset, vel Atintaniis.

[k] *Vada*] Nunc *Vadi*, vicus cum portu, in agro Pisano, a Volaterris XX. M. P. Hic amnis Cecinna decurrit in mare, et nomen antiquum retinet.

[l] *Populonium*] Ex ejus ruinis juxta crevit Plumbinum, *Piombino*.

[m] *Hoc tantum*] Id Strabo explicat, lib. v. p. 223. solum hoc ex priscis Etruscorum oppidis situm fuisse in littore asseverans: quoniam ora importuosa esset.

[n] *Prille*] Lacum Aprilem vocat Anton. in Itiner. Marit. Qui nunc ab oppido, *Lago di Castiglione*. Delabitur in eum lacum amnis, quem lacui cognominem Plinius facit: incolæ *Bruno* vocitant.

[o] *Umbro*] Et nunc *Ombrone*: mediam fere, Arnum inter Tiberimque, secat Etruriam. Inde ad Tiberim Umbria proprie appellata, quæ patuit quondam latius.

[p] *Telamon*] Oppidulum cum portu, *Talamone*. Meminit ejus Mela, II. 4.

[q] *Cosa*] Ex ejus ruinis crevit Ansedonia, ipsa postmodum in vicum redacta. 'Et desolatæ mœnia fœda Cosæ,' cecinit Rutil. in Itiner. p. 307. Erat urbs Etruriæ Volci, cujus incolæ Volcientes. Hinc Bulcentina Ecclesia, apud Gregor. M. Dialog. III. 17.

[r] *Graviscæ, &c.*] Mela, II. 4. 'Castrum novum, Graviscæ, Cossa.' Ptolem. III. 1. Κόσσαι, Γραουίσκαι, Κάστρον νέον. Fuere igitur oppida tria. Graviscis excisis successit Cornetum: Castro novo, *S. Marinella*: Pyrgis, *S. Severa*.

[s] *Cæretanus*] Nunc *Eri*, ut recte Leander, et Holsten. contra Cluverium. Cære, nunc *Cervetere*, oppidulum Patrimonii S. Petri. Agyllam primum a Pelasgis dictum prodidere etiam Dionys. Halic. lib. I. p. 16. et lib. III. p. 193. Stephanus: Cato in Excerptis Orig. pag. 139. &c. Καίρητα Dionysio dicitur. Καῖρε Straboni, l. v. p. 220.

et ipsum Cære intus M. pass. quatuor, Agylla a Pelasgis conditoribus dictum: Alsium,[t] Fregenæ. Tiberis amnis a Macra CCLXXXIV. M. pass. Intus coloniæ: Falisca[u] Argis orta, (ut auctor est Cato,[v]) quæ cognominatur[w] Etruscorum, Lucus Feroniæ,[6][x] Rusellana,[y] Seniensis,[z] Sutrina.[a] De cetero[b] Arretini veteres,[c] Arretini Fidentes,[7] Arretini

et Franz. *Cosa* Ed. princeps, quod recepit Brotier.—6 *Hetruscorum lucus, Feronia, colonia Rusellana* Vet. Dalec. Mox, Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Leyd. Frankf. Lugd. 1606. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Senensis;* codd. vero Brot. et Ed. pr. *Seniensis;* Chiffl. *Senienses.*—7 *Arutini fidentiores* margo edd. Dalec. et Gronov. *Aretini Fidenates* Chiffl. *Aretini Fidentes* edd. vett. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. Mox, *Aquulenses cognomine* Vet. Dalec. et paulo post in eodem, *Cor-*

NOTÆ

[t] *Alsium*] Ἄλσιον καὶ Φρεγηνία Straboni, lib. v. pag. 225. Illud nunc *Palo* est, castrum gentis Ursinæ, in Ducatu Braciani, ab urbe Roma XVIII. M. P. Istud *La Macarese*, villa Ducis Matheii, haud procul ostiis Tiberinis. Fregenas ab Alsio IX. M. P. distare ait Antoninus.

[u] *Falisca*] Colonia Junonia, quæ appellatur Faliscos, inquit Frontinus, de Coloniis, p. 95. Ab Haleso Argivo condita, ut ait Solinus cap. 2. p. 13. Nunc est civitas Castellana ad Tiberim, Hortam inter et Romam: aut hæc certe ex illius ruinis crevit, quæ prope visuntur, nomenque retinent *Falari.*

[v] *Cato*] In libris Originum, qui interierunt.

[w] *Cognominatur, &c.*] Ut ab altera Falisca, quæ Æquorum dicitur, eo cognomine dirimatur. 'Æquosque Faliscos' Virgilius appellat Æneid. VII.

[x] *Feroniæ*] Cui Deæ a ferendis fructibus nomen fuit, lucum hunc et locum sacravere in Capenate agro, juxta Viterbium. Unde 'Lucosque Capenos,' Maro cecinit. Sub oppido *S. Oreste* etiamnum visuntur Feroniarum vestigia. Silius: 'Dives ubi ante omnes colitur Feronia luco, Et sacer humectat fluvialia rura Capenas.'

[y] *Rusellana*] Nomen hodieque servat. Apud Gregor. VII. Epist. lib. III. 'Ecclesia Rosellana.' Livio lib. XXVIII. p. 337. incolæ Rusellani. Inscriptio vet. apud Holsten. in Ital. antiq. pag. 39. COL. RVS.

[z] *Seniensis* [*Senensis*] In Mss. *Senienses:* atque ita vetus inscript. apud Grut. pag. 372. Nunc *Sena* vel *Senæ* numero multitudinis dicimus, *Sienne en Toscane.*

[a] *Sutrina*] Colonia Sutrium, Frontino, lib. de Colon. pag. 96. Vetus Inscript. in Thes. Goltzii, COL. JVLIA. SVTRINA. Nunc *Sutri*, ad amnem *Pozzolo*. Deductam coloniam post annos septem, quam Galli Urbem ceperunt, auctor est Vell. lib. I. pag. 5.

[b] *De cetero*] Hoc est, reliqui generis oppida, nec jam coloniæ, sed municipia, oppidave Latina.

[c] *Arretini veteres*] Inscriptio ab Hermolao jam citata, DECVRIONES ARRETINORUM. VETERVM. Oppidum Arretium, (sic enim in vetustis omnibus monumentis scribitur,) *Arezzo,*

Julienses, Amitinenses,[d] Aquenses[e] cognomine Taurini, Blerani,[f] Cortonenses,[g] Capenates,[h] Clusini[i] novi, Clusini veteres, Florentini[j] præfluenti[8] Arno appositi, Fesulæ,[k] Ferentinum, Fescennia, Hortanum, Herbanum,[l] Nepet,[m] Novem pagi,[n] præfectura[o] Claudia Foroclodii,[9] Pistorium,[p] Perusia, Suanenses, Saturnini qui antea[10] Aurinini voca-

tonienses.—8 *Florentini profluenti* Chiffl.—9 Vet. Dalec. *præfecturæ Claudiæ Forum Claudii;* alii, *p. C. Forum Cassii.*—10 Ita Chiffl. et Harduin. 1. *qui ante* edd. vett. item Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz. Mox, *Sudertani* Gronov.

NOTÆ

Florentiam inter Perusiamque. Fidentium Juliensiumque ne rudera quidem extant. Non hi solo nomine, ut Holstenius putat, in Ital. Antiq. p. 72. sed re et loco diversi: ut de Clusinis dicturi sumus inferius.

[d] *Amitinenses*] Forte *Anicienses:* unde lapicidinæ Anicianæ, de quibus Plinius XXXVI. 49.

[e] *Aquenses*] Ab Aquis, Thermisve Taurinis, prope *Civita Vecchia.* Vide Notas et Emend. num. 35.

[f] *Blerani*] Oppidum Βλῆρα Ptolemæo, III. 1. Nunc *Bieda,* in Patrimonio S. Petri.

[g] *Cortonenses*] Oppidum Cortona Livio, lib. IX. pag. 165. nunc retinet nomen in Etruria.

[h] *Capenates*] Ibi fuere, ubi nunc est *Morluppo:* ubi quondam Feroniæ lucus, ut diximus. Sic Holstenius, in Ital. Antiq. p. 62. post Ligorium.

[i] *Clusini*] Novorum oppidum *Chiusi,* prope Tiberis fontes. Veterum nunc fere desertum, ob insalubritatem aëris, in regione cui nomen est *Val de Chiana,* a Clani palude proxima. Vide Notas et Emend. num. 36.

[j] *Florentini*] *Florence.* Etruriæ caput. Vide Notas et Emend. num. 37.

[k] *Fesulæ*] *Fiesoli.* Ferentini oppidi ruinæ jacent inter Viterbium et *Monte Fiascone:* nomen superest, *Ferenti.* Fescennia nunc *Galese,* ad Tiberim, in Patrimonio S. Petri: nec procul inde Hortanum *Orta.*

[l] *Herbanum*] Idem Urbis veteris nomine insignitum, *Orvieto.*

[m] *Nepet*] *Népi,* juxta amnem *Pozzolo,* inter Romam et Viterbium. Νέπετα Ptolemæo, III. 1. In decretis Hilari Papæ, 'Projectus Nepesinus Episcopus.'

[n] *Novem pagi*] Supra Centumcellas, hoc est, *Civita Vecchia,* ad fontes Minionis amnis, *il Mignone,* positi: præfecturæ Claudiæ attributi.

[o] *Præfectura*] Nunc est *Oriolo,* in Ducatu Bracciani. Apud Optatum, *Domitianus a Foro Claudii,* inter Episcopos qui sedere judices in causa Donati. Ceterum præfecturæ a coloniis municipiisque omnino diversæ. Ex pluribus constare videntur vicis oppidisque minoribus eodem ad petenda jura convenientibus. Sic novem pagi Claudiæ ascribuntur. In Ægypto Præfecturas oppidorum Nomos vocabant, ut dicemus lib. V. 'Præfecturæ,' inquit Festus, 'hæ appellantur in Italia, in quibus et jus dicebatur, et nundinæ agebantur,' &c.

[p] *Pistorium, &c.*] Nunc *Pistoia, Perugia, Soana, et Saturnia* vel *Sitorgna.* Ptolemæo, III. 1. Πιστωρία, Περουσία, Σουάνα, Σατουρνάνα κολωνία.

bantur, Subertani,[q] Statones,[r] Tarquinienses,[s] Tuscanienses,[t] Vetulonienses,[u] Veientani,[v] Vesentini,[11] Volaterrani,[w] Volcentini cognomine Etrusci, Volsinienses. In eadem parte oppidorum veterum nomina retinent agri [x] Crustuminus, Caletranus.

IX. Tiberis, antea Tibris appellatus, et prius Albula,[a] e media fere longitudine Apennini, finibus Arretinorum profluit; tenuis primo, nec nisi piscinis corrivatus emissusque, navigabilis, sicuti Timia [1] et Glanis [b] influentes in eum, no-

et al. vett.—11 *Veretani Vascentini* Vet. Dalec. *Verentani* Harduin. in Not. Mox, *Volaterrani cognomine Hetrusci* edd. vett. Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *Volaterrani, Volgentini cognomine, &c.* Chiffl. *Volaterrani Volcentini cognomine, &c.* Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. Deinde, pro *Volsinienses*, nonnulli legunt e Floro, I. 21. *Volsini;* alii e Val. Max. *Volsinenses*.

CAP. IX. 1. 'Male Editio princeps, *Trima;* aliæ, *Tinia*. Recte emendavit Rezzonicus, *Timia*. Servat nomen hodie, et dicitur *Timia*. In fluvium *Topino* influit prope oppidum *Cannara*.' Brotier. Mox, pro *Glanis*, Vet. Da-

NOTÆ

[q] *Subertani*] Oppidum Suberetum *Sovretto*, prope Soanam, haud procul amne *Flore*. Vide Notas et Emend. num. 38.

[r] *Statones*] Oppidum Στατωνία, Statoniensis lacus accolæ, de quo Plinius II. 96. In Ducatu Castrensi, *le Duché de Castro*. Ex eo lacu Olpita fluvius manat.

[s] *Tarquinienses*] *La Tarquinia*, et corrupte *la Turquina*. Ptolemæo, III. 3. Ταρκουΐνιαι. In Patrimonio S. Petri, infra Viterbium.—'In decretis Hilari Papæ: 'Apuleius Tarquiniensis.'' *Ed. sec.*

[t] *Tuscanienses*] Hodie *Toscanella*, in Ducatu Castrensi. In Conc. Pontigonensi, in Gallia, 'Joannes Tuscanensis,' tom. IX. Conc. anno 876. p. 281.

[u] *Vetulonienses*] Horum oppidi rudera nomen priscum retinent, *Vetulia:* supra Plumbinum. Οὐετυλωνιᾶται Dionysio Halic. Antiq. Rom. lib. III. p. 189.

[v] *Veientani* [*Verentani*] A Verento oppido, nunc *Varentano* et *Valentano*, in Ducatu Castrensi. Nec procul inde Visentini, quorum oppidum hodieque *Bisontia*, ad ripam Volsiniensis lacus, *Lago di Bolsena*. Frobenius, aliique post eum *Veientani* pro *Verentani* scripsere.

[w] *Volaterrani*] Oppido nomen *Volterra :* olim Volaterræ, in Etruria. Vide Notas et Emend. num. 39.

[x] *Retinent agri*] Ambo nunc incerti situs.

[a] *Albula*] Varro, de Ling. Lat. lib. IV. p. 13. 'Sunt qui Tiberis priscum nomen Latinum Albulam vocitatum literis tradunt: posterius propter Tiberinum regem Latinorum mutatum, quod ibi interierit: nam hoc ejus, ut aiunt, sepulcrum.' Idem prodidit et Livius, lib. I. pag. 3. Ovid. Fast. III. &c.

[b] *Tinia, et Glanis*] Tinia Τινίας Straboni, lib. V. p. 227. nunc *Topino*, Fulginium alluit, in Ducatu Spoletano.

venorum[c] ita conceptu dierum, si non adjuvent imbres. Sed Tiberis propter aspera et confragosa, ne sic quidem,[d] præterquam trabibus verius quam ratibus, longe meabilis fertur,[2] per centum quinquaginta millia passuum non procul Tiferno, Perusiaque, et Ocriculo, Etruriam ab Umbris ac Sabinis: mox citra[e] tredecim millia[3] passuum Urbis Veientem agrum[f] a Crustumino,[g] dein Fidenatem Latinumque a Vaticano[h] dirimens: sed infra Arretinum Glanim duobus et quadraginta[4] fluviis auctus, præcipuis autem Nare et Aniene, qui et ipse navigabilis Latium includit a tergo: nec minus tamen aquis ac tot fontibus in Urbem perductis: et ideo quamlibet magnarum navium ex Italo mari capax, rerum in toto orbe nascentium mercator placidissimus, pluribus prope solus, quam ceteri in omnibus terris amnes, accolitur, aspiciturque villis.[a][5] Nullique

[a] *Sed a confluente Glanis, qui in finibus Arretinorum oritur, ad mare usque, Tiberis duo et XL. excipit flumina: quorum præcipui sint Nar, ipseque Anio, qui item navigabilis includit a tergo Latium. Quin nec minora incrementa Tiberis adeptus ex tot aquis ac fontibus Romam deductis: ideoque mercator rerum toto orbe nascentium placidissimus, ut qui quamlibet magnarum navium sit capax, pluribus prope solus accolitur aspiciturque villis.*

lec. *Glanius.*—2 'Bene cod. Reg. 2. Editio princeps, et Rezz. *longe meabilis fertur.* Vet. Dalec. *longis meatibus fertur.* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Leyd. Frankf. Lugd. 1606. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *longe meatibus fertur.* Paulo post, Vet. Dalec. et Chiffl. *et Otriculo.*—3 'In codd. Regg. et Editione principe: *citra XVI. millia;* quod mallem.' *Brotier.*—4 'Vet. *intra Tiniam et Glanim.* Lego, *ultra Tiniam item Glanim e duobus quadraginta.*' Dalec.—5 'Malo: *sæpiturque villis*, quam *aspiciturque villis*, quod nunc circumfertur: *conspiciturque villis* potius dixisse debebat; ni mavis, *adsæpiturque villis;* quod verbum rarius alibi occurrit.'

NOTÆ

Glanis, vulgo *La Chiana*, Etruriam a Pontificia ditione dirimit.

[c] *Novenorum*] Postquam diebus novem cohibitæ fuerint eorum amnium aquæ in piscinis, in quas deducti et corrivati fuerunt, ut inde emissi largius fluant.

[d] *Ne sic quidem*] Subintellige, navigabilis.

[e] *Mox citra*] Antequam Tiberis ad sextum decimum lapidem ab Urbe perveniat.

[f] *Veientem agrum*] Is in Etruria fuit, cis Tiberim, in ea regione in qua nunc Insula *Isola* est Farnesiorum pagus: ut recte vidit Holstenius, in Ital. Antiq. p. 53. et 55. A Veiis nomen Veiens ager accepit.

[g] *A Crustumino*] Fuit hic ager ultra Tiberim a Crustumino Etruriæ agro, qui cis Tiberim fuit, de quo in fine sup. sect. diversus. Nomen habet a Crustumerio, de quo mox.

[h] *A Vaticano*] Qui cis Tiberim fuit, ab Roma versus septemtrionem, et in

fluviorum minus licet, inclusis utrimque lateribus: nec tamen ipse pugnat, quanquam creber ac subitus[6][i] incrementis, et nusquam magis aquis quam in ipsa Urbe[j] stagnantibus. Quin immo vates intelligitur potius ac monitor, auctu semper religiosus[k] verius, quam sævus.

Latium antiquum[l] a Tiberi Circeios[7] servatum est, L. M. pass. longitudine.[8] Tam tenues primordio imperii fuere radices. Colonis sæpe mutatis, tenuere alii aliis temporibus, Aborigines,[m] Pelasgi, Arcades, Siculi, Aurunci, Rutuli. Et ultra Circeios[9] Volsci, Osci, Ausones, unde nomen Latii processit ad Lirim amnem. In principio est Ostia, colonia a Romano rege[n] deducta. Oppidum Lau-

Heins. Adv. p. 128.—6 'Bene cod. Reg. 5. et Editio princeps, *creber ac subitus*. Male emendatum in recentioribus, *subitis*.' Brotier. Vet. Dalec. *crebris ac subitis*.—7 *Cerceios* Chiffl. *Circeios usque observatum* Vet. Dalec.—8 'Male Ms. Reg. 2. *M. P. L. longitudine*: unde in editione principe *mille p.* et in recentioribus; *mille passuum quinquaginta longitudine*. Emendandum fuit: *L. M. passuum*. Immo mallem: *sexaginta millia passuum longitudine*. Tot enim sunt locorum millia; si loca ipsa inspicias, tabulamque Geographicam Cl. Boscovich accuratissimam dimetiaris inter Tiberis ostia et Circeios, nunc *S. Felice*, ad radices Circeii montis, *Monte Circello*.' Brotier. *mille passuum quinquaginta longitudine* edd. vett. item Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—9 Chiffl. *Cerceios*. Mox edd. vett. ante Harduin. *unde nomen modo*: vocem *modo* non agnoscunt codd. Harduin. et Chiffl. deest etiam

NOTÆ

vetere Etruria. Liv. lib. x. p. 179.

[i] *Ac subitus* [*subitis*] Forte rectius, *ac subitus*, hoc est, crebro ac repente excrescens.

[j] *In ipsa Urbe*] Anno U. C. DLXV. duodecies Campum Martium, et plana Urbis inundavit. Liv. lib. XXXVIII. p. 477.

[k] *Religiosus*] Quoniam non tam mala infert per se, quam ea præsagit, quæ sacris averti, ac religionibus expiari oporteat.

[l] *Latium antiquum*] Nunc primam Italiæ regionem describere instituit. Latium fuit et antiquum, et novum. Antiquum, ad Circeios: ad Sinuessam usque, pertinuit novum. Ita cum Plinio Strabo, lib. V. p. 231.

[m] *Aborigines, &c.*] Et hæc Solinus, cap. 2. p. 12. De ea porro voce Sex. Aurel. Victor, in Orig. Gentis Rom. p. 26. 'Aborigines appellati,' inquit, 'Græca scilicet appellatione, a cacuminibus montium, quæ illi ὄρη vocant. Alii volunt eos, quod errantes illo venerint, primo Aberrigines: post mutata una litera, altera ademta, Aborigines cognominatos.' Hausit hoc a Dionys. Halic. Antiq. Rom. I. p. 9.

[n] *A Romano rege*] Anco Marcio, ut Livius docet, lib. I. p. 13. Festus item, verbo 'Ostia.' Hujus coloniæ ab Anco deductæ monumentum extat in nummis familiæ Marciæ, et in Musæo nostro, et apud Patin. p. 168.

rentum,[o] lucus Jovis [p] Indigetis, amnis Numicius, Ardea a Danaë Persei matre condita. Dein quondam Aphrodisium,[q] Antium[r] colonia, Astura[s] flumen et insula. Fluvius Nympheus,[t] Clostra[u] Romana. Circeii[v] quondam insula immenso quidem mari circumdata, (ut creditur Homero,)[w] at nunc planitie. Mirum est, quod hac de re tradere hominum notitiæ possumus. Theophrastus,[x] qui primus externorum aliqua de Romanis diligentius scripsit, (nam Theopompus, ante quem nemo mentionem habuit, Urbem dun-

NOTÆ

[o] *Laurentum*] Λωρεντὸν Dionys. Halic. lib. I. p. 51. *S. Lorenzo*, medio inter Ostiam, Antiumque intervallo. Holsten. Hæc 'Laurentia' Maronis 'arva.'

[p] *Lucus Jovis*] Ubi sacellum fuit, cujus Inscriptio, *Patri Deo Indigeti, qui Numicii amnis undas temperat:* Πατρὸς Θεοῦ χθονίου ὃς ποταμοῦ Νομικίου ῥεῦμα διέπει. Anctor Dionys. Halic. lib. I. p. 52. Ardeam is amnis alluit, quod nunc Castrum Cæsarinæ gentis, cum vetere appellatione 'Ardea.' Virgil. Æneid. VII. 410. Plinio præivit, et Solino, cap. 2. p. 12.

[q] *Aphrodisium*] Hoc est, Veneris templum olim, nunc vestigia tantum.

[r] *Antium*] Nunc quoniam sola supersunt rudera, *Antio rouinato* Itali accolæ vocant. Neronis hæc patria. Et in nummo ejusdem Neronis, sed ficto, in Thes. Goltzii, COL. ANTIAT. LEG. IIII. ITALICA.—'Sic etiam quamvis scripsit Horat. I. Od. 35. 'O Diva, gratum quæ regis Antium;' cave tamen eo referas nummum argenteum, qui est apud Patinum, in Famil. p. 244. et in Musæo nostro, hac epigraphe, Q. RVSTIVS FORTVNÆ ANTIAT. Duo hac parte capita sunt conjuncta; dextrum est civis Narbonensis, pileo urbano et domestico tecti; alterum Fortunæ, capitis muliebri tegmine. .)(. CÆSARI AVGVSTO. Ara, in qua scriptum est, FOR. RE. infra EX SC. Fortuna, non Antii solum, sed ubique terrarum colebatur, et, quod caput est, in hoc numismate hæc sententia primis duntaxat vocum literis magna ex parte expressa continetur: 'Q. RVSTIVS FORTVNÆ Ædificavit Aram Narbone, Titulo Imperatoris Augusti Tutatricis. CÆSARI AVGVSTO ara FORtunæ REducis.' *Ed. sec.*

[s] *Astura*] Et insulæ nomen hodie, et amni manet. Festus: 'Stura flumen in agro Laurenti est, quod quidam Asturam vocant.'

[t] *Nympheus*] Nunc *La Nimpa* dicitur: cujus verum ostium inter Circeios et Terracinam: altero, quod Plinii ætate fuit, ad fauces lacus Fogliani, arena oppleto. Holsten.

[u] *Clostra*] Latii veteris limes, et claustra antiqui Imperii, ad coërcendos Volscos. Vel claustra forsan ostio Nymphei amnis opposita, ut Holstenius conjicit, contra vim Oceani, ne oppleretur arena: quod postea nihilominus effectum est.

[v] *Circeii*] Oppidum Volscorum fuit, Κιρκαία πόλις Dionysio Halic. lib. VIII. p. 490. cujus in ruderibus nunc pagus est *S. Felicita*, in radicibus Circeii montis, *Monte Circello*. Hic Circe Solis filia creditur habitasse. Dionys. lib. IV. pag. 260.

[w] *Homero*] Odyss. K. 194.

[x] *Theophrastus*] Hist. Plant. V. 9.

taxat a Gallis captam dixit, Clitarchus ab eo proximus, legationem tantum ad Alexandrum missam,) hic jam, plusquam[y] et fama, Circeiorum[10] insulæ mensuram posuit stadia octoginta,[z] in eo volumine, quod scripsit Nicodoro Atheniensium magistratui,[a] qui fuit Urbis nostræ CCCCXL. anno.[11] Quicquid est ergo terrarum, præter decem millia passuum prope[12] ambitus, annexum insulæ, post eum annum accessit Italiæ.

Aliud miraculum:[b] A Circeiis[13] palus Pomptina[c] est, quem locum XXXIII. urbium fuisse Mucianus ter consul prodidit. Dein flumen Ufens,[14][d] supra quod Terracina

in edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—10 *Cerceiorum* Chiffl. Mox, pro *magistratui* Elz. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. exhibent *magistratu*.—11 Ita omnes codd. Harduini, Laet, et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *quadringentesimo sexagesimo anno* edd. vett.—12 Vet. Dalec. *propinqui*.—13 *Cerceus* Chiffl. Mox, *Pontina* margo edd. Dalec. et Gronov. *Pomptina est, q. l. XXXIII. urbium, &c.* Chiffl. Ita quoque codd. Harduini, et edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *P. est, q. l. XXIII. &c.* edd. vett.—14 Chiffl. *flumen Ufentum*. Paulo

NOTÆ

[y] *Hic jam pluiquam*] Theophrastus, inquit, Circeiorum insulæ mensuram tradendo, certius quam e fama incertoque rumore prodidit de ea.

[z] *Stadia octog.*] Hoc est, X. M. P.

[a] *Magistratui* [*magistratu*] Magistratum gerente.—'Tres simul fuisse Atheniensium Magistratus annuos, nisi quis eorum intra annum e vita decederet, nummi antiqui testari videntur, in quibus plerumque tres appellantur. Ejusmodi est ille, quem Goltzius in Græcia refert, Tab. XIV. in quo hic ipse Nicodorus videtur notari. Sic enim habet. Α. ΘΕ. hoc est, Ἀθηναίων Θεὰ, *Atheniensium Dea*; Minerva scilicet. Deinde Magistratuum nomina: ΔΟΡΟΘΕ. ΝΙΚΟΔΩ. ΔΙΟ. 'Dorotheus, Nicodorus, Diogenes.'' *Ed. sec.* Vide Notas et Emend. num. 40.

[b] *Aliud miraculum*] Glossema hæ voces sapiunt: videnturque ex ora libri in textum irrepsisse. Nisi quis referri hæc malit ad illa priora, *Mirum est quod hac de re, &c.* quibus ista modo respondeant, *aliud miraculum*. Nam quod *accessisse Italiæ* proxime ante hæc verba dicitur, spatium illud terrarum intelligendum est, quod retrogresso mari eo, quo Circeii olim circumdabantur, accessit Italiæ, sive continenti: cum mox vice versa locum XXXIII. urbium Pomptina palus obtineat.

[c] *Pomptina*] Vel, ut alibi, ipsique Festo, *Pontina*. In agro Pometino, ἐν τῷ Πωμεντίνῳ πεδίῳ, fuit, inquit Dionys. loc. cit. cui nomen a Suessa Pometia, Volscorum urbe mediterranea. De hac palude dicemus iterum XXVI. 9.

[d] *Ufens*] Vibius Seq. p. 338. 'Ufens Terracinæ proximus.' In Mss. *Flumen Ufentum*. Amni nomen *Il Portatore*: Terracina suum retinet.

oppidum, lingua Volscorum Anxur dictum, et ubi fuere Amyclæ[e] a serpentibus deletæ. Dein locus speluncæ,[f] lacus Fundanus,[g] Caieta portus. Oppidum Formiæ,[h] Hormiæ prius olim dictum: ut existimavere,[i] antiqua Læstry-

NOTÆ

De vetusta Anxuris appellatione Festus, Liviusque. Hinc Jupiter Anxurus, apud Maronem, Æn. VII. 799.—'Cave tamen huc putes pertinere argenteum nummum Vibiæ gentis apud Patinum, in Famil. p. 298. n. 4. Parte priore caput barbatum ignotumque exhibet, in familia Pansæ gentilitium: retro, PANSA. Parte altera Jupiter sedet seminudus, capite laureato, dextra extenta, hastam tenet sinistra, C. VIBIVS. C. F. C. N. 'Caius Vibius, Caii filius, Caii nepos,' hoc est, patre et avo Triumviris Monetalibus. Latere dextro, IOVISAXVR. Sententia enim latet ista sub literis: 'Imperator Optimus Vespasianus Jovis Sacerdotia Ampliavit Decem Viris Restitutis.' *Ed. sec.* De tempore deductæ coloniæ Terracinam, seu potius Tarracinam, Velleium vide l. I.

[e] *Amyclæ*] Hæc rursum Plinius VIII. 43. Vide Servium in illud Maronis, 'Tacitis regnavit Amyclis,' Æneid. X. 564.

[f] *Speluncæ*] Amyclææ, in littore positæ, hodie *Sperlonga:* unde sinui Amyclano nomen, *Mare di Sperlonga.*

[g] *Fundanus*] *Il Lago di Fondi*, ab oppido cognomine, quod v. M. P. a mari distat.

[h] *Formiæ*] Ubi nunc oppidum *Mola*, in intimo Caietani, seu Formiani sinus recessu. Caieta, hodie *Gaïette.*

[i] *Ut existimavere*] Homerus Odyss. K. Ovid. Met. XIV. Solinus, cap. 2. p. 14. Plinium secutus.—'Læstrygones reipsa in Sicilia tantum fuere: sed ex Sicilia transtulit eos in Italiam Homerus in fabula, quam contexebat de Ulyssis erroribus. Læstrygonas ex industria in mediterraneo collocat; ut Ulyssem doceat, æque ab his qui continentem incolerent, quam ab his qui degerent in insulis, aspera multa pertulisse. Propterea, cum hos sub nomine Cyclopum jam designasset, illos deinde sub Læstrygonum appellatione denotavit. Constabat ex vera fama, venisse in Siciliam Italiamque Ulyssem: fabula situm populorum, ut libuit, immutavit. Homeri locus vs. 31. sed præcipue vs. 85. multa nuper exercuit ingenia. Sic ibi vates: Ἑβδομάτῃ δ' ἱκόμεσθα Λάμου αἰπὺ πτολίεθρον, Τηλέπυλον Λαιστρυγονίην, ὅθι ποιμένα ποιμὴν Ἠπύει εἰσελάων, ὅδε τ' ἐξελάων ὑπακούει. Ἔνθα κ' ἄϋπνος ἀνὴρ δοιοὺς ἐξήρατο μισθοὺς, Τὸν μὲν, βουκολέων, τὸν δ', ἄργυφα μῆλα νομεύων· Ἐγγὺς γὰρ νυκτός τε καὶ ἤματός εἰσι κέλευθοι. Hunc locum sic nos breviter exponimus: Septima die, inquit Ulysses, venimus ad excelsum Lami oppidum, mediterraneam Læstrygoniam: ubi pastorem pastor vocat, inducens pecora media nocte in urbem, alter exaudit, qui sua continuo educit: nam per vices vigilant, alter alteram noctis partem. Si unus autem totam noctem vult vigilare, duplam mercedem lucratur: alteram ob pastos boves usque ad mediam noctem, alteram ob pastas oves usque ad solis exortum. Nam sive de die educat, hoc est, sole occidente, et nocte reducat, hoc est, sub mediam noctem; sive educat post mediam noctem, et reducat mane; breves sunt viæ, quibus itur et reditur, sive die, sive nocte. Sic Luc. II. 8. 'Pastores erant in regi-

gonum sedes. Ultra fuit[j] oppidum Pyræ:[15] colonia Minturnæ,[k] Liri amne divisa, Glani[16] appellato. Oppidum Sinuessa[l] extremum in adjecto[17][m] Latio, quam quidam Sinopem dixere vocitatam.

Hinc felix illa Campania est. Ab hoc sinu[n] incipiunt vitiferi colles, et temulentia nobilis[18] succo per omnes terras inclyto, atque (ut veteres dixere) summum Liberi patris cum Cerere certamen. Hinc Setini et Cæcubi[o]

post, Vet. Dalec. *et ibi fuere.*—15 Chiffl. *oppidum Pylo.*—16 'Liris amnis, nunc *Garigliano*, appellatus est *Clanis*, Κλάνις, teste Strabone, lib. v. p. 233. Unde apud Plinium videtur emendandum: *Liri amne divisa, Clani,' &c.* Brotier. 'Alias *Clanio;* quo pacto et a Virgilio appellatur Georg. II. 225.' *Dalec. Glanico* edd. vett. ante Hardnin. qui lectionem nostram ex codd. restituit.—17 Margo edd. Dalec. et Gronov. *in adjectum.*—18 Margo edd. Da-

NOTÆ

one vigilantes, et custodientes vigilias noctis super gregem suum." *Ed. sec.*

[j] *Ultra fuit*] Dirutum jam tum ævo innuit: et de eo sane ceteri scriptores silent.

[k] *Minturnæ*] Ubi nunc Liris scapha trajicitur, fere in ejus ostiis: unde loco nomen, *La barca del Garigliano.* Idem Glanis sive Clanis olim appellatus. Strabo, lib. v. p. 233. Λειρὶς ποταμὸς, Κλάνις δ' ἐκαλεῖτο πρότερον. Alius ab amne Glani, quem propterea Arretinum Plinius cognominavit paulo superius hoc cap. ut ea nota ab isto Clani, qui Liris est, sejungeret. Minturnas deductam coloniam auctor est etiam Livius, lib. x. p. 177. et Ptolem. III. 1. Velleius, lib. I. 'Q. Fabio quintum, Decio Mure quartum Cos. quo anno Pyrrhus regnare cœpit, Sinuessam Minturnasque missi coloni.'

[l] *Sinuessa*] Supersunt ingentis oppidi rudera, prope castellum *Rocca di Mondragone:* medio ferme intervallo inter ostia Liris, et Savonis. Livius loc. cit. 'Placuit, ut duæ coloniæ deducerentur: una ad ostium Liris fluvii, quæ Minturnæ appellata: altera in saltu Vestino Falernum contingente agrum, ubi Sinope dicitur Græca urbs fuisse, Sinuessa deinde ab colonis Romanis appellata.'

[m] *In adjecto*] In novo Latio, quod veteri adjunctum est. Sinuessa alioqui in confinio Latii Campaniæque posita, alterutri, ut fit, adjudicatur: nunc quidem Latio; Campaniæ, XXXI. 4.

[n] *Ab hoc sinu*] Ab hoc terrarum tractu, quo Latium novum diximus contineri. Hunc locum non intellexit Camillus Peregr. qui mox legendum censuit: *Hinc Vescini, et Caditii,* pro *Setini, et Cæcubi,* p. 127. et 143.

[o] *Setini, et Cæcubi*] Ab oppido Latii novi, quod Σητία Ptolemæo III. 1. dicitur, nunc *Sezza,* Setinus ager: Cæcubus, a Cæcubo oppido, quod τὸ Καικοῦβον Straboni, lib. v. p. 233. inter Caietanum sinum, oppidumque Fundanum. Hinc vina Setina et Cæcuba, de quibus XIV. 8. Setiæ situm Martialis edocet, XIII. 109. 'Pendula Pomptinos quæ spectat Setia campos.'

protenduntur agri.[19] His junguntur Falerni, Caleni.[p] Dein consurgunt Massici,[q] Gaurani,[r] Surrentinique[s] montes. Ibi Laborini[20 t] campi sternuntur, et in delicias alicæ populatur[21 u] messis. Hæc littora fontibus[v] calidis rigantur: præterque cetera in toto mari conchylio et pisce nobili[w] annotantur.[22 x] Nusquam generosior oleæ liquor. Et hoc quoque[y] certamen humanæ voluptatis tenuere Osci, Græci, Umbri, Tusci, Campani.

In ora Savo[z] fluvius: Vulturnum[a] oppidum cum amne,

lec. et Gronov. *et temeto nobiles*.—19 Ita codd. Harduini, et Chiffl. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *obtenduntur agri* edd. vett. et Gronov. —20 *Leborini* Chiffl.—21 Ita Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *politur* edd. vett. et Gronov. *poliuntur messes* Hermolaus Barbarus. '*halicæ poliuntur mensis* Blondo. Lego, *colliguntur*.' Dalec.—22 Margo

NOTÆ

[p] *Falerni, Caleni*] Falernus ager a Massici montis radicibus, de quo mox, in latam planitiem: Calenus a Caleno oppido, nunc *Calvi*, citra Capuam, versus septemtrionem protendebatur.

[q] *Massici*] Nunc *Monte Marsico*, vino suo nobilis, quod *Muscatellam* incolæ vocant. Pars illius montis extrema, *Rocca di Mondragone*, de qua paulo antea.

[r] *Gaurani*] Vibius Seq. pag. 343. 'Gaurus mons Campaniæ.' Sic etiam Liv. lib. VII. p. 131. Nunc *Monte Barbaro*, inter Puteolos, et Lucrinum lacum. Camill. Peregr. p. 231.

[s] *Surrentini*] Qui Surrento oppido imminent, de quo mox. Hinc vina Surrentina, de quibus Plin. XIV. 8. ubi et de Gauranis.

[t] *Laborini*] Mss. *Leburini*. De his dicemus uberius XVIII. 29.

[u] *Alicæ populatur*] Ad alicam faciendam messis populatur, hoc est, avide rapitur ob ejus existimationem, a Laborinorum camporum incolis. Sic Ms. Chiffl. In Reg. *populitur*. Quid alica sit dicemus XVIII. 29.

[v] *Fontibus*] Baianas aquas intelligit, et Puteolanas, et Stabianas.

[w] *Pisce nobili*] Scaro. Vide quæ dicturi sumus IX. 29. Ostrea quoque, credo, Baiana et Lucrina intelligit, de quibus IX. 79.

[x] *Annotantur*] Celebrantur, nobilitantur. Vide Notas et Emend. num. 41.

[y] *Et hoc quoque*] Felicem hunc soli tractum, in quo humanæ voluptati explendæ Liber pater cum Cerere certat et Pallade, tenuere varii subinde populi: primum Opici, Ausonesque, inquit Strabo ex Polybio, lib. V. p. 242. Deinde Osci, &c.

[z] *Savo*] Latium hic a Campania disterminat. Hodie *Saone*. Camill. Peregr. p. 151.

[a] *Vulturnum*] Amnis Campaniæ maximus, *Volturno*, dedit oppido nomen, quod nunc castellum tenue est in ora, *Castel del Volterno*. Sedes olim Episcopalis. In decretis Symmachi Papæ, p. 264. 'Paschasius Vulturnensis.'

Liternum,[b] Cumæ Chalcidensium,[c] Misenum,[d] portus Baiarum, Bauli, lacus Lucrinus,[e] et Avernus,[f] juxta quem Cimmerium oppidum quondam. Dein Puteoli,[g] colonia Dicæarchia dicti: postque Phlegræi[h] campi, Acherusia[i] palus Cumis vicina. Littore autem Neapolis Chalcidensium et ipsa,[j] Parthenope a tumulo Sirenis[k] appellata: Hercula-

NOTÆ

[b] *Liternum*] Nunc vicus, *Torre di Patria*, ab amne cognomine, quem Virg. Georg. II. Clanium vocat, ut recte Camill. Peregr. p. 189. In Synodo Palmari, sub Symmacho, Aprilis Liternensis.

[c] *Chalcidensium*] Hoc est, a Chalcidensibus conditæ, sive ut Solinus ait, cap. 2. ab Euboeensibus. Est enim oppidum Euboeæ Chalcis. Livius lib. VIII. p. 144. 'Cumani ab Chalcide Euboica originem trahunt.' Sic et Eustath. in Iliad. B. p. 279. Nunc solum superest nomen, *Cuma*.

[d] *Misenum*] *Capo di Miseno*: ubi oppidi rudera. In VI. Conc. Œcum. act. 4. 'Agnellus Episcopus Ecclesiæ Misenatis Provinciæ Campaniæ.' Sic Baiis solum restat castellum, *Castel di Baia*. Bauli retinent nomen *Bauli* et *Bagola*. Hortensii villa quæ est ad Baulos, inquit Cicero Acad. lib. IV. p. 28.

[e] *Lucrinus*] Fuit prope recessum intimum sinus Puteolani. Nunc est palus lutosa, cum arundineto. Olim Averno conjunctus,—'tunc cum portus esset, qualis a Virgilio describitur, Georg. II. 161. 'An memorem portus, Lucrinoque addita claustra, Atque indignatum magnis stridoribus æquor; Julia qua ponto longe sonat unda refuso, Tyrrhenusque fretis immittitur æstus Avernis?'' *Ed. sec.*

[f] *Avernus*] Antro Sibyllæ celebratissimus: hodie *Lago d'Averno*, et *Lago di Tripergola*. Quæ de Cimmeriis hoc terrarum tractu sunt olim prodita, fabulis accenset Strabo, lib. v. p. 245. Nihil præter verum Festus: 'Cimmerii dicuntur homines, qui frigoribus occupatas terras incolunt, quales fuerunt inter Baias et Cumas, in ea regione, in qua convallis satis eminenti jugo circumdata est, quæ neque matutino, neque vespertino tempore Sole contegitur.' Et populi pariter et oppidi hujus Cimmerii meminit Homerus Od. Λ. Ἔνθα δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε, πόλις τέ.

[g] *Puteoli*] Italis *Pozzuolo*: nostris, *Pouzol*. Prius Δικαιαρχία, Straboni, loc. cit. ubi de Puteolorum nominis origine disputat. Festus: 'Dicæarchia vocabatur, quæ nunc Puteoli, quod ea civitas quondam justissime regebatur.' Nempe ἀπὸ τῆς δικαίας ἀρχῆς. Tacitus, Annal. XIV. 'Vetus oppidum Puteoli jus coloniæ et cognomentum a Nerone adipiscuntur.' Frontinus tamen, lib. de Colon. pag. 87. 'Puteolis colonia Augusta. Augustus deduxit.' Vide quæ dicturi sumus, XXXI. 2.

[h] *Phlegræi*] Iidem et Leborini seu Laborini dicti: nunc *Campo Quarto*, ut egregie adversus Cluverium disputat Camill. Peregr. pag. 261.

[i] *Acherusia*] Ἀχερουσία λίμνη, Straboni, loc. cit. *Lago della Colluccia*.

[j] *Chalcidensium et ipsa*] Perinde atque Cumæ. Sic Livius, lib. VIII. p. 144. et Velleius lib. I. pag. 3.

[k] *A tumulo Sirenis*] Cui Parthenope nomen fuit. Strabo, lib. v. pag. 246. Stephanus: Martianus, lib. VI. cap. de Conditoribus Urb. pag. 206. Solinus, cap. 2. pag. 13. Sirenum

nium:[l] Pompeii,[m] haud procul[n] aspectante[23] monte Vesuvio, alluente vero Sarno amne: ager Nucerinus:[24] et novem millia passuum a mari ipsa Nuceria.[o] Surrentum[p] cum promontorio Minervæ, Sirenum quondam sede.[25] Navigatio a Circeiis duodeoctoginta millia passuum patet. Regio ea a Tiberi prima Italiæ servatur, ex descriptione Augusti. Intus coloniæ: Capua ab campo[q] dicta, Aqui-

edd. Dalec. et Gronov. *et pisce nobilitantur.*—23 Edd. vett. et Gronov. *haud procul spectante;* lectionem nostram ex codd. restituit Harduin.—24 *Nucerinus est* Vet. Dalec.—25 Chiffl. *sedes.*—26 Vet. Dalec. *Æsulani, Arpinates,*

NOTÆ

trium hæc nomina apud Tzetz. Chiliad. VI. vs. 719. *Λευκοσία, Λίγεια, Παρθενόπη.*

[l] *Herculanium*] Ἡράκλειον Straboni, loc. cit. Nunc *Torre di Ripalta*, ut recte Holsten. adversus Cluverium.

[m] *Pompeii*] Oppidum fuit, nunc rudera: et *Cività* nomen. Sarno amne alluebatur, ut auctor est præter Plinium Strabo, pag. 247. et Statius, II. Sylv. 2. 'Nec Pompeiani placeant magis otia Sarni.' Nomen hodie amni *Sarno et Scafati.*

[n] *Haud procul*] Hoc a Mela Pomponio, II. 4. 'Herculaneum, Vesuvii montis aspectus, Pompeii.'

[o] *Nuceria*] *Nocera.* Cognomen huic Alfaterna fuit, ad discrimen Nuceriæ Umbricæ, quæ Camellaria dicebatur. Auctor Diodorus Sic. lib. XIX. pag. 707.

[p] *Surrentum*] *Sorrento.* Ibi ἀκρωτήριον Ἀθήναιον Straboni, lib. v. p. 247. nunc quoque *Capo della Minerva:* Sirenianos montes Frontinus vocat, lib. de Colon. p. 125.—'Ab ea regione Sirenum nomen accepit Homerus, Odyss. M. 44. Sed eas virgines facit, quæ et cantando permulcerent aures, et nossent labores Græcorum ac Trojanorum, aliosque in toto orbe, vs. 190. In ea vero fabula aliud nihil Sirenes, quam conscriptiones historicæ et poëses fabulosæ sunt, quarum lectione capiebatur Ulysses. Bis alligari eum oportuit, ne ibi maneret, M. 196. Quo significatur, cum res domestica curanda est, male teri tempus in lectione historiæ sive fabularum. Ulyssi socii ipsi sibi sponte obturavere, quoniam plebs scilicet, aliis distenta curis, id genus studiorum negligit. Incolere dicuntur Sirenes pratum amœnum, sed mortuorum ossibus plenum; quoniam historia non nisi de mortuis loquitur. In insula denique eas collocat, M. 167. νῆσον Σειρήνοιϊν, quod ipsum hoc integrum hemisphærium est, Oceano circumcinctum, ut putabant.' *Ed. sec.*

[q] *Capua ab campo*] Livius lib. IV. pag. 78. 'Capua ab duce eorum Capye, vel (quod propius vero est) a campestri agro appellata.' Livium Festus exscripsit. Sic Diodorus a circumjacentium camporum planitie dictam esse vult: Strabo a capite, quod caput esset duodecim urbium, inditum nomen putavit, p. 248. Nunc vicus est, *S. Maria di Capua:* a nova Capua millia passuum dissitus, Camillo Peregr. pag. 381. idemque recte admonet, pag. 647. in Mss. legi,

num,[r] Suessa,[s] Venafrum,[t] Sora,[u] Teanum [v] Sidicinum cognomine, Nola.[w] Oppida: Abellinum,[x] Aricia,[y] Alba longa,[z] Acerrani,[a] Allifani,[b] Atinates,[c] Aletrinates,[d] Anagnini,[e] Atellani,[f] Affilani,[g] Arpinates,[h] Auximates,[i] Avel-

NOTÆ

Capua ab XI. campo, hoc est *ab undecimo campo*, sic enim et nostri habent, et favere Strabo proxime laudatus videtur, perinde ac si e duodecim urbibus ipsa reliquis undecim præstaret. Plinius XVIII. 29. 'Capua colonia ab Augusto deducta.'

[r] *Aquinum*] *Aquino*, haud procul amne Liri, in Prov. Terræ Laboris.

[s] *Suessa*] Apud Gruter. p. 1093. COLONIA. IVLIA. FELIX. CLASSICA SVESSA. Hæc Aurunca olim cognominata, ad discrimen Suessæ Pometiæ, quæ in Volscis fuit. Sæpe etiam sine cognomine, quod Suessa Pometia eversa jam inde a Tarquinii temporibus foret. Hæc nunc *Sessa* dicitur, inter Lirim et Teanum, de quo mox. Tempus coloniæ Suessam deductæ Velleius indicat, lib. I.

[t] *Venafrum*] Hodie *Venafri*, in Vulturni fluminis ripa.

[u] *Sora*] Gruter. p. 409. COLONIA. SORANA. Ad Lirim amnem, Arpino proxima, *Sora*. Ptolemæo, Σῶρα, III. 1.

[v] *Teanum*] Τέανον Σιδικηνὸν Straboni, lib. V. p. 249. ad discrimen Teani Apuli, de quo cap. 16. *Tiano*, ad fontes fluvii Savonis.

[w] *Nola*] Gruterus ex Sirmondo, p. 1085. COL. FEL. AVG. NOL. Frontinus de Coloniis, p. 87. 'Nola Colonia Augusta.'

[x] *Abellinum*] Ab hoc Campaniæ Abellino diversum illud quod in Hirpinis fuisse videbimus cap. 16. Hujus meminit Frontinus, p. 82.

[y] *Aricia*] Nunc *l'Ariccia*, ubi lucus Aricinus Dianæ sacer, prope Velitras. Ἀρικία Ptolemæo, III. 1. Frontino de Colon. p. 82. *Arina* pro *Aricia*.

[z] *Alba longa*] Solo æquata a Romanis, Tulli Hostilii principatu. Dionys. lib. I. p. 53. Ex ejus ruderibus oppidum excitatum, cui nomen vetus *Albano* est, XII. fere mill. pass. ab urbe Roma. Hinc in decretis Symmachi Papæ p. 264. 'Chrysogonus Episcopus Albanensis.'

[a] *Acerrani*] Ab Acerris, oppido ad Literoum amnem, seu Clanium. De his Virgil. Georg. II. 225. 'Talem dives arat Capua, et vicina Vesuvo Ora jugo, et vacuis Clanius non æquus Acerris.' Vide Servium in eum locum. Sunt et Acerræ aliæ, de quibus dicemus cap. 19.

[b] *Allifani*] Oppidum Straboni, lib. V. p. 238. Ἀλλιφαί. Livio, lib. IX. p. 168. 'Allifæ:' Incolæ, p. 167. 'Allifates.' Frontino de Colon. p. 83. 'Allife.' Nunc ruderibus nomen est *Alifi*, prope Vulturni ripam. In decretis Symmachi Papæ, p. 259. 'Clarus Alifanus Episcopus.'

[c] *Atinates*] Ἄτινα Ptolemæo, III. 1. prope Fidenas, in oppidis Latinorum mediterraneis: nunc vicus, a Cassino IV. M. pass. in radicibus Apennini montis.

[d] *Aletrinates*] Alatrinates Hernici nominis populos vocat Livius, lib. IX. p. 83. Nunc *Alatri*, inter Anagniam et Soram. Frontino de Colon. p. 82. 'Alatrum.' Aletrinatum frequens apud Gruterum mentio.

[e] *Anagnini*] 'Dives Anagnia' Maroni dicitur, nunc *Anagni*, in Campania, ut vocant, Romana.

[f] *Atellani*] Ἄτελλα Straboni, lib. V.

lani,[16] [j] Alfaterni;[k] et qui ex agro[l] Latino, item Hernico, item Labicano cognominati: Bovillæ,[m] Calatiæ,[n] Casinum,[o] Calenum,[p] Capitulum[q] Hernicum, Cereatini,[27] qui Mariani[r] cognominantur: Corani[s] a Dardano Trojano orti: Cubulterini, Castrimonienses,[t] Cingulani: Fabienses,[28] [u] in monte

Auximates, Auxellani, &c. Gronov. et al. *Asulani, &c.*—27 *Capitulum Cernetum, Cernetani* edd. vett. et Gronov. Lectio nostra est ex emend. Harduini. Vid. Not. et Emend.—28 Chiffl. *Gabienses.* Mox, edd. vett. et Gronov. *Foropopulienses. Ex Falerno, Frusinates.* Vet. Dalec. *Fuscinates, a Fusciene oppido.*—

NOTÆ

p. 249. In ejus ruinis nunc est *S. Arpino,* sive *S. Elpidio,* duobus mill. pass. ab Aversa. Aversanus Episcopus, etiam et Atellanus olim, et Cumanus dicebatur. Holsten.

[g] *Affilani*] Ab oppido *Affile.* Vide Notas et Emend. num. 42.

[h] *Arpinates*] Arpinum, natale Ciceronis solum. *Arpino,* mill. pass. IX. a monte Cassino.

[i] *Auximates*] Horum situs adhuc obscurus. Cave enim cum Auximatibus aliis confundas, de quibus in quinta Italiæ regione dicemus inferius, cap. 18.

[j] *Avellani*] 'Αβέλλα Straboni, lib. v. p. 249. et nunc *Avella,* ad fontes amnis Literni.

[k] *Alfaterni*] A Nuceria Alfaterna, de qua superius, hi nomen habent. Νουκερίαν τὴν 'Αλφατέρνη vocat Diodorus, lib. XIX. Bibl. p. 707.

[l] *Et qui ex agro*] Alfaterni, ut servetur locorum per literarum seriem digestio, in Latinis, Hernicis, Labicanisque sunt repetendi. Λαβικανοὶ Dionys. Halic. lib. v. p. 326. quorum oppidum Labicos vocat Livius, lib. II. p. 43. Nunc esse oppidum *Columna,* Holstenio credit Fabrettus, Dissert. I. de Aquæd. p. 13.

[m] *Bovillæ*] Bovilla oppidum Frontino, lib. de Colon. p. 83.

[n] *Calatiæ*] Livio Calatia lib. IX. p. 162. Nunc vicus ignobilis, in Appia via, *S. Gaiazza,* inter Capuam et Beneventum. Holsten.

[o] *Casinum*] Nunc *Monte Cassino.*

[p] *Calenum*] Non est *Carinola,* prope Massicum montem, ut visum est eruditis, sed *Calvi,* citra Capuam fere IV. mill. pass. Cales et Calenum idem oppidum est. Calenum municipium Cicero vocat, Orat. II. in Rull. Horat. I. Od. 20. 'Cæcubum, et prelo domitam Caleno Tu bibes uvam.' Et IV. Od. 12. 'Sed pressum Calibus ducere Liberum Si gestis.' Plura de eo argumento Camill. Peregr. p. 436.

[q] *Capitulum*] Frontino, l. de Colon. p. 123. 'Capitolum oppidum lege Syllana est deductum.' Vide Notas et Emend. num. 43. ubi et de Cereatinis dicemus.

[r] *Qui Mariani*] Ob familiam C. Marii.

[s] *Corani*] 'Coram Dardanus condidit,' inquit Martianus, VI. p. 206. et Solin. cap. 2. p. 13. Lucan. VII. 393. vere admodum, 'Gabios, Veiosque, Coramque Pulvere vix tectæ poterunt monstrare ruinæ.'

[t] *Castrimonienses*] Frontino de Colon. p. 85. 'Castrimonium oppidum lege Syllana est municipium.'

[u] *Fabienses*] Fabiæ gentis oppidulum in Albano monte, prope Albam longam, de qua antea dictum est.

Albano: Foropopulienses,[v] ex Falerno: Frusinates,[w] Ferentinates, Freginates,[x] Fabraterni veteres, Fabraterni novi, Ficolenses,[y] Foroappii,[29][z] Forentani, Gabini,[a] Interamnates Succasini,[30][b] qui et Lirinates vocantur: Ilionenses Lavinii,[31][c] Norbani,[d] Nomentani,[e] Prænestini,[f] urbe quon-

29 'Vet. *Foro Appiani*, hodie *Fossa nova*, cœnobium.' *Dalec.*—30 *Interamnates, Succasani* edd. vett. et Gronov.—31 'Ita legendum, sine commate; et ita habet Editio princeps. Livius I. 1. 'Trojani oppidum condunt. Æneas ab

NOTÆ

[v] *Foropopul.*] Inscript. apud Camill. Peregr. p. 460. FOROPOPILIENSIUM. Forum Populi, vel Popilii, Φόρος Ποπιλίου apud Ptolemæum, III. 1. juxta Capuam, cui finitimus ager Falernus fuit. Ex male distincto hoc Plinii loco, Foropopulienses Cluverius e Falerno agro transtulit in Albanum montem. Ibi Forum Populi fuit, ubi nunc *Rocca di Papa*. Et Frontino, p. 85. 'Forum Populi' dicitur: at rectius p. 119. 'Popilii.' Ἀγορὰ Ποπιλία Dionys. Halic. lib. I. p. 17.

[w] *Frusinates*] A Frusinone oppido, cujus Frontinus meminit, lib. de Colon. p. 85. cum Ferentino, a quo Ferentinates, et Fabrateria, unde Fabraterni. Fabrateria hodie *Falvatera*, prope Lirim amnem. Ferentinates Hernici nominis populos appellat Livius, lib. IX. p. 168. Frusinatum idem meminit, lib. X. p. 170. Φρουσίνωνος oppidi Diod. Sic. Bibl. lib. XX. p. 809. quod hodieque nomen durat, haud procul a fontibus Liris amnis. Juvenalis quoque Sat. III. 224. 'Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur.' Gruter. p. 1095. FABRATERNI. NOVANI. Et alibi, FABRATERNI. NOVI. Tabula Peuting. segm. 4. 'Anagnino, VIIII. Ferentinum, VII. Febrateriæ, IIII.' In notis, quæ vulgo Tironi ascribuntur, apud Gruterum, p. 173. 'Febrateriæ.'

[x] *Freginates*] Ab alio, quam Fregenis, septimæ regionis, et Etruriæ oppido, de quo diximus cap. sup.

[y] *Ficolenses*] Ficulnea vetus oppidum, apud Liv. lib. I. p. 14. prope Corniculum. Incolæ Φικόλνεοι Dionys. lib. I. p. 13. Nunc fanum *S. Vasile*, tribus pass. mill. a Fidenis.

[z] *Foroappii*] Mira nominis conformatio a Foro Appii: saltem *Foroappienses* diceret, ut Foropopulienses. Nunc est *Casarilio di S. Maria*, infra Setiam, ad Pontinam paludem, ut ait Vibius Seq. p. 341. a Terracina, M. P. XVIII. ut Antoninus, sive, ut volunt, Æthicus.

[a] *Gabini*] Γάβιοι oppidum in Prænestina via, inquit Strabo, lib. V. p. 238. a Præneste Romam euntibus. In decretis Hilari Papæ, p. 249. 'Asterio Gabinate.'

[b] *Interamnates Succasini*] Succasini et Lirinates non nomina sunt, sed horum Interamnatium cognomina. Sunt enim alii rursus Interamnates in quarta sextaque regione nominandi. Hanc Interamnam, quæ ab amne Liri in Latio nomen habet, Holstenius ibi sitam esse putat, ubi nunc est *Torre di Termine:* alii ubi Castrum *l'Isoletta*. Vide Notas et Emend. num. 44.

[c] *Ilionenses, Lavinii*] Forte hæc conjunctim legenda, ut Ilionenses dicti sint, quod ab Ilio primi ejus oppidi incolæ cum Ænea venerunt, cui oppido nomen Lavinio fuerit. In eo

dam Stephane dicta, Privernates,[g] Setini,[h] Signini, Suessulani, Telini,[i] Trebulani[32] cognomine[j] Balinienses, Trebani,[k] Tusculani,[l] Verulani,[m] Veliterni,[n] Ulubrenses,[o] Ulvernates:[33 p] superque Roma ipsa: cujus nomen[q] alterum dicere, arcanis cærimoniarum nefas habetur: optimaque et salutari fide abolitum enuntiavit Valerius Soranus, luitque

nomine uxoris Lavinium appellat.'' *Brotier.*—32 ' Alias *Mutiscai* infra cap. 17.' *Dalec.*—33 Chiffl. *Urbinates.*—34 Edd. vett. et Gronov. *ad diem XII. Cal.*

NOTÆ

colle situm fuisse videtur, qui nunc vulgo *Monte di Levano*, M. D. pass. supra Patricam. Holsten. Vide Notas et Emend. num. 45.

[d] *Norbani*] Norba olim Volscorum oppidum, hodie *Norma rouinata*, Signiam inter paludesque Pomptinas. Liv. lib. XXXII. pag. 383.

[e] *Nomentani*] Nomentum oppidum Livio, lib. I. p. 14. Hodie *Lamentana.* Baccius, lib. V. p. 271. in Terra Sabina.

[f] *Prænestini*] Urbs Præneste, Πραίνεστος Straboni lib. V. pag. 238. ubi et Πολυστέφανον quondam appellatam scribit, quo nomine coronarum multitudo exprimitur. Hodie *Pilastrina* et *Palestrina* dicta. Olim summo montis attollebatur jugo. A Bonifacio VIII. diruta, in vallem deinde dejecta est.

[g] *Privernates*] Πριούερνον Ptolemæo in Latio, III. 1. Privernum oppidum Frontino, p. 125. Nunc *Piperno*, ad Ufentem fl. et Pomptinas paludes.

[h] *Setini, &c.*] Setini a Setia, de qua supra. *Signini* a Signia colonia, Livio, lib. II. pag. 28. *Segni*, in Campania, ut vocant, Romana. *Suessulani* ab oppido Σουέσσουλα, cujus meminit Strabo, lib. V. p. 249. nunc *Castel di Sessola*, prope dirutum: olim colonia Suessula Frontino, pag. 88.

[i] *Telini*] Forte *Telesini*, a Telesia colonia, apud Frontin. pag. 89. Τελεσία Ptolemæo, III. 1. prope Beneventum.

[j] *Cognomine*] Ad discrimen Trebulanorum in Samnio, de quibus cap. 17. Horum oppidum ἡ Τριβόλα, Dionys. Halic. lib. I. pag. 11.

[k] *Trebani*] Τρῆβα Ptolemæo, III. 1. Latii oppidum, nunc *Tervi*, in Campania Romana.

[l] *Tusculani*] Tusculum ibi fuit, ubi nunc *Frescati.*

[m] *Verulani*] Oppidum *Verulæ* Frontino, lib. de Colon. pag. 90. et 127. Nunc *Veroli*, infra Alatrium, in Hernicis, auctore Livio, lib. IX. p. 168.

[n] *Veliterni*] Sub monte Algido Velitræ oppidum Livio, lib. II. pag. 31. hodieque *Velitri.*

[o] *Ulubrenses*] Ab Ulubris, oppido deserto, de quo Juvenal. Sat. X. 102. ' Pannosus vacuis ædilis Ulubris.'

[p] *Ulvernates*] Mss. Reg. &c. *Urvanates*, ab urbe fortassis extorta appellatione. Urbinates habere hic locum nequeunt, qui in regione sexta appellandi sunt.

[q] *Cujus nomen*] Hæc deinceps totidem verbis Solinus, cap. 1. p. 1. Nomen id alterum fuisse Valentiam tradunt. Vide quæ in eam rem dicturi sumus, XXVIII. 4.

mox[r] pœnas. Non alienum videtur inserere hoc loco exemplum religionis antiquæ, ob hoc maxime silentium institutæ. Namque Diva Angerona, cui sacrificatur a. d. XII. Kalend.[34] [s] Januarii, ore obligato obsignatoque simulacrum habet.[t]

Urbem tres portas[u] habentem Romulus reliquit, aut (ut plurimas[35] tradentibus credamus) quatuor. Mœnia ejus collegere ambitu imperatoribus censoribusque Vespasianis anno conditæ DCCCXXVI.[36] [v] pass. XIII. M. CC.[w] Complexa montes septem,[x] ipsa dividitur in regiones quatuordecim,

—35 Vet. Dalec. *ut plurimis*.—36 Chiffl. *DCCCCXX*. Edd. vett. et Gronov. *DCCCCXXVIII*. Mox pro *CC*. Vet. Dalec. *XXX*. et paulo post, in eo-

NOTÆ

[r] *Luitque mox*] Necem ei allatam ait Solinus. Vide etiam Plutarch. in Quæst. Rom. p. 278.

[s] *A. d. XII. Kal.*] Hoc est, ante diem duodecimum Kalendas, seu ipso die duodecimo ante Kalendas. Solinus, loc. cit. Vide quæ de hac forma loquendi dicturi sumus, VIII. 70.

[t] *Simulacrum habet*] In ara Volupiæ collocatum, ut docet Macrobius, Saturn. I. 10. p. 229. qui quamvis eo loco dissidere a Plinio videatur, affert tamen auctores alios, qui eidem suffragentur, Saturn. III. 9. p. 405.

[u] *Tres portas*] Carmentalem, Romanam, et Pandanam, quæ dicta olim Saturnia est, teste Varrone: mox Pandana, auctore Festo, quod pateret omnibus. Hallucinantur porro qui Quadratam Romam apud vetustos scriptores rerum Romanarum de ipsa Urbe accipiunt, Solinum secuti scilicet: quadratamque urbem, et suam cuique lateri angulove portam fuisse somniant: cum Quadrata Roma locus in Palatio fuerit, structus a Romulo, priusquam Urbi condendæ sulcum duceret, qui locus Romæ fuit, etiam P. Victoris ævo, a quo in regione Urbis decima locatur, hoc est, in Palatio. Vide et Plutarchum in Romulo, et Festum verbo 'Quadrata Roma.'

[v] *DCCCXXVI.*] De anno hujus Censuræ dicemus VII. 50. Porro Imperatores Vespasianos patrem et filium ex æquo vocat, quod sane est animadversione dignum. Vide II. 10.

[w] *XIII. M. CC.*] Minore tum aliquanto, quam nunc est passuum mensura: emensisque extrinsecus mœnibus, et castris Prætoriis, turribusque circuitis. Hodiernam murorum amplitudinem vetere illa decem tantum stadiis, hoc est MCCL. pass. contractiorem esse, auctor est Marlianus, Topogr. Urbis I. 5.—'Non credimus.' *Ed. sec.*

[x] *Montes septem*] Palatinum: Capitolinum: Cælium, seu Querquetulanum, ubi nunc ædes Lateranensis: Esquilinum, cum Viminali, nunc S. Mariæ ad Nives: Quirinalem, nunc *Monte Cavallo*, ab equis duobus marmoreis, quos gigantes tenent, Phidiæ opere et Praxitelis: Aventinum, nunc S. Sabinæ: et trans Tiberim, Janiculum, quem urbi Ancus addidit, et fuit, ut mox dicetur a Plinio, in parte Romæ: nunc est *Montorio*, ubi regio quarta decima fuit.

compita Larium[y] CCLXV. Ejusdem spatium, mensura currente[17] a milliario,[z] in capite Romani fori statuto, ad singulas portas, quæ sunt hodie numero triginta septem,[a] ita ut duodecim[b] semel[18] numerentur, prætereanturque ex veteribus septem, quæ esse desierunt, efficit passuum per directum XXX. M. DCCLXV.[c] Ad extrema vero tectorum[d]

dem, *compita earum CCLXV.*—17 Sic ex codd. Harduin. et edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Ejusdem spatii mensura, &c.* edd. vett. et Gronov.—18 Ita codd. Harduini, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *bis quindecim* margo edd. Dalec. et Gronov. *ita ut patentes portæ* ibid.

NOTÆ

[y] *Compita Larium*] *Larium* addidit, ut non quævis compita Urbis, sed eorum præcipua, quibus colerentur Lares, eo numero colligi intelligeremus. Nam in compitis Lares olim coli solitos Festus testatur. Vide Notas et Emend. num. 46.

[z] *A milliario*] Columna fuit aurea, χρυσοῦν μίλιον, inquit Dio, lib. LIV. p. 526. ab Augusto in fori capite constituta, octava regione urbis, in quam omnes Italiæ viæ desinebant. Id ei nomen inditum, quod ab ea milliariorum numerus, quibus itinera metiebantur, duci primum solebat. Constituta ea ab Augusto est, an. U. C. DCCXXXIV. M. Apuleio, P. Silio Nerva Coss.

[a] *Triginta septem*] Totidem pariter numerat Urbis portas Auctor Descriptionis Urbis Romæ, sub finem, pag. 147. sed Plinio scilicet præeunte.

[b] *Ita ut duodecim*] Duodecim illæ quas semel numerandas ait, intelligo ex illis triginta septem, duodecim fuisse, quæ revera geminæ essent. Quod illis aliæ duodecim ita finitimæ erant, ut diversæ ab his censeri minime deberent, etsi reipsa essent. Quare hæc demum Plinii ratiocinatio est, XXXVII. Romæ tunc legitimas fuisse portas: egressus vero, perviosque aditus XLIX.—'Ad duodecim ex illis, inquit, itur via duplici; per directum et per obliquum. At hæ semel a nobis numerantur, qua ad eas itur per directum. Sunt etiam aliæ septem quæ sunt ex veteribus, omnino autem a nobis non numerantur, quia perviæ esse desierunt. Significat ætate sua legitimas fuisse Romæ portas triginta.' *Ed. sec.*

[c] *XXX. M. DCCLXV.*] Igitur a milliario ad portas singulas, si omnes adæquentur mensuræ, passus fuere omnino DCCCXXXI. cum semisse. Sic enim ab eodem milliario ad universas triginta septem, mensura colliget XXX. M. DCCLXV. pass.—'A milliario, si ita mavis, ad portas singulas mille passuum plus minus spatium erat: ad omnes XXX. millia DCC. LXV.' *Ed. sec.*

[d] *Ad extrema vero tectorum*] Eorum scilicet quæ mœnium ipsorum ambitu continentur, non quæ extra mœnia posita in suburbio forent: nam de his postea. Miror sensisse aliter eruditos viros, ac plane nuper Raph. Fabrettum, de Aquis et Aquæduct. Dissert. III. p. 158.

cum castris Prætoriis [e] ab eodem milliario per vicos [f] omnium viarum mensura colligit paulo amplius septuaginta [g] millia passuum. Quo si quis altitudinem tectorum addat, dignam [39] [h] profecto æstimationem concipiat, fateaturque nullius urbis magnitudinem in toto orbe potuisse ei comparari. Clauditur ab oriente aggere Tarquinii [i] Superbi, inter prima opere mirabili. Namque eum muris æquavit, qua maxime patebat [j] aditu plano. Cetero munita erat præcelsis muris, aut abruptis montibus,[k] nisi quod [40] exspatiantia tecta multas addidere urbes.[l]

ita ut duodecim portæ semel, &c. edd. vett. et Gronov.—39 Margo edd. Dalec. et Gronov. *dignationis.*—40 Ibid. *nisi qua.*—41 *Medullum* Chiffl.—42 *Ænicpo-*

NOTÆ

[e] *Castris Prætoriis*] Castra Urbi Tiberius Cæsar adjecit, Sejani monitu, Prætoriis cohortibus Præfecti. Nam de eo Tacitus, Annal. IV. 'Vim Præfecturæ modicam intendit: dispersas per urbem cohortes una in Castra conducendo...Prætendebat lascivire militem diductum: si quid subitum ingruat, majore auxilio pariter subveniri,' &c. Quadrata fuere ea muris, propugnaculis, turribusque munita: instructa templo, armamentario, balneis, fontibusque: ad portam Viminalem: ut fuse demonstrat Alexand. Donatus de Urbe Roma, I. 15. p. 42.

[f] *Per vicos*] Non jam per directum, inquit, currente mensura, ut prius, per vias quasque majores, a milliario ad singulas portas, sed ab eodem milliario per omnes omnium viarum majorum vicos et angiportus, castris etiam Prætoriis, et vicis qui inibi erant, emensis. Viæ omnino in urbe fuerunt novem et triginta, quot fere portæ: vici quadringenti et viginti quatuor, ut quidem proditum est in Descriptione Urbis Romæ.—'Sed quotcumque Romæ vici essent, qui eos omnes, inquit Plinius, facto profectionis initio a milliario in capite fori Romani statuto, percurreret, is septuaginta millia passuum, et eo amplius, ambularet. Eo sensu in prophetia Jonæ, III. 3. 'Ninive erat civitas magna itinere trium dierum;' quoniam ejus vicos omnes pererrare nemo posset, nisi itinere trium dierum: ut iterum dicemus ad VI. 16.' *Ed. sec.*

[g] *Septuaginta*] In Descriptione Urbis modo laudata, regiones urbis XIV. pedes dicuntur continere CCCCXIX. M. DCCCCXXIV. Passus ea mensura efficit, si pedem unum adjeceris, LXXXIII. M. DCCCCLXXV. Sed multo certior auctor ac testis Plinius.

[h] *Dignam*] Debitam, convenientem.

[i] *Tarquinii*] Vide quæ dicturi sumus XXXVI. 24.

[j] *Patebat*] Urbs nimirum.

[k] *Montibus*] Aventino, Cælio, Quirinali.

[l] *Addidere urbes*] Suburbia scilicet, quæ producta longius, ad vicinas fere urbes pertinebant, Ocriculum, Tibur, Ariciam, &c.

In prima regione præterea fuere: in Latio [m] clara oppida, Satricum,[n] Pometia, Scaptia, Pitulum, Politorium,[o] Tellene, Tifata,[p] Cænina, Ficana, Crustumerium, Ameriola, Medullia,[41] Corniculum, Saturnia,[q] ubi nunc Roma est: Antipolis,[42] [r] quod nunc Janiculum in parte Romæ: Antemnæ,[s] Camerium, Collatia, Amitinum,[43] Norbe, Sulmo: et cum his carnem in monte Albano soliti accipere [t] populi

lis Vet. Dalec. et paulo post in eodem, *Antenna* pro *Antemnæ*.—43 Ita codd. Harduini, et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Ami-*

NOTÆ

[m] *Fuere: in Latio*] Defecerunt, inquit, in prima regione præterea, primumque in Latio oppida, &c. Infra enim, 'In Campano autem agro,' &c. Ex his nec situs plerorumque, nec nomina ipsa constant.

[n] *Satricum, &c.*] De Satrico, Livius, lib. I. p. 34. incolæ Σατρικανοὶ Dionysio Halic. lib. V. p. 326. Pometia Suessa, de qua nos superius egimus. A Scaptia Σκαπτήνιοι apud Dionys. loc. cit.

[o] *Politorium*] Πολιτώριον Dionysio Halic. lib. III. p. 179. et Livio, lib. I. p. 13. Τελλήνη Dionysio, Livio Tellenæ, loc. cit.

[p] *Tifata*] *Tifata* imminentes Capuæ colles vocat Livius, lib. VII. pag. 180. sed hi extra fines antiqui Latii. Apud Reines. inscriptio vetus, pag. 441. MAG. FAN. DIAN. TIFAT. 'Magister Fani Dianæ Tifatensis:' quod fanum abesse Capua XXX. stadiis, auctor est Pausanias, in Eliac. prior. Καινίνη et Κρουστομέριον Dionysio, lib. II. p. 101. et 104. Livio lib. I. p. 5. Cæninenses: et Crustumini. Eidem Livio, lib. I. p. 14. 'Corniculum, Cameria, Crustumerium, Ameriola, Medullia, Nomentum,' in Latio. Medulliam ab Albanis conditam ait Dionys. lib. III. p. 136. Ficanæ denique Livius meminit, lib. I. p. 13.

[q] *Saturnia*] Ovid. Fast. VI. 'A patre dicta meo quondam Saturnia Roma est.' Virgil. Æneid. VIII. 'Hanc Janus pater, hanc Saturnus condidit urbem: Janiculum huic, illi fuerat Saturnia nomen.' Vide et Aug. de Civit. VII. 4. Dionys. Halic. lib. I. Antiq. Rom. p. 36. et Varron. lib. IV. de Lat. Ling. pag. 13.

[r] *Antipolis*] Quod ex adverso Saturniæ urbis, quæ ultra Tiberim erat, ubi nunc Roma est, condita esset in Janiculo, a Jano, ut diximus: ab Ænea, ut Hermolaus credidit.

[s] *Antemnæ*] Unde Antemnates, Livio, lib. I. p. 14. et Dionys. lib. I. p. 13. Καμερία, Dionys. lib. V. pag. 307. 'Collatia' Livio, loc. cit. Κολλατία Dionys. lib. III. p. 187. Festo, Conlatia, a conlatis eo opibus, et porta urbis inde dicta Conlatina. A Norbe Norbani sunt supradicti. Sulmo, nunc *Sermonetta*, inter Velitras et Privernum.

[t] *Carnem . . . accipere*] Meminit moris hujusce Livius lib. XXXII. p. 383. 'Legati ab Ardea,' inquit, 'questi in Senatu, sibi in monte Albano Latinis carnem, ut assolet, datam non esse.' Et in antiqua inscriptione, apud Reines. pag. 340. LATINÆ. CELEBRATÆ. ET. SACRIFICATUM. IN MONTE. ALBANO. ET. DATA. VISCE-

Albenses,[u] Albani, Æsolani,[44] [v] Acienses, Abolani, Bubetani,[w] Bolani, Cusvetani, Coriolani, Fidenates,[x] Foretii,[y] Hortenses, Latinienses, Longulani,[45] [z] Manates, Macrales, Mutucumenses, Munienses, Numinienses, Olliculani, Octulani, Pedani,[a] Pollustini,[46] [b] Querquetulani, Sicani, Sisolenses, Tolerienses, Tutienses, Vimitellarii,[47] Velienses, Venetulani, Vitellenses. Ita ex antiquo Latio LIII. populi interiere sine vestigiis. In Campano autem agro Stabiæ[c]

ternum Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov.—44 *Solani* Vet. Dalec. Mox *Nubetani* pro *Bubetani* Chiffl. et paulo post, pro *Foretii*, Vet. Dalec. *Foresi;* al. *Foruli*, vel *Forenses*.—45 *Longani* Chiffl.—46 *Poletaurini* in eodem codice.—47 *Vimiterali* Vet. Dalec. *Vinutellarii* Chiffl.—48 Vet.

NOTÆ

RATIO. Κρεανομίαν Græci vocant.

[u] *Albenses*] 'Albani dicuntur ab Albano,' inquit Charisius lib. I. pag. 81. 'Albenses autem ab Alba Fucente.' Sed ab his diversi Albenses qui nunc a Plinio appellantur.

[v] *Æsolani*] Ab Æsola sive Æsula, de qua Horat. III. Od. 29. 'Ne semper udum Tibur et Æsulæ Declive contempleris arvum.'

[w] *Bubetani*] Dionysio Halic. lib. V. p. 326. Βουβεντανοί. Qui Plinio Bolani, hos Livius Volanos, lib. IV. pag. 82. oppidum 'Bolas' vocat, lib. VI. pag. 106. Κοριολανῶν πόλιν habet Dionys. lib. VIII. pag. 495. Coriolos Livius, lib. II. pag. 32. Hinc Marcio Coriolano nomen.

[x] *Fidenates*] Fidenæ oppidum, Livio lib. I. pag. 13. XVIII. milliario ab urbe Roma, inquit Eutropius, lib. I, pag. 728. Fidenas a Mamerco Dictatore direptas narrat Livius, lib. IV. pag. 77. Nunc *Castello Giubileo*, sex ab urbe mill. pass. ut ait Holsten. in Ital. p. 127.

[y] *Foretii*] Forte *Forienses*, de quibus Festus, verbo 'Novæ Curiæ.'

[z] *Longulani*] Horum oppidum Longulam Livius, lib. II. p. 34. appellat: Λογγόλαν πόλιν Dionys. lib. VIII. pag. 551. Ceteri deinceps fere incogniti.

[a] *Pedani*] Pedanos quoque vocat Livius, lib. VIII. pag. 142. oppidumque Pedum, lib. II. p. 34. Πέδα, πόλις Αὐσονική, Stephano. De regione Pedana, Horat. I. Epist. 4.

[b] *Pollustini*] Oppidum Pollustiam Livius appellat, lib. II. pag. 34. Κερκετουλανοὺς Dionys. lib. V. pag. 326. Τολερίνους Plutarchus, in Coriolano, pag. 227. Velienses a Velia, Livius, lib. II. pag. 24. *Vitellenses*, (sic enim reposui, pro *Vicellenses*,) a Vitelia, de qua idem Livius, lib. II. pag. 34. quam Stephanus Βιτέλλαν vocat.

[c] *Stabiæ*] Etiamnum inter ostia Sarni amnis, et Surrentum, loco nomen est *Castel a mar di Stabia*. De Stabiano lacte, Galenus Meth. Med. lib. V. Symmachus, VI. 17. 'Stabias ire desiderant, ut reliquias longæ ægritudinis armentali lacte depellant.'—'Cave igitur hunc nummum Stabiis aut Bovillis cusum putes, ut nos olim existimavimus, nihil dum de sententiis suspicati, quæ sunt in nummis scriptæ primis duntaxat literis vocum singularum: SEPT. GETA. CÆS.

oppidum fuere[48] usque ad Cn. Pompeium et L. Catonem[d] consules, pridie Kalend. Maii, quo die L. Sylla legatus bello sociali id delevit, quod nunc in villam abiit.[49] Intercidit ibi et Taurania.[e] Sunt et morientis Casilini[f] reliquiæ. Præterea auctor est Antias,[g] oppidum Latinorum Apiolas captum a L. Tarquinio rege, ex cujus præda Capitolium[50] is inchoaverit.[h] A Surrento ad Silarum[i] amnem triginta millia passuum ager Picentinus fuit Tuscorum,[j] templo Junonis Argivæ ab Jasone condito insignis. Intus oppidum Salerni, Picentia.[k]

Dalec. *oppidum fuit*. Mox, *L. Carbonem consules* edd. post Hermol.—49 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *in villas abiit* edd. vett. Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—50 Dalecampius legendum putat *Capitolinum*.

NOTÆ

PONT. 'Septimius Geta Cæsar Pontifex:' caput nudum .)(. Bos pascens. Supra STA: infra. BOV. Legendum videtur. 'Severis Tutantibus Agricolas' adversus prædones vel hostes, 'Beata Orbis Vota.' Tunc enim sunt lætæ segetes. Est hic nummus apud Patinum, p. 317. Severi sunt Septimius Severus pater, et liberi duo, Antoninus et Geta. Quid quod nec ulla Italiæ urbs olim cudit honori Augustorum vel Cæsarum, nec extra minorem Asiam in nummis concordiæ sunt, ut appellant, sive 'Ομόνοιαι, civitatum?' *Ed. sec.*

[d] *Et L. Catonem*] Vide Notas et Emend. num. 47.

[e] *Taurania*] Forte quæ Stephano Ταυρανίη. Vide Notas et Emend. num. 48.

[f] *Casilini*] Casilinum fuit oppidum, ubi nunc est Capua nova, et quidem ad utramque ripam Vulturni amnis, qui et Casilinus inde dictus. De Casilino multa Livius, lib. XXIII. pag. 284.

[g] *Auctor est Antias*] Etiam et Dionys. Halic. Rom. Antiq. III. p. 186. 'Απολλώνων πόλιν a Tarquinio Prisco captam prodit.

[h] *Inchoaverit*] Livius, lib. I. pag. 15.

[i] *Ad Silarum*] Σίλαρις Straboni, lib. V. in fine: nunc *Selo*, in sinum Salernitanum influit.

[j] *Tuscorum*] Tuscos hanc oram olim tenuisse auctor est etiam Strabo loc. cit. Idem lib. VI. p. 252. templum ibi conditum ab Jasone tradit: Diodorus Sic. Bibl. lib. IV. pag. 259. portum de navis suæ nomine 'Αργῷον appellatum: unde *Argoæ* forte, potius quam *Argivæ*, legendum hic fuerit. Habet hæc quoque Solinus, cap. 2. p. 12. Nunc *Gifoni* vocant, quasi Junonis fanum: Templum hodieque durat, Assumtæ Virgini sacrum. Holsten.

[k] *Intus oppidum Salerni, Picentia*] Ita Colb. 3. librique omnes editi. In mediterraneo procul a mari fuisse tum Picentiam innuit, Picentini agri metropolim: Salernum autem, quod in ora fuit, uti nunc est, non oppidi tum nomen obtinuisse, sed præsidii tantum a Romanis ibi constituti: quod

x. A Silaro regio tertia, et ager Lucanus[a] Brutiusque incipit: nec ibi rara incolarum mutatione.[1] Tenuerunt eam Pelasgi,[b] Œnotrii, Itali, Morgetes, Siculi, Græciæ maxime[2] populi: novissime Lucani a Samnitibus orti duce Lucio. Oppidum Pæstum,[3] [c] Græcis Posidonia appellatum, sinus Pæstanus: oppidum Elea, quæ nunc Velia.[4] [d] Promontorium Palinurum:[e] a quo sinu recedente[f] trajectus ad

Cap. x. 1 Margo edd. Dalec. et Gronov. *mutatio*.—2 Ibid. *maximæ*; al. *magnæ*.—3 *Præstum*, et mox *Præstanus* Chiffl.—4 'Bene cod. Reg. 1. et Editio princeps, *Elea, &c.* Stephano quoque, 'Ἐλέα, ἡ νῦν Βελέα.' *Brotier.* *Helia, quæ, &c.* edd. vett. item Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.

NOTÆ

et Strabo diserte docet, lib. v. pag. 251.

[a] *Lucanus*] Nunc Principatum citeriorem vocant: Brutium agrum, Calabriam.

[b] *Pelasgi*] Hæc totidem verbis Antiochus Syracusanus, apud Dionys. Halic. Antiq. Rom. lib. I. pag. 10. A Pelasgo primum, mox ab Œnotro Pelasgi F. tum ab Italo: mox a Morgete, deinde a Siculo Morgetis hospite populis nomina subinde commutata. Strabo pariter, lib. VI. p. 257. Idem p. 254. ortos a Samnitibus Lucanos docet.

[c] *Pæstum*] Παῖστον Ptolemæo, III. 1. in Lucanis. Eadem Ποσειδωνία Straboni, lib. v. p. 251. a Ποσειδῶν, hoc est, a *Neptuno*, unde, Neptunia Velleio dicitur. Nunc vicus in ora, *Pesti*. Sinui Pæstano nunc a Salerno, vicino oppido, nomen est.

[d] *Velia*] 'Ελέα, ἡ νῦν Βελέα Stephano, et Straboni lib. VI. p. 252. ad amnem cognominem, quem accolæ vocant *Halente*: vicum *Castel a mare della Brucca*. Ptolem. III. 1. Οὐέλια. Et Ὑέλην dictam esse aliquando Strabo loc. citat. admonet, et nummus Cimelii nostri Parisiensis, ΥΕΛΗΤΩΝ, ex argento, et alter ex ære.—'In his eximium olim ex auro vidimus, apud D. de Boze, ex Academia Gallica, qui nummus Palladem galeatam exhibet, malis eminentibus et succi plenis: in ipsa autem galea, cum curru quadrijugo, duplicis victoriæ indice, literas has scriptas: ΛΙΤΙΣΤΙΩ: quas in suo simili altero Goltzius corrupit, Tab. 24. n. 9. Scripsit enim ex audaciore paulo conjectura, invitis nummis, ΦΙΛΙΣΤΙΩΝΟΣ: perinde quasi viri nomine scribendo locus hic esset. At in eo, quem dicimus, qui nitidissimus est, ΛΙΤΙΣΤΙΩ conspicue legitur: quod sic interpretandum esse arbitramur, Λιπαρῶπα Ὑεληταῖς Ἵστησι Τριτογένειαν Ἰώ. *Pinguem Veletis Palladem sistit Ceres.* Agrum frumenti feracem significat, incolas bene valentes et bellicosos. Est enim 'Ιὼ in nummis antiquis Ceres: ut in nummo Arsacæ regis, ΤΟΡΠΗΙΑΙΩ: in altero Hadriani Augusti, ΓΑΖΑ ΕΙΩ. In altera nummi area leo est, virtutis ac roboris symbolum, cum subscripto nomine ΥΕΛΗΤΩΝ, *Veletarum* nummus.' *Ed. sec.*

[e] *Palinurum*] Nomen servat, *Capo di Palenuro*. Mela II. 4. 'Palinurus olim Phrygii gubernatoris, nunc loci nomen.' Vide Virgil. Æn. VI. 381.

[f] *Sinu recedente*] Quem nunc sinum

columnam[5][g] Rhegiam centum M. pass. Proximum autem huic[h] flumen Melpes:[6] oppidum Buxentum, Græce Pyxus:[i] Laus[7][j] amnis: fuit et oppidum eodem nomine. Ab eo Brutium littus: oppidum Blanda,[k] flumen Batum:[8][l] portus Parthenius Phocensium:[m] sinus Vibonensis,[n] locus Clampetiæ:[o] oppidum Temsa,[p] a Græcis Temese dictum: et Crotoniensium[q] Terina, sinusque ingens Terinæus. Oppidum Consentia,[r] intus. In peninsula[9][s] fluvius Acheron, a quo oppidani Acherontini.[t] Hippo,[u] quod nunc Vibonem

—5 Codd. Dalec. et Vet. *ad Coloniam*, ut et paulo post.—6 *Melphes* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—7 *Talaus* Strabo lib. VI.—8 *Balcetum* codd. Dalec. Chiffl. et Vet. Mox in Chiffl. *et Phocensium.* Paulo post, margo edd. Dalec. et Gronov. *lucus* pro *locus*.—9 *Oppidum Consentia. Intus in, &c.* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Leyd. Frankf. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *Oppidum C. intus. In peninsula,*

NOTÆ

vocant *Golfo di Policastor*, ab oppido Buxento.

g *Ad columnam*] Quæ in ipso freto Rhegio constituta erat, unde τὴν 'Ρηγίνων στηλίδα τοῦ πορθμοῦ appellat Strabo, lib. VI. p. 256. et 268. Ad Columnam Rhegiam, Antoninus, Mela II. 4. aliique.

h *Proximum autem huic*] Palinuro. Nomen amni ab incolis, *Molpa*.

i *Pyxus*] Πυξοῦς Straboni, lib. VI. p. 253. nunc *Policastro*.

j *Laus*] Ποταμὸς Λᾶος, καὶ πόλις Straboni loc. et Stephano pariter, in Lucanis. Amnis meminit etiam Ptolem. III. 1. in eodem tractu. Nunc *Laino*, Lucaniæ finis: Brutii inde agri initium.

k *Blanda*] Blandæ in Lucanis, Livio, lib. XXIV. p. 252.

l *Batum*] In Mss. *Baletum*.

m *Phocensium*] A Phocensibus conditus, inquit Solin. cap. 2. p. 12.

n *Vibonensis*] Straboni, lib. VI. p. 253. a vicino fluvio oppidoque, κόλπος Λᾶος.

o *Clampetiæ*] Livio lib. XXX. p. 359. Dampetia. Dum Plinius locum appellat, excisum ævo suo innuit. Rursum deinde excitatum est: hodie *l'Amantea*, in ora Calabriæ citerioris.

p *Temsa*] Τεμέση et Τέμψα in Brutiis, Straboni, lib. VI. p. 255. Rudera visuntur, ubi *Torre Loppa* in Calabriæ citerioris, ulteriosque confinio.

q *Crotoniensium*] Hoc est, a Crotoniensibus condita, ut ait Solinus, cap. 2. p. 13. Hodie *Nocera*. Terinæo sinui nomen, *Golfo di S. Eufemia*.

r *Consentia*] Hodieque *Consenza*, in citeriore Calabria.

s *In peninsula*] Peninsulam vocat Brutiorum partem eam, quæ maxime tendit in Siculum fretum, instar longæ cervicis: nunc Calabriam ulteriorem vocant. Dicemus de ea cap. 15.

t *Acherontini*] Extat hujus oppidi memoria in nummis, ΑΧΕΡΩΝΤΑΝ. Non est *Cirenza*, in Basilicata: etsi hanc quoque Acherontiam vocant.

u *Hippo*] Iisdem verbis Stephanus: 'Ιππώνιον, πόλις Βρεττίων, ἣ μετ-

Valentiam appellamus, Portus Herculis,[v] Metaurus[w] amnis, Tauroëntum[10 x] oppidum, Portus Orestis, et Medma.[y] Oppidum Scyllæum,[z] Cratais[a] fluvius, mater[11 b] (ut dixere) Scyllæ. Dein columna[c] Rhegia: Siculum fretum, ac duo adversa promontoria: ex Italia Cænys,[d] ex Sicilia Pelorum duodecim stadiorum intervallo. Unde[e] Rhegium duodecim M. D. pass.[12] Inde Apennini sylva Sila,[13 f] promontorium Leucopetra[g] XII. M. pass. Ab ea Locri cognominati[h] a promontorio Zephyrio, absunt a Silaro CCCIII. M. pass.

Et includitur[i] Europæ sinus primus, in eoque maria

&c. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—10 *Taurianum* Vet. Dalec. et mox in eodem, *Orestis et Medina;* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov. *O. et Medua.*—11 *Cratis fluvius, pater* Vet. Dalec.—12 *Unde R. XX. M. pass.* Chiffl.—13 Cod. Dalec. *insula Sila.* Mox, Chiffl. *Leucopetra*

NOTÆ

ὠνομάσθη ὑπὸ Ῥωμαίων Οὐίβων καὶ Οὐαλεντία. Hausit a Strabone, lib. VI. pag. 256. Nunc *Bivona*, quod oppidi navale est, cui nomen *Monte Leone*.

[v] *Herculis*] Ἡρακλέους λιμὴν Straboni, loc. cit. Nunc *Tropea*.

[w] *Metaurus*] Μέταυρος Straboni loc. cit. Nunc *Marro*.

[x] *Tauroëntum*] Melæ II. 4. *Taurianum:* cujus extant rudera, prope vicum *Palma:* ubi et Orestis portus, *Porto Ravaglioso*.

[y] *Medma*] Nunc *Rossarno*. Μέδμα et Μέσμα Stephano: Melæ II. 4. *Medama*, et Straboni Μέδαμα, lib. V. pag. 256.

[z] *Scyllæum*] Τὸ Σκύλλαιον Straboni, loc. cit. Nunc *Sciglio* in ipso Siculo freto.

[a] *Cratais*] Ita libri omnes. Nunc *Fiumara di Muro*, ad ipsam columnam Rhegiam.

[b] *Mater*] Sic libri omnes. Alii, *Pater*. Sit penes fabulas fides.

[c] *Columna*] Nunc vicus, *la Catona:* alii *Calanna* vocant.

[d] *Cænys*] *Capo di Cavallo*, duobus pass. mill. a Scyllæo. Καῖνυς Straboni, p. 257. Proxime abest a Peloro: utriusque promontorii speculæ campana invicem sibi dant signum.

[e] *Unde*] A columna: unde Rhegium abesse centum stadia, Strabo auctor est, lib. V. p. 257. quæ mensura cum Pliniana congruit. Oppido nomen *Reggio*.

[f] *Sila*] Inde pix Brutia. Vibius Seq. p. 341. 'Sila Brutiorum nemus.' Σίλαν Strabo vocat, lib. VI. p. 261.

[g] *Leucopetra*] *Capo dell' Armi*, in quo desinit alterum montis Apennini cornu. Sunt tamen qui arbitrentur esse *Punta della Saëtta*, promontorium inde millibus pass. octo dissitum, versus ortum.

[h] *Locri cogn.*] Epizephyrii, a Zephyrio promontorio, quod obsidebant, nunc *Capo Bursano*.

[i] *Et includitur*] Hoc est, finitur. Sic IV. 18. 'Tertius Europæ sinus ad hunc modum clauditur.'

nuncupantur:[14] unde irrumpit, Atlanticum, ab aliis magnum: qua intrat, Porthmos[j] a Græcis, a nobis Gaditanum fretum: cum intravit, Hispanum,[k] quatenus Hispanias alluit:[15] ab aliis Ibericum, aut Balearicum: mox Gallicum ante Narbonensem provinciam: hinc Ligusticum. Ab eo ad Siciliam insulam Tuscum: quod ex Græcis alii Notium,[l] alii Tyrrhenum, e nostris plurimi Inferum vocant. Ultra Siciliam ad[16] Salentinos, Ausonium Polybius appellat. Eratosthenes autem inter ostium Oceani et Sardiniam quicquid est, Sardoum. Inde ad Siciliam Tyrrhenum. Ab hac Cretam usque Siculum. Ab ea Creticum.

XI. Insulæ[a] per hæc maria primæ omnium Pityusæ a Græcis dictæ, a frutice pineo, nunc Ebusus vocatur utraque,[b] civitate fœderata, angusto freto interfluente, patent XLVI.[c] M. pass.[1] Absunt a Dianio[d] septingentis stadiis:

XXV. M. pass.—14 In eodem codice: *His includitur E. s. p. in eoque maria diversa nuncupantur.* Mox, Vet. Dalec. *unde Oceanus irrumpit*; alii, *unde irrumpunt.* Paulo post, *Astmos a Græcis* Chiffl.—15 Ita ex cod. Reg. 1. recepit Brotier: ita etiam margo edd. Dalec. et Chiffl. *abluit* Vet. Dalec. *illuit* Lugd. 1606. Dalec. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *alluit* Lugd. Erasmi.—16 *Ultra Siciliam quod est ad* Chiffl.

CAP. XI. 1 Ita Chiffl. et edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *patent XLII. M. pass.* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Leyd. Frankf.

NOTÆ

[j] *Porthmos*] Πορθμὸς *fretum* sonat.

[k] *Hispanum*] Hæc deinceps Solinus iisdem verbis, cap. 23. p. 44.

[l] *Notium*] Solinus cap. 23. p. 44. *Ionium*, male. Νότιον hoc mare dixere, quod Romanis spectare ad austrum videretur; ut Adriaticum, e contrario, ad septemtrionem.

[a] *Insulæ*] Martianus hic Plinium de more transcribit, lib. VI. cap. de insulis, &c. p. 206.

[b] *Ebusus . . . utraque*] Hodie *Ibissa*, vel *Yviça*. Quoniam fretum angustum interfluens mediam Ebusum olim intersecuit, gemina Ebusus a Plinio dicitur, quæ ipsi sunt Pityusæ duæ, Πιτυοῦσαι. Ceteris fere scriptoribus Colubrariam quoque, de qua mox, in Pityusarum numero reponentibus: cum Ἔβουσον interim unam agnoscant.

[c] *Patent XLVI.*] Ebuso uni, quæ gemina, ut diximus, a Plinio proditur, tantam amplitudinem, atque adeo majorem, Strabo adjudicat, lib. III. p. 167. nempe stadiorum CCCC. hoc est, L. M. pass. Agathemerus Geogr. I. 5. geminam, ut Plinius, Ebusum novit: majorem trecentis, minorem stadiis centum porrectam: id quod eodem recidit.

[d] *Dianio*] Hispaniæ oppido, de quo cap. 4.

totidem Dianium per continentem a Carthagine nova. Tantundem[2] [e] a Pityusis in altum, Baleares [f] duæ, et Sucronem versus Colubraria. Baleares funda bellicosas, Græci Gymnasias dixere. Major C.[g] M. pass. est longitudine,[3] circuitu vero CCCLXXV. M. Oppida habet civium Romanorum Palmam [h] et Pollentiam: Latina,[i] Cinium, et Tucim: et fœderatum, Bocchorum[4] [j] fuit. Ab ea XXX. M.[k] pass. distat minor: longitudine XL. M.[5] [l] circuitu CL. M. pass.

Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—2 *Tantundem est* Chiffl.—3 'Bene cod. Reg. 1. Editio princeps et Rezzonicus, *C. M. pass. est longitudine.*' Brotier. *centum millia passuum longitudine* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. Mox, *circuitu vero CCCCLXXXV.* Chiffl.—4 *Pollentiam Latinacinium et fœderatorum Bocchorum* margo edd. Dalec. et Gronov. *P. Latinorum civium et Tuscium quod fœderatum Bocchorum* Vet. Dalec. *P. Jatina Cinium et Cunici, et f. Bochri* Gronov. *P. Latina Cinium et Cunici, et f. Bochri* edd. vett. *P. Latina, Cinium, et Cunici: et fœderatum, Bocchorum, &c.* Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *et Tucim* Regg. Brot. 1. 2.—5 Ita Chiffl. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et

NOTÆ

[e] *Tantundem*] Stadiis DCC. hoc est, LXXXVII. M. D. pass. a Pityusis in altum, Italiam versus recedunt Baleares duæ: versus Sucronem, quæ urbs Hispaniæ fuit, Colubraria, hodie *Moncolibre*, seu Mons Colubrarius; Græcis eandem vim nominis rationemque secutis 'Οφιοῦσα· nam etiamnum serpentibus impeditur atque vastatur. Mariana, Hist. I. 16.

[f] *Baleares*] Eam vocem Carthaginiensium lingua, funda bellicosas significare, auctor est Agathemerus loc. cit. Diodorus Sic. Bibl. v. p. 297. Baleares dictas putat ἀπὸ τοῦ βάλλειν, *a jaculando*: Γυμνησίας, quod nudo corpore incolæ incederent per æstatem. Livius, in Epit. lib. LX. vel a teli missu, vel a Baleo Herculis comite ibi relicto, cum Hercules ad Geryonem navigaret. Vide etiam Tzetz. in Lycophr. p. 94.

[g] *Major C.*] Artemidorus apud Agathem. loc. cit. stadia mille et ducenta longitudine ait continere, quæ sunt passuum CL. millia. Huic nomen est *Majorca*.

[h] *Palmam*] Πάλμαν, καὶ Πολλεντίαν Straboni, lib. III. p. 167. utramque civitatis Romanæ jure donatam. Colonias appellat Mela II. 7. Palmam hodie Mallorcam vocant.

[i] *Latina*] Quæ Latii jus haberent. In Mss. Reg. &c. *Latina, civium, et Tucim.*

[j] *Bocchorum*] Bocchori nomen ei oppido erat, quod jam tum intercidisse innuit, olim fœdere junctum Romanis. Cave enim existimes Bocchos Mauritaniæ Reges hic imperitasse, quod fere sensit Solinus, cap. 23. p. 44.

[k] *Ab ea XXX. M.*] Strabo loc. cit. LXX. tantum stad. hoc est, VIII. M. DCCL. pass. Minori nomen est *Minorca.*

[l] *XL. M.*] Sic Mss. omnes. Agathemerus hanc patere ait stadiis trecentis, hoc est, III. M. DCCL. pass.

Civitates habet Jamnonem,[6] [m] Saniseram, Magonem. A majore XII. M. pass. in altum abest Capraria:[n] insidiosa naufragiis, et e regione Palmæ urbis Menariæ,[o] ac Tiquadra,[7] et parva Hannibalis. Ebusi terra [p] serpentes fugat, Colubrariæ parit. Ideo infesta omnibus, nisi Ebusitanam terram inferentibus. Græci Ophiusam dixere. Nec cuniculos [8] Ebusus gignit, populantes[q] Balearium messes. Sunt aliæ XX. ferme parvæ mari vadoso.

Galliæ[r] autem ora,[9] in Rhodani ostio, Metina:[s] mox quæ Blascon[t] vocatur: tres Stœchades [u] a vicinis Massiliensibus dictæ propter ordinem,[v] quas item nominant singulis vocabulis, Proten,[w] et Mesen,[10] quæ et Pomponiana vocatur: tertia Hypæa. Ab his Sturium,[x] Phœnice, Phila:

Franz. *LX. M.* edd. vett.—6 *Labonem* Chiffl. *Lamnonem* Vet. Dalec. *Hannonem* margo edd. Dalec. et Gronov.—7 *Triquetra* Vet. Dalec. et mox in eodem: *et patria Annibalis.*—8 Ita Regg. Brot. 1. 2. et Rezzon. item Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *Nec* omittunt codd. Dalec. et Harduin. editio princeps, Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. Mox, *populantes Brassocorum messes* cod. Dalec.—9 Vet. Dalec. *autem hinc ora.*—10 Chiffl. et Tolet. *Stœchades a vicinis M. d. p. o. quo sitæ sunt. Nomina singulis Prote, Mese.* Mox Vet. Dalec. *quæ et Pompejana.*

NOTÆ

[m] *Jamnonem*] Mela II. 7. 'Castella sunt in minore, Jamno et Mago.'

[n] *Capraria, &c.*] Martian. lib. VI. p. 206. Nunc *Caprara*, vel *Cabrera*. Majori Balearium subest, ad austrum.

[o] *Menariæ*] Sic plane Mss. omnes. Et Menarias, et Tiquadram, et parvam Hannibalis insulam, nunc mari demersas putamus.

[p] *Ebusi terra*] Solinus, cap. 23. p. 44.

[q] *Populantes*] Vide quæ dicturi sumus, VIII. 81.

[r] *Galliæ*] Martianus loc. cit. 'In Galliæ quoque ora, in Rhodani ostio,' &c.

[s] *Metina*] In Mss. *Metania*. Forte ab ostio Rhodani, in quo olim fuit *Metapina*.

[t] *Blascon*] Festo Avieno, in descript. Oræ marit. vs. 600. *Blasco*. Incerti situs.

[u] *Stœchades*] *Les Isles d'Hieres*, a vicino in continente oppido appellatæ, quod Massiliensium olim ditionis fuit: quare Massiliensibus hæ vicinæ dicuntur.

[v] *Propter ordinem*] Vide Notas et Emend. num. 49.

[w] *Proten*] Πρώτην, hoc est *Primam*: hodie *Porqueyroles*. Μέσην, *Mediam*, nunc *Portecroz*, quæ anno 1200. Mediana vocabatur, ut docet Honor. Bouche Hist. Prov. I. 7. p. 43. Ὑπαίαν denique, hoc est *Postremam*, nunc *l'Isle du Levant, ou du Titan*, quæ maxime omnium in ortum vergit.

[x] *Ab his Sturium*] Nunc sunt *Ribaudas*, *Langoustier*, *Baquecou*, ut recte

Lero,[y] et Lerina[z] adversum Antipolim, in qua Vergoani oppidi memoria.

XII. (VI.) In Ligustico mari est Corsica, quam Græci Cyrnon[a] appellavere, sed Tusco propior: a septemtrione in meridiem projecta,[1] longa passuum CL. millia:[b] lata majore ex parte quinquaginta: circuitu CCCXXV.[2][c] M. Abest a vadis Volaterranis LXII. M. pass.[d] Civitates habet XXXIII.[e] et colonias; Marianam,[f] a C. Mario deductam; Aleriam,[3] a dictatore Sylla. Citra est Oglasa:[g] intra vero[h] sexaginta millia passuum a Corsica, Planaria[4][i] a specie dicta, æqualis freto, ideoque navigiis fallax. Amplior

CAP. XII. 1 Margo edd. Dalec. et Gronov. *porrecta.*—2 Ita codd. Tolet. Chiffl. et Harduini, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. ita quoque Martianus. *CCCXXII.* edd. vett.—3 Vet. Dalec. *Alteram.* Mox Martianus: *a D. Scipa autem citrà est, Oglosa infra.*—4 *Platanaria* margo edd.

NOTÆ

vidit idem auctor Historiæ Provinciæ, loc. cit. Sunt eæ inter Stœchadas minimæ, in quibus exstructæ arces Ludovici XIII. principatu.

[y] *Lero*] Hæc Antipoli propior, quam Lerina, est. Nunc a sacello ei Divæ sacro, *l'Isle de S. Marguerite.*

[z] *Lerina*] A Lerone freto passuum DC. dispescitur. Strabo lib. IV. p. 185. Πλανασίαν vocat, a planitie. Unde Sidonius in Euchar. ad Faustum: 'Quantos illa insula plana Miserit in cœlum montes:' viros sanctos intelligit, seu Monachos Lerinenses. Nunc *S. Honoré de Lerin.* Antoninus in Itiner. Marit. 'Ab Antipoli Lero et Lerina insulæ, M. P. XI.'

[a] *Cyrnon*] A Græcis Κύρνος, a Pœnis Κορσική, inquit Pausanias in Phoc. lib. X. p. 639.

[b] *CL. millia*] Strabo lib. V. p. 224. ex Chorographo nescio quo, CLX. mill. longitudine, latitudine LXX. porrigi ait. Plinium, ut solet, sequitur Martianus, lib. VI. p. 207.

[c] *CCCXXV.*] Sic libri omnes Mss. cum Martiano.

[d] *LXII. M. pass.*] Vide Notas et Emend. num. 50.

[e] *Habet XXXIII.*] Sic Martianus, loc. cit.

[f] *Marianam, &c.*] Utriusque coloniæ, et a Mario et a Sylla deductæ, Seneca meminit, de Consol. ad Helv. cap. 8. p. 808. Aleriæ Mela, II. 7. Florus, II. 2. et Antoninus. Utriusque rudera hodieque visuntur, latere insulæ eo, quod Italiam spectat. In Conc. Lateranensi sub Martino: 'Donatus Marianensis Episc.' Vide Notas et Emend. n. 50.

[g] *Oglasa*] Apparet ex situ esse *Monte Christo*, ubi Monachi olim degebant, ad quos literas scribit S. Gregor. I. 9.

[h] *Intra vero*] Priscæ fere convenit recentium nautarum mensura, hoc idem maris spatium L. millibus pass. metientium.

[i] *Planaria*] Nunc *Pianosa*, prope Ilvam, cui ad occasum obtenditur.

Urgo,[5] [j] et Capraria,[k] quam Græci Ægilon dixere: item Ægilium:[l] et Dianium, quam Artemisiam:[m] ambæ contra Cosanum[n] littus: et Barpana,[o] Menaria,[6] [p] Columbaria, Venaria. Ilva[q] cum ferri metallis, circuitu centum millia, a Populonio decem, a Græcis Æthalia dicta. Ab ea Planasia,[r] XXXVIII. M.[7] Ab his ultra Tiberina ostia in Antiano[s] Astura, mox Palmaria,[t] Sinonia, et adversum For-

Dalec. et Gronov.—5 *Amplior Orgon* Vet. Dalec. *Amplior Gorgon* al. ap. eundem. Mox, *Ægilium dixere* Vet. Dalec. et paulo post in eodem: *item Igilium;* Mela, *Ignium*.—6 Vet. Dalec. *et Barpona Mænaria;* edd. vett. et Gronov. *et parva Mænaria*, vel *Menaria*. Paulo post, in iisdem vett. *a Populonia*. —7 Ita codd. Harduini, et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont.

NOTÆ

j *Urgo*] Sic Mss. omnes, sic etiam Mela, II. 7. et Martianus loc. cit. Rutilio in Itiner. p. 315. 'Gorgon.' 'Assurgit ponti medio circumflua Gorgon, Inter Pisanum Cyrnaicumque latus.' S. Greg. Ep. I. 50. 'Gorgonis insulæ monasteria' laudat. Stephano, Ὀργὼν, νῆσος Τυῤῥηνίας. Hodie *la Gorgona*.

k *Capraria*] *Caprara* vel *Capraia*. Αἴγιλον Græci dixere, ἀπὸ τῶν αἰγῶν, hoc est, *a capris* sylvestribus, ut ait Varro de Re Rust. II. 3. qui Caprasiam vocat. Sic Planariam, Planasiamque ex æquo dicimus.

l *Item Ægilium*] Diversa hæc insula a superiore: Antoninus in Itiner. Marit. 'Insula Ægilium a Cosa stadia XC.' Melæ II. 7. et Martiano, lib. VI. p. 207. *Igilium*. Laudat hanc Rutilius eximie in Itiner. lib. I. p. 308. 'Eminus Igilii sylvosa cacumina miror,' &c. Nunc *Giglio*.

m *Artemisiam*] Subintellige, dixere Græci: est enim Ἄρτεμις Græce *Diana*. Ἀρτέμιτταν hanc insulam Stephanus vocat. Nunc *Giannuti*, contra *Monte Argentaro*, quod promontorium in continente Italiæ est.

n *Cosanum*] Citra Tiberis ostia. De Cosa diximus cap. 8.

o *Barpana*] Ita Mss. omnes. Ea haud dubie est, quæ Pomponio Melæ, II. 7. Carbania dicitur: nunc *Corboli*, juxta Ilvæ promontorium illud, quod Plumbinum Italiæ respicit.

p *Menaria*] Nunc *Meloria*, quæ portui Liburno objacet. Columbariam ab avium genere dictam Solinus autumat. Veneriam, non Venariam habet Martianus, loc. cit. Ambæ inter Ilvam et Plumbinum sitæ.

q *Ilva*] Rutilius in Itiner. lib. I. pag. 309. 'Occurrit Chalybum memorabilis Ilva metallis.' Nunc *Elva* dicitur, contra Plumbinum. Eadem Αἰθαλία cur nuncupata sit, disce ex Stephano. Ilvam ab Æthalia perperam sejungit Ptolemæus, et mox Ænariam rursum a Pithecusa.

r *Planasia*] Quam paulo ante Planariam diximus. Sic Capraria eadem quæ Caprasia est. Insula M. Pisonis Planasia a Varrone dicitur, de Re Rust. III. 6.

s *In Antiano*] Ubi colonia Antium, Astura flumen et insula, ut diximus cap. 9.

t *Palmaria*] Palmaria hodie *Palmaruola*. Sinonia, *Sanone*, Caietam versus. Ceteris major Pontia, *Isola di Ponza:* universæ fere communi vo-

mias Pontiæ. In Puteolano autem sinu Pandataria,[8] [u] Prochyta,[v] non ab Æneæ [w] nutrice, sed quia profusa [x] ab Ænaria [9] erat. Ænaria ipsa a statione [y] navium Æneæ, Homero [z] Inarime dicta, Græcis Pithecusa, non a simiarum [a] multitudine [10] (ut aliqui existimavere) sed a figlinis [b] doliorum.[11] Inter Pausilypum [c] et Neapolim Megaris: [d]

et Franz. *XXXIX.* edd. vett. et Gronov.—8 Chiffl. *Pandateria.*—9 'Quidam *Ænearia* ubique scribunt.' *Dalec.*—10 Margo edd. Dalec. et Gronov. *mutatione.*—11 Ita ex codd. suis Harduin. cum antea legeretur, *doliariorum.*—

NOTÆ

cabulo Pontiæ appellatæ. Unica Straboni Ποντία, lib. II. p. 123. Pontiæ multitudinis numero, Livio lib. IX. pag. 162.

[u] *Pandataria*] Straboni, lib. v. pag. 233. Πανδαταρία. Nunc S. Mariæ. Pandateria Tacito, Annal. I. p. 26.

[v] *Prochyta*] Προχύτη Stephano: etiamnumque *Procita*, contra promontorium Misenum.

[w] *Non ab Æneæ*] Ut existimavit Dionys. Halic. Antiq. Rom. lib. I. p. 43.

[x] *Quia profusa*] Quia motu terræ avulsa, ac veluti in altum projecta ab Ænaria, seu Pithecusa, foret. Strabo lib. v. p. 247. Ex his Plinii verbis Martianus ridicule Abænariam insulam finxit.

[y] *A statione*] Festus quoque: 'Ænaria appellavere locum, ubi Æneas classem a Trojanis veniens appulit.' —'Plinius non Æneam cum navibus, sed Æneæ naves duntaxat, quas ille Tithono in Italiam proficiscenti ad transvehendos colonos locaverat vel commodarat, usque ad hanc insulam pervenisse refert, nec ultra progressas ibi substitisse in tutissima statione, donec in Troadem ante Græcorum adventum remigrarent; Tithono interim, (qui missus, non a Laomedonte, ut suspicati nuper in Apologia Homeri sumus, sed a Priamo fratre fuerat, ad transvehendos, quos diximus, colonos, scilicet valetudine, ætate, vel sexu inutiles bello Trojano sustinendo, quod imminebat a Græcis,) ad Lirim amnem usque ad Circeios naves suas peragente. Naves enim Æneas, quibuscum in Italiam venire ipse potuisset, easdem agnato suo Tithono potuit in publicam patriæ utilitatem commodare: aut si venit ipse ductor navium suarum, id quod minus esse verisimile arbitramur; ante Trojanam certe obsidionem, Homero teste idoneo ac locuplete, Trojam rediit, Tithono in Italia remanente.' *Ed. sec.* Hodie *Ischia.* Vide Notas et Emend. num. 51.

[z] *Homero*] In Catalogo Navium, vs. 290. Εἰν 'Αρίμοις· unde Virg. Æneid. IX. Ovid. Met. XIV. 89. aliique *Inarimen* finxere.

[a] *Non a simiarum*] Quas Græci πιθήκους vocant. Ita nihilominus visum Ovidio, Met. IV. 90. Xenagoræ et Æschini apud Harpocrat. p. 168. atque e recentioribus, Salmasio, et Bocharto de Animal. III. 31. p. 994. Sane ἄριμος Hesychio πίθηκος est, hoc est, *simia.*

[b] *A figlinis*] Officinis, in quibus dolia fiunt figlina: ἀπὸ τῶν πιθήκων, hoc est, κεραμέων πίθων. A πίθος fit πίθακον, πίθηκον, πιθηκόεις, πιθηκόεσσαι, et πιθηκοῦσαι, id est, *figlinæ.*

[c] *Pausilypum*] Hodieque *Posilypo*, in Campania, prisca incolarum Græ-

mox a Surrento octo millibus passuum distantes, Tiberii principis arce nobiles Capreæ,[e] circuitu XI. M. pass.[12]

XIII. Mox[1] Leucothea:[a] extraque conspectum,[b] pelagus Africum attingens, Sardinia, minus octo[2][c] millibus passuum a Corsicæ extremis, etiamnum angustias eas arctantibus insulis parvis, quæ Cuniculariæ[d] appellantur: itemque[e] Phintonis,[3] et Fossæ, a quibus fretum ipsum Taphros nominatur.

(VII.) Sardinia ab oriente[f] patens, CLXXXVIII. millia passuum: ab occidente, CLXXV.[4] millia: a meridie, LXXVII.[5] millia: a septemtrione, CXXV. circuitu DLXV.[6]

12 'Male Mss. Reg. et editio princeps aliæque, *XL. M.* Optime emendavit Cl. Rezzonicus, *XI. M.* errorem monstrante Josepho Maria Secundo, Caprearum, nunc *l'Ile de Capri*, præfecto, in erudita insulæ descriptione.' *Brotier.*

CAP. XIII. 1 *Mox* deest in quibusdam ap. Dalec. et Gronov. Deinde, *extra quem conspectum* codd. Dalec. Chiffl. et Vet. Dalec.—2 Ita Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *minus novem* edd. vett. et Gronov.—3 *Phitonis* Vet. Dalec. *Pintonis* Tolet.—4 Ita Chiffl. et Tolet. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CLXX.* edd. vett. et Gronov. *CLXXII.* al. ap. Dalec.—5 Ita Chiffl. et edd. Harduini 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *LXXIV.* edd. vett. ante Harduin.—6 Ita etiam Chiffl. et edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CXXII. circuitu DLX.* edd.

NOTÆ

corum appellatione, ab abigendis curis, tristitiæve cessatione, Παυσίλυπον. Mons enim mare prospectans, consitus arboribus, villisque refertus, omnium ejus oræ amœnissimus est: Virgilii quoque cineribus inclytus.

[d] *Megaris*] Μεγαρὶς, nunc *Castel del Ovo.*

[e] *Capreæ*] Describuntur eleganter a Tacito, Annal. IV. p. 122. Vide etiam Sueton. in Tiberio, cap. 40. et Dionem lib. LII. p. 495. Nunc *Capri.*

[a] *Leucothea*] Meminit hujus Mela, II. 7.

[b] *Extraque conspectum*] Sic in altum recedens, ut a continente prospici non possit, nisi ægre admodum. Strabo lib. V. p. 223. Κατοπτεύεται δ' ἀπὸ τῆς πόλεως πόῤῥωθεν μὲν καὶ μόλις ἡ Σαρδὼν, ἐγγυτέρω δὲ ἡ Κύρνος, κ. τ. λ.

[c] *Minus octo*] 'In octavo milliario a Corsica Sardinia est,' inquit Martianus, lib. VI. p. 207. Stadiorum fere LX. intervallum esse ait Strabo, lib. V. p. 223. hoc est, VII. M. D. pass.

[d] *Cuniculariæ*] Hodie sine nomine, scopulis, quam insulis, propiores.

[e] *Itemque*] Id est: Angustiæ illæ arctantur, non modo Cuniculariis insulis, sed illa etiam insula, quæ Phintonis, (Ptolemæo, III. 3. Φίντωνος νῆσος,) et his quæ Τάφρος, seu Fossæ vocantur. Illa nunc *Isola di Figo:* altera *Isola Rossa*, Cluverio, de Corsica Antiq. p. 502.

[f] *Ab oriente*] Latere orientali: Hæc Martianus iisdem verbis, lib. VI. cap.

millia: abest ab Africa Caralitano[g] promontorio ducenta millia, a Gadibus quatuordecies centena. Habet et a Gorditano[h] promontorio duas insulas, quæ vocantur Herculis:[i] a Sulcensi,[7][j] Enosin:[k] a Caralitano, Ficariam.[l] Quidam haud procul ab ea etiam Berelidas[m] ponunt, et Collodem, et quam vocant Heras lutra.[8] Celeberrimi in ea populorum, Ilienses,[9][n] Balari, Corsi. Oppidorum XVIII.[10][o] Sulcitani,[p] Valentini,[q] Neapolitani,[r] Bosenses,[s] Caralitani[t]

vett. et Gronov. Mox, *Calaritano* Vet. Dalec.—7 *Solcensi* vetustissimi codd. ap. Dalec. *Sylcensi* al. ap. eundem; *Sulcensi* Gronov. Mox, Martianus: *a Caralitano, Ficariam, Galatamque.*—8 Chiffl. *et quam vocant Heralytra;* vetustiss. ap. Dalec. *et quam vocant Hieraca.*—9 *Joalenses* Vet. Dalec. *Jotenses* margo edd. Dalec. et Gronov.—10 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XIV.* edd. vett. et Gronov.—

NOTÆ

de Sardin. p. 207.

[g] *Caralitano*] *Capo Ferrato*, et *Capo di Carbonara.*

[h] *Et a Gorditano*] Γορδίτανον ἄκρον Ptolemæo, III. 3. ab occidentali insulæ latere: nunc *Capo di Monte Falcone*, et *Capo di Argentera*. Habet hæc quoque Martianus iisdem verbis, loc. cit.

[i] *Herculis*] Ἡρακλέους νῆσον unicam Ptolemæus agnoscit, III. 3. Sunt tamen geminæ: major *Asinara*, sive *Zavara*: minor *Isola piana* dicitur.

[j] *A Sulcensi*] Quod meridionali insulæ latere, vulgo *la Punta dell' Ulga*, nomen olim habuit a Sulcensi oppido, de quo mox.

[k] *Enosin*] Ἔνωσιν. Hodie a S. Antiocho nomen habet.

[l] *Ficariam*] Φικαρία νῆσος Ptolemæo, loc. cit. Cluverio *Coltelazo*.

[m] *Berelidas*] Vide Notas et Emend. num. 52. Et Beleridas, et Κολλώδη, et Ἥρας λοῦτρα, seu *Junonis thermas*, inter insulas quæ Sardiniæ adjaceant, ab auctoribus haud satis probatæ fidei afferri, haud obscure prodit ea loquendi formula, 'Quidam ponunt,' &c.

[n] *Ilienses*] Ἰλιεῖς, qui Ilio everso huc confugere, Iolao duce, ut Pausanias refert, Phocic. lib. x. p. 639. unde et Ἰολάειοι a Diodoro appellati, lib. v. Bibl. pag. 296. Ilienses quoque et Mela II. 7. et Livius vocat, lib. XLI. p. 523. quibus iste adjuncta Balarorum auxilia scribit. Quare Plinium haud merito Salmasius arguit, in Solin. pag. 29. et 99. quasi *Ilienses* pro *Iolenses* dixerit. Βαλαρῶν et Κορσῶν appellatio unde sit deducta, Pausanias aperit, loc. cit.

[o] *Oppidorum XVIII.*] Ita Mss. omnes. Subintellige, celeberrima.

[p] *Sulcitani*] Stephanus: Σόλκοι, πόλις ἐν Σαρδοῖ. Addit a Carthaginiensibus conditam. Antonino *Sulci*. Aliis *Sulchi*, Σουλχοί. Ubi nunc portus est, cui nomen *Palma di Solo*.

[q] *Valentini*] Οὐαλεντῖνοι Ptolemæo III. 3. ab oppido cognomine, quod perperam in libris editis Οὐαλερία pro Οὐαλεντία scribitur.

[r] *Neapolitani*] Ptolemæo, loc. cit. Νεαπολῖται, oppidum Aquæ Neapolitanæ, quarum etiam meminit Antoninus sive Æthicus: hodieque *Napoli*.

civium Romanorum, et Norenses.[u] Colonia autem una, quæ vocatur Ad turrim[v] Libysonis. Sardiniam[w] ipsam Timæus Sandaliotin[x] appellavit ab effigie soleæ, Myrsilus Ichnusam a similitudine vestigii. Contra Pæstanum sinum Leucasia[y] est, a Sirene ibi sepulta appellata. Contra Veliam, Pontia, et Iscia,[11] utræque uno nomine Œnotrides;[z] argumentum possessæ ab Œnotriis[a] Italiæ. Contra Vibonem parvæ, quæ vocantur Ithacesiæ,[b] ab Ulyssis specula.[12]

XIV. (VIII.) Verum ante omnes claritate Sicilia, Sicania a Thucydide[1][c] dicta, Trinacria[d] a pluribus, aut Triquetra,[e]

11 *Isacia* margo edd. Dalec. et Gronov. Mox, *utraque uno nomine* Vet. Dalec. —12 *Ulyssis spectacula* Tolet. *ab Ulyssis spectacula* Chiffl. et Vet. Dalec. *ab* deest in edd. vett. et Gronov.

CAP. XIV. 1 Ita Ed. pr. et Vet. Dalec. *Thucydidi* tertio casu Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Mil-

NOTÆ

[s] *Bosenses*] Βῶσα inter oppida Sardiniæ mediterranea, apud Ptolem. loc. cit. nomen retinet.

[t] *Caralitani*] Quibus jus civium Roman. concessum. Sive Caralim, seu Calarim legas, perinde est. Mela II. 7. 'Sardiniæ urbium antiquissimæ, Caralis et Sulchi.' Livius 'urbem Carales' vocat, lib. XXIII. p. 242. Florus, II. 6. 'urbem urbium Caralin,' quia jam tum, ut hodieque, metropolis insulæ fuit: incolis *Cagliari.*

[u] *Norenses*] Antonino, Nora. Νῶρα Ptolemæo, meridionali insulæ latere. Hodie *Nori.*

[v] *Ad turrim*] Nunc *Porto di Torre.* In Notitia Episcop. apud Victorem Vitens. inter Episcopos Sardiniæ, 'Felix de Turribus.' Antonino, 'Ad Turrem,' oppidum Sardiniæ est. Ptolemæo III. 3. Πύργος Βίσσωνος πόλις, pro Λιβύσσωνος. Nunc ibi creditur esse *Sassari.*

[w] *Sardiniam*] Hæc totidem verbis Solinus, cap. 4. p. 18. et Martianus, lib. VI. de Sardinia, p. 207. Præivit auctor libri Mirab. Auscult. p. 1159.

[x] *Sandaliotin*] Σανδαλιῶτιν, et Ἰχνοῦσαν. Claudianus, de bello Gildon. 'Humanæ speciem plantæ sinuosa figurat Insula: Sardiniam veteres dixere coloni.' Vide etiam Pausan. Phocic. lib. X. p. 638.

[y] *Leucasia*] Apud Strabonem lib. II. p. 123. Λευκασία: at sæpius Λευκωσία, ut Stephanus habet: et auctor libri Mirab. Auscult. p. 1190. quo nomine Sirenen etiam esse vocitatam diximus, cap. 9. Hodie *la Licosa,* petra verius quam insula. Ab Æneæ consobrina ibi defuncta, Λευκασίαν nominatam scribit Dionys. Halic. lib. I. p. 43.

[z] *Œnotrides*] Οἰνωτρίδες νῆσοι Straboni, lib. VI. pag. 252. De Velia diximus cap. 10. et de Pæstano sinu, et de Vibone.

[a] *Ab Œnotriis*] Quos in Italia rerum potitos olim Strabo etiam prodidit, pag. 253.

[b] *Ithacesiæ*] Ἰθακησίαι. Meminere Solinus, et Martianus. Nunc *Torricella, Praca, Brace:* scopulique alii sine nomine.

[c] *Thucydide*] Lib. VI. p. 411.

a triangula specie: circuitu patens, ut auctor est Agrippa,[f] DCXVIII. M. pass. quondam[g] Brutio agro cohærens, mox interfuso mari avulsa XV. M.[2] in longitudinem freto, in latitudinem autem M. D. pass. juxta[h] columnam Rhegiam. Ab hoc dehiscendi[i] argumento, Rhegium Græci nomen dedere oppido, in margine Italiæ sito. In eo freto est scopulus Scylla: item Charybdis mare vorticosum: ambo clara[j] sævitia. Ipsius Triquetræ, ut diximus,[k] promonto-

ler. Bipont. et Franz.—2 Ita codd. Harduini, Chiffl. et Dalec. *XII. M.* edd.

NOTÆ

[d] *Trinacria*] Thucyd. loc. cit. Diodoro Bibl. lib. v. p. 286. et aliis.—'Homero, Od. Λ. 106. et M. 127. Θρινακίη νῆσος, alia longe a Trinacria est. Hæc partim Latina vox est ab adjectivo *trinus*, partim Græca, ex voce ἄκρα, *promontorium*. Illa ad quandam prioris similitudinem ficta est, et Solis insula appellatur, quoniam in ea sol perpetuo lucet. Est enim ea insula in Odyssea, ipsum hoc terræ hemisphærium, quod certe semper lucet a sole. In nummis Augusti inscriptis, SICIL. cave putes Siciliam significari. Diana stans vel gradiens pingitur cum arcu et pharetra, quæ effigies ad Siciliam non pertinet. At si Sicilia designaretur, cum symbolo congruentiore scriberetur nomen integrum SICILIA. Primæ sunt ergo eæ totidem vocum literæ, hac sententia: 'Salus Imperatoris Cæsaris, Italiæ Lætitia est.' Is autem saluti ac valetudini suæ, venatione, quam Diana cum arcu significat, consulebat.' *Ed. sec.*

[e] *Triquetra*] 'Prædia Triquetra,' hoc est, Sicula, dixit Horatius II. Sat. 6. 55.

[f] *Agrippa*] At Posidonius apud Strabonem, lib. VI. pag. 266. habet tantum stadia quater mille et CCCC. hoc est, DL. mill. pass. Timosthenes vero apud Agathemerum, I. 5. stadiis 4746. ambitum Siciliæ definit, hoc est, DXCIII. mill. CCL. pass.

[g] *Quondam*] Vide quæ diximus II. 90.

[h] *M. D. pass. juxta*] Ita Timosthenes apud Agathem. duodecim stadia patere hoc fretum latitudine prodidit, I. 5.

[i] *Ab hoc dehiscendi*] Ita Solinus, cap. 5. pag. 19. 'Από τοῦ ῥαγῆναι Rhegium dictum volunt, quod ibi terra dehiscat interfuso tenui maris euripo. Alii Regium sine aspiratione scripsere, quasi Regiam, hoc est, Βασίλειον. Strabo, lib. VI. p. 258.

[j] *Ambo clara*] De his satis apposite Ovid. Met. VII. 62. 'Quid quod nescio qui mediis concurrere in undis Dicuntur montes? ratibusque inimica Charybdis Nunc sorbere fretum, nunc reddere: cinctaque sævis Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?' —'At apud Homerum, Odyss. M. 61. Scylla et Charybdis petræ sunt duæ fabulosæ, cum scopulis totidem; quibus imaginibus poëtice describit adulteriorum, discordiæ, et luxuriæ mala.' *Ed. sec.*

[k] *Ut diximus*] Cap. 10. Πέλωρος ἄκρα Ptolemæo, III. 4. Nunc *Capo di Faro*.

rium Pelorus vocatur, adversus Scyllam vergens in Italiam: Pachynum[3][l] in Græciam, CCCCXL. M.[4] ab eo[m] distante Peloponneso: Lilybæum[n] in Africam CLXXX. M. intervallo a Mercurii[o] promontorio: et a Caralitano Sardiniæ CXC.[5] M. Inter se autem hæc promontoria ac latera distant his spatiis. Terreno itinere a Peloro Pachynum CLXXXVI.[6][p] M. pass. Inde Lilybæum, CC. M. inde Pelorum, CLXX. M. Coloniæ ibi quinque:[q] urbes ac civitates LXIII.[7] A Peloro mare Ionium ora spectante, oppidum Messana civium Romanorum,[r] qui Mamertini vocantur. Promontorium Drepanum,[s] colonia Tauromenium, quæ antea Naxos,[t]

vett. et Gronov.—3 *Pachynus* margo edd. Dalec. et Gronov.—4 Ita cod. Dalec. cum edd. Harduin. Miller. Bipont. et Franz. cui lectioni astipulatur et Martianus. *CXLIV. M.* edd. vett. et Gronov.—5 Ita Chiffl. et Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CXX.* edd. vett. et Gronov.—6 Ita quoque Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CLXVI.* edd. vett. et Gronov.—7 Ita Chiffl. Harduin. 1. 2. 3. Miller. et Bipont. *Coloniæ immunes quinque, civitates LXXIII.* margo edd. Dalec. et Gronov. *Coloniæ ibi*

NOTÆ

[l] *Pachynum*] Πάχυνος ἄκρα Ptolemæo, nunc *Capo di Passaro,* sive *Passalo.*

[m] *CCCCXL. mill. ab eo*] Vide Notas et Emend. num. 53.

[n] *Lilybæum*] Λιλυβαῖον ἄκρα Ptolem. *Capo di Marsalla.*

[o] *A Mercurii*] In Africa. De eo, v. 3. Hoc intervallum Timosthenes loc. cit. ait esse fere CC. mill. pass.

[p] *Pachynum CLXXXVI.*] Ita Mss. omnes, Capella, pag. 208. CLXXVI. Terreno itinere hæc mensura instituitur, atque adeo brevior insulæ circuitus ex triplici hoc intervallo colligetur, quam quem Agrippa efficit, ora sinubusque lustratis.

[q] *Coloniæ ibi quinque*] Vide Notas et Emend. num. 54.

[r] *Civium Rom.*] Jure civitatis a Senatu donatum. *Messine.* Incolis, *Messina Citta nobile.*—'Nummi veteres sub Augusto cusi MESSENION, Latinis scripti characteribus, ut se cives Romanos incolæ testarentur, seque a Messeniis Peloponnesi discriminarent. Cuniculus in ea nummi parte sculptus, cuniculosam eam fuisse vel esse regionem docet. Fuit hic nummus argenteus apud D. de Boze.' *Ed. sec.*

[s] *Drepanum*] Idem quod Ptolem. Ἄργεννον: nunc *Capo di S. Alessio,* a proximo S. Alexii castello.

[t] *Antea Naxos*] Solin. cap. 5. p. 19. Etiam Antoninus in Itiner. Tauromenium Naxon vocat. Nempe Naxo excisa, Tauromenium successit, quo deducti sunt Naxii, ut auctor est Diod. Sic. Bibl. lib. XIV. pag. 282. et lib. XVI. pag. 411. Græcis Ταυρομένιον. Nunc *Taormina.* Tiberii nummus in Thes. Goltzii, COL. AVG. TAVROMEN. p. 238. Græcus e Musæo nostro Parisiensi, ΤΑΥΡΟΜΕΝΙΤΑΝ.

flumen Asines:[u] mons Ætna[v] nocturnis mirus incendiis. Crater[w] ejus patet ambitu stad. XX. Favilla[x] Tauromenium et Catinam[8] usque pervenit fervens, fragor vero ad Maronem[y] et Gemellos colles. Scopuli tres[z] Cyclopum, portus Ulyssis,[a] colonia Catina.[9][b] Flumina: Symæthum,[c] Terias. Intus Læstrygonii[d] campi. Oppida: Leontini,[e]

urbes ac civitates LXXII. edd. vett. et Gronov.—8 Ita Vet. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Catanam* Gronov. Mox, *Maroneum* Chiffl. —9 Ita Vet. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Catana* edd.

NOTÆ

[u] *Asines*] Ἀσίναρον ποταμὸν vocant Thucyd. lib. VII. pag. 554. et Plut. in Nicia, pag. 541. Accolæ, *Cantora.* Hunc cum Aci Dalecampius male confundit.

[v] *Ætna*] *Mont-Gibel.*

[w] *Crater*] Qui in summo vertice aperit se hiatus.

[x] *Favilla*] Ita etiam Strabo, l. VI. p. 269. August. de Civit. III. 31. aliique.

[y] *Ad Maronem*] In Martyrologio Maurolyci, Maronis pariter montis fit mentio, Gemellorumque collium. Maro nunc *Madonia* dicitur: Gemelli, *Monte di Mele*: utrique uno nomine *Mons Nebrodes* Solino, cap. 5. p. 19. et aliis.

[z] *Scopuli tres*] In ora, citra Catinam. *Li Fariglioni.*—'Qua parte Sicilia spectat Eurum, Cyclopas Plinius collocat, cum portu Ulyssis, recte: at Homerus ad septemtrionem fere; quoniam sic poscit descriptio itinerum Ulyssis in ea fabula. Venisse constabat Ulyssem in Siciliam ex fama publica, atque ibi tunc Cyclopas extitisse. Cetera invenit, immutavit, disposuit vates, ex artis licentia et legibus. Cyclops, Græce Κύκλωψ, non hominem significat, cui lumen sit unicum; sed qui rotundos oculos habet, sive orbiculares. Unoculum Cyclopa finxit Homerus, tum ut monstrosior esset; tum quia, si oculos duos haberet, uno effosso satis ei alter esset ad animadvertendos percussores: id quod fabula prohibebat. Docet enim illa, juste pœnas ab eo exigi, qui sacrosancta hospitii jura violet: quod Cyclopis facinus fuisse finxit Homerus.' *Ed. sec.*

[a] *Ulyssis*] Nunc *Lognina statione*, prope Catinam.

[b] *Catina*] Sic omnes Mss. Quam Græci Κάταναν, Catinam Latini dixere: ut illi Μασσαλίαν, Massiliam isti. Nummus in Musæo nostro, ΚΑΤΑ-ΝΑΙΩΝ. Nobis *Catane*: incolis *Catania*. In vetere instrumento apud Parutam, p. 14. 'Catana Citta Clarissima.' Colonos eo missos a Romanis auctor est Strabo, lib. VI. p. 268.

[c] *Symæthum*] Σύμαιθος Straboni, lib. VI. pag. 272. Hodie *la Iaretta*, ultra Catinam. Τηρίας Diodoro in Eclog. p. 868. et Hesychio. Nunc a S. Leonardo nomen sortitur, *Fiume di S. Leonardo.*

[d] *Læstrygonii*] Λαιστρυγόνες appellati, qui Leontinos campos incoluere, οἱ τὸ Λεοντίνων πεδίον οἰκήσαντες, inquit Polybius, in Excerptis, pag. 22. Silius lib. XIV. 'Prima Leontinos vastarunt prælia campos, Regnatam duro quondam Læstrygone terram.'

[e] *Leontini*] In Nummis Musæi nostri, ΛΕΟΝΤΙΝΩΝ. Melæ quoque, II. 7. *Leontini.* Λεόντιον Ptolemæo, III.

Megaris:[f] amnis Pantagies,[10 g] Colonia Syracusæ,[h] cum fonte Arethusa.[i] Quanquam et Temenitis,[j] et Archidemia, et Magæa,[11] et Cyane, et Milichie fontes in Syracusano potantur agro. Portus Naustathmus,[k] flumen Elorum, promontorium Pachynum: a qua fronte[l] Siciliæ flumen Hirminium,[m] oppidum Camarina,[12 n] fluvius Gelas,[o] oppi-

vett. et Gronov.—10 *Pantagia* Vet. Dalec.—11 *Archidemia et Margæa* Vet. Dalec. et mox in eodem *Milinæ fontes in S. ponantur agro.*—12 *Camerina* mar-

NOTÆ

4. Nunc *Lentini*. In vetere instrumento, apud Parutam, p. 14. *Lentini citta fecondissima.*

[f] *Megaris*] In nummis apud Parutam, ΜΕΓΑΡΑ. Et apud Ptolem. Μέγαρα. Stephano Μεγαρὶς ἐν Σικελίᾳ, ἡ πρότερον Ὕβλα.

[g] *Pantagies*] Vibio Seq. *Pantagias:* Silio quoque, lib. XIV. Παντάκιος Thucydidi, lib. VI. p. 413. Ptolemæo, Παντάχας. Nunc *Porcaro.*

[h] *Syracusæ*] Incolis *Siracosa citta fedelissima:* nobis *Syracuses.* Coloniam eo deductam ab Augusto, anno U. C. 733. M. Lollio, Q. Lepido Coss. auctor est Dio, lib. LIV. pag. 527. et Strabo, lib. VI. p. 270.

[i] *Arethusa*] Cic. in Verrem, Orat. VI. num. 18. 'In hac insula extrema est fons aquæ dulcis, cui nomen Arethusa est, incredibili magnitudine, plenissimus piscium: qui fluctu totus operiretur, nisi munimine ac mole lapidum a mari disjunctus esset.' Nunc fons est sine nomine. Falcandus, in Hist. Sic. motu terræ lutulentum hunc fontem ait effectum, multa maris admixtione saporem salsum contraxisse. Vide quæ de eo fonte et Alpheo amne dicturi sumus, XXXI. 30.

[j] *Temenitis*] Vinc. Mirabella, Syracusanus, in erudito opere de patria sua, ait hos hodieque fontes exstare. Temenitin nunc dici *Fonte di Canali*, Archidemiam, *Cefalino*, Magæam, *Fontana della Madalena*, Cyanen, *Fonte Ciane*, Milichien, Μειλιχίην, cujus aqua suavissima, et nomini suo maxime conveniens, *Lampismotta.* De Cyane in primis Ovid. Fast. IV. 469. et Met. V. 412. Vibius Seq. p. 340. lacum vocat.

[k] *Naustathmus*] Ναύσταθμὸς, quæ vox *navium stationem* sonat. Ptolemæo III. 4. Φοινικοῦς λιμήν. Nunc *Fontane bianche*, inter Syracusas, et Elorum amnem, cui nomen hodie *Acellaro:* quondam Ἔλωρος, apud Steph. et Vibium Seq.

[l] *A qua fronte*] Meridionali.

[m] *Hirminium*] Nunc *Maulo*, et *Mauli*, et *Fiume di Ragusa.*

[n] *Camarina*] Καμαρίνα Stephano, Virgil. Æneid. III. 'Et fatis nunquam concessa moveri Apparet Camarina procul.' Hodie *Camarana* dicitur, latere Siciliæ meridionali: in nummis apud Parutam, ΚΑΜΑΡΙΝΑΙΩΝ.

[o] *Gelas*] *Gela* Vibio: accolis *Fiume Salso:* in nummis apud eundem Parutam, ΓΕΛΑΣ.—'Caput virile, cum auribus et dimidio corpore bubulo, docet agricolas, qui flumen illud accolunt, esse perferentes laboris: in aversa autem parte equus, vel eques, vel bigæ pictæ generosos in eo tractu equos esse.' *Ed. sec.*

dum Acragas,[p] quod Agrigentum nostri dixere. Thermæ[q] colonia: amnes, Achates, Mazara, Hypsa.[13 r] Selinus[s] oppidum. Lilybæum ab eo promontorium, Drepana,[t] mons Eryx.[u] Oppida: Panormum,[14 v] Solus,[w] Himera[x] cum fluvio, Cephalœdis,[y] Aluntium,[15 z] Agathyrnum,[a] Tyndaris[b] colonia, oppidum Mylæ,[c] et unde cœpimus, Peloru

go edd. Dalec. et Gronov. Mox, *fluvius Delas* Gronov.—13 Edd. vett. et Gronov. *amnes Atys et Hypsa;* Vet. Dalec. *amnes Acis et Hypsa.* Vid. Not. et Emend. Paulo post, Vet. Dalec. *mox Eryx.*—14 'Ita bene Editio princeps.' *Brotier.* *Oppida Panhormum* edd. vett. Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—15 *Aleuntium* Vet. Dalec. Mox, in quibusdam, *Agathyrsum*, quo pacto et a

NOTÆ

[p] *Acragas*] In nummis Musæi nostri, et apud Parutam, ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΝΩΝ. Hodie *Gergenti.* Incolis, *Agrigento citta magnifica.*

[q] *Thermæ*] Antonino, Aquæ Larodæ, ab Agrigento XL. M. P. Nunc sunt eæ prope urbem *Sciacca*, vel *Xacca*, ut recte Fazellus.

[r] *Achates, Mazara, Hypsa*] Ἀχάτης, nunc *Belice:* qui primus post Thermas occurrit: Μαζάρας, *Mazara*, ad oppidum ejusdem nominis: latere uterque meridionali. Ὕψας, *Marsala*, prope Lilybæum. Vide Notas et Emend. num. 55.

[s] *Selinus*] Σελινοῦς Græcis, ab *apii*, quod σέλινον vocant, ubertate dictum. Magnæ urbis tenue vestigium extat hodieque in latere insulæ meridionali, vulgo *Terra de li Pulci*, teste Fazello: haud procul Achate fluvio, seu *Belice.* Sed Selinuntis situm verius assignavimus opere nuper in lucem edito, de Nummis Antiquis Populorum et urbium.

[t] *Drepana*] Incolis, *Trapano citta invitta.* Stephano Δρέπανα, Δρέπανον Ptolemæo.

[u] *Eryx*] Vibius Seq. pag. 343. 'Eryx mons Siciliæ.' Solinus, cap. 5. p. 19. 'Eminet Sicilia montibus Ætna et Eryce: Vulcano Ætna sacer est: Eryx Veneri.' Mela quoque, II. 7. 'Montium Eryx maxime memoratus, ob delubrum Veneris ab Ænea conditum.' Nunc *Monte S. Juliano.*

[v] *Panormum*] Incolis *Palermo citta felice.*

[w] *Solus*] Antonino Soluntum dicitur: ut quod Romanis Hydruntum, Græcis Hydrus fuit. In nummis apud Parutam ΣΟΛΟΝΤΙΝΩΝ. Nunc *Solunto.*

[x] *Himera*] Schol. Pind. p. 110. Θερμὰ λουτρὰ τῆς Ἱμέρας πόλεως. Ptolemæo, III. 4. sunt Thermæ Himerenses, Θέρμαι Ἵμεραι πόλις. Coloniam deinde factam, testatur vetus inscriptio apud Gruter. p. 433. COL. AVG. HIMERÆORVM. THERMIT. Quamobrem, an vocis similitudine deceptus auctor Thermas, de quibus dictum est paulo superius, coloniam falso appellaverit, cum id esset Thermis Himerensibus ascribendum, peritioribus æstimandum relinquo. Nunc oppido nomen *Termine citta splendidissima:* amni, *Fiume di Termini.*

[y] *Cephalœdis*] Κεφαλοιδὶς Ptolemæo, loc. cit. Incolis *Cefalù citta placentissima.*

[z] *Aluntium*] Ἀλόντιον Ptolem. loc. cit. Dionys. Halic. lib. I. p. 41. Ἀ-

Intus, Latinae[d] conditionis, Centuripini,[e] Netini,[16 f] Segestani.[g] Stipendiarii, Assorini,[h] Ætnenses,[i] Agyrini,[j] Acestaei,[k] Acrenses,[l] Bidini,[m] Cetarini, Cacyrini,[n] Drepanitani,[o] Ergetini,[p] Echetlienses,[q] Erycini,[r] Entellini,[s] Etini,[17 t]

Strabone appellatur.—16 *Nepini* Chiffl. Mox, pro *Segestani* Vet. Dalec. habet *Ægestani;* et paulo post, *Echetienses* pro *Ætnenses*, et pro v. l. *Escletienses*. —17 '*Ædini* Vet. Ita Index habet et Chiffl. Lege: *Netini, Edini, Getini,' &c.*

NOTÆ

λούντιον. In nummis ΑΛΟΝΤΙΝΩΝ. Fazellus, Decad. I. lib. IX. cap. 4. 'In colle edito et mari prominenti, infra S. Philadelphi oppidum, Aluntium vetusta urbs jacet.' *Alontio.*

[a] *Agathyrnum*] Polybio apud Steph. Ἀγάθυρσα. Diodoro, lib. v. pag. 991. Ἀγάθυρνον ab Agathyrno rege. Livio, lib. XXVII. p. 303. 'Agathyrna.' Ubi nunc S. Marci oppidum, ad amnem cognominem: medio ferme intervallo Panormum inter et Messanam.

[b] *Tyndaris*] In nummis ΤΥΝΔΑΡΙΤΑΝ. Ruderibus nomen restat, *Tendaro.* Polybio, lib. I. pag. 35. Τυνδαρίς.

[c] *Mylæ*] *Milazzo.*

[d] *Latinæ*] Jure veteris Latii donata, de quo dicemus in Notis et Emend. num. 3.

[e] *Centuripini*] Oppidum τὰ Κεντόριπα Straboni lib. VI. p. 272. supra Catinam, juxta Ætnæos montes. In nummis Parutæ, ΚΕΝΤΟΡΙΠΙΝΩΝ. *Centorbe.*

[f] *Netini*] Netinos quoque Tullius vocat in Verr. VII. 55. Oppidum Ptolemæus Νῆτον. Incolis *Noto citta ingeniosa*, prope Pachynum.

[g] *Segestani*] A Segesta dicti, vel Egesta, præposita ei litera *S* a Romanis scriptoribus, inquit Festus, ne obscœno nomine appellaretur. In Nummis Parutæ, ΣΕΓΕΣΤΑΙΩΝ et ΕΓΕΣΤΑΙΩΝ.

[h] *Assorini*] Ἄσσωρον urbi nomen apud Stephan. nunc *Asaro.* Chrysa amne alluitur, nunc *Battaino.* In nummo apud Parutam, ΑΣΟΡΥ. ΧΡΥΣΑΣ.

[i] *Ætnenses*] Αἴτνη Strabonis, lib. VI. pag. 273. Ptolemæi, Αἴτναι: in montis Ætnæ radicibus olim fuit, stadiis a Catina LXXX. Nummi, ΑΙΤΝΑΙΩΝ.

[j] *Agyrini*] Agyrium et Agyrinenses apud Cic. Verr. v. 62. In nummis ΑΓΥΡΙΝΑΙΩΝ. Nunc *Argyro*, et *San Filippo d'Argyrone.*

[k] *Acestæi*] Ab Acesta, de qua Virgil. Æneid. v. 'Urbem appellabant permisso nomine Acestum.'

[l] *Acrenses*] Ἀκραῖοι Stephano. Oppidum *Acras* Antoninus, et Thucyd. lib. VI. p. 414. Ptolemæus Ἀκραίας vocat. Hujus extare vestigia, XXIV. mill. pass. a Syracusis, ubi nunc Cœnobium est S. Mariæ de Jesu, auctor est Fazellus, Decad. I. lib. X.

[m] *Bidini*] Cic. Verr. IV. 54. 'Bidis oppidum est tenue sane non longe a Syracusis.' Incolæ Βιδῖνοι Stephano. Superest modo templum, *S. Giovanni di Bidini*, teste Cluverio, Sicil. Antiquit. II. 10.

[n] *Cetarini, Cacyrini*] Κηταρία et Κάκυρον, duo Siciliæ oppida, apud Ptolem. III. 4. Illud in mediterraneis, nunc vulgo *Cassaro*, inter Herbessum et Syracusas: illud in ora occidentali.

[o] *Drepanitani*] A Drepano proxime antea memorato.

Enguini,[u] Gelani,[v] Galatani,[w] Halesini,[x] Hennenses,[y] Hy-

NOTÆ

[p] *Ergetini*] Ἐργέτιον Philisto apud Stephan. Ptolemæo, addito, ut sæpe alias, sibilo, Σεργέντιον. Nomen ruderibus *Citadella*, ad Chrysam amnem.

[q] *Echetlienses*] Ab Ἐχέτλα oppido, nunc *Ochula*, Leontinos inter, et Camarinam. Vide Notas et Emend. num. 56.

[r] *Erycini*] In Eryce monte visuntur ingentes oppidi ruinæ, teste Fazello, Decad. I. lib. X. Ei nomen fuit ab ipso colle cui insidebat. In Nummis apud Parutam, ΕΡΥΚΕΙΝΩΝ. Steph. Ἐρυκῖνοι.

[s] *Entellini*] Entellæ rudera ad Crimisum amnem, qui Panormitanum agrum rigat. Stephano, Ἐντελλῖνοι. Oppidum Ἔντελλα Diodoro lib. XVI. pag. 461.

[t] *Etini*] Mss. *Edini.*

[u] *Enguini*] De his sæpius Cicero in Verr. Ἐγγύϊον, oppidum: incolæ Ἐγγυῖνοι, Stephano. Diodorus Sic. lib. V. abfuisse ab Agyro patria sua, stadiis centum ait.

[v] *Gelani*] Iidem Gelenses Ciceroni in Verr. VI. 73. Γελῷοι Pausaniæ, lib. VI. pag. 380. aliisque dicti. In nummis ΓΕΛΑ, quod oppidi nomen est Scylaci in Periplo, pag. 4. nunc *Alicata.*

[w] *Galatani*] Qui Ciceroni passim *Calatini*, Verr. V. 101. &c. Diodoro Sic. Bibl. lib. XII. pag. 89. Καλλατῖνοι. Oppidum Antonino, *Galeate.* Nunc *Galati.*

[x] *Halesini*] Antonino, *Alesa:* in Tab. Peuting. *Halesa.* Ἄλεσα πόλις, Diodoro Bibl. lib. XIV. p. 246.

[y] *Hennenses*] Ab Enna urbe, quæ Proserpinæ et Cereri sacra. Vocem hanc Latini sæpius aspirarunt: non item Græci, quibus Ἔννα scribitur. Sic nos Hannonem dicimus, Græci Ἄννωνα. Apud Jul. Firmic. lib. de Errore Prof. Relig. pag. 24. 'Ceres Hennensis mulier.' Hodie *Castro Giovanni, citta inespugnabile.*—'Cave credas cum Spanhemio, p. 906. prioris editionis, huc pertinere nummum inscriptum, non ut ipse refert, MVN. HENNÆ, sed MVN. HENNA: qui est ex ære magno in Thesauro Regio. Sententia enim est, 'MVNus Hadriano Edidere Nocturnum Narbonenses Augures.' Priore parte caput muliebre velatum exhibet, cum emicante e sinu face. Latere dextro, M. CESTIVS, Triumvir Monetalis sinistro, MVN. HENNA. .)(. Jupiter in quadrigis cœlum petentibus fœminam eo defert, quæ facem tenet: supra MVN. HENNA. 'MVNus' ut diximus, 'Hadriano nocturnum' editum ab Auguribus Narbonensibus, in funere Sabinæ conjugis, cujus hic vultus est, non Cereris, ut quidam censuere. Fax noctis symbolum est. Et Sabinam Jupiter rapit, non Pluto Proserpinam; cum et cœlum quadrigis petat, et facem (ut in anteriore parte) deferat, quæ Proserpinæ non convenit: sed ludos honori Sabinæ noctu editos in utraque nummi parte significat. Non in Sicilia, sed Narbone fuit Cestia gens: ut L. CESTIVS sub Cæsare. Nam id patet ex nummo inscripto, PLÆT. CEST. Fuere Hennenses in Sicilia conditionis liberæ, ut ait Plinius hoc loco: idcirco nullos ii nummos cudebant honori Augustorum: sicut nec ullos in Hispania videmus, postquam 'universæ Hispaniæ Vespasianus Imperator Augustus, jactatus procellis Reipublicæ, Latii jus tribuit,' ut Plinius ait hoc libro, cap. 4. 'Munus' hic ludus gladiatorius est, ut apud Plinium XXXIII. 15. 'Cæsar, qui postea Dictator fuit, primus in

blenses,[z] Herbitenses,[a] Herbessenses,[b] Herbulenses,[c] Halicyenses,[d] Hadranitani,[e] Imacarenses,[18 f] Ichanenses,[g] Jetenses,[h] Mutustratini,[i] Magellini,[j] Murgentini,[k] Mutycenses,[l]

Dalec.—18 'Lego *Hyccarenses*, ab oppido Hyccaro; unde autem nomen hoc acceperit vide apud Athenæum sub finem lib. VII.' *Idem.* Vir doctus in Obss. Misc. tom. v. parte 3. p. 104. legit *Hemicarenses.* Mox, pro *Jetenses* Vet. Dalec. *Letenses;* et pro *Mutustratini*, idem codex habet *Mytistratini;* Chiffl. *Mutustrani.* Paulo post, edd. vett. ante Harduin. *Mutyenses;* Chiffl. vero, *Mutycenses;* et sic Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. Deinde pro *Tyracinenses* (Gr. Τυρακῖναι) Ed. pr. *Triracinenses;* edd. recentt. *Tiracien-*

NOTÆ

Ædilitate, munere patris funebri, omni apparatu arenæ argenteo usus est; ferasque incessivere tum primum noxii.' Et in nummo ex ære maximo, in Thesauro Regio, sub Juliano, ut videtur, scriptum est, REPARATIO MVNERIS FELICITER: ubi gladiator aprum insurgentem hasta transfodit.' *Ed. sec.*

[z] *Hyblenses*] Præter ceteras urbes ejus nominis, fuit in Sicilia Hybla major, in Catinensium agro, cujus incolæ Ὑβλαῖοι apud Stephan. nunc *Paderno*, ut quidem Cluverio videtur, Sicil. II. 8. In nummis apud Parutam, ΥΒΛΑΣ ΜΕΓΑΛΑΣ.

[a] *Herbitenses*] Ἑρβιταῖοι Stephano, et Diodoro Sic. lib. XIV. pag. 296. Gens Ciceroni in Verr. IV. et V. sæpius memorata. Oppidum id esse hodie creditur, quod *Nicosia citta costantissima* Siculi vocant.

[b] *Herbessenses*] Herbessum Livius inter Syracusas et Leontinum agrum collocat, lib. XXIV. p. 255. ubi nunc Cryptæ, *Le Grotte*, ut quidem Fazellus existimat, decad. I. lib. X.

[c] *Herbulenses*] Forte *Harbelenses.* Nam Stephano urbs Siciliæ Ἀρβέλη, ex Philisto, Rerum Sicular. lib. VIII.

[d] *Halicyenses*] Sic appellantur a Cicer. Verr. IV. 68. Ἁλικυαῖοι, a Thucyd. lib. VII. p. 511. Inter Entellam et Lilybæum Ἁλικύαι a Stephano collocantur. Nunc *Saleme*, oppidum haud ignobile, antiquum illud nomen refert vulgari sermone: *sal* quippe Græcis ἅλς dicitur: unde ἁλικὸς, salsus.

[e] *Hadranitani*] Diodor. lib. XIV. p. 265. Ἄδρανον. Silio, *Hadranum.* In Nummis ΑΔΡΑΝΙΤΑΝ, apud Parutam. Nunc *Aderno.*

[f] *Imacarenses*] Ager Imacarensis, Cicer. Verr. v. 47. ab Ἰμιχάρα Ptolemæi, in oppidis Siciliæ mediterraneis. Vide Notas et Emend. num. 57.

[g] *Ichanenses*] Ἴχανα urbs est Siciliæ, apud Steph.

[h] *Jetenses*] Ex Philisto Stephanus Siciliæ urbem Ἰετὰς vocat, incolas Ἰεταίους. Nunc *Iato* dici, supra Entellam, auctor est Fazellus. In Nummis apud Parutam, ΙΑΕΤΙΝΩΝ. Diodoro, in Eclog. p. 876. Ἰετῖνοι.

[i] *Mutustratini*] Μυττίστρατον oppido ei nomen est apud Polyb. lib. I. p. 34. Ἀμέστρατος apud Steph. Μύστρατον apud Diod. Sic. in Eclog. p. 876. Nunc *Mistretta.*

[j] *Magellini*] Magellæ oppidi Siculi mentio apud Livium, lib. XXVI. p. 287. Μάκελλαν κώμην vocat Diodorus, in Eclog. p. 875. πόλιν Polyb. lib. I. 233.

[k] *Murgentini*] Ager Murgentinus, Cic. Verr. v. 47. Hos cum Magellinis defecisse ad Pœnos auctor est Livius, loc. cit. Stephano, Μοργεντῖνοι.

Menanini,[m] Naxii,[n] Noæni,[o] Petrini,[p] Paropini,[q] Phtinthienses,[r] Semellitani,[s] Scherini,[t] Selinuntii,[u] Symæthii, Talarenses,[v] Tissinenses,[w] Triocalini,[x] Tyracinenses,[y] Zanclæi[z] Messeniorum in Siculo freto.

Insulæ [19] sunt in Africam versæ: Gaulos,[a] Melita[b] a Ca-

ses.—19 Vet. Dalec. *Messeniorum. Horum in Siculo freto insulæ.*—20 Chiffl. *a*

NOTÆ

Urbs Thucyd. lib. IV. p. 295. Μοργαντίνη. Et in nummis ΜΟΡΓΑΝ.

[l] *Mutycenses*] Ita Mss. omnes, et Parm. edit. Cicero quoque, Verr. v. 101. ab urbe mediterranea Siciliæ, Μότουκα Ptolemæo, III. 4. nunc *Modica*, inter Pachynum et Syracusas. Diversa videtur ab ea Μοτύη fuisse, de qua Thucyd. lib. VI. p. 412. et Diod. lib. XI. p. 69.

[m] *Menanini*] In nummis apud Parutam, ΜΕΝΑΝΙΝΩΝ et ΜΗΝΑΝΙΝΩΝ. Ciceroni Verr. v. 102. *Meneni*. Hodie *Meneo*.

[n] *Naxii*] Quorum oppidum Pausaniæ ævo plane excisum ac deletum, ut ipse testatur Eliac. lib. VI. postr. p. 367. et 368.

[o] *Noæni*] Stephano, Suidæ, Phavorino, Νόαι urbs Siciliæ est: incolæ Νοαῖοι. Hodie *Noara*.

[p] *Petrini*] Urbs Πέτρα Ptolemæo, in mediterraneis Siciliæ oppidis. Petrinas habet Antoninus in itinere ab Agrigento Lilybæum: aquas fortasse, juxta id oppidum. Πετρῖνοι quoque Diodoro memorati in Eclog. p. 876.

[q] *Paropini*] Πάρωπος juxta Thermas Himerenses a Polybio statuitur, lib. I. Nunc *Colisano*, ut quidem Fazellus existimat.

[r] *Phtinthienses*] Ptolemæo, in mediterraneis Siciliæ oppidis, Φθινθία. Etiam in Sicilia Φιντιάδα Diodorus agnoscit, Eclog. p. 880. sed in littore positam. In Nummis ΦΙΝΤΙΑ.

[s] *Semellitani*] An *Sementiani?* nam Σμίντειον Siciliæ oppidum, καὶ Μοργεντῖνον, legere me memini apud Diod. Sic. Bibl. lib. XIV. p. 297.

[t] *Scherini*] Σχῆρα oppido nomen fuit, apud Ptolem. Apud Cic. Verr. v. 103. 'Acherini' pro *Scherini*.

[u] *Selinuntii, &c.*] Hi ab oppido Selinunte, de quo supra, nomen habuere. Symæthii, qui 'Symæthia circum flumina,' ut Maro canit Æneid. IX. quo de amne jam diximus.

[v] *Talarenses*] Vel Talarienses, ab oppido Ταλαρία, de quo Steph. in Syracusanorum agro. Apud Diodor. in Eclog. p. 875. Ἰλαρὸν credo mendose pro Ταλαρόν.

[w] *Tissinenses*] Τίσσα Ptolemæo, lib. III. Τίσσαι Stephano, nunc *Randazzo* in Ætnæ radicibus. Cluver. Sicil. antiq. II. 6. Incolæ Tissenses, Ciceroni Verr. v. 'A Tissensibus, præparva, et tenui civitate, et aratoribus laboriosissimis, frugalissimisque hominibus.'

[x] *Triocalini*] Oppidum Τριόκαλα, ex Diod. in Eclog. p. 913. Τριόκλα Ptolemæo, III. 4. Cicer. Verr. VII. 10. Tricalinum. In nummis apud Parutam, ΤΡΙΑΚΑΛΑ. Nunc *Troccoli*.

[y] *Tyracinenses*] Vide Notas et Emend. num. 58.

[z] *Zanclæi*] Urbs olim Ζάγκλη fuit, inquit Herod. lib. VII. p. 438. quæ deinde nomen in Messanam mutavit: a Messeniis Peloponnesiis condita.

[a] *Gaulos*] Scylaci p. 48. cæterisque, Γαῦλος. Nunc *Gozo*. PLEBS GAVLITANA, apud Gruter. p. 415.

[b] *Melita*] *Malte*. De ejus interval-

merina LXXXIV.[20] M. pass. a Lilybæo, CXIII. Cosyra,[c] Hieronesos, Cæne,[d] Galata,[e] Lopadusa, Æthusa, quam alii Ægusam scripserunt: Bucinna:[21 f] et a Solunte LXXV. M. Osteodes:[g] contraque Paropinos Ustica. Citra vero[h] Siciliam ex adverso Metauri amnis, XXV. millibus[22] ferme pass. ab Italia, VII. Æoliæ appellatæ. Eædem Liparæorum, et Hephæstiades a Græcis, a nostris Vulcaniæ:[23] Æoliæ, quod Æolus Iliacis temporibus ibi regnavit.[24]

(IX.) Lipara[i] cum civium Rom. oppido dicta a Liparo rege, qui successit Æolo:[j] antea Melogonis,[25] vel Meligunis,[k] vocitata: abest XXV.[l] M. pass. ab Italia, ipsa circuitu

Camerina LXXXVII.—21 Vet. Dalec. post *Bucinna* addit *Ætnæ*. Mox, *et a Selinuite* margo edd. Dalec. et Gronov. *LXXV. M. Osteades* Chiffl.—22 Ita codd. Harduini, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XV. millibus* Chiffl. *XII. millibus* edd. vett. et Gronov.—23 Ita codd. Harduini, et margo edd. Dalec. et Gronov. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Vulcani* edd. vett. et Gronov.—24 Ita codd. Harduin. et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *ibi regnabat* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov.—25 *Miloginis* Chiffl. et mox in eodem, *abest XV. M. pass.* Gronov. et edd. vett. *abest XII. M. pass.* Deinde, pro *paulo minori*, Chiffl. et Vet. Dalec. *quinque*.

NOTÆ

lo a Camerina Siciliæ oppido subscribit Martianus, lib. VI. p. 208.

[c] *Cosyra, &c.*] Κόσυρα Stephano: de ea dicemus, V. 7. medio intervallo ponitur Lilybæum inter et Africæ Clupeam, a Strabone, lib. VI. p. 277. Nunc *Pantalarea*.

[d] *Hieronesos, Cæne*] Ἱερόννησος, Καινή. Vide Notas et Emend. num. 59.

[e] *Galata*] Hæc priscum nomen retinet. Ptolemæo, IV. 3. Καλάθη: altera Λοπαδοῦσα, Λαμπὰς Scylaci, p. 48. nunc *Lampedosa*. Αἴθουσα eidem Ptolemæo, nunc *Limosa*: idem Ægusam ab Æthusa diversam insulam facit, quæ ei hallucinatio frequens admodum est.

[f] *Bucinna*] Hæc Ptolemæi III. 4. Φορβαντία creditur. Italis *Levezo* et *Levenzo*. Stephano: Βούκιννα, πόλις Σικελίας: aut falso, aut Siculæ ditionis urbem et insulam dicere voluit.

[g] *Osteodes, &c.*] Ὀστεώδης pariter et Οὐστίκα a Ptolemæo memorantur, inter insulas eas, quæ Siciliæ adjacent. De hac Horatius quoque, I. Od. 17. locutus a Bocharto creditur: sed perperam: cum de parte aliqua agri Sabini ibi sermo sit.

[h] *Citra vero*] Hæc iisdem verbis Martianus, lib. VI. p. 208.

[i] *Lipara*] Nomen servat, *Lipari*.

[j] *Qui successit Æolo*] Ita libri omnes: at rectius, credo, cum Solino, cap. 6. p. 21. *cui successit Æolus*, ex Diodoro Sic. Bibl. lib. V. p. 291.

[k] *Meligunis*] Μελιγουνὶς, a mellis, ut apparet, felice proventu. Vide Notas et Emend. num. 60.

[l] *Abest XXV.*] Ita Solinus, et Martianus, loc. cit.

paulo minor. Inter hanc et Siciliam altera, antea Therasia appellata, nunc Hiera: quia sacra[m] Vulcano est, colle in ea nocturnas evomente flammas. Tertia Strongyle,[n] a Lipara[o] M. pass. ad exortum Solis vergens, in qua regnavit Æolus, quæ a Lipara liquidiore flamma tantum differt: e cujus fumo, quinam flaturi sint venti, in triduum[p] prædicere incolæ traduntur: unde ventos Æolo paruisse existimatum. Quarta Didyme,[q] minor quam Lipara. Quinta Ericusa. Sexta Phœnicusa, pabulo proximarum relicta: Novissima eademque minima, Evonymos.[r] Hactenus de primo Europæ sinu.

XV. (X.) A Locris[a] Italiæ frons incipit, Magna Græcia appellata, in tres sinus[1 b] recedens Ausonii[c] maris; quo-

CAP. XV. 1 Chiffl. *in treis sinus.*—2 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd.

NOTÆ

[m] *Quia sacra*] Ἱερὰν Ἡφαίστου vocat Strabo, lib. VI. p. 275. Ptolemæus pro more in duas distrahit insulas, Ἱερὰν et Ἡφαίστου νῆσον. Hodie *Volcano* nuncupant. Vide Notas et Emend. num. 61.

[n] *Strongyle*] Στρογγύλη, quod ei nomen a rotunditate factum, ut Strabo admonet, p. 276. Nunc *Strongoli*, et *Stromboli.*

[o] *A Lipara*] Hæc iisdem verbis Strabo, loc. cit.

[p] *In triduum*] Quis tertio post die ventus spiraturus sit.' Strabo, loc. cit.

[q] *Didyme*] Διδύμη, quasi gemella. Hodie *le Saline*. Ἐρικοῦσσα, inquit Strabo, loc. cit. et Φοινικοῦσσα, ab erice et palma nomen habent, pabulis pecoris proximarum insularum addictæ: nunc *Alicur* et *Felicur* appellatæ.

[r] *Evonymos*] Εὐώνυμος, hoc est, *sinistra*, quod a Lipara in Siciliam navigantibus maxime est ad lævam. Auctor Strabo, loc. cit. Hodie *Lisca Bianca.*

[a] *A Locris*] Unde cap. 10. ad describendas insulas deflexit oratio, Italia paulisper relicta. Nunc eo redit. Pertinent vero hæc ad tertiam Italiæ regionem. Festus: 'Major Græcia dicta est Italia, hoc est, Italiæ pars, quod eam Siculi quondam obtinuerunt: vel quod in ea multæ magnæque civitates fuerunt ex Græcia profectæ.' Magna porro, seu major dicta videtur, ob majorem soli ubertatem.—'Magna Græcia, inquit Plinius, hæc Italiæ pars ab his est appellata, a quibus et Hellas dicta Græcia est. 'Hellas,' inquit IV. 11. 'nostris Græcia appellata.' Hæc igitur Italiæ pars, quæ et Græce loqueretur, et amplitudine Helladem longe superaret; (nam Hellas Atticam duntaxat, Bœotiam, Locros, Doridem, et Argos Pelasgicum complectebatur, quas regiones Plinius describit, l. c. cap. 11. 12. 13. 14.) idcirco Magna Græcia a Romanis est appellata. Vide annotationes nostras in XXV. 95.' *Ed. sec.*

[b] *In tres sinus*] Primus Locros cir-

niam Ausones tenuere primi: patet octoginta sex[d] M. pass.[2] ut auctor est Varro. Plerique LXXV.[3] M. fecere. In ea ora flumina innumera, sed memoratu digna a Locris Sagra,[e] et vestigia oppidi Caulonis,[f] Mystia,[g] Consilinum[h] castrum, Cocinthum, quod esse longissimum Italiæ promontorium aliqui existimant. Dein sinus Scyllaceus: et Scylacium,[i]

Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *patet octoginta duo* edd. vett. et Gronov.—3 *Plerique LXXII.* edd. vett. ante Harduin. qui ex codd. suis re-

NOTÆ

cumdat: alter est Scyllacius: tertius Tarentinus. Ita Mela, II. 4. p. 37.

[c] *Ausonii*] Sic mare id vocatur quod a Sicilia ad Salentinos pertinet, ut dictum est cap. 10.—'In hanc Italiæ partem, non in Latium, duce Tithono Priami fratre, non Ænea, nec profugi, sed missi venere primum coloni e Troja, ante ipsum bellum Trojanum. Sic Virg. Georg. II. 385. 'Necnon Ausonii, Troja gens missa, coloni.' Et III. 46. 'Mox tamen ardentes accingar dicere pugnas Cæsaris, et nomen fama tot ferre per annos, Tithoni prima quot abest ab origine Cæsar.' Hoc est, per annos innumeros. Nam prima origo Tithoni longe supra atavum Dardanum fuit, qui Jovis filius, Διογενὴς, hoc est, *vir nobilis* fuit, at stirpis ignotæ. Sed venere postea Ausones in Latium, ut dictum est supra, cap. 9. Quæ causa est, quamobrem hic Tithoni, et alibi Laomedontis, qui pater Tithoni fuit, veluti parentum coloniæ, ex qua prodiere Romani, mentio fiat a Virgilio.' *Ed. sec.*

[d] *Patet octoginta sex*] Ita Mss. et Martianus, lib. VI. p. 208.

[e] *A Locris Sagra*] Digna memoratu Sagra, genere fœmineo, etsi id nomen amnis est. Strabo ita recte dici monet, lib. VI. p. 261. Μετὰ δὲ Λοκροὺς, Σάγρας, ὃν θηλυκῶς ὀνομάζουσιν, κ. τ. λ. At Cic. de Nat. Deor. lib. II. 'Cum ad fluvium Sagram Crotonitas Locri maximo prælio devicissent.' Et lib. III. 'De Sagra Græcorum etiam vulgare proverbium, cum quæ affirmant, certiora esse dicunt, quam illa quæ apud Sagram.' Nunc *Sagriano.*

[f] *Caulonis*] Καυλωνίαν vocat Diod. Sic. Bibl. lib. XIV. p. 315. Idem p. 316. a Dionysio Syracusano deletam prodit. Virgil. Æneid. III. 553. 'Caulonisque arces, et navifragum Scylaceum.' Nunc est *Castel Vetere*, in ulterioris Calabriæ peninsula.

[g] *Mystia*] *Mystia* Melæ Pomponio, II. 4. Nunc *Monasteraci*, vel, ut alii efferunt, *Monte Araci.*

[h] *Consilinum*] De eo multa Cassiod. Variar. VIII. 33. Nunc *Stylo*, unde Cocintho promontorio nomen, *Capo di Stylo.*

[i] *Scylacium*] Subintellige, oppidum. Iisdem verbis Strabo, lib. VI. pag. 261. Σκυλλήτιον ἄποικος Ἀθηναίων, νῦν δὲ Σκυλλάκιον καλεῖται. Nunc *Squillace*, in medio fere sinu, cui suum nomen impertit, *Golfo di Squillace.* Cave porro Scyllæum cum Scyllaceo confundas: Fuit Scyllæum in Vibonensi sinu, ut diximus cap. 10. in Calabriæ ulterioris occidentali: in orientali Scyllaceum in sinu cognomine, qui Tarentino est proximus: ut recte Maro cecinit, loc. cit. 'Hinc sinus

Scylletium Atheniensibus,[4] cum conderent, dictum: quem locum occurrens[j] Terinæus sinus peninsulam efficit: et in ea portus,[k] qui vocatur Castra Hannibalis, nusquam angustiore Italia: XX. M. pass.[5][l] latitudo est. Itaque Dionysius major intercisam[m] eo loco adjicere Siciliæ voluit. Amnes ibi navigabiles: Carcines,[6][n] Crotalus, Semirus, Arocha, Targines. Oppidum intus Petilia:[o] mons Clibanus,[7] promontorium Lacinium:[p] cujus ante oram insula X. M. pass. a terra Dioscoron:[q] altera Calypsus, quam Ogygiam ap-

stitnit, *P. LXXV.*—4 Ita ex codd. suis edidit Harduinus, cum antea legeretur: *Dein sinus, et Scylacium, Scylletium Athen.* Pintian. *Deinde sinus Scylacius et Scolagium, Scyllacium ab Atheniens.*—5 Chiffl. *XL. M. passuum.*—6 Ita Chiffl. aliique codd. ap. Harduin. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Cæcinos* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *Cæcinus* Vet. Dalec.—7 Gronov. *mons Alibanus.*—8 Margo edd.

NOTÆ

Herculei, si vera est fama, Tarenti Cernitur: attollit se Diva Lacinia contra, Caulonisque arces, et navifragum Scylaceum.' In Conc. VI. Œcum. act. 4. 'Petrus Episcopus Scylletiensis Ecclesiæ provinciæ Brutiorum.'

j *Occurrens*] Ex adverso mari Tyrrheno Terinæus sinus terras cum Scyllaceo coarctans in breves angustias, peninsulam efficiunt, Brutiorum olim appellatam, ut diximus cap. 10.

k *Et in ea portus*] Martianus, lib. VI. p. 208.

l *XX. M. pass.*] Sic Martianus: sic Strabo, lib. VI. p. 255. cum stadia habere ait CLX. at non sic Solinus, qui *XL. M. pass.* cum Chiffl. cod. In Reg. et Colb. 1. 2. 3. *XL. M. pass.*

m *Intercisam*] Non fossa peracta, si Straboni fides, lib. VI. p. 261. sed muro ducto, qui peninsulam a reliqua Italia dirimeret, defenderetque.

n *Carcines*] Carcines Scyllacium alluit: Crotalus, nunc *Corace:* Semirus, *Simari:* Arocha, *Crocha:* Targines, *Tacina:* eo plane ordine a Scyllacio versus Lacinium promontorium in eum sinum influunt. Vide Notas et Emend. num. 62.

o *Petilia*] In Brutiis a Livio collocatur, lib. XXIX. in fine, p. 852. In Magna Græcia Πετηλία Ptolemæo, III. 1. Eadem Straboni lib. VI. p. 254. Lucanorum urbs primaria. In nummo Musæi nostri Parisiensis, ΠΕΤΗΛΙ-ΑΙΩΝ. Est oppidum *Belcastro*, ut Cluverius censuit Sicil. Antiq. I. 6. Non *Strongili*, ut ex monumentis ibi repertis colligit Gualterus, p. 145. Hæc enim citra Crotonem est, et Neæthum amnem, de quibus mox dicetur: Petilia longe ultra in Calabria ulteriore. A Philoctete conditam ait Strabo, et Virgil. Æneid. III. 402. 'Parva Philoctetæ subnixa Petilia muro.'

p *Lacinium*] *Capo delle Colonne*, ut diximus: Clibani montis pars ea quæ maxime prorumpit in mare. Scylaci, p. 5. Λακίνιον. Pro *Clibanus* prius *Alibanus* legebatur, cum Mss. *Clibanus* præ se ferant. Sic subsequente proxime sectione, *Aliternia* editi, ubi manu exarati *Cliternia* exhibent.

q *Dioscoron*] Διοσκούρων, hoc est, Castoris et Pollucis. Altera Καλυ-

pellasse Homerus [r] existimatur: præterea Tiris, Eranusa,[8 s] Meloëssa. Ipsum [9 t] a Caulone abesse LXX. M. pass. prodidit Agrippa.

(XI.) A Lacinio promontorio secundus Europæ [u] sinus incipit, magno ambitu flexus, et Acroceraunio Epiri finitus [10] promontorio, a quo abest LXXV.[v] M. pass. Oppidum Croto,[w] amnis Neæthus.[11 x] Oppidum Thurii,[12 y] inter duos amnes Crathin et Sybarin, ubi fuit urbs eodem nomine. Similiter est inter Sirin et Acirin [13] Heraclia,[z] aliquando

Dalec. et Gronov. *præterea tres Sinuessa.*—9 *Ipsam* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd 1606. Elz. et Gronov. *Ipsum* codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—10 Gronov. *finitur.*—11 Vet. Dalec. *Neæthus et Crathia.*—12 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Tauri* Chiffl. *Thurium* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—13 *Achrin* Vet. Dalec. *Acrin*

NOTÆ

ψοῦς, ἐν ᾗ Ὀδυσσεὺς ᾤκει παρὰ Καλυψοῖ, inquit Scylax, loc. cit. Neutra hodie apparet.

[r] *Homerus*] Odyss. H. 244. quem in locum Eustath. Ὠγυγίη, ὄνομα τῆς νήσου Καλυψοῦς.—' Sic aperte docet Homerus tum alibi, tum Odyss. M. 448. Νῆσον εἰς Ὠγυγίην πέλασαν θεοὶ, ἔνθα Καλυψὼ Ναίει ἐϋπλόκαμος, δεινὴ θεὸς αὐδήεσσα. At Ogygia insula Homerica ipsa est habitabilis tellus in hoc hemisphærio, quod Oceano circumcinctum veteres credidere; ac propterea insula ea dicitur Oceani umbilicus: ὅθι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης, Odyss. A. 50. Atlantis ibi filia Calypso dicitur, illius qui profunda maris pernovit, et molem sustinet cœli ac terræ, columnis immensis. Natura ipsa est, qualis in hemisphærio isto apparet, quam Homerus de nomine fœminæ tunc celebratæ vocat: quoniam Natura multa habet, quæ *tegit*, Græce καλύπτει. Deinde pro Philosophia ipsa accepit, sive Naturæ studio: et quemadmodum Herodotus Clio et Erato Musas, sic ipse Calypso Nympham fecit.' *Ed. sec.*

[s] *Tiris, Eranusa*] Jacent nunc aquis obrutæ. Vide Notas et Emend. num. 63.

[t] *Ipsum*] Lacinium promontorium.

[u] *Secundus Europæ*] Tarentinum sinum, et Adriaticum mare complexus.

[v] *Abest LXXV.*] Lacinium scilicet, non oppidum Croto, quod sequitur: siquidem CL. stadiis, hoc est, paulo minus XIX. M. pass. distat a Lacinio Croto, Straboni, lib. VI. p. 262. Ex qua nostra animadversione Martianum ipsum emendabis, lib. VI. p. 209. Pro *LXXV.* idem Martianus, *LXXXV.*

[w] *Croto*] Κρότων Straboni, loc. cit. Nunc *Crotone*, in ostio amnis, quem *Esaro* accolæ vocant.

[x] *Neæthos*] Νήαιθος Straboni, loc. cit. *Nesto.*

[y] *Thurii*] Θούριοι, et Σύβαρις Stephano cognita: Scylaci, p. 5. etiam Κράθις. Nunc amni Sybari nomen *Cochile*, Crathi, *Crate*: oppida Thurium et Sybaris ex æquo jacent: in Tabulis, *Sibari rouinata.*

[z] *Heraclia*] Ἡράκλεια, cujus navale

Siris vocitata. Flumina: Acalandrum,[14] [a] Casventum: oppidum Metapontum,[b] quo tertia Italiæ regio finitur. Mediterranei Brutiorum, Aprustani [c] tantum: Lucanorum [d] autem, Atenates,[e] Bantini,[15] [f] Eburini,[g] Grumentini,[h] Potentini,[i] Sontini, Sirini,[j] Tergilani, Ursentini, Volcentani,[k] quibus Numestrani [l] junguntur. Præterea interiisse The-

Chiffl.—14 *Thalandrum* Vet. Dalec. et Chiffl. Mox, pro *Casventum*, quod ex codd. suis restituit Harduinus, *Masuentum* exhibent edd. vett. et Gronov.—15 *Atenates hinc Bantini* Vet. Dalec. *Atenates Buxentini* margo edd. Dalec.

NOTÆ

Siris: amnes alluentes, Ἄκιρις καὶ Σίρις, Straboni lib. VI. p. 264. nunc *Sino* et *Agri*: ubi oppidum fuit, in Basilicatæ ora, sinuque Tarentino, *Torre di S. Basilio*.

[a] *Acalandrum*] Ἀκάλανδρος, Straboni, lib. VI. p. 280. Nunc *Salandrella*: Casventum, *Basiente*: ambo e Basilicata regione in sinum Tarentinum influunt.

[b] *Metapontum*] Μεταπόντιον Straboni, lib. VI. p. 264. a Samnitibus deletum: ibi fuit, ubi nunc *Torre di Mare*, juxta Casventum amnem.

[c] *Aprustani*] Quorum oppidum forte Ἄβυστρον fuit, quod cum Petilia Magnæ Græciæ Ptolemæus adjudicat, III. 1. nisi id Lucanorum potius fuisse videatur.

[d] *Lucanorum*] Qui horum fines olim fuerint, diximus cap. 10.

[e] *Atenates*] Ab Atena, Principatus, ut vocant, Citerioris oppido: *Atene*: ad ripam Tanagrii amnis, *Negro*. Frontinus de Colon. p. 90. in Prov. Lucania: 'Præfecturæ, Ulciana, Pæstana, Potentina, Atenas, et Grumentina.'

[f] *Bantini*] Bantia Livio, lib. XXVII. p. 309. ubi situm oppidi edocet: 'Itaque in Apuliam,' inquit, 'ex Brutiis reditum, et inter Venusiam Brantiamque, minus trium millium passuum intervallo, Consules binis castris consederant.' Vestigia oppidi manent ad locum, *S. Maria de Vanze*, in Basilicata circa Venusiam. Holsten. p. 282.

[g] *Eburini*] Quibusdam *Evoli* creditur, quod IV. millibus pass. citra Silarum amnem est. Perperam: cum a Silaro versus Siciliam Lucanus ager incipiat, ut dictum est cap. 10.

[h] *Grumentini*] Γρούμεντον Ptolemæo, in mediterraneis Lucanorum oppidis III. 1. et Straboni, lib. VI. p. 254. Nunc *Agromento* ad dextram Aciris fluvii, de quo supra, ut recte Holsten. in Ortel. p. 89.

[i] *Potentini*] Potentia *Potenza*, in Basilicata, prope fontes amnis Casventi.

[j] *Sirini*] Ab oppido Siri, cujus navale Heraclia Siris supra dicta fuerit. *Sontini* forte a Sontia, vulgo *Sanza*, inter *Policastro* et Tanagrum fl. Denique Tergillani videntur ii esse, quorum præfectura Tegenensis, (forte pro *Tergillensis*) dicitur a Frontino, in Lucania, de Colon. p. 90.

[k] *Volcentani*] Inter mediterranea Lucaniæ oppida fuere Vulci, Οὖλκοι, Ptolemæo III. 1. ad Silarum amnem: nunc *Bulcino*, et *Bucino*. Hinc Volcentani, qui apud Gruter. p. 209. *Volceiani*, et p. 393. *Vulceiani* dicuntur. Livius lib. XXVII. p. 304. Volcentes vocat. Frontino, p. 90. Ulciana præfectura.

[l] *Numestrani*] Oppidum his Nu-

bas[m] Lucanas Cato[n] auctor est. Et Pandosiam[o] Lucanorum[16] urbem fuisse Theopompus, in qua Alexander[p] Epirotes occubuerit.

XVI. Connectitur secunda regio, amplexa Hirpinos, Calabriam, Apuliam, Salentinos, CCL. M. sinu,[a] qui Tarentinus appellatur, ab oppido Laconum,[b] in recessu hoc intimo sito, contributa eo maritima colonia quæ ibi fuerat. Abest[c] CXXXVI. M. pass. a Lacinio promontorio, adversam ei Calabriam[d] in peninsulam emittens. Græci[e] Messapiam a duce appellavere; et ante Peucetiam,[1][f] a Peucetio Œnotri fratre, in Salentino agro. Inter promontoria[2][g] C. M. pass. intersunt: latitudo peninsulæ a Tarento Brundisium terreno itinere XXXV. M. pass.[3][h] patet, multoque brevius a portu Sasina. Oppida per continentem a Tarento, Varia, cui cognomen Apulæ,[i] Messapia,[4][j] Aletium.[k] In ora vero,

et Gronov.—16 *Et Mardaniam Lucanorum* Chiffl.

CAP. XVI. 1 *Peucetia* edd. vett. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—2 *Œnotri fratre. In Salentino agro inter, &c.* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—3 Ita Chiffl. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XXXVII. M. pass.* edd. vett. et Gronov.—4 Ita Harduini codd. item edd. Harduin. Miller. Bipont. et Franz. *Cessapia* edd.

NOTÆ

mistro. Frontinus Strateg. II. 2. 'Hannibal apud Numistronem contra Marcellum pugnaturus,' &c. Livius quoque lib. XXVII. p. 299.

[m] *Thebas*] Quæ Θήβη Ἰταλίας Stephano.

[n] *Cato*] In libris Originum deperditis.

[o] *Pandosiam*] Subintellige, interiisse: id enim *fuisse* istud sonat. Vide Notas et Emend. num. 64.

[p] *Alexander*] Epiri rex. Obiit anno U. C. CCCCXXVIII.

[a] *CCL. M. sinu*] Tot millia passuum, inquit, hic sinus ambitu colligit.

[b] *Laconum*] Florus I. 18. p. 36. 'Tarentum' vocat 'Semi-Græcam ex Lacedæmoniis conditoribus civitatem.' Dionys. quoque Perieg. vs. 377. Scymnus, p. 14. Hesychius, verbo Τάρας, a Lacedæmoniis conditum Tarentum produnt.

[c] *Abest*] Subintellige, Tarentinus sinus,

[d] *Calabriam*] Quæ nunc *Terra d'Otranto*, ab Hydrunte oppido appellatur.

[e] *Græci*] Strabo, lib. VI. p. 277.

[f] *Peucetiam*] Sic etiam Dionys. Halic. Antiq. Rom. I. p. 9.

[g] *Inter promontoria*] Inter ea duo promontoria, quibus sinus Tarentinus clauditur, Lacinium scilicet, et Acran Japygian, de qua mox.

[h] *XXXV. M. pass.*] Strabo itinere unius diei hoc intervallum emensus est, lib. VI. p. 282.

[i] *Varia, cui cognomen Apulæ*] Ita libri omnes. Apud Anton. *Vania* (le-

Senum,[1] Callipolis,[5] quæ nunc est Anxa, LXXV.[6] M. pass. a Tarento. Inde XXXII. M. promontorium, quod Acran Iapygian [m] vocant, quo longissime in maria excurrit Italia. Ab eo Basta [n] oppidum et Hydruntum [7] [o] decem ac novem [p] M. pass. ad discrimen [q] Ionii et Adriatici maris, qua in Græciam brevissimus transitus, ex adverso Apolloniatum [r] oppidum : [8] latitudine intercurrentis freti, quinquaginta [s] M.

vett. et Gronov.—5 *Senonum Gallipolis* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Leyd. Frankf. Elz. et Gronov.—6 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *LXII.* edd. vett. et Gronov.—7 *Ab eo Hasta o. et Hydrus* margo edd. Dalec. et Gronov.—8 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Apolloniæ oppidum* Vet. Dalec. et Tolet. *Apolloniæ oppidi* edd. vett. et Gronov.

NOTÆ

go *Varia*) a Tarento, M. P. LX. Nunc est *Uria.* Varnum, ut quidem reor, Frontinus agrum hunc vocat, quem cum Tarentino jungit, lib. de Colon. pag. 111. pro 'Varinum :' aut potius 'Varium,' ut p. 92.

[j] *Messapia*] *Mesagna,* inter Uriam et Brundisium. In Martyrologio, 'Messana Apuliæ' nuncupatur, 18. April.

[k] *Aletium*] Aletium hoc loco nulli Mss. codd. exhibent : omnes pro ea voce, *Sarmadium.* Atque huc forte spectat Armadillus, sive Sarmadillus ager, de quo Frontinus de Colon. pag. 115.

[l] *In ora vero, Senum*] Sic Mss. omnes, non, ut hactenus editum, *Senonum,* perinde ac si a Gallis Senonibus, qui nulli unquam in hoc terrarum tractu fuerunt, condita Callipolis foret : quæ Græcos habuit auctores. Mela II. 4. 'Salentina littora,' inquit, 'et urbs Graia Callipolis.' Ea nunc *Gallipoli* dicitur. At *Senum* quoque oppidi nomen fuit.—'In Museo P. Chamillart, nummus didrachmus argenteus virum in equo decurrentem exhibet: infra, ΚΑΛ. Ex parte altera alium insidentem delphino: infra similiter ΚΑΛ. latere dextro, ΤΑΡΑΣ : Tarenti conditor et dominus : quem et Καλλιπολῖται ad oram sinus Tarentini positi colunt. Ad equitis dextrum latus est litera A. sinistro N. Ἄνξα est ΚΑΛλιπολίτων, &c. Senum quoque oppidi nomen fuit.' *Ed. sec.*

[m] *Acran Iapygian*] Ἄκραν Ἰαπυγίαν, ἣ καὶ Σαλεντίνη, inquit Ptolemæus III. 1. promontorium Iapygium, sive Salentinum : nunc a vicino oppido, *Capo di S. Maria di Leuca.*

[n] *Ab eo Basta*] *Vaste* oppidulum, inter Castrum et Hydruntum.

[o] *Hydruntum*] Ptolemæo, loc. cit. Ὑδροῦς. Nunc *Otranto.*

[p] *Decem ac novem*] Ait Bastam oppidum, Hydruntumque ei proximum, distare ab Acra Iapygia XIX. M. P. Vide Notas et Emend. num. 65.

[q] *Ad discrimen*] Ubi discriminatur Ionium ab Adriatico mari.

[r] *Apolloniatum*] Ita Mss. Reg. Colb. 1. 2. 3. &c. Hoc est, brevissimus transitus ab Hydrunte in Apolloniatarum oppidum, quod ex adverso est.

[s] *Quinquaginta*] Hoc est, leucarum duodecim. Vide Notas et Emend. num. 66.

non amplius. Hoc intervallum pedestri continuare transitu pontibus jactis [9] primum Pyrrhus Epiri rex cogitavit:[t] post eum M. Varro, cum classibus Pompeii piratico bello præesset. Utrumque aliæ impedivere [10] curæ. Ab Hydrunte, Soletum [u] desertum, dein Fratruertium: portus Tarentinus, statio Miltopæ:[v] Lupia,[w] Balesium,[x] Cælium,[y] Brundisium [z] L. M. passuum ab Hydrunte, inprimis Italiæ portu nobile, ac velut certiore transitu, sic utique longiore,[11] excipiente Illyrica urbe Dyrrhachio CCXXV. M. trajectu.[a] Brundisio conterminus Pediculorum [b] ager. Novem adolescentes totidemque virgines ab Illyriis tredecim populos genuere. Pediculorum [12] oppida, Rudiæ,[13] [c] Egnatia,[d] Ba-

nov. Mox, Vet. Dalec. *centum M. pass. non amplius.*—9 Idem codex, *pontibus junctis.*—10 Ita codd. Harduin. et Chiffl. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *impediere* edd. vett. et Gronov. Paulo post, edd. vett. et Gronov. *statio militum Lupia;* Chiffl. *statio militum Pessubia.*—11 Edd. vett. et Gronov. *sicuti longiore;* margo edd. Dalec. et Gronov. *sed utique longiore.* Mox edd. vett. *CCXX. M.*—12 '*Pædiculorum* Strabo lib. VI. Iidem vocantur et Peucetii.' *Dalec.*—13 *Rhudiæ* Ptolemæo; *Rhodæ* Stephano.—14 Vet.

NOTÆ

[t] *Cogitavit*] Futili plane consilio: quod effectum dare nulla ars potuisset, ut recte demonstrat Furnerius noster, in Hydrogr. II. 18. p. 59.—'Tamen angustius mare esse, quod Italiam a Græcia dirimit, quam hactenus creditum est, observavit D. Delisle, in Comment. Acad. Reg. Scient. anni 1714. pag. 83. unde ibi concludit, saltem minus debere Pyrrhi regis consilium absurdum videri.' *Ed. sec.*

[u] *Soletum*] Quæ et Salentia: unde Salentini populi, et Salentinus ager, et promontorium Salentinum. Nummi in Thesauro Goltzii, ΣΑΛΑΝΤΙΝΩΝ. Nunc quoque *Solito*, supra Hydruntum.

[v] *Statio Miltopæ*] Navium nempe statio. Vide Notas et Emend. num. 67.

[w] *Lupia*] Λουπίαι Ptolemæo, inter Hydruntem et Brundisium. Nunc *Torre di S. Cataldo*. Gruter. p. 374. COL. LVPIENSIVM. Apud Frontin. de Colon. p. 111. Lyppiensis ager.

[x] *Balesium*] Oppidum in ora positum, uti et reliqua quæ modo recensentur. Mela II. 4. 'In Calabria, Brundisium, Valetium, Lupiæ, Hydrus.'

[y] *Cælium*] Frontino de Colon. pag. 111. Cælinus ager in Calabria. Hinc Cælii appellati, qui a Gargano monte ad Brundisium coluere, inquit Cato, in Excerptis Orig. pag. 136.

[z] *Brundisium*] Ita Mss. Alii Brundusium dicunt. Nobis *Brindes*. De ejus portu Strabo, lib. VI. p. 282.

[a] *CCXXV. M. trajectu*] Vide Notas et Emend. num. 68.

[b] *Pediculorum*] Ποίδικλοι a Strabone appellantur, lib. VI. p. 277. Partem ii maximam tenuere Bariensis agri, *Terre de Bari*. Horum oppida non in ora modo, sed et in mediterraneo posita carptim perstringuntur.

rium.[e] Amnes: Iapyx[f] a Dædali filio rege, a quo et Iapygia: Pactius, Aufidus[g] ex Hirpinis[h] montibus Canusium præfluens.

Hinc Apulia[i] Dauniorum cognomine, a duce[j] Diomedis socero. In qua oppidum Salapia,[k] Hannibalis meretricio amore inclytum: Sipontum,[l] Uria:[m] amnis Cerbalus,[n] Dauniorum finis: portus Agasus,[o] promontorium[p] montis Gargani, a Salentino sive Iapygio CCXXXIV. M. pass. ambitu Gargani:[q] portus Garnæ,[r] lacus Pantanus.[s] Flumen

NOTÆ

[c] *Rudiæ*] Accepta hæc a Mela II. 4. 'Post Barium, Egnatia, et Ennio cive nobiles Rudiæ.' Strabo, lib. VI. p. 282. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ 'Ρωδαῖοι. Ptolem. III. 1. in Salentinorum mediterraneis, 'Ρουδία. Citra Brundisium, auctore Plinio, collocandæ. Nunc, ut quidem reor, *Carouigna*.

[d] *Egnatia*] Sic Anton. in Itiner. Straboni quoque loc. cit. 'Εγνατία πόλις. Horat. I. Sat. 5. 'Gnatia.' Ignatiam agrum Frontinus vocat, loc. cit. et cum Rodino jungit. Nunc *Torre di Anazzo*, inter Brundisium Bariumque.

[e] *Barium*] *Bari*, unde regioni nomen.

[f] *Amnes: Iapyx*] Vide Notas et Emend. num. 69.

[g] *Aufidus*] Unde Horatius, 'Longe sonantem natus ad Aufidum,' de se ipse prædicat, IV. Od. 9. Nunc *Ofanto*: Capitanatam, ut vocant, a Bariensi agro disterminat.

[h] *Ex Hirpinis*] A gente indigena nomen accepit hæc Apennini portio, prope Compsam.

[i] *Hinc Apulia*] Quæ nunc *Capitanata* nuncupatur.

[j] *A duce*] Dauno. Festus: 'Daunia Apulia appellatur a Dauno Illyricæ gentis claro viro, qui propter domesticam seditionem excedens patria occupavit.' Tzetzes in Lycophr. pag. 60. ait eum imperitasse Dauniis, cum Diomedes in Italiam appulit: hunc Dauno adversus hostes tulisse suppetias: filiam Dauno fuisse Euhippam nomine, &c.

[k] *Salapia*] In decretis Hilari Papæ, 'Palladius Episcopus Ecclesiæ Salapinæ.' Rudera nomen servant, *Salpe*. Ptolem. III. 1. in Apulia Dauniæ ora littorali, Σαλαπίαι. De Hannibale, quod modo narratur, vide Appian. in Hannibal. p. 338.

[l] *Sipontum*] Σιποῦς Ptolem. loc. cit. et Strab. lib. VI. p. 284. *Siponto*. At ex ejus ruinis crevit *Manfredonia*, quod Sipontum novum merito dixeris, haud procul Gargano monte.

[m] *Uria*] Huc pertinet, opinor, Uritanus ager, quem cum Rubustino, et Genusino, de quibus mox, Frontinus copulat, de Colon. pag. 111. Ptolem. III. 1. Ὕριον, in ora sinus Adriatici, Apuliæ Dauniæ pariter adjudicat.

[n] *Cerbalus*] Nunc *Candelaro*: non alter, qui in istum subterraneo meatu influit, et *Cervaro* appellatur.

[o] *Agasus*] Nunc *Porto Greco*.

[p] *Promontorium*] *Capo Viestice*, ubi longissime mons Garganus excurrit in mare, versus ortum Solis.

[q] *Ambitu Gargani*] Gargano monte circuito, qui oram hanc universam ambit.

[r] *Garnæ*] Ex περίπλου seu *circumnavigationis* ordine, apparet esse oppidum *Rodia*, ut recte Holstenius conjecit, pag. 269.

[s] *Lacus Pantanus*] Nunc *Lago di*

portuosum Frento,[t] Teanum[u] Apulorum: itemque Làrinatum Cliternia:[14][v] Tifernus[w] amnis. Inde[x] regio Frentana. Ita Apulorum genera tria:[y] Teani, duce[z] e Graiis: Lucani,[14] subacti a Calchante, quæ loca nunc tenent Atinates. Dauniorum præter supra dicta coloniæ, Luceria,[a] Venusia.[b] Oppida: Canusium,[c] Arpi,[d] aliquando[e] Argos Hippium Diomede condente, mox Argyrippa dictum. Diomedes ibi delevit gentes Monadorum, Dardorumque, et urbes duas, quæ in proverbii[f] ludicrum vertere,[g] Apinam et Tricam.

Dalec. *Teani a duce. Gaces, Lucanii;* Pintian. legendum putat: *Teani, a duce,*

NOTÆ

Lesina, a vicino oppido.

[t] *Frento*] Nunc *Fortore.*

[u] *Teanum*] Ad discrimen Teanorum Sidicinorum, de quibus cap. 9. Apuli isti cognominati sunt. Locus nunc *Civitate* dicitur, ad ripam Frentonis amnis, in Capitanata. Frequens mentio Civitatensis Episcopi in actis Beneventanæ Ecclesiæ, cui ille suberat. Sic Holsten. p. 279.

[v] *Larinatum Cliternia*] Ut Apulorum, inquit, oppidum in ora fuit, sic Larinatum in mediterraneo quidem Larinum, ut dicetur inferius: in ora Cliternia: nunc *Campo Marino.*

[w] *Tifernus*] Permutatis literis apud Ptolem. lib. III. *Φίτερνος*, pro *Τίφερνος.*

[x] *Inde*] A Tiferno amne, ut dicetur cap. seq.

[y] *Genera tria*] Daunii, Teani, Lucani.

[z] *Teani, duce*] Teanum hunc esse appellatum innuit. Teates Apuli et ex Apulia Teanenses, apud Liv. lib. IX. p. 159. Calchantem in his oris aliquando consedisse, etiam ex Strabone colligimus, lib. VI. p. 284.

[a] *Luceria*] Hanc quoque Luceriam appellat Livius, lib. IX. p. 156. *Λουκερίαν* Strabo, lib. VI. p. 284. *Νουκερίαν Ἀπουλῶν* Ptolem. III. 1. Nunc *Lucero delli Pagani*, in Capitanata.

[b] *Venusia*] Horatii vatis natalibus clara. Nunc *Venosa*, in Basilicata: aliquot ultra Aufidum amnem millibus.—' Hor. II. Sat. 1. 34. ' Sequor hunc, Lucanus an Apulus anceps: Nam Venusinus erat finem sub utrumque colonus, Missus ad hoc, pulsis (vetus est ut fama) Sabellis.'' *Ed. sec.*—Quando deducti Venusiam coloni, disce ex Velleio, lib. I.

[c] *Canusium*] *Κανούσιον* Ptolem. III. 1. in Apulia Dauniorum, nunc *Canosa*, ad amnem Aufidum.

[d] *Arpi*] Jacet in ruinis, retento tamen nomine *l'Arpi*, in Capitanata, juxta amnem *Candelaro.*

[e] *Aliquando*] Hæc totidem verbis Strabo, lib. VI. p. 283.

[f] *In proverbii*] Erasmus, Chiliad. I. Cent. 2. Adag. 43. ' Tricæ, Apinæ. Tricas et Apinas vulgo res futiles et nugatorias dicebant,' &c. Martial. I. 114. ' Quæcumque lusi juvenis, et puer quondam, Apinasque nostras, quas nec ipse jam novi,' &c.

[g] *Vertere*] Alii, *Venere.*

Cetero intus in secunda regione, Hirpinorum colonia una Beneventum, auspicatius mutato nomine, quæ quondam appellata Maleventum:[h] Ausculani,[15] [i] Aquiloni,[j] Abellinates[k] cognomine Protropi, Compsani,[l] Caudini:[m] Ligures,[n] qui cognominantur Corneliani, et qui[16] Bebiani: Vescellani. Æculani,[17] [o] Aletrini, Abellinates cognominati Marsi,[p] Atrani, Æcani,[q] Alfellani,[r] Attinates, Arpani,[18] [s]

Varres, &c. Vide Not. Var.—15 Ita codd. Harduini, et Vet. Dalec. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Æculani* edd. vett. et Gronov. Mox *Apellinates cognomine* Chiffl.—16 Vox *qui* deest in Vet. Dalec.—17 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Deculani* edd. vett. et Gronov.—18 *Hirpini* Livius lib. XXIII.—19 *Herdorienses*

NOTÆ

[h] *Maleventum*] Ita Livius, lib. IX. p. 162. et Stephan. p. 158. In Hirpinis, quorum hodie regio Principatus Ulterior appellatur, *Benevento*. Coloniæ Beneventanæ mentio apud Frontin. de Colon. p. 84. et 122.

[i] *Ausculani*] Hinc Ager Ausculinus Frontino, p. 110. Qui deinceps populi ex elementorum serie appellantur, usque ad Vescellanos, Hirpinorum erant: sequuntur deinde qui in Apulis: mox qui Calabrorum: denique, qui Salentinorum fuere. Hos enim omnes regio secunda complexa est, ut dictum est initio cap. hujus.

[j] *Aquiloni*] Ab Aquilonia, de qua Livius, lib. X. p. 184. Ptolemæo III. 1. in mediterraneis Hirpinorum, 'Ἀκουιλωνία, cum Abellino. Nunc est *la Cedogna*, in Principatu ulteriore, ut ex Itinerariis liquido conficitur.

[k] *Abellinates*] 'Ἀβέλλινον in Hirpinis, prope Aquiloniam, apud Ptolem. loc. citat.

[l] *Compsani*] Nunc *Conza*, in eodem Principatu, Ptolemæo, loc. cit. in Lucanis, quibus Hirpini confines fuere.

[m] *Caudini*] Caudium oppidum, et Furcæ Caudinæ, ubi interceptus Rom. exercitus, Consules a Samnitibus sub jugum missi. Vide Liv. lib. IX. p. 152. et Florum. I. 16. Caudinum oppidum Beneventanæ coloniæ cum suo territorio adjudicatum scribit Frontinus de Colon. p. 84.

[n] *Ligures*] Hinc apud Frontinum de Colon. p. 125. 'Ager Liguris Vevianus, et Cornelianus, muro ductus Triumvirali lege.'

[o] *Æculani*] Hi deinceps qui nova elementorum serie instituta recensentur, Apuliæ sunt contributi, non Hirpinis. Inscript. Gruter. p. 446. R. P. ÆCLANENSIVM. Frontino, in Apulia, p. 110. Eclanensis ager, eadem lege qua Canusinus. Et p. 91. in Prov. Apulia, 'Ager Æclanensis.' Quare non videtur esse Æculanum Ptolemæi, aut Æclanum Antonini: nec proinde aut *Fricento* Cluverii, aut Holstenii p. 74. *Mirabella*: cum hæc oppida non in Apulis, sed in ipso Hirpinorum umbilico posita sint.

[p] *Marsi*] Oppido nomen Abellinum, Marsicum cognomine, ut ab altero, quod in Hirpinis fuit, distingueretur: oppidum nunc Episcopale, in confinio Basilicatæ et Principatus Citerioris: 'Marsico vetere.' Frontino de Colon. p. 106. 'Marsus municipium:' Balbo item, p. 318.

[q] *Æcani*] In decretis Symmachi

Borcani, Collatini, Corinenses, et nobiles clade Romana Cannenses,[t] Dirini, Forentani,[u] Genusini,[v] Herdonienses,[19 w] Hyrini,[x] Larinates, cognomine Frentani,[y] Merinates,[z] ex Gargano: Mateolani, Netini,[a] Rubustini,[20 b] Silvini:[c] Strabellini, Turmentini, Vibinates,[21 d] Venusini,[e] Ulurtini. Ca-

Vet. Daleo. *Hordonienses* Gronov. et edd. vett.—20 Edd. vett. et Gronov. *Metinates, ex Gargano Mateolani, Neritini, Matini, Robustini.* Chiffl. *Neratini.* —21 *Vibarnates* Vet. Dalec. Mox, *Apamestini* deest in eodem codice. Paulo

NOTÆ

Papæ, p. 264. ' Marcianus Æcaniensis Episcopus.' Gruter. p. 444. REIP. ÆCANORVM. Oppidum, Æcæ, Æthico, p. 16. nunc *Troja*, in Capitanata. De hoc oppido vide Holsten. p. 19.

[r] *Alfellani*] Forte *Affilani*, ab Affile oppido, de quo Frontinus de Colon. p. 83.

[s] *Arpani*] Apud Frontinum, Arpanus ager, et Conlatinus, in Prov. Apulia, p. 91. Ab Arpis oppido, de quo supra. Vetus Pignorii nummus apud Holsten. p. 280. ΑΡΠΑΝΩΝ.

[t] *Cannenses*] Cannæ æternum imperii vulnus: rudera modo, *Canna*, ad ripam Aufidi amnis, quem Romanorum cæde aiunt ibi decolorem factum. Livius, lib. XXII. p. 223.

[u] *Forentani*] Ubi nunc *Forenza* in Basilicata, supra Acherontiam, quæ *Cirenza* dicitur.

[v] *Genusini*] In Provincia Calabriæ Genusinus ager, apud Frontin. De Colon. p. 111.

[w] *Herdonienses*] Ἐρδωνία Ptolemæo, III. 1. in Apulis Dauniis. Erdonias habet Antoninus prope Canusium, M. P. XXVI. Ardonam Frontinus, in Apulia, p. 110. Et nunc *Ardona* dicitur, inter *Cervaro* et *Caropelle* fluvios.

[x] *Hyrini*] Ab Uria, ut videtur, oppido superius memorato: nam id Ὕριον Ptolemæus, loc. cit. et Dionys. vs. 380. nuncupant.

[y] *Frentani*] A Frentone amne, de quo proxime ante, quem illi accoluere: unde et urbs primaria Frentanorum Larinum dicitur apud Caton. in Excerpt. Orig. p. 136. Nunc *Larina*, in Comitatu Molisii, confinioque Capitanatæ.

[z] *Merinates*] Ad extremum Gargani montis promontorium civitas Episcopalis sita est, vulgo *Vieste* dicta. Crevit ea ex ruinis oppidi Merini, sive Mirini, Episcopali dignitate olim quoque clari. Ita fere Holsten. p. 278. Præpostera interpunctio, non Merinates, sed Mateolanos Gargano in libris ante nos editis affigebat.

[a] *Netini*] A Netio oppido prope Canusium, Herdoniamque. Νήτιον Straboni, lib. VI. p. 282. Nerentinos, quos hic libri quidam addunt, expunximus: cum inferius Salentinis, ut sane oportuit, reddantur.

[b] *Rubustini*] Ita Mss. non *Robustini*. Et certe Rubustinus ager, Frontino de Colon. p. 111. A Rubis prope Canusium Antonino, Horatioque, I. Sat. 5. ' Inde Rubos fessi pervenimus.' Nunc *Ruvo*, in agro Bariensi.

[c] *Silvini*] Ab oppido Apulorum Peucetiorum, quod Strabo lib. VI. p. 283. Σιλούιον vocat: nunc dicitur *il Gorgolione*, teste Holsten. in Ortel. p. 178.

[d] *Vibinates*] Sic veteres Inscript. Holstenio teste. Nunc oppidum *Bovino* dicitur, in Capitanata, inter Trojam et Herdonam, in Samnii

labrorum mediterranei: Ægetini, Apamestini,[f] Argentini, Butuntinenses,[g] Deciani, Grumbestini,[h] Norbanenses, Paltonenses,[22] Sturnini,[i] Tutini. Salentinorum:[j] Aletini, Basterbini,[k] Neretini,[l] Valentini,[m] Veretini.

XVII. (XII.) Sequitur regio quarta gentium vel fortissimarum[a] Italiæ. In ora, Frentanorum,[1] [b] a Tiferno: flumen Trinium[c] portuosum. Oppida: Histonium,[d] Buca, Orto-

post, pro *Grumbestini*, edd. vett. et Gronov. habent *Brumbestini*.—22 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Palionenses* edd. vett. et Gronov. *Balionenses* margo edd. Dalec. et Gronov. Mox *Stulnini* pro *Sturnini* Vet. Dalec. *Alentini*, pro *Aletini*, Chiffl. *Valetini*, pro *Valentini*, Vet. Dalec. *Ulentini* codd. Harduini quinque, unde ille in Notis ad Ed. 1. *Uxentini*; ita quoque Harduin. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.

CAP. XVII. 1 Vet. Dalec. *ora Ferentanorum*.—2 *Murcinorum Teatini* in

NOTÆ

Apuliæque confinio. Polybius Ἰβόνιον vocat.

[e] *Venusini*] A Venusia superius laudata.

[f] *Apamestini*] Vide Notas et Emend. num. 70.

[g] *Butuntinenses*] In Tab. Peuting. *Butunti*. Frontino de Colon. p. 111. Botontinus ager, in Calabria.

[h] *Grumbestini*] Ita plane ordo literarum exigit: non *Brumbestini*.

[i] *Sturnini*] Vel potius detrito sibilo, quod adhæsisse huic voci ex anteriore vocabulo videtur, *Turnini*: nam in Calabriæ mediterraneis oppidis Τοῦρνοι a Ptolemæo nominantur, III. 1. Vide Notas et Emend. num. 71.

[j] *Salentinorum*] Subintellige, mediterranei. Quorum primi Aletini, ab Aletio, quod Ἀλήτιον Salentinorum mediterraneum oppidum Ptolemæus appellat, III. 1. Incolis vulgo *Leccie*, vel *Lezze*, medio ferme itinere Hydruntum inter et Brundisium.

[k] *Basterbini*] Non a Basta superius memorato oppido; id enim littorale fuit; sed ab obscuriore aliquo: a Βαῦστα fortassis, quod in Salentinorum oppidis mediterraneis Ptolemæus recenset loc. cit.

[l] *Neretini*] Νήρητον Ptolem. in mediterraneis Salentinorum oppidis: hodie *Nardo*.

[m] *Valentini* [*Uxentini*] Nunc *Ugento*. Sic Veretini, nunc *S. Maria de Vereto*. Ab oppidis Οὔξεντον et Οὐέρητον, quæ Ptolemæus locat in Salentinorum mediterraneo, haud procul Acra Iapygia, seu Leucarum, ut appellant, Capite. Vide Notas et Emend. num. 72.

[a] *Fortissimarum*] Multis adversus Romanos fortitudo est explorata bellis, quæ Florus recitat lib. I. et Strabo lib. V. p. 241.

[b] *Frentanorum*] Subintellige, regio, quæ a Tiferno amne ad Aternum porrigitur. Nunc *Abruzzo citeriore* vocant.

[c] *Trinium*] Nunc *Trigno*.

[d] *Histonium*] In Thes. Goltzii, MVNICIPES. HISTONIENSES. Ἱστόνιον Ptolem. in Frentanis III. 1. Et apud Frontin. p. 109. 'Istoniis colonia,' in Samnio. At apud Gruter. pag. 332. HISCONIENSES, bis. Nunc *Guasto di Amone*.

na:[e] Aternus[f] amnis. Intus Anxani cognomine[g] Frentani. Carentini[h] supernates, et infernates, Lanuenses: Marrucinorum Teatini:[a][i] Pelignorum Corfinienses,[j] Superequani,[k] Sulmonenses:[l] Marsorum[m] Anxantini,[n] Atinates,[o] Fucen-

eodem codice. Paulo post, *Marsorum Anaxatini* Chiffl. et mox, *Sucentes, Lucentes* Vet. Dalec. *Fucentes, Lucenses* margo edd. Dalec. et Gronov. et codd. Harduini; item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Fucentes,*

NOTÆ

[e] *Buca, Ortona*] Ὄρτων, καὶ Βοῦκα Straboni, lib. v. pag. 242. Frentanorum quoque oppida: et Ὄρτων quidem ἐπίνειον navale: nunc *Ortona a mare*, inter amnes Sagrum et Aternum. Buca, cujus et Mela meminit II. 4. nunc jacet.

[f] *Aternus*] Ἄτερνος Straboni loc. cit. Nunc *Pescara*.

[g] *Cognomine*] Ut ab Anxa, quæ Callipolis in Salentinis, eo cognomine discriminentur. Oppidum Anxanum, Ἄγξανον Ptolem. III. 1. in Frentanis: nunc *Lanciano*, haud procul ostiis amnis Sagri, quem *Sangro* vocant.

[h] *Carentini*] In Mss. *Caretini*. Ptolemæus III. 1. Καρακηνοὺς, *Caracenos*, locat inter Frentanos et Samnitas.

[i] *Teatini*] Τεατέα Μαῤῥουκινῶν μεσόγειος, Ptolemæo, loc. cit. Frontino, pag. 108. *Teate, qui Aternus*, quoniam eo amne alluitur: nunc *Civita di Chieti*.

[j] *Corfinienses*] Κορφίνιον, πόλις Πελιγνῶν μεσόγειος, Ptolemæo, loc. cit. nunc *Pentina* vicus in Abrutio citeriore. Ager Corfinius Frontino de Colon. pag. 104. Vulgo *Campi de S. Pelino:* Pelignus nunc *Valua* dicitur; et Episcopus Sulmonensis, cum subjectum habeat agrum integrum Pelignorum, propterea Valvensis Episcopus appellatur.

[k] *Superequani*] Frontino, p. 170. Superequum; et Balbo, p. 318. Colonia Superæquana. Nunc *Castel Vecchio Subequo*, haud procul Aterno amne, ut recte Holsten. in Ital. pag. 144.

[l] *Sulmonenses*] Oppidum Pelignorum Σουλμῶν, *Sulmo*, Ptolem. loc. cit. Frontino, p. 109. Solmona: hodie *Salmona*.—'Tertio loco a Plinio nominatur, quoniam in appellandis oppidorum nominibus servat elementorum ordinem. Ovid. patriam hanc suam esse gloriatur, IV. Trist. 9. 'Sulmo mihi patria est, gelidis uberrimus undis, Millia qui novies distat ab urbe decem.' Propterea Sulmonenses dicuntur insignia suæ civitatis constituisse scriptis in tænia literis S. M. P. E. quibus quidam aiunt quatuor priores exprimi voces versus proxime allati, 'Sulmo mihi patria est.' Sed falsa et inani profecto conjectatione: neque enim certe potest ea vox esse civitatis, 'Sulmo mihi patria est.' Sed est haud dubie hic sensus, 'Sulmo Munimentum Pelignorum est:' nimirum ob angustias, quibus in agrum Sulmonensem est iter. Alibi idem Ovidius: 'Pars me Sulmo tenet Peligni tertia ruris: Parva, sed irriguis ora salubris aquis.'' *Ed. sec.*

[m] *Marsorum*] Juxta lacum Fucinum nomen servat adhuc regiuncula, *Ducato di Marsi*, gentis Columnæ.

[n] *Anxantini*] In Mss. *Anxatini*. Nunc *Civita d'Antia*, inter Fucinum lacum, et Lirim amnem.

[o] *Atinates*] Atinatem agrum locat in Samnio Livius, lib. x. p. 184.

tes,[p] Lucenses,[q] Maruvii:[r] Albensium[s] Alba ad Fucinum lacum: Æquiculanorum,[t] Cliternini, Carseolani: Vestinorum,[u] Angulani, Pinnenses,[3] Peltuinates,[v] quibus junguntur Aufinates[w] cismontani: Samnitium, quos Sabellos, et Græci Saunitas[x] dixere, colonia Bovianum[y] vetus, et alterum

Lucentes edd. vett. et Gronov.—3 *Pennienses* Chiffl. et paulo post in eodem,

NOTÆ

cum Samnites scilicet rerum potirentur.

[p] *Fucentes*] A Fucino Marsorum lacu hi nomen habent.

[q] *Lucenses*] A *Luco* oppido, quod Fucino lacui objacet ad occasum. De hoc luco seu nemore Virgil. Æn. VII. 759. 'Te nemus Angitiæ, vitrea te Fucinus unda,' &c.

[r] *Maruvii*] Μαρούϊον Straboni, lib. V. pag. 241. ad orientalem Fucini lacus ripam, ubi nunc S. Benedicti pagus. Hinc 'Marrubia de gente sacerdos,' apud Virgil. VII. 750. Apud Reines. Inscriptio vetus, pag. 453. CVRATORI P. SPLENDIDISSIMÆ. CIVITATIS. MARS MARR. *Curatori Perpetuo*, vel *Patrono*, vel *Populi Splendidissimæ civitatis Marsorum Marruvii.*

[s] *Albensium*] Oppidum Alba Fucentis dicta. Apud Gruter. pag. 404. ALB. FVC. Albensis ager, Frontino, lib. de Colon. pag. 102. Nunc *Albi*, Columnæ gentis. Fucino lacui nomen hodie *Lago de Celano*, in Abrutio ulteriore.

[t] *Æquiculanorum*] Αἰκουΐκολοι Ptolemæo III. 1. quorum oppida, ut Plinio, Κλείτερνον et Καρσίολοι. Hic 'duris Æquicola glebis,' ut cecinit Maro, Æn. VII. 747. Cliterninæ, sic enim vocat Mela II. 4. quis fuerit situs, incompertum. Carseolorum vestigia in valle Torana, seu Carseolana planitie, *Piano di Carsoli*, ubi oppidum Cellæ, vulgo *le Celle Carsoli*, monstrari ait Fabrettus de Aquæd. Dissert. II. p. 89. Holstenium secutus.

[u] *Vestinorum*] Utramque Aterni amnis ripam hi tenuere, haud procul fontibus, in Abrutii ulterioris umbilico. Horum oppida duo, ex Plinianis quatuor, Ἄγγολος et Πίννα apud Ptolem. III. 1. Et Frontino, pag. 106. 'Pinnes ager.' Incolæ Πιννῆται Diodoro in Excerpt. pag. 398. Nunc *Civita di Penna*, in Abrutio Ulteriore. Pinnam Vestinam vocat Vitruv. VIII. 3.

[v] *Peltuinates*] Apud Gruter. p. 443. PELTVINI. Balbo, pag. 318. *Colonia Peltinorum.*

[w] *Aufinates*] Vulgo *Ofena* oppidi nomen est, in Abrutio ulteriore, haud procul Aterno amne. Gaudentium Aufiniensis Ecclesiæ Episcopum laudat Simplicius Papa, Epist. II. Apennino monte horum ager utrimque clauditur: ideo Romanis Cismontani dicti: quoniam ultra eos editissima Vestinorum juga attollerentur.

[x] *Saunitas*] Σαυνῖται Dionysio Perieg. vs. 375. et Scylaci, p. 3. Sabellos vero vocitatos, quod proles Sabinorum essent, Cato est auctor in Excerpt. Orig. p. 137.

[y] *Bovianum*] Bobianus Samnii oppidum, apud Frontin. p. 109. Βουΐανον Ptolemæo III. 1. in Samnitibus. Nunc *Boiano*, in Comitatu Molisii. De Boviano vetere Livius lib. IX. p. 169.

cognomine Undecumanorum.[a] Aufidenates,[a] Esernini,[b] Fagifulani [24] [c] Ficolenses,[d] Sæpinates,[e] Treventinates:[f] Sabinorum Amiternini,[g] Curenses,[h] Forum [i] Decii, Forum no-

Bovianium vetus.—24 *Fagi, Fugali* Vet. Dalec. et Chiffl. Mox, *Sepinates* Gro-

NOTÆ

[a] *Undecumanorum*] Ab undecima legione, ex qua eo milites coloni deducti.

[a] *Aufidenates*] Oppidum Aufidena, Livio lib. x. p. 174. Nunc *Alfidena*, ad Sagrum amnem, in Abrutio citeriore.

[b] *Esernini*] Straboni lib. v. p. 250. Ἐσερνία. Frontino in Samnio, p. 109. Esernia oppidum.—'At Ptolemæo Αἰσερνία. Nunc *Isernia*, in Comitatu Molisii. Edidit Patinus in Familiis, p. 311. nummum ex ære mediocri, in quo caput est Narbonis laureatum, retro, forcipes. Epigraphe, non ut Patinus edidit, VOLCANO: sed, ut vidimus in nummo e Gaza Regia, et in altero apud D. Abbatem de Fonteny, in hac civitate: VOLCANOM: hac sententia: 'Valeriano Optimo Libertatis Conservatori Aurarium Narbonenses Obtulere Munus:' Gallice, *un present travaillé en or.* Quamobrem appicti sunt retro forcipes. .)(. Victoria in curru bijugo. Infra: AISERNINO. Sic enim conspicue habet nummus Regius, et alter proxime laudatus: non, ut Patinus edidit, ÆSERNINO, ut ad Eserninos hujus loci referret. Prave. Sententia enim est: 'Arcum Insignem, Statuendum E Regione Narbonis, Imperatori Negotiatores Obtulerunt.' Ad Valerianum Imperatorem pertinere hunc nummum, alter ex ære minimo admonet, qui est inscriptus: VALERIANVS P. F. AVG. .)(. DEO VOLKANO. Faber intra ædiculam stat, quatuor insignem columnis; ad pedes ara est. Sententia primis singularum vocum literis expressa hæc videtur esse: 'Duci Exercitus Orientis Valeriano Optimo, Lararium Korporati Aurifices Narbonenses Obtulerunt.' Gallice: *Le Corps des Orfèvres de Narbonne.* Idcirco VOLKANO scribitur, non 'Vulcano,' ut Latini sermonis usus poscit. Lararium interpretor ædem ædiculamve argenteam, in qua collocari plures Dii possent. Ejusmodi 'argenteas ædes Dianæ' commemorat Lucas in Actis Apostolorum, XIX. 24. Est hic Valeriani nummus in Museo nostro, ex ære minimo: alibi est argenteus.' *Ed. sec.*

[c] *Fagifulani*] Mss. omnes, *Fagifugali.*

[d] *Ficolenses*] Unde Ficiliensis ager, Frontino de Colon. p. 105. etsi is in Piceno locet.

[e] *Sæpinates*] Σαίπινον in Samnitibus, Ptolem. III. 1. Frontino de Colon. p. 88. 'Sæpinum oppidum Colonia ab Impp. Nerone et Claudio est deducta.' Gruter. p. 441. MVNICIPES. SÆPINATES. Livio x. p. 186. est Sepinum. Nunc *Supino*, in Comitatu Molisii.

[f] *Treventinates*] Frontino, p. 89. Tereventum oppidum. Nunc *Trivento*, ad flumen Trinium, in Comitatu Molisii.

[g] *Amiternini*] Ἀμίτερνον Ptolemæus III. 1. Vestinis attribuit. Hodie *S. Vittorio*, haud procul fontibus Aterni amnis.

[h] *Curenses*] Aliis dicti Cures: ex Græco sermone, Curites: mox ore

vum, Fidenates,[j] Interamnates,[k] Nursini,[l] Nomentani,[m] Reatini,[n] Trebulani, qui cognominantur Mutuscæi,[5] [o] et qui Suffenates,[p] Tiburtes,[q] Tarinates. In hoc situ ex Æquiculis[r] interiere Comini,[s] Tadiates, Cædici,[6] Alfaterni. Gellianus auctor est, lacu Fucino haustum Marsorum oppidum Archippe,[t] conditum a Marsya duce Lydorum: item Viticinorum in Piceno deletum a Romanis, Valerianus.

nov. et al. *Treventiates* Vet. Dalec.—5 *Mutustæi* Vet. Dalec. *Mutusci* Chiffl. —6 Sic ex codd. edidit Harduinus, eumque secuti Miller. Bipont. et Franz. *Acedici* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.

NOTÆ

Latino Quirites. Nunc est oppidum *Corese*, et Curensis fluvius in Tiberim defluens, in Terra Sabina : etsi aliter visum Cluverio. Vide Holsten. p. 107. In decretis Hilari Papæ, p. 250. subscribit 'Tiberius Curium Sabinorum.'

[i] *Forum*] Fori Decii vestigium nullum: Fori novi superest, exciso oppido, Episcopium Sabinense, *Vescovio*, in terra Sabina. Ibi repertam inscriptionem testatur Holsten. in Ital. p. 107. FORONOVARII. Gruter. p. 492. FORONOVANOR. et Frontino, p. 104. Foronovanus ager. In decretis Hilari, p. 249. 'Paulus Foronovanus.'

[j] *Fidenates*] Fidenæ Balbo, p. 105. in Prov. Piceni. Diversi forte a Fidenatibus primæ regionis, de quibus cap. 9. Et sunt illæ Fidenæ tamen in terra Sabina, v. mill. pass. ab urbe Roma, ut diximus: nunc *Castel Giubileo*.

[k] *Interamnates*] Interamne oppidum Frontino, p. 86.

[l] *Nursini*] Νουρσία Ptolemæo, in Sabinis, III. 1. Et nunc *Norsia*, in Ducatu Spoletino.

[m] *Nomentani*] A Nomentanis primæ regionis diversi.

[n] *Reatini*] A Reate, nunc *Rieti*, infra Nursiam.

[o] *Mutuscæi*] Gruter. p. 19. IVVENT. TREBVL. MVTVSC. Item p. 487. Trebulæ Mutuscæ frequens mentio apud Jul. Obseq. cap. 102. 103. &c. Hæ Virgilii Æneid. VII. 'oliviferæ Mutuscæ.' Nunc est *Monte-Lione della Sabina*, infra Reate, in Sabinis.

[p] *Suffenates*] Quorum oppidum Trebula Suffena, nunc *Montorio di Romagna*, in Sabinis, supra Nerulam, ad Curensem fluvium.

[q] *Tiburtes*] A Tibure, *Tivoli*. Tarinates, quorum oppidum hodie *Tarano*, supra Manlianum, quod *Magliano* vocant.

[r] *Æquiculis*] Quos Æquiculanos superius appellavit.

[s] *Comini*] A Cominio oppido, de quo Liv. lib. X. p. 184. rectius *Cominii*.

[t] *Archippe*] Solinus, cap. 2. p. 12. 'Archippen a Marsya rege Lydorum, quod hiatu terræ haustum, dissolutum est in lacum Fucinum.' Hinc regem Archippum in hoc tractu imperitasse finxit Maro, Æneid. VII. Extare hujus oppidi vestigia ad ripam lacus, prope *Transaco*, quæ obtegantur, excrescente eo, affirmant Marsi.

Sabini (ut quidam[u] existimavere, a religione et Deorum cultu Sevini appellati) Velinos[v] accolunt lacus, roscidis collibus.[w] Nar amnis exhaurit illos[x] sulfureis[y] aquis. Tiberim ex his petens replet, e monte Fiscello[z] labens, juxta Vacunæ[a] nemora et Reate in eosdem conditus. At ex alia parte Anio,[b] in monte Trebanorum[7] ortus, lacus tres amœnitate nobiles, qui nomen dedere Sublaqueo,[c] defert in Tiberim. In agro Reatino Cutiliæ[8][d] lacum, in quo fluctuet insula, Italiæ umbilicum esse M. Varro[e] tradit.

—7 *Trebulanorum* margo edd. Dalec. et Gronov. Mox, *lacus tris* edd. antiquiss. et Gronov. *lacus treis* nonnullæ edd. antè Gronov.—8 *Cutiniæ* Chiffl.

NOTÆ

[u] *Ut quidam*] Varronem notat, de quo Festus: 'Sabini dicti, ut ait Varro, quod ea gens præcipue colat Deos: ἀπὸ τοῦ σέβεσθαι.' A Sabino Sangi filio, Sabinos appellatos affirmat Cato, apud Dionys. Halic. lib. II. p. 113.

[v] *Velinos*] Alter Velinus, nunc *Lago de Piè de Luco*, ab oppido finitimo dicitur, in Ducatu Spoletino: Reatinus alter, *lago di S. Susanna.*

[w] *Roscidis collibus*] Qui Roseæ campos in coronam cingunt: Roseæ vocantur, ut Festus ait, quod in eis arva rore humida semper serantur. Ex his collibus, uno interciso, emissus in Narem fluvium Velinus lacus. Cic. ad Attic. IV. 14. 'Reatini me ad sua τέμπη duxerunt, ut agerem contra Interamnates,' (cognomine Nartes,) 'quod lacus Velinus a M. Curio emissus, interciso monte, in Nar defluit: ex quo est illa siccata, et modice tamen humida Rosea.'

[x] *Exhaurit illos*] Lacus corrumpit, in quos conditur.

[y] *Sulfureis*] Alludit ad Virgilianum illud Æneid. VII. 'Sulfurea Nar albus aqua: fontesque Velini.'

[z] *Fiscello*] Silius Ital. VIII. 'Quæ, Fiscelle, tuas arces, Pinnamque virentem,' &c. Nunc quoque *Monte Fiscello*, in confinio Abrutii ulterioris, ad oppidum *Civita Reale*: Nari amni nomen est *Velino*, donec Reate alluat, et Velinos lacus sit præterlapsus: post *Nera* dicitur.

[a] *Vacunæ*] In monte Fiscello Deæ Vacunæ nemus, quam vacantibus et otiosis præesse dicebant. De ea Ovid. Fastor. VI. 307.

[b] *Anio*] Nunc *Teverone.* Oritur juxta oppidum, quod Τρῆβα dicitur Ptolemæo, in Latio, III. 1. nunc in Campania Romana, ut vocant, *Tervi* vel *Trevi*, ut diximus in prima regione.

[c] *Sublaqueo*] Villa Neronis, cui Sublaqueum nomen est, inquit Tacit. Annal. XIV. pag. 227. Oppidum fuit etiam ante Neronis tempora, cujus villa Sublacensis dicta est ab oppido: oppidum enim juxta lacus positum, unde nomen: villa in editiore loco: Nunc *Subiaquo*, ad Anienem.

[d] *Cutiliæ*] Nunc *Lago di Contigliano*, ab oppido vicino. De insulis Cutiliensium lacus multa Macrobius Saturn. I. 7. Fluitantes Seneca vidisse se testatur, ut diximus II. 96. Meminit et Dionys. Halic. lib. I. p. 15.

[e] *M. Varro*] Et Martianus lib. VI. de Ital. pag. 205.

Infra Sabinos Latium est, a latere Picenum, a tergo Umbria, Apennini jugis Sabinos utrimque vallantibus.[9]

XVIII. (XIII.) Quinta regio Piceni[f] est,[1] quondam uberrimæ multitudinis. Trecenta LX. millia Picentium in fidem populi Romani venere. Orti sunt[g] a Sabinis voto vere sacro.[2 h] Tenuere ab Aterno amne, ubi nunc ager Adrianus, et Adria colonia[i] a mari VII. M. pass. Flumen Vomanum:[j] ager Prætutianus,[k] Palmensisque. Item Castrum novum,[l] flumen Batinum,[m] Truentum[n] cum amne: quod solum Liburnorum[o] in Italia reliquum est. Flumen Albula:[p] Tervium, quo[3] finitur Prætutiana regio, et Picentium incipit. Cupra[q] oppidum, castellum Firmanorum:[r] et super id

—9 Vet. Dalec. *velantibus*.

CAP. XVIII. 1 Chiffl. *Piceni et*.—2 Gronov. et edd. vett. quædam, *voto vero sacro*. 'Omnino legendum est, *voto vere sacro*. Quid autem sit 'sacrum ver,' et quem in usum soleat voveri, notum est ex Strabonis l. v. sic legit et Chiffl.' *Dalec*.—3 Tolet. *Flumen Albula Tervium quo*; Salmant. *Flumen Albula Tessuinum quo*; Chiffl. *Flumina Albula Tervium quo*; Gronov. et al. vett. *Flu-*

NOTÆ

[f] *Piceni*] Nunc Abrutium ulterius dicitur, cum parte aliqua Marchiæ, ut vocant, Anconitanæ: sed qua mari fere utrumque alluitur.

[g] *Orti sunt*] Strabo, lib. v. pag. 228.

[h] *Voto vere sacro*] Emissa a parentibus juventute e finibus patriis, ut abirent in coloniam, voto Diis ante concepto, pro felici rei eventu. Vide Notas et Emend. num. 73.

[i] *Adria colonia*] *Atri*, in Abrutio ulteriore.

[j] *Vomanum*] *Vomano*. Meminit ejus Silius, lib. VIII. 'Statque humectata Vomano Adria.'

[k] *Prætutianus*] De eo Liv. lib. XXII. pag. 211. Nos de utroque dicemus, XIV. 8.

[l] *Castrum novum*] Ager Castranus in Piceno, Balbo, p. 129. Nunc rudera, in ora sinus Adriatici, in ulteriore Abrutio. *Calveno*.

[m] *Batinum*] *Tordino*, quod Interamnam alluit, *Teramo*. Idem qui Ματρῖνος Straboni dicitur lib. v. pag. 241. In Mss. Reg. 1. 2. *Vibatinum*.

[n] *Truentum*] Mela II. 4. 'Piceni littora excipiunt: in quibus Numana, Potentia, Cluana, Cupra, urbes: castra autem, Firmum, Adria, Truentinum: id et fluvio qui præterit, nomen est.' Nunc amnem, *Tronto*: *Torre di Seguro* locum vocant, ubi oppidum fuit. Castrum Truentinum et Cicero vocat, ad Attic. VIII. 18.

[o] *Liburnorum*] Qui ex adversa continente, hoc est, Illyrico, huc transgressi, oram hanc tenuere, ut iterum dicetur cap. seq.

[p] *Albula*] Nunc *Ragnola* accolæ vocant, in Marchia Anconitana. In ejus ostio Tervium oppidum fuit, Prætutianæ oræ novissimum. Ultra, Picentium regio est, ad Anconam usque. Vide Notas et Emend. num. 74.

[q] *Cupra*] Gruter. pag. 108. CVPRA MAR. hoc est, maritima, ad discrimen

colonia Asculum,[s] Piceni nobilissima. Intus, Novana: in ora,[t] Cluana,[4][u] Potentia,[v] Numana,[w] a Siculis condita. Ab iisdem[x] colonia Ancona, apposita promontorio Cumero in ipso flectentis se oræ cubito:[y] a Gargano CLXXXIV.[5] M. pass. Intus Auximates,[z] Beregrani,[a] Cingulani,[b] Cuprenses[c]

mina *Albulates, Suinum, Helvinum, quo.*—4 *Asculum, Piceni nobilissima, intus. Novana in ora: Cluana* Harduin. 1. 2. Miller. et Bipont. *Asculum. P. n. intus. N. in ora: Cluana* Franz. *Asculum, P. nobilissima. Intus Novana. In ora Cluana* Reg. Brot. 1. Ed. pr. Rom. Parm. Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Leyd. Frankf. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—5 'Ita bene Editio princeps et Reg. 1.' *Brotier.* *CLXXXIII.* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Leyd. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et

NOTÆ

alterius quæ montana dicitur. Κοῦπρα μαριτίμα Ptolem. III. 1. Fuit in ostio ejus fluvii, quem *Tosino* vocant, in Marchia Anconitana.

[r] *Firmanorum*] Nunc paulum a mari semotum oppidum Firmanorum, *Fermo.* Gruter. pag. 583. FIR. PICENO.

[s] *Asculum*] *Ascoli.* Gruter. p. 465. COLONIÆ. ASCVLANORVM.

[t] *Novana: in ora*] Nunc *Città Nuova* in ora maris Adriatici. Hic ager Foronovanus Piceni, de quo Balbus, apud Frontin. de Colon. pag. 104. Cluver. Ital. Antiq. lib. II. pag. 741. præpostera hujus loci interpunctione deceptus, longius a mari summovet. Sensus hujus loci est, duas esse in Piceno proprie appellato colonias: alteram intus, Asculum: in ora alteram, Novanam.

[u] *Cluana*] Fuit in ipso ostio fluvii quem *Chiento* vocant, quique Maceratam præterit: ubi nunc *Piano di S. Giacomo.* Meminit Mela loc. cit.

[v] *Potentia*] Ποτεντία in Piceno, Ptolem. III. 1. et Melæ loc. cit. Supersunt vestigia haud procul a portu Ricanatico, ubi Abbatia retinet nomen S. Mariæ ad pedem Potentiæ, ad amnem *Potenza.*

[w] *Numana*] Gruter. pag. 446. MVNICIP. NVMANAT. Νούμανα Ptol. et Melæ. Nunc *Humana.*

[x] *Ab iisdem*] Hoc est, a Siculis, ut ait Solinus, cap. 12. pag. 18. sive ut ait Strabo, lib. v. p. 241. a Syracusanis, qui Dionysii tyrannidem fugerant, condita Ancona est. Apud Gruter. pag. 465. COLON. ANCONITANOR. Promontorium cui assidet, Crumerum, *il Monte Guasco.*

[y] *Oræ cubito*] Id eleganter Mela II. 4. 'Exin illa in angusto duorum promontoriorum ex diverso coëuntium inflexu, cubiti imagine sedens, ac ideo a Græcis dicta Ἀγκὼν, inter Gallicas Italicasque gentes quasi terminus interest.'

[z] *Auximates*] Auximatis ager, in Piceno, Frontin. de Colon. pag. 102. Auximum oppidum, nunc *Osimo.* Ab Ancona XII. M. P. recedit in Austrum.

[a] *Beregrani*] In Prætutiis apud Ptolemæum, Βερέτρα pro Βερέγρα. In Piceno apud Frontin. pag. 108. Veragranus ager.

[b] *Cingulani*] A Cingulanis primæ regionis diversi. Horum Cingulanus ager in Piceno, apud Balbum, pag. 104. qui eadem lege teneri dicitur, qua Potentinus. Cingulum id oppidum appellatum Ciceroni ad Attic.

cognomine Montani, Falarienses,[d] Pausulani, Pleninenses,[6] Ricinenses,[e] Septempedani,[f] Tollentinates,[g] Treienses,[h] Urbesalvia Pollentini.[i]

XIX. (XIV.) Jungetur hic [1] [a] sexta regio, Umbriam complexa, agrumque Gallicum circa Ariminum. Ab Ancona

Franz.—6 *Plynienses* Vet. Dalec. *Planienses* Chiffl. Mox, in eodem codice *Tolenses* pro *Tollentinates*. Deinde, edd. vett. *Triacenses, urbs Salvia*; Pintian. *Trajanenses, urbs Salvia*; Vet. Dalec. *Triacenses, urbs Salvia*.

CAP. XIX. 1 Ita codd. Regg. ap. Brot. et Ed. pr. *Jungitur huic* conj. Harduin. *Jungitur his* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Frankf. Lugd. 1606.

NOTÆ

VII. 13. p. 212. Nunc quoque *Cingoli*, in Marchia Anconitana.

[c] *Cuprenses*] Oppidum Κοῦπρα μοντάνα Ptolem. in Piceni mediterraneis urbibus, prope 'Ripam Transonam,' ut testatur hujus loci Episcopus D. Azolinus, apud Holsten. in Ital. p. 137.

[d] *Falarienses*] Falerionensis et Pausulensis ager in Piceno apud Balbum, pag. 105. et 106. Prioris oppidi rudera nomen servant, *Faleroni*, haud procul Tennæ fluvii fontibus. Alterius, quod Pausulæ in Itiner. Anton. dicitur, in *Monte dell' Olmo*, ex adverso Maceratæ, extant ruinæ. In Marchia Ancon. utrumque. In decretis Hilari Papæ, pag. 249. 'Justo Faberino: Claudio Pausalano:' Ubi nos sic emendamus: 'Justo Falerino: Claudio Pausulano.' Pleninenses vero adhuc obscuri. An porro satius legi *Plestinenses?* Nam in decretis Symmachi, pag. 264. subscribit, 'Florentius Blestinensis.'

[e] *Ricinenses*] Ager Recinensis et Ricinensis apud Front. p. 107. Oppidi vestigia ad ripam Potentiæ fluvii, millibus passuum duobus a Macerata. In vet. lapide apud Holsten. p. 137. RICINIENSES.

[f] *Septempedani*] Oppidum Σεπτέμπεδα Ptolem. et Frontino, p. 107. Septempeda, in Piceno. Id nunc *San-Severino*, ad amnem Potentiam, Cluverio, Ital. lib. II. p. 738. probante Holstenio, in Ital. p. 136.

[g] *Tollentinates*] Tolentinus ager, in Piceno, apud Front. p. 108. In vetere inscript. apud Cluver. p. 739. MVNICIP. TOLLENTIN. Et nunc *Tollentino*.

[h] *Treienses*] Treensis ager, Frontino, in Piceno, p. 108. Apud Gruter. p. 446. COL. AVXIM. ET. MVNICIP. NVMANAT. ORDO. ET. PLEBS. TREIENSES. Oppidi vestigia extare manifesta ad ripam Potentiæ amnis, infra *S. Severino*, sub *Montecchio*, auctor est Holsten. pag. 739.

[i] *Urbesalvia Pollentini*] Jungenda hæc simul: aut alphabeti ordo perturbabitur: intelligendumque Urbesalviæ, sive Urbis Salviæ oppidanos cognominari Pollentinos: sicuti ipsam Urbem Salviam, Pollentiam quoque dictam. Citatur enim a Livio lib. XXXIX. p. 501. colonia Pollentia in Picenum deducta. Ptolem. III. 1. Οὔρβα Σαλουΐα. Balbo, in Piceno, pag. 347. Ager Urbis Salviensis. Nunc est *Urbisaglia*, ad ripam amnis *Chiento*, seu Cluenti.

[a] *Jungetur hic* [*Jungitur his*] Picentibus. Vel forte rectius *huic*, sextæ videlicet regioni.

Gallica ora incipit, Togatæ Galliæ[2][b] cognomine. Siculi et Liburni plurima ejus tractus tenuere, inprimis Palmensem, Prætutianum, Adrianumque agrum. Umbri eos expulere, hos Etruria, hanc Galli.[c] Umbrorum gens antiquissima Italiæ existimatur, ut quos Ombrios[3][d] a Græcis putent dictos, quod inundatione terrarum imbribus superfuissent. Trecenta eorum oppida[e] Tusci debellasse reperiuntur. Nunc in ora flumen, Æsis:[f] Senogallia.[g] Metaurus[h] fluvius: coloniæ,[4][i] Fanum[j] Fortunæ, Pisaurum[k] cum amne. Et intus[l] Hispellum,[5] Tuder. De cetero[m] Amerini,[n] Atti-

Dalec. Elz. et Gronov.—2 *Togata Gallia* Vet. Dalec.—3 '*Ombricos* Herod. in Clio.' *Mitallerize.* Mox, Elz. Dalec. Gronov. al. *superfuissent* CCC. *Eorum, &c.*—4 Ita Chiffl. aliique codd. ap. Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *colonia* edd. vett. ante Harduin.—5 *Et intus Pellum*

NOTÆ

[b] *Togatæ*] Et Cisalpinæ.

[c] *Hanc Galli*] Boii Lingonesque, Etruscos atque Umbros agro pepulere, Liv. lib. v. p. 98. Vide et Strabon. lib. v. p. 216.

[d] *Quos Ombrios*] Ita Solinus, cap. 2. p. 13. ex M. Antonio, quem laudat. Stephano Ὀμβρικοὶ et Ὄμβροι.

[e] *Trecenta eorum oppida*] Cato in Excerptis Orig. p. 136. (si tamen verus is fœtus est Catonis, et non subdititius:) habet hæc totidem verbis.

[f] *Æsis*] Αἶσις ποταμὸς, μεταξὺ Ἀγκῶνος, καὶ Σηνογαλλίας, inquit Strabo, lib. v. p. 227. inter oppida duo, Anconam, et Senogalliam: nunc *Fiumesino*, quasi *Esino Fiume*. Fuit et amni colonia cognominis, COL. ÆSIS, in vetustis inscriptionibus apud Gruterum, pag. 446. et Reines. pag. 404. Unde Æsinatem ex Umbria caseum commendat inprimis auctor, libro hujus operis undecimo, cap. 97.

[g] *Senogallia*] Σήνα Γάλλικα Ptolem. III. 1. in Semnonibus. Silius lib. VIII. 'Et Senonum de nomine Sena Gallorum a populis traxit per sæcula nomen.' Senones Gallos Alpes transgressos habuit conditores: nunc *Singaglia*, in Ducatu Urbini. In decretis Symmachi Papæ, p. 264. 'Venantius Senogalliensis Episcopus.'

[h] *Metaurus*] Melæ II. 4. flumen Metaurus. Nunc *Métaro*, vel *Mitro*: Urbini Ducatum præterluit, in Adriamque devolvitur.

[i] *Coloniæ*] Ita scripsi, ex Mss. pro *Colonia*: ut sequentibus tribus oppidis vox eadem præterea communicetur.

[j] *Fanum*] Melæ, loc. cit. Colonia Fanestris. In decretis Symmachi Papæ, p. 259. 'Vitalis Fanastris' Episcopus subscribit. Gruter. p. 475. ORIVNDVS. COLONIA. IVLIA. FANO FORTVNÆ. Nunc *Fano*, in Ducatu Urbinate.

[k] *Pisaurum*] Gruter. pag. 433. COLONIARVM. PISAVR. ET. FANEST. Deducta colonia est ab Antonio, ut Plutarchus docet in ejus Vita, pag. 943. Sed et prius quoque, anno fere Urbis 569. ut ex Velleio liquet, lib. I. Nunc oppido *Pésaro*, amni *Foglia* nomen est, in Ducatu Urbinate.

[l] *Et intus*] Subintellige, coloniæ

diates,[o] Asisinates,[6] [p] Arnates,[q] Æsinates,[r] Camertes,[s] Casuentillani,[7] [t] Carsulani,[u] Dolates cognomine Salentini, Fulginates,[v] Foroflaminienses,[w] Forotulienses, cognomine Concupienses:[8] Forobrentani,[9] Forosempronienses,[x] Iguini,[y] [10] Interamnates, cognomine Nartes:[z] Mevanates,[a] Me-

Chiffl.—6 'Ita bene Rezzonicus ex Inscriptt. vett.' *Brotier.* *Asirinates* edd. vett.—7 *Casuentini* Vet. Dalec.—8 'Ita Mss. Reg. et editio princeps. Sine auctoritate in recentioribus editionibus emendatum: *Forojulienses, cognomine Concubienses.*' Brotier.—9 Sic ex codd. emendavit Harduin. consentiente Chiffl. *Forobremitani* exhibent edd. vett.—10 'Ita cod. Reg. 1. editio princeps, et vetus Inscriptio apud Rezzonicum. Dicti quoque sunt *Igurini*, nunc

NOTÆ

intus: ut superiores duæ in ora. Gruter. pag. 351. COL. JVL. HISPELLI. Et pag. 19. COLONIÆ TVDERTIS, reperta inscriptio Tuderti, quod vulgus nunc *Todi* vocat, ad Tiberim. Apud Frontin. p. 93. Colonia Fida Tuder. Hispellum nunc castrum est prope Fulginium, *Ispello* et *Spello*. In decretis Felicis Papæ, p. 255. 'Epiphanio Spellati.'

[m] *De cetero*] Alterius generis, inquit, oppida: nec jam coloniæ, sed municipia, vel libera, vel stipendiaria.

[n] *Amerini*] Ab Ameria, quæ nunc *Amelia*, in Ducatu Spoletino.

[o] *Attidiates*] In Marchia Anconitana, ad fontes amnis Æsis, oppidum est *Fabriano*: cujus in agro Attidiatium pagus est, *Attigio*. Vetus Inscr. apud Holsten. p. 83. R. P. ATTIDIAT.

[p] *Asirinates* Mss. omnes, pro *Asisinates*, ab Asisio, hujus nunc etiam nominis oppido, D. Francisci cultu ac religione satis claro, de quo etiam Ptolemæus in Umbria. Gruter. p. 21. MVNICIP. ASISINATIVM.

[q] *Arnates*] Ab Ἄρνα oppido Vilumbrorum, apud Ptolem. III. 1. Nunc *Civitella d'Arno*, trans Tiberim, ex adverso Perusiæ.

[r] *Æsinates*] Oppidum Ptolemæo, Αἶσις. Apud Gruter. p. 446. COL. ÆSIS, ad amnem cognominem de quo supra, in Marchia Anconitana: nunc *Iesi*.

[s] *Camertes*] Oppidum Camerinum: nunc quoque *Camerino*, in Marchia Anconitana.

[t] *Casuentillani*] Casentinum oppidum, apud Frontin. p. 83. pro *Casventinum*. Gruter. p. 411. MVNICIPI. CASVENTINORVM.

[u] *Carsulani*] Oppidum Carsulæ: Tacito Hist. III. p. 77. ager Carsulanus. Apud Plin. Jun. Epist. I. 4. 'Quantum copiarum in Ocriculano, in Narniensi, in Carsulano, in Perusino tuo?' Nunc jacet: rudera in Ducatu Spoletino, in itinere a Narnia Perusium, ad diversorium Carsulam.

[v] *Fulginates*] Fulginium, *Foligno*, in Ducatu Spoletino. Gruter. p. 347. FVLGINIA.

[w] *Foroflam.*] Φόρος Φλαμινίου, Ptolem. III. 1. Gruter. p. 347. CIVITAT. FORO. FLA. Nunc est castellum *Forfiamma*, millibus passuum duobus a Fulginio.

[x] *Forosempron.*] Φόρος Σημπρωνίου Ptolem. loc. cit. nunc *Fossombrone*, in Ducatu Urbinate.

[y] *Iguini* [*Igurini*] Inscriptio apud Gruter. p. 347. CIVITAT. IGVVINORVM.

vanionenses,[11] [b] Matilicates: [c] Narnienses, quod oppidum Nequinum [d] antea vocatum est: Nucerini [e] cognomine Favonienses, et Camellani: [f] Ocriculani,[12] [g] Ostrani,[h] Pitulani,[i] cognomine Pisuertes, et alii Mergentini: Pelestini,[13] Sentinates,[j] Sarsinates,[k] Spoletini,[l] Suasani,[m] Sestinates,[n]

Gubbio.' Brotier. *Iguini* etiam Dalec. Elz. et Gronov. *Iguvini* aliæ edd. '*Ligunini* ex inscripto vetusto lapide Aldus in Comment. Cæs. *Inginini* Vet.' *Dalec.* *Inguini* Lugd. Erasmi. Mox, pro *Nartes*, Gronov. *Naries*.—11 *Mevaniolenses* Harduin. 1. *Mevanienses* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *Mevanionenses* Harduini codd. et Vet. Dalec. cum edd. Harduin. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—12 *Otriculani* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov. '*Ocriculani* legendum ab 'Ocriculo' Vilumbrorum oppido; cujus meminit et Ptolemæus III. 1.' *Dalec.* Pro *Camellani*, quod firmant Ed. pr. et Inscriptt. vett. ceteræ edd. *Camelani*. —13 *Pestini* Vet. Dalec. Mox in Chiffl. *Spolentini, Suarrini;* Vet. Dalec.

NOTÆ

Nunc *Eugubio*, in Urbini Ducatu. Iguvium Ciceroni ad Attic. VII. 13. p. 212. et Nonio, verbo 'Apisci:' et in 'Projicere,' Iguvini. Vide tractatum singularem Augustini Steuchi Eugubini, de nomine Urbis suæ.

[z] *Nartes*] Gruter. p. 422. CIVITAS INTERAMNATIVM. NARTIVM. Ab amne Nare, cui appositum oppidum, quod nunc *Terni* vocant.

[a] *Mevanates*] A Mevania oppido, *Bevagna*, in Ducatu Spoletino, ad amnem Clitumnum. Μηουανία Ptolem. III. 1. Mevania Lucano I. 473. In decretis Felicis Papæ, p. 255. 'Innocentio Mibanati,' pro 'Mevanati.'

[b] *Mevanionenses*] A Mevanione, seu minore Mevania. Vide Notas et Emend. num. 75.

[c] *Matilicates*] Matilica oppidum, Frontino, pag. 106. hodieque hujus nominis, *Matelica*, in Marchia Anconitana. In decretis Felicis Papæ, pag. 255. 'Equitio Matellicati.'

[d] *Nequinum*] Apud Gruter. pag. 196. DE SAMNITIBVS. NEQVINATIBVSQVE. A Nare fluvio, quo alluitur, alterum nomen habet 'Narni,' teste Livio lib. X. p. 173.

[e] *Nucerini*] Νουκερία colonia Ptolemæo III. 1. in Olumbris: hodie *Nocera*, inter Asisium et Camerinum.

[f] *Camellani*] Id cognomen Nuceriæ alterius fuit, quæ Favoniæ vicina fuit. Camiliani prope Nuceriam fieri mentionem, in vetere quodam instrumento, scribit Holsten. in Ital. pag. 92.

[g] *Ocriculani*] Sic Mss. et Gruter. pag. 422. Straboni, lib. V. pag. 227. Ὀκρίκλοι. Nunc *Otricoli*, in limite Ducatus Spoletini, infra Narniam, ab Otriculo vetere, ubi Ecclesia S. Victoris, aliquantum dissitum.

[h] *Ostrani*] Oppidum Ὄστρα Ptolemæo, in Semnonibus mediterraneum. Nunc extant vestigia sub *Monte Nuovo*, ad ripam Misæ fl. qui juxta Senogalliam in mare influit. Vinc. Mar. Cimarelli, Hist. Gall. Senon. II. 4.

[i] *Pitulani*] Et Pitulum ab his diversum, jam in prima regione vidimus.

[j] *Sentinates*] Frontino de Colon. p. 107. 'Sentis oppidum.' Apud Gruter. p. 467. ORDO. ET. PLEBS. SENTINATI. Σεντινάτων meminit Dio lib. XLVIII. p. 364.

[k] *Sarsinates*] Apud Gruter. pag. 1095. SARSINATIVM. Iidem Sassi-

Suillates,[o] Tadinates,[p] Trebiates,[q] Tuficani,[r] Tifernates cognomine Tiberini,[14] [s] et alii Metaurenses:[t] Vesionicates, Urbanates cognomine Metaurenses, et alii Hortenses:[u] Vettonenses,[15] [v] Vindenates,[w] Viventani. In hoc situ in-

Spoletini, Suarreani; Gronov. et al. vett. *Spoletini Suarrani.*—14 *Tibernates c. Tiberini* Chiffl. *Tifernates cognomine Tiburini* Vet. Dalec. *Tifernates c. Tibertini* edd. vett. et Gronov. Mox, Chiffl. *Vesinicates.* Pro *Urbanates* edd. vett. et Gronov. *Urbinates.*—15 *Mettionenses* Chiffl. *Vettionenses* edd. vett. et Gronov. Mox, *Vindinates* edd. vett. item Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Vindenates* Ed. pr. et Inscriptt. vett. ap. Brotier.

NOTÆ

nates dicti, apud Martial. III. 58. et apud ipsum Gruterum, pag. 322. 474. 923. aliasque. Nunc etiam *Sassina,* in limite Romaniolæ, ad Sapim flumen, *Savio.*

[l] *Spoletini*] Spoletum *Spolete.*

[m] *Suasani*] Ut prius Asirinates, pro *Asisinates* dicti: sic modo Suarani in Mss. pro *Suasani.* Fuit in Senogalliensi agro Ducatus Urbini. Situm oppidi, ac vestigia, describit accurate Cimarellus II. 5.

[n] *Sestinates*] Prope fontes Pesauri fluminis, Monasterium esse ait Cluverius Ital. lib. II. pag. 622. cui *Sestino* nomen. Apud Gruter. pag. 108. SESTINO.

[o] *Suillates*] Nunc *Sigello,* in limite Marchiæ Anconitanæ, haud procul Iguvio. Cluver. Ital. lib. II. pag. 617.

[p] *Tadinates*] Tadinarum mentio apud D. Gregor. referente Holsten. in Ital. pag. 85. Vestigia inter Noceram et Gualdum, in confinio Ducatus Spoletini, et Marchiæ Ancon. conspici etiamnum ait.

[q] *Trebiates*] Ab oppido Trebia, nunc *Trevi,* inter Fulginium et Spoletum. Itiner. Hierosol. 'Spoleto Trevis, XII. Fulginis, V.'

[r] *Tuficani*] Ptolemæo III. 1. 'Ιούφικον in Olumbris, pro Τούφικον. Frontino, pag. 108. Tuficum oppidum. Fuit, auctore Holsten. in Ital. p. 91. inter Matelicam et Fabrianum, prope Attidium.

[s] *Tiberini*] Hi ab amne Tiberi, isti a Metauro fluvio, quem accoluere, nomen sortiti sunt. Tifernum Tiberinum, *Città di Castello:* Metaurense, *S. Angelo in Vado,* in Ducatu Urbinate. In decretis Hilari Papæ, pag. 250. subscribit 'Lucifer Tifernis Metauris.' Et in decretis Symmachi, p. 265. 'Innocentius Direntium Tiberinorum:' credo, pro 'Tifernatium Tiberinorum.' Plinius Junior, Epist. IV. 1. 'Oppidum est prædiis nostris vicinum. Nomen est Tiferni Tiberini.'

[t] *Metaurenses*] A Metauro rursum Urbinatibus his cognomen: nunc *Castel Durante.* Cimarell. II. 2.

[u] *Hortenses*] Horum oppidum Urbinum, nobis *Urbin:* Ducatus titulo nobile.

[v] *Vettonenses*] Antonino, Vetona, XIV. M.P. a Perusio. Nunc *Bettona,* infra Assisium. Apud Gruter. pag. 487. R. P. VETTONENSIVM.

[w] *Vindenates*] Apud Gruter. p. 411. MVNICIP. CASVENTINORVM. VINDENATIVM. V. B. ET. QVIDQVID, &c. Scriptum haud-dubie fuit, VIB. hoc est, Vibentanorum, quos cum Vindenatibus conjungit auctor. Vibentani enim, pro Viventanis, ut in Saloninæ nummo e Gaza regia, BENERI. GENETRICI. pro VENERI. Et in Trajani nummo, DANVVIVS, vicissim, pro DANVBIVS.

teriere Feliginates, et qui Clusiolum tenuere supra Interamnam: et Sarranates, cum oppidis, Acerris,[x] quæ Vatriæ [16] cognominabantur, Turocelo, quod Netriolum.[17] Item Solinates Curiates,[18] Fallienates, Apiennates. Interiere et Arienates cum Crinovolo, et Usidicani, et Plangenses, Pisinates, Cælestini. Ameriam suprascriptam Cato [y] ante Persei bellum conditam annis DCCCCLXIV.[19] prodidit.

XX. (XV.) Octava regio determinatur Arimino, Pado, Apennino. In ora fluvius Crustumium,[a] Ariminum [b] colonia cum amnibus Arimino et Prusa.[1] Fluvius hinc Rubico,[c] quondam finis [d] Italiæ. Ab eo Sapis,[e] et Vitis, et Anemo: Ravenna Sabinorum [f] oppidum, cum amne Bedese,[g] ab

—16 Gronov. *quæ Vafriæ.*—17 *Vetriolum* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—18 Ita ex codd. emendavit Harduin. consentiente Chiffl. ita quoque edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Suriates* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Leyd. Frankf. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—19 Chiffl. *DCCCCLXIII.*

CAP. XX. 1 Ita codd. Regg. Ambrosian. et Ed. pr. *Arimino et Aprusa*

NOTÆ

[x] *Acerris*] Aliæ sunt Acerræ in prima regione, de quibus Livius, lib. XXIII. pag. 233. Stephani forte 'Αχέῤῥαι, μεταξὺ τοῦ Πάδου καὶ τῶν 'Αλπέων. De his multa Cluver. Ital. lib. I. pag. 244.

[y] *Cato*] Sic Annius quidem Viterbiensis in falsis Excerptis Originum, quæ Catoni ascripsit, pag. 141.

[a] *Crustumium*] Rapax Crustumium Lucano II. 406. cum oppido cognomine, non procul Arimino, inquit Schol. Lucani Sulpicius. Nunc *Conca* dicitur, inter Pisaurum, (ubi oræ lustrandæ cap. sup. Plinius finem fecit,) et Ariminum, in Adriam labens.

[b] *Ariminum*] Nunc *Rimini*. Gruter. p. 481. COLON. ARIM. Hanc amnes duo alluunt: latere meridiano, *Ausa*: septemtrionali, *Marecchia*. Hic Plinio, Ariminum: ille Aprusa, dicti. Vide Raph. Adimari de Situ Arimin. p. 49.

[c] *Rubico*] Nunc *Luso*, ut egregie demonstrant, tum scriptor citatus, de situ Arimin. pag. 15. tum Jacob. Villanius, libro cui titulum fecit, 'Ariminensis Rubicon.' Deductam eo coloniam, anno Urbis 486. ex Velleio, lib. I. scimus, Sempronio, Appioque Coss.

[d] *Quondam finis*] Ante divisionem Italiæ ab Augusto factam. Vide Lucan. I. 215.

[e] *Ab eo Sapis*] Hæc fluviorum nomina: Sapis Cæsanam alluit, unde et *Savio* et *Rio di Cesena* dicitur a Baccio de Vinis Ital. lib. V. pag. 263. Vitis est *Bevano*: Anemo deinde sequitur, quem *Montone* vocant: qui Ravennam a septemtrione alluit. Ex his prioris tantum fluvii mentio in vetusto lapide apud Reinesium, pag. 479. INTER. PONTEM. SAPIS. &C.

[f] *Sabinorum*] A Sabinis conditum. Sed prius a Thessalis, ut auctor est Strabo lib. V. pag. 214.

Ancona CV. M.[2] pass. Nec procul a mari, Umbrorum[h] Butrium.[3] Intus coloniæ: Bononia,[i] Felsina vocitata, cum princeps Etruriæ[j] esset: Brixillum,[4 k] Mutina,[l] Parma, Placentia. Oppida: Cæsena,[m] Claterna, Forum[n] Clodii, Livii,[o] Popilii,[5] Truentinorum, Cornelii: Faventini,[p] Fiden-

Gronov. Harduin. et edd. recentt.—2 Ita ex codd. emendavit Harduinus, cum antea legeretur *CII. M.*—3 *Umbrorum Brutium* Chiffl.—4 *Brixella* Pintian. Mox, *Mutina parva* Chiffl.—5 *Pompilii* Vet. Dalec. Mox, pro *Truen-*

NOTÆ

[g] *Bedese*] Nunc *Ronco* et *Bedese* vocant: Ravennam fere cingit a meridie.

[h] *Umbrorum*] Subintellige oppidum, ab Umbris conditum. Βούτριος τῆς Ῥαουέννης πόλισμα, Straboni lib. v. pag. 214. et Stephano. Ptolemæo III. 1. in Cenomanis, male.

[i] *Bononia*] Mela II. 4. 'Mutina et Bononia coloniæ Romanorum.' A quibus deducta colonia fuerit diversis temporibus, colligit Cluverius Ital. lib. I. pag. 283. Adde Dionem lib. L. pag. 422. De Felsinæ cognomine Pseudo-Cato, in Excerptis, pag. 135.

[j] *Etruriæ*] Rebus Tuscorum florentibus, cum universa quoque Italia Tyrrhenia nuncuparetur.

[k] *Brixillum*] Vel Βρίξελλον, ut Ptolem. III. 1. in Gallia Togata. Nunc *Bressello*, ad Padum, in limite Ducatus Mantuani.

[l] *Mutina*] *Modene*. Colonia Livio lib. XXXIX. pag. 504. et Parma quoque: de qua speciatim apud Gruter. inscriptio, pag. 492. COL. IVL. AVG. PARM. Placentiam coloniam esse factam belli secundi Punici anno primo, scribit Ascon. Pedian. ad Orat. Cic. in Pison. pag. 2. 'Sub adventum in Italiam Hanibalis,' Velleius lib. I.

[m] *Cæsena*] Nunc quoque *Cesena*, ad amnem *Savio*. Claternam prope Bononiam, jam tum D. Ambrosii ævo in ruinis jacuisse, vidit Holsten. in Ital. pag. 14.

[n] *Forum*] Quid Fora essent, diximus cap. 5. Forum porro, ne turbetur series elementorum, singillatim in his omnibus repetendum: ut sit Foro-Claudii, Foro-Livii, Foro-Popilii, vel Populi: Foro-Truentinorum, Foro-Cornelii.

[o] *Livii, &c.*] *Livii*, apud Anton. male *Julii:* nunc *Forli*, in Romaniola Popilii, quatuor a Foro Julio mill. pass. *Forlimpopolo:* sæpius *Forli piccolo*, seu Forum Livii minus vocitatum. *Truentinorum*, in vet. inscr. apud Gruter. p. 492. FORODRVENT. Hodie *Bertinoro*, haud procul Arimino. *Cornelii*, nunc *Imola* est, in Romaniola, ut recte Cluverius probat, Ital. lib. I. p. 290. Hoc loco libri vulgati *Cornelii*, *Laccini*, fere exhibent: sed posteriorem vocem, cum nec ulli eam Mss. codices agnoscant, nec oppido ulli eo nomine Geographorum quisquam adjudicet, intrepide induximus. De foro Cornelii, Prudentius περὶ στεφάνων, Hymn. IX. in S. Cassianum: 'Sylla Forum statuit Cornelius: hoc Itali urbem Vocitant ab ipso conditoris nomine.'

[p] *Faventini*] *Faënza*, in Romaniola. Fidentini, a Fidentia, qua de Ptolem. III. 1. in Togata Gallia: ubi nunc *Borgò di S. Domnino*, ultra Cremo-

tini, Otesini,[q] Padinates, Regienses[r] a Lepido, Solonates,[s] Saltusque[7][t] Galliani qui cognominantur Aquinates: Tannetani,[8][u] Veleiates[v] cognomine veteri Regiates: Umbranates. In hoc tractu interierunt Boii, quorum tribus CXII. fuisse auctor est Cato: item Senones, qui ceperant Romam.[w]

(XVI.) Padus e gremio[9] Vesuli[a] montis celsissimum in cacumen Alpium[b] elati,[10] finibus Ligurum Vagiennorum,[c]

tinorum margo edd. Dalec. et Gronov. *Brintanorum.*—6 *Cornelii, Laccini, Faventini,* Gronov. et al. vett. *Cornelii, Licinii, Faventini* Chiffl.—7 Ita codd. Regg. Brot. Vatic. Riccard. et Medicæi; nec aliter Ed. pr. Rom. et aliæ antiquiss. *Saltesque* Harduin. 1. 2. 3. et recentt.—8 *Tannitani* Regg. Brot. Chiffl. Riccard. et Medic. *Tanetani* edd. vett. item Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. Mox pro, *cognomine veteri Regiates,* quod ex conjectura Rezzonici recepit Brotier, *c. Vecteri: Regiates* exhibent Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *c. Vecteri: Vagiates* Pinet. Deinde *Umbanates* Chiffl. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Umbinates* Vet. Dalec. 'Immo *Umbranates;* nam *Umbinates* in sexta regione censentur.' *Gelen.*—9 *Padus gremio* Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz.—10 Ita codd. Harduini, Dalec. et Chiffl. item edd. Harduin. et recentt. *in cacumen elati* Gronov. et edd.

NOTÆ

nam Padumque, in limite ditionis Mediolanensis: ut recte Cluver. lib. I. pag. 268.

[q] *Otesini*] Vetus inscript. apud Cluver. lib. I. pag. 282. REIP. OTESINORVM. Padinates, ubi nunc castellum *Bondeno,* ad Panari, Padique confluentes, ut Cluverius conjicit, loc. cit.

[r] *Regienses*] Regium Lepidum colonia dicitur a Ptolem. loc. cit. Nomen ab Æmilio Lepido habet: nunc *Reggio,* in Ducatu Mutinense.

[s] *Solonates*] Gruter. pag. 1095. SOLONATIVM. ARIMINENSIVM. Nunc *Citta del Sole,* IV. mill. pass. supra Forum Livii.

[t] *Saltusque* [*Saltesque*] Non *Saltusque:* ut prius: neque enim nemorum, sed populorum nomina nunc quæruntur.

[u] *Tannetani*] Antonino, Tannetum, octavo a Parma lapide. Τάννητον Ptolem. III. 1. in Togata Gallia. Nunc *Tanedo.*

[v] *Veleiates, &c.*] Rectius forte legeretur, *Veliates, cognomine veteri Regiates:* id enim ordo literarum exigit, ne interturbetur.

[w] *Ceperant Romam*] Brenno duce. Vide Liv. lib. V. p. 98. et 99. Polyb. lib. II. pag. 150. Paul. Diac. Rerum Longob. XI. 24. Id vero contigit anno Urbis CCCLXIV. XIV. Kal. Sextiles, ut ait Tacitus Annal. XV. pag. 254. De Boiorum excidio, vide Polyb. lib. II. De Senonum clade, Florum I. 13.

[a] *E gremio Vesuli*] *Le Mont Visoul,* in Sabaudia. Hæc verbis totidem Martianus lib. VI. de Italia, pag. 205. et Mela II. 4.

[b] *Cacumen Alpium*] Ita Mss. et Martianus: hoc est, qui plurimum inter Alpinos montes assurgat.

[c] *Vagiennorum*] De his egimus, cap. 7.

visendo fonte[d] profluens, condensque sese cuniculo, et in Forovibiensium[e] agro iterum exoriens, nulli amnium claritate inferior: Græcis[11] dictus Eridanus, ac pœna Phaëthontis illustratus: augetur ad Canis ortus liquatis nivibus: agris quamvis torrentior,[12 f] nil tamen ex rapto sibi vindicans, atque ubi liquit agros, ubertate largior: trecentis M. pass. a fonte addens meatu[13] duodenonaginta, nec amnes tantum Apenninos Alpinosque navigabiles capiens, sed lacus quoque immensos in eum sese exonerantes, omni numero XXX. flumina[g] in mare Adriaticum defert. Celeberrima ex iis, Apennini latere jactum Tanarum:[h] Trebiam Placentinum:[i] Tarum,[j] Inciam, Gabellum, Scultennam, Rhenum:[k] Alpium vero Sturam,[l] Orgum,[14] Durias duas,[m]

vett. Mox *Ligurum Gabiennorum* Vet. Dalec.—11 Vet. Dalec. *a Græcis.* Paulo post, Chiffl. *inlustratus: a. ad C. ortum.*—12 Ita codd. Harduin. et Dalec. cum edd. Harduin. et recentt. *agris, quam navigiis torrentior* edd. vett. et Gronov. Vid. Not. Var. Mox *vendicans* codd. Dalec. et Chiffl.—13 Margo edd. Dalec. et Gronov. *meatui*, ut sit Padi cursus P. 3088.—14 Sic codd. Chiffl. et Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.

NOTÆ

[d] *Visendo fonte*] Singulari, mirabili, conspicuo: quoniam videlicet mediis diebus æstivis velut interquiescens semper erat, ut dictum est II. 106. Sic idem Plinius, X. 44. upupam dixit, 'crista visendam plicatili.'

[e] *Forovibiensium*] In parte Vibieni agri, inquit Martianus, quod idem est. De Foro Vibii, cap. seq.

[f] *Agris quamvis torrentior*] Quamvis auctus, inquit, in adjacentes agros Padus irruat, fœcundiores illos reddit humectando, et ubertatem eis largiendo: non exhauriendo vastat, aut depopulatur. Vide Notas et Emend. num. 76.

[g] *XXX. flumina*] Martianus, loc. cit. et Solinus cap. 2. p. 14. Ad XL. hodie Geographi numerant, quorum XV. læva recipit ripa, reliqua dextera.

[h] *Tanarum*] *Tanaro*, nobis *le Taner.* In Padum influit juxta oppidum *Bassignano*, in Liguria.

Trebiam Placent.] Trebia, clade Romanorum insignis, Placentinos irrigat campos, unde ei legitimum Placentini cognomen. Vulgo *Trebbia.*

[j] *Tarum*] *Taro*, per agrum Parmensem decurrit. Niciam *Lenza* vocant accolæ Brixellenses. Gabellum, *la Secchia*, Mantuani, quorum in agro ex adverso Mincii confluentis in Padum delabitur. Scultennam *Panaro* Ferrarienses, quorum in extrema ditione is Padum subit.

[k] *Rhenum*] Hunc Silius lib. VIII. non Rhenum absolute, sed parvum Rhenum appellavit, ut a Germanico eum Rheno distingueret: 'Parvique Bononia Rheni,' inquit: nam Bononiam Rhenus præfluit, quem accolæ *Reno* vocitant.

[l] *Sturam*] Stura nomen hodieque retinet, haud procul Augusta Taurinorum. Orgum *Orco* vocant accolæ. Vide Notas et Emendationes num. 77.

[m] *Durias duas*] Ita libri omnes:

Sessiten,[n] Ticinum,[o] Lambrum, Adduam, Ollium, Mincium. Nec alius amnium tam brevi spatio majoris incrementi est. Urgetur quippe aquarum mole, et in profundum agitur, gravis terræ, quanquam deductus [15] [p] in flumina, et fossas inter Ravennam Altinumque per CXX. M. pass. tamen qua [16] largius vomit, septem maria dictus facere.

Augusta fossa [17] Ravennam trahitur, ubi Padusa [q] vocatur, quondam Messanicus appellatus. Proximum inde [r] ostium magnitudinem portus habet, qui Vatreni [s] dicitur, quo Claudius [t] Cæsar, e Britannia triumphans, prægrandi illa domo verius quam nave intravit Adriam.[u] Hoc ante Eridanum ostium dictum est, aliis Spineticum,[18] ab urbe

Morgum edd. vett. et Gronov.—15 Margo edd. Dalec. et Gronov. *diductus.*—16 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. et recentt. *Altinumque CXX. M. pass. tamen quia* edd. vett. et Gronov.—17 'Ita bene codd. Regg. 1. 2. sic quoque esse emendandum recte viderunt Cluverius et Rezzonicus.' *Brotier.* *Augusta fossa* edd. vett. item Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—18 Vet. Dalec. *Spireticum.* Mox codd. Chiffl. et

NOTÆ

etsi ex Grammaticorum legibus *duos* rectius videatur. Duria minor, *la Petite Doire*, Taurinensem agrum ; Major, *La Doire*, Montisferrati partem alluit, quæ Boream spectat.

[n] *Sessiten*] Qui Sessis Ennodio dicitur : Vercellensibus accolis *la Sesia.*

[o] *Ticinum*] *Tesino.* Papiam alluit, *Pavie*, cui et suum nomen impertit. Lambrum *il Lambro* vocant, et *fiume di Marignano :* inter Ticinum et Placentiam : mox Addua, supra Cremonam, Pado excipitur: Ollius, *Oglio*, inter Cremonam et Mantuam. Hanc denique Mincius alluit, *Menzo.* Ulvosum Lambrum, cœruleum Adduam, pigrum Mincium appellat Sidonius I. 5. De amne Addua multa Cassiodorus pereleganter XI. 14.

[p] *Quanquam deductus*] Divisus, distractusque plurimis, inquit, manu factis fossis, fluminibusque, inter Altinum et Ravennam, CXX. M. passuum spatio Padus attenuatur, exhauriturque : nihilominus qua parte majorem evomit vim aquarum, non stagna sive paludes, sed maria septem facere dicitur.

[q] *Ubi Padusa*] Virgil. Æneid. XI. 457. 'Piscosove amne Padusæ.' Quem in locum Servius: 'Padusa,' inquit, 'pars est Padi, quæ quibusdam locis facit paludem, quæ plena est cygnorum.' Loci hujus intellectus est Padum ea parte, qua Ravennam fossa trahitur, Padusam vocari, quondam etiam ibi Messanicum appellatum.

[r] *Proximum inde*] Padusa, seu Padi ostium, nunc *Porto di Primaro.*

[s] *Qui Vatreni*] Ab amne Vatreno, de quo mox, in Padum influente.

[t] *Claudius*] Anno U. C. DCCXCVII. C. Crispo II. T. Statilio, Coss. Dio, lib. LX. p. 680.

[u] *Adriam*] Mare Adriaticum. Sic Horat. I. Od. 33. 'Fretis acrior Adriæ.'

Spina, quæ fuit[v] juxta, prævalens, ut Delphicis[w] creditum est thesauris, condita a Diomede. Auget ibi Padum Vatrenus[x] amnis, ex Forocorneliensi agro.

Proximum inde ostium Caprasiæ,[y] dein Sagis, inde Volane,[19][z] quod ante Olane vocabatur. Omnia ea flumina, fossasque, primi a Sagi[a] fecere Tusci: egesto amnis impetu per transversum in Atrianorum paludes, quæ septem maria appellantur, nobili portu oppidi Tuscorum Atriæ,[b] a quo Atriaticum mare ante appellabatur, quod nunc Adriaticum.

Inde ostia[c] plena, Carbonaria [20] ac fossiones Philistinæ, quod alii Tartarum[d] vocant: omnia ex Philistinæ fossæ abundatione nascentia:[21] accedentibus Athesi[e] ex Triden-

Dalec. *quæ fuit juxta prævalens. Delphicis (ut creditum est) thesauris a Diomede condita.*—19 *Alana* Chiffl. Paulo post, pro *Sagi* codd. Chiffl. et Dalec. exhibent *Asagi*.—20 Ita codd. Ambrosian. et Editio princeps. *Inde ostia plena: Carbonaria* in ceteris edd.—21 Codd. Dalec. *abundatione enascentia.* Mox *Athesi* edd. ante Brotier. *Atesi* Editio princeps et Rezzonicus. Deinde

NOTÆ

[v] *Quæ fuit*] Interiisse jam ævo suo significat. Ab ea ostium Σπινῆτα vocat Dionys. lib. I. p. 15.

[w] *Ut Delphicis*] Spinetarum thesaurum Delphis ostendi solitum auctor est Strabo lib. v. p. 214. Oppidum a Diomede conditum, Pseudo-Cato in Exc. Orig. p. 135.

[x] *Vatrenus*] Idem Saternus vocitatus, modo *Santerno*, qui Forum Cornelii alluit, hodie, ut diximus, *Imola*. Martialis, III. 67. de pigris nautis: 'Cessatis pueri, nihilque nostis, Vatreno, Eridanoque pigriores, Quorum per vada tarda navigantes,' &c.

[y] *Caprasiæ*] Caprasiæ et Sagis, quæ Padi ostia fuerunt, nunc obscurior investigatio est, locorum facie immutata stagnis Comaclensibus, *Stagni di Comacchio*. Superest majus ibi ostium unum, quod hodie *Porto di Magnavacca* nominent: quod sive Caprasias, sive Sagin, possis interpretari.

[z] *Volane*] Ab oppido, quod huic Eridani alveo impositum est, hodieque ei ostio nomen, *Porto di Volana*: amni ipsi, a Ferraria usque ad ostium, *Il Po di Volana*.

[a] *A Sagi*] Ita libri omnes. Oppidi id nomen videtur fuisse de quo Pseudo-Cato in Excerpt. Orig. p. 136. 'Post Padi ostia Ravenna, . . . Interiit Saga, oppidum Etruscorum: ubi et Atria, a quo mare Atriaticum, quod nunc Adriaticum.'

[b] *Atriæ*] Longe hæc diversa ab Adria colonia quintæ regionis, sive Piceni, de qua cap. 18. Retinet nomen *Adria* tenue magnæ urbis vestigium: episcopali tamen titulo nobile, inter Padi et Athesis ostia.

[c] *Inde ostia*] Quæ magis in Boream vergunt.

[d] *Tartarum*] Hodieque *Tartaro*. Meminit hujus Tacitus Hist. III. p. 68.

[e] *Atesi* [*Athesi*] *L'Adige*. Veronensium amnis est.

tinis[f] Alpibus, et Togisono[g] ex Patavinorum agris. Pars eorum et proximum portum fecit Brundulum,[h] sicut Edronem[i] Meduaci duo,[22 j] ac fossa Clodia. His se Padus miscet, ac per hæc effunditur, plerisque, ut in Ægypto Nilus, quod vocant Delta, triquetram figuram inter Alpes atque oram maris facere proditus, stad. duum M. circuitu. Pudet a Græcis Italiæ rationem[23] mutuari. Metrodorus[k] tamen Scepsius dicit, quoniam circa fontem arbor multa sit picea, quales Gallice vocentur Padi, hoc nomen accepisse.[24] Ligurum quidem lingua amnem ipsum Bodincum[25 l] vocari, quod significet fundo carentem. Cui argumento adest oppidum juxta Industria,[m] vetusto nomine Bodincomagum, ubi præcipua altitudo[n] incipit.

XXI. (XVII.) Transpadana appellatur ab eo regio undecima,[1] tota in mediterraneo, cui maria cuncta fructuoso alveo[a] importat.[2] Oppida: Vibiforum,[b] Segusio.[c] Colo-

Vet. Dalec. *Alpibus et Trogisono.*—22 Ita codd. Regg. Brot. Editio princeps, et Rezzonicus. *Medoaci duo* edd. vett. item Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—23 Margo edd. Dalec. et Gronov. *Italiæ narrationem.*—24 Ita codd. Harduin. et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *vocentur, Padum hoc nomen accepisse* edd. vett. et Gronov.—25 *Bodingum* margo edd. Dalec. et Gronov.

Cap. XXI. 1 Vet. Dalec. *nona* hic et in lemmate hujus capitis.—2 ' Ita

NOTÆ

[f] *Tridentinis*] Eædem Rhæticæ appellantur, a capite Rhætiæ Tridento. Comitatum Tirolensem a Venetis, ab Insubribus Rhætos disterminant.

[g] *Togisono*] Hodie *Bachiglione.*

[h] *Brundulum*] Nunc quoque *Brondolo.*

[i] *Edronem*] Nunc *Chioza.*

[j] *Meduaci duo*] *Brenta*, et *Brentella*, accolæ vocant. Fossa Clodia ea mihi esse videtur, quam nunc Fossam Paltanam appellant.

[k] *Metrodorus*] Et Pseudo-Cato in Excerpt. Orig. p. 135. et 136. Scaliger. Exercit. 37. p. 154. ab Syrorum voce *Pad*, quæ campum significet, Padum appellatum esse ait. Menagius in Origin. Ital. p. 702. a Græca voce βάθος, quæ profundum sonat, Padi nuncupationem derivat.

[l] *Bodincum*] Polybius lib. II. ab accolis ait Βόδεγκον vocari. Nic. Chorier Hist. Delphin. lib. II. p. 94. ait voculam *Inc*, sine; *Bod* (unde Gallis etiamnum *le Bout*) finem, fundum, sive extremum significare: Bodincum proinde, voce ex utraque conflata, fundo carentem sonare.

[m] *Industria*] *Casal*, de quo cap. 7. in regione Italiæ nona.

[n] *Altitudo*] Padi fluminis.

[a] *Fructuoso alveo*] Padi alveo, ob importationem variarum mercium,

niæ ab Alpium radicibus, Augusta Taurinorum,[d] antiqua Ligurum stirpe, inde navigabili Pado.[3] Dein Salassorum [4][e] Augusta Prætoria, juxta geminas Alpium fores Graias[f] atque Peninas.[5] His Pœnos,[g] Graiis Herculem transisse memorant. Oppidum Eporedia,[h] Sibyllinis a

bene cod. Reg. 1. Ambrosian. et Rezzonicus; nec aliter Plinius, XIX. 2.' *Brotier.* Ceteræ edd. exhibent, *fructuoso alveo important.* Mox Vet. Dalec. *Biviforum*; Editio princeps et Reg. Brot. 1. *Vibiforum*; edd. vett. cum Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. et recentt. *Vibi forum.* Deinde pro *Segusio* Ptolemæus habet *Setusum.*—3 Chiffl. *inde navigabili Pado antiqua Ligurum stirpe.*—4 *Salanorum* cod. Dalec. Mox, *Alpium fores* Chiffl. quod recepit Harduin. eumque secuti recentt. *Alpium fauces* edd. vett. et Gronov.—5 'Ita bene Mss. Reg. Ambrosian. et Cl. Rezzonicus. In Inscriptione vetere, DEO PENINO. Nomen sane ductum a voce Celtica, *pen*, quæ apud Aremoricos caput et verticem adhuc significat.' *Brotier.* Edd. vett. cum Gronov. Har-

NOTÆ

rerum omnium copiam afferente: et regioni huic fertili alveo suo copiosissime suggerente omnium rerum usus, cunctaque commoda, quæ in ora positis præstare maria ipsa consueverint.

[b] *Vibiforum*] Sive Forum Vibii, cujus oppidani sup. cap. Forovibienses dicti. Nunc *Castel Fiori*, in Taurinorum finibus.

[c] *Segusio*] Nunc *Suse*, in Galliæ Italiæque confinio.

[d] *Augusta Taurin.*] *Turin.* Nummus Neronis in Thes. Goltzii, p. 240. COL. IVL. AVG. TAVRINOR.

[e] *Salassorum*] Σαλασσίων Αὐγούστα Πραιτωρία κολωνία, apud Ptolem. III. 1. et in nummo Tiberii apud Goltz. p. 237. Augusta, quod jussu et auspiciis Augusti condita. Prætoria, quod Prætorianorum colonia eo deducta, anno U. C. DCCXXIX. Vide Dionem lib. LIII. p. 514. Nomen antiquum retinet, *Aosta* et *Augosta* Italis: nobis *Aouste.*

[f] *Graias*] Graiarum Alpium tractus a monte Ceniso, hoc est, ab Alpibus Cottiis, usque ad Pœninas pertinet, quas vulgo vocant, *Monte di S. Bernardo maggiore.*

[g] *His Pœnos*] Unde fortean Alpibus nomen. Nam Ptolemæus II. 12. τὰς Ποινὰς vocat. Et apud Gruter. p. 376. VALLIS. POENIN. Negat tamen Livius lib. XXI. p. 200. a transitu Hannibalis Pœni Alpes dictas esse Pœninas: sed Penninas potius ab eo quem in summo sacrato vertice Penninum montani appellabant. Inscriptionem refert Sponius, de Ignotis Diis, p. 22. DEO. PENINO. Penninus itaque verticem montis sonat, ut hodieque apud Aremoricos Galliæ populos, *Pen* caput et vertex est. Quid quod nihil de Pœnorum transitu Plinius asseverat, sed vulgarem solum famam refert: nec obscure innuit, sibi esse incompertum, quos fama illa Pœnos intelligat: num Hannibalem cum suo exercitu, num vero Hasdrubalem, qui duodecim post annis ex Hispania in Italiam venit. Illac transisse Hannibalem, ubi nunc est Pignerolium oppidum, putat Nic. Chorier lib. III. p. 145. Eruditam de eo argumento concertationem habet Honor. Bouche I. 4. p. 396. &c.

[h] *Eporedia*] Ἐπορεδία Ptolemæo, in Salassis III. 1. Nunc *Lampoteggio*, et *Ivrea*, et *Invrea*, ad Duriam majo-

populo Romano conditum jussis. Eporedias[6] Galli bonos equorum domitores vocant. Vercellæ Libicorum[7] [i] ex Salluviis ortæ, Novaria[j] ex Vertacomacoris, Vocontiorum[k] hodieque pago, non (ut Cato[l] existimat) Ligurum: ex quibus[m] Lævi[8] et Marici condidere Ticinum,[n] non procul a Pado: sicut Boii transalpibus profecti[9] Laudem[o] Pompeiam, Insubres Mediolanum.[p] Orobiorum stirpis esse Comum,[q] atque Bergomum, et Liciniforum,[10] et aliquot circa populos auctor est Cato: sed originem gentis ignorare se fatetur, quam docet Cornelius Alexander ortam a Græcia, interpretatione etiam nominis, vitam in montibus[r] degentibus. In hoc situ interiit oppidum Orobiorum Barra, unde Bergomates Cato dixit ortos, etiamnum pro-

duin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Pæninas*.—6 Ita ex codd. restituit Harduin. ita quoque edd. Harduin. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *conditum. Jussisse Eporedicas* Chiffl. *Sibyllinis libris a Pop. Rom. condi jussum. Eporedicas.* edd. vett. et Gronov. *Iporedicos* cod. Dalec. et Vet. ejusdem.—7 *Libiticorum* Vet. Dalec. *Libycorum* edd. vett. et Gronov.—8 Ita Reg. Brot. 1. *ex quibus Levi* edd. ante Brotier.—9 'Ita bene codd. Regg. 1. 3. et Editio princeps. Male in recentioribus emendatum, *trans Alpes provecti*.' Brotier.—10 Ita Regg. Brot. 1. 2. Editio princeps aliæque antiquiss. *Licini forum*

NOTÆ

rem. Deductam eo coloniam Mario sextum, Valerioque Flacco Coss. hoc est, anno Urbis 664. auctor est Velleius lib. I.

[i] *Libicorum*] Libicorum gentis, inquit, quæ ex Salluviis ortum traxit, caput Vercellæ fuit. Nunc quoque *Verceil*, ad Sessim, vel Sessiten amnem. Λιβικοὶ apud Ptolem. III. 1. genti nomen. De Salluviis diximus cap. 5.

[j] *Novaria*] Ptolemæo Νουαρία, in Insubribus. Hodie *Novare*, in Ducatu Mediolan.

[k] *Vocontiorum*] De his egimus cap. 5. Horum pars quædam Vertacomacori fuere: cujus nominis vestigium in eo agro servari, qui hodie *Vercors* appellatur in Delphinatu, auctor est Nic. Chorier lib. I. p. 11.

[l] *Non (ut Cato*] Vide Pseudo-Catonem, in Excerpt. Orig. p. 135.

[m] *Ex quibus*] Ex Liguribus. Livius, lib. V. p. 98. et lib. XXXIII. p. 401. antiquam gentem Lævos Ligures vocat, incolentes circa Ticinum amnem.

[n] *Ticinum*] *Pavie*.

[o] *Laudem*] Ad ripam Adduæ fluminis, *Lodi*: vel potius *Lodivé*, vicus a *Lodi* dissitus tria millia passuum.

[p] *Mediolanum*] *Milan*. Mediolanium habent inscriptiones veteres apud Mattium Opinion. III. p. 162.

[q] *Comum*] Illud *Come en Lombardie*: istud *Bergame*: tertium ignoti situs, soli Plinio memoratur.

[r] *Vitam in mont.*] A vocibus Græcis ὄρος et βίος· παρὰ τὸ τὸν βίον ἄγειν ἐν ὄρεσι.

dente [11] se altius quam [s] fortunatius situm.[12] Interiere et Caturiges [13] Insubrum exules, et Spina supra dicta.[t] Item Melpum opulentia præcipuum, quod ab Insubribus, et Boiis, et Senonibus deletum esse eo die, quo Camillus [u] Veios ceperit, Nepos Cornelius tradidit.

XXII. (XVIII.) Sequitur decima regio Italiæ, Adriatico mari apposita: cujus Venetia: [a] fluvius [1] Silis [b] ex montibus Tarvisanis. Oppidum Altinum,[c] flumen Liquentia [d] ex montibus Opiterginis,[e] et portus eodem nomine: colonia Concordia: [f] flumina et portus, Romatinum, [g] Tiliaventum [2 h] majus, minusque, Anaxum,[i] quo Varianus defluit:

Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—11 Buchan. Rer. Scot. lib. I. p. 12. legit, *etiam nomine prodentes.*—12 ' In Chiffl. et vetustis codd. non *sitos,* sed *situm est;* ut oppidum Orobiorum respiciat potius quam Bergomates.' *Dalec.* *sitos* edd. vett. ante Harduin. *situm* codd. Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—13 *Caturgi* cod. Dalec.

CAP. XXII. 1 *Venetia cujus fluvius* Gronov. et edd. vett. post Herm. Barbarum. *cujus Venetia: fluvius* codd. omnes cum edd. Venett. Rom. Parm. Brix. aliæque antiq. Mox, pro *Tarvisanis,* quod exhibent Chiffl. et edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Taurisanis* legitur in edd. vett.—2 Ita codd. Regg. Brot. Ambrosian. et Rezz. *Tilaventum* edd. ante Brotier. Mox

NOTÆ

[s] *Altius quam*] Quoniam id oppidum Barra appellatum, in editi montis vertice olim conditum, Catonis autem ætate jam deficiens atque caducum, et paulo post funditus interiturum fuit, vere is, in historiis suis, altius quam fortunatius situm prodidit.

[t] *Supra dicta*] Sup. cap.

[u] *Camillus*] De Veiis a Camillo Dictatore expugnatis vide Liv. lib. v. p. 94.

[a] *Cujus Venetia*] ' Non est hoc loco nomen urbis Venetiarum; sed provinciæ nomen est, quæ olim in superiorem et inferiorem dividebatur: ex utraque autem postea confluentes populi, præcipue ex Patavio, Aquileia, Altino urbem cognominem condidere, *Venise.*' Ed. sec. Vide Notas et Emend. num. 78.

[b] *Silis*] *Sile,* Tarvisium alluit, *Trevigio.*

[c] *Altinum*] Oppidi ruinæ extant in ipso Silis ostio. Hunc ejus situm docent Tacitus lib. III. et Martial. IV. 25. cujus titulus, ' De littoribus Altini.'

[d] *Liquentia*] Nunc *Livenza:* cum portu cognomine. Vide Gothofr. in Cod. Theod. XI. tit. 10. p. 93.

[e] *Opiterginis*] Juxta oppidum Opitergium, nunc *Oderzo,* et *Uderzo,* ad amnem *Livenza.* Incolæ Opitergini Floro IV. 2.

[f] *Concordia*] Nomen hodieque retinet, inter amnes Liquentiam et Tilaventum. Ptolemæo III. 1. in Carnis, Κογκορδία κολωνία.

[g] *Romatinum*] Nunc *Lemene:* Concordiam præfluit: portum denique efficit, *Porto Lematino.*

[h] *Tiliaventum*] Τιλαούεμπτος Ptolemæo: accolis *Tagliamento* et *Taï-*

Alsa,[j] Natiso,[k] cum Turro, præfluentes Aquileiam[l] coloniam, XV.[3] M. pass. a mari sitam. Carnorum hæc regio,[m] junctaque[n] Iapydum:[4] amnis Timavus, castellum nobile vino Pucinum:[o] Tergestinus[p] sinus, colonia Tergeste, XXXIII. M.[q] pass. ab Aquileia.[5] Ultra quam, VI. M. pass. Formio[r] amnis, ab Ravenna CLXXXIX. M. pass. antiquus[s] auctæ Italiæ[6] terminus, nunc vero Istriæ: quam cognominatam a flumine Istro, in Adriam effluente e Danubio amne, eodemque Istro, adversum Padi[7] fauces, contrario

Anassum quo Varramus edd. vett. et Gronov. *Anassus quo Varianus* Vet. Dalec. *Anaxum quo Varramus* Chiffl. *Anassum quo Varianus* cod. Dalec. *Varamus* etiam Reg. Brot. 2. Lectionem nostram exhibent Regg. Brot. 1. 3. Colbert. Ambrosian. 2. et Ed. pr.—3 Ita Harduinus ex codd. et sic edd. recentt. *XII.* edd. vett. et Gronov.—4 *Iapidum regioni* Vet. Dalec.—5 'Ita bene codd. Regg. Landinian. Ambrosian. et Ed. pr. Male in recentioribus editionibus emendatum *XXIII. M. ab Aquileia.*' Brotier.—6 Ita ex codd. emend. Harduinus. *Italiæ auctæ* edd. quædam vett. *Italiæ auctus* Gronov. et al. Mox, edd. vett. et Gronov. *cognominatum tradunt a f. Istro; τὸ tradunt* non habetur in codd. Chiffl. et Harduin. neque in edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Gronov.—7 Ita codd. Dalec. Chiffl. et Harduini; item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *eidemque Istro ex adverso Padi* edd. vett. et Gronov.

NOTÆ

mento. In ostio portum efficit sibi cognominem. Inter Romatinum et hoc Tiliaventum majus fluviolus labitur, cujus in ore portus est *de Langugnama.* Id Tiliaventum minus dici a Plinio suspicamur.

[i] *Anaxum* [*Anassum*] Nunc *Stella*, quicum in paludibus miscetur Varramus, accolis *Muzonela* vocitatus, prope Maranum oppidum. In Mss. Reg. Colb. &c. *Varianus* amni nomen est.

[j] *Alsa*] Nunc *Ausa*: haud procul Aquileia labitur.

[k] *Natiso*] Νατίσων Ptolemæo III. 1. De hoc Jornandes de Rebus Getic. 'Aquileiæ muros,' inquit, 'ab Oriente Natiso amnis elambit.' Pro *Turro*, Mss. Reg. Colb. &c. habent *Tarro.*

[l] *Aquileiam*] Vespasiani nummus apud Goltz. p. 237. COL. AQVILEIA.

[m] *Carnorum hæc regio*] In qua Concordia Aquileiaque coloniæ continentur, teste Ptolemæo III. 1.

[n] *Junctaque*] Quæ Carnis, inquit, conjungitur regio, Iapydum est: a Timavo incipit. A Strabone lib. VII. p. 314. Ἰάποδες nominantur: Ἰάπυδες Ptolemæo II. 17.

[o] *Pucinum*] Πούκινον Ptolemæo: incolis *Castel Duino*, prope Timavum. De Piceno inde cognominato dicetur XIV. 7.

[p] *Tergestinus*] *Golfe de Trieste*, id enim ei nunc quoque oppido nomen. Τέργεστον κολωνία Ptolemæo loc. cit.

[q] *XXXIII.* [*XXIII.*] *M.*] Antoninus XXIV. M. P. Strabo lib. V. p. 215. stadiis 180. hoc est, XXII. M. D. pass.

[r] *Formio*] Nunc *Risano*. Ptolemæo, Φορμίων.

[s] *Antiquus*] Ante divisionem Italiæ ab Augusto institutam.

eorum percussu mari interjecto dulcescente, plerique dixere[t] falso, et Nepos etiam[8] Padi accola. Nullus enim ex Danubio amnis in mare Adriaticum effunditur. Deceptos credo, quoniam Argo navis flumine in mare Adriaticum descendit, non procul Tergeste, nec jam constat quo flumine. Humeris travectam Alpes, diligentiores[u] tradunt. Subiisse autem Istro,[v] dein Savo,[9] dein Nauporto, cui nomen ex ea causa[w] est, inter Æmonam Alpesque exorienti.

XXIII. (XIX.) Istria,[a] ut peninsula, excurrit. Latitudinem ejus XL. M. pass. circuitum vero CXXV. M.[1] prodidere quidam. Item adhærentis Liburniæ et Flanatici sinus.[b] Alii Liburniæ CLXXX. M. Nonnulli[c] in Flanaticum sinum Iapydiam promovere, a tergo Istriæ, CXXX. M. pass. Dein

faucibus cod. Dalec.—8 Sic ex codd. Harduin. sic quoque Chiffl. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *et Nepos Cornelius etiam* edd. vett. et Gronov.—9 Ita codd. Harduin. et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Sao* edd. vett. Mox *Naupento c. n. e. e. c. e. i.* *Exmoniam* Vet. Dalec.

CAP. XXIII. 1 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CXXII.* edd. vett. et Gronov. Mox, Vet. Dalec.

NOTÆ

[t] *Plerique dixere*] Auctor libri Mirab. Auscult. pag. 1190. Auctor Peripli Ponti Euxini, pag. 10. Timagetes ἐν τῷ πρώτῳ περὶ λιμένων, apud Schol. Apollon. ad IV. 250. Theopompus apud Strabon. lib. VII. p. 317. aliique.

[u] *Diligentiores*] Propius tamen a vero Scymnus abesse videtur, qui quemadmodum refert Apollonii Schol. ad Argon. IV. 284. ait a Tanai amne in mediterraneum mare, atque inde in Adriaticum descendisse.

[v] *Istro*] A Tanai primum, Pontoque Euxino in Danubium, sive Istrum, ii tradidere Argon navim primum descendisse: mox amnem Savum subiisse, qui in Danubium influit: denique ex Savo in Nauportum fluvium esse transvectam: mox humeris per Alpes sublatam in Tergestinum usque sinum. Savus Carniolam Croatiamque perlabitur: *la Save.* Nauportus, quem *Laubach* vocant, in ipso Carniolæ agro in Savum influit. Æmona ipsa *Laubach* est, Carnioliæ metropolis, aut hæc certe ex illius ruderibus excitata, ut recte Holsten. pag. 28.

[w] *Ex ea causa*] Quod navem tulerit.

[a] *Istria*] Et ipsa quoque decimæ Italiæ regioni contributa.

[b] *Flanatici sinus*] De quo sinu dicetur cap. 25.

[c] *Nonnulli*] Censeri in horum numero Strabo potest, oram Iapydum inter Istros ac Liburnos stadiis mille constare testatus, lib. VII. p. 314. hoc est, CXXV. M. pass.

Liburniam CL. M. fecere. Tuditanus, qui domuit Istros, in statua sua ibi inscripsit,[d] ab Aquileia ad Titium flumen stad. M.[2] Oppida Istriæ civium Rom. Ægida,[e] Parentium:[f] colonia, Pola,[g] quæ nunc Pietas Julia, quondam a Colchis condita. Abest a Tergeste C. M. pass. Mox oppidum Nesactium:[3 h] et nunc finis Italiæ[i] fluvius Arsia. Polam ab Ancona trajectus CXXX. M.[4] pass. est.

In mediterraneo regionis decimæ, coloniæ: Cremona,[j] Brixia,[k] Cenomanorum agro: Venetorum autem, Ateste:[l] et oppida[5] Acelum,[m] Patavium,[n] Opitergium, Belunum,

Fanatici sinus, et paulo post, *Fanaticum sinum*.—2 Sic ex codd. Harduin. eumque secuti recentt. sic quoque codd. Dalec. et Vet. ejusdem. *stad. CC.* edd. vett. et Gronov.—3 *Nexantium* Vet. Dalec. Mox Chiffl. *fluvius Myrsia*; al. *fl. Arse*.—4 Ita ex codd. Harduin. eumqne secuti recentt. consentit Chiffl. *CXX. M.* edd. vett. et Gronov.—5 *Venetorum autem Adria. Ateste et oppidum*

NOTÆ

[d] *Ibi inscripsit*] Subintellige, regionis quam domuit latitudinem inscripsisse, stadiorum mille ab Aquileia ad Titium amnem, qui Liburniæ finis, ut dicetur cap. 25. Rem gestam narrant Florus in Epit. Livii lib. LIX. et Appianus in sexto bello Illyrico. Fragmentum quoqne Fastorum Triumphalium: C. SEMPRONIVS. C. F. C. N. TVDITANVS. COS. DE. IAPVDIBVS. KAL. OCT. A. DCXXVI.

[e] *Ægida*] Mox Justinopolis appellata, nunc *Cabo d'Istria*. Vide Inscriptionem vet. apud Cluver. Ital. lib. I. p. 210.

[f] *Parentium*] Nunc *Parenzo*, cum portu celebri. Παρέντιον, πόλις καὶ λιμὴν Ἰστρίας, Stephano. In Conc. VI. Œcum. act. 4. 'Aurelianus Episcopus Ecclesiæ Parentinæ Provinciæ Istriæ.'

[g] *Pola*] Hæc Plinius a Mela II. 3. 'Sinus Polaticus,' inquit, 'et Pola quondam a Colchis, ut ferunt, habitata, in quantum res transeunt: nunc Romana colonia.' Hodie *Pola*.

[h] *Nesactium*] Ptolemæo III. 1. Νέσακτον τέλος Ἰταλίας. Hujus oppidi mœnia amne præterflui Livius prodidit, lib. XLI. p. 525. haud dubie Arsia fluvio, qui finis Italiæ mox dicitur. Quamobrem non aliud id fuit, quam quod hodie *Castel nuovo* dicitur, in ipso Arsiæ ostio positum, *Arsa*.

[i] *Finis Italiæ*] Et decimæ regionis.

[j] *Cremona*] Ptolemæo III. 1. Κρέμωνα κολωνία, in Cenomanis. Deductam eo coloniam, anno U. C. DXXXVI. P. Corn. Scipione, T. Sempron. Longo Coss. auctor est Livius lib. XXI. p. 191. et Epitomator ejus in fine lib. XX. *Cremone*.

[k] *Brixia*] *Bresse*, Cenomanorum gentis caput Brixia appellatur a Livio lib. XXXII. p. 392. Et apud Ptolem. loc. cit. Κενομανῶν Βριξία. Coloniam vocat inscriptio vetus apud Cluver. Ital. Antiq. lib. I. p. 252.

[l] *Ateste*] Nunc voce deminuta, *Este*.

[m] *Acelum*] Ptolemæo, Ἄκελον, non Ἄκεδον. Hodie *Azolo*, supra Tarvisium.

[n] *Patavium*] *Padoue*. Ὀπιτέργιον deinde Ptolemæo III. 1. in mediterra-

Vicetia: Mantua Tuscorum trans Padum sola reliqua.[o] Venetos Trojana stirpe[p] ortos, auctor est Cato: Cenomanos juxta Massiliam habitasse in Volcis.[q] Fertini,[6][r] et Tridentini,[s] et Berunenses,[t] Rætica oppida: Rætorum et Euganeorum Verona,[u] Julienses[v] Carnorum. Dein quos scrupulose dicere non attineat, Alutrenses,[7][w] Asseriates, Flamonienses[x] Vannienses, et alii cognomine Culici: Forojulienses[y] cognomine Transpadani, Foretani, Nedi-

Vet. Dalec.—6 *Feletrini*, et mox *Bervenses* Vet. Dalec. *Berbenses* Chiffl.—7 Ita codd. Harduini et Dalec. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Alutrænses* Gronov. *Alutrienses* al. vett. Mox, *Flamonienses*, *Vannienses*

NOTÆ

neis Venetorum oppidis, nunc *Oderzo*, in Marchia Tarvisana. Βέλουνον quoque ibidem, *Beluna*. Vicetia, *Vicenza*, inter Veronam et Patavium.

[o] *Sola reliqua*] Ex iis urbibus quas Tusci trans Padum condiderunt, cum rerum tota fere Italia potirentur. Idcirco apud Virgil. Æneid. x. Mantua dives avis dicitur, et Tusco ei de sanguine vires.

[p] *Trojana stirpe*] Antenore duce. Vide Livium initio lib. I.

[q] *In Volcis*] Utramque Rhodani ripam Volcæ quondam tennere. Auctor Livius lib. XXI. p. 197. Finibus suis egressos e Gallia Cenomanos, cum Belloveso, Ambigati Biturigum et totius Celticæ regis nepote, docet Livius lib. v. p. 98. ubi Cenomanos Aulercos vocat. Consedere ii porro apud Volcas primum: mox per Taurinos saltus in Italiam prorupere, Brixiamque, Veronam, Cremonam, et Mantuam construxere. Vide P. Ægid. Laccary de Colon. Gallor. II. 6. p. 94.

[r] *Fertini*] Ita libri omnes. Haud dubie pro *Feltrini*, ut habet Cassiodorus. Antonino quoque *Feltria*, in Rhætia oppidi nomen est, a Tridento, M. P. LIV. nunc *Feltre*, supra Tarvisium.

[s] *Tridentini*] Tridentum *Trente*, ad amnem Athesim.

[t] *Berunenses*] In Mss. ubique *Beruenses*. Hodie *Belluno* supra Feltriam, ut quidem videtur.

[u] *Verona*] *Verone*, quam Athesis hodie mediam secat. Cenomanis a Ptolemæo ascribitur.

[v] *Julienses*] Quorum Ἰούλιον Κάρνικον Ptolemæo II. 14. Extare hujus vestigia aiunt circa Tilavempti amnis initia.

[w] *Alutrenses*] Deinceps alphabeti ordine populi recensentur: in mediterraneo regionis decimæ omnes positi. Ita Mss. omnes. Cave porro hos putes ab Alvona, de qua cap. 25. cognominatos, aut ab Aloo oppido, de quo Stephanus verbo Φλάνων, cum id in ora sit positum: in mediterraneo, Alutrenses.

[x] *Flamonienses*] Non a Flanona, de qua cap. 25. quæ urbs littoralis est, sed a Flamonia, quæ nunc *Flagogna*, haud procul ripa Tilavempti amnis.

[y] *Forojulienses*] *Frioul*. Transpadani cognomen his fuit, quod et alii Forojulienses Cispadani erant in Umbria, de quibus cap. 19.

nates,[8] [z] Quarqueni, Taurisani,[a] Togienses, Varbari. In hoc situ interiere per oram Iramine, Pellaon, Palsatium:[9] ex Venetis Atina, et Cælina: Carnis, Segeste, et Ocra: Tauriscis Noreia. Et ab Aquileia ad duodecimum lapidem, deletum oppidum etiam invito senatu, a Claudio[10] Marcello, L. Piso auctor est. In hac regione et undecima[11] [b] lacus inclyti sunt, amnesque eorum partus aut alumni: si modo acceptos[12] reddunt, ut Adduam [c] Larius, Ticinum Verbanus, Mincium Benacus, Ollium Sebinus, Lambrum Eupilis, omnes incolas Padi.[d]

Alpes in longitudinem $\overline{X}$. pass.[13] [e] patere a supero mari ad inferum, Cælius tradit: Timagenes XXII. M. pass. deductis: in latitudinem autem Cornelius Nepos centum M. T. Livius tria M. stadiorum:[f] uterque diversis in locis.

Gronov. *Flamonienses Vanienses* Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz.—8 Ita Vet. Dalec. et edd. post Harduin. *Venidates* edd. vett. et Gronov. Mox, pro *Varbari*, quod exhibent codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Varuani* legitur in edd. vett.—9 *Palsicium* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *Palsatium* codd. Harduini et Chiffl. cum edd. recentt.—10 Ita ex codd. Harduin. eumque secuti Miller. Bipont. et Franz. antea legebatur, *a M. Claudio*.—11 Codd. Dalec. et Chiffl. et Vet. Dalec. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *et XI.* edd. vett. et Gronov. *et X.*—12 Ita codd. Harduini, Chiffl. Dalec. et Vet. ejusdem, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *exceptos* edd. vett. et Gronov.—13 Vet. Dalec. cod. Dalec. et Chiffl. *X. M. pass.* edd. vett. et Gronov. *X. pass.* Paulo post, Tolet. et Salmas. *deductis.*

NOTÆ

[z] *Nedinates*] Ita Mss. non *Venidates*: atque ita sane series ipsa elementorum exigit.

[a] *Taurisani*] Vel Tarvisani: oppidum Tarvisium, *Trevise*. Ex oppidis deinde quæ interiisse dicuntur, Noreia Straboni cognita, lib. v. pag. 214. qui infeliciter ibi pugnatum a Papirio Carbone adversus Cimbros et Teutonas ait. Incolæ apud Gruterum, pag. 545. NOREENSES.

[b] *Et undecima* [*et XI.*] Ita Mss. Hoc est, *et in undecima* regione: nam Ticinum, non decimæ, sed præcedentis undecimæ regionis amnis est.

[c] *Ut Adduam*] Larius lacus, *Lago di Como*. Verbanus, *Lago Maggiore*. Benacus, *Lago di Guarda*. Sebinus, ab oppido Sevo, sive Sebo, *Lago di Seo*, mox *d'Iseo* appellatus. Eupilis denique, *Lago di Pusiano*.

[d] *Incolas Padi*] In Padum denique confluere ait eos amnes.

[e] $\overline{X}$. *pass.*] Hoc est, decies centena millia passuum. Siquidem denarii notam, superducta linea, signare decies, atque in hujuscemodi, centena millia semper intelligi, sæpius ante admonuimus.

Nam et centum millia excedunt aliquando, ubi Germaniam ab Italia summovent: nec LXX. M. explent reliqua sui parte graciles, veluti naturæ providentia. Latitudo Italiæ, subter radices earum a Varo, per vada Sabatia, Taurinos, Comum, Brixiam, Veronam, Vicetiam,[14] Opitergium, Arsiam, DCCXLV. millia[15] [g] passuum colligit.

XXIV. (XX.) Incolæ Alpium multi populi, sed illustres a Pola ad Tergestis regionem Secusses,[1] [a] Subocrini, Catali, Monocaleni: juxtaque Carnos quondam Taurusci appellati, nunc Norici.[b] His contermini Ræti[c] et Vindelici, omnes in multas civitates divisi. Rætos Tuscorum[d] prolem arbitrantur, a Gallis pulsos duce Ræto. Verso deinde[e] Italiam[2] pectore Alpium, Latini juris Euganeæ gentes, quarum oppida XXXIV. enumerat Cato. Ex iis Triumpilini,[f] venalis cum agris suis populus: dein Ca-

In latitudinem autem Cornelius Nepos col. M.—14 *Vincentiam* Vet. Dalec. Mox, *Opitergium, Aquileiam, Tergeste, Polam*, Gronov. et edd. vett.—15 Ita Harduin. ex codd. suis et Chiffl. eumque secuti Miller. Bipont. et Franz. *DCCXIII. millia* Tolet. et Salmant. *DCCII. millia* Gronov. et edd. vett. Pro *colligit*, Tolet. et Salmant. habent *agit*.

CAP. XXIV. 1 *Fecusses* Chiffl. Mox, pro *Catali*, quod ex codd. restituit Harduinus, *Catili* habent edd. vett. *Menocaleni* Gronov.—2 Vet. Dalec. in

NOTÆ

[f] *Tria M stad.*] Hoc est, CCCLXXV. M. P.

[g] *DCCXLV. millia*] Ducto itinere paulo longiore per diverticula oppidorum.

[a] *Secusses*] In Mss. *Fecuss*. Subocrini, ab Ocra fortassis oppido vetere cognominati, de quo cap. sup. Catali, (sic enim Mss. habent Reg. Colb. &c. non *Catili*,) in vetere inscriptione laudantur, Tergestæ reperta, quam Gruterus recitat, pag. 408.

[b] *Norici*] De his dicetur cap. 27.

[c] *Ræti*] Ræti hodie, *les Grisons, et le Comté de Tirol*. Vindelici, a Brigantino lacu ad Ænum amnem, qua in Danubium influit, tenuere, ubi nunc Ducatus Bavariæ, circumjectique agri.

[d] *Rætos Tuscorum*] Id quoque Justinus prodit XX. 5. p. 181. 'Tusci quoque, duce Ræto, avitis sedibus amissis, Alpes occupavere: et ex ducis nomine gentes Rætorum condiderunt.'

[e] *Verso deinde*] Qua deinde versus Italiam spectant Alpium juga, ibi Latii jure donatæ Euganeæ gentes. In Euganeis Veronam esse positam, sup. cap. vidimus.—'Verum caput Euganearum gentium fuisse videtur oppidum nobile, quod adhuc vetustum retinet nomen, *Lugano*, ad lacum cognominem, *Lago di Lugano*: inter lacum Verbanum, *Lago Maggiore*, et lacum Larium, *Lago di Como*.' Ed. sec.

[f] *Triumpilini*] Quorum ager nunc

muni,[g] compluresque similes finitimis attributi municipiis. Lepontios[h] et Salassos,[i] Tauriscæ[3] gentis idem Cato arbitratur. Ceteri fere Lepontios relictos ex comitatu Herculis, interpretatione[j] Græci nominis credunt, præustis in transitu Alpium[k] nive membris: ejusdem exercitus et Graios fuisse, Graiarum Alpium[4] incolas, præstantesque genere Euganeos, inde tracto[l] nomine. Caput eorum Stœnos:[5][m] Rætorum Vennonetes Sarunetesque[n] ortus Rheni

Italiam.—3 Sic codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Taurica* edd. vett. et Gronov.—4 Ita codd. Harduin. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *perustis in transitu Alpium membris. Ejusdem exercitus et Graios fuisse, Graiarum Alpium et, &c.* cod. Dalec. et Chiffl. *præustis intra sinus A. n. m. Ejusdem et Graios fuisse, positos in transitu, Graiarum Alpium, &c.* edd. vett. et Gronov.—5 'Optime sic cod. Reg. 1. Sic et Fasti Capitolini.' *Brotier.* Vide Delph. Not. Mox, *Vennonenses* Chiffl.—

NOTÆ

Troppia dicitur. Cluver. Ital. III. 24. Vallis est, quam Mela amnis per XXV. M. pass. secat, cujus fauces ab urbe Brixia, v. M. P. distant. De his in Tropæo inferius.

[g] *Camuni*] Καμοῦνοι Straboni lib. IV. p. 206. quos cum Lepontiis copulat. Vallis est, Rætici juris, quæ a priscis cultoribus retinuit nomen, *Val Camonica*, supra Sevinum lacum. Ita Honor. Bouche III. 1. p. 100. De his rursum inferius. Καμούνιον Dioni lib. LIV. p. 534. A Camulo nomen habuisse dicuntur, qui Deus idem cum Marte. Apud Gruterum, pag. 49. vetus Inscriptio: ARDOINNÆ. CAMVLO. IOVI. MERCVRIO. HERCVLI. Sub priore Ardoinnæ nomine insculpta Dianæ effigies est, Martis sub Camulo, et sic deinceps: medius Jupiter stat.

[h] *Lepontios*] Hi valles eas tenuere, quæ sunt circa Verbanum lacum, *Lago Maggiore*: inter quas *Val d'Osula*, et ea quam Ticinus secat amnis, incolis *Val Leventina*, quasi Lepontina, dicta. Ita Honor. Bouche, p. 102.

[i] *Salassos*] Quorum regio nunc *Valle d'Osta*: oppidum Augusta Prætoria, ut diximus cap. 21.

[j] *Interpretatione*] A Græca voce λείπω, *linquo*: quod ii relicti ibi ex comitatu seu exercitu Herculis forent, Lepontii appellati.

[k] *In transitu Alpium*] Locum hunc ad exemplarium Mss. Reg. Colb. Chiffl. et Paris. fidem accurate refinximus.

[l] *Inde tracto*] Quasi εὐγένειοι, vel εὐγενεῖς, ob generis præstantiam dicerentur.

[m] *Stœnos* [*Stonos*] Livius in Epitome lib. LXII. 'Q. Marcius Consul Stonos gentem Alpinam expugnavit.' Apud Gruter. pag. 298. ex Fastis DE LIGVRIBVS. STŒNEIS Fuisse ii videntur in agro Tridentino prope fontes Clusii amnis. Stephanus: Στοῦνος πόλις Λιγύρων.

[n] *Sarunetesque*] Ita libri omnes. At rectius forte *Suanetes*, de quibus mox iterum in Trophæo: nam et Ptolemæus II. 12. in Rætia Suanitas agnoscit: et Οὐέννωνας, qui *Vennonetes* a Plinio appellantur.

amnis accolunt: Lepontiorum, qui Viberi vocantur, fontem Rhodani, eodem Alpium tractu. Sunt præterea Latio donati incolæ, ut Octodurenses,[o] et finitimi Centrones,[6][p] Cottianæ[q] civitates: Caturiges,[r] et ex Caturigibus[s] orti Vagienni Ligures, et qui Montani vocantur: Capillatorumque plura genera ad confinium Ligustici maris.

Non alienum videtur hoc loco subjicere inscriptionem e tropæo[t] Alpium, quæ talis est: IMPERATORI CÆSARI DIVI F. AUG. PONTIFICI MAXIMO, IMP. XIIII.[7] TRIBUNICIÆ POTESTATIS XVII. S. P. Q. R. QUOD EIUS DUCTU

6 *Centrones* Gronov. Paulo post, pro *montani*, vel *Montani*, ut scribunt alii, quidam legunt *Appuani*, ab oppido Appua, hodie *Pontromolo*.—7 Sic ex codd. emend. Harduin. et sic edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XVIII*. Tolet. et Salmant. IMP. XIII. TRIBUNITIÆ POTESTATIS XVIII. Vet. Dalec. TRIB. POTEST. S. P. Q. R. XVII. Gronov. et al. Paulo post, in Chiffl.

NOTÆ

[o] *Octodurenses*] In Notit. Prov. Civitas Valensium Octodurus: nunc *Martignac en Valais*. Agri circumjacentis incolæ, *les Vaudois*.

[p] *Centrones*] Κέντρωνες Ptolemæo, in Graiis Alpibus, III. 1. In Notitiis Galliarum, Civitas Centronum Tarantasia, *Tarentaise*.

[q] *Cottianæ*] Cottii Regis imperio subjectæ: a quo et Alpes Cottiæ nomen sortitæ, hodie *le Mont Cenis*.

[r] *Caturiges*] Caturigum in Graiis Alpibus caput est Ebrodunum *Embrun*, Ptolemæo III. 1. aliisque. Haud procul Ebroduno vicus est *Chorges*, qui haud obscura quidem prisci nominis vestigia retinet. Vide Nic. Chorier, lib. I. p. 12. et Honor. Bouche III. 2. pag. 117.

[s] *Et ex Caturigibus*] In Mss. *Et Turi Liguribus orti, &c.* De Vagiennis, et Capillatis Liguribus, diximus cap. 7. De montanis Silius, lib. VIII. 'Tum pernix Ligur, et sparsi per saxa Vagenni.'

[t] *E tropæo*] Extare hoc ipsum Tropæum, apud Segusionem sive Suzam, cum hac ipsa inscriptione, juxta Urbis mœnia, in Alpium faucibus, testis oculatus affirmat Præses de Boissieu, Mirac. Delphin. cujus Epistolam ea de re recitat Honor. Bouche III. 1. p. 99. August. de la Chieza, Ep. Salutiensis, de Corona Saband. parte 2. p. 368. aliique.—' Differt ab ipso tropæo Arcus triumphalis, qui est Segusione, sive Susæ in Pedemontio et alia ibi inscriptio est, cujus hæc tantum verba erui potuerunt ab oculato teste, anno 1671. IMP. CÆSARI, AVGVSTO, DIVI. F. PONTIFICI MAXIMO TRIBVNIC. POTESTATIS XV. IMP. XIIII. . . . . Hanc Plinianam oportet fuisse in Comitatu Nicæensi, in pago Torbia, prope Nicæam. Describit eam Gruterus, usque ad ea verba, 'Gentes Alpinæ,' p. 226. 7. sed ex editione Dalecampii. Addidit enim Tribuniciæ potestatis annum *XVII.* quem nulli Mss. codices, nullæ ante Dalecampium editiones habent.' *Ed. sec.*

AUSPICIISQUE GENTES ALPINÆ OMNES, QUÆ A MARI SUPERO AD INFERUM PERTINEBANT, SUB IMPERIUM POP. ROM. SUNT REDACTÆ. GENTES ALPINÆ DEVICTÆ: TRIUMPILINI,[u] CAMUNI, VENOSTES, VENNONETES,[8] ISARCI,[v] BREUNI,[w] GENAUNES,[9][x] FOCUNATES:[y] VINDELICORUM[z] GENTES QUATUOR, CONSUANETES, RUCINATES,[10] LICATES, CATENATES: AMBISONTES,[11][a] RUGUSCI, SUANETES,[b] CALUCONES,[c] BRIXENTES, LEPONTII, VIBERI, NAN-

REDACTÆ ET GENTES.—8 Ita ex codd. Harduin. ita quoque edd. recentt. CAMUCI, VENNESTES, VENNONETES Chiffl. CAMUNI, VENNONETES Gronov. et edd. vett. Mox, pro BREUNI, margo Dalec. et Gronov. BRIGANTII, Straboni *Briancon*.—9 Ita Chiffl. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. NAUNES edd. vett. et Gronov. Vide Var. Lectt. nostras ad Horat. IV. Od. 14. 10.—10 Ita Chiffl. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. antea legebatur VIRUCINATES.—11 Ita Chiffl. AMBISUNTES quædam edd. ante Brotier. ABI-

NOTÆ

[u] *Triumpilini*] De Triumpilinorum, Camunorum, Vennonetumque situ paulo ante diximus. Venostes vallem tenuere, quæ nunc *Val Venosca*, in qua Athesis amnis oritur.

[v] *Isarci*] Hodie *Val de Sarra*, vel *de Sarcha*, prope *Val Camonica* seu Camunos, et Ollium amnem: Rhæticæ ditionis. Vide Honor. Bouche III. 1. p. 100.

[w] *Breuni*] Horum meminit Tranquillus in Tiberio, cap. 9. Βρευνοὶ Ptolemæo, II. 13. in Vindelicis. Hodie *Val Breunia*, vel *Bregna*, ad fontes Ticini amnis, prope vallem Lepontinam. Ita Honor Bouche, loc. cit. secutus Joan. Georg. Septaplum, in Tab. Duc. Mediol.

[x] *Genaunes*] Ita Mss. omnes: in editis diminuta perperam voce, *Naunes*. De his et de Breunis pariter Horat. IV. Od. 14. 'Drusus Genaunos, implacidum genus, Breunosque veloces, et arces Alpibus impositas tremendis Dejecit acer,' &c. Forte *Val Anagnia*, inter lacum Comensem, Athesimque flumen, prope Tridentum. Ita ex Lazio Honor. Bouche, p. 101.

[y] *Focunates*] Sunt qui putent esse *Fossigni*, prope Lemannum lacum, in Pœninis Alpibus: quibus vix assentior: mirum enim videtur, a Ræticis Alpibus ad Pœninas temere Plinium ac subito subsilire.

[z] *Vindelicorum*] Et in Vindelicia Κονσουάντας et Ῥουνικάτας, pro Ῥουκινάτας et Λικατίους Ptolemæus agnoscit, II. 13. Κλαυτηνατίους, (qui Plinio Catenates, forte pro *Clutenates*) Strabo lib. IV. p. 206. Licates Licum amnem accoluere, primario oppido Δαμασία, teste Strab. loc. cit. quod postea Augusta Vindelicorum, *Ausbourg*. Honor. Bouche, loc cit. Ceterorum situs incompertus.

[a] *Ambisontes*] Ita Mss. Ἀμβισόντιοι Ptolemæo II. 14. in Norico. Rugusci, eidem Ptolemæo II. 12. Ῥυγοῦσκαι, in Rætia: ubi libri vulgati perperam Ῥιγοῦσκαι exhibent.

[b] *Suanetes*] Forte qui Sarunetes proxime ante dicti, Rheni fontium accolæ.

[c] *Calucones*] Ptolemæo II. 12. Καλούκωνες, inter Brixantas et Suanetas.

TUATES, SEDUNI,[d] VERAGRI, SALASSI,[12] ACITAVONES, MEDULLI,[e] UCENI,[f] CATURIGES,[g] BRIGIANI,[h] SOGIONTII, BRODIONTII,[i] NEMALONI,[j] EDENATES,[k] ESUBIANI, VEAMINI, GALLITÆ, TRIULATTI, ECTINI, VERGUNNI, EGUITURI, NEMENTURI, ORATELLI, NERUSI,[l] VELAUNI, SUETRI. Non sunt adjectæ Cottianæ civitates XII.[13] [m] quæ

SONTES Gronov. Mox, pro CALUCONES, Chiffl. ALLUCONES.—12 Idem codex: SALASSI, CEUTRONES; Gronov. SALASI. Alii mox VENENI pro UCENI. Gronov. EBRODUNTII pro BRODIONTII.—13 Chiffl. *civitates XV.* Mox, pro *item*

NOTÆ

Brixentum oppidum supra Tridentum est, in Comitatu Tiroli, hodieque *Brixen.* De Lepontiorum Viberorumque situ paulo ante hac sect. diximus. Quibus Cæsarem addimus, scribentem Bell. Gall. lib. III. Rhenum oriri ex Leopontiis, et longo spatio per fines Nantuantium et Helvetiorum citatum ferri. Et hi quoque Ναντουᾶται Straboni lib. IV. p. 192. qui eos Rheni fontium accolas facit.

[d] *Seduni*] Oppidum hodie *Sion*, regionis totius caput, quam vocant *le Vallais.* Veragri, ubi nunc *le Chablais*, pars Delphinatus. De Salassis diximus superius.

[e] *Medulli*] *La Maurienne*, ut egregie probat Honor. Bouche, p. 103. Pars Sabaudiæ est.

[f] *Uceni*] *Le Bourg d'Oysans*, in parte Gratianopolitani agri, quam vocant *le Graisivaudan.*

[g] *Caturiges*] *Embrun*, ut diximus.

[h] *Brigiani*] Vel Brigantii, ut quidem reor, a Brigantio Delphinatus oppido, *Briançon:* in Alpibus maritimis, ut et Caturiges positi.

[i] *Brodiontii*] Sic Mss. habent, non Ebroduntii, qui iidem sunt atque Caturiges, ut diximus cap. 5. ubi Bodionticorum caput Diniam esse vidimus. At ibi vetustæ editiones *Bodientios* habent.

[j] *Nemaloni*] Forte *Miolans*, pagus haud procul Ebroduno positus, in ditione Sabaudiæ. Honor. Bouche, pag. 104.

[k] *Edenates*] In diœcesi Ebrodunensi urbem Sedenam, *la ville de Seyne*, hos olim tenuisse, idem auctor probat loc. cit. Esubianos vero, p. 105. prope amnem *d'Hubaye*, in confinio Sabaudiæ Provinciæque, in valle cui nomen, *Vallée de Barcelone.* Veaminos in diœcesi Sanitiensi, *Senez:* item Triulattos, ad pagum *Alloz:* Ectinos in Glandevensi: in Sanitiensi rursum, Vergunnos, in pago *Vergons.* In Glandevensi iterum, oppido *Guillaumes*, Eguituros: item Oratellos, ubi nunc *le Puget de Theniers:* denique Velaunos, ubi nunc pagus *Bueil*, cui Bellio vetus nomen fuit.

[l] *Nerusi*] Ptolemæo III. 13. Νερουσίων πόλις Οὐίντιον, hodie *Vence:* cui proximum est oppidum alterum, S. Pauli cognomine, *S. Paul de Vence.* De Suetris egimus cap. 5.

[m] *Civitates XII.*] Civitatum nomine cave oppida intelligas, quæ hodierno usu civitatis appellatione censentur: sed communitates quasdam, quæ pagos multos continerent. Ita Cæsar B. G. I. 'Omnis Civitas Helvetia in quatuor pagos divisa est.' Tacitus Hist. IV. p. 103. 'Iturum in Batavos, et potiorem civitatis partem ad societatem Romanorum retractu-

non fuerunt hostiles:[n] item attributæ[o] municipiis lege Pompeia. Hæc est Italia Diis sacra, hæ gentes ejus, hæc oppida populorum. Super hæc Italia, quæ L. Æmilio Paulo,[14 p] C. Atilio Regulo consulibus, nuntiato Gallico tumultu,[q] sola sine externis ullis auxiliis, atque etiam tunc sine transpadanis, equitum LXXX. M. peditum DCC. M. armavit. Metallorum omnium fertilitate nullis cedit terris. Sed interdictum id vetere consulto patrum, Italiæ parci jubentium.

XXV. (XXI.) Arsiæ[a] gens Liburnorum jungitur, usque ad flumen Titium. Pars ejus fuere Mentores,[b] Hymani,[c] Encheleæ,[d] Buni,[1 e] et quos Callimachus Peucetias appellat: nunc totum uno nomine Illyricum vocatur generatim, populorum pauca effatu digna, aut facilia[2 f] nomina. Conventum Scardonitanum[g] petunt Iapydes, et Liburno-

Vet. Dalec. habet *sed.*—14 *Papo* Just. Lipsius de Milit. Rom. I. 3. p. 13. ita quoque Harduin. in editione prima.

CAP. XXV. 1 *Budini* Chiffl. *Dudini* Gronov.—2 Vet. Dalec. *aut fœlicia.*—

NOTÆ

rum.' Has civitates recte conjicit Honor. Bouche lib. III. p. 110. esse populos, qui valles has Alpium tenuerunt, quibus hæc hodie nomina: *Val de Grana, Val de Vraite, Val de Gilde, Val d'Isase, Val de Pau, Val d'Angrogne, Val de Pragelas et de Luserne, Val de Perouse, Val de Suze, Val de Lans, Val de Melon, et Val de Pont.*

[n] *Non fuerunt hostiles*] Quoniam qui has Alpes tenebat Rex Cottius, in amicitiam Octaviani receptus est Principis, inquit Ammianus lib. XV. p. 52. 'Octavii' debuit dicere.

[o] *Item attributæ*] Nec sunt etiam adjectæ, inquit, eæ quæ sunt municipiis attributæ, ut eo jus peterent, sive ut eorum foro ac jurisdictioni parerent.

[p] *Æmilio Paulo* [*Papo*] Ita Fasti omnes, non *Paulo*, ut perperam libri plerique omnes habent. Consulatum gessere ii anno U. C. DXXIX.

[q] *Gallico tumultu*] Bello Gallico Cisalpino, de quo vide Florum II. 4.

[a] *Arsiæ*] Amni, de quo cap. 23. De Liburniæ initio ac fine subscribit Florus II. 5. 'Illyrii,' inquit, 'seu Liburni sub extremis Alpium radicibus agunt, inter Arsiam Titiumque flumen longissime per totum Adriani maris littus effusi.' Hunc tractum hodie vocant *la Morlaquie.*

[b] *Mentores*] Μέντορες Stephano.

[c] *Hymani*] Vide Notas et Emend. num. 79.

[d] *Encheleæ*] Ἐγχελέαι Stephano: Scylaci, p. 9. Ἐγχελεῖς, inter Naronem et Drilonem amnes, qui diei unius navigatione invicem distant.

[e] *Buni*] Ita Mss. omnes, Reg. Colb. &c. non *Dudini.*

[f] *Aut facilia*] Effatu scilicet.

[g] *Scardonitanum*] Ab oppido Scar-

rum civitates XIV.[3] e quibus Lacinienses, Stlupinos,[h] Burnistas, Olbonenses[i] nominare non pigeat. Jus Italicum[j] habent eo conventu Alutæ,[k] Flanates,[l] a quibus sinus nominatur: Lopsi, Varvarini,[4] [m] immunesque Assesiates, et ex insulis Fertinates, Curictæ.[n] Ceterum per oram oppida a Nesactio,[o] Alvona, Flanona,[5] Tarsatica, Senia, Lopsica, Ortopula, Vegium, Argyruntum, Corinium, Ænona civitas Pasini:[p] Flumen Tedanium,[q] quo finitur Iapydia. Insulæ ejus sinus[r] cum oppidis, præter supra significatas,[s] Absyr-

3 Chiffl. *civitates XXIV.* Mox, *Stulpinos* Gronov. et edd. vett. Deinde, pro *Olbonenses* Parm. Venett. Herm. Barbarus, Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. habent *Albonenses.*—4 Eædem edd. vett. *Varubarini.* Mox, Chiffl. *et ex insulis Fulfinates;* margo edd. Dalec. et Gronov. *et ex i. Furtinates;* edd. vett. et Gronov. *et ex i. Fulsinates.*—5 Ita ex codd. Harduin. eumque secuti recentt. *Flamona* Chiffl. *Flavona* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov. Paulo post, in edd. vett. *Ænona* (vel *Enona*) *civitas, Pausinus flumen, Tedanium, quo finitur Iapidia;* Vet. Dalona, de quo cap. seq.

NOTÆ

[h] *Stlupinos*] Non *Stulpinos.* Ptolemæo II. 17. Στλοῦπι in oppidis Liburnorum mediterraneis: item Βοῦρνον, a quo Burnistæ apud Plinium.

[i] *Olbonenses*] Vel Olbianenses, ab Ὀλβία Illyridis urbe, apud Stephanum. Vide Notas et Emend. num. 80.

[j] *Jus Italicum*] De quo dicemus in Notis et Emend. num. 3.

[k] *Alutæ*] Ab Aluo sive Aloo, quo de oppido Artemidorus apud Steph. verbo Φλάνων· Μετὰ δὲ τὴν Ἄλωον λιμὴν ἐστι Φλάνων καὶ πόλις, καὶ πᾶς ὁ κόλπος οὗτος Φλανωνικὸς καλεῖται.' Plinio mox Alvona.

[l] *Flanates*] A quibus sinus Flanaticus, nunc *Golfo Canario, et Carnero.* Nomen habent a Flanona: ut Lopsi, a Lopsica, de quibus oppidis mox dicetur.

[m] *Varvarini*] Non *Varubarini*: ab oppido Liburnorum mediterraneo Οὐαρουαρία, Ptolemæo II. 17. uti et Ἀσισία, unde Plinio Assesiates mox appellati.

[n] *Fertinates, Curictæ*] Κουρικτὰ insula Ptolemæo II. 17. Straboni lib. VII. p. 315. Κυρακτικὴ, nunc *Vegia.* Vide Notas et Emend. num. 81.

[o] *A Nesactio*] De quo cap. 23. in ostio fluminis Arsiæ, unde Liburnia incipit. Ἀλουῶνα et Φλανῶνα, apud Ptolem. II. 17. hodie retinent nomen, *Albona,* et *Flanona.* Apud Gruter. p. 108. FLANONA. Sequuntur apud Ptolem. Ταρσατίκα, Σένια, Λοψίκα, Ὀρτόπλα, Οὐεγία, Ἀργυροῦτον, Κορίνιον, Αἰνῶνα. Tarsatica nunc *Fiume:* Senia *Segna:* *Lopsico, Ortopola, Veza, &c.*

[p] *Civitas Pasini*] Sic Mss. omnes. Cur porro ita cognominetur Ænona, incompertum. Hodie *Nona* vocatur.

[q] *Tedanium*] Τηδάνιος Ptolem. loc. cit. Hodie *Zermagna.*

[r] *Ejus sinus*] Flanatici.

[s] *Significatas*] Fertinam et Curictam.

tium, Arba,[t] Crexa,[6] Gissa, Portunata. Rursus in continente colonia Jadera,[u] quæ a Pola CLX. M. pass. abest: inde triginta M. Colentum[v] insula: XVIII. ostium Titii[7] fluminis.[w]

XXVI. (XXII.) Liburniæ finis, et initium Dalmatiæ Scardona, in amne eo,[1] [a] XII. M. pass. a mari. Dein Tariotarum[b] antiqua regio,[2] et castellum Tariona: promontorium[c] Diomedis, vel, ut alii, peninsula Hyllis,[d] circuitu C. M. pass. Tragurium[e] civium Romanorum, marmore notum: Sicum, in quem locum Divus Claudius veteranos misit. Salona[f] colonia, ab Jadera CXII.[3] M. pass. Petunt in

lec. *Telanium quo f. Iapidia.*—6 Ita codd. Harduini et Dalec. item Vet. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Absirtium, Arba, Tragurium, Issa, Pharos, Paros ante: Crexa* Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. —7 '*Titi* legendum videtur ex Ptolemæo, qui ad finem lib. II. fluvium hunc 'Titum' appellat, non 'Titium.'' *Dalec.*

CAP. XXVI. 1 'Lego: *in fine eo.*' Dalec.—2 *Deottariotarum antiqua regio* cod. Dalec.—3 Ita codd. Chiffl. et Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CCXXII.* edd. vett. et Gronov. Mox codd. Dalec.

NOTÆ

[t] *Arba*] Ἄρβα oppidi nomen est in insula Scardona apud Ptolem. contra Liburnos. Crexa Κρέψα eidem, hodie *Cherso.* Portunata non alterius insulæ nomen esse videtur, sed Gissæ epitheton, tuti opportunique portus ratione, magis quam re alia, insignis ac cognitæ: Gissa vero ipsa nunc *Pago* vocatur.

[u] *Jadera*] Nunc *Zara vecchia.* Nummus Domitiani apud Goltzium, COL. AVGVSTA. IADERA. Et apud Ptol. Ἰάδερα κολωνία.

[v] *Colentum*] Κόλλεντον insulæ Scardonæ oppidum Ptolemæo dicitur, II. 17.

[w] *Titii fluminis*] Τίτος ποταμὸς Ptolem. loc. cit. Nunc *Kerka*, Scardonam præterluit.

[a] *Scardona, in amne eo.*] In Titii fluminis ripa: nunc rudera, teste Jo. Lucio I. 4. *Scardona.* Σκαρδῶνα Ptolem. II. 17.

[b] *Tariotarum*] Quos Αὐταριάτας Strabo lib. VII. p. 316. aliique appellant, ut quidem videtur.

[c] *Promontorium*] Nunc *Cabo di S. Nicolo.*

[d] *Hyllis*] Ab Hyllo Herculis F. a quo Hylles gens hæc Illyrica Stephano. Χερσόνησος Ὑλλική, Scymno Chio, pag. 17.

[e] *Tragurium*] *Trauv.* Sicum *Sebenigo*, ut quidem ab omnibus creditur. At *Sebenigo* citra Tragurium ad Istriam, non, ut Sicum a Plinio statuitur, ultra id situm est: quapropter diligentius de eo videndum: num transpositus Sici situs, auctoris an librarii hallucinatione.

[f] *Salona*] Diocletiani patria: nunc excisa: ex ejus ruinis excitatum Spalatum. Vetus inscriptio apud Gruter. pag. 23. COL. MARTIA. IVLIA. SALONA. Et Ptolemæo, Σαλῶναι κολωνία.

eam jura descripti in decurias[g] CCCXLII.[4] Dalmatæ; XXII. Decuni;[h] CCXXXIX. Ditiones; CCLXIX. Mazæi; LII. Sardiates. In hoc tractu sunt, Burnum,[i] Andetrium,[5][k] Tribulium,[l] nobilitata populi Romani præliis[m] castella. Petunt et ex insulis, Issæi,[n] Colentini, Separi, Epetini. Ab his castella, Peguntium,[6][o] Rataneum:[p] Narona[q] colonia tertii conventus,[r] a Salona LXXXII. M. pass.

et Chiffl. *jura, juribus descriptis.*—4 'Ita codd. Regg. 1. 3. Colbert. Paris. et Editio princeps. In cod. Reg. 2. *in d. CCCLXII.*' Brotier. Tolet. et Salmant. *CCCLXXXII.* quod recepit Harduinus. edd. vett. et Gronov. *CCCLXXII.* Mox, Tolet. *Delmatæ XXII.* Chiffl. *Dalmatæ XXVI. Decuni CCCLXIX. Deditiones, &c.* Deinde, plurimæ edd. ante Brotier, *Ditiones LXIX. Mezæi LII.* Lectionem nostram exhibent Regg. Brot. 1. 2. Paris. et Ed. pr.—5 *Burnum, Mandetrium* edd. vett. et Gronov.—6 'Corrupte Mss. Reg. et editio princeps, *petunt in eam.* Unde emendatum in recentioribus editionibus, *Peguntiæ.* Emendandum erat *Peguntium.* Ptolemæo enim II. 17. Πηγούντιον· nunc *Almissa.*' Brotier. Mox, *a Salona LXXII.* edd. vett. Gronov. Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz. Paulo post, *cognomini sibi* margo Dalec.

NOTÆ

[g] *In decurias*] Salonitano, inquit, disceptant foro populi mox appellandi: ibique habent judicum decurias omnino CCCLXXXII. In Mss. *Petunt in eam jura, juribus descriptis in decurias.* De judicum decuriis persæpe Cicero aliique: ac Plinius ipse inprimis XXXIII. 7.

[h] *Decuni*] Mss. Reg. et Colb. *Decuri.* Forte *Derrii*, de quibus in hoc tractu Ptolemæus II. 17. Δέῤῥιοι, et mox Διτίωνες: item Μάζαιοι, gens Dalmatica, etiam Dioni cognita, lib. LV. p. 570. Tum Σαρδιῶται, apud eundem Ptolem.

[i] *Burnum*] Castellum Dalmatiæ, a Liburniæ oppido cognomine, de quo sup. sectione, ut apparet, diversum.

[k] *Andetrium*] Ἀνδήτριον. 'Vide Notas et Emend. num. 82.

[l] *Tribulium*] Mss. *Triburium.*

[m] *Nobilitata p. R. præliis*] Tiberio et Germanico illuc ab Augusto missis. Vide Dionem, lib. LVI. p. 579.

[n] *Issæi*] Issæi, ab Issa, de qua cap. 30. Colentini, a Colento, de qua sup. cap. Ἐπέτιον urbs est littoralis Dalmatiæ, prope Salonas, apud Ptolem. II. 17. quam forte interdum circumfluus maris æstus ambiret, insulamque faceret.

[o] *Peguntium*] Πηγούντιον inter oppida Dalmatiæ juxta littus posita, apud Ptolem. loc. cit. Nunc *Almiza.*

[p] *Rataneum*] Ῥαίτινον τῆς Δαλματίας πόλιν appellat Dio lib. LVI. p. 578. Hodie *Mucarisca.*

[q] *Narona*] Ptolemæo II. 17. Ναρβωνὰ pro Νάρωνα κολωνία. Nummus Titi, apud Goltzium, COL. NARONA. Hodie *Narenta.*

[r] *Tertii conventus*] Tergeminus in Dalmatia Liburniaque conventus fuit, seu Judiciarium forum: Scardonitanus, Salonitanus, et is in quo nunc versamur, Naronitanus.

apposita cognominis sui[s] fluvio, a mari XX. M. pass. M. Varro [7] LXXXIX. civitates eo ventitasse auctor est. Nunc soli prope noscuntur Cerauni[t] decuriis XXIV. Daorizi XVII. Dæsitiates CIII.[8] Docleatæ XXXIII. Deretini XIV. Deremistæ [9] XXX. Dindari[u] XXXIII. Glinditiones XLIV. Melcomani[v] XXIV. Naresii CII. Scirtari[w] LXXII. Siculotæ[x] XXIV. populatoresque quondam Italiæ Vardæi, non amplius quam XX. decuriis. Præter hos tenuere tractum eum Ozuæi,[10][y] Partheni, Hemasini, Arthitæ, Armistæ. A Narone amne C. M. pass. abest Epidaurum[z] colonia. Ab Epidauro sunt oppida [11] civium Rom. Rhizinium,[a] Ascrivium,[b] Butua,[c] Olchinium,[d] quod antea Colchi-

et Gronov.—7 *Varro* sine prænomine in cod. Dalec. et ejusdem Vet.—8 *Desitiates CIII.* edd. vett. et Gronov. *Desitiates CVIII.* Chiffl.—9 Vet. Dalec. *Derenistæ.* Mox, *Melcomani XXV.* edd. ante Harduin.—10 Ita codd. Chiffl. et Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Oenei* edd. vett. Mox, pro *Armistæ* Chiffl. habet *Arenistæ.*—11 Ita Chiffl. et edd. post Harduin. Verba, *Ab Epidauro sunt*, desunt in edd. vett. et Gronov. Mox,

NOTÆ

[s] *Cognominis sui*] Ita libri omnes. Rectius, *cognomini sibi*, vel *nominis sui.* Naronem amnem intelligit, Νάρωνα Ptolemæus vocat, hodie *Narença.*

[t] *Cerauni*] Κεραύνιοι Ptolem. II. 17. Δαόριζοι deinde Straboni, lib. VII. p. 315. Δαισιτιᾶται apud eandem, pag. 314. qui Δυσιδιᾶται, ut arbitror, Dioni, lib. LV. p. 568. Docleatæ, ab urbe Δοκλέα, in mediterraneo Dalmatiæ, apud Ptolem. quæ adhuc in ruinis nomen servat teste Holsten. p. 32. Incolæ Ptolemæo, Δοκλεᾶται.

[u] *Dindari*] Δινδάριοι Ptolemæo, loc. cit.

[v] *Melcomani*] Μελκομένιοι, Ptolem. Vide Notas et Emend. num. 83. Mox Naresii, qui Ptolemæo loc. cit.Ναρήσιοι.

[w] *Scirtari*] Forte *Seretii;* nam Σερέτιον in hoc tractu agnoscit Dio, lib. LVI. p. 579. Vel sunt ii potius quos Σκίρτωνας appellat Ptolem. loc. cit.

[x] *Siculotæ*] Σικουλῶται Ptolem. loc. cit. et Οὐάρδεοι, quos Ἀρδιαίους appellat Strabo, lib. VII. p. 315. contra insulam Pharon. Vardeos, Epitome Livii, lib. LVI.

[y] *Ozuæi*] Gentes eas jam tum ævo suo defecisse innuit. Vide Notas et Em. num. 84.

[z] *Epidaurum*] Nunc *Ragusi vecchio:* cui Ragusa nova successit. Ἐπίδαυρος Ptolem. II. 17. Vetus inscr. apud Goltzium, COL. EPIDAVRVM. LEG. IX.

[a] *Rhizinium*] Straboni lib. VII. p. 314. et Stephano, Ῥίζων. Ptolemæo, Ῥίζινον. Hodie *Risine*, in intimo recessu Rhizonici sinus, *Golfo di Cataro.* Oppidani Rhizonitæ Livio, lib. XLV. p. 580.

[b] *Ascrivium*] Ἀσκρούϊον Ptolemæo, loc. cit. Hodie *Cataro.*

[c] *Butua*] Stephano, Βουθόη, Scylaci

nium dictum est, a Colchis conditum: amnis Drilo,[e] superque eum oppidum civium Romanorum Scodra,[12] [f] a mari XVIII. M. pass. Præterea multorum Græciæ oppidorum deficiens memoria, necnon et civitatum validarum. Eo namque tractu fuere Labeatæ,[g] Enderoduni,[13] [h] Sassæi, Grabæi,[i] proprieque dicti Illyrii,[j] et Taulantii,[k] et Pyræi.[l] Retinet nomen[14] in ora Nympheum[m] promontorium: Lissum[n] oppidum civium Romanorum ab Epidauro C. M. pass.

(XXIII.) A Lisso Macedoniæ[o] provincia: gentes Partheni,[15] [p] et a tergo eorum Dassaretæ.[q] Montes Candaviæ[r]

pro *Butua*, Chiffl. habet *Butuanum*.—12 *Scordra* Gronov.—13 *Labentæ*, *Essænæ*, *Enderuni* Chiffl.—14 'Hæc duo vocab. *Retinet nomen*, supposititia videntur.' *Dalec.* Mox, pro *Nympheum*, quod ex Reg. Brot. 1. et Ed. pr. restituit Brotier, edd. reliquæ habent *Nymphæum*.—15 *Parthini* Vet. Dalec. et mox in

NOTÆ

quoque p. 9. Ptolemæo Βουλοῦα, pro Βουτοῦα. Nunc *Budoa*.

[d] *Olchinium*] Οὐλκίνιον Ptolemæo, loc. cit. Nunc *Dulcigno*, in confinio Dalmatiæ, Albaniæque. Incolæ Livio Olciniatæ, lib. XLV. p. 580.

[e] *Drilo*] Δρείλων Ptolem. II. 17. nunc *Drino*, et *Lo Drin*.

[f] *Scodra*] Ptolemæo loc. cit. Σκόδρα. Nunc *Scutari*, in Albania, qua contingit Dalmatiam: non Driloni, sed super Drilonem, alteri amni appositum. De Scodra Livius lib. XLIII. p. 556.

[g] *Labeatæ*] Labeatum genti Gentium Regem imperitasse auctor est Livius lib. XLIII. p. 555. et idem Labeatidem terram vocat, lib. XLIV. p. 564. Idem Gentius Lissi regnabat, ut ex Polybio in excerptis liquet, cap. 76. quo de oppido mox dicemus.

[h] *Enderoduni*]. Ἔνδηρον Ptolemæo II. 17. inter mediterranea Dalmatiæ oppida: nunc *Endero*, in Albania, qua Serviam spectat.

[i] *Grabæi*] Forte Γαλάβριοι, de quibus Strabo lib. VII. p. 316.

[j] *Illyrii*] Inter Naronem et Drinum.

[k] *Taulantii*] De Taulantiis Illyrica gente Stephanus: Macedoniæ a Ptolemæo ascribitur, III. 13. atque eorum oppida fuisse Dyrrachium Apolloniamque scribit. Sic etiam Thucyd. lib. I. p. 17.

[l] *Pyræi*] De Pyræis Pomponius II. 3. 'Tum Pyræi, et Liburni, et Istria.'

[m] *Nympheum*] Nunc *Cabo di Redeni*.

[n] *Lissum*] Λισσὸς Ptolemæo II. 17. Ab Anna Comnena lib. XII. Alexiad. oppidulum dicitur in edito colle situm, unde prospectus usque Dyrrachium pateat.

[o] *Macedoniæ*] Nunc *Albania* dicitur hæc regio, Macedoniæ provinciæ a Ptolemæo quoque attributa, III. 13.

[p] *Partheni*] Παρθινοὺς vocat Dio, lib. XLI. p. 176. Parthenos Livius, lib. XXXIII. p. 400. Dyrrachio vicini hi fuere. Stephano quoque Πάρθος, πόλις Ἰλλυρική· τὸ ἐθνικὸν, Παρθηνός.

a Dyrrachio LXXVIII.[16] M. pass. In ora vero Denda[s] civium[17] Romanorum, Epidamnum[t] colonia, propter inauspicatum nomen a Romanis Dyrrachium appellata: flumen Aous,[u] a quibusdam Æas[v] nominatum: Apollonia, quondam Corinthiorum[w] colonia, IV. M. pass.[18] a mari recedens: cujus in finibus celebre Nympheum[x] accolunt barbari, Amantes[y] et Buliones.[19][z] At in ora oppidum Oricum[a] a Colchis conditum. Inde initium Epiri, montes Acroceraunia,[b] quibus hunc Europæ determinavimus[c] sinum. Oricum, a Salentino Italiæ promontorio distat LXXXV. M.[20][d] passuum.

eodem, *Dissaretæ*.—16 Ita codd. Harduini, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *LXXIX*. edd. vett. et Gronov.—17 *In ora civium* Pintian.—18 Sic ex codd. suis et Chiffl. emend. Harduinus, sic quoque edd. recentt. antea legebatur, *VII. M. passuum*.—19 ' Cicero in Orat. *Bullienses* vocat; Stephan. *Bollidenses*.' Turneb. Adv. XXI. 13.—20 Codd. Dalec. et Chiffl. *LXXXV. M.*

NOTÆ

[q] *Dassaretæ*] Δασσαρήτιοι Ptolemæo III. 13. et Livio lib. XXVII. p. 312. Regio ipsa Δασσαρῆτις, Polybio lib. V. p. 621. Horum oppidum Lychnidus, Ptolem. Unde apud Marcellin. Com. Lychnidensis Episcopus Illyrici laudatur: hodie *Locrida*, in Albania.

[r] *Candaviæ*] De his Strabo, lib. VII. p. 323. Apud Ptolem. loc. cit. ΚΑΝΑΛΟΥΙΩΝ ὀρέων mentio, pro ΚΑΝΔΑΟΥΙΩΝ. Hi Albaniam a Macedonia proprie dicta disterminant. Deserta Candaviæ Senecæ, Ep. 31. p. 230. ' Qua vastos aperit Candavia saltus,' inquit Lucan. VI. 331.

[s] *Denda*] Vide Notas et Emend. num. 85.

[t] *Epidamnum*] Mela II. 3. ' Romani nomen Epidamnum mutavere, quia velut in damnum ituris omen id visum est.' Vide et Dionem, lib. XLI. p. 176. Nunc *Durazzo*.

[u] *Aous*] Sic appellatur a Livio XXXII. p. 385. Ab Apolloniæ vicinio, hodie *la Pollona* vocatur: cum oppidi ipsius rudera tantum extent. Mela II. 3. ' Æas secundum Apolloniam.'

[v] *Quibusdam Æas*] Αἴας. Vide Notas et Emend. num. 86.

[w] *Corinthiorum*] Ita Thucyd. lib. I. p. 19. et Dio lib. XLI. p. 174. A Corcyræis et Corinthiis conditam aiunt Strabo lib. VII. p. 316. Scymnus p. 18. aliique.

[x] *Nympheum*] Livius lib. XLII. p. 540. ' Nympheum in Apolloniati agro.' Egimus de eo II. 110.

[y] *Amantes*] Oricum Scylax, p. 19. in Amanticorum agro locat, et Stephan.

[z] *Buliones*] Straboni lib. VII. p. 326. Βυλλίονες. In nummis apud Goltzium, ΒΥΛΛΙΟΝΩΝ. Oppidum Βυλλὶς, Ptolem. II. 13. unde Bullidensis colonia Plinio IV. 17.

[a] *Oricum*] Ὠρικὸς Stephano, et Appiano Bell. Civ. lib. II. p. 462. Nunc *Orso*, in confinio Albaniæ et Epiri.

[b] *Acroceraunia*] Virgilio *Ceraunia:*

XXVII. (XXIV.) A tergo Carnorum et Iapydum, qua se fert magnus Ister, Rætis junguntur Norici.[e] Oppida eorum: Virunum,[f] Celeia,[g] Teurnia,[h] Aguntum,[i] Vianiomina,[1 j] Claudia,[k] Flavium Solvense.[l] Noricis junguntur lacus Peiso,[m] deserta Boiorum: jam tamen colonia Divi Claudii Sabaria,[n] et oppido Scarabantia [o] Julia habitantur.

XXVIII. (XXV.) Inde glandifera [a] Pannoniæ,[1] qua mites-

CAP. XXVII. 1 Ita ex codd. restituit Harduinus, eumque secuti Miller.. Bipont. et Franz. ita quoque Reg. Brot. 1. *Vivana momnia* Parm. et aliæ antiq. *Viana*, *Æmonia* Herm. Barbarus ex conjectura, quæ lectio postea invasit omnes ante Harduinum editiones.

CAP. XXVIII. 1 Vet. Dalec. *Pannonia*.—2 Idem codex, Harduin. 2. 3.

NOTÆ

nunc *Monte di Chimera*, Epirum ab Albania dirimunt.

[c] *Determinavimus*] Cap. 15.

[d] *LXXXV. M.*] Straboni lib. VI. p. 281. abest a Cerauniis Salentinum, stadiis DCC. hoc est, millibus passuum LXXXVII. et quingentis pass.

[e] *Norici*] Bavariæ partem ab Æno amne, Austriamque universam, præter Carnuntum, in confinio Austriæ Hungariæque positum, Norici olim tenuere, et Carinthiam, Stiriamque.

[f] *Virunum*] Apud Gruter. p. 569. NORICVS. COL. C. VIRVNO. Apud Ptolem. II. 14. in Norico Οὐίρουνον. Nunc *Volkmark* ad amnem Dravum.

[g] *Celeia*] Κέλεια Ptolem. loc. cit. Gruter. p. 130. CELEIÆ, reperta inscriptio in Carniolæ oppido, quod vetustum nomen retinet, *Cilley*.

[h] *Teurnia*] Ptolem. loc. cit. Τεουρνία. Apud Gruter. p. 473. II. VIRO. TEVRN. Nunc *Villach*, in Carinthia superiore, ad Dravum amnem.

[i] *Aguntum*] Ἄγουντον Ptolem. loc. cit.

[j] *Vianiomina*] Nunc Vienna Austriæ. Vide Notas et Emend. num. 87.

[k] *Claudia*] Κλαυδιουΐον Ptolem. in Norico, loc. cit. Nunc *Clagenfurt*, Carinthiæ oppidum.

[l] *Flavium Solvense*] Apud Gruter. p. 559. cum Flavii cognomento, quod deductam eo coloniam auspice Vespasiano indicat: inscriptio reperta Cibini in Hungaria, FL. SOLVA. Aiunt esse *Solfeldt*, in Carinthia, prope Clagenfurtum.

[m] *Peiso*] In Austriæ Hungariæque confinio, *Neusydlerzée*. Vide Notas et Emend. num. 88.

[n] *Sabaria*] Etiamnum retinet nomen in Hungariæ Austriæque confinio. Ibi reperta inscriptio, quam refert Gruterus, p. 389. C. C. S. hoc est, Colonia Claudia Sabaria. Σαουαρία Ptolem. II. 15. in Pannonia superiore. Et apud Goltz. Claudii nummus, COL. SABAR. CLAVDIANA. AVGVSTA. Apud Reines. vetus Inscriptio, p. 511. CLAVDIA. SAVARIA.

[o] *Scarabantia*] A Sabaria, M. P. XXXIV. apud Antonin. Hodie *Scapring*, supra Sabariam: aliis *Sopron*, sive *Œdenburg*, in eodem tractu.

[a] *Inde glandifera*] Ita Mss. omnes, non *In glandifera*. Hoc est, post eas gentes, ac urbes, quas antea commemoravit, glandifera sunt Pannoniæ. Apud Hygenum, lib. de limitibus constit. p. 206. legimus in Panno-

centia Alpium juga, per medium Illyricum a septemtrione ad meridiem versa, molli in dextra ac læva devexitate considunt. Quæ pars ad mare Adriaticum spectat, appellatur Dalmatia, et Illyricum supra dictum. Ad septemtriones Pannonia vergit:[b] finitur inde Danubio. In ea coloniæ, Æmona,[c] Siscia.[d] Amnes clariet navigabiles in Danubium defluunt, Draus[2][e] e Noricis violentior, Saus ex Alpibus Carnicis placidior: CXX. M. pass. intervallo. Draus per Serretes,[f] Serrapillos, Iasos,[g] Andizetes:[3][h] Saus per Colapianos,[i] Breucosque.[j] Populorum hæc capita. Præ-

Bipont. et Franz. *Dravus*. Mox, pro *CXX*. quod exhibet Chiffl. *CXV*. præferunt edd. vett. ante Harduin.—3 *Sandizetes* Chiffl. *Sandrizetes* Gronov. et edd. vett. ante Harduin. Mox, pro *Saus* Vet. Dalec. Harduin. 2. 3. Bipont.

NOTÆ

nia sylvis glandiferis vectigal constitutum.

[b] *Pannonia vergit*] Carniolæ partem, deinde Croatiam, Sclavoniam, Hungariamque complexa, Danubium usque.

[c] *Æmona*] *Laubach*, ut diximus cap. 22. Carniolæ primarium oppidum. Ἠμωνα Ptolemæo II. 15. sub Norico Pannoniæ.

[d] *Siscia*] Σίσκια Ptolem. loc. cit. Vulgo *Sissech*, ad Savum amnem.—'Cave autem Sisciam hanc existimes designari in nummis Augustorum Gallieni et Probi: quamvis in illo scribitur, SISCIA AVG. in isto, SISCIA PROBI AVG. Neque enim Sisciam Plinius dicit inter amnes duos sitam esse, ut in nummo Probi pingi videtur; sed tantum juxta Sisciam Colapin in Saum influere: ut juxta Parisios Matrona in Sequanam delabitur. Nec vero Latine bono aliquo sensu dici posse videmus, Roma Augusti, Roma Trajani, Roma Antonini: nec proinde 'Siscia Augusti,' vel 'Probi.' Cum aliquid autem offendit in nummorum inscriptionibus insolens, id certo indicio est, latere ibi sententiam aliquam sub primis vocum literis. Legendum itaque arbitramur in Gallieni numismate: SISCIA AVG. 'Secusianorum Inclytus Senatus Colit Impense Amicitiam AVgusti Gallieni.' Fluvius in nummo pictus Araris est, *La Saone*, qui medios Secusianos olim secabat. In altero similiter SISCIA PROBI AVG. 'Secusianorum Inclytus Senatus Colit Impense Amicitiam PROBI AVG.' Dea stat in isto inter duos amnes, Ararim scilicet Rhodanumque, qui Lugdunum in Agro Secusianorum alluunt.' *Ed. sec.*

[e] *Draus*] Δράβος et Σάος Straboni, lib. VII. p. 314. Nomen retinent, et *Drav*, *Sav*. Vide Notas et Emend. num. 89.

[f] *Serretes*] Hi et Serrapilli Carinthiam tenuere, ripamque geminam Dravi amnis.

[g] *Iasos*] 'Ιασσίους appellat Ptolem. II. 15.

[h] *Andizetes*] 'Ανδιζήτιοι. Vide Notas et Emend. num. 90.

[i] *Colapianos*] A fluvio Colapi, cujus mox Plinius aliique meminere.

[j] *Breucosque*] Βρεῦκοι Ptolem. II.

terea Arivates, Azali,[k] Amantes, Belgites, Catari, Cornacates, Eravisci,[4][l] Hercuniates, Latovici, Oseriates, Varciani. Mons Claudius,[m] cujus in fronte Scordisci,[5] in tergo Taurisci. Insula in Savo Metubarris,[n] amnicarum maxima. Præterea amnes memorandi, Colapis[6][o] in Saum influens juxta Sisciam, gemino alveo insulam ibi efficit, quæ Segestica appellatur. Alter amnis[p] Bacuntius[7] in Saum Sirmio[q] oppido influit: ubi civitas[r] Sirmiensium, et Amantinorum. Inde XLV. M. passuum Taurunum,[s] ubi Danubio miscetur Saus. Supra[t] influunt Valdasus,[8] Urpanus et ipsi non ignobiles.

et Franz. *Savus.*—4 *Cartari* Vet. Dalec. Mox, Chiffl. *Corneates, Eravisci;* edd. vett. ante Harduin. *Corneates, Aravisci.*—5 *Cordici* Chiffl.—6 *Calapis* Gronov. et al. vett. ante Harduin. Paulo post, pro *efficit*, quod, firmante Chiffl. exhibent Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *efficiens* legitur in edd. vett.—7 *Acuntius* Chiffl.—8 Ita ex codd. suis restituit Harduin. cum antea legeretur *Valdanus;* Chiffl. *Vadasus.*

NOTÆ

16. et Straboni, lib. VII. p. 314. Βρευκοὶ Dioni, lib. LV. p. 568. Iidem postea Franci appellati Gallias occupavere, quas nunc obtinent: qui prius e Galliis in Pannoniam, unde rediere, commigrarant. Vide P. Ægid. Laccary de Colon. Gallor. v. 1. p. 242. Gruterus, pag. 499. COHORTI. BREVC.

[k] *Azali*] Ἄζαλοι Ptolem. in Pannonia superiore, II. 15. Ἀμαντηνοὶ, in inferiore, cap. 16. Catari, forte pro *Curtari:* nam in inferiore Pannonia Κούρτα oppidum apud Ptolem. Sic Cornacates, (ita enim habent Mss. non *Corneates*,) a Κόρνακον ejusdem Pannoniæ oppido apud Ptolem.

[l] *Eravisci*] Sic enim alphabeti series exigit: ii sunt qui Ptolemæo in inferiore Pannonia, II. 16. Ἀράβισκοι. Idem ibi Ἑρκουνιάτας Amantenis subjicit. In superiore Λατοβίκους, Ὀσεριάτας, et Οὐαρκιανοὺς locat, cap. 15.

[m] *Claudius*] Tauriscos a Scordiscis, hoc est, Hungaros Sclavosque, a Croatis disterminans.

[n] *Metubarris*] Hodie *Zagrabia.*

[o] *Colapis*] Κόλοψ Dioni, lib. XLIX. p. 414. qui eum amnem ait Sisciæ urbis mœnia primum alluisse, post vero, a Tiberio Cæsare ducta fossa, totam urbem circumambiisse, insulamque facere, mox redire in pristinum alveum. Σεγεστικὴν vocat idem, lib. LI. p. 461. quæ Plinio Segestica dicitur. Strabo, lib. VII. p. 314. Σεγεστικήν.

[p] *Alter amnis*] Vide Notas et Em. num. 91.

[q] *Sirmio*] Hodie *Sirmich*, in Sclavoniæ parte quæ Turcis paret, inter Savum et Dravum.

[r] *Ubi civitas*] Non oppidum, sed ditio, ager, communitas.

[s] *Taurunum*] Ταυροῦνος, ubi se Savus Istro immiscet, inquit etiam Arrianus in Indicis, p. 517. Hodie *Belgrade.*

[t] *Supra*] Supra Savum Dravum

XXIX. (XXVI.) Pannoniæ jungitur provincia, quæ Mœsia [a] appellatur, ad Pontum usque cum Danubio decurrens. Incipit a confluente [b] supra dicto. In ea Dardani,[c] Celegeri, Triballi, Timachi,[1] Mœsi, Thraces, Pontoque contermini Scythæ. Flumina clara, e Dardanis Margis,[d] Pingus, Timachus: ex Rhodope Œscus:[e] ex Hæmo, Utus,[f] Escamus,[2] Ieterus.

Illyrici latitudo, qua maxima est, CCCXXV. M. passuum colligit. Longitudo [g] a flumine Arsia ad flumen Drinium DXXX.[3] M. A Drinio [h] ad promontorium Acroceraunium, CLXXV. M. Agrippa prodidit universum hunc sinum Italiæ et Illyrici ambitu XVII.[4][i] In eo duo maria, (quo

CAP. XXIX. 1 *Trimachi* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Leyd. Frankf. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—2 *Æscamus* Chiffl.—3 'Perperam in recentioribus editionibus *DCCC*. Bene Mss. Reg. 1. 2. 5. *DXXX*. et forte paulo major adhuc est numerus, ni multos viarum anfractus et circuitus computaverit Agrippa.' *Brotier*.—4 'Malim veterem lectionem, quæ sic habet: *A Drinio ad promontorium Acroceraunium CLXX*. (Chiffl. habet *DLX*.) *M. Agrippa prodidit: universum autem hunc sinum Italiæ et Illyrici ambitu XIII*. (Chiffl. habet *XIV*.)' Dalec. *ambitu XIIII*. Harduin. Miller. Bipont. et Franz. *ambitu XVII*. Regg. Brot. 1. 5. et Ed. pr. h. e. septies decies centena millia

NOTÆ

que. Valdasus, nunc *Valpo*, inter Savum Dravumque Danubio se immiscens. Supra Dravum Urpanus, nunc *Sarroiez*.

[a] *Quæ Mœsia*] A Belgrada ad Pontum, ubi nunc Servia et Bulgaria est. Τὴν Μυσίδα vocat Dio lib. LI. p. 461.

[b] *Incipit a confluente*] Ubi Danubio Savus miscetur, ut dictum est.

[c] *In ea Dardani*] Hæc pariter Tzetzes, Chiliad. XI. Hist. 896. Δάρδανοι Ptolemæo, in Mysia superiore III. 9. ubi nunc Servia est. Τριβαλλοὶ in inferiore, cap. 10. Timachi ab oppido Τίμακον Mysiæ superioris, apud eundem Ptolem.

[d] *Margis*] Hodie *Morawa*, per Serviam in Danubium labens. Is Pingum et Timachum in Istrum defert. Oppidum ei olim appositum fuit ejusdem nominis, Margum, cujus mentio in Notitia Imp. Rom. sect. 52. sub dispos. Ducis Mœsiæ primæ.

[e] *Œscus*] Nunc *Ischa* in Bulgaria. Et Œscum oppidum ab amne cognomine, in Notitia Imp. sect. 31. p. 54. Triballis ascribitur a Ptolem. III. 10.

[f] *Utus*] Et hi Bulgariam alluunt. Utum oppidum in Notitia Imp. sect. 31. pag. 53. Sub dispos. Ducis Daciæ Ripensis.

[g] *Longitudo*] Hæc Martianus totidem fere verbis, lib. VI. cap. de secundo Europæ sinu, p. 209. Tamen Mss. Reg. et Colb. *DXXX*.

[h] *A Drinio*] Amne, quem Drilonem superius dixit, cap. 26.

[i] *XVII*. [*XIIII*.] Hoc est, ambi-

distinximus[j] fine,) Ionium,[5][k] in prima parte, interius Adriaticum, quod Superum vocant.

XXX. Insulæ in Ausonio mari præter jam dictas, memoratu dignæ, nullæ: in Ionio paucæ: Calabro littore ante Brundisium, quarum objectu portus efficitur: contra Apulum littus Diomedea,[a] conspicua monumento Diomedis: et altera[b] eodem nomine, a quibusdam Teutria appellata.

Illyrici ora mille amplius insulis frequentatur, natura vadoso mari,[1] æstuariisque tenui alveo intercursantibus. Claræ: ante ostia Timavi, calidorum[c] fontium cum æstu maris crescentium: juxta Istrorum agrum, Cissa, Pullaria,[2] et Absyrtides[d] Graiis dictæ, a fratre Medeæ ibi interfecto Absyrto.[3] Juxta eas Electridas vocavere, in quibus proveniret succinum, quod illi electrum appellant, vanitatis Græcæ[e] certissimum documentum: adeo ut quas earum designent, haud unquam constiterit. Contra Iader[f] est Lissa;[4] et quæ appellatæ.[g] Contra Liburnos Grateæ[h] ali-

passuum.—5 *Inferum sive Ionium* Gronov. et edd. vett.

CAP. XXX. 1 Codd. Chiffl. et Dalec. *matura vadoso mari.*—2 Ita Tolet. aliique codd. ap. Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Bipont. et Franz. *Pullariæ* edd. vett. et Gronov.—3 'Quidam addunt *nomine.*' Dalec.—4 *Basilissa* Chiffl.

NOTÆ

tu patere hunc sinum maris Agrippa prodidit quatuordecies centena millia passuum.

[j] *Quo distinximus*] Cap. 16.

[k] *Ionium*] Qua parte in Adriaticum sinum irrumpit. Vide Notas et Emend. num. 92.

[a] *Diomedea*] Nunc a tergemino monte *Trémiti* appellata. Diomedis tumulo ac delubro nobilis, ut dicetur ad x. 61. Διομήδεια Stephano, et Scymno, p. 18.

[b] *Et altera*] Sic Strabo, lib. VI. pag. 284. Nunc *Caprara*, vel *S. Domino*.

[c] *Calidorum*] Meminit jam hujus insulæ, II. 106.

[d] *Absyrtides*] Iisdem verbis Stephanus: 'Αψυρτίδες, νῆσοι πρὸς τῷ 'Αδρίᾳ, ὑπὸ 'Αψύρτου παιδὸς Αἰήτου ἐν μιᾷ δολοφονηθέντος ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς Μηδείας. Vide etiam Hygin. Fab. 23. et Apollod. lib. I. de Diis, pag. 63. et 65.

[e] *Vanitatis Græcæ*] Cum ea appellatione nec ullæ unquam ibi insulæ fuerint, et eadem alibi statuantur a Græcis, ut Plinius recte admonet, XXXVII. 11. Apsyrtidibus sic junxit Electridas Scymnus Chius, p. 16.

[f] *Contra Iader*] Sic Mss. omnes, librique editi. Lissæ meminit Antoninus in Itiner. Marit. enumerans insulas quæ sunt inter Dalmatiam et Istriam: 'Apsoros,' inquit, 'Issa, Lissa,' &c.

[g] *Et quæ appellatæ*] Hoc est, et aliæ quæ sunt a nobis supra dictæ, cap. 25. Crexa, Gissa, Colentum.

quot; nec pauciores[i] Liburnicæ: Celadussæ[j] contra Surium:[5][k] Bubua,[6][l] et capris laudata Brattia:[m] Issa[n] civium Romanorum,[7] et cum oppido Pharia.[o] Ab his Corcyra,[p] Melæna cognominata, cum Gnidiorum oppido, distat, xxv.[8] m. passuum, inter quam et Illyricum Melita,[q] unde catulos Melitæos appellari Callimachus[r] auctor est: xv.[9] millia passuum ab ea iv. Elaphites.[10][s] In Ionio autem

Mox, *Liburnos Creteæ* edd. vett. et Gronov. Deinde, pro *nec pauciores*, Tolet. habet *nec non Trucones*.—5 Ita Regg. Brot. 1. 6. Ed. pr. Venett. Rom. Parm. Brix. Ald. Junt. Basil. aliæ vett. 'Eruditus Harduinus ex infelici conjectura emendavit, *contra Tragurium*.' Brotier. Harduinum secuti Miller. Bipont. et Franz.—6 'Ita Editio princeps. Forte Plinius scripserat tantum *Bua* aut *Boa*. Est insula quæ in Cod. Theodosian. Leg. iii. de Hæretic. appellatur 'Boa insula.' Sub imperatoribus Romanis fuit exiliis famosa. Nunc quoque dicitur *Bua*.' Brotier. *bubus* edd. vett. *Bavo* ex codd. recepit Harduin. eumque secuti Miller. Bipont. et Franz. *Bova* Tolet. *Bano* conj. Pintian.—7 Vett. edd. ante Harduin. *civium R. reliqua;* sed ultima vox deest in omnibus codd.—8 Ita ex codd. suis et Chiffl. edidit Harduin. *XXII.* edd. vett.—9 Ita quoque ex codd. suis et Chiffl. edidit Harduin. cum antea legeretur *XII.*—10 'In Ms. Reg. 1. et editione principe, *VII. Elaphites*. Quod verius crediderim. Plures enim ibi sunt insulæ, quam quatuor. Ita

NOTÆ

[h] *Grateæ*] Ita Mss. Reg. et Colb. non *Creteæ*. Scylaci Caryand. in Periplo, pag. 9. prope Pharum et Issam Crateæ insulæ nominantur: Κρατεαὶ νῆσοι, κατὰ Φάρον καὶ Ἴσσαν.

[i] *Nec pauciores*] Forte, *nec pauciores XL.* Totidem enim Liburnicas insulas agnoscit Strabo, lib. vii. pag. 315.

[j] *Celadussæ*] Ita etiam Mss. Et Mela ii. 7. 'Celadussæ, Apsyrtus, Issa.'

[k] *Contra Surium* [*Tragurium*] Vide Notas et Emend. num. 93.

[l] *Bubua* [*Bavo*] Boas insulam Dalmatiæ vocat Ammianus lib. xxii. p. 206. oppido Traguriensi ponte jungitur, et *Bove* nuncupatur. Vide Notas et Emend. num. 94.

[m] *Brattia*] Meminit Anton. in Itin. Marit. Nunc *Bracchia*. In Tab. Peuting. segm. 4. 'Insula Brattia: insula Pharia.'

[n] *Issa*] Ἴσσα Scymno, pag. 17. Stephano, aliisque.

[o] *Pharia*] Straboni, lib. vii. p. 315. Φάρος, olim Πάρος, Pariorum colonia. Nunc *Liesina*. Tab. Peuting. 'Insula Faria.'

[p] *Corcyra*] Nunc *Curzola*, teste Jo. Lucio. Oppidum a Cnidiis conditum testatur quoque Scymnus, pag. 18. Μέλαινα seu nigra cognominata est.

[q] *Melita*] Alia hæc est ab Africana Melita, quæ Rhodiorum Equitum sedes. *Melada*.

[r] *Callimachus*] Et Stephanus, et Auctor Etymol. Hanc laudem alteri Melitæ alii adjudicant. Litem decidere haud proclive, cum in neutra hodie catelli similes reperiantur.

[s] *Elaphites*] Nomen a cervorum copia factum.

mari ab Orico XII. millia passuum,[11] Sasonis [t] piratica statione nota.

autem sunt dictæ a cervorum copia.' *Brotier.* *III. Elaphites* Gronov. et edd. vett.—11 ' Male Mss. Reg. 1. 5. *MM. P.* Male quoque recentiores editiones, *M. millia passuum.* In Editione principe, *III. M. P.* meliore quidem, sed exiliore, numero. Emendavi, *XII. millia passuum;* quod satis indicat Scylax, pag. 10. cum ait ex insula Sasone in Oricum navigationem esse tertiæ diei partis. εἰς Ὠρικὸν πόλιν ἐστὶ παράπλους ἡμέρας τρίτον μέρος. Paulo supra dixerat ab Orico ad mare stadia esse LXXX. στάδια π'.' *Brotier.*

NOTÆ

[t] *Sasonis*] Scylaci, pag. 10. Σασών. Hodie *Sasena.* Lucan. v. 650. ' Non humilem Sasona vadis.'—' Tabula Peuting. ' Insula Sasonis.' Æthicus: ' Insula Saso.' Prius hic legebatur *M. millia passuum*, pro *III. millia passuum.*' Ed. sec.

NOTÆ ET EMENDATIONES

AD LIBRUM III.

NATURALIS HISTORIÆ

C. PLINII SECUNDI.

1. CAP. I. *Ubi minus, VII. M. pass.*] Ita restituimus admonitu codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et Chiffl. vetustarumque editionum ante Frobenium, qui *ubi minimum* obtrusit imprudenter: triplex enim modo quasi latitudinis ordo proponitur, ut interpretatio nostra planum fecit: cujusmodi ab exscriptore Plinii Martiano Capella distinguitur, lib. VI. cap. de divisione terræ, pag. 201. 'Latitudo vero,' inquit, 'ubi angustior, quinque: ubi diffusa, septem: ubi prolixior, decem millibus explicatur.'

2. Ibid. *Creduntque perfossas*] Sic Mss. proxime laudati: rectius tamen fortassis cum Pintiano *perfossos* agnoveris, montes scilicet, non columnas. Capella hoc ipsum agens, loc. cit. 'Montium prædictorum,' inquit, 'effossis radicibus, evulsoque confinio.'

3. CAP. III. *In his coloniæ VIIII. municipia octo: Latio antiquitus donata XXIX. libertate, VI. fœdere, III. stipendiaria, CXX.*] Numeros ex fide eorundem codicum restituimus: *coloniæ VIIII.* et *fœdere III.* cum prius octo tantum coloniæ, fœdere donata tantum oppida duo censerentur: id quod cum superiore summa oppidorum omnino *CLXXV.* stare nequit. Porro de coloniarum ceterorumque jure hæc accipe. Post diuturnum bellum Romani Latinos pro sociis et amicis sibi asciverunt, dato jure, ut in bello Romanis legionibus permixti militarent, et ibi magistratus officiaque gerere, et honores accipere communi jure possent: sed non Romæ tamen petere magistratus aut gerere iisdem licuit, ut apertissime Plinius docet, VII. 43. nec repugnat Asconius, de quo Sigonium vide de Antiq. Jure Italiæ, I. 4. p. 133. Atque id jus quidem, quia Latinis primum concessum, 'Jus Latii' appellatum. Post tamen et suffragii in Urbe ferendi, creandique Magistratus dari sibi jus postularunt, utque pro civibus Romanis pari cum ceteris jure haberentur. Impertitum et illud deinde prærogativa quadam populis aliquot exteris, ægre tamen: vocatumque 'Jus Civium Romanorum.' Vetus vero jus ad discrimen hujusce novi, 'Jus antiquum Latii,' et 'Latium antiquitus' dictum est: datumque idem jus longo post tempore universæ Italiæ: unde 'Italicum jus' dici cœptum. Cum cives, militesve alio deducerent,

ut ea incolerent loca, 'Coloniam' vocabant: 'Municipium' vero, cum loci alicujus indigenis jus illud Italicum, vel civium Romanorum, quo de egimus, communicarent. Ampliabant autem Romani, astringebantque arbitratu suo jus et immunitates eas, ut auctor est Tacitus Annal. XI. Quin ipse Plinius coloniis quibusdam jus Italiæ tantum concessum, aliis solam immunitatem a tributis innuit, cap. hujus libri tertio. Municipia suis vivebant legibus et institutis: Coloniæ Romanis. Suis quoque oppida libertate donata: sed neque Italico, neque civium Romanorum jure gaudebant, quorum alterutro municipia fruebantur: ea vero 'libera oppida,' et 'liberæ conditionis' vocabantur. Fœderata erant, quibuscum populus Rom. fœdus inierat, quorum cives se fœderatos, socios, fratres, populi Romani cognominabant, ut de Arvernis Galliæ populis, Heduisque dicemus ad IV. 32. et 33. Denique stipendiaria erant, quæ vectigal penderent, seu tributo solvendo obnoxia forent.

4. Ibid. *Onoba Æstuaria*] Mss. Reg. et Colb. ac Paris. *Ossonoba Æstuaria.* Parm. edit. *Ossonoba Asturiæ.* Hermolaus, *Ossonoba Lusturia*, quoniam inter amnes Luxiam et Urium sita est. Nos Ὄνοβαν Αἰστουρίαν, hoc est, *Æstuariam*, ab æstuariis, quæ illic frequentia sunt, appellatione deducta, maluimus appellari, vestigia codicum antiquorum summa fide ac religione secuti. Ossonoba certe non hujus loci est, sed Lusitaniæ, ut dicemus ad IV. 35. et ab Ossonoba diversam Onobam et nomine et situ Marcianus Heracleotes agnoscit, pag. 71. et 73. Hanc, in qua nunc sumus, Ὄνοβαν Ἀστουρίαν vocans prope Anæ ostia: unde Ptolemæus emendandus, apud quem II. 4. ΌΝΟΒΑΛΙΣΤΟΥΡΙΑ pro ΟΝΟΒΑ ΑΙΣΤΟΥΡΙΑ legitur. Hanc porro Onobam esse *Ayamonte*, oppidum ipsis Anæ ostiis impositum, perperam Bivarius existimavit, ut supposititium Maximo fœtum vindicaret.

5. Ibid. *Ariani montes*] Mss. R. 1. 2. &c. *Hareni montes.* Ipsi sunt Mariani montes, quos in hoc Bæticæ tractu Ptolemæus agnoscit, II. 4. quem tractum haud multum a Mss. codicum lectione abludente vocabulo, *las Arenas Gordas* vulgus appellitat. —'*Arenæ montes*] Ita Romana et Parmensis editio vetus.' *Ed. sec.*

6. Ibid. *Portus Besippo*] Melæ quoque II. 6. 'Besippo ad Junonis promontorium:' ex quo intelligitur hallucinatos esse viros alioqui eruditos, Rodericum Carum, qui Antiq. Hispal. III. 48. portum Bæsipponem esse existimat, *Puerto de S. Maria*, ad ostium amnis *Guadalete*, et Hieron. Suritam, qui Basilipponem, hodie *Cantillana*, supra Hispalim ad Boream positum, cum hoc Bæsippone maritimo oppido confundit: cum disertis verbis Mela Pomponius, Pliniusque, viri in Geographicis rebus supra famam accurati ac diligentes, inter Gades et Calpen, promontorio Junonis Bæsipponem affigant. Ptolemæo II. 4. Μενεσθέως λιμὴν dicitur: oppidum Βαισίππω.

7. Ibid. *Sexti Firmum*] Admonet ipsa series oppidorum, quæ plane eadem est apud Melam, Plinium, Ptolemæumque, Sexti Firmum prius Hispaniæ oram legentibus a Calpe versus septemtrionem occurrere, quam Selambinam: quare Suritam, Rod. Carum, aliosque, falli necesse est, qui id oppidum nunc *Motril* esse existimant, quod citra Selambinam est.

8. Ibid. *Singili, Attegua*] Prius legebatur, *Singilia, Hegua.* Scio in hoc Bæticæ tractu Αἴγουαν a Strabone citari, lib. III. pag. 141. Sed cum *Singiliattegua* in Mss. scribatur, Reg. 1. 2. &c. *Singili, Attegua*, haud cunctanter agnosco. Nam de Attegua, præter Dionem, quem laudavi, meminit non semel Hirtius, de Bello Hisp. p. 259. et Atteguenses Pom-

peianarum partium fuisse, scribit Valer. Max. IX. 2. p. 425.

9. Ibid. *Tuati vetus*] Ita Mss. omnes, librique editi ante Frobenium, qui *Tucci vetus* reposuit.

10. Ibid. *Celti, 'Arva, Canama, Evia*] Vix ullus est in hoc opere Geographico locus, in quo atrocius grassata sit interpolatorum libido, et emendandi prurigo quædam, quæ eruditos etiam viros interdum tenet. In Mss. Reg. 1. 2. Colb. et Paris. *Celtiarava Camana æua.* In edit. Parm. Froben. Gelen. aliisque ante Dalecampium: *Celtiaca, Vacamana, Acria.* Numerum oppidorum auxit, immutavitque deinde Dalecampius: *Celtiaca, Axatiara, Arruci, Mænoba.* Ecquod in his verbis, quæso, veteris scripturæ vestigium? Roder. Carus, Antiq. Hispal. III. 3. 8. et 9. legit, *Celsita, Axati, Arva, Arucci, Menoba, Canama, Aria.* Nostram emendationem potiorem his omnibus esse non modo priscorum codicum vestigia ipsa confirmant, vix ullo fere apice immutato, sed et inscriptiones veteres, quas modo allaturi sumus. *Axati* certe et *Arucci* expunximus, quod de iis libri omnes conditivi silent: etsi non me præterit Municipii Flavii Axatitani, et Civitatis Aruccitanæ, apud Gruterum in Inscript. fieri mentionem, p. 432. et p. 238. Quin et ipsam Celtim ex hoc albo sustulissem: nisi meminisset, ut dixi, Antoninus: ratus Plinium in his oppidis appellandis, non tam situs cujusque loci, quam seriei elementorum habuisse rationem: quamobrem *Alica* priore loco statuissem, cum Alicensis oppidi in Provincia Bætica memoria extet apud Gruterum, p. 542. Quod vero ad Arvam attinet, apud eundem p. 476. inscriptio legitur, ORDO. MVNICIPII. FLAVII. ARVENSIS, reperta Alcolæ, medio itinere inter Hispalim, et Cordubam. De Canama, p. 345. CANAMENSES. LINTRARII. Oppidum Bæti impositum, nunc *Villanova del Rio.* Denique EVIA apud eundem legitur, p. 550. in inscriptione, procul ab hoc situ, sed in Bætica tamen reperta.

11. Ibid. *Ilipa, cognomine Ilia: Italica*] In Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. *Ilipa cognomine Illa Italica.* Parm. edit. *Ilipa cognomine Ila Italica.* Voculam *Ila*, veluti nihili ea foret, Frobenius prior expunxit, legitque, *Ilipa cognomine Italica*, atque ita scribendi ceteris deinde auctor fuit. Atqui Straboni lib. III. p. 141. Ἰτάλικα καὶ Ἴλιπα, et, quod idem est, Ptolemæo Λαῖπα μεγάλη et Ἰτάλικα, civitates sunt duæ dispares. Et fuit *Ila* sive *Ilia* Ilipæ cognomen genuinum. Apud Gruterum, p. 351. IMMVNES ILIENSES. ILIPONENSES, unde nosse Reinesius potuit qui Ilienses Iliponenses forent, quod scire se negat, epist. 23. Alias sine cognomine, apud eundem Gruter. p. 246. legitur MVNICIPIVM. INLIPENSE.

12. Ibid. *Vergentum, quod Julii Genius: Orippo, Caura, Siarum*] Insigniter depravatus hactenus hic locus in libris omnibus sic legebatur: *Vergentum, quod Julii genitor, Hippo Caurasiarum:* quæ non oppidorum nomina, sed vocum portenta erant. At Orippo, etiam ab Antonino memoratur, in itinere a Gadibus Cordubam, ab Hispali IX. M. P. Et apud Gruterum, p. 303. inscriptiones erutæ in pago quem Sarracatin vocant, in agro Utrerensi, ORDO. SIARENSIVM. Apud Roder. Carum, Antiq. Hispal. III. 20. SIARENSIVM. MVNICIPIVM. legitur. De Caura et Orippone mentio apud Poëtam antiquum, A. Halum nomine, ortu Burdegalensem, quem Tamayus edidit in Martyrol. Hispan. 'Hic Caura, Sauros sustentat Orippo colonos.'—'Mox ut editione Romana a. 1470. et Parmensi legitur, *Fluvius Menoba et ipse*, legi oportet: non *Menoba Bæti et ipse*, ut recentes libri cum Dalecampio, inani repetitione syllabæ *ba* et *et*, exhibent;

neque enim Menoba fluvius amni Bæti, sed agris vel oppido Sciaro potius dicitur 'infusus.' Sic enim Plinius ipse Bætim amnem paulo ante Bæticæ dicit infusum.' *Ed. sec.*

13. Ibid. *Urso, quæ Genua Urbanorum*] Ita libri omnes. Tamen erudite suspicatur Anton. Augustinus, legi oportere *Gemina Urbanorum:* deductis eo colonis militibus ex aliqua earum legionum quibus Geminæ, aut Gemellæ, cognomen fuit, quales erant VII. X. XIII. et XIV. quod ex duabus factæ singulæ erant, quæ justum legionum numerum non explerent. Auctor ipse Cæsar, Bell. Civ. lib. III. pag. 166. et Dio, lib. LV. Urbanorum autem cognominatur, quod militum forte ex sola Urbe Roma conscriptorum esset.

14. Ibid. *Callet, ... Ilipula minor, Merucra, Sacrana .... Oningis*] Cum sint hæc oppida et extra Bæturiam posita, et conventus Astigitani, in eorundem assignando situ assentiri viris eruditis non possum. Nam quod *Callet* nunc *Cala* esse censet Jo. Fr. Andrez, l. de patria S. Laur. p. 212. et Rod. Carus, III. 70. et post illum Holstenius, oppidum scilicet in media Bæturia positum, supra Hispalim, inter Bætim et Anam, quam oram Plinius nunc describat, quemve conventum, æstimasse satis non videntur. Ilipula vero minor, *si Niebla* est, ad amnem *Tinto*, fere inter ostia Bætis et Anæ, ut visum est Roder. Caro, III. 81. sane non Astigitani conventus ea esse potuit, sed Hispalensis: Celticis Bæturiæ populis, in quibus est *Niebla*, ei conventui, ut Plinius mox subjungit, attributis. Denique, si Oningis ibi fuit, ubi nunc Giennium est, ut censuit Mariana, Hist. Hispan. II. 21. p. 78. ad Cordubensem conventum pertinuit, non ad Astigitanum. Et Livius sane, lib. XXVIII. p. 319. haud procul Gadibus et Oceano statuere Oringin videtur, quam solo æquatam a Scipione prodit. Pro *Merucra, Sacrana,* Mss. *Marca, Sacruna.*—'At vetustæ edd. Romana et Parmensis, ut edidimus.' *Ed. sec.*

15. Ibid. *Seria adjicitur, &c.*] Prius legebatur: *Seria quæ dicitur Fama Julia: Vertobrige, Concordia .... Callensibus Emanici.* Quam lectionem vitiosam ostendit dissona a priore parte posterioris structura sermonis. Nos codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. fidem secuti sumus, ut fere solemus.

16. Ibid. *Regionis Osintiadis Sisaponem*] Hactenus in libris editis post Frobenium, *Regiones Osintigi, Sisaponem.* In Mss. Reg. et Colb. ac Parm. edit. *Regiones Osintiades Sisaponem.* Quam lectionem ceteris anteponimus, ut Sisaponi oppido circumjectus ager suo nomine censeatur: siquidem Osintiadem contineri Bæturia, sicut minores regiones majoribus solent, simile veri est.

17. Ibid. *Latinorum, Regia Carissa*] Sic Mss. Reg. et Colb. vetustæque editiones omnes ante Dalecampium. Nec *Læpiam* habent, nec *Uliam*, quas ille hoc loco nobis obtrusit. Scio apud Gruterum, p. 271. legi, ORDO REIP. VLIENSIVM. Sed reperta ea inscriptio est apud *Monte-Mayor*, prope Cordubam, longe a Gaditano conventu, in quo nunc sumus. Hodie Montis-Majoris nomen habere putatur Ulia, inquit Mariana Hist. Hisp. III. 20. p. 122. XX. ab urbe Corduba lapide. Haud procul Corduba fuisse etiam Dio significat, lib. XLIII. p. 229.

18. Ibid. *A Castulonis oppidi fine Gades, CCL. M.*] Ita Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. Paris. Parm. quoque editio, et Martianus ipse lib. VI. cap. de Hispania, p. 203. a quo Hermolaus incaute citerioris Hispaniæ mensuram mutuatus, transtulit in ulteriorem, atque hoc loco Plinii textum inde corrupit, scribens *CCCCLXX. M.*

19. Ibid. *Orbi spectandum*] *Orbi* reposuimus, admonitu codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. cum prius *urbi* legeretur in libris impressis: *Orbi*, inquam, hoc est, universis terrarum gentibus Romam confluentibus. Periret enim alioqui, cum insigni illo Romanæ urbis præconio, loci ipsius etiam ex ejusdem verbi repetitione venustas.—'Sic paulo post, *porticum eum complexum* scripsimus, ubi *eam* habent libri editi perperam, cum ad *orbem* id referatur, quem porticus ea complectebatur.' *Ed. sec.*

20. Cap. iv. *Ausetani, Lasetani*] Hactenus: *Ausetani, Itani, Lasetani.* Fulvius Ursinus, *Iaccetani* legit, ex Strabone et Ptolemæo. Nos *Itani* expunximus, de quibus in hoc tractu nihil usquam compertum: ex quo mutila quædam præcedentis vocis repetitio possit haberi. Nam cum hos, quos recenset Plinius, redditurum se promittat, inferius, Ausetani quidem, aliique, suis locis apparent: Itani nusquam. At ne Lacetanos cum Ursino, Pelicerioque in Notis Mss. mutem, vetat Livius, qui Lacetanos sæpe laudat, lib. xxviii. p. 329. lib. xxxiv. p. 410. multoque expressius situm eorum indicat, lib. xxi. p. 206. 'Cn. Scipio,' inquit, 'in Hispaniam cum classe et exercitu missus, cum ab ostio Rhodani profectus, Pyrenæosque montes circumvectus, Emporiis appulisset classem, exposito ibi exercitu, orsus a Lacetanis omnem oram usque ad Iberum,' &c. Λακητανίαν Dio, lib. xlv. p. 274. Et Λακεττανῶν ἔθνος Plutarchus agnoscit, tum alibi, tum in Catone Majore, p. 342. Lacetanos denique Cæsar Bell. Civ. lib. i. p. 143. cum Ausetanis et Tarraconensibus jungit. Adeo placuere Jaccetani Cujacio, ut non modo hoc loco, sed ubi minime omnium oportuit, obtruserit. Nam Dig. l. l. tit. 15. de Censibus, ubi Ulpianus, 'Jus Italicum Valentini et Licitani habent:' ipse *Iaccetani* legi censet oportere, Observ. x. 35. Alii *Lacetani:* neutri recte. Nos *Illicitani* ab Illici, de quo paulo ante Valentiam egimus, quod oppidum Latinorum seu juris Latini esse Plinius monet, restituimus.

21. Ibid. *Edetani*] Prius *Sedetani* legebatur. Atqui Sedetanos hic locum habere, literarum series non patitur, quam in populis nunc recensendis Plinius sequitur: *Ausetani, Cerretani, Edetani, Gerundenses, &c.* Ab Ἔδητα oppido nomen hi sortiti videntur, quod ubi ubi demum id fuerit, cis Iberum fuit; inter amnem eum et Pyrenæa juga. Cave enim credas ab Edeta oppido Edetaniæ sive Sedetaniæ regionis, ubi Saguntum, Valentia, et Cæsaraugusta fuere, hos Sedetanos fuisse appellatos: cum ii Cæsaraugustani fuerint, ut statim Plinius admonet, non Tarraconensis fori. Quid si *Deciani* scribas, a Δεκίανα Indigetum mediterraneo oppido apud Ptolem. ii. 6.

22. Ibid. *Larnenses, Lursenses, Lumberitanos*] Cum hoc loco populorum nomina disponi per elementa debeant, mire omnia perturbata permixtaque sunt in libris ad hunc diem vulgatis: sic enim habent, *Larnenses, Iturisenses, Isbalenses, Lumberitanos.* In Mss. Reg. &c. *Larnenses, Lursenses, Lumberitanos.* De Ispalensibus nihil: unde huc irrepserint, incompertum adhuc. Hermolaus *Ilursenses* ab Ilurone jam antea memorato oppido, neque revocando amplius: *Iturisenses* Dalecampius, ab Ἰτούρισα Vasconum civitate, reposuit.

23. Cap. v. *Atax e Pyrenæo*] E Cemeno seu Gebenna monte dum fluere Atacem, non e Pyrenæo, Strabo docet, lib. iv. pag. 182. haud satis peritum se locorum eorum fuisse prodit. Rectius Mela, a quo non ineleganter describitur, ii. 5. 'Atax ex Pyrenæo monte digressus, qua sui fontis aquis venit exiguus, vadusque

est, et ingentis alioquin alvei tenens, nisi ubi Narbonem attingit, nusquam navigabilis: sed cum hybernis intumuit imbribus, usque eo solitus assurgere, ut se ipse non capiat.'

24. Ibid. *Nec minus seipso torrentes, Isaram, et Druentiam*] Non *torrentem*, ut prius, sed *torrentes* multitudinis numero reposuimus, tum codicum omnium Mss. fide, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. Paris. &c. tum ex re ipsa: namque ea vis torrenti similis etiam Druentiæ propria est, communisque cum Isara et Rhodano. Unde Silius Ital. lib. III. 'Turbidus hic truncis, saxisque, Druentia lætum Ductoris vastavit iter: namque Alpibus ortus Avulsas ornos et adesi fragmina montis Cum sonitu volvens fertur latrantibus undis, Ac vada translato mutat fallacia cursu.' Vide et Livium, lib. XXI. pag. 198.

25. Ibid. *Ultra, fossæ ex Rhodano C. Marii*] Nemo omnium Geographorum apertius, quam Plinius, situm Marianarum fossarum signavit, nempe ultra Rhodani ostia, prope stagnum insigne Mastramela. Cujus ex verbis varias de fossarum Marianarum situ scriptorum sententias convellere proclive admodum foret, si esset id otii nostri, aut instituti. Occupavit hanc spartam jamdudum, absolvitque egregie Honor. Bouche, Hist. Provinc. III. 5. pag. 161. Itaque fossæ Marianæ ductæ sunt a Rhodano per Campos Lapideos, ad vicum *Foz*: fossarum supersunt ibi hodieque vestigia. Idcirco autem perductæ, quo in Rhodanum naves e mari facilius subirent, quibus ægre aditus esset in amnem per orientale ostium, quod id erat navigiorum vix patiens. Solinus, cap. 2. pag. 17. 'C. Marius bello Cimbrico factis manu fossis invitavit mare: perniciosamque ferventis Rhodani navigationem temperavit.'—' 'Fossas' plurali numero dicit, easque 'insignes opere;' unde errare eas intelligas, qui unicam quærunt, et obscura tantum illius vestigia se reperisse confitentur. Nunc sunt duo orientalia Rhodani ostia, in quæ se potissimum postea amnis devolvit. Insulam ex parte includunt, quam vocant *la grande Camargue*. Ex duabus hisce fossis, ei, quæ magis orientalis est, impositum postea Arelate Sextanorum est.' *Ed. sec.*

26. Ibid. *Stagnum Mastramela: oppidum, Maritima Avaticorum*] Prius *Astromela* legebatur. At Stephanus, pag. 448. Μαστραμέλλη, inquit, πόλις καὶ λίμνη τῆς Κελτικῆς. Unde et illud effici videtur geminum oppido adjacenti fuisse nomen: alterum cum stagno commune, proprium alterum. At dum Geographorum vulgus id oppidum putat esse *Martiguez*, merito reprehenditur ab Honor. Bouche, Hist. Provinc. III. 6. pag. 172. quod recentissime conditum id esse constat, hoc est, non ante annos quingentos, loco antea inculto ac deserto. Veri multo similius statuit esse *Marignane*, ad stagni latus orientale. 'Maritima Avaticorum,' inquit Mela, II. 5. 'stagnum obsidet.'

27. Ibid. *Aquæ Sextiæ Salluviorum*] Ita Mss. omnes, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. non *Salyorum*. Inscriptio Gruteri, pag. 298. DE. LIGVRIB. VOCONTIEIS. SALLVVIEISQ. Σάλυκας vocat Ptolemæus, pro Σάλυας, II. 10. Hi sunt Falanii Galli (lege, *Salluvii Galli*) de quibus Fulvius triumphasse dicitur in Epitome Liviana, lib. LX. ut docet inscriptio vetus in Fastis Triumphorum, M. FVLVIVS M. F. Q. N. FLACCVS. PROCOS. DE LIGVRIBVS. VOCONTIEIS. ET. SALLVVIEIS.

28. Ibid. *Alebece Reiorum Apollinarium*] Hactenus legebatur *Alebecériorum Apollinarium*. At Mss. Reg. Colb. et Paris. totidem apicibus id nomen exhibent, quot repræsentamus. Accedit et vetus inscriptio apud Gruter. pag. 448. COL. REIOR. APOLLINAR. Et Tabula Peuting.

REIS. APOLLINARIS, hoc est, Reiis Apollinaribus, a cultu, ut videtur, Apollinis. Quid quod nec Alebece satisfacit ipsa, libentiusque *Albiœce* agnoverim, si Ms. ullus codex suffragetur. Nam Albiœcos Ἀλβιοίκους Salyibus, sive Salluviis, Vocontiisque confines Strabo facit, lib. IV. pag. 203. plane ut ipsius oppidi Ἀλβίοικοι nomen esse potuerit, qua forma et Σόλοι Solœ Cilicii appellantur.

29. Ibid. *Cessero*] Non *Cisteron*, aut *Castres*, ut quibusdam eruditis visum, sed S. Tiberii pagus, *S. Tubery*, ad Araurim qui Agatham præfluit, leucis fere quatuor a Bæterris. Κεσσερὼ est Ptolemæo, II. 10. in Volcis Tectosagibus. Antonio in Itiner. Cesero, a Bæterris M. P. XII. Ado in Martyrol. 10. Novemb. 'In territorio Agathensi in Cessarione, SS. Martyrum Tiberii, Modesti, et Florentiæ, qui tempore Diocletiani martyrium compleverunt.' Et in Vita S. Tiberii: 'Et subito apparuerunt juxta fluvium qui dicitur Araur, in vico qui vocatur Ceseri,' &c.

30. Ibid. *Tasconi, Tarusconienses*] In Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. *Tasconi, Tarucunonienses.* Libri vulgati, *Tascodunitari, Cononienses*, omnino mendose, ut vel ex ipsa serie elementorum liquet. Adeo non placet conjectura eruditi viri, scribi ita jubentis, *Taruscoduni, Tarni, Tononienses:* ut si Tasconos ipsos expungere cuipiam libuerit, ceu ineptam vocis subsequentis repetitionem, ac solos retinere Tarusconienses, haud gravate sim ei assensurus. Nam Tarnos ab amne Tarne comminisci, otiosorum hominum videtur esse: Tononienses a Sabaudia in provinciam Narbonensem accersere, quam solam Plinius modo perlustrat, ἀγεωγράφητον.

31. Ibid. *Adjecit formulæ ... Avanticos, atque Bodionticos*] Sic libri omnes tum editi, tum manu exarati ante Hermolaum, qui pro *Bodionticis Ebroduntios* fidenter inculcavit; perinde quasi aut gens eadem sub diversis nominibus bis signetur a Plinio: Ebroduntiorum quidem appellatione hoc loco, et Caturigum rursus cap. 24. est enim Caturigum oppidum Ebrodunum: aut Ebroduntiorum, si locum hic eos habere oportuit, Dinia potius oppidum, quam Ebrodunum ipsum dici debuerit. At non levior ejusdem Hermolai lapsus, et Guillimanni, qui Hermolaum secutus est, cum Avanticos Helvetiæ populos, *ceux d'Avanches*, signari hic arbitrati sunt: quandoquidem hos Alpium incolas fuisse Plinius ipse admonet, et Ammianus quidem, ut mox dicturi sumus, Graiarum: a quibus longa intercapedine Aventicum Helvetiorum disjunctum est: longe nempe positum supra Lemannum lacum, quo tamen lacu claudi provinciam Narbonensem superius monuimus. Describit Avanticorum oppidum, cujusmodi fere nunc est Ammianus, lib. XV. p. 54. 'Alpes Graiæ et Pœninæ,..... habent Aventicum, desertam quidem civitatem, sed non ignobilem quondam, ut ædificia semiruta nunc quoque demonstrant.' Sententiæ nostræ de Aventicorum germano situ suffragatorem habemus virum eruditum Nic. Chorier Hist. Delphin. lib. I. p. 12. et lib. IV. pag. 197.

32. CAP. 6. *Haud ullo inde loco CCC. in latitudinem*] In Mss. Reg. Colb. Paris. &c. *Haud ullo in loco.* Parm. edit. *Haud ullo in loco CC.* Nos ex conjectura, *Haud ullo inde loco:* ex Martiano, lib. VI. cap. de Italia pag. 205. *CCC.* rescripsimus: 'Nusquam,' inquit, 'trecenta latitudo ejus excedit.' Sed Plinii mentem idem Martianus haud assecutus sane videtur, quæ nostra interpretatione, feliciter, ut quidem opinamur, illustrata est.

33. Ibid. *Universæ autem ambitus ... $\overline{XXX}$. pass. LVIIII.*] Sic Mss. omnes. In Solino, cap. 2. pag. 14. et Capella, lib. VI. cap. de Italia, pag.

205. male nunc hic idem universæ Italiæ ambitus colligit vicies centena et XLIX. millia pass. hoc est, $\overline{XX}$. XLVIIII. cum utrobique, ut in Plinio, scribendum sit, $\overline{XXX}$. *LVIIII.* nullis additis detractisve: sed tertia tantum denarii nota, quam prava librarii distinctio sequenti summæ tribuit, reddita restitutaque priori. Quamobrem immerito Salmasius in Solin. pag. 83. ex eodem Solino Martianoque Plinium emendandum pronuntiat, cum e contrario ii sint ex auctore suo Plinio refingendi. Nam si decies centena et XX. millia passuum apud eosdem colligit longitudo Italiæ, haud sane pauciora tricies centenis passuum millibus patere ejus ambitum res ipsa pervincit.

34. Ibid. *A Corsica minus LXX.*] Reg. 2. *A Corcyra minus LXX.* Parm. edit. *A Corsica.* Martianus, lib. VI. cap. de Italia, pag. 205. ex optimis exemplaribus: *A Corsica, minus LXX.* id quod libentius amplexi sumus. Omitti sane non debuit major insula, aut longe minor anteponi. Deinde longiusculum est Italiæ a Corcyra intervallum, ut minimum, C. M. P. At Corsicam a Vadis Volaterranis LXII. M. P. abesse Plinius ipse diserte testatus, ut quidem præ se ferunt exemplaria omnia, lectionem, quam defendimus, egregie tuetur.

35. CAP. VIII. *Aquenses cognomine Taurini*] Ariolantur, qui *Aquapendente* in Etruria oppidum signari hoc loco putant. A Centumcellis, hoc est, *Civitta Vecchia*, ut diximus, prope hæ Aquensium Thermæ abfuerunt. Testis Rutilius in Itiner. p. 305. 'Ad Centumcellas forti defleximus Austro: Tranquilla puppes in statione sedent.' Et mox: 'Nosse juvat Tauri dictas de nomine Thermas, Nec mora difficilis millibus ire tribus,' &c.

36. Ibid. *Clusini novi, Clusini veteres*] Hos non re ac loco, sed nomine solum invicem discrepare censet Holstenius in Notis ad Ital. Antiq. p. 75. At non ita sane veteres censuerunt: nam in fragmento Itinerarii Antonini, Itinere Tiberino sive Ciminio, legitur: 'Clusio vetere, olim Comersolo: Clusio novo, a quo dictus Clusentinus transitus Hannibalis.' De vetere Livius, lib. X. p. 179. 'Clusium, quod Camars olim appellabant:' lege, 'quod Camarsolum appellabant.'

37. Ibid. *Florentini*] In Mss. plerisque, librisque editis, *Fluentini.* At Chiffl. et Paris. rectius, *Florentini*, ut in codd. quos vidit, legisse se, si credimus, testatur Gelenius. Nam et Frontinus de Colon. p. 93. Coloniam Florentinam deductam a Triumviris prodidit, et Tacitus, Annal. I. p. 36. orasse ait Florentinos, ne Clanis, solito alveo demotus, in amnem Arnum transferretur, idque ipsis perniciem afferret. Ipse Plinius IV. 4. Florentiam nominat. Tamen in decreto Desiderii Regis Italiæ, apud Gruter. p. 220. 'Palantes Fluentinos collegimus:' quod de Florentinis accipiendum est.

38. Ibid. *Subertani*] Sic Mss. omnes, impressique libri ante Hermolaum, qui a Suderno Ptolemæi III. 1. *Sudertani* scripsit. Nos *Subertani* anteponimus, quoniam id ei oppido, quod *Sovretto* diximus appellari, peraccommodatum nomen est, a subere, quo circumjectus ager abundat.

39. Ibid. *Volaterrani, Volcentini cognomine Etrusci*] In libris editis, *Volaterrani cognomine Etrusci*, Volcentinis prætermissis: at eosdem ex Chiffl. codicis fide restituimus, probe gnari, præter Etruscos Volaterranos esse nullos uspiam: neque eo proinde cognomine discerni ab aliis necesse fuisse. Volcentinos autem, seu Volcentanos, et in Lucanis Plinius commemorat, cap. 15.

40. CAP. IX. *Nicodoro Atheniensium magistratu, qui fuit Urbis nostræ CCCCXL.*] Ita Mss. omnes, Reg.

Colb. Paris. et Chiffl. Quin ipse Plinius XIII. 30. et XV. 1. hunc ipsum annum signat. Hoc uno in loco permutatis numeris libri impressi habent *CCCCLX.* Gessit magistratum Athenis Nicodorus, Olympiadis CXVI. anno tertio, uti ex Diodoro Siculo aperte perspicuum est. Incidit plane hic annus in annum U. C. CCCCXL. Quin et paulo ante, *quod scripsit Nicodoro Magistratu*, reposuimus, non *Magistratui:* nam neque inscripsisse cuiquam librum suum de Plantarum Historia Theophrastus videtur: et Græca ea locutio est Νικοδώρου ἄρχοντος. Ita enim significabant annum Athenienses, ut Romani ex nomine Consulum ordinariorum. Ita Seneca Ep. XVIII. p. 199. de Epicuro: 'Hoc certe,' inquit, 'in his epistolis ait, quas scripsit Charino magistratu, ad Polyænum.' Et Plinius ipse passim: 'Tiberio principe,' 'Claudio principe,' &c.—'Quin et illud paullo ante, *quod scripsit Nicodoro Magistratui*, mutare ausi non sumus, cum sic habeant libri omnes manuscripti, et editi.' *Ed. sec.*

41. Ibid. *Conchylio, et pisce nobili annotantur*] Sic libri omnes: nec conjectura placet eruditi viri, legentis *annatantur:* qua forma dictum ab Ovidio est: 'Novit quæ multo pisce natentur aquæ.' Annatari enim conchylio littora dure admodum dici nobis videtur.

42. Ibid. *Afflani*] In Mss. *Afulani.* In edit. Parm. *Vefulani*, perperam: exigente elementorum serie, ut ab A gentis ejus nomen incipiat. Frobenius, et alii post eum, *Asulani.* Nos *Afflani:* quod apud Frontinum legitur, de Coloniis, p. 83. 'Affile oppidum lege Sempronia.'

43. Ibid. *Capitulum Hernicum, Cereatini qui Mariani*] In edit. Parm. *Capitulum Hernetum, Cernetani.* Frobenius, aliique deinceps: *Capitulum, Cernetum: Cernetani.* Emendationis nostræ auctor fuit partim Strabo, lib. v. p. 238. partim Frontinus: sic enim ille: Ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ὑπὲρ Πραίνεστον ἥ τε τῶν Ἑρνίκων πολίχνη Καπίτουλον, καὶ Ἀναγνία πόλις ἀξιόλογος, καὶ Κερεαταὶ, κ. τ. λ. *In montibus supra Præneste urbs Hernicorum sita est Capitulum, et Anagnia urbs insignis, et Cereatæ.* Itaque erit *Hernicum* pro *Hernicorum*, et a Cereate Cereatini. Frontinus vero, lib. de Colon. p. 85. 'Cereate Mariana (non 'Marina') municipium familia C. Marii obsidebat.' Et p. 118. 'Ceretium (lege 'Cereatium') municipium familia Marii obsidebant.'

44. Ibid. *Interamnates Succasini, qui et Lirinates*] Hæc conjunctim ut legerentur, effecimus: non uti prius: *Interamnates, Succasani, qui et Lirinates.* Nam præter elementorum seriem, quæ nunc alioqui abrumperetur, docet id vetus inscriptio apud Gruterum, p. 431. quæ Casino in monte reperta est: in qua REIP. INTERAMNAT. LIRIN. mentio habetur. Sic porro appellati sunt, quod ad Lirim amnem sedes haberent: Succasini autem, (sic enim emendo, pro *Succasani*,) quod sub Casino monte. Auctor emendandi Livius, lib. XXVI. p. 282. 'Sub Casinum biduo stativa habita. Inde præter Interamnam, Aquinumque, in Fregellanum agrum ad Lirim fluvium ventum.'

45. Ibid. *Ilionenses Lavinii*] *Lanuvii* reposuit Hermolaus ex Ptolemæo, ob vetus municipium Lanuvium, qui pagus est hodie *Indovina*, haud procul Velitris. At major longe dignitas Lavinii fuit, ut vetustas major: nam, ut Varro ait, de Ling. Lat. lib. IV. p. 35. 'Oppidum quod primum conditum in Latio stirpis Romanæ Lavinium fuit. Hoc a Latini filia, quæ conjuncta Æneæ, Lavinia appellata,' &c. Frontino, p. 86. et 124. 'Lauro-Lavinium' dicitur. Dionysio Halic. Antiq. lib. v. p. 287. Λαουΐνιον μητρόπολις τοῦ Λατίνων γένους. Incolæ Λαβινιαταὶ, p. 326.

46. Ibid. *Compita Larium*] Lares in compitis coli solitos, præter Festum, testatur Ovid. Fast. II. 615. 'Qui compita servant, Et vigilant nostra semper in urbe, Lares.' Et Tranquillus de Augusto, cap. 31. 'Compitales Lares,' inquit, 'ornare bis in anno instituit, vernis floribus, et æstivis.' Hinc Tertulliani locum obiter emendamus, de Spectaculis, cap. 5. ubi vetus hæc aræ inscriptio legitur: CONSVS. CONSILIO. MARS DVELLO. LARES. COMITIO: POTENTES. Rigaltius edidit, *Coillo potentes.* Grammaticus nescio quis COLIO, idque pro æde jubet accipi: domicoliumque quondam dictum esse pro domicilio, hoc uno ductus argumento, suspicatur. Ego libentius, LARES COMPITO. POTENTES. agnoverim. Laribus dicata Compita, et sub Larium tutela præsidioque ea esse, ludos idcirco Compitalitios appellatos, ex compitis in quibus agitabantur, docet Macrobius, Saturn. I. 7. p. 221. 'Compitalia,' inquit Varro, de Ling. Lat. lib. V. p. 49. 'dies attributus Laribus:.... ideo ubi viæ competunt, tum in compitis sacrificatur. Quotannis is dies concipitur.' Apud Servium non semel, 'Lares Viales.' Vetus Inscriptio ap. Gruter. p. 84. DIS. DEABVSQVE. BIVIS. TRIVIS. QVADRIVIS.

47. Ibid. *Ad Cn. Pompeium, et L. Catonem*] Ita libri omnes tum impressi, tum manu exarati, ante Hermolaum, qui *L. Carbonem* importune obtrusit, quem bello Marsico, sive Sociali nullum fuisse Consulem scimus. Fuit vero L. Porcius Cato anno secundo ejus belli, U. C. DCLXV. cum Cn. Pompeio Strabone, Cn. Pompeii Magni patre.

48. Ibid. *Taurania*] Stephanus: *Ταυρανίη, πόλις Ἰταλίας*, forte huc referenda. Apud Melam II. 4. Taurianum est: apud Strabonem, lib. VI. p. 254. regio Tauriana: sed ad Plinii Tauraniam nihil ista pertinent, etsi pertinere Casaubonus existimavit, in notis ad Strabonem: cum ista sint in Brutio, Plinii Taurania in Campano agro.

49. CAP. XI. *Dictæ propter ordinem, quas item nominant singulis vocabulis*] In Mss. *quas iterum.* Forte ita rectius, cum Toletano Pintiani codice: *Propter ordinem quo sitæ: a quo iterum nomina singulis, Prote, et Mese.* Ab ordine, inquit, quem certis intervallis dispositæ hæ servant insulæ, in universum Stœchades dictæ sunt: rursusque ab eodem ordine singulatim sibi quæque nomen ascivit: priore earum Prima: altera mox, Media: demumque tertia, Ultima appellata. Porro vernacula Stœchadum nomina Pinetus et Dalecampius ea comminiscuntur, quæ nec exteris nec indigenis nota sint. Honor. Bouche, Hist. Prov. I. 7. a Pomponiana Mesen perperam distinguit: alii aliter peccant.

50. CAP. XII. *Abest a vadis Volaterranis, LXII. M.*] Corruptus haud dubie numerus, cum XC. circiter M. pass. inter utraque loca nunc supputentur. Nota fortassis centenarii in quingenarium deflexa ab amanuensibus est, scriptumque LXII. pro CXII. Quin si Artemidoro credimus, apud Agathem. Geogr. I. 5. gemina centenarii nota librariis excidit, scribique necesse est CCLXXV. Trajectum enim ait esse stadiorum bis mille ducentorum. Sed coarguit Artemidorum Strabo, lib. V.

51. Ibid. *Ænaria ipsa*] Sive ab Æneæ statione, sive ab aëno, ærisque metallis, Ænaria dicta sit, quasi Aënaria, *Αἰναρίαν* scripsere cum diphthongo antiqui omnes: unus instar sit omnium Appianus, Bell. Civil. lib. V. p. 711. qui *νῆσον τὰς Πιθηκούσσας* vocat, *ἣ νῦν ἐστιν Αἰναρία.* Nam quod suadere Salmasius nititur, in Solin. p. 97. et 321. et Bochartus de Animal. III. c. 31. p. 994. Scribi *Enaria* oportere, ut ab enaribus, hoc est,

sine naribus, similis videlicet, nomen insulæ deflexum videatur, valde vereor ut quisquam vir naris emunctæ probet.

52. Cap. xiii. *Berelidas*] An *Balaridas* ex Martiano rectius? scilicet a Balaris Sardiniæ gente, de qua mox Plinius. An potius *Boaridas*, ex Tab. Peuting. ut scopuli intelligantur duo, qui S. Antiochi insulam obsident, *il Toro*, et *la Vacca*. An denique *Banauridas* ex Stephano, Tyrrhenicas insulas sic nominante?

53. Cap. xiv. *CCCCXL. M. ab eo distante Peloponneso*] Ita rescripsimus, admonitu codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. cum in editis perperam legatur, cxliv. hoc est, centena quadraginta quatuor, pro *quater centena et quadraginta*. Suffragatur præter Capellam, qui hunc plane numerum habet, lib. vi. cap. de Sicilia, pag. 208. etiam Strabo, dum Alphei fluminis ostium quatuor millia stadium hoc est, d. millia passuum a Pachyno abesse testatur, lib. vi. p. 266.

54. Ibid. *Coloniæ ibi quinque: urbes ac civitates LXIII.*] Locum hunc restituimus, tum ex Martiano Capella, lib. vi. c. de Sicilia, p. 208. tum ex eorundem codicum fide, in quibus *civitates LXIII.* nullis adjectis aut detractis leguntur. Coloniarum numerum, quem nos etiam reposuimus, ex Martiano, subsequentis voculæ, *urbes*, litera prior absorpserat. Porro totidem infra coloniæ redduntur: Tauromenium, Catina, Syracusæ, Thermæ, Tyndaris. In Excerptis Legationum e Diodori libro xxiii. urbes in Sicilia lxviii. omnino numerantur: qui numerus e quinque coloniis, urbibusque tribus et sexaginta rite conflatur.

55. Ibid. *Amnes: Achates, Mazara, Hypsa*] In edit. Parm. *Amnes Agathe Matherypsa*. In Reg. et Colb. *Agathe mater hypsa*. Pro qua lectione, Barbarus *Acis et Hypsa* reposuit: pluribus sane, quam par fuerat, extritis literis. Sed Acin quoque, de quo Schol. Theocriti, ad Idyll. i. 69. et Vibius Seq. p. 329. ab Ætna, Solino quoque auctore, fluentem, e cujus ripis saxa in Ulyssem Polyphemum jecisse quidam dixere, ad oram quam nunc percurrit Plinius, non pertinere, docebit subjecta oculis descriptio insulæ. Quapropter priscis literarum vestigiis insistendo, locum nos ita legimus: *Amnes: Achates, Mazara, Hypsa*. De Achate Siciliæ fluvio, Vibius Seq. p. 328. 'Achates Siciliæ, ubi pari nomine lapillos generat, unde gemmæ fiunt.' Plinius ipse, xxxvii. 54. Ejusdem meminit etiam Ptolemæus, iii. 4. ubi corrupta voce Ἀκίθιον vocat: ac Selinuntis ab eo, et Mazaræ fluminum ostia refert. De Mazara Antoninus quoque, xii. M. P. a Lilybæo. Stephano item castellum est et propugnaculum Selinuntiorum Mazara, a præfluente, ut credimus, amne dictum. Servat adhuc in hoc ipso tractu oppidum Mazaræ nomen: a quo tertia Siciliæ pars *Val di Mazara* nuncupatur.

56. Ibid. *Echetlienses*] Prius *Ecestienses* legebatur, quos perspicuum est vel ab Acestæis, vel a Segestanis minime diversos esse. In Mss. *Echestienses*. Nos ex certissima conjectura, Echetlienses, ab Ἐχέτλα oppido, cujus meminere Polybius lib. i. p. 20. et Diodorus Sic. lib. xix. ac Stephanus. Illud ipsum forte quod Ptolemæo, iii. 4. Ἐλκέθιον pro Ἐχέθλιον dicitur.

57. Ibid. *Imacarenses*] Ita libri omnes. At elementorum series nobilius paulo oppidum appellandum hoc loco fuisse forte admonet, nempe Hyccarensium, quod Stephano Ὕκκαρον, Hiccara Antonino, a Panhormo xvi. M. P. In nummis apud Parutam, ΙΚΑΡ. Nunc quoque *Carini*, et *Muro d'Iccarini*, teste Fazello, decad. i. lib. vii. cap. 6.

58. Ibid. *Tiracienses*] An *Tyraci-*

nenses, ab oppido quod Τυρακῖναι Stephano dicitur? At in Mss. et edit. Parm. *Triracienses*. Forte pro *Trinacienses*: nam Τριναkίην πόλιν et Τριναkίους oppidanos in Sicilia laudat Diodorus, Bibl. lib. XII. pag. 89. et 90. An denique *Tyrittenses*? nam Τυρiττὸν in Sicilia idem Diodorus agnoscit, in Eclogis, p. 875.

59. Ibid. *Hieronesos, Cæne*] Ita libri omnes, ipseque Martianus, lib. VI. p. 208. Cave tamen credas *Cæny* Stephani insulam nunc signari a Plinio: Locorum enim is vicinitate deceptus, promontorium Italiæ Cæny Peloro adversum, perperam haud dubie, insulam putavit: cum non modo præter eum nemo ejus insulæ meminerit: sed nec ulla usquam circa Pelorum sit, unquamve, cujus quidem mentio extet, fuerit insula.

60. Ibid. *Meligunis*] Ab ovium proventu, ἀπὸ τῶν μήλων, in insulæ Liparæ nomen olim inditum censuit Dalecampius. Reclamant vetusti scriptores omnes, a quibus non Μηλιγουνὶς, sed Μελιγουνὶς vocatur. Strabo, lib. VI. pag. 275. Stephanus, Hesychius, ceterisque antiquior Callimachus, Hym. in Dianam, pag. 14. vs. 47. Νήσῳ ἐνὶ Λιπάρῃ· Λιπάρη νέον, ἀλλὰ τότ' ἔσκεν Οὔνομά οἱ Μελιγουνίς.

61. Ibid. *Antea Therasia... quia sacra*] Therasiam quidem in insulis Ægæi maris agnovimus: hanc vero Hieram qui Therasiam quoque appellarit, adhuc auctorem quærimus. *Thermissa* haud dubie scribi satius fuerit, si exemplaria ulla faverint: cum id ei nomen fuisse, Θέρμισσαν, Strabo fateatur, lib. VI. p. 275. et 276.

62. CAP. XV. *Carcines*] Verum hujus amnis nomen, ex fide codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. Paris. et Chiffl. restituimus: subdititiumque *Cæcinos* expunximus, quod Hermolaus inculcarat, neglecta vetere lectione Parmensis etiam editionis: quoniam Cæcina amne apud Ælianum, et Pausaniam, lib. VI. Eliac. post. pag. 354. dirimi Locros a Rhegino legerat. At procul ab hoc sinu, quem Plinius modo percurrit, Locri, Rheginique, in ipso ferme Siculo freto collocati.

63. Ibid. *Tiris, Eranusa, Meloëssa*] Sic totidem plane apicibus Mss. omnes. Et Meloëssa quidem a proventu pecoris haud dubie nomen accepit, ἀπὸ τῶν μήλων. Verum loco priorum duarum, infeliciter admodum Hermolaus, *Tres Sirenusæ* rescripsit, quos ab ora Pæstana, adversoque plane maris tractu, in Lacinium usque promontorium transtulit. Ibi enim Sirenusas insulas, hoc est, ut Virgilius ait, Sirenum scopulos, Strabo lib. I. pag. 22. aliique collocant.

64. Ibid. *Et Pandosiam ... in qua Alexander*] Mss. omnes, librique vulgati ante Hermolaum, *Mardoniam* constantissime retinent: *Pandosiam* Barbarus rescripsit: quod in Pandosia obiisse Alexandrum scriptores omnes consentiant. Et Livius quidem, qui unus esse potest instar omnium, 'Alexandrum Epiri Regem' ait 'ab exule Lucano interfectum, sortes Dodonæi Jovis eventu affirmasse. Accito ab Tarentinis in Italiam data dictio erat, caveret Acherusiam aquam, Pandosiamque urbem: ibi fatis ejus terminum dari: eoque ocyus transmisit in Italiam, ut quam maxime procul abesset urbe Pandosia in Epiro, et Acheronte amni .... Ceterum (ut ferme fugiendo in media fata ruitur,) ... haud procul Pandosia urbe imminentes Lucanis ac Brutiis finibus tres tumulos insedit... pervenit ad amnem ... quem cum incerto vado transiret agmen, fessus metu ac labore miles, increpans nomen abominandum fluminis, Jure Acheron vocaris, inquit,' &c. Sic Acherontem fluvium, et Pandosiam in Lucanis diserte appellat: Strabo quoque, lib. VI. pag. 256. Suidas, verbo Τόνον, aliique. Verum cum *circa Pandosiam*, περὶ Πανδοσίαν, interiisse Alexandrum

Strabo affirmet, non in ipsa: circa Pandosiam letali vulnere affectus, concedere Mardoniam potuit, ubi ex vulnere obierit: et hanc urbem interiisse deinde Theopompus est auctor, cum staret interim Pandosia, quam hodie *Castro Franco* vocant.

65. Cap. xvi. *Ab eo Basta oppidum, et Hydruntum, decem ac novem mill. pass.*] Ita libri omnes. At locum hunc Martianus perperam interpretatus, lib. vi. pag. 209. quod esset angustiarum ejusce freti, qua Ionium mare in Adriaticum irrumpit, intervallum, signari a Plinio credidit: 'Hydruntum urbem,' inquit, 'ubi superum inferumque mare decem et novem millibus disparatur.'

66. Ibid. *Quinquaginta mill. non amplius*] *Centum* reposuit Barbarus: oblitus eundem Plinium, in describendo Italiæ situ, supra dixisse, cap. 6. 'Abest a circumdatis terris, Istria ac Liburnia, quibusdam locis centena millia pass. Ab Epiro et Illyrico, quinquaginta.' Satis enim superque constat, *centum* ibi etiam agnosci non posse, cum *totidem, tantumdemve* scripturus fuisset. Nec dubitare licet quin ad frontem hanc Salentinorum Hydruntinam idipsum pertineat: cum non alia Italiæ ora magis Epiro vicina sit: atque hoc tempore etiam ab Hydrunte, vel ab ipso potius prope sito Leucarum (ut appellant) capite, ad oppositum Epiri littus tot fere millia passuum computentur: in quibus angustiis pontes ipsos jacere Pyrrhum, Varronemque, cogitasse, credere par est. Ad hæc, Epiri Oricum ab Italiæ Salentino, lxxx. tantum, aut etiam lxx. pass. millibus discrevit idem Plinius, cap. 26. libri hujus, qui brevissimum in Græciam transitum ab Hydrunte, non a Salentino, nunc esse testatur. Ex quo exploratum est ac certum, lectionem vulgatam, non modo vetustiorum codicum fide, verum etiam indubitato Plinii testimonio confirmatam, quibusvis aliis reclamantibus, esse custodiendam. Quam sint enim erratis obnoxiæ Ptolemæi mensuræ, quam vitiosa Antonini, et Strabonis editio, norunt eruditi.

67. Ibid. *Statio Miltopæ: Lupia, &c.*] Scio in libris vulgatis legi, *Statio militum Lupia.* At Mss. omnes, Reg. 1. 2. Colbert. 1. 2. 3. Paris. *Statio Miltopæ, Lupia*: ut proprium sit stationis navium nomen *Miltopæ*: sequaturque deinde seorsim Lupia: utrumque in ora positum, quæ nunc lustratur a Plinio. Sic Virgilius de Tenedo, 'Statio malefida carinis.' Sic Plinius ipse in fine libri hujus, 'Salonis piratica statione nota.'

68. Ibid. *CCXXV. M. trajectu*] Ita Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. Paris. Chiffl. non, ut in editis, *CCXX.* Subscribit Strabo, lib. vi. p. 283. stadia mdccc. Brundisium a Dyrrachio abesse testatus.

69. Ibid. *Amnes: Iapyx, a Dædali filio rege*] Hæc sincera codicum proxime laudatorum scriptura est: quam sic vitiose interpolarant: *Barion, ante Iapyx*: ut Barii oppidi cognomen Iapyx esse putaretur.

70. Ibid. *Apamestini*] Ex Ἀπενέσται Ptolemæi, iii. 1. Hermolaus, et Pelicerius in notis Mss. *Apenestini* reponunt. At est illud oppidum et in Apulia Daunia prope Garganum montem, et in ora positum: hic Plinius Calabrorum oppida persequitur, et ea quidem quæ sint a mari longiuscule semota.

71. Ibid. *Sturnini, Tutini*] Aberrant a vero qui Sturninos ibi fuisse olim arbitrantur, ubi nunc *Sternaccio* oppidulum Hydruntini agri, haud procul Hydrunte: in eam scilicet adducti hæresim, affinitate quadam ac similitudine nominis. Verum id oppidum, ut planissime vel ex ipsis Tabulis constat, cum Salentinorum ditionis fuerit, quorum oppida populique suo mox ordine digeruntur, in Calabrorum oppidis, quæ nunc Plinius

percurrit, locum habere non potest. Nec felicior in conjiciendo Pelicerius in notis Mss. qui pro Tutinis Tuticanos reponi putat oportere, ab Equo Tutico, quod non procul Benevento fuit: haud exigua terrarum intercapedine, populorumque interjacentium frequentia, divisa a Benevento Calabria.

72. Ibid. *Uxentini*] In libris vulgatis *Valentini*. At Mss. et R. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. &c. *Ulentini*: nos ex indubitata conjectura, et Ptolemæi, ut diximus, fide, *Uxentini*.

73. Cap. xviii. *Voto vere sacro*] Prius *vero sacro* legebatur. At Mss. omnes, *vere*. Veris sacri gemina apud antiquos acceptio fuit. Primum enim, ut Festus ait, 'Ver sacrum vovendi mos fuit Italis: magnis enim periculis adducti vovebant, quæcumque proximo vere nata essent apud se animalia, immolaturos.' Nempe ex caprino, suillo, ovillo, bovilloque grege, ut docet Plutarch. in Fabio, p. 176. Quod natum esset inter Kalendas Martias, et pridie Kalendas Maias, auctore Livio, lib. xxxiv. p. 416. De Sabinis ipsis Nonius, cap. 12. n. 18. 'Ver sacrum, religiosum, Sisenna historiarum libro quarto: Quondam Sabini feruntur vovisse, si res communis melioribus locis constitisset, se ver sacrum facturos.' At ver sacrum vovere, non solum erat proventum unius anni consecrare, ut pecudes quidem immolarentur Diis: quorsum enim hoc loco hujusce moris ritusque sacri mentio, si re nulla alia continetur? sed juventutem etiam Diis consecratam in colonias mittere. Hunc morem edocet egregie Plinius, cum ait Picentes ortos a Sabinis, voto vere sacro: sed multo expressius Dionys. Halic. lib. i. p. 13. et lib. iii. p. 77. statim initio. Justinus quoque, xxiv. 4. 'Namque Galli abundanti multitudine, cum eos non caperent terræ quæ genuerant, trecenta millia hominum ad sedes novas quærendas velut ver sacrum miserunt.' Hieronym. denique in Chron. ad Olymp. 89. an. 4. 'Lacedæmonii ver sacrum Heracliam destinantes urbem condunt.' Ver sacrum illi sacram juventutem vocant, e finibus suis pulsam a parentibus, ubi alimenta domi non suppeterent, crescente in dies multitudine: voto Diis ante concepto, pro felici rei eventu. Inde illi in coloniam abeuntes, quicquid terrarum armis pararent, habebant pro patria.

74. Ibid. *Flumen Albula: Tervium quo finitur Prætutiana regio*] Ita plane totidem apicibus servatis, nec detracto uno, nec adjecto, Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. et Tolet. At Colb. 3. et Salmant. pro *Tervium* habent *Tessunium*. Ut ut est, oppidi id nomen fuit, ut ex ipsa Plinii oratione exploratum est. Unde Plinii editores hæc nomina hauserint, quæ hoc loco obtruserunt, *Flumina, Albulates, Suinum Helvinum, quo finitur, &c.* non vacat inquirere.

75. Cap. xix. *Mevanioleuses*] In libris vulgatis post Frobenium, *Mevanienses*. At iidem sunt ii qui Mevanates proxime antea memorati, ut recte animadversum est ab Holstenio, in Ital. p. 92. In Mss. Reg. Colb. Paris. Chiffl. et in edit. Parm. aliisque vetustis, *Mevanionenses*. Nos vetustam inscriptionem secuti sumus, quæ extat apud Gruter. p. 483. Decurioni. Mevaniolæ. Cluverius in Ital. Antiq. lib. ii. p. 630. Mevaniolam putat esse *Galeata*, qui vicus Romaniæ est, in valle Bedesis amnis.

75. Cap. xx. *Agris quamvis torrentior, nil tamen ex rapto sibi vindicans*] Ita restituimus ex Mss. codd. R. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. Chiffl. Paris. In libris editis perperam, *agris quam navigiis torrentior*. Salmas. in Solin. p. 84. *nil tamen ex rapto abjudicans*. Frustra. Mox vero ubi legitur, *atque ubi liquit agros*, ex eorundem Mss. fide delenda vox ea *agros* videtur, ceu spuria, a

superioribus *agris* mutuanda.

77. Ibid. *Sturam, Orgum, &c.*] Sic Mss. proxime laudati. Libri vulgati mendose *Morgum*. Ennodius in Carmine quo iter per Cottias Alpes describit: 'Duria nam, Sessis, torrens vel Stura, vel Orgus.'

78. Cap. xxii. *Adriatico mari apposita: cujus Venetia, fluvius Silis, &c.*] Sic libri omnes Mss. editique ante Hermolaum, qui omnium codicum fide spreta legit: *mari apposita, Venetia, cujus fluvius, &c.* præpostere scilicet translata Venetia. Secus enim Venetia tantum hac decima regione continebitur: id quod falsum esse constat, ex Carnorum et Iapydum regionibus, extra Venetiam quidem sitis, verumtamen huic decimæ regioni Italiæ mox attributis.

79. Cap. xxv. *Hymani*] Ita libri omnes. An potius tamen *Ismeni* legendum? Nam supra Venetos et Istros, Scymnus Chius, p. 16. Mentores locat et Ismenos: Ἐνετῶν ἔχονται Θρᾷκες Ἴστριοι λεγόμενοι, Ὑπὲρ δὲ τούτους Ἰσμενοι καὶ Μέντορες.

80. Ibid. *Olbonenses*] Ita Mss. omnes, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. et Parm. edit. Barbarus *Albonenses* reposuit, ab Aluona Ptolemæi, ii. 17. de qua cum mox locuturus sit Plinius, qui eam Alvonam vocat, et littoralem recte cum Ptolemæo facit; sint autem hi Olbonenses in mediterraneo positi; aut a vetere lectione minime recedendum arbitrati sumus: aut Olbianenses ab Olbia Stephani reponi posse: aut denique, quod cuipiam forte probabitur, *Arbonenses*: nam eidem Stephano Ἄρβων πόλις Ἰλλυρίας dicitur.

81. Ibid. *Ex insulis, Fertinates, Curictæ*] Constans hæc librorum omnium lectio est, tum Mss. tum vero etiam Parm. edit. aliarumque ante Hermolaum, qui *Fulfinates* reposuit, quoniam unius insulæ Curictæ oppida duo appellat Ptolemæus, ii. 17. Φουλφίνιον et Κούρικον. At non unam modo signari a Plinio insulam, sed plures, tum ipse hoc loco prodit, cum ait *ex insulis*, tum paulo post, iterum repetens, 'Insulæ ejus sinus, præter supra significatas.'

82. Cap. xxvi. *Burnum, Andetrium*] Hactenus in libris vulgatis, *Burnum, Mandetrium*. At Ptolemæo, ii. 17. est Ἀνδέκριον, pro Ἀνδέτριον, inter mediterraneas Dalmatiæ civitates. Dioni lib. lvi. p. 579. Ἀνδήριον, pro Ἀνδήτριον, φρούριον ἐπ' αὐτῇ τῇ Σαλώνῃ, castellum Salonis adjacens. Straboni lib. vii. p. 315. Ἀνδήτριον ἐρυμνὸν χωρίον, castellum probe munitum: uti nunc quoque est, et Venetæ ditionis: vulgo *Clissa*. Vetus inscriptio allata a Sponio, p. 79. ITEM. VIAM. GABINIANAM. AB. SALONIS. ANDETRIVM APERVIT. ET. MVNIT.

83. Ibid. *Melcomani*] Ex hoc Plinii loco Ptolemæum emendamus, apud quem Dalmatiæ populi sic recensentur, ii. 17. Ἐντὸς δὲ τῆς Δαλματίας Δαούρσιοι, ὑπὲρ οὓς μὲν Κομένιοι. *Interiora Dalmatiæ tenent Daursii*: (quos Daorizos Plinius et Strabo vocant:) *Supra quos Comenii*. Legimus enim ὑπὲρ οὓς Μελκομένιοι, *Melcomeni*.

84. Ibid. *Oxuæi*] Ita libri omnes tum Mss. tum editi ante Hermolaum, qui *Œnei* sive *Onei* ex Ptolemæo reposuit, ab Oneo urbe inter Piguentium et Naronem amnem. Verum *Oxuæi* retinemus: siquidem non tunc extantia oppida, quale fuisse Oneum satis constare potest, cum mentionem ejus fecerit Ptolemæus, qui Plinio est aliquanto recentior; sed gentes quæ jam defecissent procul dubio nunc recensentur.

85. Ibid. *Denda civium Rom. Epidamnum colonia*] Sic libri omnes, Mss. atque vulgati: quam lectionem probo, etsi ejus nominis oppidum prope Dyrrachium nondum invenerim: cum civium Romanorum oppida differre a coloniis non uno in loco auctor indicaverit. Quod non animadvertens Pintianus, vocem *Denda*, ne sibi

molestiam faceret, confidenter expunxit.

86. Ibid. *A quibusdam Æas*] A Pomponio Mela, ut diximus. A Scylace quoque: Αἴας ποταμὸς ἀπὸ τοῦ Πίνδου ὄρους παρὰ τὴν Ἀπολλωνίαν παραῤῥεῖ. Lycophron, vs. 1015. et 1019. Αἴας, Αἴαντος inflexit, qua forma Græci ipsius Ajacis, ducis inter Græcos notissimi, nomen inflectunt. Unde Valerii Maximi locus illustratur, ita scribentis I. 5. p. 36. 'Atque illi flumen vicinum mœnibus nomine Æantem in adjutorium sese mittere dixissent.' Apolloniatæ scilicet ab Epidamniis suppetias postulabant: responderunt illi: Habetis Αἴαντα: ab eo subsidium petite. Ludebant homines Græci in fluminis et Ajacis affini atque adeo simili prorsus nomine.

87. CAP. XXVII. *Vianiomina*] Sic Mss. omnes, Reg. Colb. &c. Parm. edit. *Vivana momnia*, Hermolaus ex Rhætia Ptolemæi, *Viana* primum, mox ex conjectura *Æmonia* adjecit, quam in hoc tractu agnovit nemo. *Vianiomina* Plinii est, quæ Antonino Vindobona, a Scarabantia M. P. LIV. et alibi Vindomona dicitur, in itinere de Pannoniis in Gallias: apud Gruter. p. 540. *Vianna*.

88. Ibid. *Noricis junguntur lacus Peiso, deserta Boiorum*] Rectius forte *Lacu Speiso*: ut sit, lacu illo conjungi Noricis deserta Boiorum.

89. CAP. XXVIII. *Draus, &c.*] Savus et Dravus suo quisque alveo, ut Plinius tradit, Danubium intrat: contra quam perperam a Strabone proditum est, Savum in Dravum, Dravum juxta Segesticam in Noarum, Noarum accepto ex Japydibus Colapi, in Danubium influere, lib. VII. p. 314.

90. Ibid. *Iasos, Andizetes*] Prius legebatur *Sandrizetes*. At ex Strabone locum emendavimus, lib. VII. p. 314. Pannonicas inter gentes, cum Breucis, de quibus statim Plinius, Andizetios enumerante, Βρεῦκοι, Ἀνδιζήτιοι. Unde etiam in Ptolemæi Pannonia superiore, II. 16. sequentibus Breucis, videntur Andizetes agnoscendi, non Andiantes.

91. Ibid. *Alter amnis Bacuntius*] Ita Mss. Reg. et Colb. Quid si legas, *Alteram Bisacuntius in Savum Sirmio oppido influens*: ut sit intellectus Bisacuntium amnem alteram efficere insulam, qua Sirmienses et Amantini continerentur?

92. CAP. XXIX. *Ionium*] In libris vulgatis hactenus, *inferum sive Ionium*. At has voces *Inferum sive* expungendas admonent Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. Paris. &c. a quibus absunt. Diversum enim Ionium mare ab Infero est: nihilque magis alienum a vero, quam sinu hoc Europæ secundo mare inferum contineri.

93. CAP. XXX. *Contra Tragurium*] Prius *contra Surium* legebatur. Nos cum Pintiano, *contra Tragurium*, confidenter scripsimus: ultima præcedentis vocis syllaba in hac castigatione fere tantummodo repetita. Huic enim prope Salonam Spalatumve oppido, nunc etiam *Travv* dicto, opposita cernitur priscum retinens nomen Brattia insula.

94. Ibid. *Bavo, et capris laudata Brattia*] Prius legebatur, *bubus et capris*. At bubus carere Brattiam constat: et in Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. *Bavo* legitur, non *bubus*. In Tabula Peutingeri segm. 4. 'Insula Boa.' Et L. LIII. de hæreticis, L. XVI. Cod. Theod. tit. 5. jubet Honorius Imp. Jovinianum hæreticum in 'insulam Boam' deduci, quæ fuit ea tempestate exiliis famosa: quod et Ammianus docet, lib. XXII. 'Florentini,' inquit, 'contrusus in insulam Dalmatiæ Boas.'

C. PLINII SECUNDI

NATURALIS HISTORIÆ

LIBER IV.

Tertius et quartus Europæ sinus.

I. TERTIUS Europæ sinus[a] Acroceranniis[b] incipit montibus, finitur Hellesponto: amplectitur (præter minores sinus XIX.[c]) XXV. centena millia passuum.[1] In eo Epirus, Acarnania, Ætolia, Phocis, Locris, Achaia, Messenia, Laconica,[2][d] Argolis,[e] Megaris, Attica, Bœotia: iterumque alio mari eadem Phocis et Locris, Doris, Phthiotis, Thessalia, Magnesia, Macedonia, Thracia. Omnis Græciæ fabulositas, sicut et literarum claritas, ex hoc primum sinu effulsit. Quapropter in eo paululum commorabimur.

CAP. I. 1 Chiffl. *amplectitur præter minores sinus XX. XXVI. M. passuum;* Gronov. et al. vett. *amplectitur præter minores sinus XIX. XXV. M. passuum.* Parentheses omittunt etiam Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—2 'Ita bene Reg. 1. A Mela II. 3. appellatur *Laconice.*' Brotier. Editiones

NOTÆ

[a] *Tertius Europæ sinus*] Ionium mare Ægæumque complectitur.

[b] *Acroceranniis*] De quibus dictum est, lib. sup. cap. 26. *Monti della Chimera*, prope Aulonem *la Valonne.*

[c] *Minores sinus XIX.*] Tertii sinus, inquit, universa adnavigatio colligit vicies quinquies centena millia passuum, minoribus sinubus, qui sunt numero undeviginti, non enumeratis. Vide Notas et Emend. num. 1.

[d] *Laconica* [*Laconia*] Rectius puto, cum Mela, II. 3. pag. 32. *Laconice.*

[e] *Argolis*] Argolis quoque Melæ, a quo hæc Plinius: et Martiano, qui a Plinio, lib. VI. cap. de tertio Europæ sinu, pag. 209. Græcis Ἀργεια.

Epiros[f] in universum appellata, Acrocerauniis incipit montibus. In ea primi Chaones,[g] a quibus Chaonia: dein Thesproti,[h] Antigonenses:[i] locus Aornos,[j] et pestifera avibus exhalatio: Cestrini,[k] Perrhæbi,[l] quorum mons Pindus, Cassiopæi,[m] Dryopes,[n] Selli,[3][o] Hellopes,[p] Molossi,[q] apud

ante Brotier, *Laconia.*—3 *Sellæ* Vet. Dalec. Mox, pro *Hellopes,* margo edd. Dalec. et Gronov. *Helli.* Paulo post, Vet. Dalec. et Chiffl. *Talarus mons.*—

NOTÆ

[f] *Epiros*] Hæc Martianus iisdem verbis loc. cit. Hodie *Chimera* et *Larta.*

[g] *Chaones*] Χάονες Straboni, lib. VII. pag. 323. Hos ait Epiro toti primum imperitasse, deinde Molossos. Chaonum fuit castellum Chimera, in Acroceranniis, de quo mox dicetur.

[h] *Thesproti*] Θεσπρωτοὶ Straboni, pag. 324. Horum oppidum Buthrotum, de quo statim.

[i] *Antigonenses*] Ab oppido, cujus meminit Ptolemæus, III. 14. in Chaoniæ mediterraneo, Ἀντιγόνεια. Stephanus quoque: Ἀντιγόνεια, πόλις Χαονίας ἐν Ἠπείρῳ, et Polyb. lib. II. pag. 130.

[j] *Locus Aornos*] Familiaris Plinio locutio est, ut 'locum' vocet, ubi oppidi veteris ruinæ, ac vestigia supersint. Stephanus oppidi meminit, pag. 90. Ἄορνος, πόλις. Id porro loci nomen, quoniam tetrum ob halitum careret avibus, ex re factum. Sic Virgilius de Cumarum spelunca Æneid. VI. 239. 'Quam super haud ullæ poterant impune volantes Tendere iter pennis: talis sese halitus atris Faucibus effundens supera ad convexa ferebat: Unde locum Graii dixerunt nomine Aornon.'

[k] *Cestrini*] Ab oppido Cestria, de quo mox dicetur, regio Cestrine nomen habuit, Chaoniæ portio: unde Cestrinici boves, apud Hesychium, pag. 522. Κεστρινικοὶ βόες, οἱ ἐν Χαονίᾳ, ἡ πρότερον Κεστρίνη προσηγορεύετο· ἔστι δὲ μοῖρα τῆς Ἠπείρου διαφόρους ἔχουσα βοῦς. A Cestrino Heleni F. nomen accepisse Κεστρινήν, auctor est Pausan. in Corinth. sive lib. II. pag. 127.

[l] *Perrhæbi*] Περῥαιβοὶ, Macedoniæ confines, Pindi montis incolæ, apud Strabon. lib. IX. pag. 440.

[m] *Cassiopæi*] Κασσιοπαῖοι, quorum oppidum Κασσιόπη, apud Ptolem. III. 4. et Pandosia, teste Strabone, lib. VII. pag. 324. qui Κασσωπαίους vocat: Stephanus, verbo Χαονία, Κασωποὺς. Scylax, pag. 11. Μετὰ δὲ Θεσπρωτίαν Κασσωπία. Et pag. 12. Κασσωπῶν χώρα.

[n] *Dryopes*] Δρύοπες. His alias alii sedes attribuunt. In Peloponneso Strabo, lib. IX. pag. 434. alibique passim. Varias horum migrationes refert Pausan. lib. IV. in Messen. pag. 281.

[o] *Selli*] Ἑλλοὶ Pindaro, Homero Σελλοὶ, teste Strabone, lib. VII. pag. 328. qui Dodonæi Jovis fanum apud eam gentem fuisse perhibet: a Pindaro tamen Dodonam Thesprotis adjudicari: post Molossorum ditionis cœptam haberi. Hesychius, Ἕλλοι, Ἕλληνες οἱ ἐν Δωδώνῃ.

[p] *Hellopes*] Hos vero Stephanus eosdem cum Hellis, sive Sellis facit. Ἐλέγετο καὶ ἡ περὶ Δωδώνην χώρα Ἑλλοπία, ἧς οἱ οἰκήτορες Ἑλλοὶ καὶ Σελλοί. Hesiodum sequitur, quem Strabo laudat, loc. cit.

[q] *Molossi*] Μολοττοὶ Straboni, lib.

quos[r] Dodonæi Jovis templum, oraculo illustre: Tomarus[s] mons, centum fontibus circa radices, Theopompo celebratus.

(I.) Epirus ipsa ad Magnesiam Macedoniamque tendens a tergo suo Dassaretas supra dictos,[t] liberam gentem: mox feram Dardanos habet. Dardanis lævo[u] Triballi prætenduntur latere, et Mœsicæ gentes: a fronte[v] junguntur Medi[w] ac Denselatæ,[4x] quibus Thraces, ad Pontum usque pertinentes. Ita succincta[y] Rhodopes, mox et Hæmi vallatur excelsitas.

In Epiri ora castellum in Acrocerauniis Chimera,[5z] sub

4 *Denseleti* Vet. Dalec. *Denthelatæ* alii.—5 *Chimerium* Strabo lib. VII. Mox,

NOTÆ

VII. pag. 326. Horum oppidum, præter Dodonen, Ambracia fuit, de qua mox dicemus.

[r] *Apud quos*] Stephanus: Δωδώνη, πόλις τῆς Μολοσσίδος ἐν Ἠπείρῳ, μεθ' ἣν Δωδωναῖος Ζεὺς ἐν Ἠπείρῳ. De quercu loquaci, quam Dodonæ fabulæ reponunt, et de ære Dodonæo, Mythologos consule.

[s] *Tomarus*] Hæc Solinus iisdem verbis, cap. 7. pag. 22. In Mss. *Talarus*. Parm. edit. *Tomarus*. Stephano, Τόμαρος, ὄρος Δωδώνης, ὃ τινες Τομοῦρον, οἱ δὲ Τμάρος. Straboni, lib. VII. pag. 328. Τάμαρος.

[t] *Supra dictos*] Libro sup. cap. 26. De Dardanis, Triballis, Mœsis, eodem libro, cap. 29.

[u] *Lævo*] Ab ortu solstitiali.

[v] *A fronte*] Ab australi parte.

[w] *Medi*] Μεδῶν τινες, καὶ Δανθηλιτῶν, Straboni lib. VII. p. 318. Rectius fortassis Μαιδῶν, cum diphthongo, scripseris, ut differant a Medis Asiæ. Sic enim Stephanus: Μαιδοί, ἔθνος Θρᾴκης, πλησίον Μακεδονίας. Sic Arist. Hist. Anim. IX. 45. Ptolemæo denique, III. 11. regio ipsa Μαιδική appellatur.

[x] *Denselatæ*] Ita Solinus, cap. 10. p. 27. 'Strymonem accolunt dextro latere Denselatæ.' Idem Denseletæ Tullio, in Pison. n. 84. quorum opera C. Sentius Prætor reliquorum Thracum vires et arma elusit. Partem enim illi tenuere Thraciæ: quam τὴν Θρᾴκην τὴν Δενθελητῶν appellat Dio, lib. LI. p. 461. Ptolemæus III. 11. Δανθηλητικὴν ἐπαρχίαν, *Dantheleticam præfecturam*. Stephano, pag. 221. Δανθαλῆται, ἔθνος Θρᾳκικόν.

[y] *Ita succincta*] Tot gentes, inquit primum Rhodopes, deinde Hæmi montis juga excelsa tenent, et a tergo, latere, fronte claudunt. Hoc Martianus, lib. VI. p. 209. non intellexit.

[z] *Chimera*] Χειμέριον est Pausaniæ, in Thesprotide, lib. VIII. sive Arcad. p. 465. et Thucydidi, lib. I. p. 22. et 32. Straboni quoque ejus nominis promontorium est lib. VII. p. 324. In Novella Leonis, apud Leuncl. p. 99. inter Ætoliæ Episcopos, ὁ Χιμάρας legitur.

eo aquæ regiæ[a] fons. Oppida: Mæandria, Cestria:[b] flumen Thesprotiæ Thyamis:[c] colonia Buthrotum:[d] maximeque nobilitatus Ambracius[e] sinus, D. pass. faucibus[6][f] spatiosum æquor accipiens, longitudinis XXXIX. M. pass. latitudinis XV.[g] M. In eum defertur[h] amnis Acheron, e lacu Thesprotiæ Acherusia[i] profluens XXXVI. M. pass. inde,[j] et mille pedum ponte mirabilis omnia sua mirantibus. In sinu oppidum Ambracia.[k] Molossorum flumina, Aphas[l] et Arachthus.[m] Civitas Anactoria:[7][n] locus Pandosia.[o]

Thesprotiæ Thymias Chiffl.—6 Gronov. et al. vett. *Amb. sinus, faucibus.* Mox, cod. Dalec. *long. XXXVII. M. pass.*—7 *Anactorica* Chiffl. Mox, pro *locus*, quod ex codd. suis et Chiffl. restituit Harduinus, edd. vett. et Gronov. habent *lacus.*

NOTÆ

[a] *Aquæ regiæ*] Ut Romani aquas Sextias Statiliasque a Sextio Statilioque appellabant, qui balnea struxerant, sic Aquam Regem *βασιλικὰ ὕδατα* dictum hunc fontem puto, quo rex Epiri aliquis usus feliciter, thermas ibi ad publicos usus exstruxerit.

[b] *Mæandria, Cestria*] De his duobus oppidis, ceteri scriptores, Græci pariter ac Latini, silent. Cestrinen tamen Thesprotidi vicinam Thucydides facit, lib. I. p. 32.

[c] *Thyamis*] Pausaniæ quoque in Attic. lib. I. pag. 19. Thucydidi loc. cit. Athenæo, lib. III. p. 73. et Straboni, lib. VII. p. 324. Θύαμις. Hodie *Calama.*

[d] *Buthrotum*] Βουθρωτὸν Straboni, loc. cit. qui et colonos habuisse Romanos docet, *ἐποίκους ἔχον* 'Ρωμαίους. Hodie *Butrinto.* Stephanus insulam vocat: sed familiare Græcis nimirum est peninsulas ipsas appellare *νήσους, insulas.* Sic Pelopis insulam dixere Peloponnesum, quam esse peninsulam constat, et per Isthmum continenti copulari.

[e] *Ambracius*] Hodie, *Golfo de Larta*, Actiaca Augusti victoria maxime nobilitatus.

[f] *D. pass. faucibus*] Vide Notas et Emend. num. 2.

[g] *Latitudinis XV.*] In Mss. *XII.* Hæc porro latitudo, non faucium ipsarum est, sed admissi spatiosi æquoris, hoc est, interioris sinus.

[h] *In eum defertur*] In Ambracium sinum. Ita Ptolemæus, III. 14. Martianus lib. VI. cap. de tertio sinu Europæ, pag. 209. 'Ambracius sinus faucibus angustis æquor accipiens, in quo defertur amnis Acheron, infernæ fabulæ errore famosus.' Strabo nihilominus non hunc Acherontem vocat, sed eum qui in Thesprotium sinum, *Portum*que cognomento *dulcem*, *γλυκὺν λιμένα*, longe ab Ambracio sinu versus septemtrionem, ex eadem Acherusia palude, delabitur, lib. VII. p. 324. Uterque forte ex eodem lacu manat, et qui in Dulcem, et qui in Ambracium sinum devolvitur. Pausaniæ, lib. I. p. 30. ceterisque, 'Αχέρων.

[i] *Acherusia*] 'Αχερουσία λίμνη Straboni, loc. cit. et Thucyd. lib. I. p. 32.

[j] *XXXVI. . . . inde*] Hoc est, a sinu Ambracio, in quem defertur, ad Acherusium lacum, unde effluit. In Mss. *XXII.*

[k] *Ambracia*] Pagus est milliari uno

II. Acarnaniæ, quæ antea Curetis [1] [a] vocabatur, oppida: Heraclia,[b] Echinus, et in ore ipso colonia Augusti [c] Ac-

NOTÆ

a mari semotus, hodieque *Ambrakia* incolis nuncupatus: non *Larta*, ut Geographi plerique censent: cum a sinu mill. pass. XV. *Larta* distet, in Acherontis ripa. Dicæarcho, p. 164. et Scymno, p. 19. Ἀμβρακία. Cives Ἀμπρακιῶται Æliano, Hist. Anim. XII. 40.

[l] *Aphas*] Is est quem Stephanus Æantem vocat, et ex eodem monte, quo Arachthum, sive Inachum, fluere ait: quam ob causam ambo a Plinio copulantur. Λάκμων, inquit Stephanus, ἄκρα τοῦ Πίνδου ὄρους, ἐξ ἧς ὁ Ἴναχος καὶ Αἴας ῥεῖ ποταμός. Cave tamen Palmerio credas, qui in Græcia antiqua hunc Æantem cum Aoo eundem credidit, de quo libro sup. dictum est, cap. 26.

[m] *Arachthus*] Ἄραχθος Ambraciam urbem præterlabitur, teste Strabone, lib. VII. p. 325. et Dicæarcho Messenio, p. 164. qui Ἄρατθον nominat. Meminit Arachthi Livius, lib. XLIII. p. 556. et Ptolem. III. 14.

[n] *Anactoria*] Mss. Colb. 1. 2. Chiffl. *Anactorica*. Straboni, lib. X. p. 450. et Thucyd. lib. I. p. 37. Ἀνακτόριον, quam urbem prope Actium in Arcanania statuit. Stephano, Ἀνακτόρεια et Ἀνακτορία.

[o] *Locus Pandosia*] Locum appellat, quoniam, exciso oppido, solum tum nomen extabat. Hesychius: Πανδοσία, πόλις τῆς Ἠπείρου, καὶ Ἰταλίας. Cassopæorum oppidum fuisse ait Strabo lib. VII. p. 324. Vide quæ de Pandosia diximus, III. 15.

[a] *Quæ antea Curetis*] 'Hi sunt, ut arbitramur, Curetes, de quibus Virgil. Georg. IV. 151. 'Curetum sonitus, crepitantiaque æra secuta, Dictæo cœli regem pavere sub antro.'' *Ed. sec.*—Scholiastes Pindari, p. 81. Αἰτωλὸς ἔφυγεν εἰς τὴν πρότερον Κουρῆτιν, Αἰτωλίαν δὲ ὕστερον ἀπ' αὐτοῦ κληθεῖσαν. Cur vero Curetis appellata sit, ex Strabone disces, lib. X. p. 463. Demetrius apud Steph. pag. 29. Τὴν γὰρ νῦν Ἀκαρνανίαν, Κουρῆτιν ὠνόμαζον. Ipseque Stephanus, pag. 381. Κούρης, ὁ Ἀκαρνανίας. Quam in rem adducit Homeri versum ex Iliad. I. 425. Subscribit et Pausan. lib. VIII. sive Arcad. p. 492.—'Nummus antiquus apud D. Baudelot, et apud Patinum in Thes. p. 19. parte priore vir nudus sedens arcum tenet: quo significatur, pauperes in ea provincia victum sibi venatione parare. Epigraphe: ΑΚΑΡΝΑΝΩΝ. In altera parte vultus est virilis, cum collo bovino: Minotaurum vulgo vocant, falso. Rusticos in eo tractu significat patientes esse laboris, ut boves, quibus arant tellurem. Præsidis provinciæ nomen ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ.' *Ed. sec.*

[b] *Heraclia*] Ἡράκλεια, quæ ex urbibus ejus nominis apud Stephanum vigesima prima est, κά. Ἀκαρνανίας πόλις. Et apud eundem, Ἐχῖνος, πόλις Ἀκαρνανίας.

[c] *Colonia Aug.*] Ἄκτιον, cujus oppidi ne vestigia quidem supersunt. De templo Apollinis Actii, Strabo, lib. VII. p. 325. Sueton. in Aug. cap. 18. &c.—'In nummis Augusti, quorum in infimo margine hæ literæ sunt insculptæ ACT. cave putes Actiacum Apollinem iis significari: quamvis Apollo ibi habitu musici cum cithara stat, et longa veste. Neque enim cum e prælio Actio victor discessit, non fuit jam tum Actiacus: nec potuit dici, quod in his nummis scribitur, ob illam expeditionem, IMP. X. vel IMP. XII. nedum simul esse Imp. X. vel Imp. XII. in Sicilia; nam eos-

tium, cum templo Apollinis nobili, ac civitate libera Nicopolitana.[d] Egressos sinu Ambracio in Ionium excipit Leucadium littus: promontorium Leucates.[e] Dein sinus,[f] ac Leucadia ipsa peninsula,[g] quondam Neritis[h] appellata, opere accolarum abscissa a continenti, ac reddita[2 i] ventorum flatu congeriem arenæ accumulantium, qui locus[3] vocatur Dioryctos,[j] stadiorum longitudine trium.[k] Oppidum in ea Leucas,[l] quondam Neritum[m] dictum. Deinde

CAP. II. 1 *Curetes* Chiffl.—2 Vet. Dalec. *ac edita.*—3 Ita Chiffl. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *qui lacus* ceteræ editiones.

NOTÆ

dem numeros habent nummi inscripti, SICIL. Primæ hic sunt igitur totidem vocum literæ, 'Apollini Cæsaris Tutatori.'' *Ed. sec.*

[d] *Nicopolitana*] Νικόπολις, Straboni loc. cit. Hodie *la Prevenza:* unde Ambracio sinui nomen alterum, *Golfo di la Prevenza.* Ibi exstructa, ubi castra ad Actium Augustus habuerat. Dio lib. LI. p. 443. In Museo nostro Parisiensi, Augusti nummus insignis, ΝΙΚΟΠΟΛΙC. Ex parte aversa, CEBACT. KTICT. Σεβαστὸς κτιστὴς, *Augustus urbis conditor.*—' Est et nummus inscriptus, 'Imp. Cæs. Hadrianus Aug.' capite laureato: .)(. COL. NEIK. PH.—COND. Colonus boves agens prope vexillum, coloniam militarem in agro illo collocatam significat. Sic isti nummo æreo inscripta verba repræsentat Patinus in Thesauro Mauroceni, p. 98. optime. Mediobarbus autem, p. 185. eadem sic exhibet ex schedis D. Bon Veneti: COLONIA NIC. PH. COND. At nuper Dominus Anselmus Bandouri Benedictinus Casinensis, Mediobarbo teste appellato, sed reclamaturo certe, si viveret, scripsit, COLONIA NICEPH. CONS. exponitque 'Colonia Nicephorium Constantina,' addita scilicet litera E: et D mutata in S. Et exinde probat licuisse Stephano, in libro de Urbibus, scribere, Νικηφόριον, οὕτως ἡ Κωνσταντίνη. Potuit id quidem scribere Stephanus, qui multis sæculis vixit post Constantinum. An fuit autem Constantinus aliquis Hadriani ævo, cujus nomen hic nummus et vultum exhibet? Legendum hic est, 'Colonia Νεικόπολις Permissu Hadriani CONDita.'' *Ed. sec.*

[e] *Leucates*] Λευκάτας Straboni, lib. X. p. 452. Λευκὰς ἄκρα Ptolemæo III. 14. Hodie *Cabo Ducato.*

[f] *Dein sinus*] Ionius, qui et Leucadius.

[g] *Peninsula*] Vide quæ diximus ad II. 92.

[h] *Neritis*] Νηρῖτις.

[i] *Ac reddita*] Continenti rursum adnexa.

[j] *Qui locus . . . Dioryctos*] Appellationis causam prodidit Strabo, lib. X. p. 452. cum ait Corinthios διορύξαντας τὸν Ἰσθμὸν, perfodientes Isthmum, insulam fecisse Leucadem. Διορυκτὸς itaque *fossam, fretumve,* hic sonat. Vide Dionys. Halic. Antiq. lib. I. p. 40.

[k] *Stadiorum . . . trium*] Hoc est, passuum CCCLXXV.

[l] *Leucas*] Λευκὰς Græcis, hodieque vocant *Leucada:* arci vero nomen fecere incolæ, *Santa Maura.*

[m] *Neritum*] Straboni lib. X. p. 454.

Acarnanum urbes, Alyzea,[n] Stratos,[o] Argos[p] Amphilochicum cognominatum. Amnis Achelous[q] e Pindo fluens, atque Acarnaniam ab Ætolia dirimens, et Artemitam[r] insulam assiduo terræ invectu continenti annectens.

III. (II.) Ætolorum populi Athamanes,[a] Tymphæi, Ephyri, Ænienses, Perrhæbi, Dolopes, Maraces,[1] Atraces,[b] a quibus Atrax amnis Ionio mari infunditur. Ætoliæ oppidum Calydon[c] est septem millibus quingentis pass.[2] a

CAP. III. 1 *Marages* Chiffl. Mox, *Atrages* Vet. Dalec.—2 Gronov. et vett.

NOTÆ

Νήρικος. Eustathio in Iliad. B. p. 306. Τὴν δὲ ῥηθεῖσαν Λευκάδα, Νήρικον ἐν Ὀδυσσείᾳ καλεῖσθαι φασί. Stephano, p. 493. Νήρικος et Νήριτος.

[n] *Alyzea*] Ἀλυζία Thucyd. lib. VII. p. 511. et Straboni, lib. X. p. 450. quindecim a mari stadiorum intervallo, hoc est, pass. MDCCCLXXV. Ptolemæo III. 14. syllabis permutatis Ἀζύλεια pro Ἀλύζεια.

[o] *Stratos*] Στρατὸς, πόλις Ἀκαρνανίας, Stephano: Polybio quoque agnita, Hist. lib. V. p. 496. Στράτος πόλις μεγίστη τῆς Ἀκαρνανίας, Thucyd. lib. II. pag. 153. Meminit et Livius, lib. XXXVIII. p. 469.

[p] *Argos*] Ἄργος Ἀμφιλοχικὸν Ptolemæo, loc. cit. in oppidis Amphilochorum mediterraneis. Hinc regioni nomen inventum Ἀμφιλοχία apud Thucyd. lib. III. p. 241. 'Argos Amphilochum XXII. mill. ab Ambracia abest,' inquit Livius, lib. XXXVII. pag. 471.

[q] *Achelous*] Ἀχελῶος, ὁ ὁρίζων Ἀκαρνᾶνας καὶ Αἰτωλοὺς, inquit Strabo, lib. VIII. pag. 335. Nunc *Aspropotami*. Vide Notas et Emend. num. 3.

[r] *Artemitam*] Stephanus, ex Artemidoro, Chersonesum ait esse quandam circa amnis Acheloi ostia: Ἀρτέμιταν λεγομένην Ἀρτεμίαν Strabo vocat, lib. I. p. 59. unamque esse prodidit Echinadum insularum, aggestis arenarum cumulis, continenti annexam.

[a] *Athamanes*] Ἀθάμαντες Diodoro, Bibl. lib. XIX. p. 595. Ἀθάμανες Ptolemæo III. 14. Amphilochiis magis orientales. Τυμφαῖοι Stephano, p. 671. et 715. a Τύμφη monte, quem ille Thesprotis adjudicat. Ephyri item Ἔφυροι Homero dicti, apud Pausan. lib. IX. in Bæot. p. 597. ab urbe cognomine, quæ olim Thesprotorum fuit. Strabo, lib. VII. p. 324. Κίχυρος, ἡ πρότερον Ἐφύρα, πόλις Θεσπρωτῶν. Ænienses, ab Ænia oppido Perrhæborum. Stephanus: Αἰνία, πόλις Περραιβῶν . . . καὶ Αἰνιᾶνες οἱ οἰκοῦντες. Apud Herod. lib. VII. p. 445. n. 185. Περραιβοὶ, καὶ Αἰνιῆνες, καὶ Δόλοπες. Περραιβία regio apud Diod. Sicul. Bibl. lib. XIX. p. 681. Menelaidem Dolopiæ civitatem ad Pindum montem Livius collocat, lib. XXXIX. p. 495. Μαρακοὶ καὶ Δόλοπες in Epiro simul copulantur a Xenophonte Hist. Græc. lib. VI. p. 580.

[b] *Atraces*] Ab oppido cognomine nomen traxerunt, quo de oppido dicturi sumus cap. 15. in Thessalia, cui id contributum fuit.

[c] *Calydon*] Καλυδὼν Dicæarcho, in Ætolia. p. 165. et Thucyd. lib. III. p. 241. Hic sylva, aperque Calydonius

mari, juxta Evenum [d] amnem. Dein Macynia,[e] Molycria: cujus [f] a tergo [g] Chalcis mons, et Taphiassus.[3] [h] At in ora promontorium Antirrhium,[i] ubi ostium Corinthiaci sinus, minus mille [j] passuum latitudine influentis, Ætolosque dirimentis a Peloponneso. Promontorium, quod contra procedit, appellatur Rhion.[k] Sed in Corinthiaco sinu oppida Ætoliæ, Naupactum,[4] [l] Pylene: [m] et in mediterraneo Pleuron, Halicyrna.[n] Montes clari: in Dodone, Tomarus:[5] [o]

edd. *septem millium quingentorum passuum.*—3 Eædem edd. *Chalcis, et mons est Taphiassus;* Vet. Dalec. *Chalcis mons et Præsus.*—4 *Naupactos* Chiffl. Mox, Gronov. et edd. vett. *Halysarna.*—5 *Talarus* Vet. Dalec. et Chiffl. Mox, *Grania* pro *Crania* in Gronov.

NOTÆ

appellatus, vatum carminibus decantatus. Nunc oppidulum est *Galata*, sive *Calata*, in provincia cui *Livadia* nomen est: a Naupacto Boream versus dissitum v. fere mill. pass.

[d] *Evenum*] Εὔηνος, qui prius Lycormas dicebatur. Strab. lib. VII. p. 327. De Calydone et Eveno, Lucanus lib. VI. p. 365. 'Et Meleagream maculatus sanguine Nessi Evenos Calydona secat.' E Pindo fluere admonet Dicæarchus, p. 165. Ποταμός τ' Εὔηνος ἐκ Πίνδου ῥέων.

[e] *Macynia*] Stephanus: Μακρύνεια, πόλις Αἰτωλίας· sed ipsa series literarum suadet Μακύνεια legi oportere. Apud eundem, et apud Diod. Bibl. lib. XII. p. 112. est Μολυκρία πόλις Αἰτωλίας. Apud Scylacem, p. 14. Μολύκρεια. Alcæus in Anthol. I. 5. Epigr. 15. dixit Μακύνου τείχη.

[f] *Cujus, &c.*] Χαλκίς. Vide Notas et Emend. num. 4.

[g] *A tergo*] Versus septemtrionem.

[h] *Taphiassus*] Ταφίασσος λόφος Strab. lib. IX. pag. 427. Ταφίασος lib. X. pag. 460.

[i] *Antirrhium*] Ἀντίῤῥιον ἄκρον Ptolem. III. 15.

[j] *Minus mille*] Strab. lib. VIII. p. 335. Rhium et Antirrhium quinque duntaxat stadiorum freto dispesci ait, hoc est pass. DCXXV. Septem stadia Thucydides habet, quæ mensura ad Plinianam accedit.

[k] *Rhion*] Ῥίον ἄκρον τὸ καὶ Δρέπανον Ptolem. III. 16. Rhion et Antirrhion arces sunt hac ætate duæ, faucibus Corinthiaci sinus utrimque appositæ, quæ *Dardanelli* Italis appellantur, quo nomine notæ sunt et eæ quæ in Hellesponti angustiis excitatæ sunt.

[l] *Naupactum*] Ναύπακτος Ptolem. III. 15. Hodie *Lepante*, unde et sinui Corinthiaco nomen, *le Golfe de Lepante.*

[m] *Pylene*] Stephano, Πυλήνη πόλις Αἰτωλίας. Πλευρὼν πόλις Αἰτωλίας. De utraque Papinius: 'Sensit scopulosa Pylene, Fletaque cognatis avibus Meleagrica Pleuron.' Meminit et Πυλήνης Strab. lib. X. pag. 451. Πλευρῶνος Pausan. lib. VII. pag. 417. Thucyd. lib. III. p. 241. Strab. lib. X. pag. 450. Pleuronem monti Aracyntho applicat.

[n] *Halicyrna*] Ἁλίκυρνα. Vide Notas et Emend. num. 5.

[o] *Tomarus*] De quo cap. 1. In Mss. hoc loco, *Tmarus.*

in Ambracia, Crania:[p] in Acarnania, Aracynthus:[q] in Ætolia, Acanthon,[r] Panætolium,[s] Macynium.[t]

IV. (III.) Proximi Ætolis[a] Locri, qui cognominantur Ozolæ,[b] immunes. Oppidum Œanthe.[c] Portus Apollinis[d] Phæstii, sinus Crissæus.[e] Intus oppida: Argyna,[f] Eupalia,[g] Phæstum, Calamissus. Ultra Cirrhæi Phocidis campi,[h] oppidum Cirrha, portus Chalæon,[i] a quo VII. M.[j] pass.[1]

CAP. IV. 1 Chiffl. *IV. M. pass.* Mox, *Parnassi et clarissimi* codd. Dalec. et

NOTÆ

[p] *Crania*] Γράνεια. Atque ab eo monte regioni quoque inditum nomen videtur: qua de Theopompus apud Stephanum: Κράνεια, χωρίον Ἀμβρακιωτῶν.

[q] *Aracynthus*] Solinus, cap. 7. pag. 22. 'Acarnania Aracyntho eminet.' Martianus quoque, lib. VI. pag. 210. Ἀράκυνθος Dionysio, vs. 431. et Strab. lib. X. pag. 450. Bœotiæ Stephanus hunc montem adjudicat.

[r] *Acanthon*] Ἀκάνθων. Athamaniæ urbem sic vocatam esse auctor est Stephanus: a monte fortasse cognomine.

[s] *Panætolium*] Crebra sane apud Liv. lib. XXXI. pag. 376. totoque passim opere, de bello Macedonico, Panætolii mentio est: sed pro concilio, conventuque Ætoliæ populorum: non pro oppidi, montisve, aut loci nomine.

[t] *Macynium*] A quo nomen duxit sita in eo monte Macynia urbs Ætolorum, sicut a Chalcide monte oppidum Chalcis, ut diximus.

[a] *Proximi Ætolis*] Hæc totidem verbis Scylax, pag. 14.

[b] *Ozolæ*] Ὀζόλαι Straboni, lib. IX. pag. 416. qui et Occidui sive Hesperii cognominabantur: hos ab Opuntiis, et Epicnemidiis, Epizephyriisque Locris Parnasso monte dispescente: cujus occiduum latus Ozolæ obtinebant.

[c] *Œanthe*] Οἰάνθη, πόλις Λοκρῶν, Stephano. Capella Plinium de more transcribit. Vide Notas et Emend. num. 6. Nomen oppido hodie *Pentagii*, in ipso sinus Crissæi aditu.

[d] *Portus Apollinis*] Et hujus mentio apud Martian. lib. VI. cap. de tertio sinu Europæ, pag. 210. Φαιστὸν alioqui in Achaia et Peloponneso Stephanus agnoscit.

[e] *Crissæus*] Κρισσαῖος κόλπος, Thucyd. lib. II. p. 157. et Straboni, lib. VI. pag. 259. Hodie *Golfo di Salona*. E Corinthiaco sinu effluit, versus septemtrionem.

[f] *Argyna*] Ἄργυνα, cujus incolæ Ἀργύννιοι, uti ex Stephano colligimus, verbo Ἄργεννος eam regionem Bœotiæ ascribente.

[g] *Eupalia*] Εὐπαλία, πόλις Λοκρίδος, Stephano, qui ab Artemidoro Εὐπάλιον ait appellari. Eupalium quoque Liv. lib. XXVIII. pag. 322. De Phæsto in Locris, et Calamisso, ceteri scriptores silent.

[h] *Phocidis campi*] Hic Martianus Plinium de more transcribit, loc. cit. Sic Pausan. lib. X. pag. 684. Τὸ δὲ πεδίον τὸ ἀπὸ τῆς Κίῤῥας. Fuit autem Cirrha Delphorum navale, inquit Pausan. lib. X. pag. 609. et Strab. lib. IX. pag. 418. Hodie *Aspropiti* vocant.

[i] *Chalæon*] Χάλαιον, πόλις Λοκρῶν, apud Steph.

introrsus liberum oppidum Delphi,[k] sub monte Parnasso, clarissimum in terris oraculo Apollinis. Fons Castalius,[l] amnis Cephissus[m] præfluens Delphos, ortus in Lilæa[2] quondam urbe.[n] Præterea oppidum Crissa[o] et cum Bulensibus[p] Anticyra,[q] Naulochum,[r] Pyrrha,[3] Amphissa[s] immunis, Tithrone, Tritea,[t] Ambrysus,[u] Drymæa[v] regio,

Chiffl.—2 *Libæa* Chiffl.—3 *Pyrrhonea*, et mox *Amphrysus* Vet. Dalec. Deinde,

NOTÆ

j *A quo VII. M.*] Sic quoque Martianus.

k *Delphi*] Nunc *Castri*, ut ex inscriptionibus ibi repertis liquet. Martianus quoque ex hoc Plinii loco, 'Oppidum Delphi,' inquit, 'sub monte Parnasso, clarum oraculis Apollinis.'

l *Castalius*] Fatidicis aquis celebratus. Unde nomen acceperit, disce ex Pausan. lib. x. pag. 623.

m *Cephissus*] Hausit hoc Plinius ab Homero, Iliad. B. 523. Οἵ τε Λίλαιαν ἔχον πηγῇς ἔπι Κηφισσοῖο. *Cephissi ad fontes et qui Lilæam habebant.* Laudat hunc Homeri versiculum Strabo in Bœoticis, lib. IX. pag. 407.

n *Quondam urbe*] Pausan. loc. cit. a Philippo deletam scribit. Scholiastes Lycophr. pag. 145. Λίλαια, πόλις Φωκίδος.

o *Crissa*] Κρίσσα, unde Crissæo sinui nomen. Strab. lib. IX. pag. 418. Hodie *Salona*. Nonn. Dionys. lib. XIII. pag. 358. Κρῖσαν ἀειδομένην.

p *Bulensibus*] Ab oppido Phocidis mediterraneo Βούλεια, cujus meminit Ptolem. III. 15. hi nomen habent. Pausaniæ, lib. x. p. 683. Βοῦλις, et Stephano. Vide Notas et Emend. num. 7.

q *Anticyra*] Quoniam Cirrhæ opposita fuit, 'Αντίκιῤῥα, apud Strab. lib. IX. p. 418. dicebatur: Ptolem. III. 15. 'Αντίκυῤῥα. Mox neglecta etymologiæ ratione, 'Αντίκυρα. Elleboro ibi nato percelebris: ut et altera Anticyra ad Maliacum sinum posita.

r *Naulochum, Pyrrha*] Ναύλοχος, Πύῤῥα. Ναύλοχος *navium stationem* sonat.

s *Amphissa*] Ἄμφισσα Ptolemæo III. 15. Locrorum Ozolarum mediterraneum oppidum. Harpocrationi quoque, p. 21. et Stephano.

t *Tithrone, Tritea*] Τιθρώνη, Τριτέα, vel cum Stephano, Τρίτεια, μεταξὺ Φωκίδος, καὶ Λοκρῶν τῶν 'Οζολῶν. Vide Notas et Emend. num. 8.

u *Ambrysus*] Ita Livius, lib. XXXII. p. 388. Apud Pausan. lib. x. p. 681. Ἄμβρυσος et Ἄμφρυσος. Stephano quoque, Ἄμφρυσος πόλις Φωκίδος· τινὲς διὰ τοῦ β' φασίν. Straboni denique lib. IX. p. 423. Ἄμβρυσος. Permutant Græci sæpe has literas φ et β. Unde Bryges iidem qui postmodum Phryges appellati. Nunc pagus est, cui nomen *Arachova*. Vide Notas et Emend. num. 9.

v *Drymæa*] Oppidi nomen est Δρυμαία, Pausan. lib. x. p. 677. Herodoto quoque, lib. VIII. p. 473. n. 33. Daulis pariter Thucyd. lib. II. p. 118. circumjacentis regionis nomen fuisse videtur: ἐν Δαυλίᾳ, inquit, τῆς Φωκίδος. Oppidum tamen ceteris appellatur, Homerum secutis, Iliad. B. Κρίσσαν τε ζαθέην, καὶ Δαυλίδα, καὶ Πανοπῆα.

Daulis appellata. Dein in intimo sinu angulus Bœotiæ alluitur cum oppidis, Siphis,[4][w] Thebis, quæ Corsicæ[x] cognominatæ sunt, juxta Heliconem. Tertium ab hoc mari Bœotiæ oppidum Pagæ,[y] unde Peloponnesi prosilit cervix.

V. (IV.) Peloponnesus, Apia ante[a] appellata, et Pelasgia, peninsula haud ulli[b] terræ nobilitate postferenda, inter duo maria, Ægæum et Ionium, platani folio[c] similis, propter angulosos recessus,[1][d] circuitu DLXIII. M. pass.[e] colligit, auctore Isidoro. Eadem per sinus[f] pæne tantundem adjicit. Angustiæ, unde procedit, Isthmos appellantur. In eo loco erumpentia e diverso, quæ dicta sunt, maria, a septemtrione et exortu,[2][g] ejus omnem ibi latitudinem vo-

pro *Drymæa regio*, Chiffl. exhibet *Myranuque regio.*—4 *Gymnis* Vet. Dalec. et codex alter ejusdem. Paulo post, *Heliconem montem. Tertium, &c.* Chiffl.

CAP. V. 1 Vet. Dalec. *incessus.*—2 ' Rhodig. XXI. 19. citato ad verbum

NOTÆ

[w] *Siphis*] Stephano, Σίφαι, ἐπίνειον τῆς Θεσπιακῆς, Thespiarum navale. De Thespiis Bœotiæ, cap. 12. Et Σίφαι in Bœotia, apud Ptolem. III. 15. Apud Pausan. lib. IX. p. 590. Τίφαι.

[x] *Quæ Corsicæ*] Quoniam oppido ei nomen alterum Κόρσεια fuit, teste Pausania, loc. cit. p. 577. unde cives deinde Thebas transducti, primarium Bœotiæ oppidum, de quo cap. 12. Stephanus: Κορσιαὶ, πόλις Βοιωτίας. Scylax, p. 14. Μετὰ δὲ Φωκεῖς Βοιωτοί εἰσιν ἔθνος· καὶ πόλεις αἵδε· Κορσιαὶ, κ. τ. λ.

[y] *Pagæ*] Πηγαὶ, Thucyd. lib. I. p. 67. et Ptolemæo III. 15.

[a] *Apia ante*] Scilicet ante Pelopis adventum, inquit Pausan. in Corinth. lib. II. p. 94. ab Api Telchinis F. tota regio Ἀπία cognominata est. Vide etiam Stephanum, verbo Ἀπία. Nicolaus Damasc. in Excerptis, p. 492. trifariam pariter appellatam scribit: Api regnante, quem Phoronei filium facit, Apiam: Pelasgo indigena res tenente, Pelasgiam: sub Pelope, Peloponnesum, quo demum in nomine acquievit. Sic Eustathius quoque in Dionys. vs. 415. Didymus Schol. in Homeri Iliad. A. 30.—' Æschylus denique in Supp. vs. 123. Ἀπίαν βοῦνιν vocat, et vs. 704. Ἀπίαν χθόνα.' *Ed. sec.*

[b] *Peninsula haud ulli*] Transcribit hæc Capella a Plinio, lib. VI. cap. de tertio sinu Europæ, p. 210.

[c] *Platani folio*] Ita Strabo lib. VIII. p. 335. et Mela II. 3. p. 32.

[d] *Recessus*] Sinuum anfractus.

[e] *DLXIII. M. pass.*] Paululum ab Isidoro diversus abire Strabo videtur, loc. cit. et Agathemerus Geogr. I. 5.

[f] *Per sinus*] Si omnium sinuum angulosorumque recessuum oram interiorem adnavigando legas.

[g] *A septemtrione et exortu*] Ionium

rant, donec contrario incursu æquorum tantorum, in quinque M. pass.[h] intervallo exesis utrimque lateribus, angusta cervice Peloponnesum contineat Hellas.[i] Corinthiacus hinc, illinc Saronicus[j] appellatur sinus: Lecheæ[3 k] hinc, Cenchreæ[l] illinc, angustiarum termini, longo et ancipiti navium ambitu, quas magnitudo plaustris transvehi prohibet: quam ob causam perfodere navigabili alveo angustias eas tentavere,[4] Demetrius rex,[m] dictator Cæsar,[n] Caius princeps,[o] Domitius Nero,[p] infausto (ut omnium patuit

hoc loco, hæc verba: *quæ dicta sunt, a septemtrione et ortu*, non legit.' *Dalec.* Mox, pro *ejus*, margo edd. Dalec. et Gronov. *soli*. Paulo post, ibid. *tantum quinque M. pass.*—3 Margo edd. Dalec. et Gronov. *Lechæum*; 'quo pacto et a Strabone et Ptolemæo effertur.' *Dalec.*—4 Chiffl. *angustias eas tentavere.* Mox, margo edd. Dalec. et Gronov. *infausto, omnium ut patuit exitu, incœpto;*

NOTÆ

a septemtrione: ab oriente, Myrtoum, sive Ægæum, Peloponnesi totam, quanta est, latitudinem vorant, lancinantque. Rursum de Peloponneso Plinius infra, c. 9. 'Tot sinus Peloponnesi oram lancinant, tot maria allatrant. Siquidem a septemtrione Ionium irrumpit: ab occidente, Siculo pulsatur: a meridie, Cretico urgetur: ab oriente brumali, Ægæo: ab oriente solstitiali, Myrtoo.'

[h] *In quinque M. pass.*] Ita plane Mss. omnes. Solinus tamen cap. 7. pag. 23. 'quatuor non amplius mill. pass.' Totidem habet et Mela II. 3. pag. 34. Agathemerus tamen Geogr. I. 5. XL. stadiorum id esse intervallum ait, quæ omnino sunt quinque mill. pass. Nempe ea parte, ubi sunt angustiæ maximæ: nam ad Corinthum sex millia obtinet: unde ei spatio nomen hodieque est *Examiglia.*

[i] *Hellas*] Græcia proprie dicta, in qua Attica, ceteræque regiones, describendæ cap. 11. et subsequentibus. Vide Notas et Emend. num. 10.

[j] *Saronicus*] De quo cap. 9.

[k] *Lecheæ*] Pausaniæ lib. II. pag. 86. Λέχαιον. Item Straboni lib. VIII. p. 380. et Ptolemæo III. 16. Eidem Pausaniæ, pag. 88. Λέχη. Portus fuit, seu navale, ἐπίνειον Κορινθίων, nunc arenis obductus. Vide Hesychium, verbo Δίολκος.

[l] *Cenchreæ*] Κεγχρεαὶ Diodoro Sic. Bibl. lib. XIX. pag. 705. et Straboni, loc. cit. Κεγχρειὰς Thucydides vocat, lib. VIII. p. 569. Corinthiorum emporium Livio, lib. XXXII. p. 388. Etiam hodie *Kenchreai* vocant.

[m] *Demetrius rex*] Is, cui cognomen ab exitio urbium Poliorcetes fuit, ut ait Seneca, Epist. 9. pag. 175. Asiæ rex, Antigoni F. qui Græciam fere totam suæ ditionis fecit. Vide etiam Strabonem, lib. I. p. 54.

[n] *Dictator Cæsar*] Ita Dio lib. XLIV. p. 242. Plutarchus in Cæsare, p. 136. Suetonius in Julio, cap. 44.

[o] *Caius princeps*] Caius nempe Caligula. Vide Sueton. in ejus Vita, cap. 21.

[p] *Nero*] Sueton. in Nerone, cap. 19. Dio lib. LXIII. p. 722. Quoua-

exitu)[q] incepto. Medio hoc intervallo,[r] quod Isthmon appellavimus, applicata colli[5] habitatur colonia Corinthus,[s] antea Ephyra[t] dicta, sexagenis ab utroque littore stadiis, e summa sua arce, quæ vocatur Acrocorinthus,[u] in qua fons Pirene, diversa duo maria[v] prospectans. LXXXVII. mill. pass.[6][w] ad Corinthiacum sinum trajectus est Patras a Leucade. Patræ, colonia[x] in longissimo promontorio Pelo-

Vet. Dalec. et Chiffl. *nefasto, ut omnium, &c.*—5 Vet. Dalec. *applicatu colli.*—6 Chiffl. *LXXXIX. millia pass.* Mox, Vet. Dalec. *per C. sinum.*—7 Chiffl.

NOTÆ

que perducta sit Isthmi perfossio a Nerone cœpta, docet Philostr. lib. IV. de Vita Apoll. cap. 8. pag. 181. Tentasse id etiam Alexandrum Macedonem, auctor est Pausanias lib. II. pag. 86.

[q] *Ut omnium patuit exitu*] Nam Demetrius quidem, a Seleuco genero victus, in custodia periit, ut refert Plutarchus, in Antonio, p. 957. Dictator Cæsar, Caligula, Nero, illata per vim nece obiere.—'Animadvertimus hanc istius loci interpretationem displicuisse Spanhemio, Tom. II. de Usu Numism. pag. 408. ibique eum contendere, *exitu* hic idem valere tantum, atque 'irrito conatu.' Nescit 'exitum' a Plinio poni pro exitio sive exitiali fato : idque hujus inprimis loci sententiam poscere, cum 'infausto' præcesserit. Sic idem Plinius lib. IX. 74. 'usque ad Seiani exitum' dixit, pro exitiali clade.' *Ed. sec.*

[r] *Medio hoc intervallo*] Martianus, qui hæc transcripsit, loc. cit. *In medio.*

[s] *Colonia Corinthus*] 'Olim,' inquit Mela II. 3. p. 34. 'clara opibus, post clade notior, nunc Romana colonia, ex summa arce, quam Acrocorinthon appellant, maria utraque contuens.' Missos eo a Cæsare Dictatore colonos libertini generis, ipso quintum, M. Antonio collega Coss. auctor est Dio, lib. XLIII. p. 239. Plutarch. in Cæsare, p. 734. Hinc nummi Cæsaris, apud Patin. pag. 18. COL. IVLI. CORIN. et LAVS. IVLI. CORINT. 'Colonia Julia Corinthus Augusta.'

[t] *Ephyra*] Ἐφύρα, usque ad Corinthum regem, a quo nomen accepit. Heraclid. de Polit. Corinth. Ἔφυρα Stephano, verbo Κόρινθος.

[u] *Acrocorinthus*] Montem editum fuisse auctor est Strabo, lib. VIII. p. 379. cujus ascensus stadiorum esset omnino XXX. Sub ipso vertice fons Pirene, Πειρήνη.

[v] *Duo maria*] Ionium et Ægæum. Quare 'bimaris Corinthus' ab Horatio appellatur I. Od. 7.

[w] *LXXXVII. mill. pass.*] Plinius II. 112. addit passus quingentos.

[x] *Patræ, colonia*] Hodie *Patras.* Andreæ Apostoli martyrio nobilis. Primum Aroën vocatam, appellatione a terræ cultu petita, mox a Patreo Agenoris nepote Patras, auctor est Pausanias in Achaic. Coloniam eo deductam ab Augusto, Strabo lib. VIII. p. 387. Atque id nummi testantur Claudio principe cusi, cujusmodi in Museo nostro Parisiensi asservantur, COL. PATR. et apud Erizzo, pag. 88. COL. A. A. PATR. 'Colonia Augusta Aroë Patrensis.'

ponnesi condita, ex adverso Ætoliæ et fluminis Eveni, minus mill. pass. (ut dictum est) intervallo in ipsis faucibus, sinum Corinthiacum LXXXV. millia pass.[y] in longitudinem usque ad Isthmon transmittunt.[7]

VI. (V.) Achaiæ nomen[a] provinciæ ab Isthmo incipit: antea[1] Ægialos vocabatur, propter urbes in littore[b] per ordinem dispositas. Primæ ibi, quas diximus, Lecheæ,[2] Corinthiorum portus. Mox Oluros,[3][c] Pellenæorum castellum. Oppida: Helice, Bura:[d] in quæ refugere,[4][e] haustis prioribus, Sicyon, Ægira, Ægion, Erineos. Intus Cleonæ,[f] Hysiæ.[g] Panhormus[5][h] portus, demonstratum-

---

tramittunt. 'Perpetuo ita scribitur.' *Dalec.*

CAP. VI. 1 Ita Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *ante* Gronov. et edd. vett.—2 *Lechæum* margo edd. Dalec. et Gronov.—3 *Mox Olyrus* Chiffl.—4 'Melius, *et in quæ refugere*, ut intelligamus, Helice et Bura mari haustis incolas sese Sicyonem et Ægiran recepisse.' *Dalec.*—5 *Pa-*

NOTÆ

[y] *LXXXV. millia pass.*] Vide quæ diximus de hac Corinthiaci sinus longitudine II. 112.

[a] *Achaiæ nomen*] Transcribit hæc Martianus lib. VI. cap. de tertio sinu Europæ, pag. 210. Achaia hæc porro proprie appellata, longe ab ea diversa est, quæ Hellas Ptolemæo cognominatur, hodie *Livadia:* qua Locrorum regio, Bœotia, Attica, continentur. Αἰγιαλὸν quondam appellatam esse et Pausanias tradit, lib. V. pag. 287. et lib. VII. p. 396.

[b] *Propter urbes in littore*] Est enim Græcis *αἰγιαλὸς littus.*

[c] *Oluros*] Stephano, Ὄλουρος, πολίχνιον τῆς Ἀχαΐας, οὐ πόῤῥω Πελλήνης. Fuit nimirum Oluros castellum propugnaculumque quoddam in ora conditum ab incolis Pellenes oppidi, LX. stadiis intus recedentis a mari: quo ipso in tractu Strabo lib. VIII. p. 386. Pellenen locavit. Vox Ὄλουρος Græcis idem quod Πάνορμος sonat, de quo mox.

[d] *Helice, Bura*] Ἑλίκη, Βοῦρα, Ptolemæo III. 16. De his egimus II. 94. Biennio ante Leuctricum prælium absumtam mari Helicen, auctor est Strab. lib. VIII. p. 384. Contigit autem id prælium anno 2. Olymp. CII. Diodoro teste.

[e] *In quæ refugere*] Oppida deinde, inquit, in quæ incolæ priorum, quæ hausit mare, transmigrarunt, qui tantæ cladi superstites esse potuerunt, fuere ista: Sicyon, Ægira, &c. Σικυὼν, Αἴγειρα, Αἴγιον, Ἐρινεὸς λιμὴν, Herod. lib. I. n. 145. p. 62. et Ptolem. III. 16. Scylaci quoque, p. 15. Ægii meminit Homerus Il. B. 574. Πελλήνην τ' εἶχον, ἠδ' Αἴγιον ἀμφενέμοντο. Ἐρινεοῦ λιμένος Pausan. lib. VII. p. 442. et Thucyd. lib. VII. pag. 513. Αἴγειρα etiam apud Pausan. pag. 440. Sicyon hodie *Vasilica:* ceterarum situs incertus.

[f] *Intus Cleonæ*] Κλεωναὶ Homero Il. B. 568. a Corintho stadiis LXXX. ut scribit Eustathius, pag. 291. No-

que jam Rhium: a quo promontorio quinque M. pass.[i] absunt Patræ, quas supra memoravimus: locus Pheræ.[j] In Achaia, IX. montium[k] Scioëssa notissimus, fons[6] Cymothoë. Ultra Patras oppidum Olenum,[l] colonia Dyme:[m] loca,[n] Buprasium, Hyrmine: promontorium Araxum,[7][o] Cyllenes sinus, promontorium Chelonates:[p] unde Cyllenen[q] quinque M. pass.[8] Castellum Phlius:[r] quæ regio[s] ab Homero Aræthyrea dicta, postea Asopis.[9][t]

linhormus Chiffl.—6 *Scioëssa. Notissimus fons* Vet. Dalec.—7 *Axarus* Chiffl.—8 Ita Chiffl. aliique codd. ap. Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *duo M. pass.* edd. vett. et Gronov.—9 *Asophis* edd. vett. et

NOTÆ

tæ etiam Ptolemæo Κλεωναὶ III. 16. et Strab. lib. VIII. pag. 377. ubi situm ejus describit.

[g] *Hysiæ*] Ὑσιαὶ Argolicæ, quarum meminere Strab. lib. IX. pag. 404. et Pausan. lib. VIII. pag. 464. et 542. Incolæ Hysiatæ.

[h] *Panhormus*] Hodieque *Porto Panormo.* Græcis Πάνορμος portum significat omnibus navibus excipiendis aptum. Meminit illius Pausan. lib. VII. pag. 442.

[i] *Quinque M. pass.*] Strab. lib. VIII. pag. 387. stadiis XL. eadem prorsus mensura. At Pausanias loc. cit. stad. L.

[j] *Locus Pheræ*] Modus hic loquendi Plinio familiaris oppidum plane deletum innuit, rudera modo ac vestigia superesse. Hæ sunt quæ Stephano Φαραὶ et Φηραὶ Ἀχαΐας. At Strab. lib. VIII. pag. 388. et Pausan. lib. VII. pag. 440. Φάρα, Dymæ coloniæ contermina, de qua statim dicturi sumus.

[k] *In Achaia, IX. montium*] In Achaia, inquit, quæ regio montibus novem attollitur, Scioëssa mons notissimus est. Vide Notas et Emend. num. 11. Σκιόεσσα (subintellige, ὀρέ-ρεια, vel ἀκρώρεια) *umbrosum* sylvarum opacitate montem significat: Κυμοθόη, *fontem aquarum* incitato cursu rapidum.

[l] *Olenum*] Ὤλενος, πόλις Ἀχαΐας Stephano. Straboni quoque lib. VIII. pag. 386. Dymen inter et Patras.

[m] *Dyme*] Δύμη Strabo. lib. VIII. pag. 341. et Ptolem. III. 16. Cives Δυμαῖοι. Regio ipsa Καυκωνὶς, incolæ Καύκωνες appellati. Missos eo colonos a Pompeio Magno, idem Strabo admonet, pag. 387. et 388.

[n] *Loca*] Deletis oppidis manent vestigia, inquit, Buprasii et Hyrmines. Meminit utriusque Homerus Iliad. B. 615. et ex eo Strab. lib. VIII. pag. 340. Stephanus quoque, et Hesychius: Οἱ δ' ἄρα Βουπράσιόν τε καὶ Ἤλιδα δῖαν ἔναιον, Ὅσσον ἔφ' Ὑρμίνη καὶ Μύρσινος ἐσχατόωσα.

[o] *Araxum*] Ἄραξος Strabo. lib. VIII. pag. 337. ceterisque Geographis: a Dyme, stadiis LX. Ex adverso Acarnaniæ respondere ait Agathemerus Geogr. I. 5. ἄκρον Ἄραξος, ἀντιπρόσωπον Ἀκαρνανίᾳ.

[p] *Chelonates*] Ὁ Χελωνάτας Agathemero, loc. cit. et Strab. lib. VIII. pag. 337. Dorica dialecto: communi, Χελωνίτης ἄκρα Ptolem. III. 16. Hodie *Capo di Chiarenza.*

[q] *Cyllenen*] Κυλλήνη Eleorum navale, apud Thucyd. lib. I. pag. 22.

Inde Eliorum ager,[u] qui antea Epei vocabantur: ipsa Elis in mediterraneo, et a Pylo[v] XII. M. passuum intus[10] delubrum Olympii Jovis,[w] ludorum claritate fastos Græciæ[x] complexum. Pisæorum[11][y] quondam oppidum, præfluente Alpheo amne. At in ora promontorium Ichthys.[z] Amnis Alpheus[a] navigatur VI. pass. mill. prope oppida, Aulona,[12] et Leprion. Promontorium Platanodes:[13][b] omnia hæc ad occasum versa.

Gronov.—10 Eædem edd. *XII. M. pass. Intus, &c.*—11 *Pisa eorum* cod. Dalec. et Vet. ejusdem; aliis, *Pisa Œnomani quondam, &c.*—12 Vet. Dalec. *navigabilis prope sex oppida, Aulos;* Codd. Dalec. et Chiffl. *navigatur sex prope o.. Aulon;* Gronov. et al. *navigatur in oppida Aulos.*—13 *Platanistus* Gronov. et al.

NOTÆ

'Mercurium ibi natum arbitrantur,' inquit Mela II. 3. Hodie *Chiarenza:* agrumque finitimum Galli vocant, *le Duché de Clarence.*

[r] *Phlius*] Φλιοῦς Ptolemæo, in mediterraneis Sicyoniæ oppidis, III. 16. et Straboni, mox laudando.

[s] *Quæ regio*] Phliasia dicta, Φλιασία Strab. lib. VIII. pag. 382. quam et Aræthyream prius appellatam scribit. Homeri locus est Iliad. B. 571. quem et Pausanias refert, lib. II. p. 107. Ὀρνειάς τ' ἐνέμοντο, Ἀραιθυρέην τ' ἐρατεινήν.

[t] *Asopis*] Ἀσωπία, Pausan. lib. II. pag. 85. et Straboni loc. cit. *Asophis* prius perperam legebatur.

[u] *Eliorum ager*] Strab. lib. VIII. p. 340. ὕστερον δ' ἀντ' Ἐπειῶν Ἠλεῖοι ἐκλήθησαν. Hesychius, p. 349. Ἐπειοὶ, οἱ Ἠλεῖοι, καὶ οἱ πλησιόχωροι. Ipsa urbs Ἦλις Ptolem. III. 16. ceterisque.

[v] *A Pylo*] Hæc Pylos Eliaca, seu Triphyliaca appellata Straboni lib. VIII. p. 351. ὁ Πύλος Ἠλειακὸς, ἡ Τριφυλιακὸς, Nestoris patria.

[w] *Olympii Jovis*] Stadiis ab Elide trecentis, Strab. lib. VIII. p. 353. hoc est, pass. mill. XXXVII. et quingentis pass.

[x] *Fastos Græciæ*] Olympicorum enim ludorum beneficio, exacta postmodum notitia temporum observata: per Olympiadas deinceps, quod spatium annorum quatuor fuit, compositi ordinatique fasti, in quibus res gestæ et insignia quæque notari consueverunt. Ludorum Hercules auctor: instaurator Iphitus existimatus. Olympias prima cœpit annis quatuor et viginti, ante Romam conditam.

[y] *Pisæorum*] Πίσα πόλις τῆς Ὀλυμπίας, Stephano. Ptolemæo, Ὀλυμπία Πίσα, III. 16. Deletæ urbis, situm causamque excidii, describit Pausan. lib. VI. p. 386. Regio Πισάτις Straboni lib. VIII. p. 356. qui urbis rudera inter duos montes Ossam et Olympum extare quibusdam creditum: Pisam ullam unquam extitisse negatum ab aliis tradit.

[z] *Ichthys*] Ἰχθὺς ἄκρα in Elide, juxta Alphei ostia, Ptolem. III. 16.

[a] *Alpheus*] Ἀλφειὸς Ptolemæo, loc. cit. ceterisque. Vide Notas et Emend. num. 12. Navigatur Alpheus, inquit, procul a mari, juxta ipsa Arcadiæ, quæ pars mediterranea Achaiæ est, oppida duo, Aulona et Leprion, ad sex usque millia passuum ab iis oppidis. Αὐλὼν, πόλις Ἀρκαδίας, Stephano. De Leprio dicemus c. 10.

VII. Ad meridiem autem Cyparissius sinus cum urbe Cyparissa[c] LXXII. millium passuum circuitu. Oppida: Pylos,[d] Methone:[e] locus Helos,[f] promontorium Acritas:[g] sinus Asinæus,[h] ab oppido Asine, Coronæus[i] a Corone. Finiuntur Tænaro[j] promontorio. Ibi regio[k] Messenia duodeviginti montium. Amnis Pamisus.[l] Intus autem ipsa Messene,[m] Ithome, Œchalia, Arene, Pteleon,[n] Thryon,

NOTÆ

[b] *Platanodes*] Πλατανώδης Strab. lib. VIII. p. 348. Vide Notas et Emend. num. 13.

[c] *Cyparissa*] Κυπαρισσαία Stephano: Ptolemæo III. 16. Κυπάρισσαι, in Messenia. Eustathio, in Iliad. B. p. 297. πόλις Μεσσηνίας. Hodie *Arcadia*. Incolæ, Straboni lib. VIII. p. 345. Κυπαρισσεῖς. Hic porro ager Messeniacus incipit, Ptolemæo III. 16. oppida quæ sequuntur Messeniæ accensente. Cyparissio sinui ab oppido nomen, *Golfo del Arcadia.*

[d] *Pylos*] Πύλος in Messenia, prope Μεθώνην. Hæc Messeniaca Pylos, ab aliis diversa: fuit enim tergemina civitas ejus nominis, ut Strabo admonet, lib. VIII. p. 351. Frustra Meursio Tylos hoc loco, vel Œtylos scribente, in Miscell. Lacon. lib. IV. p. 274.

[e] *Methone*] Μεθώνην Messeniæ Ptolemæus, loc. cit. et Strab. lib. VIII. p. 359. Laconicæ Stephanus adjudicat, Thucydiden secutus, lib. II. p. 116. Hodie *Modon.*

[f] *Locus Helos*] Seu loci id nomen fuerit circa Alpheum, seu urbis jam dirutæ. Strab. lib. VIII. p. 350. Ἕλος δ' οἱ μὲν περὶ τὸν Ἀλφειὸν χώραν τινά φασιν· οἱ δὲ καὶ πόλιν. At dirutam urbem a Spartanis, Pausanias prodidit lib. III. p. 162. atque ipse etiam Strabo ex Homero, p. 363.

[g] *Acritas*] Ἀκρίτας ἄκρα Ptolem. III. 16. et Pausan. lib. IV. pag. 282. juxta Methonem, Strab. lib. VIII. p. 359. Hodie *Capo Venetico.*

[h] *Asinæus*] Ἀσιναῖος ἀπὸ τῆς Μεσσηνιακῆς Ἀσίνης, Straboni loc. cit. Exciderat id oppidum ætate Pausaniæ, ipso teste lib. II. p. 154. Sinui nomen alterum Messeniaco, a Messene fuit. Strabo, loc. cit.

[i] *Coronæus*] Ab oppido Κορώνη, quod oppidum Messenæ proximum est, apud Ptolem. III. 16. Sinus ipse Messeniaci pars quædam est, et recessus interior.

[j] *Tænaro*] Ταίναρον Pausan. lib. III. p. 212. Ταιναρία ἄκρα Ptolemæo, loc. cit. Asinæum sinum a Coronæo disterminat: Hodie *Cap de Matapan, et Cap des Cailles*, a coturnicum quæ illic est copia.

[k] *Ibi regio*] Hæc quæ diximus oppida, inquit, regio Messeniaca complectitur, et simul montes XVIII.

[l] *Pamisus*] Πάμισος, Pausan. lib. IV. p. 280. Eidem Πάμεισος, p. 221. Mela II. 3. 'In Asinæo flumen Pamissum.'

[m] *Messene*] Μεσσήνη. Homero Iliad. B. 582. Μέσση. Hodie *Mossenigo.*—'In nummo ex ære mediocri in Museo nostro, caput turritum, idemque velatum est, argumento liberæ civitatis: titulus MECCHNIΩN. Parte altera Æsculapii stantis effigies est, sine epigraphe: latere sinistro corona laurea.' *Ed. sec.*—Sequuntur deinde Ἰθώμη Μεσσήνης Stephano, et Pausan. lib. IV. p. 233. Arx ea Messenes fuit, ut Corinthi Acrocorinthus: auctor Strab. lib. VIII. p. 361. Οἰχαλία Strab. lib. VIII. p. 350. prope Messe-

Dorion, Zancle,[1] variis clara temporibus. Hujus sinus[o] circuitus LXXX. M. pass. trajectus vero XXX. M.

VIII. Dehinc a Tænaro ager Laconicus, liberæ gentis:[a] et sinus[b] circuitu CVI.[1] [c] mill. trajectu XXXIX. mill. Oppida: Tænarum,[d] Amyclæ,[e] Pheræ,[f] Leuctra:[g] et intus Sparta,[h] Theramne:[2] [i] atque ubi fuere Cardamyle,[j] Pitane, Anthane: Locus Thyrea,[k] Gerania.[l] Mons Taygetus,[m] am-

CAP. VII. 1 Codd. Dalec. *Zancle;* Vet. ejusdem, *Thamiræ.*

CAP. VIII. 1 Ita codd. Harduin. Tolet. et Dalec. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CCVI.* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov.—2 *Therennæ* Vet. Dalec. Mox, *Antiane* Chiffl. *Anxiane* cod. Da-

NOTÆ

nen, unde Μεσσηνὶς Οἰχαλία, Stephano. Ἀρήνη eidem Stephano, de qua vide Notas et Emend. num. 14.

[n] *Pteleon*] Πτελεὸν, Θρύον Homero Iliad. B. 592. Δώριον. Sola Zancle in hoc tractu ceteris scriptoribus neglecta: etsi variis singula temporibus, deinceps alia ex aliis, claruisse Plinius asseveret. Vide Notas et Emend. num. 15.

[o] *Hujus sinus*] Messeniaci: hodie *Golfe de Coron.*

[a] *Liberæ gentis*] Strabo, de Spartanis seu Lacedæmoniis, lib. VIII. p. 365. eos in eximio honore habitos a Romanis ait, libertatemque retinuisse: præter socias operas nihil quicquam Romanis pependisse: Καὶ ἔμειναν ἐλεύθεροι, πλὴν τῶν φιλικῶν λειτουργιῶν ἄλλο συντελοῦντες οὐδέν. Hodie hujus tractus incolæ *les Mainotes* vulgo appellantur: a Turcarum quoque etiamnum tyrannide liberi.

[b] *Et sinus*] Laconicus: hodie *Golfo de Colochina.*

[c] *CVI. mill.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Tolet. &c. non CCVI.

[d] *Tænarum*] Solin. cap. 7. p. 22. 'Est et oppidum Tænaron, nobili vetustate.' Ταίναρον, a promontorio ejusdem nominis, stadiis XL. dissitum, teste Pausan. lib. III. p. 212.

[e] *Amyclæ*] Ἀμύκλαι Strab. lib. VIII. p. 363. 'Silentio quondam suo pessumdatæ,' inquit Solinus, loc. cit.

[f] *Pheræ*] Φεραὶ Ptolem. III. 16. Φηραὶ Strab. lib. VIII. p. 367. et Homero Iliad. B. Φαραὶ Messeniacæ Stephano, cujus oppidi civis Φαραίτης: apud Pausan. lib. III. p. 161. Φαρείτης.

[g] *Leuctra*] Λεῦκτρον τὸ Λακωνικὸν, Strab. lib. VIII. p. 361. longe diversum oppidum a Leuctris Bœotiæ, Lacedæmoniorum clade nobilitatis.

[h] *Sparta*] Quæ et Λακεδαίμων. Quatuor circiter mill. pass. a ruderibus antiquæ Lacedæmonis excitatum est oppidum *Misithra*, facto ei nomine a minuto caseo, quem sic indigenæ vocant. Ruderibus nomen hodie est *Paleochori*, quasi παλαιὰ χώρα, *vetus ager.*

[i] *Theramne*] Θεράμναι Stephano, pag. 303. Θεράπνη Pausaniæ, juxta Spartam, lib. III. p. 187. Harpocrat. Θεράπνη, τόπος ἐστὶν ἐν Λακεδαίμονι.

[j] *Cardamyle*] Καρδαμύλη Homero Iliad. I. 150. Πιτάνη, Pausan. lib. III. p. 192. Pindaro quoque, Olymp. Ode VI. juxta Eurotam amnem Ἀνθάνα, vel Ἀνθειὰ, de qua vide Notas et Emendationes num. 16.

[k] *Locus Thyrea*] Θυρέα Straboni

nis Eurotas,[n] sinus Ægilodes,[o] oppidum Psammathus.[p] Sinus Gytheates[q] ab oppido: ex quo Cretam insulam certissimus cursus.[3] Omnes autem[r] Maleæ[4] promontorio includuntur.

IX. Qui sequitur sinus ad Scyllæum,[a] Argolicus[b] appellatur, trajectu quinquaginta M. pass. idem ambitu CLXII.[c] millium.[1] Oppida: Bœa,[d] Epidaurus Limera cognomine,

lec. *Anteia* Strab. Ἀνθήνη Thucyd.—3 Margo Dalec. et Gronov. *brevissimus cursus.*—4 *Omnia autem Maleo* Gronov. et al. vett.

CAP. IX. 1 Vet. Dalec. *C duo millia;* cod. Dalec. *C. LII. millium;* edd. vett.

NOTÆ

lib. VIII. p. 360. Meminit Herod. lib. I. n. 82. p. 34. loci, sive agri, qui Thyrea vocatur, χώρου καλεομένου Θυρέης, in confinio Laconicæ, Argolicæque, Diodoro teste in Bibl. lib. XII. pag. 116. Vastatam incensamque urbem, docet Thucyd. lib. IV. p. 289. Solinus cap. 7. p. 22. 'Ubi quondam fuere Thyreæ, nunc locus dicitur: in quo anno XVII. regni Romuli, inter Laconas et Argivos memorabile bellum fuit.' Statius Theb. IV. 47. 'Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.'

[l] *Gerania*] Γερηνία Pausan. lib. III. pag. 204. Hanc ab Homero dictam esse Ἐνόπην, Iliad. I. 150. tum ipse prodidit, p. 214. tum etiam Strab. lib. VIII. p. 360. Messeniæ a Stephano accensetur.

[m] *Taygetus*] Ταΰγετον ὄρος Strab. lib. VIII. p. 362. *Les Montagnes des Mainotes.*

[n] *Eurotas*] Εὐρώτας, hodie *Basilipotamo.* Multa de eo Strab. lib. VIII. p. 343.

[o] *Ægilodes*] Αἰγιλώδης. Vide Notas et Emend. num. 17.

[p] *Psammathus*] Ψαμμαθοῦς, πόλις Λακωνική, Stephano: Portus est Scylaci Ψαμαθοῦς, p. 16.

[q] *Gytheates*] Ab oppido, quod Strabo Γύθιον, loc. cit. Plinius ipse VI. 39. Gythium vocat. Pausan. lib. III. p. 203. Γύθειον. Stephanus quoque: cui gentile nomen est Γυθεάτης. Livius 'Gytheum,' lib. XXXIV. p. 412.

[r] *Omnes autem*] Sinus videlicet, Laconicus, Ægilodes, Gytheatesque. Μαλέα ἄκρα ei promontorio nomen est apud Scylacem, p. 16. et Ptolem. III. 16. Μαλέαι apud Strabon. lib. VIII. p. 363. ἄκρα τῆς Μαλέας, apud Pausan. loc. cit. p. 207. Hactenus perperam editum, *omnia*, et mox *Maleo* pro *Maleæ.* Hodie est *Capo di S. Angelo.*

[a] *Scyllæum*] Σκύλλαιον, Strab. lib. VIII. p. 368. et Scylaci, p. 19. Σκύλλαιον ἄκρον Ptolem. III. 16. Nunc *Capo de Schilli.*

[b] *Argolicus*] *Golfo di Napoli.*

[c] *CLXII.*] Ita Mss. R. 1. 2. Colb. &c. non, ut editi, *CLXXII.*

[d] *Bœa*] Βοία πόλις Scylaci, p. 16. Apud Pausan. lib. III. p. 204. inter oppida Eleutherolaconum ista numerantur: Βοιαί, Ζάραξ, Ἐπίδαυρος ἡ Λιμηρά, κ. τ. λ. Illius incolæ Βοιαταὶ appellati. Ζάρηξ Stephano πόλις Λακωνική. Pausaniæ quoque, lib. I. p. 71. a Zarece Musico. Epidauro id cognomen inditum, a commoditate portuum, ait Schol. Thucyd. Διὰ τὸ

Zarax, Cyphanta[e] portus. Amnes:[f] Inachus, Erasinus, inter quos Argos Hippium[g] cognominatum, supra locum[2] Lernen,[h] a mari duobus M. pass. novemque additis millibus, Mycenæ:[i] et ubi fuisse[j] Tiryntha tradunt: et locus Mantinea.[k] Montes:[l] Artemius, Apesantus, Asterion, Parparus, aliique[m] undecim numero. Fontes: Niobe,[n]

et Gronov. *centum septuaginta duorum millium*.—2 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduini 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *lacum* edd. vett. et Gro-

NOTÆ

πολλοὺς ἔχειν λιμένας· ἀντὶ τοῦ Λιμενηρά. Nunc quoque *Epidaura* vocant: non, ut quidam volunt, Malvasia, Monembasiave.

[e] *Cyphanta*] Κυφάντα λιμὴν in Argolico sinu, apud Ptolem. lib. III. c. 16. Et Κυφάντων inde oppidum stadiis decem a mari, teste Pausan. lib. III. in Lacon. p. 209.

[f] *Amnes*] Ἴναχος Argos Hippium alluit, apud Strabon. lib. VIII. p. 370. quamobrem et Inachium mox appellatur. Eodem Argiæ agro labi dicitur Ἐρασῖνος, p. 371. ubi de ejus ortu, cursuque, multa.

[g] *Argos Hippium*] Sive quod idem est, Ἱππόβοτον, ut Homerus cecinit, Iliad. Γ. 75. quod pascendis equis campos haberet optimos. Vide Varron. de Re Rust. I. 1. p. 75. Hujus navale ac portus Nauplia fuit, ut ex iis Scylacis verbis confici potest, p. 19. Μετὰ δὲ Λακεδαίμονα πόλις ἐστιν Ἄργος, καὶ ἐν αὐτῷ Ναυπλία πόλις καὶ λιμήν. Et Strab. lib. VIII. p. 368. ἡ Ναυπλία τὸ τῶν Ἀργείων ναύσταθμον. Hodie *Napli de Romanie*, vel *Napoli:* unde sinui nomen.

[h] *Locum Lernen*] Ita libri Mss. omnes: ut non de palude illa hæc accipienda sint, quam hydra, Herculisque labor nobilitavit, sed de loco, qui multo propior mari, amni paludique Lernæ, cognominis fuerit. Λέρνην oppidum in Laconica Ptolemæus locat, III. 16. situ præpostero. Rectius Mela II. 3. p. 34. 'In Argolico sinu sunt noti amnes, Erasinus atque Inachus: et notum oppidum Lerne.'

[i] *Mycenæ*] Μυκῆναι. Negat has jam tum ævo suo superfuisse Strab. lib. VIII. p. 377.

[j] *Ubi fuisse*] Intercidisse innuit. Τίρυνθα Strabo quoque nominat, p. 372. Excisam ab Argivis docet Pausan. lib. II. p. 115. et 131.

[k] *Mantinea*] Diversa hæc est ab Arcadica, de qua cap. 10. Illam enim superstitem, hanc deletam, familiari illo suo Atticismo, *locus*, admonet.

[l] *Montes*] Artemius est, qui Pausaniæ lib. II. p. 130. et lib. VIII. Arcad. p. 464. Ἀρτεμίσιος dicitur, ab Ἀρτέμιδος, hoc est, *Dianæ templo*, istic dedicato. Apesantus, Ἀπέσας Pausaniæ eidem, lib. II. p. 111. Sic 'elephas' et 'elephantus' dicimus. Mons Nemeæ dicitur ex Pindaro et Callimacho, apud Stephan. Ἀστερίων amni cognominis videtur, qui ex eo monte manat, quem in Argivo agro labi Pausanias prodidit, lib. II. De Parparo ceteri scriptores silent.

[m] *Aliique*] Ut Λυκώνη, ex quo Erasinum erumpere Pausanias ait, loc. cit. p. 129. Et *Neris* apud Statium, Theb. IV. 46. quod montis Argivi ne-

Amymone,[o] Psamathe.[p] A Scyllæo ad Isthmum CLXXVII. M. pass. Oppida: Hermione,[q] Trœzen,[r] Coryphasium:[s] appellatumque alias Inachium,[t] alias Dipsium Argos. Portus Schœnitas,[3] [u] sinus Saronicus[v] olim, querno nemore redimitus, unde nomen, ita Græcia[w] antiqua appellante quercum. In eo[x] Epidaurum oppidum, Æsculapii delubro celebre: Spiræum[y] promontorium, portus Anthedon,[4] [z]

nov.—3 *Chenitas* Tolet. *Chœnites* edd. vett. et Gronov. *Schœnites* Harduin. 1.

NOTÆ

men esse Placidus Lactantius ex Callimacho refert, &c.

[n] *Niobe*] A Niobe Pelopis sorore, Amphionis conjuge, nomen habet. Vide Strab. lib. VIII. p. 360.

[o] *Amymone*] 'Αμυμώνη prope Lernen paludem, teste Strab. p. 371. Ovid. Metamorph. II. 239. 'Quærit Bœotia Dircen, Argos Amymonen.' Idem Amymonina, idem postea Lernæus fons appellatus, inquit Hygin. fab. 169. fol. 37. A Danai filia nomen accepisse, auctor est Pausan. lib. II. p. 156.

[p] *Psamathe*] Ψαμάθη. Meminit fontis hujus Valerius Argon. I. 'Qui tenet undisonam Psamathen.'

[q] *Hermione*] 'Ερμιόνη Pausan. lib. II. p. 149. et Strab. lib. VIII. p. 373. Ptolemæo quoque III. 16. prope Scyllæum.

[r] *Trœzen*] Τροιζήν. Mela II. 3. 'Trœzenii fide societatis Atticæ illustres.'

[s] *Coryphasium*] Id promontorio nomen est in hoc ipso tractu, apud Pausan. lib. IV. in Messen. pag. 284. Κορυφάσιον.

[t] *Alias Inachium*] Et præter memorata proxime oppida, inquit, Argos etiam est Hippium cognominatum, appellatumque idem alias Inachium, ab Inacho amne quo alluitur, alias Dipsium, ab amœnitate. Vide Notas et Emend. num. 18.

[u] *Portus Schœnitas*] Σχοινίτης λιμήν. Vide Notas et Emend. num. 19.

[v] *Saronicus*] Σαρωνικὸς κόλπος, Ptolem. III. 16. Hodie, *Golfo di Egina*, ab insula Ægina in eo sinu posita.

[w] *Ita Græcia*] Id confirmat Callimachi Scholiastes, ad illum Poëtæ versum 22. hymni in Jovem: Ἠ πολλὰς ἐφύτευσε σαρωνίδας. Σαρωνίδας, inquit, δρῦς· διὰ τὸ σεσηρότα καὶ συνεστραμμένον τὸν φλοιὸν ἔχειν. Hesychius: Σαρωνίδες, αἱ διὰ παλαιότητα κεχηνυῖαι δρύες. Aliter tamen Pausanias, et Eustath. in Dionys.

[x] *In eo*] Meridionali sinus Saronici littore. 'Επίδαυρος Strab. lib. VIII. p. 374. In medio sinu, contra Æginam insulam. De Æsculapii illic delubro fuse Pausanias disserit, lib. II. Strab. lib. VIII. pag. 374. aliique.

[y] *Spiræum*] Hanc oram similiter Saronici sinus Ptolemæus describit: 'Επίδαυρος, Σπείραιον ἄκρον, 'Αθηναίων λιμὴν, (pro 'Ανθηδὼν λιμὴν,) Βουκέφαλον λιμήν.

[z] *Anthedon*] Diversa hæc plane ab Anthedone Bœotiæ, ut situs ipse admonet, cum sit in opposito Saronici sinus littore, meridionali scilicet: illa, Boreali, extra Peloponnesum et Achaiam. In Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et Chiffl. *Anthedus*.

et Bucephalus: et quas supra[a] dixeramus, Cenchreæ, Isthmi pars altera[b] cum delubro Neptuni[c] quinquennalibus[d] inclyto ludis. Tot sinus[e] Peloponnesi[f] oram[5] lancinant, tot maria allatrant. Siquidem a septemtrione Ionium irrumpit: ab occidente, Siculo pulsatur: a meridie, Cretico urgetur: ab oriente brumali,[g] Ægæo: ab oriente solstitiali, Myrtoo,[h] quod a Megarico incipiens sinu, totam Atticam alluit.

x. (VI.) Mediterranea ejus[a] Arcadia maxime tenet, undique a mari remota: initio Drymodes,[1] [b] mox Pelasgis[c] appellata. Oppida ejus:[d] Psophis, Mantinea,[e] Stymphalum,[f]

in Not.—4 *Anthedus* Chiffl.—5 *Peloponnensem oram* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.

NOTÆ

[a] *Quas supra*] Cap. 5.

[b] *Isthmi pars altera*] Hæc Solinus totidem plane verbis exscripsit, cap. 7. pag. 22.

[c] '*Neptuni*] Qui ex eo ΠΟΣΕΙΔΩΝ ΙΣΤΜΙΟΣ, appellatur, in nummo Neronis Augusti e Gaza Regia.' *Ed. sec.*

[d] *Quinquennalibus*] Ausonius sic etiam locutus, Idyll. xxv. 'Hæc quoque temporibus quinquennia sacra notandis Isthmia Neptuno data sunt.' At Isthmia tamen, non pentaëterica, sed trieterica fuerunt, ut ex Pindaro liquet, Nemeor. Ode VI. vs. 69. et ejus Scholiaste: hoc est, post tres annos completos ea edebantur: ita ut pentaëterica, seu quinquennalia dici quoque potuerint: quod quinto post anno quo primum erant edita, repeti consueverant: tribus tantum interjectis annis integris intermitti.

[e] *Tot sinus*] Omnino decem, tam exiguam Peloponnesi oram undequaque lancinant, vel, ut Pomponius loquitur, II. 3. pag. 34. lacerant. Vide Notas et Emend. num. 20.

[f] *Peloponnesi*] Ita Mss. omnes: editi perperam *Peloponnensem*, id quod neque Grammaticæ leges ipsæ ferre possunt.

[g] *Ab oriente brumali, Ægæo*] Insititia hæc verba videntur: carent enim iis Mss. plerique: habet ea tamen Solinus, lib. VII. cap. 22. qui hæc transcripsit a Plinio.

[h] *Myrtoo*] Τὸ Μυρτῷον Straboni, lib. VII. pag. 323. pars est Ægæi maris.

[a] *Mediterranea ejus*] Peloponnesi scilicet Arcadia umbilicum tenet.

[b] *Drymodes*] Ita Mss. omnes. Δρυμώδης, *sylvosa*, nemorosa, stirpibus arboribusque conferta. Prius *Drymodis* perperam legebatur.

[c] *Pelasgis*] Nicolao Damasc. in Excerptis, pag. 494. Pausaniæ lib. VIII. pag. 459. et Stephano, Πελασγία.

[d] *Oppida ejus*] Ψωφὶς, πόλις Ἀρκαδίας Stephano, et Pausaniæ loc. cit. pag. 491. Ptolemæo quoque III. 16.

[e] *Mantinea*] Μαντίνεια Straboni, lib. VIII. pag. 388. Pausaniæ, pag. 467. Plutarcho in Agide, pag. 808. et Xenoph. Hist. Græc. lib. V. pag. 551. Poëtica licentia, Nonno Dionys. lib.

Tegea,[g] Antigonea,[2 h] Orchomenum,[i] Pheneum, Palantium,[j] unde Palatium Romæ: Megalopolis,[k] Gortyna,[3 l] Bucolium, Carnion,[m] Parrhasie,[n] Thelpusa,[o] Melænæ,[p] Heræa,[q] Pylæ,[4 r]

CAP. X. 1 *Drimodis* Ald. Junt. Basil. et Lugd. Erasmi. *Drymodis* Elz. et Gronov.—2 *Antigonia* Vet. Dalec.—3 Ita codd. Laet, Chiffl. et Harduin. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Cartina* codd. Dalec. et Laet. *Catina* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. Mox, *Bocalium* edd. vett. et Gronov. *Balium* codd. Dalec. *Buphagium* margo edd. Dalec. et Gronov. Deinde, pro *Carnion*, ibid. *Carnon*; Chiffl. aliique *Cramnon*; Gronov. et edd. vett. *Carmon*; cod. Dalec. *Charnon*. Paulo post, pro *Thelpusa*, Vet. Dalec. *Telpusa*; et pro *Melænæ*, Gronov. et edd. vett. *Melanæa*.—4 'Corrupte quidem cod. Reg. 1. *Filæ*; sed probat emendandum, *Pylæ*.' Brotier. Edd. vett. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Pyle*. Mox *Pallena* Chiffl. *Pellana* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec.

NOTÆ

XIII. pag. 368. Μαντινέη. Hic pugna ad Mantineam dicta, ubi Epaminondas cum Lacedæmoniis et Arcadibus postremo prælio conflixit, in quo victor ex vulnere paulo post occubuit, anno 2. Olymp. CV.

[f] *Stymphalum*] Στύμφαλον est etiam Stephano: Pausaniæ, pag. 460. a fonte cognomine, Στύμφηλος· a monte, Hesychio: Στύμφηλος, πόλις ἢ ὄρος Ἀρκαδίας, mallem, καὶ ὄρος.

[g] *Tegea*] Τεγέαν vocat Plutarchus in Agide, pag. 811. Incolæ, Τεγεᾶται, Thucyd. lib. V. pag. 388. Vide Notas et Emend. num. 21.

[h] *Antigonea*] In locum veteris Mantineæ excitata urbs, atque in ejus vicinio: unde pro eadem a plerisque habita. Ptolem. III. 16. Ἀντιγόνεια, ἡ καὶ Μαντίνεια. In gratiam Antigoni Regis id nomen Mantineæ factum, auctor est Pausan. lib. VIII. pag. 468.

[i] *Orchomenum, Pheneum*] Utriusque meminit Homerus, Iliad. B. Οἵ Φενεόν τ' ἐνέμοντο, καὶ Ὀρχόμενον πολύμηλον. Herodoto, lib. VII. pag. 451. n. 202. Ὀρχόμενος τῆς Ἀρκαδίης, ut a Thessalico Orchomeno distinguatur, de quo cap. 15.

[j] *Palantium*] Παλάντιον πόλις Ἀρκαδίας, Stephano. Romæ Palatium, de Arcadici oppidi Παλλαντίου nomine, ab Evandro Rege appellatum esse, quod nomen consecuta ætas duabus summotis literis *l* et *n* extulerit, auctor est etiam Pausan. lib. VIII. pag. 525. et Dionys. Halic. Antiq. Rom. lib. I. pag. 25. Virgilius 'Pallanteum' oppido nomen fecit: Solinus quoque, c. 1. p. 2. et c. 7. p. 22.

[k] *Megalopolis*] Polybii historici Megalopolitani patria: de qua Comicus, apud Strab. lib. VIII. pag. 388. Ἐρημία μεγάλη ἐστὶν ἡ Μεγαλόπολις. *Est solitudo magna nunc Megalopolis.*

[l] *Gortyna, Bucolium*] Γορτύνα, Βουκόλιον. Vide Notas et Emendationes num. 22.

[m] *Carnion*] Ab amne, ut videtur, cognomine, qui Καρνίων a Pausania appellatur, lib. VIII. p. 510. In libris hactenus editis, *Carmon*. Forte etiam Κρώμων esse possit, cujus idem Pausanias meminit loc. cit.

[n] *Parrhasie*] Παῤῥάσιοι incolæ appellati a Pausan. p. 498. et Strabone, lib. VIII. p. 386. Oppidum ipsum

Pallene,[s] Agræ,[t] Epium, Cynætha, Lepreon Arcadiæ, Parthenium, Alea,[u] Methydrium,[v] Enispe, Macistum, Lampe,[5] Clitorium, Cleonæ, inter quæ duo oppida, regio Nemea,[w] Bembinadia vocitata. Montes[x] in Arcadia, Pholoë cum[y] oppido: item Cyllene,[z] Lycæus,[a] in quo Lycæi Jovis delubrum: Mænalus,[b] Artemisius,[c] Parthenius,[d] Lampeus,[e]

Leyd. Frankf. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—5 *Lampes* Vet. Dalec.—6 Vet.

NOTÆ

Παῤῥασίη Homero Il. B. 608. Stephano quoque: Scholiastæ Apollonii, ad Argon. II. 523. Παῤῥασία.

[o] *Thelpusa*] Θέλπουσα. Vide Notas et Emend. num. 23.

[p] *Melænæ*] Stephanus: Μέλαιναι, πόλις Ἀρκαδίας, ἀπὸ Μελαινέως, κ. τ. λ. Ovidio, Papinioque, 'virides Melænæ.' Pausaniæ, p. 497. Μελαιναί, ἀπὸ τοῦ Μελαινέως.

[q] *Heræa*] Ἡραία, Pausaniæ, loc. cit. et Stephano.

[r] *Pylæ* [*Pyle*] Forte rectius *Pylæ*, ex Stephano: Πύλαι, τόπος Ἀρκαδίας, καὶ Πυλαία.

[s] *Pallene*] Παλλήνη. Vide Notas et Emend. num. 24.

[t] *Agræ*] De Agris Arcadiæ, præter Plinium, nemo: Ἤπιον Herodoto memoratur, lib. IV. n. 148. p. 271. Κύναιθα Strab. lib. VIII. p. 388. et Pausan. lib. VIII. p. 485. Λέπρεον Arcadiæ Cic. ad Attic. VI. 2. et Herod. loc. cit. Parthenium videtur a monte cognomine appellatum, de quo mox.

[u] *Alea*] Ἀλέα, Pausaniæ, p. 489. Ab Arcadiæ rege dicta, cui nomen Ἄλεως apud Diodor. Sic. Bibl. lib. IV. p. 239.

[v] *Methydrium*] Μεθύδριον, Pausaniæ, p. 512. Ἐνίσπη Homero Il. B. 606. Μάκιστος Stephano. Λάμπη a monte ejusdem nominis, de quo postea. Κλείτωρ, Ptolem. III. 16. et Pausaniæ p. 487. Κλεωναὶ Strab. lib. VIII. p. 377.

[w] *Nemea*] Νέμεα eo ipso situ statuitur a Pausan. lib. VIII. p. 477. et a Strab. loc. cit. Ibi et vicus Bembina, apud eundem Strab. ἡ Βέμβινα κώμη, unde regioni, ut arbitror, Bembinadiæ cognomen. Βελβίναν χωρίον haud procul Megalopoli agnoscit Plutarchus in Agide, p. 806. Hic sacræ Græciæ certamina fieri consueverunt, Nemeæa appellata.

[x] *Montes*] Accepta hæc a Mela II. 3. p. 33.

[y] *Pholoë cum*] Stephano, Φολόη, πόλις Ἀρκαδίας. Pausan. lib. VI. p. 385. Φολόη ὄρος.

[z] *Cyllene*] Κυλλήνη ὄρος Pausan. lib. VIII. p. 482. cujus in summo vertice ædes est Mercurii Cyllenii. Κυλλήνη ὄρος pariter Strab. lib. VIII. p. 388. et Scholiastæ Pindari, p. 55. Melæ, 'Cyllenius.'

[a] *Lycæus*] Ubi Λυκαίου Διὸς ἱερὸν, et Λυκαιάτις χώρα, circumjacens ager a Pausania appellatur, p. 504. et 541. Item Straboni loc. cit.

[b] *Mænalus*] Schol. Pindari, p. 89. Μαίναλον ὄρος Ἀρκαδίας, καὶ πόλις. Cives Μαινάλιοι, apud Thucyd. lib. V. p. 391.

[c] *Artemisius*] De quo cap. 9. Ἀρτεμίσιος Apollodoro lib. II. de Diis, p. 111.

[d] *Parthenius*] Παρθένιον ὄρος Diodoro Sic. Bibl. lib. IV. p. 239. Scholiastæ Pindari, p. 56. aliisque. Livius lib. XXXIV. p. 411. 'Parthenio monte superato, præter Tegeam,' &c.

[e] *Lampeus*] Scholiastes Apollonii

Nonacris:[f] præterque, ignobiles octo.[g] Amnes: Ladon,[h] e paludibus Phenei:[i] Erymanthus[j] e monte ejusdem nominis, in Alpheum defluentes.[6 k]

Reliquæ civitates in Achaia[l] dicendæ, Aliphiræi,[7 m] Abeatæ,[n] Pyrgenses,[o] Paroreatæ,[p] Paragenitæ, Tortuni, Typanei,[q] Thriasii,[r] Tritienses.[s] Universæ Achaiæ liber-

Dalec. ejusdem cod. et Chiffl. *defluens*.—7 *Alithræi* Chiffl. Mox, pro *Paro*

NOTÆ

ad Argon. I. 127. Λάμπεια, ὄρος Ἀρκαδίας, ἀφ' οὗ καὶ ποταμὸς ῥεῖ Ἐρύμανθος. Partem esse Erymanthi montis auctor est Pausan. lib. VIII. p. 491.

[f] *Nonacris*] Nonacrin Arcadiæ urbem, haud procul Pheneo, ad Stygis aquam, Νώνακριν appellat Herod. lib. VI. n. 74. p. 358. a monte, ut apparet, cognomine. Stephanus quoque, et Hesych. Πεντέλεια, eidem Hesychio: unde Ladon amnis fluit.—' Ejusdem oppidi nummus est singularis argenteus magni moduli: apud D. Abbatem de Fontenay. Ex parte una Dianæ caput cum pharetra exhibet: argumento venationis ibi celebratissimæ. Ex altera intra coronam lauream aquila est: supra ΔΗ. δῆμος, *populus:* ante os aquilæ, ΝΩΝ. Νωνακριτῶν, *Nonacritarum*. Infra ἈΝΑΞΑΓΟΡΟΥ, *Anaxagoræ* Archontis. At mons est Plinio *Nonacris*, unde forsan et oppidulo adjacenti nomen.' *Ed. sec.*

[g] *Octo*] E quibus Στύμφηλος Hesychio: Καύκων, Scholiastæ Callimachi, p. 3. Ἀκακήσιον eidem, p. 10. Κάρνειος vel Κερύνειος λόφος, eidem, p. 17. aliique.

[h] *Ladon*] Λάδων Pausan. lib. VIII. pag. 494. et Dionysio, vs. 417. Huic amni celeritatem poëtæ, tarditatemque promiscue, ut metri ratio, non ut res ipsa postulat, attribuunt. Ovid. Fast. V. 89. ' Arcades hunc, Ladonque rapax.' Idem Met. I. 702. ' Donec arenosi placidum Ladonis ad amnem Venerit.'

[i] *Phenei*] Oppidi superius memorati. Vide Notas et Emend. num. 25.

[j] *Erymanthus*] Ita Pausan. lib. V. p. 298. Ἐκ δὲ Ἐρυμάνθου τοῦ ὄρους ὁμώνυμος τῷ ὄρει ποταμός. Stephanus quoque, pag. 273. Quin et Hesychius urbem ait fuisse amni montique cognominem.

[k] *Defluentes*] Vide Notas et Emend. num. 26.

[l] *In Achaia*] Non in Arcadia solum, de qua dictum est proxime: sed in Achaia, seu Peloponneso tota.

[m] *Aliphiræi*] Stephano, Ἀλίφειρα, πόλις Ἀρκαδίας. Pausan. lib. VIII. p. 497. Ἀλιφήρα. Livius lib. XXVIII. p. 322. et Cic. ad Attic. VI. 2. Alipheram vocant.

[n] *Abeatæ*] Ab oppido, Ἀβία, in Messenia apud Ptolem. III. 16.

[o] *Pyrgenses*] Quorum oppidum Πύργος, in Arcadia, apud Herod. lib. IV, n. 148.

[p] *Paroreatæ*] Παρωρεᾶται. Vide Notas et Emend. num. 27. De Paragenitis et Tortunis, nihil compertum adhuc.

[q] *Typanei*] Ab oppido Elidis, de quo Stephanus: Τυπανέαι, πόλις Τριφυλίας. Ptolem. III. 16. in mediterraneis Elidis urbibus habet Ὑπανίαν et Τυμπάνειαν, unam, ut sæpe solet, in duas civitates distrahens.

[r] *Thriasii*] Libentius *Thriusii* sane

tatem Domitius Nero dedit.[t] Peloponnesus in latitudine[9][u] a promontorio Maleæ, ad oppidum Ægium[v] Corinthiaci sinus CXC. M. pass. patet. At in transversum ab Elide Epidaurum,[w] CXXV. M. ab Olympia[x] Argos per Arcadiam LXIX. mill.[10][y] Ab eodem loco ad Phliunta dicta mensura[z] est. Universa autem, velut pensante[a] æquorum incursus natura, in montes VI. atque LXX. attollitur.[11]

XI. (VII.) Ab Isthmi[b] angustiis Hellas[c] incipit, nostris[1]

reatæ, Gronov. et edd. vett. *Pareatæ*. Paulo post, *Typhanæi* Chiffl.—8 'Ita bene cod. Reg. 1.' *Brotier*. *Trittenses* edd. ante Brotier.—9 Margo edd. Dalec. et Gronov. *in latitudinem*. Mox, margo edd. Dalec. et Gronov. *oppidum Ægium*; Chiffl. et cod. Dalec. *o. Rhegium*; Gronov. et edd. vett. *o. Lechæum*. Deinde, pro *CXC*. Gronov. et edd. vett. *CLX*.—10 Ita cod. Reg. 1. et Editio princeps, *LXVIII*. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CLXIII*. edd. vett. et Gronov.—11 Margo edd. Dalec. et Gronov. *attollitur*, quod recepit Brotier. *extollitur* in ceteris edd.

CAP. XI. 1 Vet. Dalec. *a nostris*.—2 *Pagæi CLII. passibus et amplius* in

NOTÆ

agnoverim: eosque, nisi me conjectura failit, Plinius intelligit, quos Stephanus *Θριουσίους* vocat, ab oppido Elidis et Achaiæ, juxta Patras: *Θριοῦς, πόλις πάλαι τῆς* Ἀχαΐας, *νῦν δὲ τῆς Ἠλείας... τὸ ἐθνικὸν, Θριούσιος*.

[s] *Tritienses* [*Trittenses*] Vel *Tritienses*, ab oppido Arcadiæ Tritia, cujus Cicero cum Aliphera meminit, ad Attic. VI. 2. quæ et *Τρίταια*, Achaiæ civitas, Arcadiæ contributa, ut Pausanias ait, lib. VI. p. 366. unde et *Τριταιεῖς* iidem, seu Tritæenses appellati.

[t] *Nero dedit*] Ita Plutarchus, in T. Flaminio, p. 376. Philostr. lib. v. sub finem. Dio, lib. LXIII. p. 720. Suetonius, in Nerone, cap. 24.—'Res ea consignata in nummo perraro est, quem Seguinus descripsit, p. 200. secundæ editionis. Caput Neronis pars anterior exhibet: in parte aversa stat Dea, cum hac epigraphe: PAVLLIN. in hanc nempe sententiam: 'Perpetuam Achaiæ Universæ Libertatem Lubens Indulsit Nero.'' *Ed. sec.*

[u] *In latitudine*] Sive latitudinem, sive longitudinem dixeris, perinde est: est enim utraque propemodum æqualis, ut ait Strab. lib. VIII. p. 335.

[v] *Ad oppidum Ægium*] Αἴγιον Homero Il. B. 574. Vide Notas et Emend. num. 28.

[w] *Epidaurum*] Illud Æsculapii delubro celebre oppidum, de quo cap. 9.

[x] *Ab Olympia*] Pisa Olympia, de qua nos egimus ad cap. 6.

[y] *LXIX.* [*LXVIII.*] *mill.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. non, ut editi, *LXIII.*

[z] *Dicta mensura*] Cap. 6.

[a] *Velut pensante*] Terrarum quam fecit jacturam, lacerata ora tot sinubus, ingressuque æquorum, multitudine montium compensante natura.

[b] *Ab Isthmi*] Hæc totidem verbis Solinus, cap. 7. p. 23. et Martianus, lib. VI. cap. de tertio Europæ sinu, p. 210.

[c] *Hellas*] Igitur Peloponnesus extra Helladis fines: alii etiam eo no-

Græcia appellata. In ea prima Attica, antiquitus Acte vocata.[d] Attingit Isthmum parte sui, quæ appellatur Megaris,[e] a colonia Megara,[f] e regione Pagarum.[g] Duo hæc oppida excurrente Peloponneso sita sunt, utraque ex parte velut in humeris Helladis. Pagæi, et amplius [2] Ægosthenienses [h] contributi Megarensibus. In ora autem,[i] portus Schœnus. Oppida: Sidus,[j] Cremmyon,[3] [k] Scironia saxa [l] VI. mill. longitudine, Geranea,[m] Megara,[n] Eleusin.[o] Fuere

eodem codice.—3 *Cremyon* Gronov. et al. vett. Mox, pro *VI. mill.* quod exhibent Chiffl. aliique codd. ap. Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller.

NOTÆ

mine Peloponnesum complexi. Helladis nomen vagum certas sedes et fixas nullas habuit: modo angustis limitibus coarctatum, modo dilatatum longius.

[d] *Acte vocata*] Ἀκτὴ et Ἀκτικὴ, teste Eustathio in Dionys. vs. 413. p. 60. Id ei nomen hæsit, inquit Harpocration, quod maxima pars Atticæ littoralis sit: est enim ἀκτὴ, *littus*, et maritima regio. Harpocr. verbo, Ἀκτή. Vide et A. Gell. XIV. 6. p. 777. Stephanus ab Ἀκταίῳ quodam eam appellationem derivatam nugatur. Hodie *le Duché de Setines.*

[e] *Megaris*] Μεγαρὶς τῆς Ἀττικῆς μέρος, Strab. lib. IX. p. 392.

[f] *Colonia Megara*] Nunc etiam retinet nomen *Megara.*—[4] Nummus cum clypeo et amphora apud Goltzium, Tab. XVII. 3. qua parte amphora sive cantharus est. Hinc HIΣ, inde MEN sic interpretamur: 'Ἡρακλεία ΙΣχύϊ ΜΕγαρεῖς Νικηταί. *Herculeo robore Megarenses sunt victores:* vel Μεγαρεῖς ἘΝίκησαν.' *Ed. sec.*

[g] *Pagarum*] Quas in intimo recessu sinus Corinthiaci prope Isthmum positas vidimus, cap. 4. Παγαὶ Μεγαρικαὶ Straboni in Epitome lib. VII.

[h] *Ægosthenienses*] Stephanus: Αἰγόσθενα, πόλις Μεγαρίδος· τὸ ἐθνικὸν, Αἰγοσθενεὺς, κ. τ. λ. Pagæi, inquit Plinius, et præterea Ægosthenienses additi Megarensibus, Megaridem regionem constituunt. Ita Pausan. lib. I. p. 82.

[i] *In ora autem*] Saronici sinus littore, prope Isthmum, Corinthum, et Cenchreas. Σχοινοῦς λιμὴν Strab. lib. VIII. p. 369.

[j] *Sidus*] Σιδοῦς, Megarensium navale. Vide Notas et Emendat. num. 29.

[k] *Cremmyon*] Τεῖχος Κρεμμύων, oppidulum, Scylaci p. 20.

[l] *Scironia saxa*] Mela II. 3. 'Scironia saxa, sævo quondam Scironis hospitio etiamnunc infamia.' Quod hanc regionem montanam latrociniis infestam prædo habuerit, cui Σκείρων nomen fuit, teste Strab. lib. IX. p. 391. et Ovid. Met. VII. 445. aliisque: inde Σκειρωνίδες πέτραι, Zephyrique inde spirantes, Σκείρωνες appellati sunt. Hodie *Calci scala*, locus adhuc infestus prædonibus. Vide Notas et Emendat. num. 30.

[m] *Geranea*] Γεράνεια Thucyd. lib. I. p. 70. Inter Corinthum et Megara, μεταξὺ Μεγάρων καὶ Κορίνθου, inquit Stephanus.

[n] *Megara*] Paulo ante obiter memorata: nunc suo loco iterum reddita.

[o] *Eleusin*] Ἐλευσὶν πόλις, Straboni

et Œnoa,[p] Probalinthos: nunc sunt[4] ab Isthmo LV.[q] millia pass. Piræeus,[r] et Phalera[s] portus, quinque millia[t] pass. muro recedentibus Athenis juncti. Libera hæc civitas,[u] nec indiga ullius præconii amplius: tanta claritas superfluit. In Attica fontes, Cephissia,[v] Larine, Callirhoë Enneacrunos.[5] [w] Montes: Brilessus,[x] Ægialeus, Icarius, Hymettus,

Bipont. et Franz. *III. mill.* habent edd. vett. et Gronov.—4 Vet. Dalec. *et Probalinthos, quæ nunc non sunt.* Mox, *ab Isthmo IV. millia pass.* Chiffl. *ab I. quinquaginta duo M. pass.* Gronov. et ceteræ vett. Mox, *duorum mill. muro* Vet. Dalec.—5 *Enneacros* Chiffl. Paulo post, pro *locus Ilissos*, quam lectionem firmant codd. Tolet. Salmant. Chiffl. alii ap. Harduin. et Pintian. *lacus Selinos* habent codd. Dalec. et Vet. ejusdem, cum Venett. Parm. et Rom. *amnis Ilissos* Herm. Barb. Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Leyd.

NOTÆ

lib. IX. p. 395. ubi Cereris Eleusiniæ fanum. Rudera oppidi supersunt, quibus hodieque nomen est *Elefsin.*

[p] *Œnoa*] Fuit Atticæ pars Tetrapolis appellata, a quatuor urbibus, quarum hæc nomina: *Οἰνόη, Προβάλινθος, Τρικόρυθος, Μαραθών.* Auctor Strab. lib. VIII. p. 383. Fuit Œnoë præsertim bello Peloponnesiaco clara. Vide Thucyd. lib. VIII. p. 624. et lib. II. p. 112.

[q] *Ab Isthmo LV.*] Ita Mss. A Schœnunte tamen, unde Isthmus inchoat, distat Piræeus Straboni, stadiis circiter CCCL. lib. IX. pag. 391. hoc est, pass. fere XLIV. mill.

[r] *Piræeus*] Πειραιεὺς Straboni, loc. cit. Statius: 'Munychia, et trepidis stabilem Piræea nautis.' Hodie *Porto Draco* incolis: nautis *Porto Lione:* appellatione sumta ab eximia leonis effigie, quæ in ipso portus aditu spectatur.

[s] *Phalera*] Stephano, et Harpocr. Φαληρόν. Herod. Φαληρὸς, lib. V. pag. 315. Hinc Demetrio Phalereo cognomen. Hodie *Tripirghi*, quasi a turri tergemina.

[t] *Quinque millia*] Hic iis hodie muris est nomen, *Macra tichi*, *μακρὰ τείχη.* Vide Notas et Emendationes num. 31.

[u] *Libera hæc civitas*] Concessum a Romanis ut suis legibus uterentur, ac libertatis jus datum, etiam Strabo prodidit, lib. IX. p. 398. *ἐφύλαξαν τὴν αὐτονομίαν αὐτοῖς, καὶ τὴν ἐλευθερίαν.* Hodie *Atina*, sive Ἄθηνα incolis: nautis *Satines*, ex geminis vocibus *εἰς Ἀθήνας*, una conflata.

[v] *Cephissia*] *Κηφησία* Laërtio, in Platone: subintellige, *κρήνη*. A. Gell. XVIII. 10. 'In Herodis C. V. villam, quæ est in agro Attico, loco qui appellatur Cephissia, aquis, et lucis, et nemoribus frequentem, æstu anni medio concesseram.' De Larine nihil compertum.

[w] *Callirhoë Enneacrunos*] *Καλλιρόη ἐννεάκρουνος*, ab amœnitate aquæ nomine altero ei fonti indito, altero a fistulis sive siphonibus novem aquam fundentibus. Vide Notas et Emendationes num. 32.

[x] *Brilessus*] Ex his ii Straboni memorantur, lib. IX. p. 399. Βριλησσὸς, Ὑμηττὸς, unde mel Hymettium, et Λυκαβηττός. Hymetto nomen hodie *Lamprobouni*, quasi *Λαμπρὸς Βουνός.* Sunt et qui corrupte vocent, *Monte-*

Lycabettus: locus Ilissos.[y] A Piræeo XLV. mill. pass.[6] Sunium [z] promontorium, Thoricos [a] promontorium. Potamos,[b] Steria, Brauron,[c] quondam oppida. Rhamnus [d] pagus, locus [7] Marathon,[e] campus Thriasius,[f] oppidum Melita,[8] [g] et Oropus,[h] in confinio Bœotiæ.

Frankf. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—6 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XLII.* edd. vett. et Gronov. Mox, *Doriscos promontorium* Regg. Hard. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et Chiffl. *Doriscum promontorium* Ed. pr. Venett. Rom. Brix. Parm. Tarvis. Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Leyd. Frankf. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *Thoricos p.* emend. Harduin. eumque secuti recentt. Deinde, pro *Potamos, Steria, Brauron*, quod ex Strab. restituit Dalec. et receperunt Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Potamos Sterebrauron* exhibent codd. Harduini, *Potamos, Brauron* Ed. pr. Venett. Rom. Parm. Brix. Tarvis. Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—7 In cod. Dalec. et Vet. ejusdem *locus* deletur.—8 *Miletum* Vet. Dalec.

NOTÆ

Matto, pro *Monte Hymetto*. Lycabettum a luporum multitudine appellatum putat Hesych. De Ægialeo et Icario, vide Notas et Emend. num. 33.

[y] *Locus Ilissos*] Ἰλισσὸν oppidum dirutum ait, rudera tantum et vestigia superesse. Vide Notas et Emend. num. 34.

[z] *Sunium*] Σούνιον ἄκρον Ptolem. III. 15. Scymno, pag. 23. aliisque. Nunc *le Cap des Colonnes:* Græcis, *Cavo Colonnais.*

[a] *Thoricos*] Θόρικος. Vide Notas et Emend. num. 35.

[b] *Potamos*] Ποταμὸς δῆμος, Strab. lib. IX. p. 399. Diogenis Laërtii patria. Hodie *Porto de Rafty:* inter Sunium et Euripum. Sequitur apud Strabonem, Στειρία, cujus et Stephanus meminit: eam hoc loco restituimus, cum in Mss. legatur, *Sterebrauron.* In libris hactenus vulgatis desideratur.

[c] *Brauron*] Βραύρων, ubi Dianæ Brauroniæ sacellum. Strabo lib. IX. pag. 399. Mela II. 33. 'Thoricos et Brauronia, olim urbes, nunc tantum nomina.' Hodie *Urana.* Ibi sepulcrum Iphigeniæ, inquit Nonnus Dionys. lib. XIII. p. 362.

[d] *Rhamnus*] Ῥαμνοῦς Straboni, loc. cit. ad Euripi oram. De eo rursum XXXVI. 4. Hodie *Tauro-castro*, vel *Ebreo-castro.*

[e] *Marathon*] Μαραθὼν Persica maxime clade pernotus, inquit Mela II. 3. pag. 33. Contigit ea, duce Miltiade, anno tertio Olymp. LXXII.

[f] *Thriasius*] Θριάσιον πεδίον Stephano, et Strab. lib. IX. p. 395.

[g] *Melita*] Sic Mss. omnes, editionesque castigatissimæ. Μελίτη Ἀττικῆς, unde Gelades oriundus, Phidiæ Magister, apud Jo. Tzetzen, Chiliad. VIII. Hist. 192. vs. 326. Frustra Miletum hoc loco Sponius obtrudit, hoc est, Athenarum urbis regionem, pro Atticæ oppido. Signat hunc Atticæ locum et vetus inscriptio ab eodem Sponio relata, p. 107. ΛΕΩΝΙΔΗΣ ΛΕΩΝΙΔΟΥ ΜΕΛΙΤΕΥΣ.

[h] *Oropus*] Ὠρωπὸς Bœotiæ a Stephano adjudicatur. Hodie *Ropo.* Distat a mari, duobus pass. mill. De eo Livius, lib. XLV. p. 580.

XII. Cujus Anthedon,[a] Onchestos,[b] Thespiæ[c] liberum oppidum, Lebadea:[d] nec cedentes Athenis claritate, quæ cognominantur Bœotiæ Thebæ, duorum[e] numinum Liberi atque Herculis (ut volunt) patria. Et Musis natale in nemore Heliconis assignant. Datur et his Thebis saltus Cithæron,[f] amnis Ismenus.[g] Præterea fontes[h] in Bœotia, Œdipodia, Psamathe,[1] Dirce, Epicrane, Arethusa, Hippo-

CAP. XII. 1 *Psammathe* Gronov. et al. vett. *Psammate* Lugd. Erasmi. Mox,

NOTÆ

[a] *Anthedon*] Ἀνθηδὼν πόλις Βοιωτίας, Stephano: in Bœotico littore, contra Eubœam, Strab. lib. IX. p. 404.

[b] *Onchestos*] Ὄγχηστος Homero in Il. B. 506. Ὀγχηστὸς Strab. lib. IX. p. 410. Nunc *Diminia*, Διμηνία, quod ibi sementes bimestri spatio vix tellus ferat; nam, ob exundantes aquas vicini lacus, ante Aprilis exitum fieri satio non potest.

[c] *Thespiæ*] Θεσπιαὶ Strab. lib. IX. p. 409. sub Helicone monte: ubi rudera oppidi superesse modo jam tum ævo suo ipse prodidit: testantur etiam inscriptiones ibi repertæ nuper, a vico *Neochori* pass. mille. Homero Il. B. 498. Θέσπεια.

[d] *Lebadea*] Λεβαδία Straboni, pag. 414. Λεβάδεια Pausan. lib. IX. p. 601. Λεμβάδεια Harpocrationi, p. 185. In inscriptione nuper reperta, ΛΕΒΑΔΕΙΕΩΝ. Hodie *Livadia*. Hic Jovis Trophonii fanum, de quo Liv. lib. XLV. p. 580.

[e] *Thebæ, duorum*] Exscripsit hæc Solinus, cap. 7. p. 23. Θῆβαι Βοιώτιαι. Incolis *Tiva*, non, ut vulgo efferunt, *Stiva*, vel *Stives*: dictione ab his vocibus conflata εἰς Θήβας.—'In nummis antiquis est ΘΕ. Θήβα Ἑπτάπυλος, *Thebe septemportis*, et ΘΕΒΗ Θήβα Ἑπτάπυλος, Βοιωτῶν ἥβα, *Thebe septemportis, Bœotorum flos et decus et robur est*. Et in alio pariter e Gaza regia KABI. Καδμείων Ἄστυ, Βοιώτων Ἰσχύς. *Civitas Cadmeorum, robur Bœotorum*. Cadmei, Thebani: quoniam Thebæ sunt a Cadmo conditæ. Et HIKE, Ἡρακλείᾳ Ἰσχύι Καδμεῖοι Ἐπιφανεῖς, *Herculeo robore Cadmei percelebres*.' Ed. sec.

[f] *Cithæron*] Κιθαιρὼν Straboni, pag. 409. juxta Thebas.

[g] *Ismenus*] Ἰσμηνὸς, ποταμὸς Βοιωτίας, Stephano. Ἰσμενὸς Dicæarcho, p. 167. Ἰσμήνιος. Pausan. lib. IX. p. 556.

[h] *Præterea fontes*] Œdipodiam, Psamathen, Arethusam, Dircen, Hippocrenen, et Aganippen, Solinus appellat, cap. 7. p. 23. Scholiastes Nicandri in Theriac. p. 40. Ψαμάθη, κρήνη ἐν Βοιωτίᾳ. Pausaniæ hi memorantur lib. IX. Οἰδιποδία κρήνη, p. 569. sic nuncupato fonte, quod in eo paternæ cædis cruorem Œdipus abluerit. Δίρκη, p. 758. a Lyci uxore. Schol. Pindari, p. 104. Δίρκη, πηγὴ ἐν Θήβαις. Ἀγανίππη, in Helicone monte, p. 584. Γαργαφία κρήνη, p. 548. De Gargaphie, Herod. lib. IX. n. 19. et Ovid. Met. III. 155. Ἐπικρήνη, Dorice Ἐπικράνα, a Capella memoratur lib. VI. cap. de tertio sinu Europæ, p. 210. In Plinianis libris hactenus editis, perperam *Epigranea*.

crene, Aganippe, Gargaphie. Montes extra prædictos,[i] Mycalessus,[j] Hadylius,[k] Acontius.[2][l] Reliqua oppida, inter Megaram et Thebas: Eleutheræ,[m] Haliartus, Platææ, Pheræ, Aspledon, Hyle,[3] Thisbe, Erythræ, Glissas, Copæ: juxta Cephissum amnem Larymna, et Anchoa:[n] Medeon,[o] Phlygone, Acræphia,[4][p] Coronea,[q] Chæronea. In ora autem infra Thebas,[r] Ocalee,[s] Heleon,[5] Scolos, Schœnos, Pe-

Epigranea edd. vett. et Gronov.—2 *Adylius* edd. vett. et Gronov.—3 *Hile* edd. vett. et Gronov. Paulo post, *juxta C. a. Lamia et Anichia* in iisdem.—4 *Grephis* Gronov. et edd. vett.—5 *Ocale, Elæon* in iisdem edd. et mox, *Scænos*,

NOTÆ

[i] *Extra prædictos*] Præter Heliconem et Cithæronem.

[j] *Mycalessus*] Μυκαλησσὸς, ab urbe cognomine, de qua mox.

[k] *Hadylius*] Ἁδύλιος Dorica lingua, pro Ἡδύλιος. Vide Notas et Emend. num. 36.

[l] *Acontius*] Ἀκόντιον ὄρος Strab. lib. IX. p. 416. et Plutarcho in Sylla, p. 464.

[m] *Eleutheræ*] Ἐλευθεραὶ Stephano. Ἁλίαρτος Pausan. lib. IX. p. 590. Πλάταια Homero Iliad. B. 504. ubi Didymus Schol. τὰς Πλαταίας vocat: incolas Πλαταιεῖς Pausanias, initio lib. IX. Φαραὶ Straboni, in Tanagrica Bœotiæ regione, prope Mycalessum lib. IX. p. 405. Ἀσπληδὼν Stephano, et Straboni, p. 414. Ὕλη Homero Il. B. 500. et Straboni, p. 407. Θίσβη, Stephano, et Homero Il. B. 502. Ἐρυθραὶ Homero Il. B. 499. et Strab. p. 409. Γλίσσας Homero Il. B. 504. ubi Eustathius, p. 269. Γλίσσας, Γλίσσαντος. Κῶπαι Stephano, et Dicæarcho, p. 166. Hodie *Topoglia*, juxta Copaidem lacum, quem alii Cephissidem vocant, cum Strabone, pag. 406. quod Cephissus amnis hunc impleat: cui lacui nomen hodie est, non *Lago Stivo*, ut quibusdam creditum, sed *Limni tis Livadias*, Λίμνη τῆς Λιβαδίας, et *Lago di Topoglia*.

[n] *Larymna, et Anchoa*] Λάρυμνα et Ἀγχόη, juxta Cephissum amnem, Straboni, lib. IX. p. 406. Vide Notas et Emend. num. 37.

[o] *Medeon*] Μεδεὼν Stephano, et Homero Iliad. B. 501. Φλυγόνιον in Phocide, Stephano, et Pausaniæ, lib. X. p. 613.

[p] *Acræphia*] Ἀκραιφία. Vide Notas et Emend. num. 38.

[q] *Coronea*] Κορώνεια et Χαιρώνεια, in oppidis Bœotiæ mediterraneis, apud Ptolem. III. 15. Hæc Plutarchi natalibus clara.

[r] *Infra Thebas*] An infra Bœotias Thebas? an vero etiam illud *infra Thebas* nomen oppidi est in ora positi, quod Ὑποθήβας Homerus vocat, Iliad. B. 505. Οἵ τε Πλάταιαν ἔχον, ἠδ' οἳ Γλίσσαν ἐνέμοντο, Οἵ θ' Ὑποθήβας εἶχον ἐϋκτίμενον πτολίεθρον.

[s] *Ocalee*] Ὠκαλέη Homero Iliad. B. 501. ubi Didymus postea vocatam ait Ὠκάλειαν. Ἑλεὼν pagus Tanagricus, Straboni lib. IX. p. 404. cui a paludibus nomen est. Homerus Il. B. 597. Σχοῖνόν τε, Σκῶλόν τε laudat. Σχοῖνος Thebis distat stadiis L. ut auctor Strab. lib. IX. p. 408. Σκῶλος sub Cithærone est: Πετεὼν agri Thebani pagus, prope viam quæ ducit Anthedona, εἰς τὴν Ἀνθηδόνα. Strab.

teon, Hyrie, Mycalessus, Hilesion,[t] Pteleon, Olyros,[u] Tanagra[v] liber populus: et in ipsis faucibus Euripi, quem facit objectu insulæ Eubœæ,[6] Aulis[w] capaci nobilis portu. Bœotos Hyantas[x] antiquitus dixere.

Locri deinde Epicnemidii cognominantur, olim Leleges[y] appellati, per quos amnis Cephissus[z] defertur in mare. Oppida: Opus,[a] unde et sinus Opuntius,[7] Cynos. Phocidis in littore unum Daphnus.[b] Introrsus in Locris, Elatea,[c] et in rip Cephissi (ut diximus)[d] Lilæa, Delphosque versus: Cnemis,[e] et Hyampolis. Rursus Locrorum ora, in

P. *Hyriæ*, *M. Hyrescon.* Deinde, pro *Olyros*, Chiffl. *Ollarum.*—6 Codd. Dalec. *objecta insula Eubœa.*—7 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Opus, unde Opuntius sinus* edd. vett. et Gronov.

NOTÆ

p. 410. Ὑρίη, Homero Il. B. 496. et Suidæ: Stephano, Ὑρία, πρὸς τὸν Εὔριπον. Eædem *Hysiæ*, Ὑσίαι appellatæ a Pausan. lib. IX. p. 545. et Strab. p. 404. ubi et Μυκαλησσὸς pagus Tanagricus dicitur, in via qua Thebis Chalcidem Eubœæ itur.

[t] *Hilesion*] Εἰλέσιον. Vide Notas et Emend. num. 39.

[u] *Pteleon, Olyros*] In Mss. *Pteleon, ollarum.*

[v] *Tanagra*] Ab Aulide stadiis XXX. dissitum Ταναγραίων πολίχνιον, Strab. lib. IX. p. 403.

[w] *Aulis*] Αὐλὶς, portus inclytus statione quondam mille navium Agamemnoniæ classis, inqnit Liv. lib. XLV. p. 580. et Mela II. 3. Ne rudera quidem hodie Aulidis supersunt. Solinus, cap. 7. p. 23. 'Eubœa insula laterum objectu efficit Aulidis portum.'

[x] *Hyantas*] Ὕαντας Strab. lib. IX. p. 401. iidem et Leleges olim appellati, ex eodem Strabone, Scymno, p. 24. et Solino, cap. 7. p. 23. De Hyantibus multa Pindari Schol. p. 56. et 155.

[y] *Olim Leleges*] Testis Hesiodi versus, qnem Strabo recitat, lib. VII. p. 322. Ἤτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων ἡγήσατο λαῶν. Pars hi fuere Bœotiæ: Solinus, loc. cit. 'Bœoti iidem sunt qui Leleges fuerunt, per quos defluens Cephissos amnis in maria conditur.' Ἐπικνημίδιοι porro a Cnemide monte oppidoque ejus oræ cognominantur: Strab. lib. IX. p. 425.

[z] *Cephissus*] De quo dictum est, cap. 4.

[a] *Opus*] Ὀποῦς, Ὀποῦντος Straboni, p. 425. ubi et Ὀπούντιος κόλπος, et Κύνος Opuntiorum navale. Κῦνος Homero Il. B. 536. Cynum Locridis, emporium Opuntiorum, vocat Liv. lib. XXVIII. p. 321.

[b] *Daphnus*] Δαφνοῦς Straboni p. 416. et 424.

[c] *Elatea*] Ἐλάτεια Stephano, et Appiano in Syriac. p. 98. Straboni p. 407. et Ptolem. III. 15.

[d] *Ut diximus*] Cap. 4.

[e] *Cnemis*] Κνημῖδες χωρίον ἐρυμνὸν, munitum oppidum, apud Strabon. p. 226. Ὑάμπολις, Homero Il. B. 521. et Pausan. lib. X. p. 609. Straboni, p.

qua Larymna,[f] Thronium,[g] juxta quod Boagrius amnis defertur in mare. Oppida: Narycion,[h] Alope, Scarphia. Postea Maliacus sinus ab incolis[i] dictus: in quo oppida, Halcyone, Econia,[j] Phalara.[k]

XIII. Doris deinde, in qua Sperchios,[l] Erineon,[m] Boion, Pindus, Cytinum. Doridis a tergo mons est Œta.[n]

XIV. Sequitur[a] mutatis sæpe nominibus Æmonia: eadem Pelasgicum Argos, Hellas, eadem Thessalia, et Dryopis, semper a regibus cognominata. Ibi genitus rex no-

NOTÆ

416. Livio quoque, lib. XXXII. p. 388. Utraque versus Opuntem, et Eubœam posita, procul et Delphis. Quamobrem hæc verba, *versusque Delphos*, ad Lilæam, mutata interpunctione, retulimus.

[f] *Larymna*] Hæc Locridis Larymna, inferior appellata, ad ostia Cephissi amnis. Strabo, p. 405. Λάρυμνα.

[g] *Thronium*] Id acceptum ex Homero, Iliad. B. 533. Θρόνιόν τε, Βοαγρίου ἀμφὶ ῥέεθρα.

[h] *Narycion*] Νάρυξ et Ναρύκιον Stephano. Ἀλόπη deinde Straboni, p. 426. et Diodoro Sic. Bibl. lib. XII. p. 101. Ἀλόπη Thucyd. lib. II. p. 117. Denique Σκάρφεια Λοκρίδος, prope Thermopylas, Stephano, et Appiano in Syriac. p. 98.

[i] *Ab incolis*] Ab incolis, inquit, sinus hic nomen traxit. Ii Straboni Μαλιεῖς appellantur lib. IX. p. 416.

[j] *Halcyone, Econia*] Halcyonensium unicum, quod quidem sciam, monumentum extat in nummo Severi Imp. ex ære minore, qui in Parisiensi nostro Cimelio asservatur, cujus epigraphe ΑΛΚΥΟΝΙΩΝ. De Econia nihil compertum. At qui pro utraque voce *Alalcomenen, Itoniamque* substituunt, confidenter nimium libris derogant fidem, ut indulgeant conjecturæ.

[k] *Phalara*] Φάλαρα a Stephano, πόλις Θετταλίας dicitur, cujus in confinio posita. In sinu Maliaco a Livio collocatur, lib. XXXVI. prope Lamiam, Phthioticæ Thessaliæ oppidum, de quo mox. Φαλωριὰς Lycophr. vs. 1147.

[l] *Sperchios*] Ab amne cognomine, de quo statim dicemus. Σπέρχεια Ptolem. III. 13. inter Echinum, et Sperchii amnis ostia, in Phthiotide.

[m] *Erineon*] Dorienses, inquit Strab. lib. IX. p. 427. regionem incoluere, a quatuor urbibus Tetrapolim appellatam. Urbium hæc nomina, Ἐρινεὸν, Βοῖον, Πίνδος, Κυτίνιον.

[n] *Œta*] Mela II. 3. 'Novissime calcatum Graio Herculi solum, Œtæus saltus.' A Thermopylis et ortu Solis, ad occasum Ambraciumque sinum porrigitur.

[a] *Sequitur*] Transcripsit hæc Solinus, cap. 8. p. 24. et Martian. lib. VI. cap. de Thessalia, p. 210. Αἱμονίαν ab Æmone rege Thessaliam appellatam esse, Strabo docet, lib. IX. p. 443. et Dionys. Halic. lib. I. p. 49. et Hesych. et Stephanus: Πελασγίαν idem Stephanus, et Eustath. in Dionys. vs. 427. p. 61. Hellas, teste Pausan. lib. III. p. 201. ab Hellene rege dicta est: a Thessalo, Thessalia, ex eodem Strabone, et ex Velleio, lib. I. p. 3. Δρυοπὶς Herod. lib. I. n. 56. p. 21. De Dryope, vide Strab. lib. VIII. p. 373.

mine Græcus, a quo Græcia:[b] ibi Hellen,[c] a quo Hellenes. Hos eosdem Homerus[d] tribus nominibus appellavit, Myrmidonas, et Hellenas, et Achæos.

Ex his Phthiotæ[e] nominantur Dorida accolentes. Eorum oppida, Echinus[f] in faucibus Sperchii[g] fluminis, Thermopylarum[h] angustiæ: quo argumento[i 1] IV. millia pass. inde Heraclea, Trachin dicta est. Mons ibi Callidromus: oppida celebria,[j] Hellas, Halos,[2] Lamia, Phthia, Arne.

CAP. XIV. 1 Pro *quo argumento* margo edd. Dalec. et Gronov. *aquarum argumento*.—2 Palmerius legendum putat: *oppida celebria Hallos, Halos.*

NOTÆ

[b] *A quo Græcia*] Stephanus: Γραικὸς, ὁ Ἕλλην, ὁ Θεσσαλοῦ υἱὸς, ἀφ' οὗ Γραικοὶ οἱ Ἕλληνες. Vide Notas et Emendat. num. 40.

[c] *Hellen*] De Hellene, Thessaliæ rege Pausan. lib. VII. p. 396. Deucalionis filium facit Thucyd. lib. I. p. 3. et Strab. lib. IX. p. 432. Euseb. quoque in Chron. p. 96. Ἕλλην υἱὸς Δευκαλίωνος, ἀφ' οὗ Ἕλληνες οἱ Γραικοὶ μετεκλήθησαν.

[d] *Homerus*] Iliad. B. 684. ubi de Phthiæ et Helladis incolis: Μυρμιδόνες δὲ καλεῦντο, καὶ Ἕλληνες, καὶ Ἀχαιοί. Vide etiam Strabonem p. 433.

[e] *Phthiotæ*] Φθιῶται, regioque ipsa Φθιῶτις Straboni, p. 433. Hos Thessaliæ contributos esse jussit Augustus, ut refert Pausan. lib. X. p. 622.

[f] *Echinus*] Ἐχῖνος Phthioticæ ditionis, apud Strab. loc. cit. in intimo Maliaci sinus recessu, apud Scymnum, p. 25. Κολπὸς δὲ κεῖται Μαλιακὸς, ἐν τῷ μυχῷ Ἐχῖνος. In Conc. Calched. 'Petrus Echiniensis.'

[g] *Sperchii*] Σπερχειὸς Straboni, loc. cit. et Ptolem. III. 13.

[h] *Thermopylarum*] Liv. l. XXXVI. p. 441. 'Extremos ad orientem montes Œtam vocant: quorum quod altissimum est, Callidromon appellatur: in cujus valle ad Maliacum sinum vergente iter est non latius quam sexaginta passus: hæc una militaris via, qua traduci exercitus, si non prohibeantur, possint. Ideo Pylæ, et ab aliis, quia calidæ aquæ in ipsis faucibus sunt, Thermopylæ locus appellatur: nobilis Lacedæmoniorum adversus Persas morte magis memorabili, quam pugna.' Vide etiam Strab. p. 428.

[i] *Quo argumento*] Ob viarum asperitatem: est enim τραχὺς, *asper*. Hinc Ἡράκλειαν Τραχῖνα dixerunt. Strabo, p. 429. Ab Hercule conditam Stephanus ait, et Eustathius, in Iliad. B. p. 320.

[j] *Oppida celebria*] Fuere, inquit, oppida hæc quondam celebria, Ἑλλὰς, Ἄλος, Λαμία, Φθία, Ἄρνη. Vide Notas et Emend. num. 41. Φθία porro non regionis modo Phthiotidis nomen est, sed et oppidi: Eustath. in Iliad. B. p. 320. Φθία πόλις καὶ μοῖρα Θετταλίας. Ita etiam Stephanus.—'At non est regionis, sed reginæ nomen illud in nummo, quem Seguinus vulgavit p. 85. secundæ editionis. Caput est muliebre velatum. ΦΘΙΑΣ. .Χ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΥΡΡΟΥ. Fulmen. Extincto rege Pyrrho, vidua ejus regnum suscepit administrandum, pupilli tutrix (ut videtur) a marito constituta. Nam, ut Plotina Trajani, Sabina Ha-

XV. (VIII.) In Thessalia autem Orchomenus, Minyeus [1] [a] antea dictus: et oppidum Almon,[b] ab aliis Salmon, Atrax,[c] Pelinna:[d] fons Hyperia.[e] Oppida, Pheræ,[f] quarum a tergo Pieris [2] [g] ad Macedoniam protenditur, Larissa,[h] Gomphi,[i] Thebæ [j] Thessaliæ, nemus Pteleon:[k] sinus Pagasicus.

CAP. XV. 1 *Mynilus* Chiffl. *Mynyeus* Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz. *In T. autem amnis O. Minyeus* Parm. Mox, *ab aliis Elmon* Venett. Rom. Parm. Brix. Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *ab aliis Salmon* omnes codd. Harduini, item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—2 *Pierus* edd. ante Harduin.—3 *Nymphæus* edd. ante Brotier.—

NOTÆ

driani, similiaque cum dicuntur, non mater, sed conjux intelligitur, sic Phthia non Pyrrhi mater, sed conjux agnoscenda est: et vidua quidem, quod caput velatum docet.' *Ed. sec.* Λαμία Straboni, lib. IX. p. 433. unde Lamiaco bello nomen impositum est, quod anno proximo ab Alexandri obitu cœptum. In Notitia Eccles. Prov. Thessalonicæ, p. 23. Λαμία. Lamiam Livius vocat, lib. XXVII. p. 310. Ἄρνη denique Stephano Thessaliæ urbs dicitur, Bœotorum colonia, Ἄρνη πόλις Θεσσαλίας, ἄποικος τῆς Βοιωτίας.

[a] *Minyeus*] Ὀρχομενὸς Μινυεὺς, oppidum, de quo Pausan. lib. IX. p. 597. ab Orchomeno Minyæ F. unde Minyæ Orchomenii appellati cives, ut ab Orchomeniis Arcadicis distinguerentur. Thucyd. lib. IV. p. 303. Ὀρχομενὸν τὸν Μινύειον πρότερον καλούμενον, νῦν δὲ Βοιώτιον. De oppido loquitur. Vide Notas et Emend. num. 42.

[b] *Almon*] Eadem Μινύα dicta quondam, si Stephano fides. Μινύα, inquit, πόλις Θετταλίας, ἡ πρότερον Ἀλμωνία. Vide Notas et Emend. num. 43.

[c] *Atrax*] Ἄτραξ, et Ἀτρακία, πόλις Θεσσαλίας, Stephano. Vicina Peneo amni, apud Strab. lib. IX. p. 440.

[d] *Pelinna*] Πελινναῖον Strab. lib. IX. p. 438. Pelinnæum Liv. l. XXXVI. p. 439. Vide Notas et Emend. num. 44.

[e] *Hyperia*] Ὑπέρεια Strab. lib. IX. p. 432. in media Pheræorum civitate, ex eodem, p. 439. atque ex Eustath. in Iliad. B. p. 332.—'Falli Hesychium putamus, qui Ὑπέρειαν ait esse τῶν Φαιάκων πόλιν καὶ κρήνην, cum nemo alius ejus oppidi meminerit in eo tractu, ac Φερῶν κρήνην dicere tantummodo debuisse videatur.' *Ed. sec.*

[f] *Pheræ*] Φεραὶ, in mediterraneo Thessaliæ, ἐν μεσογείᾳ Θετταλίας, p. 24. Harum meminit etiam Pausan. lib. II. p. 127. Φερῶν τῶν ἐν Θετταλίᾳ.

[g] *Pieris*] Vel Pieria regio, de qua cap. 17. Male in libris editis: *Pierus*, quod montis nomen, de quo mox Plinius.

[h] *Larissa*] Λάρισσα, Thessaliæ oppidum, juxta Peneum, Stephano. 'Larissa Thessala' Solino, c. 8. p. 24.

[i] *Gomphi*] Γόμφοι, in Estiotis Thessaliæ gente, apud Ptolem. III. 13. et in Notitia Eccles. p. 23. Apud Scylacem, p. 24. Ἀμφίναιον, pro Γόμφοι νέοι.

[j] *Thebæ*] Θήβη Θεσσαλίας τῆς Φθιώτιδος Stephano, et Scylaci, p. 24. In Conc. Sardic. 'Modestus a Thessalia de Thebis.' Maritimum emporium Thessalorum Livius vocat, l. XXXIX. p. 495.

[k] *Nemus Pteleon*] Juxta urbem cognominem, quæ Straboni lib. IX. p.

Oppidum Pagasæ,[l] idem postea Demetrias dictum,[m] Tricca,[n] Pharsalici campi cum civitate [o] libera, Cranon,[p] Iletia.[q] Montes Phthiotidis, Nympheus,[3] [r] quodam topiario naturæ opere spectabilis: Buzigæus, Donacesa, Bermius, Daphissa, Chimerion, Athamas, Stephane. In Thessalia sunt quatuor atque triginta, quorum nobilissimi, Cerceti,[4] [s] Olympus,[t] Pierus,[u] Ossa: cujus ex adverso [v] Pindus et Othrys, Lapitharum sedes: hi ad occasum vergentes: ad ortus,[5] Pelios: omnes theatrali modo inflexi, caveatis

4 *Ceræi* Chiffl. et mox, *Pierus* in edd. ante Harduin.—5 Margo edd. Dalec. et Gronov. *ad Ortum*. Mox, pro *caveatis*, quod testantur omnes codd. Harduini et Chiffl. omnesque edd. antiq. ante Frobenium, *cuneatis* exhibent Basil.

NOTÆ

433. et 435. Πτελεὸν dicitur.

[l] *Pagasæ*] Παγασαὶ Straboni Pheræorum navale, lib. IX. p. 436. a Pheris dissitæ stadiis XC. seu pass. XI. M. CCL. Sinui nomen hodie est *Golphe d'Armira*.

[m] *Demetrias dictum*] Exhausta civibus urbe Pagasica, et Demetriadem transductis, a novi oppidi conditore Demetrio Poliorceta, Pagasarum nomen antiquatum, Demetriadis appellatio invaluit. Strabo loc. cit.

[n] *Tricca*] Τρίκκα Ptolem. III. 13. in Estiotis, Thessaliæ gente. Τρίκκη Homero Il. B. 729. et Hesych.

[o] *Cum civitate*] Φάρσαλος Scylaci, p. 24. inter urbes Thessaliæ mediterraneas. Hanc Enipeus amnis præterlabitur, ut auctor est Strab. lib. IX. p. 432.

[p] *Cranon*] Κρανὼν Straboni, p. 441. et Stephano, in iis campis, quæ Tempe nominantur.

[q] *Iletia*] Ptolem. III. 13. in Pelasgiotide. Thessaliæ regione, 'Ιλέγιον pro 'Ιλέτιον.

[r] *Nympheus*] An Τυμφρορηστὸς Thessaliæ mons, cujus Strabo meminit lib. IX. p. 433. Βερμίου ὄρους meminere Ptolem. III. 13. et Strab. lib. VII. p. 338. Pro *Daphissa*, forte *Delphusa* legendum. De ceteris adhuc nihil compertum.

[s] *Cerceti*] Qui Ptolemæo III. 13. Κερκετήσιος dicitur: Livio Cercetius in Thessalia, lib. XXXII. p. 387. Hinc corrigendus liber missorum Theodosii, qui Cercerium vocant: 'Epirus, Achaia, Attica, Thessalia. Hæ finiuntur, ab oriente, mari Ægæo: ab occidente, mari Adriatico: a septemtrione, montibus Cercerio, Olympo, Pelio,' &c.

[t] *Olympus*] Mela II. 3. 'Olympus, Pelion, Ossa, montes gigantum fama, belloque memorati. Hic Musarum parens domusque Pieria,' &c.

[u] *Pierus*] Πίερος et Πιέριον ὄρος Scholiastæ Thucyd. ad lib. V. p. 352.

[v] *Cujus ex adverso*] Hic Plinium pro suo more transcribunt Solinus cap. 8. p. 24. et Capella, lib. VI. cap. de Thessalia, p. 211. Πίνδος et Ὄθρυς simul ab Herodoto quoque copulantur, lib. VII. n. 129. De Lapithis, vide Diod. Sic. Bibl. lib. IV. p. 271.

ante eos[w] septuaginta quinque urbibus. Flumina Thessaliæ: Apidanus,[x] Phœnix, Enipeus, Onochonus, Pamisus.[6] Fons Messeis.[7][y] Lacus Bœbeis.[z] Et ante cunctos claritate Peneus,[a] ortus juxta Gomphos: interque Ossam[b] et Olympum nemorosa convalle defluens quingentis stadiis, dimidio ejus spatii navigabilis. In eo[8] cursu Tempe[c] vocantur quinque mill. pass. longitudine, et ferme sesquijugeri latitudine, ultra visum hominis attollentibus se dextera lævaque leniter convexis jugis. Intus[9] sua luce viridante[d] allabitur Peneus, viridis calculo, amœnus circa ripas gramine, canorus avium concentu. Accipit amnem Orcon,[10][e] nec recipit, sed olei modo supernatantem (ut

Lugd. Erasmi, Dalec. Leyd. Frankf. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—6 *Lammissus* codd. Dalec. et Chiffl.—7 *Fons Nesson* Vet. Dalec.—8 Cod. Dalec. *dimidio navigabilis. Spatia ejus in eo, &c.* et mox in eodem *vocant* pro *vocantur*. —9 Margo edd. Dalec. et Gronov. *jugis, intusve.* Vide Not. et Emend. et Not. Var.—10 Ita omnes codd. Harduini, et edd. ante Herm. Barb. *Euroton* omnes deinceps edd. ante Harduin. *Eurotam* margo edd. Dalec. et Gronov.

NOTÆ

[w] *Caveatis ante eos*] Hoc est, in interjacente campo clausis. A theatri cavea metaphora sumta. Vide Notas et Emend. num. 45.

[x] *Apidanus, &c.*] Ἀπιδανὸς, Φοίνιξ, Stephano: Ἐνιπεὺς Straboni, p. 432. Pharsalum præterlabitur: in Apidanum influit, Apidanus in Peneum. Ὀνόχωνος, Tzetzæ Chiliad. IX. vs. 706. Herod. lib. VII. p. 423. n. 129. Ἀπιδανὸς, Ὀνόχωνος, Ἐνιπεὺς, καὶ Πάμισος. Phœnicem in Apidanum fluere, ait Vibius Sequester, p. 336. Ex Olympo labi Enipeum, Livius, lib. XLIV. p. 559. Horum plerosque carmine complexus Ovid. Met. I. 579. 'Populifer Sperchios, et irrequietus Enipeus, Apidanusque senex,' &c.

[y] *Messeis*] Μεσσηῒς Straboni lib. IX. p. 432. Val. Flac. lib. IV. 'Flevit Amymone, flerunt Messeides undæ: Flevit et effusis revocans Hyperia lacertis.' De Hyperia diximus initio hujus cap.

[z] *Bœbeis*] Βοιβηῒς palus Straboni, p. 436. Pheris vicina, et oppidulo, cui Βοίβη nomen fuit. Meminit oppidi, lacusque, Stephanus. Ovid. Met. VII. 'Juncosaque littora Bœbes.'

[a] *Peneus*] Πηνειὸς Græcis: Hodie *Salampria*.

[b] *Interque Ossam*] Ita Strabo, pag. 430.

[c] *Tempe*] A religione loci nomen hoc primum inditum est. Τέμπος Æolibus idem est quod τέμενος, et *lucum fanumque* significat. Unde Mela II. 3. 'Hic sacro nemore nobilia Tempe.' Sequior deinde ætas amœna quælibet loca Tempe appellavit.

[d] *Sua luce viridante*] Ita Mss. Alii *renidente* malunt. Pintianus, *Peneus vero luco viridante.* Salmasius, p. 153. *sub luco viridante.*

[e] *Accipit amnem Orcon*] Quem alii Titaresium, alii Eurotam vocant. Vide

dictum est Homero)[f] brevi spatio portatum abdicat: pœnales aquas, dirisque genitas, argenteis suis misceri recusans.

XVI. (IX.) Thessaliæ annexa Magnesia est, cujus fons Libethra.[g] Oppida: Iolcus,[h] Hormenium, Pyrrha, Methone, Olizon. Promontorium Sepias.[i] Oppida: Casthanæa,[1][j] Spalathra.[k] Promontorium Æantium.[l] Oppida: Meliboea,[m] Rhizus, Erymnæ: Ostium Penei.[n] Oppida: Homolium,[o] Orthe,[p] Thespiæ,[q] Phalanna,[2][r] Thau-

ut ap. Strabonem; *Horcon* codd. Chiffl. et Dalec. '*Europum* Strab. Epit. vid. Delr. super Senec. Trag. par. ult. pag. 469.' *Dalec.*

CAP. XVI. 1 *Castana* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *Castanea* Vet. Dalec. *Casiana* cod. Dalec. Mox *Rhisus, Erymne* Gronov. et al. vett. *Rhizus, Erymne* Lugd. Erasmi.—2 *Palinna* Chiffl. *Palanna Thome* Vet. Dalec. Mox, *Thaumaciæ* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov. Deinde, pro *Dotion*, Chiffl. *Dorion.* Gronov. et vett. edd. exhibent. *Dotion, Melitea, Phylace, Potniæ, Epiri, &c.* Vide Not. et

NOTÆ

Notas et Emend. num. 46.

[f] *Homero*] Iliad. B. 755.

[g] *Libethra*] Fons Libethrius, Magnesiæ est, inquit Solinus, cap. 8. p. 24. Τὰ Λίβηθρα Cononi, apud Phot. in Bibl. cod. 186. p. 452. Martiano, lib. VI. p. 211. 'Libetris:' Melæ II. 3. p. 32. 'Hic Libethra, carminum fontes.' Λειβηθρίδες Νύμφαι hinc dictæ Straboni lib. IX. p. 410.

[h] *Iolcus*] Ἰωλκὸς Straboni, p. 436. Ὁρμένιον eidem, et Ὁρμίνιον, p. 438. Hesychio, Ὅρμηνος. Πύῤῥα Phthiotidis promontorium est, p. 435. An pro Pyrrha, Πειρεσίαι locum hic habere possit, quam πόλιν Μαγνησίας vocat Scholiastes Apoll. ad Argon. II. 584. amplius considerandum. Μηθώνη Homero Iliad. B. 716. Ὀλίζων Straboni, p. 436. unus e pagis Demetriadi contributis.

[i] *Sepias*] Σηπιὰς ἄκρα, Ptolem. III. 13. Eustathio, in Iliad. B. p. 327. Σηπιὰς, ἀκρωτήριον ἐν τῷ Ἰωλκῷ.

[j] *Casthanæa*] Ita scripsi, pro *Castana.* Κασθάναια Herod. lib. VII. p. 444. n. 173. Κασθάναια Strab. lib. IX. p. 443. Lycophroni tamen Καστάναια, et Stephano, et Melæ II. 3. *Castanæa.* Sub Pelio monte.

[k] *Spalathra*] Urbs maritima Magnesiæ Σπάλαθρα, Scylaci, p. 24. Stephanus: Σπαλέθρη, πόλις Θεσσαλίας. Ἑλλάνικος δὲ Σπάλαθραν αὐτὴν φησίν.

[l] *Æantium*] Αἰάντιον Ptolem. III. 13.

[m] *Melibœa, &c.*] Μελίβοια, πόλις Θετταλίας Stephano: Ῥιζοῦς, πόλις Θετταλίας, eidem: Ἐρυμναὶ Strab. lib. IX. pag. 443. quæ Scylaci, p. 24. et Stephano Εὐρυμεναί. In radicibus Ossæ montis sitam, ac super Demetriadem imminere Melibœam auctor est Livius lib. XLIV. p. 561. Idem p. 395. Eurymenen alteram vocat.

[n] *Ostium Penei*] In Thermaicum sinum excurrentis. Mela II. 3.

[o] *Homolium*] Ὁμόλιον Straboni loc. cit. ad Ossam, sive ad Ossæ montis partem quam Ὅμολον vocat: Scho-

macie,[s] Gyrton, Cranon,[t] Acharne,[u] Dotion, Melitæa, Phylace. Porro Epiri, Achaiæ,[v] Atticæ, Thessaliæ in porrectum longitudo quadringentorum octoginta mill. pass.[3] traditur, latitudo centum nonaginta septem millium.

XVII. (X.) Macedonia[a] postea centum quinquaginta populorum, duobus[b] inclyta regibus, quondamque terrarum imperio, Emathia[c] antea dicta. Hæc ad Epiroticas

Emend.—3 Chiffl. *CCIX. mill. pass.* Mox, pro *centum nonaginta septem*, quod testantur codd. Regg. Brot. 1. 2. et Editio princeps, *ducentorum nonaginta septem* extat in Reg. Brot. 5. *ducentorum octoginta septem* in edd. ante Brotier.

NOTÆ

liastes Theocriti Idyll. VI. 103. Dicæarchus, p. 164. 'Ομόλην. Ultra Peneum a Scylace quoque locatur: 'Ομολίου Μαγνητικῆς πόλεως, ἥ ἐστι παρὰ ποταμόν.

[p] *Orthe*] 'Ορθην Homerus vocat Il. B. 739. et Strabo, p. 440.

[q] *Thespiæ*] Thespiarum Thessaliæ, (nam et Bœotiæ fuerunt) meminit Stephanus. At Mss. non *Thespiæ*, sed *Iresiæ* habent.

[r] *Phalanna*] Orthen ipsam, inquit Strabo loc. cit. quidam pro Phalannæorum arce accipiunt. Est autem Φάλαννα urbs ad Peneum prope Tempe, Perrhæbicæ quondam ditionis: sed inde ad Dolopas Athamanasque Perrhæbi a Lapithis relegati. Hæc Phalanna est, quam prope Gyrtonem Livius collocat, lib. XLII. p. 546.

[s] *Thaumacie*] Θαυμακοῦς Straboni, p. 434. Θαυμακία Stephano. Homero Il. B. 716. Θαυμακίη. Situm urbis, causamque nominis, Livius eleganter describit lib. XXXII. p. 384.

[t] *Gyrton, Cranon*] De Cranoniis Gyrtoniisque Thucyd. lib. II. p. 115. Γυρτώνιοι, Κρανώνιοι. Oppida, Γυρτὼν, Κρανὼν Straboni, p. 442.

[u] *Acharne*] Ita Mss. 'Αχάρνη Græcis. Δώτιον Stephano Thessaliæ urbs dicitur: Μελίταια quoque, quam et Μελίτειαν a Theopompo appellari ait. Denique et Φυλάκη, πόλις Θετταλίας, quam Thebis Phthioticis proximam Strabo, p. 435. in ipso Othrye monte positam, auctor est Theocriti Scholiastes ad Idyll. III. 45.

[v] *Porro Epiri, Achaiæ*] Vide Notas et Emend. num. 47.

[a] *Macedonia*] Hic pro suo more Plinium Solinus et Capella transcribunt; ille cap. 9. p. 25. iste lib. VI. cap. de Macedonia, p. 211. Sic Mela II. 3. pag. 31.—'Macedoniam in quatuor provincias fuisse divisam nummi testantur inscripti, ΠΡΩΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ: ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ, et ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ. *Macedonum primæ, secundæ*, et *quartæ* provinciæ, cum clava Herculis. .X. Herculis caput in altera nummorum parte est. Primus est apud Goltzium, Tab. XXII. Alter apud D. de Boze, unum ex Academia Gallica, eundemque Academiæ Inscriptionum Secretarium perpetuum. Tertius apud D. Sherard, qui fuit Smyrnæ Consul Anglicus.' *Ed. sec.*

[b] *Duobus*] Philippo Græciæ domitore, et Alexandro etiam Asiæ. Mela, loc. cit.

[c] *Emathia*] Stephanus: 'Ημαθία .... ἡ νῦν Μακεδονία.

gentes in Solis occasum recedens, post terga Magnesiæ atque Thessaliæ, infestatur a Dardanis. Partem ejus septemtrionalem Pæonia ac Pelagonia[1] protegunt a Triballis.[d] Oppida: Ægæ,[2] [e] in quo mos sepeliri reges: Berœa:[f] et[3] in regione quæ Pieria appellatur, a nemore,[g] Æginium.[h] In ora Heraclea,[i] flumen Apilas. Oppida: Pydna,[j] Aloros.[4] Amnis Aliacmon.[k] Intus Aloritæ,[l] Vallæi, Phylacæi,[m] Cyrrhestæ, Tyrissei.[n] Pella colonia.[o] Oppidum Sto-

CAP. XVII. 1 *Paflagonia* cod. Dalec.—2 *Ægia* Chiffl. Mox pro *sepeliri*, quod testantur codd. Chiffl. et Harduin. *sepelire* habent edd. vett. et Gronov. —3 Conjunctio *et* non habetur in cod. Dalec.—4 *Cinna*, *Eloros* Vet. Dalec. *Phina Oloros* edd. vett. et Gronov. Mox, *Vallæi*, *et Phylacæi* Harduin. 1. in

NOTÆ

d *Triballis*] Mœsiæ populis, de quibus libro sup. cap. 29.

e *Ægæ*] Solinus quoque, cap. 9. p. 26. 'Urbem quoque condidit, quam dixit Ægan, in qua sepeliri reges mos erat.' De hoc more Athenæus lib. IV. p. 155. Diodorus in Excerptis, p. 267. Justinus VII. 1. et 2. aliique. Oppidum Αἰγαὶ Athenæo et Stephano appellatur. In Mss. *Ægia*. Αἰγία quoque Theophrasto de Ventis. Αἰγαία Ptolem. III. 13.

f *Berœa*] Βέῤῥοια Ptolemæo, in Emathia, III. 13. Stephano Βέροια. In Notitia Eccles. p. 21. Βερόα pro Βέροια, vel Βέῤῥοια potius. In radicibus Bermii montis a Strabone collocatur, lib. VII. p. 330.

g *A nemore*] De Pieria sylva, in quam Perseus a Paulo victus aufugit, Livius lib. XLIV. p. 571.

h *Æginium*] Meminere hujus oppidi Livius lib. XXXII. p. 387. et Strabo lib. VII. p. 327. Αἰγίνιον.

i *Heraclea*] Ἡράκλεια Μακεδονίας, Stephano: Scylaci, p. 25. Ἡράκλειον. Fuit hæc olim juris Ætolici. Describitur a Livio lib. XXXVI. p. 443. 'Sita est Heraclea,' inquit, 'in radicibus Œtæ montis: ipsa in campo,' &c. Flumine Asopo allui deinde subjungit, quem Plinii esse Apilam credimus.

j *Pydna*] Πύδνα. Vide Notas et Emend. num. 48. Ἄλωρος deinde Stephano, πόλις Μακεδονίας.

k *Aliacmon*] Ἀλιάκμων Herod. lib. VII. n. 127. et Ptolemæo III. 13. in Pieria.

l *Intus Aloritæ*] Ab oppido, ut quidem videtur, Aloro, de quo modo dictum est: horum regione, a mari introrsus recedente, atque in pagos aliquot distributa.

m *Vallæi, Phylacæi*] A gemino Pieriæ regionis oppido hi nomen habent: alterum Φυλακαὶ, Ptolem. III. 13. Οὐάλλαι alterum appellatur.

n *Cyrrhestæ, Tyrissei*] Et his nomen dedere oppida duo Emathiæ regionis apud Ptolem. loc. cit. Κυρρὸς, (pro Κυῤῥὸς,) et Τύρισσα. Κύῤῥος, est Thucyd. lib. II. p. 169. A Cyrrho Syriæ oppido, ejusdem nominis cum hoc Macedonico, Cyrrhestæ quoque derivantur.

o *Pella colonia*] In nummo Hadriani, apud Patin. pag. 195. COL. IVL. AVG. PELL. *Colonia Julia Augusta Pella.* Vetus fuit Macedonum regia,

bi[p] civium Rom. Mox Antigonea,[5] [q] Europus [r] ad Axium amnem, eodemque nomine,[s] per[6] quod Rhœdias [t] fluit. Eordeæ,[7] [u] Scydra,[v] Mieza,[w] Gordyniæ.[x] Mox in ora Ichnæ:[y] fluvius Axius.[z] Ad hunc finem Dardani,[a] Treres,[b] Pieres, Macedoniam accolunt. Ab hoc amne Pæoniæ gentes:[c] Paroræi,[8] [d] Eordenses, Almopii,[f] Pelagones,[g]

Not.—5 *Antigone* Vet. Dalec. *Antigonia* edd. vett. et Gronov.—6 Vet. Dalec. *aliud per.*—7 *Phorbæ* in eodem codice.—8 *Parocei* Chiffl.—9 *Dobores, Estrien-*

NOTÆ

ubi Philippus et Alexander nati et educati. Hujus situm describit accurate Livius lib. XLIV. p. 571. Hodie τὰ Παλατίσια, hoc est, *parva palatia*, Berœensium ditionis.

[p] *Stobi*] Στόβοι Ptolem. III. 13. in Pelagonia. Stobos Pelagoniæ Livius quoque nuncupat, lib. XXXIII. pag. 396. In Vespasiani nummo, apud Patin. p. 142. MVNICIPI. STOBENSIVM. Ulpianus, lib. L. Dig. tit. 15. de Censibus, 'Stobenses juris Italici sunt.'

[q] *Antigonea*] Stephanus quoque Ἀντιγόνειαν Macedoniæ adjudicat, aitque ab Antigono Gonatæ F. conditam. In Mygdonia a Ptolemæo collocatur, III. 13.

[r] *Europus*] Εὔρωπος Ptolemæo, loc. cit. in Matia, sive Macetia: et Stephano.

[s] *Eodemque nomine*] Hoc est, eodem aliud nomine, scilicet *Europus*, in Almopiorum regione, apud Ptolem. III. 13.

[t] *Rhœdias*] Mss. *Rhodias*. An Λουδίας, *Ludias*, quem Strab. lib. VII. p. 330. ex palude fluere ait, quam Axius amnis implet, juxta Pellam? Et Λυδίαν prope Axium Ptolemæus agnoscit.

[u] *Eordeæ*] Ἐορδαῖαι geminæ sunt Stephano, ambæ Mygdoniæ regionis, quæ Macedoniæ pars fuit. Eordeam urbem appellat Liv. lib. XLII. p. 545. In Notitia Eccles. p. 21. Ἐορδέα.

[v] *Scydra*] Σκύδρα, Μακεδονικὴ πόλις, Stephano, et Ptolem. III. 13. in Emathia.

[w] *Mieza*] Μίεζα Stephano, ubi Aristotelis ludus Philosophicus, teste Plutarcho, in Alex. p. 668. Apud Ptolem. in Emathia, Μύεζα pro Μίεζα.

[x] *Gordyniæ*] Γορδυνία Stephano urbs Macedoniæ. Ptolemæo Γορδηνία. Thucyd. lib. II. p. 169. Γορτυνία. Utrique corrupte.

[y] *Ichnæ*] Ἴχναι, πόλις Μακεδονίας, Stephano. Ἰχναί, Herod. lib. VII. p. 421. n. 123.

[z] *Axius*] Ἀξιὸς ποταμὸς Strab. lib. VII. p. 330. In Thermaicum sinum exit.

[a] *Dardani*] Etiam Dardanorum urbis in Macedonia positæ meminit Livius lib. XXVI. p. 288.

[b] *Treres*] Τρῆρες Thucyd. lib. II. pag. 166. et Πίερες, p. 168. Herodoto quoque Πίερες memorantur, lib. VII. n. 112. Scomium Treres incolunt, quo de monte dicemus inferius.

[c] *Pæoniæ gentes*] Quarum nomina mox recensentur. Regio hæc latissime patuit, contigitque Mœsiam et Triballos, ubi nunc Bulgaria est: quamobrem et pro Bulgaris nonnunquam accepti: Παίονες δὲ οἱ Βούλγαροι, inquit Tzetzes, Chiliad. X. vs. 186.

[d] *Paroræi*] Παρωραῖοι Strab. lib. VII.

Mygdones. Montes,[h] Rhodope, Scopius,[i] Orbelus.[j] Dein præjacente[k] gremio terrarum, Arethusii,[l] Antiochienses,[m] Idomenenses,[n] Doberi, Æstræenses,[9] [o] Allantenses,[p] Audaristenses,[q] Morylli,[r] Garesci,[s] Lyncestæ,[t] Othryonei,[u] et

ses Vet. Dalec. et Herm. Barb. *Doberienses, Trienses* edd. vett. et Gronov.

NOTÆ

p. 326. Παρώρεια et Παρωραία Stephano, Macedoniæ urbs.

[e] *Eordenses*] 'Εορδοὶ Herod. lib. VII. n. 185. p. 445. Ἔορδοι ἐκ τῆς 'Εορδίας, καὶ ἐξ 'Αλμωπίας Ἄλμωπες, Thucydidi appellantur, lib. II. p. 168.

[f] *Almopii*] Ita Mss. omnes, non *Armopii*. Stephanus quoque, 'Αλμωπία, χώρα τῆς Μακεδονίας, κ. τ. λ. cujus incolæ Ἄλμωπες et 'Αλμώπιοι. Et in Notitia Eccles. Prov. Macedoniæ primæ, 'Αλμοπία pro 'Αλμωπία, p. 21.

[g] *Pelagones*] Πελαγόνες, quorum regio Πελαγονία, et Mygdonum Μυγδονία. De priore Livius lib. XLV. p. 682. 'Quartam Macedoniæ regionem Eordei, et Lyncestæ, et Pelagones incolunt: juncta his Atintania, et Stymphalis,' &c. Eadem Tripolis est appellata, a tribus oppidis, Azoro, Pythoo, Doliche. Idem Liv. lib. XLII. p. 545. De posteriore, Stephanus: Μυγδονία, μοῖρα Μακεδονίας. Mygdonum ditionis fuit Antigonea, de qua supra.

[h] *Montes*] 'Ροδόπη τὸ ὄρος, Ptolem. III. 11.

[i] *Scopius*] Scomium Thucydides vocat, lib. II. p. 166. et est monti Rhodopæ annexus: Σκόμιον, ὄρος, ἔρημον καὶ μέγα, ἐχόμενον τῆς 'Ροδόπης. Hic Treres habitant, de quibus supra.

[j] *Orbelus*] Ὄρβηλος Macedoniæ mons, Tzetzæ, Chil. XI. vs. 905. et Straboni in Epitome lib. VII. p. 329.

[k] *Dein præjacente*] In meditullio Macedoniæ, ab ortu versus occasum fusi.

[l] *Arethusii*] Ab Arethusa dicti, de qua inferius hac cap.

[m] *Antiochienses*] Ab urbe Mygdoniæ Antiochia, ad cujus similitudinem in Adiabene Nisibin Macedones Mygdoniæ quoque Antiochiam cognominarunt, ut dicetur VI. 16.

[n] *Idomenenses*] Stephanus: Εἰδομένη, πόλις Μακεδονίας. In Notitia Eccles. Prov. Macedon. p. 21. 'Ιδομένη.

[o] *Doberi, Æstræenses*] Ab oppidis, quæ Δόβηρος et Αἴστραιον Græcis. Vide Notas et Emend. num. 49.

[p] *Allantenses*] 'Αλλάντη Stephano urbs Macedoniæ est, cujus cives 'Αλλάντιοι.

[q] *Audaristenses*] Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Adaristenses*. Ptolem. III. 13. in Pelagonia, prope Stobos, 'Ανδάριστον oppidum collocat.

[r] *Morylli*] Ab oppido Paraxiæ regionis in Macedonia, apud Ptolem. III. 13. quod Μόρυλλος dicitur.

[s] *Garesci*] Quorum oppidum in Orbelia Macedoniæ regione, apud Ptolem. loc. cit. Γαρίσκος.

[t] *Lyncestæ*] Quorum regio Λυγκηστὶς Ptolemæo, loc. cit. ipsi Λυγκισταὶ Strab. lib. VII. p. 323. et Stephano appellati: Pelagonibus proximi. Λυγκεσταὶ Diodoro Sic. Bibl. lib. XVII. p. 533. Λυγκησταὶ Thucyd. lib. II. p. 168. et eorum oppidum Λύγκος, lib. IV. p. 307.

[u] *Othryonei*] Forte ii qui montis Ὄθρυος, de quo cap. 15. aversa, seu partem borealem incolerent, ita nuncupati.

liberi Amantini[v] atque Orestæ :[w] coloniæ, Bullidensis,[x] et Diensis : [10] [y] Xylopolitæ,[z] Scotussæi[a] liberi, Heraclea Sintica, Tymphæi,[b] Toronæi.[c]

In ora sinus Macedonici,[d] oppida [11] Chalastra,[e] et intus Phileros,[f] Lete :[g] medioque flexu littoris Thessalonica,[h]

Mox, *Garesti* Chiffl. *Othrionei* Gronov. et edd. vett.—10 *Xilopolitæ*, et mox, *Tymphei* Gronov. et edd. vett.—11 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Macedonica oppida* Tolet. *Macedonici oppidum*

NOTÆ

[v] *Amantini*] Sive Amantes, sive Amantiani, ut Cæsar appellat Bell. Civil. lib. III. De his egimus III. 26. Amantiam urbem Orestiadi regioni Ptolemæus attribuit.

[w] *Orestæ*] Proxime hi Epirum contingunt, Molossis etiam genti Epiroticæ a Stephano contributi: 'Ορέσται, Μολοσσικὸν ἔθνος. Macedoniæ, a Livio lib. XXXIII. p. 400. ubi de libertate iis a T. Quintio Flaminio concessæ, 'Orestis,' inquit, 'Macedonum ea gens est, quod primi ab rege (Philippo) defecissent, suæ leges redditæ.' Ab Oreste matricida nomen Orestiadi regioni factum ait Strab. lib. VII. p. 326. Horum præcipuum oppidum Λαοδίκειαν vocat Thucyd. lib. IV. p. 342.

[x] *Bullidensis*] Βουλλὶς Ptolemæo, in Elimiotarum regione, prope Dyrrhachium: maritimum oppidum est in Macedoniæ finibus, quamobrem Illyrico plerumque accensetur: Stephanus: Βύλλις, πόλις Ἰλλυρίδος παραθαλασσία. Vide quæ diximus III. 26.

[y] *Diensis*] Δῖον κολώνια, Ptolemæo III. 13. in Pieria Macedoniæ regione. Item Stephano. Ulpianus, l. L. Digest. tit. 15. de censibus: 'Dienses juris Italici sunt.'

[z] *Xylopolitæ*] Ξυλόπολις in Mygdonia, Ptolem. loc. cit.

[a] *Scotussæi*] Σκότουσσα Ptolem. III. 13. prope Ἡράκλειαν Σιντικὴν, a regione in qua posita est sic cognominatam. Haud procul amne Strymone collocatur Heraclea Sintice a Livio lib. XLV. p. 581. Quamobrem in Notitia Eccles. p. 21. Ἡράκλεια Στρυμονοῦ vocatur. Incolæ Σίντιες ἄνδρες Homero, ut refert Strabo in Epit. lib. VII. p. 331.

[b] *Tymphæi*] Diversi hi plane a Tymphæis Ætolorum populis, de quibus dictum est cap. 3. In Bisaltarum regione, aut certe inter Strymonem et Axium, sedes hi habuerunt.

[c] *Toronæi*] A Torone oppido, de quo inferius hoc cap. Sic populos gentesque uno veluti orationis ductu perstringit, quorum deinde oppida singulatim, suo quæque situ, appellat. Vide Notas et Emend. num. 50.

[d] *Sinus Macedonici*] Antonomasticôs hic sinus Macedonicus appellatur, quoniam e Macedonico mari effluit, ut ait Strab. lib. VII. p. 323. Eum alii, et ipse Plinius alias, ac plane modo, Thermaicum nominat, e Therme oppido: nunc vocant, *le Golfe de Salonichi.*

[e] *Chalastra*] Stephanus, Χάλαστρα πόλις Θρᾴκης, περὶ τὸν Θερμαῖον κόλπον, in Thermaico sinu.

[f] *Et intus Phileros*] Hoc est, longius a mari. Mss. R. 1. 2. &c. *Pyloros*, quod multo sincerius videtur, Πυλωρός.

[g] *Lete*] Stephano Λήτη, πόλις Μακεδονίας. Harpocrationi Λητή. Plinio XXXI. 46. *Litæ.*

liberæ conditionis. Ad hanc a Dyrrhachio CCLXVII.[12] [i] millia passuum. Therme.[j] In Thermaico sinu oppida, Dicæa, Pydna,[k] Derrha,[13] Scione.[l] Promontorium Canastræum.[m] Oppida: Pallene, Phlegra.[n] Qua in regione [o] montes, Hypsizorus, Epitus, Halcyone, Leoomne.[14] Oppida: Nyssos, Phinelon,[p] Mendæ:[q] et in Pallenensi Isthmo quondam Potidæa,[r] nunc Cassandria colonia:

edd. vett. et Gronov.—12 'Pessime in libris scriptis et editis, *CXIV*. Id absurdum est, ut patet ex ipso locorum situ. Emendandum fuit, *CCLXVII*. Hanc enim esse distantiam inter Dyrrhachium et Thessalonicam docet accuratissimus scriptor Polybius apud Strab. lib. VII. pag. 323. Id etiam constat auctoritate ipsius Plinii infra cap. 18. ubi consentientibus scriptis et editis libris: 'Philippi colonia: absunt a Dyrrhachio *CCCXXV*. mill. pass.'' *Brotier*.—13 *Deris* Vet. Mox, pro *Scione*, margo edd. Dalec. et Gronov. *Crestone*. —14 Ita codd. Harduin. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Alchione Leromne* edd. vett. et Gronov. Mox, *Nissos, Brygion, Eleon, Mendæ* in iisdem vett. *Nissos, Phrix, Eleon, Mendæ* Chiffl. Deinde, Pintian. *in Pal-*

NOTÆ

[h] *Thessalonica*] Hodie *Saloniki*.

[i] *CCLXVII.* [*CXIV.*] Polybius apud Strabon. lib. VII. pag. 323. CCLXVII. per diverticula, ut opinor, et anfractus viarum.

[j] *Therme*] Θέρμη Stephano, unde Thermaico sinui nomen. Ab hac transducti cives fuere Thessalonicam, unde a quibusdam ipsa Therme Thessalonica credita, ut a Strabone lib. VII. in Excerptis, pag. 330. Tzetzes Chiliad. X. vs. 175. vicum fuisse Thermen putat, ex quo deinde Thessalonica creverit.

[k] *Dicæa, Pydna*] Vide Notas et Emend. num. 51.

[l] *Derrha, Scione*] Ita libri omnes. In Notitia Eccles. Prov. primæ Macedoniæ, pag. 21. Σεῤῥαὶ pro Δεῤῥαί. Incolæ apud Thucyd. lib. II. p. 169. Δερσαῖοι. Forte huc pertinet et promontorium ejusdem nominis, quod prope Toronem, et Canastræum a Ptolemæo collocatur, III. 13. Δεῤῥὶς ἄκρα. De Scione in hoc tractu Mela II. 2. Σκιώνη a Stephano Thraciæ assignatur, quemadmodum et ipsa Therme et Pallene, de qua mox: quod ea loca diu Thraces tenuerint. In Pallenensi Isthmo, cum Potidæa Scione locatur a Thucyd. lib. IV. p. 334.

[m] *Canastræum*] Καναστραῖον ἄκρον Ptolemæo, loc. cit. et Herod. lib. VII. n. 123.

[n] *Pallene, Phlegra*] In Phlegræ locum Pallene successit: quare a multis pro eadem habita. Herod. lib. VII. n. 123. τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην. Eadem habet et Stephanus.

[o] *Qua in regione*] In ora sinus Macedonici.

[p] *Nyssos, Phinelon*] Vide Notas et Emend. num. 52.

[q] *Mendæ*] Μένδη, πόλις Θρᾴκης, Stephano. Thucyd. quoque, lib. IV. pag. 334. Incolæ Μενδαῖοι apud Athen. lib. I. pag. 29. et vinum Mendæum. Melæ II. 2. *Mende*. At Pausaniæ lib. V. p. 343. Μένδαι, in Thracia.

[r] *Potidæa*] Strabo in Excerptis, lib. VII. pag. 330. ἡ πρὶν μὲν Ποτίδαια, νῦν

Anthemus,[s] Olophyxos:[t] Sinus Mecybernæus.[15] [u] Oppida: Physcella,[16] [v] Ampelos,[w] Torone, Singos: fretum, quo montem Athon Xerxes[x] rex Persarum continenti abscidit, in longitudine passuum M. D. Mons ipse a planitie excurrit in mare LXXV. mill. pass. Ambitus radicis centum quinquaginta mill.[17] colligit. Oppidum in cacumine fuit[y] Acrothon,[18] nunc sunt Uranopolis,[z] Palæorium,[a]

lentes.—15 *Holophyxos sinus Mecyberna* edd. vett. et Gronov.—16 *Phiscella* in iisdem vett. *Mycella* Chiffl. Mox, pro *Singos*, Vet. Dalec. *Soggostedes;* Chiffl. *Soggostolos.*—17 'Georgerinus, Archiepiscopus Samius, ait ambitum esse *CLXX. mill. passuum.* Tantæ autem altitudinis est mons Athos, ut Lemnon insulam, nunc *Stalimene*, quadraginta millibus passuum distantem, umbra sua, cum Sol occidit, aliquando tegat, teste eodem Georgerino.' *Brotier.*—18 '*Acroathon* Pomponio. Quidam legunt *Acrothon*, cujus incolæ Macrobii cognominantur.' *Dalec.* Mox, margo edd. Dalec. et Gronov. *nunc sunt Uranopolis, Palæo. Thys. Cleo oppida Cassera.* Pro *Palæorium*, quod ex codd. recepit Brotier, *Palæotrium* habent Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd.

NOTÆ

δὲ Κασσάνδρεια. A Cassandro Antipatri F. Nummus Neronis, apud Patin. p. 115. COL. IVL. AVG. CASSANDRENS. Ulpianus, lib. L. Digest. tit. 15. de Censibus. 'Cassandrenses juris Italici sunt.' De Pallenensi Isthmo, Mela eleganter admodum, II. 2. 'Pallene,' inquit, 'soli tam patentis, ut quinque urbium sedes sit atque ager. Tota in altum abit: angusta satis unde incipit. Ibi est Potidæa. At ubi laxius patet, Mende, Scioneque referendæ.'

[s] *Anthemus*] Harpocration, pag. 28. Ἀνθεμοῦς, πόλις Μακεδονικὴ, καὶ οἱ ἀπ' αὐτῆς, Ἀνθεμούντιοι. Item Stephano, et prius Herodoto, lib. v. n. 94. pag. 325.

[t] *Olophyxos*] Ὀλόφυξος πόλις ἐν Θρᾴκῃ, circa montem Athon, Stephano, et Thucyd. lib. IV. pag. 325.

[u] *Sinus Mecybernæus*] Idem postea Toronicus, a Torone oppido, appellatus: hodie *le Golfe d'Aiomana*. Vide Notas et Emend. num. 53. Μηκυβέρνη oppidum fuit Scymno, p. 25. et Herod. lib. VII. p. 421.

[v] *Physcella*] Hæc Melæ pariter memorata, II. 3. p. 31.

[w] *Ampelos*] Eodem prorsus ordine Herod. lib. VII. n. 122. p. 421. Ἄμπελος, Τορώνη, Σίγγος, in Singitico sinu, quo hodie *le Golfe de Contessa*. Sic etiam Ptolem. III. 13. Hujus Singi incolæ Σιγγαῖοι apud Thucyd. lib. V. p. 356.

[x] *Xerxes*] Hæc Solinus a Plinio, cap. 9. p. 25. Plinius ab Herodoto lib. VII. n. 24. p. 394. a quo et Mela, II. 2. 'Qua continenti Athos adhæret, Xerxe in Graios tendente, perfossus transjugatusque est, factus freto navigabili pervius.' Fossam, qua montem a continenti sejunxit, fretum vocant, quoniam ibi mare immissum ferveat. Athon hodie *Monte Santo* nominant.

[y] *Oppidum ....fuit*] Interiisse significat, atque in ejus locum Apolloniam esse suffectam, cujus incolæ, ut prius Acrothoi, Macrobii cognominarentur. Mela loc. cit. 'In summo fuit oppidum Acroathon: in quo, ut ferunt, dimidio longior, quam in aliis

Thyssus, Cleonæ,[b] Apollonia,[c] cujus incolæ Macrobii cognominantur. Oppidum Cassera, faucesque alteræ Isthmi,[d] Acanthus, Stagira,[e] Sithone,[19][f] Heraclea,[g] et regio Mygdoniæ subjacens, in qua recedentes a mari Apollonia,[h] Arethusa. In ora rursus Posidium,[i] et sinus[j] cum oppido Cermoro,[k] Amphipolis liberum,[l] gens Bisaltæ.[20] Dein

1606. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—19 'Quidam legunt: *Acanthus, Singus, Suagyra, Sitone.*' Dalec. *Sithonia* Pintian. Paulo post, Chiffl. *a mari A. Erechisa.*—20 Vet. Dalec. *libera gens Bisaltæ.*

NOTÆ

terris ætas habitantium erat.' Acrothon contracte pro *Acroathon* dicitur: cives 'Ακρόθωοι, aut ipsum etiam oppidum a Thucydide appellatur, lib. IV. p. 325. Acrothon Solino, cap. 11. p. 31. Herod. lib. VII. n. 22. p. 394. 'Ακρόθοον, Θύσσος, Κλεωναί.

[z] *Uranopolis*] Ab Alexarcho condita, Cassandri Macedoniæ regis fratre, ut refert Heraclides Lembus, apud Athen. lib. III. p. 98.

[a] *Palæorium* [*Palæotrium*] In Mss. *Palæorium*, Παλαιώριον, rectius.

[b] *Thyssus, Cleonæ*] Habet hæc oppida, præter Herod. loc. cit. Thucyd. lib. IV. p. 325. Θύσσον, καὶ Κλεωνὰς, καὶ 'Ακροθώους, κ. τ. λ. Cleonas in Atho monte conditas a Chalcidensibus refert Heraclides in Polit. Chalcid.—'In nummo argenteo Alexandri M. eoque maximi moduli apud D. de Boze scriptum est ΚΛΕ Κλεωναίων.' *Ed. sec.*

[c] *Apollonia*] Quæ, ut diximus, e ruinis Acrothoi crevit.

[d] *Isthmi*] Quem duo sinus efficiunt, Singiticus, et Strymonicus, in radicibus montis Atho.

[e] *Acanthus, Stagira*] "Ακανθος καὶ Στάγειρος Herod. lib. VII. n. 115. p. 419. et Thucyd. lib. V. p. 356. "Ακανθος καὶ Στάγειρα Stephano, et Eusebio in Chron. ad Olymp. 31. Acanthos a fossa montis Atho stadiis septem dissita, teste Scymno, pag. 27. Στάγειρα Philosophi patria.

[f] *Sithone*] Circumjecta regio Σιθωνίη appellata, Mecybernam quoque, Olynthum, Toronenque complexa, ut auctor est Herod. lib. VII. n. 123.

[g] *Heraclea*] Diversa, credo, ab ea quæ superius Sintica appellata est.

[h] *Apollonia*] Recedens a mari, sinuque Thermaico, versus occasum, 'Απολλωνία et 'Αρέθουσα, πόλεις 'Ελληνίδες, apud Scylac. p. 25. Stephano, 'Απολλωνία Μακεδονίας et 'Αρέθουσα Θρᾴκης. Hinc Arethusii superius memorati. In Amphaxitide, hoc est, in regione circa Axium amnem 'Αρέθουσα collocatur.

[i] *Posidium*] Ποσειδήϊον, Neptuni fanum.

[j] *Et sinus*] Qui ab influente amne olim Strymonicus apud Strabonem lib. VII. p. 331. a vicino monte Atho, nunc *Golfo di monte Santo* dicitur: aliis tamen Saronicus *Golfo di Contessa* dicitur: Singiticus ei proximus, *Golfo di Monte Santo.*

[k] *Cermoro*] Ita libri omnes.

[l] *Amphipolis liberum*] Subintellige, oppidum. Circumjacentis agri incolæ Bisaltæ appellati. Hinc apud Athen. lib. III. p. 77. in codicibus emendatis legitur, περὶ τὴν Βισαλτίαν 'Αμφίπολιν. Diodoro Bibl. lib. XII. p. 118. Βισαλτικοί. In Museo nostro

Macedoniæ terminus[m] amnis Strymon, ortus in Hæmo. Memorandum, in septem lacus eum fundi, priusquam dirigat cursum.

Hæc est Macedonia, terrarum imperio potita quondam: hæc Asiam, Armeniam, Iberiam, Albaniam, Cappadociam, Syriam, Ægyptum, Taurum, Caucasum transgressa: hæc in Bactris, Medis, Persis dominata, toto Oriente possesso: hæc etiam Indiæ victrix, per vestigia Liberi patris atque Herculis vagata: hæc eadem est Macedonia, cujus uno die Paulus[n] Æmilius imperator noster septuaginta duas urbes direptas vendidit. Tantam differentiam sortis præstitere duo homines.[o]

XVIII. (XI.) Thracia sequitur, inter validissimas Europæ gentes, in strategias[a] quinquaginta divisa. Populorum ejus, quos nominare non pigeat, amnem Strymonem accolunt dextro latere.[b] Denseletæ et Medi,[c] ad Bisaltas usque[1] supra dictos: lævo, Digeri,[d] Bessorumque[e] multa nomina

CAP. XVIII. 1 Ita codd. Harduini et Chiffl. *Medi, Bisaltas usque* Ald. Junt.

NOTÆ

Parisiensi nummus ex ære: ΘΕΟϹ ΚΑΙϹΑΡ ϹΕΒΑϹΤΟϹ. In aversa parte Europa tauro insidet: cum epigraphe, ΑΜΦΙΠΟΛΙΤ.

[m] *Macedoniæ terminus*] Ita Scylax, p. 26. et Martian. lib. VI. cap. de Macedonia, p. 211. *Στρυμὼν, Στρυμόνος* Græce.

[n] *Paulus*] Devicto Perseo Macedoniæ rege. Vide Liv. lib. XLIV. sub finem, et initio lib. XLV. A Paulo Æmilio has urbes una hora direptas ait Plutarchus in ejus Vita, p. 271. *Ἐν ὥρᾳ μιᾷ. . . .ἑβδομήκοντα πόλεις πορθηθῆναι.*

[o] *Duo homines*] Alexander M. et Paulus Æmilius.

[a] *In strategias*] *Στρατηγίας*, Præfecturas.

[b] *Dextro latere*] Meridionali.

[c] *Denseletæ et Medi*] De his egimus cap. 1. Plinium hic de more transcribunt Solinus, cap. 10. p. 27. et Martian. lib. VI. cap. de Thracia, p. 211.

[d] *Digeri*] Stephano, *Δίγηροι, ἔθνος Θρᾴκιον*, ex Polybii lib. XIII.

[e] *Bessorumque*] *Βεσσικὴ στρατηγία*, *Bessica* Thraciæ *præfectura*, supra Mædicam, apud Ptolem. III. 11. Horum urbs primaria Philippopolis: alias Cœletis, quæ gens Bessorum fuit, attributa.—'Eadem Bessa fortassis vetusta nomenclatione appellata: Bessæ enim in Thracia mentio, non in Itinerario modo Antonini, sed et in lege 30. de Decurion. Cod. Theod.' *Ed. sec.*

ad Nestum[f] amnem Pangæi montis ima[2] ambientem, inter Elethos,[g] Diobessos, Carbilesos: inde Brysas,[h] Sapæos,[i] Odomantes.[j] Odrysarum[3] gens fundit Hebrum,[k] accolentibus Cabyletis, Pyrogeris,[l] Drugeris, Cænicis,[m] Hypsaltis,[n] Benis,[o] Corpillis,[p] Bottiæis,[q] Edonis.[r] Eodem sunt in tractu[s] Selletæ,[t] Priantæ,[u] Doloncæ,[v] Thyni,[w] Cœletæ[x]

Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov.—2 Chiffl. *ima Pangæi montis.* Vet. Dalec. *Pangæi montis Orbeliæ ima, &c.* Mox, Gronov. et edd. vett. *Diobesos.*—3 Vet. Dalec. *Othrysarum.* Mox, pro *fundit*, quod exhibent Chiffl. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *infundit* habent Ald. Junt. Basil.

NOTÆ

[f] *Ad Nestum*] Νεστὸς, Νεσσὸς, Μεστός. Vide Notas et Emend. num. 54. Græcis hodie *Mestro* appellatur.

[g] *Elethos*] Λεαίους videtur hos appellasse Thucyd. lib. I. p. 166. Diobessos vero Δίους, pag. 165. qui Diobessi nunc cognominantur, quoniam Bessorum, ut dictum est, plura sunt nomina. Carbilesi qui fuerint, non liquet. Nisi Κάβησσος, quam Thraciæ urbem fuisse Hesychius prodidit locum hic habere possit.

[h] *Inde Brysas*] Qui Stephano Βρύκαι, ἔθνος Θρᾴκης. Vide Notas et Emend. num. 55.

[i] *Sapæos*] Qui Σάπαι et Σάπαιοι Stephano. Horum urbes, Ænos, Cypsela, Bisanthe, &c. Σαπαῖοι Appiano Bel. Civ. lib. IV. p. 650.

[j] *Odomantes*] Ὀδομάντιοι, ἔθνος Θρᾴκης Stephano. Ὄδρυσαι quoque, quorum et Dio meminit, lib. LI. p. 462. Martianus, pag. 212. 'Hebrum Odrysiæ nives complent.' Odomanticæ regioni Amphipolim Ptolemæus assignat, III. 13. quam Bisalticæ ditionis esse diximus: Bisaltiæ eidem Odrysas Tzetzes ascribit, Chiliad. I. vs. 303. ἐξ Ὀδρυσσῶν πατρίδος Βισαλτίας.

[k] *Hebrum*] Ἕσβρος amnis, Ptolem. III. 11. Nunc *Mariza.*

[l] *Cabyletis, Pyrogeris*] Vide Notas et Emend. num. 56.

[m] *Cænicis*] Quorum Καινικὴ στρατηγία, *Cænica* Thraciæ *præfectura*, apud Ptolem. III. 11. Oppidum Bizya, de quo inferius. Stephanus ex Apollodoro, Καινοὶ, ἔθνος Θρᾴκιον. *Cæni* Livio, lib. XXXVIII. p. 481.

[n] *Hypsaltis*] Qui Stephano, Ὑψηλῖται, κατοικία Θρᾴκης, Thraciæ præfectura, verbo Ὕψηλις.

[o] *Benis*] Horum Βεννικὴ στρατηγία, *Bennica* Thraciæ *præfectura*, Ptolem. loc. cit. Oppidum Βέννα sive Βένα Stephano.

[p] *Corpillis*] Κορπιλλικὴ præfectura Thraciæ, apud Ptolem. loc. cit. Vide Notas et Emend. num. 57. Horum urbs Perinthus fuit, et Ganos, et Apros.

[q] *Bottiæis*] Βοττιαῖοι dicuntur Herod. lib. VII. n. 185. p. 445. et Thucyd. lib. I. p. 38. Laudatur Aristotelis opus de Politia Βοττιαίων a Plutarcho in Theseo, p. 6.

[r] *Edonis*] Ἠδωνοὶ Stephano, ἔθνος Θρᾴκης. Regio Ἠδωνικὴ, oppidum Δράβησκος Thucyd. lib. I. p. 66. Horum urbes apud Ptolem. III. 13. Œsyma, et Neapolis, de quibus inferius.

[s] *Eodem sunt in tractu*] Hoc est, Hebrum perinde accolunt.

[t] *Selletæ*] Præfectura Σελλητικὴ

majores Hæmo, minores Rhodopæ subditi. Inter quos Hebrus amnis: Oppidum [y] sub Rhodope Poneropolis [z] antea, mox a conditore Philippopolis, nunc a situ Trimontium [4] dicta. Hæmi [a] excelsitas sex mill. pass. subitur. Aversa ejus [b] et in Istrum devexa Mœsi, Getæ, Aorsi,[5] Gaudæ, Clariæque,[c] et sub iis Arræi Sarmatæ,[d] quos Areatas [e] vocant, Scythæque: et circa Ponti littora Moriseni,[f] Sithoniique [g] Orphei vatis [h] genitores obtinent.

Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov.—4 *Termontium* Vet. Dalec.—5 *Aoti*

NOTÆ

Ptolem. III. 11. Horum oppidum fuit colonia Deultum, de qua inferius. Neque Dionis Σιαλέται, lib. LIV. p. 545. neque Stephani Συαλίται, huc pertinent, sed supra Byzantium rejiciendi.

[u] *Priantæ*] Solino quoque Priantæ dicti. Hæc Βριαντική regio appellata ab Herod. lib. VII. p. 418. ubi Xerxis iter a campo Dorisco, de quo mox, describitur.

[v] *Doloncæ*] Δόλογκοι Stephano, Solino *Dolonci*, cap. 10. p. 27. A Dolonco rege nomen factum ait Eustathius, in Dionys. vs. 323. p. 46.

[w] *Thyni*] De his dicemus ad VI. 41.

[x] *Cœletæ*] Cœletæ quoque Livio appellati, lib. XXXVIII. p. 481. Iidem *Cælaletæ* Tacito Annal. III. pag. 82. sed corrupte, Κοιλητική στρατηγία, seu *præfectura* Ptolem. III. 11.

[y] *Oppidum*] Cœletarum scilicet.

[z] *Poneropolis*] Sic ante Plinium Theopompus Philippic. lib. XIII. teste Suida, verbo Δούλων πόλις. Sic appellata, quod *pessimi* quique (πονηροὺς Græci dicunt) in eam transducti. A Philippo Macedone nomen habet, ut auctor est Stephanus: non a Philippo Cæsare, ut quibusdam visum. Commodi nummus in Museo Parisiensi, ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. Nunc *Philippoli*. A triplici monte cui insidet, etiam Ptolemæo, III. 11. Τριμόντιον.

[a] *Hæmi*] Αἶμος Ptolem. V. 11. aliis Αἷμος. Paremei monti excelsitatem tribuit Solinus, cap. 10. p. 27. et Martianus, lib. VI. cap. de Thracia, pag. 212. Vide quæ diximus ad II. 65. Plerisque nunc *Cadena del mondo* nuncupatur.

[b] *Aversa ejus*] Terga dixit Martianus, hoc est, partem montis borealem, et quæ in Istrum vergit. De Mœsis diximus ad III. 29. De Getis et Aorsis dicemus libri hujus cap. 25.

[c] *Gaudæ, Clariæque*] Mss. omnes, *Dariæque.*

[d] *Arræi Sarmatæ*] Ubi nunc Bulgaria est.

[e] *Areatas*] Forte pro *Areotas*, Ἀρειώτας, *Martios, bellicosos.* Vel potius *Aroteres*, ut sit illud Scytharum genus, quod Tomos olim Calatinque tenuisse paulo post dicetur.

[f] *Moriseni*] In Notitia Ecclesiastica Hieroclis, ut appellant, inter civitates episcopales Thraciæ Μόριζος scribitur.' *Ed. sec.*

[g] *Sithoniique*] Regio Σιθωνία Stephano. Sed longe hæc disjuncta a Sithonia Herodoti, de qua superius diximus. Hæc, in qua versamur, montuosa, et Ponto proxima, ostiisque Danubii, in Bulgariæ finibus. De hac

Ita finit[i] Ister a septemtrione. Ab ortu Pontus ac Propontis. A meridie Ægæum mare, cujus in ora a Strymone, Apollonia,[j] Œsyma,[k] Neapolis, Datos.[6][l] Intus Philippi colonia,[m] absunt a Dyrrhachio CCCXXV. mill. pass. Scotusa,[7][n] Topiris,[o] Nesti amnis ostium. Mons Pangæus.[p]

Gronov. et edd. vett. et mox in iisdem: *Arræi, Sarmatæ* distinctim.—6 *Batos* Chiffl. *Pastos* Gronov. et edd. vett. *Datos* Herm. Barbarus.—7 *Scotusa civi-*

NOTÆ

cecinit Maro, Eclog. x. 66. 'Nec si frigoribus mediis Hebrumque bibamus, Sithoniasque nives hyemis subeamus aquosæ.'

[h] *Orphei vatis*] Quem Ciconum regem, Rhodopesque montis incolam fuisse ferunt, circa Hebrum amnem. Plinium Solinus, hoc etiam loco, et Capella describunt.

[i] *Ita finit*] Hi Thraciæ limites, inquit. Nunc enim, perstrictis antea cursim raptimque populis ac gentibus, singula deinceps oppida designare aggreditur.

[j] *Apollonia*] Inter amnes Neston et Strymona positam fuisse in ora, Mela prodit II. 2.—'Hæc Apollonia Ionum in Thracia videtur esse, quam Stephanus appellat, Ἀπολλωνίαν τὴν ἐπὶ Θρᾴκης Ἰώνων.' *Ed. sec.*

[k] *Œsyma*] Οἰσύμη ἐν Θρᾴκῃ πόλις, Scylaci, p. 26. et Harpocrationi, ex Antiphonte. Νέαν πόλιν haud procul Philippis sitam agnoscit Dio lib. XLVII. pag. 348. Utramque locat in Edonide, quam Macedoniæ ascribit, Ptolem. III. 13. Notitia Eccles. antiqua, in provincia primæ Macedoniæ, pag. 21. Νέα πόλις. Memoratur in Actis, XVI. 11.

[l] *Datos*] Δατός. Vide Notas et Emend. num. 58.

[m] *Philippi colonia*] "Philippos, quæ est primæ partis Macedoniæ civitas, colonia,' dixit Lucas in Act. XVI. 12. Hi sunt Philippenses, Pauli Epistola nobilitati. Hic campi Philippici, ubi Cassius et Brutus devicti. Dio, lib. XLVII. Virg. Georg. I. 489. 'Ergo inter sese paribus concurrere telis Romanas acies iterum, videre Philippi.' Hoc est, secundo eas Philippi confligere viderunt, uti jam viderat eas inter sese concurrere primum Pharsalia. Pergit enim idem: 'Nec fuit indignum superis, bis sanguine nostro Emathiam et latos Hæmi pinguescere campos.' Hoc est, semel Emathiam, sive Macedoniam, ubi Pharsalia est, semel Thraciam, ubi campi montis Hæmi et Philippi. Easdem enim Tabulas Geographicas Virgilius et Plinius ubique sequuntur: et Philippos Thraciæ ambo ascribunt. Lucas autem in Macedonia, sed extima, quæ prius Thraciæ fuit, usque ad amnem Strymonem: et unde iter Apostolo fuit Amphipolim et Apolloniam, et inde Thessalonicam, Act. XVII. quod cum Pliniana descriptione mirifice convenit.' *Ed. sec.*—Celsus, lib. L. Dig. tit. 15. de censibus: 'Colonia Philippensis juris Italici est.' Nummus Claudii apud Patin. p. 99. COL. AVG. IVL. PHILIP. DIVVS. AVG.

[n] *Scotusa*] Ab ea diversam esse necesse est, de qua egimus sup. cap.

[o] *Topiris*] Τοπιρὶς Ptolem. III. 11. Aliis Τοπηρός: in nummis quos citat Holstenius, p. 114. ΤΟΠΙΡΟΥ et ΤΟΠΕΙΡΟΥ. In Notitia Eccles. Prov. Rhodopes. p. 21. Τὸ πυρὸς, (divulsa

Heraclea,[q] Olynthos.[r] Abdera[s] libera civitas, stagnum Bistonum[t] et gens. Oppidum fuit Tirida,[8 u] Diomedis equorum stabulis dirum. Nunc sunt Dicææ,[v] Ismaron:[w] locus Parthenion,[x] Phalesina, Maronea[y] prius Ortagurea[z] dicta. mons, Serrium:[a] et Zone:[b] tum locus Doriscus[c] decem[9] mill. hominum capax. Ita Xerxes ibi dinumeravit exercitum. Os Hebri.[d] Portus Stentoris.[e] Oppidum

tas Vet. Dalec.—8 *Tyrida* Chiffl. *Tinda* edd. vett. et Gronov. *Tirida* testantur codd. Harduini.—9 *Doriscus centum viginti* Vet. Dalec.—10 Chiffl. *a Me-*

NOTÆ

perperam voce, pro Τοπυρὸς,) νῦν 'Ρούσιον.

[p] *Pangæus*] Παγγαῖον ὄρος.

[q] *Heraclea*] Sintica appellata sup. cap. sub monte Pangæo.

[r] *Olynthos*] Ὄλυνθος Græcis ad Sithoniam regionem pertinens, de qua egimus sup. cap. Herod. lib. VII. n. 123.

[s] *Abdera*] Τὰ Ἄβδηρα, Ad Nestum amnem, Herod. lib. VII. p. 422. Democriti patria. Incolæ, stupori mentis obnoxii, locum dedere parœmiæ, 'Abderitica mens.' Unde Martialis: 'Abderitanæ pectora plebis habes.' Libertatem Abderitis restitutam narrat Liv. lib. XLIII. p. 551.

[t] *Bistonum*] Βιστονὶς λίμνη Ptolem. III. 11. Accolæ Βίστονες Stephano, et Herod. lib. VII. p. 418. n. 110.

[u] *Fuit Tirida*] Interiisse id oppidum hac loquendi forma innuit. Vide Notas et Emend. num. 59.

[v] *Dicææ*] Δίκαια, πόλις Θρᾴκης, Stephano. Δικαιόπολις dicitur ab Harpocratione prope Abdera.

[w] *Ismaron*] Ἴσμαρος Thraciæ oppidum in Ciconum regione, Scymno teste, et Stephano. Ibi et mons oppido cognominis, de quo Maro Georg. II. 'Juvat Ismara Baccho Conserere.'

[x] *Parthenion*] Stephanus: Παρθένιον, πόλις Θρᾴκης.

[y] *Maronea*] Μαρώνεια, Thraciæ oppidum Harpocrationi. Mela II. 2. p. 30. 'Tum Nestos fluvius, et ripis ejus adjacens Maronea.' Hinc vinum Maroneum, de quo XIV. 6.

[z] *Ortagurea*] Forte *Orthagorea*, ab Ὀρθαγόρας Bacchi comite, quem Aristophanes appellat in Ἐκκλησ. pag. 751.

[a] *Serrium*] Σέῤῥειον ὄρος Appiano, Bell. Civ. IV. pag. 648. Σέῤῥειον ἄκρη Herod. lib. VII. pag. 406. et Stephano. Hic Ciconas idem Herodotus, Serrheum castellum Livius statuit, lib. XXXI. pag. 372.

[b] *Zone*] Ζώνη, Ciconum oppidum, Stephano. Mela II. 2. 'Serrium, et, quo canentem Orphea secuta narrantur nemora, Zone.'

[c] *Doriscus*] Δορίσκος, Herodoto, loc. cit. et Harpocr. Mela, loc. cit. 'Trans Hebrum Doriscos, ubi Xerxes copias suas, quia numero non poterat, spatio mensum ferunt.' Vide Notas et Emend. n. 60.

[d] *Os Hebri*] Juxta Ænum urbem, de qua mox. Sic Herod. lib. IV. pag. 254. n. 90. Ἔβρος ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἴνῳ πόλι.

[e] *Stentoris*] Στέντορος. Quare apud Ovid. Trist. I. 9. perperam reponunt: 'Saltus ab hac terra brevis est Stentora petenti,' pro 'Tempyra.' Et Στεντορίδα λίμνην prope Ænum habet

Ænos[f] liberum cum Polydori tumulo, Ciconum[g] quondam regio. A Dorisco incurvatur ora ad Macron Tichos centum viginti duorum mill. pass. Circa quem locum fluvius Melas,[h] a quo sinus appellatur. Oppida: Cypsella,[i] Bisanthe,[j] Macron Tichos dictum, qua a Propontide ad Melanem [10] sinum inter duo maria porrectus murus[k] procurrentem excludit Cherronesum.

Jamque Thracia [11] [l] altero latere a Pontico littore incipiens, ubi Ister amnis immergitur, vel pulcherrimas in ea parte[m] urbes habet, Istropolin Milesiorum,[n] Tomos,[o] Ca-

leam. Mox, pro *porrectus murus,* quod habent codd. Harduini et Chiffl. item Harduin. Bipont. Miller. et Franz. *porrectis muris* præferunt edd. vett. et Gronov.—11 *Namque Thracia* Gronov. et edd. vett.—12 *Crunon* Vet. Dalec.

NOTÆ

Herod. lib. VII. n. 58.

[f] *Ænos*] Αἶνος Straboni, lib. VII. p. 319. et Scylaci, pag. 26. Mela II. 2. 'Eximia est Ænos, ab Ænea profugo condita. Circa Hebrum Cicones,' &c. Prius idcirco Αἰνείαν dictam Conon ait apud Phot. in Bibl. cod. 186. p. 453. Negant alii ab Ænea id oppidum potuisse condi. Ænum et Maroneam liberas civitates appellat Liv. lib. XXXIX. p. 495. De Polydori tumulo, Solinus, cap. 10. p. 28.

[g] *Ciconum*] Κίκονας Græci vocant, Herod. lib. VII. aliique.

[h] *Fluvius Melas*] Hæc totidem verbis Pomponius II. 2. Μέλας κόλπος, sic appellatus, teste Oppiano Halieut. IV. 517. quia profundissimus. Μέλας *nigrum* sonat. Eam ob causam Pontum Euxinum a nostris vocari crediderim, *la Mer Noire.* Huic sinui nomen est hodie ab Æno oppido, *Golfe d'Eno.* Μέλανος ποταμοῦ καὶ κόλπου meminit Herod. lib. VII. p. 405.

[i] *Cypsella*] Κύψελλα Ptolem. III. 11. Τὰ Κύψελα Thucyd. lib. V. p. 367. Stephano, et Appiano in Mithrid. p. 207. Cypsela Liv. lib. XXXI. p. 372. Mela II. 2. p. 29. 'Tum Bisanthe Samiorum, et ingens aliquando Cypsela. Post locus quem Graii Μακρὸν Τεῖχος appellant, et in radice magnæ peninsulæ sedens Lysimachia.'

[j] *Bisanthe*] Βισάνθη Ptolem. III. 11. et Plutarcho in Alcibiade, p. 211.

[k] *Porrectus murus*] Porrectus per totam Isthmi longitudinem murus a reliqua Thracia separat ingentem peninsulam, quam Thraciæ Cherronesum appellant, longissime procurrentem in mare.

[l] *Jamque Thracia*] Vide Notas et Emend. num. 61.

[m] *Vel pulcherrimas in ea parte*] In Thracia universa. Vossius in Melam, p. 125. *tres pulcherrimas* invitis Mss. reponit.

[n] *Istropolin Milesiorum*] A Milesiis conditam. Ἴστρον πόλιν Μιλήσιοι κτίζουσιν. Auctor Peripli Ponti Euxini, p. XI.

[o] *Tomos*] Tomi, Ovidii exilio celebrati. Unde Trist. III. 9. 'Inde Tomos dictus locus hic, quia fertur in illo Membra soror fratris consecuisse sui.' Et Trist. IV. 10. 97. 'Cum maris Euxini positos ad læva Tomitas

latinque,[p] quæ antea Acervetis[q] vocabatur. Heracleam habuit, et Bizonem[r] terræ hiatu raptam: nunc habet Dionysopolin, Crunos[12] antea[s] dictam. Alluit Ziras amnis. Totum eum tractum Scythæ Aroteres[t] cognominati[13] tenuere. Eorum oppida: Aphrodisias,[u] Libistos, Zigere, Borcobe, Eumenia, Parthenopolis,[v] Gerania,[w] ubi Pygmæorum gens fuisse proditur, Cattuzos[14] [x] Barbari vocant,

et Chiffl.—13 *Aroteres dicti* Vet. Dalec. et mox, *Rocobe* in eodem pro *Borcobe*.—14 Ita Chiffl. omnes codd. Harduini et Vet. Dalec. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *quos Catizos* edd. vett. et Gronov.—15

NOTÆ

Quærere me læsi Principis ira jubet.' In Notitia Eccles. Provinciæ Scythiæ ascribitur. Nummus Caracallæ in Museo nostro Parisiensi, ΜΗΤΡΟΠ. ΠΟΝΤΟΥ. ΤΟΜΕΩC.

[p] *Calatinque*] Κάλατις in ipso Ponti littore, ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ Πόντου, Stephanus. Scylaci, p. 26. et aliis, Κάλλατις. geminato λλ. Et in nummo Gordiani Pii, apud Patin. pag. 372. ΚΑΛΛΑΤΙΑΝΩΝ. Heracleotarum colonia dicitur Memnoni, in Bibl. Photii, cod. 224. p. 721.

[q] *Acervetis*] Mss. *quæ antea Cerbatis*. Vossius in Melam, pag. 125. Cerastis, a loco sacro qui Mileti fuit, Κεραστὶς appellatus, ut auctor Etymologici prodidit, quod ibi fixa arietum cornua ab Apolline fuissent.

[r] *Bizonem*] Βιζώνη, cujus pars maximo terræ motu hausta, teste Strab. lib. VII. p. 319. Pagus superfuit, Βιζώνη πολίχνιον apud auctorem Peripli Ponti Euxini, p. 12. Mela, a quo Plinius, II. 2. p. 9. 'Fuit hic Bizone: motu terræ intercidit: est portus Crunos: urbes, Dionysopolis,' &c.

[s] *Crunos antea*] Ob fontes in agro circumjacente scaturientes. Auctor Peripli, loc. cit. Διονυσόπολις πρῶτον ὠνομάζετο Κρουνοὶ, διὰ τὰς τῶν ἐγγὺς ὑδάτων ἐκρύσεις. Eadem et Stephanus habet. In Notitia Eccles. Provinciæ Scythiæ tribuitur.

[t] *Aroteres*] Ἀροτῆρες, hoc est, *aratores*.

[u] *Aphrodisias*] Scythiæ quoque accensetur a Stephano in Ponti littore: Ἀφροδισιὰς Σκυθίας, παραλία, κ. τ. λ. Notitia Eccles. antiqua, in provincia Thraciæ Europæ, pag. 21. Ἀφροδισία. Cetera oppida, vel nomina potius Scythica, ceteris neglecta scriptoribus, ipsaque etiam Εὐμένεια, quanquam Græca appellatione gaudet.

[v] *Parthenopolis*] Inter devicta a Lucullo oppida in hac parte terrarum ab Eutropio memoratur, lib. VI. p. 788. 'Inde multas,' inquit, 'super Pontum positas civitates aggressus est. Illic Apolloniam evertit, Calatim, Parthenopolim, Tomos, Istrum, Bizyam omnem cepit.'

[w] *Gerania*] Γεράνεια. Solinus, cap. 10. p. 28. 'Quondam urbem Geraniam Cattuzam barbari vocant, unde a gruibus Pygmæos ferunt pulsos. Manifestum sane in septemtrionalem plagam hyeme grues frequentissime convolare.' Factum nomen inde oppido: sunt enim αἱ γέρανοι, *grues*.

[x] *Cattuzos*] Vide Notas et Emend. num. 62.

creduntque a gruibus fugatos. In ora a Dionysopoli est Odessus Milesiorum.[y] Flumen Panysus.[15] [z] Oppidum Tetranaulochus.[a] Mons Hæmus vasto jugo procumbens in Pontum, oppidum habuit in vertice Aristæum.[b] Nunc in ora Mesembria,[c] Anchialum, ubi Messa fuerat. Astice regio [d] habuit [16] oppidum Anthium: nunc est Apollonia.

Flumen Pamisus edd. vett. ante Harduin. *Flumen Pannisus* in quibusdam codd. —16 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Astice regio. Fuit oppidum, &c.* Gronov. et edd. vett. Paulo post,

NOTÆ

[y] *Odessus Milesiorum*] A Milesiis conditum, Ὀδησσὸν κτίζουσι Μιλήσιοι, inquit Auctor Peripli Ponti Euxini, p. 12. Strabo quoque lib. VII. p. 319. Inter Calatim et Apolloniam. Caracallæ nummus, apud Patin. pag. 304. ΟΔΗϹϹΕΙΤΩΝ.

[z] *Panysus*] Πάνυσος. Vide Notas et Emend. num. 63.

[a] *Tetranaulochus*] Ναύλοχος idem a Strabone appellatur, loc. cit. Mesembrianorum oppidum, juxta montem Hæmum, ibi incumbentem mari. Τετραναύλοχος ei a quatergemina statione navium nomen est. Locum hic *Terta* non habet, etsi habere oportere censuit Hermolaus; cum sit id oppidum Thraciæ mediterraneum Ptolemæo III. 11.

[b] *Aristæum*] Ab Aristæo Apollinis F. conditum, cum in montem Hæmum ad Bacchum ibi degentem se contulit. Diodor. Sic. Bibl. lib. IV. p. 282.

[c] *Mesembria*] Μεσημβρία Scylaci, p. 27. ceterisque Geographis.—'Olim Menembria quasi Menæ oppidum, ut ait Strabo, lib. VII. p. 319. Ἀγχίαλος deinde Ptolem. III. 11. et Melæ II. 2. Hic obiter exponendus est ludus Martialis in verbo simili, XI. 95. 'Ecce negas, jurasque mihi per templa Tonantis: non credo: jura, verpe, per ANCHIALUM.' Vel, ut alii libri habent, 'per Anchialem.' Cur juras, inquit, Judæe Hierosolymitane, per Templum Dei? Non sic impetrabis fidem: quippe scio te nihil a templo timere, etiamsi pejeres. (Matth. XXIII. 'Væ vobis, duces cæci, qui dicitis: Quicumque juraverit PER TEMPLUM, nihil est.') Jura, Judæe, Hebræo tuo idiomate, quod ego quoque calleo. Jura, Per Deum ipsum. Utere hac formula חנק־י־אל: *Strangulet me Deus*, si istud patravi scelus quod objicis: certe non ausis. Juras per templa Tonantis; jura, sodes, per Tonantem ipsum. Ex his Hebræis literis fictum nomen a Martiale *Anchialus* est; sive *Anchial*, *Anchialis*. Aiebat Scaliger, sed infelici conjectura, esse hic *Anchialum* ab אם־חי־אל: quod est, ut quidem interpretatur, *Certe vivit Deus*. An vero etiam *Anchialum* vates scripsisset, pro *Amchialum*?' Ed. sec.

[d] *Astice regio*] Quæ Ptolemæo loc. cit. Ἀστικὴ στρατηγία, *Astica* seu *Urbana Præfectura*, quæ ab Apollonia ad Perinthum usque pertinuit. Ἀπολλωνία quoque post Mesembriam a Scylace nominatur, p. 27. Mela, loc. cit. 'Mesembria, Anchialos, et intimo in sinu (Ponti Euxini), atque ubi Pontus alterum sui flexum angulo finit magno, Apollonia.' Anthium vero Ἄνθεια Stephano dicitur: Apol-

Flumina: Panissa, Rira,[e] Tearus,[f] Orosines. Oppida: Thynias,[g] Halmydessos,[17][h] Develton cum stagno, quod nunc Deultum vocatur, veteranorum:[i] Phinopolis,[j] juxta quam Bosporus. Ab Istri ostio ad os Ponti pass. DLV. mill. alii fecere. Agrippa adjecit LX.[18][k] Inde ad murum[l] supra dictum centum quinquaginta: ab eo Cherronesus CXXV.[19][m] mill.

Sed a Bosporo, sinus Casthenes.[20][n] Portus Senum: et

Panyssas, Rysas in quibusdam codd.—17 *Thynnias, Almedessos* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *Thynnias Salmydessos* emend. Herm. Barbarus ex Stephano et Strabone.—18 *Agrippa adjecit quadraginta* Gronov. et al. vett.—19 Ita Editio princeps et codd. Reg. Colb. et Paris. ap. Brotier. *CXXVI.* edd. vett. item Gronov. Harduin. Miller. Bipont. et Franz.—20 *Costhenes* Franzius; *Leosthenes* Vet. Dalec. *Gasthenes* Gronov. *Sosthenes* Harduinus in Addend. ad Ed. 1. Mox, *Portus Ceron* Tolet.

NOTÆ

lonia Milesiorum Rhodiorumque colonia.

[e] *Panissa, Rira*] Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Panyssas, Rysas*. Panysum, credo, adhuc intelligit, de quo proxime antea dictum est.

[f] *Tearus*] Τέαρος Herod. lib. IV. n. 90. ubi de eo amne multa.

[g] *Thynias*] Θυνιὰς Græcis, in Astice præfectura, prope Apolloniam et Halmydesson. Scymnus Chius, p. 30. Θυνιὰς Τῆς Ἀστικῆς Θρᾳκης ὑπάρχουσ' ἐσχάτη, Μεθ' ἣν πόλις ἐστὶν σύνορος ἡ Ἀπολλωνία. Et auctor Peripli Ponti Euxini, p. 14. Θυνιὰς εὐλίμενος ἄκρα τῆς Ἀστικῆς Θρᾴκης ὑπάρχουσα· ἀπὸ δὲ Θυνιάδος εἰς Ἀλμυδησσὸν, κ. τ. λ. Describit hujus oræ oppida Ovid. Trist. I. 9. 35.

[h] *Halmydessos*] Ἀλμυδησσὸς plerisque Græcorum: Herodoto lib. IV. n. 90. et Stephano, Σαλμυδησσός.

[i] *Veteranorum*] Subintellige, colonia. Ptolem. lib. III. 13. in mediterraneis Thraciæ civitatibus, Δεουέλτος κολωνία. Caracallæ nummus, apud Patin. p. 301. et Mamææ, p. 342. COL. FL. PAC. DEVLT. 'Colonia Flavia Pacensis Deulton,' non 'Pacifera,' ut Patinus interpretatur. Ad Panysum amnem. In Novella Leonis, Δέβελτος.

[j] *Phinopolis*] Φινόπολις, πόλις πρὸς τῷ Πόντῳ Stephano, et Ptolem. III. 11. in ipso ore Ponti.

[k] *Adjecit LX.*] Ita Mss. at editi *XL.*

[l] *Ad murum*] Μακρὸν τεῖχος.

[m] *CXXV.* [*CXXVI.*] Hoc est, a muro longo procurrit in mare Cherronesus, per CXXVI. millia passuum, quæ Cherronesi longitudo est. In Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. *CXXV.*

[n] *Casthenes*] 'Ita constanter libri omnes, *Casthenes*. Nos olim cum eruditis viris *Lasthenes* suspicabamur satius fore, ut esset pro Λεωσθένης, vel Λεωσθένιος. *Sosthenes* rescribere contra fidem codicum Mss. non audemus: tametsi meminit portus Sosthenii prope Byzantium Nicephorus CP. in historiæ breviario, ad annum DCCXVII. 'Ο δὲ λοιπὸς ἅπας στόλος τῷ

alter, qui Mulierum cognominatur. Promontorium Chrysoceras,[o] in quo oppidum Byzantium liberæ conditionis, antea Lygos[21] [p] dictum. Abest[q] a Dyrrhachio septingentis undecim millibus pass. Tantum patet longitudo terrarum inter Adriaticum mare et Propontidem. Amnes: Bathynias,[r] Pydaras, sive Atyras.[22] Oppida, Selymbria,[s] Perinthus[t] latitudine CC. pedum[23] [u] continenti annexa. Intus Bizya,[24] [v]

Portus Serium Pintian.—21 *Longos* Vet. Dalec.—22 *Pidaras et Atyras, sive Thydas* in eodem.—23 'Ita bene omnes codd. et Editio princeps. Male recentiores editiones, *ducentorum passuum*.' Brotier.—24 *Byzia* Gronov.—25

NOTÆ

Θρᾳκικῷ προσπλεύσας Βοσπόρῳ, τῷ λιμένι τῷ καλουμένῳ Σωσθενείῳ προσορμίζεται, καὶ αὐτοῦ διεχείμαζεν. Ceteræ naves ad Thracium Bosporum advectæ ad Sosthenium portum applicant, et ibidem hyemant. Extat et in Anthologia Græca, IV. 25. Leontii Scholastici Epigramma in imaginem saltatricis stantis in Sosthenio: *Λεοντίου Σχολαστικοῦ εἰς εἰκόνα ὀρχηστρίδος ἱσταμένης ἐν τῷ Σωσθενίῳ· Εἰμὶ μὲν Ἑλλαδίη Βυζαντιὰς, ἐνθάδε δ' ἔστην Ἧχι χοροστασίην εἴαρι δῆμος ἄγει· Ὁππόθι πορθμῷ γαῖα μερίζεται· ἀμφότεραι γὰρ Ἄντυγες ὀρχηθμοὺς ᾔνεσαν ἡμετέρους. Helladie dicor Byzantia: visor ibidem Suevit ubi populus ducere vere choros: Terrarum facit æquor ubi divortia: quippe Laudabat numeros orbis uterque meos.'* Ed. sec.

[o] *Chrysoceras*] Χρυσοῦ κέρατος promontorium, hoc est *aurei cornus*, de quo IX. 20. Plinium Solinus cap. 10. p. 28. et Capella lib. VI. cap. de Thracia p. 212. de more transcribunt: et Missi Theodosii, quorum verba recitabimus in Notis et Emend. num. 64.

[p] *Antea Lygos*] Vide Notas et Emend. num. 64.

[q] *Abest*] Ita Solinus, et Martianus, locis cit.

[r] *Bathynias*] Βαθυνίας pariter et Ἀθύρας, inter Byzantium et Selymbriam, apud Ptolem. III. 11. Ἀθύρας quoque Stephano memoratur.

[s] *Selymbria*] Σηλυμβρία Stephano: a Selye sic appellata: Βρία enim, inquit, Thracibus oppidum sonat: ut Selymbria, vel Σηλυβρία, (sic enim Ptolemæus scribit, loc. cit.) sit quasi Selyos oppidum. De vi vocis Βρία eadem tradidere Strab. lib. VII. p. 319. et Nicol. Damasc. in Excerpt. p. 494.

[t] *Perinthus*] Eadem Heraclea Thraciæ Perinthus cognominata. Sozomenus IV. 7. Hypatianum Heracleæ Perinthi Episcopum vocat. Procop. lib. IV. de Ædif. Justin. vicinam Byzantio Heracleam Perinthum, Ἡράκλειαν Πέρινθον, olim Provinciæ Europæ metropolin ait fuisse: tunc vero locum post Constantinopolim proximum obtinere. Hodie *Pantiro*.

[u] *CC. pedum* [*passuum*] Mss. omnes, *CC. pedum*.

[v] *Intus Bizya*] In Astice regione sive præfectura, arx regum Astarum. Stephanus: Βιζύη, πόλις Θρᾴκης, τὸ τῶν Ἀστῶν βασίλειον. Hæc a Plinio Solinus exscripsit, cap. 10. p. 28.

arx regum Thraciæ, a Terei[w] nefasto crimine invisa hirundinibus. Regio Cænica,[x] colonia Flaviopolis,[y] ubi antea Zela oppidum[25] vocabatur. Et a Bizya quinquaginta millia passuum Apros colonia,[z] quæ a Philippis abest centum octoginta octo mill. pass. At in ora amnis Erginus:[26 a] oppidum fuit Ganos:[b] deseritur et Lysimachia jam in Cherroneso.

Alius namque[c] ibi Isthmos angustia simili est,[27] eodem nomine, et pari latitudine. Illustrant duæ urbes utrimque littora, quæ haud dissimili modo[d] tenuere, Pactye[28 e] a Pro-

Voc. *oppidum* deest in cod. Dalec.—26 *Eginus* margo edd. Dalec. et Gronov. Mox, Vet. Dalec. *oppidum Ganos. Fuisse fertur et Lysimachia in*, &c.—27 Chiffl. *similis est.*—28 *Pactiæ* Gronov. Mox, Vet. Dalec. *sinu. Hæ ex*, &c.—

NOTÆ

[w] *A Terei*] Nota fabula, de qua consulendus Ovid. Metam. VI. 647. maxime vero Hyginus, fab. 45. 'Philomela.' Vide Notas et Emend. num. 65. Neque nullo habenda in pretio, quæ de hac re tota habet Aldrouandus Ornithol. XVII. 6. p. 684. ubi hunc locum aversari hirundines putat, ob eam potius causam, quod Boreæ magis violentiæ pateat: cujus venti flatum perhorrescere id avium genus constat.

[x] *Cænica*] Ubi Cæni incolæ appellati, vel Cænici, de quibus dictum est initio hujus capitis.

[y] *Flaviopolis*] Colonia quoque dicitur, loc. cit. Et in Thes. Goltzii, pag. 239. Nummus Titi Imp. COL. FLAVIOPOLIS.

[z] *Apros colonia*] Ptolemæo, inter urbes Thraciæ mediterraneas, Ἄπρος κολώνια. Et Stephano, Ἄπρος, et in Notitia Eccles. p. 21.

[a] *Erginus*] Meminit hujus amnis Mela II. 2.

[b] *Fuit Ganos*] Hoc est, defecit jam Ganos: deficit vero et Lysimachia, quæ in Cherroneso est: hujus enim, ut nondum dirutæ ac deletæ meminit Plinio recentior Ptolemæus III. 11. Λυσιμαχία. Instauratam denuo ex Notitia Antiqua colligimus: nam in Provincia Thraciæ Europæ, pag. 21. Γάνος censetur. Γᾶνος vero (sic enim habent Mss. non *Gonos*:) Scylaci memoratur inter Thraciæ oppida, pag. 27. Γάνος juxta Bisanthen apud Xenoph. de Exped. Cyri, lib. VII. p. 411.

[c] *Alius namque*] Hinc Cherronesi descriptionem auspicatur. Alterum ait esse in Cherronesi angustiis Isthmon Corinthiaco similem et nomine, Isthmos enim appellatur: et latitudine pari, intervallo nempe quinque millium passuum, ut dictum est cap. 5. Transcribit hæc Solinus iisdem fere verbis, cap. 10. p. 28.

[d] *Haud dissimili modo*] Ut Corinthiacarum angustiarum termini sunt Lecheæ hinc, illinc Cenchreæ, sic Propontidi Pactye, Melani sinui Cardia insidet, Isthmique latera duo obsident.

[e] *Pactye*] Πακτύη Pausan. lib. I. p. 19. ceterisque Geographis. Καρδία

pontide, Cardia a Melane sinu, hæc ex facie loci [f] nomine accepto: utræque [g] comprehensæ postea Lysimachia quinque mill. pass. a Longis muris. Cherronesos a Propontide habuit Tiristasin,[h] Crithotem:[i] Cissam[j] flumini Ægos [29] appositam: nunc habet a colonia Apro XXII. mill.[k] passuum, Resiston ex adverso coloniæ Parianæ.[l] Et Hellespontus,[m] septem (ut diximus)[n] stadiis Europam ab Asia dividens, quatuor inter se [30] contrarias urbes habet, in Europa Calli-

29 *Cissam et flumini Ægo* Vet. Dalec. Mox, alius codex ap. Dalec. *nunc a colonia*, omisso *habet*. Deinde, pro *XXII.* quod omnes codd. exhibent, *XXXII.* legitur in edd. vett. et Gronov.—30 Ita codd. Harduini, Chiffl. et Dalec. item edd. Harduin. 1. 2. *quatuor illic inter se* edd. vett. cum Bipont. et Franz.

NOTÆ

quoque eidem, p. 17. De utraque Strab. lib. VII. p. 331.

[f] *Ex facie loci*] Quod in cordis faciem sita sit, inquit Solinus, loc. cit. dicta Cardia est. Alias hujus appellationis causas Stephanus affert, verbo Καρδία.

[g] *Utræque*] Cum eversa deletaque Cardia, pro ea Lysimachiam, de qua jam dictum est, condidit Lysimachus, ut Pausanias refert, lib. I. p. 17. Pactyen similiter exhaustam vicinitate Lysimachiæ Plinius quoque nunc auctor est. Λυσιμαχία fuit in Cherroneso, a Longo Muro, quinque millibus passuum, quanta ipsius Isthmi longitudo est, dissita.

[h] *Tiristasin*] Τειρίστασις Scylaci, p. 27.

[i] *Crithoten*] Κριθωτὴ Scymno Chio, p. 29. urbs Cherronesi Hellanico, apud Harpocrat. p. 178. Scylaci loc. cit. Κρηθωτή.

[j] *Cissam*] Crissam, vel Cressam potius, juxta aliud oppidum, cui Ægos fluminis nomen fuit, positam: quo de oppido egimus pluribus, II. 59. Scylax, in Periplo, p. 27. hæc oppida sic enumerat: ἐντὸς δὲ Αἰγὸς ποταμὸς, Κρῆσσα, Κριθώτη, Πακτύη. Quæ omnia Plinius interiisse significat.—'Nummus est perrarus ex ære mediocri, in cimelio P. Chamillart, cujus nummi pars antica Cereris caput exhibet, canistro frugibus pleno onustum: in altera superficie scriptum est, literis ætatem Alexandri M. referentibus ΑΙΓΟΠΟ. hoc est, Αἰγοποταμιτῶν: cum effigie capræ, quæ Græce est αἴξ, αἰγὸς, unde urbi nomen.' *Ed. sec.*

[k] *XXII. mill.*] Ita Mss. forte pro *XXV.* Nam ab Apro Resiston distare XXVI. mill. pass. auctor est Antoninus, quem unum ex omnibus scriptoribus invenio hujus oppidi fecisse mentionem, in itinere ab Apollonia per Macedoniam usque Constantinopolim. Nam quod Rhædestou Ptolemæi existimat Pintianus locum hic habere oportere, errat sane graviter, cum Rhædestos extra Cherronesum sit, ac pro ipsa Bisanthe habeatur; Resistos in meditullio regionis sit posita.

[l] *Parianæ*] De qua v. 40.

[m] *Et Hellespontus*] Solin. cap. 10. pag. 28. Hodie, *le Détroit de Gallipoli.*

[n] *Ut diximus*] Lib. II. cap. 92. Stadia septem sunt passus DCCCLXXV. Consentit Strabo, lib. II.

polin[o] et Seston, et in Asia Lampsacum et Abydon. Dein promontorium Cherronesi Mastusia[p] adversum Sigeo: cujus in fronte obliqua Cynossema,[q] ita appellatur Hecubæ tumulus, statio Achæorum. Turris et delubrum Protesilai.[r] Et in extrema Cherronesi fronte, quæ vocatur Æolium,[s] oppidum Elæus.[t] Dein petenti Melanem sinum portus Cœlos,[u] et Panhormus,[v] et supra dicta Cardia. Tertius Europæ sinus ad hunc modum clauditur. Montes extra prædictos[w] Thraciæ Edonus,[x] Gigemoros, Meritus, Melamphyllos.[31] Flumina in Hebrum cadentia, Bargus, Suemus.[y] Macedoniæ, Thraciæ, Hellesponti longitudo est[32] supra dicta.[z] Quidam septingentorum viginti millium faciunt. Latitudo CCLXXXIV.[33] [a] millium est.

—31 Ita Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Melamphyllon* edd. vett. et Gronov.—32 Ita Chiffl. cum edd. Harduin. Miller. Bipont. et Franz. τὸ *est* non habetur in edd. ante Harduin.—33 Gronov. et edd.

NOTÆ

[o] *Callipolin*] Hodieque *Callipoli*, freto nomen dedit. Σηστὸς Straboni præcipua urbium dicitur, quæ sunt in Cherroneso, Abydo opposita, quæ in Asiæ littore est, lib. XIII. pag. 591.

[p] *Mastusia*] Μαστουσία ἄκρα, Ptolem. III. 12. Hic rursum Solinus cap. 10. pag. 28. et Capella lib. VI. cap. de Thracia, p. 212. Plinium de more transcribunt.

[q] *Cynossema*] Κυνὸς σῆμα. Mela II. 2. 'Est Cynossema, tumulus Hecubæ, sive ex figura canis, in quam conversa traditur, sive ex fortuna in quam deciderat, humili nomine accepto.' Pollux V. 5. non Hecubæ, sed insignis cujuspiam canis sepulcrum eo nomine indigitari ait. Vide Ovid. Met. XIII. 569.

[r] *Protesilai*] Mela, loc. cit. 'Sunt Protesilai ossa consecrata delubro.'

[s] *Æolium*] Stephanus, ex Theopompo: Αἰόλιον, τῆς Θρᾴκης Χεῤῥονήσου πόλις, *Thracicæ Cherronesi oppidum*.

[t] *Elæus*] Ἐλαιοῦς apud Ptolem. III. 12. et Harpocr. pag. 98. Straboni, lib. VII. pag. 331. Ἐλεοῦς, et Scylaci, pag. 27. Elæunta in Cherroneso agnoscit etiam Livius lib. XXXI. pag. 372.

[u] *Cœlos*] Κοῖλος λιμήν. Mela II. 2. 'Est et portus Cœlos, Atheniensibus et Lacedæmoniis navali acie decernentibus, Laconicæ classis signatus excidio.'

[v] *Panhormus*] Portum hæc vox sonat omnibus navibus excipiendis aptum: πάνορμος.

[w] *Extra prædictos*] Hoc est, præter Hæmum, Rhodopen, Pangæum.

[x] *Edonus*] Pars Hæmi, Edonis Thraciæ populis vicina.

[y] *Suemus*] Colb. 1. *Syrmus*. Colb. 2. *Sermus*.

[z] *Supra dicta*] Hoc ipso cap. ubi Byzantium dixit abesse a Dyrrhachio, septingentis undecim millibus pas-

Ægæo mari nomen dedit scopulus inter Tenum et Chium [34] [b] verius, quam insula, Æx nomine [c] a specie capræ, quæ ita Græcis appellatur, repente e medio [35] mari exsiliens. Cernunt eum a dextra parte Andrum navigantes ab Achaia, dirum ac pestiferum. Ægæi pars Myrtoo datur :[d] appellatur [36] ab insula parva, quæ cernitur Macedoniam a Geræsto [e] petentibus, haud procul Eubœæ Carysto. Romani omnia hæc maria duobus nominibus appellant: Macedonicum, quacumque [37] Macedoniam aut Thraciam attingit: Graciense, qua Græciam alluit. Nam Græci et Ionium dividunt in Siculum, ac Creticum, ab insulis. Item Icarium, quod est inter Samum et Myconum.[38] Cetera nomina sinus dedere, quos diximus.[f] Et maria quidem gentesque in tertio Europæ sinu ad hunc modum se habent.

vett. *CCCLXXXIII.*—34 Ita Tolet. Salmant. omnes codd. Harduini et Dalec. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *inter Tenedum et Chium* Gronov. et edd. vett.—35 Edd. vett. et Gronov. *in medio;* codd. Chiffl. Harduini et Salmasii, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *e medio.*—36 *Myrtoum appellatur* Vet. Dalec. Mox, *Geresto* Gronov. Paulo post, in eadem ed. *Charysto.*—37 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *quodcumque* edd. vett. ante Harduinum.—38 Vet. Dalec. *Myconem.*

NOTÆ

snum. Missi Theodosii: 'Macedonia, Thracia, Hellespontus, et pars sinistrior Ponti. Hæc finiuntur ab oriente, mari Pontico: ab occidente, desertis Dardaniæ: (Candaviæ, credo, voluere dicere, de quibus actum est III. 26.) a septemtrione, flumine Istro. Patent in longitudinem, M. passuum DCCXX. in latitudinem CCCLXXXI. juxta Plinium Secundum in eodem.'

[a] *CCLXXXIV.*] Ita Mss. omnes: editi, *CCCLXXXIII.* Nisi Theod. *CCCLXXXI.*

[b] *Inter Tenum et Chium*] Vide Notas et Emend. num. 66.

[c] *Æx nomine*] Αἴξ, quæ vox *capram* sonat. Plinio astipulatur Apollonii Scholiastes, ad Argon. I. 831. Τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ἐκλήθη ἀπὸ νήσου Αἰγῶν καλουμένης. Aliter Festus: 'Ægæum mare appellatur, quod crebræ in eo sint insulæ, ut procul aspicientibus species Caprarum videantur: sive, quod in eo Ægæa Amazonum regina perierit: sive quod in eo Ægeus pater Thesei se præcipitaverit.' Suidas ab Ægeo Thesei patre appellationis caussam petit. Vide Eustath. in Iliad. B. 41.

[d] *Myrtoo datur*] Hoc est, Ægæi pars quædam est Myrtoum mare.

[e] *Geræsto*] Eubœæ sunt hæc oppida, de quibus cap. 21.

[f] *Quos diximus*] Ut Corinthiacus, Saronicus, Laconicus, ceterique.

XIX. (XII.) Insulæ autem ex adverso Thesprotiæ, Corcyra[1][a] a Buthroto duodecim millia passuum: eadem ab Acrocerauniis quinquaginta mill. cum urbe ejusdem nominis Corcyra, liberæ civitatis,[b] et oppido Cassiope,[c] temploque Cassii Jovis, passuum nonaginta septem millia in longitudinem patens: Homero[d] dicta Scheria et Phæacia, Callimacho etiam Drepane. Circa eam aliquot, sed ad Italiam vergens Thoronos:[e] ad Leucadiam Paxœ[2] duæ[f] quinque M. discretæ a Corcyra. Nec procul ab iis ante Corcyram Ericusa,[g] Marathe,[3] Elaphusa, Malthace, Tra-

CAP. XIX. 1 *Thesprotiæ, a Buthroto* ex codd. emend. Harduinus, eumque secuti Miller. Bipont. et Franz. *T. Corcyra a Buthroto* Ed. pr. Venett. aliæque edd. ante Harduin. idque revocavit Brotier. Paulo post, *liberæ conditionis* Cujac. Obss. X. 35. ut et postea. Mox, pro *Cassiope*, Strabo et Steph. *Cassope*. Deinde *Cassiopæi Jovis* margo edd. Dalec. et Gronov.—2 *Paxæ* edd. vett. *Paxoæ* Vet. Dalec.—3 *Marate* Gronov. et edd. vett.—4 *Pytionia* in iisdem.

NOTÆ

[a] *Corcyra*] *Corfu*, ab arce quæ Κορυφὼ apud Nicetam, lib. III. ἀπὸ τῆς κορυφῆς, est enim in loco perquam edito.

[b] *Liberæ civitatis*] Ita libri omnes: hoc est, cujus cives liberæ conditionis sunt. Refert Strabo lib. VII. p. 329. venisse in parœmiam sane perridiculam Corcyræorum libertatem: ὑπὸ Ῥωμαίων ἐλευθερωθεῖσα, inquit, οὐκ ἐπῃνέθη· ἀλλ' ἐπὶ λοιδορίᾳ, παροιμίαν ἔλαβεν· Ἐλευθέρα Κόρκυρα, χέζ' ὅπου θέλεις.

[c] *Cassiope*] Gellio XIX. 1. p. 1051. 'Cassopeia.' Hodie *S. Maria di Cassope*. A Jove Cassio nomen ille portus accepit, Κασσίου ὄπη, seu *Cassii Jovis foramen*. Meminit ejus fani Sueton. in Nerone, cap. 22. In Nummis quos refert Andreas Marmora Hist. Corcyr. lib. I. ex una parte ΚΟΡΚΥΡΑΙΩΝ, ex aversa, ΖΕΥϹ ΚΑϹΙΟϹ.—'Nummi sunt il ficti, vel adulterini.' *Ed. sec.*

[d] *Homero*] Odyss. E. 34. Σχερίην ἐρίβωλον ἵκοιτο Φαιήκων ἐς γαῖαν. Ubi Didymus Scholiastes: Σχερία ἐκαλεῖτο ἡ νῆσος τῶν Φαιάκων, τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἐκλήθη Κέρκυρα· τὸ δὲ ἀρχαιότατον ἐκαλεῖτο Δρεπάνη. Scheriam et Drepanen Stephanus quoque appellat. Cur Drepane sit vocata, varias causas affert Scholiastes Apollon. ad Argon. IV. 983. ex Aristotele et Timæo petitas.

[e] *Thoronos*] Hodie, *Isola Melere*. Vide Notas et Emend. num. 67.

[f] *Paxæ duæ*] Πάξοι Dioni lib. L. p. 546. Παξοὶ Polybio lib. II. p. 136. Hodie *Paxo* et *Antipaxo*. Leucadia est *Leucada*, ut diximus cap. 2.

[g] *Ericusa*] Nomine proprio nunc eæ carent. Ἐρικοῦσα νῆσος nota etiam Ptolemæo III. 14. Μαράθη, Ἐλαφοῦσα, Μαλθάκη, Τραχεῖα Πιτυωνία, vel Πυθωνία, Ταραχία, ceteris scriptoribus incognitæ. Πτυχία Stephano memoratur, prope Corcyram, παρὰ τῇ Κερκύρᾳ. Pro Μαράθη rectius forte Μαράθουσα, a fœniculis, ut ab erice 'Ericusa.' Et pro *Tarachie* forsan Ταριχίαι vel Ταρίχειαι, a cetariis, et ab iis

chie, Pythionia,[4] Ptychia, Tarachie. Et a Phalacro[h] Corcyræ promontorio scopulus, in quem mutatam Ulyssis navem a simili specie fabula est. Ante Leucimnam,[i] Sybota.[5] Inter Leucadiam autem et Achaiam permultæ, quarum Teleboides eædemque[j] Taphiæ, ab incolis ante Leucadiam appellantur, Taphias,[k] Oxiæ, Prinoëssa, et ante Ætoliam[6] Echinades,[l] Ægialia,[m] Cotonis, Thyatira, Geoaris, Dionysia, Cyrnus, Chalcis, Pinara, Mystus.

Ante eas in alto Cephalenia,[n] Zacynthus, utraque libera:

Mox, *Tarachia. Et a Phalario, &c.* Chiffl.—5 *Ante Leucadiam Sybota* edd. vett. et Gronov.—6 *Taphiæ ab incolis appellantur. Ante Leucadiam Thaphias* (*Taphiosis* cod. Dalec.) *Sifarna Oxiæ, Prinoëssa: et ante Ætoliam, &c.* Pintian. *eædemque Taphiæ .... Prinoëssa: et ante, &c.* edd. vett. et Gronov. *eædemque T..... Zapiotis, Arnoxiæ Prinoëssa: et ante, &c.* Chiffl. Mox, *Nystrus* pro

NOTÆ

qui illic condirentur piscibus.

[h] *Phalacro*] Ptolem. III. 14. et ex Artemidoro Stephanus, Φάλακρον, ἀκρωτήριον Κερκύρας.

[i] *Ante Leucimnam*] Λεύκιμνα ἄκρα Corcyræ promontorium orientale est, Ptolemæo loc. cit. Hodie *Cabo Bianco*. Contra id promontorium Σύβοτα νῆσος Straboni lib. VII. p. 324. et Stephano. Vide Notas et Emend. num. 68.

[j] *Teleboides eædemque*] Quare totus ille numerus insularum, qui sequitur, Echinadibus etiam comprehensis, Teleboum ditio appellata, contributaque Acarnaniæ est, quæ in continente ex adverso objacet. Stephanus: Τηλεβοΐς, μοῖρα τῆς Ἀκαρνανίας, ἣ πρότερον Ταφίων ἐκαλεῖτο. Scholiast. Apoll. ad Argon. I. 750. Τηλεβόαι, οἱ Τάφιοι. Tzetzes in Lycophr. vs. 134. Τηλεβόαι καὶ Τάφιοι, οἱ ἐν ταῖς Ἐχινάσι νήσοις. Teleboæ appellati, inquit Eustath. in Odyss. A. quod boves furto sublatos procul abigerent: διότι ληϊζόμενοι τῆλε τὰς βόας ἀπῆγον.

[k] *Taphias*] E Teleboidibus, Taphiisve insulis, hæ tres ante Leucadiam jacent: ceteræ ante Ætoliam, etsi Teleboidibus pariter accensendæ, communiore vocabulo Echinades appellantur. Ταφιὰς a Cephalenia distat omnino stadiis XXX. auctore Stephano. Τάφος est Scholiastæ Apoll. loc. cit. aliisque. Ταφιοῦς Straboni lib. X. p. 456. Sequuntur Ὀξεῖαι et Πρινόεσσα. Ὀξειῶν, hoc est, acutarum, meminit Stephanus, verbo Ἀρτέμιτα. Eædem Θοαὶ appellatæ ab Homero Strabone teste, lib. X. pag. 458.

[l] *Echinades*] Desertæ insulæ, quarum pleræque annexæ jam continenti, aggerente limum Acheloo amne, ut ait Strab. lib. X. p. 458. et Thucyd. lib. II. p. 179. Ceteræ fere sine nomine, præter quinque, quibus est commune vocabulum, *Curzolari*. Ἐχινάδες ἔρημοι νῆσοι, Scylaci, p. 13. Nobis, *les Curzolaires*.

[m] *Ægialia, &c.*] Vide Notas et Emend. num. 69.

[n] *Cephalenia*] *Cefalogna*: Zacynthus, *Zante*.

Ithaca,[o] Dulichium,[p] Same, Crocylea.[q] A Paxo Cephalenia, quondam Melæna dicta, undecim millibus pass. abest, circuitu patet XCIII.[r] Same diruta a Romanis,[7] adhuc tamen oppida tria[s] habet. Inter hanc et Achaiam, cum oppido magnifica[t] et fertilitate præcipua, Zacynthus, aliquando appellata Hyrie,[u] Cephaleniæ a meridiana parte XXV.

Mystus cod. Dalec.—7 'Sic legendum: *Ante eas in alto Cephalenia, quæ et ab oppido dicta: Zachynthus, utraque libera Ithaca, Dulichium; Crocylea, Paxos, Corcyra quondam Melæna dicta. In Cephalenia Same diruta a Romanis.*' Dalec. *utræque liberæ* edd. ante Harduin. '*Circuitu patet XCIII.*] Ita Ms. Reg. 1. In Ms. Laet, *XCI.* In editione principe, *LXXXIV.* Pessime Mss. Reg. 2. 5. et recentiores editiones, *XLIV.* Errat quoque Strabo lib. X. pag. 456. cum ait ambitum Cephaleniæ esse stadiorum prope CCC. id est XXXVII. M. D. pass. Majorem numerum sum secutus, qui veritati propior est. Incolæ asseverant hanc insulam circuitu patere CLX. mill. Cl. Galland, *Voyage Ms. du Levant.* Attendendum semper brevius esse recentiorum Græcorum milliarium, quam fuit Romanorum.' *Brotier.* *Crocylea, Paxos, Cephelenia, &c.* edd. ante Har-

NOTÆ

[o] *Ithaca*] Ulysse alumno inclyta. Nunc *Thiachi*: Nautis, *Cefalogna piccola.*

[p] *Dulichium, Same*] Virgilium sequitur scribentem, 'Dulichium, Sameque, et Neritos ardua Saxis.' Et Pomponium Melam II. 7. p. 44. cui Dulichium, Cephalenia, Neritos, Same, diversæ sunt insulæ. Præivit illis Homerus, qui Σάμον insulam vocat Iliad. B. 141. quam ipsam esse Cephaleniam a quibusdam existimatum Eustathius ibidem refert, p. 407. Errare Hesychius videtur, qui Δουλίχιον πόλιν Κεφαλληνίας vocet.

[q] *Crocylea*] Τὰ Κροκύλεια plurium numero, apud Homer. Iliad. B. 632. Οἵ ῥ' Ἰθάκην εἶχον, καὶ Νήριτον εἰνοσίφυλλον, Καὶ Κροκύλει' ἐνέμοντο, καὶ Αἰγίλιπα τρηχεῖαν. Ut Ithacam, sic etiam Crocylea apud Homerum insulæ nomen esse visum est Plinio: Stephano quoque, ex Thucydide, quem intellexisse non videtur: est enim Crocylion Thucydidi Ætoliæ oppidum, non insula. Contra vero Straboni lib. VIII. p. 376. Crocylia Homeri oppidum esse Acarnaniæ continentis existimatum est. Heracleon vero apud Stephan. verbo Κροκύλειον, quadrifariam divisa Ithaca, tertiam ejus partem *Crocylion* appellavit. Vide Notas et Emend. num. 70.

[r] *Patet XCIII.* [*XLIV.*] R. 1. *XLIII.* Straboni lib. X. p. 456. Cephaleniæ ambitus est stadiorum prope CCC. hoc est, *XXXVII. M. D. pass.*

[s] *Oppida tria*] Cum olim haberet quaterna: unde Τετράπολις Eustathio, p. 307. et Straboni, p. 455. appellata est. Horum quatuor oppidorum cives a Livio nominantur Nesiotæ, Cranonii, Pallenses, Samæi, lib. XXXVIII. p. 477. atque ita fere a Thucyd. lib. II. p. 119. Direpta Same a Romanis, M. Fulvio Cos. Imperatore, Samæos omnes sub corona venisse, idem est auctor, p. 478. Contigit hæc clades anno U. C. DLXV.

[t] *Cum oppido magnifica*] Libentius agnoverim *cum oppido magnifico*, vel *oppido magnifica.*

[u] *Appellata Hyrie*] Vide Notas et

millia[8] [v] abest. Mons Elatus [w] ibi nobilis. Ipsa circuitu colligit XXXV. millia.[9] Ab ea Ithaca XV. millia [10] distat, in qua mons Neritus.[x] Tota vero circuitu patet XXV. mill.[y] pass. Ab ea Araxum [z] Peloponnesi promontorium XII. millia pass. Ante hanc [a] in alto Asteris, Prote: ante Zacynthum XXXV. mill. pass. in Eurum ventum Strophades [b] duæ, ab aliis Plotæ dictæ. Ante Cephaleniam Letoia.[c] Ante Pylum tres Sphagiæ:[d] et totidem ante Messenen Œnussæ.[11] [e]

In Asinæo sinu, tres Thyrides:[f] in Laconico, Teganusa,[g]

duin.—8 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. cum antea legeretur *XXII. millia*.—9 Ita Regg. Brot. 1. 2. cod. Dalec. et Editio princeps. Vulgatæ edd. ante Brotier exhibent *XXXVI. millia*.—10 Ita codd. Harduini, Chiffl. et Dalec. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XII. millia* edd. vett.—11 Vet. Dalec. *totidem in la-*

NOTÆ

Emend. num. 71.

[v] *XXV. millia*] Strabo lib. X. p. 458. stadiis LX. tantum insulæ ambitum circumscribit, quæ sunt *VII. M. D. pass.* Sed manifesto errore.

[w] *Mons Elatus*] Ab abietibus inditum monti nomen: cui monti nunc arx præcipua cum oppido insidet.

[x] *Mons Neritus*] Homer. Iliad. B. 632. proxime a nobis citato: quem ad locum Eustathius, p. 307. Νήριτον, inquit, ὄρος ἐστὶν ἐπιφανὲς ἐν Ἰθάκῃ.

[y] *Patet XXV. mill.*] Dissidet rursum a Strabone, qui Ithacæ ambitum stadia colligere LXXX. ait, hoc est, *X. mill. pass.*

[z] *Araxum*] De quo cap. 6.

[a] *Ante hanc*] Ante Ithacam. Ἀστερὶς Homero nota, Odyss. Δ. 484. Stephano, Πρωτὴ, insula prope Sphagiam et Pylum. Prote nunc *Prodeno* dicitur.

[b] *Strophades*] Hodie *Strofadi* et *Strivali*. Olim Στροφάδες, quasi esse circumagi aliquando, ac circumverti visæ fuerint: et Πλωταὶ, ut Mela ait II. 7. sive fluctuantes. Στροφάδες νῆσοι πρὸς τῇ Ζακύνθῳ, Steph. Antoninus in Itiner. Marit. et Strophadas eas et Plotas vocat.

[c] *Letoia*] Ptolemæo III. 14. Λητῶα νῆσος.

[d] *Sphagiæ*] Quarum maxima Σφαγία et Σφακτηρία dicta, Pausaniæ lib. III. p. 167. et Straboni lib. VIII. pag. 359. προσκειμένη πλησίον τοῦ Πύλου. Hodie *Sapienza*: reliquæ scopulis, quam insulis propiores.

[e] *Œnussæ*] Οἰνοῦσαι Pausaniæ lib. IV. p. 282. Harum maximæ *Caprera* nomen est: ceteræ, scopuli. A vini fertilitate vetus petita appellatio est.

[f] *Thyrides*] Θυρίδες Strab. lib. VIII. p. 360. in Asinæo pariter sinu. Nunc *Venetico* communi nomenclatione eæ appellantur, a promontorio Acrita, quod in continenti objacet, *Capo Venetico*. De Asinæo sinu diximus c. 7.

[g] *Teganusa*] Θηγανοῦσα Pausaniæ, loc. cit. Nunc *Isola di Cervi*. Κύθων haud procul Cytheris Stephano: nunc sine nomine. Κύθηρα denique omnium maxima, ante Tænarum promontorium, Straboni lib. VIII. p. 363.

Cothon, Cythera [12] cum oppido, antea Porphyris appellata. Hæc sita est [h] a Maleæ promontorio V. millia [13] pass. ancipiti propter angustias ibi navium ambitu. In Argolico, Pityusa,[i] Irine, Ephyre : contra Hermionium agrum Tiparenus,[j] Aperopia,[14] Colonis, Aristera : contra Trœzenium Calauria,[k] quingentos passus distans :[l] Plateis,[m] Belbina, Lasia, Baucidias. Contra Epidaurum, Cecryphalos,[n] Pityonesos [15] [o] VI. millibus passuum a continente. Ab hac Ægina [p] liberæ conditionis XVI. millia pass. cujus XIX. mill. pass.[16] præternavigatio est. Eadem autem a Piræeo Athe-

tere Septentrionali: dextera in Messenen Œnussa.—12 *Cynthera* Gronov.—13 Ita edd. vett. et Gronov. *V. millibus* Harduin. Miller. Bipont. et Franz.—14 *Eperopia* Chiffl. *Epiropia* edd. vett. et Gronov. Mox, *quinquaginta millia pass. distans a Platæis* Vet. Dalec. *distans Plateis* Gronov. Deinde, pro *Belbina* Chiffl. *Bellina.*—15 *Sitionnesos* Vet. Dalec.—16 Ita Regg. Brot. 1. 2. et Editio princeps. *XVII. millibus pass. cujus XX. mill. pass.* edd. vett. item Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XVII. millibus pass. cujus*

NOTÆ

nunc *Cérigo.* Olim etiam Πορφυρὶς Solino cap. 11. p. 29. et Πορφύρευσσα dicta Eustathio in Dionys. vs. 500. p. 71. a copia quæ ibi est, præstantiaque purpurarum.

[h] *Hæc sita est*] Solinus cap. 11. p. 29.

[i] *Pityusa*] Hoc est, pinaria, πιτυοῦσα, a pinuum copia. Ἰρίνη deinde sit, an Εἰρήνη, quo nomine et ipsam Calauriam, quæ haud procul hinc abest, invenio nominatam apud Plutarch. in Quæst. Græc. pag. 295. obscurum est. Ἐφύρη Stephano inter insulas haud procul Melo memoratur. Tres illæ mihi esse videntur, quas hodie nautæ appellant, *Falionera*, *Caravi*, *Bella pola.*

[j] *Tiparenus*] De Tipareno, et Colonide, ceteri silent. Ἀπεροπία et Ἀριστερὰς Pausaniæ memorantur lib. II. p. 150. Hæc etiamnum *Aristeri* nomen habet.

[k] *Calauria*] Καλαύρεια Stephano, nunc *Sidra.* Alii tamen *Pores* vocant. Mela II. 7. 'Calauria inter ignobiles, alias leto Demosthenis nobilis.'

[l] *Quingentos passus distans*] Ab agro Trœzenio. Vide Notas et Emend. num. 72.

[m] *Plateis*] Ex his sola Belbina Scylaci nota, pag. 19. Κατὰ δὲ τὸ Σκύλλαιον ἀκρωτήριον τῆς Τροιζηνίας ἐστὶ νῆσος Βέλβινα, καὶ πόλις, contra Scyllæum Trœzenii agri promontorium. Straboni quoque lib. VIII. pag. 375. et Stephano.

[n] *Cecryphalos*] Κεκρυφαλία Aristidi, apud Photium in Bibl. cod. 246. pag. 1221. prope Æginam : hodie *Schilla.* Diodoro quoque Bibl. lib. XI. p. 59. et Thucyd. lib. I. p. 70.

[o] *Pityonesos*] Πιτυόνησος, insula pinaria. In Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. *Scinthionesos.* Hodie, ut ex situ liquet, *Damala.*

[p] *Ægina*] Αἴγινα, hodieque *Egina*, non *Engia*, ut vulgus Geographorum existimat. Ab ea sinui Saronico nomen. Pauli Medici Æginetæ patria.

niensium portu XXX. mill. pass.[17] abest, ante Œnone [q] vocitata. Spiræo [r] promontorio objacent Eleusa, Adendros,[18] Craugiæ duæ, Cæciæ duæ, Selachusa, Cenchreis, Aspis. Sunt et in Megarico sinu Methurides [s] quatuor. Ægila [19] [t] autem XV. mill. pass. a Cythera, eademque a Cretæ Phalasarna oppido XXV. mill. pass.

XX. Ipsa Creta altero latere ad austrum, altero ad septemtrionem versa, inter ortum occasumque porrigitur, centum urbium [a] clara fama. Dosiades eam [b] a Crete nym-

XIX. mill. pass. Chiffl.—17 Ita Reg. Brot. 1. et Editio princeps. *XX. mill. pass.* codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XII. mill. pass.* edd. vett. et Gronov. Mox, *Œnopia vocitata* Vet. Dalec. et Pintian.—18 Ita Reg. Brot. 1. '*Adendros* dicta videtur, quod esset sine arboribus. Nunc *Pentenesia*.' Brotier. *Dendros* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. Mox, *Acaciæ duæ* Chiffl. *Methuriades quatuor* St. ap. Dalec. *Ethurides quatuor* alius codex ap. eund.—19 *Ægialia* et pro V. l. *Ægila* Vet. Dalec. *Ægialum* Chiffl. *Æglia* Gronov. et edd. vett.

NOTÆ

Hanc Agathemerus Geogr. I. 5. porrectam ait esse stadiis CLX. hoc est, *XX. mill. pass.* ut recte Plinius.

[q] *Œnone*] Οἰνώνη Stephano, Scymno Chio, p. 23. Eustathio in Dionys. vs. 512. p. 78. Tzetzæ in Lycophr. vs. 175. p. 36. Apollodoro lib. III. de Diis, p. 229. et ante eos Herod. lib. VIII. pag. 477. n. 46.

[r] *Spiræo*] De quo cap. 9. Ex his insulis Ἐλεοῦσα Straboni memoratur lib. IX. p. 398. Ἀσπὶς Stephano. De ceteris auctores desidero. Scopulos modo ignobiles in hoc tractu maris Tabulæ Nauticæ, et qui ea maria nuper lustrarunt, nobis repræsentant. Vide Notas et Emend. num. 73.

[s] *Methurides*] Quarum, ut quidem videtur, maxima Μεθουρία Stephano appellata est, inter Æginam et Atticam, juxta Trœzenem: νῆσος μεταξὺ Αἰγίνης καὶ Ἀττικῆς, πλησίον Τροιζῆνος.

[t] *Ægila*] Quæ Herodoto lib. VI. p. 366. n. 97. Αἰγιλίη, vel Αἰγίλεια, variant enim ibi codices. Hodie *Cerigotto*. Vide Notas et Emend. num. 74.

[a] *Centum urbium*] Virgil. Æneid. III. 106. 'Centum urbes habitant magnas.' Et Horat. III. Od. 27. 'Centum tetigit potentem Oppidis Creten.'—'Belli Trojani temporibus urbes nonaginta duntaxat ibi fuisse prodit Ulysses, Odyss. T. 174. At ætate sua centum fuisse refert Homer. Il. B. 649.' *Ed. sec.*—Nunc vero quæ sint alicujus nominis, vix quatuor omnino extant: *Castro* metropolis, quæ Italis *Candia* dicitur: *Canéa*, *Rétimo*, *Sitia*.

[b] *Dosiades eam*] Hæc Solinus cap. 11. pag. 29. et Martianus lib. VI. pag. 212. iisdem fere verbis a Plinio. Vide Notas et Emendat. num. 75. Hodie *l'Isle de Candie*.

pha: Hesperidis filia, Anaximander: a rege Curetum, Philistides Mallotes: Cartes primum Aëriam[c] dictam: deinde postea Curetin, et Macaron[d] nonnulli temperie cœli appellatam existimavere.[1] Latitudine nusquam quinquaginta millia pass. excedens, et circa mediam sui partem maxime patens, longitudinem[2] implet CCLXX. millium passuum, circuitum DLXXXIX.[3] flectensque se in Creticum pelagus ab ea dictum, qua longissima est ad orientem Sammonium[e] promontorium adversum Rhodo: ad occidentem Criumetopon[f] Cyrenas versus expellit. Oppida ejus insignia, Phalasarne,[g] Etea,[*] Cysamum,[h] Pergamum,[i] Cydon,[j] Minoum,[k] Apteron,[l] Pantomatrium,[m] Amphimalla,

---

CAP. XX. 1 Vet. Dalec. *appellavere.*—2 Ita ex codd. suis et Chiffl. emendavit Harduin. ita etiam edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *longitudine* edd. vett. et Gronov. Mox, *CCLXXXVII. et octavas quatuor* margo edd. Dalec. ex Apollodoro.—3 Ita codd. Harduini cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *circuitu DLXXXIX.* edd. vett. et Gronov. *circuitu mille quingentos LXXXIX.* cod. Dalec. *circuitu DXX.* recentiores ap. eun-

NOTÆ

c *Aëriam*] Ἀερία Stephano: Gellio quoque XIV. 6. p. 777.

d *Macaron*] Hoc est, τῶν Μακάρων, subintellige insulam. Solinus et Martianus, Μακάρων νῆσον, *insulam beatorum.*

e *Sammonium*] In Tabulis Nauticis *Capo Salamon.* In Act. Apost. cap. XXVII. 'Salmone.' Ptolemæo, lib. III. 17. Σαμώνιον ἄκρον.

f *Criumetopon*] Κρίου μέτωπον ἄκρον, Ptolem. loc. cit. seu *Fons Arietis.* Nunc *Capo Crio:* juxta pagus est, *S. Zuan di Capo Crio.*

g *Phalasarne*] Φαλάσαρνα, Scylaci, p. 17. Ptolemæo, et Stephano.

* *Etea*] Ἠτεία. Vide Notas et Emendationes num. 76.

h *Cysamum*] Κίσαμος Ptolemæo, loc. cit. Apteri oppidi navale, Ἀπτέρας ἐπίνειόν ἐστι Κίσαμος, inquit Strab. lib. X. p. 479. In Notitia Eccles. Hieroclis, pag. 25. sedes Episcopalis. Hodie *Chisamo.*

i *Pergamum*] Pergameam Maro appellavit Æneid. III. 133. 'Et tandem antiquis Curetum allabimur oris. Ergo avidus muros optatæ molior urbis, Pergameamque voco.' Scylaci quoque, Περγαμίας, in Κρήτῃ.

j *Cydon*] Straboni loc. cit. Κυδωνία. Italis *Canea:* nobis, *la Canée.*

k *Minoum*] Μινώα, Ptolem. loc. cit. Nunc *Minolo.*

l *Apteron*] Ἄπτερα Stephano, πλησίον τῆς θαλάττης. Nomen, si fabulis fides, ex eo datum oppido, quod Sirenes ibi a Musis victæ, τὰ πτερὰ, hoc est alas, abjecerint. Stephanus, Suidas, et Etymologici auctor.

m *Pantomatrium*] Παντομάτριον Ptolemæo et Stephano. Ἀμφίμαλλα et Ἀμφιμάλλιον Stephano: nunc *la Suda:* hinc Ἀμφιμαλῆς κόλπος, apud Ptolem. III. 17. *Golfo de la Suda.* Ῥιθυμνία Stephano, Ptolemæo Ῥίθυμνα, hodie

Rhithymna, Panhormum, Cytæum, Apollonia,[n] Matium,[o] Heraclea,[p] Miletos,[q] Ampelos,[r] Hierapytna,[s] Lebena,[t] Hierapolis:[u] et in mediterraneo, Gortyna,[4] Phæstum, Gnossus, Polyrrhenium, Myryna, Lycastus,[v] Rhamnus, Lyctus,[w] Dium, Asum,[x] Pyloros,[y] Rhytion, Elatos, Pharæ,[z]

dem.—4 *Cortyna* edd. vett. et Gronov. Mox, *Asium* Vet. Dalec. et codex ejusdem; *Phileros* Vet. Dalec. *Elatos* codd. Harduin. et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Clatos* edd. vett. et Gronov. Deinde Vet. Dalec. *Alos* pro *Lasos*. Chiffl. *Gylysos* pro *Cylissos*; edd. vett. et

NOTÆ

Rétimo. Πάνορμος Ptolemæo, nunc etiam *Panormo*, in territorio, ut loquuntur, Sitiæ. Nam Κύταιον, ut Stephanus habet, vel Κυταῖον, ut Ptolemæus, *Sitia* nunc dicitur: circumjectus ager, *il territorio di Sitia*. In Leonis Novella, sedes Episcopalis, Σίτεια, apud Leunclavium, p. 96.

[n] *Apollonia*] Stephanus juxta Gnossum locat: Ἀπολλωνία ἐν Κρήτῃ πρὸς τῇ Κνώσσῳ.

[o] *Matium*] Matium paulo post a Plinio contra Diam insulam statuitur, quæ *Standia* hodie appellatur, septemtrionali Cretæ lateri opposita: quamobrem ex eo situ intelligimus Matium esse hodierno die totius insulæ primarium oppidum *Candie*.

[p] *Heraclea*] Ἡράκλεια Κρήτης, Stephano: Gnossiorum navale Straboni lib. x. p. 476. ἔσχει δὲ ἐπίνειον τὸ Ἡράκλειον ἡ Γνωσσός.

[q] *Miletos*] Μίλητος, quæ Ionicæ Mileto ortum dedit. Strab. lib. xiv. p. 634. et lib. x. p. 479. Μίλυτος pro Μίλητος. Homer. Iliad. B. 647. Λύκτον, Μίλητόν τε, καὶ ἀργινόεντα Λύκαστον, Φαιστόν τε, Ῥύτιόν τε. Nonnus Dionys. lib. xiii. p. 364. Μιλήτου στρατίῃσι συνήλυθες.

[r] *Ampelos*] Ἄμπελος ἄκρα Ptolemæo promontorium est, unde jam ad oppida australi latere posita cursum Plinius orationemque flectit.

[s] *Hierapytna*] Ἱερὰ Πύτνα, πόλις Κρήτης Stephano. Τὰ Ἱεράπυδνα Dioni lib. xxxvi. p. 8. Apud Gruter. p. 595. Ἱερὰ Πύτνα. Hodie *Giera petra*. In Notit. Eccles. Hieroclis, sedes Episcopalis.

[t] *Lebena*] Λεβὴν Straboni lib. x. p. 478. Gortynæ navale, a qua dissidet stadiis xc. Nunc *Lionda*.

[u] *Hierapolis*] Ἱερὰ πόλις Κρήτης, Stephano. In Novelia Leonis, sedes Episcopalis. Gortyna quoque, Γορτύνα μητρόπολις, hodie *Chetina*. Φαιστὸς πόλις Κρήτης Stephano agnita: Γνωσσὸς fere omnibus. Πολυῤῥήνιοι Cydoniatarum vicini dicuntur, apud Strab. p. 479. ab ovium, quas alunt, numero appellati, ut auctor est Stephanus. In nummo vetere apud Spanhem. p. 902. ΠΟΛΥΡΗΝΙΩΝ. De Myrina vide Notas et Emend. num. 77.

[v] *Lycastus*] Homero superius laudato, et Stephano, aliisque, Λύκαστος. De Rhamnunte quid sentiamus, in Notis et Emend. dicemus num. cit.

[w] *Lyctus*] Λύκτος Stephano: Scylaci, ἐν μεσογείᾳ Λύκτος, p. 18. Dium in mediterraneis insulæ urbibus qui statuerit, auctorem adhuc requiro.

[x] *Asum*] Ἄσος Stephano, unde Jupiter Asius appellatus.

[y] *Pyloros*] Forte *Elyros*. Vide Notas et Emend. num. 78. Ῥύτιον Home-

Holopyxos, Lasos, Eleuthernæ,[a] Therapne, Marathusa, Cylissos: et aliorum[b] circiter LX. oppidorum memoria extat. Montes:[c] Cadistus,[5] Idæus, Dictynnæus,[d] Corycus.

Gronov. *Mytinos.*—5 Ita codd. Harduini et Dalec. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Cadiscus* edd. vett. Mox pro *Dictynæus*, quod exhibent omnes codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Dictinæus* præfert Vet. Dalec. *Dictæus* Ald. Junt. Basil. Lugd.

NOTÆ

ro, loc. cit. Stephanoque: 'Ρύτειον Suidæ est. Rhytion cum Rhitymna confundit Ferrarius in Lexico. De Elato dicemus in Notis et Emendationibus num. cit.

[a] *Pharæ, &c.*] Φαραὶ colonia Messeniorum est, Stephano teste. Holopyxos etiam Melæ cognita, II. 7. Lasos ignota omnibus.

[a] *Eleuthernæ*] 'Ελευθέρνα Stephano: Scylaci 'Ελεύθερναι, in Κρήτῃ. Est in Thesauro Regio argenteus nummus ære mixtus, cum epigraphe, ΕΛΕΥ-ΘΕΡ.... Therapnes etiam meminit Solinus, Marathusæ Mela II. 7. p. 44. Cylissi Solinus. Vide Notas et Emendationes num. 79.

[b] *Et aliorum*] Quorum nomina Meursius recitat, in libro de Creta insula.

[c] *Montes*] Solinus cap. 11. p. 29. 'Albet Creta jugis montium Dictynnæi et Cadisti: qui ita excandescunt, ut eminus navigantes magis putent nubila.' Albos montes Plinius vocat, XVI. 60. et XXXI. 26. Item Ptolem. III. 17. quod eorum juga nivibus semper albent.

[d] *Dictynnæus*] Idem qui Dictæus Callimacho, quanquam id Strabo negat, lib. XVIII. p. 479. Sed *Dictynnæum* hoc loco habent Mss. Pliniani omnes: Solinus quoque, et Martianus: nomen ex ea re habet, quod Dictynna inde se præcipitem egit. Ptolemæo, loc. cit. ἡ Δίκτη ὄρος, et Κώρυκος ἄκρα, quæ nautis hodie *Punta di Coraca.*—'Cave interim huc referas nummum argenteum a Seguino delineatum, p. 126. secundæ editionis, IMP. CÆS. NERVÆ TRAIANO OPTIMO AVG. GER. DAC. PARTH: 'Augusto Germanico Dacico Parthico.' Caput laureatum. Fœmina rupibus seu petris insidet; dextra pateram tenet, lævo brachio gestat infantem: hinc et inde stat miles armatus. Supra ΔΙΚΤΥΝΝΑ. Infra, ΚΡΗΤ. Cave, inquam, hic te 'Dictynnam' videre et 'Cretam' putes; quamvis hic sit communis error, non facit jus. Nullus Curetibus, aut Pyrrhicæ saltationi, aut Dianæ Dictynnæ hic locus est. Voluit ingeniosus et eruditus nummi hujus opifex uno verbo, quod Latinum Græcumve esset, hanc exprimere sententiam: 'Bis Cæsar Trajanus subegit Nomadas Arabiæ:' uno, inquam, verbo, quod ex primis singularum vocum literis constaret, si fieri posset. Cum illa autem BCTS-NA non satisfaceret, quoniam vox nihili est, ad Græcam δὶς se convertit, et occurrit illi Dictynnæus mons in Creta apud Plinium: statuitque Græcam sententiam conficere, quoniam δὶς commode hanc inchoaret, nec Latina vox ulla sit, quæ incipiat a litera Υ. Scripsit ergo ΔΙΚΤΥΝΝΑ: invenitque ex singulis ferme literis existere hanc sententiam picturæ et argumento eximie congruentem: Δὶς Καῖσαρ Τραϊανὸς 'Υπέταξε Νόμαδας 'Αραβίας. *Bis Cæsar Trajanus subjecit No-*

Ipsa abest promontorio suo, quod vocatur Criumetopon, ut prodit Agrippa, a Cyrenarum promontorio Phycunte, CCXXV. millia[6] [e] passuum. Item Cadisto a Malea Peloponnesi LXXV.[7] A Carpatho insula, promontorio Sammonio LX. mill. in Favonium[f] ventum. Hæc inter eam et Rhodum interjacet.

Reliquæ circa eam ante Peloponnesum duæ Coricæ, totidem Mylæ:[g] et latere septemtrionali, dextra Cretam habenti contra Cydoniam[h] Leuce, et duæ Budroæ.[8] Contra Matium, Dia.[9] [i] Contra Itanum[j] promontorium,

Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—6 'Recte emendavit Frobenius *CCXXV. millia.* Tanta est enim locorum distantia. Immo Strabo lib. x. pag. 475. distantiam illam prodidit stadiorum bis mille, id est CCL. mill. pass. Male Mss. editio princeps, et recentiores, *CXXV. mill.*' Brotier. *CXXV.* omnes codd. Harduini, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. —7 *A M. P. LXX.* Chiffl. *A M. P. LXXX.* Gronov. non vero *LXXII.* ut citat Franz.—8 Ita codd. Harduini, Vet. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *et duæ Budoræ* edd. vett. et Gronov. *et duæ Buto* Steph. et al.—9 *Dria* Vet. Dalec. *Cia* Gronov. et edd. vett. Mox, pro *Onisia*, quod habent codd. Harduini, Chiffl. et Dalec. *Onisa* legitur in edd. ante Harduin.

NOTÆ

madas Arabiæ: primum Consulatu suo quinto, cum ARABIA ADQVISI*ta* in nummis scriptum est: deinde in expeditione Parthica: nam in nummis Trajani jam Optimi et Parthici, et Consulis VI. legitur apud Occonem, ARABIA CAPTA. Ad hanc geminam expeditionem Arabicam significandam et geminus miles armatus in hoc nummo pingitur, et ipsa Arabia Petræa, quippe in petris insidens, et eadem Nomadum regio, ubi vagæ cum viris fœminæ puerulos gestare coguntur, et viri se telo defendunt. Nihil est in pictura superfluum, nihil quod non bis captam castigatamve Arabiam Petræam significet. Litera N geminatur ob numerum pluralem, Νόμαδας. Ejus moris sexcenta sunt in nummis exempla. Addidit ingeniosus opifex in imo numismate syllabam KRHT. ubi KPHTH certe scriberet integre, si Cretam vellet intelligi. Sed vidit acute scribi posse KPHT. in hanc sententiam: Κράτιστος Ῥωμαίων Ἡγεμὼν Τραϊανὸς, *Fortissimus Romanorum Imperator Trajanus.* Nihil certius. Prorsus absurde vel ipse opifex hic KPHTH scriberet, vel alii in KPHT. Cretam intelligerent.' *Ed. sec.*

[e] *CCXXV.* [*CXXV.*] *millia*] Vide Notas et Emend. num. 80.

[f] *In Favonium*] Occasum versus, inquit, a Carpatho Creta recedit LX. millibus passuum.

[g] *Coricæ... Mylæ*] De his ceteri scriptores silent. Scopuli verius, quam insulæ.

[h] *Contra Cydoniam*] Sive Cydonem, de qua paulo ante. Nam et Cydonia Latinis interdum, ut Solino: Græcis semper est appellata. Ipsa vero Leuce hodie est *Scoglio di S. Theodoro*, cum arce munitissima. *Budroæ*, (sic enim Mss. habent, non *Budoræ*,) nunc *Turluru.*

Onisia, Leuce:[k] contra Hierapytnam, Chrysa, Gaudos.[l] Eodem tractu Ophiussa, Butoa, Aradus:[10 m] circumvectisque Criumetopon, tres Musagores[n] appellatæ. Ante Sammonium promontorium, Phoce,[o] Platiæ, Sirnides,[11] Naulochos, Armedon, Zephyre.

At in Hellade, etiamnum in Ægæo, Lichades,[p] Scarphia, Caresa,[12] Phocaria, compluresque aliæ ex adverso Atticæ sine oppidis, et ideo ignobiles. Sed contra Eleusina,[q]

—10 *Rhamnus* pro *Aradus* margo ed. Dalec. *Aranus* vet. codex ap. Pintian. Mox, *tres Musagoræ* Vet. Dalec.—11 *Plachiæ, Syrindes* Vet. Dalec. Mox, pro *Armedon*, quod servant codd. ap. Brotier et Ed. pr. alii habent *Armendon*, et sic Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—12 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin.

NOTÆ

[i] *Dia*] Ita R. 1. &c. non *Cia*. Et Ptolemæo III. 17. ac Straboni lib. X. p. 484. Δία νῆσος, nunc *Standia*, conflata appellatione pravo harum vocum sono, εἰς τὴν Δίαν.

[j] *Contra Itanum*] Orientale Cretæ promontorium illud est, ubi se insula in austrum flectere incipit: hodie *Capo Xacro* nautis. Ibi et oppidum Ἴτανος fuit, cujus Ptolemæus meminit III. 17. et Notitia Eccles. Hieroclis: at non est *Paleocastro*, prope Candiam positum, ut visum est erudito viro; cum hæ civitates in media fere oræ illius parte sint quæ Boreæ obvertitur.

[k] *Onisia, Leuce*] Prior *Cofonisi*: altera sine nomine est: ejus tamen meminit Antoninus in Itiner. Marit.

[l] *Chrysa, Gaudos*] Utriusque Mela meminit, II. 7. p. 44. Posterior Ptolemæo dicta, ut arbitror, Κλαῦδος νῆσος, III. 17. adjacens Cretæ, παράκειται τῇ Κρήτῃ: et in Notitia Eccl. Hieroclis, p. 25. Harum major hodie *Gaidurognissa*.

[m] *Aradus*] Ἄραδος circa Cretam insula Stephano. In Mss. et edit. Parm. *Aranus*. Libri vulgati perperam, auctore Frobenio, *Rhamnus*.

[n] *Musagores*] Mela II. 7. p. 44. 'Et quas Musagoras numero tres, uno tamen vocabulo appellant.'

[o] *Phoce*] De Phoce Antoninus in Itiner. Marit. Πλατεῖα insula Libyæ a Stephano ascribitur. Sirnides, vel ut Mss. *Syrnides* nusquam compertæ nobis: at Σύρινθος Stephano urbs Cretæ dicitur, forte pro insula Creticæ ditionis. Naulochos, ea est quæ Naumachos a Mela, una cum Zephyre, appellatur, loc. cit. Armedon (sic enim Mss.) vel Armendon, quæ sit, penitus obscurum. Et scopulis omnes, quam insulis, propiores.

[p] *Lichades*] De his Strab. lib. IX. p. 426. Ἐνταῦθα καὶ αἱ Λιχάδες καλούμεναι τρεῖς νῆσοι, κ. τ. λ. Harum complures idem Strabo refert lib. I. p. 60. terræ motu esse demersas. Σκάρφεια ex adverso in continente urbem habet cognominem, in Locrorum ora, de qua cap. 12. diximus. Caresa, in Mss. *Coresa*. *Phocaria* a phocis seu vitulis marinis accepisse nomen videtur. In Mss. *Phocasia*.

[q] *Contra Eleusina*] De qua egimus, cap. 11. Ipsam vero Σαλαμῖνα hodie

clara Salamis: ante eam Psytalia: a Sunio[r] vero Helene quinque mill. pass. distans. Dein Ceos ab ea[s] totidem, quam nostri quidam dixere Ceam, Græci et Hydrussam. Avulsa Eubœæ, quingentis[13] [t] longa stadiis fuit quondam: mox quatuor fere partibus, quæ ad Bœotiam vergebant, eodem mari devoratis, oppida habet reliqua, Iulida,[u] Carthæam: intercidere Coressus, Pœeessa. Ex hac profectam[v] delicatiorem[14] fœminis vestem, auctor est Varro.

XXI. Eubœa[a] et ipsa avulsa Bœotiæ, tam modico interfluente Euripo, ut ponte[b] jungatur: a meridie[1] promontoriis duobus, Geræsto[c] ad Atticam vergente, ad Hellespontum Caphareo insignis: a septemtrione, Cenæo: nus-

1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Maresa* edd. vett.—13 *Hydrussam avulsam Eubœæ. Quinquagintis, &c.* Vet. Dalec.—14 Cod. Dalec. *delectationis.*

CAP. XXI. 1 Ita Vet. Dalec. alii ap. Harduin. edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller.

NOTÆ

Coluri, in Saronico sinu: Psytaliam *Lypsocoutalia* incolæ vocant. De hac Pausan. lib. I. pag. 67. Νῆσος δὲ πρὸ Σαλαμῖνός ἐστι καλουμένη Ψυττάλεια, κ. τ. λ.

[r] *A Sunio*] De Sunio, cap. 11. De Helene, Mela II. 4. p. 43. 'In Atthide Helene est, nota stupro Helenæ: et Salamis excidio classis Persicæ notior.' Helene, ut olim Μακρὶς, Stephano teste, dicebatur, quod est in longum porrecta, sic hodie *Macronisi*, hoc est, μακρὰ νῆσος, vocatur.

[s] *Ceos ab ea*] Ab Helene totidem, hoc est, quinque pass. mill. distans Κέως Strab. lib. X. p. 486. aliisque. Κία νῆσος Ptolem. III. 15. Hydrussæ cognomen a copia aquarum petitum, Heraclides, cap. de Politia Coorum, insulæ Coo attribuit, non Ceæ: sed Ceon et Coon ab ipso confundi, sequentia ejus verba declarant. Nunc *Cia*, vel *Zea*.

[t] *Quingentis*] LXII. M. D. pass.

[u] *Iulida*] Ἰουλὶς, Καρθαία, Ποιήεσσα, Κορησσία Straboni lib. X. p. 486. Κορησσὸς Ptolemæo III. 15. De Carthæa Ovid. Met. VII. 369. 'Transit et antiquæ Carthæia mœnia Ceæ.'

[v] *Ex hac profectam*] Hæc iisdem verbis Solinus, cap. 7. p. 23. Vide quæ dicturi sumus in Notis et Emend. ad librum undecimum, num. 42.

[a] *Eubœa*] Nostris *Negrepont: Egripos* olim, voce ab *Euripos*, ut arbitror, deflexa. Hunc porro Plinii locum de more transcribunt Solinus, cap. 11. p. 30. et Martian. lib. VI. cap. de Thracia, pag. 213. Accepit a Pomponio Plinius ex II. 7. p. 43.

[b] *Ut ponte*] Qui pons hodieque exstat, longitudine CCL. pass.

[c] *Geræsto*] Γεραιστὸν, Καφαρεὺς, Κήναιον, promontoria Eubœæ terna, Straboni lib. X. pag. 444. et Ptolemæo III. 15.

quam latitudinem ultra XL. millia passuum extendit nusquam intra duo millia[d] contrahit :[2] sed in longitudinem universæ Bœotiæ, ab Attica Thessaliam usque, prætenta in CL.[e] mill. pass. circuitu vero trecenta sexaginta quinque. Abest ab Hellesponto parte Capharei, CCXXV. mill. passuum, urbibus clara quondam, Pyrrha,[f] Porthmo, Neso,[3] Cerintho, Oreo, Dio, Ædepso, Ocha, Œchalia: nunc Chalcide,[g] cujus ex adverso in continenti Aulis est: Geræsto,[h] Eretria, Carysto, Oritano,[4] Artemisio, fonte Arethusa,[i] flumine Lelanto,[j] aquisque calidis, quæ Ellopiæ[k] vocantur,

Bipont. et Franz. *ad meridiem* edd. ante Harduin.—2 ‘ *Nusquam latitudinem ultra XX. M. pass. extendit, nusquam intra II. M. contrahit* Vet. astipulantibus Strabone et Pomponio. Ms. legit: *nusquam infra, &c.* non *intra.*’ Dalec. *intra XX. millia* Gronov. et edd. vett. Mox, *universa Bœotia* margo edd. Dalec. et Gronov. et paulo post, *CX. mill. pass.* ibid. ex recentt. libris.—3 *Neside* Vet. Dalec. *Meso* edd. vett. et Gronov. Mox, *Ceritho* Vet. Dalec.—4

NOTÆ

[d] *Intra duo millia*] Vide Notas et Emend. num. 81.

[e] *Prætenta in CL.*] In longitudinem CL. mill. pass. toti Bœotiæ apposita.

[f] *Pyrrha*] Pyrrhæ meminit Mela, loc. cit. Πορθμοῦ Suidas. De Neso, (sic enim ex Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. pro *Meso* rescripsimus,) idem Mela: hodieque *Neso* vocatur, in parte insulæ boreali. Κήρινθος Homero cognita Iliad. B. 538. et Ptolemæo III. 15. Ὠρεὸς, πόλις Εὐβοίας Stephano. Hinc Oritæ populi, quos Dalecamp. in Athen. lib. I. p. 14. ad Indos Oritas perperam refert. Δῖον Homero rursum loc. cit. et Straboni lib. X. p. 446. Αἴδηψος eidem Straboni, pag. 445. cum thermis Herculeis, aquisve calidis. Ὄχη Eustathio in Iliad. p. 279. et montis nomen et vetusta Eubœæ totius appellatio fuit, ab oppido, ut apparet cognomine. Οἰχαλία denique et apud Stephanum Eubœæ oppidum est.

[g] *Nunc Chalcide*] Χαλκὶς Eustathio loc. cit. aliisque. Hodie ab Euripo affluente *Negrepont,* quasi ἐν Εὐρίπῳ, quam vocem sequior usus in *Negripo* primum transformavit. De Aulide diximus cap. 12.

[h] *Geræsto*] Γεραιστὸς κώμη, contra Sunium, Atticæ promontorium, ut auctor est Strab. lib. X. p. 446. Hodie *Iastura.* Ἐρετρία Straboni quoque loc. cit. nunc *Trocco.* Κάρυστος Stephano, de quo oppido ille multa: nunc *Castel Rosso.* ‘ Opulentissimæ Carystos et Chalcis,’ inquit Mela II. 7. p. 43. De Oritano nihil compertum. De Artemisio Ptolemæus III. 15. Ἀρτέμιδος ἱερόν. Stephano Ἀρτεμίσιον.

[i] *Fonte Arethusa*] De quo Strabo consulendus, lib. I. p. 58.

[j] *Lelanto*] Fluvium igniti luti terræ hiatu erupisse in Lelanto campo idem Strabo narrat loc. cit. Et prope Oreum Κάλλαντα ποταμὸν idem collocat, lib. X. p. 445. quem pro Plinii Lelanto accipi si quis velit, non admodum reluctabor.

[k] *Quæ Ellopiæ*] Ab Ellopia Eubœæ regione, de qua Strabo, p. 446.

nobilis: notior tamen marmore Carystio. Antea vocitata est Chalcodotis,[5][1] aut Macris, ut Dionysius et Ephorus tradunt: ut Aristides, Macra: ut Callidemus, Chalcis, ære ibi primum reperto: ut Menæchmus, Abantias: ut poëtæ vulgo, Asopis.

XXII. Extra eam in Myrtoo[a] multæ, sed maxime illustres Glauconnesos,[b] et Ægilia.[1] Et a promontorio Geræsto, circa Delum in orbem sitæ (unde et nomen[c] traxere) Cyclades. Prima earum Andrus[d] cum oppido, abest a Geræsto, X. mill. pass. a Ceo XXXIX. mill. Ipsam Myrsilus Cauron, deinde Antandron cognominatam tradit: Callimachus Lasiam, alii Nonagriam, Hydrussam, 'Epagrin. Patet circuitu XCVI. mill. pass.[2] Ab eadem Andro

---

Orostane Vet. Dalec.—5 *Chalcodontis* edd. vett. et Gronov.

CAP. XXII. 1 *Æglia* Chiffl. *Begialis* Ptolemæo.—2 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XC. mill. pass.* re-

NOTÆ

[1] *Chalcodotis*] Quod æs prima dederit, ære ibi, ut mox subjicitur, primum reperto. Ita scribi porro id vocabulum, tum Mss. monent, R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. tum Græci sermonis proprietas exigit: non, ut hactenus editum, *Chalcodontis*. Sic Μακρὶς a longitudine Stephano dicta est, vel Μακρά. Ab Abantibus, qui eam diu tennere, Ἀβαντιάς. Ἀβαντὶς Pausan. lib. v. p. 332. Unde ἱερὸν οὖδας Ἀβάντων a Nonno appellatur, Dionys. XIII. p. 361. Nomen utrumque Hymno in Delum Callimachus vs. 20. complexus: Μακρὶς Ἀβαντιὰς Ἐλλοπιήων. et Dionys. Perieg. vs. 520. Ab Asopide deinde, hoc est, a Danaë, vel Ægina Asopi filia postremum ei nomen est inditum: Scymnus Chius, p. 23. de variis Eubœæ appellationibus: Διὰ τὴν φύσιν, τὸ πρότερον, ὥς φησὶν, Μακρὶς, Ἔπειτεν ἀπὸ τῆς λεγομένης Ἀσώπιδος, Χρόνῳ λαβοῦσα τοὔνομα, Εὔβοια πάλιν.

[a] *In Myrtoo*] Deceptus est Pintianus ancipiti ac gemina Myrtoi maris appellatione. Aliud enim est Myrtoum pelagus Plinio, Straboni, Pausaniæ, Melæ: aliud Ptolemæo. Huic circa Cariam est: illis a Creta ad Atticam. Vide Strab. lib. II. p. 124.

[b] *Glauconnesos*] Γλαύκου νῆσος Pausaniæ lib. VI. Ægiliam Plinii cum Begiali Ptolemæi eodem errore Pintianus aliique eandem esse existimarunt, quo is putavit idem esse Ptolemæo Plinioque Myrtoum mare. Illa *Pondico* hodie, ista *Spitilus*: reliquæ *Micronisia*, hoc est, parvæ insulæ, communi vocabulo nuncupantur.

[c] *Unde et nomen*] '*Orbem* enim κύκλον,' inquit Solinus c. 11. p. 30. 'Graii loquuntur.' Expressit id Græco carmine Dionysius Perieg. Δῆλον ἐκυκλώσαντο, καὶ οὔνομα Κυκλάδες εἰσίν.

[d] *Andrus*] *Andro.*

passus mille, et a Delo quindecim mill.[3] Tenos,[e] cum oppido in XV. mill. pass. porrecta, quam propter aquarum abundantiam, Aristoteles[f] Hydrussam appellatam ait, aliqui Ophiussam. Ceteræ: Myconos[4 g] cum monte Dimasto: a Delo quindecim mill.[5] passuum. Siphnus,[h] ante Meropia, et Acis appellata, circuitu viginti octo mill.[6] pass. Seriphus[i] XV.[7] Prepesinthus,[j] Cythnos. Ipsaque longe clarissima, et Cycladum media, ac templo[8] Apollinis et mercatu celebrata, Delos:[k] quæ diu fluctuata, ut proditur, sola motum[l]

centiores codd. ap. Dalec. *XCIII. mill. pass.* edd. vett. et Gronov.—3 Recentt. codd. ap. Dalec. *et a Delo X. mill.* Mox, *cum o. XV. mill. pass.* edd. ante Brotier. *cum o. in XV. &c.* Chiffl.—4 *Mycone* Vet. Dalec.—5 'Ita libri omnes scripti et editi. At Cl. Tournefort, *Voyage du Levant*, tom. I. pag. 342. Plinium arguit, quod *XV. mill.* scripserit; cum a portu Myconi insulæ, nunc *Myconi*, ad parvum portum Deli, quo vulgo appellitur, sint tantum *VI. millia passuum.*' Brotier. *XVII. mill.* Vet. Dalec. *X. mill.* alii codd. Dalecampii. Mox, *antea Meropia* Chiffl.—6 'Tournefort, l. c. pag. 205. ait numerari *XL. mill.*' Brotier.—7 'Ita Ms. Reg. 1. et editio princeps. Male recentiores *duodecim.* Sed exilior adhuc est numerus, *XV.* Cl. Tournefort, ibid. p. 214. ait eam patere circuitu amplius *XXXVI. mill. pass.*' Idem. *Seriphus duodecim* etiam Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—8 Edd. vett. et Gronov. *clarissima, Cycladum media, templo;* Chiffl. alii codd. ap. Harduin. edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *cl. et Cycl. m. ac templo.*—9

NOTÆ

[e] *Tenos*] Τῆνος. Nunc *Teno.*

[f] *Aristoteles*] Et ex Aristotele, vel quisquis is est Auctor libri de Mirab. Auscult. Stephanus, verbo Τῆνος, ἐκλήθη δὲ Ὑδροῦσσα, quod nempe irrigetur aquis, καὶ Ὀφιοῦσσα, quod anguibus scateat. Aristoph. Schol. in Plut. ἔχιδνα ἐν τῇ Τήνῳ μιᾷ τῶν Κυκλάδων νήσῳ ὄφεις καὶ σκορπίοι δεινοὶ ἐγίνοντο. Ac forte etiam inde Hydrussa ab hydris, non ab aquis, est vocitata. Quin et vox ipsa Τηνία Hesychio ἔχιδνα est, hoc est, *vipera:* ut eodem spectare nomina hæc omnia videantur.

[g] *Myconos*] Μύκονος μία τῶν Κυκλάδων Stephano. Mons ibi Δίμαστος appellatus, quod duarum instar mammarum gemino vertice eminet.—'In Itinerario Georgii Wheleri, p. 191. dicitur Myconos a Delo non abesse amplius tribus passuum millibus. Nunc Turcis paret.' *Ed. sec.*

[h] *Siphnus*] Σίφνος Stephano, et eadem Μερόπη prius, ut auctor est etiam Nicol Damasc. in Excerptis, pag. 494. appellata. Vide Notas et Emend. num. 82. Hodie *Sifano.*

[i] *Seriphus*] Σέριφος Straboni lib. X. pag. 487. Nunc *Serfino.* Deserta insula, quo sontes Romani relegabant. Tacitus Annal. IV. de Cassio Severo: 'In Seriphio saxo consenuit.' Juvenal. Sat. VI. 562. 'Et parva tandem caruisse Seripho.'

[j] *Prepesinthus*] Πρεπέσινθος et Κύθνος Straboni lib. X. p. 485. Hæc hodie *Fermina* dici existimatur.

[k] *Delos*] Δῆλος. Nobis, *les Sdilles.* a corrupta voce Græca, εἰς Δήλους.

terræ non sensit. Ad M. Varronis ætatem, Mucianus[9] prodidit bis concussam. Hanc Aristoteles ita appellatam prodidit: quoniam repente apparuerit[m] enata. Æglosthenes Cynthiam,[n] alii Ortygiam,[o] Asteriam,[p] Lagiam,[10] Chlamydiam, Cynæthum, Pyrpilem igne ibi primum reperto. Cingitur quinque mill. passuum:[11] assurgit Cynthio monte.[q] Proxima ei Rhene,[r] quam Anticlides Celadussam[s] vocat:

Tolet. *sensit. At M. Varronis ætate Mutianus;* Gronov. et edd. vett. *sensit ad M. Varronis ætatem, &c.*—10 *Pelasgiam* Vet. Dalec. Mox, *Cynthum Pyrpolon* codd. ap. Dalec. *Cynthum* etiam Steph.—11 'Ita libri omnes scripti et editi. Cl. Tournefort, ibid. pag. 342. perperam Plinium arguit, quasi *quindecim millia passuum* scripserit.' *Brotier.* Mox, *Cyntho monte* edd. vett. cum Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Cinthio monte* Chiffl. *Cynthio*

NOTÆ

Incolæ *Megadili* vocant. Adjacet ei Rhene, de qua mox Plinius, et minor Delos a civibus appellatur, non *Fermina*, ut quibusdam visum est, quæ longe hinc abest.

[l] *Sola motum*] Seneca Natur. Quæst. VI. 26. pag. 912. 'Sed movetur et Ægyptus, et Delos, quam Virgilius stare jussit, 'Immotamque coli dedit, et contemnere ventos.' Hanc Philosophi quoque, credula natio, dixerunt non moveri, auctore Pindaro. Thucydides ait antea quidem immotam fuisse: sed circa Peloponnesiacum bellum tremuisse. Callisthenes et alio tempore ait hoc accidisse,' &c. En quod Mucianus prodidit, bis ante Varronis ætatem terræ motu Delon concussam. Vide Callimachum Hym. in Delum. Thucyd. lib. II. pag. 104. belli Peloponnesiaci anno primo tremuisse ait, Olympiad. LXXXVIII. Ante Marathoniam pugnam, Herod. lib. VI. n. 98. pag. 366.

[m] *Apparuerit*] Παρὰ τὸ δῆλον. Servius ad Æneid. III. 76. 'Delos dicitur, quia diu latuit, et postea apparuit. Nam δῆλον Græci *manifestum* dicunt. Vel quod verius est, quia cum ubique Apollinis responsa obscura sint, *manifesta* illic dabantur oracula.'

[n] *Cynthiam*] A Cyntho monte, de quo mox Stephanus, verbo Δῆλος, ἐκαλεῖτο δὲ Κύνθος, ... καὶ Ἀστερία, καὶ Πελασγία, καὶ Χλαμυδία.

[o] *Ortygiam*] A copia coturnicum, τῶν ὀρτύγων, quæ illic sunt, ut auctor est Phanodemus Rerum Atticar. lib. II. apud Athen. lib. IX. pag. 392. Aliam causam affert Schol. Apollonii ad Argon. I. 308.

[p] *Asteriam*] Solinus, cap. 11. pag. 30. de Delo: 'Eadem est Ortygia,' inquit, 'nunc Asteria, a cultura Apollinis: nunc a venatibus Lagia, vel Cynæthus: Pyrpile etiam, quoniam et ignitabula ibi, et ignis inventa sunt. In hac primum visæ coturnices aves, quas ὄρτυγας Græci vocant.' Lagia, seu leporaria, a leporum frequentia, λαγοὺς Græci nuncupant: Cynæthus *ab ardore canum* venaticorum dicta est, ἀπὸ τοῦ κυνὸς et αἴθω.

[q] *Cynthio* [*Cyntho monte*] Κύνθος ὄρος τῆς Δήλου, Schol. Callim. p. 9. Nunc *monte Cintio.* Non ille quidem excelsus, ut Strabo mentitur, sed vix altior Capitolino Romæ, teste αὐτόπτῃ Georgio Whelero in Itinerario pag. 176.

item Artemin[12] Hellanicus. Syros,[t] quam circuitu patere viginti millia pass. prodidere veteres, Mucianus centum sexaginta. Oliaros,[u] Paros[v] cum oppido, ab Delo XXXVIII. mill. marmore nobilis, quam primo Platean,[13][w] postea Minoida vocarunt. Ab ea septem mill. quingentis Naxus, a Delo[x] XVIII.[14] cum oppido, quam Strongylen,[y] dein Dian, mox Dionysiada a vinearum[z] fertilitate, alii Siciliam[a] mi-

monte codd. Regg. Brot. et Ed. pr.—12 *Artomiten* edd. ante Harduin. Mox, *Scyros* Vet. Dalec.—13 *Platæam* cod. Dalec. *Pactiam* edd. vett. et Gronov. Mox, *Minoam*, pro *Minoida*, Steph.—14 'Ita libri omnes. At certe error est. Naxos enim, nunc *Naxie*, magis distat a Delo, quam Paros; et ipse Plinius XXXVIII. mill. inter Paron et Delon modo supra numeravit. Cl. Tournefort, ibid. pag. 343. ait esse XL. mill. pass. inter Delon et Naxon. Oppidum autem

NOTÆ

[r] *Rhene*] Ῥήνη, νῆσος μικρὰ, πλησίον Δήλου, exiguo a majore Delo freto dispescitur. Plutarch. in Nicia, p. 525. Ῥηναίη νῆσος Herod. lib. VI. p. 366. n. 97.

[s] *Celadussam*] A strepitu undarum, id enim est proprie κελαδεῖν. A Dianæ nomine Ἄρτεμιν.

[t] *Syros*] Σύρος Straboni lib. X. p. 486. aliisque. Juxta Delum: ἡ Σύρα νῆσος μία τῶν Κυκλάδων πλησίον Δήλου. Suidas, verbo Φερεκύδης. Fuit enim Pherecydes Syrius. Nunc *Sira*.—'Meminit Homerus insulæ hujus in Odyss. O. 402. Νῆσός τις Συρίη κικλήσκεται, εἴπου ἀκούεις, Ὀρτυγίης καθύπερθεν, ὅθι τροπαὶ ἠελίοιο. Suarius Ulyssis, qui erat in Ithaca, nihil aliud his verbis significat, quam Syron insulam ultra Ortygiam sive Delum esse: et quando in ea insula sol exoritur, tunc reverti eum simul ad Ithacam illustrandam, sive mox cum Ithacensibus apparere: *Syros* ad Eurum Peloponnesi est, ad occasum Ithaca. Non plus sapere certe Suarius potuit.' *Ed. sec.*

[u] *Oliaros*] Et hæc inter Cycladas Stephano, Ὠλίαρος νῆσος τῶν Κυκλάδων μία, quam et a Paro distare ait ex Heraclide, stadiis LVIII. seu VII. M. CCL. P. Nunc *Rocchi*. Straboni lib. X. p. 485. Ὠλέαρος.

[v] *Paros*] Πάρος, quæ et Μινώα Stephano: Solino cap. 11. p. 31. et Isidoro, Orig. XIV. 6. 'Minoia;' quod a Minoë subacta. Hodie *Paris*.

[w] *Quam primo Platean*] Hoc est, Πλατεῖαν, a planitie. Vide Notas et Emend. num. 83.

[x] *Naxus, a Delo*] Ita Solinus cap. 11. p. 31. Sed corruptus tamen numerus, ut omnia rite perspicienti constabit. Νάξος olim, hodie *Naxi*.

[y] *Strongylen*] A rotunditate: nec tamen est absolute rotunda, sed vitis folio similis, ut ait Eustath. Δίαν quoque appellatam esse tradunt Diodorus Sic. Bibl. lib. IV. p. 264. et ex Callimacho Schol. Apollonii, ad Argon. IV. 426. Hæc Dia est, de qua Ovid. Met. VIII. 174. Strongylen oppidum in Naxo falso credit Solinus, loc. cit. nam ipsa Naxos Strongyle est.

[z] *A vinearum*] Vel quod hospita fuerit Libero Patri, ut ait Solinus.

[a] *Siciliam*] Quod pari cum majore Sicilia fertilitate sit: vel, ut Agathemerus ait Geogr. I. 5. quod inter Cy-

norem, aut Callipolin appellarunt. Patet circuitu septuaginta quinque mill. pass.[15] dimidioque major est quam Paros.

XXIII. Et hactenus quidem Cycladas servant: ceteras, quæ sequuntur, Sporadas.[b] Sunt autem Helene, Phacussa, Nicasia,[c] Schinussa,[d] Pholegandros:[1] [e] et a Naxo XXXVIII. mill. passuum,[2] Icaros:[f] quæ nomen mari dedit, tantundem[g] ipsa in longitudinem patens, cum oppidis[h] duobus, tertio amisso: ante vocata Doliche, et Macris, et Ichthyoëssa. Sita est ab exortu solstitiali Deli,[i] LII. mill. pass.[3]

Naxi insulæ dicitur quoque *Naxia.*' Brotier.—15 Cod. Dalec. *LXXX. mill. pass.*

CAP. XXIII. 1 *Phacussa* margo edd. Dalec. et Gronov. *Phocussa, Hecaria, Schinussa, Phalegandros* Vet. Dalec. *Phocussa, Hæcosia, S. Phalegandros* codex alter ejusdem; *Phocussa, Phæcasia, S. Polegrados* Chiffl. *Phocussa, Phæcasia, Schinussa, Phalegandros* edd. vett. et Gronov.—2 ' Ita optime Ms. Reg. 1. et editio princeps. At si Plinius accurate Icari insulæ distantiam a Naxo determinavit, ejus longitudinem majorem, quam par est, fecit. Juxta Cl. Tournefort, tom. II. pag. 94. Icaros insula habet circuitu 60. millia passuum.' *Brotier.* *a Naxo decem et septem mill. pass.* edd. vett. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—3 Ita Editio princeps. *a Delo quinquaginta mill. pass.* edd. vett. et Gronov. *Deli quinquaginta mill. pass.* Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. Mox, ' *a Samo triginta quinque mill.* Ita libri omnes. At fretum in-

NOTÆ

cladas magnitudine præcipua.

[b] *Sporadas*] Σποράδες Dicæarcho p. 181. aliisque: ita dictæ quod sparsim jaceant, ac veluti temere dissipatæ.

[c] *Helene, Phacussa, Nicasia*] Ἑλένη, Φακοῦσα, Νικασία, Σχινοῦσα. Vide Notas et Emend. num. 84. Helene nunc *Pira.* Nicasia *Rachia:* Phacusa *Fecussa* est, Marco Boschini.

[d] *Schinussa*] Cui est a lentisco nomen. Σχινοῦσα Hesychio νῆσός ἐστι Φωκίδος. Hodieque *Schinusa'* dicitur, et Naxo ad Boream adjacet.

[e] *Pholegandros*] Stephanus: Φολέγανδρος, νῆσος τῶν Σποράδων, ἀπὸ Φολεγάνδρου τοῦ Μίνωος, κ. τ. λ. Hæc Stephanus ex Strab. lib. X. p. 484. Ptolem. III. 15. est Φιλόκανδρος. Hesychio Φλέγανδρος. Hodie *Policandro,* ad ortum Melo Sicinoque opposita.

[f] *Icaros*] Straboni et Ptolemæo Ἰκαρία: unde nunc *Nicaria* dicitur, factitla voce ex duabus, ἐν Ἰκαρίᾳ. Eadem Μακρὶς, et Δολιχὴ a longitudine: eadem a piscium copia Ἰχθυόεσσα Stephano, Heraclidi lib. de politiis Ἰχθυοῦσσα appellatur. Μακρὶς rursum Schol. Aristoph. in Nub. pag. 135. Ἰχθυόεσσα et Eustathio, p. 306. Utroque nomine ab Agathemero Geogr. I. 5. agnominatur.

[g] *Tantundem*] Hoc est, XVII. M. P. Circuitus vero, Strabone teste, lib. XIV. p. 639. stadia trecenta complectitur, hoc est, XXXVII. M. D. P.

[h] *Cum oppidis*] Unde Scylaci vocatur Ἴκαρος δίπολις, p. 22. Horum alterum Οἰνόη Athenæo lib. I. p. 30.

[i] *Solstitiali Deli*] Abest Icarus ab ea Deli parte, quæ ad exortum sol-

Eadem a Samo triginta quinque mill. Inter Euboeam et Andrum decem mill. pass.[4] freto, ab ea Geræstum[j] centum duodecim mill. quingenti pass. Nec deinde servari potest ordo.

Acervatim ergo ponentur reliquæ. Scyros:[k] Ios[l] a Naxo viginti quatuor mill. pass.[5] Homeri sepulcro veneranda, longitudinis viginti quinque mill. ante Phœnice[m] appellata. Odia, Letandros,[6][n] Gyaros[o] cum oppido, circuitu duodecim mill. passuum. Abest ab Andro sexaginta duobus mill. pass. Ab ea Syrnos[p] octoginta mill. pass. Cynæthus:[7][q] Telos[r] unguento nobilis, a Callimacho Aga-

ter Icarum et Samum, quod nunc dicitur *le grand Bogaz*, est tantum XVIII. mill. passuum latitudine, ut constat ex Cl. Tournefort, ibid.' *Brotier.*—4 Chiffl. *XX. mill. pass.*—5 Edd. vett. et Gronov. *reliquæ. Ios a Naxo viginti quatuor mill. pass.* Chiffl. *reliquæ. Scyros. Ios a N. XVIII. mill. pass.* Tolet. *reliquæ. Scyros. Ios a N. viginti quatuor, &c.*—6 Vet. *Telandros.* Mox, cod. Dalec. *circuitu XV. m. p. prope.* Chiffl. *XXV.* Paulo post, edd. vett. et Gronov. *ab Anero;* Vet. Dalec. et codex ejusdem, *ab Andro.*—7 *Cynethus* cod. Dalec.

NOTÆ

stitialem vergit. Vide Notas et Emend. num. 85.

[j] *Ab ea Geræstum*] Ab Icaro scilicet, Geræstum Eubœæ promontorium insulam Andrum respiciens, CXII. M. D. pass. medio inter Andrum et Genestum freto, quod non ultra decem millia pass. se porrigit, comprehenso.

[k] *Scyros*] Hodie *S. Georgio di Scyro.* Σκῦρος olim, Neoptolemi Achillis F. natalibus clara. Vide Notas et Emend. num. 86.

[l] *Ios*] Hanc Cycladibus Stephanus adjudicat: hodie *Nio*, ex gemina voce ἐν Ἴῳ. Homeri manibus illustrata. Scylax, p. 21. Ἴος, ἐν ταύτῃ Ὅμηρος τέθαπται. Strabo similiter, lib. x. p. 484. et oraculum vetus apud Stephan.

[m] *Ante Phœnice*] Quod ea palmifera sit, Φοινίκη Stephano.

[n] *Odia, Letrandos*] Mss. *Odia, Olentrandos:* quæ mihi nomina alibi nusquam audita.

[o] *Gyaros*] Γύαρος Straboni lib. x. p. 485. Huc Romani noxios ablegabant. Juvenal. Sat. I. 73. 'Aude aliquid brevibus Gyaris, et carcere dignum.' Et Sat. x. 170. 'Ut Gyari clausus scopulis, parvaque Seripho.' Holstenius nunc putat esse *Caloiro* vel *Caloiera:* verius alii *Joura*, inter Andrum et Ceam insulam. Apud Philostr. de Vita Apoll. VII. 8. p. 341. Τύαρα pro Γύαρα.

[p] *Ab ea Syrnos*] Vide Notas et Emend. num. cit.

[q] *Cynæthus*] Quo nomine Delon ipsam olim nuncupatam diximus cap. 22.

[r] *Telos*] Τῆλος, Stephano, ἀπὸ τῆς τήλεως, a *fœnigræci* copia, quod in τηλίνου μύρου compositione partes præcipuas obtinet, ut dicemus XIII. 2. Hodie *Piscopia.*

thussa[s] appellata. Donusa,[8 t] Patmos[u] circuitu triginta mill. pass. Corasiæ,[v] Lebinthus,[w] Leros, Cinara: Sicinus,[x] quæ antea Œnoë:[y] Hieracia,[9] quæ Onus: Casus,[z] quæ Astrabe:[10] Cimolus,[a] quæ Echinussa: Melos[b] cum oppido, quam Aristides Byblida appellat, Aristoteles Zephyriam, Callimachus Mimallida, Heraclides Siphnum,[c] et Acyton.

Cynethussa Gronov. et edd. vett.—8 *Dionysa* Gronov. Mox, *Pathmos* Vet. Dalec. et Harduin. 1. *Patmos circuitu L. mill. pass.* nonnulli ap. Dalec. Deinde, *Sicenus* Strab. *Sicinus* Ptolem.—9 Ita ex codd. emendavit Harduin. Græce, 'Ιερακία' Gronov. et edd. vett. *Heratia.*—10 *Casos, quæ Actrabe* margo edd. Dalec. et Gronov. Mox, *Cimolus, quæ Chinussa* Vet. Dalec. Paulo post, in

NOTÆ

[s] *Agathussa*] Stephano quoque, Τῆλος, quam inter Cycladas reponit, ἐκαλεῖτο δὲ καὶ 'Αγάθουσσα. Et Hesychio, apud quem Δῆλος pro Τῆλος legitur.

[t] *Donusa*] Ita libri omnes. Melæ II. 7. *Donyssa.* Stephano, Δονουσία, et a Dionyso Διονυσία. Viridi marmore nobilis: unde 'viridem Donusam' appellat Maro. Ut Gyaros, reorum olim exilio infamis. Vide Tacit. Annal. IV. p. 108.

[u] *Patmos*] Solo D. Joannis Apostoli secessu clara. Straboni lib. X. p. 488. Πάτμος. At in nummo Severi, apud Patin. p. 285. ΕΝ ΠΑΘΜΩ. Hodie *Palmosa.*

[v] *Corasiæ*] Straboni, loc. cit. Κορασσίαι, ab Icaria versus occasum paulum disjunctæ. Scopuli sunt, quos hodie *Dragonisi* vocant, teste Marco Boschini.

[w] *Lebinthus*] Λέβινθος Straboni lib. X. pag. 487. Ovid. Met. VIII. 222. 'Dextra Lebinthos erat, fœcundaque melle Calymne.' Hodie *Levita.* Mox Leros eidem Straboni, pag. 488. Λέρος. Κίναρα Athenæo memoratur, lib. II. p. 71.

[x] *Sicinus*] Juxta Pholegandrum, auctore Strabone l. X. pag. 484. apud quem Σίκηνος pro Σίκινος, perperam appellatur. Nunc *Sicino.* De ea Solon apud Laërt. Εἴην δὴ τότ' ἐγὼ Φολεγάνδριος, ἢ Σικινίτης, κ. τ. λ.

[y] *Œnoë*] Οἰνόη Stephano, et Etymologici auctori, quia consita vitibus est, διὰ τὸ εἶναι ἀμπελόφυτον. Item Scholiastæ Apollonii ad Argon. I. 623.

[z] *Casus*] Stephanus, inter Cycladas: Κάσος, μία τῶν Κυκλάδων· ἐκαλεῖτο δ' Ἄμφη, καὶ 'Αστράβη. Nunc *Casso*, auctore M. Boschini. Diversa ab altera, quæ Achne cognominatur, v. 36.

[a] *Cimolus*] Κίμωλος Straboni lib. X. pag. 484. Incolis hodieque *Kimolo:* Venetis *Argentiera:* non *Sicandro*, ut vulgo Geographi putant.

[b] *Melos*] Μῆλος Straboni, loc. cit. A Melo duce Phœnicum nomen accepisse Festus existimat: alii a rotunditate mali. A Bybliis Phœnicibus Βύβλον appellatam esse auctor est etiam Stephanus: et Ζεφυρίαν. Eadem Μίμαλις et Μεμβλὶς Hesychio nominatur, p. 630. et 642. Pro *Byblida*, Mss. *Memblida.* In Gaza Regia nummus est ex ære mediocri, habens ΜΗΛΙΩΝ in corona laurea.

[c] *Heraclides Siphnum*] Mss. *Siphin:* quos libenter sequimur: ne Siphnum inter Cycladas supra citatam cum

Hæc insularum[d] rotundissima est. Post Machia:[e] Hypere,[f] quondam Patage, ut alii [11] Platage, nunc Amorgos: Polyægos,[g] Phyle,[h] Thera,[i] cum primum emersit, Calliste dicta. Ex ea avulsa postea Therasia:[j] atque inter duas enata mox Automate, eadem Hiera: et in nostro ævo Thia juxta eandem Hieram nata. Distat Ios a Thera viginti quinque mill. pass.

Sequuntur Lea,[k] Ascania, Anaphe, Hippuris.[12] [l] Astypalæa liberæ civitatis,[13] [m] circuitu LXXXIX. mill. passuum: abest a Cadisto Cretæ CXXV. mill. Ab ea Pla-

eodem, *Mimblada appellat;* Chiffl. *Mymblida, &c.*—11 *Hypane, quondam Panacle, et ut alii* Vet. Dalec.—12 *Canaphe, Hippuris, Hippurissusa* Chiffl. *Anaphe, Hippuris, Hippurissusa* Gronov. et edd. vett.—13 Margo edd. Dalec. et Gronov. *liberæ conditionis.* Mox, edd. ante Brotier *LXXXVIII.* Deinde, pro

NOTÆ

Melo confundat eadem nomenclatura.—'Ab altero nomine ejusdem insulæ, Græcis scriptoribus, Theophani et Cedreno, de funere Anastasii Augusti, est marmor 'Ακυτανόν.' *Ed. sec.*

[d] *Hæc insularum*] Solinus, cap. 11. p. 31.

[e] *Post Machia*] In Mss. *Buporthmachia*, R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris.

[f] *Hypere*] Hæc varia videntur esse insulæ Amorgi nomina. Ἄμοργος Straboni lib. X. pag. 487. inter Sporadas. Nunc *Morgo.* Quondam et Παγκάλη vocitata, Stephano teste.

[g] *Polyægos*] A Mela quoque agnoscitur, II. 7. In Thesauro Goltzii nummus extat, cum epigraphe ΠΟΛΥΑΙΓΙΩΝ. Nunc est *Polegasa*, juxta Diam, quam *Standiam* esse diximus.

[h] *Phyle*] In Mss. *Saphyle*, vel *Aphile.*

[i] *Thera*] Hesych. p. 486. Καλλίστη, ἡ Θήρα τὸ πρότερον. Contra Scholiastes Apollonii, ad Argon. IV. 1763. vetustius Callistæ nomen esse existimat: ἤλλαξε τὸ ὄνομα ἡ Καλλίστη νῆσος, καὶ ὠνομάσθη Θήρα. Cui et Herodotus concinit, lib. IV. pag. 271. et Pausan. lib. III. p. 159. Forte quæ aliis scriptoribus Θήρα, eadem Plinio *Philethera* dicitur. Hodie *Santerini.*

[j] *Therasia*] Θηρασία Ptolem. III. 15. Nunc quoque *Tiresia.* De Hiera, II. 89. Hodie *Cammeni*, ut ab iis accepimus, qui ea loca nuper contemplati sunt. Thia vero ignobilis est sine nomine scopulus.

[k] *Sequuntur Lea*] Λεία, nunc *Piana*, et *Pianosa.* 'Ανάφη, πλησίον Θήρας, inquit Steph. (de qua jam diximus, II. 89.) hodie *Namfio*, ad exortum solstitialem Theræ, sive *Santerini.* Ascania, quantum conjicere licet, Anaphæ ad ortum objecta, *Giera.*

[l] *Hippuris*] 'Ιππουρὶς νῆσος πλησίον Θήρας, inquit Scholiastes Apoll. ad Argon. IV. 1712. Vide Notas et Emend. num. 87.

[m] *Astypalæa liberæ civitatis*] Sic idem cap. 19. Corcyram esse liberæ civitatis dixit, hoc est, civibus constare qui suis libere, non alienis legibus vivant. 'Αστυπάλαια Straboni lib. X. p. 488. Hodie *Stampalia.*

tea[n] sexaginta mill. Unde Camina[14] triginta octo mill. Azibintha, Lanise, Tragia, Pharmacusa, Techedia, Chalcia: Calydna,[o] in qua oppidum Coos: Calymna,[15] [p] a qua Carpathum, quæ nomen Carpathio mari dedit, XXV. mill. passuum. Inde Rhodum Africo vento quinquaginta M. pass. A Carpatho Cason[16] VII. M. A Caso Sammonium Cretæ promontorium XXX. mill. In Euripo autem Euboico, primo fere introitu, Petaliæ[q] quatuor insulæ, et in exitu Atalante.[r] Cyclades, et Sporades, ab oriente littoribus Icariis Asiæ, ab occidente Myrtois Atticæ, a septemtrione Ægæo mari, a meridie Cretico et Carpathio inclusæ, per DCC. M.[s] in longitudinem, et per CC. in latitudinem jacent.[17]

Pagasicus sinus[t] ante se habet Eutychiam, Cicynethum,[18] et Scyrum supradictam,[u] sed Cycladum et Spora-

Cadisto Chiffl. habet *Cisto*.—14 *Unde Caminia* Vet. Dalec.—15 Idem codex, *in qua oppida tria duæ Calymnæ et Olymnos;* Gronov. et edd. vett. *in qua oppidum Coos, et Olymna. Aqua, &c.*—16 Ita codd. Harduini, edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *a Carpatho ad Cason* Gronov. et edd. vett.—17 Ita codd. Tolet. Chiffl. et Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *inclusæ, per CC. mill. in longitudinem jacent* edd. vett. ante Harduin.—18 *Tinetum* cod. Dalec. Paulo post, edd. vett. et Gronov. *Scadiram, Ther-*

NOTÆ

[n] *Ab ea Platea*] Hæ feræ deinceps ab aliis scriptoribus prætermissæ. Χαλκίας tamen meminit Strabo, loc. cit. Τραγαίας inter Cycladas, quo nomine etiam Sporadas comprehendit, Stephanus: apud quem et Φαρμακοῦσσα supra Miletum insula legitur: ubi a prædonibus captum Cæsarem Dictatorem narrat Suetonius in Julio, cap. 4. Illam vero priorem Τραγίαν vocat Plutarchus in Pericle, p. 166.

[o] *Calydna*] Κάλυδνα. Vide Notas et Emend. num. 88.

[p] *Calymna*] E Calydnis seu Calymnis insulis una, commune ceteris nomen peculiari sibi jure vindicans. Hæc fœcunda est melle Calymne, ut cecinit Ovid. Met. VIII. 222.

[q] *Petaliæ*] Traxere nomen iis scopuli, insulæve, ex oppido in continenti Euboeæ opposito, contra Sunium promontorium: Πεταλία Straboni dicitur, lib. x. p. 444.

[r] *Atalante*] Hodie *Talanta*. De ea egimus II. 90.

[s] *Per DCC. M.*] Vide Notas et Emend. num. 89.

[t] *Pagasicus sinus*] De quo cap. 15. Præivit Plinio Mela II. 7. pag. 48. 'Pagasæus sinus Scyron prospicit: Cicynethum amplectitur.' Et Scylax, p. 24. ἐν δὲ τῷ Παγασητικῷ κόλπῳ ἐστὶ νῆσος Κικύνηθος, καὶ πόλις. De Eutychia nihil dum comperi. Mss. *Euthiam* habent, Εὐθείαν.

[u] *Scyrum supradictam*] Hoc ipso cap. his verbis: 'Scyros, Ios,' &c. eadem-

dum extimam: Gerontiam, Scandilam:[v] Thermæus,[w] Irrhesiam, Solimniam, Eudemiam,[x] Neam,[y] quæ Minervæ sacra est. Athos ante se quatuor: Peparethum cum oppido, quondam Evœnum[z] dictam,[19] novem mill. passuum. Sciathum[a] XV. mill.[20] Imbrum[b] cum oppido LXXXVIII. millia passuum. Eadem abest a Mastusia Cherronesi, XXV. mill. pass.[21] Ipsa circuitu LXXII. mill. pass. perfunditur amne Ilisso. Ab ea Lemnos[c] viginti duo mill. quæ ab Atho LXXXVII.[d] mill. passuum. Circuitu patet CXII. M. D. pass.[22] [e] Oppida habet,[f] Hephæstiam, et My-

meusin, Irrhesiam, &c. Vet. Dalec. *Scadiram, Thermeusin, Irrhesiam, Elymniam, Eudeipnam, Neam, &c.*—19 Cod. Dalec. *dicto.*—20 Margo edd. Dalec. et Gronov. *XII. M. pass.* Mox, pro *millia,* Harduin. 2. et Franz. *millibus.*—21 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *LXXV. mill. pass.* Gronov. et edd. vett.—22 Ita Tolet. Vet. Dalec. aliique ap. Harduin. cum edd. Harduin. Miller. Bipont. et Franz. *XXII.*

NOTÆ

que Cycladum ac Sporadum postrema versus septemtrionem, novissimaque est: ceteræ deinceps extra eum ordinem ac nomen illud censentur. De Gerontia ceteri scriptores silent.

[v] *Scandilam*] Ita Mela II. 7. p. 43. Hodie *Scandole.*

[w] *Thermæus*] Sinus scilicet, ut supra Pagasicus. Θερμαῖος κόλπος Stephano. De Thermæo egimus cap. 17. Vide Notas et Emend. num. 90.

[x] *Solimniam, Eudemiam*] Mallet Hermolaus Ἐλύμνιον, et Εὐδείπνην, quæ insularum nomina apud Stephanum extant: sed sunt illæ alterius longe situs ac loci, non hujus in quo versamur.

[y] *Neam*] Νέαι, numero multitudinis, insula Stephano dicitur haud procul Lemno, νῆσος πλησίον Λήμνου. Meminit et Antonin. Liberalis insularum Lemnicæ ditionis, quæ Neæ vocantur.

[z] *Evœnum*] Εὔοινον, *vino fertilem.* Heraclides, de Polit. Πεπάρηθος.... Αὕτη ἡ νῆσος εὔοινός ἐστι, καὶ εὔδενδρος, κ. τ. λ. Ovidius et ab olivæ fertilitate commendat, Met. VII. 'Nitidæque ferax Peparethos olivæ.' Hodie *Piperi.*

[a] *Sciathum*] Scymnus Chius, eodem ordine, p. 24. Κεῖνται δὲ καὶ νησῖδες, Σκῦρος, Πεπάρηθος, Σκίαθος: scribe Σκίαθος, cum Strabone lib. IX. p. 436. Schol. Apoll. ad Argon. I. 583. Σκίαθος νῆσος τῆς Θεσσαλίας, ἐγγὺς Εὐβοίας.

[b] *Imbrum*] Ἴμβρος Strab. lib. X. p. 457. Hodie *Lembro.*

[c] *Lemnos*] Λῆμνος, hodie *Stalimene,* voce conflata ex iis tribus, εἰς τὴν Λῆμνον.

[d] *LXXXVII.*] Solinus cap. 11. p. 31. 'Athos a Lemno sex et LXXX. millibus passuum separatur.'

[e] *CXII. M. D. pass.*] Ita rescripsimus ex Mss. omnium fide, pro *XXII.* Est enim ampla et populosa.

[f] *Oppida habet*] Ἡφαιστία, ac Μύρινα Stephano, et Ptolemæo III. 13.

rinam, in cujus forum [g] solstitio Athos ejaculatur umbram. Ab ea Thassos libera quinque mill. passuum, olim Aëria,[23] [h] vel Æthria dicta. Inde Abdera [i] continentis, XXII. mill.[24] passuum. Athos sexaginta duo mill. D.† Tantundem [j] insula Samothrace, quæ libera, ante Hebrum,[k] ab Imbro XII. mill.[25] a Lemno viginti duo M. D. a Thraciæ ora triginta octo mill. circuitu triginta duo mill.[26] attollitur monte Saoce [l] decem mill. passuum altitudinis, vel importuosissima [27] omnium. Callimachus eam antiquo nomine Dardaniam [m] vocat.[28] Inter Cherronesum et Samothracen, utrimque fere quindecim mill. Halonesos: [n] ul-

M. D. p. edd. vett.—23 *Aëraria* cod. Dalec.—24 Ita codd. Harduini, Dalec. et Chiffl. cum edd. post Harduin. *XX. mill.* in ceteris.—† Ita Brotier edidit ex codd. Regg. et Ed. pr. *D.* non habetur in ceteris edd. Mox, *ad insulam Samothracen* Vet. Dalec.—25 Chiffl. *XXXV. mill.* 'Pessime in libris scriptis et editis, *triginta duo millia.* Quasi Samothrace magis distaret ab Imbro, quam a Lemno. Contra Imbrus, nunc *Imbro*, est inter Samothracen, nunc *Samothraci*, et Lemnon, nunc *Lemno*, vel *Stalimene*. Irrepsit error ex triplicata denarii numeri nota. Nec Samothrace distat amplius XII. mill. ab Imbro.' *Brotier.* *triginta duo mill.* etiam Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—26 '*A Thraciæ ora triginta octo, circuitu triginta duo mill.*] Hæc suspecta mihi videntur, et forte a sciolo addita. Desunt enim in Ms. Reg. 1. et editione principe. Sunt autem absurda. Samothrace vix distat XVIII. mill. ab ora Thraciæ.' *Brotier.* Mox, *monte Sao* Vet. Dalec.—27 Ita codd. Dalec. Chiffl. Tolet. omnesque Harduini, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *passuum portuosissima* edd. vett. et Gronov.—28 Ita Harduin. ex codd. suis et Chiffl. ita quoque edd. recentt. *nominat* Ald. Junt.

NOTÆ

[g] *In cujus forum*] Solinus, loc. cit. Quo pertinet et illud Sophoclis, quod refert Scholiastes Theocr. Idyll. VI. 76. Ἄθως σκιάζει νῶτα Λημνίας βοός.

[h] *Olim Aëria*] Stephanus: ὅτι δὲ καὶ Ἀερία ἡ Θάσσος δῆλον, idque ex vetere oraculo confirmat: Νήσῳ ἐν Ἠερίῃ κτίζειν εὐδείελον ἄστυ. Hesychius quoque: Ἀερία .... Θάσον τε τὴν νῆσον οὕτως ἐκάλουν. Hodie *Thaso.*—'In nummis antiquis, ΘΑΣΙΩΝ.' *Ed. sec.*

[i] *Inde Abdera*] Abest, inquit, Thassos ab Abderis, quod est in continente seu littore opposito oppidum, XXII. M. P. Ab Atho monte, LXII. De Abderis diximus cap. 18.

[j] *Tantundem*] A Thasso abest LXII. M. P. Σαμοθράκη, nunc *Samandrachi.* Σαμοθράκη porro insulam sacram Græce sonare scribit Diodor. Sic. Bibl. lib. III. p. 189. et lib. V. p. 322.

[k] *Ante Hebrum*] Thraciæ amnem, de quo cap. 18.

[l] *Saoce*] Σαώκη. Vide Notas et Emend. num. 90. Hodie *Monte Nettuno.*

[m] *Dardaniam*] Δαρδανία quoque Stephano dicitur, et Straboni, in Epit. lib. VII. p. 331. a Dardano Jasionis fratre: Pausaniæ denique, lib. VII. p. 403.

[n] *Halonesos*] Ἀλόνησος Harpocra-

tra Gethone, Lamponia,[o] Alopeconnesus,[29] [p] haud procul a Cœlo, Cherronesi portu, et quædam ignobiles. Desertis[30] quoque reddantur in hoc sinu,[q] quarum modo inveniri potuere nomina: Desticos,[r] Larnos, Cyssiros, Carbrusa, Calathusa, Scylla, Draconon,[31] Arconesus, Diethusa, Scapos, Capheris, Mesate, Æantion, Pateronnesos, Pateria, Calathe, Neriphus, Polendos.

XXIV. Quartus[a] e magnis Europæ sinus[1] ab Hellesponto incipiens, Mæotidis[2] ostio finitur. Sed totius Ponti forma breviter amplectenda est,[3] ut facilius partes noscantur. Vastum mare præjacens Asiæ, et ab Europa porrecto Cherronesi littore expulsum, angusto meatu irrumpit in terras, septem stadiorum, ut dictum est,[b] intervallo Eu-

Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov.—29 *Alope, Connesus* cod. Dalec.—30 *Desertæ* Pintian. Mox, *inveniri potuere* Chiffl. et paulo post in eodem cod. et Dalec. *Sarnos* pro *Larnos*.—31 *Calathusa, Dialeon, dicta Melanthia, Draconon* Vet. Dalec. aliis, *Dreceuon*. Mox, *Mesatæa, Cantiron, Phateronnesos, vel Paterion* Pintian. *Phaterunesos* edd. vett. et Gronov. *Pateronnesos* Harduin. ex codd. Gr. Πατέρων νῆσος. Denique, pro *Calate*, quod ex codd. restituit Harduinus, *Calathe* habet Chiffl. *Calete* edd. vett. et Gronov.

CAP. XXIV. 1 *Europæ finibus* Vet. Dalec.—2 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Mæotis* edd. vett. et Gronov.—3

NOTÆ

tioni exigua dicitur Ægæi maris insula. Alia est Strabonis 'Αλλόνησος, lib. IX. p. 436.

[o] *Lamponia*] Λαμπώνεια, quo nomine urbem in Troade Stephanus agnoscit.

[p] *Alopeconnesus*] 'Αλωπεκόννησος Stephano. Meminit et Livius XXXI. p. 372. In Melane sinu, hoc est, eodem quo a Plinio statuitur situ, a Pomponio quoque collocatur, II. 2. De portu Cœlo diximus cap. 18.

[q] *In hoc sinu*] Hoc est, in tertio Europæ sinu, qui Ionium mare, Ægæumque, complectitur.

[r] *Desticos*] Forte, *Distichos*. *Larnos*, in Mss. *Sarnos*: forte Κάρνος, quæ Stephano est Acarnaniæ insula. Pro *Cissiros*, an *Cisseros?* ut ea vox insulam pumicosam significet. Καλάθουσα cognominem habet urbem in Ponto, cujus est apud Stephanum mentio: Δράκανον, oppidum in insula Icaria, apud Strab. lib. XIV. p. 639. Arconesus, sive Arctonesus, quæ vox ursorum insulam sonat, cognominem alteram in Asia contra Halicarnassum, de qua v. 36. Æantion, Αἰάντειον, ab Ajace nomen habet. Μεσάτη, a situ, quoniam inter alias media, &c. *Pateronnesus*, haud dubie Πατέρων νῆσος.

[a] *Quartus*] Solinus cap. 12. p. 31. et Martian. lib. VI. cap. de quarto sinu Europæ, p. 213. iisdem uterque verbis.

[b] *Ut dictum est*] Cap. 18.

ropam auferens Asiæ. Primas Angustias Hellespontum[c] vocant. Hac Xerxes[d] Persarum rex, constrato in navibus ponte,[4][e] duxit exercitum. Porrigitur[f] inde tenuis Euripus LXXXVI. mill. pass. spatio ad Priapum urbem Asiæ, quam Magnus[5][g] Alexander transcendit. Inde exspatiatur æquor, rursusque in arctum coit: laxitas Propontis[h] appellatur: angustiæ, Thracius Bosporus,[i] latitudine D. passuum,[j] qua Darius pater Xerxis copias ponte transvexit. Tota ab Hellesponto longitudo CCXXXIX. M. pass.[6][k] Dein vastum[l] mare, Pontus Euxinus, qui quondam Axenus, longe refugientes occupat terras, magnoque littorum flexu, retro curvatus in cornua, ab his utrimque porrigitur, ut sit plane arcus Scythici[m] forma. Medio

Cod. Dalec. *quam breviter complectenda est.*—4 Chiffl. *constrato navibus Ponto;* cod. Dalec. *contracto in navibus ponte.*—5 Ita Regg. Brot. et Editio princeps. *qua Magnus* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—6 '*CCXXV. mill. pass.* ex He-

NOTÆ

[c] *Hellespontum*] *Le détroit de Gallipoli.*

[d] *Hac Xerxes*] Herod. lib. VII. p. 397. n. 36. et seq. Solinus et Capella, locis cit.

[e] *Constrato in navibus ponte*] Sic etiam Mss. non, ut Pontianus excogitavit, *constrato navibus Ponto.*

[f] *Porrigitur*] Solinus, loc. cit. et Martianus.

[g] *Quam Magnus*] Arrianus de Exped. Alex. lib. I. p. 32.

[h] *Propontis*] *Mer de Marmora.*

[i] *Bosporus*] *Le détroit de Constantinople, ou le Canal de la Mer Noire.*

[j] *D. passuum*] Agathemerus Geogr. I. 3. Bospori Thracii fretum, qua Darius, subitario ponte confecto, transmisit exercitum, DCCL. pass. seu stadiorum sex esse ait: Ὁ δὲ Θρᾴκιος Βόσπορος, τὰ στενὰ, ὅπη Δάρειος ἔζευξεν ἐπὶ Σκύθας τὴν σχεδίαν, σταδίων ϛ′. De hac Darii expeditione adversus Scythas Herodotum vide lib. IV. pag. 253. n. 88. Polyb. lib. IV. p. 432.

[k] *CCXXXIX. M. pass.*] Ita libri omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. atque ipse etiam Martianus, loc. cit.

[l] *Dein vastum*] Hæc Plinius a Mela I. 19. p. 12. 'Hic jam sese ingens Pontus aperit ..... olim ex colentium sævo admodum ingenio Axenus, (hoc est inhospitalis,) post commercio aliarum gentium mollitis aliquantum moribus dictus Euxinus.'

[m] *Arcus Scythici*] Sic Strabo lib. II. p. 125. Agathemerus Geogr. II. 14. aliique. Sic arcus Scythici effigiem Pontus exhibet, ut latus Australe, a Chalcedone ad Phasin usque, nervum repræsentet; boreale, geminum cornu, geminumque flexum, quem duo illius maris sinus efficiunt: prorsus ut Scythici arcus forma fuerit, cujusmodi literæ majusculæ Græcorum Σίγμα esse notissimum est. Nam etsi vetustam ejus literæ for-

flexu jungitur ostio Mæotii lacus.[7] Cimmerius [n] Bosporus id os vocatur, II. mill. D. pass. latitudine.

At inter duos [o] Bosporos Thracium et Cimmerium directo cursu, ut auctor est Polybius, D. M. pass. intersunt. Circuitu vero totius Ponti vicies semel [p] centena quinquaginta M. ut auctor est Varro, et fere veteres.[8] Nepos Cornelius trecenta quinquaginta millia [9] adjicit. Artemidorus vicies novies centena XIX. M. facit: Agrippa XXIII.[10] [q] sexaginta mill. Mucianus XXIV. XXV.[11] [r] mill. Simili modo de Europæ [12] latere, mensuram [s] alii quatuordecies centena LXXVIII. M. D. determinavere: alii undecies centena septuaginta duo millia.[13] M. Varro ad hunc modum metitur. Ab ostio Ponti Apolloniam CLXXXVII. M. D. pass.[14] [t] Ca-

rodoto in Melpomene.' *Pintian.*—7 *Mæotis lacus* Tolet. *Mæotum lacus* Salmant. *Mæotii lacui* Pintian.—8 *Ponti vicies semel M. ut auctor est Varro, ut fere veteres semel quinquaginta* cod. Dalec. et Tolet.—9 Ita codd. Regg. Brot. 1. 2. et Ed. pr. *trecenta millia quinquaginta* al. ante Brotier.—10 Ita Reg. Brot. 1. et Ed. pr. *XXIII.* edd. vett. et Gronov. *XXIIII.* Chiffl. aliique codd. ap. Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—11 Ita ex codd. emendavit Harduin. eumque secuti recentt. *XXVIII. LXV.* Gronov. et edd. vett.—12 Ita cod. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. et Bipont. particulam *de* omittunt edd. vett. Gronov. et Franz.—13 Cod. Dalec. *alii undecies septuaginta millia.*—14 Ita Tolet. alii codd. ap. Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CLXXXVIII. M. D. pass.* edd. ante

NOTÆ

mam olim fuisse constat, qualis est C Latinorum, vetustiorem tamen alteram esse, tum ex Athenæo liquet, Sigma veterum affirmante simile esse arcui Scythico, tum ex antiquo Schin Chananæorum, VV. unde Græcorum *Sigma* prodiit. Hanc nostram interpretationem, si tibi, lector, satis est otii, haustam intelliges tum ex Agathemero, loc. cit. tum ex Mela I. 19. tum vero maxime ex Dionysio Perieg. vs. 158. et seq.

[n] *Cimmerius*] *Le Détroit de Caffa.* Hæc quoque Martianus lib. VI. p. 213. Strabo pariter, lib. VII. p. 310. vicenum circiter stadiorum freti hujus angustias esse ait, quæ sunt MM. D. pass. Polybius tamen, circiter tricenum, lib. IV. p. 427. hoc est, III. M. DCCL. pass.

[o] *At inter duos*] Martianus, loc. cit.

[p] *Vicies semel*] Martianus, loc. cit.

[q] *Agrippa XXIII* [*XXIV.*] Hoc est, vicies et quater centena, et sexaginta mill. pass.

[r] *Mucianus XXIV. XXV.*] Ita Mss. non *XXVIII. LXV.* ut libri vulgati mendose habent.

[s] *Mensuram*] Ponti Euxini, eo latere quo Europam alluit.

[t] *CLXXXVII. M. D. pass.*] Vide Notas et Emend. num. 92.

latin tantundem. Ad ostium Istri CXXV. Ad Borysthenem CXL. Cherronesum[u] Heracleotarum[15] oppidum CCCLXXV. M. pass. Ad Panticapæum, quod aliqui Bosporum[v] vocant, extremum in Europæ ora, CCXII. M. D.[16] quæ summa efficit XIII. XXXVII. M. D. Agrippa a Byzantio ad flumen Istrum, DLX. Inde Panticapæum DCXXXV. Lacus[17] ipse Mæotis, Tanain amnem ex Riphæis[w] montibus defluentem accipiens, novissimum inter Europam Asiamque finem, XIV. VI. M.[18] circuitu[x] patere traditur. Ab aliis XI. XXV.[y] M. Ab ostio ejus,[z] ad Tanais ostium[19] directo cursu CCCLXXXV.[20] M. pass. esse constat. Accolæ sinus, in mentione Thraciæ, dicti sunt[a] Istropolim usque. Inde ostia Istri.

Ortus hic in Germaniæ jugis montis Abnobæ,[b] ex adverso Raurici[21][c] Galliæ oppidi, multis ultra Alpes milli-

Harduin.—15 Ita codd. Harduini, Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Heracleatarum* edd. vett. et Gronov.—16 Sic ex codd. emend. Harduinus, sic etiam Miller. Bipont. et Franz. *extremum in Euripi ora* (*ore* Pintian.) *CCXII. M. D.* codd. Dalec. et Tolet. *extremum in Europæ ora, CCXXII. M. D.* edd. vett. et Gronov. Mox, nonnulli ap. Dalec. efficit *XIV. VI. M.*—17 Ita Chiffl. et Harduin. 1. *Inde Panticapæum DCXXX. Lacus, &c.* codd. Harduini, cum edd. Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz. *In Panticapæum DCXXX. Inde lacus, &c.* edd. vett. et Gronov.—18 Ita ex codd. emendavit Harduin. ita etiam edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XIII. ut M.* edd. vett. —19 *Tanais portum* Vet. Dalec.—20 Ita codd. Dalec. et Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CCCLXXV*. Gronov. et edd. vett. —21 Cod. Dalec. *montis Novæ ex a. Saurici.*—22 ' *Danubii nomine, et unde pr.*

NOTÆ

[u] *Cherronesum*] De eo oppido dicemus cap. 26.

[v] *Bosporum*] Principem Bosporianorum civitatem, *μητρόπολιν τῶν Βοσποριανῶν*, appellat Strabo lib. VII. p. 309.

[w] *Ex Riphæis*] Mela I. 19. p. 24.

[x] *XIV. VI. M. circuitu*] Hoc est, quater et decies centena, ac sex passuum millia cursu, quem in circuitum fere agit, complectitur.

[y] *Ab aliis XI. XXV.*] Hoc est, undecies centena, XXV. millia. Strabo lib. VII. p. 310. Mæotidis ambitum ait complecti millia stadiorum octo: hoc est, decies centena millia pass.

[z] *Ab ostio ejus*] Mæotidis paludis.

[a] *Dicti sunt*] Cap. 18.

[b] *Abnobæ*] Tacit. de Morib. Germ. p. 123. ' Danubius molli et clementer edito montis Abnobæ jugo effusus,' &c. Vide Notas et Emend. num. 93.

[c] *Raurici*] Vel Rauraci: quo etiam modo Massiliam, et Massaliam dicimus. Agemus de eo oppido cap. 31. Inde Rauraci montes, apud Ammian. lib. XXII. p. 217. ' Amnis vero Danubius,' inquit, ' oriens prope Rauracos

bus, ac per innumeras lapsus gentes Danubii nomine, immenso aquarum auctu, et unde primum Illyricum alluit, Ister appellatus,[d] sexaginta amnibus[22] receptis, medio ferme numero eorum navigabili, in Pontum vastis sex fluminibus[e] evolvitur. Primum ostium Peuces: mox ipsa Peuce[f] insula, a qua proximus alveus appellatus, XIX. millia pass. magna palude sorbetur. Ex eodem alveo[23] et super Istropolim lacus gignitur LXIII. M. pass. ambitu: Halmyrin[g] vocant. Secundum ostium Naracustoma[h]

Illyr. alluit Ister app. immenso aquarum auctu LX. amnibus, &c. ita quidam legunt.' *Dalec.* Mox pro *sex* Bonfinius legit *septem.*—23 Cod. Dalec. *appella-*

NOTÆ

montes, confines limitibus Rhæticis per latiorem orbem protentus, ac sexaginta navigabiles pæne recipiens fluvios, septem ostiis per Scythicum Ponti latus erumpit in mare.' Solinus cap. 13. p. 33. 'Ister Germanicis jugis oritur, effusus monte qui Rauracos Galliæ aspectat,' &c.

[d] *Ister appellatus*] Agathemerus Geogr. II. 4. Vindobonam usque, hoc est, Austriæ Viennam, Danubium appellari ait: *μέχρις Οὐϊνδοβούνης πόλεως Δανούβιον καλοῦσιν, κ. τ. λ.*—'DANVVIVS scribitur in nummo Trajani Augusti: scilicet ob Daciam amni ei prætentam, et tunc recens captam: quo in tractu Germanice Danubio nomen est *Donaw*: unde Danuvium Monetarii Narbonenses tunc effecere: non quod literæ *β* et V permutatæ unquam fuerint in nummis antiquis. At Romani illud W. Germanicum, æque ut B Græcum, cum in suam linguam ex alterutra nomina transtulerunt, in Latinum B commutarunt.' *Ed. sec.*

[e] *Sex fluminibus*] Quinque, si Dionysio Periegetæ credimus, vs. 301. et Festo Avieno, vs. 441. Mela II. 7. pag. 42. 'Sex sunt insulæ inter Istri ostia.' Septem igitur ostia necesse est esse, quot nimirum Ammianus agnovit. Et idem Mela II. 1. totidem Istro, quot Nilo, assignat ora.

[f] *Ipsa Peuce*] Omnium notissima et maxima, inquit Mela, loc. cit. Inde nomen ei, quod multas *πεύκας* arbores ferat. Magnitudo par Rhodo. Ita auctor Peripli Ponti Euxini, p. 11. Stephano quoque nota, Πεύκη, *νῆσος ἐν τῷ Ἴστρῳ.*

[g] *Halmyrin*] Ἁλμυρὰν Græci salsuginem vocant. Auctor est Philostorgius x. 6. Eunomium Arianæ factionis antesignanum, Halmyrida in exilium pulsum esse, eumque Mysiæ locum ad Istrum fuisse, quod ait etiam Nicephorus, Eccles. Hist. XII. 29. Aut ab oppido lacum, aut a lacu potius oppidum id nomen esse sortitum apparet. In Notitia Hieroclis, Prov. Scythiæ, Ἁλμυρίς, p. 21.

[h] *Naracustoma*] Sic Ammianus lib. XXII. pag. 218. Apollonius Rhod. Argon. IV. 312. duo Istri ostia referens, alterum Καλὸν στόμα, alterum, inquit, *καλέουσι Νάρηκος*: ubi Scholiastes legisse videtur, *καλέουσιν Ἄρηκος.* At *Νарάκου στόμα* dicitur, ab auctore Peripli Ponti Euxini. Forte rectius *Narcustoma*, hoc est, os pigrum ac

appellatur. Tertium Calonstoma,[24 i] juxta insulam Sarmaticam. Quartum Pseudostomon, et in insula[j] Conopon diabasis:[25 k] postea Boreostoma[l] et Spireostoma. Singula autem[m] ora tanta sunt, ut prodatur in quadraginta millia passuum longitudinis vinci mare, dulcemque[n] intelligi haustum.

XXV. Ab eo in plenum[1 a] quidem omnes Scytharum sunt gentes: variæ tamen littori apposita tenuere: alias Getæ, Daci[b] Romanis dicti: alias Sarmatæ, Græcis Sauromatæ,

tur. et XI. M. p. magna palus oritur ex eodem alveo.—24 Sic ex codd. emend. Harduinus, et sic quoque edd. recentt. *Calastoma* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov.—25 Ita codd. Chiffl. Dalec. et Harduin. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Pseudostoma, et insula Conopon diabasis* edd. vett. et Gronov. Mox, *Boriostoma et Stenostoma* Vet. Dalec.

CAP. XXV. 1 Vet. Dalec. *in plano.*—2 *Corsi* Chiffl. Mox, *alias Sindi dege-*

NOTÆ

stupidum, ob quandam paludis immobilitatem.

[i] *Calonstoma*] Καλὸν στόμα Ptolemæo III. 10. et Ammiano, loc. cit. qui Pseudostoma ambo agnoscunt cum Solino, cap. 13. p. 33. Nos ex Mss. *Pseudostomon* scripsimus.

[j] *Et in insula*] Ita Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. Vulgati perperam, *et insula.*

[k] *Conopon diabasis*] Κωνώπων διάβασις, hoc est, *culicum transitus*, ab ea insula certo anni tempore fieri consuetus, ad paludis Mæoticæ locum, ut quidem auguror, Κωνώπιον inde appellatum, cujus Stephanus meminit, ubi lupi a piscatoribus alimenta sumentes, captos custodire pisces traduntur. Hujus vero insulæ, in qua versamur, mutilum nomen poëtica licentia Lucanus expressit, III. 200. 'Et barbara Cone, Sarmaticas ubi perdit aquas, sparsamque profundo Multifidi Peucen unum caput alluit Istri.'

[l] *Boreostoma*] Boreonstoma et Stenostoma habet Ammianus loc. cit. Βόρειον στόμα, hoc est, *boreale*, et Ψιλὸν στόμα, hoc est, *tenue*, Ptolem. III. 10. et auctor Peripli Ponti Euxini. Mss. tamen *Spireonstoma*, forte pro *Spiræonstoma*, cujusmodi et Σπείραιον ἄκρον in Saronico sinu a Plinio superius vidimus c. 9. Ptolemæoque appellari.

[m] *Singula autem*] Solinus iisdem verbis, cap. 13. p. 33.

[n] *Dulcemque*] Idque ex dulci haustu aquæ intelligi.

[a] *Ab eo in plenum*] Ab ostiis Danubii planitiem omnem versus occasum late diffusam, utroque amnis latere Scythæ tenuerunt. Loca tamen ripæ proxima variæ subinde Scytharum gentes, primum Getæ, quos Romani Dacos appellant: hos pepulere deinde Sarmatæ, &c. Expressisse hunc locum Plinius videtur ex Dionysio Perieg. vs. 302.

[b] *Daci*] Vide Notas et Emendat. num. 94.

eorumque Hamaxobii,[c] aut Aorsi:[2] alias Scythæ degeneres et a servis orti, aut Troglodytæ: mox Alani, et Rhoxalani. Superiora autem[d] inter Danubium et Hercynium[e] saltum, usque ad Pannonica Hyberna Carnunti,[f] Germanorumque ibi confinium, campos et plana Jazyges Sarmatæ:[3] [g]

neres Vet. Dalec. Vide Strab.—3 Gronov. et edd. vett. *Iazyges, Sarmatæ* dis-

NOTÆ

c *Hamaxobii*] Δακοὶ, Ἁμαξόβιοι, Ἄορσοι, Ἄλαυνοι Σκύθαι, Ῥωξολανοὶ, supra Danubium a Ptolemæo recte collocantur, III. 5. ubi nunc Bessarabia est, Moldavia, Valachia, et pars regionis ejus, quam Transylvaniam vocant. Τρωγλοδύται vero cap. 10. sub ostio Peuce, ubi Istropolis civitas est, latere amnis australi, quæ nunc Bulgariæ pars est maxime orientalis. Κροβύζους Τρωγλοδύτας appellat Strabo lib. VII. p. 318.—'Admonent Alani a Plinio deinde commemorati, ut huic loco adjiciam, quæ sit 'gens Alana' in carmine 2. lib. v. Michaëlis Hospitalii, olim clare laude Poëseos, clarioris multo postea insigni magistratu Cancellarii Franciæ. Sic enim ille cecinit eleganter, dum iter suum describeret, transitumque per Avenionem, ubi Judæis certa regio urbis est assignata: 'Nam neque Judæos visum est in laude colonos Ponere: nec vero commercia gentis Alanæ: Impia quam dicunt tacitis præcepta fovere Mentibus, errores et adhuc retinere parentum.' Familiarissimum semper fuit linguam Hebræam calentibus doctrinæ suæ præbere specimen, sive fictis, sive derivatis ex ea lingua vocabulis: quæ sic aliud significarent, quam quod iisdem vulgo intelligitur: vel Christum Dominum, scilicet, maxime Judæos in supremo judicio puniturum, vel Judæum Christo inimicum. Et mos iste quidem ab annis ante Hospitalium fere trecentis invaluerat apud eruditos: deprehensus a nobis innumerisque comprobatus exemplis. Ergo ingeniose ille similiter Judaicam gentem ALANAM appellavit: quippe אל־ענה: *Deum*, hoc est, Christum, *affixit*, dum affixit cruci. Hæc eadem est commerciis famosa; et in Christum Dominum ex patrum suorum institutione blasphemiis: quas ii tamen, qui inter Christianos degunt, supplicii metu animo continent.' *Ed. sec.*

d *Superiora autem*] Ubi nunc Transylvania est, et Hungariæ pars, supra latus Danubii boreale.

e *Hercynium*] 'Hercynia sylva,' inquit Mela III. 3. 'dierum sexaginta iter occupans.' Nunc multis locis excisa, ubi Germaniæ urbes multæ et pagi sunt.

f *Carnunti*] Subintellige hyberna ibi constituta de more a Romanis, munimento adversus Quados opposita. Oppidum hodie Carnuntum est, contra Danubii et Mari confluentem, vulgo *Haimbourg*, paucis ultra Viennam, quæ in Austria est, millibus passuum. De Carnunto Pannoniæ Livius lib. XLIII. et vetus inscriptio apud Gruter. pag. 1032. Ortelius cum Carnuto Galliarum oppido confundit.

g *Jazyges Sarmatæ*] Sunt ea sic conjunctim legenda: Ἰάζυγες Σαρμάται Straboni lib. VII. p. 306. et Tacito Annal. XII. p. 180. a quo et Jazyges

montes vero[h] et saltus pulsi ab his Daci ad Pathyssum[4 i] amnem. A Maro,[j] sive Duria est, a Suevis[k] regnoque Vanniano[l] dirimens eos, adversa[m] Basternæ tenent, aliique

tinctim.—4 'Ptolemæo, *Tibiscum.* Hodie, *Tiza.*' Dalec. Mox *Amoros* pro *Maro* Vet. Dalec. *amnem, a Moro, sive is Dacia est* Gronov. et edd. vett.—

NOTÆ

[i] 'Vagi per campos' appellantur. Hos ad Tibiscum amnem pertinere similiter Ptolemæus docet, III. 7. ubi Ἰάζυγας Μετανάστας vocat, et Agathemerus Geogr. II. 4. qui Dacis confines ait fuisse.

[h] *Montes vero*] Ea montium juga intelligit, quæ Hungari *Crapak* vocant: quo Daci e campis pulsi ab Jazygibus profugere. Καρπάτης ὄρος dicitur Ptolemæo, III. 7. et 8.—'Daci, ut mox Plinius addit, 'a Sarmatis ad Pathissum amnem pulsi,' regionem eam Daciam cognominavere; quam postea Trajanus Imp. Romano adjecit imperio, ut nummi ejus testantur innumeri; præsertim qui sunt inscripti, DACIA CAPTA, VICTORIA DACICA, DACIA AVGVSTI PROVINCIA. In his autem plane singularis est ejusdem Imp. Trajani nummus, ex auro, qui depictus est inter Arschotanos, Tab. 36. n. 3. cui similem alterum ex ære minimo commemorat Patinus in Indice p. 10. et D. de Peiresc in collectione Mss. p. 232. cum hac epigraphe: IMP. CÆS. NERVA TRAIAN. AVG. GERM. capite laureato. In aversa parte Deæ effigies est, pileo Dacico tecta, quæ lauri ramum dextra ostentat. Inscriptio: DARDANICI: ubi Dardanicos nescio quos quærunt imperiti: cum re ipsa non ibi 'Dardanici' sint, sed sententiæ unius eximiæ priores duntaxat literæ: hujus nimium.

D A R D
'Daciam a Romanis deficientem'
A N I C I

'adjunxit nuper Imperio Cæsar Imperator.'

Hoc illud ipsum est, quod gemina illa in nummis ejusdem Trajani inscriptione proditur, DACIA CAPTA, et DACIA AVGVSTI PROVINCIA. Cum 'Imperium' dicitur, Romanum intelligitur, ac propterea 'Romani' præmittuntur, ob Romam Imperii caput. Sic in nummo scribitur, qui Galbæ et Vitellii principatu percussus est, ROMÆ ET IMPERIO. 'Nuper' ab opifice nummi positum est perquam ingeniose. Etenim hoc fuit dicere, recentem eam esse victoriam, sed dignam titulo 'Dacici,' qui nondum ascribebatur in nummis Trajani. Admonitio igitur hæc fuit Senatui, ut ipsius edicto deinceps Trajanus DACICVS scriberetur.' *Ed. sec.*

[i] *Ad Pathyssum*] Parthiscum vocat Ammianus lib. XVII. p. 108. Τίβισκον Ptolemæus III. 7. nunc *Teissa*, et *le Tibisc.*

[j] *A Maro*] Marum quoque Tacitus vocat Annal. II. p. 62. Μάρισον Strabo lib. VII. p. 404. quem per Getas ait in Danubium labi. Hodie *Mark*, *Maros*, et *Morawa*, unde Moraviæ nomen.

[k] *A Suevis*] Non a gente tota Suevorum, sed ab iis qui Drusi jussu atque imperio, 'Danubium ultra, inter flumina Marum et Cusum, locati sunt, dato rege Vannio, gentis Quadorum,' inquit Tacitus loco cit. Vide Notas et Emend. num. 95.

[l] *Regnoque Vanniano*] Ubi nunc Moravia est.

inde [n] Germani. Agrippa totum eum tractum ab Istro ad Oceanum bis ad decies [o] centena mill. pass. in longitudinem, quatuor millibus [p] et quadringentis in latitudinem ad flumen Vistulam [5] a desertis Sarmatiæ, prodidit. Scytharum nomen usquequaque transit in Sarmatas atque Germanos. Nec aliis prisca illa duravit appellatio, quam qui extremi gentium harum ignoti prope ceteris mortalibus degunt.

XXVI. Verum ab Istro [a] oppida, Cremniscos, Æpolium:[1] montes Macrocremnii, clarus amnis Tyra,[b] oppido nomen imponens, ubi antea Ophiusa dicebatur. In eodem insulam spatiosam incolunt Tyragetæ.[c] Abest a Pseudostomo Istri ostio centum triginta [d] millibus passuum. Mox

5 'Quidam legunt: *ad bis decies centum M. pass. in longitudinem, IV. M. minus: CCCC. in latitudinem ad flumen Vistulam* (*Istulam* Pomp.) Alii, *oceanum bis decies centum M. p. in longitudinem, quatuor M. quadringentis in lat. ad flumen Vistiam.*' Dalec. *centum mill. pass. in l. quantum minus quadringentis, &c.* edd. vett. et Gronov.

CAP. XXVI. 1 Vet. Dalec. *Cremense, Obolium.*—2 'Legendum censeo, *cog-*

NOTÆ

[m] *Adversa*] Partem montium supradictorum Austro obversam, regionemque inde ad Danubium austrumque recedentem, a Maro amne ad Tibiscum: nunc Hungaria superior appellatur, *la haute Hongrie:* incolæ quondam Basternæ, sive Bastarnæ, Βαστάρναι, Ptolemæo III. 5. et Stephano: Livio quoque, lib. XL. p. 541.

[n] *Aliique inde*] Citra Moraviam, versus occasum.

[o] *Bis ad decies*] Ita libri omnes. Martianus lib. VI. pag. 214. *Bis decies:* quod pro duodecies potius quam pro vicies acceperim.

[p] *Quatuor millibus*] Vide Notas et Emend. num. 96.

[a] *Ab Istro*] Versus Mæotium lacum littus Euxini Ponti legentibus. De Æpolio, nihil compertum. Κρημνίσκου meminit Auctor Peripli Ponti Euxini, p. 9. Κρῆμνοι πόλις est Ptolemæo III. 5. Ab eo oppido montibus Macrocremniis nomen inditum.

[b] *Amnis Tyra*] Hoc Plinius accepit a Mela II. 1. 'Axiacas,' inquit, 'ab Istricis Tyras separat: surgit in Neuris: qua exit, sui nominis oppidum attingit.' Stephanus: Τύρας, πόλις καὶ ποταμὸς ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ ...ἐκαλεῖτο δ' Ὀφίουσσα. Scylaci quoque, p. 28. in Scythia, Ὀφίουσα πόλις. Ovid. de Ponto IV. 10. 50. 'Et nullo tardior amne Tyras.' Hodie *Niester.*

[c] *Tyragetæ*] Ex Tyra fluvio et Getis insulæ hujus incolis efficto nomine. Τυῤῥηγέται Straboni lib. VII. p. 306. Insulæ hodie nomen est *Tendra.*

[d] *Centum triginta*] Strabo lib. VII. p. 305. octingentorum tantum stadiorum intervallum id esse ait, hoc est, C. M. D. pass.

Axiacæ [e] cognomines flumini,[2] ultra quos Crobyzi:[f] flumen Rhode, sinus Sagaricus,[g] portus Ordesus.[h] Et a Tyra centum viginti [3] millibus passuum flumen Borysthenes,[i] lacusque et gens eodem nomine, et oppidum [j] a mari recedens XV. millibus passuum:[k] Olbiopolis,[l] et Miletopolis, antiquis nominibus. Rursus [4] in littore portus Achæorum. Insula Achillis,[m] tumulo ejus viri clara. Et ab ea CXXV.[5] [n] millibus passuum peninsula, ad formam gladii [o] in trans-

nomine fluminis. Sic codex manuscriptus.' *Dalec.* Mox, *sinus Sagarius* codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz.—3 Chiffl. *CCXX.* Paulo post, cod. Dalec. *ab mari.*—4 *Rursusque* Elz. Dalec. Gronov. et Franz. sed τὸ *que* non habetur in cod. Dalec. et edd. antiquiss.—5 Ita codd. Chiffl. Harduini, Dalec. et Vet. Dalec. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CXXV.* vel, *centum triginta quinque* edd. vett.—

NOTÆ

[e] *Axiacæ*] Mela loc. cit. 'Axiaces amnis proximus inter Callipidas Axiacasque descendit.' Ἀξιάκης ποταμὸς Ptolem. III. 10. Hodie *Bog.*

[f] *Crobyzi*] Κρόβυζοι Stephano, supra Istrum, ad boream.

[g] *Sagaricus*] A Sagari fluvio influente, cujus cum Hypani infra citato Ovidius meminit de Ponto IV. Ἄγαρος ποταμὸς Ptolemæo III. 5. idem, opinor, qui Plinio fluvius Rhode nuncupatur.

[h] *Ordesus*] Ὀρδησσὸς Ptolemæo III. 5. supra Axiacen fluvium.

[i] *Borysthenes*] Martian. lib. VI. cap. de quarto sinu Europæ, pag. 214. Hodie *Nieper.*

[j] *Et oppidum*] Olim Ὀλβία appellatum, a Milesiis conditum, unde et Miletopolis nomen, mox et Borysthenis ab amne præterfluente. Ita Strab. lib. VII. p. 306. Ptolemæo loc. cit. Μητρόπολις eadem mendose, pro Μιλητόπολις.

[k] *XV. millibus pass.*] Ita libri omnes. At Strab. loc. cit. stadiis ducentis, hoc est, XXV. mill. pass.

[l] *Olbiopolis*] Hæc prisca Borysthenis oppidi nomina. Ὀλβία, ut diximus, Straboni, et auctori Peripli Ponti Euxini, p. 8.

[m] *Insula Achillis*] Martianus loc. cit. Eadem Leuce appellata, ut dicetur cap. seq. Scylax, p. 28. Νῆσος ἐρήμη, ᾗ ὄνομα Λευκὴ, ἱερὰ τοῦ Ἀχιλλέως. Et Ptolemæus meminit III. 10. Mela II. 7. 'Leuce Borysthenis ostio objecta, parva admodum, et quia Achilles ibi situs est, Achillea cognomine.' Hodie *Ficonisi*, ut plerique aiunt.

[n] *Et ab ea CXXV.*] Ita libri omnes, ante Dalec. qui *CXXXV.* edidit.

[o] *Ad formam gladii*] Eleganter, ut solet, Mela II. 1. 'Terra tunc longe distenta excedens, tenui radice littori adnectitur. Post spatiosa modice, paulatim se ipsa fastigat, et quasi in mucronem longa colligens latera, facie positi ensis allecta est. Achilles infesta classe mare Ponticum ingressus, ibi ludicro certamine celebrasse victoriam, et cum ab armis quies erat, se ac suos cursu exercitavisse memoratur. Ideo dicta est δρόμος Ἀχίλλειος.'

versum porrecta, exercitatione ejusdem cognominata Dromos Achilleos, cujus longitudinem octoginta millium [p] passuum tradit Agrippa. Totum eum tractum Tauri[6] Scythæ, et Siraci tenent.[q] Inde sylvestris[r] regio Hylæum mare, quo alluitur, cognominavit: Enæcadloæ[s] vocantur incolæ. Ultra Panticapes[t] amnis, qui Nomadas et Georgos disterminat: mox Acesinus.[u] Quidam Panticapen confluere infra Olbiam[v] cum Borysthene tradunt: diligentiores Hypanin: tanto errore eorum, qui illum in Asiæ parte prodidere.

Mare subit[w] vasto recessu,[7] donec quinque millium passuum intervallo absit a Mæotide, vasta ambiens spatia,

6 '*Taurisci* Vet. *Sardi, Scythæ, et Siraci tenent* Tolet. De Siracis lege Strab. lib. I.' *Dalec.*—7 Cod. Dalec. et Chiffl. *magno recessu.*—8 *Sinus Garcinites*

NOTÆ

[p] *Octoginta mill.*] Tzetzes in Lycophr. p. 41. et Strab. lib. VII. p. 307. stadiorum mille, hoc est, CXXV. M. P. Auctor Peripli Ponti Euxini, p. 7. stadiorum mille ac ducentorum, hoc est, CL. M. P.

[q] *Tauri Scythæ, et Siraci tenent*] Hoc est, Scytharum populi, qui Tauri vocantur, et Siraci. Ταῦροι et Σιρακοί. Vide Notas et Emend. num. 97. Nunc Bessarabi, et Tartari minores vocantur, Podoliæ et Ukraniæ confines, quarum partem aliquam Siraci quondam tenuere.

[r] *Inde sylvestris*] Et hæc a Mela decerpta, loc. cit. 'Sylvæ deinde sunt, quas maximas hæ terræ ferunt: et Panticapes Nomadas Georgosque disterminans.' Hylææ regionis meminit Herod. lib. IV. pag. 231. n. 18. et auctor Peripli Ponti Euxini, p. 2. ultra Borysthenem, versus orientem: Πρὸς ἀνατολὰς ἐκβάντι τὴν Βορυσθένην, Τοὺς λεγομένην Ὕλαιαν οἰκοῦντας Σκύθας.

[s] *Enæcadloæ*] Hæc vero gens est alibi nusquam reperta. Quid si legas *Inde Hylæi?* nam de Hylæis mox iterum.

[t] *Panticapes*] Παντικάπης Herodoto, loc. cit. a quo hæc Mela, et Plinius. Scythæ Nomades seu vagi, a Georgis, hoc est, aratoribus eo amne disterminantur. Utrique communi minorum Tartarorum appellatione censentur.

[u] *Acesinus*] Valerius Flaccus, Acesinum quoque, Argon. VI. 69. Priscianus in Periegesi, p. 372. Aldescum vocat.

[v] *Infra Olbiam*] Sive Olbiopolim, hoc est, Borysthenitarum oppidum, de quo paulo ante diximus. Herodotum sugillat, qui lib. IV. n. 53. et 54. Panticapen et Hypanin influere in Borysthenem prodidit.

[w] *Mare subit*] Euxini Ponti sinus, qui Carcinites mox appellatur. Καρκινίτης κόλπος, Straboni lib. VII. p. 308. ad mille porrectus stadia, hoc est, ad CXXV. M. P. Hodie *Golfe de Negropoli.*

multasque gentes. Sinus Carcinites[8] appellatur, flumen Pacyris.[x] Oppida: Naubarum,[y] Carcine. A tergo lacus Buges[z] fossa emissus in mare. Ipse Buges a Coreto, Mæotis lacus sinu, petroso[9] discluditur dorso. Recipit[a] amnes Bugem, Gerrhum, Hypanin, ex diverso venientes tractu. Nam Gerrhus Basilidas,[b] et Nomadas separat. Hypanis per Nomadas et Hylæos fluit manu facto alveo in Bugen, naturali in Coretum. Regio, Scythia[10] Sendica[c] nominatur.

Sed a Carcinite[11] Taurica[d] incipit, quondam mari circumfusa et ipsa, quaqua nunc jacent campi. Deinde vastis attollitur jugis. Triginta sunt eorum populi. Ex iis mediterranei XXIV.[12][e] Sex oppida:[f] Orgocyni, Characeni,

cod. Dalec. et Vet. ejusdem. Paulo post, in iisdem: *Oppida: Nauarum.*—9 Tolet. *a tergo lacus Buges a Coreto Mæotæ lacus sinu petroso.*—10 *Regio Scythiæ* edd. vett. et Gronov.—11 Ita codd. Harduini et Dalec. *Sed in Carcinite* edd. vett. et Gronov. Mox, *quaque nunc* Chiffl.—12 Vet. Dalec. *XXVII.*

NOTÆ

[x] *Pacyris*] Herod. loc. cit. p. 240. n. 47. Ὑπάκυρις. Ptolemæo III. 5. ab oppido quod præterlabitur, Καρκινίτης.

[y] *Naubarum*] Mss. *Navarum*, Ptolemæo, loc. cit. Ναύβαρον, et Κάρκινα, πόλεις. Carcina hodie nomen retinet, situm mutavit.

[z] *Lacus Buges*] Βύκη λίμνη Ptolemæo III. 5. nec semel Pomponio Melæ, 'Buces.' Flacco Argon. VI. 'Byce.'

[a] *Recipit*] Nempe Buges lacus. Mela II. 1. 'Duo flumina, Gerrhos et Hypacaris, uno ostio effluentia: verum diversis fontibus, et aliunde delapsi. Nam Gerrhos inter Basilidas et Nomadas: Hypacaris per Nomadas evolvitur.' Unde liquet amnem eum qui Plinio nunc Hypanis dicitur, et a superiore Hypani diversum esse, qui non alio quam quo Borysthenes ostio in Pontum influit, et Hypacarim Melæ esse. Alter Γέῤῥος Stephano.

[b] *Basilidas*] Qui Βασίλειοι Σαυρομάται, Appiano in Mithrid. pag. 217. et Straboni lib. VII. p. 306. Hæc Plinius tum a Mela, tum ab Herod. locis cit.

[c] *Scythia Sendica*] Quod Sindi, Sindonesve, gens Scythica, illam tenuere. Nam Pomponio lib. I. cap. ult. 'Sindones,' iidem Σινδοὶ, regio Σινδικὴ Straboni, lib. XI. p. 492.

[d] *Taurica*] Aliis Taurica, Pontica aliis, aliis Scythica Chersonesus dicta. Incolæ Ταῦροι Straboni l. VII. p. 308. et mox ipsi Plinio. Et ipsa hodie Tartariæ minoris pars est, *l'Isle de Caffa*, a primario oppido, quod Theodosiam veteres dixere.

[e] *XXIV.*] Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. *XXVII.*

[f] *Sex oppida*] Vide Notas et Emend. num. 98.

Lagyrani, Tractari, Archilachitæ, Caliordi. Jugum ipsum[g] Scythotauri tenent. Clauduntur ab occidente Cherroneso,[h] ab ortu Scythis Satarchis.[i] In ora a Carcinite oppida: Taphræ,[13][j] in ipsis angustiis peninsulæ: mox Heraclea Cherronesos,[k] libertate a Romanis[l] donatum. Megarice vocabatur antea, præcipui nitoris in toto eo tractu, custoditis Græciæ moribus, quinque millia pass. ambiente muro. Inde Parthenium[m] promontorium, Taurorum civitas, Placia.[14][n] Symbolon[o] portus. Promontorium Criumetopon,[p] adversum Carambi Asiæ promontorio, per medium Euxinum procurrens CLXX. M. pass. intervallo, quæ maxime

Mox, *Characeni, Lagyrani* in eodem, pro *Caraseni, Assyrani*, quod habent edd. vett. et Gronov. Pro *Tractari* Chiffl. exhibet *Stractari*.—13 *In ore Carcine oppidum Tagre, &c.* cod. Dalec.—14 *Palacia* Vet. Dalec. et paulo post in eo-

NOTÆ

[g] *Jugum ipsum*] Montes, qui in Taurica Chersoneso eminent.

[h] *Cherroneso*] Oppido Heracleotarum, de quo mox.

[i] *Satarchis*] Quorum oppidum in Taurica Chersoneso mediterraneum Σατάρχη, apud Ptolem. III. 6. incolæ Pomponio Satarchæ dicti. De his Solinus cap. 15. p. 35. 'Satarchæ, usu auri argentique damnato, in æternum se a publica avaritia vindicarunt.' Hi sunt quos Plinius VI. 7. Satarcheos vocat.

[j] *Taphræ*] Mela III. 1. 'Quod inter paludem Mæotin, et sinum Carciniten est, Taphræ nominatur.' Ptolemæo loc. cit. Τάφροι. Hodie *Precope*, seu *Przecop*.

[k] *Heraclea Cherronesos*] Sunt enim ista conjunctim legenda: unde superius cap. 24. dicitur Cherronesus Heracleotarum oppidum. Strabo l. VII. pag. 308. πόλις Ἡρακλεωτῶν, καλουμένη Χεῤῥόνησος. Mela, loc. cit. 'Oppidum adjacet Chersonesus, a Diana, si creditur, conditum, et Nympheo specu, quod in arce ei sacratum est, maxime illustre.'

[l] *A Romanis*] Cum debellato Mithridate tota regio in Romanorum potestatem venit.

[m] *Parthenium*] In Taurica Cherroneso, 'sinus portuosus,' inquit Mela II. 1. 'et ideo Καλὸς λιμὴν appellatus, promontoriis duobus includitur. Alterum Κριοῦ μέτωπον vocant, Carambico, quod in Asia diximus, par et adversum, Parthenion vocant.' Unde manifestum est καλὸν λιμένα eundem esse cum eo qui mox Symbolon portus appellatur. Et Παρθενίου ἄκρου meminit Ptolem. III. 6. Hodie *Rosaphar*.

[n] *Placia*] Ita libri omnes. Sed ipsum est Strabonis Παλάκιον in Cherroneso, lib. VII. p. 312.

[o] *Symbolon*] Συμβόλων λιμὴν, Ptolemæo, loc. cit. Συμβούλου λιμὴν; auctori Peripli Ponti Euxini, pag. 6. Nunc *Sibula*.

[p] *Criumetopon*] Κριοῦ μέτωπον, hoc est, *frons arietis*: hodie *Famar*. De Carambi dicemus VI. 2.

ratio Scythici arcus[q] formam efficit. Ab eo Taurorum portus[r] multi, et lacus. Oppidum Theodosia[s] a Criumetopo CXXV. M. P.[15] A Cherroneso[t] CXLV. M. pass. Ultra fuere oppida: Cytæ,[u] Zephyrium, Acræ,[16][v] Nympheum,[w] Dia.[x] Restat longe validissimum in ipso Bospori introitu Panticapæum Milesiorum,[y] a Theodosia LXXXVII. M. pass.[17][z] a Cimmerio vero oppido trans fretum sito MM.[18] D. (ut diximus)[a] pass. Hæc ibi latitudo Asiam ab Europa separat, eaque ipsa pedibus plerumque pervia glaciato freto. Bospori Cimmerii[b] latitudo XII. M. D. pass.[19] Op-

dem, *adversum Carambico;* edd. vett. et Gronov. *adversum Charambi.*—15 Ita codd. Harduini, Chiffl. et Dalec. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CXXII. M. p.* Gronov. et edd. vett. Mox, pro *CXLV. M. pass.* quod testantur codd. Harduini, Dalec. et Vet. ejusdem, *CLXV. M. pass.* exhibent edd. ante Harduinum.—16 *Cyte, Zephyrium, Acre* edd. vett. et Gronov.—17 Ita codd. Harduini et Dalec. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *LXXXVI. M. D. p.* Chiffl. *M. XXXV. pass.* edd. vett. et Gronov.—18 Codd. Dalec. et Vet. ejusdem prius *M.* expungunt. *mil. M.* Gronov. Mox, *eaque ipsa* non legitur in Chiffl.—19 Pintian. *lat. longitudo vero XXVII. M. D.*

NOTÆ

[q] *Scythici arcus*] De eo egimus, cap. 24.

[r] *Taurorum portus*] Tauricæ ora maritima a Symbolorum portu, mille fere stadiis, hoc est, CXXV. M. P. ad Theodosiam usque porrecta, ut auctor est Strabo lib. VII. p. 309.

[s] *Theodosia*] Θευδοσία, Ταυρικὴ πόλις, Stephano, et Scylaci, pag. 28. Hodie *Caffa.* Mss. quoque *Theudosia.*

[t] *A Cherroneso*] Oppido Heracleotarum, de quo supra.

[u] *Cytæ*] Κύταιον. Ptolemæo III. 6. in oppidis Chersonesi Tauricæ mediterraneis: Κύδαια Scylaci, p. 28. pro Κυταία. Κύτας πόλιν vocat auctor Peripli Ponti Euxini, p. 4.

[v] *Acræ*] Ἄκρα κώμιον, exiguus Panticapæorum vicus, apud Strab. lib. XI. p. 494. In Notitia Eccles. Hieroclis, pag. 21. Prov. Scythiæ, Ἄκραι. Stephano, Ἄκρα Σκυθίας.

[w] *Nympheum*] Νυμφαῖον, πόλις Ταυρική, inter Panticapæum et Theodosiam, Stephano ex Strabone. Meminit et Scylax pag. 28. et Harpocr. et ipse Ptolem. loc. cit.

[x] *Dia*] Longius Δίαν Stephanus ablegat, cum urbem Scythiæ ait esse circa Phasin: Σκυθίας, περὶ τῷ Φάσιδι.

[y] *Milesiorum*] Hoc est, a Milesiis Ioniæ conditum, Παντικάπαιον . . . κτίσμα δ' ἐστὶ Μιλησίων, inquit Strabo lib. VII. p. 310.

[z] *LXXXVII. M. pass.*] Vide Notas et Emend. num. 99.

[a] *MM. D. ut diximus*] Cap. nimirum 24. ubi Cimmerium Bosporum MM. D. pass. latitudine esse dixit.

[b] *Bospori Cimmerii*] Non id modo freti nomen est, ut visum est Pintiano, sed Cherronesi minoris, in ipsa Taurica Cherroneso positæ, ad ripam Cimmerii freti, Europæ latere, quo in tractu Panticapæum et Myrmecium oppida collocantur a Ptolemæo

pida habet, Hermisium,[c] Myrmecium: intus insulam Alopecen.[20] Per Mæotin autem ab extremo Isthmo, qui locus Taphræ vocatur, ad os Bospori CCLX. M. passuum longitudo colligitur.

A Taphris per continentem[d] introrsus tenent Auchetæ, apud quos Hypanis oritur, Neuri[21] apud quos Borysthenes, Geloni,[e] Thussagetæ, Budini, Basilidæ, et cœruleo capillo Agathyrsi. Super eos[f] Nomades: dein Anthropophagi. A Buge super[22] Mæotin Sauromatæ, et Essedones.[g] At per oram Tanaim usque Mæotæ, a quibus lacus nomen accepit: ultimique a tergo eorum Arimaspi. Mox Riphæi[h] montes, et assiduo nivis casu pinnarum similitudine Pterophoros[i] appellata regio: pars mundi damnata a rerum

pass.—20 *Aloperiam* Vet. Dalec.—21 Vet. Dalec. *Neureæ.*—22 *A Buge vero*

NOTÆ

III. 6. quamobrem, non hunc modo tractum universum, sed et Panticapæum ipsum ab aliquibus Bosporum vocari superius animadversum a Plinio est.

[c] *Hermisium*] Mela II. 1. 'In Bosporum vergentia Cimmerica oppida, Myrmecion, Panticapæum, Theodosia, Hermisium.' Stephano, *Μυρμήκιον πολίχνιον τῆς Ταυρικῆς*. Denique Ἀλωπεκίαν insulam contra Tanais ostia collocat Ptolemæus III. 5.

[d] *Per continentem*] Ubi nunc Ukrania est, Polonici regni pars ea quæ maxime vergit in exortum Solis: ibi olim Auchetæ Αὐχάται Herodoto lib. IV. p. 226. n. 6. citra Borysthenem: Νευροὶ quoque, quorum regio Νευρὶς appellata, latere amnis ejus occidentali, p. 241. n. 51. quæ nunc pars maxime orientalis Lithuaniæ est.

[e] *Geloni*] Γελωνοὶ, quos pictos Maro appellavit, nunc Lithuani sunt. Θυσσαγέται, Βουδινοὶ, Βασίλειοι, eam quæ nunc Moscovia dicitur, tenuerunt, qua Borysthenis orientale latus contingit: Ἀγάθυρσοι Mæotidis paludis flexum ambiunt, inquit Mela II. 1. Hos tamen longius summovere Plinius videtur. Unde nomen Basilidæ traxerint, disces ab Herod. lib. IV. n. 20.

[f] *Super eos*] Ubi nunc Lithuaniæ pars borealis: ibi Νομάδες et Ἀνθρωποφάγοι, quos Ἀνδροφάγους vocat auctor peripli Ponti Euxini, p. 3. et Herod. lib. IV. n. 18. p. 231.

[g] *Et Essedones*] Moscovitici meridionales. Ἰσσεδόνες Stephano dicti. Ἀριμασποὶ, *ἔθνος Ὑπερβορέων, Hyperboreorum gens*, tota in Moscoviam borealem ableganda.

[h] *Riphæi*] 'Ultra quos jacet ora, quæ spectat Oceanum' septemtrionalem, inquit Mela in fine lib. I. et initio lib. II. unde Plinius hæc mutuatus. Totidem verbis a Plinio ea transcripsere Solinus cap. 15. p. 35. et Capella, lib. VI. cap. de quarto Europæ sinu, p. 214.

natura,[23] et densa mersa caligine: neque in alio quam rigoris opere, gelidisque Aquilonis conceptaculis.[24]

Pone eos montes,[25 j] ultraque Aquilonem, gens felix (si credimus) quos Hyperboreos appellavere, annoso degit ævo, fabulosis celebrata miraculis. Ibi creduntur esse cardines mundi, extremique siderum ambitus, semestri luce, et una die Solis aversi:[k] non, ut imperiti[l] dixere, ab æ-

super cod. Dalec.—23 Ita codd. Harduin. et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *a natura rerum* edd. vett. et Gronov.—24 'Nonnulli: *neque in aliud quam in rigoris opera, gelidique Aquilonis conceptacula.* Alii, *in rigore operta.*' Dalec.—25 *Post eos* cod. Dalec.—26 'Nonnulli: *et*

NOTÆ

[i] *Pterophoros*] Πτεροφόρος, quasi *pennarum ferax*, seu nivis pennarum instar decidentis. Hinc fabulæ data occasio, quam refert Ovid. Met. xv. 356. 'Esse viros fama est in Hyperborea Pallene, Qui soleant levibus velari corpora plumis, Cum Tritoniacam novies subiere paludem.'

[j] *Pone eos montes*] Hæc a Plinio Solinus exscripsit, c. 16. p. 36. Plinius ex Hecatæo, ut ipse innuit, vi. 20. Hecatæus ex Aristea Proconnesio, ut Herodotus docet, lib. iv. p. 229. n. 13. qui ab isto conficta omnia arbitratur, licentia poëtica.

[k] *Solis aversi*] Semestri illa luce, inquit, una tantummodo continua constituitur, efficiturque dies: Sole, dum occidit, per exiguum temporis spatium averso, sive abdito: nihil ut tenebrarum inter occasum exortumque Solis senis illis mensibus intercedat. Auctor libri de mensura orbis terræ: 'Trigesimus nunc annus est, a quo nuntiaverunt mihi Clerici, qui a Kal. Februarii usque Kal. Augusti, in illa insula (Thule) manserunt, quod non solum in æstivo solstitio, sed in diebus circa illud in vespertina hora occidens sol abscondit se quasi trans parvulum tumulum; ita ut nihil tenebrarum in minimo spatio ipso fiat: sed quicquid homo operari voluerit, vel peduncnlos de camisia abstrahere, tanquam in præsentia Solis potest. Et si in altitudine montium ejus fuissent, forsitan nunquam Sol absconderetur ab illis. In medio illius minimi temporis medium noctis fit in medio orbis terræ. Et idcirco mentientes falluntur, qui circum eam concretum fore mare scripserunt: et qui a vernali æquinoctio usque ad autumnale continuum diem sine nocte, atque ab autumnali versa vice usque ad vernale æquinoctium, assiduam quidem noctem,' &c. Aversum pariter una luce Solem Solinus dixit, loc. cit. nec visus tamen quid diceret intellexisse.

[l] *Non, ut imperiti*] Carpere Pomponium Melam videtur, sed immerito. Nam certissima sphæræ probatione constat, non solstitio illic Soles oriri, brumaque semel occidere; sed ab æquinoctio verno ad autumnale, semestrem illam lucem, utique si semestris est, adesse. Peritissime certe de iis gentibus Mela iii. 5. p. 53. 'In Asiatico littore,' inquit, 'Hyperborei super Aquilonem Riphæosque montes, sub ipso siderum cardine ja-

quinoctio verno in autumnum.[26] Semel in anno Solstitio oriuntur iis Soles, brumaque semel occidunt. Regio aprica, felici temperie, omni afflatu[27] noxio carens. Domus iis[m] nemora, lucique, et Deorum cultus viritim gregatimque, discordia ignota et ægritudo omnis. Mors non nisi satietate vitæ, epulatis delibutoque senio[28][n] luxu, ex quadam rupe in mare salientibus. Hoc genus sepulturæ beatissimum. Quidam[o] eos in prima parte Asiæ littorum posuere, non in Europa, quia sunt ibi[p] simili consuetudine, et situ, Attacorum nomine.[29] Alii medios[q] fecere eos inter utrumque Solem, Antipodum[r] occasum exorientemque nostrum: quod fieri nullo modo potest, tam vasto mari interveniente. Qui non[30] alibi[s] quam in semestri luce constituere eos, serere matutinis, meridie metere, occidente

una die ab æquinoctio verno in autumnum: non ut imperiti dixere solis aversi. Rhodig. xvi. 22. Vide Bud. de Ass. i. aliis: *semestri luce et una nocte, non ut,' &c.* Dalec.—27 Chiffl. *omni flatu.*—28 Ita omnes codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *dilibutisque senibus* Ald. Junt. Basil. Lugd. Dalec. Elz. et Gronov.—29 Ita codd. Harduini, Dalec. et Pintian. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *qui sunt ibi similitudine et situs, Atacorum nomine.* Ald. Junt. Basil. Lugd. Dalec. Elz. et Gronov.—30 Codd. Dalec. et Chiffl. et Vet. Dalec. delent τὸ *non.*—31 Ita codd.

NOTÆ

cent, ubi Sol non quotidie, ut nobis, sed primum verno æquinoctio exortus, autumnali demum occidit: et ideo sex mensibus dies, et totidem aliis nox usque continua est. Terra angusta, aprica, per se fertilis,' &c. Vide Notas et Emend. num. 100.

[m] *Domus iis*] Plinius a Mela iii. 5. A Plinio Solinus, cap. 16. p. 36. et 37.

[n] *Delibutoque senio*] Ita Mss. omnes: editi, *delibutisque senibus.* Mela id tantum, loc. cit. ' hilares, redimiti sertis.' Solinus, ' epulati delibutique.'

[o] *Quidam*] Melam Pomponium signat, loc. cit.

[p] *Quia sunt ibi*] Ita recte vet. Dalec. cod. et Paris. cum Pintiano. Ratio, inquit Plinius, cur quidam Hyperboreos in prima parte Asiæ littorum posuerint, ea est, quoniam Attacori ibi degentes, similem vivendi moriendique consuetudinem, cum haud absimili quoque situ, teneant. De Attacoris dicemus vi. 20.

[q] *Alii medios*] Solinus, cap. 16. p. 36.

[r] *Antipodum*] Unde a nobis Sol occidens pergit ad Antipodas.

[s] *Qui non alibi*] Jocus est: serunt matutinis, cum primo mense unicæ diei illius semestris id agunt: metunt meridie, cum exacto jam tertio: occidente Sole, decerpunt fœtus, cum sexto.

Sole fetus arborum decerpere, noctibus in specus condi tradiderunt. Nec libet[31] [t] dubitare de gente ea, cum tot auctores prodant frugum primitias solitos Delon mittere Apollini, quem præcipue colunt. Virgines ferebant eas, hospitiis gentium per annos aliquot venerabiles: donec violata fide,[u] in proximis accolarum finibus deponere sacra ea instituere, hique[32] ad conterminos deferre, atque ita Delon usque. Mox et hoc ipsum exolevit. Sarmatiæ,[v] Scythiæ, Tauricæ, omnisque a Borysthene amne tractus longitudo DCCCCLXXX.[33] M. latitudo DCCXVII.[w] M. a M. Agrippa tradita est. Ego incertam in hac terrarum parte mensuram arbitror.

XXVII. Verum instituto ordine, reliqua[1] hujus sinus dicantur; et maria quidem ejus nuncupavimus.[a]

(XIII.) Hellespontus insulas non habet in Europa dicendas. In Ponto duæ, M. D. pass. ab Europa, XIV. M. ab ostio, Cyaneæ,[b] ab aliis Symplegades appellatæ, traditæque fabulis inter se concurrisse: quoniam parvo discretæ intervallo, ex adverso intrantibus geminæ cernebantur, pau-

Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Nec licet* edd. ante Harduinum.—32 Codd. Dalec. et Vet. ejusdem, *indeque* pro *hique*.—33 Chiffl. *DCCCLXXX*.

· CAP. XXVII. 1 Cod. Dalec. *reliquæ*; et mox in eodem codice et Vet. Da-

NOTÆ

[t] *Nec libet*] Ex Mela hæc quoque, III. 5. Ex Plinio Solinus accepit, cap. 16. p. 87. Omnes ex Herodoto lib. IV. p. 235. De cultu Apollinis apud Hyperboreos, Diod. Bibl. lib. II. p. 130.

[u] *Violata fide*] Solini paraphrasis: 'Quoniam hæ virgines perfidia hospitum non illibatæ revenissent.'

[v] *Sarmatiæ*] Martianus iisdem fere verbis, lib. VI. cap. de quarto Europæ sinu, p. 214.

[w] *DCCXVII.*] Martianus, *septingenta decem:* lege ex Plinio, *septingenta et septemdecim*.

[a] *Nuncupavimus*] Maria ante, inquit, ea indicavimus, quæ hoc sinu comprehenduntur: nunc insulas per singula sparsas persequemur.

[b] *Cyaneæ*] Κυανέαι, Diodoro Bibl. lib. V. pag. 322. et Straboni lib. VII. pag. 319. A colore sic appellatas auctor est Schol. Apoll. ad Argon. II. Eædem Συμπληγάδες et Συνδρομάδες πέτραι, a concursu appellatæ: unde a Juvenali 'concurrentia Saxa.' De ea fabula, vide Apollodorum de Diis, lib. I. pag. 61. et auctorem Peripli Ponti Euxini, pag. 15. Plinius hoc a Mela transcripsit, II. 7.

lumque deflexa acie, coëuntium speciem præbebant. Citra Istrum, Apolloniatarum una,[c] LXXX. M. a Bosporo Thracio, ex qua M. Lucullus[d] Capitolinum Apollinem advexit. Inter ostia Istri quæ essent, diximus.[e] Ante Borysthenem Achillea est supra dicta,[f] eadem Leuce, et Macaron[g] appellata. Hanc temporum horum demonstratio a Borysthene CXL. M. ponit, a Tyra CXX. M. a Peuce insula quinquaginta M. Cingitur[h] circiter decem M. passuum. Reliquæ in Carcinite sinu, Cephalonnesos, Rhosphodusa,[2] [i] Macra. Non est omittenda[j] multorum opinio, priusquam digrediamur a Ponto, qui maria omnia interiora[3] [k] illo capite nasci, non Gaditano freto, existimavere, haud improbabili argumento: quoniam æstus semper e Ponto profluens, nunquam reciprocetur.[l]

Exeundum[4] [m] deinde est, ut extera Europæ dicantur, transgressisque Riphæos montes littus oceani septemtrio-

lec. *nuncupabimus*.—2 *Rhodussa* Stephano.—3 Pro *interiora*, *inferiora* apud Senecam, qui hunc locum explicat.—4 *Ad eundem* Vet. Dalec. Mox, pro *ex-*

NOTÆ

[c] *Apolloniatarum una*] In Ponto, inquit, infra Danubii ostia, insula est Apolloniatarum dicta, quoniam in ea urbs ipsa Apollonia est, ut docet Strabo loc. cit. Hæc illa est Apollonia, qua de egimus, cap. 18.

[d] *Ex qua M. Lucullus*] Solinus, cap. 19. pag. 38. ac Plinius ipse, XXXIV. 18. Apollo Capitolinus dictus est, quoniam in Capitolio dedicatus a Lucullo. P. Victor, in descript. Romæ, regione octava: 'Apollo translatus ex Apollonia a Lucullo, triginta cubitum.'

[e] *Diximus*] Cap. 24.

[f] *Supra dicta*] Cap. 26.

[g] *Et Macaron*] Μακάρων, hoc est, *Beatorum:* quod fama esset Achillis ibi heroumque animas vagari per montium cava: quamobrem et Ἡρώων quoque νῆσος appellata. Ita Eustathius ad Dionysii Perieg. vs. 545.

[h] *Cingitur*] Ambitus ejus insulæ complectitur x. M. P.

[i] *Rhosphodusa*] Ita libri omnes, etiam Mss. Libentius tamen *Rhodussa* agnoverim, cum Pintiano. Macræ autem haud dubie nomen ipsa longitudo fecit.

[j] *Non est omittenda*] Transcribit hæc de more Solinus cap. 18. p. 38.

[k] *Maria omnia interiora*] Mediterranea, inquit Solinus. Vide Notas et Emend. num. 101.

[l] *Nunquam reciprocetur*] Ita Solinus: hoc est, nunquam ex interno mari vicissim aqua in Pontum refluat. Vide quæ diximus II. 100.

[m] *Exeundum*] Exire interiore hoc e mari oportet, inquit, ut quæ ambitur oceano Europæ ora lustretur, et insulæ.

nalis in læva, donec perveniatur Gades, legendum. Insulæ complures sine nominibus eo situ traduntur. Ex quibus ante Scythiam, quæ appellatur Raunonia,[5] [n] unam abesse diei cursu, in quam veris tempore fluctibus electrum ejiciatur, Timæus prodidit. Reliqua littora incerta signata fama. Septemtrionalis Oceanus: [o] Amalchium [p] eum Hecatæus appellat, a Paropamiso[q] amne, qua Scythiam alluit, quod nomen ejus gentis lingua significat congelatum. Philemon Morimarusam a Cimbris[r] vocari, hoc est, mortuum mare, usque[6] ad promontorium Rubeas: ultra deinde Cronium.[s] Xenophon[t] Lampsacenus a littore Scytharum tridui[u] na-

tera, cod. Dalec. habet *cætera*.—5 'Infra xxxvii. 11. eandem hanc insulam ex ejusdem Timæi sententia *Baltiam* nominat.' *Dalec.* *Baunonia unam abesse* codd. Chiffl. et Dalec. et Vet. ejusdem. *Bannomanna, abesse, &c.* edd. vett. et Gronov. Mox, pro *veris tempore* quod testantur codd. Dalec. Chiffl. et Harduin. edd. vett. exhibent *veris temperie*.—6 Cod. Dalec. *inde usque*.—7 Vet.

NOTÆ

[n] *Quæ appellatur Raunonia*] Id Scythicæ illius plagæ nomen, cui objacet insula, non insulæ ipsius, quam ex eodem Timæo Baltiam appellari Plinius prodit xxxvii. 11. ubi de ejus situ dicemus. Vide Notas et Emend. num. 102.

[o] *Septemtrionalis Oceanus*] Frustra has voces suis sedibus movent Pintianus, et Pelicerius in notis Mss.

[p] *Amalchium*] Hæc deinceps Solinus iisdem verbis, cap. 19. pag. 38. et auctor libri de Mensura Orbis Terræ.

[q] *Paropamiso*] Obium, credo, amnem Hecatæus intellexit, *Oby*, in Tartariæ Moscoviticæ finibus.

[r] *A Cimbris*] Hoc est, a Cimbrorum peninsula, et a faucibus Codani sinus, usque ad promontorium Rubeas, quod nunc vulgo dicitur, *Noort Kyn*, vel *Nort Cap*, in extrema Norvegia versus septemtrionem positum. Morimarusam Philemon ait id mare vocari: quod ultra Rubeas est, Cronium nominari. Ita fere Solinus, loc. citat. Promontorio huic ab amne Rhubone forte nomen est, in Oceanum influente, cujus meminit Ptolemæus in Sarmatia, iii. 5.

[s] *Cronium*] Quid si *Gronium*, ab ea orbis parte, quæ septemtrioni proxima est, quam *Groenland* vocant? Certe non ἀπὸ τοῦ Κρόνου, ut nugantur veteres, hoc est, a Saturni frigido sidere: sed potius ἀπὸ τοῦ Κρόνου ποταμοῦ, cujus in Sarmatia meminit Ptolem. iii. 5. deducta hæc appellatio est; nam is in eum Oceanum irrumpit.

[t] *Xenophon*] Solinus cap. 19. pag. 39. Auctor libri de Mensura Orbis Terræ, totidem verbis ac syllabis: 'Xenophon Lampsacenus a littore Scytharum tridui navigatione insulam esse immensæ magnitudinis Baltiam tradit: eandem Pytheas Basiliam nominat. Non longe feruntur et Œocenæ (lege *Oæonæ*) insulæ, quarum ovis avium marinarum et

vigatione, insulam esse immensæ magnitudinis Baltiam tradit. Eandem Pytheas Basiliam nominat. Feruntur[v] et Oonæ, in quibus ovis avium et avenis incolæ[7] vivant. Aliæ, in quibus[w] equinis pedibus homines nascantur, Hippopodes appellati: Fanesiorum[8][x] aliæ, in quibus nuda alioquin corpora prægrandes ipsorum aures tota contegant.

Incipit deinde[y] clarior aperiri fama ab gente Ingævonum,[9] quæ est prima. Inde Germania. Sevo mons[z] ibi immensus, nec Riphæis jugis minor, immanem ad Cimbrorum usque promontorium efficit sinum,[10] qui Codanus[a]

Dalec. *avium advenæ et incolæ;* alius codex ap. Dalec. *advenis.*—8 *Panotiorum* Tut.—9 *Vigævorum* Rhenanus. Mox, *prima. Inde Germania. Mons Sevo, &c.* idem Rhenanus et cod. Dalec. *prima inde Germaniæ. Sevo mons, &c.* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Lugd. 1606. Elz. et Gronov. *prima. Inde Germania. Sevo mons, &c.* Reg. Brot. 1. et Ed. pr.—10 *Cimbros usque promon-*

NOTÆ

avenis vulgo nascentibus incolæ vivunt. Plinius Secundus in libro de septemtrionali Oceano Scythiæ, insulisque illius.'

[u] *Tridui*] Quam diei tantum nnius cursu distare a continenti Timæus superius paulo prodidit.

[v] *Feruntur*] Incerta hæc fama significari innuit: incerta hæc insularum nomina, incertumque situm. Oonæ, sive mavis *Oonææ*, vel *Oæonææ*, Plinio insulæ sunt, Solinoque Plinium secuto. At Pomponio Melæ III. 6. unde hæc transcripsit Plinius, 'ob alternos accessus, recursusque pelagi, et quod spatia quis distant modo operiuntur undis, modo nuda sunt, alias insulæ videntur, Sarmatis adversæ, alias una et continens terra.'

[w] *Aliæ, in quibus*] Mela, et Solinus, loc. citato. De Hippopodibus vide August. de Civit. XVI. 8.

[x] *Fanesiorum*] Vide Notas et Emend. num. 103. Fanesios ejuscemodi visos esse versus Californiam, Americæ regionem, monet Euseb. Nieremb. Hist. Nat. VIII. 1. Iconem exhibet Aldrov. de Monstris, p. 10.

[y] *Incipit deinde*] Jam certiore, inquit, fama produntur gentes deinceps appellandæ. Solinus, cap. 20. p. 40. 'Sevonem montem,' inquit, 'Ingævones tenent, a quibus primis post Scythas nomen Germanicum consurgit.' Auctor libri de Mensura Orbis Terræ hunc locum paulo aliter ex suis codicibus legit: 'Plinius Secundus de insulis Germaniæ: *Incipit deinde clariore aperiri fama ab gente Ingævonum, quæ est prima in Germania, mons Sevo ibi immensus: nec Riphæis jugis minor, immanem ad Cimbrorum usque promontorium efficit sinum, qui Codanus vocatur, refertus insulis,' &c.*

[z] *Sevo mons*] Is a mari Albo et extremis Lappiæ finibus, innato cursu ad fauces usque sinus Codani, versus Cimbrorum promontorium, CCC. circiter passuum mill. procurrit, variis nominibus.

[a] *Qui Codanus*] Ac deinde Balticus, ab insula Baltia, est cognominatus.

vocatur, refertus insulis: quarum clarissima Scandinavia[b] est, incompertæ magnitudinis, portionem tantum ejus, quod sit notum, Hillevionum[c] gente quingentis incolente pagis, quæ alterum orbem terrarum eam appellat. Nec est minor opinione Eningia.[d] Quidam hæc[11] habitari ad Vistulam usque fluvium a Sarmatis,[e] Venedis, Sciris, Hirris tradunt. Sinum Cylipenum[12 f] vocari: et in ostio ejus insulam Latrin. Mox alterum sinum Lagnum,[g] conterminum Cimbris. Promontorium[h] Cimbrorum excurrens in maria longe pe-

---

torium sinum Chiffl.—11 *Quidam hanc* margo edd. Dalec. et Gronov. Mox, *Visulam* Chiffl. *Istulam* Pomp. Paulo post, *Venetis*, *Sciris* edd. vett. et Gronov.—12 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller.

NOTÆ

[b] *Scandinavia*] Quæ hodie Suecia, Norvegiaque dicitur. Insulam veteres credidere: sinum Codanum rati cum Oceano septemtrionali, sive Hyperboreo, connecti, ad finem Suevonis montis, qua Russis nunc accolis Album mare, et alio nomine Granuvicus sinus appellatur: qua ratione insulæ duæ efficiebantur, præcipua magnitudine, Scandinavia atque Finningia.

[c] *Hillevionum*] Proximam hanc fuisse Scandinaviæ partem vel ex eo liquet, quod primam eam Romani nosse potuerunt. Ii Λευωνοὶ, voce, ut apparet, capite diminuta, pro Ἰλλευωνοὶ a Ptolemæo nominantur, in Scandiæ media regione, II. 11.

[d] *Eningia*] In Mss. *Epigia*: atque ita similiter auctor libri de Mensura Orbis Terræ: 'Nec minor est opinione Epigia.' Sed ut ut est, Finningiam intelligit, inter Scandinaviam et Venedos sitam: ingens hodie peninsula, *la Finlande*: unde sinui proximo nomen, qui Sueciam a Livonia disterminat, *le Golfe de Finnes, ou de Finlande.*

[e] *A Sarmatis*] A Sarmatarum gentibus, quarum hæc sunt nomina: Venedæ, Sciri, Hirri. Οὐενέδαι Ptolemæo, III. 5. a quibus Venedicus sinus, *le Golfe de Dantzic*, nomen olim habuit, Livoniam tenuere, ac Lithuaniæ partem occidentalem: Sciri, quos Sidonius Apollin. Carm. VII. 'Sciros' vel 'Sceros' appellat, Hirrique, Curiam, *le Duché de Curland*, Samogitiamque. 'Venedorum nationes,' inquit Tacitus de Morib. German. p. 189. 'Germanis an Sarmatis ascribam, dubito,' &c. Auctor libri de Mensura Orbis Terræ, hunc Plinii locum exscribens, Hirros non agnoscit: 'Quidam,' inquit, 'hæc habitari ad insulæ usque ad fluvium (lege, *ad Vistulam usque fluvium*, sive *Visulam*) a Sarmatis, Venedis, Scirisque tradunt.' Ac valde metuo ne Hirri a repetitis temere Sciris accreverint.

[f] *Cylipenum*] Ita Mss. at editi, *Clylipenum*. Nunc sinus Livonicus dicitur, a celebri ejus regionis emporio, *le Golfe de Riga*: quo in sinu antiquo vocabulo Latris insula, nunc *Œsel* vocatur.

[g] *Lagnum*] Is est qui Jutlandiam, Holsatiam, Ducatumque Meckelburgensem alluit.

[h] *Promontorium*] Hodie *Skagen Cap*,

ninsulam efficit, quæ Cartris[i] appellatur. Tres et viginti inde[13] insulæ Romanorum[j] armis cognitæ. Earum nobilissimæ, Burchana,[k] Fabaria a nostris[14] dicta, a frugis similitudine sponte provenientis. Item Glessaria, a succino militiæ[l] appellata, a barbaris Austrania,[15] præterque Actania.

XXVIII. Toto autem hoc mari,[a] ad Scaldim usque fluvium, Germanicæ accolunt gentes haud explicabili mensura, tam immodica prodentium[1] discordia est. Græci et quidam nostri XXV. M. passuum[b] oram Germaniæ tradiderunt: Agrippa cum Ræetia et Norico longitudinem DCLXXXXVI. millia passuum, latitudinem CXLVIII.[2c] millium.

(XIV.) Rætiæ prope[d] unius majore latitudine, sane

Bipont. et Franz. *Clylipenum* edd. vett. et Gronov.—13 *Cartris appellatur XXIII. M. p. Inde, &c.* Vet. Dalec. *C. appellatur. XXIII. inde, &c.* edd. vett. —14 *Fabaria nostris* Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz. Mox, *multitudine sponte proveniente* cod. Dalec.—15 *Austravia* margo edd. Dalec. et Gronov. *Austeravia* Chiffl.

CAP. XXVIII. 1 Rhenanus, *tradentium*.—2 Ita codd. Harduini et Tolet.

NOTÆ

in Juttia septemtrionali, Danici regni provincia, ad fauces eas unde sinus Codanus erumpit ex Oceano.

[i] *Cartris*] Aliis Cimbrica Chersonesus: in tres præcipue nunc regiones divisa: Holsatiam, Dithmarsiam, Juttiamque, sive Jutlandiam. Daniæ Regi paret.

[j] *Romanorum*] Druso Germanico in Germania bellum administrante. Strab. lib. VII. p. 291.

[k] *Burchana*] Βυρχανὶς Straboni, loc. cit. Stephano Βούρχανις in Celtica. Existimant eruditi esse insulam *Borcum*, in ostiis Amasii, *Ems*, amnis positam; aiuntque turrim etiamnum ibi extare, quam *Het boon huys* incolæ vocent: quæ vox Germanica lingua *Fabarum domum* sonet. Vide quæ dicenda sunt XVIII. 30.

[l] *Militiæ*] Non Romæ, domique, sed foris ab exercitu, militibusque Romanis. Nam a domesticis vernaculisque, castrensia distingui vocabula, in Præfatione Plinii jam dictum est. In Mss. *Austeravia*. De Glessariis dicemus cap. 30.

[a] *Toto autem hoc mari*] Septemtrionali, quod Europam alluit.

[b] *XXV. M. pass.*] Lineola superposita vicies quinquies centena millia passuum significari admonet.

[c] *CXLVIII.*] Ita Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c.

[d] *Rætiæ prope*] Agrippam reprehendit, qui Germaniæ, Rætiæque, et Norici latitudinem tam angustis definierit spatiis: cum Rætiæ unius prope major sit, quam quantam tergeminæ illi regioni assignaverit: sal-

circa [3] excessum ejus [e] subactæ. Nam Germania multis postea annis, nec tota, percognita est. Si conjectare [f] permittitur, haud multum oræ deerit Græcorum opinione,[4] et longitudini ab Agrippa proditæ. Germanorum genera quinque: Vindili:[5 g] quorum pars Burgundiones,[h] Varini,[i]

CCLXVIII. Gronov. et edd. vett.—3 Rhenanus, *citra.*—4 Ita codd. Harduini, et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *opinioni* Gronov. et edd. vett. Mox, pro *longitudini* quod servant codd. Harduini et Dalec. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. *longitudinis* habent edd. vett. *traditæ* pro *proditæ.*—5 *Vandili* Rhenanus. *Vandilici* Chiffl. Mox, *Avarini, Carini* Gronov.

NOTÆ

tem qualis quantaque Rætia cognita est, cum citra Agrippæ obitum Romanorum armis est domita. Nam Germania, ne multis quidem post annis, nec tota etiam, lustrari noscique potuit. Vide Notas et Emend. num. 104.

[e] *Circa excessum ejus*] Excessit e vivis Agrippa, Valerio Messala Barbato, P. Sulpicio Quirinio Coss. anno U. C. DCCXLII. ut auctor est Dio, lib. LIV. p. 541. Subacta per Drusum Tiberiumque, quos exercitui Augustus præfecerat, Rætia, M. Druso Libone, L. Calpurnio Pisone Coss. anno DCCXXXIX. ut idem refert, p. 535.

[f] *Si conjectare*] Si conjecturæ locus datur, inquit, minor paulo erit, quam opinati sunt Græci, Germaniæ ora, vicies quinquies centena M. pass. ut paulo ante diximus, colligere ab his credita: nec multo etiam brevior quam Agrippa prodidit, qui DCLXXXVI. millibus passuum omnino definiit, Germaniæ cum Rætia et Norico longitudo. Insignis autem ideo est utriusque mensuræ discrimen, quoniam per anfractus sinusque Germanici Oceani prior illa Græcorum excurrit: sequens vero Agrippæ, cuncta Germania nondum explorata, mediterraneam tantum ejus cognitæ partem, tractu diverso, metitur.

[g] *Vindili*] Ita R. 1. At R. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. et Paris. *Vandili.* Tacitus Vandalios vocat de Morib. German. p. 123. In Notitia Dignit. Imp. Rom. cap. 18. Ala *Vandilorum.* Ex Vandalicis montibus Albion amnem effluere, et in Oceanum effundi, auctor est Dio lib. LV. p. 548. Vandali, inquit Mariana Hist. Hisp. v. 1. p. 185. quibus ferme locis nunc Mekelburgenses sunt et Pomerani.

[h] *Burgundiones*] Burgundiones, pars Vandalorum, a burgis, hoc est, pagis in quos dissipati erant, appellationem sortiti sunt: et cum in Heduis consedissent, ei Galliæ provinciæ Burgundiæ nomen fecerunt. Partem Poloniæ tenuere, ubi nunc *Gnesna.*

[i] *Varini*] Varini Tacito de Morib. Germ. pag. 136. Ptolemæo sunt Avarini, III. 5. in Sarmatia Europæa, ad Vistulæ fontes, ubi nunc Cracovia Poloniæ caput. Φρουγουνδίωνες, inquit, (pro Φουργουνδίωνες,) εἶτα Αὐαρηνοὶ, forte pro Οὐαρηνοὶ, παρὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ Οὐϊστούλα ποταμοῦ. Non hoc videre Cluverius aliique, qui aliter statuunt: a quibus dissidere me sæpissime, sed certis adductum argumentis, profiteor.

Carini,[j] Guttones.[k] Alterum genus, Ingævones:[6] [l] quorum pars Cimbri,[m] Teutoni, ac Chaucorum gentes. Proximi autem Rheno, Istævones:[n] quorum pars Cimbri.[o] Mediterranei, Hermiones:[7] [p] quorum Suevi,[q] Hermunduri,

et edd. vett. *Gottones* margo edd. Dalec. et Gronov.—6 *Vuigævones* Rhenanus. *ac Baugorum* Chiffl. *ac Cauchorum.*—7 Margo edd. Dalec. et Gronov.

NOTÆ

[j] *Carini*] Καρινοὶ hi Ptolemæi esse visi sunt Hermolao: frustra, cum ii Helvetiorum genti confines esse a Ptolemæo dicantur III. 11. in Germania. Nisi ex incauta superioris vocis *Varini* repetitione nata conflataque ista sit, Vistulæ accolas necesse est fuisse Carinos, perinde ac ceteras Vandalorum gentes, Burgundiones, Varinos, Guttones.

[k] *Guttones*] 'Gotones' vocat Tacitus, Annal. II. p. 62. 'Gothones' de Moribus Germ. p. 12. Ptolemæo III. 5. Γύτωνες, ad Vistulam positi sub Venedis: quo ex situ colligimus ibi fuisse, ubi Mazoviæ Palatinatus, ut appellant, Polonici regni, Varsoviaque est, et utraque Prussia, quam Regalem, et quam Ducalem vocant. Fuit horum oppidum primarium Gytonium primo, mox a Getis Danisque Gedanum, a sinu Codanium, *Dantzic*. Inde Gothones sive Gothi profecti qui totam Europam exagitarunt armis, ac ditione diu tenuerunt. Vide Ægid. Laccary, e Societate nostra, de Coloniis Gallor. I. 9. p. 69.

[l] *Ingævones*] Ab extremo septentrionalis Oceani littore, ad amnis Amisii ostia, quicquid terrarum interjacet, Ingævones dicti tenuere Norvegiam, Sueciam, Daniam, Finlandiam, Saxoniam, Frisiamque orientalem.

[m] *Cimbri*] Holsatiam ii, ut diximus, Juttiamque tenuere. Mox Teutoni inferiorem Saxoniam: Brema civitate primaria. Denique gentes Chaucorum duæ, majores, atque minores, Καῦχοι οἱ μείζους, καὶ οἱ μικροί. Osnabrugensem ditionem isti ad Visurgim fluvium: illi Luneburgensem Ducatum, ad Albim: ex Ptolemæo II. 11. Tacitus de Moribus Germ. p. 185. de Chaucorum situ: 'Ac primo,' inquit, 'statim Chaucorum gens, quanquam incipiat a Frisiis, ac partem litteris occupet, omnium quas exposui gentium lateribus obtenditur, donec in Cattos usque sinuetur,' &c.

[n] *Istævones*] A Rheni ostiis ad Coloniam Ubiorum amnis ejus accolæ, cum Frisiis occidentalibus, Istævones appellati.

[o] *Cimbri* [*Sicambri*] Σίγαμβροι Dioni lib. XXXIX. p. 113. adversus quos expeditionem susceptam a Julio Cæsare idem est auctor, et Plutarchus in Cæsare, p. 718. ubi Σουγάμβρους vocat. Ultra Rhenum primum positi, Ubiis vicini, teste eodem Dione, loc. cit. ipsoque Cæsare Bell. Gall. lib. IV. p. 44. Chattis quoque et Cheruscis, ex Dione lib. LIV. p. 544. Vide Notas et Emendat. num. 105. Horum regio ibi fuit, ubi nunc Comitatus Marchiæ, Bergensis Ducatus, et Cliviensis pars transrhenana.

[p] *Hermiones*] In media Germania positi, ultra Rheni Oceanique ripas. In Germaniæ populis medii a Tacito appellati de Morib. Germ. p. 123.

[q] *Quorum Suevi*] Hermionum gentes ex ordine perquam accurate describit, ab iis exorsus, qui sunt ortui Solis propiores, mox cursu inde versus

Chatti,[r] Cherusci. Quinta pars Peucini, Basternæ,[s] supra dictis contermini Dacis. Amnes clari in Oceanum defluunt, Guttalus,[t] Vistillus sive Vistula,[u] Albis,[8] Visurgis, Amisius, Rhenus, Mosa. Introrsus vero, nullo inferius nobilitate, Hercynium jugum[v] prætenditur.

XXIX. (XV.) In Rheno ipso, prope centum M. passuum in longitudinem, nobilissima Batavorum insula et Cannenufatum :[1] [a] et aliæ[b] Frisiorum, Chaucorum, Frisia-

pars Cimbri et Mediterranei: Herm. Pro Cimbri Harduin. 1. Sicambri.—8 Vistulus, Suevus, Albis Rhenanus. Mox, pro nullo edd. quædam vett. nulli.

CAP. XXIX. 1 Caninefatum margo edd. Dalec. et Gronov. Canenfacium cod. Dalec. Particula copulativa et ante Cannenufatum omissa est in edd. vett. et

NOTÆ

occasum instituto. Horum igitur Suevi ii sunt, quos hodie Moravos appellamus, la Moravie, ut jam superius monuimus cap. 25. neque enim Suevos ab istis alios Plinius agnovit, aut Ptolemæus, qui II. 11. ultra Albim Suevos summovet, versus ortum. Postea ad Danubii caput commigrarunt. Hermunduri fuere, qui nunc Bohemi, populique ab his fusi usque ad Danubii ripam. 'In Hermunduris,' inquit Tacitus, loc. citato, p. 137. 'Albis oritur flumen inclytum. Juxta Hermunduros Marcomanni et Quadi agunt.... Eaque Germaniæ veluti frons est, quatenus Danubio prætexitur.' Sentio convelli a me Geographorum recentiorum placita: sed hos nihil in præsenti moror.

[r] *Chatti*] Chattis Franconiam, Brunswicensem Ducatum, circumjacentemque late regionem a Franconia ad Chaucorum fines Cheruscis ascribimus: hi enim inter Chattos, Chaucosque medii, Tacito teste, lib. de Moribus Germ. p. 135.

[s] *Peucini, Basternæ*] Peucini, quos quidam Bastarnas vocant, inquit Tacitus, loc. cit. p. 138. Strabo tamen Bastarnarum partem esse Peucinos putat, lib. VII. pag. 306. De horum situ diximus cap. 25. Gallos Livius semper appellat, lib. XLIV. Gruteri Inscript. pag. 458. BASTARNÆ.

[t] *Guttalus*] Hunc eundem esse, qui Ptolemæo II. 11. Οὐΐαδρος, aliis *Odera*, *l'Oder*, erudite probat Cluverius, adversus Junium Germ. Antiq. III. 49. Solino, cap. 20. pag. 40. 'Gotthalus' est.

[u] *Vistula*] Οὐΐστουλα, Ἄλβις, Οὐΐσουργις, Ἀμάσιος, Ptolemæo, loc. cit. Nostris, *le Veissel ou la Vistule, l'Elbe, le Veser, l'Ems.*

[v] *Hercynium jugum*] Quem Hercynium saltum appellavit cap. 25. Ὀρκύνιον δρυμὸν Ptolem. II. 11. Livius lib. IX. pag. 165. Germanicos saltus. Dionys. Perieg. vs. 286. Ἑρκύνιον δρυμόν.

[a] *Et Cannenufatum*] Ea insula a Batavis et Cannenufatibus colebatur: illi quoniam majorem insulæ partem tenuere, nomen ei suum dederunt, dictaque insula Batavorum, sive Batavia est. In Tab. Peuting. *Patavia*. Isti apud Gruterum, pag. 385. CANNANEFATES, apud Tacitum Hist. IV. pag. 103. et apud Velleium lib. II. n. 105. 'Caninefates,' appellati. Ho-

vonum,[2] [c] Tusiorum,[3] [d] Marsaciorum, quæ sternuntur inter Helium [e] ac Flevum. Ita appellantur ostia,[f] in quæ effusus [g] Rhenus, ab septemtrione in lacus,[h] ab occidente in

Gronov. Mox, *Cauchorum* in iisdem vett.—2 Ita codd. Regg. Brot. et Ed. pr. *Frisiabonum* edd. ante Brotier.—3 'Ita codd. Regg. et Ed. princeps. Sine auctoritate in recentt. edd. *Sturiorum*.' Brotier. Mox, *Mattiacorum, quæ, &c.* margo edd. Dalec. et Gronov.

NOTÆ

die *le Betuve*. Apud Reinesium vetus Inscriptio, pag. 513. NAT. CANONEFAS. 'Natione Canonefas.' Et in Notis, quæ vulgo Tironi ascribuntur, apud Gruterum, pag. 143. 'Canonefates.' Vide Notas et Emend. num. 106.

[b] *Et aliæ*] Quas cum sterni Plinius asseverat inter Helium ac Flevum, mari quod *Zuyderzee* nuncupant ab ortu, ab occasu Zelandia claudi omnes necesse est. Eo ordine a Plinio eæ recensentur, ut ab ortu et septemtrione auspicatus progrediatur in occasum. A populis in eas a continente progressis nomen habent ex iis aliquæ: a Frisiis certe, Chaucisque duæ priores, quos ultra Rhenum sedes habuisse constat. Frisios in hoc tractu Tacitus quoque agnoscit, quos cum Caninefatibus copulat, hist. IV. pag. 103. Chaucos e patriis sedibus commigrantes, ac ducem natione Caninefatem secutos, inferiorem Germaniam incursavisse Claudii Imp. temporibus, idem auctor est, Annal. XI. pag. 160. De Frisiorum et Chaucorum insulis, quæ recedente maris æstu, continenti necterentur, Dio lib. LIV. pag. 544. Nunc esse videtur Nort-hollandia. Atque hunc quidem situm Chaucis præsertim adjudicant ea quæ Plinius de iisdem affert XVI. 1.

[c] *Frisiavonum* [*Frisiabonum*] In Mss. *Frisiavonum*. Hos illic consedisse arbitror, ubi nunc *le Veluve*, pars Geldrensis Ducatus, e Belgica Gallia huc transgressos.

[d] *Tusiorum* [*Sturiorum*] His vero meridionalem Hollandiam, *la Sud-Hollande*, Marsacis insulam assignamus, quam Mosa cum Rheno efficit, ubi Dordracum est in Zelandiæ confinio: unde Marsacios pro Mosatiis credas appellatos. Marsacos Tacitus vocat, jungitque Caninefatibus, Hist. IV. pag. 103. Μαυρουσίους, ut puto, Dio lib. LX. p. 670. pro Μαρσακίους. In Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Tusiorum, Marsaciorumque*.

[e] *Inter Helium*] Helium Zelandiæ vicinum, ubi nunc castellum *Briel*. Flevum vero Frisiæ, ubi nunc insula est, quæ priscum nomen retinet, *het Vlie*, sive *Flie*.

[f] *Ostia*] Et castella quoque ostiis imposita. Tacitus, Annal. IV. pag. 125.

[g] *In quæ effusus*] Per fossam a Druso in Salam, *l'Issel*, alteramque ex parte læva a Civili, in Leccam, *le Leck*, Mosamque, deductum olim esse Rhenum sciunt eruditi. *Vahalem* hunc Rheni alveum accolæ nominant, qui mox id quoque vocabulum mutat Mosa flumine, cujus immenso ore in oceanum effunditur.

[h] *In lacus*] Hi, frequenti eluvione aquarum, in unum maris sinum abierunt, ea magnitudine quæ Maris Australis, *Zuyderzee*, nomen hodie sustineat. Lacui nomen olim Flevo fuit, ut auctor est Mela III. 2.

amnem Mosam se spargit: medio [1] inter hæc ore, modicum nomini suo custodiens alveum.

XXX. (XVI.) Ex adverso hujus situs [1] Britannia insula, clara Græcis [a] nostrisque monumentis, inter septemtrionem et occidentem jacet: Germaniæ,[b] Galliæ, Hispaniæ, multo maximis Europæ partibus magno intervallo [2 c] adversa. Albion [d] ipsi nomen fuit, cum Britanniæ vocarentur omnes: de quibus mox paulo dicemus. Hæc abest a Gessoriaco [e] Morinorum gentis littore, proximo trajectu quinquaginta M. circuitu [3] vero [f] patere tricies octies centena viginti quinque M. Pytheas et Isidorus tradunt, triginta prope jam annis notitiam ejus Romanis armis non ultra vicinitatem sylvæ Caledoniæ [g] propagantibus. Agrippa [h]

CAP. XXX. 1 Pintian. *sita est.*—2 Vet. Dalec. *haud magno intervallo.*—3 Gronov. et edd. vett. *quinq. millia minimum: circuitu;* alii ap. Dalec. *quinq. millia passuum, &c.* Voc. *minimum* non legitur in Vet. Dalec. neque in Chiffl.—

NOTÆ

[1] *Medio*] Quod a Schenckii, ut vocant, munimento, Arenacum delapsus, Ultrajectum ac Lugdunum Batavorum alluit.

[a] *Clara Græcis*] Hanc ceteris orbis totius insulis Græci prætulere: Dionysius Perieg. vs. 568. de Britannicis insulis: *Τάων τοι μέγεθος περιώσιον· οὐδέ τις ἄλλη Νήσοις ἐν πάσῃσι Βρετανίσιν ἰσοφαρίζει.*

[b] *Germaniæ*] Verius Strabo, lib. IV. pag. 199. soli Galliæ prætendi dixit. Plinio tamen Tacitus subscribit, in Vita Agricolæ, pag. 142.

[c] *Magno intervallo*] Spatium intelligit, quo ab oriente in occasum porrigitur: maximam spatio ac cœlo Tacitus dixit, loc. cit.

[d] *Albion*] Ἀλουΐων Ptolemæo II. 3. Angliam Scotiamque complectitur; Scotorum etiam tunc cum Britannia diceretur, æque atque Anglorum, ignoto nomine. Britanniæ dicuntur, Hibernia adjuncta, cum ceteris adjacentibus insulis.

[e] *Gessoriaco*] Ptolem. II. 9. *Γησοριάκον ἐπίνειον Μορίνων, Morinorum navale.* Plinio ipsi, cap. 37. hujus libri, 'Portus Morinorum' Britannicus, quod ex eo Gallis Romanisque usitatus erat in Britannos trajectus. Tab. Peuting. 'Gesoriaco, quod nunc Bononia.' Nostris *Boulogne sur mer.* Ager circumjectus, *le Boulenois*, vel, ut alii, *le Boulonois.* Vide Notas et Emend. num. 107.

[f] *Circuito vero*] Sic Martianus, a Plinio mutuatus, lib. cap. VI. 'Alia dimensio Europæ,' pag. 215.

[g] *Caledoniæ*] Floro Saltus Caledonius appellatus: Grampio monte, *Grantzbaine*, dividitur: in Scotia, ubi et Caledonia regio, quam Julius Agricola Domitiani temporibus primum subegit. *Καληδόνιος δρυμὸς* est Ptolemæo II. 3.—'At significare Plinius videtur, haud longe progressa fuisse arma Romana, si spectetur spatium annorum triginta, ex quo bella ibi geri cœpta sunt. Quamo-

longitudinem DCCC. M. pass. esse: latitudinem CCC. M. credit. Eandem Hiberniæ latitudinem, sed longitudinem[4] CC. mill. passuum minorem. Super eam hæc sita abest brevissimo transitu a Silurum gente[i] XXX. M. pass.[5] Reliquarum nulla CXXV. mill. circuitu amplior proditur. Sunt autem XL.[j] Orcades,[6] modicis inter se discretæ spatiis. Septem Acmodæ,[7][k] et XXX. Hebudes:[l] et inter Hiberniam ac Britanniam, Mona,[m] Monapia, Ricina, Vectis, Limnus,[8] An-

4 Chiffl. *credidit. Eandem Hyberniæ, sed longitudinem.* Pintian. *Agrippa longitudinem DCCC. M. p. credit: latitudinem CCC. Eandem credidit Hyber. &c.*—5 Ita codd. Dalec. et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Chiffl. *XX. M. p.* edd. vett. et Gronov.—6 Vet. Dalec. *XL. M. p. Orcades.*—7 *Septem Hæmodes* margo edd. Dalec. et Gronov. Mox Vet. Dalec. *et XXX. Hebrides;* edd. vett. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *et XXX. Hæbudes;* Regg. Brott. et Editio princeps: *et XXX. Hebudes.*—8 Ita Vet. Dalec. et edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Ricnea, V. Silimnus* edd. vett. et Gronov. Mox, pro *Andros*, Vet. Dalec. *Edros.*—

NOTÆ

brem annon Caledonia sylva verius fuerit in Comitatu quem vocant Essexiæ, quinque aut sex leucis supra Tamesim, ab amne Læa usque ad mare, amplius considerandum.' *Ed. sec.*

[h] *Agrippa*] Sic quoque Martianus loc. cit. et Solinus cap. 22. p. 41. et 42.

[i] *A Silurum gente*] Σίλυρες a Ptolemæo appellantur II. 3. Silurum Tacitus meminit Annal. XII. p. 181. et 183. Vide Notas et Emendat. num. 108. Oram hi occiduam tenuere Valliæ principatus, cum Demetis, qui Silurum pars fuere.

[j] *Sunt autem XL.*] Totidem Martiano, loc. cit. Pomponio III. 6. triginta. Jornandi *XXXV.* Ptolemæo, II. 3. περὶ τριάκοντα. Sunt eæ supra Scotiam positæ, modico ab ea freto disjunctæ. Earum maxima Pomona, *Mainland.*

[k] *Acmodæ*] Mss. *Hæcmodæ.* Vulgo *Hetland* et *Schetland*, in commune appellantur: Orcadibus proximæ, sed in boream longius summotæ.

[l] *Hebudes*] Solino cap. 22. p. 42. et Ptolemæo II. 2. quinque tantum Ἔβουδαι numerantur: Marciano quoque in Periplo, apud Steph. Αἰβοῦδαι νῆσοι πέντε τῆς Βρεταννικῆς. Omnium verissime Plinius: sunt enim eæ pæne innumeræ haud procul Orcadibus supra Hiberniam, Scotiamque, ut docet Cluver. Germ. Antiq. III. 40.

[m] *Mona*] Mona Valliæ littori adjacet. Μόνα νῆσος Ptolemæo, loc. cit. nunc *Anglesey.* Monapia, Ptolemæo Μονάοιδα, loc. citat. Bedæ 'Menavia,' nunc *Man* et *Moneitha*, contra Cumberlandiam. Ricina, Ptolemæo Ῥικίνα, loc. cit. Vectim hanc, quæ in freto est quod inter Hiberniam Britanniamque interfluit, cave cum altera confundas quæ contra id Angliæ latus est, quod Galliæ obvertitur. Limnus Ptolemæo Λίμνος, Andros Ἔδρος dicitur.

dros. Infra vero Siambis,[9] [n] et Axantos. Et ab adverso [o] in Germanicum mare sparsæ Glessariæ, quas Electridas Græci recentiores appellavere, quod ibi electrum nasceretur. Ultima [p] omnium, quæ memorantur, Thule: in qua solstitio nullas esse noctes indicavimus,[q] Cancri signum [10] Sole transeunte, nullosque contra per brumam dies. Hoc quidam [11] [r] senis mensibus continuis fieri arbitrantur. Timæus historicus [s] a Britannia introrsus sex dierum navigatione abesse dicit insulam Mictim,[t] in qua candidum plumbum proveniat. Ad eam Britannos vitilibus [12] [u] navigiis

9 Cod. Dalec. et Vet. ejusdem *Samnis*.—10 Margo edd. Dalec. et Gronov. *ad Cancri signum*.—11 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Hæc siquidem* Rhod. XVI. 22. *Hæc quidam* Gronov. et edd. vett.—12 Cod. Dalec. *vilibus*.

NOTÆ

[n] *Siambis*] Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. *Amnis*, non *Siambis*.

[o] *Et ab adverso*] Superius memoratæ insulæ contra occidentale Britanniæ latus sunt positæ: hæ ex adverso, nempe versus ortum, nec jam in eo mari, in quo Britannia est, sed in Germanico, seu parte illa sinus Baltici, quæ Germaniam alluit, supra Dantiscum, ubi insulæ sunt *Oëland* et *Gotland*, Glessariæ dictæ a succino, quod Germanis *Gles* diceretur: id enim tum in iis insulis, tum in opposito Gutonum littore, ubi Dantiscum est, legebatur, ut Plinius docet XXXVII. 11. Hæ duæ Glessariæ superius cap. 27. Austrania Actaniaque appellatæ.

[p] *Ultima*] Hæc iisdem verbis Martianus, loc. cit. et Solinus cap. 22. p. 42. Thule Islandia nunc appellatur, ut recte Cluverius animadvertit, Germ. Antiq. III. 39. Schetlandiam vult esse Cambdenus, p. 850. at hæc non quinque dierum navigatione a Britannia, ut vult Solinus, immo vix unius, abest: nec senis mensibus dies ibi, ut in Islandia, et nox vices habent. Neque eos audio qui ante annum Christi 874. ulli cognitam Islandiam aiunt. Fuerit sane hactenus inculta: incognitam fuisse, pernego. Partibus 63. seu gradibus ab Æquatore distare Thulen ait Agathemerus Geogr. I. 5.

[q] *Indicavimus*] Lib. II. cap. 77.

[r] *Hoc quidam*] Quos inter Pomponius Mela, ut diximus cap. 26.

[s] *Timæus historicus*] Hoc loco non *Timæus*, sed *Pytheas*, legit auctor libri de Mensura Orbis Terræ: 'Plinius Secundus,' inquit, 'in quarto libro edocet, quod Pytheas Massiliensis sex dierum navigatione in septemtrionem a Britannia Thulen distantem narrat.' Sic Plinius ipse II. 77. p. 229.

[t] *Mictim*] Quæ sit hæc Timæi Mictis in Germanico mari sex dierum navigatione a Britannia dissita, statui certo non potest.

[u] *Vitilibus*] Vide quæ de iis dicturi sumus VII. 57.

corio circumsutis navigare. Sunt qui[v] et alias prodant, Scandiam, Dumnam, Bergos: maximamque omnium Nerigon, ex qua in Thulen navigetur. A Thule[w] unius diei navigatione mare concretum, a nonnullis Cronium appellatur.

XXXI. (XVII.) Gallia omnis[a] Comata uno nomine appellata in tria populorum genera dividitur, amnibus maxime distincta. A Scaldi[1] ad Sequanam Belgica. Ab eo ad Garumnam[b] Celtica, eademque Lugdunensis. Inde ad

CAP. XXXI. 1 Ita Regg. Brot. Ed. pr. Venett. aliæ vett. ante Harduin. qui e cod. Chiffl. recepit, *A Scalde*, eumque secuti Miller. Bipont. et Franz. Mox

NOTÆ

[v] *Sunt qui*] Aliorum sententiam prodit, non suam. Scandia certe a Scandinavia, de qua supra, nihil differt. Δοῦμναν insulam juxta Orcadas habet Ptolemæus II. 3. Si Nerigon et Bergos insulas esse, aut a Norvegiæ, celebrique ejus oræ emporio, quod *Berghen* vocamus, differre arbitrati sunt, quid ii voluerint, adhuc obscurum est.

[w] *A Thule*] Solinus cap. 22. p. 43. et Martianus loc. cit.

[a] *Gallia omnis*] Extra Provinciam Narbonensem. Galbæ nummus, apud Patinum, in Suetonio, p. 345. TRES GALLIÆ.

[b] '*Ad Garumnam* [*Garunnam*] Eamdem Galliæ divisionem servat Mela, sed *Garumnam* vocat, III. 2. 'Regio,' inquit, 'quam incolunt omnis Comata Gallia, populorum tria summa nomina sunt; terminanturque fluviis ingentibus. Nam a Pyrenæo ad Garumnam, Aquitania: ab eo ad Sequanam, Celtæ: inde ad Rhenum pertinent Belgæ.' Ammianus Marcellinus expressius adhuc, atque eo audacius, lib. XV. p. 53. 'Temporibus priscis cum laterent hæ partes ut barbaræ, tripartitæ fuisse creduntur; in Celtas eosdemque Gallos divisæ, et Aquitanos et Belgas ... et Gallos quidem, qui Celtæ sunt, et ab Aquitanis Garumna disterminat flumen, a Pyrenæis oriens collibus, postque oppida multa transcursa in Oceano delitescens. A Belgis vero eamdem gentem Matrona discernit et Sequana, amnes magnitudinis geminæ.' Tamen ex nominibus et situ Aquitaniæ populorum, quos Plinius paulo postea enumerat, cap. 33. *Garunnam* (sic enim habent Mss. quos vidimus, et alius e Bibliotheca Divio-Benigniana, et veteres editiones omnes a Romana anni 1470. usque ad Frobenianam: quæ prima *Garumnam* edidit:) *Garunnam*, inquam, appellasse Plinius videtur ipsum amnem Ligerim, ab Andegavensi regione: ubi jam multis auctus magnisque fluminibus, deinceps solus in mare devolvitur, nullo alicujus nominis amne recepto. Noverat is haud dubie, Garumnam similiter, qui Garumna est in decursu, eundem per leucas quindecim, antequam se in mare exoneret, Garumnam desinere appellari, et Girundam vocari, ex quo Dordoniam non imparem sibi amnem recepit, et uno decurrere alveo ambo cœperunt. Non hunc igitur intellexit, cum Ga-

Pyrenæi montis excursum Aquitanica,[1] [c] Aremorica [d] antea dicta. Universam oram XVIII.[e] M. pass. Agrippa: Galliarum [3] inter Rhenum et Pyrenæum, atque oceanum, ac montes Gebennam et Juram, quibus Narbonensem Galliam excludit, longitudinem DCCCXX.[4] [f] M. passuum, latitudinem CCCXVIII. computavit. A Scaldi incolunt extera[5] [g] Toxandri pluribus nominibus.[h] Deinde Menapii,[i] Morini,[j] Oroman-

---

Garunnam Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz.—2 Ita Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. ita etiam cap. 33. Gronov. et edd. vett. habent *Aquitania*. Mox, '*Arecomica* Vet. sed perperam: veteribus namque Gallis *Ar-emor* 'ad mare' significat teste Camdeno Britan. pag. 20. Vide Pancirol. super notic. II. 86.' *Dalec.* Pro *antea dicta*, quod testatur Chiffl. edd. vett. habent *ante dicta*.—3 Ita codd. Harduini, Chiffl. et Tolet. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *dicta*. *Agrippa universarum Galliarum*, omissis: *oram XVIII. M. pass.* edd. vett. Mox, pro *Juram* codd. Harduini *Juras*.—4 Chiffl. *CCCCXXX.* edd. ante Brotier. *CCCCXX.* Mox, pro *CCCXVIII.* Chiffl. habet *CCCXXV.* edd. ante Harduin. *CCCXIII.*—5

NOTÆ

runnam dixit; siquidem Girunda esset accolis, ut etiamnum est, non Garumna. Sic Danubius longe ante ostia, non Danubius, sed Ister fuit. Sic igitur recte Plinius innuit, Ligerim circa ostia sua Garunnam fuisse olim ab accolis vocitatum. Nam ab unius fluminis ostio ad aliud ducit mensuras, et fines populorum disterminat.' *Ed. sec.*

[c] *Aquitanica*] Ita Mss. omnes: ut Belgica, Celtica. Sic paulo ante, *A Scalde*, non *a Scaldi*: mox tamen etiam *a Scaldi*.

[d] *Aremorica*] Vox ea veterum Celtarum idiomate maritimam plagam sonat. Est enim hodieque Britonibus Galliæ populis *ar mor*, mare. Vide Cambdenum, p. 14.

[e] *Universam oram XVIII.*] Hoc est, decies octies centena millia passuum patere. Vide Notas et Emendationes, num. 109.

[f] *DCCCXX.* [*CCCCXX.*] Mss. omnes, *CCCXX.* Missi Theodosii: 'Gallia Comata... juxta Plinium Secundum in quarto libro, in longitudinem DCCCCXX. in latitudinem, *CCCVIII.*'

[g] *Incolunt extera*] Hoc est, regionem ultra Scaldim, extraque Gallias positam, ad Mosam usque, ubi Antverpia, Brabantiaque universa: ubi oppida Breda, et S. Gertrudis, ut recte vidit P. Ægid. Laccary, Soc. Jesu, de Coloniis Gallor. v. 5. p. 259.

[h] *Pluribus nom.*] Hoc est, gens una illa Toxandrica plures populos complexa est.

[i] *Deinde Menapii*] Jam hi deinceps citra Scaldim. Et Menapii quidem Morinis confines, juxta mare, non Plinio modo, sed etiam Straboni, lib. IV. p. 194. Τοῖς Μεναπίοις δ' εἰσὶ συνεχεῖς ἐπὶ τῇ θαλάττῃ Μορῖνοι. Tacitus quoque, Hist. IV. p. 94. 'A Rheno venientes transire Mosam jubet, ut Menapios et Morinos, et extrema Galliarum quaterent.' Menapii igitur ibi fuere, etsi aliter alios sentire scio, ubi nunc Flandria est, oppida Brugæ, Gandavum, Ipræ.

[j] *Morini*] 'Extremique hominum Morini' Virgilio appellati. Ut Ar-

saci[k] juncti pago, qui Gessoriacus vocatur: Britanni,[6][l] Ambiani,[m] Bellovaci.[n] Introrsus[o] Castologi,[7][p] Atrebates,[q] Nervii[r] liberi, Veromandui,[s] Sueconi,[t] Suessiones[u] liberi,

Cod. Dalec. et Vet. ejusdem *externi*.—6 Quidam ap. Dalec. legunt *Brinanni*. Mox, *Bellovaci, Hassi* edd. vett. post Frobenium. *Bellovaci, Bassi* Venett. Parm. et Chiffl. *Bassi*, vel *Hassi* non agnoscunt codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. et Bipont. *Bellovaci*, [*Hassi*,] Franzius.—7 *Castulugi* nonnulli codd. ap. Brotier. *Cathoslogi* Reg. Brot. 5. Mox, *Succoni* nonnulli ap. Brotier, cui corruptum nomen videtur, et repetitum e sequenti *Suessiones*. Regg. Brott. *Succuconi*. Paulo post, *Ulbanectes* Gronov. et quædam aliæ edd. ante Harduin. Deinde, pro *Sunici* edd. vett. ante Harduin. *Rinuci;* margo

NOTÆ

morici, ita et Morini a voce Celtica *Mor*, quæ mare significat, quasi Maritimi, nomen habuere. Menapiis, ut vidimus, ab ortu confines: Ambianis, ab occasu, apud Ptolem. II. 9. qui Morinorum civitatem mediterraneam ait fuisse Ταρούαννον, olim *Terouanne:* navale Gessoriacum, ut vidimus sup. cap. *Bologne*.

[k] *Oromansaci*] Et oratione ejusmodi colligi potest, aut Oromansacos clientes, partemque Morinorum, proximos fuisse pago Gessoriaco, aut certe potius eos ac Gessoriacenses unum eundemque pagum, nimirum Gessoriacensem, constituisse: *le Boulenois*. In Mss. *Oromarsaci*. Audax conjectura illius qui legendum suspicabatur, *Prom. Iccii, junctum pago, &c.*

[l] *Britanni*] Ita libri omnes. Hi inter Gessoriacenses Ambianosque medii, in ora similiter positi, ea loca tenuere certe, ubi nunc oppida Stapulæ, Monstrolium, Hesdinium, et adjacentem agrum Ponticum, *le Ponthieu*, ad Somonam amnem. Quamobrem et hi pars Morinorum fuerint sane, si fides habenda auctori Libelli Provinciarum Romanarum, apud quem legitur, 'Civitas Morinum, id est, Ponticum.' Sed recentem fetum esse nugatoris alicujus, qui vetustum scriptorem inepte simulet, egregie docuit P. Philib. Monetus, in Geogr. Galliæ, pag. 421. Cluverius Germ. Antiq. II. 27. hic *Briannos* legi mavult.

[m] *Ambiani*] Aquis Somonæ clari amnis abluuntur: habent oppida, Ambianum, et Abbatis-villam.

[n] *Bellovaci*] Horum late quondam regio patuit, ab oppido usque mediterraneo Beluaco, *Beauvais*, ad oceani littus, ubi Aucum, *Eu*, et Deppæ, *Dieppe*. Vide Notas et Emend. num. 110.

[o] *Introrsus*] Hactenus igitur recensiti populi oram tenuere: mediterranea, qui deinceps appellandi sunt.

[p] *Castologi*] Mss. omnes, *Catuslugi*. Libentius *Catalauni* agnoverim, *Chalons sur Marne:* quos in Belgica merito collocat Antoninus, et Durocatelaunos vocat.

[q] *Atrebates*] *L'Artois*.

[r] *Nervii*] Cæsari Bell. Gall. lib. II. pag. 25. Nervii dicuntur Atrebatibus Veromanduisque finitimi. Unde colligas pagi Nerviorum locum præcipuum fuisse, non Tornacum, ut vulgus putat, sed Cameracum, quod ab Atrebatum Nemetaco, XIV. M. P. ab Augusta Veromanduorum abest XVIII. M. Liberi porro dicuntur, hoc est, non, ut ceteri, vectigales:

Ulmanetes[v] liberi, Tungri,[w] Sunuci,[x] Frisiavones, Betasi, Leuci[y] liberi, Treveri liberi antea,[z] et Lingones[a] fœderati, Remi[b] fœderati, Mediomatrici,[8] [c] Sequani,[d] Raurici,[e] Hel-

edd. Dalec. et Gronov. *Runici.*—8 *Mediomatrices* margo edd. Dalec. et Gro-

NOTÆ

et suis, non Romanis, utentes legibus.

[s] *Veromandui*] Quorum sedes Augusta Veromanduorum, apud Ptolem. II. 9. nunc Fanum S. Quintini, uti ex Sigeberti, aliorumque indubitatis testimoniis colligit Claud. Hemeræus in libro, cui titulus, Augusta Veromanduorum, I. 12. etsi aliter Cluverio visum est. Nomen tamen retinet circumjectus ager, *le Vermandois.*

[t] *Sueconi*] Ita libri quidem omnes: at sequentis vocis corrupta quædam repetitio ea esse videtur, cum de Sueconis ceteri sileant.

[u] *Suessiones*] *Le Soissonnois.*

[v] *Ulmanetes*] Eorum urbs præcipua Sylvanectum *Senlis*, Vide Notas et Emend. num. 111.

[w] *Tungri*] Ubi nunc Leodium, Namurcum, Limburgum, et ipsa quæ nomen hodieque retinet, Tungrorum civitas.

[x] *Sunuci*] Ita Mss. omnes, non *Runici.* Qui porro Sunucorum, Frisiabonum, Betasorumque sedes ultra Rhenum quærunt, qui Belgicæ Galliæ fines fuerint, quibus hi omnes continebantur, ignorant. Nervios Betasiosque Tacitus simul jungit, Hist. IV. p. 103. et 108. 'Occupatis,' inquit, 'Sunicis, Claudius Labeo Betasiorum, Tungrorumque, et Nerviorum tumultuaria manu restitit, fretus loco, quia pontem Mosæ fluminis anteceperat.' Quo ex loco Sunucis Luciliburgensem, seu Lucemburgensem, Betasis Juliacensem, Frisiabonibus, qui medii interjacent, Limburgensem Ducatum fidenter ascribimus. Apud Gruter. pag. 520. reperta Moguntiæ inscriptio, BETASII. CIVES.

[y] *Leuci*] Oppidum habuere Tullum, Τοῦλλον Ptolemæo II. 9. hodie *Toul.* 'Est apud Tristanum, tom. III. p. 143. Postumi Augusti nummus, in quo Hercules stans clavam demissam dextra tenet, sinistra oleam elatam, brachio eodem gestat leonis exuvias. Inscriptio: HERCVLEM. Nulli dubitamus, quin sententia sit: 'HERculi Consecratam Voluit Leucorum Esse Metropolim:' nempe Postumus Augustus in priore nummi area pictus. Unde intelligitur, quam Galliæ Belgicæ partem inprimis administrandam Postumus a Senatu acceperit.' *Ed. sec.*

[z] *Treveri liberi antea*] Ademtum iis jus libertatis ævo suo innuit: restitutum postmodum, Flavius Vopiscus in Floriano. Vespas. nummus in Thes. Goltzii, COL. AVG. PAT. TREVIROR. et Inscript. apud Gruter. p. CXI. et 225.

[a] *Lingones*] Tacit. Hist. I. pag. 27. 'Otho Cæsar Lingonibus universis civitatem Romanam dedit.' *Les Langrois.* Oppidum, *Langres.*

[b] *Remi*] *Les Remois.* Oppidum, *Reims.* Fœderatorum porro populorum potior, quam liberorum conditio fuit: neque enim qui liberi erant, iidem continuo fœderati.

[c] *Mediomatrici*] Ptolem. II. 9. Μεδιομάτρικες. Tacito Hist. I. p. 23. et IV,

vetii.[f] Coloniæ: Equestris,[g] et Rauriaca. Rhenum autem accolentes, Germaniæ gentium in eadem[h] provincia, Nemetes,[i] Triboci,[9][j] Vangiones:[k] hinc Ubii,[l] Colonia Agrip-

nov.—9 'Ita bene cod. Reg. 1. et Editio princeps. Nunc *le Diocese de Strasbourg*.' Brotier. '*Tribocci, Elsatia* hodie.' *Dalec.*

NOTÆ

p. 108. 'Mediomatrici.' *Le pays Messin*. Oppidum, *Metz*.

[d] *Sequani*] Quorum oppidum apud Ptolem. II. 9. Οὐισόντιον, *Besançon*: ditio ad Basileam usque appositam Rheno pertinuit.

[e] *Raurici*] Quorum mox dicenda Colonia Rauriaca: iidem 'Rauraci' alias appellati. Inscriptio Gruteri, pag. 339. L. MVNATIVS. L. F. PLANCVS. COS.... IN. GALLIA. COLONIAS DEDVXIT. LVGVDNVM. ET. RAVRICAM. Tiberii nummus, apud Goltz. p. 237. COL. AVGVSTA. RAVRACOR. Nunc vicus ignobilis, *Augst*, a Basilea VI. M. P. non ipsa Basilea, ut quibusdam visum. Civitatem Basileensium a Castro Rauracensi distinguit Libellus Provinciarum Gall.

[f] *Helvetii*] Qui Cæsari, Plinio, ceterisque vetustioris ævi scriptoribus Helvetii vocitantur, hos posterior ætas Sequanos appellavit. Tenuere ii quicquid fere a Dola Lugdunum usque inter Ararim Rhodanumque terrarum interjacet. Quos Galli *Suisses* appellitant, ultra Juram montem, Belgicæque Galliæ limites positos, ii sibi quidem Helvetiorum nomen asciscunt: veterum sedes non habent. Eutropius lib. VI. pag. 392. de Cæsare: 'Is primo vicit Helvetios, qui nunc Sequani appellantur.' Vide Nic. Chorier Hist. Delphin. lib. I. pag. 10.

[g] *Equestris*] Ptolemæo quoque 'Ἐκουεστρὶς in Sequanis collocatur, II. 9. Id nomen habet fortassis ab Equitibus Limitaneis eo deductis. Apud Gruter. p. 468. reperta inscriptio in pago *Versoye* agri Genevatis, COL. EQ. In libello Prov. Galliarum, 'Civitas Equestrium,' id est, *Neviduno*. Unde *Nion* esse colligunt, Guillimannus, Cluverius, Monetus, ad Lemannum lacum.

[h] *In eadem*] Galliæ Belgicæ contributi.

[i] *Nemetes*] Νέμητες Ptolem. II. 9. In Libello Prov. Civitas Nemetum Spira, *Spire*.

[j] *Triboci* [*Tribochi*] Τρίβοκχοι Strab. lib. IV. pag. 194. Ptolemæo loc. cit. Τρίβοκκοι. Tacito Hist. IV. p. 166. *Triboci*. Inter Vangiones, et Rauracos a Ptolemæo positi, atque adeo in superiore Alsatia, ubi nunc Colmaria est: non ad Moguntiam, ut aliis visum, quod oppidum longe ab hoc tractu summovet Ptolemæus.

[k] *Vangiones*] Quorum urbs præcipua apud Ptolem. loc. cit. Argentoratum. De his Lucan. I. 430. 'Et qui te laxis imitantur, Sarmata, braccis Vangiones.'

[l] *Hinc Ubii*] Rheni fontibus, inquit, superius memorati: hi deinceps ostiis propiores, quorum primi Ubii, et in iis Colonia Agrippinensis: de qua Tacitus Annal. XII. p. 179. 'Agrippina,' conjux Claudii, Neronis mater, 'quo vim suam sociis quoque nationibus ostentaret, in oppidum Ubiorum, in quo genita erat, Veteranos, coloniamque deduci imperat, cui nomen inditum ex vocabulo ipsius.'—'Verius arbitramur ab Agrippina priore, Germanici Cæsaris con-

pinensis, Guberni,[m] Batavi, et quos in insulis diximus[n] Rheni.

XXXII. (XVIII.) Lugdunensis Gallia habet[a] Lexovios,[b] Vellocasses,[c] Galletos,[1 d] Venetos,[e] Abrincatuos,[f] Osismios:[g] flumen clarum Ligerim. Sed peninsulam spectatiorem excurrentem in Oceanum a fine[h] Osismiorum circuitu DCXXV. M. pass. cervice[i] in latitudinem CXXV. M.

CAP. XXXII. 1 *Bellocassios, Calletes* margo edd. Dalec. et Gronov. Mox, *Ambilates* pro *Abrincatuos*, Cæs. *Ossismos* Chiffl. et paulo post in eodem *Ossis-*

NOTÆ

junge, datum id ei coloniæ nomen esse; quoniam veluti Mater Castrorum procurabat ex eo tractu annonam militibus, qui merebant in exercitu mariti sui: quamobrem et laureato capite pingitur in Achate Tiberiano.' *Ed. sec.* Vetus inscriptio in Orthogr. Aldi: COL. CLAVD. AVG. AGRIPPINENSIVM. Falsa.

[m] *Guberni*] Inter Ubios, Batavosque: igitur ii sunt, qui Clivienses hodie appellantur. Tacitus hos Cugernos vocat, Hist. v. p. 119. et 120. quos pariter cum Batavis jungit.

[n] *Et quos ..... diximus*] Cap. 29.

[a] *Gallia habet*] In ora primum positas gentes enumerat: mox mediterraneas.

[b] *Lexovios*] Ληξόβιοι Ptolem. II. 8. *Lisieux*, in Neustria.

[c] *Vellocasses*] Ptolemæo loc. cit. Οὐενελιοκάσιοι μέχρι τοῦ Σηκοάνα, usque ad Sequanam, quorum oppidum Ῥατόμαγος, vel ut in Ms. nostri Parisiensis Collegii, Ῥατόμαγος, *Rouen*, Neustriæ nunc caput. Frustra sunt Pithœus, Scaliger, aliique, qui Baiocasses hic signari putant. Caletos jungit cum Velocassibus Cæsar Bell. Gall. II. p. 21.

[d] *Galletos*] Ita libri omnes. Καλεταὶ a Ptolemæo appellantur, loc. cit. cum oppido Ἰουλιόβονα, citra Sequanam, ad oram oceani positi. Oppidum tamen ipsum in ulteriore Sequanæ ripa situm est, unde et Caletensium nomen ultra eum amnem posterior ætas transtulit. Nam Sigebertus ad annum 1163. 'Juliabona,' inquit, 'in Caletensi pago, juxta Sequanam est.' *L'Islebonne.*

[e] *Venetos*] *Les Vannois.* Oppidum, *Vannes*, in minore Britannia. Ab his profectos qui Venetias in Italia condiderunt, Strabo existimat, lib. IV. pag. 195.

[f] *Abrincatuos*] Hos a Britonum finibus amnis Coëtnus, *Coësnon*, disterminat. Oppidum Abrincæ, *Avranches.*

[g] *Osismios*] Mss. *Ossismos.* At Ptolemæo, loc. cit. Ὀσίσμιοι. Oram omnem Aremoricæ septemtrionalem ii tenuere. Post arctioribus clausi limitibus: ubi S. Pauli Leonensis oppidum. In Parlamento Alani Ducis, an. 1088. 'Osismii, sive Leonia.'

[h] *A fine*] Ubi nunc S. Maclovii oppidum: inde enim circuitus initium ducitur: hic finis Osismiorum fuit.

[i] *Cervice*] Sic isthmum vocat, quæ capitis instar reliquæ continenti Galliæ, ceu corpori, adhæret, atque annectitur. Ita cap. 5. 'Angusta cervice Peloponnesum continet Hellas.'

Ultra eam Nannetes.[j] Intus autem[k] Ædui[2] fœderati,[l] Carnuti[m] fœderati, Boii,[n] Senones,[o] Aulerci, qui cognomi-

merum.—2 Ita Reg. Brot. 1. et antiquiss. edd. *Hedui* Gronov. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Esui* Vet. Dalec. Mox, *Carnutes fœde-*

NOTÆ

[j] *Nannetes*] *Les Nantois.* Oppidum, *Nantes.*

[k] *Intus autem*] Jam hi Galliæ Lugdunensis mediterranea obtinent, quorum alii aliis longius a mari secedunt.

[l] *Ædui* [*Hedui*] *fœderati*] 'Sic in nummo argenteo sæculi XII. apud Paulum Petavium: † HEDVA XPI CIVITAS. 'Hedua Christi civitas.' In aversa parte: † MONETA SCI NAZARII. 'Moneta Sancti Nazarii.' Ex ea causa in nummis antiquioribus sub Principibus Christianis THEVP et ΘΥΠΟΑ: hoc est, *Theopolis*, Θεοῦ πόλις scribitur. In nummis priorum temporum id nomen semper scribitur per E. In nummo aureo e Cimelio Serenissimæ Ducissæ Aurelianensis; DIVI IVLI F. PER IIIVIR RPC. caput Octavii Cæsaris laureatum cum Solis sidere. In alio similiter aureo, Romæ, e cimelio Cardinalis Davia, DIVI IVLIF. TER IIIVIR. RPC. In aversa utriusque area, mediam trajiciente titulo, M. AGRIPPA COS. DESIG. In priore lege, 'Divi Julii filius Protector Eduæ Restitutæ, Triumvir reipublicæ constituendæ.' In altero, 'Tutator Eduæ Restitutæ.' In argenteo nummo Carausii Augusti, VICT. CRA VICTori *Carausio Edua Augusta*, subintellige, trophæum erexit, quod pictum in area nummi est. Cave credas D. Bandurio, ex falsa alterius relatione sienti, scriptum esse in hoc numismate, VICTORIA CRA. Oxonii asservatur, in Bibliotheca Bodleiana. In nummo singulari e cimelio quondam Reginæ Christinæ: D. N. PLA. VALENTINIANVS. SPE. AVG. 'Dominus noster Placidus Valentinianus Senator perpetuus Eduæ AVGustæ.' Caput tectum pileo, cum veste Senatoria. .X. PLACEAS PETRI. Hydraulus, ex quo aquæ effluunt, apposita juxta statua Apollinis, 'PLAcidus Cæsar Eduensi Apollini Sonorum Posuit Effluvium, Tutatori Romani Imperii.' Aut verius, quia simplicius: 'Eduensi Apollini, Servatori populi Eduorum, Tutatori,' &c. De templo Apollinis in civitate Edua, vide Eumenium in oratione pro scholis instaurandis, et in Panegyrico. Non est hic Valentinianus Constantii et Placidiæ filius; sed ab eo alius, quæ in Opere de Numismatibus Sæculi Theodosiani nondum edito indicamus. Nummi sunt alii Eduæ percussi, plusquam trecenti. In vetere codice Dalecampius se legisse dicit: *Esui*, haud dubie pro *Edui*.' Ed. sec.—Ptolem. II. 8. Αἴδουοι. Et inscriptio vetus apud Gruter. p. 371. ÆDVI. Straboni tamen, lib. IV. p. 192. Ἐδοῦοι. *Hedui* Cæsari lib. VII. p. 103. Tacitus Annal. XI. p. 164. 'Primi Edui Senatorum in Urbe jus adepti sunt. Datum id fœderi antiquo: et quia soli Gallorum fraternitatis nomen cum populo Rom. usurpant.' Horum oppidum Bibracte fuit, idemque Augustodunum dictum, *Autun.*

[m] *Carnuti*] *Carnuteni*, in Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Le pays Chartrain.*

[n] *Boii*] Boii hodie Borbonienses, a Borbonio Archembaldi castello. Sunt et Molinæ Borbonensium, *Moulins.*

[o] *Senones*] Nota horum deinceps

nantur Eburovices, et qui Cenomani, Meldi liberi, Parisii, Trecasses, Andecavi, Viducasses, Bodiocasses,[3] [p] Unelli,[q] Cariosvelites,[r] Diablindi,[s] Rhedones, Turones, Atesui,[4] [t] Secusiani liberi, in quorum agro colonia Lugdunum.[u]

---

rati in eodem Vet. et paulo post, *et qui nominantur*.—3 Edd. vett. et Gronov. *Vidugasses*, *Vadicasses*; Chiffl. *Viducasses*, *Vadiocasses*. Gallandus in Epistola Huetio, Misc. Obss. tom. IX. p. 296. de h. l. ita scribit: 'Meum est tibi enotare, pro *Vadicasses* legi *Vadiocasses* in Ms. Vesuntino, quod et vetustate et integritate palmam præripit sex manuscriptis a Dalecampio adhibitis. Lectioni autem Ms. hujus, quod præ ceteris vel maxime sequendum judico, ideo inhæreo, quia ad *Bajocam* propius, quam *Vadicasses*, quod longius abit a scriptura, accedit. Neque enim concipere possum, nomina *Viducassium* et *Vadicassium* inter se non differre, posteriusque ex margine in textum irrepsisse: cum utrumque dent quinque manuscripta, et insuper sextum veram exhibeat lectionem vocis *Vadicasses*, pro illo *Vadiocasses* substituens.' De his vocibus vid. plura ibid. Pro *Andecavi*, quod exhibet Reg. Brot. 1. *Andegavi* dant edd. ante Brotier. Mox, *Coriosvelites* Reg. Brot. 1.—4 *Itesui* edd. vett. ante Harduin.

NOTÆ

oppida: Senonum, *Sens:* Eburovicum, *Evreux:* Cenomanorum, Κενομανῶν Αὐλιρκίων, Ptolemæo II. 8. *le Mans.* Aulerci Eburovices apud Cæsarem Bell. Gall. lib. III. p. 36. et in nummo Gallorum vetere, tum in Museo nostro, tum apud D. de Bonterone de Monet. Gall. p. 41. AVLERCO EBVROVICES. Deinde Meldorum civitas, *Meaux.* Parisiorum ea ætate *oppidum Lutetia*, ut Cæsar loquitur Bell. Gall. lib. VII. p. 96. 'positum in insula fluminis Sequanæ:' nunc Gallici Imperii caput. Trecassium, seu Tricassinorum, Trecæ, *Troyes en Champagne.* Andegavorum, *Angers.* Viducassium, Βιδουκεσίων, quos inter Unellos et Osismios Ptolemæus collocat, si tamen iidem sunt, Dinantum in minore Britannia.

[p] *Bodiocasses*] Ptolem. II. 8. Οὐαδικάσσιοι, post Meldas, versus Belgicam, πρὸς τῇ Βελγικῇ, ubi nunc Theodorici castrum, *Château-Thierry.* Vide Notas et Emend. num. 112.

[q] *Unelli*] Ptolemæo, loc. cit. Οὐένελλοι, haud procul Osismiis collocantur. Cæsar, Bell. Gall. lib. II. p. 30. 'Crassum,' inquit, 'miserat ad Venetos, Unellos, Osisinos, Curiosolitas.' Quibus ex verbis minori Britanniæ Unellos esse accensendos liquet.

[r] *Cariosvelites*] Cæsari loc. cit. *Curiosolites:* quorum oppidum, unde nos sumus, Corisopitum *Quimper*, quæ vox Britannica lingua oppidum muris cinctum significat.

[s] *Diablindi*] Libellus Provinc. *Civitas Ossismiorum. Civitas Diablintum*, in Prov. Lugd. tertia. Διαυλῖται Ptolemæo dicuntur, II. 8. in mediterraneo Galliæ Lugd. multo Venetis orientaliores, ut habet codex Palat. at vetustiss. codex Collegii nostri Paris. δυσμικώτεροι, *occidentaliores*, habet, ut et vulgati libri. Quare de eorum sede ampliandum censeo. Rhedones, Turonesque sat cogniti.

[t] *Atesui*] Sic Mss. habent omnes, non *Itesui*. Sed neutram vocem, nusquam reperiens, probo. Quid si scribatur, *Item Secusiani liberi*, quasi revocans orationem ad Secusianos nunc commemorandos, quos suo loco et ordine prætermiserat? Segusianos ho-

XXXIII. (XIX.) Aquitanicæ sunt Ambilatri,[1] [a] Anagnutes, Pictones,[b] Santones liberi: Bituriges [c] liberi cognomine Ubisci: Aquitani,[d] unde nomen provinciæ, Sediboniates. Mox in oppidum contributi Convenæ,[e] Begerri,[f] Tarbelli [2] [g]

CAP. XXXIII. 1 'Lege *Ambilates*, putoque vocem hanc tractam e superiori capite huic insertam imprudentia.' *Dalec.* Mox, *Aginnates, P. S. liberi, Beturi cognomine, &c.* Chiffl. *Santones liberi, cognomine Ubisci* edd. vett. et Gronov.—2 *Tarbeli* Gronov. et mox in eadem: *Cocossates, Sexsignani* distinctim. *Cocossates* etiam edd. ante Brotier, qui e cod. Reg. 2. edidit *Cocosates.* Paulo

NOTÆ

die *Foresiens* vulgo appellitant: oppidum, Forum Segusianorum, *Feurs:* agrum circumjectum, *le pays de Forests, le Lyonnois.*

[u] *Lugdunum*] *Lion.* Nic. Chorier, Hist. Delphin. lib. II. pag. 96. a *Lut*, quod populum Celtarum lingua sonat, et *Dun*, montem, vocis Lugduni originem repetit: quasi montis incolas ea vox significet. Aliam ejus nominis originationem ridet, quam apud Plutarchum Clitophon affert.—'Neutra nobis placet. Verius arbitramur *Lugdunum* emollitam vocem esse pro *Lucudunum:* quod lucum montis significat. Propterea enim in nummo vetere Rodulphi regis LVCVDVNVS scribitur. Nam quod in nummo M. Antonii legitur LVGDVNI, non ibi urbs Lugdunum est, sed primæ sunt literæ totidem vocum, a nobis superius explicatæ, III. 23.' *Ed. sec.*—De Colonia Lugdunensi superius inscriptionem ex Grutero retulimus.

[a] *Ambilatri*] Ambiliates jungit cum Nannetibus Cæsar Bell. Gall. lib. III. p. 84. Anagnutes ii esse videntur, qui Artemidoro apud Stephanum dicuntur Ἀγνῶτες ἔθνος Κελτικῆς παρὰ Ὠκεανόν. Ambo inter Nannetes et Pictones sedes habuere.—'Notabile interim est, quod cum in Belgica cap. 31. tres sint populi fœderati, Lingones, Remi, Treveri; in Lugdunensi duo, cap. 32. Carnuti et Hedui; in Aquitanica nulli sint.' *Ed. sec.*

[b] *Pictones*] *Les Poictevins*, oppidum, *Poitiers.* Santonum, *Saintes:* incolæ, *les Saintongeois.* Priores pariter liberos fuisse Lucanus innuit, IV. 436. 'Pictones immunes subigunt sua rura.'

[c] *Bituriges*] *Les Bourdelois:* oppidum, *Bourdeaux.* Ptolemæo II. 7. Βιτούριγες οἱ Οὐΐβισκοι. Gruteri Inscriptio, p. 227. AVGVSTO. SACRVM ET. GENIO. CIVITATIS. BIT. VIV. Falsa.

[d] *Aquitani*] Ab aquis salubribus, quibus ea regio scatet, ubi ubi eæ fuerint, unde hæc primum appellatio cœpit, et Aquitanorum istorum cognomen, Sediboniæ nuncupatæ.—'Fuere ii ubi nunc est Vasconia peculiaris dicta, *la Gascogne particuliere*, ubi Aturensium civitas, *Arie en Gascogne.*' Ed. sec.

[e] *Convenæ*] Ex eorum oppidi ruinis excitatum S. Bertrandi fanum, *S. Bertrand de Cominges.*

[f] *Begerri*] Bigerriones Cæsari Bell. Gall. lib. III. pag. 38. *Les Bigarrats.* Oppidum *Tarbe:* quod Tarbellorum esse, de quibus mox dicemus, cave existimes.

[g] *Tarbelli*] Videntur hi a Romanis Quatuorsignani cognominati, ut et Cocossates Sexsignani, quod hi sex signa militum apud se haberent a

Quatuorsignani, Cocosates Sexsignani, Venami, Onobrisates, Belendi,[h] saltus Pyrenæus. Infraque Monesi,[i] Oscidates[3][j] montani, Sibyllates,[k] Camponi,[l] Bercorcates,[m] Bipedimui, Sassumini, Vellates,[n] Tornates, Consoranni, Ausci, Elusates, Sottiates,[o] Oscidates campestres, Succasses,[p] Tarusates,[4][q] Basabocates,[r] Vassei, Sennates,[s] Cambolec-

post, *Olobrisates* Vet. Dalec.—3 *Osquidates* edd. ante Brotier. *Oscidates* Regg. Brot. et Colb. Mox, *Sibusates*, pro *Sibyllates*, Cæsar. *Pinpedunni*, *Lassunni* Chiffl.—4 *Latusates* Gronov. et edd. vett. Mox in iisdem: *Cambolectri*, *Age-*

NOTÆ

præsidio, illi quatuor. Horum oppidum Aquæ Tarbellicæ, *Acqs*, sive *Dax*. Vide inferius, XXXI. 2. Cocosatum apud Cæsarem mentio, loc. cit. Venamorum, Onobrisatumque, nusquam: omnium perinde situs incertus.

[h] *Belendi*] Superest ejus nominis vestigium in pago *Belin*, ad amnem Leriam in agro Boiorum, cui agro nomen est hodie *le Buch*. Ita Vales. in Notit. Gall. p. 524.

[i] *Monesi*] *Moneins*, inquit idem Vales. locus est hodieque haud ignobilis in Benearnensi agro: cujus forte incolæ Monesi dicti.

[j] *Oscidates* [*Osquidates*] Hi montani, mox etiam alii dicti campestres, a situ dispari. Forte sunt Δάτιοι Ptolemæi II. 7. inter Gabalos, et Auscitanos. In Mss. Reg. et Colb. *Oscidates*.

[k] *Sibyllates*] Ita libri omnes, Cæsar Bell. Gall. lib. III. 38. inter Garumnos, et Cocosates, Sibutzates locat: quos Valesius in Notit. Gall. p. 514. inter Aquas Tarbellicas, et Baionam, ait sedes olim habuisse, ubi nunc locus retinet nomen *Saubuse*, ad Aturum amnem.

[l] *Camponi*] Locus *Campan* in Bigerrionibus, quod a Papirio Massono describitur, in Geogr. Franc. p. 518. ut similitudinem vocis, sic veterum incolarum sedem forte refert.

[m] *Bercorcates*, &c.] Prorsus ignotæ gentes. In Mss. Reg. Colb. et Chiffl. *Pimpedumni*, *Lassunni*.

[n] *Vellates*] Ptolemæo II. 7. Οὐέλαυνοι, inter Auscios et Ruthenos. Tornates ejus loci incolas ait fuisse Valesius, cui loco nomen hodieque *Tournay*, in Bigerrionibus. Consorannorum oppidum, *Couserans*. Auscorum, ut Cæsar, sive Ausciorum, ut Ptolemæus maluit, Augusta, *Ausch*. Elusatium, Elusa, *Euse*, vel *Eause*, in Comitatu Armaniacensi: hæc Rufini patria, quem Claudianus acri carmine insectatur. Inscriptio apud Gruter. pag. 708. CIVI. ELVSENSI. Apud Cæsarem Bell. Gall. lib. III. p. 38. 'Flusates,' pro 'Elusates,' ut alii ante nos viderunt.—'In concilio Arelatensi I. 'Mamertinus Episcopus, de civitate Elosatium.' In Agathensi 'Clarus Episcopus de civitate Elusa.'' *Ed. sec.*

[o] *Sottiates*] Ita libri omnes. Cæsari, B. G. lib. III. pag. 37. *Sontiates*. Nunc est *Soz* in Novempopulania, et Auscorum Diœcesi. Oihenart. in Notit. Vascon. p. 446.

[p] *Succasses*] Succassium appellationem servat pagus *Secas*, inter Garumnam Leriamque amnes, leucis ab urbe Burdigalensi tribus. Auctor Valesius, p. 524.

[q] *Tarusates*] *Le Diocese d'Aire*.

tri [t] Agesinates Pictonibus juncti. Hinc Bituriges [u] liberi, qui Cubi appellantur. Dein Lemovices,[v] Arverni liberi,[w] Gabales.[5] [x] Rursus Narbonensi provinciæ contermini Ruteni,[6] [y] Cadurci,[z] Antobroges,[a] Tarneque [b] amni discreti a Tolosanis Petrocori. Maria circa [c] oram: ad Rhenum septemtrionalis oceanus, inter Rhenum et Sequanam Britannicus, inter eum et Pyrenæum Gallicus. Insulæ com-

sinates distinctim.—5 *Gabali* margo edd. Dalec. et Gronov. Vid. xi. 97.—6 *Rutheni* Gronov. Mox: *Cadurci: Ninobriges Tarne amne discreti a Tolosanis. Patrocorii, &c.* Jos. Scaliger. *Cathurci* .... *Petrogori* edd. vett. et Gronov.

NOTÆ

Vide Notas et Emend. num. 113.

[r] *Basabocates*] Ita libri omnes. Hi Cæsari 'Vocates' dicti B. G. lib. III. p. 38. 'Vocates,' inquit, 'Tarusates, Elusates.' Mox Vasatæ Basatæque, iidem appellati *Bazas*. Vide Notas et Emendationes num. cit.

[s] *Vassei, Sennates*] Forte Vasarii, Οὐασάριοι Ptolem. III. 7. Gabalis proximi.

[t] *Cambolectri*] Hi cognomine Agesinatum, ab aliis Cambolectris distinguuntur, qui Atlantici cognominantur, in Narbonensi, ut diximus III. 5. Hos esse Incolismenses credimus, *les Angoumoisins.*

[u] *Hinc Bituriges*] Nam et gentes eæ quæ Ligeri amne, et Garumna, oceanoque clauduntur, debent Aquitanicæ accenseri. Horum nobilissimi Bituriges, *les Berruyers:* Βιτούριγες οἱ Κοῦβοι Ptolem. III. 7. Ager *le Berri:* oppidum Avaricum, *Bourges.* Ibi reperta inscriptio, quam Reinesius affert, p. 121. FLAVIA. CUBA. FIRMANI. FILIA. COSOSO. DEO. MARTI. SVO . . .

[v] *Dein Lemovices*] *Les Limosins:* oppidum, *Limoges.*

[w] *Arverni liberi*] Lucan. I. 427. 'Arvernique ausi Latio se dicere fratres.' Hodie, *les Auvergnats.* Oppidum, *Clermont en Auvergne,* Clarus Mons, qui prius Nemossus appellabatur. Vide Sirmond. in notis ad Goffrid. p. 92.

[x] *Gabales*] Sic libri omnes. *Le Givaudan.* Civitas Gabalorum in eo stetit loco, ubi nunc oppidulum *Iavoux,* a Mimate, *Mande,* leucis quatuor dissitum. Ita G. de Catel, Hist. lib. II. p. 306.

[y] *Ruteni*] De his egimus III. 5. Strabo lib. IV. p. 191. 'Ρουτηνοὶ δὲ καὶ Γαβάλεις τῇ Ναρβωνίτιδι πλησιάζουσι.

[z] *Cadurci*] *Les Quercinois.* Ager, *le Quercy.* Oppidum, *Cahors.*

[a] *Antobroges*] Sic libri omnes, a quibus discedere mihi religio est. Nitiobriges signari puto, quorum oppidum apud Ptolem. III. 7. Aginnum est, *Agen:* regio circumjacens, *l'Agennois.*

[b] *Tarneque*] Tolosanos certe a Petrocoris Tarnis amnis disterminat, sed interjacentibus Tarnem inter et Petrocoros Cadurcis. Nomen amni, *le Tarn.* Petrocoriis, *Perigourdins.* Agro, *Perigort.* Oppido, *Perigueux.*

[c] *Maria circa*] Maria quibus ora Galliarum alluitur.

plures [d] Venetorum, quæ et Veneticæ appellantur, et in Aquitanico sinu Uliarus.[7] [e]

XXXIV. (XX.) A Pyrenæi promontorio Hispania incipit, angustior non Gallia modo, verum etiam semetipsa,[f] ut diximus, immensum quantum hinc oceano, illinc Iberico mari comprimentibus. Ipsa Pyrenæi juga, ab exortu [g] æquinoctiali fusa in occasum brumalem, breviores latere septemtrionali [h] quam meridiano Hispanias faciunt. Proxima ora citerioris [i] est, ejusdemque [1] Tarraconensis situs: a Pyrenæo per oceanum,[j] Vasconum saltus: Olarso: [k] Vardulorum [l] oppida: Morosgi, Menosca, Vesperies, Amanum portus, ubi nunc Flaviobriga [m] colonia. Civitatum IX.[n]

—7 *Ularus* cod. Dalec. et Fuxense exemplar.

CAP. XXXIV. 1 Cod. Dalec. *ejus quoque*. Mox, *situs consistit a Pyrenæo*

NOTÆ

[d] *Insulæ complures*] Sunt ferme ducentæ, desertæ et incultæ. Præstantissima in alto Calonesus, Καλόνησος, *Belle-Isle*. Describitur a Papirio Massono, p. 139.

[e] *Uliarus*] A Sidonio Epist. VIII. 6. ad Nammac. 'Olarionensis insula.' *Oleron*.

[f] *Semetipsa*] Nempe ubi cuneatur angustiis inter duo maria, unde deinde paulatim se pandit versus ulteriorem Hispaniam, ut dictum est III. 8. Adeo ut dimidio minor sit, qua Galliam tangit, quam ubi ad occidentem littus exporrigit, ut recte Mela III. 1. p. 49.

[g] *Ab exortu*] A Ruscinone, usque Gades. Vide Notas et Emendat. num. 114.

[h] *Latere septemtr.*] Perpetuo montium tractu a Ruscinone ducto usque Gades bifariam divisa Hispania, latere septemtrionali, quod oceano allinitur, angustior ea est, quam meridiano, quæ Iberico mari. Vide Notas et Emendat. num. 115.

Citerioris] Nunc incipit Hispania citerior, eademque Tarraconensis, ubi Aquitanica Gallia desinit, ad proximam Aquitaniæ oram oceani.

[j] *Per oceanum*] Per oceani oram ducto itinere, occurrunt Vasconum saltus, quæ hodie regio *Guipuscoa* nominatur.

[k] *Olarso*] Olaσὼ πόλις est Ptolem. II. 6. in Vasconum oppidis maritimis: nunc pagus *Oiarço*, leucis a Fontarabia duabus. Martiano *Iarso* dicitur. Et promontorii nomen est Olarso in oceanum projecti, quo finitur Hispania, inquit Mariana Hist. I. 2. p. 3.

[l] *Vardulorum*] Οὐάρδουλοι Ptolemæo loc. cit. His hodie *Ipuscoates* dicti respondent. Morosgi, quantum ex situ conjicimus, fanum S. Sebastiani est. Μήνοσκα, (sic enim scribit Ptolemæus in Vardulis,) *Orio*: utrumque in Guipuscoa. Vesperies, *Deva*, ad ostium amnis cognominis, Δηοῦς ποταμοῦ, apud Ptolem. in Caristis, qui Alavenses hodie nuncupantur.

[m] *Flaviobriga*] A Flavio Vespasiano Imp. cognominatam putant. Vide Garibay, VII. 10. Φλαουιόβριγα Ptole-

regio Cantabrorum,[2] flumen Sanda,[o] portus Victoriæ[p] Juliobrigensium. Ab eo loco fontes Iberi quadraginta millia passuum. Portus Blendium.[q] Orgenomesci e Cantabris.[3][r] Portus eorum Vereasueca.[4][s] Regio Asturum,[t] Noëga[u] oppidum: in peninsula,[v] Pæsici. Et deinde[5][w] conventus Lucensis, a flumine Navilubione, Cibarci, Egovarri[6] cognomine Namarini, Iadoni, Arrotrebæ,[x] promontorium Cel-

margo edd. Dalec. et Gronov. *situs: a P. prope oceanum* cod. Dalec.—2 *Flaviobriga, colonia civitatum IX. Regio Cantabrorum* edd. vett. et Gronov. Mox, *flumen Sanga* cod. Dalec. et Vet. ejusdem.—3 *Biendium, Origeni mistis Cantabris* edd. vett. et Gronov. *Blendium* Chiffl. *Origeni, Conisci, Cantabri* Strab. lib. III.—4 *Vesci, Veca* Gronov. et paulo post in eadem *Pesici*.—5 *Et inde* Vet. Dalec.—6 *Æguiarri* Chiffl. Vid. Nic. Heins. Adv. II. 19. p. 367.—7 *Cæ-*

NOTÆ

mæo II. 6. in confinio Antrigonum Caristorumque. Nunc *Vermeo* est, non *Bilbao:* ad oceani oram, leucis quatuor a *Leyquetio*. Sic Mariana Hist. Hisp. IV. 4. p. 148. et Oihenart. in Notit. Vascon. p. 158.

[n] *Civitatum IX.*] Ait esse in Cantabris civitates novem. Vide Notas et Emend. num. 116. Regioni hodie nomen, *Asturias de Santillana*.

[o] *Sanda*] In Mss. Reg. *Sauga*. Colb. 1. 2. et Parm. edit. *Sanga*. Nunc est *Nervio:* Ptolemæo III. 6. Νερούα in finibus Cantabrorum. Bilbaum alluit. Eum esse, qui Melæ Salia, nunc *Rio de Sella* dicitur, male Plutianus existimavit.

[p] *Portus Victoriæ*] Recte Oihenartus in Notitia utriusque Vasconiæ, p. 11. ait esse *Santandero:* quem S. Emederii portum appellat Mariana.

[q] *Blendium*] Sic Mss. non *Biendium*. Navale fuit ejus urbis, quam nunc Santillanam vocant.

[r] *Orgenomesci e Cantabris*] E Cantabrorum populis. Oram ii tenuere a Santillana ad amnem Astario, qui Ovetum alluit. Vide Notas et Emendationes num. 117.

[s] *Vereasueca*] Ita Mss. non *Vesci, Veca*. Hodie *Villa viciosa*, ad confluentes amnis *Astario*, alteriusque ignobilis, in ora Asturum.

[t] *Regio Asturum*] *Asturias de Oviedo*.

[u] *Noëga*] Νοίγα in Cantabris, apud Ptolem. II. 6. Noëga Melæ III. 1. in Asturum littore. Hodie *Navia*.

[v] *In peninsula*] Cui nomen est *Coruna*, in ora septemtrionali Gallæciæ. Παισικοὶ incolæ Ptolemæo appellati, loc. cit.

[w] *Et deinde*] Deinde, inquit, ad conventum Lucensem, cujus oppidum præcipuum *Lugo*, paulum a mari recedit, pertinent populi in ea ora fusi, usque ad promontorium Celticum, a flumine Navilubione: Ptolemæo Ναουϊλλοΐων est II. 6. in Callaicis, sive Gallæcis Lucensibus, hodie *Rio de Miranda:* ad oppidum *Ribadeo* in mare devolvitur. Vide Notas et Emend. num. 118.

[x] *Arrotrebæ*] Quos et Ἀρτάβρους et Ἀροτρέβας appellatos ætate sua Strabo prodidit, lib. III. p. 154. Habet juxta Nerium promontorium Ἀρταβρῶν λιμένα Ptolem. II. 6.

ticum.[y] Amnes: Florius,[z] Nelo. Celtici cognomine Neriæ,[a] superque[b] Tamarici, quorum in peninsula tres aræ Sestianæ[c] Augusto dicatæ: Capori,[7][d] oppidum Noëla.[e] Celtici cognomine Præsamarci, Cileni.[f] Ex insulis nominandæ, Corticata,[g] et Aunios. A Cilenis,[h] conventus Bra-

NOTÆ

[y] *Celticum*] *Cap de Fineterre*, sive S. Mariæ, in finibus terræ. Νέριον ἄκρον Ptolem. II. 6. a quo Neriæ mox appellandi.

[z] *Florius*] Hic modo *Rio Lezaro*: Nelo, *Ulla* dicitur.

[a] *Neriæ*] Ii apud Melam, in eo tractu pariter ultimi: accolæ nempe promontorii, quod diximus. *Cabo de Finis terræ.*

[b] *Superque*] Et supra Nerias in mediterraneo positi Tamarici, per quos Tamaris fluvius labitur, qui inter *Lezaro* et *Ulla* in mare se demittit. Ταμάρας Ptolemæo: unde hodieque regioni nomen est *Trastamara*: amni, *Tambre*. De Tamaricis Mela III. 1.

[c] *Aræ Sestianæ*] Mariana Hist. Hisp. III. 25. p. 133. ubi de Augusti Cæsaris in Hispaniam adversus Cantabros expeditione verba facit: Aræ Sextianæ, inquit, Melæ, Plinii, ac Ptolemæi literis celebratæ, atque in honorem Augusti constitutæ in peninsula, pyramidum forma, cochlea ab imo ad summum pertinente, creditæ sunt a nonnullis hujus belli monumenta fuisse, (vestigia earum ad oppidum Gegionem, ab Oveto XX. mill. pass. extare affirmant,) conjectura neque contemnenda prorsus, neque prorsus constanti: cum alii Aras Sextianas a Sexto Apuleio excitatas malint, eo quem per hosce annos de Hispania triumphasse Tabulæ Capitolinæ docent. Ita vir ille sane pereruditus: cui quidem de Ararum causa assentior, de situ non item: cum ex Pliniana serie haud procul Celtico Neriove promontorio statutæ videantur.

[d] *Capori*] Ptolem. II. 6. Κάποροι, quorum oppidum mediterraneum *Iria Flavia*, hodie, ut a nonnullis creditur, *Compostella*: quæ vox, conflata e duabus, *Iacomo Apostolo*, S. Jacobi Apostoli fanum sonat.

[e] *Noëla*] In Mss. Reg. et Colb. *Noëta*. *Noya*, ad amnem Tamarim *Tambre*, cujus utramque ripam tenuere Celtici Præsammarci: sic enim habet Mela III. 1. librique Pliniani vulgo editi: at Mss. et Parm. edit. *Præstamartii*.

[f] *Cileni*] Ptolem. II. 6. Κιλινοί, quorum oppidum Ὕδατα θερμὰ, *Aquæ calidæ*, quæ Antonino *Aquæ Celinæ* appellantur. In Conc. Tolet. I. apud Loaysam, p. 38. 'Exuperantius Ep. de Gallicia, Lucensis conventus, municipii Celenis.' Tenuisse Cileni videntur ab amne Tamari ad amnem seu *Rio Loriz*, qui urbem *Pontevedra* alluit, inter Compostellam et Tyden.

[g] *Corticata*] Quantum ex situ conjectamus, ambarum hæc hodie nomina: *Salicora* et *Blydones*: illa ad amnis Ullæ, hæc ad *Rio Loriz* ostia posita.

[h] *A Cilenis*] Post Cilenos, inquit, pertinent jam ad conventum Bracarensem, de quo diximus III. 4. Helleni: quorum oppidum in Gallæcia apud Strab. lib. III. pag. 157. Ἕλληνες appellatum esse, quoniam a Græcis conditum erat, auctor est Asclepiades Myrleanus. Hodie *Pontevedra*, teste Mariana, in Hist. Hispan. hoc est, Pons vetus.

carum, Heleni, Gravii,[8] [i] castellum Tyde, Græcorum sobolis omnia. Insulæ Cicæ.[j] Insigne oppidum Abobrica.[k] Minius [l] amnis, IV. M. pass. ore spatiosus. Leuni,[9] Seurbi.[m] Bracarum [n] oppidum Augusta, quos supra Gallæcia. Flumen, Limia: [o] Durius [p] amnis ex maximis Hispaniæ, ortus in Pelendonibus,[10] et juxta Numantiam lapsus, dein per Arevacos Vaccæosque, disterminatis ab Asturia Vettonibus,[11] a Lusitania Gallæcis, ibi quoque Turdulos a Bracaris arcens. Omnisque dicta regio a Pyrenæo metallis referta, auri, argenti, ferri, plumbi nigri albique.

XXXV. (XXI.) A Durio Lusitania incipit,[a] Turduli vete-

peri Gronov.—8 *Gronii* Vet. Dalec.—9 *Lebuni* in eodem codice.—10 *Pelendonibus* Vet. Dalec. et Chiffl.—11 *Vectonibus* Vet. Dalec.

NOTÆ

[i] *Gravii*] Quasi Graii dicti. Silius Ital. lib. III. 'Et quos nunc Gravios, violato nomine Graium, Œneæ misere domus, Ætolaque Tyde.' Ptolemæo sunt Γροΐιοι, III. 6. quorum oppidum Τοῦδαι. Melæ, ceterisque Tyde, hodie *Tuy*. In Mss. Reg. et Colb. *Gravii*.

[j] *Insulæ Cicæ*] Abest id nomen *Cicæ* a codd. Reg. In quibusdam *Siccæ* legas. Deorum insulæ alias a nonnullis appellatæ: hodie *les Isles de Baionne*. In Antonini nummo, CICA. GENIO. D. D.

[k] *Abobrica*] Nunc *Baiona*, supra ostia Minii, oppidum munitissimum.

[l] *Minius*] Accolis *Minho*: nomen, si Justino credimus, a minio, quod in ripa profert. At minium amnis Sil, qui in Minium labitur, aquarum copia eo major, solus edit.

[m] *Leuni, Seurbi*] Ita libri omnes. Tractum eum tenuere ii cum Bracaribus, qui inter Durium, Miniumque, patet: quem ab utroque amne quo ea regio clauditur, *Antredoraminho* appellant.

[n] *Bracarum*] Et Bracares, inquit, ad oram usque pertinent: oppidum a mari semotum Augustam habent: hodie *Brague*, ad *Cavado* fl. Apud Gruter. Inscript. pag. 324. BRACAR-AVGVSTANI.

[o] *Limia*] Λιμίας Ptolem. II. 6. juxta Minii amnis ostia. Mela III. 1. 'Et cui oblivionis cognomen est Limia.' Sed falli Melam, quod ad oblivionis cognomen attinet, infra Plinius monet. Hodie *Lima*.

[p] *Durius*] Accolis *Douro*. De his, qui mox appellantur, populis, quos Durius alluit, ac disterminat, egimus superiore libro. Præter Numantiam labi auctor est etiam Strab. lib. III. pag. 153.

[a] '*A Durio Lusitania incipit*'] Ubi se in mare Durius, *Douro*, exonerat, ad oppidum *Porto*: ex quo, cum adverso ei ad austrum *Cale*, factum est Portucalliæ nomen: quod recentiores euphoniæ causa in Portugalliam mutavere: non a Gallis, ex Terræ sanctæ peregrinatione appellentibus, ut fabula refert; nam neque illac ad

res,[b] Pæsuri:[1] [c] flumen Vacca.[d] Oppidum Talabrica. Oppidum, et flumen Æminium.[e] Oppida: Conimbrica,[2] [f] Collippo,[g] Eburobritium.[h] Excurrit deinde in altum vasto cornu promontorium,[i] quod alii Artabrum appellavere, alii magnum, multi Olisiponense,[3] ab oppido, terras,[j] maria, cœlum disterminans. Illo finitur Hispaniæ latus,[k] et a circuitu ejus incipit frons.[l]

(XXII.) Septemtrio hinc, oceanusque[4] Gallicus,[m] occa-

CAP. XXXV. 1 *Pesuri* Gronov. Mox *Baccia* pro *Vacca* Ortel. *Vagia* codd. Dalec. et Chiffl. Deinde, pro *Æminium*, quod Vet. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. exhibent, *Eumenium* dant Tolet. et cod. Dalec. *Minium* Gronov. et edd. vett.—2 *Cinumbriga* cod. Dalec. et Tolet. *Olisippo* Vet. Dalec. pro *Collippo*. Mox, *Eburo Britium* Gronov. et edd. vett. *Britoletium* Vet. Dalec. *Britticum* cod. Dalec. *Eburobritium* Ortel.—3 *Olyssiponense* Gronov. et edd. vett.—4 Cod. Dalec. *frons septemtrionis. Hinc Oceanus, &c.* Pro

NOTÆ

nos ex oriente reditur: neque tunc Galli appellabantur, sed Franci.' *Ed. sec.*

[b] *Turduli veteres*] Ab his prodiisse significat eos qui eodem nomine in ulteriore Hispania superius sunt appellati, III. 3.

[c] *Pæsuri*] Gruteri inscriptio, pag. 162. PÆSVRES. Hi cum Turdulis a Durio ad Vaccam tenuere, ubi nunc oppida *Lamego* et *Arouca*.

[d] *Vacca*] Mss. Reg. et Colb. *Vagia*. Marcianus Heracl. pag. 74. Οὐακούα ποταμός. Nunc Lusitanis *Vouga* et *Couga*. Ad Alveirum oppidum, *Aveiro*, e Talabricæ ruderibus excitatum, in mare devolvitur. Τὰ Ταλάβριγα Appiano, in Iber. p. 295. et Ptolemæo II. 5.

[e] *Æminium*] Hodie *Agueda* nomen est oppido amnique commune. Vide Notas et Emendat. num. 119.

[f] *Conimbrica*] Mss. Reg. et Colb. *Cinumbriga*. Oppidum fuit, nunc dirutum: *Condeja la veja*, Condexa vetus. Tribus ab ea leucis, ex illius ruderibus excitata nova Conimbrica, *Coimbra*: nobis *Conimbre*.

[g] *Collippo*] Ex ejus ruinis crevit civitas Leirinensis *Leiria*, quæ Collippo nova dici potest, inter Olisiponem et Conimbricam, in ea Lusitaniæ parte, quam Estremaduram vocant. Inscriptio Gruteri, pag. 323. COLLIPPONENSIUM. Et pag. 1155. EX. LVSITANIA. MVNICIPI. COLLIPPONENSI.

[h] *Eburobritium*] Hodie *Ebora de Alcobaça*, haud procul Leiria, supra Olisiponem.

[i] *Promontorium*] Hodie *Capo di Rocca Sintra*. Vide Notas et Emend. num. 120.

[j] *Terras*] Ad terras certe quod pertinet, citra id promontorium est pars Lusitaniæ hactenus descripta, quod est Hispaniæ latus, et Lusitaniæ, septemtrionale: ultra, occidentalis ora. Ad cœlum, hinc ipse septemtrio, inde occasus. Ad maria, Gallicus, vel, si mavis, Callaicus, ab eo latere oceanus, ab illo Atlanticus.

[k] *Hispaniæ latus*] A promontorio Celtico, ad Artabrum sive Olisiponense.

[l] *Incipit frons*] Ab Olisiponensi promontorio, ad Gaditanum fretum.

[m] *Oceanusque Gallicus*] Vide Notas et Emend. num. 121.

sus illinc, et oceanus Atlanticus. Promontorii excursum LX. M.[5] prodidere, alii XC. M. pass. Ad Pyrenæum inde non pauci $\overline{\text{XII}}$. quinquaginta [n] millia, et ibi gentem Artabrum, quæ nunquam fuit, manifesto errore.[o] Arrotrebas enim, quos ante Celticum diximus promontorium, hoc in loco posuere literis permutatis.

Erratum et in amnibus inclytis. Ab Minio, quem supra [p] diximus, CC. M. pass. (ut auctor est Varro) abest Æminius,[q] quem alibi quidam [r] intelligunt, et Limæam [s] vocant, Oblivionis antiquis dictus, multumque fabulosus.[6] [t] Ab Durio Tagus CC. M. passuum, interveniente Munda.[u] Tagus au-

Gallicus, Chiffl. *Calaicus*.—5 Vet. Dalec. *XL. M.*—6 *Lethæum vocant ab oblivione antiquis dictum, multumque fabulosum* margo edd. Dalec. et Gronov.—

NOTÆ

[n] *$\overline{\text{XII}}$. quinquag.*] Hoc est, duodecies centena et quinquaginta millia passuum. Mensura enim hæc est adnavigationis per sinus, recessusque sinuum, a promontorio isto ad Pyrenæum.

[o] *Manifesto errore*] Qui tamen ævo Strabonis invaluerat, ut diximus sup. cap.

[p] *Quem supra*] Cap. sup.

[q] *Æminius*] De quo hoc cap. diximus, ad ea verba: 'Oppidum, et flumen Æminium.'

[r] *Quem alibi quidam*] Melam sugillat, ut indicavimus sup. cap. ad ea verba: 'Flumen, Limia.' Is enim Limiam cum Æminio, qui Oblivionis amnis est appellatus, confundit: recte distinguit Appianus in Iber. pag. 295.

[s] *Limæam*] Limia Melæ loc. cit. Straboni lib. III. pag. 153. Ὁ τῆς Λήθης, ὃν τινες Λιμαίαν καλοῦσιν. *Oblivionis fluvius, quem quidam Limæam vocant.*

[t] *Fabulosus*] Origo ea fabulæ fuit. Lusitani Celtici, qui Anam seu Guadianam fluvium accolebant, inita cum antiquis Turdulis amicitia, copias junxere paribus in eandem expeditionem armis. Transvecti amnem, sive Limiam, sive Æminium, orta ibi seditione, communem amisere ducem. Tum vero et simultatum obliti, et soli amœnitate illecti, suas ibidem sedes posuere. Imperitum vulgus deinde credidit, insita aquis illis ea virtute, et expeditionis susceptæ, et patriæ oblivionem potasse. Ea vero fama in posteros sic invaluit ut, annis postea volventibus, cum Decimus Junius Brutus, Romani exercitus Imperator, ad eum amnem venisset, nullo posset imperio milites Romanos adigere, ut fluvium transmitterent: cum id esset animis omnium persuasum, se patriæ suæ æterna statim oblivia subituros. Vide Florum II. 17. p. 91. Strabon. lib. III. p. 153. Plutarch. in Quæst. Rom. pag. 272. Appian. in Iber. pag. 294. Anno U. C. DCXVIII. Brutus ibi Proconsul fuit.

[u] *Munda*] Inter Durium et Tagum fluens amnis, *Mondego*, Conimbricam alluit: aurifer ipse perinde ac Tagus. Ptolem. II. 5. Μόνδα.

riferis[v] arenis celebratur. Ab eo CLX. M. passuum promontorium Sacrum[w] e media prope Hispaniæ fronte prosilit: XIV. M. pass.[x] inde ad Pyrenæum medium colligi Varro tradit.[7] Ad Anam[y] vero, quo Lusitaniam a Bætica discrevimus,[z] CXXVI.[8] M. passuum: a Gadibus CII. M. pass.[a] additis. Gentes:[b] Celtici, Turduli,[9] et circa Tagum[c] Vettones. Ab Ana ad Sacrum, Lusitani.[d] Oppida memorabilia a Tago in ora, Olisipo[10][e] equarum[f] e Favo-

7 Vet. Dalec. *et ad Pyrenæum medium colligit, ut Varro tradit.*—8 Ita codd. Harduini et Dalec. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Ab Ana vero .... CCXXVI.* Gronov. et edd. vett. *CXXI.* codd. Tolet. et Chiffl.—9 Ita codd. Harduini, Vet. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Verduli* edd. vett. et Gronov.—10 *Olysippo* Gronov. et edd. vett.—11 *Caneus*

NOTÆ

[v] *Tagus auriferis*] Vide quæ dicemus XXXIII. 21.

[w] *Sacrum*] Nunc S. Vincentii, *Cabo de S. Vincente.* De fronte Hispaniæ superius egimus hoc cap.

[x] *XIV. M. pass.*] Hoc est, quatuordecies centena millia pass. per mediam Hispaniam facto itinere, a promontorio sacro ad medium Pyrenæum.

[y] *Ad Anam*] Ab Ana fluvio, inquit, distat Sacrum Promontorium CXXVI. M. pass. Sic Mss. Reg. et Colb. &c. non, *CCXXVI.*

[z] *Discrevimus*] Lib. III. cap. 2.

[a] *CII. M. pass.*] Sic erunt omnino a promontorio Sacro ad Gades, CCXXVIII. M. P.

[b] *Gentes*] Ultra Tagum positæ, versus austrum, supra Algarbiæ, ut vocant, regnum: Celtici, Turdulique: de quibus egimus III. 3. cognomines, finitimi, affines. Turdulorum civitas Emerita fuit, de qua inferius, teste Strab. lib. III. p. 151. Unde colligas Vettonum Turdulos clientes fuisse. Celticorum Pax Julia fuit, aliæque, ut mox dicemus.

[c] *Circa Tagum*] Nam utramque Tagi ripam, omnemque circum regionem late Vettones, sive Vectones tenuere: oppida habuere insignia, citra Tagum Salmanticam, apud Ptolem. II. 5. ultra, Augustam Emeritam, quam 'claram Vettoniæ coloniam' Prudentius vocat, Hymno IX. in Eulaliam, vs. 186. 'Nunc locus Emerita est tumulo Clara Colonia Vettoniæ, Quam memorabilis amnis Ana Præterit,' &c. Supra Anam Vettones habitasse etiam auctor est Strab. lib. III. p. 139. Inscriptio Gruteri, pag. 591. PROVINC. VETTONIÆ.

[d] *Lusitani*] Ubi fere Algarbia est, *les Algarbes.*

[e] *Olisipo*] Ulyssem venisse in Hispaniam, atque in Lusitaniæ littore urbem Ulyssiponem condidisse, Strabo, Solinus, Martianusque censent, ipsoque ex nomine conjectura ducta confirmant. Refellunt quidam tum nominis argumento; nam Olisipo ex antiquis monumentis et lapidum inscriptionibus nominari scribique debet: et quoniam Ulyssis aræ supra mare Armoricum in Belgis non uno loco extabant. Nempe ex Græca vanitate, quem in Deorum numero habebant, ei templa atque oppida consecrabant: quod Hispanis conti-

nio vento conceptu nobile: Salacia[g] cognominata urbs Imperatoria: Merobrica:[h] Promontorium Sacrum: et alterum Cuneus.[11] [i] Oppida:[j] Ossonoba, Balsa, Myrtilis.

Universa provincia dividitur in conventus tres, Emeritensem, Pacensem, Scalabitanum. Tota populorum XLVI.[12] in quibus coloniæ sunt quinque, municipium civium Rom. unum: Latii antiqui tria: stipendiaria, XXXVI. Coloniæ: Augusta Emerita,[k] Anæ fluvio apposita: Metallinenses,[l] Pacensis,[m] Norbensis,[n] Cæsariana cognomine.[13] Contri-

codd. Dalec. et Chiffl.—12 Ita cod. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XLV.* edd. vett. et Gronov.—13 *Cæsarina cognomine* Chiffl.—14

NOTÆ

gisse etiam non inepte prorsus arbitrantur. Ita fere Mariana I. 12. sub finem, p. 22. Apud Gruter. inscriptio, pag. 252. 261. et 273. FELICITAS. JVLIA. OLISIPO. Ptolemæo, lib. II. c. 5. Ὀλιοσείπων. Nunc *Lisbonne.*—'Altitudine Poli 38. 45'. 25". ex D. Couplet, in Historia Acad. anni 1700. p. 127.' *Ed. sec.*

[f] *Equarum*] Dicemus ea de re VIII. 67.

[g] *Salacia*] Hodie *Alcacer do Sal*, inter Eboram et oceanum, medio ferme intervallo. Inscriptio Gruteri, p. 13. MVNICIPI. SALACIEN.

[h] *Merobrica*] Gruteri inscriptio, p. 442. ORDO. MEROBRIG. sed suspecta mihi. Oppidum interiit: e ruderibus proxime excitatum alterum, cui nomen est *Santiago de Caçem:* medio ferme itinere inter Olisiponem et Prom. Sacrum, *Cabo S. Vincente.*

[i] *Cuneus*] Hodie *Cabo di S. Maria.* Ager inter Anam et Sacrum promontorium, Cuneus a Mela vocatur, III. 1. interjacente eo promontorio, quod a Plinio, de agri nomine, Cuneus similiter appellatur.

[j] *Oppida*] Hoc ex Pomponio Plinius, loc. cit. 'In Cuneo agro,' inquit, 'sunt Myrtilis, Balsa, Ossonoba.' Eodem ordine Marcianus Heracl. p. 73. Ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄνα ἐπὶ Βάλσα .... ἀπὸ δὲ Βάλσων εἰς Ὀσσόνοβα.... ἀπὸ δὲ Ὀσσόνοβα ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀκρωτήριον. Sic enim hic locus legendus. Ossonoba, *Estombar*, Roderico Carro, Antiq. Lusit. III. 75. Balsa, Resendio auctore, Antiq. Lusit. lib. IV. *Tavira* est: utraque Algarbicæ ditionis: ista metropolis. Myrtilis, Ptolemæo II. 5. ex Ms. nostro, Ἰουλία Μυρτιλὶς, hodie *Mertola*, ad Anam, in confinio Algarbiæ, Lusitaniæque.

[k] *Augusta Emerita*] Vestigia tantum supersunt: loco nomen est *Merida*, ad Anam. Veteranos milites eo deductos Augusti jussu, auctor est Dio, lib. LIII. p. 514. Nummos duos profert Patinus in familia Carisia, p. 65. hujus deductæ coloniæ indices ac testes. Gruterus, inscriptionem, pag. 13. COLONIÆ. EMERITENSIS.

[l] *Metallinensis*] Metallinum, hodie *Medelin*, in Estremadura, ad Anam fluvium, ubi falso creditus, post leucarum aliquot occultationem, amnis emergere. Antonin. in itinere a Corduba Emeritam, Metellinum ab Emerita M. P. XXIV. distare prodidit.

[m] *Pacensis*] Civitas olim Pax Ju-

buta[o] sunt in eam Castra Julia, Castra Cæcilia. Quinta est Scalabis,[14] [p] quæ Præsidium Julium vocatur. Municipium civium Rom. Olisipo, Felicitas[q] Julia cognominatum. Oppida veteris Latii: Ebora,[r] quod item Liberalitas Julia: et Myrtilis, ac Salacia quæ diximus.[s] Stipendiariorum, quos nominare non pigeat, præter jam dictos[t] in Bæticæ cognominibus,[15] Augustobrigenses,[u] Ammienses,[v]

Idem codex *Sallabis*.—15 Margo edd. Dalec. et Gronov. *in Bætica cognomines*. Mox, pro *Ammienses*, cod. Dalec. *Emienses*, et *Pranitani* pro *Aranditani*; Gronov. *Araditani*; Vet. Dalec. *Aranitani*. Pro *Arabicenses* margo edd.

NOTÆ

lia, Παξιουλία Ptolemæo II. 5. in Turdulis, sive Turdetanis: eadem Augusta cognominata: Παξαυγούστα Straboni l. III. p. 151. in Celticis Lusitanis. Nunc *Beja*: in cujus oppidi foro cippum esse Gruterus ait, pag. 261. cum inscript. COL. PAX. IVLIA. Pacis Augustæ deinde nomen ad Badiocenses transiit, quorum oppidum in Turdulis fuit. Vide Resendium, in Epist. de Colonia Pacensi. Ulpianus, lib. L. Dig. tit. 15. de Censibus: 'In Lusitania Pacenses, sed et Emeritenses juris Italici sunt.'

[n] *Norbensis*] Νῶρβα Καισάρεια Ptolem. II. 5. Hodie *Alcantara*, Lusitaniæ quondam, nunc Castellæ veteris oppidum, ad Tagum, ponte ibi Trajani nobile: aut certe ex Norbensis ruderibus haud procul id conditum.

[o] *Contributa*] Norbensi jurisdictioni obnoxia, seu jura Norbam petere coacta. Castra Julia, nunc *Truxillo*, quasi *Turris Julia*, in Diœcesi Placentina, Castellæ novæ, inter Emeritam Placentiamque, medio fere intervallo: haud procul a Castris Cæciliis, quibus nomen est *Caceres*: non, ut quibusdam visum est, *S. Maria de Guadalupe*. Pro *Castra Julia*, Mss. Reg. et Colb. *Castra Servilia*. Cæcilia Ptolemæo memorantur, II. 5. Antonino Cæciliana dicta, in Lusitania, itinere ab Olisipone Emeritam, quod per viarum anfractus plurimos agebatur.

[p] *Scalabis*] A Diva Irene virgine nomen habet hodie *Santarena*. Apud Ptolem. II. 5. Σκαλαβισκὸς, Ταλουβὶς, κ. τ. λ. forte pro Σκαλαβὶς κολ. hoc est, κολωνία.

[q] *Felicitas*] De eo cognomine paulo ante egimus.

[r] *Ebora*] *Evora*, inter Anam et Tagum. Apud Resend. de Antiq. Eboræ, inscriptio quam Gruterus refert, p. 489. LIB. IVL. EBORA. Hoc est, 'Liberalitas Julia Ebora:' non 'Libertas,' ut Scaligero visum in Indice Gruteri.

[s] *Quæ diximus*] Plane modo, hoc cap.

[t] *Præter jam dictos*] Præter eorum oppidorum cives, quos in Bætica Lusitanis esse cognomines diximus III. 3. iis verbis: 'Celticos a Celtiberis ex Lusitania advenisse manifestum est: sacris, lingua, oppidorum vocabulis, quæ cognominibus in Bætica distinguuntur.'

[u] *Augustobrigenses*] Augustobriga Antonini, ab aliis hodie *Villar del Pedroso*, ad Tagum: ab aliis *Ponte del Arçobispo* esse existimatur.

[v] *Ammienses*] Ptolem. II. 5. in Lusitania, Ἀμαία. Mss. Ἀμμαία. Nunc

Aranditani,[w] Arabricenses,[x] Balsenses,[y] Cæsarobricenses, Caperenses, Caurenses,[z] Colarni, Cibilitani,[a] Concordienses,[b] Elbocorii,[c] Interannienses,[16] [d] Lancienses,[e] Mirobrigenses, qui Celtici[f] cognominantur: Medubricenses,[17] [g] qui Plumbarii: Ocelenses,[h] qui et[18] Lancienses: Turduli

Dalec. et Gronov. *Taxabricenses;* edd. vett. et Gronov. *Axabricenses.* Vet. Dalec. *Blacenses* pro *Balsenses.* Denique, cod. Dalec. et Chiffl. *Cæsarobrienses.* —16 Edd. vett. et Gronov. *Concordienses, qui et Boccori, Interausenses.* Cod. Dalec. et Chiffl. *Inteiansenses.*—17 *Medubrigenses* codd. Dalec. et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—18 Hæc duo vocabula, *qui*

NOTÆ

Portalegre, in Lusitaniæ finibus inter Heluas et Tagum amnem: quo in oppido reperta inscriptio, MVNICIP. AMMAI. hoc est, *Ammaitanum*, quod refert Gruterus, pag. 257. ex Schotti schedis.

[w] *Aranditani*] Ἀρανδὶς Ptolemæo II. 5. in Celticis Lusitanis, Arannin Antoninus, in itinere de Esuri Pacem Juliam, pro Arandi habet. Situs horum incertus, ut et proxime sequentium.

[x] *Arabricenses*] Ab Arabriga Ptolemæi II. 5. juxta Scalabim sita. Apud Gruter. inscriptio, pag. 162. ARABRIGENSES.

[y] *Balsenses*] Hi ab oppido Balsa supra dicto: *Cæsarobricenses* ab oppido, ut patet, cognomine, sed incerti admodum situs: *Caperenses*, a Cappara, cujus meminit in Lusitania Antoninus, itinere ab Emerita Cæsaraugustam. Ptolemæo II. 5. Κάπαρα: nunc *Las ventas de Capara*, inter Alcantara et Coriam.

[z] *Caurenses*] Horum oppidum Καύριον Ptolemæo II. 5. in mediterraneis Lusitaniæ civitatibus: nunc *Coria*, in Castella nova: Colarnorum, Κόλαρνον. Apud Gruter. pag. 162. COLARNI.

[a] *Cibilitani*] Apud Gruter. pag. 62. MVNICIPI. CIVILITAN.

[b] *Concordienses*] Horum oppidum Κονκορδία, apud Ptolem. loc. cit. Nunc *Tomar* aiunt appellari.

[c] *Elbocorii*] Ab oppido Elbocori. Vide Notas et Emend. num. 122.

[d] *Interannienses*] Oppidum Ἰντεραννησία. Vide Notas et Emendationes num. 123.

[e] *Lancienses*] LANCIENSES, apud Gruter. p. 160. et 199. Apud Ptolem. II. 5. Λαγκία ὀππιδάνα.

[f] *Qui Celtici*] Ut eo cognomine a Mirobricensibus Turdulis, de quibus dictum est III. 3. Celtici secernantur. Alii *Ciudad Rodrigo* esse volunt, urbem Castellæ veteris, in Portugalliæ confinio: Ambr. Morales locum esse ait, cui hodieque nomen est *Malabriga*, prope eam Rodericopolim.

[g] *Medubricenses*] Medobrecam in Lusitania oppidum, prope montem Herminium, quo Medobrecenses confugerant, habet Hirtius in Comment. de Bello Alex. p. 217. Olim oppido nomen *Aramenha*: nunc jacet: rudera, teste Resendio, Antiq. apud Maruanum castrum visuntur, prope Amæam, quæ Portus alacer, ut diximus, appellatur. Plumbarii, a plumbo quod ibi effoditur, cognominati.

[h] *Ocelenses*] Ὄκελλον Ptolemæo II. 5. juxta Capara.

qui Barduli,[i] et Tapori.[j] Lusitaniam cum Asturia et Gallæcia[19] patere longitudine DXL. M. passuum: latitudine DXXXVI.[k] M. Agrippa prodidit. Omnes autem Hispaniæ, a duobus Pyrenæi promontoriis per maria, totius oræ circuitu passuum $\overline{\text{XXXIX}}$. XXII. M.[20][l] colligere existimantur, ab aliis $\overline{\text{XXV}}$. mill.[21][m]

XXXVI. Ex adverso Celtiberiæ complures sunt insulæ, Cassiterides[a] dictæ Græcis, a fertilitate plumbi: et e regione Arrotrebarum promontorii,[b] Deorum sex,[c] quas aliqui fortunatas appellavere. In ipso vero capite Bæticæ, ab ostio[1] freti[d] pass. XXV. mill. Gadis, longa (ut Polybius scribit) XII. mill. lata III. mill. passuum. Abest a conti-

et, in cod. Dalec. non habentur.—19 Chiffl. *et Gallicia*.—20 'Ita Ms. Reg. 1. In editione principe, $\overline{XXIX}$. *XII*. Sic et Mss. Reg. 5. 6. Frustra in recentioribus editionibus emendatum, $\overline{XXIX}$. *XXII*. Certe totius oræ circuitu a promontorio Pyrenæo, *le Cap de Creus*, ad alterum promontorium inter urbes *Saint Sébastien* et *Fontarabie*, si sinuum anfractus numerentur, plus colligitur, quam $\overline{XXIX}$. *XXII*. *M. pass*.' Brotier. *XXXIX*. *M. duodecies* Vet. Dalec. *XXIX*. *M*. *XXII*. Chiffl. Bipont. *vigesies novies centena, et viginti duo millia*.—21 Edd. vett. et Gronov. *XXVII*. *mill*. Vet. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. et Franz. *XXVI*. *mill*. Bipont. *vigesies sexies centena millia*.

CAP. XXXVI. 1 *Bæticæ mox ab ostio* Vet. Dalec. Mox, pro *XXV*. *mill*. *Gadir*, quam lectionem firmant codd. Harduin. et Dalec. *LXXV*. *mill*. *Gadis* ex-

NOTÆ

[i] *Qui Barduli*] Turduli Tarraconensem attingunt, ut dictum est III. 3. qua in provincia et Vardulos sive Bardulos Ptolemæus agnoscit II. 6.

[j] *Tapori*] Gens est a Turdulis diversa. In libris omnibus, *Tapori*. At in inscriptione Gruteri, p. 162. nisi vitium marmorarii sit, cum Medubricensibus TALORI junguntur.

[k] *Latitudine DXXXVI*.] Latitudinis hæc mensura justo sane amplior videtur, ac longitudini ipsi fere par.

[l] $\overline{XXXIX}$. [$\overline{XXIX}$.] *XXII*. *M*.] Ita Mss. Reg. Colb. Chiffl. &c. Hoc est, vigesies novies centena, et viginti duo millia passuum.

[m] *Ab aliis* $\overline{XXV}$. [$\overline{XXVI}$.] Vigesies sexies centena millia.

[a] *Cassiterides*] E regione Celtiberorum, sive Celticorum Lusitaniæ, positas esse Cassiteridas insulas decem, unde *stannum*, quod κασσίτερον Græci vocant, ad nos adveheretur, communis veterum error fuit: quem et Ptolemæus sequitur, II. 6. Strabo lib. II. et III. aliique. Caute admodum Herodotus, cujus verba recitat Eustathius in Dionys. vs. 563. pag. 81. negat sibi Cassiteridas esse notas: et merito sane: quod eæ nusquam fuere. Fabulis Plinius ipse accenset, XXXIV. 47.

[b] *Arrotrebarum prom*.] Quod Celticum promontorium appellavit, cap. 34.

[c] *Deorum sex*] Duæ Ptolemæo, II. 6. si tamen eædem.

[d] *Ab ostio freti*] Gaditani.

nente [e] proxima parte minus pedes DCC.[2] reliqua plus septem [f] M. passuum. Ipsius spatium XV.[g] M. passuum est. Habet oppidum civium Romanorum,[h] quod appellatur [i] Augusta urbs [3] Julia Gaditana. Ab eo latere, quo Hispaniam spectat, passibus fere centum, altera insula[j] est longa, passus M.[k] lata, in qua prius oppidum Gadium fuit. Vocatur ab Ephoro et Philistide, Erythea: [4] a Timæo et Sileno, Aphrodisias: [l] ab indigenis, Junonis. Majorem [m] Timæus Cotinusam [n] apud eos vocitatam [5] ait: nostri Tartesson [o] appellant, Pœni Gadir,[p] ita Punica lingua septem signifi-

hibent edd. ante Harduin.—2 Ita Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *passus DCC.* edd. vett. et Gronov. Mox, *passuum* deest ap. Gronov. Paulo post, *spatium XXV. M. pass.* Pintian.—3 *Augustana urbs* Vet. Dalec.—4 *Erythia* edd. ante Brotier. *Erythria* Vet. Dalec.—5 In cod. Reg. 1. *Potinusam a puteis vocitatam.* At Festo et Tzetzi Κοτινοῦσα dicitur a *κοτίνοις*, seu *oleastris, oleisve sylvestribus.*' Brotier. *Putinussam a puteis, &c.* margo edd. Dalec. et Gronov. *Potinussam* Chiffl. Mox, Vet. Dalec. ait, *post Tyrii Tartesson appellavere.* Deinde: *Pœni Gadiram: nam Gadir Punica lingua sep-*

NOTÆ

[e] *Abest a continente*] Vide Notas et Emend. num. 124.

[f] *Reliqua plus septem*] Nempe septem millibus, et D. pass. ut dictum est II. 112.

[g] *Ipsius spatium XV.*] Vide Notas et Emend. num. 125.

[h] *Civium Rom.*] Gaditanum oppidum civitatis, jure donatum a Julio Cæsare, cum Hispaniam subegit, auctor est Dio, lib. XLI. pag. 164. Inscriptio Gruteri, pag. 258. Gadibus reperta, MVN. AVG. GAD.

[i] *Quod appellatur*] Mss. Reg. et Colb. sincerius, *qui appellantur Augustani urbe Julia Gaditana.*

[j] *Altera insula*] Ἐρύθεια Straboni, lib. III. pag. 167. a Gadium insula unius stadii, seu passuum CXXV. freto divulsa: nunc hausta mari, ut ne vestigium extet, ut Mariana prodit, Hist. Hisp. I. 21. pag. 39. Salazar tamen, de Antiq. Gadit. I. 4. vocari etiamnum *Isla de Leon* asseverat, ipse patria Gaditanus.

[k] *Longa, passus M.* [*III. M.*] Sincerius codd. Reg. *in longum mille passibus lata:* ut latitudo pæne par longitudini intelligatur: aut latitudinis certe mensura deest.

[l] *Aphrodisias*] Ceu Veneri sacra. Stephanus: Ἀφροδισιὰς, *νῆσος ἡ πρότερον* Ἐρύθεια, *μεταξὺ* Ἰβηρίας *καὶ* Γαδείρων, *inter Hispaniam et Gades.*

[m] *Majorem*] Hoc est, Gadium insulam, cui Erythia proxima fuit.

[n] *Cotinusam*] Ab *oleastris*, quos Græci *κοτίνους* vocant. Vide Notas et Emend. num. 126.

[o] *Tartesson*] Sic Arrian. lib. II. de Exped. Alex. pag. 126.

[p] *Pœni Gadir*] Quod ut Hispaniæ sepes, septumve, (id enim Hebræis etiam גָּדֵר *Gheder* est,) objecta marinis fluctibus esset. Hæc Solinus iisdem verbis, cap. 23. pag. 44. Hesychius, pag. 207. Γάδειρα, τὰ περιφράγματα, Φοίνικες.

cante. Erythea[6][q] dicta est, quoniam Tyri Aborigines eorum[r] orti ab Erythræo mari ferebantur. In hac Geryones[s] habitasse a quibusdam existimantur, quorum armenta[7] Hercules abduxerit. Sunt qui aliam[t] esse eam, et contra Lusitaniam arbitrentur, eodemque nomine quondam ibi appellatam.

XXXVII. (XXIII.) Peracto ambitu Europæ, reddenda consummatio est, ne quid non in expedito sit, noscere volentibus. Longitudinem ejus Artemidorus atque Isidorus a Tanai usque Gades XXXI.[a] XIV. M.[1] prodiderunt. Polybius latitudinem Europæ ab Italia ad Oceanum scripsit XI. L. mill.[b] esse, etiam tum incomperta[c] magnitudine

tem significat Baptista Egnatius Racem. cap. 15.—6 *Erythia* edd. ante Brotier. *Erythria* Vet. Dalec. Mox pro *Tyrii Aborigines*, quod habent Pintian. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Tyrii ab origine* exhibent edd. vett. et Gronov.—7 *Geryones habitasse . . . existimatur, cujus armenta* Gronov. et edd. vett.

CAP. XXXVII. 1 ‘ Perperam in libris scriptis et editis *LXXXII. XIV. M.* Emendandum fuit *XXXII.* ut recte monuit eruditus Riccioli, Geographia reform. pag. 84. Id patet ex ipso Plinio II. 112.’ *Brotier.* *LXXXII. XIV. M.* Chiffl. et Harduini omnes, cum edd. recentt. *LXXIV. XIV. M.* edd. vett.

NOTÆ

[q] *Erythea*] De majore hactenus: nunc de altera insula, quæ minor est.

[r] *Aborigines eorum*] Hoc est, Pœnorum conditores, ac velut parentes: sic enim Dionys. Halic. Aborigines interpretatur γενάρχας ἢ πρωτογόνους. Aborigines, ut Festus indicat, sunt proprie qui ab origine, seu patriis sedibus profecti, exteras regiones occupaverunt. Origines eos appellare Sallustius videtur in Bello Jugurth. pag. 67. ubi de Phœnicibus: ‘Urbes,’ inquit, ‘in ora maritima condidere: hæque brevi multum auctæ, pars originibus suis præsidio, aliæ decori fuere.’ *Aborigines* hoc Plinii loco, pro *ab origine*, primus restituit Pintianus. A Tyria classe Gadium oppidum conditum fuisse auctor est Velleius, lib. I. p. 3.

[s] *In hac Geryones*] Multitudinis numero protulit Geryones, ob tres fratres: unde tricorporis Geryonis fabula apud poëtas. Vide Notas et Emendat. num. 127. De ipsa re Pausanias consulendus, lib. I. p. 67. et Mythologi omnes.

[t] *Sunt qui aliam*] Solinus hæc iisdem verbis, loc. cit. Pomponium Plinius modo signat, qui insulam, in qua Geryones habitarint, contra Lusitaniam posuit, Erythiamque item vocavit, III. 6.

[a] *XXXII.* [*LXXXII.*] *XIV.*] Hoc est, bis et octuagies centena, et quatuordecim millia pass. Vide Notas et Emend. num. 128.

[b] *Scripsit XI. L. mill.*] Ita libri omnes: hoc est, undecies centena et quinquaginta millia.

[c] *Etiam tum incomperta*] Nunc autem cum est comperta diligentius, in-

ejus. Est autem ipsius Italiæ (ut diximus) XI. XX.[2 d] M. ad Alpes. Unde per Lugdunum ad portum Morinorum Britannicum, qua videtur mensuram agere Polybius, XIII. M. XVIII.[3 e] Sed certior mensura ac longior ad occasum Solis æstivi ostiumque Rheni per castra legionum Germaniæ ab iisdem dirigitur Alpibus, XV. XLIII.[4 f] M. passuum. Hinc deinde Africa atque Asia dicentur.

ante Harduinum.—2 Edd. vett. et Gronov. *XII. XX.* Vet. Dalec. *XI. C. LXVIII.*—3 Gronov. et edd. vett. *XI. M. LXVIII.* Mox, *mensura CCC. longior* Salmant.—4 Edd. vett. et Gronov. *XII. XLIII.* Vide Not. Var.

NOTÆ

quit, magnitudo terrarum, est ipsius Italiæ longitudo, XI. XX. mox Galliæ, XI. L.

[d] *Ut diximus, XI. XX.*] Hoc est, undecies centena et viginti millia pass. Vide Notas et Emendationes num. 129.

[e] *XIII. M. XVIII.*] Ita libri omnes Mss. editique ante Frobenium, qui *XI. M. LXVIII.* nullo auctore suffragante, reposuit.

[f] *XV. XLIII.*] Quindecies centena. Prius *XII.* hoc est, *duodecies*, legebatur.

NOTÆ ET EMENDATIONES

AD LIBRUM IV.

NATURALIS HISTORIÆ

C. PLINII SECUNDI.

1. Cap. i. *Præter minores sinus XIX. XXV. M. passuum*] Prior numerus sinuum est minorum, quos auctor hic negat a se numerari: sequens vero, millium passuum, quæ universa ipsius tertii sinus adnavigatio colligat. Martianus enim, lib. vi. cap. de Tertio Sinu Europæ, pag. 209. ex hoc Plinii loco: 'Tertius hic,' inquit, 'sinus Europæ sinus habet decem et novem, provinciasque complures.' Cui quidem sententiæ, præter conditivos codices, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. res ipsa per se suffragatur: totidem enim tertius hic major Europæ sinus complectitur, uti ex Plinio ipso intelligimus: quorum hæc nomina: Ambracius, Ionius, sive Leucadius, Corinthiacus, Crissæus, Cyllenius, Cyparissius, Asinæus, Coronæus, Laconicus, Ægilodes, Gytheates, Saronicus, Opuntinus, Pagasicus, Macedonicus, Mecybernæus, Melas, Gasthenes, Thermæus. Quibus addere et Strymonicum possis, de quo cap. 17. ut sint omnino XX. qui numerus in Chiffl. cod. legitur.

2. Ibid. *D. passuum faucibus*] Martianus, qui hæc transcripsit, *angustis faucibus* indefinite scripsit. Angustiarum spatium, quo libri hactenus editi caruerunt, restituimus ex R. 2. aliisque codicibus Mss. quibus subscribit Strab. lib. vii. p. 324. ostium Ambracii sinus affirmans haud multo amplius patere stadiis quaternis, quæ passus omnino quingentos efficiunt.

3. Cap. ii. *Achelous e Pindo fluens, atque Acarnaniam ab Ætolia dirimens*] Solinus, Plinii alioqui exscriptor perpetuus, ab auctore suo imprudenter descivit, dum hæc prodidit, cap. 7. p. 22. 'Acarnania Aracyntho eminet: hanc ab Ætolia Pindus dividit, qui Acheloum parit.' Scribendum enim fuit, si studuit veritati: 'Hanc ab Ætolia Achelous dividit, quem Pindus parit.' Locum hunc Solini Salmasius intactum prætermisit.

4. Cap. iii. *Cujus a tergo Chalcis mons, et Taphiassus*] Sic emendamus, secuti vestigia codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. quibus suffragatur Eustathius in Dionys. vs. 496. p. 70. ubi *Chalcis* nomen esse montis apparet. Καλχὶς, inquit, (lege Χαλχὶς, ex eodem Eustathio, in Iliad. B. p. 279.) ὄρος ἐστὶν Αἰτωλίας, ἀφ' ἧς ὁ 'Αχελῷος ἔρπει. Vide etiam Strabonem lib. x. p. 451. et 460. Fuit et montis radi-

cibus apposita cognominis civitas, cujus Stephanus meminit: Ptolemæus item, III. 15. in oppidis Ætoliæ mediterraneis: et Strab. lib. IX. 427. ubi de Ætolia: Αὐτοῦ δὲ καὶ ἡ Χαλκὶς, ἧς μέμνηται καὶ ὁ ποιητὴς, ἐν τῷ Αἰτωλικῷ καταλόγῳ, ... αὐτοῦ δὲ καὶ ὁ Ταφίασσος λόφος, κ. τ. λ. Eadem ex re ipsa Ὑποχαλκὶς appellata ab Hesychio, διὰ τὸ κεῖσθαι ὑπὸ τὸ ὄρος. Libri prius editi: *cujus a tergo Chalcis, et mons est Taphiassus.*

5. Ibid. *Halicyrna*] In libris hactenus editis *Halysarna*, quam in hoc tractu veterum nemo agnovit. Nos ex Stephano, qui Strabonem sequi se profitetur, *Halicyrna* rescripsimus. Ἁλίκυρνα, inquit, κώμη Ἀκαρνανίας· Στράβων· ὁ οἰκήτωρ Ἁλικυρναῖος. Acarnaniæ autem, non Ætoliæ, dici oppidum ne quis miretur: nulla enim alia Græciæ provincia est tam incertis notata limitibus: modo pressa angustius; modo laxius diffusa, ut sunt fere regnorum fata.

6. Cap. IV. *Œanthe*] Scylax, p. 14. Μετὰ δὲ Αἰτωλοὺς Λοκροί εἰσιν ἔθνος, ἐν οἷς εἰσιν Ὀζόλαι καλούμενοι. Καὶ πόλεις αἵδε· Εὔανθις, Ἄμφισσα. *Œanthem*, Οἰάνθην, voluit dicere. Sic Ptolemæum emendabis, apud quem III. 15. Εὐανθία pro Οἰάνθη legitur.

7. Ibid. *Bulensibus*] Bullienses et Bulenses eosdem esse falso credidit Hermolaus Barbarus: cum Bulenses signati nunc a Plinio, a Bulide sive Bulia fiant, Phocidis oppido, ut diximus; Builienses, quorum Cicero meminit in Pison. gens sit circa Dyrrhachium Apolloniamque, quos libro superiore Plin. cap. 26. Straboque Bulliones nominarunt: Bullidenses, sive Bullienses Cæsar.

8. Ibid. *Tithrone, Tritea*] *Tithrone* maluimus, quam *Trichone* scribere. Est enim Τριχώνιον, non Locridis, sed Ætoliæ oppidum, Stephano, et Pausaniæ lib. II. p. 155. Locrorum contra Τιθρώνιον, apud eundem lib. X. p. 677. a Drymæa stadiis omnino viginti dissitum. Τεθρώνιον Herodoto dicitur, lib. VIII. p. 473. n. 33. et cum Tritensibus copulat, quos Τριτέας vocat: Τριταιέας Thucydides, cum Œanthensibus, lib. III. p. 240. In Notitia Eccles. p. 23. Provinciæ Helladis Achaiæ, hæ sedes assignantur: Ἄμφισσα, Τιθώρα, Ἄμβρυσος, Ἀντικυρα. Hæc sane Τιθώρα *Tithrone* Pliniana est. In Mss. et in edit. Parm. locus hic insigniter vitiatus legitur: '*Tricone, Tricorymbus, Myrænaque regio.* Est autem, ut id obiter dicamus, quoniam nunc primum mentio ejus occurrit, Notitia hæc Ecclesiastica opus Hieroclis, Grammatici, cui nomen ille fecit, Συνέκδημος Ἱεροκλέους Γραμματικοῦ, uti intelligimus ex Constantino Porphyrogenneta, Thematum II. 1. Μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ Ἱεροκλῆς ὁ Γραμματικὸς, ὁ γράψας τὸν Συνέκδημον, τὸ τῶν Δολόγκων ἔθνος τῇ Θρᾴκῃ συναριθμούμενον, λέγων οὕτως· Εἰσὶν αἱ πᾶσαι ἐπαρχίαι καὶ πόλεις, αἱ ὑπὸ τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων διοικούμεναι τὸν ἐν Κονσταντινουπόλει· ἐπαρχίαι μὲν ξδ΄. πόλεις δὲ πλέ. Quæ verba totidem plane syllabis huic Notitiæ præfiguntur in Ms. nostro.' *Ed. sec.*

9. Ibid. *Ambrysus*] Huic oppido et Cyparissi prius nomen fuisse, auctores sunt Pausanias, et Stephanus, a nobis laudati: quibus et Dicæarchum adjungimus eo carmine, cujus mendum obiter sanare operæ pretium fuerit. Sic enim ille in descript. Græciæ, p. 166. Ἐν τῇ μεσογείᾳ δ᾽ ἐστὶ Κυπάρισσος πόλις. Λάρισσά τε· μετ᾽ αὐτὴν δ᾽ Αὖλις· ἡ Βοιωτία, κ. τ. λ. Sic lego: Κρίσσα τε· μετ᾽ αὐτὴν Δαυλὶς, κ. τ. λ.

10. Cap. V. *Angusta cervice Peloponnesum contineat Hellas*] Barbarus imprudenter, ut Pelicerius admonet in Notis Mss. *contingat* hoc loco reposuit, cum antea in impressis libris, et nunc ubique in Mss. R. 2. 1. Colb. 1. 2. et Paris. *contineat* legeretur. Quominus, inquit Plinius, totus abruptus a Græcia Peloponnesi trac-

tus recedat, ac dividatur, angusta illa cervice terrarum, quasi tenui vinculo tenetur, ac retinetur. Sic 'angusto tramite Helladi Peleponneson annecti' Mela dixit, II. 3. p. 34.

11. CAP. VI. *In Achaia IX. montium Scioëssa notissimus*] Solinus cap. 7. p. 22. 'Propter oppidum Patras,' inquit, 'Scioëssa locus novem collium opacitate umbrosus.' Male Plinium Solinus intellexit. Neque enim Scioëssam locum esse voluit, qui montes haberet novem: sed e novem Achaiæ montibus Scioëssam esse notissimum. Sic ipse Plinius paulo post cap. seq. Messeniam regionem ait esse duodeviginti montium.

12. Ibid. *Alpheus navigatur sex passuum millibus, prope oppida Aulona, et Leprion*] Parm. edit. *Alpheus navigatur prope sex oppida.* At oppida duo tantum enumerantur. Dalecampius, *navigatur in oppida:* at Mss. reclamant, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. et vet. Dalec. in quibus legitur, *navigatur VI. prope oppida.* Non videre priores scilicet, numero solo annotato, millia passuum significari in exemplaribus manu exaratis: in quibus hæ voculæ, *mill. pass.* nusquam fere occurrunt, sed subintelliguntur.

13. Ibid. *Platanodes*] Ita Mss. omnes, et Parm. edit. *Platanistus* nobis obtrusit Hermolaus, pro voce legitima Πλατανώδης, quæ et apud Strabonem extat, lib. VIII. p. 348. etsi mendose ibi Πλαταμώδης nunc legitur. *Platanistus* autem, Πλατανιστοὺς, sive Μάκυστος, (habet enim geminam hanc appellationem apud eundem Strabonem, p. 345.) regio intus est, oppidumque desertum, non in ora, sicuti præsens locus sibi exigit, promontorium.

14. CAP. VII. *Arene*] Stephanus Plinio suffragatur: geminam enim Arenen distinguit: Messeniacam alteram, alteram Triphyliacæ regionis. Ἀρῆναι δύο πόλεις, Μεσσήνης καὶ Τριφυλίας. Messeniacam Plinius modo appellat: Homerus Triphyliacam, Iliad. B. 591. Οἱ δὲ Πύλον τ' ἐνέμοντο, καὶ Ἀρήνην ἐρατεινήν. Strabo nihilominus Ἐρανὰ hanc Messeniacam mavult appellari: Arenenque, quod nomen sit Pyliorum oppidi ab Homero proxime citati, male putasse quosdam hanc prius vocatam, non uno in loco testatur, lib. VIII. p. 348. et 361.

15. Ibid. *Pteleon, Thryon, Dorion, Zancle, variis quæque clara temporibus*] Constans hæc est consentiensque librorum omnium manu exaratorum, impressorumque lectio, quam vel leviter movere nullo suffragante codice religio est. Arridebat alioqui mihi meum commentum, quod deinde placuisse Hermolao animadverti: existimabam scilicet legi commode ita posse, quoniam de Zancle Messeniæ oppido ceteri scriptores silent, *Pteleon, Thryon, Dorion, Thamyræ vatis clara temporibus:* Homerus enim favere conjecturæ admodum videtur, Iliad. B. 594. Καὶ Πτελεὸν, καὶ Ἕλος, καὶ Δώριον· ἔνθα τε Μοῦσαι Ἀντόμεναι Θάμυριν τὸν Θρήϊκα παῦσαν ἀοιδῆς. Hunc Thamyram Plutarchus vocat, advers. Epicur. p. 1093. Θάμυριν Apollodorus lib. I. de Diis, p. XI. Hunc Musæ cantu superatum et oculis et arte privarunt. Rem totam, et simul Homeri locum Statius expressit, Theb. IX. 181. 'Quos Helos, et Pteleon, Getico quos flebile vati Dorion: hic fretus doctas anteire canendo Aonidas, multos Thamyris damnatus in annos Ore simul, citharaque,' &c. Lucanus similiter, VI. 352. 'Pteleosque et Dorion ira Flebile Pieridum.' Pelicerius in notis Mss. pro *Zancle, quondam* supponit. Nos exemplarium vestigia religiose secuti Zanclen retinemus: atque ut Messenios Siciliæ a Messeniis Græciæ ortos esse omnes confitentur, sic eorundem Siculorum oppidum Zanclen ab oppido Messeniæ Græcæ cognomine traxisse appellationem credimus: quæ quidem Græca Zancle, ceteraque quæ hic

recensentur, deserta tunc loca, ac fere tantummodo nomina, floruisse olim omnia dicuntur, claraque fuisse, non eodem tamen simul tempore, ut fit, sed deinceps, atque alia ex aliis.

16. CAP. VIII. *Anthane*] In Mss. et edit. Parm. *Antiane*. *Anthia* ego anteposuerim, ex Homero, Iliad. I. 150. quem sequi inprimis Plinius videtur: Καρδαμύλην, Ἐνόπην τε, καὶ Ἱρὴν ποιήεσσαν, Φηράς τε ζαθέας, ἠδ' Ἄνθειαν βαθύλειμον, κ. τ. λ. Quanquam Stephano Ἀνθάνα quoque, sive Ἀνθήνη, πόλις Λακωνικὴ dicitur, et Harpocrationi, pag. 28. Ἀνθήνη, πόλις τῆς Λακωνικῆς. Thucyd. quoque, prope Thyream Ἀνθήνη est, lib. V. pag. 573. Sed Anthiam habet Solinus Plinii simia, cap. 7. pag. 22.

17. Ibid. *Sinus Ægilodes*] Ita totidem plane apicibus Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. aliique. Ab Ægila, Laconicæ pago, videtur id nomen factum ei sinus Laconici intimo recessui. Meminit ejus loci Pausanias, in Messen. lib. IV. pag. 247. Ἔστι καὶ Αἴγιλα τῆς Λακωνικῆς, ἔνθα ἱερὸν ἵδρυται ἅγιον Δημητρός. Non placet Pelicerii conjectura in notis Mss. *Helodes* legentis, ex Strab. lib. VIII. pag. 343. a vicina Spartæ ora palustri.

18. CAP. IX. *Alias Inachium*] Argos Inachium, sive Dipsium, diversum ab Argo Hippio paulo antea citato, perperam credidisse Plinium, Pintianus existimavit, et eum secutus Pelicerius in notis Mss. cum Straboni, lib. VIII. pag. 369. et 370. tria hæc ejusdem Argi nomina fuerint: Inachium sane ab amne Inacho non longe fluente, ut Plinius antea admonuit, est appellatum. A *siti*, δίψα, hoc est, desiderio, translatione poëtica, ob agri amœnitatem, ut auctor est ibidem Strabo, nomen alterum invenit: vel ab aquarum penuria, ut quosdam existimasse videbimus VII. 57. cum sit irrigua maxime regio, et ἔνυδρος. Quod vero illud proxime antea Plinius jam obiter appellarit, in causa fuere amnes ii duo, Inachus et Erasinus, qui Argivum agrum perlabuntur, de quibus cum ageret, circumiri ambobus Argos significavit: nunc vero oppidorum singulorum seriem ordinemque contexens, iterum illud ipsum Argos appellat, variaque ejus nomina repræsentat. Quanquam si diversum istud a priore Argos statuere quis velit, Stephanum sententiæ suæ suffragatorem is et auctorem forte non pœnitendum habuerit: nam præter Hippium Argos, quod et Dipsion vocat, aliud prope Trœzenem agnoscit, sextum ejus nominis, ἕκτη, κατὰ Τροιζῆνα.

19. Ibid. *Portus Schœnitas*] Secuti sumus vestigia veterum codicum, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et Tolet. in quibus *Portus Chœnitas* legitur, Melamque ipsum, II. 3. pag. 34. cujus hæc verba: 'Portus Saronicus, et Schœnitas, et Pogonus.' Πώγων Græcis Latinisque omnibus portus Trœzeniorum est. Quod vero in libris nunc editis, *Portus Cœnites* legitur, factum id Hermolai emendatione, a Cænis oppido, quod prope Tænarum Ptolemæo Pausaniæque memoratum procul ab hoc tractu abest, et Laconici sinus est, non Argolici, in quo describendo versamur. Neque tamen portus hic Schœnitas, in ipso aditu Saronici sinus positus, cum altero fere cognomine, Schœnunte scilicet, confundi debet, quod a Pintiano factitatum est: cum is in intimo ejusdem sinus recessu prope isthmum jaceat, ut dicturi sumus cap. 11.

20. Ibid. *Tot sinus Peloponnesi oram lancinant*] Mela II. 3. pag. 34. 'Peloponnesi oram sinus et promontoria lacerant,' &c. Hæc Plinii verba ita Solinus accepit cap. 7. pag. 22. perinde ac si totidem sinus existimasset Peloponnesum alluere, quot annorum proxime ante dixit esse Isthmiacos ludos, nempe quinque: et ab eo numero sinuum quinquennales ludos institutos. Ridicule. Recensiti enim

hactenus sunt sinus omnino decem, qui oram Peloponnesi subeant: Corinthiacus, Cyllenius, Cyparissius, Asinæus, Coronæus, Laconicus, Ægilodes, Gytheates, Argolicus, Saronicus.

21. CAP. X. *Tegea*] Quæ Plutarcho, ut vidimus, Τεγέα dicitur, et Pausaniæ quoque, lib. VIII. pag. 458. et Ptolem. III. 16. ut eadem sit plane cum Tene Arcadica, nulla satis idonea argumenta suadent: etsi Vossius in Melam, pag. 148. sæpe Teneatas dici asseveret, qui Tegeatæ dici deberent. Tene sive Tenea Arcadiæ a Cicerone memoratur, Epist. ad Attic. VI. 2. pag. 171. 'Lepreon Arcadiæ, Tene, Aliphera, Tritia.'

22. Ibid. *Gortyna, Bucolium*] In libris hactenus editis, *Catina, Bocalium*. In Mss. Reg. 1. 2. Paris. et vet. Dalec. *Cartina*. In Reg. 2. et Chiffl. *Bucolium*. Pro *Cartina*, *Gortyn* reposuit ex Pausania Hermolaus. Is enim auctor est a Gortyne Stymphali F. ad amnem Gortynium in Arcadia Γόρτυνα πόλιν conditam fuisse, lib. VIII. pag. 460. Nos *Gortyna* maluimus, tum ex veteris scripturæ vestigiis, tum ex illo Rhiani poëtæ, apud Stephanum, verbo Μέλαιναι. Γόρτυναν, Ἡραίας τε, πολυδρόμους τε Μελαίνας. *Bucolium* similiter amplexi sumus, admoniti a Thucydide, qui sub finem lib. IV. pag. 342. Βουκολίωνα juxta Mantineam locat.

23. Ibid. *Thelpusa*] Sive *Thalpusa* legatur, perinde est. Nam Stephanus, Θάλπουσα, inquit, πόλις τῆς Ἀρκαδίας Ὀρχομενοῦ. Et in Notitia Eccles. Provinciæ Achaiæ, p. 23. Τέγεα, Θάρπουσα, Μαντίνα, pro Θάλπουσα, Μαντίνεια. Hanc ipsam esse arbitror, quam Androtion apud Stephan. pag. 229. Δελφουσίαν πόλιν Ἀρκαδίας vocat. Pausaniæ lib. VIII. pag. 464. Θέλπουσα. In nummis, ΘΕΛΠΟΥCΙΩΝ.

24. Ibid. *Pallene*] Ita rescripsimus, tum ope codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et Chiffl. tum admonitu Scholiastæ Apollonii, ad Argon. I. 177. qui Pellenen quidem Achaiæ, de qua cap. 6. Arcadiæ vero Pallenen dici, recte animadvertit: Ἡ Ἀχαϊκὴ Πελλήνη, διὰ τοῦ ε· ἡ δὲ ἑτέρα ἡ τῆς Ἀρκαδίας διὰ τοῦ α γράφεται, Παλλήνη.

25. Ibid. *Ladon, e paludibus Phenei*] Ab Hermolao Barbaro Pheneus hic pro Arcadico amne agnoscitur: nobis cum Pelicerio in notis Mss. atque adeo cum Plinio ipso, qui paulo ante Pheneum vocavit, oppidum est. Fluit, inquit Plinius, ex paludibus quæ sunt circa Pheneum Ladon: Erimanthus vero, ex monte Erymantho. Est, inquam, oppidum Pheneum, sive lacus, ex Ovidio, apud quem legimus, Met. XV. 332. 'Est lacus Arcadiæ, Pheneum dixere priores, Ambiguis suspectus aquis, quas nocte timeto: Nocte nocent potæ: sine noxa luce bibuntur.' De paludibus circa Pheneum, Strabo lib. VIII. pag. 389. E palude Pheneatici agri fluere Ladonem scribit Pausan. lib. VIII. p. 486.

26. Ibid. *Ladon . . . Erymanthus . . . . in Alpheum defluentes*] Ita Frobenius scripsit, cum ante eum *defluens* legeretur, tum in Mss. codd. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. vet. Dalec. &c. tum in editionibus Parm. Venet. aliisque: ut de solo Erymantho affirmari videatur, in Alpheum delabi. Frobenio tamen Pausaniam astipulari non semel intellexi, et lib. VIII. p. 496. et lib. V. pag. 298. ubi Ladonem simul et Erymanthum defluere disertis verbis asseverat.

27. Ibid. *Paroreatæ*] Antea *Pareatæ* mendose legebatur. Παρόρεια sive Παρωραία, urbs est Arcadiæ, apud Stephanum, et Pausan. lib. VIII. pag. 512. cujus incolæ Nicolao Damasceno, apud eundem Stephan. et Herod. lib. IV. n. 148. Παρωρεάται appellantur: rursumque Herod. lib. VIII. pag. 486. n. 73. Παρωρεῆται. *Pareatæ* in Thesauro Ortelii deinceps expungendi.

28. Ibid. *Ad oppidum Ægium Corinthiaci sinus*] Ita rescribi a nobis oportere, non ut prius legebatur, *ad oppidum Lechæum*, tum Mss. suasere, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. et quos Pintianus vidit: tum etiam Strabo, qui hæc totidem verbis Græce, lib. VIII. pag. 335. Τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ Νότου πρὸς τὸν Ἄρκτον, ὅ ἐστι τὸ ἀπὸ Μαλεῶν δι' Ἀρκαδίας εἰς Αἴγιον. *A meridie versus septentriones, a Maleæ promontorio per Arcadiam, usque ad Ægium:* Tum vero denique, id quod longe validissimum est, res ipsa clamat ita legendum esse: cum a Maleæ promontorio ad Lechæum oppidum in Isthmo fere positum vix Peloponnesi dimidia latitudo colligi possit: eadem ab eo promontorio ad Ægium, in faucibus fere Corinthiaci sinus, sit maxima. Quod vero ad hanc latitudinis mensuram attinet, admonitu codicum proxime laudatorum, *CLXXXX.* rescripsimus, sive *CXC.* cum prius perperam legeretur, *CLX.* Quanquam et in numero nostro denarii fortassis nota redundat: cum id intervallum Strabo loc. cit. esse asseveret stadiorum mille et CCCC. quæ passuum millia efficiunt omnino CLXXV.

29. Cap. XI. *Oppida: Sidus, Cremmyon*] Salmasius in Solin. pag. 142. Siduntem expungit: 'Sidus enim,' inquit, 'ibi non est.' At est profecto tum in vetustis exemplaribus, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. in quibus legitur, corrupte quidem, sed ita nihilominus, ut vestigia appareant non obscura sinceræ lectionis: *Oppida duoscremmyon.* Est etiam apud Scylacem, pag. 20. Ἔστι δὲ καὶ ἔξω τοῦ ἰσθμοῦ χώρα Κορινθίοις, καὶ τεῖχος Σιδοῦς, καὶ ἕτερον τεῖχος Κρεμμύων. Quid potuit excogitari quod descriptioni Plinianæ apposite magis congrueret? Stephano quoque, Σιδοῦς Μεγαρίδος ἐπίνειον dicitur.

30. Ibid. *Scironia saxa VI. mill. longitudine*] Ita cum Solino cap. 7. p. 23. reponimus, ex fide codicum Reg. 1. 2. Colbert. 1. 2. Paris. et Chiffl. Martianus, lib. VI. pag. 210. corrupte pro *VI.* habet *XXVI.* In libris hactenus editis, *III. mill.* prioris videlicet numeri nota *x*, in *II.* seu binarium divulsa.

31. Ibid. *Quinque millia passuum muro*] Astipulatur Strabo, lib. IX. pag. 395. qui de his muris agens Piræeo Athenas jungentibus, XL. stadium, inquit, est eorum longitudo: ταῦτα δ' ἦν μακρὰ τείχη, τετταράκοντα σταδίων τὸ μῆκος. Martianus quoque, lib. VI. pag. 210. agnovit quinque millia: etsi mensuram hanc intervalli a Piræeo Athenas, perperam ille tribuerit saxorum Scironiorum latitudini.

32. Ibid. *Callirhoë Enneacrunos*] Hæc divulsa perperam a se invicem vocabula in libris ad hunc diem editis leguntur, *Callirhoë, Enneacrunos*: cum sit tamen geminum illud fontis unius nomen, a scaturiginibus novem *Enneacrunos* appellati. Neque enim Solinum moror, plenum nugarum scriptorem, nec satis solertem Plinii simiam, qui cum hæc transcriberet, duos putavit, cap. 7. pag. 23. 'Callirhoën,' inquit, 'fontem stupent: nec ideo Cruneson fontem alterum nullæ rei memorant.' Magis Suidam audio, pag. 907. Ἐννεάκρουνον, κρήνη τις Ἀθήνησι, Καλλιῤῥόη καλουμένη πρότερον. Placidumque Lactantium, in Statii Theb. XII. 629. p. 422. 'Callirhoë, fons novem capitibus means.' Immo et duodenis: unde et δωδεκάκρουνος ab aliis est appellatus. Suidas ipse testis, verbo Δωδεκάκρουνος, κρήνη, inquit, Ἀθήνησιν, ἣν Θουκυδίδης ἐννεάκρουνον. Quod iterum repetit, in Ἐννεάκρουνος. Hescychius quoque: et Tzetzes Chiliad. VIII. Hist. 154. vs. 259. longe disertius: Ἡ Καλλιρόη τις ῥηνὶς τυγχάνει ταῖς Ἀθήναις, Ἥπερ καὶ ἐννεάκρουνος τὸ πρώην ἐκαλεῖτο Ἐγὼ δε Δωδεκάκρουνον οὕτως εἰρήκειν στόμα, Καθὼς τοῖς πάλαι.

33. Ibid. *Brilessus, Ægialeus, Icarius*] Solinus quoque cap. 7. p. 23. Ægialeum, et Icarium, nominat. Sunt qui Ægileum malint. Sunt sane apud Steph. Αἰγιλία et Ἰκαρία, inter Atticæ pagos: a quibus vicinorum montium derivari appellatio potuit. Si quid conjecturæ indulgendum est, legi etiam forsan possit, pro *Ægialeus*, *Encaleus*. Nam Tzetzes Chiliad. I. vs. 978. Ἐγκάλεον ὄρος Atticæ montem laudat, e regione Salaminis insulæ positum. Sed indico tantum, non judico.

34. Ibid. *Locus Ilissos*] Sic Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. et quos Pintianus vidit, Tolet. et Salmant. Parmensis editio corrupte, *lacus Selinos*: nec minus vitiose Barbarus *amnis Ilissos* reposuit. Ilissos Atticæ oppidi nomen fuit, teste Stephano, unde Musæ Ilissides cognominatæ: Ἰλισσὸς, πόλις τῆς Ἀττικῆς, ἐν ᾧ τιμῶνται αἱ Μοῦσαι Ἰλισσίδες. Est tamen in eadem Attica et Εἰλισσὸς amnis, cujus in ripa ara fuit Musarum Ilissiadum, teste Pausan. lib. I. p. 33. Dionysio item, vs. 424. Strab. lib. IX. p. 400. aliisque: unde et amni et finitimo oppido communis esse ea appellatio potuit. Sic enim Suidas admonet: Ἰλισσὸς, ὄνομα τόπου, καὶ ποταμοῦ.

35. Ibid. *Thoricos promontorium*] In libris hactenus impressis, *Doriscum promontorium*. In Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et Chiffl. *Doriscos*. Nos intrepide *Thoricos* rescribimus: tum quia Dorisci Atticæ promontorii, locive, nulla usquam se mentio adhuc obtulit: Thorici vero oppidi, populive post Sunium promontorium meminere complures: Strab. lib. IX. p. 398. Σούνιον· εἶτα Θόρικος· εἶτα Ποταμὸς δῆμος, κ. τ. λ. quem Græci scriptoris locum Plinium modo credas exscripsisse. Stephanus quoque, Θόρικος δῆμος τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς. Mela denique, II. 3. p. 33. 'Thoricos et Brauronia, olim urbes, jam tantum nomina.' De Dorisco Thraciæ Plinius libri hujus cap. 18. de Thorico vero in gemmis, XXXVII. 18. 'in loco qui Thoricos vocatur.'

36. CAP. XII. *Hadylius*] Ἁδύλιος, ut diximus, Dorica dialecto pro Ἡδύλιος. Sic enim reponendum censuimus, cum prius corrupte legeretur, *Adylisus*. Hadylii certe montis, sive Hedylii, meminere complures: Harpocration, p. 137. ex Demosthene, et Theopompo: Ἡδύλειον ὄρος ἐν Βοιωτίᾳ, ὡς καὶ Θεόπομπος, κ. τ. λ. Suidas, p. 1169. Ἡδύλειον ὄρος, ὅπερ ἐστὶν ἐν Βοιωτίᾳ.

37. Ibid. *Larymna et Anchoa*] Ita reposuimus, tum ex vestigiis codicum R. 1. et Paris. tum ex re ipsa situque oppidorum, juxta Cephissum amnem, quorum nomina Λάρυμναν et Ἀγχόην Strabo refert, lib. IX. p. 406. ubi Cephissus exit in mare. Larymnam enim ibi geminam distinguit: Locridis alteram, de qua postea Plinius, alteram Bœotiæ. *Lamia* autem et *Anichia* (sic enim libri hactenus editi præ se ferunt) nec Græcorum ulli, nec Latinis scriptoribus memorantur: etsi iis nominibus Thesaurum suum Ortelius locupletarit. Paulo superius *Hyle* pro *Hilæ* etiam rescripsimus, cum Homero et Strabone.

38. Ibid. *Acræphia*] In libris impressis *Grephia*. In Mss. R. 1. 2. &c. *Græphis*. Sylburgius in Pausán. et eum secutus Ortelius *Cirphis*, quæ Straboni Κίρφις, lib. IX. p. 416. Phocidis urbs mediterranea, juxta Delphos: perperam ut apparet. Nos indubitata conjectura *Acræphia*, cum Stephano reposuimus: Ἀκραιφία, inquit, πόλις Βοιωτίας· οἱ δὲ Ἀκραίφιον, κ. τ. λ. Pausan. lib. IX. Ἀκραίφνιον dicitur: Ptolemæo, III. 15. in oppidis Bœotiæ mediterraneis, Ἀκριφία, pro Ἀκραιφία. Straboni, Ἀκραιφίαι, lib. IX. p. 410. quas cum Coronea, Onchesto, Haliartoque copulat. Denique Ἀκραιφίη πόλις Herod. lib. VIII.

p. 507. n. 135. haud procul palude Copaide.

39. Ibid. *Hilesion*] Εἰλέσιον, cui ab ἕλος, hoc est, a palude circumjacente factum nomen esse Strabo testatur, lib. IX. p. 406. Meminit ejus oppidi Homerus, Iliad. B. 499. Nonnus quoque, Dionys. lib. XIII. pag. 354. cum Scolo, Thisbe, ceterisque, quæ hic appellantur : Εἰλέσιον, καὶ Σκῶλον, ἁλικρηπῖδα τε Θίσβην, κ. τ. λ. Quibus adducti testimoniis *Hilesion* hoc loco scripsimus, cum prius *Hyreseon* legeretur, quæ vox nihili est.

40. Cap. XIV. *Græcus, a quo Græcia: ibi Hellen, a quo Hellenes*] Haud obscure innuit Græcorum nomen, quam Hellenum, esse aliquanto antiquius. Consentientem habet Apollodorum de Diis lib. I. p. 27. Ἕλλην μὲν, inquit, ἀφ' αὑτοῦ, τοὺς καλουμένους Γραικοὺς, προσηγόρευσεν Ἕλληνας. Ubi interpres Latinus : *Hellen de se Hellenas, qui postea Græci vocati sunt, nominavit.* Debuit sic potius reddere, *qui prius Græci vocabantur.* Hoc Tanaq. Faber, qui versionem recensuit, prætermisit. Quod porro ad vocem Γραικὸς attinet, Hesychius Ῥαῖκος prius dictum opinatur, mox a Romanis addita litera Græcos nuncupatos : Ῥαῖκος, inquit, Ἕλλην. Ῥωμαῖοι δὲ τὸ γ προσθέντες, Γραικόν φασι.

41. Ibid. *Oppida celebria, Hellas, Halos, Lamia, Phthia, Arne*] Ita libri omnes, tum impressi, tum manu exarati. Palmerius tamen in Exercitationibus, pag. 321. *Hallos, Halos*, legi oportere omni ope contendit, non *Hellas, Halos*. At præter consensum exemplarium, perspicua res est ea nunc oppida commemorari a Plinio, quæ Homerus ipse belli Trojani tempore claruisse scribit : e quibus Hellas, Halos, Phthia, locum præcipuum obtinent : Nam Iliad. B. 683. Οἵ θ' Ἄλον, οἵ τ' Ἀλόπην, οἵ τε Τρηχῖνα νέμοντο, Οἵ τ' εἶχον Φθίην, ἠδ' Ἑλλάδα καλλιγύναικα. Ubi Eustathius, p. 320. Helladem ait ab Hellene conditam : Ἄλον a quibusdam tenui spiritu signari, ab aliis denso : Ἑλλὰς δὲ ὑπὸ Ἕλληνος ἐκτίσθη.... τινὲς δὲ οἴονται δασύνεσθαι τὴν Ἄλον. Ac rursum p. 332. Strabonem ait duos in Thessalia fontes agnoscere, Messeida et Hyperiam, prope Hellada et Pharsala, πλησίον τῆς πόλεως Ἑλλάδος, καὶ Φαρσάλων.

42. Cap. XV. *In Thessalia autem Orchomenus, Minyeus antea dictus : et oppidum Almon*] Ita Mss. At Parmensis editio, *In Thessalia autem amnis Orchomenus, &c.* Ut et amni et oppido commune id nomen esse existimetur, legique deinde oporteat, *et oppidum : Almon, &c.* Cui lectioni astipulari videtur Homerus, Ἔστι δέ τις ποταμὸς Μινυήιος εἰς ἅλα βάλλων.

43. Ibid. *Almon, ab aliis Salmon*] Ita Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. non, ut editi, *ab aliis Elmon*. Confirmat veterem scripturam Stephanus : Ἄλμων, inquit, πόλις Βοιωτίας, ὡς Ἑλλάνικος, καὶ Σάλμων αὐτήν φησι. Etsi reprehenditur a Stephano Hellanicus.

44. Ibid. *Pelinna*] Cum *Pelinna* reposuit Hermolaus, ait Pelicerius in Notis Mss. eum fecisse, contra librorum omnium fidem, vetustarumque editionum, Parm. Venet. &c. in quibus *Palamna*, pro *Phalanna* legitur : atque adeo contra ipsum Strabonem, qui lib. IX. pag. 440. juxta Peneum flumen citata Atrace, *Phalanna*, inquit, *Perrhæborum oppidum, haud procul Tempe, Peneo et ipsa assidet :* ἡ δὲ Φαλάννα Περραιβικὴ πόλις πρὸς τῷ Πηνείῳ πλησίον τῶν Τεμπῶν. Ac certe ea quæ a Strabone Phalanna describitur, ipsa est, quæ a Plinio cap. 16. Magnesiæ adjudicatur, ut suo loco ostendimus. Quamobrem locum hic habere Phalanna non potest, sed Livii Strabonisque Pelinnæum, ut diximus : quod illi quidem circa Atracem, Larissam, Triccamque constituunt. Stephanus vero aliquanto disertius quam ceteri, in Phthiotide :

Πέλωνα, πόλις Θεσσαλίας, ἐν τῇ Φθιώτιδι.

45. Ibid. *Caveatis ante eos .... urbibus*] Hæc sincera lectio est tum codicum Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. &c. tum vetustarum editionum, quas Frobenius prior interpolavit, ut *cuneatis* rescriberet.

46. Ibid. *Accipit amnem Orcon*] Barbarus *Eurotan* reposuit, cum ubique prius constanter legeretur, *Orcon*: tum in Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. tum in edit. Parm. aliisque: quo nomine Plutonium inferumque amnem, quia hunc Dii jurare consueverint, (ὅρκον enim jusjurandum Græci appellant,) indicari modo nullus dubito: alioqui, undenam pœnales ejus aquæ sint, quod mox subjicitur, dirisque genitæ, non apparebit. De hoc ipso fluvio Homer. Iliad. B. ubi proprio eum nomine Τιταρήσιον vocat: Ὅς ῥ' ἐς Πηνειὸν προΐει καλλίῤῥοον ὕδωρ, Οὐδ' ὅγε Πηνειῷ συμμίσγεται ἀργυροδίνῃ, Ἀλλά τέ μιν καθύπερθεν ἐπιῤῥέει, ἠΰτ' ἔλαιον· Ὅρκου γὰρ δεινοῦ Στυγὸς ὕδατός ἐστιν ἀποῤῥώξ. Nam aquæ Stygis, inquit, horrendique Orci, cujus est grave juramentum, rivus est. Lucanus ex eodem Homeri loco, VI. 375. 'Solus, in alterius nomen cum venerit undæ, Defendit Titaresus aquas, lapsusque superne Gurgite Penei pro siccis utitur arvis. Hunc fama est Stygiis manare paludibus amnem, Et capitis memorem fluvii contagia vilis Nolle pati, superumque sibi servare timorem.' Εὐρώταν alioqui hunc amnem et Τιταρήσιον appellavit Strab. lib. IX. pag. 440. et post illum Eustath. in Iliad. B. p. 336. *Eurotan* nemo.

47. Cap. XVI. *Porro Epiri, Achaiæ, Atticæ, Thessaliæ in porrectum longitudo, &c.*] In editione Parmensi, *Potnie Epiri, &c. Potniæ* reposuit Barbarus, etsi in Bœotia a Stephano collocentur. Nos *porro* legimus, ut sit illud periodi sequentis initium. *Porro Epiri, &c.* Quod vero ad latitudinem spectat, quæ CCLXXXVII. mill. passuum obtinere dicitur, Martianus lib. IX. cap. de Thessalia, p. 211. habet CCLXXXXVII. ac soli Thessaliæ hanc mensuram adjudicat: sed Plinium non intellexit: neque nunc aut primum, aut semel. 'Longitudo,' inquit, 'Thessaliæ habet millia CCCCLXXX. latitudo CCLXXXXVII.' In depravatos Plinii codices incidere Missi Theodosii, ut præfixa ei libro præfatio ante 800. annos testatur, cum aliam longitudinis latitudinisque mensuram ex eo referunt: 'Epirus,' inquiunt, 'Achaia, Attica, Thessalia... patent in longitudinem M. P. CCCCX. in latitudinem, CCCLXXV. juxta Plinium Secundum in quinto: ('Quartum' dici certe oportuit:) in longitudinem CCCCXXX. (pro CCCCLXXX.) in latitudinem, CCCLXXXVIII. (pro CCLXXXVII.)' Sic ipse Plinius II. 3. descriptioni Bœtiæ subjungit: 'Porro longitudinem universam ejus,' &c.

48. Cap. XVII. *Oppida: Pydna, Aloros*] In Mss. Reg. 1. 2. &c. *Pygna, Doros*. In editis, *Phina, Olores*. Sed de Oloro postea. Interim *Pydna* priore loco legi oportere perspicuum ex eo est, quod ipsa a Ptolemæo prope Ἀλιάκμονος amnis ostia, perinde atque a Plinio, collocatur, III. 13. In Pieriæ quoque regionis ora maritima, etiam et a Strabone, in Excerptis lib. VII. p. 330. ἡ μὲν οὖν Πύδνα Πιερική ἐστι πόλις. Eadem quoque Κύδνα appellatur a Theagene in Macedonicis, ut Stephanus auctor est: unde et Mela II. 3. hunc tractum describens, 'Inter Peneum,' inquit, 'et Axium, Cydne, Aloros.' De Alore quoque, quam pro Oloro restituimus, astipulatur emendationi nostræ Scylax, p. 25. Ἀλιάκμων ποταμὸς, inquit, Ἀλωρὶς πόλις, κ. τ. λ.

49. Ibid. *Doberi, Æstræenses*] In libris editis, *Doberienses, Trienses*. In Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. *Doberies, Trienses*. Nos fere cum Hermolao, *Doberi, Æstræenses*. Δόβηρες Herodoto non semel appellantur,

lib. v. p. 294. n. 16. et lib. VII. p. 418. n. 113. Horum oppidum in Pæonia Thucydides collocat, lib. II. p. 167. Δόβηρον τὴν Παιονικήν. Stephanus quoque, p. 241. Apud Ptolem. III. 13. in Pæonia pariter Δήβορος: in Notitia Eccles. Prov. Macedoniæ primæ, p. 21. Διόβορος. Utrobique nomen in mendo jacet, pro Δόβηρος. Æstriensium vero, quos Ptolemæus loc. cit. Αἰστραίους vocat, oppidum ipse Αἴστραιον ait nuncupari, de gentis nomine. Hadrianus apud Stephanum, verbo Ἀστραία: Οἵ τ' ἔχον Ἀστραίαν τε, Δόβηρά τε. In Notitia Eccles. Prov. Maced. 2. pag. 23. Εὔστρίλον, pro Αἴστραιον.

50. Ibid. *Toronæi*] Ita rescripsimus admonitu codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. in quibus *Toronæi* scribitur, non ut in editis perperam *Coronæi*, quos in hoc terrarum tractu nemo vetustiorum scriptorum agnoscit.

51. Ibid. *Dicæa, Pydna, Derrha*] In Mss. proxime appellatis, *Diceapadina:* quæ Hermolaus in *Dicæa, Pydna* convertit. Verum, ut ut est de Dicæa, locum hic habere certe Pydna non potest, quam procul a Thermaico sinu in Pieria Macedoniæ regione sitam esse superius vidimus, ex Ptolemæo ceterisque.

52. Ibid. *Nyssos, Phinelon, Mende*] Sinceram codicum Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. scripturam exhibemus, quanquam nihilo saniorem, quam quæ ab Hermolao excogitata est, nec ullo sat idoneo argumento constabilita: *Nisso, Brygion, Eleon.* Quanquam scio Βρύγιον a Stephano Μακεδονίας πόλιν appellari: sed neque situm commonstrat ejus oppidi, nec quæ sunt hoc tractu posita, ut Mende, Therme, Pallene, ceteraque ejusmodi, Macedoniæ solet assignare, sed Thraciæ. Quam ob causam *Nyssos* pro *Nissos* edi curavimus: quod Hesychius, p. 672. Νύσσαν et Νύσιον, sive Νύσσαιον, montem Thraciæ vocat, cui cognominis esse civitas ea potuerit. Æstimandum porro aliis relinquimus, num locum hic habere possit *Eion*, Thraciæ civitas, colonia Mendæorum, cujus meminit Harpocration, p. 141. Ἠιὼν, πόλις Θρᾴκης, Μενδαίων ἀποικία, ex Thucydide.

53. Ibid. *Olophyxos. Sinus Mecybernæus. Oppida, &c.*] Ita sane legendum: non ut vulgo in libris ad hunc diem editis: *Olophyxos sinus, Mecyberna:* cum neque Olophyxos cujuspiam sinus appellatio sit: et sequens vox, *oppida*, id quod proxime antecedit non esse oppidum, abunde declaret. Est autem Mecybernæus sinus, qui postea Mecyberna excisa Toronicus a Torone est cognominatus. Testis Mela II. 3. p. 31. 'In littore,' inquit, 'flexus Mecybernæus inter promontoria Derrim, et portum qui Κωφὸς dicitur: urbes, Toronen, et Physcellam, atque unde ipsi nomen est Mecybernam incingit.' Et paulo expressius Scymnus Chius, pag. 26. Εἶτ' ἐστὶ κόλπος λεγόμενος Τορωνικὸς, Οὗ πρότερον ἦν τις Μηκυβέρνη κειμένη. Ἑξῆς Τορώνη τοῖς τόποις ὁμωνύμως. Quæ sic Latinus Interpres reddidit: *Deinde sinus est, Toronicum quem nominant, Ubi antea quæ Mecyberna constitit, Ex quo Torona quæ loci est cognominis.* Hæc cum sint adeo luce clariora, miror a recentioribus Geographis confidenter esse pronuntiatum, diversum plane a Toronico esse Mecybernæum sinum.

54. CAP. XVIII. *Ad Nestum amnem*] In magno nominum ambitu amnem hunc esse oportet, quem Νεστὸν a Scymno Chio, p. 28. Pausan. lib. VI. p. 352. et Scylace, p. 26. Nestum a Martiano: ab Aristot. Hist. Anim. VI. c. 31. p. 776. et VIII. 33. p. 985. Νεσσόν: Nessum quoque a Livio, lib. XLV. p. 581. In Mss. omnibus Plinianis, R. 1. 2. Colb. et Paris. *Mestum* appellari video. In nummo Caracallæ, ΟΥΛΠ. ΝΙΚΟΠΟΛΕΟΣ ΠΡΟΣ ΜΕΣΤΩ.

55. Ibid. *Inde Brysas*] Ita Mss. etiam ipsi. Sed Brygas forte rectius tum ex Strab. lib. VII. pag. 295. tum ex ipso Plinio VI. 41. qui Phrygas Thracium genus esse prodiderunt, Brygas appellatos. Brysas tamen etiam Heraclides laudat, in Polit. Coorum: et ab iis mellificii rationem inventam tradidit.

56. Ibid. *Pyrogeris*] Etsi vulgatam scripturam intactam exhibemus, quam Mss. codices tueri videntur, haud levis tamen suspicio est *Pyrgoceris* legi oportere; seu, permutatis syllabis, quod eodem recidit, *Cereopyrgis*. Est enim inter Episcopatus Provinciæ Rhodopes in Notitia Eccles. pag. 21. Κερεόπυργος. Sed adhuc certior forte conjectura videtur de Cabyletis, (hactenus *Carbiletis* legebatur,) nam Cabylen oppidum inter Bessos Danubiumque cepisse Lucullus dicitur ab Eutropio, lib. VI. p. 788. Κάβυλα est Phavorino.

57. Ibid. *Corpillis*] Apud Appian. de Bellis Civil. lib. IV. p. 650. Τοόρπιλοι pro Κόρπιλλοι corrupte legitur. Apud Stephanum quoque mendose ΚΟΛΠΗΛΟΙ.

58. Ibid. *Œsyma, Neapolis, Datos*] In Mss. omnibus et edit. Parm. *Batos*. Nos *Datos* cum Hermolao: sed certioribus, quam ille habuerit, argumentis ducti. Nam præter Herodotum, qui lib. IX. Δάτον ait esse oppidum Edonidis regionis, præter Suidam et Harpocrationem, qui Δάτον Thraciæ adjudicant: Scylax in Periplo, p. 26. hunc ipsum terrarum tractum, atque hæc ipsa oppida persecutus, eodem habet ordine: Νεάπολις, Δάτον πόλις Ἑλληνὶς, καὶ ποταμὸς Νέστος, Ἄβδηρα πόλις, κ. τ. λ. Placuerat nihilominus quibusdam *Pastos* hoc loco substituere: et quoniam apud Ptolemæum III. 11. inter Thraciæ præfecturas, Ἀστικὴ, hoc est, *Urbana* numeratur, ut conjecturæ suæ suffragatorem haberent, addita literula corruperunt, et Παστικὴ commenti sunt, otiose an malitiose? De Astice regione hoc ipso capite Plinius.

59. Ibid. *Fuit Tirida*] Ita rescripsimus admonitu codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et Chiffl. vetustiorumque editionum ante Hermolaum, qui *Tinda* rescripsit ex Stephano: is enim, Τίνδη, inquit, Θρᾴκης Χαλκιδικὴ πόλις. Verum est hæc Chalcidice Macedoniæ regio, quæ quicquid est terrarum circa montem Athon, Singon, Acanthonque complectitur, teste Ptolem. III. 13. quo in tractu Tinda a Stephano collocatur, hoc est, a Diomede et equorum stabulis longissime, ut nihil cum iis potuerit habere commune. Et Hermolaum tamen Salmasius sequitur: nec veretur Solinum, Capellamque erroris arguere, qui et ipsi a Plinio *Tirida* accepere. Mela, a quo Plinius hausit, II. 2. turrim ibi solum superesse prodidit. 'Regio ulterior,' inquit, 'Diomedem tulit, immanibus equis mandendos solitum objectare advenas, et iisdem ab Hercule objectum. Turris, quam Diomedis vocant, signum fabulæ remanet, et urbs, quam soror ejus suo nomine nominavit, Abdera.'

60. Ibid. *Doriscus decem millium hominum capax*] Animadvertit Pelicerius in Notis Mss. codices manu exaratos ita præ se ferre: *Doriscus X. hominum*, quod ipse, supposita denarii notæ lineola, decies centena millia significare ait, quot Xerxes in suo exercitu habuisse traditur. At neque hanc lineolam superpositam Mss. exhibent: et si exhiberent, temere ab amanuensibus adjectam putarem. Nam decem millia tantummodo hominum ea campi planitie continebantur: sed singulas eo cogens advocansque myriadas, hoc est, hominum decem millia, totum ita recensuit exercitum. Ita Herod. lib. VII. p. 406. n. 59.

61. Ibid. *Jamque Thracia*] Rectius id, quam quod antea legebatur, *Namque*. Nam quæ reddatur illo *namque*

ratio, nulla prorsus apparet. Nunc vero declarat se perlustrato latere Thraciæ meridionali, usque ad Cherronesum, ea prætermissa, ad alterum latus transilire, quod Solis exortum spectat, et a littore Ponti Euxini, Danubiique ostiis incipit.

62. Ibid. *Cattuzos*] Ita Mss. omnes, et, quod est haud paulo certius, Stephanus ipse: *Κάττουζα*, inquit, *πόλις Θρᾴκης, ἐν ᾗ κατῴκουν οἱ Πυγμαῖοι· οἱ οἰκήτορες Καττουζοί· ὅθεν δὲ τὰς γεράνους ὁρμᾶν, κ. τ. λ.* Sic enim Mss. Græci legunt. Prius in libris Plinii editis *Catizos* legebatur.

63. Ibid. *Panysus*] Antea *Pamisus* perperam. Nos *Panysus* cum Ptolem. III. 10. prope Odessum etiam hunc ipsum locante Mss. *Pannisis*.

64. Ibid. *Antea Lygos*] Sunt qui *Longos* hic legant, ex Mss. quibusdam. Perperam. Vulgatam scripturam defendit Ausonius, Epigram. I. de Claris Urbibus, p. 69. ubi de Constantinopoli, et Carthagine: 'Ite pares tandem memores, quod numine Divum Augustas mutastis opes, et nomina: tu cum Byzantina Lygos, tu Punica Byrsa fuisti.' Hinc codicem Missorum Theodosii emendabis: 'Promontorium Chrysone æras (lege *Chrysoceras*) in quo oppidum Byzantium, liberæ conditionis, antea Logos dictum: (scribe *Lygos*.) Abest a Dyrrhachio DCCXI. mill. passuum. Tantum patet longitudo terrarum inter Adriaticum mare et Propontidem.' Quæ verbis totidem Plinius.

65. Ibid. *A Terei nefasto crimine*] A Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. vox *crimine* abest: unde scribendum fortassis, *a Terei incesto*.

66. Ibid. *Inter Tenum et Chium*] Ita restituimus admonitu codicum, quos proxime laudavimus, atque etiam ex re ipsa: est enim Tenos insula Delo et Andro proxima: atque idcirco, ut statim subjungit Plinius, cernunt enim scopulum Æga, a dextra parte Andrum navigantes ab Achaia: unde longissime Tenedos abest, quam nobis libri vulgati hoc loco pro Teno obtrudunt. Nec Solinum, Martianumque moror, qui cum hunc locum exscriberent, ille cap. 11. p. 29. iste lib. VI. p. 212. Tenedum legisse videntur: nam in vitiosos codices utrumque incidisse, vel eorum certe alterum, qui alteri præivit, res ipsa clamat, consensusque Mss. exemplarium, in quibus et *Tenum*, et *Andrum* legitur: non, ut isti exhibent, *Tenedum*, et *Antandrum*: a quibus errorem in Plinii contextum transfundere Salmasius conatur, in Solin. p. 168.

67. CAP. XIX. *Thorenos*] In Mss. R. 1. 2. &c. *Athorenos*. Alibi, *Othoronos*. Ὄθρωνος Stephano insula est, Siciliæ Melitæve ad Austrum objacens. An fuerit hæc illi cognominis, considerandum.

68. Ibid. *Ante Leucimnam Sybota*] Abest id membrum a codicibus Mss. In libris vulgatis *ante Leucadiam* legitur, insigni errore. Nam ex Strabone, lib. VII. p. 327. juxta Buthrotum sunt Sybota, insulæ perexiguæ, paululum ab Epiro distantes, pone orientale Corcyræ promontorium, quod Leucimna vocatur: *εἰσὶ δὲ νησίδες τὰ Σύβοτα, τῆς μὲν Ἠπείρου μικρὸν ἀπέχουσαι· κατὰ δὲ τὸ ἑῷον ἄκρον τῆς Κερκύρας τὴν Λευκίμνην κείμεναι.* Meminit hujus promontorii Ptolemæus, ut diximus: prætereaque Thucydides, lib. III. p. 225.

69. Ibid. *Ægialia, Cotonis, Thyatira, Geoaris, Dionysia, Cyrnus, Chalcis, Pinara, Mystus*] In R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Mystrus*: in aliis *Nystrus*. Videntur mihi sane Echinades eæ ab aliis Ægæi maris insulis nomina esse mutuatæ, sed ea a librariis deformata sic restitui oportere: *Ægialia, Cothon, Ios, Thia, Thera, Gyaros, Dionysia, Cythnos, Chalcis, Pinaria, Nisyrus*: quæ a Pomponio Mela recensentur, II. 7. p. 44. et nos de iis suo loco dicturi sumus. Pinaria eadem quæ Πιτυοῦσα.

70. Ibid. *Crocylea. A Paxo Cephalenia, quondam Melæna dicta, undecim M. pass. abest*] In R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. *Crocylea Paxo Cephalenia, &c.* Libri vulgati, *Crocylea, Paxos, Cephalenia, &c.* At si ea lectio steterit, et Paxos alia a duabus superius jam appellatis diversa, ceteris ignota Geographis, importune nobis obtruditur: et, quod gravius est, desideratur haud dubie locus, a quo illa undecim millia Cephalenia absit. Proinde scripsi confidenter, *Crocylea*, vel *Crocyle*. Deinde novam periodum auspicatus, *A Paxo Cephalenia, &c.* Paxi enim satis superque meminit in Paxorum duarum mentione Plinius.

71. Ibid. *Zacynthus, aliquando Hyrie appellata*] Ex hoc Plinii loco Pomponium Melam emendabis, (id quod Vossius prætermisit:) qui Hyriam, Cephaleniam, Neriton, Samen, Zacynthum, seorsim in Ionio mari nominavit, ceu forent Hyria Zacynthusque diversæ inter se insulæ.

72. Ibid. *Quingentos passus distans: Plateis Belbina, &c.*] Prius legebatur, *quingentos passus distans Platæis.* At Platææ urbs Bœotiæ est, longe ab hoc tractu semota, non D. modo pass. sed multis millibus: et in regionis meditullio posita, non in littore, unde insularum intervalla petuntur. A continente dispesci Calauriam exiguo freto IV. stad. hoc est, D. pass. auctor est quoque Strabo, lib. VIII. p. 369.

73. Ibid. *Spiræo.... Eleusa, Dendros.... Aspis*] Rectius fortassis *Adendros*, literula ex superiore vocabulo repetita: quoniam quemadmodum mox citata Aspis, teste Stephano, careret arboribus: Ἀσπὶς, νῆσος ἄδενδρος οὖσα. In R. 1. *Adendros* legitur.

74. Ibid. *Ægila*] Ita Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. ubi perperam libri vulgati *Æglia.* Neque ipse Stephanus forte mendo caret, qui hanc insulam Αἰγιάλειαν, pro Αἰγίλειαν vocet: nam de hac nostra agere, vel ipso situ, quod suspicatus est etiam Barbarus, satis admonemur: cum inter Cretam et Peloponnesum jacere dicat, quo situ est Ægila hæc a Phalasarna Cretæ distans XXV. M. P. Αἰγιάλεια, inquit, νῆσος μεταξὺ Κρήτης καὶ Πελοποννήσου· ὁ οἰκήτωρ Αἰγίλιος. Quæ vox postrema suadet Αἴγιλα prius vel Αἰγίλια scribi oportuisse.

75. CAP. XX. *Dosiades eam a Creta nympha: Hesperidis filia, Anaximander: a rege Curetum, Philistides Mallotes: Crates primum Aëriam dictam: deinde postea Curetin, &c.*] Perturbata hæc interpunctione præpostera ita sanavimus. Nihil juvat Solinus, cap. 11. p. 29. qui miscere omnia videtur: nihil Martianus, lib. VI. c. de Thracia, p. 212. qui auctorum nomina prætermisit: 'Creta,' inquit, 'cui nomen suum Hesperidis Nympharum pulchra concessit, aut Curetum rex Cretes, a quo Creta primo, mox Curetis appellata: deinde propter cœli temperiem Macaronnesos est appellata.' Cretam Hesperidos filiam pariter vocat Solinus: Apollodorus de Diis lib. III. p. 163. Ἀστερίου, nisi mendum sit pro Ἑσπέρου. Creten, Curetum regem, Jovis et Idææ Nymphæ filium Stephanus auctor est fuisse: Meminit ejus et Scymnus Chius, p. 23. Unde in suspicionem venio nec posteriorem hujus sententiæ partem a vitio penitus immunem esse: nam ea vox *dictam* plane supervacanea est: nec illud *deinde postea* Plinianam elegantiam sapit. Quid si legas igitur: *Crates primum Aëriam, Idæam deinde*, nempe ab Idæa Nympha, *postea Curetin, &c.* Adeo non hæc nostra nobis conjectura displicet, ut si librorum ullus faveret, in textum inserere nulla religio foret.

76. Ibid. *Etea*] Hactenus *Elea* vel *Elæa* legebatur, quam in Creta nemo unus scriptorum agnoscit. At Eteam plures: Stephanus: Ἠτέα.... τῆς

Κρήτης πόλις, ὅθεν ἦν Μύσων, εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν. Diog. Laërt. in Mysone, lib. I. Ἠτείαν γὰρ πόλιν εἶναι Κρήτης.

77. Ibid. *Myrina.... Rhamnus*] Ita libri omnes. At de Cretensi Myrina altum tamen ubique silentium. Velleius, lib. I. 'Rex Regum Agamemnon, tempestate in Cretam insulam rejectus, tres ibi urbes statuit: duas a patriæ nomine, unam a victoriæ memoria: Mycenas, Tegeam, Pergamum.' Quo Velleii testimonio adductus, nullus fere dubito, quin *Mycenæ* hoc loco pro *Myrina* legi multo satius sit. *Rhamnus* quoque ne temere hnc nobis a conjectore aliquo obtrusa objectaque sit, valde vereor: est enim Ῥαμνοῦς λιμὴν inter urbes littori adjacentes apud Ptolem. III. 17. cum portu haud ignobili: hæc modo a Plinio mediterraneis oppidis accensetur. Quamobrem suspicor haud immerito *Rhaucus* pro *Rhamnus* scribi oportere: est enim Stephano Ῥαῦκος, πόλις ἐν μεσογείᾳ τῆς Κρήτης.

78. Ibid. *Pyloros, Rhytium, Elatos*] *Pyloros* quidem libri omnes, etiam Mss. exhibent: sed vitiato, ut apparet, vocabulo: cum de Pyloro Cretæ ceteris scriptoribus silentium sit. *Elyros* potius agnoverim: nam Stephano Ἔλυρος, πόλις Κρήτης, quæ mendose, ut arbitror, Scylaci Σάλυρος vocatur. Aut certe Ὤλερος, quæ Κρητικὴ πόλις Stephano pariter appellatur. Aut denique *Alloros*, quod apud Gruterum p. 505. fœdus recitatur inter Ἀλλαριώτας et Παρίους, Cretenses. *Elatos* vero (sic enim admonitu codicum R. 1. 2. Paris. et Chiffl. rescripsimus, pro *Clatos*, quam vocem nihili prorsus vulgati libri exhibent,) *Elatos*, inquam, haud dubie ea est, quæ Stephano Ἰλαττία πόλις Κρήτης dicitur. Extat apud Reines. p. 501. marmorea inscriptio complexa fœdus inter Olontios Latiosque, Cretenses populos, quos eodem esse cum Elatiis arbitramur.

79. Ibid. *Cylissos*] Editio Dalecampii, *Mytinos*: Parmensis *Gytisos*. Hermolaus, et eum consecuti Frobenius, Gelenius, aliique, *Cytinos*: sed Doriensis urbs ea est, apud Strab. lib. X. p. 476. non Cretica. Mss. R. 1. 2. et Chiffl. *Gylysos*. Colb. 1. 2. *Gytysos*. At Solinus ex Plinio *Cylisson* habet, cap. 11. pag. 29. quem secuti sumus.

80. Ibid. *CXXV. millia*] Ita Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. tum hoc loco, tum v. 5. ubi eadem repetuntur: sic etiam vetustæ editiones ante Frobenium, qui prior centum millia passuum addidit. Atque ei sane astipulari Strabonem intelleximus, qui lib. X. p. 475. a Cyrenaica regione, ubi Phycus promontorium est, ad Criumetopon, ἀπὸ τῆς Κυρηναίας, ἐπὶ τὸ Κριοῦ μέτωπον, intervallum ait esse ex Eratosthenis sententia, stadiorum bis mille, quæ passuum efficiunt CCL. millia. Sed quamnam Plinius Agrippæ sententiam esse dixerit, non qualem esse oportuerit, inquirimus.

81. Cap. XXI. *Intra duo millia*] Sic Martianus, lib. VI. p. 212. Sic Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. sic denique Mela ipse, qui Plinio, ut diximus, et Martiano præivit. Vulgati libri perperam hactenus, *intra XX. millia*.

82. Cap. XXII. *Siphnus, &c.*] Hic libri vulgati *Scyron Siphno* præfigunt, et alieno prorsus obtrudunt loco: nam et abest ea vox *Scyros* a Mss. omnibus R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. nec vero in Cycladum albo censeri ea potest, tam prope a Delo: cum ne inter Sporadas quidem, nedum inter Cycladas, reponi posse, quidam merito censuerint: contra Eubœam enim jacet, κατ' Εὔβοιαν, ut ait Dicæarchus, p. 181. in Descript. Græciæ. Nam quod Scylax, p. 21. inter Cycladas Σκύρον recenset, error librariorum est, pro Σύρον: cum idem rursum cap. seq. Σκύρον appellet, in Ægæo mari. Et Eustathius certe Cy-

cladas recensens, in Dionys. vs. 526. p. 76. Σύρον nominat: Σκύρον non habet. Strabo quoque, lib. x. p. 485. ceterique Geographi.

83. Ibid. *Quum primo Platean*] Ita restituimus admonitu codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et vet. Dalec. Parmensis quoque, vetustiorumque editionum: quarum neglecta fide Frobenius *Pastiam*, auctore nescio quo, inculcavit.

84. Cap. xxiii. *Phacussa*, *Nicasia*] Prius legebatur, *Phocussa*, *Phæcasia*. In Mss. *Hecasia*. Nos ex Stephano et Suida utramque vocem sanavimus. Stephanus: Φακοῦσσαι νῆσοι. a lente nomen traxerunt. Et alibi: Νικασία, νησίδιον μικρὸν πλησίον Νάξου, quæ Suidas quoque habet, verbo Νικασία.

85. Ibid. *Ab exortu solstitiali Deli*] Sic multo sincerius codices manu exarati, quam libri editi, a *Delo*. Cujusmodi superius illud est, cap. 19. 'Zacynthus Cephaleniæ a meridiana parte xxv. millia abest.'

86. Ibid. *Scyros: Ios*] Scyron hinc sustulit Hermolaus, haud sane satis considerate: cum eam vocem hoc loco Mss. omnes exhibeant, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. et Tolet. et vetustiores editiones, ac Plinius ipse paulo post factam jam a se hujus mentionem haud obscure significet, scribens, 'Et Scyrum supra dictam.' Quod quidem ab ipso præstitum hoc loco exemplaria nunc laudata admonent: quibus nisi mos gerendus esset, post aliquot versus dilatum putarem, ubi Plinius a Gyaro Syrnon distare ait octoginta passuum millibus: 'Ab ea Syrnos,' inquit, 'lxxx. mill. pass.' Syrnum enim cum veterum scriptorum nemo unus agnoverit, Scyrum ibi percommode locari posse arbitrarer.

87. Ibid. *Hippuris*] Addunt libri vulgati, *Hippurissusa:* sed geminato perperam, ut per se liquet, unius ejusdemque insulæ nomine: quamobrem posterius expunximus.

88. Ibid. *Calydna, in qua oppidum Coos, Calymna, a qua Carpathum, &c.*] Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. totidem ferme literis ac syllabis. Libri vulgati a Frobenio: *Calydna in qua oppida tria: Calymnæ duæ: Olymnos, a qua, &c.* Satis confidenter id sane. Nam quis Olymnum insulam novit? cur vocula *Coos* expuncta? cur terna pro unico inculcata oppida? Nos vetustæ scripturæ vestigia summa fide secuti integram eam lectionem defendimus. Agnoscimus enim cum Eustathio in Dionys. vs. 530. p. 77. ex Lycophrone, Calydnas plures fuisse: quarum una peculiari nomine Calydna sit appellata: universæ simul Calymnæ, vel Calydnæ. Ex harum illæ numero sunt, quas Plinius in Asiæ insulis commemorat, v. 36. a quibus hæ differunt, in quibus describendis nunc sumus. Illarum singulis sua sunt peculiaria oppida: huic Calydnæ primarium Coos, ab insula cognomine, quæ Hippocratem tulit, diversum; sic enim illud Hesychii accipiendum puto, Κῶς, μία τῶν Καλυδνῶν, p. 578. Plinio xi. 13. quæ 'Calydna insula' dicitur, ex ea Strabo lib. x. p. 489. 'mel Calymnium commendat inprimis.'

89. Ibid. *Per DCC. mill. in longitudinem, et per CC. in latitudinem jacent*] Mutila hæc sententia est, omissa latitudinis mentione, in libris plerisque vulgatis. Integram repræsentamus, tum ope codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. Tolet. tum Parmensis editionis, tum denique Martiani scribentis, lib. vi. cap. de Thracia, p. 213. 'Per septuaginta, (lege *septingenta*, ex fide codicum Mss. omnium, atque ex re ipsa:) longitudinem: et per ducenta latitudinem ducunt.'

90. Ibid. *Thermæus, Irrhesiam, &c.*] Prius legebatur, *Thermeusim*, ceu nomen id insulæ foret, quod Ortelius quidem arbitratus est, qui eo vocabulo Thesaurum suum locupletavit.

At præter codicum Mss. fidem, in quibus *Thermæus* legitur, ipsa res ita scribi plane postulat.

91. Ibid. *Attollitur monte Saoce*] Ita libri omnes. Hermolaus tamen libentius *Sao* agnoscit, ex Nicandro, qui p. 35. in Theriac. Σάου meminit, quem Samothraces insulæ montem esse Scholiastes Græcus in eum locum prodidit, p. 24. At receptam lectionem defendit Hesychius, qui et ipsam insulam eo nomine quondam appellatam tradit, ex monte haud dubie cognomine: Σαωκὶς, inquit, ἡ Σαμοθράκη οὕτως ἐκαλεῖτο πρότερον. Didymus vero et montem ipsum nominat, in Iliad. N. 12. p. 387. Τῆς Σαμοθρᾴκης· Τὸ μέντοι ἐν αὐτῇ ὄρος, Σαώκη καλεῖται. Item Geopon. auctor, II. 5. p. 88. Cum porro in Mss. omnibus, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. Tolet. diserte legatur: *Attollitur monte Saoce, decem mill. pass. altitudinis, vel importuosissima omnium*, quo fato, quove consilio factum sit, ut in libris vulgatis *decem mill. pass. portuosissima omnium*, ceteris vocibus expunctis, legatur, non satis intelligo.

92. Cap. xxiv. *Ab ostio Ponti Apolloniam CLXXXVII. M.*] Libri vulgati, *CLXXXVIII.* Et mox, *Ad Panticapæum, CCXXII.* ubi nos, cum Pintiano, *CCXII.* ex Mss. Reg. 1. 2. Paris. et Tolet. summa fide restituimus, ita exigente inprimis summa universa, quæ ex singularibus intervallorum mensuris colligitur: nempe $\overline{XIII}$. *XXXVII. D. pass.* hoc est, ter et decies centena, et triginta septem millia pass. cum quingentis: cui summæ aut Martianus ipse, lib. VI. cap. de quarto sinu Europæ, p. 214. aut amanuenses, quinquagenarii notam incaute præfixere, et Europæ totius mensuram hanc esse ipse existimavit: non Ponti tantum, ab eo latere quo Europam alluit. 'Varro dicit,' inquit, 'Europæ totius longitudinem habere $\overline{\text{LXIII}}$. XXXVII. M. D. pass.'

93. Ibid. *Abnobæ*] Veram hujusce montis, unde Danubius oritur, appellationem, non Tacitus modo, quem laudavimus, sed et Festus Rufus Avienus confirmat, in descript. orbis, vs. 437. 'Abnoba mons Istro pater est: cadit Abnobæ hiatu Flumen: in Eoos autem convertitur axes, Euxinoque sale provolvitur: ora per æquor Quinque vomunt amnem.' Ptolemæo, II. 11. τὰ Ἀβνοβα ὄρη. Marciano Heracleotæ, pag. 82. corrupta admodum Ἀδοίλας nominatur.

94. Cap. xxv. *Getæ, Daci Romanis dicti*] Sunt qui Plinium hoc loco erroris insimulent, perinde ac si temere Getas cum Dacis confuderit. At eandem Scytharum gentem utraque appellatione promiscue Romanis appellatam, auctor est luculentus Dio, lib. LI. pag. 460. Οἱ δὲ ἐπέκεινα Δακοὶ κέκληνται, εἴτε δὴ Γέται τινὲς, εἴτε καὶ Θρᾷκες, τοῦ Δακικοῦ γένους, τοῦ τὴν Ῥοδόπην ποτὲ ἐνοικήσαντος, ὄντες. *Qui Daci postea vocati sunt, sive Getæ ii fuerint, sive Thraces, orti ab iis Dacis, qui Rhodopen quondam incoluerunt, &c.* Nec vero cum Dacos Plinius nunc appellat, et Sarmatas, et Aorsos, id agit, ut certas singulorum sedes assignet, quas, cum ille hæc scriberet, nondum ii forte habebant: sed quam fuerint earum gentium migrationes variæ, quæ diversis temporibus, pulsis prioribus incolis, eandem Danubii ripam tenuerint, id cursim raptimque perstringit.

95. Ibid. *A Suevis, regnoque Vanniano*] Convellit egregie interpretatio nostra, Taciti auctoritate constabilita, eruditi Cluverii conjecturam, in libro de Antiq. Germ. *a Quadis*, non *a Suevis* legendum esse pronuntiantis. Nec minor ejusdem hallucinatio est, dum ultra Crapathios montes Bastarnas ablegat, quos inter Tibiscum et Marum Plinius diserte locat: nec dignus venia contemtus codicum omnium, quorum est in hoc loco mira consensio, cum *a Quadis*, non *a Sue-*

vis, *aversa*, non *adversa* legitur.

96. Ibid. *Quatuor millibus, et quadringentis*] Ita restituimus ex fide codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. editionumque vetustiorum, Parmensis, &c. quas Frobenius corrupit, ut *quantum minus quadringentis* scriberet. Martianus lib. VI. pag. 214. millia quadringenta agnoscit.

97. Ibid. *Tauri Scythæ, et Siraci tenent*] Pro *Siraci* Barbarus *Sarmatæ* reposuit. Sinceram lectionem tum ex codd. Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Tolet. &c. tum ex Strabone restituimus, qui lib. X. p. 492. et 506. Σιρακῶν meminit, prope Mæotin, in Asia quidem, sed una tamen cum Aorsis supra quoque citatis a Plinio. Ad Tauros Scythas autem quod attinet, seu Tauroscythas unico vocabulo malis appellare, Achillei dromi incolas Dionysius Periegetes ait fuisse, et Tauros vocat, vs. 301. Alanis Dacisque conterminos: Eustathius, ad eum locum, Scythas: Ταῦροί θ' οἳ ναίουσιν Ἀχιλλῆος δρόμον αἰπὺν, κ. τ. λ. Taurisci littoris incolas Scythas, Festus Avienus, vs. 444. Tamen Mss. quidam satis probatæ fidei, pro *Tauri*, *Sardi* hic exhibent, qui alibi nusquam reperti.

98. Ibid. *Sex oppida: Orgocyni, Characeni, Lagyrani, Tractari, Archilachitæ, &c.*] In edit. Parm. et Mss. *Caraceni*, *Assyrani*. Nos ex Ptolem. III. 6. *Characeni* et *Lagyrani* rescripsimus: quoniam in Taurica oppida sunt apud eum ista, Χάραξ et Λαγύρα. Pro *Orgocyni*, forte *Argodeni* rectius, ab Ἄργωδα ejusdem Tauricæ mediterraneo oppido. Pro *Tractari*, Mss. *Stactari* habent. In libris hactenus vulgatis, *Caraseni*, *Assyrani*.

99. Ibid. *A Theodosia LXXXVII. M.*] Ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. et Tolet. ubi fœda depravatione vulgati libri habent tantummodo *XXXV. M.* At Strab. lib. VII. pag. 309. stadia numerat circiter DXXX. hoc est, fere *LXVII. M. P.*

100. Ibid. *Non, ut imperiti dixere*] Ut ea esse vera existimem, quæ in hunc locum sunt a me prolata, in prioribus Notis, alienum tamen a Plinii ingenio ac modestia videtur, ut imperitum appellet Pomponium Melam, virum omnis elegantiæ atque eruditionis, vel hac maxime in parte, plenissimum: per quem ipse se profecisse in Indice sæpius confitetur: a quo vix toto de Geographicis rebus opere latum unguem discedit: quem denique hoc ipso in loco ad verbum pæne transcribit. Venit igitur aliquando in mentem, levi trajectione voculæ molliri seu refingi eam commode sententiam posse, *Ut non imperiti dixere.* Moxque verborum sequentium, *semel in anno solstitio oriuntur iis Soles, brumaque semel occidunt*, hic erit intellectus: semel in anno oriri iis Soles, atque id illis esse solstitium, Sole ab eorum oculis nunquam abscedente: semel occidere, eamque brumam esse iis, Sole abdito. Nec conjecturæ tamen ipse meæ plus quam par est faveo; nisi viri eruditi faveant.

101. CAP. XXVII. *Maria omnia interiora*] Solinus recte interpretatur mediterranea maria: nam internum mare Latini, Pliniusque ipse III. 1. τὴν ἐντὸς θάλασσαν Græci, mediterraneum vocavere: ut frustra sint, qui *inferiora* hic nobis inculcant, reclamantibus omnibus libris. Macrobius in hoc ipso argumento accurate versatus, quanquam a Plinio diversus abit quadam ex parte, 'nostra maria' reddidit, Saturn. VII. 12. pag. 622. 'Quod si in Pontum,' inquit, 'vel paleas, vel ligna, seu quæcumque alia natantia projeceris, foras extra Pontum feruntur in Propontidem, atque ita in mare quod alluit Asiæ oram: cum constet in Pontum effluere maris aquam, non effluere de Ponto. Meatus enim, qui solus de oceano receptas aquas in maria nostra transmittit, in freto est Gaditano, quod Hispani-

am Africamque interjacet. Et sine dubio inundatio ipsa per Hispaniense et Gallicanum littora in Tyrrhenum prodit: inde Adriaticum mare facit, ex quo in Ægæum pergit, atque ita ingreditur in Pontum.'

102. Ibid. *Ante Scythiam, quæ appellatur Rauronia, unam abesse diei cursu*] Ita Mss. omnes, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et fere Parm. edit. In libris ceteris hactenus editis: *quæ appellatur Bannomanna abesse a Scythia diei cursu.* Miror viris doctis, Pelicerioque inprimis, in Notis Mss. facile persuasum ibi insulæ nomen latere, non continentis Scythiæ, quæ ex adverso est: neque animadversum illud *a Scythia*, glossema esse, quo carent Mss.

103. Ibid. *Fanesiorum*] Ita Mss. quoque ipsi, et sic in Solino etiam legitur: sed rectius utrobique, cum Pintiano, *Panotiorum* legas. Sicuti enim superiores Oonæ, ab ovis quibus aluntur, sunt appellati: Hippopodes mox, ab equinis pedibus: ita hos, quoniam auribus toti fere constare viderentur, Græca voce Πανωτίους dictos, a πᾶν et ὦτα, credere libet. Isidoro præsertim astipulante, qui non aliunde hausisse quam ex Plinio videtur, Etymol. XI. 3. 'Panotii,' inquit, 'apud Scythiam esse feruntur, tam diffusa aurium magnitudine, ut eis omne corpus contegant: πᾶν enim Græco sermone omne: ὠτία, *aures* dicuntur:' 'Ενωτοκοίτους appellavit Strabo lib. XV. p. 711. 'Ωτοκλίνους non semel appellat Tzetzes, Chiliad. VII. vs. 633. et seqq. Μεγάλα δ' οἱ ὠτολίκνοι τὰ ὦτα κεκτημένοι, 'Ομοίως σκέπεσιν αὐτοὺς τρόπῳ τῶν σκιαδείων. In priore versu ὠτοκλῖνοι legimus. Quominus tamen in Pliniano contextu quicquam immutem, facit Ptolem. II. 11. qui Scandiæ in Germanico oceano gentem quandam Φιραίσους appellat, forte pro Φανήσους.

104. Cap. XXVIII. *Rhætiæ prope*] Avulsa male hæc fuisse hactenus a præcedentibus, ante nos intellexit Rhenanus: evidens inscitiæ eorum argumentum, qui Plinii libros in capita distinxere; cum sine illis constare antecedentia minime possint. Ridenda quoque hic, ut multis aliis in locis, Gallici interpretis hallucinatio qui verba hæc paulo post sequentia, 'circa excessum ejus,' non ad Agrippæ obitum, sed ad exitum Germaniæ nescio quem retulit.

105. Ibid. *Istævones, quorum pars Sicambri. Mediterranei, Hermiones: quorum Suevi, &c.*] In libris hactenus editis: *Istævones, quorum pars Cimbri mediterranei. Hermiones, quorum, &c.* Erunt igitur etiam Hermiones Rheno proximi? Erunt mediterranei Cimbri, quorum nullum usquam vestigium est? nec de Sicambris, gente tum notissima, ut ait Strabo lib. VII. pag. 294. mentio erit ulla? Quanto commodius cadunt omnia emendatione nostra, cum apposite Hermiones mediterranei, hoc est, in media Germania positi, et Ingævonibus, qui oceano, et Istævonibus, qui Rheno sunt proximi, opponentur? Sic enim Tacitus de Moribus German. pag. 123. 'Proximi oceano Ingævones: medii Hermiones: ceteri Istævones vocantur.'—'Sic igitur manifeste hic locus interpungendus est. At non propterea inserendi huc sunt Sicambri, invitis ac repugnantibus libris omnibus, tum editis, tum manu exaratis; cum sententia hujus loci sit, tam inter Istævones, quam inter Ingævones, habitasse Cimbros, qui tractus utriusque partem occuparint. Nihil planius.' *Ed. sec.*—Sicambrorum porro non semper sedes ultra Rhenum positæ: in Gallias a Tiberio pars trajecta, ut ait Tacitus Annal. XII. pag. 183. in Menapiis sedes habuerunt, ubi Geldria nunc est, et Nimega, Venloaque pagi. Alii tamen ex iis in Germania trans Rhenum permansere, ut erudite P. Browerus S. J. ostendit in Annal. Trevir.

106. CAP. XXIX. *Batavorum insula, et Cannenufatum*] Voculam *et*, quam Dalecampius expunxerat, tum ex Mss. librorum, tum ex priorum editionum fide restituimus: ne Batavorum insulam, et Cannenufatum, geminam esse ac diversam, quisquam existimaret. Vide Cluver. German. Antiq. II. 33.

107. CAP. XXX. *Gessoriaco ..... trajectu quinquaginta millium*] In Parm. edit. *quinquaginta millia milium*. Hermolaus *millia minimum* rescripsit. Nos hanc postremam vocem, ceu spuriam, expungimus: abest enim a Mss. omnibus, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. &c. atque ex præcedenti vocula *millium* ea prodiit. Straboni porro lib. IV. pag. 199. ab Icio Morinorum, unde solvit in Britanniam Cæsar, trajectus est CCCXX. stad. hoc est *XL. M. pass.* non *L.*

108. Ibid. *A Silurum gente, XXX. M. pass.*] Solinus, cap. 22. pag. 42. Silurum gentem sitam in Britanniæ ora contra Hiberniam, dum hunc Plinii locum transcripsit, insulam male credidit. Nec freti, quod interjacet, spatium summa fide retulit, cum latitudinem ejus scripsit in *CXX. M. passuum* diffundi, pro *XXX.* sic enim Mss. omnes habent R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. Libri editi, perperam *XX.*

109. CAP. XXXI. *Universam oram XVIII. M. P. Agrippa; Galliarum inter Rhenum, &c.*] Libri hactenus editi hoc tantum, *Agrippa universarum Galliarum inter, &c.* Verum ex Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et Tolet. lectione, quam secuti sumus, tres omnino apposite reddi mensuræ videntur, ex commentariis Agrippæ decerptæ: adnavigationis primum Gallicæ oræ totius, per Oceanum a Scalde fluvio usque ad Pyrenæum, quæ colligat *XVIII.* hoc est, decies octies centena M. pass. Mediterraneæ deinde longitudinis: et latitudinis denique earundem Galliarum. Sic paulo post, ubi *Gebennam* et *Juram* libri impressi habent, *Juras* multitudinis numero Mss. iidem repræsentant: quemadmodum III. 5. 'montibus Gebenna et Juribus' dixit.

110. Ibid. *Bellovaci*] In Edit. Parm. *Bellovaci, Bassi.* Frobenius, *Bellovaci, Hassi.* Mss. Reg. 1. *Bollovasi* tantum. Reg. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. *Bellobasi.* Ex quibus *Bellovaci* solum scripsimus, expuncta voce *Bassi*, vel *Hassi*, quos in hoc terrarum tractu nullus agnoscit.

111. Ibid. *Ulmanetes*] Ita Mss. omnes, et libri editi ante Hermolaum, qui *Ulbanectes* ex Antonino rescripsit. Σουμάνεκτοι Ptolemæo dicuntur, in codice Ms. Collegii nostri Parisiensis, atque eorum oppidum Ratomagus, in Belgica, ultra Sequanam, ad ortum. Eosdem esse sane arbitror, qui Antonino Ulbanectes, Sylvanectesque postea sunt appellati: quo plane modo qui Suessiones dicuntur, iidem sibilo demto Οὐέσσονες, et Senones Ἔνονες in cod. Ms. Collegii Paris. a Ptolemæo vocantur. In libris quibusdam editis, ante *Ulmanetes* adduntur *Veruni liberi*, quos nec Mss. codicum, nec scriptorum veterum ullus agnoscit. Virodunos novi, quorum ager *le Verdunois*, oppidum *Verdun*. Verunos non novi.

112. CAP. XXXII. *Viducasses, Bodiocasses*] Ita quidem Mss. omnes: sed vox ea prior inepta quædam posterioris repetitio nobis videtur: quam qui confidenter expunxerit, etsi de Viducassibus ante statuerim, quod timide feci, non ei dicam impingam. In libris post Hermolaum editis, pro *Bodiocasses, Vadicasses* legitur, Ptolemæi Βιδουκέσιοι, qui cum Viducassibus Plinii habere nominis affinitatem videantur, in inferiorem Britanniam prope Osismios, fanumque S. Brioci ablegandi sunt.

113. CAP. XXXIII. *Tarusates, Basabocates*] Prius *Latusates* corrupte

legebatur. Tarusatium meminit Cæsar, Bell. Gall. lib. III. pag. 38. 'Vocates,' inquit, 'Tarusates, Elusates.' Pagum hi tenuere, cui nomen hodieque priscum, *le Tursan*, ut recte vidit Mariana, Hist. Hisp. III. 18. p. 118. Ejus pagi caput Aturensium civitas, *Aire en Gascogne*. Qui mox pro *Basabocates*, putant *Basatæ*, *Boates*, legi oportere, Boatiumque civitatem olim Boium fuisse ex libello Provinciarum Rom. afferunt, teste utuntur dubiæ admodum fidei, sua somnia sæpe pro vero obtrudente, cujus mendacium hac in parte detegit Valesius, in Notit. Gall. p. 329.

114. CAP. XXXIV. *Ipsa Pyrenæi juga ab exortu æquinoctiali fusa in occasum brumalem*] Ipsa, inquit, Pyrenæi juga Hispaniam sic irrumpunt, ut ab exortu æquinoctiali quasi cœpto cursu, per totam provinciam longa serie immissa, perveniant demum in occasum brumalem, et ad ea Bæticæ provinciæ littora, quæ occidenti sunt adversa: atque ita Hispaniæ partem quæ a Ruscinone Gades euntibus dextra est ac septemtrionalis, faciunt breviorem, et angustiorem, quam meridiana est. Hanc esse scriptoris sententiam prodit apertissime tum ipsa oratio, tum vero maxime Mela Pomponius, quem hoc loco, ut solet, exscribit. Sic enim ille II. 6. p. 40. 'Pyrenæus primo hinc (ab Eliberi et Ruscinone) in Britannicum procurrit oceanum: tum in terras fronte conversus, Hispaniam irrumpit, et minore ejus parte (nempe quæ septemtrionem respicit) ad dextram exclusa, trahit perpetua latera continuus, donec per omnem provinciam longo limite immissus, in ea littora, quæ occidenti sunt adversa, perveniat.' Hactenus Mela: cujus ex oratione intelligitur, non de tota illa montis Pyrenæi latitudine ac serie nunc agi, quæ ab oceano Cantabrisque ad Ibericum mare pertinet, qua in Gallias ab Hispania iter est: sed de eorundem montium per mediam Hispaniam ductu ac veluti cursu in oceanum usque Gaditanum. Hoc vero cum minime perviderint viri alias eruditi, Pintianus, et Sepulveda, mirum quantas inter se lites de vero hujus loci intellectu moverint: quem aliter assequi se non posse ambo confessi sunt, quam Plinii verbis immutatis, atque in contrariam plane sententiam detortis: dum ille in Plinianis Observationibus, *ab exortu brumali in occasum æquinoctialem*: iste Epist. III. 46. p. 184. 'ab exortu æquinoctiali in occasum æstivum,' censet legi oportere: reclamantibus libris omnibus, tum editis, tum manu exaratis: atque adeo ipso reclamante Plinio, cujus mentem Mela, quem transcribit, planam facit.

115. Ibid. *Breviores latere septemtrionali, quam meridiano*] Abest ea vox *septemtrionali* a Reg. codd. Sed incuria amanuensium, ut arbitror, prætermissa: nam et orationis series id postulat signari, quod meridiano adversum sit: et ipse Mela, a quo rursum hæc Plinius mutuatur, loco proxime citato, geminum illud latus agnoscit: 'Tarraconensis,' inquit, 'altero capite Gallias, altero Bæticam, Lusitaniamque contingens, mari latera objicit nostro, qua meridiem; qua septemtrionem, oceano.'

116. Ibid. *Flaviobriga colonia. Civitatum IX. regio Cantabrorum*] Præpostera interpunctio prius omnia miscebat: *Flaviobriga, colonia IX. civitatum, Regio Cantabrorum*. Quis coloniam novem civitatum unquam inaudivit? Ipsam regionem Cantabrorum civitatibus novem constare ait. Sic III. 3. 'In Autrigonum decem civitatibus: Carietes et Vennenses quinque civitatibus, &c. In Vaccæorum XVIII. civitatibus,' &c. Et libri hujus cap. 7. similiter: 'Regio Messenia duodeviginti montium.'

117. Ibid. *Orgenomesci e Cantabris*] In Mss. Reg. 1. *Orgenonesci e Canta-*

bris. Colb. 1. *Orgenomisci*. Colb. 2. *Origenomisci*. Plinii editores inde nobis Origenos commenti sunt, *Origeni mistis Cantabris*, quos nec libri, nec auctores ulli agnoscunt. Fuit aliquando eum scribendum putarem: *Curgionii mistis Cantabris;* quoniam Curgionios a Cantabris fatigatos crebris incursionibus scribit Florus IV. 12. p. 198. Sed indubitata deinde visa emendatio est, *Orgenomesci e Cantabris*, quam totidem pæne apicibus libri omnes conditivi exhibent, firmatque egregie Ptolemæus, II. 6. ubi in oppidis Cantabrorum mediterraneis prope Astures, Ἀργενόμεσκον appellat, haud dubie pro Ὀργενόμεσκον.

118. Ibid. *Et deinde .....a flumine Navilubione*] Ita quidem Barbarus reposuit, ex Ptolem. II. 6. apud quem Ναουϊλλοΐωνος amnis mentio. At idem et Ναβίου quoque ποταμοῦ meminit juxta Navilubionem: unde forte defendenda vetus lectio codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Parm. edit. *A flumine Navia, Albiones;* unde unde tandem Albiones ii appellationem sortiantur. Ceterorum quoque populorum obscura nomina, situs incertus. Id unum liquet, a flumine mox appellato, ad promontorium Celticum, *Cap de Fineterre*, oram omnem tenuisse. In Mss. mox appellatis, legi: *Æguiarri cognomine Narini, Iadoni, Arroni, Arrotrebæ.*

119. CAP. XXXV. *Oppidum et flumen Æminium*] Prius *Minium* legebatur. At est Αἰμίνιον oppidum Lusitaniæ Ptolemæo II. 5. item Antonino. Et in Conc. Tolet. III. apud Loaysam, p. 228. Possidonius Eminiensis Ecclesiæ Episcopus subscribit. In Mss. Reg. et Colb. et in edit. Parm. *Eumenium.*

120. Ibid. *Promontorium, quod alii Artabrum*] Pelicerius in notis Mss. cum Pintiano, Casaubono, Resendio, Salmasioque in Solin. p. 276. insigni nunc errore Plinium, et illum secutos Solinum Martianumque, Magnum promontorium, sive Olisipponense, idem cum Artabro existimasse aiunt: quanquam si error est, non in Plinium ipsum, sed in eos conjici potius oportuit, quos ejus sententiæ appellat auctores. Est tamen simile veri, etsi id nullus veterum prodat, esse Artabrum promontorium, sumto ab incolis Artabris, aut dato bis nominé, illud quod Celticum cap. sup. Plinius Pomponiusque, Nerium Strabo ac Ptolemæus vocarunt. Verum isto disterminari cœlum, terras, maria, non Olisipponensi, atque adeo defendi a culpa Plinium minime posse, ut Pelicerius aliique contendunt, tam falsum est quam quod falsissimum. Quid Hispaniæ latus esset, quid frons, nesciisse ii videntur. Nos suo loco aperuimus, interpretationemque nostram hæc Plinii Pomponiique loca egregie constabiliunt. Ille enim de hoc ipso promontorio Olisipponensi II. 112. 'Promontorium Artabrum,' inquit, 'quo longissime frons procurrit Hispaniæ.' Et hoc ipso libri hujus cap. 'Promontorium Sacrum e media prope Hispaniæ fronte prosilit.' Quibus verbis prodit apertissime tribus omnino frontem eam effici promontoriis. A Junonio, quod est circa Gaditanum fretum, incipere: in Sacro, quod S. Vincentii vocant, esse mediam, ubi caput Europæ statuitur a Dionys. Perieg. vs. 562. ad Artabrum denique longissime procurrere, in quo desinat. Inde versus Gallæciam facto circuitu, latus incipere septemtrionale Hispaniæ Lusitaniæque. Namque, ut Pomponius tradit, II. 6. 'Lusitania oceano tantummodo objecta est: sed latere ad septemtrionem, fronte ad occasum.'

121. Ibid. *Oceanusque Gallicus*] In Chiffl. cod. *Calaicus*, seu potius *Callaicus*, a gente Callaica, hoc est, Gallæcis. At vulgatam scripturam defendunt codices Reg. et Colb. Martianus quoque, lib. VI. c. de Hispa-

nia, p. 202. Quin ipse Plinius IX. 3. oceanum hunc Gallicum vocat, ut suo loco monebimus.

122. Ibid. *Concordienses, Elbocori, Interannienses*] In Mss. Reg. Colb. &c. et in edit. Parm. *Concordienses, et Boccori.* Ipso elementorum ordine admonitus Hermolaus reposuit, *Concordienses qui et Boccori;* ratus hoc loco Boccoros per se non posse nominari. Ego vero sinceram loci hujus arbitror lectionem, quam attuli. Nam apud Ptolemæum in oppidis Lusitaniæ mediterraneis, II. 5. Ἐλκοβορὶς recensetur, literis permutatis haud dubie, pro Ἐλβοκορίς.

123. Ibid. *Interannienses*] In Mss. Reg. Colb. Chiffl. Paris. &c. *Interansenses.* Editi libri, *Interausenses.* Nostram emendationem defendit Gruteri vetus inscriptio, p. 162. INTERANNIENSES. Et multo etiam magis Phlegon Trallianus de Longævis, cap. 1. p. 113. scribens, Ἰντερανιησία πόλις Λουσιτανίας.

124. CAP. XXXVI. *Ipsius spatium XV. M. pass.*] Ita quidem libri omnes: at longitudine insulæ Gadium, et latitudine jam signata, reliquus tantum videtur esse ambitus: qui, si longitudo est XII. M. pass. fieri non potest, quin fere XXX. passuum millia colligat.

125. Ibid. *Abest a continente .... minus pedes DCC.*] Sincera hæc omnium codicum lectio est, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. et Parm. edit. Frobenius prior, quem secuti deinde sunt ceteri, *passus DCC.* reposuit. Verum a continente angusto spatio, et veluti flumine abscissam Gadium insulam auctor est Mela: Polybius, et Solinus cap. 23. p. 44. cum Plinio, pedibus septingentis: Strabo lib. III. p. 167. stadio definit, hoc est, CXXV. passibus, pedibus vero DCCXX.

126. Ibid. *Cotinussam apud eos vocatam*] Vereor ut illud *apud eos* Plinianum sit. Certe in libris manu exaratis, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. et Parm. edit. legitur, *Potinussam a puteis.* Et de puteis quidem in Gadium insula frequentibus prolixam concertationem Strabo instituit, ex Polyb. lib. III. p. 173. Quamobrem a vetere scriptura discedere Hermolaum fortasse non oportuit; quanquam ei scriptores nec pauci favent, nec ignobiles: nam Festus Avienus, in Descript. Orbis, vs. 611. 'Gadir prima fretum solida supereminet arce, Hæc Cotinussa prius fuerat sub nomine prisco, Tartessumque dehinc Tyrii dixere coloni: Barbara quin etiam Gades hanc lingua frequentat: Pœnus quippe locum Gadir vocat undique septum Aggere præducto.' Dionysium Festus expressit, qui vs. 456. Κληϊζομένην Κοτινοῦσαν ἐφημίξαντο Γάδειρα. Adde Tzetzen, Chiliad. VIII. Hist. 216. vs. 687. Ἡ νῦν νῆσος ἡ Γάδειρα τὴν κλῆσιν καλουμένη, Τὸ πρώην ὠνομάζετο τὴν κλῆσιν Κοτινοῦσα.

127. Ibid. *In hac Geryones habitasse a quibusdam existimantur, quorum armenta Hercules abduxerit*] Sic libri omnes incredibili consensu, tum manu exarati, tum editi etiam ante Frobenium, qui numero singulari legit: *existimatur, cujus armenta, &c.* Satis audacter id quidem, libris refragantibus. Nec tamen sum nescius a Græcis dici promiscue Γηρυὼν Γηρυόνος, et Γηρυόνης Γηρυόνου. Unde Stephanus de hac insula: Ἐρύθεια νῆσος Γηρυόνου. Et Tzetzes, Chiliad. IV. vs. 351. Ὁ Γηρυόνης βασιλεὺς ὑπῆρχεν Ἐρυθείας, κ. τ. λ.

128. CAP. XXXVII. *A Tanai usque Gades* $\overline{LXXXII}$. *XIV. M.*] Ita libri omnes. At si octuagies quinquies centena et sexaginta octo millia pass. auctore Artemidoro patet longitudo ipsa totius terræ, ab ortu ad occasum, hoc est, ab India ad Herculis columnas Gadibus sacratas, ut II. 112. Plinius prodidit, quo pacto Europæ unius longitudini octuagies et bis centena et quatuordecim millia

idem assignare potuerit Artemidorus, non sane video: nisi si hæc adnavigationis per sinus omnes, intimosque sinuum recessus a Tanai Gades usque institutæ mensura est.

129. Ibid. *Est autem ipsius Italiæ, ut diximus, $\overline{XI}$. XX.*] Ita libri omnes manu exarati, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. Vulgati, $\overline{XII}$. *XX*. Pelicerius in Notis Mss. et Pintianus, $\overline{X}$. *XX*. quoniam Plinius ipse eo loco quem nunc spectat, III. 6. Patet Italia, inquit, 'longitudine ab Alpino fine Prætoriæ Augustæ, per Urbem Capuamque cursu meante, Rhegium oppidum, in humero ejus situm, a quo veluti cervicis incipit flexus, decies centena et viginti millia passuum.' Verum cum idem his verbis statim ista subjungat: 'multoque amplior mensura fieret, Lacinium usque, ni talis obliquitas in latus digredi videretur,' hanc ipsam mensuram ampliorem superiori adjici modo perspicuum est, quam centum millium passuum esse, tum ex cap. 10. tum ex 15. ejusdem libri colligimus.

C. PLINII SECUNDI

NATURALIS HISTORIÆ

LIBER V.

Africa Asiæque pars.

I. AFRICAM Græci Libyam[a] appellavere, qua mare ante eam Libycum incipiens Ægyptio[1] finitur. Nec alia pars terrarum pauciores recipit sinus, longe ab occidente[2] [b] littorum obliquo spatio. Populorum ejus, oppidorum nomina, vel maxime sunt ineffabilia præterquam ipsorum linguis, et alias castella ferme[c] inhabitant.

(I.) Princip [d] terrarum Mauritaniæ appellantur usque

CAP. I. 1 Margo edd. Dalec. et Gronov. *et mare ante eam Libycum: Ægypto;* Chiffl. *et mare ante eam Libycum: Ægyptio.*—2 Hæc, *longe ab occi-*

NOTÆ

[a] *Græci Libyam*] Ab Afro Libye Herculis filio, inquit Martianus, lib. VI. cap. de Africa, pag. 215. vel à Libya fœmina Epaphi filia, ut ait Dionysius in Eustath.

[b] *Longe ab occidente*] Longo admodum spatio ab occasu fretoque Gaditano Ægyptum usque incurvantibus sese molliter littoribus.

[c] *Castella ferme*] Non cincta mœnibus oppida.

[d] *Principio*] Vel, *Principia terrarum.* Nam Pomponium sequitur, cujus hæc verba, I. 4. 'Nunc exactius oras situsque dicturo, inde est commodissimum incipere, unde terras oceanus ingreditur: et ab iis potissimum quæ influenti dextræ sunt.' Et cap. 5. 'Hinc in nostrum mare pergentibus læva Hispania, Mauritania dextra est.' Idcirco Melæ Plinioque principia terrarum Hispaniæ Mauritaniæque appellantur.

ad C. Cæsarem[e] Germanici filium regna, sævitia ejus in duas[f] divisæ provincias. Promontorium oceani extimum[g] Ampelusia nominatur a Græcis: Oppida fuere, Lissa et Cotta[3][h] ultra columnas Herculis: nunc est Tingi,[i] quondam ab Antæo[j] conditum; postea a Claudio Cæsare, cum coloniam faceret,[k] appellatum Traducta Julia.[l] Abest a Belone,

dente, Dalecampio supervacua videntur.—3 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Lixa, Cotes* Vet. Dalec.

NOTÆ

[e] *Ad C. Cæsarem*] Caligulam. At Dio lib. LX. pag. 671. Claudium Cæsarem hujus divisionis auctorem facit: Ὁ Κλαύδιος διχῇ τοὺς Μαύρους τοὺς ὑπηκόους ἔνειμεν, ἔς τε τὰ περὶ Τίγγιν, καὶ ἐς τὰ περὶ Καισάρειαν· ἀφ' ὧνπερ καὶ ὀνομάζονται, *Claudius Mauros dupliciter divisit: in eos qui ad Tingin; et qui ad Cæsaream: unde et nomen habent.* A Caio forte constituta, ac deliberata: perfecta postmodum a Claudio est. Ptolemæum enim Jubæ filium Mauritaniæ Regem consobrinum suum Caius interemit, quare sævitiam ejus Plinius nunc incusat. Vide Dionem lib. LIX. pag. 659.

[f] *In duas*] Tingitanam et Cæsariensem. Tingitana pertinet a freto Gaditano, ad fines usque Marocani regni. De Cæsariensi inferius.—'In nummis semper MAVRETANIA est.' *Ed. sec.*

[g] *Oceani extimum*] Ultimum, in ipso freti aditu positum, qua in mediterraneum sinum oceanus influit. *Cabo Despartel* vulgo dicimus, inquit Mariana l. I. Hist. Hisp. I. 22. p. 41. Ptolemæo IV. 1. est Κώττης ἄκρον. Mela I. 5. a quo hæc Plinius mutuatus est: 'Africæ,' inquit, 'caput atque exordium est promontorium, quod Græci Ampelusiam, Afri aliter, sed idem significante vocabulo appellant:' nempe Κώτην. Bochartus Parte II. Geogr. I. 37. p. 715. Pœnos scripsisse existimat קוטף *Coteph*, id est, τοῦ τρυγῶντος, *vindemiantis.* Ἄμπελος Græcis *vitem* sonat. Vitium feracem hanc oram utroque littore fuisse significat nummus Coloniæ Juliæ Traductæ, de quo dicetur in Notis et Emend. num. 1.

[h] *Lissa et Cotta*] Fuere, inquit, olim hæc oppida: nunc bellis attrita, nomen tantum et locum servant. Idem Plinius XXXII. 6. 'In oceano,' inquit, 'ad locum Mauritaniæ, qui Cotta vocatur, non procul Lixo flumine.'

[i] *Nunc est Tingi*] Ptolemæo IV. 1. Τίγγις ἡ καὶ Καισάρεια. Hodie *Tanger:* paret Anglorum Regi.

[j] *Ab Antæo*] Ita Solinus cap. 24. p. 45. Non ab Antæo modo id conditum, sed et conditum ibi Antæum auctor est Plutarchus in Vita Sertorii, p. 572. a quo refossum tumulum scribit, corpus repertum LX. cubitorum: quam fabulam a Gabinio primum disseminatam in vulgus, Romanarum rerum scriptore, admonet Strabo lib. XVII. p. 829.

[k] *Cum coloniam faceret*] Tingitanis olim ab Augusto civitatis tantum jure donatis, ut auctor est Dio lib. XLVIII. p. 384.

[l] *Traducta Julia*] Vide Notas et Emend. num. 1.

oppido Bæticæ, proximo trajectu[4] XXX. M. pass.[m] Ab eo XXV. M. pass. in ora oceani,[n] colonia Augusti Julia Constantia Zilis,[5] [o] regum ditioni exemta, et jura [p] Bæticam petere jussa: et ab ea XXXII. M. passuum colonia a Claudio Cæsare facta Lixos,[q] vel fabulosissime antiquis narrata: Ibi regia Antæi,[r] certamenque [s] cum Hercule: et Hesperidum horti.[t] Affunditur[u] æstuarium[6] e mari flexuoso meatu, in quo draconis[v] custodiæ instar fuisse nunc interpretan-

Lissa, Cotes edd. vett. et Gronov.—4 Vox *trajectu* non legitur in Chiffl.—5 *Zubil* Vet. Dalec. *Zulis* codex alter ap. Dalec. *Julia Constantia, Zilis* distinctim Gronov. et edd. vett. Mox, *et jura in Bæticam .... ab antiquis* edd. vett. ante Harduin. Utramque præpositionem non agnoscunt codd. Harduini et Chiffl.—6 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Affunditur etiam æstuarium* cod. Dalec. *Affunditur autem huic æstua-*

NOTÆ

[m] *XXX. M. pass.*] Solinus cap. 24. p. 45. et Martianus lib. VI. cap. 'Alia divisio Europæ,' p. 215. XXXIII. M. pass. Spatium Strabo non definit, lib. III. p. 140. sed a Belone Tingin proximum esse trajectum ait.

[n] *In ora oceani*] Qua se a freti angustiis flectit in occasum oceanus, et vergit in meridiem.

[o] *Julia Constantia Zilis*] Sunt enim hæc conjunctim legenda, non divisim, ut prius, *Julia Constantia, Zilis*: ne duo diversa existimentur oppida. Ut Tingis Traducta Julia, ita Julia Constantia Zilis est cognominata. Ζῆλις est Straboni, lib. XVII. pag. 827. Antonino, *Ziliis*. Vetus inscriptio in Thesauro Goltzii, COL. CONSTANTIA ZILI AVGVSTA. Vetustum retinet nomen, præfixo Arabum articulo, *Arzilla*, in regno *Fez*.

[p] *Et jura*] Bæticæ jurisdictioni ascripta et contributa Zilis est, ditioni Mauritaniæ regum exemta.

[q] *Lixos*] Hodie *Larache*, teste J. B. Gramaye, Afric. Illustr. IV. 1. p. 96. Λίξα Ptolemæo IV. 1. Λὶγξ Straboni, loc. cit.

[r] *Ibi regia Antæi*] Hæc Martianus iisdem fere verbis, lib. VI. cap. de Africa, p. 215. et Solinus, cap. 24. p. 45. Lixon Coloniam appellat etiam Antonini Itinerarium. Describitur ea regia a Lucano IV. 590. 'Inde petit tumulos, exesasque undique rupes, Antæi quæ regna vocat non vana vetustas. Hæc illi spelunca domus: latuisse sub alta Rupe ferunt, epulas raptos habuisse leones,' &c.

[s] *Certamenque*] De quo poëtice multa Lucanus, loc. citat. et fabulosissime Apollodorus de Diis, lib. II. p. 129. seu quisquis alius ejus libri auctor existit.

[t] *Hesperidum horti*] De his dicemus cap. 5. Horum situm indicat expressius ipse XIX. 21.

[u] *Affunditur*] Martianus loc. cit.

[v] *In quo draconis*] In flexuoso æstuarii hujus meatu, inquit, species quædam cernitur, et similitudo draconis: hinc locus fabulæ datus, auriferi Hesperidum nemoris aurea mala a dracone pervigili custodiri. Solini paraphrasis, loc. cit. 'Flexuoso meatu æstuarium e mari fertur, adeo

tur. Amplectitur intra se insulam, quam solam e vicino tractu aliquanto excelsiore, non tamen æstus [w] maris inundat.[7] Extat in ea [x] et ara Herculis, nec præter oleastros aliud ex narrato illo aurifero nemore. Minus profecto mirentur portentosa Græciæ mendacia, de iis et amne Lixo [y] prodita, qui cogitent nostros nuper [z] paulo minus monstrifica quædam de iisdem tradidisse: Prævalidam hanc urbem majoremque Carthagine magna; præterea ex adverso ejus sitam, et prope immenso tractu ab Tingi: quæque alia Cornelius Nepos avidissime[8] credidit. Ab Lixo XL. M. in mediterraneo altera Augusti colonia est Babba,[a] Julia Campestris appellata: et tertia Banasa,[b] LXXV. M. Valentia cognominata. Ab ea XXXV. M. pass. Volubile[c] oppi-

rium Gronov. et edd. vett. Mox, *in quo dracones* Chiffl.—7 Vet. Dalec. et cod. alter ejusdem, *inundant*.—8 Vet. Dalec. *audacissime*.—9 *Sububa* Vet.

NOTÆ

sinuosis lateribus tortuosum, ut visentibus procul lapsus angueos fracta vertigine mentiatur: idque quod hortos appellavere, circumdat: unde pomorum custodem interpretantes, struxerunt iter ad mendacium fabulandi.'

[w] *Non tamen æstus*] Solinus loc. cit. 'Planities manet sicca, quamvis prona superveniant æquora,' &c. Fabulis id Strabo accenset, lib. XVII. pag. 826.

[x] *Extat in ea*] Solinus: 'Sed hæc insula sinubus alvei recurrentis, et in quibusdam æquoris spiris sita, præter arbores oleastri similes, et aram sacram Herculi, aliud nihil præfert, quo propaget vetustatis memoriam.' De ara Herculis, Strabo loc. cit.

[y] *Amne Lixo*] Hodie *Luccus*, cujus in ostio situm Lixos oppidum. Ποταμὸς μέγα Λίξος, καὶ πόλις Φοινίκων Λίξος, Scylaci, p. 50.

[z] *Nostros nuper*] Gabinium, credo, sugillat, Romanarum rerum scriptorem, quem annalibus suis, quos de Mauritania condidit, fabulosa intexuisse auctor est Strab. lib. XVII. pag. 829.

[a] *Babba*] Βάβα Ptolemæo IV. 1. Stephano, Βαβαὶ, πόλις Λιβύης, ex Martiano in Periplo: cives Βαβαῖοι. In nummo Vespasiani, quem vidi, C. I. C. B. hoc est, 'Colonia Julia Campestris Babba.'

[b] *Banasa*] Tertia Augusti colonia, ab Lixo LXXV. mill. pass. distans, ad amnem Subur. Βάνασσα Ptolemæo, loc. cit. Panasam corrupte vocat Antoninus, sive, ut volunt, Æthicus in Itiner.

[c] *Volubile*] Volubilim Coloniam appellat Anton. in Itiner. Οὐολοβιλὶς est Ptolemæo IV. 1. Nunc regni cognominis caput *Fez* esse Geographorum vulgus existimat: cum tamen disertis verbis Plinius asseveret ab utroque mari, Atlantico et Interno, non amplius XXXV. passuum millibus

dum, tantundem a mari utroque distans. At in ora a Lixo quinquaginta M. amnis Subur,[9] [d] præter Banasam coloniam defluens, magnificus et navigabilis. Ab eo totidem M. pass. oppidum Sala,[e] ejusdem nominis fluvio impositum, jam solitudinibus vicinum, elephantorumque gregibus infestum, multo tamen magis Autololum [f] gente, per quam iter est ad montem Africæ vel fabulosissimum Atlantem.

E mediis [g] hunc arenis in cœlum attolli prodiderunt, asperum, squalentem, qua vergat ad littora oceani, cui cognomen imposuit: eundem opacum, nemorosumque, et scatebris fontium riguum, qua spectat [10] Africam,[h] fructibus omnium generum sponte ita subnascentibus, ut nunquam satietas voluptatibus desit. Incolarum neminem interdiu cerni: silere omnia, haud alio, quam solitudinum, horrore: subire tacitam religionem animos propius accedentium, præterque [i] horrorem [11] elati [j] super nubila, atque in viciniam lunaris circuli. Eundem [12] noctibus [k] micare crebris

Dalec. et cod. ejusdem; *Sububus* Chiffl. Mox, *munificus* pro *magnificus*.—10 Chiffl. *spectet;* et paulo post, *satias* pro *satietas*.—11 Chiffl. *præterque terrorem;* et mox, *in vicinia*.—12 Ita codd. Harduini, Dalec. et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Eundemque* Gronov. et edd.

NOTÆ

distare Volubilim: Fessam amplius centum XX. dissitam omnes esse consentiant.

[d] *Amnis Subur*] Σούβουρ ποταμὸς Ptolemæo IV. 1. proxime post Lixum amnis occurrens, Mauritaniæ oram legentibus. Hodie *Subu*, teste J. B. Gramaye, Africæ Illustr. IV. 1. p. 96.

[e] *Oppidum Sala*] Quod nunc *Salé* esse credimus, inquit Mariana Hist. Hisp. I. 20. pag. 41. Σάλα πόλις Ptolemæo loc. cit. et Σάλα ποταμός. Σάλη Philostrato de Vita Apoll. V. 1. p. 209. At amni nunc nomen est *Buragrag*, teste Marmolio, et Gramaye, loc. cit.

[f] *Autololum*] De his inferius. Habet hæc quoque Solinus cap. 24. p. 45.

[g] *E mediis*] Hæc pariter Martianus, lib. VI. cap. de Africa, p. 215. et Solinus loc. cit. p. 46.

[h] *Qua spectat Africam*] Quæ proprie nimirum Africa vocetur, de qua cap. 3.

[i] *Præterque*] Prætereaque. Vox Plinio perquam familiaris.

[j] *Elati*] Subintellige, montis, qui caput ultra nubila condat, atque ad ipsum Lunæ circulum accedere videatur. 'Quod altius quam conspici potest, usque in nubila erigitur, cœlum et sidera non modo tangere vertice, sed sustinere quoque dictus est,' inquit Mela III. 10.

[k] *Eundem noctibus*] Solinus, et Martianus, loc. cit. De Ægipanibus Satyrisque dicemus, cap. 8.

ignibus, Ægipanum Satyrorumque lascivia impleri, tibiarum ac fistulæ cantu, tympanorumque et cymbalorum sonitu strepere. Hæc celebrati auctores prodidere, præter Herculi et Perseo [13] [l] laborata ibi. Spatium ad eum immensum incertumque.

Fuere et Hannonis [m] Carthaginiensium ducis commentarii, Punicis rebus florentissimis explorare ambitum Africæ jussi: quem secuti plerique e Græcis nostrisque, et alia † quidem fabulosa, et urbes multas ab eo conditas [n] ibi prodidere, quarum nec memoria ulla, nec vestigium extat.

Scipione Æmiliano res in Africa gerente, Polybius Annalium conditor, ab eo accepta classe, scrutandi illius orbis gratia circumvectus, prodidit a monte eo ad occasum versus, saltus plenos feris, quas generat Africa, ad flumen Anatin CCCCLXXXV. [14] [o] M. pass. Ab eo Lixum CCV. M. passuum: [p] a Gaditano freto CXII. M. passuum abesse. Inde sinum qui vocetur Saguti. [15] [q] Oppidum in promontorio Mulelacha. Flumina, Subur, et Salam. [16] Portum Rutubis [r]

vett.—13 *Herculis et Persei* cod. Dalec.—† Ita codd. Harduini, Dalec. Vet. et Chiffl. *nostrisque ad alia* Gronov. et edd. vett.—14 Codd. Dalec. Salmant. Martian. et Chiffl. *CCCCLXVI.* Mox, Gronov. et edd. vett. *Lixum CCV. M. pass. Agrippa Lixum a Gaditano;* sed hæc duo vocabula *Agrippa Lixum* non agnoscunt codd.—15 *Sagici* codd. Dalec. et Chiffl.—16 *Sububum et Salat* Chiffl. Mox pro *CCXIII.* quod exhibent codd. Harduini, et Chiffl. et edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CCCXIII.* legitur in edd. vett. et

NOTÆ

[l] *Herculi et Perseo*] Solinus cap. 24. p. 46. ubi de Atlante monte: 'Apex,' inquit, 'Perseo et Herculi pervius, ceteris inaccessus: ita fidem ararum inscriptio palam facit.'

[m] *Hannonis*] Dicemus de eo in Auctorum Indice.

[n] *Ab eo conditas*] Quarum Hanno ipse meminit, statim Peripli initio, cujus fragmentum hodieque extat.

[o] *CCCCLXXXV.*] Solinus, loc. cit. *CCCCXCVI.* 'Qua spectat mons Atlas occasum,' inquit, 'inter ipsum et flumen Anatim, per quadringenta nonaginta sex millia passuum infames bestiis sylvæ obsident.' Ita etiam Martianus, lib. VI. cap. de Africa 216. Tamen cum editis manuscripti codices concinunt.

[p] *CCV. M. pass.*] Ita Solinus, loc. cit. Vide Notas et Emend. num. 2.

[q] *Qui vocetur Saguti*] In R. 1. *Saguci.* Videtur esse Ptolemæi IV. 1. et Strabonis lib. XVII. p. 825. *Ἐμπορικὸς καλούμενος κόλπος*, qui navigantibus a Lixo in austrum occurrit.

[r] *Portum Rutubis*] Ῥούσιβις λιμὴν Ptolemæo IV. 1. post Salam oppidum,

a Lixo CCXIII.[s] M. passuum. Inde promontorium Solis :[t] portum Risardir :[u] Gætulos[v] Autololes :[17] flumen Cosenum :[w] gentes, Scelaticos, et Masatos. Flumen Masatat :[x] flumen Darat,[y] in quo crocodilos gigni. Deinde sinum DCXVI. M. pass. includi montis Barce promontorio excurrente in occasum, quod appellat[18] [z] Surrentium. Postea flumen Salsum,[19] [a] ultra quod Æthiopas Perorsos,[b] quorum a tergo Pharusios.[c] Iis jungi mediterraneos Gætulos Daras. At in ora Æthiopas Daratitas,[d] flumen Bambotum,[e] crocodilis et hippopotamis refertum. Ab eo montes perpe-

Gronov.—17 *Autoteles* cod. Dalec. Mox, *flumen Vosenum* codd. Dalec. et Chiffl. Deinde, pro *gentes, Scelaticos*, quod ex codd. restituit Harduinus, *gentem Sulatitos* habet Pintian. *gentem Scelatitos* edd. vett. et Gronov.—18 Ita codd. Harduini et Tolet. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *appellatur* Gronov. et edd. vett.—19 Ita codd. Regg. Brot. Colb. et Paris. *flumen Palsum* edd. ante Brotier. Mox, pro *Pharusios*, quod exhibent Chiffl. et edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Pharusos* legitur in edd.

NOTÆ

amnemque.

[s] *CCXIII.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. Centenarii notam adjiciunt præterea libri typis excusi.

[t] *Solis*] Ἡλίου ὄρος, *Solis mons*, Ptolemæo IV. 1.

[u] *Risardir*] Nomen id in hac terrarum plaga soli Polybio cognitum. Existimo esse Γαννάριαν ἄκραν Ptolemæi IV. 6. nunc *Azaamurum*, in regno Marocchano.

[v] *Gætulos*] Gætulicarum gentium populi numerosissimi: Autololes, Daræ, &c.

[w] *Cosenum*] Mss. omnes, *Vosenum*. Est Ptolemæo Χουσάριος ποταμὸς juxta Γαννάριαν promontorium.

[x] *Flumen Masatat*] Μάσσα ποταμὸς Ptolemæo, loc. cit.

[y] *Flumen Darat*] Δάρατος ποταμοῦ Ptolemæus quoque meminit, loc. cit. cui mox subjungit μέγαν λιμένα, *Portum magnum*, quem sinus is videtur efficere, de quo statim Plinius.

[z] *Quod appellat*] Subintellige, Polybius, ex superioribus. Hanc oræ Libycæ, qua spectat oceanum, Polybianam descriptionem haud se præstare velle, satis aperte significat.

[a] *Salsum* [*Palsum*] Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. *Salsum*.

[b] *Perorsos*] Stephanus, Πέτορσοι, inquit, Λιβύης ἔθνος μέγα καὶ πολυάνθρωπον. Agathemerus, Geogr. II. 5. Περόργους vocat. Uterque mendose. Περόρσους recte Ptolemæus IV. 6.

[c] *Pharusios*] Φαρούσιοι, ἔθνος Λιβυκὸν, Stephanus, p. 691. De Perorsorum et Pharusiorum situ dicemus inferius, sectione octava.

[d] *Daratitas*] A flumine Darat, de quo superius dictum est, sic cognominatos. Δαράδας appellat Agathemerus, loc. cit. et Ptolemæus IV. 6.

[e] *Bambotum*] Meminit hujus amnis, tacito tamen nomine, Hanno in Periplo, p. 39.

tuos[f] usque ad eum, quem Theon ochema dicemus.[20] [g] Inde ad promontorium Hesperium [21] navigatione dierum ac noctium decem, in medio eo spatio Atlantem locavit, a ceteris omnibus in extremis Mauritaniæ proditum.

Romana arma primum, Claudio principe, in Mauritania bellavere, Ptolemæum regem a C. Cæsare[h] interemtum ulciscente liberto[i] Ædemone, refugientibusque[22] barbaris, ventum constat ad montem Atlantem. Nec solum consulatu perfunctis, atque e senatu ducibus, qui tum res gessere, sed equitibus quoque Rom. qui ex eo præfuere ibi, Atlantem penetrasse in gloria fuit. Quinque sunt[j] (ut diximus) Rom. coloniæ in ea provincia, perviumque[k] fama[23] videri potest. Sed id plerumque fallacissimum experimento deprehenditur, quia dignitates,[l] cum indagare vera pigeat, ignorantiæ pudore mentiri non piget: haud alio fidei proniore lapsu, quam ubi falsæ[24] rei gravis auctor existit. Et quidem minus miror incomperta quædam esse equestris ordinis viris jam vero et senatum inde intrantibus,[m] quam

vett. et Gronov.—20 Chiffl. *dicimus.*—21 *Hesperu* Pintian.—22 Margo edd. Dalec. et Gronov. *profugientibus.*—23 Ita cod. Dalec. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *perviumque famæ* edd. vett. et Gronov.—24 Chiffl. *quam ore falsæ.*—25 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Har-

NOTÆ

Montes perpetuos] Quos Hispani *Sierra Liona* vocant.

[g] *Dicemus*] Lib. VI. c. 35. ubi et de Hesperio dicturi sumus.

[h] *A C. Cæsare*] Germanici filio, quem Caligulam, ut dictum est paulo ante.

[i] *Liberto*] Ptolemæi Regis Mauritaniarum.

[j] *Quinque sunt*] En quid Romana arma ibi profecerint: deductæ scilicet coloniæ quinque: Augusti tres: Julia Constantia Zilis: Julia Campestris Babba: Julia Valentia Banasa. Claudii duæ: Traducta Julia Tingis: et Lixos.

[k] *Perviumque*] Subintellige, Atlantem. Ultra montem, inquit, progredi fas esse in interiora Libyæ, videri jam potest fama ipsa et auctorum fide certum.

[l] *Dignitates*] Magistratus, Consules, Prætores, quibus est administrandi belli provinciæque simul lustrandæ cura demandata.

[m] *Et senatum inde intrantibus*] Minus equidem miror, inquit, incomperta quædam esse equestris ordinis viris, aut etiam iis qui ex equestri in senatorium ordinem cooptantur, quam luxuriæ aliquid esse adhuc impervium: cujus sagacitas est eximia, tum in exquirendis sylvis, unde et arbores citri et elephantorum ebur

luxuriæ,[25] cujus efficacissima vis sentitur atque maxima, cum ebori citroque sylvæ exquirantur, omnes scopuli Gætuli muricibus ac purpuris.

Indigenæ tamen tradunt in ora ab Sala centum quinquaginta mill. passuum: flumen Asanam[26][n] marino haustu, sed portu spectabile: mox amnem quem vocant Fut:[o] ab eo ad Dyrin (hoc enim Atlanti[p] nomen esse eorum lingua convenit) ducenta mill. passuum, interveniente flumine, cui nomen est Vior.[q] Ibi fama,[r] extare[27] circa vestigia habitati quondam soli, vinearum palmetorumque reliquias.

Suetonius[s] Paulinus (quem consulem vidimus) primus Romanorum ducum transgressus quoque Atlantem aliquot millium spatio, prodidit de excelsitate quidem ejus, quæ

duin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *senatorii, nil demirantibus quam luxuriam* Gronov. et edd. vett.—26 Vet. Dalec. *Asamam,* et paulo post, *quem vocant Phthut.*—27 Ita Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *existere* edd. vett. et Gronov. Mox, *certa vestigia* margo edd. Dalec. et Gro-

NOTÆ

advehitur: tum in littoribus obeundis, scopulique maris Gætuli, unde purpuræ et murices asportantur. Vide Notas et Emend. num. 3.

[n] *Asanam*] Ita libri omnes. Ἀσάμα ποταμὸς Ptolemæo IV. 1. Quantum licet ex situ et intervallo facere conjecturam, is est, quem Tabulæ *Ommirabibus* vocant, cujus in ostio Risardir est, sive *Azaamurum,* sic enim Mauri dicunt, alludente etiamnum oppidi nomine ad vetustam amnis Ἀσάμα appellationem. Marocchanum is amnis a Fessano regno disterminat.

[o] *Fut*] Sive Phuth. Ptolemæo loc. cit. Δοὺτ, mendose, ut arbitror, pro Θοὺτ, vel potius Φθούτ. In ostio hujus fluminis nunc Azafia oppidum. Marocchanum regnum fere medium permeat.

[p] *Hoc enim Atlanti*] Martianus lib. VI. cap. de Africa, p. 215. *Adirin,* male cursimque lecto Plinii codice, scripsit. Strabo, lib. XVII. p. 825. Ἕλληνες Ἄτλαντα καλοῦσιν· οἱ βάρβαροι δὲ Δύριν.

[q] *Vior*] Δίουρ Ptolemæo, loc. citat. forte pro Βίουρ. Nunc *Sus,* in finibus regni Marocchani.

[r] *Ibi fama*] In Atlante monte. Solinus cap. 24. pag. 46. 'Habitatus ante mons Atlas, ut indicat loci facies, quondam cultu exercita, in qua usque adhuc vitis et palmæ extat vestigium.'

[s] *Suetonius*] De eo agemus in Auctorum Syllabo. Habet hæc Solinus iisdem fere verbis, cap. 24. pag. 46. et Dio Cass. lib. LX. pag. 670. qui hæc ad primum Claudii Imp. annum refert, urbis conditæ DCCXCV. Gessit consulatum postremo Neronis anno, L. Pontio Telesino collega: ut est auctor Tacitus Annal. VI. pag. 270.

ceteri: imas radices[t] densis altisque repletas sylvis incognito[u] genere arborum, proceritatem spectabilem esse[28] enodi nitore, frondes cupressis similes, præterque gravitatem odoris, tenui eas obduci lanugine: quibus addita arte,[v] posse, quales e bombyce, vestes confici. Verticem[w] altis, etiam æstate, operiri nivibus. Decumis se eo[x] pervenisse castris, et ultra ad fluvium, qui Ger[y] vocaretur,[29] per solitudines nigri pulveris eminentibus interdum velut exustis cautibus, loca inhabitabilia fervore, quanquam hyberno tempore, expertum.[30] Qui proximos inhabitent saltus, refertos elephantorum, ferarumque, et serpentium omni genere, Canarios appellari. Quippe victum ejus animalis[z] promiscuum his esse, et dividua[31] ferarum viscera. Junctam Æthiopum gentem quos Perorsos vocant, satis constat.

nov.—28 Voc. *esse* non legitur in cod. Dalec. nec in Chiffl.—29 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *qui Niger vocaretur* Chiffl. *qui Niger vocatur* edd. vett. et Gronov.—30 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *experto* edd. vett. ante Harduinum; *expertus* cod. Dalec. et Vet. ejusdem.—31 Vet. Dalec. *divisa*.

NOTÆ

[t] *Imas radices*] Hæc Martianus quoque lib. VI. cap. de Africa, pag. 215.

[u] *Incognito*] Incognitum sibi genus illud arborum Paulinus Suetonius memorabat, qui citrum arborem nunquam viderat, quam Mauræ sylvæ siliam vocat Martialis, ex qua Atlantica munera, hoc est, mensas citreas fieri idem docet, ut suo loco dicturi sumus, XIII. 29.

[v] *Quibus addita arte*] Frondibus scilicet obductis lanugine, vel ipsi potius per se lanugini arte addita: qua de arte rursum VI. 20. et XII. 23.

[w] *Verticem*] At si altior est ejus vertex, quam unde nives et imbres cadunt, quomodo idem nivibus obsitus dici potest? Virgilius humeros idcirco, non verticem, nivibus operiri cecinit: 'Nix humeros infusa tegit.' Sed piniferum quoque caput ventis et imbribus pulsari canit, poëtica nimirum licentia. Non omnium altissimum verticem attigisse Suetonius videtur.

[x] *Decumis se eo*] Decima locatione seu metatione castrorum. Hinc subducto calculo, montis altitudo colligitur esse amplius quindecim milliarium, etiam computatis anfractibus.

[y] *Qui Ger*] Γεὶρ Ptolemæo maximus Libyæ interioris fluvius, qui Garamantas alluit. Vide Notas et Emendationes num. 4.

[z] *Ejus animalis*] Nempe caninæ carnis, unde Canarii, sive Κυνοφάγοι appellati sunt.

Juba, Ptolemæi pater, qui primus[32] utrique Mauritaniæ[a] imperavit, studiorum claritate memorabilior etiam, quam regno, similia prodidit de Atlante: præterque[b] gigni ibi herbam, euphorbiam nomine, ab inventore medico suo appellatam. Cujus lacteum succum miris laudibus celebrat in claritate visus, contraque serpentes, et venena omnia, privatim dicato volumine. Et satis superque de Atlante.

(II.) Tingitaniæ[33] [c] provinciæ longitudo CLXX. mill. passuum est. Gentes in ea, quondam præcipua Maurorum, unde nomen,[d] quos plerique Maurusios[e] dixerunt. Attenuata bellis ad paucas recidit[34] familias. Proxima illi Massæsylorum[35] [f] fuerat, sed simili modo extincta est. Gætulæ nunc tenent[g] gentes, Baniuræ,[36] [h] multoque vali-

Mox, *viscera juncta Æthiopum gente* Chiffl.—32 Ed. Gronov. *qui prius.*—33 *Tingitanæ* in quibusdam codd. Mox, antiq. codd. Dalecampii, *et gens in ea quondam præcipua Maurorum.* Deinde, edd. vett. et Gronov. *unde nomen provinciæ;* sed τὸ *provinciæ* non legitur in codd. Harduini, Dalec. et Chiffl.—34 Vet. Dalec. *rediit.*—35 *Massiliorum* Vet. et cod. Dalec.—36 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Banurri* edd.

NOTÆ

[a] *Utrique Mauritaniæ*] Augusti beneficio Mauritanias omnes obtinuit Juba Ptolemæi pater, alterius Jubæ F. qui contra Cæsarem Dictatorem cum Scipione bellum gessit: Cæsariensem, quæ Bocchi, et Tingitanam, quæ Bogudis fuerat: præter Numidicam, quam hæreditario a patre jure obtinebat. Ita Strabo lib. XVII. pag. 828. De Juba dicemus in Auctorum Syllabo.

[b] *Præterque*] Prætereaque. Refert hæc et Solinus cap. 24. pag. 46. De euphorbia dicetur opportunius, XXV. 38.

[c] *Tingitaniæ*] Sic vetus inscriptio, apud Goltzium in Thesauro Mss. tamen R. 1. &c. *Tingitanæ.* Ptolemæus quoque, IV. 1. Τιγγιτάνην vocat. Eadem porro et inferior et citerior Mauritania appellata: non item Sitifensis, ut quidam volunt. De Tingitanæ longitudine concinit Plinio Martianus, lib. VI. cap. de Africa, p. 216.

[d] *Unde nomen*] Utrique provinciæ, Tingitanæ ac Cæsariensi. Libri hactenus editi, *unde nomen provinciæ*, manifesto glossemate.

[e] *Maurusios*] Μαυρούσιοι μὲν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων λεγόμενοι, Μαῦροι δ' ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, *A Græcis Maurusii, Mauri a Romanis vocati*, inquit Strabo lib. XVII. pag. 825.

[f] *Massæsylorum*] Μασσαισυλίων Straboni, pag. 827. In ora interni seu mediterranei maris, usque ad Mulucham amnem. Diversi a Massæsylis Massyli, de quibus dicetur cap. 4. Priscianus in Periegesi, pag. 368. 'Post hos immensæ Nomadum de semine gentes, Atque Massæsylii, necnon Massylia proles.'

[g] *Nunc tenent*] Provinciam obtinent habitantque Tingitanam: e Cæsariensi Mauritania huc profectæ.

dissimi Autololes:[i] et horum pars quondam Vesuni,[j] qui avulsi his propriam fecere gentem, versi ad[k] Æthiopas. Ipsa provincia[l] ab oriente montuosa,[37] fert elephantos. In Abyla[m] quoque monte, et quos Septem[n] fratres a simili altitudine appellant: ii freto imminent juncti Abylæ. Ab his[o] ora interni maris. Flumen Tamuda[p] navigabile, quondam et oppidum. Flumen Laud,[38][q] et ipsum navigiorum capax. Rusadir[39][r] oppidum et portus, Malvana[s] fluvius navigabilis.

vett. et Gronov.—37 Edd. vett. et Gronov. *montosa*. Mox, Vet. Dalec. *In Abila monte, et iis quoque quos septem, &c.* Paulo post, in Chiffl. *freto imminenti juncti Abylæ.*—38 *Flumen Lauth* codd. Dalec. et Tolet.—39 *Rusardir* edd.

NOTÆ

Vide XXI. 45.

[h] *Baniuræ*] Βανίουραι. Vide Notas et Emendat. num. 5.

[i] *Autololes*] Αὐτολάται Ptolemæo, IV. 6. *Autololes* Lucano IV. 677.

[j] *Vesuni*] *Nesuni* Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris.

[k] *Versi ad*] Post Tingitanam positi, vergentesque ad Æthiopas.

[l] *Ipsa provincia*] Tingitana.

[m] *In Abyla*] Sunt in Abyla quoque, inquit, Tingitanæ monte septemtrionali, et in iis montibus quos Septem fratres vocant, frequentes elephanti: ut in parte provinciæ quæ ab oriente montuosa est. Solini paraphrasis c. 25. p. 46. de Tingitana: 'Exsurgit montibus septem, qui a similitudine fratres appellati, freto imminent: hi montes elephantis frequentissimi,' &c. Habet eadem Martianus, lib. VI. cap. de Africa, pag. 216. Quare hanc lectionem, quam codices omnes constabiliunt, frustra impugnat Salmasius in Solin. p. 305. Abyla altera Herculis laborum in Africa meta, Calpæ in Europa positæ respondet: in extremis est freti angustiis, versus ortum, unde aperiri se mare Internum, seu Mediterraneum incipit. 'Αβύληκα Strabo vocat, lib. III. p. 170.

[n] *Et quos Septem*] 'Επταδελφοὺς Ptolemæus pariter vocat, IV. 1. Mela I. 5. 'Montes sunt alti, qui continenter et quasi de industria in ordinem expositi, ob numerum, Septem, ob similitudinem, Fratres vocantur.'

[o] *Ab his*] Post Septem Fratres Abylamque montem, jam internum seu mediterraneum, freti angustiis pone relictis, liberius expatiatur æquor. Deinde occurrit in ipsa ora flumen Tamuda, &c.

[p] *Tamuda*] Sic Mela, loc. cit. a Vossio emendatus. Sic Pliniani codices. Collatio Carthag. Donatum Episcopum Tamudaiensem habet. Ptolemæus Ταλοῦδα corrupte, pro Ταμοῦδα.

[q] *Laud*] Ex situ conjicimus esse amnem eum quem *Nocor* tabulæ vocant.

[r] *Rusadir*] Ptolemæo IV. 1. 'Ρυσάδιρον, in Tingitana. Antonino in Itiner. 'Rusadder colonia.' In Notitia Africæ, inter Episcopos Mauritaniæ Cæsariensis, cujus in vicinio Rusadir fuit, 'Idonius Rusaditanus' legitur.

[s] *Malvana*] Ita libri omnes. Anto-

Siga [t] oppidum ex adverso Malachæ [40] [u] in Hispania sitæ, Syphacis regia, [v] alterius jam [w] Mauritaniæ. Namque diu [x] regum nomina obtinuere, ut Bogudiana appellaretur extima: itemque Bocchi, quæ nunc Cæsariensis. Ab ea portus Magnus [y] a spatio appellatus, civium Romanorum oppidum. Amnis Mulucha, [41] [z] Bocchi [a] Massæsylorumque finis. Quiza Xenitana [b] peregrinorum oppidum, Arsenna-

velt. et Gronov. *Rusardi* Elz. Vid. Not. Var.—40 *Maleæ* Chiffl.—41 *Molocath*

NOTÆ

nino tamen 'Flumen Malva.' Ptolemæo IV. 1. Μαλοῦα. Hodie *Mulvya*, inquit Gramaye, Africæ Illustr. IV. 1. p. 97. Regnum Algerianum a Fessano, hoc est, Cæsariensem a Tingitana dirimit. Verius videtur esse *Rio Chersero*.

[t] *Siga*] Hodie *Aresgol* esse putatur, inquit Mariana, Hist. Hisp. II. 23. p. 80. Coloniam vocat Ptolemæus IV. 2. Mauritaniæ Cæsariensis caput. Potius hodie *Velez* est.

[u] *Ex adverso Malachæ*] Ita Solinus, cap. 25. p. 48. et Martianus lib. VI. p. 216. Μάλακα Straboni lib. III. p. 156. Hispanis hodie *Malaga*: nostris *Malgues*, commercio celebris: cujus vina generositate superant reliqua omnium ferme regionum. In Chiffl. cod. *Maleæ*, inepte.

[v] *Syphacis regia*] Σίγα βασίλειον Σόφακος, inquit Strab. lib. XVII. p. 829. In Mauritania scilicet, quæ Syphaci paruit. In ea vero Numidiæ parte, quam occupavit, Cirta ejusdem βασίλειον fuit. Livius lib. XXX. 'Cirta caput regni Syphacis erat.' Sic Jubæ Regia triplex fuit, Cirta, Siga, Cæsarea.

[w] *Alterius jam*] Cæsariensis Mauritaniæ, quæ nunc Regnum Algerianum dicitur, *le royaume d'Alger*.

[x] *Namque diu*] Non alio, inquit, Mauritania utraque nomine dudum est agnita, quam regum quibus paruit: Extima quidem, seu propior oceano, hoc est, Tingitana, Bogudis: Cæsariensis, Bocchi. Tingitanæ, Cæsariensisque appellationes, Caio vel Claudio principe primum auditæ.

[y] *Portus Magnus*] Mela I. 5. 'Portus cui Magno est cognomen ob spatium.' Πόρτος Μάγνος Ptolemæo IV. 2. Nunc *Melilla*.

[z] *Amnis Mulucha*] Quem Ptolemæus Χυλημὰθ ποταμὸν vocat, IV. 2. forte pro Μηλυχὰθ, inter Portum Magnum Quizamque coloniam, quo pariter ordine a Plinio ista collocantur. Hodie *Muluia* et *Muluhia*.

[a] *Bocchi*] Mela I. 5, 'Mulucha ille quem diximus amnis est, nunc gentium, olim regnorum quoque terminus, Bocchi, Jugurthæque.' A Malva amne superius memorato, usque ad Mulucham, Massæsyli Maurique incolebant, Boccho rege, Jugurthæ genero. Hic igitur fluvius Massæsylorum finis: sed et idem initium regni Jubæ, ad Ampsagam amnem versus ortum.

[b] *Quiza Xenitana*] Nomen alterum habet a Mauris: a peregrinis, qui oppidum condiderunt, Græcum alterum. Ξένος enim hospitem et peregrinum sonat. Quiza castellum Melæ I. 6. municipium Antonino, in Itiner. colonia Ptolemæo IV. 2. Hodie videtur esse *Aresgol*; aut in vici-

ria[c] Latinorum, tribus millibus passuum a mari. Cartenna [42] [d] colonia Augusti, legio secunda.[e] Item colonia ejusdem, deducta cohorte prætoria,[f] Gunugi.[g] Promontorium Apollinis:[h] oppidumque ibi celeberrimum Cæsarea,[i] antea vocitatum Iol, Jubæ regia, a divo Claudio coloniæ jure donata: ejusdem jussu[j] deductis veteranis, Oppidum no-

Vet. Dalec. et Strab. Vid. Obss. Misc. tom. VIII. pp. 100. 101.—42 *Carcenna*

NOTÆ

no certe tractu. In Notitia Africæ, inter Episcopos Mauritaniæ Cæsariensis, 'Tiberianus Quidiensis.' Eadem nimirum Quida et Quiza: ut idem 'Diarrhytus,' quod 'Zarytus.' Hodie *Mustuganis*, in ulteriore ripa, sive orientali Muluchæ fluvii: non 'Oran,' ut vulgus Geographorum putat, quod oppidum longe citra eum amnem est.

[c] *Arsennaria*] Arsinna Melæ, loc. cit. Ptolemæo IV. 2. 'Αρσεναρία κολωνία. In Notitia Africæ, inter Episcopos Mauritaniæ Cæsariensis, 'Philo Arsinnaritanus,' pro 'Arsinnaritanus.' Nunc *Marsalquibir*, aut non inde procul.

[d] *Cartenna*] Καρτένναι Ptolemæo, loc. cit. Cartennas Coloniam vocat Antoninus in Itiner. In Notitia Africæ inter Episcopos Mauritaniæ Cæsar. 'Lucidus Cartennitanus.' Hodie, ut videtur, *Mesgraim*.

[e] *Legio secunda*] Hoc est, legionis secundæ colonia, vel Colonia Secundanorum. Vide quæ diximus III. 5.

[f] *Cohorte Prætoria*] Festus: 'Prætoria cohors est dicta, quæ a Prætore non discedebat. Scipio enim Africanus primus fortissimum quemque delegit, qui ab eo in bello non discederent, et cetero munere militiæ vacarent, et sesquiplex stipendium acciperent.' Ex ea igitur cohorte deducti Gunugis coloni. Cohors Prætoria Gallis vocatur *le Regiment des Gardes*.

[g] *Gunugi*] Gunugus Antonino in Itiner. a Cæsarea, de qua mox, XII. mill. pass. Hinc Episcopus 'Auxilius Gunugitanus,' pro 'Gunugitanus,' in Notitia Africæ. Nunc *Mestagan*.

[h] *Apollinis*] 'Απόλλωνος ἄκρον Ptolemæo IV. 2.

[i] *Cæsarea*] 'Ιὼλ Καισάρεια Ptolemæo loc. cit. 'Cæsarea colonia' Antonino in Itiner. Mela I. 6. 'Iol ad mare aliquando ignobilis, nunc quia Jubæ regia fuit, et quod Cæsarea vocitatur, illustris.' In nummo Claudii, teste Goltzio in Thesauro, COL. IOL. CÆSAREA. IVBÆ. REG. sed suspecta mihi viri est pariter ac nummi fides. Hodie oppido nomen est, et fama commercio viribusque ingens, *Alger*. —'Hodie vel ipsa civitas *Tenez* est, aut ex ruderibus Cæsareæ condita.' *Ed. sec.*

[j] *Ejusdem jussu*] Augusti pariter jussu, inquit, deductis veteranis militibus instituta Colonia Oppidum Novum fuit. 'Οππιδόνεον κολωνία Ptolemæo IV. 2. 'Oppidum novum Coloniam,' Antoninus, a Tigavis, de quibus inferius, XXXII. M. pass. Vide Notas et Emendationes num. 6.

vum: et Latio dato,[43] [k] Tipasa.[l] Itemque a Vespasiano imperatore eodem munere donatum Icosion.[m] Colonia Augusti Rusconiæ.[n] Rusucurium[44] [o] civitate honoratum a Claudio. Rusazus[45] [p] colonia Augusti. Salde [q] colonia ejusdem. Item Igilgili.[r] Oppidum Tucca [s] impositum

Vet. Dalec.—43 *Latio donatum* margo edd. Dalec. et Gronov.—44 *Ruscurium* Gronov.—45 *Rusarus* Vet. Dalec. Mox, edd. vett. *ejusdem. Igilgili;* codd. Dalec. *ejusdem. Gilgili;* Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et

NOTÆ

[k] *Et Latio dato*] De jure Latii diximus III. 4.

[l] *Tipasa*] Inter Episcopos Mauritaniæ Cæsar. in Notitia Africæ, 'Reparatus Tipasitanus.' Τίπασα quoque Ptolemæo, loc. cit. 'Tipasam coloniam' vocat Antoninus. Nunc *Sercelle.*

[m] *Icosion*] 'Ικόσιον Ptolemæo IV. 2. 'Icosium colonia,' Antonino, et Martiano lib. VI. cap. de Africa, p. 216. In Codice Can. Eccl. Afric. subscripsit 'Laurentius Icositanus, legatus provinciæ Cæsariensis.' In Notitia Africæ, inter Episcopos Maurit. Cæsar. 'Victor Leositanus:' scribe, 'Icositanus.' De vocis originatione Solinus, cap. 25. p. 48. 'Nec ab Icosio,' inquit, 'taciti recedamus. Hercule enim illac transeunte, viginti qui a comitatu ejus desciverant, locum deligunt, jaciunt mœnia: ac ne quis imposito a se nomine privatim gloriaretur, condentium numero urbi nomen datum.' Εἴκοσι Græce *viginti* significat. Solinianum tamen id figmentum puto. Nunc *Teddeles* est, XLVII. M. pass. a Cæsarea, seu Algerio, ut monet Antoninus.—'Nunc est *Alger*, aut locus ei vicinus.' *Ed. sec.*

[n] *Colonia Augusti Rusconiæ*] Ita Martianus, loc. cit. et Mss. omnes. Antoninus in Itiner. 'Rusgunias coloniam.' Parm. editio, *Rusguniæ.* In Notitia Africæ, inter Episcopos Maurit. Cæsar. 'Bonifacius Rusguniensis.' Ptolemæus IV. 2. mendose 'Ρουστόνιον pro 'Ρουσκόνιον. Et in Conc. Carthag. 'Numerianus Rungoniensis,' pro 'Rusguniensis.' Hodie *Tadeles.*

[o] *Rusucurium*] Sic recte Parmensis editio. Ptolemæus IV. 2. 'Ρουσουκκόραι, Antoninus, 'Rusuccurum Coloniam.' Inter Episcopos Maurit. Cæsariensis, in Notitia Africæ, 'Metcur Rusuccuritanus.' Nunc est *Carbona*, haud procul Bugiensi sinu et oppido.

[p] *Rusazus*] 'Rusazis municipium' Antonino. 'Ρουσάζους Ptolemæo, loc. cit.

[q] *Salde*] Vel forte potius *Saldæ*, cum Martiano lib. VI. p. 216. Ptolemæo item Σάλδαι, κολωνία. Antoninus, 'Saldas coloniam' vocat. Inter Episcopos Mauritaniæ Sitifensis, in Notitia Africæ, 'Paschasius Salditanus.' Hodie *Bugie*, in regno Algeriano, provinciæ cognominis caput: quæ ab hoc oppido ad Ampsagam amnem pertinet, dicta olim Mauritania Sitifensis, ut creditur.

[r] *Igilgili*] *Gigeri*, nupera Francorum expeditione nobile. 'Ιγιλγίλει Ptolemæo. 'Igilgili coloniam' vocat Antoninus. Inter Episcopos Mauritaniæ Sitifensis, in Notitia Africæ, 'Domitianus Igilgitanus.' Huc etiam pertinet 'Urbicosus Eguilguilitensis,'

mari, et flumini Ampsagæ. Intus colonia Augusta, quæ item Succabar:[t] item Tubusuptus.[u] Civitates: Timici,[v] Tigavæ.[w] Flumina: Sardabal,[x] Aves, Nabar:[46] gens Macurebi:[y] flumen Usar:[z] gens Nabades.[a] Flumen Ampsaga,[b] abest a Cæsarea[c] CCXXII.[47] [d] millibus passuum. Utri-

Franz. *ejusdem. Item Igilgili.*—46 *Sardabala, Ancus, Nabar* Pintian. *Sardabala, Nabar* Gronov. Mox, *Machurebi* Ptolem.—47 'Ita codd. Regg. 1. 2. et Ed. pr. In Reg. 5. *CCXXIV*. Perperam emendavit eruditus Harduinus *CCCXII. millibus*.' Brotier. *CCCXXII*. Martianus et Chiffl. item Harduin. 1. 2. 3.

NOTÆ

in Collat. Carthag. p. 101. Vide Notas et Emend. num. 6.

[s] *Tucca*] Nunc intercidit. In Notitia Africæ, inter Episcopos Mauritaniæ Sitifensis, 'Uzulus Thuccensis.' Diversa est Ptolemæi Τούκκα, IV. 2. Nam in mediterraneis Mauritaniæ Cæsariensis urbibus censetur: Pliniana hæc maritima est, in ipso Ampsagæ fluminis ostio, Mauritaniæ Sitifensis novissima: quam proxime Numidia sequitur.

[t] *Succabar*] Ita Mss. omnes: non, ut editi, *Succubar*. Vetus inscriptio, in Thesauro Goltzii, p. 238. COL. AVG. SVCCABAR. Ammianus lib. XXIX. p. 402. 'Municipium Sugabarritanum, Transcellensi monti accline.' Mediterraneum oppidum fuit, quod ea vox Pliniana declarat, *intus*: quæ et sequentibus oppidis accommodanda est. Ptolemæo IV. 2. Ζουχάββαρι, inter mediterranea Maurit. Cæsariensis oppida.

[u] *Tubusuptus*] Τουβούσουπτος Ptolemæo IV. 2. in mediterraneis Cæsariensis Mauritaniæ oppidis. 'Tubusuptum' Antonino, a Saldis XVIII. M. pass. Ammiano lib. XXIX. p. 400. 'Tubusuptum, oppidum Ferrato contiguum monti.' In Notitia Provinc. inter limitaneos recensetur Præpositus limitis Tubusubditani, cap. 26. p. 96. In Notitia Africæ, inter Episcopos Mauritaniæ Sitifensis, 'Maximus Thugusubditanus,' pro 'Tubusubditanus.'

[v] *Timici*] Τιμίκη Ptolemæo IV. 2. inter mediterranea Maurit. Cæsar. oppida. In Collat. Carthag. pag. 138. 'Victor Episcopus plebis Timicitensis.' Et in Notitia Africæ, inter Episcopos Maurit. Cæsar. 'Honoratus Timicitanus.'

[w] *Tigavæ*] 'Tigavas Municipium,' vocat Anton. in Itiner. Τιγαύα Ptolemæo, in mediterraneis civitatibus Maurit. Cæsar. Inter Episcopos Maurit. Cæsar. in Notitia Africæ, 'Crescens Tigabitanus.'

[x] *Sardabal*] Legitima serie hæc flumina recensentur a Plinio: diversis paulo nominibus a Ptolemæo IV. 2. Sardabal enim ei Χουσφὰλ est, cujus ostia juxta Cæsaream sunt, sive Algerium: amni hodie nomen *Safaïa*. Aves, quo nomine a Mela agnoscitur, I. 6. a nobis hoc loco restitutus admonitu codicum Colb. 1. 2. &c. Σαίνη Ptolemæo est, juxta Icosium. Nabar denique Νασαύα, cujus in ostio Saldæ colonia condita, hoc est *Bugia*: ei amni nunc nomen est *Rio Major*.

[y] *Macurebi*] Μαχουρῆβοι Ptolemæo, loc. cit.

[z] *Usar*] Σίσαρ est Ptolemæo, loc. cit. inter Saldas sive Bugiam, et Igilgilin.

[a] *Nabades*] Νάβασοι, Ptolem. loc. cit.

[b] *Ampsaga*] Ptolemæo Ἀμψάγας. 'Amsagam fluvium Cirtensem feci-

usque Mauritaniæ longitudo decies[e] triginta novem mill.[48] Latitudo quadringentorum sexaginta septem mill. pass.[49]

II. (III.) Ab Ampsaga Numidia est,[f] Massinissæ[g] clara nomine, Metagonitis[h] terra a Græcis appellata: Numidæ[i] vero Nomades[j] a permutandis pabulis,[1] mapalia sua, hoc

Miller. Bipont. et Franz. *CCXXXIII.* edd. vett. et Gronov.—48 Marcianus et Chiffl. *decies m. XXXVII.*—49 ' Ita editio princeps aliæque. In Ms. Reg. 1. *CCCLXVII. mill. pass.* Quod melius puto. Plinius enim infra VI. 38. ait: ' Africæ latitudo, qua colitur, nusquam ducenta quinquaginta millia passuum excedit.'' *Brotier.* Codd. Dalec. Chiffl. et Tolet. *CCCLXXVII. mill. pass.*

CAP. II. 1 Vet. Dalec. et ed. Parm. *papilionibus.*—2 ' Ita bene codd. Regg.

NOTÆ

losum' vocat Victor Vitensis, lib. II. de Persec. Afric. pag. 21: Cirtensem quidem, a Cirta Julia, Numidiæ metropoli, de qua mox dicetur, prope ripas Ampsagæ posita. Hodie *Suffegmar*, aliquot millibus pass. a Gigeriano oppido versus ortum.

[c] *Abest a Cæsarea*] *Tenez.*

[d] *CCCXXII.*] Ita Reg. Colb. 1. 2. Chiffl. et Martianus ipse. In libris editis male, *CCXXXIII.*

[e] *Decies*] Hoc est, decies centenum, et triginta novem millium pass. Vide Notas et Emend. num. 7.

[f] *Numidia est*] Ita Solinus, cap. 26. pag. 48. Numidia scilicet nova, quam sub Africæ proprie dictæ nomine Mela describit, I. 7. cum Numidia, cujus Mela meminit, a Mulucha amne ad Ampsagam usque pertineat: quam sub Mauritaniæ Cæsariensis nomine Plinius complexus est. Verba hæc Pomponii sunt: ' Regio quæ sequitur a promontorio Metagonio ad aras Philænorum, proprie nomen Africæ usurpat. In ea sunt oppida, Hippo Regius, et Rusicade, et Tabraca.'

[g] *Massinissæ*] Odio primum, mox amicitia populi Rom. et fide clarus fuit. Numidiam, ante sua tempora plane sterilem, omni frugum fructuumque genere fertilem cultu reddidit. Vide de eo plura apud Polyb. in Excerptis, p. 174. et Appian. in Punic. p. 63. Græcis Μασσανάσσας dicitur.

[h] *Metagonitis*] Μεταγωνῖτις a Metagonio promontorio, de quo Mela proxime laudatus, quantumlibet Vossius refragetur, Observ. in Melam, p. 27. Hipponi Regio finitimum illud est: geminumque illi nomen: nam Τρίτον vocatur a Strabone, et Massiliæ oppositum dicitur: hodie *Capo di Ferro.* Ptolemæo IV. 3. Τρητὸν ἄκρον. Diversum plane a Metagonio Ptolemæi et Strabonis, quod est in regno Fez, juxta montem Abylam, eique nomen, *Cabo de tres Forcas.*

[i] *Numidæ*] Solinus, et Martianus, loc. cit. Sallustius, in bello Jugurth. pag. 66. de Africæ incolis: ' Hi quia sæpe tentantes agros, alia deinde atque alia loca petiverant, semetipsi Numidas appellavere. Ceterum adhuc ædificia Numidarum agrestium, quæ mapalia illi vocant, oblonga, incurvis lateribus tecta, quasi navium carinæ sunt.'

[j] *Nomades*] Νομάδες. Sic dictos Festus existimat, quod id genus hominum pecoribus negotiatur: sive quod herbis, ut pecora, aluntur. Dicti potius, quod permutant *pabulum*, Græce νομήν. Vide Notas et Emend. num. 8.

est, domus,[k] plaustris circumferentes. Oppida: Cullu,[l] Rusicade,[m] et ab eo ad quadraginta octo M.[2] passuum in mediterraneo colonia Cirta,[n] Sittianorum [o] cognomine: et alia intus Sicca:[p] liberumque oppidum Bulla regia.[q] At in ora Tacatua,[r] Hippo regius,[3] [s] flumen Armua.[t] Oppi-

1. 2. et Editio princeps.' *Brotier.* Vet. Dalec. *Rusicade. Ab ea quadraginta, &c.* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Rusicade, et ab ea quadraginta, &c.*—3 *Hippo Regius* Chiffl.

NOTÆ

[k] *Hoc est, domus*] Horatius III. Od. 24. de Nomadibus Scythis: 'Quorum plaustra vagas rite trahunt domos.' De Afris Lucanus IV. 684. 'Et solitus vacuis errare mapalibus Afer Venator.' Idque etiamnum in usu est, apud interiores Mauros, qui in Atlante vivunt. Ubi pabulum gregibus deficit, mapalia plaustris imposita alio transferunt, ac statuminant, suffulciuntque palis.

[l] *Cullu*] Chulli Municipium, Antonino in Itiner. ab Igilgili XLIX. M. pass. Κούλλου Ptolem. IV. 3. Hodieque vetusto nomine *Chollum* vocatur. In Collat. Carthag. pag. 107. 'Victor Cullitensis.'

[m] *Rusicade*] Rusiccade Antonino, a Chulli LX. pass. mill. Ῥουσίκαδα Ptolemæo, loc. cit. In Collat. Carthag. 'Junior Rusiccadiensis.'

[n] *Cirta*] Κίρτα Ἰουλία Ptolemæo IV. 3. in mediterraneis oppidis, inter Ampsagam fl. et oppidum Tabracam. 'Cirtam Coloniam' pariter vocat Antoninus in Itiner. Ab ea Cirtensem Ampsagam dictum esse superius vidimus: Constantinam deinde appellatam, auctor est Aurelius Victor, hodieque id nomen obtinet, *Caçuntina.* Hujus sedis Episcopus Petilianus Donatista, adversus quem Augustinus librum inscripsit.

[o] *Sittianorum*] Deductis eo militibus, qui cum P. Sittio in bello contra Jubam Cæsari affuerant. Potiorem enim regni Masinissæ partem a Cæsare Sittius beneficii et gratiæ loco accepit. Is eam inter milites partitus est. Appianus Bell. Civil. lib. IV. pag. 621. Dio lib. XLIII. pag. 214. Mela I. 6. 'Cirta procul a mari, nunc Sittianorum colonia: quondam regum domus: sed cum Syphacis foret, opulentissima.'

[p] *Et alia intus Sicca*] Alia colonia in mediterraneo. Siccam Veneriam Antoninus appellat, et Ptolem. IV. 3. inter mediterraneas Numidiæ novæ civitates. 'Paulus Siccensis,' in Coll. Carthag. pag. 181.

[q] *Bulla regia*] Βουλλαρία Ptolemæo IV. 3. inter oppida Numidiæ mediterranea. Bullam Regiam pariter in Numidia collocat Antoninus. In Collat. Carthag. 'Episcopus plebis Bullensis, Regiorum,' num. 135. pag. 135.

[r] *Tacatua*] Τακατύη Ptolemæo IV. 3. in ora, inter Rusicaden et Hipponem regium. Hinc dictus, ut arbitror, inter Episcopos Numidiæ in Notitia Africæ, 'Crescentius Tacaratensis.' Hodie *Mabra.*

[s] *Hippo regius.*] Sic appellatus, quia sub Numidiæ regum ditione, quorum hæc etiam regia fuit. Silius Ital. lib. III. 'Tum Vaga, et antiquis dilectus regibus Hippo.' Sedes hæc D. Augustini fuit. In Collat.

dum Tabraca[4][u] civium Romanorum. Tusca[v] fluvius, Numidiæ finis: nec præter[w] marmoris Numidici, ferarumque proventum aliud insigne.

III. (IV.) A Tusca, Zeugitana[x] regio, et quæ proprie[y] vocetur Africa, est. Tria promontoria:[z] Candidum:[a] mox Apollinis, adversum Sardiniæ: Mercurii,[b] adversum Sici-

—4 '*Tacabracha* Tolet. *Tabracha* Ptolem. et Juvenal.' *Dalec.* At ap. Ptolem. IV. 3. legitur Θάβρακα· ap. Juvenal. X. 194. *Tabraca*, quod servant plurimi codd. ubi alii scribunt *Trabaca, Tabacra, Tabrata.* Gronov. et edd. vett. ante Harduin. *Trabracha.*

NOTÆ

Carthag. n. 138. pag. 141. 'Augustinus Episcopus Ecclesiæ Hipponiensis Regiorum.' Hodie, *Bonne en Afrique*, ad discrimen Coloniensis Bonnæ in Ubiis.—'Nummus est singularis ex ære minimo, quem Seguinus edidit, p. 13. ed. 2. Pars anterior Deæ effigiem exhibet, quæ rosam sinistra tenet: deinde epigraphe, dextrorsum quidem HIPPO: sinistrorsum autem ad pedes, NE. Postica superficies vultum matronæ exhibet, capite velato, quod est indicium libertatis. Epigraphe idcirco adjecta est ibi, LIBERA. Legendum itaque, ut jamdudum monuimus, 'HIPPO civitas Neronis Edicto Libera.' Confer Nummum inscriptum PAVLLIN. de quo jam diximus ad III. 10. et alterum KALENI: de quo dicemus inferius.' *Ed. sec.*

[t] *Armua*] 'Ρουβρίκατος ποταμὸς, Ptolemæo IV. 3. cujus ostia inter Hipponem regium, et Tabracam locat. *Ledog* hodie aiunt vocari.

[u] *Tabraca*] Θάβρακα κολωνία Ptolemæo, loc. cit. Nunc quoque *Tabarca.* In Collat. Carthag. pag. 171. 'Clarentius Tabracensis.'

[v] *Tusca*] Hodie *Guadilbarbarus*, amnis Numidiam ab Africa proprie dicta disterminans: unde nunc Tunetense regnum incipit, *le Royaume de Tunis.*

[w] *Nec præter*] Solinus hæc quoque, cap. 26. p. 48.

[x] *Zeugitana*] 'Zeugis non unius loci cognomentum,' inquit Æthicus in Cosmogr. 'sed potius provinciæ fuit, velut in hodiernum diem ita a prudentibus accipitur.' Ac paulo post: 'Zeugis est, ubi Carthago civitas constituta est.' Isidorus Orig. XIV. 5. 'Zeugis, ubi Carthago magna est: ipsa est et vera Africa, inter Byzacium, et Numidiam sita.'

[y] *Et quæ proprie*] Hoc est, eademque proprie Africa vocitata: quanquam et eo nomine ipsa quoque Numidia comprehenditur, ut dicemus cap. seq.

[z] *Tria promontoria*] Hæc quoque Solinus, cap. 27. pag. 49. et Martianus, lib. VI. cap. de duabus Mauritan. pag. 216. Illi ex Plinio: Plinius ex Mela hausit, I. 7. totidem fere verbis.

[a] *Candidum*] In Tabulis Nauticis, *Capo Mabra*, quod cum altero Apollinis promontorio, quod *Capo Negro* nominant, efficit Hipponensem sinum, *Baia di Bona.*

[b] *Mercurii*] Ἑρμαία ἄκρα, ἡ προτείνει ὡς πρὸς τὴν Σικελίαν, inquit Polyb. lib. I. pag. 42. Nunc *Capo Bona*, quod cum promontorio Apollinis sinum efficit, *le Golfe de Tunis.*

liæ, in altum procurrentia, duos efficiunt sinus: Hipponensem, proximum ab oppido, quod Hipponem dirutum [1] [c] vocant, Diarrhytum [d] a Græcis dictum, propter aquarum irrigua. Cui finitimum Theudalis [e] immune oppidum, longius a littore. Dein promontorium Apollinis, et in altero sinu [f] Utica [g] civium Romanorum, Catonis [h] morte nobilis: flumen Bagrada.[i] Locus, Castra Cornelia:[j] colonia Carthago [k] magnæ in vestigiis [2] Carthaginis: colonia Maxulla.[l]

Cap. III. 1 'Alii *dilutum*, sed Pintiano expungitur.' *Dalec.* 'Videtur librariorum errore *dirutum* scriptum fuisse pro *Zarytum*.' Brotier.—2 *Carthago magna: et in vestigiis* Chiffl. Paulo post, Salmasius: *qui Byrantium incolunt.*

NOTÆ

[c] *Hipponem dirutum*] Vel potius *Zarytum*. Describit hoc oppidum eleganter Plinius Epist. IX. 33. Vide Notas et Emend. num. 9. Plane id oppidum intercidit. Ruderum locus nunc *Tamaclati*, vel, ut alii efferunt, *Tamacrata* appellatur.

[d] *Diarrhytum*] Διαῤῥυτὸν, hoc est, *irriguum*, propter aquarum irriguas. Paludem Hipponensem describit Plinius Junior, Epist. lib. IX. ad Caninium: ubi insignis historia, de Delphino incolas loci dorso gestare solito.

[e] *Theudalis*] Θευδάλη Ptolemæo IV. 3. in mediterraneis Africæ oppidis, inter Tabracam civitatem, et Bagradam fluvium. Vide Notas et Emend. num. 10.

[f] *In altero sinu*] Cui nomen, ut diximus, a Tuneto oppido, *le Golfe de Tunis*.

[g] *Utica*] Nunc *Biserte* dicitur. De ea eleganter Mela, I. 7. 'Urbes, Utica et Carthago: ambæ inclytæ: ambæ a Phœnicibus conditæ: illa fato Catonis insignis: hæc suo,' &c. Datum porro Uticensibus jus civitatis ab Octavio Cæsare, anno U. C. DCCXVIII. L. Gellio, Cocceio Nerva Coss. auctor est Dio lib. XLIX. pag. 401.

[h] *Catonis*] Uticensis ea re dicti. Vide Flor. IV. 2. pag. 166. et Plutarch. in Catone Minore, pag. 792.

[i] *Bagrada*] Βαγράδας Ptolemæo, reliquisque ferme scriptoribus: hodie *Megarada*: vel, ut alii scribunt, *Magerada*.

[j] *Locus, Castra Cornelia*] Locus, inquit, ubi castra Scipio Major Africanus, cui nomen Cornelio fuit, cum Africam petiit, primum metatus est. Κορνηλίου παρεμβολὴ, *Cornelii castrametatio*, Ptolemæo IV. 3. Melæ I. 7. 'Castra Cornelia:' 'Corneliana,' Cæsari de Bello Civ. lib. II. Vide Notas et Emendat. num. 11.

[k] *Colonia Carthago*] 'Nunc populi Romani colonia,' inquit Mela I. 7. 'olim imperii ejus pertinax æmula: jam quidem iterum opulenta: etiamnunc tamen priorum excidio rerum, quam ope præsentium clarior.' Deductam a Cæsare Dictatore, altero suo Consulatu, auctor est Dio, lib. XLIII. pag. 239. Vide et Plutarch. in Cæsare, pag. 734. Appian. in Libyc. pag. 85. et Strab. lib. XVII. pag. 833. Etiam prius a C. Graccho deductos colonos, sed mox majore fama a Cæsare, scribit Solinus, cap. 27. pag. 49. Sumsit a Livio, lib. LX. Carthaginis

Oppida: Carpi,[m] Misua,[n] et liberum Clupea[o] in promontorio Mercurii.[p] Item libera Curubis,[q] Neapolis.[r] Mox Africæ ipsius alia distinctio. Libyphœnices[s] vocantur,

NOTÆ

portum etiamnunc *Marsa* vocant: ex urbis ruderibus Tunetum juxta conditum, *Tunis*.—'Nummus est ex auro et argento in familia Fusia et Mucia ab Ursino, Patino, et aliis, sed male, collocatus. Est idem argenteus in Museo nostro. Parte priore capita duo exhibet, alterum alteri applicitum: hinc HO. 'Honos:' inde VIR. 'Virtus,' infra, * KALENI. Stellula hic præfixa priorem hanc esse nummi aream et epigraphen admonet, posteriorem alteram. KALENI autem sic interpretare: 'Karthago Africæ Libera Edicto Neronis Imperatoris.' 'Karthaginem Africæ' scribi oportuit, uti a Plinio appellatur, XXXVI. 48. ne Carthago Hispaniæ, ut ab eodem alibi vocatur, hic intelligeretur. Sic in nummo inscripto HIPPO NE LIBERA legendum esse proxime monuimus, 'HIPPO *Neronis Edicto* civitas LIBERA.' Vide et nummum inscriptum PAVLLIN. de quo diximus ad III. 10. .)(. In hujus vero nummi adversa superficie, dextro latere stat Italia, quæ sinistro brachio cornu copiæ tenet: retro caduceus est: sinistro Roma stat, quæ sinistra sceptrum gerit, dextro pede calcat orbem Romanum. Hinc IA. 'Italia:' inde RO. 'Roma.' Infra, CORDI: hoc est, 'Concordia Orbis Romani, Decus Italiæ.' Cujus hic nummus est temporibus Vitellii et Galbæ. Est apud Plinium, XXVIII. 4. 'Olenus Calenus:' at ex patria, non ex cognomine gentilitio novimus sic esse appellatum.' *Ed. sec.*

[l] *Maxulla*] Etiam Antonino Colonia Maxulla, in Zeugitana. Ptolemæus IV. 3. Μαζοῦλα, pro Μαξοῦλα. In Notitia Africæ inter Episcopos Provinciæ Proconsularis, 'Carcadius Maxulitanus.' Tuneto proxima fuit.

[m] *Carpi*] Post Maxulam Καρπὶς sequitur apud Ptolemæum. Hinc 'Felix Carpitanus,' inter Episcopos Provinciæ Proconsularis, in Notitia Africæ. 'Secundinus a Carpis,' in Conc. S. Cypriani.

[n] *Misua*] In Græco Ptolemæi codice, Καρπὶς, Νίσουα: scribe, Μίσουα. Apud Victorem Vitensem, inter Episcopos Prov. Proconsularis, 'Hirundinus Missuensis.' Et in Conc. Carthag. Bonifacii, 'Servus-Dei Missuensis.'

[o] *Clupea*] 'Civitas Clypea' Floro II. 2. 'Clupea' Liv. lib. XXVII. p. 310. Inter Episcopos Provinciæ mox laudatæ, 'Aurelius Clypiensis.' Nunc *Zafaran*, ut recte Marmolius. Vide Notas et Emend. num. 12.

[p] *Mercurii*] *Capo Bona*, ut supra monuimus.

[q] *Curubis*] Ptolemæo IV. 3. Κουροβὶς, inter Clypeam et Neapolim. Exilio S. Cypriani clara: cujus in Actis, 'Civitas Curubitana' dicitur. Curubim Antoninus pariter in Zeugitana locat, a Clypea, XXX. M. passuum: a Neapoli XII.

[r] *Neapolis*] Νεάπολις κολωνία Ptolemæo, loc. cit. juxta Curubim. Inter Curubim et Clypeam, Antonino; inter Episcopos Provinciæ Proconsularis, apud Victorem Vitensem, 'Clementinus Neapolitanus.'

[s] *Libyphœnices*] Λιβυφοίνικες, quasi ex Phœnicibus advenis, indigenisque Afris mixti. Transcripsere hæc totidem fere verbis, Solinus, cap. 27. pag. 49. et Martianus, lib. VI. cap. de secundo sinu Africæ, p. 216.

qui Byzacium[t] incolunt. Ita appellatur regio CCL. M. pass.[u] per circuitum,[3] fertilitatis eximiæ, cum centesima[v] fruge agricolis fœnus reddente terra. Hic oppida libera, Leptis,[w] Adrumetum,[x] Ruspina,[y] Thapsus.[z] Inde Thenæ,[a] Macomades,[4] [b] Tacape.[c] Sabrata[d] contingens Syrtim mi-

—3 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CCL. M. pass. circuitu* edd. vett. et Gronov.—4 *Thene, Aves, Maco-*

NOTÆ

[t] *Byzacium*] Unde Byzacena provincia, Ecclesiasticis scriptoribus nota. Græcis Βυζάντιον, et Βύζαντες populi.

[u] *CCL. M. pass.*] Ita Martianus. Solinus: 'cc. amplius mill. pass.'

[v] *Cum centesima*] Plinius ipse XVII. 3. 'In Byzacio Africæ illum centena quinquagena fruge fertilem campum,' &c.

[w] *Leptis*] Λέπτις μικρὰ, juxta Adrumetum, Ptolem. IV. 3. 'Leptim minorem civitatem' in Byzacena locat Antoninus, ab Adrumeto, M. P. XVIII. Apud Victorem Vitensem, inter Episcopos Provinciæ Byzacenæ, 'Fortunatianus Leptiminensis.'

[x] *Adrumetum*] Byzacenæ metropolis, mox colonia. In Inscriptionibus Gruteri, p. 362. COL. CONCORDIA VLPIA. TRAIANA. AVG. FRUGIFERA HADRVMETINA. Stephano, 'Αδρύμη. Martiano, *Adrumetus*. Nunc *Mahometa*.

[y] *Ruspina*] 'Ρούσπινα Dioni prope Adrumetum, lib. XLII. p. 213. et Ptolem. IV. 3. De ea Silius Italicus, lib. III. 'Quæque procul cernit non æquos Ruspina fluctus.' De Ruspinensis agri fertilitate Plinius XV. 21. Nunc est *Susa*. Vide Notas et Emendat. num. 13.

[z] *Thapsus*] Θάψος Ptolemæo, loc. cit. Hinc inter Episcopos Byzacenæ, 'Vigilius Tapsitanus,' qui et 'Tapsensis.' Peninsulæ similem ait fuisse Dio, lib. XLIII. Incolis nunc, *Comingeras*, in peninsula, ut olim, sita.

[a] *Inde Thenæ*] Nunc alterius juris, inquit, sequuntur oppida: Thenæ, &c. 'Thenas Coloniam' in Byzacena vocat Antoninus. Apud Gruter, pag. 363. COL. ÆL. AVG. MERCVRIALIS THÆNIT. Inter Episcopos Prov. Byzacenæ, apud Victorem Vitensem, 'Paschasius Tenitanus.' Nunc, ut videtur, *Casar*.

[b] *Macomades*] Macomades Municipium Antonino, in Byzacena. Ptolem. IV. 3. ad Syrtim minorem, juxta Thenas, Μακόδαμα pro Μακόμαδα. Fuit et altera Macomada in Numidia: unde in Notitia Africæ, inter ejus provinciæ Episcopos, 'Pardalius Macomadiensis.' Fuisse vero eo nomine et alteram in Byzacena, præter Antoninum, Ptolemæum, Plinium, docet Collat. Carthag. n. 197. p. 177. ubi 'Proficentius Macomazensis' legitur: et mox rogatus idem, 'De qua Macomadia? Rusticiana,' inquit: quæ videlicet a vicinitate oppidi Rusticianensis, uti remur, nomen accepit. Fuit autem Rusticiana Ecclesia in Numidia. Est enim in Notitia Africæ inter Episcopos Numidiæ, 'Donatus Rusticianensis.' At de Byzacena Macomadia accipiendum illud in Collat. Carthag. cap. 116. 'Aurelius Episcopus Ecclesiæ Catholicæ civitatis Magomaziensis.' Nunc est oppidum in peninsula munitum, *A-*

norem, ad quam Numidiæ[e] et Africæ ab Ampsaga longitudo DLXXX. mill. passuum: latitudo, qua cognitum est, CC. mill. Ea pars, quam Africam[f] appellavimus, dividitur in duas provincias, veterem et novam, discretas fossa, inter Africanum sequentem[g] et reges,[h] Thenas[i] usque perducta, quod oppidum a Carthagine abest CCXVI.[1] mill. passuum.[6]

IV. Tertius sinus[a] dividitur in geminos, duarum Syrtium vadoso ac reciproco mari diros. Ad proximam, quæ minor est,[b] a Carthagine CCC. M. pass. Polybius tradit: ipsam

mades Chiffl. et mox in eodem codice *Sabatra*.—5 Margo edd. Dalec. et Gronov. *inter Africanum sinum et regias Thenas*.—6 Ita codd. Harduini et Chiffl. *CCXVII. mill. pass.* edd. vett. et Harduin.

NOTÆ

frica.

c *Tacape*] Ταχάπη Ptolemæo, loc. cit. prope Tritonis ostia. Tacapas Coloniam in Tripolitana locat Antoninus. Et inter Episcopos Prov. Tripolitanæ, in Notitia, 'Servilius Tacapitanus.' Nunc est *Capulia*, in ostiis fluvii cognominis, juxta Syrtim minorem.

d *Sabrata*] Ptolem. IV. 3. ad Syrtim minorem, Σαβάθρα. 'Sabratam Coloniam' Antoninus in Tripolitana: et inter Episcopos Prov. Tripolitanæ: 'Leo Sabratensis.' Incolis nunc *Afacus* vocatur.

e *Ad quam Numidiæ*] Hæc totidem verbis Martianus, lib. VI. cap. de secundo Africæ sinu, pag. 216. et Missi Theodosii: 'Numidia et Africa Carthaginiensis finiuntur ab oriente, Syrti minore: ab occidente, flumine Ampsaga: a septemtrione, mari Africo: a meridie, oceano. Longitudo, DLXXX. latitudo, CC. juxta Plinium Secundum eadem mensura est.'

f *Quam Africam*] Proprie dictam, seu Zeugitanam.

g *Africanum sequentem*] Hoc est, posteriorem, sive minorem Africanum, qui Pauli Æmilii gener, ab Æmilia conjuge dictus est Æmilianus, ut Domitianus a Domitia.

h *Et reges*] Massinissæ filios, ut opinor, intelligit: in quos patris regnum Scipio Africanus divisit, ut scribit Eutrop. lib. IV. Obiit enim Massinissa, XLIV. filiis relictis: Micipsæ natu maximo Scipio Cirtam Numidiamque assignavit. Ab amne Tusca, qui Numidiæ finis, ad Thenas usque, veterem Africam, populi Rom. geminam Provinciam, Carthagine excisa, fecit: Proconsularem scilicet, et Byzacenam. Reges aut ceteros omnes, aut certe plerosque, Massinissæ filios, ultra Thenas, fossa discretos a Byzacena dimovit. Nunc omnia hæc obtinet a Tusca flumine ad Syrtim minorem, Tunetense regnum.

i *CCXVI.*] Ita Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. At Anton. in Itin. 'A Carthagine Thenas, M. P. CCXVII.'

a *Tertius sinus*] Iisdem verbis hæc Martianus lib. VI. cap. de tertio sinu Africæ, p. 217.

b *Quæ minor est*] Nunc vulgo, *le Golfes de Capes*: aliis *le petit Banc*.

centum[1] mill. passuum aditu,[c] CCC. mill. ambitu. Et terra autem,[d] siderum observatione,[2] ad eam per deserta arenis, perque serpentes iter est. Excipiunt saltus[e] repleti ferarum multitudine: et introrsus elephantorum solitudines, mox deserta vasta, ultraque[3] Garamantes,[f] ab Augylis dierum XII. itinere distantes. Super illos[g] fuere gens Psylli, super quos lacus Lycomedis,[h] desertis circumdatus. Augylæ[i] ipsi medio fere spatio locantur ab Æthiopia, quæ ad occidentem vergit, et a regione quæ duas Syrtes[j] interjacet pari utrimque intervallo. Sed littore[k] inter duas Syrtes, CCL. M. passuum. Ibi civitas Œensis,[4][l] Cinyps[m]

CAP. IV. 1 'Mela, *fere centum*; Strabo vero lib. ult. *aditu LXXV. ambitu CC. M. pass.*' Dalec.—2 '*Est terra hæc observatione siderum nobilis* Vet. lego: *meabilis*.' Idem. Mox, *ad eam per desertas harenas* margo edd. Dalec. et Gronov.—3 Vet. Dalec. *vasta utrimque*.—4 *Ibis civitas Ooassensis* Man. ap. Da-

NOTÆ

[c] *Aditu*] Faucibus, qua mare in sinum influit. De ejus aditu, ambituque, vide Strab. lib. XVII. p. 834. Melam secutus est Plinius, I. 7.

[d] *Et terra autem*] Ab interiore Africa, inquit, ad Syrtim terrestre iter est per deserta et arenarum cumulos, nullis viarum aut callium indiciis, turbante flatu vestigia, sed sola siderum, ut in mari, observatione. Hæc Martianus loc. citat. et Solinus, cap. 27. pag. 52.

[e] *Excipiunt saltus*] Ubi nunc regio *Biledulgerid*, Tunetensi regno ad austrum subjecta.

[f] *Garamantes*] Ad Bagradæ, et Cyniphis fontes, Ptolem. IV. 6. ubi nunc regiones *Guargala*, *Gademes*, et *Fessen*.

[g] *Super illos*] Solinus, cap. 27. pag. 52. 'Supra Garamantas Psylli fuerunt,' &c. De Psyllis dicemus. VII. 2.

[h] *Lycomedis*] Λυκομήδους λίμνη, Ptolem. IV. 5. sed alieno, ut videtur, situ.

[i] *Augylæ*] Αὐγύλαι Ptolem. IV. 5. Ibi nunc *Biledulgerid* desertum, qua regioni subjacet, quæ est inter utramque Syrtim.

[j] *A regione quæ duas Syrtes*] Nunc est Regnum Tripolitanum, *le Royaume de Tripoli*.

[k] *Sed littore*] Solini paraphrasis, cap. 27. p. 52. 'Utræque Syrtes ducentis quinquaginta millibus passuum separantur.' Littori nomen, *la coste de Tripoli*.

[l] *Œensis*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. 'Oceam' Coloniam in Tripolitana Provincia, pro 'Œeam,' vocat Antoninus. Ptolemæo IV. 3. est Ἐῶα. In nummo Antonini Pii, e Cimelio nostro Paris. minoris formæ ex ære, C. A. O. A. F. hoc est, 'Colonia Ælia Œa Augusta Felix.' Una e tribus oppidis est, ex quibus omnibus conflata vetus Tripolis: quæ hodie, *Tripoli vecchio*. Solinus, cap. 27. p. 49, 'Achæi Tripolin lingua sua signant, de trium urbium numero, Œæ, Sabratæ, Leptis magnæ.'

[m] *Cinyps*] Κίνυψ et amnis, et circumjacentis regionis nomen est He-

fluvius ac regio. Oppida: Neapolis,[n] Taphra,[o] Abrotonum,[p] Leptis altera,[q] quæ cognominatur magna. Inde Syrtis major,[r] circuitu DCXXV.[s] aditu autem CCCXII. mill.[t] pass.[5] Inde accolit gens Cisipadum.[u] In intimo sinu fuit ora Lotophagon,[v] quos quidam Alachroas dixere,[w] ad Philænorum [x] aras: ex arena sunt eæ. Ab his non procul a continente palus vasta amnem Tritonem [y] nomenque ab eo accipit, Pallantias [6] [z] appellata Callimacho, et citra mino-

lec. *Ocensis* margo edd. Dalec. et Gronov. *Cynips* edd. vett. et Gronov. Mox pro *Taphra*, quod omnes codd. et edd. vett. testantur, *Gaphra* dant Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—5 Gronov. *CCCXIII. mill. pass.*—6 *Pal-*

NOTÆ

rodoto Melpom. p. 280. et 287. Κίνυφος ποταμὸς Ptolemæo, loc. cit. nunc Tripolitanus amnis. Mela I. 7. 'Ultra est Œa oppidum, et Cinyps fluvius per uberrima arva decidens.'

[n] *Neapolis*] Quæ nunc Tripolis dicitur, *Tripoli de Barbarie*, regni cognominis caput. Cave hanc Neapolim cum altera confundas, de qua sup. cap. diximus in Prov. Proconsulari, seu Zeugitana.

[o] *Taphra* [*Gaphara*] Permutatis syllabis, Γαράφα λιμὴν dicitur Ptolemæo, inter Neapolim et Œam, IV. 3. Vide Notas et Emend. num. 14. Nunc est *Tezura*.

[p] *Abrotonum*] Scylaci et Stephano, Ἀβρότονον. Sed iste cum Neapoli eandem facit: diversam ille, cum Plinio, Pomponioque. Nunc *Tesuta*.

[q] *Leptis altera*] Hodie *Lebida*. Hanc Strabo lib. XVII. pag. 835. et Ptolemæus IV. 3. eandem esse cum Neapoli arbitrantur. Rectius cum Pomponio Plinius diversam: quod et ipse situs comprobat. Inter Episcopos Prov. Tripolitanæ, apud Victorem, 'Callipides Leptimagnensis.'

[r] *Syrtis major*] Gallis, *les Seches de Barbarie*, Italis, *Golfo de Sidra*. Nautis, *il Golfo di Zalocho*.

[s] *DCXXV.*] Ita Martianus, lib. VI. cap. de tertio Africæ sinu, pag. 217.

[t] *CCCXII. mill.*] Vide Notas et Emend. num. 15.

[u] *Cisipadum*] Hi Syrtium oram occidentalem accoluere olim: quæ orienti obvertitur, Lotophagi, a promontorio Borio, usque ad Phycunta, de quo cap. seq. Mela I. 7.

[v] *Lotophagon*] Λωτοφάγοι Λίβυες Scylaci, pag. 45. qui loto vescebantur: quo de cibo dicemus, XIII. 32.

[w] *Alachroas dixere*] Quasi marini coloris viros. Vide Notas et Emend. num. 16.

[x] *Ad Philænorum*] Ubi Philæni fratres vivi sponte obrui se passi sunt. Rem narrant eleganter Mela I. 7. Val. Max. V. 6. pag. 278. Sallustius, Bello Jugurth. p. 116.

[y] *Amnem Tritonem*] Λίμνην Τριτωνίδα, et ποταμὸν μέγαν Τρίτωνα hoc tractu agnoscunt Herod. lib. IV. n. 179. pag. 281. et Ptolem. IV. 3. Hodie nomen amni, *Melelus*, ultra regni Tripolitani fines, unde regnum Barcæ incipit.

[z] *Pallantias*] Παλλαντιὰς Minervæ epitheton est in Epigram. Id paludi inditum nomen, quod in amne cognomine, inquit Solinus cap. 27. pag. 52.

rem Syrtim esse dicta: a multis vero inter duas Syrtes. Promontorium, quod majorem includit, Borion[a] appellatur. Ultra Cyrenaica provincia.[7]

Ad hunc finem Africa[b] a fluvio Ampsaga populos DXVI.[8c] habet, qui Romano parent imperio. In his colonias VI.[d] præter jam supradictas, Uthinam,[e] Tuburbin.[f] Oppida civium Romanorum XV. ex quibus in mediterraneo dicenda Azuritanum,[g] Abutucense,[h] Aboriense,[9i] Canopicum,[j] Chil-

lanteas Chiffl.—7 Idem codex, *Cyrenaica promontoria provincia.*—8 'Ita Mss. Reg. 1. 2. Colb. Chiffl. Paris. et editio princeps. In Ms. Reg. 5. et recentioribus editionibus: *populos XXVI.* Prior numerus forte major est; sed antiquioribus libris probatus. Alter exilior videtur. In Mss. Reg. 1. et 2. *pareant.* Complures certe ibi fuere populi, qui Romano imperio paruere.' *Brotier.* *DXVI.* etiam in cod. Salmant.—9 *Assuritanum*, *Abitacence*, *Aperiense*

NOTÆ

'speculatam se artium Deam crediderunt.' Ab eo vicissim ipsa Tritoniæ nomen recepit. Festus: 'Tritonia Minerva, a ripa Tritonis fluminis dicta, quod ibi primitus sit visa.' Alia est Minervæ appellatio, Τριτογένεια, aliaque vocis originatio: qua de Eusebium consule, lib. III. Præpar. pag. 89. Hic tamen genitam Minervam Mela ait, I. 7.

[a] *Borion*] Borion quoque Melæ I. 7. Straboni lib. XVII. pag. 836. μικρὸν ἀκρωτήριον Βόρειον, citra Berenicem. Nunc est *Capo di Teiones.*

[b] *Africa*] Non ea jam quæ proprie dicta, sed quæ latius sumta, Numidiam quoque complectitur: quo plane modo Africæ proprie appellatæ nomen a Mela accipitur, I. 7. a promontorio Metagonio ad Philænorum aras.

[c] *Populos DXVI.* [*XXVI.*] At codices omnes Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. &c. habent *populos DXVI.* qui numerus fidem omnem superat.

[d] *Colonias VI.*] In quibus sunt Uthina, et Tuburbis, inquit, præter jam supra dictas quatuor, Cirtam, Siccam, Carthaginem, et Maxullam.

[e] *Uthinam*] Οὔθινα Ptolem. IV. 3. inter mediterraneas Africæ civitates, inter Tabracam oppidum, et Bagradam amnem, Proconsularis Provinciæ. In Collat. Carthag. pag. 119. 'Isaac Episcopus plebis Utinensis.' Et in Conc. S. Cypriani, de Hæret. Baptiz. 'Felix ab Uthina.'

[f] *Tuburbin*] In eadem Zeugitana seu Proconsulari, 'Tuburbo minus,' a Carthagine M. P. XLVI. Θουβουρβὼ Ptolemæo, loc. cit. Inter Episcopos Prov. Proconsularis, apud Victorem Vitens. 'Benenatus Tuburbitensis.'

[g] *Azuritanum*] In Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. *Absuritanum.* Est hæc Ἄσσουρος Ptolem. IV. 2. inter mediterraneas civitates Numidiæ novæ, prope Siccam Veneriam. In Collat. Carthag. num. 120. pag. 98. 'Evangelus Episcopus Ecclesiæ Assuritanæ.'

[h] *Abutucense*] In Collat. Carthag. pag. 112. 'Januarius Episcopus plebis Aptucensis.' Diversa ab Aptuca Aptunga sive Abtugna est: in eadem Collat. pag. CXI. 'Felix Episcopus

manense,[k] Simittuense,[l] Thunusidense,[m] Tuburnicense,[n] Tynidrumense,[o] Tibigense,[p] Ucitana duo,[q] majus et minus : Vagense.[r] Oppidum [10] Latinum unum Usalitanum.[s] Oppidum stipendiarium unum, Castris Corneliis.[t] Oppida libera triginta, ex quibus dicenda intus Acolitanum,[u] Acha-

Vet. Dalec.—10 Vet. Dalec. *Tichicense U. d. m. et minus. Vagense oppidum ;* edd. vett. et Gronov. *Tibigense . . . . minus, Vagiense. Oppidum.* Paulo post,

NOTÆ

plebis Aptugnitensis :' etsi utrumque oppidum quidam temere confuderunt.

[i] *Aboriense*] In Collat. Carthag. p. 121. 'Trifolius Episcopus plebis Aborensis.' Huc forte Suidæ illud pertinet, Ἄβωρα ὄνομα τόπου.

[j] *Canopicum*] Καννώπισσα Ptolemæo IV. 3. oppidum est mediterraneum Africæ proprie dictæ, inter Tabracam civitatem, et Bagradam fluvium. Stephanus : ἔστι καὶ Λιβύης τόπος Κάνωβος.

[k] *Chilmanense*] Κίλμα mediterraneum Africæ propriæ oppidum, post Bagradam amnem, sub Carthagine, auctore Ptolem. IV. 3.

[l] *Simittuense*] Σιμίσθου oppidum mediterraneum Numidiæ novæ, inter Ampsagam fl. et Tabracam oppidum, Ptolemæo, loc. cit. 'Simittu Colonia'. est in Numidia Antonino, a Bulla Regia, de qua supra, VII. mill. pass.

[m] *Thunusidense*] Θούνουσδα Ptolemæo loc. cit. prope Madauram.

[n] *Tuburnicense*] Θουβούρνικα κολωνία Ptolemæo, loc. cit. Sed idem Tubursicam ab ea diversam facit, quod vereor ut jure faciat. In Notitia Africæ inter Episcopos Numidiæ, 'Frumentius Tubursicensis.'

[o] *Tynidrumense*] Ptolemæo rursum inter oppida Numidiæ novæ mediterranea, Θουνουδρομον κολωνία, IV. 3.

[p] *Tibigense*] Ita libri omnes, etiam Mss. ex quibus Ptolemæus est emendandus, qui loc. cit. permutatis syllabis, pro Τιβίγα, scribit Θιγίβα κολωνία.

[q] *Ucitana duo*] Horum alterum Οὔκιβι Ptolemæo, loc. cit. In Collat. Carthag. p. 131. 'Octavianus Episcopus plebis Ucimaius.' Et ad Uci minus referendus videtur, qui in Africæ Notitia, inter Episcopos Provinciæ Proconsularis, 'Quintianus Urcitanus' dicitur, pro 'Ucitanus.'

[r] *Vagense*] Οὐάγα Ptolem. IV. 3. prope Cirtam.

[s] *Usalitanum*] Vetus Inscriptio, apud Gruter. pag. 512. USALLITANI. Diversa ab ista Uzala est, unde Evodius Uzalensis Episcopus, Augustino perfamiliaris, Epist. 147. et Serm. 33. de diversis. Et inter Episcopos Provinciæ Proconsularis in Notitia Africæ 'Sacconius Uzalensis.' Coloniam Uticæ vicinam vocat Augustin. de Civit. XXII. 8.

[t] *Castris Corneliis*] Hoc est, juxta castra Cornelia, vel appositum oppidum castris Corneliis, de quibus cap. 3. Adversatur Mss. codicibus Pintianus, orationemque Plinianam labefactat, cum *a castris Corneliis* legi putat oportere.

[u] *Acolitanum*] In Notitia Africæ, inter Episcopos Prov. Byzacenæ, 'Restitutus Acolitanus.' Strab. lib. XVII. p. 831. Ἀχόλλα, ἐλευθέρα πόλις. In vet. inscript. apud Gruter. p. 512. AQVILLITANI, cum Leptitanis Usal-

ritanum,[v] Avinense,[w] Abziritanum,[x] Canopitanum,[y] Melzitanum,[11][z] Materense,[a] Salaphitanum,[b] Tusdritanum,[c] Tiphicense,[d] Tunicense,[e] Theudense,[f] Tagestense,[g] Tigense,[h]

Vet. Dalec. *unum*. *A castris Corneliis oppida, &c.*—11 *Melizitanum* Chiffl. Mox, pro *Materense*, Gronov. et edd. vett. *Madaurense*; Vet. Dalec. *Madurense*. Deinde, edd. vett. et Gronov. *Tusdritanum*, *Tiricense*, *Tiphicense*; cod. Chiffl. *Tusdritanum*, *Thisicense*, *Tiphicense*. Paulo post, pro *Tagestense* Vet. Dalec.

NOTÆ

litanisque junguntur. Hirtio de Bello Afric. passim Acilla vocatur libera civitas.

[v] *Acharitanum*] In R. 1. *Accharitanum*. R. 2. *Accaritanum*. Huc referri debet, qui inter Episcopos Prov. Byzacenæ legitur apud Victorem Vitens. 'Donatus Aggaritanus.' Et is etiam fortassis, qui in Collat. Carthag. p. 151. 'Candorius Aggeritensis' dicitur.

[w] *Avinense*] Ita libri omnes. Id oppidum esse arbitror, quod alii Vinense vocant. Nam 'Vina Civitatem' in Zeugirana Antoninus agnoscit. Hermolaus mavult *Avittense*, ab Ἀουΐττα mediterraneo oppido, inter Tabracam oppidum et Bagradam amnem, apud Ptolem. iv. 3.

[x] *Abziritanum*] In Coll. Carth. p. 112. 'Fructuosus Abziritensis.' In Notitia Victoris Vitensis, 'Servus Arsuritanus:' scribo *Apsiritanus*.

[y] *Canopitanum*] In Collat. Carthag. p. 127. 'Felix Episcopus Caniopitanorum.'

[z] *Melzitanum*] In R. 1. 2. et Chiffl. *Melizitanum*. In Collat. Carthag. p. 99. 'Tutus Episcopus plebis Melzitensis.'

[a] *Materense*] Inter Episcopos Prov. Byzacenæ, in Notitia Victoris, *Adelfius Mattaritanus*. Vide Notas et Emend. num. 17.

[b] *Salaphitanum*] Vide Notas et Emend. num. 18.

[c] *Tusdritanum*] Nomen oppido Θύσδρος apud Ptolem. iv. 3. sub Adrumetto. Tusdrum Antonino, in Byzacena, inter Episcopos Prov. Byzacenæ apud Victorem Vitens. 'Florentius Tuziritanus,' pro 'Tusdritanus.' Et in Collat. Carthag. p. 171. 'Aptus Tuzuritensis,' pro 'Tusdritensis.'

[d] *Tiphicense*] Vide Notas et Emend. num. 19.

[e] *Tunicense*] In Mss. R. 1. &c. *Thuniense*. Referendus huc videtur 'Lucianus Episcopus plebis Tuneyensis,' e Collat. Carthag. pag. 110. Oppida modo mediterranea censentur: quamobrem Tunetum, littoralem civitatem, quam *Tunis* vocamus, cave hic appellari a Plinio putes.

[f] *Theudense*] Inter Episcopos Prov. Byzacenæ, in Notitia Victoris, 'Decimus Theuzitanus,' sive 'Theuditanus;' nam Theuza et Theuda promiscue scribitur, ut Quiza et Quida, quod ante monuimus, literis D et Z in hisce nominibus permutari invicem solitis, ut vulgo creditur.

[g] *Tagestense*] In Mss. omnibus R. 1. 2. &c. *Tagesense*. Nec Tagasta porro, Augusti natalibus, et Alypii sede clara, nec Teveste, locum habere hic potest: est enim utraque Numidiæ Provinciæ: neutra Byzacenæ, cujus nunc lustrantur oppida.

[h] *Tigense*] In Collat. Carthag. p. 98. 'Aptus Episcopus plebis Tigiensis.' Vetus inscriptio apud Reines.

Ulusubritanum,[i] Vagense aliud,[j] Visense,[k] Zamense.[l] Ex reliquo numero non civitates tantum, sed pleræque etiam nationes jure dici possunt, ut Natabudes,[m] Capsitani,[12] [n] Misulani,[o] Sabarbares,[p] Massyli,[q] Nisives,[r] Vamacures,[s] Ethini,[t] Mussini,[u] Marchubii,[v] et tota Gætulia ad flumen Nigrin, qui Africam ab Æthiopia dirimit.

Tagastense; et pro *Zamense*, Chiffl. *Zyamense*.—12 *Natabutæ*. *Caspitani* Vet. Dalec. Mox, *Musulani*, *Sababares* Chiffl. Paulo post, pro *Marchubii*, margo edd. Dalec. et Gronov. *Macrobii*.

NOTÆ

p. 458. IVLIO. PROCVLO. V. C. PRÆF. VRB. PATRONO. COL. BYZACENÆ. ET PATRONO. COLON. ÆLIÆ. ZAMÆ. REGIÆ. ET. PATRONO. TIGISENS.

[i] *Ulusubritanum*] Οὐλιζιβῤῥα Ptolemæo IV. 3. inter oppida Africæ mediterranea, in Byzacena, sub Adrumeto.

[j] *Vagense aliud*] Aliud nimirum a superiore Vagensi, quod in Numidia positum prope Cirtam diximus: istud, in Byzacena. Unicum Collatio Carthaginiensis agnoscit, pag. 211. 'Accedente Ampelio Vagensi,' inquit. Et mox, 'accedente Primulio Episcopo Vagense.'

[k] *Visense*] In Collat. Carthag. pag. 178. 'Dativus Episcopus Visensis.' Vide Notas et Emend. num. 20.

[l] *Zamense*] In Collat. Carthag. p. 101. 'Dialogus Zamensis.' Inscriptio vetus apud Gruter. p. 364. COL. ÆL. HADR. AVG. ZAMÆ. REGIÆ. Hæc Jubæ regia fuit, Hirtio teste, Vitruvioque. Arcem regni Sallustius vocat, in Bello Jugurth. p. 99. Livius lib. XXX. p. 362. 'Zama quinque dierum iter a Carthagine abest.'

[m] *Natabudes*] Ita libri omnes, etiam Mss. Ptolem. IV. 3. Ναϭάβουτες vocantur.

[n] *Capsitani*] Sallustius in Bello Jugurth. p. 127. 'Erat inter ingentes solitudines oppidum magnum atque valens, nomine Capsa, cujus conditor Hercules Libys memorabatur,' &c. Ibi de hujus urbis obsidione prolixe et eleganter. Κάψα Ptolem. IV. 3. inter Bagradam et Tritonem amnes. Cives Sallustio 'Capsenses.'

[o] *Misulani*] In R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Chiffl. *Musulani*. Ptolem. IV. 3. Μισούλαμοι, Cirtæ ad austrum subjecti: quibus vicini Nasabutes proxime appellati. Tacitus Annal. II. pag. 57. 'Musulanorum valida gens, et solitudinibus Africæ propinqua.'

[p] *Sabarbares*] Ita R. 1. 2. et Chiffl. *Sababares*. Ptolemæo IV. 3. Σαβούβουρες.

[q] *Massyli*] Cave hos cum Massæsylis confundas, de quibus actum est superius, cap. 1. Massyla Numidiæ gens altera a Livio appellatur, lib. XXIV. p. 26.

[r] *Nisives*] Νίσιβες Ptolemæo, loc. cit. Iidem forte qui *Nisvetæ* Livio lib. XXXIII. p. 396.

[s] *Vamacures*] Ita libri omnes. Forte ii sunt, qui Ptolemæo loc. cit. Ἀστάκουρες appellantur: vel ii potius, qui in orientali parte Mauritaniæ Cæsariensis positi, Μάκκουραι vel ii qui in eodem fere tractu Μάχουρες vocantur, apud eundem Ptolem. IV. 3.

[t] *Ethini*] Eos esse suspicor, qui Ptolemæo IV. 3. Κινίθιοι, 'Cinithio-

V. (V.) Cyrenaica,[a] eadem Pentapolitana regio, illustratur Hammonis oraculo,[b] quod a Cyrenis abest CCCC. M. passuum: fonte Solis:[c] urbibus maxime quinque, Berenice, Arsinoë, Ptolemaide, Apollonia, ipsa Cyrene. Berenice in Syrtis extimo cornu[d] est, quondam vocata Hesperidum[e] supradictarum, vagantibus Græciæ fabulis. Nec procul ante oppidum fluvius Lethon,[1] [f] lucus sacer, ubi Hesperi-

CAP. V. 1 Vet. Dalec. *fluvius Lethe.*—2 Ita cod. et Vet. Dalec. Chiffl. et

NOTÆ

rum haud spernenda natio,' Tacito dicitur, juxta Musulanos Annal. II. p. 57.

[u] *Mussini*] Qui Ptolemæo Μουσουνοὶ, loc. cit.

[v] *Marchubii*] Qui in orientali Mauritaniæ Cæsariensis parte positi, juxta Numidiam, Μαλχούβιοι a Ptolemæo appellantur, IV. 2.

[a] *Cyrenaica*] Hæc deinceps iisdem verbis Martianus, lib. VI. cap. de tertio sinu Africæ, p. 217. et Solinus, cap. 27. p. 52. A Cyrene urbe provinciæ nomen: urbi *a Cyre fonte*, ἀπὸ Κυρῆς πηγῆς, ut Callimachus ait, in Hymno Apollinis: vel a Cyra monte, unde fons oritur, ut Justino visum, XIII. 7. p. 136. Hodie, *le Royaume de Barca.*

[b] *Hammonis oraculo*] Describitur a Curtio IV. 28. et seq. Jovis Hammonis porro simulacrum arietino vultu fuisse omnes sciunt: confirmat Athanasius: Λίβυες πρόβατον ὃ καλοῦσιν Ἄμμωνα Θεὸν ἔχουσι, καὶ τοῦτο πολλοῖς παρ' ἑτέρων εἰς θυσίαν σφάζεται. Vide Plinium XXXVII. 60. n. 7. Ceterum Hammonem Ægyptii Jovem appellant, teste Herod. lib. II. n. 42. p. 106. Ἀμμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία.

[c] *Fonte Solis*] De eo diximus, II. 6. Mela quoque de situ Plinio suffragatur: 'Sunt,' inquit I. 8. 'in Cyrenaica Hammonis oraculum, fidei inclytæ: et fons, quem Solis appellant,' &c.

[d] *In Syrtis extimo cornu*] 'Circa extimum Syrtis cornum,' inquit Solinus, cap. 27. p. 53. nempe Syrtis majoris. Borion, credo, promontorium intelligit, de quo cap. sup. quo Syrtium major includitur, seu terminatur ab orientali parte. Oppido nunc vetusti nominis vestigia non obscura, *Bernichio.*

[e] *Hesperidum*] Ut vagantur fabulæ, inquit, alibi aliis Hesperidum hortos statuentibus, aliis quidem in Magnesia, aliis ad fretum Herculis, in oceano aliis, hic quoque nonnulli collocarunt Hesperidas, quas cap. 1. ad Atlantem montem posuimus. Ptolemæus IV. 4. Βερενίκη, ἡ καὶ Ἑσπερίδες. Ammianus, lib. XXII. p. 233. 'Berenice, quas Hesperidas appellant.' Hesperis prius dicta est, quæ mox Berenice ab uxore Ptolemæi Evergetæ. Stephanus: Ἑσπερὶς, πόλις Λιβύης, ἡ νῦν Βερενίκη. Mela I. 8. p. 110. non alio nomine, quam Hesperidem vocat.

[f] *Lethon*] Ita Solinus et Martianus, locis cit. Λάθων est Ptolemæo loc. cit. juxta Berenicen. Ληθαῖος Straboni, lib. XIV. p. 647. ἐν Ἑσπερίταις Λίβυσι, ubi Casaubonus, qui sint Hesperitæ Libyes, Berenices nimi-

dum horti memorantur. Abest a Lepti CCCLXXV.[2] [g] M. pass. Ab ea Arsinoë,[h] Teuchira vocitata, XLIII. M. passuum. Et deinde Ptolemais,[i] antiquo nomine Barce, XXII. M. passuum.[j] Mox XL. M. pass.[3] [k] promontorium Phycus[l] per Creticum mare excurrit, distans CCCL. M. passuum[m] a Tænaro Laconicæ promontorio. A Creta vero ipsa CCXXV.[4] [n] M. Post id Cyrene,[o] a mari undecim M. passuum. A Phycunte Apolloniam[p] XXIV. mill. pass. Ad Cherronesum[5] [q]

Marcian. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CCCLXXXV.* edd. vett. et Gronov. Mox, *Tauchera vocitata* Vet. Dalec.—3 Edd. vett. et Gronov. *CCL. M.* omisso τῷ *pass.*—4 Cod. Dalec. *CCXXV.* Vid. supra IV. 20.—5 *A Cherroneso* margo edd. Dalec. et Gronov. et mox ibid. *Inde*

NOTÆ

rum incolæ, quæ Hesperidum dicta est regio, videtur nesciisse. Ptolemæus alter Ægypti rex II. Comment. apud Athen. lib. II. p. 71. Λήθωνα cum Plinio vocat. Et hic quoque, ob similitudinem cum infernali Lethe, creditus oblivionem parare, teste Lucano, IX. 355.

[g] *CCCLXXV.*] Sic rescripsimus ex Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. Paris. atque ex Martiano, lib. VI. p. 217. Prius legebatur, *CCCLXXXV.*

[h] *Arsinoë*] Ἀρσινόη, ἡ καὶ Τεύχειρα, Ptolem. IV. 4. et Straboni, lib. XVII. pag. 837. Ταύχειρα, Stephano pag. 115. et Scylaci, pag. 44. Nunc *Trochara.*

[i] *Ptolemais*] Strabo, loc. cit. ἡ Βάρκη πρότερον, νῦν δὲ Πτολεμαΐς. Ita et Stephanus, verbo Βάρκη. Ptolemæo tamen IV. 4. Πτολεμαῒς et Βάρκη duæ sunt civitates: hæc mediterranea, illa littoralis. Scylaci quoque, loc. cit. Ptolemais igitur condita, non eo loco quo Barce fuit, sed quo Barcæorum portus. Inter Pœnorum hostes a Marone Æneid. IV. censentur, 'lateque furentes Barcæi.' Nunc quoque interius oppidum retinet nomen et mœnia, *Barca:* unde regni appellatio: littorale *Tolemeta* nuncupatur.

[j] *XXII. M. pass.*] A Teuchira Ptolemaidem Antoninus in Itiner. XXVI. M. pass. intervallum facit.

[k] *Mox XL. M. pass.*] Vide Notas et Emend. num. 21.

[l] *Phycus*] Φυκοῦς ἄκρον Ptolem. IV. 4. Ibi regio Cyrenaica ab occasu incipit flectere se in exortum Solis. Nautis dicitur, *Capo Rusato.*

[m] *CCCL. M. passuum*] Sive bis mille et octingentis stadiis, ut ait Strab. lib. XVII. pag. 837. quæ mensura cum Pliniana congruit.

[n] *CCXXV.* [*CXXV.*] Ita libri omnes, etiam Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. tum hoc loco, tum IV. 20.

[o] *Cyrene*] Κυρήνη, de qua multa vide apud Strab. loc. cit. Nunc esse *Cairoan* a quibusdam falso creditur: cum sit ab Arabibus conditum recens oppidum. Sed est *Ceyret,* nunc pagus.

[p] *Apolloniam*] Ἀπολλωνία, Ptolem. IV. 4. At Straboni, loc. cit. Ἀπολλωνιὰς Κυρηναίων ἐπίνειον, Cyrenensium navale. Hodie *Bonandré:* Geographo Nubiensi, *Bondarea.*

[q] *Ad Cherronesum*] Χερσόννησος με-

LXXXVIII. mill. passuum. Unde Catabathmum[r] CCXVI. mill. passuum. Accolunt Marmaridæ,[s] a Parætonii ferme regione ad Syrtin usque majorem porrecti. Post eos Ararauceles,[t] et jam in ora Syrtis Nasamones,[u] quos antea Mesammones[v] Græci appellavere, ab argumento loci, medios[6] inter arenas[w] sitos. Cyrenaicus ager,[x] XV. M. passuum latitudine a littore, arboribus[7] fertilis habetur. Intus eodem spatio frugibus tantum: mox triginta mill. passuum latitudine, et CCL. mill. passuum longitudine, lasere modo.[y]

Post Nasamones, Asbystæ,[8] [z] et Macæ vivunt.[a] Ultra

Catabathmus CCXVI. Chiffl. *Unde C. CCVI.*—6 *Grai . . . . . medio* Chiffl. —7 Ita Man. et Vet. Dalec. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. et Bipont. *et arboribus* edd. vett. cum Gronov. et Franz.—8 *Abytæ* Vet. Dalec.

NOTÆ

γάλη Ptolemæo IV. 5. inter Marmaricæ nomos, sive Præfecturas. Ubi nunc *Capo di Roxatim*, sinusque cognominis, *Golfo di Roxatim*: alii *Razaltim* scribunt. Strab. lib. XVII. pag. 838. Ἄκρα Χεῤῥόνησος λιμένα ἔχουσα. Promontorium cum portu. Stephano, urbs est, cui nomen et Κέῤῥουρα fuit: gentile, Κεῤῥούριος, ut a Ταυχείρα, de qua paulo ante, Ταυχείριος.

[r] *Catabathmum*] De Catabathmo et Parætonio, cap. seq.

[s] *Accolunt Marmaridæ*] Μαρμαρίδαι Straboni, loc. cit.

[t] *Ararauceles*] Post Marmaridas, versus occasum Solis, Syrtimque majorem. Ἀραυράκιδες Ptolem. IV. 4. quorum magis ad ortum Solis regio vergit, quam Barcitarum.

[u] *Nasamones*] Νασάμωνες, Syrti majori confines, apud Strab. lib. XVII. pag. 838. Gentis mores ac situm Lucanus pereleganter describit IX. 439. 'Quas Nasamon gens dura legit, qui proxima ponto Nudus rura tenet: quem mundi barbara damnis Syrtis alit: nam littoreis populator arenis Imminet, et nulla portus tangente carina Novit opes. Sic cum toto commercia mundo Naufragiis Nasamones habent.'

[v] *Mesammones*] Voce conflata ex μέσος, quod *medium*, et ἄμμος, quod *arenam* sonat. Ex Hebraica originatione vocem derivat Bochartus, parte I. Geogr. IV. 30. pag. 322. quasi Viros Hammonis vox ea significet.

[w] *Inter arenas*] Lucanus hanc oram describens IX. 454. 'Patet omne solum, liberque meatu Æoliam rabiem totis exercet arenis.' Et mox, 'Regna videt pauper Nasamon errantia vento.'

[x] *Cyrenaicus ager*] Accepta hæc sunt ab Herod. lib. IV. n. 190. pag. 287.

[y] *Lasere modo*] De lasere, XIX. 15.

[z] *Asbystæ*] Ἀσβύσται. Vide Notas et Emend. num. 22.

[a] *Et Macæ vivunt*] Hoc est, degunt, sive habitant. Μάκαοι Συρτῖται Ptolem. IV. 3. Μάκαι Herod. IV. n. 175. pag. 280. et Scylaci, pag. 45. et Diodoro Bibl. lib. III. pag. 178. Solinus hæc transcribens Asbystas lasere pariter vivere inepte pronuntiat.

eos Hammanientes[b] XI. dierum itinere[9] a Syrtibus majoribus ad occidentem, et ipsi quaqua versus arenis circumdati: puteos tamen haud difficiles binum ferme cubitorum inveniunt altitudine, ibi restagnantibus Mauritaniæ aquis. Domos sale[c] montibus suis exciso, ceu lapide,[10] construunt. Ab his ad Troglodytas[d] hyberni occasus plaga dierum septem iter,[11][e] cum quibus commercium gemmæ tantum, quam carbunculum vocamus, ex Æthiopia invectæ.[12] Intervenit[f] ad solitudines Africæ, supra minorem Syrtin dictas,[13] versa Phazania,[g] ubi gentem Phazaniorum, urbesque Alelen et Cillabam subegimus. Item Cydamum e regione Sabratæ.[h] Ab his mons longo spatio in occasum

Hasbitæ edd. vett. et Gronov.—9 Ita codd. Regg. Brot. 1. 2. 5. et Ed. pr. etiam Ald. Junt. Basil. Lugd. Dalec. Elz. et Gronov. *duodecim dierum itinere* codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. —10 Gronov. *seu lapide.*—11 Ita Reg. Brot. 1. et Ed. pr. *dierum VII. itinere* codd. Dalec. et Chiffl. *dierum IV. iter* Reg. Brot. 5. et edd. vett. cum Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—12 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *vectæ* Gronov. et edd. vett.—13 *Syrtin dictam* Chiffl. Mox, Vet. Dalec. *urbs* pro *versa.*—14

NOTÆ

[b] *Hammanientes*] Vel Ammanientes, ut ab ἄμμῳ, *arena*, traxisse et illi nomen videri possint. Ii plane sunt, quos Solinus cap. 28. pag. 54. Amantes vocat: quos cum Hammonis Jovis accolis Ortelius male confundit: et Bochartus eum secutus, loco mox cit. Nam quod de domibus sale ceu lapide structis mox narratur a Plinio, id Amantibus a Solino arrogatur: situsque idem inter Nasamonas et Troglodytas. Pars est deserti, quod nunc *Biledulgerid* vocant.

[c] *Domos sale*] Accepta hæc ab Herod. lib. IV. n. 185. pag. 284.

[d] *Ad Troglodytas*] Non una modo in parte terrarum Troglodytæ sunt; nam præter eos qui sinum Arabicum accolunt, sunt et in Africæ pæne umbilico, a Syrtibus majoribus sedecim dierum itinere dissiti, versus occasum: ubi nunc *Teckortina regio*. Τρωγλοδύται Αἰθίοπες hi vocantur ab Herod. lib. IV. n. 185. pag. 283.

[e] *Dierum septem* [*IV.*] *iter*] Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. *dierum VII. itinere.* De carbunculorum commercio eadem habet Solinus: de his dicemus, XXXVII. 25.

[f] *Intervenit*] In ea via, inquit, quæ est ab Hammanientibus ad Troglodytas occurrit Phazania regio, vergens ad eas solitudines quas paulo ante diximus supra minorem Syrtis esse positas: initio nimirum superioris cap.

[g] *Phazania*] Φαζανία regionis nomen, apud Agathemerum, Geogr. II. 5. Pars est deserti *Biledulgerid*, cum parte Tunetensis regni, quæ maxime in austrum vergit.

[h] *E regione Sabratæ*] Quam cap. 3. sitam esse diximus in ipso Syrtis minoris cornu, qua spectat Africam

ab ortu tendit, Ater nostris dictus a natura adusto similis, aut Solis repercussu accenso.[14] Ultra eum [i] deserta: Matelgæ [j] oppidum [15] Garamantum: itemque Debris,[k] affuso fonte,[l] a medio die ad mediam noctem aquis ferventibus totidemque horis ad medium diem rigentibus: clarissimumque oppidum Garama [16 m] caput Garamantum: omnia armis Rom. superata, et a Cornelio Balbo [n] triumphata: uni huic omnium [o] externo curru et Quiritium jure donato:

Margo edd. Dalec. et Gronov. *velut solis repercussu accensus.*—15 *Mox Talgæ oppidum* Chiffl. Paulo post, margo edd. Dalec. et Gronov. *effuso fonte.*—16 *Garamana* Vet. Dalec. et mox in eodem, *uni omnium;* al. *uno omnium externorum;* Gronov. et edd. vett. *unius omnium, &c.* Deinde pro *genito*, quod ser-

NOTÆ

proprie dictam.

[i] *Ultra eum*] Versus austrum, ubi desertum vastissimum est, *Biledulgerid.*

[j] *Matelgæ*] Forte rectius, *Mox Talgæ*, ut in Chiffl. cod. Reg. 1. Colb. 1. 2. &c.

[k] *Debris*] Meminit hujus oppidi Priscianus in Periegesi, pag. 369. 'Continuo post hos sequitur Phaurusia tellus: Hanc habitant juxta Garamantes Debride clari.' Βέδειρον est Ptolem. IV. 6. circa fontes Cinyphis amnis, nec procul a Garame Metropoli.

[l] *Affuso fonte*] De hoc fonte eadem narrant Augustin. de Civit. XXI. 5. Solinus cap. 29. pag. 54. Breviter Isidorus XIII. 13. ex August. 'Apud Garamantes fontem esse aïunt ita algentem diu, ut non bibatur: ita ardentem nocte, ut non tangatur.' Causam hujus miraculi Lucretius investigat, lib. VI. Ad ignes subterraneos nocturnumque frigus causam refert Licetus de Quæsitis per Epist. lib. V. pag. 256. quem vide, si tanti esse id putas.

[m] *Garama*] Γαράμη μητρόπολις Ptolemæo IV. 6. Videtur esse *Gademes* regionis hodieque cognominis caput. Ipsa Garamantum tellus regiones tres, ut diximus, complectitur: *Fessen*, quæ nempe ortui propior: *Guargala*, quæ occidenti Soli: *Gademes*, quæ inter utramque media. Hos Strabo lib. XVII. pag. 835. ait esse confines iis gentibus, unde Carchedonii lapilli afferuntur: Troglodytis scilicet, (quæ Techortina nunc regio est,) cum quibus commercium ejus gemmæ esse paulo ante diximus, quam carbunculum vocamus.

[n] *Cornelio Balbo*] De hoc Balbo Minore, sive Juniore, Cicero ad Attic. XI. 12. pag. 341. De Majore, qui alterius patruus fuit, idem ad Attic. VIII. 9. p. 236.

[o] *Uni huic omnium*] Uni illi omnium externorum et triumphi honos, et civitas est donata. Trumphavit et P. Ventidius: at non externus ille, sed Italus. Solinus cap. 29. p. 54. de Balbo: 'Primus sane de externis, utpote Gadibus genitus, accessit ad gloriam nominis triumphalis.' Verum non modo primus is externi sanguinis eum honorem est adeptus, sed et privatorum postremus: nam Republica ad unius potestatem revocata, Imperatores tantum, aut Imperatorum propinqui, Romæ consequenti

quippe Gadibus genito civitas Romana cum Balbo majore patruo data est. Et hoc mirum, supradicta oppida ab eo capta, auctores nostros prodidisse: ipsum in triumpho, præter Cydamum et Garamam, omnium aliarum gentium urbiumque nomina ac simulacra duxisse, quæ iere hoc ordine. Tabidium [17] [p] oppidum, Niteris [q] natio, Negligemela oppidum, Bubeium natio, vel oppidum, Enipi natio, Thuben [r] oppidum: mons nomine Niger: Nitibrum, Rapsa, oppida: Discera natio,[18] Debris oppidum, flumen Nathabur, Tapsagum oppidum, Nannagi [s] natio, Boin oppidum, Pege oppidum, flumen Dasipari. Mox oppida [t] continua, Baracum, Buluba,[19] Alasi, Balsa, Galla, Maxala, Zizama. Mons Gyri, in quo gemmas nasci titulus præcessit.[20] [u] Ad Garamantas iter inexplicabile adhuc fuit, latronibus gentis ejus puteos (qui sunt non alte fodiendi, si locorum notitia adsit) arenis operientibus. Proximo bello, quod cum Œensibus [v] gessere initiis Vespasiani [21] imperatoris, com-

vant omnes codd. Harduini et Chiffl. *nato* præbent edd. vett. et Gronov.—17 *Tabudium* Chiffl. *Thabudis* Ptolem.—18 *Rapsa, oppidum. Viscera natio*, et paulo post, *Dannagi natio* Chiffl.—19 *Bulba* Chiffl. Mox, *Galsa, Galla* margo edd. Dalec. et Gronov. *Balsa, Balla* Vet. Dalec. *Mazala* margo edd. Dalec. et Gronov. *Cyzama* cod. Dalec.—20 *Titus prodidit* cod. et Vet. Dalec.—21 Margo edd. Dalec. et Gronov. *quod cum Œensibus Romani gessere auspiciis*

NOTÆ

tempore de victis gentibus triumpharunt. In libris hactenus editis perperam *unius omnium* legebatur. Salmas. p. 383. in Solin. spreta omnium librorum fide locum pro arbitrio mutat.

[p] *Tabidium*] Θαβουδὶς Ptolem. IV. 6. circa Bagradæ fontes.

[q] *Niteris*] Colb. I. 2. *Nitiebres*. Et mox *Viscera* pro *Discera*. Quibus et R. 1. et Chiffl. suffragatur.

[r] *Thuben*] Huc, credo, spectat Præpositus limitis Tubuniensis, inter Limitaneos, sub dispositione Comitis Africæ, in Notitia Imperii Rom. cap. 50.

[s] *Nannagi*] Chiffl. *Dannagi*. R. 1. Colb. 1. 2. *Tamiagi*.

[t] *Mox oppida*] Horum deinde oppidorum, inquit, in triumpho imagines secutæ sunt. Mss. paulo aliter hæc nomina repræsentant: *Baracum, Halasigalsa, Balla, Mazalla, Cizama*.

[u] *Titulus præcessit*] Singulis triumphi simulacris titulus affigebatur, cui inscripta gentium oppidorumque devictorum nomina. In Mss. R. 1. et Colb. 2. *titulus præcessit*. In Colb. 2. *titulus prodidit*.

[v] *Cum Œensibus*] Ab Œa oppido, de quo dictum est cap. 4. Solini paraphrasis, cap. 29. p. 54. 'Sub Ves-

pendium viæ quatridui deprehensum est. Hoc iter vocatur Præter caput saxi. Finis Cyrenaicus Catabathmos [w] appellatur oppidum et vallis repente convexa. Ad eum terminum Cyrenaica. Africa a Syrti minore [x] decies centena LX. M. passuum in longitudine patet: in latitudine, qua cognitum est, DCCC.[22]

VI. (VI.) Quæ [1] sequitur regio, Mareotis Libya [a] appellatur, Ægypto contermina. Tenent Marmaridæ, Adyrmachidæ: [b] dein Mareotæ.[c] Mensura a Catabathmo ad Parætonium LXXXVI. M. passuum. In eo tractu [d] vicus Apis interest, nobilis religione [e] Ægypti locus. Ab eo Parætonium [f] LXII. M. passuum.[2] [g] Inde Alexandriam CC. millia

Vespasiani; receperunt Harduin. Miller. Bipont. et Franz.—22 Chiffl. *DCCCX.*

CAP. VI. 1 *Ea quæ* edd. vett. et Gronov. sed illud *Ea* non agnoscunt codd. Harduini, nec Chiffl.—2 Ita codd. Harduini, Dalec. et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XII. M. pass.* edd. vett. et Gronov. Mox in iisdem vett. *centum millia passuum;* codd. Harduini, Dalec. Marcian. et exempl. antiquiss. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.

NOTÆ

pasiano principe, bello quod cum Œensibus gestum est, difficultas hæc dissoluta est compendio spatii brevioris invento.' Plinius 'proximum bellum' dixit, quia proxime gestum, cum hæc scriberet. Proximum Solinus nec dixit, nec vero integra fide potuit dicere, tanto nimirum Plinio recentior, quantum vel unus hic locus abunde declarat.

[w] *Catabathmos*] Mela I. 8. 'Catabathmos vallis devexa in Ægyptum, finit Africam.' Ita et Sallust. Bello Jugurth. p. 65. Καταβαθμὸς Græcis, *descensum, devexitatem, acclivitatem*que loci significat.

[x] *A Syrti minore*] Ita libri omnes. Cyrenaica provincia a Majore quidem Syrti incipit. At Cyrenaica Africa latius patet: a Minore enim Syrti, ubi Africa proprie dicta desinit, ipsa initium ducit.

[a] *Mareotis Libya*] Μαρεῶτις, quæ Ptolemæo IV. 5. Marmarica dicitur, inter Pentapolim, sive Cyrenaicam, et Alexandriam Ægypti. Pars maxime orientalis regni Barca.

[b] *Adyrmachidæ*] Ἀδυρμαχίδαι, ἔθνος Λιβύων, Scylaci, p. 42. Πρῶτοι Λιβύων, Herod. lib. IV. n. 167. p. 279. Ἀδυρμαχῖται Ptolemæo, loc. cit. Apud Stephanum Ἀδαρχίδαι, mendose.

[c] *Mareotæ*] A quibus regioni nomen. Μαρεώτης νομὸς, Mareotis præfectura, apud Ptolem. loc. cit.

[d] *In eo tractu*] Libyæ Mareotidis. Scylaci, p. 42. Ἆπις πόλις, et Ptolemæo quoque, loc. cit.

[e] *Nobilis religione*] De cultu bovis Apis dicemus, VIII. 71.

[f] *Ab eo Parætonium*] Παραιτόνιον inter oppida hujus Libyæ, apud Ptolem. IV. 5. In Conc. Nic. I. 'Titus Parætonii,' in Provincia Libyæ infe-

passuum: latitudo CLXIX. est. Eratosthenes a Cyrenis Alexandriam terrestri itinere DXXV. M. prodidit. Agrippa totius Africæ a mari Atlantico cum inferiore Ægypto XXX. XL.[3] [h] mill. passuum longitudinem. Polybius et Eratosthenes, diligentissimi existimati, ab oceano ad Carthaginem magnam, XI. mill.[4] [i] passuum, ab ea Canopicum Nili proximum ostium, XV. XXVIII.[j] fecerunt. Isidorus a Tingi Canopum XXXV. XCIX.[k] mill. pass. Artemidorus XL. mill. minus,[5] [l] quam Isidorus.

VII. (VII.) Insulas[a] non ita multas complectuntur hæc maria. Clarissima est Meninx,[b] longitudine XXV.[c] mill.

CC. *millia passuum.*—3 Codd. Dalec. et Chiffl. et Vet. Dalec. *LXXX.* Mox, Vet. Dalec. *longitudinem posuit. Polybius, &c.*—4 Ita codd. Dalec. et Marcian. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *XVI. mill.* edd. vett. et Gronov. Mox, codd. Dalec. *passuum. Ab ea ad Canopicum,* et *ab ea ad Canopicum N. p. ostio.* Regg. Brott. et Ed. pr. *passuum: ab ea Canopum, &c.* Deinde edd. vett. et Gronov. *XVI. mill. passuum: XXX. fecerunt;* Vet. Dalec. *LXXVIII. mill. pass. fecerunt.* Nostram lectionem ex codd. suis recepit Harduinus, eumque secuti recentt.—5 Ita Regg. Brott. et Ed. pr. τὸ *mill.* deest in edd. vulgg. ante Brotier.

NOTÆ

rioris. Nunc *Raxa.*

g *LXII. M. pass.*] Vide Notas et Emendat. num. 23.

h *XXX. XL.*] Hoc est, tricies centena, et quadraginta millia passuum, ut recte Martianus interpretatur, lib. VI. cap. de Africæ tertio sinu, pag. 217. apud quem tamen 'quadringenta' perperam, pro 'quadraginta' scribitur. Neque enim Latine dicimus 'tricies quadringenta:' sed si is numerus exprimi debet, 'tricies quater,' subintelligendo centena.

i *XI. mill.*] Hoc est, ut Martianus ait, undecies centena millia. Ita libri Mss. omnes. Editi vitiose, *XVI.*

j *XV. XXVIII.*] Quindecies centena, et viginti octo mill. pass. Ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c.

k *XXXV. XCIX.*] Tricies et quinquies centena, et nonaginta novem millia passuum.

l *XL. mill. minus*] Detrahit Artemidorus de Isidori summa XL. millia.

a *Insulas*] Vide Notas et Emend. num. 24.

b *Meninx*] Μῆνιγξ Græcis. Nunc *Gerbi*, et *Zarbi*. Quæ appellatio haud recens est: nam Antonino 'Girba' vocatur. Et Sex. Aurel. Victor in Vita Vibii Galli Imperat. 'Creatus,' inquit, 'in insula Meninge, quæ nunc Girba dicitur.' Hinc in Africæ Notitia, inter Episcopos Prov. Tripolitanæ, cui ex adverso insula hæc objacet, 'Faustinus Girbitanus.' In ea urbe C. Mario latebra fuit, inquit Solinus, cap. 27. pag. 52.

c *Longitudine XXV.*] Ita Mss. omnes: non, ut editi, *XXXV.* Et mox, *XXII.* non *XXV.*

pass. latitudine XXII.[1] ab Eratosthene Lotophagitis[d] appellata. Oppida habet duo, Meningem ab Africæ latere; et altero,[e] Thoar:[2] ipsa a dextro[f] Syrtis minoris promontorio passibus mille quingentis[3] sita. Ab ea centum mill. passuum contra lævum,[g] Cercina, cum urbe ejusdem nominis libera, longa XXV. mill. pass. lata dimidium ejus, ubi plurimum: at in extremo[4] non plus quinque[h] mill. passuum. Huic perparva, Carthaginem versus, Cercinitis[i] ponte jungitur. Ab his quinquaginta mill. fere passuum Lopadusa,[5][j] longa VI. mill. passuum. Mox Gaulos et Galata, cujus terra scorpionem, dirum animal Africæ, necat. Dicuntur et in Clupea emori, cujus ex adverso Cosyra[k] cum oppido.[6] At contra Carthaginis sinum duæ Ægimori aræ,[l]

CAP. VII. 1 Ita Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *longitudine XXXV. mill. passuum: latitudine XXV.* edd. vett. et Gronov.—2 *Thorar* cod. Dalec.—3 Ita Regg. Brott. 1. 2. Man. ap. Dalec. et Tolet. cum Ed. pr. et aliis antiq. *passibus CC.* Reg. Brot. 5. Gronov. Dalec. Elz. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—4 Ita cod. et Vet. Dalec. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *ac in extremo* edd. vett. et Gronov.—5 *Lipadusa* Chiffl.—6 *Cossoracum oppidum* Chiffl. *Cossyria cum oppido* Vet. Dalec. Mox, cod. Dalec. *duo Ægemo, Ærea;* alii ap. Dalec. *Æreæ*, vel *Aræ;* alii ap. eund. *Agatæ et Torichiæ;* alii, *Egimori et Aræ.* Gronov. et edd. ante Harduin. *Ægimori a re.*

NOTÆ

[d] *Lotophagitis*] Et Ptolemæo quoque Λωτοφαγῖτις, IV. 3. et Polybio, lib. I. pag. 55. Λωτοφάγων νῆσος, ἡ καλεῖται Μῆνιγξ. Quoniam in adversa continentis ripa Lotophagi fuerunt. Vide Strab. lib. XVII. pag. 834.

[e] *Et altero*] Altero latere, quod septemtrioni obvertitur. Sed oppido nomen apud Ptolem. IV. 3. Γέῤῥα.

[f] *Ipsa a dextro*] Quod est austro propius, et Tripolitano regno: cui promontorio nomen est ab ipsa insula, *Capo di Zerbi.*

[g] *Contra lævum*] Subintellige promontorium, ubi Africa proprie dicta deficit, ubi Sabrata oppidum Syrtim contingit: contra id littus Cercina est, Κέρκινα νῆσος καὶ πόλις, Ptolemæo loc. cit. aliisque. Nunc *Gamelera.* Inscriptio vet. apud Gruter. p. 365. CIRCINA.

[h] *Non plus quinque*] Sic Agathemerus Geogr. I. 5.

[i] *Cercinitis*] Κερκιννῖτις Strab. lib. XVII. pag. 834. Nunc *Chercana.*

[j] *Lopadusa*] Λοπαδοῦσα Ptolem. loc. cit. Nunc *Lampedosa.* De Lopadusa, Gaulo, et Galata, III. 14.

[k] *Cosyra*] De ea Ovid. Fast. III. 167. 'Fertilis est Melitæ sterili vicina Cosyræ Insula, quam Libyci verberat unda freti.' Apud Gruter. pag. 297. DE COSSVREN. Vide quæ de eadem diximus, III. 14.

[l] *Ægimori aræ*] Scopuli sunt, de quibus Virgil. Æneid. I. 'Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus, Aras.' Ubi Servius: 'In saxa laten-

scopuli verius, quam insulæ, inter Siciliam maxime et Sardiniam. Auctores sunt, et has quondam habitatas subsedisse.

VIII. (VIII.) Interiori[a] autem ambitu Africæ ad meridiem versus, superque Gætulos, intervenientibus desertis, primi omnium Libyægyptii,[b] deinde Leucæthiopes[1 c] habitant. Super eos Æthiopum gentes Nigritæ,[d] a quo dictum[e] est flumine: Gymnetes,[f] Pharusii[g] jam oceanum attingentes, et quos in Mauritaniæ fine diximus,[2] Perorsi.[h]

Cap. VIII. 1 *Leucæ Æthiopes* Chiffl. Mox, cod. Dalec. *a quibus dictum est.*—2 Ita codd. Harduini, Chiffl. et Pintian. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Pharusi, et jam oc. at. quos .... diximus* edd. vett. et Gro-

NOTÆ

tia propter tempestatem. Hæc autem saxa inter Africam et Sardiniam sunt: quæ saxa ob hoc Itali Aras vocant, quod ibi Afri et Romani fœdus inierunt. Αἰγίμουρος νῆσος dicitur Straboni lib. XVII. pag. 834. Αἰγίμορος, νῆσος Λιβύης Stephano: cujus saxi geminus vertex, intercurrente forte freto disjunctus, duarum ararum, ob causam a Servio allatam, nomen invenit. Sinum ab alto claudere, in quo sita Carthago est, a Livio dicitur, lib. XXX. pag. 360. Prius in libris editis legebatur, *duo Ægimori a re;* quod plane absurdum.

[a] *Interiori*] Qui intus, et in mediterraneo, Africæ partem descriptam hactenus ambiunt, includuntque, post deserta, quæ interveniunt, sunt Libyægyptii, &c. Ex Mela I. 4. 'Super ea, quæ Libyco mari alluuntur, Libyægyptii sunt, et Libyæthiopes, et natio frequens, multiplexque Gætuli. Deinde late vacat regio, perpetuo tractu inhabitabilis. Tum primos ab oriente Garamantas,' &c. Descripsit hæc a Plinio Martianus, lib. VI. pag. 217.

[b] *Libyægyptii*] Quasi mixti Ægyptiis Libyes: ad occasum Thebaidis positi, ubi nunc deserta Barcæ et Libyæ.

[c] *Leucæthiopes*] Λευκαιθίοπες, *albi Æthiopes*, Ptolem. IV. 6. et Agathemero, Geogr. I. 5. nempe quia ceteris candidiores sunt. Nunc est desertum *Saarra.*

[d] *Nigritæ*] Qui utramque Nigris amnis ripam nunc accolunt. *Le pays des Negres.*

[e] *A quo dictum*] Ita Mss. omnes. Nomen, inquit, Nigritæ habent, ab eo amne, de quo jam diximus, in fine scilicet cap. 4. et ab eo usque amne ad Leucæthiopas tractum ingentem terrarum occupant.

[f] *Gymnetes*] Γυμνῆτες, a nuditate corporis nomen sortiti. Ubi nunc regna *Agades* et *Tombut*, cis Nigrim amnem.

[g] *Pharusii*] Φαρούσιοι Ptolem. IV. 6. Nunc regna *Zenehora* et *Gualata*, in ora oceani Atlantici, a Nigris ostio septemtrionali. De his rursum in fine hujus cap.

[h] *Perorsi*] De quibus diximus cap. I. Nunc sunt regna *Zanhaga* et *Tesset*, inter Marochi regnum a septem-

Ab his omnibus vastæ solitudines orientem versus usque ad Garamantas,[3] Augylasque et Troglodytas: verissima opinione eorum, qui desertis Africæ[i] duas Æthiopias superponunt, et ante omnes Homeri,[j] qui bipertitos[4] tradit Æthiopas, ad orientem occasumque versos. Nigri fluvio[k] eadem natura, quæ Nilo: calamum, et papyrum, et easdem gignit animantes, iisdemque temporibus augescit. Oritur inter Tareleos Æthiopas, et Œcalicas.[l] Horum oppidum[m] Mavin[5][n] quidam solitudinibus imposuerunt, Atlantas juxta eos,[o] Ægipanas semiferos, et Blemmyas, et Gamphasantas, et Satyros, et Himantopodas. Atlantes[p] degeneres sunt humani ritus, si credimus. Nam neque

nov.—3 Ita e Reg. 1. scripsit Brotier. *usque Garamantas* in ceteris edd.—4 Margo edd. Dalec. et Gronov. *bipartitos*. Mox *occasumque versus* Tolet.—5 *Magium* Chiffl. Mox, *interposuerunt* Pintian. *juxtaque eos* Chiffl.—6 Cod.

NOTÆ

trione, *Gualata* ab austro, oceanum Atlanticnm ab occasu.

[i] *Desertis Africæ*] Ultra deserta Africæ, versus Austrum.

[j] *Homeri*] Odyss. A. 23. *Αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν, Οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος. Extremos hominum Æthiopas, quorum altera Solem Nascentem hinc regio videt, altera et inde cadentem.*—‘Non vidit Plinius Æthiopas illos, ad quos Homerus mari divertisse fingit Ulyssem, fabulosos esse; nihil aliud ibi significante vate, quam Ulyssem eo navigationis suæ tempore inculpatam duxisse vitam, qualem agere negat homines, nisi extra hunc pæne orbem, aut in extremo isto certe positos, quos Æthiopas orientales et occidentales vocat.’ *Ed. sec.*

[k] *Nigri fluvio*] Hæc totidem verbis Solinus, cap. 30. p. 55. et Martianus lib. VI. cap. de interiori Africa, p. 217.

[l] *Œcalicas*] Ἀκαλικκεῖς vocat Ptolemæus, IV. 6. inter Æthiopas orientales: ubi nunc regna *Zanfara* et *Gangara*, Nigritarum regione, ibi Tarelei olim et Œcalicæ fuerunt: illi in ulteriore Nigris ripa positi: isti in citeriore.

[m] *Horum oppidum*] Œcalicarum, inquit, oppidum nonnulli statim post Africæ solitudines, de quibus proxime dictum est, collocant.

[n] *Mavin*] R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. *Magium*.

[o] *Atlantas juxta eos*] Subintellige, quidam posuerunt. Neque enim fidem hic ipse suam obligat, sed ad eos rejicit auctores qui prodiderunt: Pomponium Melam inprimis, a quo hæc ad verbum accepta, I. 8. p. 10. et 11. Transcripserunt eadem a Plinio Solinus cap. 31. p. 58. et Martianus, loc. cit.

[p] *Atlantes*] Ultimos ad occasum Atlantas vocat Mela, loco cit.

nominum ullorum[q] inter eos appellatio est, et Solem[r] orientem occidentemque dira imprecatione contuentur,[s] ut exitialem ipsis agrisque: neque insomnia[6 t] visunt qualia reliqui mortales. Troglodytæ specus excavant.[u] Hæ illis domus, victus serpentium carnes, stridorque,[v] non vox: adeo sermonis commercio[7] carent: Garamantes,[w] matrimoniorum exsortes, passim cum fœminis degunt. Augylæ inferos[x] tantum colunt. Gamphasantes nudi, præliorumque expertes, nulli externo congregantur. Blemmyis traduntur[y] capita abesse, ore et oculis pectori affixis. Sa-

Dalec. *intuentur*, ... *neque in somno*.—7 'Hæc: *adeo s. commercio, &c.* transposita infra reponenda: *expertes. Ideo s. commercio carent. Nullo externo, &c.*

NOTÆ

[q] *Nominum ullorum*] Solini paraphrasis: 'Nulli proprium vocabulum, nulli speciale nomen.'

[r] *Solem*] Solinus: 'Diris Solis ortus excipiunt, diris occasus prosequuntur: ustique undique torrentis plagæ sidere oderunt Deum lucis.'

[s] *Contuentur*] Ita libri omnes, etiam Mss. quibus invitis Salmasius p. 411. in Solin. legit, *comitantur*.

[t] *Neque insomnia*] Refert id quoque de Atlantibus Rhianus apud Stephan. verbo, Ἄτλαντες, præter auctores proxime laudatos. Martianus, loc. cit. 'Hi nunquam somniare videntur.' Hoc est, nulla signa edunt, risus, pavoris, ceterorumque affectuum, qualia reliqui mortales, quos signis ejusmodi somniare intelligimus. Vide quæ de Cleone refert Plut. de Defect. Orac.

[u] *Specus excavant*] Et inde nomen, a subeundis cavernis. Est enim τρώγλη, *caverna, specus; δύνω, subeo*.

[v] *Stridorque*] Solini paraphrasis: 'Ignarique sermonis, strident potius, quam loquuntur.'

[w] *Garamantes*] Mela, Solinus, Martianus, locis cit. eadem plane de Garamantibus, Augylis, Gamphasantibusque commemorant.

[x] *Augylæ inferos*] Hoc est, Deos inferos. Mela: 'Augylæ manes tantum Deos putant.'

[y] *Blemmyis traduntur*] *Traduntur*, inquit: neque enim fidem obstringit suam. August. de Civit. Dei 16. 8. id esse verum putat posse: neque mirum videri oportere, si quemadmodum in singulis quibusque hominum gentibus quædam monstra sunt hominum, ita in universo genere humano quædam monstra sint gentium. Aiunt hodieque genus id hominum conspici in occidentali India rerum Indicarum scriptores. Brevissimo ii collo fortassis, unde thoraci caput jungi creditum. Singulare quiddam sane in eorum hominum specie fuisse certum est ex Vopisco, in Probo, p. 239. 'Blemmyas,' inquit, 'etiam subegit: quorum captivos Romam transmisit: qui mirabilem sui visum stupente populo Romano præbuerunt.' Fabulam alii volunt esse: dictosque sine capite, qui sine cerebro ac sensu forent.

tyris,[z] præter figuram, nihil moris humani. Ægipanum, qualis vulgo pingitur,[a] forma. Himantopodes[b] loripedes quidam, quibus serpendo ingredi natura est. Pharusii[8 c] quondam Persæ, comites fuisse dicuntur Herculis ad Hesperidas tendentis. Nec de Africa plura quæ memorentur occurrunt.

IX. (IX.) Adhæret Asia,[d] quam patere a Canopico ostio ad Ponti ostium[1] Timosthenes XXVI. XXXIX.[e] M. passuum tradidit. Ab ore[2] autem Ponti ad os Mæotis Eratosthenes XVI. XLV.[f] M. passuum.[3] Universam vero cum Ægypto ad Tanain Artemidorus et Isidorus LXIII. LXXV.[g] M. pass. Maria ejus complura ab accolis traxere nomina: quare simul indicabuntur. Proxima Africæ[h] incolitur

et sic Pintian. ex Herodoto, Pomponio, Solino.' *Dalec.*—8 Ita Steph. et Pintian. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Pharusi* edd. vett. ante Harduinum.

CAP. IX. 1 *Ponti os* Pintian.—2 Ita codd. Dalec. Chiffl. Vet. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Ab ora* edd. vett. et Gronov.—3 Ita codd. Harduini et edd. recentt. *XVI. centum LXXV. M. pass.* Martianus; *XV. XLV. M. passuum* edd. vett. et Gronov. Mox, *Isidorus LXXXVIII. DCC. L. M. pass.* Vet. Dalec. *LXIII. CCCL. M. pass.* omisso

NOTÆ

[z] *Satyris*] Mela, loc. cit. 'Intra, si credere libet, vix jam homines, magisque semiferi: Ægipanes, et Blemmyes, et Satyri,' &c.

[a] *Qualis vulgo pingitur*] Vultu caprino, hircinis cruribus. Herod. lib. II. n. 46. p. 108. *Γράφουσι καὶ γλύφουσιν οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τὤγαλμα αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα.* Unde Ovid. Met. XIV. 515. 'Semicaper Pan.'

[b] *Himantopodes*] De his auctores jam laudati. *Ἱμαντόποδες* Græcis loripes dicitur, qui pedem in modum lori tortum habet. *Ἱμὰς lorum* est.

[c] *Pharusii*] Solinus et Martianus, locis cit. Vide Notas et Emend. num. 25.

[d] *Adhæret Asia*] Asiæque prima pars Ægyptus, ut ait Mela I. 9.

[e] *XXVI. XXXIX.*] Vicies sexies centena, et triginta novem millia passuum. Ita Mss. omnes. Numerus posterior apud Martianum corruptus, lib. VI. cap. 'de Ægypto, quæ est Asiæ caput,' p. 218.

[f] *XVI. XLV.*] Martianus: 'Ab ore autem Ponti ad os Mæotis sedecies centena septuaginta quinque millia passuum.' Legit igitur, LXXV. non XXXXV. Sed insigni, ut videtur, errore numerum intervalli sequentis huc transtulit.

[g] *LXIII. LXXV.*] Ter et sexagies centena, septuaginta quinque millia. Vide Notas et Emend. num. 26.

[h] *Proxima Africæ*] Hæc Pomponii Melæ verba sunt, quæ Plinius ob oculos habuit, ex I. 9. 'Asiæ prima pars Ægyptus, ab hoc littore penitus immissa, donec Æthiopiam dorso con-

Ægyptus, introrsus ad meridiem recedens, donec a tergo prætendantur Æthiopes. Inferiorem ejus partem Nilus, dextra lævaque divisus, amplexu suo determinat,[4] Canopico ostio ab Africa, ab Asia Pelusiaco, CLXX.[i] M. pass. intervallo. Quam ob causam[j] inter insulas quidam Ægyptum retulere, ita se findente Nilo, ut triquetram terræ figuram efficiat. Ideo multi[5] Græcæ literæ vocabulo Delta appellavere[k] Ægyptum. Mensura[l] ab unitate alvei, unde se primum findit[6] in latera, ad Canopicum ostium, CXLVI.[m] M. ad Pelusiacum CCLVI. M. est. Summa pars[n] contermina Æthiopiæ, Thebais vocatur. Dividitur in præfecturas oppidorum, quas Nomos[7][o] vocant, Ombiten,[p] Apollo-

Isidorus, Chiffl. *XIII. M. pass.* Tolet. et Salmant.—4 Margo edd. Dalec. et Gronov. *disterminat.*—5 *Ideoque multi* cod. Dalec.—6 Chiffl. *fundit.*—7 *Nomus* Græco accusativo Tolet. Mox, *Ombiten, Phatniten, Apollopoliten* Gronov. et edd. vett. *Hermothiten* margo edd. Dalec. et Gronov. *Phanturiten* Gronov.

NOTÆ

tingat, ad meridiem refugit.' Martianus loc. cit. eadem hausit a Plinio: et Missi Theodosii, totidem verbis.

[i] *CLXX.*] Diodorus Bibl. lib. I. p. 30. stadia assignat mille ac trecenta: quæ sunt passuum millia fere CLXIII. Missi Theodosii, male, CCLXX.

[j] *Quam ob causam*] Hæc totidem verbis Missi Theodosii.

[k] *Delta appellavere*] Ægypti nomine Thebaidem, quæ Nili ripam utramque accolit, veterum nemo comprehendit; sed solum Delta. Herod. lib. II. n. 15. p. 95.

[l] *Mensura*] Martianus, loc. citat. Mensura 'a principio fissuræ ipsius fluvialis,' &c.

[m] *Ad Canopicum ostium, CXLVI.*] Similem et ad Canopicum et ad Pelusiacum ostium mensuram statuunt Missi Theodosii, nempe CLXVI. sed mendose.

[n] *Summa pars*] Martianus loc. cit. Summam porro Ægypti partem vocat, ab Æthiopiæ finibus, ad Libyæ montes, qui Thebaidem finiunt, ut dicetur cap. 11. longe supra Deltam Ægyptium.

[o] *Nomos*] Νομοὺς. Id oppidis præcipuis nomen fuit, cum circumjacente et contributo agro. Cyrill. Alex. in Comm. ad Esai. cap. 19. Νομὸς δὲ λέγεται, παρὰ τοῖς τὴν Αἰγυπτίων οἰκοῦσι χώραν, ἑκάστη πόλις, καὶ αἱ περιοικίδες αὐτῆς, καὶ αἱ ὑπ' αὐτῇ κῶμαι. Herod. in Thalia νομοὺς quoque satrapias Persarum appellat. Has præfecturas Ægyptii nunc *Cassifs* vocant.

[p] *Ombiten*] In Itiner. Anton. 'Contra Ombos,' quod oppidum ibi Arabiæ latere a Syene M. P. XXIII. statuitur, ubi et a Ptolem. IV. 5. Ὄμβροι corrupte pro Ὄμβοι scribitur. In Notitia Imp. Rom. cap. 20. sub dispositione Ducis Thebaidos, 'Ambo' pro 'Ombo' legitur, ut ante nos alii annotarunt. Reliquarum Thebaidis præfecturarum inprimis hæ cognitæ, Ἀπολλωνοπολίτης νομὸς, ab Apollinis ci-

politen, Hermonthiten, Thiniten, Phaturiten,[q] Coptiten,[r] Tentyriten,[s] Diospoliten, Antæopoliten,[t] Aphroditopoliten, Lycopoliten. Quæ juxta Pelusium[u] est regio, nomos habet, Pharbætiten,[8] Bubastiten, Sethroiten, Taniten. Reliqua[v] autem Arabicum,[w] Hammoniacum tendentem ad Hammonis Jovis oraculum, Oxyrynchiten,[x] Leontopoliten,

Temptyriten Diopoliten cod. Dalec.—8 *Barbetithen* Vet. Dalec.—9 Ita codd.

NOTÆ

vitate magna in latere Africæ, quam Ptolemæus in nomo Hermonthite collocat. Ἑρμωνθίτης, cujus Ἕρμωνθις πόλις Αἰγύπτου Stephano: Ptolemæo, Ἕρμωνθις Africæ latere. Θινίτης, cujus metropolis Πτολεμαΐς Ἑρμίου, Ptolemæo: Stephano, Θὶς, πόλις Αἰγυπτία, πλησίον Ἀβύδου· ὁ πολίτης Θινίτης.

[q] *Phaturiten*] Terra Phathures vel Phatures dicta, in sacris paginis, Jerem. XLIV. 1. et 15. Ezech. XXIX. &c. Euseb. de locis Hebraic. Φαθωρὶ χώρα Αἰγύπτου, κ. τ. λ. Vide Notas et Emend. num. 27.

[r] *Coptiten*] Κοπτίτης, cujus metropolis Coptos, de qua cap. 11.—'*Kebth* et *Kibth*, et *Al-Kibth* Ægyptum Arabes appellant: Ægyptium hominem, *Kebthi*, *Kibthi*, et *Kobthi*, unde Coptorum esse et linguæ Copticæ appellatio creditur: detrita, ut apparet, ex vetere appellatione, 'Ægyptus,' priore syllaba. At Coptorum nomine soli intelliguntur indigenæ, qui et Christiani. Natos enim in Ægypto Arabas Mahometanos, vel Judæos, *Misri* ac *Misraim* vocant.' *Ed. sec.*

[s] *Tentyriten*] De Tentyra, et Diospoli, non illa centum portarum urbe, sed altera, quæ Jovis dicta est, sect. 11.

[t] *Antæopoliten*] In Conc. Ephes. I. act. 1. pag. 500. 'Macarius Antei Episcopus.' His præfecturis sua quæque civitates nomina dedere: Ἀνταίου, *Antæi*, Ἀφροδίτης, *Veneris*, Λύκων, *Luporum*. In Thebaide Agatharchides apud Photium, cod. 250. pag. 1340. collocat primo Λύκων πόλιν. Dein Ἀφροδίτης ἄλλην, Πανῶν, Διὸς πόλιν, ἣν καὶ καλοῦσι μικρὰν, Τεντυρίτην νομὸν, Ἀπόλλωνος πόλιν, ἧς ἐπάνω μὲν Κόπτος, ἔπειτα Ἐλεφαντίνη, εἶτα Αἰθιόπων χώρα. Plinius contrario ordine, ab Æthiopum finibus exorsus, Nomos Thebaidis est prosecutus.

[u] *Quæ juxta Pelusium*] Tum inter Nili ostia duo, quæ magis versus orientem vergunt, tum extra ea, Arabiæ latere. Φαρβαιτίτης a Φάρβαιθος metropoli, Βουβαστίτης a Βούβαστος, Τανίτης a Τάνις, nomen habent apud Ptolem. IV. 5. Σεθρωΐτου νομοῦ metropolis est Heraclea minor, Ἡρακλέους μικρὰ πόλις.

[v] *Reliqua*] Subintellige, reliqua pars Ægypti, tam quæ Delta continetur, quam quæ extra Thebaidem est.

[w] *Arabicum*] Qui maxime tendit in Arabiam: ut Ἀμμωνιακὸς ad Hammonem. Ptolem. IV. 5. Ibi Arabes Antei, ut dicetur lib. seq. cap. 33.

[x] *Oxyrynchiten*] Ὀξύρυγχος oppidum, latere Nili occidentali. In nummo vetere Antonini, Pii ΟΞΥΡΥΓΧΙΤΩΝ. ΙΗ. Nummus 'Oxyrinchitarum, anno XVIII.' Leontopolites, cujus metropolis Λεόντων πόλις, inter Nili ostia, et jam in ipso Delta. Le-

Athribiten,[9] [y] Cynopoliten,[z] Hermopoliten,[a] Xoiten,[b] Mendesium,[c] Sebennyten, Cabasiten,[d] Latopoliten,[e] Heliopoliten,[f] Prosopiten,[g] Panopoliten,[h] Busiriten,[10] [i] Onuphiten,[j]

Regg. Brott. 1. 5. et Ed. pr. *Atharrhabiten* edd. vett. et Gronov. Mox *Capastiten* edd. vett. et Gronov. *Cabastiten* codd. Harduini ; *Cabasiten* edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Letopoliten* margo edd. Dalec. et Gronov.—10 *Panopoliten*, *Thermopoliten*, *Busiriten* edd. vett. et Gronov. Mox, codd. Dalec. *Ptenethum*, *Phthemphum;* alii ap. eundem: *Ptenetrum*, *Phemphtu;*

NOTÆ

ones ibi studiose ali, auctor est Ælian. Hist. Anim. XII. 7. In Nummo Juliæ Domnæ, ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. Prisci nominis vestigia retinet hodieque oppidulum, *Leonton*. In Conc. Ephes. I. act. 1. pag. 485. 'Metrodorus Leontorum.'

[y] *Athribiten* [*Atharrhabitem*] Vel *Athribiten*, inter Nili ostia. Vide Notas et Emend. num. 28.

[z] *Cynopoliten*] Ab urbe quæ in ipso Delta est, cui Κυνῶν, seu *canum* nomen : quod ibi Anubis colebatur, cui caninum caput : unde a Marone appellatur, 'Latrator Anubis,' Æneid. VIII. In Notitia Hieroclis, pag. 55. Provinciæ Ægypti secundæ urbs est et Κύνω, cujus provinciæ est et Σεβέννυτος, et Ξόϊς, et Βούσιρις.

[a] *Hermopoliten*] Νομὸς Ἑρμοπολίτης, ab Ἑρμουπόλει μεγάλῃ, est enim et altera ejusdem nominis, sed parva, in Alexandrinorum nomo. Hæc ab latere est occidentali Nili. Hodie *Benisuaif* vocari aiunt. Nummus anno Hadriani undecimo cusus, ΕΡΜΟ. L. ΙΑ. hoc est, Ἑρμοπολιτῶν. Λυκάβαντος ιά.

[b] *Xoiten*] In ipso quoque Delta Ξόϊς μητρόπολις, Ptolemæo, loc. cit. Stephano, et Straboni.

[c] *Mendesium*] Dedit ei præfecturæ nomen Μένδης πόλις Αἰγύπτου, περὶ τὴν Λύκων πόλιν, Straboni lib. XVII. pag. 802. et Stephano, pag. 457. De Sebennyto oppido, unde nomo appellatio obtigit, dicemus cap. 11.

[d] *Cabasiten*] Καβασίτης Ptolem. IV. 5. in ipso Delta καὶ μητρόπολις Κάβασα. Vide Notas et Emendationes num. 29. Nummus Hadriano Principe cusus, ΚΑΒΑC. L. ΙΑ. Καβασιτῶν. Λυκάβαντος ιά, *anno undecimo*.

[e] *Latopoliten*] Aut, si mavis, Letopoliten. Est enim Λητοπολίτης νομὸς Ptolemæo, loc. cit. et Λητοῦς πόλις, hoc est, *Latonæ civitas*, latere Nili occidentali, Ptolemæo, et Stephano. Alii sunt Latopolitæ dicti ab *urbe Latorum*, πόλις Λάτων, quam Ptolemæus in Hermonthite nomo collocat : quod ibi Λάτον Nili piscem colerent, sic appellatam, ut docet Strabo lib. XVII. pag. 812.

[f] *Heliopoliten*] Ἡλιοπολίτης νομὸς, ipsaque adeo Heliopolis, quo Phœnix nidum suum deferre credebatur, a quibusdam Ægypto, Arabiæ a nonnullis attributa est. Hinc Stephani error, duas esse Heliopoles existimantis : quoniam in Arabiæ Ægyptique confinio fuit, ut docet Plinius cap. 11. Hodie *Belbesa*, in Cassifatu seu Præfectura *de Mansoura*.

[g] *Prosopiten*] Orientali Nili latere, juxta ipsum Delta, Προσωπίτης νομὸς Ptolem. IV. 5. Stephano Προσωπὶς, πόλις Αἰγύπτου· τὸ ἐθνικὸν Προσωπίτης. In insula cognomine ponitur ab Herod. lib. II. num. 165. pag. 164.

[h] *Panopoliten*] Hinc Nonnus vates oriundus, paraphrasi in Joannem, et Dionysiacis notus. Urbs ipsa Ptolemæo, loc. cit. Πανόπολις. Antonino,

Saiten,[k] Ptenethu,[l] Phthemphu,[m] Naucratiten,[n] Meteliten,[11 o] Gynæcopoliten,[p] Menelaiten,[q] Alexandriæ regione. Item

edd. vett. et Gronov. *Prenethu, Phthemphu.*—11 Ita Pintian. Chiffl. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Frans. *Nitriten* edd. vett. et Gronov. Mox, *Gyn-*

NOTÆ

Panu, a Thebis CXXXVIII. a Copto CXIV. in Thebaide, latere Nili orientali.—'Venerem coluisse Aphroditenses, de quibus Plinius inferius, cap. 11. nomen ipsum declarat: sed et Panopolitis eorum vicinis eandem fuisse superstitionem docet ex ære nummus inscriptus: ΘΕΟΥΠΑΝΟΣ: picta fœminei vultus effigie, pectore tenus, cum loto in vertice: in altera parte gammarus est tripodi impositus, et L. E. 'Annus quintus,' scilicet Hadriani Augusti: nam cujus alterius potest esse? Ergo cum vultus fœmineus sit, hic Sabina Hadriani pingitur, et appellatur: et sententia sub istis literis latet ista ΘΕὰ 'ΟΥρανία ΠΑΝΟπολιτῶν Σαβεῖνα: *Dea cœlestis Panopolitarum Sabina.* Ea est quæ *Venus Cœlestis* apud Herodotum appellatur, Οὐρανίη 'Αφροδίτη. Cœleste sidus Veneris est, de quo Plinius multa dicit II. 6. Itaque Sabinam Hadriani Venerem cœlestem alteram beneficentia sua sibi esse Panopolitæ prædicant. Ante Sabinam Hadriani Juliam Augusti filiam in nummo Græco appellatam novimus ΙΟΥΛΙΑΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ, *Juliam Venerem;* sed eo nomine posito pro comitate et affabilitate.' *Ed. sec.*

Busiriten] In medio Ægyptii Delta posita civitas, teste Herod. loc. cit. num. 29. pag. 100. Βούσειρις πόλις ἐν τῷ Βουσειρίτῃ νομῷ, Strab. lib. XVII. pag. 802. Hic aræ Busiridis poëtarum fabulis decantatæ. In nummo vetere apud Goltzium, ΒΟΥΣΙΡΙΤΩΝ. In altero Hadriani, ΒΟΥΣΙ. L. ΙΑ.

[j] *Onuphiten*] 'Ονουφις πόλις et 'Ονουφίτης νομὸς Ptolem. IV. 5. inter Phthemphuti, et Athribiten: Herodoto quoque, lib. II. num. 166. pag. 154.

[k] *Saiten*] Prope Sebennyticam præfecturam Σάϊς a Strabone, lib. XVII. pag. 802. inter Cabasiticam et Prosopiticam a Ptolemæo, loc. cit. collocatur in ipso Delta. Ibi Psammitichi regis tumulus fuit, Amasis cunæ. In vet. nummo, CΑΙΤΩΝ.

[l] *Ptenethu*] In Conc. Calched. *Heraclius Ptenethensis.* Is ipse nomus est, quem Ptolemæus Φθενότην vocat, cujus metropolis Βοῦτος, de qua cap. 11. dicetur: quanquam diversos Ortelius facit.

[m] *Phthemphu*] Φθεμβουθί, sive Φθεμφουθὶ νομὸς Ptolemæo loc. cit. intra ipsum Delta. Metropolis Ταούα. Stephano, Ταύα. Antonino *Tafa.*

[n] *Naucratiten*] Naucratis, Athenæi Dipnosophistæ patria intra Delta fuit. Naucratico Nili ostio inde nomen, uti dicemus cap. 11. Saiticæ præfecturæ quidam ascribunt.—'Apud D. Sherard, nuper Consulem Anglum Smyrnæ, nummus Trajani Imp. est, inscriptus ΝΑΥΚΡΑΤΙC.' *Ed. sec.*

[o] *Meteliten*] Μετηλίτης νομὸς, et Μέτηλις μητρόπολις Ptolemæo, loc. cit. in ipso Delta. Vide Notas et Emendat. num. 30.

[p] *Gynæcopoliten*] Γυναικόπολις, *urbs mulierum*, et Γυναικοπολίτης νομὸς, Straboni lib. XVII. p. 803. et Stephano. Latere Africæ extra Delta præfectura hæc fuit.

[q] *Menelaiten*] Eodem Africæ latere, in regione Alexandrinorum, prope

Libyæ [r] Mareotis: Heracleopolites [s] est in insula Nili, longa passuum quinquaginta M. in qua et oppidum Herculis appellatum. Arsinoitæ duo [t] sunt: hi et Memphites, usque ad summum Delta perveniunt. Cui sunt contermini ex Africa duo Oasitæ.[12] [u] Quidam ex his aliqua nomina permutant, et substituunt alios nomos,[v] ut Heroopoliten,[w] Crocodilopoliten. Inter Arsinoiten autem ac Memphiten lacus fuit, circuitu CCL. M. passuum: aut, ut Mucianus tradit, CCCCL.[x] M. et altitudinis quinquaginta passuum,[y]

nopoliten margo edd. Dalec. et Gronov.—12 *Oacitæ* Vet. Dalec. *Oeasitæ* edd.

NOTÆ

Nitriam urbs est Μενέλαος, inquit Strabo, loc. cit. et post eum Stephanus. In nummo vet. ΜΕΝΕΛΑΩΝ.

[r] *Item Libyæ*] Libyæ, inquit, regioni præfectura adjacet Mareotis dicta. Μαρεώτης νομὸς Ptolem. IV. 5.

[s] *Heracleopolites*] Oppidi ac præfecturæ Strabo meminit, lib. XVII. p. 809. Hanc ille ceteris omnibus nomis anteponit. In insula est, quam Nilus ante efficit, quam ad Memphim et Delta perveniat. Oppidum Ptolemæo dicitur, Ἡρακλέους πόλις μεγάλη.

[t] *Arsinoitæ duo*] Major et minor, ut Oasitæ, de quibus mox dicetur. Arsinoën ab occasu insulæ Nili, de qua proxime dictum est, collocat Ptolemæus. Arsinoën hoc loco cave credas esse eam quæ Arabico sinu adjacet, de qua dicturi sumus, VI. 37. Hæc, qua de nunc agitur, Memphi multo propior fuit, et Africæ latere.

[u] *Duo Oasitæ*] Οἱ δύο Ὀασῖται, Ptolemæo, loco citat. Ὄασις μικρὰ, et Ὄασις μεγάλη. In Notitia Imperii, cap. 20. Oasis major et minor. Tres Oases distinguit Olympiodorus apud Phot. in Bibl. cod. 8. p. 192. Straboni, lib. II. p. 130. Αὐάσεις nominantur, quæ vox, inquit, Ægyptiis incultam, siticulosam, desertamque regionem sonat. Oasis major haud multum ab Alexandria dissita, Nestorii exilio nobilis. Minor, juxta Mœridis lacum. Utrique nunc nomen est *Agazar*.

[v] *Alios nomos*] In R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. *alias nomos*. Sic muliebri genere Νιτριώτην νομὸν Strabo extulit, lib. XVII. p. 807.

[w] *Heroopoliten*] Heroopoliten quidem Arabiæ latere, ab Heroum urbe Ἡρώων πόλει, quæ nunc *Suez*, vel *Herous* potius esse existimatur: Crocodilopoliten, Africæ latere, in ipsa Mœride palude, Κροκοδείλων πόλις, inquit Stephanus, ἐν τῇ Μοίριδι τῇ λίμνῃ ἐν Αἰγύπτῳ.

[x] *CCCCL.*] Mela I. 9. 'quingenta ipsa millia.' Muciano tamen subscribit planissime Herod. lib. II. n. 149. p. 148. cum lacus ambitum ait esse stadiorum ter mille, et LX.

[y] *Quinquaginta passuum*] Sic Herodotus loc. cit. πεντηκοντόργυιον vocat. Orgyam pro passu accipi oportere, ex sequentibus Herodoti verbis liquet. Vide quæ dicturi sumus in Notis et Emend. ad librum VIII. num. 37. Diodorus item Bibl. lib. I. p. 48. τὸ δὲ βάθος .... ὀργυιῶν πεντήκοντα.

manu factus: a rege, qui fecerat, Mœridis[13] [a] appellatus. Inde LXII. M.[14] passuum abest Memphis,[a] quondam arx[b] Ægypti regum: unde ad Hammonis oraculum XII. dierum iter est. Ad scissuram autem Nili, quod appellavimus Delta, XV. M. passuum.[c]

X. Nilus, incertis[d] ortus fontibus, it per deserta et ardentia: et immenso longitudinis spatio ambulans, famaque tantum inermi quæsitu cognitus, sine bellis,[1] quæ ceteras omnes terras invenere. Originem (ut Juba rex potuit exquirere) in monte[2] [e] inferioris Mauritaniæ, non procul oceano, habet, lacu protinus stagnante, quem vocant Nili-

vett. et Gronov. Mox, *alias nomos* Chiffl.—13 *Myridis* Vet. Dalec.—14 'Ita Mss. Reg. 1. et 2. In Ms. Reg. 5. et editione principe aliisque, *LXXII. M.* At ipse locorum situs postulat minui potius, quam augeri numeros.' *Brotier.*

CAP. X. 1 Vet. Dalec. *famaque tantum quæsitus sine bellis*; codex alter ejusdem: *famaque tantum inermi quæsitus sine armis.*—2 Chiffl. *in fonte.*—3 Dalec.

NOTÆ

[a] *Mœridis*] Μοίριδος, sive Μύριδος: utroque enim modo id nomen apud Herod. scribitur, lib. II. n. 13. et 68. Sic Mysiam et Mœsiam dicimus. Vide quæ dicturi sumus, XXXVI. 16.

[a] *Memphis*] Cujus nunc ipsæ perlere ruinæ: loco tamen superesse nomen *Menchis* Postellus ait. Nunc ex adverso, in altera Nili ripa, hoc est, orientali, excitata Cairus est, vulgo *Alcairo, le Caire*, ex Mempheos, seu Babylonis Ægyptiacæ ruinis:—'quam falso Babylonem, Βαβυλῶνα, quidam vocarunt. *Bablion*, hoc est, parva Babel, vocabulo diminuentis formæ, verum ei priscum nomen fuit. Hanc designabat Ludovicus XII. Francorum Neapoleosque Rex, in nummo alias a nobis explanato, inscripto scilicet, PERDAM BABILLONIS NOMEN.' *Ed. sec.*

[b] *Quondam arx*] Usque ad conditam Alexandriam. Diodorus Bibl. lib. I. p. 47.

[c] *XV. M. pass.*] Strabo l. XVII. p. 807. distare Memphim a Delta scribit, tribus schœnis. Schœnus porro Eratosthenis ratione, ut Plinius ait XII. 31. patet stadia XL. hoc est, passuum quinque millia. Strabonis igitur mensura omnino cum Pliniana congruit.

[d] *Nilus incertis*] At ii fontes nostra demum ætate feliciter deprehensi sunt. Nam testis αὐτόπτης P. Hieronym. Lobo, e Societ. nostra, referente P. Balthas. Tellez, in Hist. Æthiop. ait oriri in regno Goyam, Æthiopicæ sive Abyssinorum ditionis, mundi parte, seu latitudinis, ut vocant, gradu duodecimo cis Æquatorem: quod Geographicarum Tabularum concinnatores hactenus latuit, qui Nili fontes tantum ultra Æquatorem promovent, quantum hi citra revocant.

[e] *In monte*] Vide Notas et Emend. num. 31.

dem. Ibi pisces[f] reperiuntur alabetæ,[3] coracini, siluri. Crocodilus quoque inde[g] ob argumentum hoc Cæsareæ[h] in Iseo[i] dicatus ab eo spectatur hodie. Præterea observatum est, prout in Mauritania nives imbresve satiaverint,[4][j] ita Nilum increscere. Ex hoc lacu profusus indignatur fluere per arenosa et squalentia, conditque se aliquot dierum itinere. Mox alio lacu majore, in Cæsariensis Mauritaniæ[5] gente Massæsylum erumpit, et hominum cœtus veluti circumspicit, iisdem animalium[k] argumentis: iterum arenis receptus conditur rursus XX. dierum desertis ad proximos Æthiopas: atque ubi iterum senserit hominem,[6] prosilit, fonte (ut verisimile est) illo, quem Nigrin vocavere. Inde Africam ab Æthiopia dispescens, etiamsi non protinus populis, feris tamen et belluis frequens, sylvarumque opifex, medios Æthiopas secat, cognominatus Astapus,[l] quod

alabetes ex Athenæo et Strabone. Mox Gronov. et al. ante Harduin. *coracini, siluri, crocodilus quoque. Inde ob argumentum hoc Nili ortus creditus; Cæsareæ in Iseo dicatus ab eo spectatur hodie.* Hæc, *Nili ortus creditur*, sive *creditus*, non leguntur in Cod. Dalec. Vet. ejusdem, Tolet. neque in Salmant. nec Harduini codd. Pro *Cæsareæ in Iseo* Vet. Dalec. habet *Mauritaniæ Theseo*.—4 Margo edd. Dalec. et Gronov. *sauciaverit*.—5 *Mauretaniæ* per *e*, ut semper, Chiffl. Mox cod. Dalec. *veluti circuit*.—6 Margo edd. Dalec. et Gronov. *ho-*

NOTÆ

[f] *Ibi pisces*] De quibus suis locis dicturi sumus, IX. 32. De alabete privatim, et coracino, Nili piscibus, Strabo, lib. XVII. p. 823.

[g] *Crocodilus quoque inde*] Crocodilus quoque idcirco, inquit, ad indicium hujus rei præbendum, repertus in eo lacu, a Juba rege dicatus est in Isidis templo, et consecratus, Cæsareæ. Vide Notas et Emend. num. 32.

[h] *Cæsareæ*] Quæ nunc *Tenez*, ut diximus.

[i] *In Iseo*] Ἴσειον Isidis fanum vocari ait Plutarch. de Iside, pag. 352. Fuit et Iseum Romæ, et Serapeum, Urbis regione nona, apud P. Victorem, in descriptione Romæ.

[j] *Satiaverint*] Hoc est, abundaverint. Ita libri omnes. Refert hæc quoque Solinus, cap. 32. p. 59.

[k] *Iisdem animalium*] Eodem, inquit, argumento indicioque intelligimus, ipsum esse Nilum, qui has terras alluat, qui subinde se condat, emergatque, quod eadem animalia, quæ superius censuimus, hic quoque reperiantur. Solinus, loc. cit.

[l] *Astapus*] Transcribit hæc quoque Solinus, loc. cit. Eandem ob causam huic amni, ex Atlante monte prorumpenti, nomen primum fuisse Dyrin, mox Melan, hoc est, Nigrum, Vitruvius scripsit: ratus nimirum Nigrin amnem, a quo Nigritæ, Nilum ipsum esse.

illarum gentium lingua significat aquam e tenebris profluentem. Insulas ita innumeras spargit, quasdamque tam vastæ magnitudinis, ut quanquam rapida celeritate, tamen dierum quinque cursu non breviore transvolet: circa clarissimam earum, Meroën,[m] Astabores[n] lævo alveo dictus, hoc est, ramus aquæ venientis e tenebris: dextro vero Astusapes,[7] quod latentis[o] significationem adjicit: nec ante Nilus, quam se totum aquis concordibus rursus junxit: sic quoque etiamnum Siris,[p] ut ante, nominatus[8] per aliquot millia, et in totum Homero Ægyptus,[q] aliisque Triton:[r]

mines. Paulo post, *quem Nigrum* cod. Dalec.—7 *Astosabas* Straboni.—8 *Giris*

NOTÆ

[m] *Meroën*] Quam insulam esse veteres credidere, peninsulam esse evincunt accuratissimæ recentiorum Tabulæ Geographicæ, quarum exemplar excudi diligenter in Itinerario suo, V. Cl. Thevenotus curavit. Hujus peninsulæ latus orientale alluit Nilus amnis ipse, quem Astusapem, seu Nili ramum dexterum veteres appellarunt: occidentale alter amnis, *Rio Maleg*, qui circa mundi partem, seu latitudinis gradum xv. cis Æquatorem, Nilo committitur, et cum eo peninsulam facit longissimam a gradu fere decimo. Hunc Astaboren esse, seu lævum Nili alveum, Plinius credidit, Melam secutus, I. 9.

[n] *Astabores*] Permutat hæc Nili ramorum nomina Eratosthenes apud Eustath. in Dionys. pag. 43. Ptolemæo vero, IV. 8. Astabores est, quem Nilum esse diximus, Plinii Astusapes: Astapus a Nilo et Astabore diversus, et ipse in Nilum influens, circa orbis seu latitudinis gradum 20. quem *Rio Tacaze* appellant recentiores Tabulæ.—'Vide præterea Dissertationem D. Delisle in Historia Academiæ Regiæ Scientiarum, anni 1708. p. 365. de situ insulæ Meroës.' *Ed. sec.*—Ceterum pro *Astusapes*, libentius *Astasupes*, literis permutatis agnoverim: quoniam in similibus vocibus, *Astabores* et *Astapus*, vox *Asta* iis gentibus aquam sonare videatur.

[o] *Quod latentis*] In Reg. 1. 2. &c. *lateris:* quasi vox ea significet latus aquæ venientis e tenebris. Id vero vix placet.

[p] *Siris*] Festus Avienus, in Descript. orbis, vs. 336. 'Hic qua secretis incidit flexibus agros Æthiopum in lingua Siris ruit: atque Syene Cœrulus accedens diti loca flumine adulat, Nomine se claro Nilum trahit,' &c. Dionysii Periegetæ carmen illud expressit vs. 223. *Σῖρις ὑπ' Αἰθιόπων κικλήσκεται· οἱ δὲ Συήνης Ἐννάεται στρεφθέντι μετ' οὔνομα Νεῖλον ἔθεντο.* Ubi Eustathius ait esse barbaram vocem Sirin, cujus proinde *οὐ χρὴ ζητεῖν Ἑλληνικὴν ἐτυμολογίαν.* Vide etiam Stephanum, verbo Συήνη.

[q] *Homero Ægyptus*] Odyss. Δ. vs. 477. Hesychio pariter: *Αἴγυπτος, ὁ Νεῖλος ὁ ποταμὸς, ἀφ' οὗ καὶ ἡ χώρα ὑπὸ τῶν νεωτέρων Αἴγυπτος ἐκλήθη. Ægyptus, Nilus fluvius, a quo regio a recentioribus Ægyptus est appellata.*

[r] *Aliisque Triton*] Lycophroni in

subinde insulis impactus, totidem incitatus irritamentis: postremo inclusus montibus, nec aliunde[9] torrentior, vectus aquis properantibus ad locum Æthiopum, qui Catadupi [s] vocantur, novissimo catarracte inter occursantes scopulos non fluere immenso fragore creditur, sed ruere. Postea lenis et confractis aquis, domitaque violentia, aliquid et spatio fessus, multis quamvis [t] faucibus [10] in Ægyptium mare se evomit. Certis tamen diebus auctu magno per totam spatiatus Ægyptum, fœcundus [11] [u] innatat terræ.

Causas [v] hujus incrementi varias prodidere: sed maxime probabiles, Etesiarum [w] eo tempore ex adverso flantium repercussum, ultra [12] in ora [x] acto mari: aut imbres Æthio-

ante nominatus cod. Dalec. *Nigris ut ante, &c.* Salmasius.—9 Ita ex codd. emend. Harduin. eumque secuti recentt. consentiunt etiam codd. Dalec. et Tolet. *nec alibi* edd. vett. et Gronov. Paulo post, *qui C. vocatur* Chiffl.—10 Pintian. *domitaque alioqui violentia. Et quamvis spatio fessus, multis faucibus.*—11 Cod. Dalec. *secundus.*—12 Ita codd. omnes Harduini, Dalec. et Chiffl.

NOTÆ

Cassandra, pag. 25. Τρίτωνος ἐκβολαῖσιν. Ubi Tzetzes: Τρίτων ὁ Νεῖλος, ὅτι τρὶς μετωνομάσθη, κ. τ. λ. *propterea quia ter nomen mutaverit:* primum enim Oceanus, deinde Aëtus, sive Aquila, mox Ægyptus appellatus est. Nili nomenclationem recentissimam putat.

[s] *Qui Catadupi*] Sic populi catarractarum accolæ vocitantur. Ammianus, lib. XXII. pag. 228. 'Ægyptia gens,' inquit, 'qua orientem prospicit, Elephantinen, et Meroën urbes Æthiopum, et Catadupos, rubrumque pelagus,' &c. Ipsi etiam Nili catarractæ Κατάδουπα vocantur, quod ibi aqua cum sonitu cadat; a δουπέω, *cado*.

[t] *Multis quamvis*] Ita libri omnes. Sensus est: Quamvis, ut ait Mela I. 9. 'septem in ora se scindat, singulis tamen grandis evolvitur.' Et, ut Seneca Natur. Quæst. IV. 2. 'quodcumque elegeris ex his, mare est.'

[u] *Fœcundus*] Atque idcirco Χρυσοῤῥόας ab Epiphanio Cedrenoque vocatur, ob divitias quas importat agris.

[v] *Causas*] Quas Plinius nunc causas affert, has a Mela hausit, qui eleganter admodum breviterque complexus, I. 9. 'Sive quod per ea tempora,' inquit, 'flantes Etesiæ, aut actas a septemtrione in meridiem nubes super principia ejus imbre præcipitant: aut venienti obvii adverso spiritu cursum descendentis impediunt: aut arenis, quas cum fluctibus littori applicant, ostia obducunt: fitque major, vel quod nihil ex semet amittit, vel quod plus quam solet accipit, vel quod minus quam debet emittit.'

[w] *Etesiarum*] Thaletis hæc sententia fuit, Laërtio teste in ejus vita, pag. 9. quam refellit Seneca, Quæst. Natur. II. 2. pag. 886. et Herod. lib. II. n. 19. pag. 97.

[x] *Ultra in ora*] Ita libri omnes Mss.

piæ [y] æstivos, iisdem Etesiis nubila illo ferentibus e reliquo orbe. Timæus mathematicus occultam protulit rationem: Phialam [z] appellari fontem ejus, mergique in cuniculos ipsum amnem, vapore [a] anhelantem fumidis cautibus ubi conditur. Verum Sole per eos dies cominus facto, extrahi ardoris vi, et suspensum abundare,[b] ac ne [13] devoretur,[c] abscondi. Id evenire a Canis ortu, per introitum Solis in Leonem, contra perpendiculum fontis sidere stante, cum in eo tractu [d] absumantur umbræ. Plerisque e diverso [14] [e]

flantium repercussu ultro alii ap. Dalec. *flantium repercussum, ultro* Gronov. et edd. vett.—13 Margo edd. Dalec. et Gronov. *ac rursum ne.*—14 *Plerisque*

NOTÆ

Hoc est, ulterius in ipsa Nili ostia rejecto mari, Etesiarum ventorum impellentium vi. Seneca, loc. cit. 'acto contra ostia mari.' Legi tamen et *ultro* potest: quod et 'procul' sonat. Plautus in Casin. 'Ultro te amator: apage te a me.' In Capt. 'Ultro istum a me.'

[y] *Aut imbres Æthiopiæ*] Hæc Democriti Abderitæ opinio, et Agatharchidæ Cnidii, quam pluribus coarguit Diodorus Sic. Bibl. lib. I. pag. 36.

[z] *Phialam*] Sic et fontem Jordanis Φιάλην appellari Josephus est auctor, Bell. Jud. III. 18. pag. 860. idque ei nomen esse ex rotunditate, quod sinuatus in orbem ambitus ejus visatur.

[a] *Vapore*] Calore Solis, ut monuimus II. 40. Refert hæc quoque Solinus, cap. 32. pag. 59.

[b] *Et suspensum abundare*] Exundare. Hanc eandem ob causam oceanum intumescere veterum nonnulli credidere: extractum nempe solaribus radiis, et erectum suspensumque vi cœlestis ardoris terras inundare. Sic Lucanus cecinit, causas vestigans marini æstus, I. 415. 'Flammiger an Titan, ut alentes hauriat undas, Erigat oceanum, fluctusque ad sidera tollat.'

[c] *Ac ne devoretur*] Ne Solis ardore absumatur, iterum terris se condere.

[d] *Cum in eo tractu*] Cum in eo tractu terrarum, Sole fonti ad perpendiculum, εἰς κάθετον, imminente, hora diei sexta, sive meridiana, umbræ ibi nullæ sint. Nili fontem igitur Timæus citra Æquatorem quintadecima fere mundi parte, sive gradu latitudinis collocavit.

[e] *Plerisque e diverso*] Quibus astipulatur Herod. lib. II. n. 24. p. 98. Id vero quomodo accipiendum sit, planissime Pomponius aperit, I. 9. collatamque simul a Salmasio in Solin. Exercit. p. 426. criminationem omnem in Plinium eluit: 'Sive quod Sol hyeme,' inquit, in Capricornum scilicet austrinumque polum regressus, 'terris propior, et ob id fontem ejus (Nili) minuens, in æstate tunc altius abit,' discedens a fonte longissime, quod fit in Cancro et Leone, 'sinitque integrum fontem, et ut plenissimus est, surgere,' quem illi fontem Capricorni Tropico subjectum esse suspicabantur.

opinatis largiorem fluere, ad septemtrionem Sole discedente, quod in Cancro et Leone evenit, ideoque tunc minus siccari. Rursus in Capricornum et austrinum polum reverso sorberi: et ob id parcius fluere. Sed Timæo [f] si quis extrahi posse credat, umbrarum defectus iis diebus et locis sine fine adest.

Incipit crescere [g] Luna nova, quæcumque post solstitium est, sensim modiceque Cancrum Sole transeunte, abundantissime autem Leonem. Et residit in Virgine,[h] iisdem, quibus accrevit, modis. In totum autem revocatur intra ripas in Libra, ut tradit Herodotus,[i] centesimo die. Cum crescit, reges aut præfectos navigare eo, nefas judicatum est. Auctus [j] per puteos [15] mensuræ notis deprehenduntur. Justum incrementum est cubitorum XVI.[k] Minores aquæ

diverso codd. Dalec. et Chiffl.—15 Ita codd. Harduini, Dalec. et Tolet. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Auctus ejus per puteos* edd.

NOTÆ

[f] *Sed Timæo*] Si quis Timæo credat aienti extrahi sublimem suspensumque amnem ardoris vi, adversatur ei defectus umbrarum assiduus in eo tractu terrarum, iis diebus, quibus austrinum etiam polum lustrat: intumescere enim anno toto Nilum oporteret.

[g] *Incipit crescere*] Ab incrementi causa, quam assequi posse desperat, ad tempus modumque transfert orationem. Hanc Solinus quoque exscripsit, cap. 32. pag. 59. et Missi Theodosii totidem verbis. Excogitavit V. Cl. De la Chambre, Med. Gallus, novam Niliaci incrementi causam, quam in lutum ejus amnis nitrosum conjicit, opere singulari et erudito.

[h] *Et residit in Virgine*] Non hoc ex Herodoto Plinius refert, ut putat Salmasius in Solin. p. 436. Nam is, etiam cum est in Virgine Sol, crescere Nilum ad æquinoctium usque autumni censet.

[i] *Herodotus*] Lib. II. cap. 19. pag. 97. et cap. 27. p. 99. Plinio de incrementi initio, de fine Herodoto, Lucanus subscribit, X. 225. 'Nilus neque suscitat undas Ante Canis radios, nec ripis alligat amnem Ante parem nocti Libra sub judice Phœbum.'

[j] *Auctus*] Incrementi. Puteus est, inquit Strab. lib. XVII. p. 817. in ripa Nili ex integro lapide structus: in quo et maxima, et minima, et mediocria Nili incrementa notantur: nam putei aqua cum Nilo pariter crescit ac decrescit. Suntque in putei pariete notæ quædam insculptæ incrementorum, &c. Νειλομέτριον e re ipsa hujusmodi puteis factum nomen est.

[k] *Cubitorum XVI.*] Id quoque Solinus, loc. cit. Idcirco nimirum a Vespasiano Augusto in Templo Pacis dicata Nili imago est, cum sedecim

non omnia rigant: ampliores detinent, tardius recedendo. Hæ serendi tempora absumunt solo madente: illæ non dant sitiente. Utrumque reputat provincia. In duodecim [l] cubitis famem sentit, in tredecim etiamnum esurit: quatuordecim cubita hilaritatem afferunt: quindecim securitatem: sedecim delicias. Maximum incrementum ad hoc ævi fuit cubitorum decem et octo, Claudio [m] principe: minimum quinque,[16] [n] Pharsalico bello, veluti necem Magni prodigio quodam flumine aversante. Cum stetere aquæ, apertis molibus [o] admittuntur.[17] Ut quæque liberata est terra, seritur. Idem amnis unus omnium nullas expirat [p] auras.

Ditionis [q] Ægypti [18] esse incipit a fine Æthiopiæ Syene: [r] ita vocatur peninsula mille passuum ambitu, in qua Cas-

vett. et Gronov.—16 Ita codd. omnes Harduini, Dalec. Vet. ejusdem, et Chiffl. cum edd. Elz. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Franz. et Dalec. *minimumque* edd. vett. et Gronov.—17 Chiffl. *emittuntur.*—18 *Ditionis Ægyptiæ* margo

NOTÆ

liberis, quibus incrementi Niliaci cubita sedecim significarentur, ut auctor est Plinius XXXVI. 11. His adde ea quæ dicenda sunt XVIII. 47.

[l] *In duodecim*] Solinus, loc. citat. Dissentit Strab. lib. XVII. p. 788.

[m] *Claudio*] Solinus, loc. cit.

[n] *Minimum quinque*] Ita Solinus, et Mss. omnes, non Plinii modo, sed et Missorum Theodosii: 'In duodecim cubitis famem sentit: in XIII. esurit: XIV. cubiti hilaritatem afferunt: XV. securitatem: XVI. delicias. Maximum incrementum ab hoc ævo fuit cubitorum XVII. Claudio principe: minimum, V. Pharsalico bello,' &c. Perperam in editis hactenus, *minimumque*. His adde et quæ Seneca refert, Natur. Quæst. IV. 2. p. 886. 'Biennio continuo, regnante Cleopatra, non ascendisse Nilum, decimo regni anno et undecimo constat. Significatum aiunt duobus rerum potientibus defectionem. Antonii enim Cleopatræque defecit imperium.'

[o] *Molibus*] Perfossis aggeribus, quibus inhibentur aquæ, admittuntur eæ in agros arte et industria, cum ultro ac sponte non increscit Nilus.

[p] *Nullas expirat*] Id quoque Solinus a Plinio, loc. cit. Plinius ab Herod. lib. II. n. 19. p. 97. Ab utroque Ammianus, lib. XXII. p. 228. et alii. Auras autem crassiores intellige nebulas, nec tenues exclude halitus: qua laude Borysthenes Nilo antecellit, ut dicemus XXXI. 30.

[q] *Ditionis*] Solinus, cap. 32. p. 60.

[r] *Syene*] Hodie *Asna*, ad Nilum, sub Cancri Tropico, ' sub mundi parte, seu latitudinis gradu 23. 50. min. ut Ptolemæus habet, IV. 5. Huc Juvenalis ablegatus specie honorificæ militiæ: nam tres cohortes Romanæ ibi præsidii causa excubabant, teste Strabone lib. XVII. p. 797. quæ mox Castra Plinius appellat. Ibi et obiit: hoc ei Satiræ profuerunt. De Syene diximus jam II. 75.

tra [19][s] sunt, latere Arabiæ: et ex adverso [t] insula IV.[u] Philæ,[v] DC. M. passuum a Nili fissura, unde appellari diximus Delta. Hoc spatium edidit Artemidorus, et in eo CCL. oppida fuisse. Juba CCCC. M. passuum. Aristocreon ab Elephantide ad mare [w] DCCL. M. pass. Elephantis [20][x] insula intra novissimum [y] catarracten IV. M. passuum, et supra Syenen [z] XVI. M.[21] habitatur, navigationis Ægyptiæ

edd. Dalec. et Gronov.—19 Ita codd. Harduini et Dalec. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *peninsula centum mille passuum ambitu, in qua Cerastæ* edd. vett. et Gronov. Mox in iisdem *et in adverso insulæ IV. Philæ;* cod. Dalec. *et ex adverso insulæ IV. Pilæ.*—20 *Elephantine* margo edd. Dalec. et Gronov. et sic etiam conj. Pintian. Mox, pro *intra*, quod servant Chiffl. aliique codd. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *infra* Gronov. et edd. vett. et in iisdem: *tria M. pass.* Tolet. *quatuor M. pass.*—21 'Errat hic Plinius. Elephantis insula non distat a *Syene XVI. M. pass.* immo proxima est, et ex adverso. Crediderim Plinium perperam scripsisse *Syenen*, cum scribendum esset *Philas;* et adhuc longior, quam par est, videbitur mensura.' *Brotier.* *Syenen XII. M.* margo edd. Dalec. et Gronov. ex Strabone.

NOTÆ

[s] *In qua Castra*] Vide Notas et Emend. num. 33.

[t] *Et ex adverso*] Hoc est, ex adverso Africæ latere. Sententia enim hujus loci est, Nilum ditionis Ægyptiæ censeri, latere quidem Arabiæ, a Syene: adverso Africæ latere, a Philis insula, Africæ contributa: Nili alveo, qui Philas circumit, eas ex adverso continentis, in qua Syene est, collocante. Quamobrem eo latere 'Regni claustra Philas' Lucanus appellat, x. 313. 'Quæ dirimunt Arabum populis Ægyptia rura.'

[u] *Insula IV.*] Hoc est, insula quatuor millium passuum ambitu, uti Syene peninsula mille tantum.

[v] *Philæ*] In Notitia Imperii, cap. 20. *Filæ.* Τὰς Φιλὰς appellat Strab. lib. XVII. p. 818. Parvam eam insulam fuisse testis est αὐτόπτης Aristides, qui fere totam urbe ipsa ait occupari: quod et Seneca asseverat, Natur. Quæst. IV. 2. p. 885.

[w] *Ad mare*] Mediterraneum.

[x] *Elephantis*] Quæ ceteris Ἐλεφαντίνη, ea Melæ I. 9. et Parthenio apud Stephanum, p. 258. Ἐλεφαντίς. Posterioribus temporibus Tabenna vocitata, unde Tabennesiotæ Monachi, celebratæ sanctitatis.

[y] *Intra novissimum*] Hoc est, infra, citra. Nam supra Elephantinam insulam, sive ulterius versus austrum, est catarractes. Strab. lib. XVII. p. 817. Μικρὸν δ' ὑπὲρ τῆς Ἐλεφαντίνης ἐστὶν ὁ μικρὸς καταῤῥάκτης, κ. τ. λ.

[z] *Et supra Syenen*] Hoc est, etiam supra Syenen habitatur. Nam cum Syene sit sub parte mundi, seu gradu 23. 50. min. Elephantines autem insulæ oppidum, sub 23. 56. min. teste Ptolem. IV. 5. reliqua insulæ pars ultra Syenen versus austrum protenditur, ad 23. 30. min. Inde iter est per catarracten ad insulam Philas, quæ est sub gradu 23. 6. eodem Ptolemæo annotante. Strabonis locum, lib. XVII. p. 817. de Elephantines situ, constat esse vitiatum. Cave autem Salmasio credas aienti, p. 437. in Solin. Elephantinen pro Philis a

finis,[a] ab Alexandria DLXXX.[22] [b] M. pass. In tantum erravere suprascripti.[c] Ibi Æthiopicæ conveniunt naves. Namque eas plicatiles[d] humeris transferunt, quoties ad catarractas ventum est.

XI. Ægyptus[e] super ceteram antiquitatis gloriam XX. M. urbium[f] sibi Amase regnante[g] habitata præfert: nunc quoque multis, etiamsi ignobilibus,[1] frequens. Celebratur[2] tamen Apollinis:[h] mox Leucotheæ:[i] Diospolis[j] magna, eadem Thebe portarum centum[k] nobilis fama: Coptos[l]

—22 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *DLXXXV*. Chiffl. *DCXXXVI*. Gronov. et edd. vett.

CAP. XI. 1 Vet. Dalec. *ibi* pro *sibi*. Mox. Tolet. *etiam non ignobilibus*.—2 *Celebrantur* codd. Dalec. Mox, *Leucotheæ, et Diospolis* Gronov. et edd. vett.

NOTÆ

Plinio acceptam esse, topographiamque ab eo inversam.

[a] *Navigationis Ægyptiæ finis*] Philas enim, quæ a Syene centum stadiorum itinere disjunctæ, supra catarracten sitæ sunt, planstro iter est, non amne, ut docet Strab. lib. XVII. p. 818.

[b] *DLXXX.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. At Chiffl. DLXXXV.

[c] *Suprascripti*] Artemidorus, Juba, et Aristocreon.

[d] *Plicatiles*] Quoniam fiebant fortassis ex pellibus. Ejusmodi erant navigia Babyloniorum coriacea, *πλοῖα πάντα σκύτινα*, quæ Herodotus describit, lib. I. n. 194. pag. 81. *neque enim ex lignis fiebant, sed ex pellibus: οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων.* Forte etiam et ex papyro plicabilia fieri potuerunt.

[e] *Ægyptus*] Accepta hæc a Mela, I. 9. p. 13.

[f] *XX. M. urbium*] Amplius XXXIII. urbium millibus habitatam fuisse Ptolemæo Lagida regnante, scribit Tzetzes, Chiliad. III. Hist. 67. vs. 72. Amplius XVIII. millibus, Diodorus Bibl. lib. I. p. 27.

[g] *Amase regnante*] Olympiade circiter XLV. paulo ante Cambysæ Persarum regis tempora.

[h] *Apollinis*] Ἀπόλλωνος πόλις μεγάλη, quam Antoninus in Itiner. Thebaidis, 'Apollonos superioris' vocat, citra Syenen passuum millibus LXXII. Africæ latere. Ab ea nomon Apollopoliten nomen esse sortitum diximus cap. 9.

[i] *Leucotheæ*] Hoc credo Lucinæ fuisse nomen inditum a candore, qualis in luce cernitur. Sane Ovid. Fast. II. a luce nomen Lucinæ derivat: 'Gratia Lucinæ: dedit hæc tibi nomina lucus; Aut quia principium tu, Dea, lucis habes.' Lucinæ porro oppidum, Ἐλλειθυίας πόλιν inter Thebas et Syenen Ptolemæus agnoscit. IV. 5.

[j] *Diospolis*] Διὸς πόλις μεγάλη, αἱ Θῆβαι, Ptolemæo loc. cit. unde regioni Thebaidis nomen. Arabiæ latere posita civitas fuit, a Copto M. P. XLIV. apud Antonin. Nunc *Minio* vocari aiunt.

[k] *Portarum centum*] Unde Ἑκατόμπυλος ab Homero primum, Iliad. A. et a Stephano cognominata, verbo Διὸς πόλις. Mela I. 9. p. 13. 'Thebæ,

Indicarum Arabicarumque mercium Nilo proximum emporium. Mox Veneris [m] oppidum, et iterum Jovis,[n] ac Tentyris: infra quod [o] Abydus, Memnonis regia, et Osiris [p] templo inclytum, VII. M. D. passuum in Libyam [q] remotum a flumine. Dein Ptolemais,[r] et Panopolis,[s] ac Veneris iterum. Et in Libyco [t] Lycon, ubi montes finiunt Thebaidem. Ab iis [u] oppida Mercurii,[v] Alabastron,[3] [w] Canum,

—3 *Alabastrῶν* gen. pl. Græca forma in quibusdam vett.—4 Pintian. ex He-

NOTÆ

quæ ut Homero dictum est, centum portas, sive, ut alii aiunt, centum aulas habent, totidem olim principum domos, solitasque singulas, ubi negotium exigeret, dena armatorum millia effundere.' Sic ex una civitate exibant armatorum militum centum myriades: Galli dicunt, *un million*.

[l] *Coptos*] A quo Copticicæ præfecturæ nomen, de qua cap. 9. Hodie *Cana*, teste Rhamnusio.

[m] *Mox Veneris*] Illud ipsum, a quo Aphroditopolites nomos nomen habet, de quo cap. 9.

[n] *Et iterum Jovis*] Hoc est, alia Diospolis: Διὸς πόλις μικρὰ, Ptolem. IV. 5. Diospolis parva, a qua Diospoliticæ præfecturæ nomen, de qua cap. 9. Proxima ei est Τέντυρα, unde Tentyrites nomos dictus: utraque Africæ latere, sive ad Nili ripam occidentalem posita, in Thebaide. Tentyra versus austrum recedit a Diospoli, M. P. XXVII. ex Antonino. Diospolis rursum ab Abydo, de qua mox, M. P. XXVIII.

[o] *Infra quod*] Infra Diospolim et Tentyram, secundo Nili flumine, Ægypto, quod Delta vocant, propius. Abydon porro, Ἄβυδον, Memnonis regia et Osiridis fano inclytum fuisse, tradit quoque Strab. lib. XVII. pag. 813. et Solinus, cap. 32. p. 61. Hodie *Abutich*.—'Sed *Mennonis* legi hic oportere, non *Memnonis*, quanquam sic habent editiones vetustæ, dicemus ad VI. 35.' *Ed. sec.*

[p] *Et Osiris*] Osiris quem Ægyptii colunt. Bacchum esse aiunt, inquit Herod. lib. II. n. 42. pag. 106.

[q] *In Libyam*] In eam Africæ partem, quam Libyes Ægyptii obtinent.

[r] *Dein Ptolemais*] Ab Abydo versus septemtrionem et Delta Ægyptiacum refugiens, M. P. XXII. eodem Africæ latere, in Thebaide, apud Anton. Urbs haud Memphi minor, teste Strabone, loc. cit.

[s] *Et Panopolis*] Hæc eodem ordine Strabo, loc. cit. Πανῶν πόλις, καὶ Ἀφροδίτης, καὶ Λύκων πόλις. Hoc Veneris oppidum multo magis ad Boream et Delta Ægyptiacum accedit, quam supradictum. De Panopoli diximus cap. 9. Luporum urbem in Thebaide Africæ latere collocat Antoninus, a Ptolemaide LXIII. M. P. Ab his oppidis nomi Lycopolites, Panopolites, et Aphroditopolites, nomen accepere.

[t] *In Libyco*] A Nili fissura, quam Delta efficit, usque ad fines Thebaidis, quicquid terrarum interjacet, comprehensa etiam regione Alexandriæ et Mareotidi proxima, Libyam appellabant: quod adverso Nili latere, Arabiam. Strabo, lib. XVII. p. 806.

[u] *Ab iis*] Ab iis montibus.

et supra dictum[x] Herculis. Deinde Arsinoë,[y] et jam dicta Memphis: inter quam et Arsinoiten nomon, in Libyco,[z] turres, quæ pyramides[a] vocantur: Labyrinthus in Mœridis lacu[4] [b] nullo addito ligno exædificatus: et oppidum Crialon.[c] Unum præterea intus et Arabiæ conterminum claritatis magnæ, Solis oppidum.[d]

(x.) Sed jure[e] laudetur in littore Ægyptii maris Alexandria, a Magno Alexandro condita, in Africæ parte, ab ostio Canopico XII. mill. passuum juxta Mareotim lacum, qui locus[f] antea Rhacotes[5] nominabatur. Metatus est eam Dinochares[g] architectus pluribus modis memorabili inge-

rod. *ad Mœridis lacum.*—5 Gronov. et edd. vett. ante Harduin. *qui lacus antea*

NOTÆ

[v] *Mercurii*] Hermupolim intelligit, Ἑρμοῦ πόλιν, jam extra Thebaidem in Ægypto positam, a Lycon oppido Thebaidis, M. P. LIX. dissitam, versus septemtrionem, Africæ latere, teste Anton. in Itiner. Ab hac Hermopolitæ nomo facta appellatio est, quo de nomo, cap. 9.

[w] *Alabastron*] Græce dixeris, Ἀλαβαστρῶν, Κυνῶν, Ἡρακλέους. In his enim vox *oppida* subintelligi debet. Ptolem. IV. 5. Ἀλαβαστρῶν πόλις, in Cynopolite nomo: cui ad septemtrionem Κυνῶν πόλις imponitur, quo situ et a Plinio collocatur, Africæ latere.

[x] *Et supra dictum*] Cap. 9. in Heracleopolite nomo.

[y] *Arsinoë*] Eodem Africæ latere, haud procul Memphi. Ab ea nomos Arsinoites, de quo cap. 9.

[z] *In Libyco*] Africæ latere.

[a] *Pyramides*] De his dicemus, XXXVI. 16. De Labyrintho, eodem libro, cap. 19.

[b] *In Mœridis lacu*] In Reg. 1. et 2. *et Mœridis lacu.* Forte pro *ad Mœridis lacum.* Nam Herod. lib. II. n. 149. p. 147. παρὰ Μοίριος λίμνην, et n. 148. ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος.

[c] *Crialon*] Ita libri omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. An pro *Crocodilon*, Κροκοδείλων πόλις, quam in Mœride palude sitam esse ex Stephano superius diximus, cap. 9. confirmatque Herod. lib. II. n. 147. ubi Labyrinthum ait exstructum esse supra stagnum Mœrios, versus urbem Crocodilon.

[d] *Solis oppidum*] Heliopolis, de qua diximus cap. 9. in Heliopolite nomo, Arabiæ confini.

[e] *Sed jure*] Transcribit hæc Martianus, lib. VI. c. de Ægypto, p. 219. —'In Comment. Acad. Reg. Sc. anni 1716. p. 298. dicitur altitudo Alexandriæ esse graduum 31. 11″.' *Ed. sec.*

[f] *Qui locus*] Vide Notas et Emend. num. 34.

[g] *Dinochares*] Ita libri omnes, tum hoc loco, tum XXXIV. 42. Etsi Solinus, cap. 32. p. 62. *Dinocrates* legisse videatur. Valerius item Max. I. 4. 'Cum Rex Alexander urbem in Ægypto constituere vellet, architectus Dinocrates, cum cretam non haberet,

nio, XV. M. passuum [h] laxitate insessa,[6] [i] ad effigiem Macedonicæ chlamydis [j] orbe gyrato laciniosam, dextra lævaque anguloso procursu: jam tum tamen quinta [k] situs parte regiæ dicata.[7]

Mareotis [l] lacus, a meridiana urbis parte,[8] euripo e Canopico ostio mittitur mediterraneo commercio, insulas quoque [m] plures amplexus, triginta mill.[n] passuum trajectu, CL. ambitu,[9] [o] ut tradit Claudius Cæsar. Alii schœnos [p] in longitudinem patere XL. faciunt, schœnumque stadia triginta: ita fieri [q] longitudinis CL. mill. pass. tantundem et latitudinis.

Arapotes. Mox *Dinocrates* cod. Dalec. et Vet. ejusdem.—6 Cod. Dalec. *immensa;* Vet. ejusdem, *inserta.*—7 Strab. *quarta situs parte regiis dicata.*—8 Cod. Dalec. *ad meridianam urbis partem;* Vet. Dalec. *parte Euripo in Canopicum ostium;* Pintian. ex Strabone, *parte Euripo Canopico ostio committitur.* —9 Tolet. *CCL. ambitu;* Gronov. et edd. vett. ante Harduin. *DC. ambitu.*—

NOTÆ

polentaque futuræ urbis lineamenta duxisset,' &c. Vide etiam Ammianum, lib. XXII. pag. 233. Δεινοκράτης est Straboni, lib. XIV. p. 641.

[h] *XV. M. pass.*] Strabo longitudinem ait fuisse stadiorum XXXIV. latitudinem, octo: circuitum, centum et decem stad. hoc est, XIII. M. DCCL. pass. quæ mensura Plinianæ affinis est.

[i] *Laxitate insessa*] Occupato telluris laxissimo spatio. Sic Statius I. Sylv. I. 56. insessam pondere humum dixit, hoc est, occupatam, pressam.

[j] *Macedonicæ chlamydis*] Ea forma Chlamys Macedonica fuit, ut non totum ambiret corpus, sed posteriora fere tantum, præterquam ad pectus et humeros, ad quos nodo colligabatur: anteriore parte ejus aperta. Non Alexandriæ modo Strabo lib. XVII. p. 793. sed et habitabili terræ, Macedonicæ chlamydis speciem veteres tribuerunt, χλαμυδοειδὲς σχῆμα, cujusmodi forma orbis Tabula exhibetur a Brietio nostro, 1. part. Parall. Geogr. V. 5. Paludamentum Imperatorum idem fuit cum chlamyde. Chlamys igitur humi extenta, ac tota quanta quanta est porrecta, speciem exhibuit et Alexandriæ, et τῆς οἰκουμένης, qualem veteres agnoverunt. Similes fere sunt, quæ in sacris ritibus Trabeæ induuntur, *les Chapes.* Sed in chlamyde humi extenta, dextra lævaque sunt angulosæ incisuræ duæ, quibus illæ carent.

[k] *Jam tum tamen quinta*] Quarta etiam, tertiave, inquit Strab. lib. XVII. p. 793.

[l] *Mareotis*] Græcis Μαρέα, Μαρεία, et Μαρεῶτις. A circumjacente agro vinum Mareoticum appellatum, XIV. 4.

[m] *Insulas quoque*] Octo omnino, ex Strab. lib. XVII. p. 799.

[n] *Triginta mill.*] Strabo loc. cit. lacus longitudinem intra stadia trecenta definit, quæ sunt passuum millia XXXVII.

[o] *CL. ambitu*] Vide Notas et Emend. num. 35.

[p] *Alii schœnos*] De schœnis agemus libro seq. cap. 30.

Sunt in honore et intra decursus Nili multa oppida, præcipue quæ nomina [10] dedere ostiis, non omnibus, (XII. enim reperiuntur, superque quatuor, quæ ipsi falsa ora [r] appellant,) sed celeberrimis septem, proximo Alexandriæ Canopico,[s] deinde Bolbitino,[t] Sebennytico,[11] [u] Phatnitico,[v] Mendesico,[w] Tanitico,[x] ultimoque [y] Pelusiaco. Præterea Butos,[z] Pharbæthos,[a] Leontopolis, Athribis, Isidis oppidum,[b]

10 Gronov. *qui nomina.* Mox, Tolet. *non omnibus* (*nunc n. XI.*) Gronov. et edd. ante Harduin. *non omnibus,* (*XI. enim,* &c.—11 *Sebennitico* Gronov. et mox in eodem et edd. ante Harduin. *Buros, Pharbætos.* Deinde, pro *Athri-*

NOTÆ

[q] *Ita fieri*] Martianus, lib. VI. cap. de Ægypto, pag. 219.

[r] *Falsa ora*] Ψευδοστόματα, pervia tantum scaphis, non vero majoribus navigiis, propter brevia et paludes. Strab. lib. XVII. pag. 801. Seneca, Natur. Quæst. IV. 2. ignobiles ramos appellat.

[s] *Canopico*] Sive Canobico, a Canobo, sive Canopo, Menelai navis rectore, a quo et Canopum oppidum, ubi sepultus.—'At Canopum oppidum Plinius nusquam appellat: adeo ut an ab oppido, an ab homine, vel aliunde, datum sit Canopico ostio nomen, nobis adhuc incompertum sit.' *Ed. sec.*

[t] *Bolbitino*] Βολβίτινον στόμα Ptolem. IV. 5. Aliis Βολβιτικὸν, a Bolbitine oppido, de quo Stephanus. Nunc vocant, *Bras de Raschit, ou de Rossette,* ab oppido cognomine.

[u] *Sebennytico*] Per medium Delta decurrit in mare, teste Herodoto, lib. II. n. 17. pag. 96. Nomen ei a Sebennytico oppido, nomoque. Oppidi rudera vetus nomen servant, *Sebenit.*

[v] *Phatnitico*] Φατνικὸν στόμα Straboni, lib. XVII. pag. 802. Παθμητικὸν Ptolemæo, loc. cit. Hodie, *Bras de Migny.*

[w] *Mendesico*] Vel, ut alii, Mendesio, ab oppido nomoque cognomine. Hodie *Bras de Baraugner.*

[x] *Tanitico*] Tanicum Mela vocat, I. 9. Nonnulli et Saiticum, apud Strab. lib. XVII. pag. 802. Proximum est Pelusiaco, juxta urbem quam veteres Τάνιν appellavere. Falluntur enim ii qui Damiatam Pelusium interpretantur, cum ultimo Nili ostio Pelusium olim insederit, Arabiæ Syriæque latere, extra Delta: Damiata intus, non novissimo, sed anteriori ostio imposita sit, hoc est, Tanitico: cui a Tanite nomo, de quo egimus cap. 9. nomen fuit. Hodie *Bras de Tacari.*

[y] *Ultimoque*] Quod maxime vergit in orientem. *Le bras de Peluse.* Nomen habet a Pelusio oppido, unde Isidorus Pelusiota cognomen traxit. Vide quæ diximus in libro De Nummis Antiquis Populorum et Urbium.

[z] *Butos*] Βοῦτος Ptolem. IV. 5. metropolis νομοῦ Φθενότου. Prope Sebennyticum ostium Straboni, lib. XVII. pag. 802.

[a] *Pharbæthos*] Φάρβαιθος Ptolemæo, loc. cit. Φαρβετίτης νομὸς Straboni, inter Mendesium Taniticumque ostium, loc. cit. Cui nomo et Leontopolin quoque vicinam facit, ceteras-

Busiris, Cynopolis, Aphrodites, Sais, Naucratis: unde ostium quidam Naucratiticum[12] nominant, quod alii Heracleoticum,[13] Canopico, cui proximum est, præferentes.[c]

XII. (XI.) Ultra Pelusiacum Arabia est, ad Rubrum mare[d] pertinens, et odoriferam illam, ac divitem, et beatæ cognomine inclytam. Hæc[e] Catabanum[1 f] et Esbonitarum,[g] et Scenitarum[h] Arabum vocatur, sterilis, præterquam ubi Syriæ confinia attingit, nec nisi Casio monte[i]

bis Strab. *Atheribis;* Stephan. *Athlibis.*—12 *Naucratitum* Salmant. *Naucraticum* Gronov. et edd. vett.—13 *Ceramicum* Athen. Mox, *cui VI. M. pass. proximum, &c.* codd. Dalec. et Vet. ejusdem.

CAP. XII. 1 *Hæc Cabanum* Vet. Dalec.

NOTÆ

que præfecturas quæ nunc recensentur, Athribiten, sive, ut diximus cap. 9. Atharrabiten, Busiriten, Cynopoliten, Prosopiten, in quo Ἀφροδίτης, hoc est, *Veneris*, oppidum fuit, teste eodem Strabone, lib. XVII. pag. 802. Saiten, et Naucratiten. Notitia Eccles. Hieroclis, in prov. Augustamnica secunda, p. 55. Κάρβεθος, pro Φάρβαιθος. Item Ἀθρήκης, pro Ἄθριβις.

[b] *Isidis oppidum*] Stephano, Ἰσεῖον, πόλις Αἰγύπτου. Hoc vero cum intra Nili decursus, hoc est, in ipso Delta contineatur, Plinio teste, diversum esse necesse est ab *Isiu* Antonini, quæ mediterranea civitas est, longe supra Memphin. Isis porro Ceres est, ut omnibus notum.

[c] *Præferentes*] Sic Ptolemæus, Canopico prætermisso, Heracleoticum nominat, quod Canopico proximum fuit, ut Dionysius Periegetes censuit, teste Eustathio ad illius vs. 13. et Tacitus Annal. II. pag. 61. Quare nihil hic mutandum, quantumlibet Pintianus inclamet, in tanto præsertim tamque conspirante codicum scriptorumque consensu.

[d] *Ad Rubrum mare*] Ad Arabicum sinum, unde fere odorifera illa, et Felix appellata Arabia incipit.

[e] *Hæc*] Non illa odorifera et Felix dicta, ut hallucinatus credidit Solinus, cap. 33. pag. 62. sed illa Arabia, quæ a Pelusiaco incipit ostio, deserta et sterilis.

[f] *Catabanum*] Hi Catabanes Arabiæ sterilis et Petrææ incolæ, a Catabanis illis diversissimi sunt, quos ad Rubrum seu meridianum mare, in Arabia felice ac penitiore, positos dicemus VI. 32.

[g] *Esbonitarum*] Quorum regia Essebon, de qua Hieronymus, in locis Hebr. post Eusebium: 'Esebon,' inquit, 'civitas Sehon regis Amorrhæorum... nunc vocatur Esbus (Ἐσβοὺς Eusebio) urbs insignis Arabiæ in montibus qui sunt contra Iericho,' &c.

[h] *Scenitarum*] Commune id multis Arabum populis nomen fuit, ut dicemus VI. 30. et 32. Hi Ægypto confines, alias Saraceni appellati, ut Ptolemæus admonet, v. 17. in Arabia Petræa. De his Ammianus, lib. XXII. p. 228. 'Ægyptus,' inquit, 'usque ad Scenitas prætenditur Arabas, quos Saracenos appellamus.' Iidem in sacris paginis Ismaëlitæ dicti.

[i] *Casio monte*] De quo cap. 14.

nobilis. His Arabes junguntur, ab oriente Canchlei,[j] a meridie Cedrei,[k] qui deinde ambo Nabatæis.[2] [l] Heroopoliticus[m] vocatur, alterque Ælaniticus sinus Rubri maris in Ægyptum vergentis, CL. mill.[n] pass. intervallo inter duo oppida, Ælana, et in nostro mari Gazam. Agrippa a Pelusio Arsinoën,[o] Rubri maris oppidum, per deserta CXXV. M. passuum tradit: tam parvo distat ibi tanta rerum naturæ diversitas.

XIII. (XII.) Juxta Syria[a] littus occupat, quondam terrarum maxima, et pluribus distincta nominibus. Namque Palæstina vocabatur, qua contingit Arabas,[b] et Judæa, et Cœle, dein[1] Phœnice: et qua recedit intus, Damascena: ac magis etiamnum meridiana, Babylonia. Et eadem Mesopotamia[2] inter Euphratem et Tigrin: quaque transit Taurum, Sophene: citra vero etiam Commagene. Et ultra Armeniam, Adiabene, Assyria ante[c] dicta:[3] et ubi Cili-

2 Gronov. *Nabathæis.*

CAP. XIII. 1 Chiffl. *exin.*—2 '*Exinde Mesopotamia ex eadem* cod. noster et Chiffl. Lego, *Hæc eadem.*' Dalec.—3 Chiffl. *antea dicta.*—4 *Euphraten Sy-*

NOTÆ

[j] *Canchlei*] Qui in sacris literis Amalecitæ dicti videntur. Nec Bocharto assentior, Chavilæos nunc significari, qui erant Babyloniæ proximi.

[k] *Cedrei*] 'Habitantes Cedar,' Psal. 119. Hieronymus in locis Hebr. 'Cedar.... est regio in eremo Saracenorum, a filio Ismaëlis Cedar ita cognominata.'

[l] *Nabatæis*] Quorum oppidum Petra. De his dicemus, VI. 32.

[m] *Heroopoliticus*] Ab Heroum oppido, ut dicemus VI. 33. De Ælanitico, ejusdem libri cap. 32.

[n] *CL. mill.*] Strab. lib. XVI. p. 759. stadia numerat mille ducenta et sexaginta, quæ passuum efficiunt CLVII. mill.

[o] *Arsinoën*] De ea VI. 33.

[a] *Juxta Syria*] Hæc totidem verbis ac pæne syllabis Martianus, lib. VI. cap. de Arabia et Syria, p. 219. a Plinio expressit: Plinius a Mela I. 11. p. 14.

[b] *Arabas*] Non eos qui Arabiam peninsulam incolunt, sed qui ab Arabia Petræa post Jordanem amnem ad Libanum usque montem penetrant, ut Plinius ipse ait VI. 32.

[c] *Assyria ante*] Ammianus, lib. XXIII. p. 251. 'Juxta hunc circuitum Adiabena est, Assyria priscis temporibus vocitata, longaque assuetudine ad hoc translata vocabulum, ea re quod inter Œnam et Tigridem sita, navigeros fluvios, adiri vado nunquam potuit. *Transire* enim *διαβαίνειν* dicimus Græci. Et veteres quidem hoc arbitrantur. Nos autem dicimus, quod in his terris amnes sunt duo perpetui, quos et transivimus,

ciam attingit, Antiochia.[d] Longitudo ejus inter Ciliciam et Arabiam,[e] CCCCLXX. M. passuum est. Latitudo a Seleucia Pieria, ad oppidum in Euphrate Zeugma, CLXXV. M.[f] passuum. Qui subtilius dividunt, circumfundi[g] Syria Phœnicen volunt: et esse oram maritimam Syriæ:[4] cujus pars sit Idumæa et Judæa, deinde Phœnice, deinde Syria. Id quod præjacet mare totum, Phœnicium appellatur. Ipsa gens Phœnicum in magna gloria[5] literarum[h] inventionis, et siderum,[i] navaliumque[j] ac bellicarum artium.

XIV. A Pelusio Chabriæ castra,[a] Casius[b] mons, delu-

riam, Phœnicen esse volunt oram, &c. cod. noster manuscriptus. Lege ex Bud. de Asse IV. et vetust. exempl. *Esse enim primum oram maritimam Syriæ ab Arabia, cujus pars sit Idumæa et Judæa: deinde Phœnicen. Deinde rursus Syriam. Introrsus autem Syria Damasci claudi Phœnicem.'* Dalec. Vet. Dalec. *deinde Assyria.*—5 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *gloria magna* Gronov. et edd. vett.

NOTÆ

Diavas et Adjavas, juncti navalibus pontibus, ideoque intelligi Adjavenam cognominatam.' Assyriæ videlicet pars nobilissima Adiabene fuit, in qua Ninus, Arbela, et Gaugamela: de quibus VI. 16.

[d] *Antiochia*] Non id oppidi modo nomen, sed regionis est, quæ Syria Antiochia dicebatur, non ut nunc vulgus Geographorum loquitur, Syria Antiochena. Ita cap. 18. 'Promontorium Syriæ Antiochiæ:' sic enim libri veteres habent. Mela I. 12. 'Reliqua pars Syriæ, cui Antiochiæ cognomen additur.'

[e] *Et Arabiam*] Sive Ostracinen, ubi finitur Arabia, ut mox dicetur.

[f] *CLXXV. M.*] Vide Notas et Emend. num. 36.

[g] *Circumfundi*] Qui subtilius dividunt, inquit, Phœnicen undequaque Syria includi aiunt: primumque ab Ostracine, ubi Arabia desinit, occurrere Syriæ oram maritimam, cujus pars Idumæa sit, et Judæa: deinde sequi Phœnicen; mox Syriam rursus proprie appellatam, et quæ Cœle, et quæ Antiochia dicebatur. Locum hunc frustra solicitant Schefferus, de Milit. Navali I. 2. p. 16. aliique.

[h] *Literarum*] Vide quæ dicturi sumus VII. 57. Hausit hæc Plinius, a Mela Pomponio I. 12.

[i] *Et siderum*] Tum ad viam mari regendam contemplatione siderum, tum ad præsignificandum ex iisdem quæ sint futura hominibus. Propert. II. 989. 'Quæritis et cœlo Phœnicum inventa sereno, Quæ sit stella homini commoda, quæque mala.'

[j] *Navaliumque*] 'Maria navibus adire,' inquit Mela, 'classe confligere, imperitare gentibus, regnum præliumque commenti.'

[a] *Chabriæ castra*] In via quæ a Syria et Casio monte Pelusium ducit Chabriæ castra locat et Strabo, lib. XVI. p. 760. ὁ Χαβρίου λεγόμενος χάραξ. Videntur a Chabria Atheniensi dicta, de cujus expeditione in Ægyptum multa Diodorus Sic. Bibl. lib. XV. p. 400.

brum[c] Jovis Casii, tumulus Magni Pompeii.[d] Ostracine[e] Arabia finitur, a Pelusio LXV. mill.[1] [f] passuum.

(XIII.) Mox Idumæa incipit, et Palæstina, ab emersu Sirbonis lacus,[g] quem quidam CL. M. passuum circuitu tradidere: Herodotus[h] Casio monti applicuit: nunc est palus modica. Oppida: Rhinocolura,[2] [i] et intus Raphea:[j] Gaza,[k]

CAP. XIV. 1 *Trachine. Arabia finitur a Pel. &c.* cod. Dalec. et Vet. ejusdem; *Ostracine. Arabia finitur a Pel. &c.* Gronov. et edd. vett.—2 *Rhino-*

NOTÆ

[b] *Casius*] Montem hunc Κάσιον πρὸς Αἰγύπτῳ, et Κάσιον πρὸς τῷ Πηλουσίῳ, a locorum vicinio appellat Strabo: ut ab altero ejusdem nominis secernatur, de quo cap. 18. Errant qui montem hunc Sinai esse arbitrantur.

[c] *Delubrum*] Cum oppido, quod Antoninus et Ammianus Cassium vocant. Διὸς ἱερὸν Κασίου Straboni, loc. cit.

[d] *Pompeii*] Dio lib. XLII. p. 188. ad Casium montem interfectum ait ea ipsa die, qua quondam de Mithridate et piratis triumphum egerat. Quin et ipso suo die natali, inquit Plutarchus, in Camillo, pag. 138. qui et idem dies triumphi fuit. Eum alii pridie, alii ipso die natalis sui aiunt obiisse, ut idem monet, Sympos. VIII. 1. p. 717. Sed nodum solvunt Fasti Capitolini, ex Verrii fragmentis, in quibus legitur 'per biduum' triumphi pompam esse protractam. Dicta hæc sunto in antecessum, ad XXXVII. 6.

[e] *Ostracine*] 'Οστρακίνη Ptolem. IV. 5. oppidum est, unde 'Abraamius Ostracinensis' Episcopus, in Conc. Calched. Ostracena dicitur Antonino, inter Casium montem et Rhinocorura medio intervallo posita, utrimque M. P. XXVI. Regionem Ostracinen Solinus nugando comminiscitur. In Notitia Eccles. pag. 55. inter sedes Episcopales Prov. Augustamnicæ, cujus Metropolis Pelusium fuit, censetur 'Οστρακήνη.

[f] *LXV. mill.*] Martianus, loc. cit. LXVI. Antoninus item in Itiner. 'Ostracina Cassium, XXVI. Pentaschœnon, XX. Pelusium, XX.'

[g] *Sirbonis lacus*] Ptolem. IV. 5. in Casiotide, ἔκρηγμα Σιρβωνίδος λίμνης, *eruptio paludis Sirbonidis.* Siccatam hanc hodie paludem aiunt. Sirbonidem lacum cum Asphaltite magno errore confundit Strab. lib. XVI. pag. 763.

[h] *Herodotus*] Lib. III. n. 5. pag. 163. Σερβωνὶς λίμνη, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος.

[i] *Rhinocolura*] Rhinocolura quoque Livio, lib. XLV. p. 575. et Strab. lib. XVI. pag. 759. 'Ρινοκόλουρα. Seneca de Ira III. 20. pag. 594. 'Rex Persarum totius populi nares recidit in Syria: inde Rhinocolura loci nomen est.' At sæpiuscule Seneca in historia nominibusque sublabitur. Verius Diodorus Sic. Bibl. lib. I. pag. 55. hoc Æthiopiæ Regi ascribit, idque a diversa causa: benignitas enim et miseratio fuit. Is, Ægypto subacta, latrones, quos ceperat, acerbius ratus omnes neci dare, quod magno numero erant; iniquius, impune dimittere; ita mediam viam legit, ut

et intus Anthedon:[l] mons Argaris.[3] [m] Regio per oram Samaria. Oppidum Ascalo[n] liberum, Azotus:[4] [o] Jamneæ

cera Ptolem. Mox, *Raphea* Gronov.—3 'Ita Mss. Reg. 1. 2. et Editio princeps. Male Ms. Reg. 5. et recentiores editiones, *Angaris*. Mons est Garisim, Samariæ celeberrimus, quem videre est in nummis Philippi imperatoris Neapoli cusis.' *Brotier*.—4 *Azotos* Chiffl. Mox *vicus* pro *intus* in Vet. Da-

NOTÆ

resectis naribus, quo dignoscerentur, in desertis Ægypti finibus colere jusserit, urbe ibi structa, cui a re et facie nomen esset. Græci enim ῥῖνα, *nasum*, κόλουρον, *curtatum* dicunt. Ptolemæus tamen et Stephanus scribunt 'Ρινοκόρουρα.

[j] *Raphea*] Stephanus, 'Ράφεια, πόλις Συρίας. Strab. lib. XVI. pag. 759. 'Ραφία, μετὰ Γάζαν, *post Gazam sequitur Raphia*. In nummo Commodi, PAΦIAC. AC. hoc est, *Rhaphiæ asylum*. Distat a Gaza, et a Rhinocorura, pari intervallo, XXII. M. P. apud Anton.

[k] *Gaza*] 'Sic Persæ ærarium vocant,' inquit Mela, 'et inde nomen est, quod cum Cambyses armis Ægyptum peteret, huc belli et opes et pecuniam intulerat.' 'Hic Jovis Cretæi templum,' inquit Stephanus, 'quem Marnan nostra ætate vocant, hoc est, Κρηταγενῆ, Creta natum.' Huc spectat igitur rarissimus Musei nostri Parisiensis nummus æreus formæ mediocris, Tito principe cusus, cum hac epigraphe, ZEYC. KPHTAΓENHC. Distat ab Ascalone Gaza, littore maris mediterranei, XVI. M. P. Hodie *Gazzara*.—'Gazæ fuisse Stephanus ait Jovis Cretæi templum, quem (inquit,) Κρηταγενῆ vocant. Festivo sane errore, si vel ipse, vel alius qui ei præiverit, in Creta genitum esse idcirco finxit, quia in nummo Titi Imp. legit, ZEYΣ KPHTAΓENHΣ. Est nummus ille singularis, nunc in Museo nostro, ex ære magno. Prior area habet AYTO. TITΩ. *Imperatori Tito:* capite ipsius laureato. Altera Jovem, virili ætate, et fulmen dextra vibrantem, inter septem sidera, exhibet: qui habitus situsve in Creta genitum nihilo magis, quam apud Antipodas, denotat. Præterea in nummis Cretensium rarius multo, quam in plurimorum Asiæ oppidorum numismatibus occurrit Jovis effigies: semel tantum vidimus, in nummo scilicet Hadriano inscripto, KOINON KPHTΩN: et ibi sedet aquilam dextra tenens. Quod si KPHTAΓENHΣ in Creta natum significaret, fortassis ut Αἰθρηγένης, sic Κρητηγένης scribi oporteret. At est hic ista, opinor, sententia, quæ egregie convenit cum argumento in area nummi picto: ZEYΣ Καταστήσας 'Ρωμαίων 'Ηγεμόνα Τίτον, 'Ανθρώπων Γένει 'ΕΝειμεν 'Ογδοον Σέλας. *Jupiter constituens Romanorum Rectorem Titum, Humano Generi dedit octavum lumen*, vel *sidus*. Est enim ibi posterior litera pro numero octonario.' *Ed. sec.*

[l] *Anthedon*] 'Ανθηδὼν Ptolem. IV. 5. in Cassiotide. Palæstinæ ab Hesychio accensetur, pag. 103.

[m] *Argaris*] Vide Notas et Emend. num. 37.

[n] *Ascalo*] Græcis 'Ασκάλων, atque ita Nummi Augusti, Titi, et Antonini. Hodie *Scalona*.

[o] *Azotus*] 'Αζωτὸς, πόλις Παλαιστίνης, Stephano, et Ptolem. V. 16. Distat a Jamnia littorali XX. M. P. si Antonino credimus: si Straboni, lib.

duæ,[p] altera intus. Joppe[q] Phœnicum, antiquior terrarum inundatione, ut ferunt. Insidet collem[5] [r] præjacente saxo, in quo vinculorum Andromedæ[s] vestigia ostendunt. Colitur illic fabulosa Ceto.[6] [t] Inde Apollonia:[u] Stratonis[v] turris, eadem Cæsarea, ab Herode rege condita: nunc colonia[w] prima Flavia, a Vespasiano imperatore deducta:

lec.—5 *Insidet colli* Vet. Dalec.—6 *Cato* Chiffl. *Derceto* Gronov. et edd.

NOTÆ

vi. p. 759. xxv. hæc est, cc. stadiis. Hodie *Alcette*.

[p] *Jamnea duæ*] Quarum altera Jamnitarum portus ad mare, Ἰαμνιτῶν λιμὴν Ptolem. v. 16. altera urbs ipsa paululum a mari semota, Ἰάμνεια Straboni, lib. xvi. p. 759. Stephano Ἰάμνια. Ipsi Ptolemæo in urbibus mediterraneis, Ἰάμνεια, cui hodieque vetustum nomen manet, *Zemia*.

[q] *Joppe*] Ἰόππη, nunc *Jaffa*. Ex Mela hæc Plinius: is enim, i. 11. 'Est Ioppe,' inquit, 'ante diluvium, ut ferunt, condita.'

[r] *Insidet collem*] Colli imponitur adeo edito, ut inde conspici Hierosolyma, Judæorum metropolis, possit. Strab. lib. xvi. p. 159.

[s] *Andromedæ*] Quam ibi ceto a matre expositam, mox a Perseo ereptam fabulantur. Visa ibi hæc vincula testis est quoque Josephus Belli Jud. iii. 15. Vide Apollodorum de Diis, lib. ii. p. 95.

[t] *Ceto*] Quæ Nereidos fere forma pingebatur, figura ex pisce fœminaque composita: cujusmodi in vetustis Syriæ ac Mesopotamiæ nummis conspicitur. Idcirco fabulosam vocat. Ciceronis illud eo forte pertinet, 'Piscem Syri venerantur,' de Nat. Deor. lib. iii. Vide Notas et Emend. num. 38.

[u] *Apollonia*] Stephano, Ἀπολλωνία κατὰ Ἰόππην. Nunc *Alsufo*.

[v] *Stratonis*] Στράτωνος πύργος Straboni, lib. xvi. pag. 758. Eadem Καισάρεια Στράτωνος Ptolem. v. 16. et Cæsarea Palæstinæ vulgo appellata, quam cum Cæsarea Philippi, sive Paneade dicta, perperam Surita confundit in Itiner. Anton. Hieronym. in Chron. p. 155. an. 4. Olymp. 191. 'Herodes Cæsaream in nomine Cæsaris condidit, quæ prius Turris Stratonis vocabatur.' Nunc est *Casair*, provinciæ caput, *la Principauté de l'Hemir de Casair*.—'Herodes rex cum a Plinio dicitur, is designatur, quem Romani et nummi veteres regem appellavere; ac proinde is, qui prius tetrarcha Galilææ, deinde et rex fuit: in nummis ΗΡΩΔΗΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. Ab eo condita, cincta muris Cæsarea dicitur. Prior Herodes ΕΘΝΑΡΧΗΣ tantum, non ΒΑΣΙΛΕΥΣ fuit.' *Ed. sec.*

[w] *Nunc colonia*] Musei nostri Parisiensis nummus æreus formæ mediocris, M. Aurelio principe cusus, cum Serapidis effigie, et epigraphe ejuscemodi, Col. Prima. Fl. Aug. Cæsarea. Prima Flavia vocatur, quod prima omnium coloniarum dicta sit Flavia a Vespasiani nomine. Ulpian. lib. l. Digest. tit. 15. 'de Censibus.' 'Divus Vespasianus Cæsarienses colonos fecit, non adjecto ut et juris Italici essent, sed tributum his remisit capitis,' &c.—'Est in Museo nostro nummus perrarus, argen-

finis Palæstines[x] centum octoginta novem millibus passuum, a confinio Arabiæ: deinde Phœnice. Intus autem Samariæ oppida:[7] Neapolis,[y] quod antea Mamortha[8] dicebatur: Sebaste[z] in monte, et altiore Gamala.[9][a]

vett.—7 *Samaria.* *Oppida* Chiffl.—8 'Josephus Bel. Judaic. lib. v. *Maxboram* nominat.' *Dalec.*—9 Ita codd. Dalec. et Harduin. cum edd. Hardnin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. 'Non recte meo animo; *Gamala* namque ultra Jordanem.' *Dalec.* *Sebaste, in monte altiore Gamala* edd. vett. ante Harduinum.

NOTÆ

teus, in quo solis vultus radiatus, idemque juvenilis, ut orientem significet, aream unam implet. In altera Vespasianus stans, capite nudo, dextra elata, imperanti ac jura danti similis, sinistra bacillum imperatorium tenet. In media area scriptum est, hinc VESPASIA, inde NVS. Docet ille Vespasianum, prinsquam declararetur Augustus, Imperatorem sive Ducem Exercituum in Oriente fuisse. Tunc est deducta colonia Cæsarea a 'Vespasiano Imperatore,' ut ait Plinius, anno Christi LXX. statim a captis Hierosolymis. Nec multo postea cusus hic nummus argenteus est, quem Patinus exhibet in Famil. p. 265. Caput Neptuni, retro tridens, symbolum maritimarum urbium .)(. Civis togatus, capite nudo, dextro genu flexo, dextra tangit tropæum, victoriæ symbolum: stante ex adverso Imperatore, et tropæum idem similiter manu apprehendente. Infra MARCVS IMP. Quibus literis non Marcus aliquis, sed sententia hæc continetur: 'Maritimæ Urbes Restitutæ Cæsarem Vespasianum Salutant Imperatorem.'' *Ed. sec.*

[x] *Finis Palæstines*] Id quoque Martianus habet, lib. VI. cap. de Arabia et Syria, p. 219.

[y] *Neapolis*] Νεάπολις in Samaria, Ptolem. v. 16. Sichem Christi Domini temporibus dicta, teste Benjamino in Itiner. p. 38. Indigenis *Mabortha*, auctore Josepho, Bell. Jud. v. 4. quanquam Plinio 'Mamortha' dicitur. Hodie *Naplosa.* Nummus Faustinæ junioris, ex ære, forma mediocri, in Museo nostro Parisiensi: ΦΛ. ΝΕΑC. ΠΟΛ. CΥΡ. ΠΑΛΕCΤΙ. *Φλαουΐας Νέας πόλεως Συρίας Παλαιστίνης.*—'Est nummus ex ære mediocri in Gaza regia; in quo mons Garizim pingitur, cum templo gemino in vertice: infra, Aquila est alis expansis. In ambitu ΦΛ. ΝΕΑC ΠΟΛΕΩC. ubi cave legas scribasve cum imperitis ΝΕΑΠΟΛΕΩC. In parte nummi priore legitur, ΑΥΤ. ΚΑΙ ΓΟΥ. C. ΤΡΕ. ΓΑΛΛΟC. Caput laureatum: hæc verba sic D. Bandurius interpretatur: *Imp. Cæsar Caius Vibius* Cεβαστὸς *Augustus Trebonianus Gallus.* Prave, nam Augusti titulus, cum officium denotet, magistratumque summum in provincia vice Senatus, quamvis sit hæreditarius, tamen non nisi post nomina et cognomina ponitur. Lege, *Imperator Cæsar Caius Vibius Sulpicius Trebonianus Gallus.* Ibi C. Cουλπίκιος est, non Σεβαστός. Galli cognomen proprium esse Sulpiciæ gentis, docet ipse Plinius, II. 9. ex eaque prodiisse Gallum Augustum alibi ostendimus. Nummi ipsius ceteri Græci in fine habent ΣΕΒ. ΑΥΤ. unus singularis ex ære mediocri, apud D. Foucault, habet ΕΥ. CΕΒ. hoc est, *Εὐσεβὴς Σεβαστὸς, Pius Augustus.*' Ed. sec.

[z] *Sebaste*] Ab Herode Ascalonita in gratiam Augusti sic appellata ipsa

XV. (XIV.) Supra Idumæam et Samariam Judæa longe lateque funditur. Pars ejus Syriæ[b] juncta, Galilæa vocatur:[c] Arabiæ vero et Ægypto proxima Peræa,[1][d] asperis

CAP. XV. 1 '*Petræa* Vet. Lego, *Arabiæ vero Petræa et Ægypto altera proxima. Ad.* Immo vero πηραῖα, quia πέραν seu ultra Jordanem sita. Unde et Olivar. super Mel. I. 11. recte vocat regionem trans Jordanem. Videatur et

NOTÆ

urbs Samaria est. Vide Benjam. loc. cit. Σεβαστὴ, ἐν τῇ Σαμαρείτιδι πολίχνιον, Stephano. In Conc. Nic. I. et CP. I. subscribunt Episcopi 'Sebastenses,' vel 'Sebasteni,' ex Prov. Palæstinæ. Hodie *Sebastia.* Vide Notas et Emendationes num. 89.

[a] *Gamala*] Diversum hoc Samariæ oppidum ab altero ejusdem nominis ultra Jordanem posito, quam Judææ urbem validissimam Suetonius appellat in Tito. Quanquam eadem utriusque vocis originatio est: sic enim dicta videtur ab Hebræo גָּמָל, quasi Camela, quod dorso montis insidens, cameli dorsum referre credatur. Illam certe, quæ Judææ est, jugo montis aspero editoque impositam docet Josephus, Bell. Jud. IV. 1. Hanc idem III. 2. p. 832. ait Γάμαλα πόλιν Ἱππέων, *civitatem Equitum,* quos eo colonos duxit Herodes, appellatam ait, Carmelo monti insidentem.

[b] *Syriæ*] Hoc est Syriæ Antiochiæ, ut diximus cap. 13.—'Judæa hic appellatur, quæ in libris sacris 'terra Chanaan' sæpe dicitur, eo quod filii Chanaan eam inter se sibi diviserunt, in ortu Phaleg, et Hebræam ibi linguam integram servavere, immunem a confusione, quæ in Babylonia post annos quinquaginta pluresve contigit. Hic enim sensus verborum illorum est, Gen. X. 25. 'Nomen uni Phaleg, eo quod in diebus ejus divisa sit terra.' Gallice vere ac recte dixeris: *Le pays fut alors partagé entre les enfans de Canaan.*' Ed. sec.

[c] '*Galilæa vocatur*] Etiam Aureliani Imperatoris temporibus altera alteri paruisse principi videtur: quorum unius nomen hactenus arbitramur fuisse ignotum, nunc demum proferendum. Est nummus singularis ex ære mediocri, apud D. de Boze sic inscriptus ΑΥΡΗΛΙΑΝΟϹ. ΑΘΗΝΟΔΩΡΟϹ. Capita duo adversa: Aureliani laureatum, diadematum Athenodori. .)(. L. A. L. Δ. in corona laurea, quæ conjunctis copiis ac viribus victorem utrumque fuisse demonstrat: in Syria certe: quoniam extra Syriam et Ægyptum non fuit mos scribendi L. pro ET. sub Augustis. At in nummis Judææ et Herodis ac Philippi tetrarcharum in Galilæa reperitur. Annus Athenodori, ut in aliis nummis annus Vaballathi quartus, incidere hic indicatur in annum Aureliani Imp. primum. Unde suspicamur in Galilæa Athenodorum, ubi olim Zenodorum tetrarcham fuisse nummi testantur, Vaballathum in Judæa gessisse principatum: et cum utroque Aurelianum Imperatorem fœdus iniisse adversus Arabes. Propterea Aurelianus in nummis PACATOR ORBIS scribitur. Vaballathus, inquam, in Judæa fuit, genus fortasse ducens ex Sanballat Horonite, hoc est Moabita; qui in Samaria consti-

dispersa montibus, et a ceteris Judæis Jordane amne discreta. Reliqua Judæa dividitur in toparchias decem,[2] quo dicemus ordine: Hiericuntem[e] palmetis consitam, fontibus irriguam: Emmaum,[f] Lyddam,[g] Joppicam,[h] Acrabatenam,[3] [i] Gophniticam, Thamniticam,[j] Bethleptephenen,[k] Orinen,[l] in qua fuere Hierosolyma,[m] longe clarissima urbium orientis, non Judææ modo:[n] Herodium[o] cum oppido illustri ejusdem nominis.

Joseph. de Bel. Jud. III. 14.' *Dalec.*—2 Cod. Dalec. *in toparchias XII.*—3 *Acrebitenam* Chiffl. 'Ἀκραβαττα̣ὶ Josepho. Mox, pro *Gophniticam* Chiffl. *Zophaniticam.* Deinde, pro *Bethleptephenen*, quod ex codd. restituit Harduinus,

NOTÆ

tisse narratur, II. Esd. 2. 10. 19. Non est utrumque nomen certe Hebræum, sed Moabiticæ linguæ, ab Hebræa diversæ, ex II. Esdr. 13. 23. 24.' *Ed. sec.*

[d] *Peræa*] Περαία, hoc est, ulterior, sive trans Jordanem posita. Vide Notas et Emend. num. 40.

[e] *Hiericuntem*] 'Ιερικοῦς Straboni, lib. XVII. p. 763. De hujus agri palmetis dicemus XIII. 9. Vide Notas et Emend. num. 41.

[f] *Emmaum*] 'Εμμαοῦς sive 'Αμαοῦς, a Tito captis Hierosolymis Nicopolis appellata, una e Judææ toparchiis Josepho, Bell. Jud. III. 2. p. 833. *Emaüs.*

[g] *Lyddam*] Λυδδὰ, una ex toparchiis Judææ, apud Joseph. loc. cit. Diospolis postmodum appellata. Unde in Conc. CP. I. Dionysius Diospolitanus, Prov. Palæstinæ.

[h] *Joppicam*] A Joppe, de qua cap. sup.

[i] *Acrabatenam*] 'Ακραβατταὶ et 'Ακραβαττηνῶν τοπαρχία, apud Joseph. loc. cit. In sacris paginis, I. Machab. 5. 'Acrabathane.'

[j] *Thamniticam*] 'Η Θαμνὰ τοπαρχία Judææ, apud Joseph. Bell. Jud. V. 4. p. 890.

[k] *Bethleptephenen*] Τὴν Βεθλεπτηφῶν τοπαρχίαν Josephus vocat, loco proxime citato. Vide Notas et Emendationes num. 42.

[l] *Orinen*] Græci 'Ορεινὴν vocant. De Virgine Deipara sacer codex, Luc. I. ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς, *abiit in montana Judææ cum festinatione.* Pars Judææ plurimum montuosa, in qua fuere Hierosolyma, Rama, Bethlehem. Lapidosum hunc tractum ad LX. stadia esse Strabo est auctor, lib. XVI. p. 761.

[m] *Hierosolyma*] De urbe satis multa alii. De urbis nomine recte admonet Hieronymus, Ep. 126. ad Evagr. 'Non, ut Josephus, et nostri omnes arbitrantur, Hierusalem nomen est ex Græco Hebraicoque compositum: id enim absurdum esse peregrinæ linguæ mixtura demonstrat.' Ex Hebræo tota conflata vox est יְרוּשָׁלַם arbitramur pro יְרֻשַּׁה־שְׁלֵמִים *Possessio pacificorum*, sive quiete degentium. Nam *visio pacis*, ut vulgo definitur, contra leges Hebraicarum originationum est. At istiusmodi contracta nomina quædam ibi reperimus, ut est Jordanis ירדן contractum pro יאור־עדן *fluvius voluptatis*, et similia.

[n] *Non Judææ modo*] Hanc vocem

(XV.) Jordanis[4] amnis[p] oritur e fonte Paneade, qui cognomen dedit Cæsareæ, de qua dicemus:[q] amnis amœnus, et, quatenus locorum situs patitur, ambitiosus, accolisque se præbens,[r] velut invitus Asphaltiten lacum dirum natura petit, a quo postremo ebibitur, aquasque laudatas perdit pestilentibus mixtas. Ergo ubi prima convallium fuit occasio,[5] in lacum se fundit, quem plures Genesaram[s] vocant, XVI. mill. passuum[t] longitudinis, VI. mill. latitudinis, amœnis circumseptum oppidis:[6] ab oriente, Juliade,[u] et Hippo:[v] a meridie, Tarichea,[7][w] quo nomine aliqui et lacum[x] appellant: ab occidente Tiberiade,[y] aquis calidis[z] salubri.

edd. vett. et Gronov. habent *Betholenen*, *Tephenen*.—4 *Jordanes* Chiffl.—5 Salmant. *fit occasio*. Paulo post, pro *XVI. mill.* Chiffl. habet *XV. mill.*—6 ‘Perperam Salmasius ad Solinum pag. 578. *circumsessum oppidis*.’ Heinsius in Advers. I. 12. p. 128. *circumceptus oppidis* cod. Dalec. *circumspectus oppidis* Vet. Dalec.—7 *Trachæa* Vet. Dalec. *Tarichia* Strabo.—8 Chiffl. *LXXV*.—

NOTÆ

non modo adversativæ orationis parti postponere, familiare ac solenne Plinio est. Sic VI. 22. ‘Omnium in India prope, non modo in hoc tractu, claritatem antecedunt Prasii,’ &c.

[o] *Herodium*] Nomen unius est e Judææ toparchiis apud Josephum, Bell. Jud. III. 2. pag. 838. Ἡρώδειον.

[p] *Jordanis amnis*] Describit hæc Martianus lib. VI. c. de Syria, p. 219.

[q] *De qua dicemus*] Cap. 16.

[r] *Se præbens*] Veluti moras nectat, invitusque lacum petat.

[s] *Genesaram*] Γεννησαρῖτις λίμνη Straboni, lib. XVI. pag. 755. In sacris paginis, ‘Lacus Genesareth,’ et mare Tiberiadis, et mare Galilææ. Hodie *Mer de Tabarie*.

[t] *XVI. mill. pass.*] Ita Solinus, cap. 35. p. 64.

[u] *Juliade*] Ἰουλιὰς Ptolem. V. 16. in Galilæa. Hanc Philippus Tetrarcha in Gaulanitide condidit: et Juliadem, in gratiam Juliæ, quæ Tiberii mater, voluit appellari. Auctor Josephus Bell. Jud. II. 8. p. 789. qui in Peræa, hoc est, ultra Jordanem sitam dicit: hoc est, ut Plinius ait, ab oriente Genesaræ lacus.

[v] *Hippo*] A quo Ἱππηνὴ regio cognominata, apud Joseph. Bell. Jud. III. 2. pag. 832.

[w] *Tarichea*] Ταριχέα Stephano. Josepho, Bell. Jud. III. 16. p. 857. Ταριχαῖαι. Urbem Judææ validissimam Tarichæam vocat Suetonius in Tito.

[x] *Et lacum*] Genesaram scilicet, quem Tarichæum aliqui vocabant, et Tiberiadis, a viciniis urbibus: ut Genevæ dicimus, et Lausannæ, et Lemannum lacum. A Tarichæa nomen quoque invenisse lacum eum innuit Strabo lib. XVI. p. 764. ut inanis jam sit Drusii conjectura, locum hunc pro arbitrio immutantis, in Comm. ad voces Hebr. Novi Testam. cap. 24. p. 41.

[y] *Tiberiade*] Τιβεριὰς, πόλις τῆς Ἰουδαίας, πρὸς τῇ Γεννησαρίτιδι λίμνῃ,

(XVI.) Asphaltites nihil præter bitumen gignit: unde et nomen.[a] Nullum corpus[b] animalium recipit: tauri[c] cameliquė fluitant. Inde fama, nihil in eo mergi. Longitudine excedit centum M. passuum, latitudine maxima XXV.[8][d] implet, minima sex. Prospicit eum ab oriente Arabia Nomadum,[e] a meridie Machærus,[9][f] secunda quondam arx Judææ, ab Hierosolymis. Eodem latere[g] est calidus fons medicæ salubritatis Callirrhoë,[h] aquarum gloriam ipso nomine præferens.[10]

(XVII.) Ab occidente[i] littora Esseni fugiunt,[11] usque qua nocent: gens sola,[j] et in toto orbe præter ceteras mira,

9 *Macherus* Gronov.—10 Margo edd. Dalec. et Gronov. *præ se ferens.*—11 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Ab o. l. fugitant* Gronov. et edd. vett. '*Ab occidente littora Esseni habitant. Hos fugitant usquequaque nocentes* Vet. ita legit et Rhodig. Lego, *Ab occidente*

NOTÆ

Steph. In gratiam Tiberii ab Herode tetrarcha sic appellata, quæ prius *Cenereth* dicebatur.

[z] *Aquis calidis*] Josephus, Antiq. Jud. XVIII. 3. p. 619.

[a] *Unde et nomen*] Ἄσφαλτος enim Græcis *bitumen* est.

[b] *Nullum corpus*] Vivum scilicet; qua de re vide Philosophum, Meteorol. II. 3. p. 557. et Strabon. lib. XVI. p. 763. Id vero expertum esse Vespasianum Aug. projectis in lacum hominibus nandi imperitis, vinctisque post terga manibus, auctor est Josephus, Bell. Jud. v. 5. p. 892.

[c] *Tauri*] Solinus, cap. 35. pag. 64. Aliud est quod Josephus ait, loc. cit. lacum eum plurimis locis vomere bituminis glebas, quæ super undam et facie et mole tauris assimiles natent.

[d] *XXV.*] Vide Notas et Emend. num. 43.

[e] *Arabia Nomadum*] Quæ a Palmyrenis solitudinibus, unde initium ducit, ad meridiem descendit ultra Asphaltiten lacum.

[f] *Machærus*] Μαχαιροῦς Stephano, et Josepho, qui Antiq. XVIII. 7. p. 626. ibi necatum ab Herode Christi Domini Præcursorem refert. In Peræa regionis Judææ parte meridionali a Josepho locatur, III. 2. pag. 833.

[g] *Eodem latere*] Latere Asphaltitæ lacus meridionali.

[h] *Callirrhoë*] Καλλιῤῥόη Ptolem. v. 16. Καλλιρόη Josepho, Antiq. Jud. XVII. 8. p. 598. cujus fontes calidos, præter vim medicam, potui quoque jucundos esse asseverat. Solini hallucinationem, cap. 35. p. 65. hunc fontem Hierosolymis proximum statuentis, Plinii loco perperam intellecto, jam pridem Salmasius insectatus est, p. 579.

[i] *Ab occidente*] Ab occidente, inquit, littora Asphaltitæ lacus Esseni refugiunt, sive tantum ab eo lacu recedunt, quoad vis illius malefica pertingit. Nam letales exspirat auras, vicinumque aërem inficit. Vide Notas et Emend. num. 44.

[j] *Gens sola*] Hoc est, solitaria, et a

sine ulla fœmina, omni Venere abdicata, sine pecunia, socia palmarum.[k] In diem ex æquo convenarum turba renascitur, large frequentantibus, quos vita fessos ad mores eorum fortunæ fluctus agitat.[12] Ita per sæculorum millia (incredibile dictu) gens æterna est, in qua nemo nascitur. Tam fœcunda illis aliorum vitæ pœnitentia est. Infra hos[l] Engadda oppidum fuit, secundum ab Hierosolymis fertilitate, palmetorumque nemoribus: nunc alterum bustum. Inde Masada[m] castellum in rupe, et ipsum haud procul Asphaltite.[13] Et hactenus Judæa est.

XVI. (XVIII.) Jungitur ei latere Syriæ[a] Decapolitana regio, a numero oppidorum, in quo non omnes eadem ob-

littora Esseni habitant usquequaque, Gens, &c. Dalec.—12 Pintian. *quos vita fessos fortunæ fluctus ad mores eorum agit.* Chiffl. et Tolet. *fluctibus agitat.*—13 Margo edd. Dalec. et Gronov. *haud procul ab Asphaltite.*

NOTÆ

populorum frequentia sejuncta. De Theoreticis Essenis accipi hæc debere, qui in sola sacrorum codicum meditatione diem totum transigebant, neque artem exercebant ullam, tum verba hæc suadent, tum quod mox addit, gentem eam sociam esse palmarum, hoc est, in palmetis, adeoque desertis locis ætatem degere. De Practicis, quod alterum genus est Essenorum, (quanquam et ii divisi bifariam, nam alii ἄγαμοι et cœlibes fuerunt, alii nuptiis implicati,) refert Josephus eos in urbibus degere, Bell. Jud. II. 7. p. 785. ubi ceteros Essenorum mores accurate describit.

[k] *Socia palmarum*] Vide Notas et Emendationes num. 45.

[l] *Infra hos*] Solinus, cap. 35. p. 65. 'Infra Essenos Engadda oppidum fuit, sed excisum est.' Πολίχνη Ἐνγαδδὶ Josepho, Bell. Jud. v. 3. 'Inde opobalsamum venit,' inquit Hieron. lib. de Loc. Hebr. 'quas vineas Engaddi Salomon nuncupat. Vicus est prægrandis Judæorum juxta mare mortuum.'

[m] *Masada*] Solinus, loc. cit. 'Judææ terminus Massada castellum.' Ita et Martianus, lib. VI. pag. 219. Μασάδα Josepho, Bell. Jud. v. 3. p. 887. castellum validissimum haud procul Hierosolymis, οὐ πόῤῥω Ἱεροσολύμων. Straboni, lib. XVI. p. 764. Μοασάδα.

[a] *Latere Syriæ*] Qua vergit in Syriam Cœlen, et Libanum montem. Oppida habuit Decapolitana regio celebriora ultra Jordanem, atque, ut Plinius ait, in Arabiam recedentia. Arabiæ enim Nomadum appellatione fere censetur, quicquid ultra Jordanem est. Tamen etiam cis Jordanem habuit nonnulla. Nam et Christus a finibus Tyriorum ad mare Galilææ perrexisse dicitur per fines Decapoleos.

servant. Plurimi [1] tamen Damascum ex epoto riguis [b] amne Chrysorrhoa fertilem: [2] Philadelphiam,[c] Rhaphanam,[d] omnia in Arabiam recedentia. Scythopolin,[e] (antea Nysam,[f] a Libero patre, sepulta nutrice ibi,) Scythis deductis. Gadara,[g] Hieromiace [3] [h] præfluente, et jam dictum [i] Hip-

CAP. XVI. 1 *Plurimum* Chiffl.—2 Sic partim ex codd. partim ex conjectura emend. Harduin. *Damascum et Opoton riguas amne Chrysorrhoa fertilem* Gronov. et edd. vett. Mox: *Scythopolin deductis Scythis, antea Nysam, a Libero patre sepulta nutrice ibi* margo edd. Dalec. et Gronov.—3 *Gaddara Hieromiace* conjunctim Gronov. *Hieromice* Chiffl. et Regg. Brot. *Hieramice* alii codd. ap. Brotier. Mox, *Hippon Dion* conjunctim Gronov. *Hippodion* Chiffl. Margo edd. Dalec. et Gronov. *divitem Gadaram*. Denique Vet. et codd. Dalec. et

NOTÆ

[b] *Damascum ex epoto riguis*] Fertilem ait esse Damascenum agrum, quia totum epotat Chrysorrhoam amnem, dum ad rigua distrahitur. Testatur id etiam Strabo, lib. XVI. pag. 755. 'Ο μὲν Χρυσοῤῥόας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Δαμασκηνῶν πόλεως καὶ χώρας, εἰς τὰς ὀχετείας ἀναλίσκεται, κ. τ. λ. Hodie *Damas*. Chrysorrhoam sic distrahi, ut in singulis ædibus et hortis fontem ex eo derivatum habeant in urbe cives, auctor est Bellonius, Observ. II. 91. Volusiani nummus æreus minoris formæ in Cimelio nostro Parisiensi: COL. DAMAS. METR.

[c] *Philadelphiam*] Φιλαδελφία Ptolem. V. 15. in Decapolitana regione. Stephanus a Ptolemæo Philadelpho nomen invenisse ait. A Josepho, Bell. Jud. III. 2. p. 833. in Peræa collocatur. In Arabiæ confinio, a Plinio. Unde circumjectus ager 'Αραβία τῆς Φιλαδελφίας dicitur Epiphanio in 'Ανακεφαλ. p. 145. In nummis, ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ. ΚΟΙΛ. CΥΡ. Κοίλης Συρίας.

[d] *Rhaphanam*] 'Ραφανέα Stephano: Josepho, Bell. Jud. VII. 19. 'Ραφαναῖαι. In Conc. Nic. I. Bassianus Rhaphaneensis, ex Provinc. Syriæ Cœles.—' Insignis est Raphanæ nummus percussus, Anniæ Aureliæ Faustinæ nomine, quæ soror fuit M. Aurelii Severi Alexandri Imp. ANNIA ΑΥΡΗΛΙΑ ΦΑΥCΤΕΙΝΑ C. hoc est, Σεβαστὴ, *Augusta*. .)(. ΕΠΙ CΤΡ. ΚΥΡΙΝΟΥ. Sub *Prætore Cyrino*. 'ΡΑΦΑΝΕΩΤΩΝ. Nummus *Raphaneotarum*. ΑΟC. A. CCLXXI. æræ Cæsarianæ. Egimus de hoc nummo fusius in Diario Trevoltiano, et alibi.' *Ed. sec.*

[e] *Scythopolin*] Cis Jordanem hæc sita, nec jam in Arabiam recedens, ut superius memoratæ urbes. Civitatem Decapoleos maximam, et Tiberiadi vicinam facit Josephus, Bell. Jud. III. 16. p. 856. Galilææ Strabo, lib. XVI. p. 763. Meminere Ptolemæus, Stephanus, et alii. Antoninus a Gadara, de qua statim dicemus, distare ait M. P. XVI.

[f] *Antea Nysam*] Ita Stephanus: Νύσα κοίλης Συρίας, Σκυθῶν πόλις. Hæc porro parenthesi inclusimus, ne forte cum Solino existimares Scythas a Libero patre deductos. Scytharum excursionis meminit Eusebius in Chron. qui eosdem ait suum huic urbi nomen indidisse, quæ prius Βεθσάνη, καλουμένη πρὸς 'Ελλήνων Σκυθόπολις, inquit Josephus, Antiq. Jud. XII. 12. p. 418.

[g] *Gadara*] Γάδαρα Stephano, qui Cœles Syriæ urbem esse ait. Ptole-

pon: Dion,[j] Pellam[k] aquis divitem, Galasam,[l] Canatham.[m] Intercursant cinguntque has urbes tetrarchiæ,[n] regionum instar singulæ, et in regna[o] contribuuntur, Trachonitis,[p] Paneas,[q] in qua Cæsarea cum supradicto fonte: Abila,[r] Arca,[s] Ampeloëssa,[t] Gabe.[4] [u]

Chiffl. *regnorum instar.*—4 *Gabala* Vet. Dalec.

NOTÆ

mæus, v. 15. Decapolitanæ, (sic enim habet Paris. cod.) adjudicat. Τὰ Γάδαρα, et Ἵππον, et Γαυλανῖτιδα regionem, ceu loca inter se vicina admodum conjungit Josephus, Bell. Jud. II. 19. p. 813.

[h] *Hieromiace*] Amne. Mss. *Hieromice. Iarmoch*, e montibus Galaad fluens, in regione Gergessæorum, quorum fuit regio Gadarena.

[i] *Et jam dictum*] Sup. cap. Palæstinæ urbs a Stephano appellatur.

[j] *Dion*] Δῖον Ptolem. v. 15. in Decapolitana, Pellam inter et Gadara.

[k] *Pellam*] Πέλλα Ptolemæo, loc. cit. Steph. Πέλλα, κοίλης Συρίας, ἡ Βοῦτις λεγομένη. A Josepho Bell. Jud. III. 2. p. 833. in Peræa collocatur.

[l] *Galasam*] Vide Notas et Emend. num. 46.

[m] *Canatham*] Τὰ Κάναθα τῆς κοίλης Συρίας, Josepho, Bell. Jud. I. 14. p. 742. Ptolemæo item et Stephano.

[n] *Tetrarchiæ*] Tetrarchia non modo pars regni quarta appellatur, sed et mediocris quælibet ditio: ita ut singulæ fere urbes tetrarchiæ fuerint, cum circumjacente agro. Plures etiam quandoque tetrarchiæ in unum tetrarcham Imperatorum beneficio ac jussu collatæ.

[o] *Et in regna*] Totidemque regna censentur. Sic Abilenen Lysaniæ regnum, Λυσανίου βασίλειαν, Josephus appellat, Bell. Jud. II. 11. p. 798.

[p] *Trachonitis*] Trachonitidis regionis tetrarcha Philippus, apud Luc. III. 1.

[q] *Paneas*] Πανεὰς regionis nomen, in qua condita Cæsarea Philippi dicta, tetrarchæ nomine, Herodis Magni filii. Eadem quoque a vicino fonte, Cæsarea Paneas appellata. In nummo M. Aurelii, quem vidisse se Spanhemius ait, p. 985. l. de Nummor. præst. ΚΑΙC. CEB. IEP. ΚΑΙ. ACT. ΤΠ. ΠΑΝΕΙΩ. hoc est, Καισάρεια σεβαστὴ ἱερὰ καὶ ἄσυλος ὑπὸ Πανείῳ. Sic et a fonte nomen accepisse videtur, ut Plinio et Stephano creditum: et a monte unde fons manat, quod Πάνειον ὄρος Eusebio dicitur, Hist. Eccl. VII. 17. Ipsa urbs in nummo Diadumeniani, quem Patinus exhibet, p. 327. per Φ non per Π scribitur. ΦΑΝΕΑC ΠΟΛΕΩC. CΥΡ. ΠΑΛ. Hoc est, Συρίας Παλαιστίνης. Si Patino credimus: sed ΦΛ. ΝΕΑC. legi oportere, ut in nummo Faustinæ diximus cap. 14. ex libro nostro de Nummis Antiquis Populorum et Urbium palam fiet.

[r] *Abila*] Hinc Lysanias Ἀβιληνῆς tetrarcha, Luc. III. oppidum Ἀβιλὴ Joseph. Antiq. IV. 7. p. 118. in loco palmetis consito ad Jordanem. In Cœlesyria collocatur ab Antonino in Itiner. a Damasco, M. P. XVIII. Hodie *Bellinas.*

[s] *Arca*] Ἀρκαίας et Ῥαφαναίας regni Agrippæ civitates duas appellat Josephus, Bell. Jud. VII. 24. p. 976. Phœniciæ a Ptolemæo ascribitur Ἀρ-

XVII. (XIX.) Hinc redeundum[a] est ad oram, atque Phœnicen. Fuit oppidum[1] [b] Crocodilon, est flumen:[c] memoria urbium, Doron,[d] Sycaminon.[e] Promontorium[2] Carmelum,[f] et in monte oppidum, eodem nomine, quondam Ecbatana[g] dictum. Juxta Getta,[h] Jebba: rivus Pagida,[3] [i]

CAP. XVII. 1 Vet. Dalec. *ac Phœnicem in qua fuit oppidum.* Mox, cod. Dalec. *et flumen.*—2 Gronov. et edd. vett. *Dorum, Sycaminon, promontorium;* Harduin. 2. 3. Bipont et Franz. *Dorum, Sycaminum. Promontorium.* Lectionem nostram dedit Harduin. in ed. prima.—3 *Pigida ἀπὸ τῶν πηγῶν* margo

NOTÆ

κα, v. 15. inter oppida mediterranea. A Stephano quoque, Ἄρκη πόλις Φοινίκης, κ. τ. λ. etsi Stephani interpres cum Ace, hoc est, cum Ptolemaide confundit. Fuit Arca scilicet in confinio Phœnices et Decapoleos.

[t] *Ampeloëssa*] Ἀμπελόεσσα. Vitibus consitam regionem vox ea sonat: ut vel Arcæ potius, vel Gabes cognomen, quam oppidi alterius nomen id esse videatur.

[u] *Gabe*] Ita libri omnes. Γάβαν appellat Josephus, Belli Jud. II. 19. p. 814. Gabbam Plinius XII. 41. et Stephanus Γάββα, πόλις Συρίας· ἧς τὸ ἐθνικὸν Γαβηνός. Petri Ep. Gabbi mentio in Epist. synodali primæ Syriæ ad Leonem Imp. in Conc. Calched. tom. IV. Concil. pag. 915. In vetere nummo Musei nostri Parisiensis, ΓΑΒΗΝΩΝ.

[a] *Hinc redeundum*] Unde oratio deflexerat, cap. 14. ab his verbis: 'Finis Palæstinæ . . . Deinde Phœnice.'

[b] *Fuit oppidum*] Nihil ejus superesse innuit præter nomen: quod et Strabo significat his verbis, lib. XVI. pag. 758. Καὶ πολιχνίων ὀνόματα, πλέον δ' οὐδέν. Συκαμίνων πόλις, Βουκόλων, καὶ Κροκοδείλων πόλις, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

[c] *Est flumen*] Quo vero id nomine? An eodem quo oppidum? ποταμὸς κροκοδείλων. An potius eum cujus ostia Ptolemæus v. 15. prope Dora collocat, Χερσέου ποταμοῦ ἐκβολαί. Utrovis nomine idem amnis designatur.

[d] *Doron*] Ita scripsi, pro *Dorum.* Sic *Crocodilon*, et *Sycaminon* dixit, patrio casu. Nam Græce Δῶρα Ptolemæo loc. cit. in ora Phœniciæ. Scylaci, pag. 40. Δῶρος, πόλις Σιδωνίων. Meminere Eusebius et Hieron. de locis Hebr.—'*Dorum*] Fuit cum *Dorôn* scribi mallem, et *Sycaminôn*, quia sic *Crocodilôn* dixisse videtur, patrio casu. At libros veteres sequimur probatiores.' *Ed. sec.*

[e] *Sycaminon*] Συκαμίνων Straboni, loc. cit. a recto Συκάμινον, ut docet Stephanus.

[f] *Carmelum*] Κάρμηλος τὸ ὄρος Straboni, loc. cit. Vide Notas et Emend. num. 47.

[g] *Ecbatana*] In Mss. *Acbetana.* Stephanus, pag. 12. Ἀγβάτανα, πολίχνιον Συρίας. Per α et ε scribi a priscis auctoribus promiscue monet. Et p. 255. Ἐκβάτανα, Συρίας πόλις. In hac urbe Cyri F. Cambyses obiit, oraculo delusus, cum in Ecbatanis Mediæ decessurum se speraret. Herod. lib. III. p. 186. et 187.

[h] *Getta*] Forte Γίττα, quam πόλιν Παλαιστίνης Polybius vocat in Excerptis, e lib. XVI. Non est Gith vel Geth, de quo Eusebius et Hieronymus in loc. Hebr. De Jebba ceteri scriptores silent.

[i] *Pagida*] Mss. *Pacida.* Reg. 1. 2.

sive Belus,[j] vitri fertiles arenas parvo[4] littori miscens. Ipse e palude Cendevia[5] [k] a radicibus Carmeli profluit. Juxta colonia Claudii Cæsaris Ptolemais,[l] quæ quondam Ace.[6] [m] Oppidum Ecdippa.[n] Promontorium Album.[o] Tyrus[p] quondam insula, præalto mari septingentis passibus

edd. Dalec. et Gronov. *Pacida* Chiffl.—4 Voc. *parvo* deest in cod. Dalec.—5 *Candelabra* Vet. Dalec.—6 Idem codex et cod. Dalec. *Acon*.—7 *Rom.*

NOTÆ

Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. Qui *Pagida* scripserunt, *ἀπὸ τῶν πηγῶν* deduci nomen Syrum voluerunt.

[j] *Belus*] Stephano, Βῆλος, verbo Ἄκη. Josepho, Bell. Jud. II. 9. pag. 790. *Βήλεος ποταμὸς παντάπασιν ὀλίγος*, stadiis a Ptolemaide duobus, hoc est, pass. CCL. vallem præterfluens, atque arenam volvens secum perpetuo, vitreis operibus conficiendis aptam. De eo amne rursum XXXVI. 65. De arenis littoris hujusce vitrariis vide etiam Strab. lib. XVI. p. 758.

[k] *Cendevia*] Mss. omnes, *Cendebria*. An a Κενδεβαίῳ duce nomen, quem ab Antiocho missum ad vastandam Judæam refert Josephus, Antiq. XIII. 13. pag. 447. Lib. XXXVI. 65. Mss. *Candebea*.

[l] *Ptolemais*] Huc pertinent nummi Caracallæ et Getæ, apud Patinum, p. 299. et 317. COL. PTOL. ille præsertim Caracallæ, qui Serapidis effigiem habet: cujus cultum in Syria familiarem fuisse, ex Cæsareæ nummo a nobis antea laudato, perspicuum est. Frustra igitur hæret Patinus, quo sui illi nummi spectent.

[m] *Ace*] Strabo, lib. XVI. pag. 758. *ἣν Ἄκην ὠνόμαζον πρότερον*. Ex Strabone Stephanus: *Ἄκη, πόλις Φοινίκης . . . αὕτη Πτολεμαῒς ἐκαλεῖτο*. Demetrius apud Harpocrat. verbo Ἄκη, id nominis arci Ptolemaidis fuisse ait. Causam appellationis hujus vide apud Stephan. verbo Πτολεμαῒς. Hodie *S. Jean d'Acre*.

[n] *Ecdippa*] Ἐκδίππα Ptolem. v. 15. inter Ptolemaida et Tyrum. Josepho, Belli Jud. I. 11. Ἔκδιππος.

[o] *Album*] Hi Tyrii montes, Christiano in his oris bello notissimi: quorum promontorium hodie *le Cap Blanc*.

[p] *Tyrus*] Hodie *Sour*: ut apud Hebræos olim צור *Tsor*, quæ vox munitum oppidum sonat.—' Est nummus Antonini Soæmiadis filii, inscriptus, TYRIORVM, superne: infra ΔΕΙΔΩΝ. At cave ibi Didonem cogites, ut nobis olim alios secutis incaute excidit: cum viri potius nomen foret Δείδων, ut Πλάτων, Ἀρίστων, et similia, quam fœminæ. Dea quæ ibi pingitur stolata, ipsa Tyrus est: et literis illis subest hæc sententia: ΔΕΙμᾷν Δόμους Ὥρα Νέους, *Nunc tempus est novas ædificare domos*. Quoniam videlicet sub Severo Imp. diruta ab Arabibus vel Parthis Tyro, colonia eo missa Latina fuerat: unde nummi Latine deinceps inscripti leguntur, COL. &c. ascitis etiam Græcis hominibus in civitatem: quam ob causam et ΗΡΑΚΛΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ certamina in uno TYRIORVM nummo Græce scribuntur. Itaque sub Antonino Soæmiadis filio aiunt incolæ, quiete a bellis data, tempus esse, ut novæ civibus ædificentur domus, prioribus ab hoste dirutis. Propterea pictus est in eo nummo ad Tyri pedes operarius, qui

divisa, nunc vero Alexandri oppugnantis operibus continens,[q] olim partu clara, urbibus genitis, Lepti,[r] Utica, et illa Romani imperii æmula,[7] terrarum orbis avida, Carthagine: etiam Gadibus extra orbem conditis. Nunc omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura constat. Circuitus XIX. mill. passuum est, intra Palætyro[s] inclusa. Oppidum ipsum XXII. stadia obtinet. Inde Sarepta,[8] [t] et Ornithon[u] oppida: et Sidon artifex[v] vitri, Thebarumque Bœotiarum parens.

(XX.) A Tergo ejus[w] mons Libanus orsus, mille quin-

Imp. æmula in exemplari Tolet. non leguntur, nec in Chiffl.—8 *Inde Euhydra, Sarepta* Gronov. *Inde Enhydra Sarapta* Vet. Dalec. Lectionem nostram ex

NOTÆ

ligone domorum fundamenta fodit: et alter tecto domus tegulas disponit.' *Ed. sec.*

[q] *Continens*] Hoc est, continenti adhærens, illo ipso, quem Alexander struxerat, aggere. Strabo, lib. XVI. p. 757.

[r] *Lepti*] Isidorus, Orig. XV. 1. 'Phœnices a Rubro mari profecti, Sidonem urbem opulentissimam condiderunt.... Ipsi etiam Tyrum in Syria: ipsi Uticam in Africa, Hipponem, Leptim, aliasque urbes in ora maritima condiderunt: ipsi Thebas in Bœotia duce Cadmo,' &c. Curtius, IV. 19. de Tyro: 'Coloniæ certe ejus pæne orbe toto diffusæ sunt: Carthago in Africa, in Bœotia Thebæ, Gades in oceano.' A Tyriis Thebas esse conditas asseverat, quas Plinius Sidoniis ascribit: ut vicissim Tyriorum partum Leptim Plinius esse statuit, quam a Sidoniis conditam Sallustius pronuntiavit, de bello Jugurth. p. 115. Sed ab iisdem nimirum orti parentibus, Phœnicibus scilicet, Tyrii Sidoniique. Uticam a Tyriis conditam Velleius quoque affirmat, lib. I. p. 3. Quo vero id anno contigerit, dicemus ad XVI. 79.

[s] *Palætyro*] Παλαίτυρος, (ea vox *antiquam Tyrum* sonat) quam a Tyro nova distare stadiis XXX. hoc est, pass. ter mille, DCCL. auctor est Strabo, lib. XVI. p. 758.

[t] *Inde Sarepta*] Σαρεφθὰ Josepho, Antiq. VIII. 7. p. 285. medio Tyrum inter et Sidonem intervallo. Hinc Sareptana vidua, III. Reg. 17. Hactenus editum sic est: *Inde Evhydra, Sarepta.* Sed *Evhydra* nulli Mss. agnoscunt. Ἔνυδρα Strab. lib. XVI. pag. 753. ultra Aradum sita, non est hujus loci.

[u] *Ornithon*] Medio quoque intervallo Tyrum inter et Sidonem, hoc est, centum utrimque stadiis, sive pass. XII. M. D. Ὀρνίθων πόλις λεγομένη, *Avium*, seu mavis *Gallinarum oppidum*, a Strabone collocatur, lib. XVI. pag. 758.

[v] *Et Sidon artifex*] Quoniam arenæ vitrariæ, de quibus superius dictum, Sidonem deferuntur, ubi fornaces officinæque vitrariæ, arenarum fusioni aptæ. Strabo, loc. cit. Hodie *Sayd.*

[w] *A tergo ejus*] Sidonis.

gentis stadiis Simyram usque porrigitur,[x] qua Cœle Syria cognominatur. Huic par, interjacente valle,[9] [y] mons adversus Antilibanus obtenditur, quondam muro conjunctus. Post eum [z] introrsus, Decapolitana regio est, prædictæque cum ea tetrarchiæ, et Palæstinæ tota laxitas. At in ora etiamnum subjecta Libano, fluvius Magoras:[10] [a] Berytus colonia, quæ Felix Julia[b] appellatur. Leontos[c] oppidum:

codd. recepit Harduinus, eumque secuti recentt.—9 Harduin. 1. in Nota, Harduin. 2. 3. in textu, cum Bipont. et Franz. *interveniente valle.*—10 *In ora*

NOTÆ

[x] *Porrigitur*] A Sidone Simyram usque, versus septemtrionem: quæ pars Syriæ, Cœle dicitur, hoc est, Cava.

[y] *Interjacente valle*] In amphitheatri formam: claudente vallem a septemtrione, et ab occasu, Libano monte, quem nunc populi incolunt, nova appellatione dicti, *les Druses.* Ab meridie, et oriente, Antilibano, *l'Antiliban.*

[z] *Post eum*] Post Antilibanum, versus ortum Solis, Damascus occurrit, et Decapolitana: versus meridiem, laxissimus, hoc est, vastissimus Palæstinæ tractus.

[a] *Magoras*] Qui Straboni lib. XVI. p. 756. medio spatio inter Sidonem et Berytum. Nunc vocant incolæ, patria lingua, *la Riviere d'Amour.*

[b] *Felix Julia*] Nummus æreus formæ mediocris Trajano Imp. cusus, in Cimelio nostro Parisiensi asservatur, cujus epigraphe, COL. IVL. AVG. FEL. BER. 'Colonia Julia Augusta Felix Berytus.'—'Est unus singularis ex ære magno in Museo D. Abbatis de Fonteau, sic inscriptus: IMP. C. M. OP. SEV. MACRINO. 'Imperatori Cæsari Marco Opelio Severo Macrino.' Caput laureatum. .)(. Lupa cum gemellis. Supra, BOS: infra, FEL. Sic interpretamur: 'Berytus Opeliis Salvis FELIX.' Fuere Macrinus et Diadumenianus ex gente Opelia: utrique obtigerat tutanda Phœnice. Idcirco alludens ad suum cognomen 'Berytus' colonia, 'salvis Opeliis Felicem' se esse ac fore prædicat. Sic in Diocletiani et Maximiani Augustorum nummis, et Constantii et Maximiani Cæsarum legimus, SALVIS. AVGG. ET CÆSS. FELIX KARThago. *Opelios* scripsit Berytus, non Macrinum; ut Opelios æque Diadumenianos complecteretur, ac Macrinos: quæ sunt duo Opeliorum cognomina: quemadmodum si 'salvis Borboniis' dixero, omnes ex ea gente, cum ipso Rege, Aurelianenses, Condæos, Contiosque eo nomine comprehendero. Sub effigie Imperatoris sunt literæ quatuor ΔE SC. Δημοῦ Εὐχῇ, *Populi Rogatu, Senatus Consulto.* Ab Agrippa Augusti genero deductam coloniam auctor est Strabo l. c. Verius suspicamur a Lucio Sylla Felice collega Augusti Consulis duodecimum: unde illi cognomina Felicis Juliæ Augustæ.' *Ed. sec.*—'Berytensis colonia Augusti beneficiis gratiosa,' inquit Ulpianus, lib. L. Dig. tit. 15. de censibus. Βηρυτὸς Græcis dicitur, producta penultima syllaba: nobis *Barut,* indigenis *Birout.* Olim binominis fuit: nam et Berœam ap-

flumen Lycos:[d] Palæbyblos: flumen Adonis. Oppida: Byblos,[e] Botrys,[f] Gigarta,[11] [g] Trieris,[h] Calamos:[i] Tripolis,[j] quam Tyrii et Sidonii et Aradii obtinent. Orthosia,[k] Eleutheros flumen. Oppida: Simyra,[l] Marathos,[m] contraque Arados[n] septem stadiorum[o] oppidum[12] et insula, ducentos passus[p] a continente distans. Regio in qua[q] su-

autem subjecta *Lib. fl. Nagoras* Chiffl.—11 *Sycarda* Chiffl.—12 Codd. Dalec. Vet. ejusdem, et Chiffl. *contraque Aradus septem stadiorum oppidum;* et sic Strab. *contraque Aradum Antarados septem, &c.* edd. vett. et Gronov. Mox, *ducentis passibus* Chiffl. II. *M. D. pass.* Pintian. ex Strabone.

NOTÆ

pellatam esse auctor est Eusebius in Chron.

[c] *Leontos*] Λέοντος, vel, ut Scylax, p. 40. et Strabo vocat, lib. XVI. pag. 756. Λεόντων, hoc est, *Leonum* oppidum.

[d] *Lycos*] Straboni, pag. 755. Λύκος ποταμὸς inter Byblum et Berytum. Mox Byblum sequi deinde dicit Ἄδωνιν ποταμὸν, ac postea Παλαίβυβλον, quo ordine a Plinio nunc commemorantur. Canis nomen ei amni fecere nunc indigenæ, *la riviere du Chien.* Adonidi vero Abrahæ, *la riviere d'Abraham.*

[e] *Byblos*] Βύβλος Stephano, cujus vocis originationem pluribus idem investigat. Hodie *Gebaïl.*

[f] *Botrys*] Βότρυς πόλις Φοινίκης, Stephano. Indigenis *El Batron.* Hinc Diagoras Botryensis, de quo dicemus in Auctorum Syllabo.

[g] *Gigarta*] Strabo, lib. XVI. p. 755. Βόστρα (lego Βότρυν,) καὶ Γίγαρτον, inter oppida numerat, quæ sunt subjecta Libano. In Notitia Eccles. Prov. Phœniciæ, Γίγαρτα κώμη.

[h] *Trieris*] Τριήρης χωρίον τι Straboni, pag. 754. πόλις est Stephano, pag. 664.—'Hinc sunt *Trieres* appellati a Daniele Propheta XI. 3. ut acute vidit Vulgatus Interpres.' *Ed. sec.*

[i] *Calamos*] Has eodem ordine appellat Polybius, lib. V. p. 574. Βηρυτὸν, Βότρυν, Τριήρη, καὶ Κάλαμον.

[j] *Tripolis*] Mela concise I. 12. 'Tria oppida fuerunt, singulis inter se stadiis distantia: locus ex numero Tripolis dicitur.' Plinio Strabo suffragatur, loc. cit. Nunc *Tripoli de Sourie.*

[k] *Orthosia*] Ὀρθωσιὰς Straboni, p. 753. juxta Ἐλεύθερον amnem, quem hodie aiunt Sanctum vocari, *le Fleuve Saint.* Urbem 'Orthosida sacram' appellat Priscianus in Periegesi, pag. 889. In nummis, ΟΡΘΩCΙΕΩΝ.

[l] *Simyra*] Σίμυρος, τὰ Σίμυρα, Stephano, et Straboni, lib. XVI. p. 753. Simyra castellum, Melæ loc. cit.

[m] *Marathos*] Μάραθος πόλις ἀρχαία Φοινίκων κατεσπασμένη, *vetus Phœnicum civitas, nunc diruta,* inquit Strabo, loc. cit. Restituta posterius, hodie *Tortosa* dicitur.

[n] *Contraque Arados*] Hoc est, ex adverso Marathi oppidi Arados insula in alto objacet, cum oppido. Vide Notas et Emend. num. 48.

[o] *Septem stadiorum*] Hoc ipsum de Arado insula oppidoque, Strabo lib. XVI. pag. 753.

[p] *Ducentos passus*] Strabo, stadia XX. quæ efficiunt passus bis mille et ducentos.

[q] *Regio in qua*] Transcribit hæc

pradicti desinunt montes, et interjacentibus campis, Bargylus mons incipit.

XVIII. Hinc rursus[a] Syria, desinente Phœnice. Oppida: Carne, Balanea, Paltos, Gabale:[b] promontorium, in

NOTÆ

Martianus, lib. VI. cap. de Arabia et Syria, pag. 220.

[a] *Hinc rursus*] Hinc appellari rursus Syria incipit, etiam in ora, ubi Phœnice desinit. Phœniciæ tamen, Carne, Balaneaque a Stephano ascribuntur. Κάρνη, πόλις Φοινίκης. Et, Βαλανέαι, πόλις Φοινίκης, ἡ νῦν Λευκάς. Utraque Aradiorum ditionis est, cum Palto, teste Strabone, lib. XVI. p. 153. ἡ τῶν Ἀραδίων παλαιὰ Πάλτος, καὶ Βαλαναία, καὶ Κάρανος τὸ ἐπίνειον τῆς Ἀράδου, *Aradiorum navale.*—'Syria hæc maritima est, cujus mentio est in nummis tribus Egnatiæ gentis, perperam (opinor) hactenus intellectis. Sunt ii argentei in Museo nostro, et apud Patin. in Famil. p. 103. Primus exhibet Cupidinis caput alatum, cum pharetra et arcu; symbolum Principis amici ac fœderati, pro sociis bellum gerentis. Epigraphe retro, MAXSVMVS. .)(. Templum in quo Jupiter stat, supra templum posito fulmine parte dextra, qua stat ille: et e regione, Astaroth Dea Sidoniorum, uti appellatur IV. Reg. XXIII. 13. cum pileo, indice libertatis, supra templum similiter posito, parte sinistra, ita ut Deæ vertici immineat. Infra C. EGNATIVS CN. F. latere sinistro CN. N. 'Cnei filius, Cnei nepos.' Dextro denique, XII. denarii pretium, quod tunc fuit assium duodecim. Alter habet caput Concordiæ: retro, Cupido alatus, veluti stringit Deæ monile, *son collier de perles.* Retro, MAXSVMVS. .)(. Imperator in curru bijugo, Victoria supervolitante, et coronam porrigente. Infra C. EGNATIVS CN. F. CN. N. Tertius exhibet caput Libertatis; retro, pileus est, libertatis index: retro, MAXSVMVS. .)(. Inter duos temones, qui sint situs ad mare indices, stant Jupiter et Astaroth, cum hastis, Jove pedem proræ navis imponente; Victoria Deam Astaroth coronante. Infra, C. EGNATIVS CN. F. latere sinistro, CN. N. Pro Jove et Astaroth, quidam hic arbitrantur Honorem et Virtutem pingi; et MAXSVMVS scriptum esse pro MAXIMVS; atque istud cognomen fuisse gentis Egnatiæ. Sententia his literis comprehensa hæc est: 'MAxima Severi Victoria, Maritimæ Vota Syriæ.' Hæc illa est, quæ in nummis Severi Imperatoris, VICT. PARTH. MAX. 'Victoria Parthica maxima' inscribitur: quæ pulsis nimirum Parthis urbes Syriæ maritimas, alioqui liberas, Romano revinxit Imperio, atque, ut ita dicatur, Jovi Capitolino Astaroth Syrorum Deam reconciliavit. Nam id ea numina in nummis picta significant; ut temones et proræ navium urbes maritimas denotant. Liberas eas fuisse pileus bis signatus admonet. Quam ob causam Virgilius cecinit in laudibus Augusti: 'Victorque VOLENTES per populos dat jura.' Egnatius Triumvir Monetalis fuit, et (ut gloriatur) filius ac nepos Triumviri.' *Ed. sec.*

[b] *Gabale*] Oppidula Laodiceæ proxima a Strabone hæc numerantur, lib. XVI. pag. 753. Τῇ γὰρ Λαοδικείᾳ πλησιάζει πολίχνια, τό τε Ποσείδιον, καὶ τὸ Ἡράκλειον, καὶ τὰ Γάβαλα. Hinc Imperatori Elagabalo factum nomen, quæ vox Gabalitarum Deum sonat: quod esset Solis sacerdote genitus, ut fabulantur. Hodie *Jably.*

quo Laodicea libera,[c] Diospolis,[1] [d] Heraclea, Charadrus,[e] Posidium.

(XXI.) Deinde promontorium Syriæ Antiochiæ.[2] Intus ipsa Antiochia[f] libera, Epidaphnes[g] cognominata, Oronte[h]

CAP. XVIII. 1 *Dipolis* Chiffl.—2 Ita ex codd. emend. Harduin. eumque secuti recentt. *D. p. S. Antiochenæ* edd. vett. et Gronov. *Deinde Syriæ Antiochiæ*, nulla promontorii mentione, cod. et Vet. Dalec. Mox, *Epiphanes*

NOTÆ

[c] *Laodicea libera*] Hi sunt Λαοδικεῖς οἱ παράλιοι, *Laodicenses maritimi*, apud Joseph. Bell. Jud. I. 16. pag. 748. Horum est nummus ille, apud D. Vaillant, in Histor. Regum Syriæ, pag. 262. ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟC ΘΑΛΑC-CAN. 'Laodicensium qui sunt ad mare.' A Seleuco Nicatore condita, ac de matris nomine appellata. Sic Antiochiam ἐπὶ Δάφνῃ patris Antiochi, Seleuciam suo, Apameam matris nomine insignivit. Strabo lib. XVI. pag. 749. Ulpianus, lib. L. Digest. tit. 15. de Censibus: 'Laodicea in Syria juris Italici est, et solum earum.' Hodie *Latakié*.

[d] *Diospolis*] Mss. omnes, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. *Dipolis*. Cave enim existimes hanc esse Diospolin Palæstinæ, cujus sedis Episcopi in Conciliis sæpe subscribunt, cujus apud Antoninum mentio, ceterosque: hæc enim haud procul Ascalone et Cæsarea Palæstinæ fuit, Lydda prius, ut cap. 15. monuimus, appellata.—'De Heraclea diximus in libro de Nummis Antiquis Populorum et Urbium.' *Ed. sec.*

[e] *Charadrus*] Quoniam id oppidum in confinio Ciliciæ Syriæque est, Ciliciæ a Scylace, pag. 38. Stephanoque ascribitur. Χάραδρος λιμὴν καὶ ἐπίνειον Κιλικίας.

[f] *Antiochia*] Cognomento etiam alio ἐπὶ τοῦ Ὀρόντου, *ad Orontem*, dicta, Ptolemæo v. 15. ab eo amne, qui eam urbem præterfluit. Incolis nunc *Antekié*. A mari unius diei navigatione adverso flumine distare auctor est Strabo, lib. XVI. pag. 751. Liberam fuisse, id est, suis, non Romanis, vixisse legibus, docet nummus antiquus apud Spanhem. p. 789. ΑΝΤΙΟ-ΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛ. ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ.

[g] *Epidaphnes*] Ἐπὶ Δάφνης. Straboni, lib. XVI. pag. 749. Ἀντιόχεια ἡ ἐπὶ Δάφνῃ. In nummo æreo minoris formæ, Musei nostri Parisiensis, ΑΝΤΙΟ-ΧΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟC ΔΑΦΝΗΝ. Est autem Daphne, inquit Strabo, vicus modicus ab Antiochia stadiis XL. dissitus: ubi fana Apollinis et Dianæ, cum asylo. Stephano suburbium est, ad orientem Antiochiæ.—'Non est huic Daphnæ locus in nummo Constantini Max. inscripto CONSTANTINI ANADAFNE. Est is ex ære minimo perquam affabre factus in Museo nostro: parte priore, CONSTANTINVS MAX. AVG. capite cincto lapillis. Parte altera Victoria sedens, dextra lauri ramum, sinistra palmam tenet: e regione tropæum, ad pedes miles prostratus, cum allata inscriptione. Non est hic DAFNE pro δάφνη, *laurus*: cum neque Græca vox jungi cum Latina debuerit, nec scribi per F: nec denique pro victoria scribi *laurus* Latine possit. Delineatur hic nummus in Constantinopoli Christ. Tab. III. et apud Patinum, p. 466. sed divisis perperam ANA DAFNE: pejus etiam

amne dividitur. In promontorio autem Seleucia[i] libera, Pieria appellata.

(XXII.) Super eam mons eodem, quo alius,[j] nomine, Casius. Cujus excelsa[k] altitudo quarta vigilia[l] orientem per tenebras Solem aspicit: brevi circumactu[m] corporis, diem noctemque pariter ostendens. Ambitus ad cacumen XIX. M. pass. est: altitudo per directum, IV. At in ora amnis Orontes, natus inter Libanum et Antilibanum juxta Heliopolin.[n] Oppidum Rhosos:[o] et a tergo Portæ, quæ

NOTÆ

in Thesauro Brandenburgico p. 803. puncto inserto post ANA. cum in ipso numismate conjunctissimæ literæ sint, velut unica voce, ANADAFNE: nimirum hac sententia; 'CONSTANTINI Augusti Nostri ADventus Adjunxit Feliciter Narbonensibus Ebrodunenses:' captis prædonibus, qui interjacentem regionem excursionibus infestam haberent. Infra 'CONS. Civitates Omnes Narbonensis Secundæ:' nempe ubi nunc est Delphinatus cum Provincia.' *Ed. sec.*

[h] *Oronte*] 'Ορόντης Straboni, lib. XVI. pag. 751.

[i] *Seleucia*] Nummus Severi, apud Patinum, pag. 282. CΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΙΕΡΙΑC. Alter Caracallæ, p. 304. CΕΛΕΥΚΙΑC ΠΙΕΡΙΑC. Alii item Trajani, pag. 180. et Antonini, pag. 228. in quibus insculptus cernitur mons ipse Casius, urbi proximus, quem Jovem Casium appellabant: CΕΛΕΥΚΕΩΝ. Π. CΥΡΙΑC. ΖΕΥC. ΚΑCΙΟC. Hoc est, Σελευκέων Πιερίας Συρίας. Ζεὺς Κάσιος. Porro Πιερία ὄρος mons est prope Casium, a quo Seleuciæ oppido ac regioni nomen. Ptolem. v. 15. Straboni mons Anticasius appellatur. Ejecto e Syria Tigrane, Seleuciam libertate Pompeius donavit, teste Strabone, lib. XVI. p. 751. Testis et nummus apud Spanhem. p. 789. CΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΗC ΙΕΡΑC ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ.

[j] *Quo alius*] In confinio Ægypti et Syriæ positus, de quo cap. 14.

[k] *Cujus excelsa*] Narrant id quoque Solinus iisdem verbis, cap. 36. pag. 65. et Martianus, lib. VI. pag. 220.

[l] *Quarta vigilia*] Ternis horis ante Solis exortum. Eadem ferme non de Casio, sed de Caucaso monte refert Arist. Meteorol. I. 13. p. 545. Ac de Caucaso quidem id vere a Philosopho dictum esse, probat egregie Cabeus, in Meteorol. I. text. 63. pag. 388. At Pomponius Mela I. 10. pag. 14. Casio id quidem tribuit, non tamen Antiocheno, sed Ægyptio. Item Lucanus, X. 434. 'Lucifer a Casia prospexit rupe, diemque Misit in Ægyptum primo quoque Sole calentem.'

[m] *Circumactu*] Globosi verticis parte altera lucem, altera tenebras ostendente.

[n] *Heliopolin*] 'Ηλιόπολις Ptolemæo, V. 15. in Syria Cœle, vel, ut alii codices habent, in Decapolitana. Ab Antonino medio ferme itinere ponitur inter Laodiceam et Damascum: utrimque circiter mill. pass. LX. Haud procul Apamea, a Strabone, lib. XVI. p. 752.

[o] *Rhosos*] 'Ρῶσος Stephano: Strab. lib. XVI. p. 751. 'Ρωσσὸς inter Issum Ciliciæ oppidum et Seleuciam.

Syriæ [p] appellantur, intervallo Rhosiorum montium et Tauri. In ora oppidum Myriandros: [q] mons Amanus,[r] in quo oppidum Bomitæ. Ipse ab Syris [3] Ciliciam separat.

XIX. (XXIII.) Nunc interiora dicantur. Cœle [a] habet Apamiam,[b] Marsya amne [c] divisam a Nazerinorum [d] tetrarchia: Bambycen,[e] quæ alio nomine Hierapolis vocatur, Syris vero Magog: [f] (ibi prodigiosa Atargatis,[1] [g] Græcis

cognominata cod. Dalec.—3 *Ipse ab Assyriis* in eodem codice.

CAP. XIX. 1 *Atergatis* Vet. Dalec.—2 Chiffl. *colit.*—3 *Cyrrhistica* Gronov.

NOTÆ

[p] *Portæ, quæ Syriæ*] Sic angustias vocat, inter Tauri montis partem, Rhossicumque scopulum, de quo Ptolem. v. 15. qua transitus aditusque est in Syriam a Cilicia, et Myriandro. Συρίαι πύλαι, Ptolem. loc. cit. et Strab. lib. XIV. p. 676.

[q] *Myriandros*] Μυρίανδρος Scylaci, p. 38. in Syriæ Ciliciæque confinio. Hodie *Candelona.*

[r] *Amanus*] Quo de monte Cicero multa ad Attic. v. 20. p. 150. Hic enim castra posuit: hinc nomen Imperatoris obtinuit. 'Amanus,' inquit, 'Ciliciam a Syria aquarum divortio dividit.'

[a] *Cœle*] Syria Cœle, Κοίλη Συρία, *Syria Cava,* quoniam inter editissimos montes, Libanum, Antilibanumque, depressa et humilis.

[b] *Apamiam*] Ἀπάμεια Græcis, indigenis, *Haman,* ad Orontem sita, Strabone teste lib. XVI. p. 752.

[c] *Marsya amne*] Apameam ab oriente circumit, ac demum in Orontem labitur. Hunc esse arbitror quem Græci ob similitudinem aliquam cum amne Macedonico Axium appellarunt: unde nummus extat apud D. Vaillant, de Hist. Regum Syriæ, p. 261. cum epigraphe, ΑΠΑΜΕΩΝ. ΤΩΝ. ΠΡΟΣ. ΤΩ. ΑΞΙΩ.

[d] *Nazerinorum*] Quos, ut arbitror, Apamiensium ab ortu vicinos, juxta Marsyam, Strabo facit, pag. 753. et Φυλάρχους Ἄραβας vocat. Ab his profecti qui versus occasum refugientes, Marsyam Orontemque transgressi, inter Orontem amnem ab ortu, mare mediterraneum ab occasu, Marathum *Tortosæ* a meridie, a septemtrione Laodiceam, montes incolunt, priscumque retinent nomen, *les Nassaries.*

[e] *Bambycen*] Βαμβύκη Straboni, lib. XVI. pag. 751. Plutarch. in Anton. Ἱερὰν πόλιν, ἣν Βορβύκην (lege Βαμβύκην) πρότερον ἐκάλουν. A Seleuco Hierapolim esse appellatam, auctor est Ælian. Hist. Anim. XII. 2.

[f] *Magog*] A filio Japheth. Nomen id hodieque servare dicitur.—'Ut autem apud Plinium civitas una e primariis Syriæ Cœles Magog appellata fuisse dicitur, sic apud Ezech. cap. XXXVIII. 'Gog terra Magog' gens ipsa Cœles Syriæ est, oriunda a Magog filio Japhet: cujus gentis exercitus penitus interiisse, Nabachodonossoris victoria, ab Ezechiele l. c. dicitur, anno ante Christum 573. desolationis templi quartodecimo: anno antequam Nabuchodonosor Tyrum expugnaret, ut Ezechielis capite sequente narratur.' *Ed. sec.*

autem Derceto dicta, colitur: [2]) Chalcidem [h] cognominatam ad Belum,[i] unde regio Chalcidene fertilissima Syriæ. Et inde [j] Cyrrhestice [3] [k] Cyrrhum: Gazatas, Gindarenos,[l] Gabenos: [m] tetrarchias duas, quæ Granucomatæ [4] [n] vocantur. Emesenos,[o] Hylatas, Ituræorum [p] gentem, et qui ex iis

et edd. vett. Mox, pro *Gazatas*, cod. Dalec. *Irneazates*. Pro *Gindarenos*, Vet. Dalec. *Gindaneos*.—4 Chiffl. *Granocumatiæ*. Mox, *Hemisenos* Gronov.

NOTÆ

[g] *Atargatis*] Strabo, lib. XVI. pag. 748. de Hierapoli, ἐν ᾗ τιμῶσιν, inquit, τὴν Συρίαν θεὸν τὴν Ἀταργάτιν. Et p. 785. eandem appellatam esse a Ctesia Δερκετὼ docet: ab aliis Ἀθάραν. Forte pro Ἀσθάραν. Est enim id numen quod sacræ paginæ Astaroth vocant. Prodigiosam appellat, quod facie hominis esset, reliquo corpore in piscem desinente. Ovid. Met. IV. 44. 'De te, Babylonia, narret, Derceti, quam versa squamis velantibus artus Stagna Palæstini credunt celebrasse figura.' Alii Atargatim, sive Atergatin, muliebri plane forma fuisse aiunt, et Matrem esse Deum. Quo spectare videtur nummus æreus, mediæ formæ, Musei nostri Parisiensis, Antonino Pio Principe cusus, cum hac epigraphe, ΘΕΑC. CΥΡΙΑC. ΙΕΡΟΠ. hoc est, Θεᾶς Συρίας Ἱεροπολειτῶν, quam Rheam esse Phurnutus interpretatur, lib. de Nat. Deor. p. 9. —'Sed prave: nam Θεὰ Συρίας Ἱεροπολιτῶν Latine verti debet, *Prænobilis civitas Syriæ, Hieropolitarum civitas*.' *Ed. sec.*

[h] *Chalcidem*] Χαλκὶς Συρίας Stephano, et Ptolem. v. 15. A Berœa M. P. XVIII. apud Anton. Regio ipsa ἡ Χαλκιδικὴ dicta Straboni, lib. XVI. p. 753. et Ptolem. In Conc. CP. I. 'Eusebius Chalcidensis, ex Prov. Cœles Syriæ.'

[i] *Ad Belum*] Πρὸς Βήλῳ. Montis id nomen esse videtur.

[j] *Et inde*] Versus septemtrionem, Amano monti et Commagenæ contigua, Strabo, lib. XVI. p. 751. Cicero ad Attic. v. 18. p. 147. 'Cyrrhestica Syriæ pars proxima est provinciæ meæ,' nempe Ciliciæ.

[k] *Cyrrhestice*] Κυῤῥηστικὴ Ptolemæo, v. 15. Κυρηστικὴ, Straboni, lib. XVI. p. 751. Nummus æreus mediocris formæ, sub Antonino Pio cusus, in Museo nostro Parisiensi extat, cum epigraphe, ΚΥΡΡΗCΤΩΝ. Videtur Cyrrhestice ea esse, quæ Amos IX. 7. 'Cyrene' vocabatur: eademque 'Lyba,' Judith. III. 1. Regioni nomen ab oppido, quod Κύῤῥος Ptolemæo: Tacito item, Annal. II. pag. 60. In Conc. Calched. Κύρος. Theodoreti hæc sedes fuit: qui bidui itinere distare illam ait ab Antiochia, in Hist. Eccles. A Berœa Antoninus XLII. M. P. Hodie *Kelles*. Vide Notas et Emend. num. 49.

[l] *Gindarenos*] Γίνδαρος ἀκρόπολις τῆς Κυρηστικῆς, *arx Cyrestica regionis*, Straboni, lib. XVI. p. 751. 'Petrus Gindarensis,' ex Prov. Syriæ Cœles, in Conc. Nic. I. p. 51.

[m] *Gabenos*] 'Bassonus Gabenus,' ex Prov. Syriæ Cœles, in Conc. Nic. I. p. 52.

[n] *Granucomatæ*] Γράνου κωμῆται, quasi Grani pagani, sive e Grani pagis.

[o] *Emesenos*] Ἐμεσηνοὺς appellat Strabo, p. 753. ab Emesa oppido, de quo cap. 21. De Hylatis, ceteri silent.

Bætarreni[q] vocantur:[5] Mariammitanos:[r] tetrarchiam, quæ Mammisea[s] appellatur: Paradisum,[t] Pagras,[u] Pinaritas,[v] Seleucias præter jam dictam[6 w] duas, quæ ad Euphraten,[x] et quæ ad Belum[y] vocantur, Cardytenses.[7 z] Reliqua au-

et edd. vett. Deinde, *Heliatas* Vet. Dalec.—5 *Betaceni vocantur* codd. et Vet. Dalec. *Bethemi appellantur* Chiffl. Mox, *Mariamnitanos* Chiffl.—6 *Seleuciam præter jam dictas* Chiffl.—7 *Carditenses* Gronov. et edd. vett.—8 *Epiphanenses* in iisdem.

NOTÆ

Forte *Heliatas* ab Heliopoli legendum Barbarus suspicatur, cui vix assentior.

p *Ituræorum*] Ἰτουραίων ὀρεινὴν, *montana Ituræorum*, haud procul Chalcidene statuere Strabo videtur, p. 753. et 755. Tetrarchia Iturææ, Luc. III. juxta Trachonitas, ex eodem Strab. p. 753. et 756.—'Hujus Philippi nummus est singularis ex ære minimo apud D. Abbatem de Fontenu, ex Regia Academia Inscriptionum Humaniorumque literarum. Ex una parte caput Augusti laureatum exhibet ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. Ex altera templum est, cujus inter columnas literæ sunt L. ΛΓ: in ambitu ΦΙΛΙ... ΤΕΤΡΑΡΧΟΥ. Est annus ille XXXIII. post Asiam receptam, incidens in annum Christi tertium, urbis Romæ DCCLVI. usque ad Septembrem: quo anno prior Herodes diem supremum obiit, ut ex Evangelio necesse est colligi. Is primus videtur Philippi Tetrarchæ fuisse: quo propterea ad clientelam suam profitendam hunc nummum Augusti honori cudi fecit. Nullus certe ante hunc annum visus est Philippi nomine nummus percussus.' *Ed. sec.*

q *Bætarreni*] Vide Notas et Emend. num. 50.

r *Mariammitanos*] In Notitia antiqua Eccles. Provinciæ Syriæ secundæ, p. 58. Ἐπιφάνεια, Μαρίαμμη, Σελευκόβηλος. In Conc. Calched. pag. 483. 'Paulus Episcopus Mariamnæ Syriæ secundæ.'

s *Mammisea*] Vide Notas et Emend. num. 51.

t *Paradisum*] Παράδεισος πόλις Συρίας Stephano. Laodicenæ regioni a Ptolemæo ascribitur, v. 15.

u *Pagras*] Juxta Gindarum, de qua proxime dictum est. Strabo, lib. XVI. p. 751. Τῇ δὲ Γινδάρῳ συνάπτουσιν αἱ Πάγραι, prope Amani transitum, qua ex portis Amanidibus appellatis in Syriam itur.

v *Pinaritas*] Πίναρα, juxta Pagras, in Pieria, apud Ptolem. v. 15. unde Πιναρῖται.

w *Jam dictam*] Cap. sup.

x *Ad Euphraten*] Cujus sedis Episcopus fuisse videtur Byzus Seleuciensis, cujus subscriptio legitur in Conc. CP. I. p. 955. inter Episcopos Provinciæ Syriæ Cœles, cum Apameense, Epiphaniense, et Seleucobelitano.

y *Ad Belum*] Montis id nomen, ut videtur. Σελευκείας πρὸς Βήλῳ meminit Ptolemæus, in Cassiotide, v. 15. inter Antiochiam et Larissam. In Conc. CP. I. p. 955. 'Marcianus Seleucobelitanus.' In Conc. Calched. Act. IV. p. 487. 'Eusebius Episcopus Seleucobeli, Syriæ secundæ.' Σελευκόβηλος Stephano, p. 592.

z *Cardytenses*] Ab oppido, de quo Stephanus, pag. 356. Καρδυτὸς, πόλις Συρίων μεγάλη, ex Hecatæi periegesi Asiæ: τὸ ἐθνικὸν Καρδύτιος.—'Tamen series literarum poscere videtur, ut

tem Syria habet, (exceptis quæ cum Euphrate dicentur,[a]) Arethusios,[b] Berœenses,[c] Epiphaneenses.[8 d] Ad orientem Laodicenos, qui ad Libanum[e] cognominantur, Leucadios,[f]

NOTÆ

legatur, *Tardytenses*.' Ed. sec.

[a] *Dicentur*] Cap. seq.

[b] *Arethusios*] In Notitia antiqua Ecclesiastica, Provinciæ Syriæ secundæ, oppida hæc recensentur: 'Απάμεια, Λαρίσσα, 'Επιφάνεια, 'Αρέθουσα, κ. τ. λ. Antoninus, in itinere ab Antiochia Emesam, ab Epiphania Arethusam collocat XVI. M. P. pari ab Emesa intervallo.

[c] *Berœenses*] Ab urbe, quæ Beroa Antonino, in Cyrrhestice. Græcis Βέῤῥοια, Βέροια, et Βερόη, teste Stephano. In Conc. CP. I. pag. 955. 'Acacius Berœensis,' ex Provinc. Syriæ Cœles. Hodie *Alep*, emporium Orientis celeberrimum. Qui hodie Græci Episcopi Aleppi sedem habent, 'Episcopi Berœenses' subscribunt. Nicetas Chron. in Joan. Comn. pag. 19. 'Επιστὰς δὲ τῷ Χάλεπ, τὸ δ' ἐστὶν ἡ πάλαι λεγομένη Βέῤῥοια. Nicephorus Callist. XIV. 39. p. 526. ἀπὸ Βεῤῥοίας, εἴη δ' ἂν αὕτη τὸ Χάλεπ. Sic etiam Zonaras et Cedrenus.—'Ad hanc Berœam pertinent nummus Antonini Pii ex ære magno apud Oiselium, Tab. LXV. n. 7. cujus in aversa parte stat Dea turrito capite, dextra canistrum tenens, sinistra cornucopiæ; pede calcat hominem in fluvio natantem; id quod situm urbis ad amnem denotat. Inscriptio est, SYBELE. In area, hinc S. et inde C. *Senatusconsulto*. Hic Cybelem frustra quærunt, sive Matrem Deum, cum nullus hic adsit leo, Matris Deum in nummis comes. Lege: 'SYriaca BErœa Legionem Excepit.' Gallice: *La ville de Berée en Syrie a reçû en garnison une Legion Romaine*. Syriaca Berœa vocatur, ad discrimen Berœæ alterius, quæ est in Macedonia, apud Plin. IV. 17. Legionem Romanam excepisse dicitur, quæ tutaretur cives ac mercatores a Parthis et Arabibus, eosdem Romanis subjectos contineret. Confer ejusdem Antonini Pii nummum inscriptum: SYRIA COS. II. Sunt ejusdem et Græci nummi inscripti, ΒΕΡΟΙΑΙΩΝ. Sed post eum nulli. Aleppi hodie amnis est exiguus, qui mœnia præterfluit: quem *Coic* incolæ vocant. Hic in nummo priore designatur, cum vir natans pingitur: aut Berœa dici non debet esse Aleppum, sed alia quæpiam civitas, quam fluvius eo paulo major allueret. Neque enim de situ veteris Berœæ Geographi omnes consentiunt; tametsi in eo tractu incolæ Aleppum esse asseverant.' *Ed. sec.*

[d] *Epiphaneenses*] Larissam inter et Arethusam, pari utrimque XVI. M. P. intervallo disjuncta, Epiphania collocatur, ab Antonino in Itiner. In Conc. Nic. I. p. 51. 'Mauricius Epiphaneensis,' inter Episcopos Provinciæ Syriæ Cœles. In Conc. CP. I. p. 955. 'Eusebius Epiphaniensis.'

[e] *Qui ad Libanum*] In nummis Caracallæ, ΛΑΟΔΙΚ. ΠΡΟC. ΛΙΒΑΝ. A Laodicea libera, sive maritima, de qua diximus sect. sup. ut cognomine, ita et situ, Laodicea hæc diversa.

[f] *Leucadios*] De hac Leucade Asiatica ceteri scriptores silent. Sunt hæc a Macedonibus, dum rerum in Asia potirentur, Græca urbibus imposita nomina, quibus sua jam essent alia Syra et vernacula. Nam id de Larissa Stephanus docet, pag. 410. Λάρισσα Συρίας, ἣν Σύροι Σίσαρα καλοῦσιν.

Larissæos,[g] præter tetrarchias in regna descriptas barbaris nominibus XVII.

XX. (XXIV.) Et de Euphrate hoc in loco dixisse aptissimum fuerit. Oritur [a] in præfectura Armeniæ majoris Caranitide,[b] ut prodidere ex iis, qui proxime viderant,[1] Domitius Corbulo, in monte Aba,[c] Licinius Mucianus sub radicibus montis, quem Capoten [d] appellant, supra Zimaram,[e] XII. M. pass. initio Pyxurates nominatus. Fluit Derxenem [f] primum, mox Anaiticam,[2] [g] Armeniæ [h] regiones a Cappadocia excludens. Dascusa abest a Zimara LXXV.

CAP. XX. 1 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *viderunt* Gronov. et edd. vett. Mox, *in monte Aga* Chiffl. Paulo post, *supra Simyram* Gronov. et edd. vett.—2 *Anaitiam* Jo. Gorop. ap-

NOTÆ

[g] *Larissæos*] Vicinam Apameæ Larissam facit Strabo, lib. XVI. p. 752. mediam inter Apameam et Epiphaniam Antoninus. In Conc. Nic. I. pag. 51. 'Leontius Larissæus,' inter Episcopos Provinciæ Syriæ Cœles. In Notitia Eccles. Hieroclis, p. 58. Syriæ secundæ ascribitur, ut et Ἐπιφάνεια et Ἀρέθουσα. In contestatione Orientalium ad S. Cyrillum, inter Epistolas Theodoreti, 'Julianus Episcopus Larissæ Syriæ Secundæ.'

[a] *Oritur*] Habet hæc Solinus, cap. 37. p. 66.

[b] *Caranitide*] Ipsa est quam Καρηνῖτιν Strabo vocat, lib. XI. p. 528. minori Armeniæ a quibusdam attributa: adjuncta deinde majori est.

[c] *In monte Aba*] Straboni, lib. XI. pag. 527. ac Ptolemæo, v. 13. Ἄβος appellatur, unde Euphrates prolabitur, Araxesque. Mss. tamen, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. habent, *In monte Aga:* et Eustathio quidem in Dionys. p. 125. dicitur Ἄκος ὄρος.

[d] *Capoten*] Ita etiam Solinus, loc. cit. *Capodem* Martianus legit, lib. VI. cap. de Euphrate, p. 220. *Catoten* in libro de Mensura orbis terræ Ms. legimus.

[e] *Supra Zimaram*] Quæ Ptolemæo Armeniæ minoris civitas dicitur. Vide Notas et Emend. num. 53.

[f] *Derxenem*] Ita etiam Mss. Sed multo rectius arbitror *Xerxenen*, Ξερξηνὴν, ut Straboni, lib. XI. pag. 528. Stephano, Ξερξήνη a Xerxe dicta regio, ut a Cambyse Cambysene: Armeniæ minori contermina: Ξερξήνη .... τῇ μικρᾷ Ἀρμενίᾳ ὅμορος.

[g] *Anaiticam*] A cultu Deæ Ἀναΐτιδος, cui præcipue addictos fuisse Armenios docet Strabo, lib. XI. p. 532. nomen regioni factum videtur, vel loco potius in quo ejus Deæ fanum fuit: de quo rursum Plin. XXXIII. 24. 'Templum Anaitidis,' inquit, '(quo sit situ terrarum nomen hoc significavimus,) numine gentibus illis sacratissimo.'

[h] *Armeniæ*] Majoris scilicet Armeniæ, a Cappadociæ parte, quæ minori Armeniæ ascripta aliquando est, majori prætenta, ut dicetur, VI. 3.

M. pass. Inde navigatur Pastonam,[3] [i] quinquaginta M. passuum: Melitenen [j] Cappadociæ, XXIV. mill. passuum. Elegiam[4] Armeniæ [k] decem mill.[l] passuum, acceptis fluminibus Lyco,[m] Arsania,[n] Arsano. Apud Elegiam occurrit ei Taurus mons: nec resistit,[o] quanquam XII. mill. pass. latitudine prævalens.[5] Omiram [p] vocant irrumpen-

Dalec. *Anatiam* Gronov. et edd. vett.—3 *Sartonam* Chiffl. et mox in eodem, *XXIV. mill. passuum*, quam lectionem recepit Harduinus, cum antea legeretur, *LXXIV. mill. passuum*.—4 *Elegeam* Chiffl.—5 Vet. Dalec. *tanquam XII. M. p. latitudine perforata prævalenti;* alii codd. ap. eund. *nec resistit*

NOTÆ

[i] *Pastonam*] R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. *Sartonam*.

[j] *Melitenen*] Quæ minoris Armeniæ metropolis dicitur Procopio bell. Pers. lib. I. Ammianus, lib. XIX. p. 144. 'Exindeque Melitinam minoris Armeniæ oppidum venimus:' quod iterum repetit, lib. XX. p. 172. Apud scriptores belli sacri, 'Malotina' scribitur. De ea rursum VI. 3, Vide Notas et Emend. num. 53.

[k] *Elegiam Armeniæ*] Et idcirco trans Euphratem posita intelligitur, ut Melitene e contrario cis amnem eum, quia Cappadociæ ditionis. Stephanus, pag. 257. Ἐλέγεια, χωρίον πέραν Εὐφράτου.

[l] *Decem mill.*] Infra Melitenen, ad amnis ripam.

[m] *Lyco*] De Lyco, qui in Euphratem influat, nemo alius. Neque enim aut Ptolemæi Λυκὸν, aut Curtii Lycus huc pertinet, ut falso existimavit Ortelius: nam is Assyriæ amnis est, in Tigrinque delabitur.

[n] *Arsania*] Ἀρσανίας ποταμὸς Dioni, lib. LXII. p. 710. et Plutarch. in Lucullo, pag. 513. De Arsano ceteri scriptores silent.

[o] *Nec resistit*] Nec mons, inquit, amni resistit, namque eum perfringit Euphrates, etsi latum ea parte XII. millibus pass. Sive, Taurum intrat Euphrates, penetratque, per latitudinem XII. millium. Solinus hæc quoque iisdem verbis, cap. 37. p. 66.

[p] *Omiram*] R. 1. aliique Mss. *Ommam*. Et mox, *saxuosum* pro *saxosum*.—'In libro Judith, II. 12. dicitur Holofernes, 'cum pertransisset fines Assyriorum venisse ad magnos montes Ange qui sunt a sinistro Ciliciæ.' Hic est mons Taurus. 'Fines' autem 'Assyriorum,' ipse amnis Euphrates ibi est, ubi nondum Euphrates, sed *Omiras* vocabatur. Quam ob causam accuratus scriptor maluit 'fines Assyriorum' dicere, quam Euphratem. Assyria eo ævo dicebatur, ut ostendimus in Tractatu de Situ Paradisi terrestris, quæ nunc Mesopotamia est. Versu deinde 14. ubi legitur de eodem Holoferne: 'et transivit Euphratem, et venit in Mesopotamiam Syriæ, et fregit omnes civitates excelsas, quæ erant ibi, a torrente Mambre, usque quo perveniatur ad mare,' mediterraneum scilicet, 'torrens Mambre' videtur ipse Euphrates esse, 'ubi' Taurum montem 'perfregit,' ut ait Plinius, 'tum quoque et saxuosus et violentus.' *Ed. sec.*

tem: mox, ubi perfregit, Euphraten:[6] tum quoque saxosum[7] ac violentum. Arabiam inde læva,[q] Oreon[r] dictam regionem, trischœna[s] mensura, dextraque[t] Commagenem disterminat, pontis tamen, etiam ubi Taurum expugnat, patiens. Apud Claudiopolim Cappadociæ[u] cursum ad occasum Solis agit. Primum hunc[v] illi in pugna Taurus aufert:[8] victusque et abscissus sibimet, alio modo vincit, ac fractum expellit in meridiem. Ita naturæ dimicatio illa æquatur, hoc eunte[w] quo vult, illo probibente ire qua velit. A catarractis[x] iterum navigatur; XL. M. passuum inde[y] Commagenes caput Samosata.[z]

---

aquæ prævalenti.—6 Tolet. *perfregit cornu Euphraten.*—7 Ita codd. Harduini et edd. recentt. *ultra quoque saxosum* Gronov. et edd. vett. *ultra quoque saxuosum* Chiffl. Paulo post, *Moreon dictam* Chiffl. *Merorum dictam* Gronov. et edd. vett. Lectionem nostram ex codd. recepit Harduinus, eumque secuti recentt.—8 Ita codd. Harduini, Dalec. Vet. ejusdem, et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. 'In Basiliensi codice legitur, *Primum hunc illi impugnatus Taurus aperit.*' Dalec. *Primo hunc illi impugnatus, cursum Taurus aufert* Gronov. et edd. vett. Paulo post, quidam ap. Dalec. legunt, *ac fractum cursum.*

NOTÆ

[q] *Arabiam inde læva*] Nempe ab ortu. Arabiam veteres ad loca Armeniæ finitima extendebant. Hinc Mesopotamiam accenset Arabiæ Xenoph. 'Ἀναβάσ. lib. I. Atque ita hoc loco Plinius Arabiam vocat eam Mesopotamiæ partem, quæ proxima Armeniæ est.

[r] *Oreon*] 'Ορείων, Oreorum, hoc est, montanorum. De his iterum Plin. VI. 9. Vide Notas et Emend. num. 54.

[s] *Trischœna*] Amnem ibi latum esse ait schœnis tribus: qua de mensura dictum est superius, cap. 11.

[t] *Dextraque*] Occidentali latere fluvii.

[u] *Claudiopolim Cappadociæ*] Quam rursum minori Armeniæ Ptolemæus adjudicat, v. 7. in Cataonia præfectura, quæ Commagenæ prætenditur, ut ait Plin. VI. 3.

[v] *Primum hunc*] Hunc, inquit, amnis cursum, quem versus occasum Solis ibi flectere incipit, Taurus abrumpit, atque hæc prima veluti Tauri victoria, in ea pugna quam invicem habent: victusque et abscissus sibimet, atque perfractus, alio modo vincit: cursu enim versus occasum Solis inhibito, fractum amnem expellit in meridiem, 'ni Taurus obstet, in nostra maria,' hoc est, mediterranea 'venturum,' inquit Mela III. 8. p. 61. Vide Notas et Emendat. num. 55.

[w] *Hoc eunte*] Euphrate quidem in mare pergente, quo vult ire; sed non qua vult; avertente Tauro monte cursum, quem in occasum destinabat.

[x] *A catarractis*] Ab eo loco ubi fractus a Tauro monte Euphrates expellitur in meridiem: non ab Elegia, ut Salmasius credidit in Solinum, p. 628.

[y] *XL. M. pass. inde*] A catarrac-

XXI. Arabia, supra dicta, habet oppida: Edessam,[a] quæ quondam Antiochia dicebatur, Callirhoën[b] a fonte nominatam: Carrhas[c] clade Crassi nobiles.[1] Jungitur præfectura Mesopotamiæ, originem ab Assyriis trahens,[2] in qua Anthemusia[d] et Nicephorium[e] oppida. Mox Arabes, qui Prætavi[3] [f] vocantur: horum caput Singara.[g] A Samosa-

CAP. XXI. 1 Chiffl. *nobile*.—2 Ita codd. Harduini; *ab Assyriis originem trahens* Chiffl. *a Syris trahens* Gronov.—3 Ita codd. Regg. Brot. et Colbert. *Prætani* Ed. pr. *Retavi* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. Gronov.

NOTÆ

tis, et Claudiopoli. A Melitene vero usque Samosata, per Euphratis ripam numerat Antoninus in Itiner. LXXXIV. M. P.

[z] *Samosata*] Hodie *Scempsat*, ad Euphratem. Nummus Hadriani, apud Patin. p. 201. ΦΛΑ. CAMO. MHTPO. KOM. Hoc est, Φλαουΐας Σαμοσάτης Μητροπόλεως Κομμαγηνῆς. Hæc Luciani patria, et Pauli Samosateni dicti. Commagenem posterior ætas Euphratesiam appellavit. Procop. Bell. Pers. lib. I. p. 49.

[a] *Edessam*] Mesopotamiæ ceteri vulgo ascribunt: Notitia antiqua Eccles. Edessam et Carrhas Osroënæ. Nunc est *Orpha*, et alio rursum nomine *Roha*: sed verius citra Chaboram amnem, cui Ophra imposita est, fuisse veterum Edessam putamus.

[b] *Callirhoën*] Edessæ hoc cognomen alterum, ut Stephanus indicat, verbo Ἀντιόχεια: cum octavam eo nomine urbem ait esse, ἐπὶ τῆς Καλλιρόης λίμνης. Multo vero apertius nummus Antiochi IV. cujus ectypum exhibet D. Vaillant, de Histor. Regum Syriæ, pag. 199. cum hac epigraphe: ANTIOXEΩN. TΩN. ΠPOC. KAΛΛIPOHN. Neque enim hic nummus ad Callirhoën illam pertinet, sitam in Palæstina ad Jordanem, de qua diximus cap. 15. quanquam vir eruditus ita existimavit: nam quis veterum Antiochiæ nomen ei oppidulo dedit, quod Edessæ tot monumenta asserunt?

[c] *Carrhas*] De utriusque Crassi clade, M. patris, et P. filii, consulendi Romanarum rerum scriptores: Dio, lib. XL. p. 132. Val. Max. I. 6. Florus, III. 11. p. 127. Ammianus, lib. XXIV. &c. Stephano, Κάῤῥαι, πόλις Μεσοποταμίας. Nunc *Heren*. Nummus Alexandri Severi ex ære, mediæ formæ, in Museo nostro Paris. MHT. KOΛ. KAPPHNΩN. hoc est, 'Metropolis Colonia Carrhenorum.'

[d] *Anthemusia*] Ἀνθεμουσία Straboni, lib. XVI. p. 747. in Mesopotamia. Tacit. Annal. VI. p. 148. 'Nicephorium, et Anthemusiada, ceterasque urbes, quæ a Macedonibus sitæ, Græca vocabula usurpant.' Indigenis Χάραυα Σίδου Anthemusiam appellatam esse, auctor est Isidorus Charac. ἐν Σταθμοῖς. p. 185.—'Nummum Avenione et Massiliæ sibi visum esse ex ære minimo, scripsit ad nos amicus ex urbe Roma, sub Antonino Severi filio percussum, hoc titulo: AT. K. ANTΩNINOΣ. capite laureato. .)(. Caput muliebre turritum ac velatum, symbolum liberæ civitatis: epigraphe, ANΘEMOTΣIΩN.' *Ed. sec.*

[e] *Nicephorium*] Νικηφόριον, ἡ περὶ Ἔδεσσαν πόλις, Stephano.

[f] *Prætavi* [*Retavi*] R. 1. 2. Colb.

tis autem, latere Syriæ, Marsyas amnis[h] influit. Cingilla[i] Commagenen finit, Imme civitas incipit.[4] Oppida[j] alluuntur Epiphania[k] et Antiochia,[l] quæ ad Euphraten vocantur. Item Zeugma,[m] LXXII. millibus passuum a Samosatis, transitu Euphratis nobile. Ex adverso[n] Apamiam Seleucus, idem utriusque[o] conditor, ponte junxerat. Qui cohærent Mesopotamiæ, Rhoali vocantur. At in Syria oppida, Europum,[p] Thapsacum[q] quondam, nunc Amphipolis.[r]

Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—4 Pinet. *fluvius Singa. Comag. &c.* Chiffl. *Cingila, &c.* Gronov. et edd. vett. *Cingla Comagenem finit, Mero-*

NOTÆ

1. 2. *Prætavi.*

[g] *Singara*] Stephanus: Σίγγαρα, πόλις Ἀραβίας πρὸς τῇ Ἐδέσσῃ. Ibi Singarensis pugna Constantii Imp. adversus Chosroën Persarum Regem, de qua nos egimus in Notis ad Themistium, orat. I. Hodie *Sangiar* vicus est.

[h] *Marsyas amnis*] De quo dictum est cap. 19. Nunc *Cingas* vocant, Syrorum voce antiqua: nam et Σίγγας Ptolemæo dicitur ad v. 15.

[i] *Cingilla*] Κεκιλία Ptolemæo, v. 15. Commagenes oppidum: Ἴμμα Seleucidis. Vide Notas et Emend. num. 56.

[j] *Oppida*] In Commagene.

[k] *Epiphania*] Ἐπιφάνεια altera ab ea, cujus cives Epiphaneenses vocati, cap. 19. Isti enim ab Euphrate sejuncti procul: hæc eo amne alluitur, et ab eo cognominatur, Ἐπιφάνεια παρ' Εὐφράτην: nec de ea dicturum se Plinius pollicitus est ante, quam de Euphrate diceret.

[l] *Antiochia*] Ipsa esse videtur Ἀντιόχεια πρὸς Ταύρῳ ὄρει, Antiochia ad montem Taurum, cujus urbis ima allueret Euphrates. Hanc in Commagene quoque statuit Ptolem. v. 15. et Stephanus: sed ab Euphrate ille, ut opinor, longiuscule summovet.

[m] *Item Zeugma*] Hac Parthi solent Euphratem transire. Dio, lib. XLIX. pag. 403. Huic riparum junctioni nomen suum Ζεῦγμα debet. Hac Bacchus Indiam petiturus, hac Alexander Macedo transmisit Euphratem, ut ait Plinius XXXIV. 43. et Strabo, lib. XVI. pag. 746. ponte videlicet ferreis catenis juncto. Quare Zeugma Pellæum dicitur Lucano, VIII. 237. a Pellæo juvene, hoc est, Alexandro.

[n] *Ex adverso*] Zeugmatis. Hæc porro Apamia trans Euphratem sita ea est, de qua Stephanus, verbo Ἀπάμεια. Ἔστι καὶ τῆς Περσαίας, Ἐδέσσης πρὸς ἄρκτους. *Est et alia*, inquit, *Persici juris, quæ Edessæ ad septemtrionem objacet.* Latuit hoc Stephani interpretem. Persis diu Mesopotamiam paruisse, exploratum est.

[o] *Utriusque*] Zeugmatis et Apameæ.

[p] *Europum*] Εὐρωπὸς Συρίας, Stephano, pag. 280. Cyrrhesticæ a Ptolemæo adjudicatur, uti et Zeugma ipsum, inter oppida quæ Euphrati adjacent, παρὰ τὸν Εὐφράτην πόλεις.

[q] *Thapsacum*] Θάψακος, πόλις Συρίας πρὸς Εὐφράτῃ, Stephano. A Zeugmate Thapsacum duobus stadiorum millibus, hoc est, M. P. CCL. distare

Arabes Scenitæ.[s] Ita fertur usque Uram[t] locum, in quo conversus ad orientem relinquit Syriæ Palmyrenas solitudines, quæ usque ad Petram urbem, et regionem Arabiæ felicis appellatæ, pertinent.

(XXV.) Palmyra[u] urbs nobilis situ, divitiis soli, et aquis amœnis, vasto undique ambitu[5] arenis includit agros, ac velut terris exemta a rerum natura, privata sorte[v] inter duo imperia summa, Romanorum Parthorumque, et prima in discordia semper utrimque cura. Abest a Seleucia[w] Parthorum, quæ vocatur ad Tigrin, CCCXXXVII.[6][x] mill. passuum: a proximo vero Syriæ littore, CCIII.[7] millibus: et a Damasco viginti septem propius.[y]

rum civitas incipit.—5 Ita ex codd. emend. Harduinus, eumque secuti recentt. *vasta undique ambitu* vett. edd. et Gronov. Mox, *harenosos* pro *arenis* margo edd. Dalec. et Gronov.—6 Ita codd. Dalec. et Chiffl. aliique ap. Harduin. cum edd. Harduin. 1. 2. et Miller. *CCCXXXVIII.* Bipont. et Franz. *DXXXVII.* edd. vett. et Gronov.—7 Ita codd. Dalec. et Harduin. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CCLII.* vel, *ducentis*

NOTÆ

auctor est Strab. lib. XVI. p. 747.

[r] *Amphipolis*] E Thapsaci ruinis excitata, ad Euphratem, a Seleuco. Indigenæ *Turmeda* appellabant. Stephanus verbo, Ἀμφίπολις· Ἔστι καὶ πόλις Συρίας, πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, κτίσμα Σελεύκου. Καλεῖται δὲ ὑπὸ τῶν Σύρων Τούρμεδα.

[s] *Arabes Scenitæ*] Palmyrenarum solitudinum vicini. De his dicemus uberius, libro sequente, cap. 32.

[t] *Uram*] Σοῦρα latere Syriæ ad Euphratem positum Palmyrenes oppidum, teste Ptolem. v. 15. Vide Notas et Emend. num. 57. quibus adde ea quæ mox addituri sumus, cum Suram iterum Plinius appellabit.

[u] *Palmyra*] Nomen a palmis habet, quibus omnis ager est consitus. Hodie *Theudemor.*—'Nunc rudera supersunt, magnæ olim urbis indicia, ut referunt ii, quorum tamen nolim fidem præstare. Quidam *Thamor* hodie appellari asseverant, hoc uno ducti argumento, quod Palmiram a Salomone ædificatam 'in terra solitudinis,' uti dicitur III. Reg. IX. 18. quæ in Hebræo *Thamor* est, a palmetorum copia, ipsam hanc esse Plinii Palmiram arbitrati sunt, magno et manifesto errore, uti alias ostendimus, in interpretatione nummi antiqui Zenobiæ Augustæ. *Palmiram* autem, non *Palmyram*, exhibent codices Pliniani Mss. et vetustæ editiones omnes: Græci Πάλμυραν constanter scribunt. Plinianis codicibus suffragatur Vulgata editio, quæ civitatem in Judæa huic cognominem, ut videtur, *Palmiram* scribit, non *Palmyram*.' Ed. sec.

[v] *Privata sorte*] Sui juris, nec Romanis subjecta, nec Persis.

[w] *Seleucia*] Σελεύκεια ἐπὶ τοῦ Τίγρητος Appiano in Syriacis, pag. 125. De ea multa dicenda, VI. 30.

[x] *CCCXXXVII.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. non *DXXXVII.*

(XXVI.) Infra Palmyræ solitudines Stelendena[z] regio est, dictæque jam[a] Hierapolis, ac Berœa, et Chalcis. Ultra Palmyram[8] quoque ex solitudinibus iis aliquid obtinet Emesa:[b] item Elatium, dimidio propior Petræ, quam Damascus. A Sura[c] autem proxime est Philiscum, oppidum Parthorum[9] ad Euphratem. Ab eo Seleuciam[d] dierum decem navigatio, totidemque fere Babylonem. Scinditur[10] Euphrates a Zeugmate DLXXXXIV. millibus passuum[11] circa vicum Massicen: et parte læva in Mesopotamiam vadit per ipsam Seleuciam, circa eam[12][e] præfluenti infusus Tigri. Dexteriore[f] autem alveo Babylonem, quondam Chaldææ caput, petit, mediamque permeans, item quam Otrin[g] vocant, distrahitur[h] in paludes. Increscit autem[i] et ipse Nili modo statis diebus, paulum differens, ac Mesopotamiam inundat, Sole obtinente vicesimam par-

---

quinquaginta duobus edd. vett. et Gronov.—8 Cod. Dalec. *est, dictaque jam Hierapolis. At vero ea et Calchis ultra Palmiram.* Mox, *Hemesa* pro *Emesa* edd. vett. et Gronov.—9 *Assur autem proxime est, Philiscum oppidum Parthorumque* codd. Dalec. et Chiffl. *Asura, &c.* edd. vett. et Gronov.—10 *Scinditur enim* Chiffl.—11 Ita Regg. Brott. 1. 2. et Ed. pr. *LXXXIV. millibus passuum* Reg. Brot. 5. *octoginta tribus millibus passuum* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *DLXXXIII. millibus passuum* Chiffl.—12 Chiffl. *circaque eam.*—13 Margo edd. Dalec. et

NOTÆ

ut editi. Et mox, *CCIII.* non *CCLII.*

[7] *Viginti septem propius*] Igitur abest a Damasco CLXXVI. quod intervallum et nos esse accepimus ab iis qui viderunt.

[z] *Stelendena*] Ceteris scriptoribus de ea regione silentium.

[a] *Dictæque jam*] Cap. 19.

[b] *Emesa*] Ἔμισσα Ptolem. v. 15. in Apamene. Hinc Eusebius Emissenus Episcopus. Nummus Antonini apud Patinum, pag. 228.—EMICHNΩN. Trebellius Pollio in Aureliano Emessam vocat. In nummo Juliæ Domnæ, p. 290. EMICΩN. KOΛΩNIAC. Hodie *Hemz.*

[c] *A Sura*] Sive *Ura*, de qua dictum est paulo ante. Est hæc Flavia Firma Sura, de qua in Notitia Imp. Rom. cap. 24. p. 41. sub dispositione Ducis Syriæ et Euphratensis. Vide Notas et Emend. num. 58.

[d] *Ab eo Seleuciam*] Martianus, lib. VI. cap. de Euphrate, p. 220.

[e] *Circa eam*] Est enim Seleucia in confluente Euphratis fossa perducti, atque Tigris, ut dicetur, VI. 30.

[f] *Dexteriore*] Occidentali.

[g] *Otrin*] Mss. omnes, *Mothi.*

[h] *Distrahitur*] Vide Philostr. de Vita Apoll. I. 14. p. 29.

[i] *Increscit autem*] Solinus, cap. 37. pag. 66. Auctor libri de Mensura Orbis Terræ, Ms. Strabo, lib. XVI. p. 740.

tem Cancri: minui incipit in Virgine,[j] et Leone transgresso. In totum vero remeat in vicesima nona parte Virginis.

XXII. (XXVII.) Sed redeamus ad oram Syriæ, cui proxima est Cilicia. Flumen Diaphanes, mons Crocodilus, portæ Amani[1] [a] montis. Flumina: Andricus, Pinarus,[b] Lycus: sinus Issicus.[c] Oppidum Issos, inde Alexandria:[2] [d] flumen Chlorus, oppidum Ægæ[e] liberum, amnis Pyramus,[f] portæ Ciliciæ:[g] oppida, Mallos,[h] Magarsos,[i] et

Gronov. *in virginem a Leone transgresso*; edd. vett. et Gronov. *in Virgine, Leone, &c.* Nostram lectionem testantur Regg. Brott. 1. 2. 5. Ed. pr. aliæque edd. antiq.

CAP. XXII. 1 Cod. Dalec. *parte Amani.*—2 Idem codex, *inde est Alexandrona.*

NOTÆ

[j] *In Virgine*] Forte, *in Virginem e Leone.* Mss. *In Virgine, et Leone transgresso.*

[a] *Portæ Amani*] Angustiæ sunt, qua ex Amano monte atque interiore Cilicia in Syriam est aditus. Ἀμανικαὶ πύλαι Ptolem. v. 8. Ἀμανίδες πύλαι Straboni, lib. XIV. p. 676. prope Ægæas.

[b] *Pinarus*] Stephanus, verbo Ἰσσὸς, ἐκεῖ δὲ καὶ ποταμὸς Πιναρὸς ὀνομαζόμενος. Strabòni, loc. cit. Ἰσσὸς πολίχνιον, καὶ ποταμὸς Πίνδος, scribo Πίναρος.

[c] *Sinus Issicus*] Hodie *Golfe de Laiazzo*, id enim Isso hodie nomen est. Græcis Ἰσσός. Mela de eo oppido, et sinu I. 13. 'At in recessu intimo locus est magni aliquando discriminis, fusorum ab Alexandro Persarum, fugientisque Darii spectator ac testis. Nunc ne minime quidem, tunc ingenti urbe celebris Isso fuit, et hac re sinus Issicus dicitur.'

[d] *Alexandria*] Stephano Ἀλεξάνδρεια Κιλικίας. In Conc. Nic. I. 'Hesychius Alexandriæ minoris,' ex Provincia Ciliciæ. Nunc est *Alessandrona.*

[e] *Ægæ*] Αἰγαὶ Stephano, et Ptolem. v. 8. Philostrato quoque I. 5. Straboni, lib. XIV. pag. 676. Αἰγαῖαι. In Conc. Nic. I. 'Tarcondimantus Ægetanus,' ex Prov. Ciliciæ. In Conc. Antioch. I. idem 'Ægeates' appellatur.

[f] *Pyramus*] Πύραμος, ποταμὸς ἐν Μαλλῷ τῆς Κιλικίας, Stephanus. Mela quoque, I. 13. 'Pyramus Isso prior Mallon præterfluit.' Et Scylax, p. 38.

[g] *Portæ Ciliciæ*] Per Tauri montis angustias in Ciliciam transitus.

[h] *Mallos*] Μαλλὸς Ptolemæo, aliisque. Incolæ Μαλλῶται dicuntur. Hodie *Malo.*—'In libro Judith, II. 13. videtur hæc esse 'civitas opinatissima Melothi,' juxta 'filios Tharsis.'' *Ed. sec.*

[i] *Magarsos*] Stephano Μάγαρσος collis est juxta Mallum, μέγιστος ὄχθος ἐν Κιλικίᾳ, πρὸς τῷ Μαλλῷ. Oppido a monte nomen inditum. Lycophroni, vs. 444. Μέγαρσος. Is. Tzetzæ in Lycophr. pag. 71. Μέγαρσος πόλις κεῖται πρὸς ταῖς ἐκχύσεσι τοῦ Πυραμοῦ ποταμοῦ, *in æstuariis Pyrami amnis.*

intus Tarsos.[3] [j] Campi Aleii: [k] oppida Cassipolis,[4] [l] Mopsos [m] liberum, Pyramo impositum: Thynos,[n] Zephyrium,[o] Anchiale. Amnes: Saros,[p] Cydnus [q] Tarsum [5] liberam

dria. Mox, *oppidum Ægæ* edd. vett. et Gronov.—3 Cod. Daler. *Margissos, et intus Tarsos.*—4 *Cassiponis* Chiffl.—5 *Sydnus Tarsum* Gronov.—6 *Addana*

NOTÆ

[j] *Tarsos*] Nulla re clarior, quam quod Doctorem Gentium orbi Paulum dedit.—Describitur a Strabone, lib. XIV. pag. 673. Nunc quoque *Tarso*.—'Eadem *Tharsis* est, in libro Judith, II. 13. At in libris Hebraice scriptis proprie *Tharsis* regio est procul dissita, ad quam mari itur, vel ipsum etiam mare. Unde naves תרשיש Isai. II. 16. et XXIII. 1. et 14. 'naves maris sunt:' et filia תרשיש ibidem, XXIII. 10. 'filia maris est,' et LXVI. 19. gentes תרשיש 'gentes in mare sunt,' ex Vulgato Interprete, viro supra fidem erudito. Itaque non repugnant inter se duo scriptores sacri; cum III. Reg. 22. 49. Josaphat rex fecisse dicitur classes תרשיש, quæ navigarent Ophir: id quod idem Interpres vertit 'naves in mari, quæ navigarent in Ophir:' secundo autem libro Paralip. XX. 36. dicitur idem Josaphat præcepisse 'ut facerent naves, quæ irent in Tharsis,' hoc est, in regiones mari adeundas. Sic accipe *Tharsis*, II. Par. 9. 21. Jer. X. 1. Jon. I. 3. &c. II. 4. ac fortassis Ps. XLVII. 8. LXXI. 10. nisi forte in Psalmis, ut Ez. XXVII. 12. תרשיש Carthago est, ex eodem Vulgato Interprete.' *Ed. sec.*

[k] *Aleii*] Festus Avienus, in descript. Orbis, vs. 1045. 'Clari post ultima Bellerophontis Hic cespes late producit Aleius arva.' Dionysio Periegetæ, quem carmine Latino Festus expressit, vs. 872. πεδίον τὸ Ἀλήϊον. Stephano item, pag. 58. et Straboni, pag. 676.

[l] *Cassipolis*] Eadem plane quæ Ptolemæo, v. 8. Σεββέπολις κώμη appellatur, prope Mallum et Pyramum.

[m] *Mopsos*] Ptolemæus, aliique Μόψου ἑστίαν, quasi *Mopsi lares*, appellant, quæ appellatio altera frequentior, notiorque est. Stephanus: Μόψου ἑστία Κιλικίας, ἐπὶ τῷ Πυράμῳ ποταμῷ. Hinc Theodorus Mopsuestenus. Longe hæc diversa a Mopsucrene, seu Mopsi fonte, cujus mentio apud Sex. Aurelium Victorem, in Juliano. De Mopso Apollinis filio, unde huic loco nomen, Strabo multa disserit, XIV. pag. 675.

[n] *Thynos*] Ita libri quidem editi: at Mss. omnes, Reg. 1. 2. &c. *Tyros.*

[o] *Zephyrium*] Ζεφύριον et Ἀγχιάλην finitima oppida Strabo quoque facit, lib. XIV. pag. 671. et Stephanus, pag. 19. In Conc. CP. I. 'Aërius Zephyriensis.' Prov. Ciliciæ.—'In nummis antiquis Severi, Getæ, et aliis, ΑΓΧΙΑΛΕΩΝ.' *Ed. sec.*

[p] *Saros*] Σάρος Ptolem. v. 8. inter Pyramum et Cydnum. A Saro duce nomen accepisse, cum prius Κοίρανος diceretur, auctor est Stephanus, verbo Ἄδανα.

[q] *Cydnus*] Κύδνος Straboni, lib. XIV. pag. 672. Mela I. 13. 'Cydnus per Tarsum exit.' Festus Avienus, vs. 1041. 'Pyramus hic undas, hic volvit Pinarus æquor, Cydnus item mediæ discernit mœnia Tarsi.'

urbem[r] procul a mari secans: regio Celenderitis[s] cum oppido. Locus Nympheum,[t] Soloe Cilicii,[u] nunc Pompeiopolis: Adana,[6] [v] Cibyra,[w] Pinara,[x] Pedalie,[y] Ale, Selinus,[z] Arsinoë,[a] Iotape, Doron.[b] Juxtaque mare Corycos,[c]

Chiffl. Mox, *Cibira* Gronov. Paulo post, cod. Dalec. *Pedalie, Halix, Clinus, Arsi, I. Dorion*; Chiffl. *P. Halix, Elini, Arsi, I. Dorion*; Vet. Dalec. etiam

NOTÆ

[r] *Liberam urbem*] Nummus Caracallæ, apud Patin. pag. 310. ΚΟΛ ... ΙΟΝ. ΕΛΕΥΘ. ΤΑΡϹ. cum signo Libertatis.—' Nummus Antonii Severi F. ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΝ ΕΛΕΥΘ. ΤΑΡϹΟΣ. *Senatus liberæ civitatis Tarsi*, cum signo libertatis.' *Ed. sec.*

[s] *Celenderitis*] Κελενδερὶς πόλις, Scylaci, pag. 38. in Cilicia. Item Ptolem. v. 8. Straboni, pag. 670. Κελένδερις πόλις λιμένα ἔχουσα, *oppidum cum portu*. Et Mela hujus meminit I. 13. et Tacit. Annal. II. pag. 65.

[t] *Nympheum*] Νυμφαῖον Suidæ, fanum est delubrumve Nympharum. Alias Nympheum locus est bituminis ferax, qualis in Apollonitarum agro.

[u] *Soloe Cilicii*] Σόλοι Κιλίκιοι, ut discernantur a Solis Cypriis. Solœcismo nomen ea urbs dedit. Hujus incolæ Σολεῖς: Cypriæ, Σόλιοι, teste Laërtio, in Solone, pag. 18. A Pompeio decus et nomen traxit, Πομπηΐου πόλις, inquit Stephanus, pag. 618. Nummus Musei nostri Parisiensis, in quo Arati et Chrysippi Solensium icones, cum epigraphe, ΠΟΜΠΗΙΟ ΠΟΛΕΙΤΩΝ.—' In alio vetustiore, e Museo P. Chamillart, Minervæ caput sive Palladis est, et noctua, cum epigraphe, ΣΟΛΕΩΝ ΘΕ. Σολέων Θεὰ, *Solensium Dea*.' Ed. sec.

[v] *Adana*] Τὰ Ἄδανα Appiano in Mithrid. pag. 237. Stephano, Ἄδανα, Κιλίσσα πόλις. In Conc. Nic. I. ' Paulinus Adanorum,' inter Episcopos Ciliciæ. In nummis, ΑΔΑΝΕΩΝ.

[w] *Cibyra*] Κίβυρα Ptolem. v. 8. et Stephano, verbo Τάβαι.

[x] *Pinara*] Crago Ciliciæ monti imposita. Stephanus: Πίναρα, πόλις μεγίστη, ὑπερκειμένη τῷ Κράγῳ τῆς Κιλικίας. De hoc Ciliciæ promontorio Crago Strabonem consule, lib. XIV. pag. 669.

[y] *Pedalie*] Forte *Podalie*, Ποδάλεια, rectius: nam in Conc. CP. I. ' Callinicus Podaliensis' legitur, ex Prov. Pisidiæ, cui provinciæ attributa hæc ora aliquando est.—' Ex *Ale* autem fit Ἀληνός. Unde nummus est perrarus, ex ære mediocri, apud D. Abb. de Fontenu, sic inscriptus: ΑΥ. ΚΑΙ. ΑΔΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ. capite laureato. In aversa parte, ΑΛΗΝΩΝ. ΕΠΙ ΔΗΜΟΝΙΚΟΥ ΔΙΩΝΟΣ. Nummus ' Alenorum. Sub Demonico Dionis F.' Jupiter ibi stans sinistra hastam, dextra tenet aquilam. In alio, qui est ex ære maximo, apud eundem, hinc caput est Genii civitatis laureatum, ΔΗΜΟΣ ΑΛΗΝΩΝ. Inde Isis, cum modio in capite: dextra temonem tenens, sinistra cornu copiæ. Epigraphe: ΕΠΙ ΑΛ. Μ. Κ. ΑΡΧΟΝΤΟϹ Δ. Hoc est, ἐπὶ Ἀλεξάνδρου μάντιος καὶ ἄρχοντος δ'. *sub Alexandro Augure, et Archonte quartum*.' Ed. sec.

[z] *Selinus*] Σελινοῦς, Ἀρσινόη, Ἰοτάπη, Ptolem. v. 8.—' Cave autem existimes civitatem hanc designari in nummo Trajani Imp. sic inscripto apud Occonem, p. 215. IMP. CÆS. NERVÆ TRAIANO. OPTIMO. AVG. GER. DAC. PARTH. TR. P. COS. VI. P. P. capite laureato. .X. S. P. Q. R. OPTIMO

eodem nomine oppidum, et portus, et specus.[d] Mox flumen Calycadnus.[e] Promontorium Sarpedon.[f] Oppida: Holmœ,[7] [g] Myle.[h] Promontorium et oppidum Veneris,[i] a quo proxime Cyprus insula. Sed in continenti oppida, Myánda,[j] Anemurium,[k] Coracesium,[l] finisque antiquus Ciliciæ

Dorion; Gronov. et edd. vett. *Pedalie, Halix; Arsinoë, Tabæ, Doron.*—7 Ita Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. Gr. Ὅλμοι. *Olmæ* edd. vett. et

NOTÆ

PRINCIPI. Ædificium sphæricum, lapide quadrato, in portæ peristylio, SELINVNTEM. Viso hoc numismate, fictor carminum Sibyllinorum, et alii, Trajanum Selinunte in Cilicia obiisse finxerunt: nec satis feliciter nos olim oppidum in Sicilia a Trajano amplificatum conjecimus: cum de sententiis, quæ primis tantum singularum vocum literis exprimuntur in nummis, nondum quantum oportuit suspicaremur. Murus hic et porta civitatis Narbonis est: superscriptionis hæc sententia: 'Salva Ebrodunensium Libertate Imperator Narbonem Voluit Narbonensis Totius Esse Metropolim.' Ebrodunenses postea noluit excipi Severus: ut docet nummus Juliæ Domnæ, inscriptus: IVNONEM: hoc est, 'Imperator Voluit Narbonem Omnium Narbonensium Esse Metropolim.' Sed iisdem postea libertatem suam recipientibus, vide quid acciderit ex eo, in nummo Constantini Max. CONSTANTINI ANADAFNE, de quo diximus ad cap. 18. libri hujus quinti.' *Ed. sec.* Vide Notas et Emend. num. 59.

[a] *Arsinoë*] Ἀρσινόη Ptolemæo, loc. cit. et Stephano, Ἀρσινόη Κιλικίας, post Strab. lib. XIV. pag. 670.

[b] *Doron*] In Mss. *Dorio.*

[c] *Corycos*] Κώρυκος ἄκρα, et Κωρύκιον ἄντρον Straboni, lib. XIV. p. 670. In Conc. Constant. I. 'Germanus Corycensis,' ex Prov. Ciliciæ. In nummis ΚΩΡΥΚΙΩΤΩΝ.

[d] *Et specus*] Mela I. 13. 'Non longe hinc Corycos oppidum portu saloque incingitur, angusto tergore continenti annexum. Supra specus est, nomine Corycius, singulari ingenio, ac supra quam describi facile sit eximius.' Quæ sequuntur, ita sunt eleganter scripta, ut nihil concinnius, nihil ornatius uspiam legi posse videatur. Hic Corycium nemus, ubi crocus optimus gignitur.

[e] *Calycadnus*] Ptolemæo, Καλύκαδνος, et Straboni, loc. cit. 'Mediam Isauriam,' inquit Ammianus, lib. XIV. pag. 19. 'navigabile flumen Calycadnus interscindit.'

[f] *Sarpedon*] Σαρπηδὼν ἄκρα, iisdem auctoribus. Mela loc. cit. 'Promontorium Sarpedon, finis aliquando regni Sarpedonis.' Et Σαρπηδὼν πόλις, Scylaci, pag. 38.

[g] *Holmæ*] Ὅλμοι, ut *Solæ*, Σόλοι. Stephanus: Ὅλμοι, πόλις Τραχείας Κιλικίας, κ. τ. λ. Eadem Holmia, vetusque Seleucia, quæ a mari deinde, ut mox dicetur, in mediterraneum situm retracta adductaque est.

[h] *Myle*] Μύλη, vel Μύλαι. Forte *Moloë*, Μωλόη, quæ in Notitia Eccles. Isauriæ ascribitur.

[i] *Oppidum Veneris*] Ἀφροδισιὰς Ptolemæo, loc. citat. Meminit et Solinus, cap. 38. p. 68.

[j] *Myanda*] In Mss. R. 1. 2. &c. *Mysanda.*

Melas[m] amnis. Intus autem dicendi Anazarbeni,[n] qui nunc Cæsarea:[o] Augusta,[8 p] Castabala,[q] Epiphania,[r] quæ antea Œniandos,[9] Eleusa,[s] Iconium:[t] Seleucia[u] supra amnem Calycadnum,[10] Tracheotis[v] cognomine, a mari relata, ubi vocabatur Holmia.[w] Præterea intus flumina, Liparis,[x] Bombos, Paradisus.[11 y] Mons Imbarus.

Gronov.—8 Ita Chiffl. aliique codd. ap. Harduin. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Cæsaraugustani* Gronov. et edd. vett. Mox, *Castabula* Vet. Dalec. *Castabla* in aliis codd.—9 *Eniandos* Gronov. et edd. vett. —10 *Caricadnum* Chiffl. *Calicadnum* Gronov. et edd. vett. Mox, *Tracheodos* cod. Dalec. *Trachea* Steph. *Trachiotis* Gronov. et edd. vett. Paulo post, *Olmia* Vet. Dalec. *Hormia* Gronov. et edd. vett.—11 *Paradius* Vet. Dalec. *Mons Imbarisia* Chiffl.

NOTÆ

[k] *Anemurium*] Ἀνεμούριον Straboni et Ptolemæo, oppidi ac promontorii nomen. Mela I. 13. 'Quod Ciliciam a Pamphylia distinguit, Anemurium.' Nummi, ΑΝΕΜΟΥΡΙΕΩΝ, in Museo nostro Parisiensi.

[l] *Coracesium*] Κορακήσιον, primum Ciliciæ castellum, teste Strabone, lib. XIV. p. 668. In Notitia Eccles. antiqua Coracesium Pamphyliæ accensetur. Et in Conc. CP. I. 'Theodulus Coracesiensis,' e Prov. Pamphiliæ.

[m] *Melas*] Cante finem antiquum Ciliciæ dixit hunc amnem esse: recentiores enim Pamphyliæ ascripsere. Mela, I. 14. 'In Pamphylia est Melas, navigabilis fluvius.' Item Strabo, pag. 667.

[n] *Anazarbeni*] Ἀνάζαρβος μητρόπολις, in Notitia antiqua Eccles. Ciliciæ secundæ. Nummus est Alexandri Severi, in Museo nostro Parisiensi, ex ære, majori forma, cum epigraphe ΑΝΑΖΑΡΒΟ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. Hæc Dioscoridis patria.

[o] *Qui nunc Cæsarea*] Ptolemæo, v. 8. Καισάρεια πρὸς Ἀναζάρβῳ.—'Fuit ante annos aliquot in Cimelio Viri Clariss. D. de Boze, Custodiæ Regiorum Numismatum nunc Præfecti, nummus ex ære minimo: hinc capite laureato, cum spicis duabus: inde capite turrito, cum epigraphe: ΚΑΙΣΑΡ ΠΡ ΑΝΑΖΑΡ, Καισαρέων πρὸς Ἀναζάρβῳ. ΓΑΡ. Anno æræ Anazarbensium, CXXXIII.' *Ed. sec.* Vide Notas et Emendationes num. 60.

[p] *Augusta*] Αὐγοῦστα Ptolemæo, in Bryelice Ciliciæ regione.

[q] *Castabala*] Καστάβαλα. Vide Notas et Emend. num. 61.

[r] *Epiphania*] Ἐπιφάνεια Κιλικίας, Stephano, et Ptolem. v. 8. et Appiano, in Mithrid. p. 237. Ammiano item, lib. XXII. p. 223. Ciliciæ secundæ accensetur in Notitia Eccles.

[s] *Eleusa*] Ἐλεοῦσα Oppiano, patriam suam describenti, Halieut. III. 209. Σεβάστη Ptolemæo est, v. 8. Et in Notitia Eccles. Ciliciæ primæ. Josephus Antiq. XVI. 8. p. 558. Κατὰ Κιλικίαν ἐν Ἐλεούσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νῦν Σεβαστῇ.

[t] *Iconium*] Mss. R. 1. 2. *Riconium.*

[u] *Seleucia*] Σελεύκεια ἐπὶ τῷ Καλυκάδνῳ Straboni, lib. XIV. pag. 670. Nummus Gordiani, apud Erizzo, p. 516. CΕΛΕΥΚΕΩΝ. ΤΩΝ. ΠΡΟC. ΚΑΛΥΚΑΔ. ΕΛΕΥΘΕΡΑC.

[v] *Tracheotis*] Τραχειῶτις Straboni, lib. XIV. p. 668. hoc est, aspera. Τραχεῖαν ceteri scriptores appellant eodem vocis significatu. Vide Notas et Emend. num. 62.

[w] *Holmia*] Ita rescripsimus, pro

XXIII. Ciliciæ Pamphyliam omnes junxere, neglecta gente Isaurica. Oppida ejus[a] intus, Isaura,[b] Clibanus, Lalasis:[1][c] decurrit autem[d] ad mare Anemurii regione[e] supra dicti. Simili modo omnibus, qui eadem composuere, ignorata est contermina illi gens[2] Homonadum, quorum intus oppidum Homona.[f] Cetera castella[g] XLIV. inter asperas convalles latent.

XXIV. Insident verticem[h] Pisidæ, quondam Solymi[i] ap-

CAP. XXIII. 1 *Larissis fl.* Vet. Dalec. *Lalassis* edd. vett. et Gronov. Mox, *e regione supru* Chiffl.—2 Sic ex codd. emend. Harduin. sic quoque codd. Dalec. Chiffl. Vet. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *illi contermina gens* Gronov. et edd. vett.

NOTÆ

Hormia. Vide Notas et Emend. num. cit. In Mss. tamen R. 1. 2. Colb. 1. 2. *Hermia* legitur.

[x] *Liparis*] Amnis hic Ciliciæ Solos alluit. Vitruvius, VIII. 3. pag. 159. 'Solis, quod oppidum est Ciliciæ, flumen nomine Liparis, in quo natantes, aut lavantes, ab ipsa aqua unguntur.' Idem narrat Antigonus, Hist. Mirab. cap. 150. *Λίπαρις*, quæ vox *pinguedinem* sonat.

[y] *Paradisus*] Meminit hujus etiam Martianus, lib. VI. cap. de Euphrate, p. 220.

[a] *Oppida ejus*] Isauriæ.

[b] *Isaura*] Τὰ Ἴσαυρα Stephano et Straboni, lib. XIV. p. 665. quibus expugnatis Servilius Isauricus est appellatus.—'Est nummus ex ære magno perrarus, in Gaza Serenissimi Ducis Cenomanensis, nec aliubi adhuc visus: in quo pictus Heraclius uterque, pater et filius: in altera superficie, litera majuscula M. cum cruce superposita; et infra ISAVR. quæ Mercatores Narbonenses Christianos significant, in Isauria negotiantes, qua parte nimirum, ut hic Plinius prodidit, decurrit ad mare.' *Ed. sec.*

[c] *Lalasis*] Ea est, quæ Stephano dicitur Λαλίζανδα πόλις Ἰσαυρική, quæ deinde posteriore ævo, ut idem monet, Δαλίσανδα est appellata. Sane in Notitia Eccles. antiq. Δαλίσανδος Provinciæ Isauriæ sedes Episcopalis est.. Et in Conc. CP. I. p. 956. inter Episcopos Prov. Isauriæ, 'Marinus Dalisandensis' subscripsit.

[d] *Decurrit autem*] Isaurica scilicet, quæ declivis est, qua versus mare protenditur, editiore situ mediterraneo, ut Gelenius animadvertit.

[e] *Anemurii regione*] Circa Anemurium, de quo cap. sup.

[f] *Homona*] Homonadenses inde dicti Pisidis confines, 'Ομοναδεῖς συνάπτοντες τοῖς Πισίδαις, apud Strabon. lib. XIV. p. 679. De castellis Homonadensium in Cilicia Tacitus, Annal. III. p. 85. Lycaoniæ accensetur in Conc. CP. I. 'Cyrillus Homonadensis.'—'Notit. Eccl. pag. 17. in prov. Lycaoniæ ὁ Οὐμανάδων. P. 29. Οὐμάναδα. Pag. 51. Ὀνομανάδων. Leunclavius, p. 74. ὁ Μανάδων· ubique mendose.' *Ed. sec.*

[g] *Castella*] Homonadensium. Tacit. loc. cit.

[h] *Insident verticem*] Montium obtinent juga. Πισίδαι ὀρεινοὶ Straboni, lib. XII. p. 570.

pellati, quorum colonia Cæsarea,[j] eadem Antiochia. Oppida: Oroanda,[k] Sagalessos.[1][l]

XXV. Hos includit Lycaonia in Asiaticam[m] jurisdictionem versa, cum qua conveniunt Philomelienses,[n] Tymbriani,[o] Leucolithi,[p] Pelteni,[q] Tyrienses.[1][r] Datur[s] et tetrarchia ex Lycaonia, qua parte Galatiæ contermina est, civitatum XIV. urbe celeberrima Iconio.[t] Ipsius Lycaoniæ

CAP. XXIV. 1 *Agalessos* Vet. Dalec. et Chiffl.
CAP. XXV. 1 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Harduini 1. 2. 3.

NOTÆ

[i] *Solymi*] Οἱ Πισίδαι πρότερον Σόλυμοι, Steph. p. 551.

[j] *Colonia Cæsarea*] Ulpianus, lib. L. Dig. tit. 15. de Censibus: 'In Pisidia juris Italici est colonia Antiochensium.' Nummus Severi, in Thesauro Goltzii, p. 238. COL. CÆS. ANTIOCHIA. Stephano, p. 87. Ἀντιόχεια Πισιδίας. Item Ptolemæo, in Conc. CP. I. p. 957. 'Optimius Antiochenus,' Prov. Pisidiæ.

[k] *Oroanda*] Oroanda quoque Livio, lib. XXXVIII. p. 480. et Oroandenses, p. 474. qui Ptolemæo, v. 4. Ὀρονδικοὶ, inter Pisidiam et Isauriam positi.

[l] *Sagalessos*] Livius, lib. XXXVIII. p. 473. 'Agrum Sagalassenum, uberem fertilemque .... colunt Pisidæ.' Σαγαλασσὸς Straboni, lib. XII. p. 570. et Ptolemæo, v. 3. In Conc. CP. I. p. 957. 'Ionius Sagalessensis,' Prov. Pisidiæ. Nummus Vespasiani, in Thes. Goltzii, pag. 230. CΑΓΑΛΑCCΗΝΩΝ. In Notitia Eccles. Ἀγαλασσὸς, et ita Mss. Pliniani quidam.

[m] *In Asiaticam*] Jus coacta petere in Asiam proprie dictam, de qua cap. 28. in conventum nempe Synnadicum, in majorem Phrygiam, ut dicemus cap. 29. cum recensitæ hactenus gentes non sic e longinquo peterent, sed domesticos apud se judices et Prætores haberent.

[n] *Philomelienses*] In Conc. CP. I. p. 957. 'Theosebius Philomeliensis,' e Prov. Pisidiæ. Phrygiæ magnæ Φιλομήλιον adjudicant Ptolemæus, v. 2. et Stephanus.

[o] *Tymbriani*] In Mss. *Timbriani*. Ab oppido, ut arbitror, Τιβριὰς Tibriani appellandi. In Conc. CP. Gener. III. sive VI. Synodo, act. 18. p. 1068. subscribit Constantinus τῆς Τιβριαδέων πόλεως Episcopus: Τιβριάδων scribitur, pag. 1017. Addit Latina versio antiqua, Pisidiæ provinciæ hanc sedem fuisse. In Notitia Eccles. Antiq. inter sedes Episcopales Prov. Pisidiæ censetur Τυμβιάδων.—'At p. 19. altera Notitia, ὁ Τιμβριάδων. Tertia, p. 51. ὁ Τιβριάδων. Leunclavio, pag. 96. mendose, ut remur, ὁ Τιμιομαριάδος.' *Ed. sec.*

[p] *Leucolithi*] Ab albo saxo, quod incolerent, traxisse nomen videntur.

[q] *Pelteni*] Qui Πελτῖνοι Ptolemæo, v. 2.

[r] *Tyrienses*] Τύριοι Pisidiæ populi. Vide Notas et Emend. num. 63.

[s] *Datur*] Adjicitur, inquit, ei conventui, seu jurisdictioni Asiaticæ, etiam tetrarchia ex Lycaonia.

[t] *Iconio*] Lycaoniæ quondam metropolis Ἰκόνιον in Notitia vet. Eccles. unde Amphilochius Iconiensis.

celebrantur Thebasa [2] [u] in Tauro: Hyde [3] [v] in confinio Galatiæ atque Cappadociæ. A latere autem ejus [w] super Pamphyliam veniunt Thracum soboles, Milyæ,[4] [x] quorum Arycanda oppidum.

XXVI. Pamphylia,[a] ante Mopsopia appellata. Mare Pamphylium Cilicio jungitur. Oppida ejus: Side,[b] et in monte Aspendum,[c] Pletenissum,[d] Perga.[e] Promontorium

Miller. Bipont. et Franz. *Hyrienses* Gronov. et edd. vett.—2 *Terbasa* Vet. Dalec. *Tembasa* Gronov. et edd. vett.—3 *Idæa* Chiffl. *Sinda* edd. vett. et Gronov.—4 *Milienses* Vet. Dalec. *Myliæ* Gronov. et edd. vett. Mox, *Aricandra* Chiffl.

NOTÆ

Nunc ingentis Asiæ tractus caput, cui Caramaniæ Turcæ nomen fecere: oppido, *Cogni.*

[u] *Thebasa*] Thebasan in Minore Asia non semel appellat Paulus Diac. histor. lib. XXIV. p. 770. et 771. Vide Notas et Emend. num. 64.

[v] *Hyde*] Ὕδη, in Lycaonia. Vide Notas et Emend. num. 65.

[w] *A latere autem ejus*] Lycaoniæ latere occidentali.

[x] *Milyæ*] Quorum regio Μιλυὰς appellata Herodoto, lib. I. n. 173. p. 72. Straboni, lib. XII. p. 570. et Arriano Alex. lib. I. pag. 69. Phrygiæ quondam majoris pars, eadem ab Alexandro Lyciæ contributa, inquit Arrianus. Quamobrem et eorum oppidum Ἀρύκανδα Lyciæ accensetur a Stephano, p. 119. et ab Athenæo.

[a] *Pamphylia*] Nunc cum Cilicia uno Caramaniæ nomine censetur. Qua tamen ad mare vergit *Scandalor* appellatur. Mopsopiam veteres appellarunt, a Mopso, qui post bellum Trojanum eam oram obtinuit, ut Strabo refert, lib. XIV. p. 668.

[b] *Side*] Σίδη Straboni, lib. XIV. p. 667. Nunc *Scandalor* vocant. Incolæ Σιδῖται Arriano, Exped. Alex. lib. I. p. 73. Prope Eurymedontis ostia Σίδη locatur a Ptolemæo, v. 5. Avieno, 'Prisca Side.' In Conc. CP. VI. Gener. p. 1030. Σιδητῶν μητρόπολις Παμφυλίων.—'In nummis antiquis: CIΔΗΤΩΝ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΗC ΕΝΔΟΞΟΥ. Sidetarum splendidissimæ et clarissimæ civitatis.' *Ed. sec.*

[c] *Aspendum*] Ἄσπενδος, quam in civitatem adverso amne Eurymedonte a mari navigatur, per stadia LX. seu passus VII. M. D. teste Strabone, loc. cit. Hinc 'Domnus Aspendius' e Prov. Pamphyliæ, in Conc. Nic. I. In edito colle posita civitas a Mela dicitur, I. 14.

[d] *Pletenissum*] Πλετενισσὸς Ptolem. V. 5. Vide Notas et Emend. num. 66.

[e] *Perga*] Πέργη Straboni, pag. 667. Hinc Apollonius Pergæus, Conicorum auctor. Mela I. 14. 'Inter eos amnes (Cestron et Catarracten) Perga est oppidum, et Dianæ, quam ab oppido Pergæam vocant, templum. Trans eosdem mons Sardemisos,' &c. 'Vidimus apud D. Abbatem de Fontenu, Nervæ, Augusti nummum argenteum majoris moduli: IMP. NERVA. CÆS. AVG. P. M. TR. POT. P. P. Capite laureato. .X. COS. III. Cum templo duabus columnis, et gradibus tribus insigni: cujus in peristylio scriptum est DIANA PERG. hoc est, PERGÆA. Refertur et ab Occone,

Leucolla.[f] Mons Sardemisus:[2 g] Amnes: Eurymedon[h] juxta Aspendum fluens: Catarractes,[i] juxta quem Lyrnessus et Olbia,[j] ultimaque ejus oræ Phaselis.[k]

XXVII. Junctum ei mare Lycium est, gensque Lycia, unde vastum sinum[a] Taurus mons,[1 b] ab Eois veniens lit-

CAP. XXVI. 1 *Aspendum, Platanistum* Chiffl. *Aspendus, Platanistus* Gronov. et edd. vett.—2 *Mons Sarpessus* Vet. Dalec. Mox, *Amnis, Eurymedon, &c.* Gronov. et edd. vett.

CAP. XXVII. 1 Ita ex codd. emend. Harduin. ita quoque Miller. Bipont.

NOTÆ

p. 190. inter picturas Alberti Principis.' *Ed. sec.*

f *Leucolla*] Græcis Λευκόλλα. Salmasius in Solin. pag. 252. Λευκόλλαν in Cypro portum, cujus Strabo meminit lib. XIV. pag. 682. cum promontorio isto Pamphyliæ confundit.

g *Sardemisus*] Sic Mela, loc. cit. Σάρδησσος in hoc ipso tractu, juxta Lyrnessum, urbs Lyciæ Stephano appellatur, in qua Jupiter Σαρδήσσιος colitur. Idem fortassis monti nomen, vel geminum fuit. Vespasiani nummus, in Thesauro Goltzii pag. 280. CAPΔHCCIΩN.

h *Eurymedon*] Dionysius Perieg. vs. 853. Ἄσπενδον, ποταμοῖο παρὰ ῥόον Εὐρυμέδοντος. Meminere Strabo, Ptolemæus, Mela, loc. cit. et Philostr. de Vita Apoll. I. 11. Ἄσπενδος, ἡ Παμφύλων, πρὸς Εὐρυμέδοντι, κ. τ. λ.

i *Catarractes*] 'Quia se præcipitat, ita dictus,' inquit Mela I. 14. Strabo, lib. XIV. pag. 667. Καταῤῥάκτης λεγόμενος, ἀφ' ὑψηλῆς πέτρας καταῤῥάττων ποταμὸς πολὺς, κ. τ. λ.

j *Lyrnessus et Olbia*] Λυρνησσὸς καὶ Ὀλβία Straboni, loc. cit. inter Pamphyliæ oppida.

k *Phaselis*] Mela I. 14. 'Phaselis a Mopso condita, finis Pamphyliæ.' Stephanus quoque, Φασηλὶς, πόλις Παμφυλίας. A Strabone, lib. XIV. pag. 666. et Scylace, pag. 37. Lyciæ ascribitur, cujus in confinio est. Livius, lib. XXXVII. pag. 456. 'In confinio Lyciæ et Pamphyliæ Phaselis est: prominet penitus in altum,' &c.—'Quoniam erat in ora posita Phaselis, ibi naves construebantur, sicut illa quæ Domitianum vexit in orientem, ut mari vinceret, dum Vespasianus et Titus bellum terra gererent; nam id testantur nummi ejus inscripti, VICTORIA NAVALIS. Navem autem ipsius structam fuisse a Phaselitis, docet nummus singularis ex argento didrachmus, in Museo D. de Boze. Nam is navim exhibet, cujus in una parte puppis, prora est in altera. E prora effigies emicat radiata Solis orientis: puppi eminet hæc epigraphe: NIKANΔ ΦΑΣΗ. Sententia est: NIKηφόρου Ἀρχιτέκτονες Ναὸς Δομιτιανῷ ΦΑΣΗλῖται, *Victricis' fabricatores navis Domitiano fuere Phaselitæ.* Exædificatam a se navim fuisse, qua vicit Domitianus, sibi ipsi Phaselitæ oblique gratulantur, cum Domitiani victoriam prædicant.' *Ed. sec.*

a *Unde vastum sinum*] Inde, inquit, mare Lycium incipit, gensque Lycia, ubi vastum sinum Taurus mons suo promontorio, quod Chelidoniis insulis opponitur, claudit et terminat. 'Lycia,' inquit Mela I. 15. 'Sidæ portu (primum illud est Pamphyliæ oppidum, versus ortum) et Tauri promontorio grandem sinum claudit.' Sinui nomen est hodie Attalico, *le Golfe de Satalia:* Lyciæ provinciæ, *Mentesia.*

toribus, Chelidonio [c] promontorio disterminat.[2] Immensus ipse, et innumerarum gentium arbiter, dextro latere septemtrionalis, ubi primum ab Indico mari exsurgit, lævo meridianus, et ad occasum tendens: mediamque distrahens Asiam, nisi opprimenti terras occurrerent maria. Resilit ergo a septemtrione:[3] flexusque immensum iter quærit, velut de industria rerum natura subinde æquora opponente, hinc Phœnicium, hinc Ponticum, illinc Caspium et Hyrcanium, contraque [d] Mæoticum lacum. Torquetur itaque [4] collisus inter hæc claustra, et tamen victor, flexuosus evadit usque ad cognata Riphæorum montium juga, numerosis nominibus et novis, quacumque incedit,[5] insignis: Imaus [e] prima parte dictus, mox Emodus,[f] Paropamisus,[g] Circius,[h] Chambades,[6] Paryadres,[i] Choatras,[j] Oreges,[k] Oroandes,[l] Niphates,[m] Taurus:[n] atque ubi se quoque [o] exsuperat,

et Franz. *Unde vastus sinus: Taurus mons* Gronov. et edd. vett.—2 Cod. Dalec. *disterminatur.*—3 Ita codd. Harduini et Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *ad Septemtriones.*—4 Codd. et Vet. Dalec. *lacum torquetur. Itaque.*—5 Cod. Dalec. *quocumque tendit.*—6 *Chambuges* Chiffl. Mox, codd. Dalec. et Chiffl. *Pariades;* edd. vett. et Gronov. *Pharphariades.*—

NOTÆ

[b] *Taurus mons*] Accepta hæc sunt, delibataque totidem ferme verbis ex Mela Pomp. I. 15. Ex Plinio quoque Solinus hausit, cap. 38. pag. 68. et Martianus, lib. VI. cap. de Euphrate, pag. 220.

[c] *Chelidonio*] Sacrum appellat Strab. lib. XIV. pag. 666. quod Chelidoniis insulis opponitur, de quibus cap. 35. Nunc *Capo Cameroso.*

[d] *Contraque*] Ex adverso Hyrcanii, seu Caspii maris. Solini paraphrasis: 'Interdum Caspio vel Hyrcano mari intercluditur: quibus renitentibus subinde fractus, contra Mæoticum lacum flectitur, multisque difficultatibus fatigatus, Riphæis se jugis annectit.' Male Plinii verba distinxit.

[e] *Imaus*] Qua primum parte attollitur, ab Eoo mari.

[f] *Emodus*] Melæ, *Emodes.* In India. Straboni lib. XV. pag. 689. Ἐμωδός.

[g] *Paropamisus*] In Bactriana. Mss. Reg. 1. 2. &c. *Paropanisus.* Ptolem. quoque VI. 11. Παροπάνισος. At Straboni, loc. cit. Παροπάμισος.

[h] *Circius*] Mss. *Cirtius*, *Campages.*

[i] *Paryadres*] Παρυάδρης Straboni, in Armenia. Vide Notas et Emendationes num. 67.

[j] *Choatras*] Choatras apud Parthos, inquit Solinus, cap. 38. pag. 88.

[k] *Oreges*] Mss. *Oræges.*

[l] *Oroandes*] Ptolem. VI. 2. Ὀρόντης Mediæ mons: prope Ecbatana, Diod. Bibl. lib. II. pag. 101.

[m] *Niphates*] In Majore Armenia, unde Tigris oritur, Straboni lib. XI. pag. 529.

[n] *Taurus*] Apud Elegiam Armeniæ, ut dictum est cap. 20. Ibi enim

Caucasus: ubi brachia emittit, subinde tentanti maria similis, Sarpedon,[p] Coracesius,[7] [q] Cragus,[r] iterumque Taurus:[s] etiam ubi dehiscit, seque populis aperit, portarum tamen nomine unitatem sibi vindicans,[8] quæ alibi[t] Armeniæ, alibi Caspiæ, alibi Ciliciæ vocantur. Quinetiam confractus, effugiens quoque maria,[9] plurimis se gentium nominibus hinc et illinc implet: a dextra Hyrcanius,[10] Caspius: a læva Paryadres,[u] Moschicus, Amazonicus, Co-

7 *Coracesus* Vet. Dalec.—8 Chiffl. *vendicans*.—9 Cod. Dalec. *quæque maria*. —10 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont.

NOTÆ

peculiari appellatione Taurus nuncupatur.

[o] *Ubi se quoque*] Ubicumque surgit in altissimum verticem.—'Ad hanc vocem *exsuperat*, redeunt in memoriam nummi duo Commodi Imperatoris, in quibus *Jovi Exsuperatori* legebamus ipsi olim, tum a Dione decepti, tum ab iis qui nobis præiverunt. Prior sic inscribitur: M. COMMODVS ANT. P. FEL. AVG. BRIT. 'Marcus Commodus, Antoninus Pius Felix Augustus Brittannicus.' .)(. IOVI EXSVP. P. M. TR. P. XII. IMP. VIII. COS. V. P. P. 'Pontifex Maximus, Tribunitia Potestate duodecimum, Imperator octavum, Consul quintum, Pater Patriæ.' Nummus est argenteus apud D. Vaillant, p. 194. et apud Patinum in Thesauro, p. 74. Jupiter sedens dextra fulmen tenet, sinistra hastam. Sed Patinus fallentibus oculis pro fulmine lauri ramum exhibet. Fefellit omnes Dio, ut diximus, ex quo Xiphilinus in Commodo, p. 291. cognomen *Exsuperantis* perpetuo *retinuisse Commodum* refert, *quasi omnes homines longe in rebus omnibus superaret*. Τὸν Ὑπεραίροντα παγίως ἑαυτῷ ἔθετο, ὡς καὶ ἐν πᾶσιν ἁπλῶς πάντας ἀνθρώπους καθ' ὑπερβολὴν νικῶν. At vera hujus inscriptionis sententia haud dubie hæc est: 'JOVI EXtincta Seditione Urbis Pacatori.' Idcirco sedens pingitur, quia Pacator, sive pacis auctor. Alter nummus est ex ære magno et medioeri, in Gaza Regia, priori similis, sed post biennium percussus, TR. POT. XIIII. ET IOVI EXSVPER. Hoc est, 'JOVI EXtincta Seditione Urbis Pacatori, Exules Revocanti.'' *Ed. sec.*

[p] *Sarpedon*] In promontorio, Sarpedone dicto, de quo cap. 22.

[q] *Coracesius*] Ad urbem cognominem, de qua cap. 22.

[r] *Cragus*] In Lycia, ut dicetur cap. seq.

[s] *Iterumque Taurus*] Mela I. 15. 'Et ubi jam nostra maria contigit, hoc est, mediterranea, Taurus iterum.'

[t] *Quæ alibi*] Armeniæ portæ eædem Caucasiæ appellatæ, VI. 12. De Caspiis eodem libro cap. 16. De Ciliciis, hoc libro quinto cap. 22.

[u] *Paryadres*] Unde fundi Absarum amnem dicemus, lib. seq. cap. 9. Moschicus a Moschorum gente, de qua eodem lib. cap. 4. ubi et de Amazonico dicturi sumus. Coraxicus idem qui Heniochius, VI. 10. Scythicus a Scythis incolis nomen habet.

raxicus, Scythicus appellatus. In universum vero Græce[11] Ceraunius.[v]

XXVIII. In Lycia igitur, a promontorio ejus[a] oppidum Simena,[b] mons Chimæra[c] noctibus flagrans, Hephæstium[d] civitas, et ipsa sæpe flagrantibus jugis: Oppidum Olympus[e] ibi fuit: nunc sunt montana, Gagæ,[f] Corydalla,[g] Rhodiopolis. Juxta mare, Limyra[1 h] cum amne, in quem

et Franz. *Hyrcanus* edd. vett. et Gronov.—11 *In universa vero Græcia* cod. Dalec.

CAP. XXVIII. 1 *Lymira* Gronov. et edd. vett.—2 *Andria civitas mira* Chiffl.

NOTÆ

[v] *Ceraunius*] Sic etiam Mela I. 15. Strabo tamen peculiarem hanc appellationem esse existimat eorum montium, qui Caspio mari incumbunt, ὄρη Κεραύνια, in Albania, et Amazonum regione, lib. XI. pag. 504. Hunc Plinii locum Solinus præpostere admodum accepit, ut Salmasius annotavit in Solin. pag. 809.

[a] *A promontorio ejus*] Nempe Tauri montis, quod promontorium Chelidonium appellari paulo ante dixit.

[b] *Simena*] Σίμηνα, πόλις Λυκίας, Stephano.

[c] *Chimæra*] Χίμαιρα, unus est ex octo Cragi montis verticibus, cum valle cognomine. Vide Strabon. lib. XIV. pag. 665. Melam I. 15. Hic Chimæræ fabula ortum habet. Ovid. Met. IX. 647. 'Jam Cragon, et Limyren, Xanthique reliquerat undas, Quoque Chimæra jugum mediis in partibus ignem, Pectus et ora leæ, caudam serpentis habebat.'

[d] *Hephæstium*] Seneca, Epist. LXXIX. pag. 346. 'In Lycia regio notissima est, Hephæstion incolæ vocant, perforatum pluribus locis solum, quod sine ullo nascentium damno ignis innoxius circuit. Læta itaque regio est, et herbida, nil flammis adurentibus,' &c. Hephæstion 'Ηφαίστειον, quasi *Vulcanium*, a re ipsa dictum.

[e] *Olympus*] Solinus, cap. 39. p. 69. 'Olympus quoque inter alia ibi oppidum nobile fuit: sed intercidit: nunc castellum est.' Ὄλυμπος πόλις Ptolemæo, in Lycia, V. 3. et Strab. lib. XIV. p. 665. In Conc. Calched. 'Aristocritus Olympuensis,' Prov. Pamphyliæ.—'Notitia Eccles. pag. 15. et 47. et apud Leunclavium, pag. 93. inter episcopos prov. Lyciæ, ὁ Ὀλύμπου.' *Ed. sec.*

[f] *Gagæ*] Stephano: Γάγαι πόλις Λυκίας. Plin. XXXVI. 34. 'Gagates lapis nomen habet loci et amnis Gagis Lyciæ.' In Notitia Eccles. Prov. Lyciæ, Γάγα.

[g] *Corydalla*] Κορύδαλλος et Ῥοδία, Ptolem. V. 3. inter oppida Lyciæ mediterranea censentur, ad Massyciten montem. Ῥοδίας et Stephanus meminit.—'In Notit. Ant. Eccl. inter episcopos prov. Lyciæ, ὁ Ῥοδοπόλεως, καὶ ὁ Κορυδάλλων. Leunclavius habet, ὁ Ῥοδιαπόλεος, et ὁ Κορυδάλιον. Altera Notitia p. 15. Κυριδάλλων, et Ῥοδιαπλ. mendose.'

[h] *Limyra*] Λίμυρα πολίχνη, et Λίμυρος ποταμὸς juxta Myram, apud Strab. lib. XIV. p. 666. Apud Melam, et oppido et amni nomen est Limyra.

Arycandus[i] influit: et mons Massycites:[j] Andriaca civitas, Myra.[2 k] Oppida: Apyre,[l] et Antiphellos, quæ quondam Habessus: atque in recessu Phellus. Deinde Pyrrha, itemque Xanthus[m] a mari XV. M. passuum, flumenque eodem nomine. Deinde Patara,[n] quæ prius Sataros: et in monte, Sidyma.[3 o] Promontorium Cragus.[p] Ultra, par sinus[q] priori: ibi Pinara,[r] et quæ Lyciam finit Telmessus.[s] Lycia quondam LXX.[t] oppida habuit,[4] nunc XXXVI. habet. Ex his celeberrima, præter supra dicta, Canas,[u] Candyba,[5 v]

et paulo post, in eodem, *Habesos.* Deinde, cod. Dalec. *recessu, Dionysiopolitis, Phellus.*—3 *Solima* Strab. *Sydima* edd. vett. et Gronov.—4 Ita codd. omnes Harduini, Vet. Dalec. et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *LX. o. habuit* edd. vett. et Gronov.—5 ' *Condica* aliis Geo-

NOTÆ

[i] *Arycandus*] A quo forte Arycanda oppidum appellatum, cap. 25. In Notitia Eccles. Prov. Lyciæ, Ἀρύκανδα pro Ἀρύκανδα. In altera, pag. 47. Ὀρυκάνδων pro Ἀρυκάνδων.

[j] *Massicytes*] Μασίκυτος ὄρος Ptolemæo loc. cit. apud quem et Ἀνδριάκη πόλις. Myrensium navale Ἀνδριάκη dicitur Appiano Bell. Civ. lib. IV. p. 636.

[k] *Myra*] D. Nicolai Episcopali sede clara: ut Patara, natalibus. Μύρα. Nunc *Strumita.*

[l] *Apyre*] Ptolemæo Ἀπέῤῥαι dicuntur, in Lycia, v. 3. In Notit. Eccles. Prov. Lyciæ hæ sedes eo ordine numerantur, Ἀρπελαὶ, Φελλὸς, Ἀντίφελλος· haud dubie Ἀρπελαὶ pro Ἀπέῤῥαι. Phelli et Antiphelli meminere Strabo, p. 666. Stephanus, aliique.

[m] *Xanthus*] Lyciæ urbium maxima Ξάνθος dicitur a Strabone, loc. cit. Meminit oppidi cum amne cognomine Ptolem. v. 3. Stephanus, p. 502. Appian. Bell. Civ. lib. IV. p. 635. Videtur a mari Strabo removere stadiis tantum LXX. quæ passuum vix efficiant millia novem.

[n] *Patara*] Mela I. 15. oram hanc Lyciæ describens: 'Atque ut multa oppida,' inquit, 'sic, præter Patara, non illustria. Illam nobilem facit delubrum Apollinis, quondam opibus et oraculi fide Delphico simile.' Hinc Apollo Patareus nomen accepit. Nunc *Patera.*

[o] *Sidyma*] Σίδυμα, πόλις Λυκίας Stephano: et Ptolemæo, ad Cragum montem, v. 3. Vide Notas et Emend. num. 68.

[p] *Cragus*] Κράγος ὄρος Λυκίας Stephano: Scylaci, p. 37. ἀκρωτήριον. Nunc *Capo Serdeni, ò Sette Capi.*

[q] *Ultra par sinus*] Ultra promontorium sinus est, nunc *Golfo di Macari,* par ingenti illi sinui, de quo dictum est prius, cap. 28. quem Taurus mons disterminat Chelidonio promontorio, *Golfo di Sattalia.*

[r] *Ibi Pinara*] Πίναρα Straboni lib. XIV. p. 665. et Ptolem. v. 3.

[s] *Telmessus*] Iisdem verbis Mela I. 15. Τελμησσὸς est Ptolemæo, Τελμισσὸς Straboni, locis cit.

[t] *Lycia quondam LXX.*] Ita Mss. omnes, (non *LX.*) et Martianus, lib. VI. cap. de Euphrate, p. 220.

[u] *Canas*] Κανὰς in recto Græcis.—

ubi laudatur Œnium nemus,[w] Podalia,[x] Choma[y] præfluente Adesa:[z] Cyaneæ;[a] Ascandalis,[b] Amelas, Noscopium, Tlos,[c] Telandrus.[d] Comprehendit in mediterraneis Cabaliam,[6][e] cujus tres urbes, Œnoanda, Balbura, Bubon. A Telmesso

graphis.' *Dalec.* Mox, *Œnias nemus* Chiffl. Deinde, *Podalæa* Pineus; *Podalia, C. p. Edesa* Vet. Dalec. *Podalia, C. p. Adesa, Ganea, Scari, Ælimala* Steph. Denique, *Nisa* pro *Noscopium* Ptolem. *Tlos, Telanorus* Elz. Gronov. et al. vett.—6 Cod. Dalec. *et Carbaliam.* Mox, in eodem codice: *Œnandra,*

NOTÆ

' In Notit. Eccles. Ant. inter episcopos provinciæ Lyciæ, p. 15. ὁ Κανοῦ. Et p. 49. ὁ Κανοῦ, ἤτοι τῆς 'Ακαλείας. Leunclavii Notit. p. 94. ὁ Καννοῦ.' *Ed. sec.*

[v] *Candyba*] In Notitia Eccles. Antiq. Prov. Lyciæ, Κάνδυβα. Item Stephano. Ptolem. v. 3. forte mendose, Κόνδυβα.

[w] *Œnium nemus*] Mss. omnes *Eunias nemus.*

[x] *Podalia*] Ποδάλια in Notitia Eccles. Prov. Lyciæ. Ptolem. v. 3. Ποδαλλία. Stephano, Ποδάλεια, πόλις Λυδίας, lego Λυκίας.

[y] *Choma*] Χῶμα inter Lyciæ oppida mediterranea Ptolemæo, loc. cit. et in Notitia Eccles. Antiq. In Conc. Ephes. ' Eudoxius Chomatenus.'

[z] *Adesa*] In Mss. *Ædesa* ei amni nomen.

[a] *Cyaneæ*] Κυάνεαι, in Notitia Eccles. Antiq. Prov. Lyciæ. Apud Ptolem. v. 3. Κύδνα pro Κύανα.

[b] *Ascandalis*] In Mss. R. 1. 2. &c. *Ascandiandalis, Amelas, Noscopium.* Forte hic locum habere debet 'Ακαλισσὸς Lyciæ Prov. sedes Episc. in Notit. Eccles. antiqua Hieroclis, pp. 15. 31. et 49.—' Item *Acanda.* Nam in ea ipsa Notitia inter episcopos prov. Lyciæ p. 49. censetur ὁ 'Ακάνδων, qui p. 15. ὁ Αὐκάδων mendose nuncupatur: cum et apud Leunclavium, p. 94. pariter ὁ 'Ακάνδων extet.' *Ed. sec.*

[c] *Tlos*] Τλῶς πόλις Λυκίας, Stephano, p. 659. et Ptolem. v. 3. Et in Notitia Eccles. Antiq. Τλῶ. ' pag. 31. et pag. 51. ὁ Τλῶν. pag. 47. ὁ ὄτλων, pro ὁ Τλῶν, qui error et apud Leunclavium ipsum irrepsit, p. 94.' *Ed. sec.*

[d] *Telandrus*] Τήλανδρος, quam Stephanus Cariæ adjudicat: quoniam est in confinio utriusque provinciæ posita.

[e] *Cabaliam*] Καβαλίαν. Strabo, lib. XIV. p. 631. Καβαλίδα vocat. Id regiunculæ in Lycia nomen, etiam Ptolem. v. 3. cujus urbes eæ tres, Οἰνόανδα, Βούβων, Βάλβουρα. De his vide Strab. lib. XIII. p. 631. In Notitia Eccles. Βουβῶν, 'Ηνόανδα, Βαλούρα, pro Βαλβούρα, pag. 31.—' At p. 17. et 49. ὁ Βαρβούρων, uti et apud Leunclavium, p. 94. pro ὁ Βαλβούρων. In iisdem Notitiis p. 15. ὁ 'Υνοάνδων, et p. 94. ὁ 'Ονοάνδων, apud Leunclavium ὁ 'Ονούρδων l. c. ubique mendose, pro ὁ Οἰνοάνδων. Item, p. 15. ὁ Βόβου ἤτοι Σοφιανοπόλεως, et apud Leunclavium, ὁ Βώβου ἤτοι Σωφιανοπόλεως, de Bubone accipienda sunt. *Ed. sec.*—Stephano.' Βουβών, et τὰ Βάλβουρα, et Οἰνόαν, πόλεις Λυκίας. In Conc. CP. I. p. 957. ' Patritius Œnandensis,' et ' Romanus Bibonensis,' pro ' Bubonensis.'

Asiaticum mare, sive Carpathium, et quæ proprie vocatur Asia.[f] In duas eam partes Agrippa divisit. Unam inclusit[g] ab oriente Phrygia et Lycaonia, ab occidente Ægæo mari, a meridie Ægyptio, a septemtrione Paphlagonia. Hujus longitudinem CCCCLXX. mill. passuum, latitudinem CCCXX.[7] mill. fecit. Alteram determinavit ab oriente, Armenia minore: ab occidente, Phrygia, Lycaonia, Pamphylia: a septemtrione, provincia Pontica: a meridie, mari Pamphylio: longam DLXXV. mill. passuum, latam CCCXXV. mill.

XXIX. In proxima ora Caria[a] est, mox Ionia: ultra eam Æolis. Caria mediæ Doridi circumfunditur, ad mare utroque latere ambiens.[1] In ea[b] promontorium Pedalium. Amnis Glaucus[c] deferens Telmessum.[2] Oppida: Dædala,[d]

Ptolemæo. Oæniandra. Deinde, pro *Bubon*, Chiffl. habet *Dubon*.—7 Ita codd. Harduini, Dalec. et Chiffl. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CCC.* edd. vett. et Gronov.

CAP. XXIX. 1 *Æolis, media Doride. Circumfunditur mari utroque latere ambiente* margo edd. Dalec. et Gronov.—2 *Telmedium* codd. Tolet. et Dalec.

NOTÆ

[f] *Vocatur Asia*] Hodie Natoliam vocant. Ciliciam tamen Bithyniamque, et Lyciam, Paphlagoniam, provinciamque Ponticam, Phrygiam, Lycaoniam, Pamphyliamque, Plinius, Agrippam secutus, eo Asiæ proprie dictæ nomine negat contineri.

[g] *Unam inclusit*] Exscribit hæc a Plinio Martianus, lib. VI. c. de Euphrate, pag. 220. Et Missi Theodosii: 'Et quæ proprie vocatur Asia, in duas eam partes Agrippa divisit: unam inclusit ab oriente, Phrygia, Lycaonia: ab occidente, mari Ægæo. Hujus longitudinem CCCCLXX. latitudinem, CCCXX. fecit: (sic etiam Pliniani codices Mss. quos inspeximus, et vetus Dalec. ac Chiffl. etsi Martianus, cum Plinii typis, tantum CCC. præferat:) alteram determinavit ab oriente, Armenia minore: ab occidente, Phrygia, Lycaonia, Pamphylia: a septemtrione, provincia Pontica: a meridie, mari Pamphylio: longitudinem DLXXV. latitudinem CCCXXV.'

[a] *Caria*] Nunc *Aidinelli, et Germian*. Doridem Caria includit a continente: reliqua sui parte mari Doris alluitur.

[b] *In ea*] In Caria, unde ipsa post Lyciam incipit. Mela I. 15. 'Quæ Lyciam finit, urbs Telmessos.' Mox cap. 16. 'Caria sequitur... Promontoria duo: Pedalion, et Crya.'

[c] *Glaucus*] Γλαῦκος, quem Q. Calaber, IV. 6. et 11. in confinio Lyciæ recte collocat, Λυκίης σχεδὸν αἴης. In hunc exonerare se amnem alterum Plinius ait, quem *Telmedium* Mss. omnes, *Telmessum* maluit Barbarus appellare.

[d] *Dædala*] Δαίδαλα Stephano, πόλις Λυκίας, et Straboni, lib. XIV. p. 651.

Crya[e] fugitivorum. Flumen Axon, oppidum Calynda.[3] [f] (XXVIII.) Amnis Indus[4] [g] in Cibyratarum[h] jugis ortus, recipit LX. perennes fluvios, torrentes vero amplius centum. Oppidum Caunos liberum, deinde Pyrnos.[i] Portus Cressa,[j] a quo Rhodus insula XX. M. Locus Loryma.[k] Oppida: Tisanusa,[5] [l] Paridion, Larymna. Sinus Thymnias.[m] Promontorium Aphrodisias. Oppidum Hyda.[6] [n] Sinus Schœnus. Regio Bubassus.[o] Oppidum fuit Acanthus,[p]

Mox, pro *Crya*, Vet. Dalec. *Caræa*; Ptolem. *Carya*; Chiffl. *Cyrcia*.—3 *Calyntha* cod. et Vet. Dalec.—4 '*Amnis Ninus* ex Alex. et Hermol.' *Dalec.*—5 *Tysanusa* Gronov. Mox, *Paridon* Chiffl.—6 *Hyla* Vet. Dalec. et paulo post,

NOTÆ

Ptolemæo item, v. 3. Δάδδαλα pro Δαίδαλα, in Lycia, citra Telmessum oppidum, quod finem esse Lyciæ proxime antea diximus. Cariæ nimirum Lyciæque confinia sæpe permixta.

[e] *Crya*] Promontorii nomen est Melæ, loc. cit. Stephano, Κρύα πόλις Λυκίας, in Lyciæ nempe vicinio. Ptolem. v. 3. Καρύα, mendose. Κρύασσαν in Caria Plutarchus agnoscit, de Virtut. Mulier. p. 246.

[f] *Calynda*] Κάλυνδα. Vide Notas et Emend. num. 69.

[g] *Amnis Indus*] Κάλβιν hunc vocat Strabo, lib. XIV. p. 651. et Ptolem. v. 2. Mela quoque, I. 16. 'Secundum Calbin amnem,' inquit, 'Caunus oppidum valetudine habitantium infame.' Fecit hoc alterum amni nomen Indus quidam in eum ab elephanto dejectus, ita prodente Livio, lib. XXXVIII. p. 472. 'Hinc ipsa Caria 'Indorum regio' appellatur, I. Mach. VIII. 8.' *Ed. sec.*

[h] *Cibyratarum*] Κιβυρᾶται, quorum oppidum Κιβύρα μεγάλη Straboni, lib. XIII. p. 630. quam in magnæ Phrygiæ civitatibus mediterraneis collocat Ptolem. v. 2. quod et mox Plinius facit, his verbis: 'Ipsum oppidum Phrygiæ est.'

[i] *Pyrnos*] Πύρνος, πόλις Καρίας, Steph.

[j] *Cressa*] Κρῆσσα λιμὴν Ptol. v. 2.

[k] *Loryma*] Λώρυμα Ptolem. loc. cit. Littus esse asperum ait Strabo, lib. XIV. p. 652. Stephano oppidum est, Λώρυμα, πόλις Καρίας.—'In Concilio Quinisexto, p. 1199. Γεώργιος ἐπίσκοπος πόλεως Ὑλαρίμων ἐπαρχίας Καρίας. Et in Notit. Eccl. Ant. p. 48. inter episcopos provinciæ Cariæ, ὁ Ὑλαρίμων. Ubi Leunclavius, p. 94. ὁ Λαρύμων.' *Ed. sec.*

[l] *Tisanusa*] Mela, I. 16. ubi de Caria: 'Portus duo: Gelos, et cui ex urbe, quam amplectitur, Tisanusa cognomen est. Inter eos oppidum Larymna, et Pandion collis in mare emissus.' An Mela ex Plinio emendandus? an ex Mela Plinius? Mss. Pliniani omnes, *Parydon*: Pomponiani, *Pandion*.

[m] *Thymnias*] Hæc sunt ex Pomponio Mela I. 16. 'Tum tres,' inquit, 'ex ordine sinus: Thymnias, Schœnus, Bubessius. Thymniæ promontorium Aphrodisium est. Schœnus ambit Hydam: Bubessius Acanthum: Gnidus in cornu peninsulæ.'

[n] *Hyda*] Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. *Hydas*.

[o] *Regio Bubassus*] Cui et urbs cognominis, Βύβασσος, πόλις Καρίας, apud

alio nomine Dulopolis. Est in promontorio[q] Gnidos[r] libera, Triopia,[s] dein Pegusa et Stadia[7] appellata. Ab ea[t] Doris incipit.

Sed prius terga, et mediterraneas jurisdictiones indicasse conveniat.[8] Una appellatur Cibyratica. Ipsum oppidum Phrygiæ[u] est. Conveniunt eo XXV.[9] civitates, celeberrima urbe[v] Laodicea.[w]

(XXIX.) Imposita est Lyco flumini, latera alluentibus Asopo et Capro, appellata primo Diospolis,[x] dein Rhoas.

in eodem *Cynethon* pro *Acanthus*.—7 *Pegasa et Stadia* Vet. Dalec. *Pegusa et Candia* Chiffl. pro v. l.—8 Cod. Dalec. *conveniet*.—9 Chiffl. *XXII*. Edd. vett. et Gronov. *XXV. civitates*. CAP. *XXIX. Celeberrima, &c.* Ita distinguit etiam cod. Dalec. exhibens: *XXV. civitates*. CAP. *XXIX. Celeberrima urbs Laodi-*

NOTÆ

Steph.

[p] *Acanthus*] Ἄκανθον quoque in peninsula juxta Cnidum Stephanus collocat, p. 49.

[q] *In promontorio*] Quod nunc *Capo Crio* nautæ vocitant.

[r] *Gnidos*] Κνίδος Straboni, lib. XIV. p. 656. et aliis. Hodie *Gnido*. Hinc Ctesias, Eudoxius, aliique, de quibus in Auctorum Indice.

[s] *Triopia*] Varia hæc sunt Gnidi, obsoletaque nomina. Triopiam a Triopa Rege dictam significat Diodorus Sic. Bibl. lib. v. p. 331. Hinc Apollo Triopius, templumque Triopium, mare denique Triopium pariter, quo Gnidiorum ager pertingit, apud Herod. lib. I. n. 144. et n. 174. p. 72. Stephano, aliisque, Τριόπιον πόλις Καρίας, quod Gnidum deinde translatum est. Scylaci, p. 36. ἀκρωτήριον, promontorium est juxta Cnidum.

[t] *Ab ea*] A Cnido.

[u] *Ipsum oppidum Phrygiæ*] Cibyra nimirum, de quo nos paulo ante egimus. Cariæ tamen ascribitur in Notitia Eccles. Episcop. Et in Conc. CP. I. Leontius Cibyrensis subscribit, e Prov. Cariæ. Strabo, lib. XIII. p. 631. inter ea oppida numerat, quæ sunt juris veluti dubii, quod incerti fines essent, Lyciæ, Phrygiæ, Cariæque. Unam e maximis Asiæ præfecturis, διοικήσεσι, Cibyraticam fuisse, idem prodit.

[v] *Celeberrima urbe*] Ab his verbis novi capitis factum hactenus initium est: quam inepte, sat liquet.

[w] *Laodicea*] Mediterranea civitas ea fuit, Λαοδίκεια πρὸς τῷ Λύκῳ, Straboni, lib. XII. p. 578. et Philostr. de Vitis Sophist. lib. I. p. 530. Nunc excisa penitus: vix e ruderibus moletrina una velari superstite. Loco tamen Turcæ fecere nomen *Eskihissar*, hoc est, 'vetus castellum.' Errant qui *Laudichia* dici adhuc putant. Phrygiæ a Strabone ascribitur, loc. cit. ubi Capro et Lyco allui urbem ait. Lycum porro Curtius temere confundit cum Marsya, de quo mox, ut Salmasius monuit, p. 828. in Solin. aliique.

[x] *Diospolis*] Ceu civitas Jovis. *Rhoas*, a ῥέω, *fluo*, hoc est, ab amnium fluxu urbem circumambientium.

Reliqui in eo conventu, quos nominare non pigeat, Hydrelitæ,[y] Themisones,[z] Hierapolitæ.[a] Alter conventus a Synnada [10] [b] accipit nomen. Conveniunt Lycaones,[c] Appiani,[d] Eucarpeni,[11] [e] Dorylæi,[f] Midæi, Julienses,[g] et reliqui ignobiles populi XV. Tertius[h] Apamiam vadit, ante appella-

cea, imposita, &c.—10 *Synnade* Chiffl.—11 *Cercopeni* Vet. Dalec. Mox, Chiffl.

NOTÆ

[y] *Hydrelitæ*] Ὕδρηλα τῆς Καρίας, Stephano, pag. 676. Ὕδρηλος Straboni, lib. XIV. pag. 650. Livius, lib. XXXVII. pag. 466. 'Cariam,' inquit, 'quæ Hydrela appellatur, agrumque Hydrelitanum, ad Phrygiam vergentem.'

[z] *Themisones*] Et hi Phrygiæ contributi. Θεμισώνιον χωρίον Φρυγίας, Stephano. Circa Laodiceam positum dicitur Θεμισώνιον oppidum Straboni, lib. XII. pag. 576.

[a] *Hierapolitæ*] Ab Hierapoli, Phrygiæ magnæ oppido, inter Cibyra et Apameam, apud Ptolem. v. 2. Cariæ a Stephano attribuitur, Ἱερὰ πόλις Καρίας. In Notitia Episcopatuum, Prov. Phrygiæ Capatianæ, Λαοδίκεια, Ἱεράπολις, Θεμοσόνιος, pro Θεμισόνιος. In Conc. Gener. VI. pag. 1031. Sisinnius Episc. τῆς Ἱεραπολιτῶν μητροπόλεως τῆς Φρυγῶν ἐπαρχίας.

[b] *A Synnada*] Synnadica Jurisdictio, seu conventus Synnadicus inde dictus. Majoris Phrygiæ mediterraneum oppidum Ptolem. v. 2. Σύνναδα Phrygiæ Salutaris, in Notitia Episcopatuum, et in Concil. Gener. VI. p. 1031. Martiali IX. 76. 'Synnas Phrygia.'

[c] *Lycaones*] Ut dictum est cap. 25.

[d] *Appiani*] In Conc. VI. Gener. pag. 1089. Petrus Episcopus πόλεως Ἀππίας, cum Ancyrano Phrygiæ Episcopo subscribit. In Notitia Eccles. antiq. inter Episcopales sedes Phrygiæ Capatianæ, Ἀπία.

[e] *Eucarpeni*] Ab oppido Phrygiæ, Εὐκαρπία Straboni, lib. XII. pag. 576. Majoris Phrygiæ, ut ipsa Synnada, Ptolemæo loc. cit. Phrygiæ Salutaris, in Notit. Episcop.

[f] *Dorylæi*] Δορυλάΐον, ejusdem Phrygiæ majoris, et Salutaris, iisdem auctoribus. Μιδάΐον quoque. Ptolemæo Δορύλειον, Μιδάειον. Caracallæ nummus apud Spanhem. pag. 905. ΜΙΔΑΕΩΝ. De Dorylao rursum, cap. 31. De Midaio, a quo Midæi, cap. 41.

[g] *Julienses*] Quorum oppido nomen Ἰουλιόπολις apud Ptolem. v. 2. Vide librum quem edidimus, de Nummis Antiquis Populorum et Urbium, verbo ΙΟΥΛΙΕΩΝ, et ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ.

[h] *Tertius*] Apamenus conventus ab Ἀπάμεια, quæ prius Κέλαιναι, ut refert Strabo, lib. XII. pag. 577. et Stephanus, pag. 91. deinde Κιβωτὸς, ut idem Strabo ait, pag. 576. hoc est, Arca dicta est, quod in arcæ modum a tergemino amne illam ambiente clauderetur. Κέλαιναι, quod ab eo oppido Apameam cives transducti. Magnæ Phrygiæ tum a Strabone accensetur, loc. cit. tum a Ptolem. v. 2. Nummus antiquus apud Spanhemium, pag. 890. ΚΙΒΩΤΟϹ. ΑΠΑΜΕΩΝ. ΜΑΡϹΥΑϹ.—'Eorundem autem Apamenorum, quos Marsyas amnis alluit, nummi sunt insignes tres in Museo nostro, ex ære mediocri. Eorum fabrica ac metalli genus ætatem omnino refert Galbæ, Vitellii, et Otho-

tam Celænas, dein Ciboton. Sitâ est in radice montis Sig-

NOTÆ

nis: ut et litera Σ vetus in ΒΙΑΝΟΡΟΣ. Ex una parte caput est Romæ galeatum, cum crista retro rejecta. In altera est aquila, alis expansis inter SOLES TRES, quorum unus supra caput, alii duo ad latera bina nummi, et ad pedes aquilæ. Aquila ipsa Romani Imperii symbolum moli insistit, in qua sunt lineæ multipliciter flexuosæ, quod 'opus' propterea 'Mæandratum' vocant Antiquarii. Et symbolum quidem illud est Apameæ Mæandro appositæ: quæ propterea in aliis nummis ΑΠΑΜΕΙΑ ΠΡΟΣ ΜΑΙΑΝΔΡΟΝ appellatur. Hinc et inde pileus est, index libertatis. Supra ΑΠΑΜΕΩΝ. Aut tres soles circa Romanam Aquilam totidem Imperii Romani Rectores significant, æquales inter se et diu saltem concordes, aut expecto dum quid illi denotent aliquis felicior in conjectando indicet. Nummi Latini sub illis tribus Principibus cusi, inscriptique hoc lemmate, LIBERTAS RESTITVTA, æque atque pilei in istis Apamensibus, libertatem sub tribus illis restitutam prædicant, quam Nero scilicet Senatui populoque Romano ademerat. In imo margine nummi unius legitur, ΦΑΙΝΙΠΠΟΥ: quod nomen est unius e Magistratibus Apamenis. In altero est ΚΩΚΟΥ: quod nomen et in Apolloniatarum nummo legitur, e Gaza Regia, sub Augusto. In tertio denique ΑΤΤΑΛΟΥ ΒΙΑΝΟΡΟΣ: *Attali, qui Bianoris filius:* cujusmodi nomen legitur in Ecloga Virgilii nona. Sunt hi tres iidem nummi probi et integri etiam in Museo D. de Boze: ac præter illos alii tres ejusdem plane formæ et fabricæ, similitudine indiscreta, exceptis Magistratuum nominibus; quæ sunt in uno ΦΙΛΟΚΡΑΤΟΡ.... ΑΡΙΣΤΕΟ. Forte, *Philocratoris Aristeæ filii:* in altero ΑΝΤΙΦΩΝΟΣ, *Antiphonis:* in tertio demum, ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ ΡΑΚΙΩΝ... *Andronici Rhacionis filii,* ut videtur: nam hujus postremi nominis prior litera et posteriores duæ obscuriores paulo sunt. Ergo tempus hi nummi sex fortassis indicant, quo fuerint hi tres Augusti simul, nimirum a Natali Urbis anni 821. usque ad Natalem anni 823. qui dies Natalis incidit in diem XI. Kal. Maii, ut Plinius docet XVIII. 66. Nam cum sint in nummis istis diversi sex magistratus: ΦΑΙΝΙΠΠΟΣ, ΚΩΚΟΣ, ΑΤΤΑΛΟΣ ΒΙΑΝΟΡΟΣ, ΦΙΛΟΚΡΑΤΩΡ ΑΡΙΣΤΕΟΥ, ΑΝΤΙΦΩΝ, et ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ: qui duo primi ex his, quiqui illi fuerint, Magistratum, sive Duumviratum obtinuerunt, illi anno 821. post Natalem Urbis percuti nummos curare potuerunt suis nominibus: alii duo, anno 822. duo denique postremi, anno 823. ante diem XI. Kal. Maii. Neque enim aliis nominibus Magistratuum inscripti hoc ævo, vel hac forma nummi Apamenses occurrunt. Et sunt isti sex inter se, si nomina Magistratuum exceperis, ut ovum ovo, simillimi. Libertatem autem suam jactant Apamenses in eo positam, quod licuit eis Duumviros e suis civibus creare illo triennio: cum prius sub Nerone, ut postea sub Vespasiano, Romanos Latinosve habuerint. Itaque nunc illi se quidem fœderatos esse cum Romanis profitentur, vultu Urbis Romæ cum Aquila in suis nummis impresso, sed liberos tamen, gemino addito in altera parte pileo, in qua nomen ΑΠΑΜΕΩΝ est. Ceteræ autem fere orbis Romani Græcæ civitates, si Cyprum insulam et Cretam exceperis, et cum Amiso Alexandriam, a fœdere cum Romanis hoc triennio discessisse possunt videri: argumento eo, quod nulla ex iis vel Othonis, vel Vitellii, vel

niæ, circumfusa Marsya,[i] Obrima, Orga,[12] fluminibus in Mæandrum cadentibus. Marsyas ibi[j] redditur, ortus, ac paulo mox conditus, ubi certavit[13 k] tibiarum cantu cum Apolline, Aulocrenis:[l] ita vocatur convallis decem mill. passuum ab Apamia, Phrygiam petentibus. Ex hoc conventu[m] deceat nominare Metropolitas,[n] Dionysopolitas,[o]

Mydæi; Vet. Dalec. *Mudæi.*—12 *Orba* Chiffl.—13 'Lege, *ubi Marsyas cer-*

NOTÆ

Galbæ nomine nummum percusserit. Extat eorundem Apamensium nummus, ævo M. T. Ciceronis percussus, inscriptusque P. LENTVLVS IMPERATOR. ΑΠΑ. Ἀπαμέων ΜΥΙΣΚΟΥ, *Myisco* Duumviro. Est apud Patinum, in Thes. Numism. p. 48. Alius omnino similis est apud D. Abbatem de Fonteun: sed pro Myisco 'Attalus Bianoris' filius est, abavus haud dubie illius Attali pariter Bianoris filii, qui sub Othone, Galba, et Vitellio gessit Magistratum. Hoc illud tempus est, quo civitates liberæ et fœderatæ addictas se profitebantur esse Romæ et Imperio. Sic enim in nummo coloniæ Corinthii, apud Seguinum, p. 65. pingitur Victoria stans, dextra coronam ostentans, palmam sinistra: L. CAN. AGRIPPA. IIVIR. COR. 'Lucio Caninio Agrippa Duumviro. Corinthus.' Parte altera, caput est muliebre, coloniæ utique Corinthi, turritum: cum inscriptione magnifica: ROMÆ ET IMPERIO. Tunc et civitas Massilia in provincia Narbonensi, nummum argenteum cudit, quinarii mole, qui nunc est apud D. de Clesves, Parisiis. Exhibet is ab una parte caput Romæ galeatum, Aquilam ab altera, Imperii symbolum. Hoc vero fuit ingeniose idem prædicare per picturam, quod per voces significavit colonia Corinthus: ROMÆ ET IMPERIO. Ad latus scriptum est ΜΑΣΣΑ, hoc est, Μασσαλιωτῶν: Græce quidem, ad suam originem ostentandam, quoniam fuit, ut Plinius ait, 'Massilia Græcorum Phocæensium,' eademque cum Roma et Imperio 'fœderata.' *Ed. sec.*

[i] *Marsya*] Μαρσύαν et Ὀργᾶν Strabo quoque nominat, lib. XII. pag. 577. quos in Mæandrum labi ait. Obrimæ fontium Livius meminit, lib. XXXVIII. pag. 473.

[j] *Marsyas ibi*] Marsyas, inquit, ibi emergit amnis, qui post paulo, quam ortus erat, sese in terram abdiderat, in eo loco qui Aulocrene dictus est, αὐλοῦ κρήνη, quasi *fontem tibiarum*, vel *tibiæ* dixeris: a quo fonte, et monti deinde, et convalli, et regioni nomen idem est inditum. Ita Maximus Tyrius, Dissert. XXXVIII. pag. 385. Vide Notas et Emendationes num. 70.

[k] *Ubi certavit*] Marsyas nimirum, cujus e sanguine amnem exortum fabulæ narrant. Vide Apollod. de Diis, lib. I. pag. 13. Diodor. Sic. Bibl. lib. III. pag. 192. Photium in Bibl. cod. 190. pag. 477. Hygin. fab. 165. Livium, lib. XXXVIII. pag. 472. Ovid. Met. VI. 390.

[l] *Aulocrenis*] Αὐλοῦ κρήναις. Solinus et Martianus, *Aulocrene*. Salmasius frustra, contra tot testes unus, *αὐλοθρηνῆς*, in Solin. pag. 834. Plinius ipse XVI. 89. regionem *Aulocrenen* vocat.

[m] *Ex hoc conventu*] Apameno.

[n] *Metropolitas*] Μητρόπολις Φρυγίας,

Euphorbenos, Acmonenses,[p] Peltenos,[q] Silbianos.[14] Reliqui ignobiles IX.

Doridis in sinu, Leucopolis,[r] Hamaxitos,[15][s] Elæus, Euthene.[t] Dein Cariæ oppida, Pitaium,[u] Eutane,[v] Halicarnassus.[w] Sex oppida contributa[x] ei sunt a Magno Alex-

tavit.' Dalec.—14 Vet. Dalec. *Ænonienses, Peltenos, Sylleanos.*—15 *Amaxitos* Gronov. et edd. vett. Mox, pro *Elæus*, Ptolem. *Elæa.* Paulo post, *Piatium, Eutane* Chiffl. *Pitaium, Eutaniæ* Gronov. et edd. vett. *Pitavium* Ptolem.—

NOTÆ

ἀπὸ τῆς μητρὸς τῶν Θεῶν οἰκισθεῖσα, inquit Stephanus, a Deum Matre nomen accepit, quæ sedem ibi habuit. Urbs est Magnæ Phrygiæ, Ptolem. v. 2. Phrygiæ Salutaris, in Notitia Episcop. In nummis, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ.

[o] *Dionysopolitas*] Ab urbe Dionysopoli Phrygiæ, quam Eumenes et Attalus condidere. Auctor Stephanus, pag. 239. Vide librum, quem nuper edidimus, de Nummis Antiquis Populorum et Urbium, verbo ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΕΙΤΩΝ Phrygiæ.

[p] *Acmonenses*] Oppidum magnæ Phrygiæ Ἀκμονία, Ptolem. v. 2. et Stephano. Ἀκμῶνα Phrygiæ Capatianæ, in Notitia Episcop. Nummus Agrippinæ Claudii, apud Patin. pag. 109. ΑΚΜΩΝΕΩΝ.

[q] *Peltenos*] Quorum oppidum Phrygiæ magnæ Πέλται, apud Strabon. lib. XII. pag. 576. et Ptolem. loc. cit. ut Silbianorum Σίλβιον. In Notitia Episcopatuum Phrygiæ Capatianæ, Σιβλία, permutatis literis, pro Σιλβία.—' Peltenorum istorum nummus est ex ære apud D. Sherardum Consulem Anglum Smyrnæ: ex una parte caput velatum exhibet, cum epigraphe, ΒΟΥΛΗ ΠΕΛΤΗΝΩΝ, *Curia Peltenorum.* In altera superficie, Mercurius alatus, cum dolio: vini mercatores significat. Inscriptio: ΠΕΛΤΗΝΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ. *Peltenorum Macedonum.* Macedones hi cognominantur, ut ab aliis Peltenis secernantur superius positis, cap. 25. Fuere igitur in hoc tractu, ut in Ionia, Lydiaque, Macedones.' *Ed. sec.*

[r] *Leucopolis*] Oppidum videtur in littore fuisse cognomine: Mela enim, I. 16. unde hæc Plinius: ' Trans Halicarnassum illa sunt,' inquit: ' Litus Leuca: Urbes, Myndus,' &c.

[s] *Hamaxitos*] Et alia est ejusdem nominis in Troade. Ἀμαξιτὸς, *Hamaxitos* orbitam Græce sonat, seu viam quæ ad agendum curriculum patet.

[t] *Elæus, Euthene*] Illa Græcis Ἐλαίους, vel potius Ἐλεοῦς haud procul Lorymis, apud Strabonem, lib. XIV. pag. 655. Hæc vero Εὐθηναί. Stephanus: Εὐθηναὶ, πόλις Καρίας. In Thesauro Goltzii, pag. 215. ex nummo vetere, ΕΥΘΗΝΙΤΩΝ.

[u] *Pitaium*] Stephano, pag. 552. Πιτάῖον, πόλις Καρίας.

[v] *Eutane*] Hæc Pomponii Melæ Euthane est, I. 16. inter Cnidum et Cercamicum sinum, in recessu posita.

[w] *Halicarnassus*] Mela, I. 16. ' Halicarnassos, Argivorum colonia, et cur memoranda sit, præter conditores, Mausoleum efficit, regis Mausoli monumentum, unum de miraculis septem, Artemisiæ opus.' Nunc rudera vix supersunt hujus civitatis in deserto loco, cui nomen *Boudrou*,

andro, Theangela,[y] Sibde,[z] Medmassa,[16] Euranium, Pedasum,[a] Telmessum.[b] Habitatur[c] inter duos sinus, Ceramicum[d] et Iasium. Inde Myndos,[e] et ubi fuit Palæmyndus, Nariandus, Neapolis,[f] Caryanda,[g] Termera[h] libera, Bargyla,[17] [i] et a quo sinus Iasius, oppidum Iasus.[j]

Caria[k] interiorum nominum fama prænitet: quippe ibi

16 *Mednasa* Chiffl.—17 *Arianda T. l. Bargilia* Vet. Dalec. *Carianda T. l. Bar-*

NOTÆ

contra insulam Coam. Hinc Dionysius Halicarnasseus rerum Romanarum scriptor, cui Ælius prænomen fuit, teste Eustathio in Iliad. B. pag. 368. Hæc pariter Herodoti patria.

[x] *Contributa*] Jura petere Halicarnassum coacta: sive Halicarnassensi jurisdictioni subjecta. Aliud est quod Strabo refert, lib. XIII. p. 611. a Mausolo Cariæ rege sex oppidorum cives Halicarnassum esse transductos.

[y] *Theangela*] Θεάγγελα, πόλις Καρίας, Stephano. Apud Athen. lib. VI. p. 271. Philippus Θεαγγελεὺς Historicus. Apud Plutarchum in Alexandro, p. 691. Χάρης Εἰσαγγελεὺς, pro Θεαγγελεύς. Et apud Strab. lib. XIII. p. 611. Συναγέλα, pro Θεάγγελα.

[z] *Sibde*] Σίβδα, πόλις Καρίας, et Μέδμασος, πόλις Καρίας, Stephano.

[a] *Pedasum*] Τὰ Πήδασα Straboni, lib. XIII. p. 611. unde regioni nomen Πηδασίς. Apud Auctorem libri de Mirab. Auscult. Πηδασία τῆς Καρίας. Apud Herod. lib. VI. p. 340. n. 20. Κᾶρες Πηδασεῖς.

[b] *Telmessum*] Forte rectius *Telmisum*, per unicum σ, ut a Telmesso Lyciæ hac nota dirimatur. Incolæ Τελμισεῖς a Polemone vocitantur, apud Suidam: ab Halicarnasso stadiis LX. disjuncti, hoc est VII. M. D. pass.

[c] *Habitatur*] Halicarnassus nimirum.

[d] *Ceramicum*] Ab oppido Ceramo: Κέραμος in Doride, Ptolemæo, v. 2. Nunc *Golfo di Castel Marmora*. De Iasio mox.

[e] *Myndos*] Stephanus: Μύνδος, πόλις Καρίας. ἔστι καὶ πόλις ἄλλη Καρίας, Παλαιὰ Μύνδος, hoc est, *antiqua Myndos*. In Notitia Eccles. Ἀμυνδός.

[f] *Neapolis*] Pomponio quoque, I. 16. et Ptolemæo, v. 2. nota Cariæ civitas: et in Notitia Episcop. Prov. Cariæ.

[g] *Caryanda*] Καρυάνδα Straboni lib. XIV. p. 658. et Harpocrat. p. 192. Hinc ortus Scylax Caryandensis, scriptor rerum Geographicarum.

[h] *Termera*] Τέρμερον Strabo vocat, p. 657. juxta promontorium Myndiorum, cui nomen pariter Τερμέριον fuit. Stephano, Τέλμερα, πόλις Καρίας.

[i] *Bargyla*] Stephano, τὰ Βάργυλα, πόλις Καρίας, prope Iasum et Myndum. Mss. Pliniani, *Bargilia*. Straboni, lib. XIV. p. 654. τὰ Βαργύλια.—'In nummis antiquis Severi et Antonii, ΒΑΡΓΥΛΙΗΤΩΝ.' *Ed. sec.*

[j] *Iasus*] Ἴασος Straboni lib. XIV. p. 658. Ptolemæo, v. 2. et Stephano. Melæ, *Iasos*. In Notit. Episcop. Prov. Cariæ, Ἰασός. Nunc *Askem*, sive *Askem Kalesi*: ut aiunt ii, qui hæc loca proxime viderunt.

[k] *Caria*] Quæ deinceps recensentur, sunt Alabandici conventus.

sunt [18] oppida, Mylasa[l] libera, Antiochia,[m] ubi fuere Seminethos [n] et Cranaos oppida: nunc eam circumfluunt Mæander, et Orsinus.[19] [o] Fuit in eo tractu et Mæandropolis.[p] Est Eumenia [q] Cludro flumini apposita, Glaucus amnis, Lysias [r] oppidum, et Orthosia: [20] [s] Berecyntius [t] tractus, Nysa: [u] Trallis, eadem Euanthia,[v] et Seleucia,[w] et Antio-

gyla edd. vett. et Gronov.—18 Ita codd. Harduini, Dalec. et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *ubi sunt* edd. vett. et Gronov. Mox, *Simmethos et Cranaos* Chiffl.—19 Sic codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Mossinus* Gronov. et edd. vett.—20 *Othrusa* Chiffl. Mox, *Nisa* Strab.—21 *Arizon* Chiffl. Mox, *Stratonice*,

NOTÆ

[l] *Mylasa*] Straboni lib. XIV. p. 658. Ptolem. v. 2. Dioni lib. XLVIII. pag. 372. Μύλασσα. Stephano, Μύλασα. Augusti nummus apud Spanhem. p. 905. CEBACTΩ. MYΛACEΩN. Hodie *Melazzo*, ut recentiores volunt, qui nuper hanc oram lustrarunt: etsi id nomen Mileto Ioniæ oppido Geographorum vulgus adjudicat.

[m] *Antiochia*] Stephano, pag. 87. Ἀντιόχεια τῆς Καρίας, quam et ab Antiocho Seleuci F. conditam, et Pythopolin prius appellatam tradit. Straboni lib. XII. p. 630. et Ptolem. v. 2. Ἀντιόχεια πρὸς Μαιάνδρῳ, ab amne quo alluitur. Nummus Trajani Decii, apud Spanhem. pag. 888. ANTIOXEΩN MEANΔPOC.

[n] *Seminethos*] Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. *Simmethos*.

[o] *Orsinus*] Ita Mss. proxime laudati. Editi, *Mossinus*.

[p] *Mæandropolis*] Stephano, Μαιανδρούπολις, Μαγνησίας πόλις, hoc est, Magnetum ditionis.

[q] *Eumenia*] Εὐμένειαν, Stephanus: Ptolem. v. 2. Strabo lib. XII. p. 576. aliique Phrygiæ magnæ Εὐμενίαν adjudicant: Phrygiæ Capatianæ, Notitia Episcop.

[r] *Lysias*] Λυσιὰς Straboni lib. XII. p. 576. et Ptolem. v. 2. in Phrygia magna. Phrygiæ Salutaris, in Notitia Episcop.—' In nummis, BOYΛH AYΣIAΔEΩN.' *Ed. sec.*

[s] *Orthosia*] Ptolem. v. 2. in Caria, Ὀρθωσίας. In Notit. Episcop. Prov. Cariæ, Ὀρθοσίας. Straboni lib. XIV. p. 650. trans Mæandrum, circa Nysam, posita Ὀρθωσία.

[t] *Berecyntius*] Nysæ urbi, Marsyæque amni proximus, in Phrygia. Hesychius: Βερεκύνται, Φρυγῶν τι γένος, Strabo, lib. x. p. 469. Βερέκυντες, Φρυγῶν τι φῦλον. Hinc Cybele Berecynthia mater appellata.

[u] *Nysa*] Νύσα Straboni lib. XIV. p. 649. proxime Tralles. Ab Antiocho Seleuci F. de matris nomine Νύσαν appellatam esse, auctor est Stephanus. verbo Ἀντιόχεια. Nummus Elagabali Imp. mediæ formæ, ex ære, in Cimelio nostro Paris. NYCAEΩN.

[v] *Euanthia*] A copia scilicet florum, qui in agro Tralliano nascuntur. Stephanus: Τράλλις, πόλις Λυδίας, πρὸς τῷ Μαιάνδρῳ ποταμῷ· ἡ πρότερον λεγομένη Ἄνθεια, διὰ τὸ πολλὰ ἄνθη ἐκεῖ πεφυκέναι. Cariæ Ptolemæus ascribit, lib. v. cap. 2. Lydiæ Stephanus, et Notitia Episcop. Nempe in eo tractu posita fuit, quem Lydi, Cares, et Iones incolerent, ut Strabo monet, lib. XIV. p. 648. Nummus L. Veri in

chia dicta. Alluitur Eudone amne, perfunditur Thebaide.[x] Quidam ibi Pygmæos habitasse tradunt. Præterea sunt Thydonos,[y] Pyrrha, Eurome, Heraclea, Amyzon,[21] Alabanda[z] libera, quæ conventum eum cognominavit: Stratonicea[a] libera, Hynidos,[b] Ceramus,[c] Trœzene,[d] Phorontis. Longinquiores eodem disceptant foro,[e] Orthronienses,[22] [f]

et Alinda libera margo edd. Dalec. et Gronov. ex Ptolem.—22 Sic codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Othro-*

NOTÆ

Thes. Goltzii, ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ.

[w] *Seleucia*] Antiochus Seleuci F. et suum urbi, et patris nomen imposuit.

[x] *Thebaide*] Amne oppidum intersecante. Rectius, ut in Mss. quibusdam, *Thebaite*.

[y] *Thydonos*] De hac ceteri silent. Πύῤῥαν in Caria Ptolemæus agnoscit, v. 2. Εὔρωμον, Ἡράκλειαν, Ἀμυζόνα, Strabo, lib. XIV. pag. 658. Stephanus, aliique. Ptolemæo hæc Ἡράκλεια πρὸς Ἀλβάνῳ dicitur, a monte, ut arbitror, proximo.

[z] *Alabanda*] Unde conventus Alabandicus. Ἀλάβανδα Ptolemæo, loc. cit. in Caria. In Notitia Episc. Ἀλάπανδα, mendose. In mediterraneis civitatibus, cum Stratonicea, apud Strab. loc. cit. Nummus Augusti, apud Spanhem. pag. 644. ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ.—'Est apud Occonem, p. 510. e Cimelia Ferdinandi Archiducis nummus inscriptus, ΑΥ. Κ. ΟΠΕΛΙ. ΚΑΡΕΙΝΟϹϹΕ. *Imperator Cæsar Opelius Carinus Augustus*. Haud dubie enim legit Occo ΟΠΕΝ. pro ΟΠΕΛΙ. quo *Opelius* significatur: qua ex gente fuit etiam Macrinus uterque, et uterque Diadumenianus. .Χ. Quadrigæ disjunctis dextrorsum et sinistrorsum bigis: inscriptio ΑΛΙΩΝ. ΔΝϹ. Hoc est, opinor, Ἀλαβανδεῖς Ἰωνίας, Διὰ Νίκην Σεβαστοῦ. *Alabandenses Ioniæ, ob victoriam Augusti.* Docet hic nummus, præter nomen gentis, unde Carinus prodiit, Parthos Persasque, quos Carinus et Carus vicerunt, haud procul Ionia et Alabandis devictos fuisse.' *Ed. sec.* De Alabandis, Livius lib. XXXVIII. pag. 472.

[a] *Stratonicea*] Στρατονίκεια Straboni, loc. cit. Ptolem. v. 2. in Cariæ mediterraneis urbibus, Στρατονίκη.

[b] *Hynidos*] Forte literis permutatis Ἴδυμος, quæ urbs Ptolemæo loc. cit. in Cariæ mediterraneis appellatur, cum Stratonicea, aliisque.—'Aut Hyniandos, Ὑνιανδὸς, quæ provinciæ Lyciæ ab aliis adjudicatur, ut in Conc. Quinisexto, p. 1197.' *Ed. sec.*

[c] *Ceramus*] Hæc vero cum mediterranea sit, ab ea situ dispar videtur, a qua Ceramicum sinum paulo ante diximus appellari, inter Cnidum et Halicarnassum.

[d] *Trœzene*] In Caria Trœzenios olim habitasse, auctor est Strabo lib. XIV. pag. 656. Cum autem Stephano teste, Trœzenis in Græcia Phorbantium mons fuerit, ab eo Φορβαντίδα urbem hic quoque in Caria cognominasse Trœzenios putarim, non *Phorontin*.

[e] *Eodem...foro*] Nempe Alabandico.

[f] *Orthronienses*] Ita Mss. omnes: non *Othronienses*.

Halydienses,[g] seu Hippini,[h] Xystiani,[i] Hydissenses, Apolloniatæ,[j] Trapezopolitæ, Aphrodisienses liberi. Præter hæc sunt Coscinus,[k] Harpasa[l] apposita fluvio Harpaso, quo et Trallicon,[22] cum fuit, alluebatur.

XXX. Lydia autem perfusa flexuosi[1] amnis Mæandri recursibus, super Ioniam procedit, Phrygiæ ab exortu Solis vicina, ad septemtrionem Mysiæ, meridiana parte Cariam amplectens, Mæonia ante[a] appellata. Celebratur maxime Sardibus[b] in latere Tmoli montis, qui antea[2] Ti-

nienses edd. vett. et Gronov.—22 *Tralle* Ptolem.

CAP. XXX. 1 Chiffl. *flexuosis*.—2 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *qui ante* edd. vett. et Gronov.—

NOTÆ

[g] *Halydienses*] In Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Alidienses*. Haud dubie *Alindienses*, ab oppido Cariæ mediterraneo, Ἄλινδα Ptolem. v. 2. τὰ Ἄλινδα Strab. lib. XIV. pag. 657. et, qui Strabonem transcripsit, Arriano Exped. Alex. lib. I. pag. 67.

[h] *Hippini*] Forte *Hipsini*: est enim Ἴψος inter Episcopales sedes Phrygiæ Salutaris, in Notitia Eccles. Antiq.

[i] *Xystiani*] Ξύστις et Ὑδισσὸς Cariæ civitates, apud Stephanum. Ὕδισσα hoc dicitur Ptolemæo, inter mediterranea oppida.

[j] *Apolloniatæ*] Et hæ inter Cariæ mediterraneas civitates a Ptolemæo recensentur, v. 2. Ἀπολλωνία πρὸς Λαμβάνῳ, Τραπεζόπολις, Ἀφροδισίας. In Notitia Episcop. Ἀπολλωνίας et Ἀφροδισίας, Provinciæ Cariæ: Τραπεζόπολις, Phrygiæ Capatianæ ascribitur. Et in Conc. Quinisexto, pag. 1200. Eugenius Episcopus πόλεως Τραπεζῶν Πακατιανῆς. Lydiam inter et Cariam sitam hanc Aphrodisiadem ait Stephanus, pag. 144.

[k] *Coscinus*] Pagus est trans Mæandrum positus, Κοσκινία Straboni lib. XIV. p. 650.

[l] *Harpasa*] Stephanus: Ἄρπασα, πόλις Καρίας, ἀπὸ Ἀρπάσου ποταμοῦ. In Cariæ mediterraneis oppidis, Ptolemæo v. 2. et in Notitia Episcop. Ἀρπασά. De fluvio Harpaso, Livius lib. XXXVIII. pag. 472.

[a] *Mæonia ante*] Hesychius: Μαιονία, ἡ Λυδία. Ab amne Mæone sic appellatam Stephanus prodidit, ἀπὸ Μαίονος ποταμοῦ. A Mæone Rege, Diodorus, Bibl. lib. III. pag. 191. A Lydo Atyis filio, qui Meon prius vocabatur, Herod. lib. I. n. 7. pag. 4. Λυδὸς ὁ Ἄτυος, ἀπ' ὅτευ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μῄων καλεόμενος. Homero B. 866. Μῄονες. Dionysio Halic. lib. I. Antiquit. pag. 21. Μηονία dicitur: nempe Ionico idiomate: nam communis lingua Μαίονας et Μαιονίαν effert. Vide Strabonem, lib. XIII. pag. 625.—' In nummo Juliæ Mammææ CAP. ΠΡΩ. ΜΑΙΟΝΩΝ. Σάρδεις Πρώτη Μαιόνων. *Sardes prima* civitas *Mæonum*.' Ed. sec.

[b] *Sardibus*] Σάρδις Ptolemæo in Lydia, v. 2. Αἱ Σάρδεις Straboni, lib. XIII. pag. 625. et in Notitia Episc. Prov. Lydiæ. Nummus Musei Parisiensis, ex ære, mediocris formæ, Hadriano Principe cusus, ΠΑΦΙΗ

molus[c] appellabatur, vitibus[d] consitus, et ex eo profluente[e] Pactolo, eodemque Chrysorrhoa, ac fonte Tarne: a Mæoniis civitas ipsa Hyde vocitata[f] est, clara stagno Gygæo.[g] Sardiana nunc appellatur ea jurisdictio. Conveniuntque in eam extra prædictos,[h] Macedones Cadueni,[i] Philadelpheni,[3 j] et ipsi in radice Tmoli Cogamo flumini appositi Mæonii, Tripolitani:[k] iidem et Antoniopolitæ Mæandro alluuntur: Apollonoshieritæ,[4 l] Mesotimolitæ,[m] et alii ignobiles.

3 Ita Harduinus ex codd. ita quoque Miller. Bipont. et Franz. *Cadueni, Loreni, Philadelphini* Gronov. et edd. vett.—4 *Apollonishieritæ* margo edd. Dalec. et Gronov. *Apollonihieritæ* Chiffl. Mox, *Mysotmolitæ* al. ap. Dalec. *Mysormolitæ* Gronov.

NOTÆ

ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. Sardibus Tmolus imminet, inquit Strabo, loc. cit.

[c] *Antea Timolus*] Ovid. Met. VI. 15. 'Deseruere sui Nymphæ vineta Timoli.' Et XI. 86. 'Sui vineta Timoli, Pactolumque petit.'

[d] *Vitibus*] Ovid. ex Ponto: 'Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos.' De Tmolite vino dicemus XIV. 9.

[e] *Ex eo profluente*] Strabo, loc. cit. Chrysorrhoam, ab auri ramentis, quæ devehebat olim, appellatum scribit: at ævo suo ea defecisse. Vide et Plutarch. de Fluviis, pag. 1153.

[f] *Hyde vocitata*] Oppido ipsi alii, alii arci tantum id nomen inditum esse voluerunt, inquit Strabo, loc. cit. Hesych. Ὕδη, πόλις Λυδίας.

[g] *Gygæo*] Γυγαία λίμνη, a Sardibus stadiis XL. seu V. mill. pass. teste Strab. loc. cit. Γυγαία λίμνη, Eustathio in Iliad. B. pag. 865. et Scholiastæ Nicand. in Theriac. pag. 30. Circa hunc locum monumenta regum Lydiæ fuisse posita, auctor est Strabo.

[h] *Extra prædictos*] Orthronienses, Alindienses, &c. quos Alabandici conventus esse monuimus.

[i] *Cadueni*] Vel *Cadieni*. Oppidum Κάδοι. Vide Not. et Emend. num. 71. —'Hi porro, aliique, quos Plinius pariter 'Macedones' appellat, cap. 31. et 32. 'Macedones' ii sunt, qui commemorantur in Epistola Artaxerxis, Esther. cap. ult.' *Ed. sec.*

[j] *Philadelpheni*] Stephano, Φιλαδέλφεια, πόλις Λυδίας, Straboni quoque, lib. XIII. p. 628. Ptolem. V. 2. et in Notitia Episc. Prov. Lydiæ. Græci incolæ nomen antiquum retinent: Turcæ *Allahscheyr*, hoc est, 'Dei civitatem' vocant: ab Hebræo, ut quidem videtur, אל שעיר

[k] *Mæonii*] In Notitia Episc. Provinciæ Lydiæ, tertio loco Τρίπολις, sexto Μεονία, pro Μαιονία, vel Μηονία, nominatur. In Conc. Quinisexto, pag. 1194. Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος τῆς Μαιονιτοπόλεως τῆς Λυδῶν ἐπαρχίας. Tripolin Cariæ Ptolemæus et Stephanus accensent. Eam Mæandro allui, præter Plinium, nummus testatur, apud Spanhemium, pag. 888. ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ ΜΑΙΑΝΔΡ.

[l] *Apollonoshieritæ*] Oppido nomen Ἀπόλλωνος ἱερὸν, *Apollinis fanum:* in Notitia Episcopatuum, Provinciæ Lydiæ. Vide Notas et Emend. num. 72.

[m] *Mesotimolitæ*] Qui medium Timolum, seu Tmolum montem incole-

XXXI. Ionia ab Iasio sinu incipiens, numerosiore[1] ambitu[a] littorum flectitur. In ea primus sinus Basilicus, Posideum promontorium et oppidum, oraculum Branchidarum[b] appellatum, nunc Didymæi[c] Apollinis, a littore stadiis[2] viginti. Et inde centum octoginta, Miletus[3][d] Ioniæ caput, Lelegeis[e] ante, et Pityusa, et Anactoria nominata, super nonaginta[4][f] urbium per cuncta maria genitrix: nec fraudanda cive Cadmo, qui primus prosam[g] orationem condere instituit. Amnis Mæander[h] ortus e lacu in monte Aulocrene,[i] plurimisque affusus oppidis, et repletus flumi-

CAP. XXXI. 1 Cod. Dalec. *numerose*. Vet. Dalec. *numeroso*.—2 Ita codd. Harduini, Dalec. Chiffl. et Vet. item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *stadiorum* Gronov. et edd. vett.—3 *Milletus* Gronov. Paulo post, *Phityusa* Vet. Dalec.—4 Ita Regg. Brott. et Ed. pr. *super XC.* cod. Dalec.

NOTÆ

rent, sic appellati. Vide Notas et Emend. num. 78.

[a] *Numerosiore ambitu*] Ex Pomponio id expressum, ita scribente, I. 16. 'Post Basilicum sinum Ionia aliquot se ambagibus sinuat, et primum a Posideo promontorio flexum inchoans,' &c. Sinui ac promontorio nomen est hodie a Mylassis, *Golfo di Melasso*, *Capo di Melasso*. Ποσείδιον τὸ Μιλησίων a Strabone oppidum vocatur, lib. XIV. p. 632.

[b] *Branchidarum*] Hæc sunt e Mela transcripta, I. 17. A Brancho Apollinis sacerdote posteri Branchidæ Βραγχίδαι sunt appellati, quos penes ejus templi, quod Διδυμέως vel Διδυμαίου Ἀπόλλωνος ἐν Βραγχίδαις dictum est, cura sacerdotiumque mansit. Strabo, lib. IX. p. 421. et alibi passim.

[c] *Didymæi*] A loco in quo oraculum fuit nomen id traxit. Stephanus: Δίδυμα, οὐδετέρως, τόπος καὶ μαντεῖον Μιλήτου, ἀφιερωμένον Διῒ καὶ Ἀπόλλωνι. *Didyma, neutro genere, locus et oraculum Mileti, Jovi sacrum, et Apollini.*

[d] *Miletus*] Μίλητος Græcis. Hodie *Palatschia*, quod ex ingenti civitate vix palatiorum superbarumque ædium rudera nunc supersint. Ibi repertam nuper aiunt veterem Inscriptionem, in qua legeretur ΠΟΛΙC ΜΙΛΗCΙΩΝ.

[e] *Lelegeis*] Stephanus, de Mileto: Πρῶτον Λελεγηῒς ἐκαλεῖτο, ἀπὸ τῶν ἐνοικούντων. A Lelegibus incolis id nomen traxit. A copia pinuum, Πιτύουσα. Ab Anactore rege, Ἀνακτορία. Ita cum Stephano Eustathius in Dionys. vs. 825. p. 109. et vs. 456. pag. 65. Item Scholiastes Apollon. ad Argon. I. 186. Pausan. in Achaic. lib. VII. p. 398. et Schol. Aristoph. in Pluto, p. 62.

[f] *Super nonaginta* [*octoginta*] Vide Notas et Emend. num. 74.

[g] *Qui primus prosam*] Id quoque Solinus habet, cap. 40. pag. 70. Vide quæ dicturi sumus, VII. 57.

[h] *Mæander*] Incolis *Mindre*: Turcis, *Buiouc-Mindre*, hoc est *major Mæander*: Caystrum enim minorem Mæandrum vocant.

[i] *Aulocrene*] De eo diximus cap. 29. ubi et de Apamena regione, et de

nibus crebris, ita sinuosus flexibus, ut sæpe credatur reverti: Apamenam primum pervagatur regionem, mox Eumeneticam, ac dein Bargyleticos[5] campos: postremo Cariam placidus, omnesque eos[j] agros fertilissimo rigans limo, ad decimum a Mileto stadium lenis illabitur mari. Inde mons Latmus. Oppida, Heraclea montis ejus cognominis:[k] Carica, Myus,[l] quod primo condidisse Iones narrantur, Athenis[m] profecti: Naulochum, Priene.[6][n] In ora, quæ Trogilia[o] appellatur, Gessus[p] amnis. Regio[q] omnibus Ionibus sacra, et ideo Panionia appellata. Juxta a fugitivis[7][r] conditum (uti nomen indicio est) Phygela fuit,

super octoginta Lugd. Dalec. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *super septuaginta* Vet. Dalec. et Basil. *super LXXV*. Senec.—5 *Bargylleticos* edd. vett. et Gronov.—6 *Cadme* Straboni.—7 *Juxta fugitivis* in quibusdam vett. 'Ob similitudinem duæ literæ *a a* in unam coaluere.' *Dalec.*—

NOTÆ

Eumenia, ac de Bargylis.

[j] *Omnesque eos*] Ita libri omnes: neque necesse est *Iones* vel *Ionum agros*, invitis iis, supponere, quod Salmasius facit, p. 836. in Solin.

[k] *Montis ejus cognominis*] Hoc est, ejusdem cum eo monte nominis, Latmos quoque et ipsa vocitata. Vide Notas et Emend. num. 75. Est autem mons Latmus, ut ait Mela, I. 17. Endymionis a Luna, ut ferunt, adamati fabula nobilis.

[l] *Myus*] Μυοῦς, πόλις Ἰωνίας, Stephano: una de duodecim Ioniæ urbibus, Straboni lib. XIV. p. 636. Nec Myuntis, nec Prienes ulla hodie extant vestigia. Myuntem Iones deduxisse colonos, testis Pausan. lib. VII. p. 400.

[m] *Athenis*] Id quoque Vitruvius affirmat, IV. 1. p. 60.

[n] *Naulochum, Priene*] Ναύλοχος, Πριήνη. Hæc Biantis patria: quam et Cadmen Strabo vocitatam ait, lib. XIV. p. 636.

[o] *Trogilia*] Τρωγίλιον, Straboni, loc. cit.

[p] *Gessus*] Gæsus amnis Melæ I. 17. Γαίσων Ephoro, lib. V. apud Athen. lib. VII. p. 311.

[q] *Regio*] Juxta Prienen 'est Panionium,' inquit Mela, loc. cit. 'sacra regio, et ob id eo nomine appellata, quod eam communiter Iones colunt.' Straboni lib. XIV. p. 639. Πανιώνιον. Ibi Iones solennem conventum agere soliti, Neptunoque sacra facere Panionia dicta. Urbibus duodecim Panionion constabat, teste Herod. lib. I. n. 143. p. 61.—'Certamina ad quæ admitterentur ex tota Ionia pugiles ΠΑΝΙΩΝΙΑ ΠΥΘΙΑ appellantur in nummo vetere Saloninæ Aug. a Milesiis percusso. Nummus alter ex una parte caput Jovis exhibet, cum epigraphe ΖΕΥC ΑΚΡΑΙΟC: ex altera pugilem CΜΥΡΝ. ΠΑΝΙΩΝΙΟΣ. Σμυρναίων Πανιώνιος subintellige ἀγών.' *Ed. sec.*

[r] *A fugitivis*] Mela pereleganter: 'Ibi a fugitivis, ut aiunt, condita, (nomen famæ annuit) Phygela.' Strabo, loc. cit. Stephanusque eum secutus, et Suidas tomo II. p. 653. non a

et Marathesium [s] oppidum. Supra hæc Magnesia [t] Mæandri cognomine insignis, a Thessalica Magnesia orta. Abest ab Epheso xv. mill. passuum: Trallibus eo amplius III. mill.[8] Antea Thessaloce et Androlitia nominata: et littori apposita [u] Derasidas insulas secum abstulit mari. Intus et Thyatira [9] [v] alluitur Lyco, Pelopia aliquando, et Euhippa [w] cognominata.

In ora autem Manteium,[10] [x] Ephesus [y] Amazonum [z] opus, multis antea [a] expetita nominibus: Alopes, cum pugnatum

8 Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *eo amplius MMM.* codd. Dalec. et Vet. *eo amplius CCC.*—9 *Intus et Tyana* Vet. Dalec. et Chiffl. Mox, *et Euhippia cognominata* codd. Dalec. et Vet.—10 *Matium* Vet. Dalec. et

NOTÆ

φυγὰς, quæ vox *fugitivum* sonat, Φύγελα, sed Πύγελα scribunt. Suidas appellationis originem trahit a morbo τῶν πυγῶν, quo socii Agamemnonis laborantes, ibi manserunt. Vinum Phygelites, οἶνον Φυγελίτην, ab hoc loco commendat Dioscorides v. 12. Hodie *Figela*.

[s] *Marathesium*] Scylaci, p.35. Μαραθήσιον, inter Ephesum et Magnesiam. Ephesiorum urbs a Stephano appellatur, quod his parebat.

[t] *Magnesia*] Magnesia quæ super Mæandrum, Livio lib. XXXVII. pag. 462. Straboni lib. XIV. p. 636. Μαγνησία ἡ πρὸς Μαιάνδρῳ, Μαγνήτων ἀποικία τῶν ἐν Θετταλίᾳ, καὶ Κρητῶν, Magnetum Thessaliæ, Cretensiumque colonia. Idcirco πόλις Ἑλληνὶς, urbs Græcanica a Scylace vocatur, p. 35. A Lacedæmoniis colonos eo missos scribit Velleius lib. I. p. 3.

[u] *Littori apposita*] Cum in littore esset, plurimum limi deferente amne, junctæ sunt continenti, oppidoque ipsi Derasidæ insulæ. Hoc antea Plinio jam memoratum, II. 91.

[v] *Thyatira*] Lydiæ a Stephano accensetur: Θυάτειρα, πόλις Λυδίας, ἡ πρότερον Πελόπεια. A Ptolemæo item, v. 2. et in Notitia Episcopatuum. In nummo Juliæ Titi, apud Patin. p. 155. ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ. Turcis hodie *Akhissar*, hoc est, *Castellum novum*. Quidam, affinitate nominis decepti, *Tiria* esse putaverunt, quæ urbs Epheso distat XXV. mill. pass. Sed hanc recenter esse conditam constat.

[w] *Euhippa*] Εὔιππος, *equitatu præstans*: quod equos generosos aleret. Mss. *Euhippia*. Stephanus: Εὐίππη, δῆμος Καρίας.

[x] *Manteium*] Μαντεῖον, hoc est, oraculum.

[y] *Ephesus*] Nunc pagus est, Turcis *Aiasaluc*: Italis, *Efeso*. In nummis ΕΦΕϹΙΩΝ.—' Prioris denique appellationis meminit Hyginus fab. ' Echion,' inquit, ' Mercurii filius, ex urbe Alope, quæ nunc vocatur Ephesus.'' *Ed. sec.*

[z] *Amazonum*] Unius Amazonum nomine Ἔφεσον appellatam scribit Heraclides de Politiis, tit. Ἔφεσος. Mela I. 17. non ipsam Ephesum, sed Templum eas struxisse scribit, Dionysium Perieg. et alios secutus.

[a] *Multis antea*] Ex iis hæc Stephanus habet: Ἐκαλεῖτο δὲ Σμύρνα, a Smyrne Amazone: Ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Σάμορ-

apud Trojam est, mox Ortygia, et Morges vocata est, et Smyrna[11] cognomine Trachea, et Samornion, et Ptelea. Attollitur monte Pione,[b] alluitur Caystro[c] in Cilbianis jugis[12][d] orto, multosque amnes deferente, et stagnum Pegaseum,[e] quod Phyrites[f] amnis expellit. Ab his multitudo limi est, qua terras propagat, mediisque jam campis Syrien insulam[g] adjecit. Fons in urbe Callipia,[h] et templum Dianæ complexi e diversis[13] regionibus duo Selenuntes.[i] Ab Epheso Manteium aliud Colophoniorum, et intus ipsa Colophon,[j] Haleso[14][k] affluente. Inde Apollinis Clarii[l]

Chiffl. *Mantæum* alii ap. Dalec.—11 *Ortygia. Morges vocata et Smyrna est* Chiffl. Mox, *cognomine Trichia* codd. Dalec. et Chiffl.—12 *Cylbianis jugis* Gronov.—13 *Callipea* (vel *Callippe*) *templum Dianæ complexa, e diversis* codd. Dalec. et Vet. Mox, *Selinuntes* Gronov.—14 '*Halete*, cujus fluvii hoc in

NOTÆ

να, καὶ Τριχία (lege *Τραχεῖα*, ex Eustathio eadem referente ad Dionysii vs. 827. p. 109.) *καὶ Ὀρτυγία, καὶ Πτελέα.* Hesychius: *Σαμονία, οἱ δὲ Σαμορνία, ἡ Ἔφεσος.* Smyrnæ quoque nomen inditum Epheso auctor est Strabo lib. XIV. p. 633. Ab ulmorum frequentia Ptelea nomen traxit.

[b] *Monte Pione*] *Τοῦ Πίωνος τοῦ ὄρους* in Ephesio agro fertilitatem commendat Pausan. lib. VII. p. 406.

[c] *Caystro*] Amne, qui *Κάϋστρος* Græcis, accolis hodie *Carasou*: Turcæ, ut diximus, Mæandrum minorem, seu nigrum, vocant.

[d] *Cilbianis jugis*] Sic juga montium appellantur quæ Caystro sunt proxima, et circumjecto pariter agro id nomen fuit. Eustathius in Dionys. vs. 837. p. 111. *ἀπὸ δὲ τοῦ Καΰστρου καλεῖται καὶ πεδίον Καΰστριον, ᾧ συνεχὲς τὸ Κιλβιανόν.*

[e] *Pegaseum*] *Πηγάσειον*, cujus appellationis ratio eadem, quæ fontis illius, quem ungulæ ictu Pegasus aperuisse dicitur, ut ait Festus, verbo 'Pegasides Musæ.'

[f] *Quod Phyrites*] Mss. R. 1. 2. &c. *Pyrrhites*, quod sincerius videtur.

[g] *Syrien insulam*] Et hoc jam dicere antevertit, II. 91.

[h] *Callipia*] Ita Mss. omnes. Rectius *Calippia*. Sed *Alitæam* non ausim reponere cum Pintiano, etsi id fonti nomen est apud Pausaniam, loc. cit.

[i] *Duo Selenuntes*] *Σελληνοῦντες* Xenophonti Exped. Cyri lib. v. p. 350. *Σεληνοῦντες* Laërtio, in Xenophontis Vita, p. 46.

[j] *Colophon*] *Κολοφὼν* Græcis. Nunc diruta.

[k] *Haleso*] *Ἅλης* Pausaniæ dicitur, totius Ioniæ amnis frigidissimus, lib. VII. p. 406. Et Schol. Lycophr. p. 125. *Ἅλεντος ποταμοῦ Κολοφῶνος.*

[l] *Apollinis Clarii*] Tacitus Annal. II. de Germanico: 'Appellit Colophona, ut Clarii Apollinis oraculo uteretur. Non fœmina illic, ut apud Delphos, sed certis e familiis, et ferme Mileto accitus sacerdos,' &c. Pausaniæ est *Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐν Κλάρῳ*, loc. cit.—'An illud Apollinis fanum, aliudve, designet nummus ex ære maximo, apud D. Vaillant, p. 232. amplius considerandum. Utriusque

fanum, Lebedos :[m] fuit et Notium[n] oppidum. Promontorium Coryceon,[o] mons Mimas[p] CL. mill. pass.[15] excurrens, atque in continentibus campis residens. Quo in loco Magnus Alexander intercidi planitiem eam jusserat VII. mill. D. pass.[16] longitudine, ut duos sinus jungeret, Erythrasque[q] cum Mimante circumfunderet. Juxta eas[r] fuere oppida[17] Pteleon,[s] Helos, Dorion : nunc est Aleon fluvius,[t] Corynæum[18] [u] Mimantis promontorium, Clazomenæ,[v] Parthenie,[w] et Hippi,[x] Chytrophoria[y] appellatæ cum insulæ

tractu meminit et Pausanias.' *Dalec.*—15 Ita Ed. pr. *Mimas CCL. mill. pass.* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—16 Chiffl. *VII. mill. passuum.*—17 In eodem, *fuerunt oppida.*—18 Gronov. et edd. vett. *Corinæum*, et mox iu iisdem *Glazomene.*

NOTÆ

Philippi capita exhibet, tertiumque Concordiæ ; titulus, CONCORDIA AVGVSTORVM. In pagina aversa templum est rotundum eximium, in quo stat effigies Apollinis : supra, Aquila Romana. In ambitu : EX ORACVLO APOLLINIS.' *Ed. sec.*

[m] *Lebedos*] Λέβεδος, a Colophone distans stad. 120. hoc est, XV. M. P. Nummus Caracallæ in Museo Parisiensi, ΛΕΒΕΔΙΩΝ. Antonii Severi est.

[n] *Notium*] Νότιον, juxta Colophonem Stephano, Suidæ, Harpocrationi, et Livio lib. XXXVII. p. 457.

[o] *Coryceon*] Κωρύκειον, aliud a Mimantis montis promontorio, quod Corynæum deinde vocatur. Stephanus : Κώρυκος ὄρος πλησίον Τέω τῆς Ἰωνίας. Juxta Erythras, Straboni lib. XIV. p. 645.

[p] *Mimas*] Μίμας pariter Straboni, lib. XIV. p. 645. Ptolem. V. 2. et Solino cap. 40. p. 70.

[q] *Erythrasque*] Ut Erythras oppidum, Mimantemque montem circumfuso mari insulam faceret. De Erythris, Pausan. lib. VII. pag. 401. Incolæ Ἐρυθραῖοι Herod. lib. I. n. 18. Hinc Sibylla creditur Erythræa dicta, teste Strab. l. XIV. p. 645. Hodie pagus *Gesmé*, ut produnt ii qui nuper has oras situsque urbium contemplati sunt.

[r] *Juxta eas*] Vide Notas et Emend. num. 76.

[s] *Pteleon*] Græcanicis urbibus hæ cognomines fuerunt, de quibus egimus libro superiore, cap. 7. Πτελεὸν, Ἕλος, Δώριον. Stephanus : Πτέλεον, πόλις Ἰωνίας. Item Thucyd. lib. VIII. p. 571.

[t] *Nunc est Aleon fluvius*] Lib. XXXI. cap. 10. 'Erythris Aleos amnis,' &c.

[u] *Corynæum*] Κορυναῖον. Coryna oppidum in peninsula, prope Clazomenas, apud Melam I. 17.

[v] *Clazomenæ*] Κλαζομεναὶ Græcis scriptoribus. Incolis hodie, *Kelisman*, quæ vox appellationis antiquæ aliquod vestigium retinet. In Notitia Episcop. Κλαζομενή.

[w] *Parthenie*] Mons fuit, saxumve mari circumdatum. Vide Notas et Emend. num. 77.

[x] *Hippi*] Ἵπποι. Sic veteres appellarunt insulas quatuor, contra portum Erythrarum positas, antequam continenti necterentur, ducto ad eas

essent: Alexander idem per duo stadia continenti annexuit. Interiere intus Daphnus et Hermesia, et Sipylum,[z] quod ante Tantalis vocabatur, caput Mæoniæ, ubi nunc est stagnum Sale: obiit[a] et Archæopolis[19] substituta Sipylo, et inde illi Colpe, et huic Lebade.

Regredientibus inde[b] abest XII. mill. passuum ab Amazone[c] condita, restituta ab Alexandro, in ora Smyrna, amne Melete[20][d] gaudens, non procul orto. Montes Asiæ nobi-

Paulo post, *Chytoporia* in iisdem.—19 Gronov. et edd. vett. *ob id et Archæopolis.*—20 *Meleta* Gronov.—21 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Har-

NOTÆ

insulas aggere a Clazomenis. Pausan. lib. VII. pag. 402.

[y] *Chytrophoria*] Locum ipsum, ubi positæ olim Clazomenæ fuerunt, Χύτριον appellabant, teste Strabone, lib. XIV. pag. 645. cujus vocis ad insulas, quæ erant bis adversæ, similitudo quædam translata est.

[z] *Et Sipylum*] Σίπυλον. Hæc quoque Solinus, cap. 40. pag. 70. Plinius ipse II. 91. 'Devoravit terra Sipylum in Magnesia: et prius in eodem loco clarissimam urbem, quæ Tantalis vocabatur.' Eversam terræ motu Sipylum et Strabo prodidit, lib. XII. pag. 579. Tantalis a Tantalo Niobæ F. nomen traxit.

[a] *Obiit*] Interiit et Archæopolis, quæ substituta Sipylo fuerat: obiit et Colpe, quæ in locum successerat Archæopoleos: sed et Colpæ substituta Lebade similiter periit. Sic loquitur iterum cap. 39. 'Et Agamede obiit,' &c. Prius legebatur, *ob id.*

[b] *Regredientibus inde*] A Clazomenis.

[c] *Ab Amazone*] Ἀπὸ Σμύρνης Ἀμαζόνος, inquit Stephanus, verbo Σμύρνα. Hodie nautis, Gallisque, *les Smyrnes.*

[d] *Melete*] Μέλης Straboni dicitur, lib. XIV. p. 646. et Pausaniæ lib. VII. p. 407. cujus ad fontes antrum ait esse, in quo fama sit carmina sua Homerum scripsisse. Statius III. Sylv. 3. 60. de Homero: 'Smyrna tibi gentile solum, potusque verendo Fonte Meles.' Herod. de Vita Homeri, p. 559. Melesigenem inde Homerum appellatum tradit. In nummo Sabinæ, apud Spanhem. p. 891. ΜΕΛΗϹ ϹΜΥΡ. In Smyrnæis suburbiis oriri Himerius scribit apud Photium, cod. 243.—'Nunc exiguus rivus est, vix versandis duabus molis, rigandisque hortis vicinis sufficiens, nisi cum increvit imbribus. Ad fontes amnis natum esse Homerum, docet nummus antiquus ex Gaza Regia, jamdudum laudatus a Spanhemio, p. 488. In parte antica, caput senile vitta cinctum pingitur, cum titulo: ΟΜΗΡΟϹ. In aversa pagina, fluvius decumbens urnam tenet, unde aqua profluit: citharam dextra: infra, ΜΕΛΗϹ. supra, ΑΜΑϹΤΡΙΑΝΩΝ. Amastriani gloriantur usos se fuisse Homero hospite aliquamdiu: sed ne quis Amastrianum ortu dici eum aliquis existimaret, Meletem amnem pingi curarunt, cum cithara, ut ibi carmina sua scripsisse Homerus intelligeretur. Si ϹΜΥΡΝΑΙΩΝ potius quam ΜΕΛΗϹ scriberetur, duarum potius civitatum

lissimi in hoc tractu fere explicant se, Mastusia a tergo Smyrnæ, et Termetis,[e] Olympi radicibus junctus. Is in Dracone desinit, Draco in Tmolo, Tmolus in Cadmo,[f] ille in Tauro. A Smyrna[g] Hermus campos[21] facit, et nomini suo adoptat. Oritur juxta Doryleum[h] Phrygiæ civitatem,[22] multosque colligit fluvios, inter quos Phrygem, qui nomine genti dato, a Caria eam disterminat: Hyllum,[i] et Cryon,[j] et ipsos Phrygiæ,[23] Mysiæ, Lydiæ amnibus repletos. Fuit in ore ejus oppidum Temnos:[k] nunc in extremo sinu[l] Myrmeces[24] scopuli, oppidum Leuce[m] in promontorio, quod insula fuit, finisque Ioniæ Phocæa.

Smyrnæum conventum magna pars Æoliæ, quæ mox dicetur, frequentat: præterque, Macedones Hyrcani[n] cog-

duin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Hermus amnis campos* Gronov. et edd. vett.—22 *Dyrolaum* Pineus.—23 Chiffl. *et Hippos Phrygiæ*.—24 Vet. Dalec. *in ora*. Mox, *sinus Smyrnæ*. *Chesecopolis* Sal. et Steph. *Chesium oppidum Ioniæ*

NOTÆ

ὁμόνοια designaretur, quam vatis patria.' *Ed. sec.*

[e] *Et Termetis*] Id oppidi nomen interpretor: montis, Ortelius et Pinetus.

[f] *Cadmo*] Κάδμος ὄρος, quem montem urbi Laodicenæ imminere auctor est Strabo lib. XII. p. 578.

[g] *A Smyrna*] Ἕρμος Smyrnensium passim amnis vocatur, quoniam Smyrnæorum ditionem alluit, rigatque Cumanos, Phocaicos, et Smyrnensium agros, qui Hermi inde appellabantur, τὸ τοῦ Ἕρμου πεδίον, lib. XIII. p. 626.

[h] *Doryleum*] Δορύλαιον in Phrygia, Ptolem. v. 2. Δορυλάειον Stephano. In nummis, ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ. Mss. *Dorylaum*. De eo egimus jam ante cap. 29.

[i] *Hyllum*] Quem in Hermum delabi testatur quoque Herod. lib. I. n. 80. p. 33. Strabo lib. XIII. p. 626. Et hunc Phrygium quoque Strabo et Livius vocant.

[j] *Cryon*] Κρυὸς, a frigiditate summa nomen habet.

[k] *Fuit in ore ejus . . . . Temnos*] In ore seu ostiis Hermi amnis posita Temnos fuit, sed jam Plinii ævo interierat.

[l] *In extremo sinu*] Smyrnæo, *le Golfe des Smyrnes*.

[m] *Leuce*] Mela I. 17. 'In sinu Smyrnæo est Hermus amnis, et urbs Leuca. Extra, Phocæa Ioniæ ultima.' Φωκαία καὶ λιμὴν, urbs cum portu, Scylaci p. 35. Φωκαία πόλις Ἰωνίας, Stephano. Nunc *Fogia vecchia*.

[n] *Hyrcani*] Meminit horum Tacitus Annal. II. p. 56. 'quique Mosteni, aut Macedones Hyrcani vocantur:' nempe ab urbibus Mostene et Hyrcania, quas ætate Tiberii nocturno terræ motu collapsas esse diximus, II. 86. Vide Notas et Emend. num. 78.

nominati, et Magnetes a Sipylo.[o] Ephesum vero alterum lumen Asiæ, remotiores conveniunt Cæsarienses,[p] Metropolitæ,[25] [q] Cilbiani inferiores[r] et superiores, Mysomacedones,[s] Mastaurenses,[t] Briullitæ, Hypæpeni,[u] Dioshieritæ.[v]

Pintian.—25 *Cæsarienses Metropolitæ* conjunctim Gronov. et mox, in eadem, *Cylbiani*. Paulo post, *Metaurenses* Chiffl. *Hyppæpeni* Gronov.

NOTÆ

[o] *Magnetes a Sipylo*] A Sipylo monte cognomen ei Magnesiæ fuit, *Μαγνησία πρὸς Σιπύλῳ*, Ptolem. v. 2. inter Lydiæ civitates. Strab. lib. XIII. p. 621. *ὑπὸ Σιπύλου*. Et in nummis apud Spanhem. p. 894. ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΑΠΟ ΣΙΠΥΛΟΥ. Magnesia quæ ad Sipylum est, Livio lib. XXXVI. p. 448.

[p] *Cæsarienses*] Ptolem. v. 2. *Ἱεροκαισάρεια* dicitur in Lydia oppidum, prope Thyatiram. Pausanias item lib. v. Hierocæsaream conjungit Hypæpis, quæ pariter ad hunc conventum spectant: *Ἱεροκαισάρεια καλουμένη πόλις, καὶ Ὕπαιπα.*—' Hierocæsariensium nummus est insignis, a Seguino olim editus p. 10. nunc in Thesauro Regio, ex ære minimo, sed exquisitæ cælaturæ. Diana ibi picta cum pharetra est, symbolum venationis in eo tractu opimæ. Epigraphe: ΠΕΡCΙΚΗ. In aversa nummi area est ara cum igne, ut in nummis, quibus consecrati dicuntur Augusti, cum titulo, ΙΕΡΟΚΑΙCΑΡΕΩΝ. Nulla hic Diana Persica, nulla Amazon, nulli sunt hic Persici. Nummus hic Pertinacis est: cusus est post ejus obitum: sic legendum, quod olim ipsi, alios scilicet secuti, non vidimus: ΠΕΡτίνακα ΣΕβαστὸν Ἱερεῖς Καθιέρωσαν Ἡρακλέους: *Pertinacem Augustum sacerdotes Herculis consecrarunt.* Nummus Hierocæsariensium. Consecrationem eam certe ara cum igne significat. Est autem *Καθιέρωσις*, consecratio, in nummo Græco Cari Augusti, aliisque.' *Ed. sec.*

[q] *Metropolitæ*] In Ionia positi, quorum urbs *Μητρόπολις* a Ptolem. v. 2. Lydiæ ascribitur: in Notitia Episcopatuum, Asiæ Provinciæ. Nummus Gordiani III. apud Erizzo, p. 507. et alter Caracallæ, apud Patin. pag. 304. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΙΩΝΙΑ. Vide Notas et Emend. num. 79.

[r] *Cilbiani inferiores*] Qui Cilbianum agrum incolebant, de quo paulo superius dictum est. Vide Notas et Emend. num. 80.

[s] *Mysomacedones*] Hoc est, Mysis permixti Macedones. Hos majori Phrygiæ Ptolemæus accenset, v. 2. Tzetzæ, Chiliad. XI. Hist. 396. vs. 978. *Μυσοεμμαδόκες*.

[t] *Mastaurenses*] *Μάσταυρα* et *Βίουλα* Straboni lib. XIV. pag. 650. ultra Mæandrum oppida: sed mendose, pro *Βρίουλα*. Vide Notas et Emend. num. 81.

[u] *Hypæpeni*] *Ὕπαιπα* Lydiæ a Stephano tribuuntur, et a Ptolem. v. 2. Ovid. de Arachne, Met. VI. 13. 'Orta domo parva, parvis habitabat Hypæpis.' De his Tacitus Annal. IV. p. 118. In Notitia Episcop. *Ὕπηπα*, pro *Ὕπαιπα*. In Conc. CP. Gener. III. pag. 1035. *Ἀντώνιος ἐπίσκοπος τῆς Ὑπαιπηνῶν πόλεως, τῆς Ἀσιανῶν ἐπαρχίας.* Nummus Juliæ Domnæ in Parisiensi nostro Museo, ΥΠΑΙΠΗΝΩΝ.

[v] *Dioshieritæ*] *Διὸς ἱερὸν*, *Jovis fanum*, in Lydia, Ptolem. v. 2. in Ionia, Ste-

XXXII. (XXX.) Æolis[a] proxima est, quondam Mysia appellata, et quæ Hellesponto adjacet Troas. Ibi a Phocæa,[1] [b] Ascanius portus. Dein fuerat Larissa:[c] sunt Cyme, Myrina,[d] quæ Sebastopolim se vocat: intus Ægæ,[e] Attalia,[2] [f] Posidea, Neontichos,[g] Temnos.[h] In ora autem Titanus[3] amnis, et civitas, ab eo cognominata. Fuit et Grynia,[4] [i]

CAP. XXXII. 1 *Ab ea Phocæa* codd. Dalec. et Vet.—2 *Satalia* Pineus.—3 *Mitanus* Vet. Dalec. *Pitana* Ptolemæo.—4 *Grya* Chiffl. Mox, *solo insulæ ap-*

NOTÆ

phano: Provinciæ Asiæ, in Notitia Episcop. In Conc. CP. pag. cit. *Ζώητος ἐπίσκοπος Χριστουπόλεως, ἤτοι Διὸς ἱεροῦ τῆς Ἀσιανῶν ἐπαρχίας*. Incolæ, *Διοσιερῖται*, ex Phlegonte apud Steph. In nummo vetere Parisiensis nostri Musei, ΔΙΟCΙΕΡΕΙΤΩΝ.

[a] *Æolis*] Hæc iisdem verbis Mela I. 18. 'Proxima regio, ex quo ab Æoliis incoli cœpit, Æolis facta: ante Mysia: et qua Hellespontum attingit, Trojanis possidentibus, Troas fuit.'

[b] *A Phocæa*] Quæ postrema Ionicarum urbium, ut dictum est sup. cap. unde Æolis incipit.

[c] *Larissa*] Stephanus: *Λάρισσα Αἰολίδος περὶ Κύμην*. Ab Ilio distabat mille stadiorum intervallo, hoc est, CXXV. M. pass. Auctor Strabo lib. XIII. p. 620.

[d] *Cyme, Myrina*] Mela, loc. cit. 'Primam urbium Æolidis a Myrino conditore Myrinam vocant: sequentem Pelops statuit victo Œnomao reversus ex Græcia: Cymen nominavit pulsis qui habitabant, Dux Amazonum Cyme.' *Κύμη* et *Μυρίνα*, Ptolem. v. 2. Scylaci, p. 35. et Stephano. Cyme Ephorum tulit, de quo in Auctorum Indice.—'Nummus est *Μυριναίων* insignis ex ære magno, apud Seguinum, p. 18. secundæ editionis, sic inscriptus: ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡ. ΑΝΤΩΝΙΝΟC. *Imp. Cæsar Titus Ælius Hadrianus Antoninus*. Capite laureato. .)(. ΕΠΙ ΜΗΤΡΟΔω ΜΥΡΙΝΑΙΩΝ. Sub Metrodoro Archonte, nummus Myrinæorum. Infra ΔΑΜΝΕΥC. Quod si interpretamur: *Δῆμος Ἀνέθηκε Μυριναίων Νεακόρων* ΕΥCεβεῖ. *Populus Myrinæorum, cum essent Neocori, Pio posuit*, hoc est, Antonino statuam ipsius equestrem, quæ est in area nummi picta, Antonini capite galeato.' *Ed. sec.*

[e] *Ægæ*] *Αἰγαὶ* in Æolide, Straboni, lib. XIII. p. 621. *ἐν μεσογείᾳ*, hoc est, in mediterraneo, Scylaci, p. 35. *Αἶγαι*. In Nummo vet. apud Patin. p. 5. ΑΙΓΑΕΩΝ. Apud Herod. lib. I. n. 149. *Αἰγαῖαι*.

[f] *Attalia*] *Ἀτταλία* Stephano, qui Lydiæ accenset. Ab aliis ejusdem nominis diligenter secernenda. In Notitia Eccles. Episcopatuum Prov. Lydiæ, p. 29. *Ἀτταλία*.

[g] *Neontichos*] *Νέον τεῖχος τῆς Αἰολίδος* Stephano: hæc vox *oppidum novum* sonat. Distare ait a Larissa Strabo lib. XIII. p. 621. stadiis XXX.

[h] *Temnos*] *Τῆμνος, πόλις Αἰολίδος*, Stephano: et Straboni, loc. cit. Prov. Asiæ in Notitia Episc. In nummis Philippi Patris, apud Patin. p. 386. ΤΗΜΝΕΙΤΩΝ. Apud Herod. loc. cit. *Τῆνος* pro *Τῆμνος*.

[i] *Grynia*] Stephano, *Γρύνοι*, et *Γρύνεια, πολίχνιον Μυριναίων*, Myrinæorum oppidulum. Hinc Apollo Grynius,

nunc tantum portus soli,[j] insula apprehensa. Oppidum Elæa,[5] [k] et ex Mysia [l] veniens Caicus amnis. Oppidum Pitane,[6] Canaius amnis. Intercidere Canæ,[m] Lysimachia,[n] Atarnea,[7] [o] Carene,[p] Cisthene,[q] Cylla,[r] Cocylium,[s] Thebe,[t] Astyre,[u] Chrysa, Palæscepsis,[v] Gergithos,[8] [w] Neandros:[x]

prehenso margo edd. Dalec. et Gronov.—5 *Oppidum Ialea* Pineus. *portus Pergami* margo edd. Dalec. et Gronov.—6 *Pytane* Gronov.—7 *Atarneus* Strab. lib. XIII. Mox *Carenæ* Gronov. et paulo post in eadem: *Cocillum, Thebæ.*—8 *Gergetha* Strab. lib. XIII.—9 'Pintianus legit: *amnes Grylios, Solus: regio*

NOTÆ

et Gryneus dictus, Γρύνειος, et Γρυνεύς. Herod. lib. I. n. 149. est Γρύνεια.

[j] *Portus soli*] Hoc est, deserti ex utroque latere portus, annexa continenti insula, vel maris recessu, vel aggesto limo. Scylaci, 35. Γρύνειον Ἀχαιῶν λιμήν.

[k] *Elæa*] Hanc oram similiter describit Scylax, loc. cit. ἐπὶ θάλατταν λιμὴν Πιτάνη, καὶ ποταμὸς Κάϊκος· μετὰ Πιτάνην Ἐλαία, Γρύνειον, κ. τ. λ. Ptolemæus quoque, v. 2. et Strabo lib. XIII. pag. 622. Elæa Pergamenorum navale fuisse Stephano dicitur.

[l] *Ex Mysia*] Hoc est, ex Mysia proprie dicta, sive Teuthrania, quæ pars Æolidis est, et Mysiæ laxius acceptæ, ut dicetur cap. seq.

[m] *Intercidere Canæ*] Κάναι, πόλις Τρῳάδος, Stephano: unde, ut videtur, amni Canaio nomen. 'In promontorio est Cana oppidum,' inquit Mela I. 18. Sed Canen a Canis diversam facit Strabo lib. XIII. pag. 615.

[n] *Lysimachia*] Λυσιμαχία, et Λυσιμάχεια, a Lysimacho Agathoclis F.

[o] *Atarnea*] Ἀταρνεύς, oppidum contra Lesbon insulam positum dicitur Harpocrationi, pag. 53. Strab. lib. XIII. pag. 614. prope Pitanen. In Notitia Eccles. Antiq. Prov. Hellesponti, Ἀρτέμεα, pro Ἀτάρνεα. Stephano, Ἀτάρνα, πόλις μεταξὺ Μυσίας καὶ Λυδίας. Plinio ipsi Atarne XXXVII. 56. Incolæ, Ἀταρνεῖται, Pausan. lib. VII. pag. 400.

[p] *Carene*] Καρήνη, πόλις Μυσίας, Stephano ex Herod. apud quem lib. VII. pag. 400. num. 42. Καρίνη perperam pro Καρήνη scribitur.

[q] *Cisthene*] Κισθήνη πόλις ἔρημος Straboni lib. XIII. pag. 604.

[r] *Cylla*] Κίλλα, unde Κιλλεὺς et Κίλλαιος Apollo. Strabo, pag. 612.

[s] *Cocylium*] Κοκύλιον. Vide Notas et Emend. num. 82.

[t] *Thebe*] Θήβη ἔρημος, et παλαιὰ Χρύση apud Strab. pag. 613. Θήβη, πλησίον τῆς Τροίας, *juxta Trojam*, Stephano. Ab Eustathio ad Homeri Iliad. A. 366. Θήβη Ὑποπλάκιος: qua de appellatione vide Strab. lib. XIII. p. 614. Θήβης πεδίον, Thebani campi, in hoc tractu apud Herod. lib. I. num. 42.

[u] *Astyre*] Astyram et Chrysam vocat Mela I. 18. Græci, τὰ Ἄστυρα, ut Strabo lib. XIII. pag. 591. Stephanus, Scylax, pag. 35. &c. In nummis ACTYPHNEIΩN.

[v] *Palæscepsis*] Παλαίσκηψις, hoc est, *Vetus Scepsis*. Ptolem. v. 2. prope Adramyttion. Inde transducti cives ad novam Σκῆψιν, quæ in Notitia Episc. Prov. Hellesponti Σκέψις dicitur.

[w] *Gergithos*] Xenoph. Hist. Græc.

nunc est Perperene[y] civitas, Heracleotes[z] tractus, Coryphas,[a] oppidum: amnes, Grylios, Ollius.[b] Regio Aphrodisias,[c] quæ antea Politice Orgas. Pegio Scepsis.[9] [d] Flumen Evenum,[e] cujus in ripis intercidere Lyrnessos,[f] et Miletos. In hoc tractu Ida mons. Et in ora quæ sinum[g] cognominavit et conventum, Adramytteos[h] olim Pedasus dicta. Flumina: Astron, Cormalos, Eryannos,[10] [i] Alabas-

Aphrodisias, quæ antea, Politice. Orgas regio, Scepsis. Manuscriptus vero: *amnis Grylios, Ollius Regio, Aphrodisias, quæ ante Politice. Orgas regio. Scepsis.* Sic Chiffl.' *Dalec.* Mox, *Evenus* Strab. lib. XIII.—10 *Cryanos* Chiffl.—

NOTÆ

lib. III. pag. 482. *τὰ Γέργιθα.* Herod. lib. V. pag. 334. num. 122. *τοὺς Γέργιθας* vocat. *Γέργηθος* est Plutarcho, in Phocione, pag. 750. Stephano, *Γέργις πόλις Τρωίας*, et *ἡ Γέργιθος.* Prope fontes Caici statuitur a Strab. lib. XIII. pag. 616. Gergithum Livius vocat, lib. XXXVIII. pag. 480.

[x] *Neandros*] Νεανδρία Straboni, pag. 604. cujus cives Alexandriam translati. Νεάνδρεια et Νεάνδριον Stephano.

[y] *Perperene*] Περπερήνα, Straboni, pag. 607. In Notitia Eccles. pag. 43. Θεοδοσιούπολις ἤτοι Περπερίνη, Prov. Asiæ. In Nummo Cimelii Parisiensis, ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΠΕΡΠΕΡΗΝΩΝ. Apud Ptolem. in Lydia, v. 2. Τερμέρη, pro Περπέρη, ut recte monuit Sirmondus noster in eo libello, qui Antitristanus II. inscribitur, pag. 27.

[z] *Heracleotes*] Ab Heraclea pago, quem Mitylenæi condiderunt, inquit Strabo lib. XIII. pag. 607.

[a] *Coryphas*] Κορυφαντὶς Straboni, loc. cit.

[b] *Grylios, Ollius*] Sic Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. Editi, *Chryliosolius.*

[c] *Aphrodisias*] Ἀφροδισιὰς, seu Veneri sacra.

[d] *Quæ antea Politice Orgas. Regio Scepsis*] Priori utique regioni cognomen Politices adjectum remur, ut ab altera cognomine secernatur, quæ in Attica est, pariterque Ὀργὰς a Pausania appellatur. Altera voce indicari agrum, in quo Palæscepsis fuit, novaque deinde Scepsis urbs, ex qua Demetrius Scepsius cognomen tulit. Plinius XI. 80. 'Asiæ regio Scepsis appellatur,' &c.

[e] *Evenum*] Εὔηνος ποταμὸς, ex quo ductam canalibus aquam sibi Adramytteni comparant. Strabo lib. XIII. pag. 614.

[f] *Lyrnessos*] Λυρνησσὸς πόλις Τρωϊκὴ, Stephano. Ex ejus ruinis crevit Adramyttium. Notitia Eccles. pag. 27. Ἀδραμύττιον, ἡ ποτὲ Λυρνησός.

[g] *Quæ sinum*] Adramyttenum, *le Golfe de Landimetri*, vel, ut alii loquuntur, *del Andramitti.*

[h] *Adramytteos*] Stephano Ἀδραμύττειον et Ἀδραμύττιον, πόλις τῆς κατὰ Κάϊκον Μυσίας, urbs Mysiæ quæ juxta Caicum amnem. In Nummo Caracallæ, apud Spanhem. pag. 908. ΑΔΡΑΜΥΤΗΝΩΝ. Vide Notas et Emendationes num. 83.

[i] *Eryannos*] Alii codd. *Cryanos*, atque ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. Paris.

tros, Hieros[j] ex Ida. Intus mons Gargara,[k] eodemque nomine oppidum. Rursus in littore Antandros,[l] Edonis prius vocata, deinde Cimmeris: et Assos,[m] eadem Apollonia. Fuit et Palamedium oppidum. Promontorium Lecton[n] disterminans Æolida et Troada. Fuit et Polymedia[o] civitas, et Chrysa,[11] et Larissa alia.[p] Smintheum[q] templum durat. Intus Colone[r] intercidit. Deportant[s] Adra-

11 *Crysa* Franz. *Cryssa* Gronov. et al. vett.—12 Ita codd. Harduini, Dalec.

NOTÆ

[j] *Hieros*] Ex Ida is profluit: superiores non item.

[k] *Gargara*] Multorum testimonio comprobat Macrob. Saturn. v. 20. pag. 56. Gargara appellari montis Idæ verticem unum, et oppidum sub eodem monte positum. Hesychius, pag. 210. *Γάργαρον, ἀκρωτήριον ὄρους Ἴδης, καὶ πόλις Τροίας πλησίον Ἀντάνδρου.* Adi et Strab. lib. XIII. pag. 583. qui *Γάργαρα* id oppidum vocat: et Stephanum: *Γάργαρα πόλις, καὶ Γάργαρα ἄκρα.*

[l] *Antandros*] Stephanus: *Ἄντανδρος πόλις ὑπὸ τὴν Ἴδην, πρὸς τῇ Μυσίᾳ τῆς Αἰολίδος .... Ἀριστοτέλης φησὶ ταύτην ὀνομάσθαι Ἠδωνίδα, Κιμμερίων ἐνοικούντων ἑκατὸν ἔτη. Antandros urbs sub Ida, prope Mysiam Æolidis.... Aristoteles ait hanc vocari Edonidem, Cimmeriis eam per annos centum incolentibus.*

[m] *Assos*] Nunc quoque *Assum*. *Ἄσσον* Ptolem. v. 2. In Notitia Episc. Prov. Asiæ, *Ἄσσος.*

[n] *Lecton*] *Λεκτὸν τῆς Τρωάδος*, Plutarcho in Lucullo, pag. 493. *Λεκτὸν ἄκρον* Ptolemæo, juxta Assum. Nunc *Cabo Bababora*, et *S. Maria.*

[o] *Polymedia*] *Πολυμήδιον* pagus, Strab. lib. XIII. pag. 606.

[p] *Larissa alia*] Alia Chrysa, inquit, alia et Larissa, ab iis de quibus initio hujus cap. diximus. Hanc Larissam Strabo lib. XIII. pag. 604. prope *Χρύσην* novam, et *Κολωνὰς* locat. Eadem *Λάρισσα ἡ καθ' Ἁμαξιτὸν*, illa prior *Λάρισσα ἡ περὶ Κύμην*, a vicinis oppidis appellantur, teste eodem Strabone, pag. 620. *Λαρίσσα Τρωάδος* Stephano dicitur hæc quam modo tractamus. *Τρωϊκὴ Λάρισσα*, Athen. lib. II. pag. 47.

[q] *Smintheum*] Apollini Smintheo sacrum, cui nomen factum aiunt a fugatis ejus loci muribus: sunt enim *σμίνθαι mures* Cretensium lingua. Vide Eustath. in Homer. Iliad. A. Scylaci, pag. 34. *Ἱερὸν Ἀπόλλωνος, ἵνα Χρύσης ἱερᾶτο.*—' In nummo vetere Troadis, Alexandriæ dictæ, ex argento, in Gaza Regia, ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ. ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΥ. ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΣΜΙΘΕΩΣ. *Alexandrinorum* magistratu *Pisistrato*, *Apollinis Smithei* effigies. Sic enim in eo numismate legitur, non *Σμίνθεως.*' *Ed. sec.*

[r] *Colone*] *Κολωναὶ* Straboni, loc. cit. et Xenoph. Rer. Græc. lib. III. pag. 482. ubi *Λάρισσαν*, *Ἁμαξιτὸν*, et *Κολωνὰς* jungit, quod et Scylax facit, pag. 34.

[s] *Deportant*] Adramyttenæ, inquit, jurisdictioni subjiciuntur Apolloniatæ, &c. *Ἀπολλωνία πρὸς Ῥυνδάκῳ ποταμῷ*, in Phrygiæ majoris mediterraneis civitatibus, Ptolem. v. 2. In nummo L. Veri apud Spanhem. pag.

mytteum negotia, Apolloniatæ [12] a Rhyndaco amne, Erezii,[13] [t] Miletopolitæ,[u] Pœmaneni,[v] Macedones Asculacæ,[14] [w] Polichnæi,[x] Pionitæ,[y] Cilices Mandacadeni: [15] [z] in Mysia Abrettini,[a] et Hellespontii [b] appellati, et alii ignobiles.

XXXIII. Troadis primus locus Hamaxitus: [c] dein Cebrenia: [d] ipsaque Troas,[e] Antigonia dicta, nunc Alexan-

et Salmant. cum edd. Harduini 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *intercidit, deportata Adramytteum negotia. Apoll.* Gronov. et edd. vett.—13 *Eresii* Gronov. et edd. vett.—14 Ita Reg. Brot. 1. *Macedones Ascylacæ* Ed. pr. *M. Asculatæ* cod. Dalec. *M., Aschilacæ* distinctim Gronov.—15 *Mandagandeni* Gronov. et edd. vett.

NOTÆ

889. ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ ΠΡΟΣ ΡΥΝΔΑΚΩ. Ἀπολλωνία ἐπὶ Ῥυνδάκῳ, Stephano.

[t] *Erezii*] Ἐρέζιοι. Vide Notas et Emend. num. 84.

[u] *Miletopolitæ*] Μιλητούπολιν Strabo lib. XIV. p. 681. circa Cyzicum locat, et Stephanus eum secutus. In Notitia Eccles. p. 45. Provinciæ Hellesponti ascribitur. Ad hos spectat Commodi nummus apud Erizzo, p. 270. et alter Gordiani Pii, apud Patin. p. 373. ΜΕΙΛΗΤΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. De Miletopoli rursum cap. 40.

[v] *Pœmaneni*] Ποιμάνινον oppidi nomen et loci prope Cyzicum, Stephano teste. In Notitia Episcop. Prov. Hellesponti, p. 27. Ποιμάνεντος. In altera, p. 45. ὁ Ποιμανίου.

[w] *Macedones Asculacæ* [*Aschilacæ*] In Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. *Ausculacæ.* Ut superius cap. 30. Macedones Cadueni, ita et hi Asculacæ cognominantur. An a Σκέλεντα oppido, cujus mentio est in Notitia Episcopatuum Provinciæ Hellesponti?

[x] *Polichnæi*] Stephanus: Πολίχνα, πόλις τῆς Τρῳάδος· οἱ πολῖται, Πολιχναῖοι. In Notitia Episcop. Hellesponti, Πολίχνα. Straboni quoque, lib. XIII. p. 603. et Thucyd. lib. VIII. p. 571.

[y] *Pionitæ*] Πιονία Straboni, juxta Scepsin et Gargara. Item in Notitia Episcop. Prov. Hellesponti, Πιονία.

[z] *Mandacadeni*] Μανδακαδηνοί. Vide Notas et Emend. num. 85. Hi porro Cilicum, ut Macedonum Asculacæ, coloni fuere.

[a] *Abrettini*] Stephanus: Ἀβρεττίνη, χώρα Μυσίας, κ. τ. λ. Strab. lib. XII. p. 576. dicitur Ἀβεττήνη. Et Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. *Abretteni*, recte.

[b] *Hellespontii*] Iidem Olympii quoque appellati, teste Strab. lib. XII. p. 566. qui circa Olympum degebant Mysi, Bithynis ad austrum adjacentes.

[c] *Hamaxitus*] Stephanus: Ἀμαξιτὸς, πολίχνιον τῆς Τρῳάδος, ex Strab. lib. XIII. p. 604. statim occurrit post Lecton promontorium, quo ab Æolide disterminatur.

[d] *Cebrenia*] Κεβρηνία χώρα τῆς Τρῳάδος, Stephano. Oppido nomen Κέβρην, apud Suidam, pag. 1427. et Harpocr. pag. 166. Inter Scepsios ac Cebrenios Scamander medius labitur. Strabo lib. XIII. p. 596.

[e] *Troas*] Ἀλεξάνδρεια Τρῳὰς Ptolem. v. 2. et Livio lib. XXXV. p. 433. et lib. XXXVII. p. 460. Ab Antigono Ἀντιγόνεια, Ἀλεξάνδρεια appellata est ab Alexandro M. Vide nummum ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ a nobis proxime laudatum. Deinde et Romanos eo colo-

dria, colonia Romana. Oppidum Nee.[f] Scamander[g] amnis navigabilis, et in promontorio quondam Sigeum[h] oppidum. Dein portus Achæorum, in quem influit Xanthus Simoënti junctus: stagnumque prius faciens Palæscamander. Ceteri Homero[i] celebrati, Rhesus, Heptaporus, Caresus, Rhodius vestigia non habent. Granicus diverso tractu in Propontida fluit. Est tamen et nunc Scamandria civitas parva, ac M. D. passibus[1] remotum a portu Ilium immune,[j]

CAP. XXXIII. 1 Ita Editio princeps. *MM. D. P.* Reg. Brot. 1. id est, *duo-*

NOTÆ

nos deductos esse jam ævo suo Strabo testatur, lib. XIII. p. 593. Augusto nimirum Principe, ut Nummus declarat Caracallæ ex ære, in Parisiensi nostro Cimelio asservatus, COL. AVG. TROAS.

[f] *Nee*] Νέη vel Νέα, de qua jam II. 97. Strab. lib. XIII. p. 603. Νέα κώμη, inter Polichnam, et Palæscepsin.

[g] *Scamander*] Mela eleganter, I. 18. 'Huc ab Idæo monte demissus Scamander exit, et Simois: fama, quam natura, majora flumina.'—'Idem etiam Xanthus appellatus, ex Homero, Iliad. T. 74. Ὃν Ξάνθον καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον.' *Ed. sec.*

[h] *Sigeum*] Σίγειον Strab. lib. XIII. p. 595. Et mox eidem λιμὴν Ἀχαιῶν, ita dictus, quod eo appulerint Græci Trojam obsessuri, ad ostia Simoëntis.

[i] *Homero*] Iliad. M. 20. Ῥῆσός θ', Ἑπτάπορός τε, Κάρησός τε, Ῥόδιός τε. De Granico, cap. 40.

[j] *Ilium immune*] A vetere Ilio Iliensium pagum ævo suo stadiis omnino XXX. hoc est, III. M. DCCL. pass. dissitum fuisse auctor est Strab. lib. XIII. pag. 597. De Iliensium immunitate, Livius lib. XXXVIII. p. 480.—'Iliensium nummi Græci præcipui sunt isti, in quibus est ΕΚΤΩΡ ex una parte, in altera ΙΛΙΕΩΝ scribitur, vel ΙΛΙΕΩΝ tantummodo legitur: vel denique, in quibus aversa nummi pars has habet voces duas, ΕΚΤΩΡ, ΙΛΙΕΩΝ. Primi generis est ille quem Seguinus edidit, p. 34. secundæ editionis. Hinc ΕΚΤΩΡ est, et vir nudus ibi pingitur capite galeato, dextra sceptrum tenens oblongum, sinistra piscem. Est in Thesauro Regio. Ex tenuis fortunæ hominibus, mare ad Ilium accolentibus, ortos esse dominatores orbis, Romanos scilicet, hæc effigies cum suprascripto lemmate, significat: Ἐκ Τρώων Ὡρμῶντο Ῥωμαῖοι; ut in Apologia Homeri diximus. In altera nummi superficie est ΙΛΙΕΩΝ, cum Palladis effigie: hoc est *Iliensium* tutatrix Dea Minerva. Unde in nummo perpulcro argenteo, maximi moduli, apud D. Abbatem de Fontenu, nomen habet ΑΘΗΝΑΣ ΙΛΙΑΔΟΣ. Tertii generis sunt, M. Aurelii et Severi, in quibus victor aliquis vectus bigis cernitur: item Commodi et Antonini Severi; in quibus vehitur similiter victor quadrigis: supra, ΕΚΤΩΡ: infra, ΙΛΙΕΩΝ. In his insignis est ille ex ære maximo Severi Imp. ex Gaza Regia, in quo Severus ipse haud dubie capite galeato, et paludatus vehitur quadrigis; dextra habenas regit, sinistra tenet Victoriam Roma-

unde omnis rerum claritas. Extra sinum[k] sunt Rhœtea littora, Rhœteo, et Dardanio, et Arisbe, oppidis habitata. Fuit et Achilleon,[l] oppidum juxta tumulum Achillis conditum a Mitylenæis, et mox Atheniensibus, ubi classis ejus steterat in Sigeo.[m] Fuit et Æantium,[2 n] a Rhodiis condi-

bus millibus quingentis passibus.—2 'Basil. et manuscriptus: *ubi classis ejus*

NOTÆ

nam, quæ coronam Imperatori porrigit. Non ibi igitur Hector est, qui victus in bello occubuit, non victor discessit; sed Severus ipse, ut diximus, cujus nomen et vultus alteram nummi aream implet. Est enimvero idem ΕΚΤΩΡ ΙΛΙΕΩΝ: hoc est, *Conservator*, sive *Propugnator Iliensium*: quo titulo et M. Aurelius, et Commodus, et Severus, et Severi filius Antoninus insignitur. Cum autem prædicari idem non possit de fœminis: propterea in nummis Faustinæ M. Aurelii, et Juliæ Domnæ Severi, non ΕΚΤΩΡ ΙΛΙΕΩΝ, sed ΙΛΙΕΩΝ duntaxat, cum Palladis effigie in isto, in illo equestri statua M. Aurelio ibi erecta. Et hoc alterum genus est nummorum Iliensium. Quod autem Ἕκτωρ *Conservatorem* significet, testis est Eustath. in Il. X. vs. 55. p. 1283. Propterea Ilienses satis argute ΕΚΤΩΡ scripsere, ubi Hectorem intellecturos esse minus sagaces prævidebant, quamvis aliud ibi oporteret intelligi. Denique nummus est ex ære minimo, in Museo nostro, cujus in priore parte caput est Palladis galeatum: hinc Ι inde ΛΙ: hoc est, ΙΛΙέων: in posteriore Mars nudus est, capite galeato, dextra hastam, bacillum imperatorium sinistra tenens: hinc Ε in Κ. Ἕκτωρ, hoc est, *Propugnator Iliensium* Mars. Luserunt etiam Latini Monetarii in Hectoris nomine. Fuit enim in Cimelio San-Genovefano inter Seguini numismata, p. 330. secundæ edit. nummus ex ære mediocri, in quo caput est conspicue Hadriani Augusti, sed nudum. Epigraphe, HECTORI, hac sententia: 'Hadriano Exercitum Conscribente Trajanus Optimus Requiem Impetravit:' id quod bos solutus in altera nummi area pictus significat. Nec inani propterea conjectura ducimur ad suspicandum, quamvis Trajanus anno imperii sui XVII. quo et 'Optimi' cognomen obtinuit, et percussus hic nummus est, PROFECTIO AVG. legatur ad bellum Parthicum, in nummo aureo e Gaza Regia; Trajanum tamen, inquam, haud longe profectum fuisse suspicamur; sed per Hadrianum legatum Parthicam expeditionem confecisse: quandoquidem et hic 'requiem' laborum a Senatu impetrasse dicitur; et post mortem ipsius Hadrianus ipse statim Parthicus appellatur in nummo ex ære magno: IMP. CÆS. DIVI TRAIANI, AVG. F. TRAIAN. HADRIANO OPT. AVG. GER. DAC. PARTHICO P. M. TR. P. COSS. P. P.' *Ed. sec.*

[k] *Extra sinum*] Hæc Mela totidem verbis, I. 18. Ῥοίτειον et Δάρδανον vocat Herod. l. VII. p. 400. n. 43. Δαρδάνιον Strabo, lib. XIII. pag. 595. 43. Ἀρίσβην πόλιν Τρωάδος, Stephanus, a Mitylenæis conditam.

[l] *Fuit et Achilleon*] Hæc Solinus iisdem verbis, cap. 40. p. 70. Stephanus: ἔστι καὶ πόλις ἐν τῷ Σιγείῳ Ἀχίλλειον.

[m] *In Sigeo*] Ita Stephanus mox citatus. Solinus haud levi errore, in

tum in altero cornu,[o] Ajace ibi sepulto, XXX. stad.[p] intervallo a Sigeo, et ipso statione[q] classis suæ. Supra Æolida,[r] et partem Troadis, in mediterraneo est, quæ vocatur Teuthrania,[s] quam Mysi antiquitus tenuere. Ibi Caicus amnis jam dictus[t] oritur. Gens ampla per se, etiam cum totum[u] Mysia appellaretur. In ea Pioniæ,[v] Andera, Cale, Stabulum,[w] Conisium,[x] Tegium,[y] Balcea,[z] Tiare,[a] Teuthranie,[b] Sarnaca, Haliserne,[c] Lycide, Parthenium, Thymbre,[3][d]

steterat in Sigeo fuit et Æantion. Ex Strab. Pomp. et Steph. notum est, in Sigeo sepultum fuisse Achillem, in Rhœteo autem Ajacem.' *Dalec.*—3 *Cambre*

NOTÆ

Rhœteo cornu.

[n] *Fuit et Æantium*] Transcripsit hæc quoque Solinus, loc. cit.

[o] *In altero cornu*] Nempe in Rhæteo. Αἰάντειον ibi locante Mela I. 18. et Strab. lib. XIII. pag. 595.

[p] *XXX. stad.*] Ita Mss. Solinus, XL.

[q] *Et ipso statione*] Et in eo ipso cornu classis Ajacis stetit. Ita Mss. omnes. Editi tenebras huic loco offuderunt, vocula superaddita, *Et ipso in statione*.

[r] *Supra Æolida*] Habet hæc quoque Solinus, cap. 40. p. 71.

[s] *Teuthrania*] Τευθρανία a Theutrante dicta, Pandionis filio, Mysiæ rege, regio est inter Pergamum et Elæam sita. Strab. lib. XII. p. 571. Martianus, lib. VI. cap. de Phrygia, p. 221. 'Supra Troadem in mediterraneo Teuthrania est, quæ regio Mysorum fuit.' Ita etiam Scylax, p. 35. et Schol. Pind. p. 168. εἰς τὴν γῆν τοῦ Τεύθραντος, ἤγουν εἰς τὴν Μυσίαν. Hæc igitur proprie dicta Mysia est Plinio.

[t] *Jam dictus*] Cap. 32. 'Ex Mysia veniens Caicus amnis.'

[u] *Cum totum*] Tota Æolis, cujus pars Teuthrania est. Plinius c. 43. 'Æolis . . . . quondam Mysia appellata.'

[v] *In ea Pioniæ*] Πιονίαι, vel Πιονία, unde Pionitæ appellati, sup. sectione. Ἄνδειρα Strab. lib. XIII. pag. 610. juxta Scepsin, Pioniam, et Gargara: Stephano quoque, p. 82.

[w] *Cale, Stabulum*] In Mss. *Tales, Tabulum*. Forte hic locum habet Κάλση, cujus mentio in Notitia Episc. Prov. Asiæ, p. 43. cum Gargaris, et Pergamo. Eadem videtur esse, quæ p. 27. Κολοστή.

[x] *Conisium*] In Notitia Eccles. Provinciæ Hellesponti, pag. 27. Κονιοσίνη.

[y] *Tegium*] Mss. Teium, Τήϊον.

[z] *Balcea*] Βάλκεια, urbs circa Propontidem, Stephano.

[a] *Tiare*] Ita Mss. Hinc Tiareni, vel Tyareni incolæ, paulo post appellandi.

[b] *Teuthranie*] Τευθρανία Μυσίας πόλις, Stephano: ab ea datum region nomen. Martianus, loc. cit. 'Civitas vero Teuthrania Caico flumine alluitur.'

[c] *Haliserne*] Stephanus: Ἀλίσαρνα, πόλις Τρῳάδος χώρας, ex Theopompo. Xenoph. Exped. Cyri lib. VII. p. 426. meminit Ἐλισάρνης (lege Ἀλισάρνης) καὶ Τευθρανίας.

[d] *Thymbre*] Θύμβρα, πόλις Τρῳάδος

Oxyopum,[e] Lygdamum, Apollonia,[f] longeque clarissimum Asiæ Pergamum,[g] quod intermeat Selinus, præfluit Cetius[h] profusus Pindaso monte. Abest haud procul Elæa,[4] quam in littore diximus.[i] Pergamena vocatur ejus tractus jurisdictio. Ad eam[5] conveniunt, Thyatireni,[j] Mygdones,[k] Mossyni,[l] Bregmeni,[6 m] Hieracometæ,[n] Perpereni,[o] Tyareni, Hierolophienses,[p] Hermocapelitæ,[q] Attalenses,[r] Pantaën-

Chiffl. Mox, *Lygdanum* Gronov. et edd. vett.—4 *Ialea* Pineus.—5 *Ad eandem* cod. Dalec. Mox, *Thiatyreni, M. Mossini* Gronov. et edd. vett.—6 Ita omnes codd. Harduini, Brotier. Chiffl. et Ed. pr. *Bregmenteni* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. Mox, edd. vett. et Gronov. *Hieracomitæ, P. T. Hierapolenses, Harmatopolitæ ;* Vet. Dalec. *Hieracometæ P. T. Hermacopolitæ, &c.* mar-

NOTÆ

Stephano: ubi Apollinis Thymbræi fanum. Strab. lib. XIII. p. 598.

[e] *Oxyopum*] 'Οξυωπόν. In Notitia Episcop. Prov. Hellesponti, pag. 45. nominatur Ὤκη, cui forte locus hic debetur. Lygdamum vero (sic enim Mss. legunt, non *Lygdanum*) a Lygdami Sardium expugnatore nomen traxisse videtur: de quo Strab. lib. I. p. 61.

[f] *Apollonia*] Ex urbibus ejus nominis, quas Stephanus recenset, hæc octava est, 'Απολλωνία Μυσίας, ab Apollonia, quæ propter Rhyndacum amnem est, diversa. Pergamo hæc ad ortum objacet, teste Strab. lib. XIII. p. 625.

[g] *Pergamum*] Galeni patria: Attalicorum regum sedes: τὸ Πέργαμον Strab. lib. XIII. p. 623.

[h] *Selinus ... Cetius*] Σελινοῦς, Κήτειος. Potuit et Caicum addere, quem non procul inde fluere, auctor est Strab. lib. XIII. p. 624. campumque rigare, qui Κάϊκος vocetur. Vide Notas et Emend. num. 86.

[i] *In littore diximus*] Initio cap. sup.

[j] *Thyatireni*] A Thyatira, quæ alluitur Lyco, ut dictum est cap. 31.

[k] *Mygdones*] Mygdonum, Phrygum, Trouumque fines, inter se dirimere haud proclive esse Strabo fatetur, lib. XII. p. 564. Idem Olympi Mysiæ montis incolas Mygdones facit, p. 575. Phrygiæ Majori Stephanus Μυγδονίαν adjudicat.

[l] *Mossyni*] Ab oppido, cujus mentio in Notitia Episcopatuum Prov. Phrygiæ Capatianæ, p. 27. Μόσυνα. Leunclavius, p. 98. 'Ο Μοσύνων. Ptolemæo v. 2. ΜΟΞΙΑΝΟΙ, pro ΜΟΞΥΝΟΙ.

[m] *Bregmeni* [*Bregmenteni*] Mss. omnes, *Bregmeni.*

[n] *Hieracometæ*] 'Ιερακωμῆται, Polybio in Excerptis, p. 69. ab 'Ιερὰ κώμη, quæ vox *sacrum pagum* sonat: sed Cariæ ab eodem ascribitur. Ultra Mæandrum sita, apud Liv. lib. XXXVIII. p. 472.

[o] *Perpereni*] Perpereni, a Perperene, de qua cap. sup. Tiareni, a Tiare, de qua proxime dictum est.

[p] *Hierolophienses*] 'Ιερολοφιεῖς, ab ἱερὸς λόφος, quæ vox sacrum collem significat. Vide Notas et Emend. num. 87.

[q] *Hermocapelitæ*] 'Ερμοκαπηλῖται, quasi Mercurii caupones. Vide Notas et Emendat. num. 88.

ses, Apollonidienses,[s] aliæque inhonoræ civitates. A Rhœteo Dardanium[t] oppidum parvum abest stadia LXX. Inde XVIII. M. promontorium Trapeza,[u] unde primum concitat se Hellespontus. Ex Asia interiisse gentes tradit Eratosthenes, Solymorum,[v] Lelegum, Bebrycum, Colycantiorum, Tropsedorum. Isidorus Arimos:[7] [w] et Capretas, ubi sit Apamia[x] condita a Seleuco rege, inter Ciliciam, Cappadociam, Cataoniam, Armeniam. Et quoniam ferocissimas gentes domuisset, initio Dameam[y] vocatam.

XXXIV. (XXXI.) Insularum ante Asiam prima est in Canopico ostio Nili, a Canopo[a] Menelai gubernatore (ut ferunt) dicta. Altera juncta ponte Alexandriæ, colonia Cæsaris dictatoris, Pharus: quondam diei[b] navigatione

go edd. Dalec. et Gronov. *H. P. T. Hydropolienses, &c.*—7 *Arimæos* Vet. Dalec.

NOTÆ

[r] *Attalenses*] Ab Attalia, de qua cap. 32. Pantaënses, in Mss. *Pataënses.*

[s] *Apollonidienses*] Ἀπολλωνὶς urbs est Strab. lib. XIII. pag. 625. a Pergamo stadiis XXX. totidemque a Sardibus.

[t] *Dardanium*] De quo proxime hoc cap.

[u] *Trapeza*] Hodie, *Capo de Janisseri*, unde fit arctius mare, nec jam alluit terras, ut ait Mela I. 18. sed rursus dividens, angusto Hellesponti freto littus obvium findit.—' In Concilio Quinisexto, pag. 119. Εὐγένιος ἐπίσκοπος πόλεως Τραπεζῶν Πακατιανῆς.' *Ed. sec,*

[v] *Solymorum*] Solymi olim Pisidæ appellati, ut diximus cap. 24. Leleges, Λέλεγες, Cariam tenuere, Strab. lib. XIII. pag. 611. A Bebrycibus Bithynia olim Bebrycia appellata. Idem, lib. XII. p. 541. et Eusebius in Chron. p. 104. De Colycantiis, Trepsedisque, vel ut codd. Mss. *Trypsedis*, nihil compertum.

[w] *Arimos*] Sedes horum incertas fuisse Strabo fatetur, lib. XIII. p. 627. a quibusdam in Phrygia collocatos, lib. XII. p. 579.

[x] *Apamia*] De qua cap. 29. A Seleuco Nicatore condita, et uxoris nomine appellata.

[y] *Dameam*] A δαμάω, *subigo, perdomo.* Id vero nomen Asiæ potius hæsisse arbitror, quæ ferocissimarum gentium victrix fuit, quam Apameæ, etsi aliter Ortelio visum, et auctoribus Indicis Pliniani, ante hunc diem.

[a] *A Canopo*] Tacit. Annal. II. pag. 61. ' Condidere Canopum oppidum Spartani, ob sepultum illic rectorem navis Canopum, qua tempestate Menelaus, Græciam repetens, diversum ad mare, terramque Libyam est delatus.'

[b] *Pharus: quondam diei*] Vide quæ diximus, II. 87. Nunc annexa continenti est: ejus portus gemina arce clauditur, vulgo *les Farillons.*—' De nummis ad Pharum pertinentibus dicemus in Notis et Emend. sub num.

distans ab Ægypto: nunc e turri nocturnis ignibus cursum navium regens. Namque fallacibus vadis Alexandria tribus omnino aditur alveis mari, Stegano,[1 c] Posideo, Tauro.

In Phœnicio deinde mari est ante Joppen Paria,[d] tota oppidum, in qua objectam[2] belluæ Andromedam ferunt: et jam dicta[e] Arados, inter quam et continentem, quinquaginta cubita alto mari, (ut auctor est Mucianus,[f]) e fonte dulcis aqua tubo coriis facto usque a vado[3] trahitur.

XXXV. Pamphylium mare ignobiles insulas habet. Cilicium ex quinque maximis[g] Cyprum, ad ortum occasumque Ciliciæ ac Syriæ objectam, quondam IX. regnorum[h] sedem. Hujus circuitum Timosthenes CCCCXXVIII.[1 i] M.

CAP. XXXIV. 1 Gronov. et edd. vett. *maris, Tegamo.*—2 Vet. Dalec. *in qua subjectam.*—3 Vet. Dalec. *usque ad vadum.*

CAP. XXXV. 1 Ita Pineus cum codd. Harduin. et edd. Harduin. 1. 2. 3. Mil-

NOTÆ

88.' *Ed. sec.*

[c] *Stegano*] Στεγανῷ, *clauso*, sive *munito*: Ποσειδίῳ, sive *Neptunio*: et Ταύρῳ. De Posideo, cui a Neptuni templo nomen est inditum, Strabo lib. XVII. p. 794.

[d] *Ante Joppen Paria*] Unde Παριανοὶ dicti apud Joseph. Antiq. Jud. XIV. 17. pag. 487. Paria porro id saxum est, quod Joppæ civitati præjacere ante dixit, cap. 14. in quo vinculorum Andromedæ vestigia servari aiebant. Vide Notas et Emend. num. 89.

[e] *Et jam dicta*] Cap. 17.

[f] *Mucianus*] Adde et Arist. Hist. Anim. VIII. 3. p. 865. Strab. lib. XVI. p. 753. et 754. et Ælian. Hist. Anim. IX. 64. De ratione ea eliciendæ aquæ dulcis ex ipso mari Plinius iterum infra, XXXI. 37.

[g] *Ex quinque maximis*] Interni maris septem insulas maximas Strabo numerat, lib. XIV. p. 654. Sardiniam, Siciliam, Cyprum, Cretam, Eubœam, Corsicam, Lesbum. Plinius Eubœam et Lesbum accenset minoribus, quæ Ptolemæi quoque sententia est. —' In his regionibus Hermiam regulum Plinius laudat, XXXVII. 17. Est et in Thesauro Regio nummus e plumbo antiquus, in quo caput est diadematum, ac barbatum, regis Evagoræ: retro, in ambitu: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΕΥΑΓΟΡΟΥ ΚΥΠΡΙΩΝ. Corona laurea, in medio aquila est, dextro pede fulmen, sinistro volucrem tenet. Titulus βασιλέως, et tota forma nummi, post Alexandrum M. vixisse hunc Evagoram clamant; sed ante Ptolemæum Philometorem, cui Cyprus insula paruit, ac forte post ipsum.' *Ed. sec.*

[h] *IX. regnorum*] Melam sequitur, II. 7. Id quomodo accipiendum sit, ex Strabone liquet, aiente lib. XIV. p. 684. singulas urbes singulis olim tyrannis paruisse: præcipuas nimirum.

[i] *CCCCXXVIII.*] Strab. lib. XIV. p. 682. stadiis definit ambitum insulæ ter mille et quadringentis, quæ sunt

p. prodidit. Isidorus CCCLXXV. M. Longitudinem inter duo promontoria, Dinaretum[j] et Acamanta, quod est ad occasum, Artemidorus CLXII.[2][k] D. Timosthenes CO. Vocatam ante Acamantida,[l] Philonides: Cerastin[m] Xenagoras, et Aspeliam,[n] et Amathusiam, et Macariam:[o] Astynomus Crypton,[p] et Coliniam.[q] Oppida in ea XV. Nea Paphos,[3][r] Palæpaphos, Curias,[s] Citium,[t] Corineum, Salamis,[u]

ler. Bipont. et Franz. *CCCXXIX*. Gronov. et edd. vett.—2 Ita codd. Dalec. et Vet. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CLX*. edd. vett. et Gronov. Mox, *Timost. vocavit* Vet. Dalec.—3 *Nea Paphos* Tolet. aliique codd. Harduini, item edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Nea* deest in edd. Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Frankf. 1582. Dalec. Lugd.

NOTÆ

omnino passuum millia CCCCXXV. Dissentit ab aliis Isidorus, quod is sinuum lacinias omnes non ingreditur.

j *Dinaretum*] Hodie *Capo S. Andrea*. Acamanti, cui ab Acamante Thesei F. Hesychio teste, nomen est inditum, nunc nomen est, *Capo S. Pifano*, hoc est, S. Epiphanii. Ἀκάμας ἄκρα Ptolem. v. 14. et Strab. loc. cit. Hesychio, p. 47. Ἀκάμαντον ὄρος ἐν Κύπρῳ.

k *Artemidorus CLXII.*] Vide Notas et Emend. num. 90.

l *Acamantida*] Vel ab Acamante promontorio, vel ab Acamante Thesei F.

m *Cerastin*] Κεραστὶς est Stephano, aliisque: Κεραστία Lycophroni, p. 72. Quem in locum Tzetzes animadvertit duplicem esse hujus nominis rationem: alteram ab Androcle excogitatam, quod essent cornuti incolæ: quod secutus videtur Ovid. Met. x. 223. 'Atque illos, gemino quondam quibus aspera cornu Frons erat, unde etiam nomen traxere Cerastæ:' alteram a Xenagora, quem Plinius laudat ob crebra promontoria, quæ Græci κέρατα appellant: Ὡς δὲ Ξεναγόρας ἐν τῷ Περὶ νήσων, διὰ τὸ ἔχειν πολλὰς ἐξοχὰς, ἃς κέρατα καλοῦσι, Κεραστία ὠνομάσθη.

n *Et Aspeliam*] Forte, *et Spheciam*, Σφήκειαν, sic enim a Lycophrone vocitatur, loc. cit. et a Stephano.

o *Macariam*] A felicitate, seu ubertate soli, cœlique temperie.

p *Crypton*] Stephanus: Ἀστύνομος δέ φησι Κρυπτὸν κεκλῆσθαι, διὰ τὸ κρύπτεσθαι πολλάκις ὑπὸ τῆς θαλάσσης, quod sæpe a mari absconditur. Sic Eustath. in Dionys.

q *Coliniam*] Mss. *Coloniam*. An *Corineam*, *Coroneamve*, a Corineo oppido, vel Corone, de quo mox, ut ab Amathunte Amathusiam? An Κολωνία potius a crebris collibus et promontoriis?

r *Nea Paphos*] Νέα Πάφος, καὶ ἡ πάλαι Πάφος, *nova et antiqua Paphos*. Utriusque meminit Strab. lib. XIV. pag. 683. Voculam *Nea* ex Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. addidimus. A vetere nova distabat stadiis LX. teste Strabone. Nunc jacet utraque. Olim in occidentali latere insulæ.

s *Curias*] Stephano, Κούριον, πόλις Κύπρου· ἡ χώρα Κουριάς. Ptolem. v. 14. in latere est meridionali insulæ. Nunc *Audimo*, juxta promontorium, quod Ptolemæo Κουριὰς ἄκρα dicitur, nunc est *Capo delle Gatte*.

Amathus,[v] Lapethos,[w] Solœ:[4] [x] Tamaseus,[y] Epidarum,[z] Chytri,[a] Arsinoë,[b] Carpasium,[c] Golgi.[d] Fuere et ibi Cinyria,[e] Marium,[5] [f] Idalium.[g] Abest ab Anemurio[h] Ciliciæ

1606. Elz. et Gronov.—4 *Solus* Pinetus. Mox, *Tamasus*, *Epidaurum* Vet. Dalec. et paulo post, in eodem: *Cerphalium*, *Golgæ*.—5 *Murium* Vet. Dalec.—

NOTÆ

[t] *Citium*] Κίτιον πόλις, Ptolemæo, loc. cit. in australi littore. Nunc *Chiti:* et vicino promontorio nomen inde, *Capo de Chiti*. Hinc Zeno Κιτιεὺς, perperam aliter statuente Cujacio Observ. III. 38.

[u] *Corineum*, *Salamis*] In Notitia Eccles. Provinciæ Cypri insulæ, quinto loco Κόρην nominatur, pag. 35. quod Plinii Corineum est. Decimo tertio Κυρηνία, quæ Scylacis, pag. 39. Κερύνεια. est, Ptolemæi Κερωνία, boreæ obversa, quæ nunc *Cérines*. Plinii Corineum, austro: littus enim australe in præsenti legit: mox flectit cursum ad Solis exortum, ubi Salamis a Ptolemæo collocatur, loc. cit. Hæc postea Constantia, Κωνστάντεια, dicta, S. Epiphanii sede clara. Ex ejus deinde ruinis, haud procul a vetere oppido, excitata *Famagousta* est. Non est autem Plinii Corineum Stephani et Porphyrii Κορώνη, ut Meursio visum, in Cypro: cum Κορώνη vetus ipsa Salamis sit.

[v] *Amathus*] Ἀμαθοῦς Ptolem. in meridionali ora. Nunc *Limisso*.

[w] *Lapethos*] Λάπηθος, πόλις Κύπρου, Stephano: in boreali insulæ latere a Ptolemæo collocatur, hodieque *Lapitho* dicitur.

[x] *Solæ*] Σόλοι Ptolemæo, loc. cit. contra boream jacet.

[y] *Tamaseus*] In mediterraneis Cypri oppidis, Ταμασσὸς Ptolem. v. 14. et in Notitia Eccles. Ovid. Met. x. 644. 'Est ager, indigenæ Tamasenum nomine dicunt, Telluris Cypriæ pars optima.'

[z] *Epidarum*] Lusignano *Pitareuil*.

[a] *Chytri*] Χύτροι Stephano, et Harpocr. In Notitia Eccles. pag. 35. Κύθροι. Ptolemæo Χύτρος, in civitatibus mediterraneis.

[b] *Arsinoë*] Gemina eo nomine fuisse videtur in Cypro civitas: altera in boreali ora, quæ nunc *Alessandretta*, Ptolemæo memorata, v. 14. mediterranea altera, de qua nunc Plinius: incolis *Arzes*. Stephano Μάριον, ut mox dicemus.

[c] *Carpasium*] Καρπασία Stephano: Scylaci, pag. 39. Καρπάσεια. In Notitia Eccles. Καρπασὴν. Latere insulæ orientali collocatur a Ptolem. v. 14.

[d] *Golgi*] Nomen habet a duce Golgo, inquit Stephanus. Veneri sacrum oppidum. Catullus, in Epithal. 'Quæque regis Golgos, quæque Idalium frondosum.' Incerti plane situs.

[e] *Cinyria*] Cui nomen a Cinyra rege datum, teste Nonno Dionys. XIII. pag. 378. Non est Scylacis Κερύνεια, aut Κερωνία Ptolemæi, ut visum Spanhemio.

[f] *Marium*] Scylaci pag. 39. Μάριον πόλις Ἑλληνίς. Ex ipsius ruinis crevisse mediterraneam Arsinoën, ex Stephano colligimus: Μάριον, inquit, πόλις Κύπρου, ἡ μετονομασθεῖσα Ἀρσινόη. Et verbo Ἀρσινόη: Ἀρσινόη Κύπρου, ἡ πρότερον Μάριον λεγομένη.

[g] *Idalium*] Ἰδάλιον, πόλις Κύπρου, Stephano. Veneri, ut diximus, sacrum.

[h] *Anemurio*] De quo cap. 22.

quinquaginta M. passuum. Mare, quod prætenditur, vocant Aulona [i] Cilicium.[6] In eodem situ [j] Eleusa insula est: et quatuor, ante promontorium [k] ex adverso [7] Syriæ, Clides:[l] rursusque ab altero capite [m] Stiria. Contra Neam Paphum Hierocepia.[n] Contra Salamina, Salaminiæ.[8] [o]

In Lycio [p] autem mari Illyris, Telendos,[9] Attelebussa, Cypriæ tres steriles, et Dionysia, prius Caretha dicta. Deinde contra Tauri promontorium pestiferæ navigantibus Chelidoniæ totidem.[q] Ab iis, cum oppido Leucolla,[r] Pac-

6 *Cilicum* Chiffl.—7 Vet. Dalec. *promontoria. Ex adverso.*—8 *Salaminæ* Gronov. et edd. vett.—9 *Tolandros* Vet. Dalec.—10 *Chelidoniæ: totidem ab iis*

NOTÆ

[i] *Aulona*] Αὐλῶνα Κιλίκιον pariter id fretum Ptolemæus vocat, v. 14. hoc est, *canalem Cilicium:* hodie, *mer de Caramanie.*

[j] *In eodem situ*] In Cilicio mari. Insulæ nomen Ἐλέουσα apud Strab. lib. XIV. pag. 651. et alibi passim: a Rhodo dissidet stadiis CXX. hoc est, passuum mill. XV. Stephano eadem, ut videtur, Ἐλαιοῦσσα, νῆσος Κιλικίας, nisi menda sit librariorum.

[k] *Ante promontorium*] Dinaretum scilicet, quod Syriæ obvertitur.

[l] *Clides*] Κλεῖδες Ptolem. v. 14. quasi claves. Straboni duæ tantum exiguæ insulæ, lib. XIV. pag. 682. sed saxa verius appellaveris. Herod. lib. V. pag. 330. num. 108. Κληΐδες τῆς Κύπρου.

[m] *Ab altero capite*] Altero videlicet promontorio, Acamante, quod occasum spectat. Adversam huic interpretationem ab aliis allatam nil moror. Styriam porro intelligi arbitror, cujus incolæ ab Herod. lib. VIII. Uran. n. 1. pag. 464. et n. 46. pag. 477. Στυρέες appellantur.

[n] *Hierocepia*] Ἱεροκηπία, seu *sacer hortus*, Straboni, juxta Neam Paphum, lib. XIV. pag. 684. sed num insula ea sit, non satis plane dicit.

[o] *Salaminiæ*] Contra Salamin, sive Famagustam, et Carpasium sitæ: unde et Καρπασίαι νῆσοι appellatæ a Strab. lib. XIV. pag. 682. et a Ptolem. v. 14.

[p] *In Lycio*] Ex iis hæ ceteris scriptoribus memoratæ. Ἀττελέβουσα, sic appellata, a copia bruchorum: est enim Græcis ἀττέλεβος, *bruchus*. A Ptolem. v. 5. inter Pamphyliæ insulas collocatur. Διονυσιὰς vero νῆσος a Scylace, p. 37. prope Chelidonias. Vide etiam Stephanum, verbo Διονυσία.

[q] *Chelidoniæ totidem*] Quot Cypriæ, nempe tres. Χελιδονέαι Strab. lib. XIV. p. 666. Mela II. 7. 'Quæ contra Tauri promontorium importune navigantibus objacent, Chelidoniæ nominantur.' Festus Avienus, vs. 694. 'Inde Chelidoniæ tres sese gurgite tollunt.'

[r] *Cum oppido Leucolla*] Pactyas insulas pagis vicisque solum constare, non oppidis, significat: oppidum aliud ibi nullum esse, quam quod in promontorio vicino Pamphyliæ situm, cui Leucolla pariter nomen esse diximus, cap. 26.

tyæ:[10] Lasia,[s] Nymphais, Macris, Megista,[t] cujus civitas interiit. Multæ deinde ignobiles. Sed contra Chimæram Dolichiste,[11][u] Chirogylium,[v] Crambussa,[w] Rhoge,[x] Enagora VIII. mill. passuum, Dædaleon[y] duæ, Cryeon tres, Strongyle,[12] et contra Sidyma Antiochi, Glaucumque versus amnem Lagusa,[z] Macris,[a] Didymæ, Helbo, Scope, Aspis:[b] et, in qua oppidum interiit, Telandria:[13][c] proximaque Cauno Rhodussa.[d]

XXXVI. Sed pulcherrima et libera Rhodos,[e] circuitu

cum oppido Leucola Pactyæ. Lectionem nostram exhibent Vet. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. Mox, *Elysia, Nymphalis, Meris* Vet. Dalec. *Maxima* pro *Megista* Ptolem.—11 *Dolichæ* Vet. Dalec. Mox, *Chirodyhon* Chiffl. *Crambis, Aroge* Vet. Dalec.—12 *Cryeon, tres Strongylæ* Vet. Dalec. et codex alter ejusdem. Mox, *contra Solima* nonnulli e Strab.—13 *Cylandria* Vet. Dalec.

NOTÆ

[s] *Lasia*] Λασία, quod sylvis agrestibus horrens et hirsuta: Νυμφαΐς, quod Nymphis sacra: Μακρὶς, quod in longum porrecta. Hæc quatuor insularum nomina; quæ Pactyæ appellantur. Quarta enim Megiste est.

[t] *Megista*] Ptolem. v. 3. et Stephanus: Μεγίστη, πόλις καὶ νῆσος τῆς Λυκίας. Scylaci, p. 37. νῆσος Ῥοδίων, Rhodiorum juris. Μεγίστη maximam sonat.

[u] *Dolichiste*] Inter Lycii maris insulas Δολιχίστη Ptolemæo loc. cit. hoc est, *in longum porrecta.*

[v] *Chirogylium*] Forte *Chirodilion.* Vide Notas et Emend. num. 91.

[w] *Crambussa*] Stephano, Κράμβουσα, νῆσος περὶ Σελεύκειαν τῆς Ἰσαυρίας. Straboni, l. XIV. p. 680. juxta Corycum promontorium, Κραμβοῦσα νῆσος.

[x] *Rhoge*] Ῥώγη, νῆσος ἐπὶ τῇ Λυκίᾳ, Stephano.

[y] *Dædaleon*] Δαιδαλέων, hoc est, contra illud Cariæ oppidum, quod Dædala diximus, cap. 29. insulæ duæ Dædalensium appellatæ in alto objacent: contra Crya, Cryensium tres: contra Σίδυμα Lyciæ, Antiochi nomine una. Sic inferius, cap. 38. 'Insulæ quæ Pisistrati vocantur.' Tamen Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. pro *Cryeon tres*, habent *Cypron tres.*

[z] *Lagusa*] Stephanus: Λάγουσα, νῆσος περὶ Κρήτην, post Strab. lib. X. p. 484. A copia leporum nomen invenit. De Glauco amne diximus in Caria, cap. 29.

[a] *Macris*] Μακρὶς, a longitudine: a numero, et paritate, Δίδυμαι. In Mss. deinde R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. unica voce, *Helboscope*, forte pro *Helioscope*, Ἡλιοσκόπη. Sic enim Ἡλιοτρόπιον Thessaliæ urbem novimus.

[b] *Aspis*] Stephanus, verbo Ἀσπίς: Ἔστι καὶ νῆσος πρὸς τῇ Λυκίᾳ.

[c] *Telandria*] Contra Telandrum Lyciæ, Cariæve oppidum, de quo cap. 28. unde et insulæ nomen impertitum.

[d] *Rhodussa*] Ῥόδουσσα.

[e] *Libera Rhodos*] Rhodiis concessum ut libertatem ac suas leges haberent, auctor est Strab. lib. XIV. p. 652. ἀπὸ Ῥωμαίων αὐτόνομος διετέλεσε.

CXXV.[f] mill. passuum: aut si potius Isidoro credimus, CIII. Habitata urbibus, Lindo,[g] Camiro, Ialyso, nunc Rhodo. Distat ab Alexandria Ægypti DLXXVIII. mill.[2] ut Isidorus tradit: ut Eratosthenes, CCCCLXIX. mill. ut Mucianus, D.[h] a Cypro CLXVI. Vocitata est antea Ophiusa,[i] Asteria, Æthræa, Trinacria, Corymbia, Pœeessa,

CAP. XXXVI. 1 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CXXX. mill. pass.* Gronov. et edd. vett.—2 Chiffl.

NOTÆ

Sueton. in Claudio, cap. 25. 'Libertatem Rhodiis ob pœnitentiam veterum delictorum reddidit.' Quo *αὐτονομίας* beneficio ut fruerentur, pependisse didrachmon videntur, quod Judæos quidem fecisse ut eodem jure gauderent, scimus ex Dione, lib. LX. Nummus extat Nervæ insignis, apud Spanhem. p. 790. cujus epigraphe, ΡΟΔΙΩΝ ΔΙΔΡΑΧΜΟΝ.—'Rhodiorum est, præter alios a nobis alibi memoratos, nummus ille æreus magnæ molis e Gaza Regia, qui ex una parte caput turritum, non Agrippinæ Claudii certe, quod ridiculum est suspicari, sed Ioniæ, ut titulus admonet; quæ provincia civitates complectitur ab Herodoto memoratas, lib. I. n. 145. et in his Rhodum. Epigraphe sic est divisa, ut sit dextrorsum ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΥΠΕΡ; sinistrorsum, ΙΩΝ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. In parte aversa Sol stans capite radiato, hoc est, Oriens tropæo coronam imponit, adjecta tantum ea voce, ΔΙΔΡΑΧΜΟΝ: quæ in nummis duntaxat Rhodiorum legitur. Delineatus hic autem locus est Hyperioni, quod Solis nomen est apud Hom. Odyss. A. 24. Jam cur in contraria ipsius effigie parte scriberetur: et inter Κλαυδίου ac Σεβαστοῦ nomina? Sed legi oportet ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΥΠΕΡασπιστοῦ ΙΩΝων ΣΕΒΑΣΤΟΥ. *Claudii Propugnatoris Ionum Augusti.* Nihil simplicius, aut verius. Est et ex ære maximæ molis nummus eximius, qui Jovis vultum parte priore exhibet: altera titulum ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ: cum aquila, quæ fulmini insistit: et inter aquilæ pedes est: ☧, quod ibi esse arbitramur: Χαλκὸς 'Ροδίων, *Æs Rhodiorum.*' Ed. sec.

[f] *Circuitu XXV.*] Strab. lib. XIV. p. 655. stadia habet DCCCCXX. hoc est, CXV. mill. pass.

[g] *Lindo*] Complexus est versiculo eas Homer. B. 656. Λίνδον, Ἰηλυσσόν τε, καὶ ἀργινόεντα Κάμειρον. In unam deinde coaluisse urbem, Rhodum nomine, auctor est Conon apud Phot. in Bibl. cod. 186. p. 456. Diodor. Bibl. lib. XIII. p. 196. Strabo, loc. cit.

[h] *Ut Mucianus, D.*] Muciano Strabo suffragatur, lib. II. p. 125. cum a Rhodo Alexandriam trajectum ait esse stadiorum quater mille.

[i] *Ophiusa*] Ὀφίουσα Straboni, p. 653. Ὀφιοῦσσα Stephano, a copia serpentium, ut ait Heraclides, cap. de politia Rhodiorum. Ἀστερία, vel ab Asterio rege: vel quod a longe aspicientibus cerneretur, ὡς ἀστὴρ, *instar sideris*, quod in simili alterius oppidi nomine Stephanus conjectat. Αἰθραία Stephano quoque Rhodus appellata, ob aëris serenitatem: Rhodi enim nunquam tanta nubila obduci, ut non aliqua hora Sol cernatur, diximus II. 62. Τρινακρία, a forma, quæ illi triquetra, teste Constant. Porphyrog.

Atabyria ab rege: deinde Macaria,[3] et Oloëssa. Rhodiorum insulæ,[j] Carpathus, quæ mari[k] nomen dedit: Casos, Achne olim:[l] Nisyros[4] distans ab Gnido XII. mill. D. Porphyris[m] antea dicta. Et eodem tractu media inter Rhodum Gnidumque Syme.[n] Cingitur XXXVII.[5] mill. D. Portus benigne præbet octo. Præter has circa Rhodum, Cyclopis,[o] Steganos,[6] Cordylusa, Diabetæ[p] IV. Hymos,[q] Chalce[r] cum oppido, Seutlusa,[s] Narthecusa,[t] Dimastos,

DLXXXIII. mill.—3 Ita Pomp. Mela; ita quoque codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Pæessa*, ... *Macria* edd. vett. et Gronov.—4 *Casos, ac duæ Calymnæ, Gyros* cod. Dalec. *C. Achne olim Suyros* Vet. Dalec.—5 Margo edd. Dalec. et Gronov. *XXX.*—6 *Torgamon* Vet. Dalec. *Teganon* edd. ante Harduin. Mox, *Diabate IV. Hyrmos C. c. o. S. Mar-*

NOTÆ

lib. I. them. 14. Κορυμβία, quod emineat; vel quod hederæ corymbos referat. Ποιήεσσα, quod herbosa sit et frugifera. 'Αταβυρία, vel a rege, vel a monte qui Rhodi celeberrimus. 'Αταβύριον, ὄρος 'Ρόδιον, apud Tzetz. Chiliad. IV. Hist. 138. vs. 390. ubi Jovis templum, qui 'Αταβύριος inde et ipse dictus est. Ταβυρίου Διὸς ἱερὸν in insula Rhodo, apud Appian. in Mithrid. p. 187. pro 'Αταβυρίου. Μακαρία, ob cœli solique temperiem, teste Mela II. 7. et Diod. Sic. lib. V. 'Ολόεσσα denique, hoc est, malefica, exitiosa, ob serpentium, quibus scatebat olim, venenum.

[j] *Rhodiorum insulæ*] Has quoque complexus Homer. B. 676. Οἳ δ' ἄρα Νίσυρόν τ' εἶχον, Κράπαθόν τε, Κάσον τε.

[k] *Quæ mari*] Carpathio. Ipsa nunc *Scarpanto* dicitur: et ab ea mari nomen.

[l] *Achne olim*] Ἄχνη Græcis *maris asperginem, spumamque* significat: atque id insulæ nomen fortassis inditum, quod marinis fluctibus crebro illidatur.

[m] *Porphyris*] A purpurarum multitudine. Stephanus: Νίσυρος, μία τῶν Κυκλάδων . . . . ἐκαλεῖτο καὶ Πορφυρὶς, ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ πορφυρῶν. Sic etiam Eustath. in Iliad. B. p. 318.

[n] *Syme*] Strab. lib. XIV. pag. 656. Σύμη, plane eodem situ. Stephano quoque, et Scylaci, pag. 36. et ante omnes Herod. lib. I. pag. 72. n. 174.

[o] *Cyclopis*] Κυκλωπὶς, Στεγανὸς, Κορδύλουσα. Pamphyliæ urbs est Κόρδυλος apud Stephanum, sed longe ea hinc dissita.

[p] *Diabetæ*] Circa Symen positæ. Stephanus: Διαβῆται, νῆσοι περὶ Σύμην· τὸ ἐθνικὸν, Διαβηταῖος.

[q] *Hymos*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. Chiffl. *Hyrmos*. Forte *Irmos*, Εἱρμός.

[r] *Chalce*] Inter insulas circa Rhodum habitatas a Scylace hæc numeratur: p. 37. Κατὰ δὲ τὴν 'Ρόδον αἵδε νῆσοί εἰσιν οἰκούμεναι, Χάλκεια, Τῆλος, Κάσος. Thucyd. l. VIII. p. 582. Χάλκη. Eadem Chalcia Plinio, XVII. 3.

[s] *Seutlusa*] Attice Τεύτλουσσα Stephano: Thucydidi, loc. cit. Τεύγλουσσα, mendose. Insula Ioniæ est, haud procul Halicarnasso.

[t] *Narthecusa*] Ναρθηκόεσσα, a ferularum læto proventu: Δίμαστος, a du-

Progne: et a Gnido, Cisserussa, Therionarce:[7] Calydne[u] cum tribus oppidis, Notio, Nisyro, Mendetero: et in Arconneso[v] oppidum Ceramus. In Cariæ ora, quæ vocantur Argiæ, numero viginti, et Hyetussa,[8] [w] Lepsia, Leros.

Nobilissima autem in eo sinu Cos,[x] ab Halicarnasso quindecim mill. passuum distans, circuitu centum: ut plures existimant, Merope[y] vocata: Cea, ut Staphylus:[z] Meropis,[a] ut Dionysius:[9] dein Nymphea.[b] Mons ibi Prion:[c] et Nisyron[d] abruptam illi putant,[10] quæ Porphyris antea dicta est. Hinc Caryanda[11] [e] cum oppido. Nec procul ab Halicarnasso Pidosus. In Ceramico autem sinu Pria-

---

thecusa Chiffl. *Diabetæ IV. . . . Teuthusa, &c.* Steph.—7 Vet. Dalec. *Cisserussa, Terion, Archia;* edd. vett. et Gronov. *Ciserusa, Therionarce.*—8 Vet. Dalec. *quæ vocatur . . . . et Ethecusa;* Chiffl. *quæ vocantur . . . . et Hætusa.*—9 *Meropis vocata, ut Staphylus, Cos Meropis, ut Dionys.* ex Strabon. et Hyginio Pint. *Cea* Vet. Dalec. pro quo in edd. vett. et Gronov. *Cos.*—10 Margo edd. Dalec. et Gronov. *illinc putant.*—11 *Hinc Cartanda* Chiffl.—12 Ita e Reg. 1.

NOTÆ

plici montis jugo. Πρόκνη, ab hirundinum copia. Κισσηρόεσσα, a pumicum multitudine. Θηριονάρκη, ab insita terræ vi, serpentibus, quæ littus attigerint, torporem inferendi.

[u] *Calydne*] Libentius *Calydnæ* agnoverim, numero multitudinis: ut tres omnino fuisse videantur, et suum cuique oppidum assignetur. Et certe sunt, quas Homerus describit loco proxime citato: Οἳ δ' ἄρα Νίσυρόν τ' εἶχον, Κράπαθόν τε, Κάσον τε, Καὶ Κῶν Εὐρυπύλοιο πόλιν, νήσους τε Καλύδνας. Vide quæ de Calydnis diximus libro sup. in Notis, et Emendationes num. 88.

[v] *In Arconneso*] Ἀρκόννησος, contra Halicarnassum posita, Strab. lib. XIV. p. 656.

[w] *Hyetussa*] Ὑετόεσσα, obnoxia imbribus. Ληψία, Λέρος Strab. lib. XIV. p. 635.

[x] *Cos*] Κῶς, Hippocratis patria. Nautis *Lango* dicitur. Græcis *Stingo*, derivata voce ab εἰς τὴν Κῶ.

[y] *Merope*] A Merope rege, de quo Hippocr. in Epist. pag. 899. ab ejus deinde filia Coon appellatam, auctor est Hygin. lib. II. Astron. Poët. cap. de Aquila, p. 67. Coënses Homerus in hymno Apollinis Μέροπας vocat.

[z] *Cea, ut Staphylus*] Ita Mss. omnes: non *Cos.*

[a] *Meropis*] Stephano quoque, et Straboni, lib. XV. pag. 686. Μεροπίς. Vide et Eustath. in Iliad. B. p. 318.

[b] *Nymphea*] Ab uxore Meropis, cui nomen Ethemea: ortus a Nympharum genere. Hygin. loc. cit.

[c] *Prion*] Πριὼν Græcis dicitur.

[d] *Et Nisyron*] De qua dictum est proxime ante, hac sect. Hanc insulæ Coo abruptam putavere Apollodorus, de Diis, lib. I. p. 21. et Eustathius ad Dionys. vs. 526. p. 76. ἡ Νίσυρος . . . οὕτω καλουμένη ἀπὸ τοῦ νέω καὶ τοῦ σύρω, διότι ἀποκοπεῖσα τῆς νήσου τῆς Κῶ . . . ἐπεσύρη τῷ Γίγαντι, κ. τ. λ.

[e] *Caryanda*] Mss. *Cartanda.*

ponesos,[f] Hipponnesos, Psyra, Mya, Lampsa, Æmyndus [12] [g] Passala,[h] Crusa,[i] Pyrrhe,[j] Sepiussa, Melano: paulumque a continente distans, quæ vocata est Cinædopolis, probrosis ibi relictis a rege Alexandro.

XXXVII. Ioniæ ora Tragias, [1] [k] et Corseas [l] habet, et Icaron, de qua [m] dictum est: Laden,[n] quæ prius Late vocabatur: atque inter ignobiles aliquot, duas Camelidas [o] Mileto vicinas: Mycalæ,[p] Trogilias tres: Psilon, [2] Argennon, Sandalion:[3] Samon liberam,[q] circuitu LXXXVII.

restituit Brotier. cum antea legeretur in vulgg. *Lampsemandus*. Ed. pr. *Lampsa Emyndus*.

CAP. XXXVII. 1 *Ægeas* Gronov. et edd. vett. *Trageas* Strab. et Ptolem.—2 *Mycalæ Trogiliam, Trogilias tres, Phylion* Chiffl. Item margo edd. Dalec. Frankf. 1582. et Gronov. *Mycalen, Trogilias, Trepsilion* Lugd. Erasmi, Basil. Frankf. 1582. Dalec. Elz. et Gronov.—3 'Lib. III. c. 13. *Sardinia, Sandaliotis*

NOTÆ

[f] *Priaponesos*] Πριάπου νῆσος. Ἱππόνησος, πόλις Καρίας Stephano, qui πόλιν pro νήσῳ sæpe usurpat. Ψύρα, νῆσος μικρὰ, πλησίον Χίου, Stephano: Hesychio Ψυρίη. Ψυρία Homero Odyss. Γ.

[g] *Lampsa, Æmyndus* [*Lampsemandus*] In Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Lampsæmyndus*. Forte *Lampsis, Myndus*: Λάμψις, Μύνδος.

[h] *Passala*] Πάσσαλα, Μυλασσέων ἐπίνειον, Mylassensium navale, Stephano.

[i] *Crusa*] In Mss. *Crysa*. Forte, pro *Chrysa*, Χρύση.

[j] *Pyrrhe*] In Mss. *Pyrrhæusa*, Πυῤῥαίουσα. Mox Σηπίουσα, a frequentibus in eo mari sepiis. Melano, vel Μέλαινα, a nigredine, videtur.

[k] *Tragias*] Τραγίας. Vide Notas et Emend. num. 92.

[l] *Corseas*] Κόρσεαι, νῆσος τῆς Ἰωνίας, ἀντικρὺ Σάμου, *ex adverso insulæ Sami* posita Stephano. Κορσίας appellat Strab. lib. XIV. p. 636.

[m] *Icaron, de qua*] Lib. IV. cap. 23.

[n] *Laden*] Λάδη, νῆσος Αἰολίδος, Stephano. Herod. lib. VI. p. 336. n. 7. ἡ δὲ Λάδη ἐστὶ νῆσος μικρὴ ἐπὶ τῇ πόλι τῇ Μιλησίων κειμένη, *contra Miletum objacens*. Herodotum sequitur Strab. lib. XIV. pag. 635. et Pausan. lib. I. p. 66.

[o] *Camelidas*] A protuberante, camelorum instar, dorso traxisse nomen videntur, καμηλίδες.

[p] *Mycalæ*] Habet, inquit, Ioniæ ora Mycalæ vicinas insulas tres, Trogilias appellatas: quarum hæc nomina: Ψιλὸς, id est, *glabra*, seu arboribus et fruticibus vacua. Ἀργεννὸς, id est, *candida*. Σανδάλιος, vel Σανδαλιῶτις, a forma, qualem esse Sardiniæ diximus libro superiore. Ante Τρωγίλιον promontorium, de quo cap. 31. Τρωγιλίαν νῆσον agnoscit Strab. l. XIV. pag. 836. Est autem Μυκάλη locus in continente Ioniæ contra Samum, teste Herod. lib. I. num. 148. et Strab. lib. XIV. pag. 637.

[q] *Samon liberam*] Hieronym. in Chron. ad Olymp. 190. an. 3. 'Augustus Samiis libertatem dedit.' Vide Notas et Emend. num. 93.

mill. D. pass.[4] aut, ut Isidorus, centum mill. pass. Partheniam [r] primum appellatam Aristoteles tradit: postea Dryusam,[5] [s] deinde Anthemusam. Aristocritus adjicit Melamphyllum, dein Cyparissiam: alii Parthenoarusam,[t] Stephanen. Amnes in ea, Imbrasus,[u] Chesius, Ibettes. [v] Fontes:[w] Gigartho, Leucothea. Mons Cercetius.[x] Adjacent [y] insulæ, Rhypara, Nymphea, Achillea.

XXXVIII. Par claritate ab ea distat XCIV. M. passuum, cum oppido Chios libera,[a] quam Æthaliam Ephorus [b] prisco

et *Ichnusa* dicitur.' *Dalec.*—4 'Ita codd. Regg. et Editio princeps. Habent quoque mox, *centum mill. pass.*' Brotier. *circuitu octoginta septem mill. passuum: aut, ut Isidorus, centum: Partheniam, &c.* edd. ante Brotier. *Parrheniam* Frankf. 1582. *Parthenum* Rhodig.—5 '*Adriissam* Stephano. Strabo hæc nomina omnia tribuit Samothraciæ, non Samo.' *Dalec.* Mox, pro *Parthenoarusam*, Pintian. *Parthenorusam;* Strab. *Herosactiam;* Chiffl. *Parthenarrusam.*

NOTÆ

[r] *Partheniam*] Παρθενία Straboni, lib. x. pag. 457. a Parthenio amne: sic enim Imbrasum Cares, cum ibi rerum potirentur, appellaverunt. Lactantius Instit. I. 17. 'Samum,' inquit, 'insulam scribit Varro prius Partheniam nominatam, quod ibi Juno adoleverit, ibique etiam Jovi nupserit.'

[s] *Dryusam*] A quercuum copia, Δρυόεσσα, et contracte Δρύουσα. Stephanus, verbo Σάμος. Ἐκλήθη δὲ πρότερον Παρθενία, καὶ Ἀνθέμουσα, καὶ Μελάμφυλλος. Sic Eustathius quoque, ad Dionys. vs. 534. pag. 77. Apollonii vero Schol. ad lib. II. vs. 874. Μελάνθεμος, Παρθενία, καὶ Ἀνθεμοῦσα. Hesychius, pag. 627. Μελάμφυλλος, ἡ Σάμος. Strab. lib. x. pag. 457. Ἀνθεμὶς et Μελάμφυλλος. Cyparissiam a frequentibus cupressis dictam facile credimus.

[t] *Parthenoarusam*] Vide Notas et Emend. num. 94.

[u] *Imbrasus*] Ἴμβρασος, Χήσιος. Inde Χησιάδες Νύμφαι apud Nicandr. in Alexiph. pag. 139. Inde Dianæ cog nomina, apud Callimach. Hym. in Dian. vs. 228. pag. 22. Χησιὰς, Ἰμβρασίη, κ. τ. λ. ab utroque nimirum amne. Nam Scholiasten hallucinari arbitror, qui Χήσιον τῆς Σάμου ἀκρωτήριον interpretatur, cum ποταμὸν dicere satius fuisset. Eidem Scholiastæ, Ἴμβρασος, ποταμὸς τῆς Σάμου. Athenæo quoque, lib. VII. pag. 283.

[v] *Ibettes*] In Mss. quibusdam, *Hybettes.*

[w] *Fontes*] Γιγαρθὼ, Λευκοθέα.

[x] *Cercetius*] Cercetius Nicandro, loc. cit. amnis esse, et montis nomen videtur: Κερκετέω νιφόεντος ὑπὸ σχοινώδεσιν ὄχθαις. *Juxta Cercetii juncosa fluenta nivosi.*

[y] *Adjacent*] Ῥυπαρὰ, *sordida, lutulenta:* Νυμφαία, Ἀχίλλεια.

[a] *Chios libera*] Nunc *Scio.*

[b] *Æthaliam Ephorus*] Stephanus quoque, pag. 40. Δύναται τὸ Αἰθαλίτης, ἀντὶ τοῦ Χῖος· οὕτω γὰρ ἡ Χίος ἐλέγετο. *Potest accipi Æthalites, pro Chius; sic enim Chios insula dicebatur.*

nomine appellat: Mètrodorus et Cleobulus Chiam, a Chione[c] nympha: aliqui a nive: et Macrin,[d] et Pityusam. Montem habet Pellenæum,[e] marmor Chium. Circuitu CXXV. mill.[f] passuum[1] colligit, ut veteres tradidere: Isidorus IX. millia adjicit. Posita est inter Samum et Lesbum, ex adverso maxime Erythrarum.[g]

Finitimæ sunt, Thallusa,[h] quam alii Daphnusam[2] scribunt: Œnussa,[i] Elaphitis, Euryanassa, Arginusa cum oppido. Jam hæ[3][j] circa Ephesum, et quæ Pisistrati vo-

CAP. XXXVIII. 1 Margo edd. Dalec. et Gronov. *CXII. M. D. pass.* ex quibusdam impressis.—2 *Dapnusam* Gronov.—3 *Jam hæc* Basil.—4 *Clareusù*

NOTÆ

[c] *A Chione*] Stephanus, pag. 720. *Χίος, ... ἢ ἀπὸ τῆς χιόνος τῆς ἐκεῖ γινομένης πολλῆς, ἢ ἀπὸ Νύμφης τῆς Χίονος.*

[d] *Et Macrin*] Μακρὶς, quod longa foret: Πιτυοῦσα, quod pinuum ferax. Mirum est existimasse Livium, lib. XXXVII. pag. 453. et 458. Æthaliam, Chion, et Macrin, tres insulas, ut nomine, ita re ipsa dispares fuisse.

[e] *Pellenæum*] *Πελληναῖον ὄρος Χίου* Stephano, verbo Πέλιννα, et Dionysio, vs. 535. Strab. lib. XIV. pag. 645. *Πελιναῖον ὄρος*. Hesychio, *Πελινναῖος ὁ Ζεὺς ἐν Χίῳ.*

[f] *CXXV. mill.*] Strab. lib. XIV. pag. 645. stadia DCCCC. hoc est, CXII. M. D. pass.

[g] *Erythrarum*] De quibus cap. 31.

[h] *Thallusa*] *Θάλλουσα*, hoc est, florens ac virescens. Ea forte est quæ Pelus a Stephano dicitur: *Πηλοῦς, νῆσος περὶ Χίον.* Nam in Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. *Tellusa* scribitur. *Δάφνουσα*, sive *Δαφνήεσσα*, *laurifera.*—Differt autem hæc situ magis quam nomine ab ea quæ Ptolemæo v. 1. *Θυνιὰς, ἡ καὶ Δαφνουσία*, nuncupatur: cum hæc Daphnusa dicta sit, in qua sumus, inter Chium Smyrnamque posita ex adverso Ioniæ: illa Thynias Plinio quoque vocitata inferius, cap. postremo hujus libri, contra Bithyniæ littus in Ponto. Quin neque Ptolemæus ipse exsors hic omnis culpæ videtur, qui Thyniadi insulæ Daphnusiæ nomen alterum adjudicet, quo de nomine ceteri silent auctores: præsertim cum Apolloniam vocitatam esse hanc ipsam Thyniada Plinius asseveret, VI. 13. et Notitia Ecclesiastica pag. 45. inter Episcopos Bithyniæ provinciæ septimo loco appellet *τὸν Ἀπολλωνιάδος*, hoc est, ut quidem videtur, Thyniadis hujus, quæ Plinio auctore Apollonia pariter nuncupata est: undecimo, *τὸν Δαφνουσίας*, ceu alterius plane ac diversi oppidi: cujus Antistes fuisse dicitur S. Sabas, de quo Menologium nostrum Ms. Græce, die secunda Maii: *Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σαβᾶ ἐπισκόπου Δαφνουσίας.*

[i] *Œnussa*] Vini proventu læta. *Οἰνοῦσσαι, νῆσος τῇ Χίῳ προσεχής*, inquit Stephanus. Herod. quoque, lib. I. n. 165. pag. 68. *Ἐλαφῖτις*, a cervorum multitudine. *Εὐρυάνασσα*, hoc est, *late imperitans.* *Ἀργινοῦσα*, hoc est, *alba.*

[j] *Jam hæ*] Proxime memoratæ, Œnussa, et reliquæ. *Ἄνθιναι, floridæ: Μυόννησος*, inquit Stephanus, post

cantur: Anthinæ, Myonnesos, Diarrheusa.[4] In utraque oppida intercidere. Poroselene[k] cum oppido: Cerciæ,[l]

NOTÆ

Strab. pag. 643. μεταξὺ Τέω καὶ Λεβέδου. Διαῤῥέουσα, *dilabens*, sive *irrigua*. Hæc fuere duarum Anthinarum nomina. Teiorum ditionis Myonnesos fuit, teste Thucyd. lib. III. pag. 190.

[k] *Poroselene*] Ποροσελήνη Strab. lib. XIII. pag. 619. quæ prius, inquit, obscœno nomine Πορδοσελήνη. Ita post Strabonem, Stephanus. Hesychius: Πορδοσελήνη, μεταξὺ Μυσίας καὶ Λέσβου, νῆσος. Scylaci, pag. 34. νῆσος, καὶ πόλις Πορδοσελήνη. Admonet autem id oppidi nomen, sibi ut obiter medicinam faciamus, in Conciliis Ephesino et Calchedonensi, ubi sauciatum jacet, vix ut dignosci queat. In Ephesino itaque, ex editione Labbeana, pag. 454. qui 'Lesbi' modo 'Episcopus Joannes,' appellatur, idem in Baluziana, pag. 1148. 'Joannes Episcopus Lesbo Portoselenensis et Litorum' dicitur, ex Corbeiensi codice: ex Divionensi, 'Lesso Portuselenensis et lictorum:' denique in Parisiensi, 'Lissopolonensi et lotorum.' Multo autem inquinatius, pag. 538. 'Joannes Episcopus Lesviselenicatorum:' et p. 631. 'Joannes Episcopus Lesbi Solenicatorum.' Cum legi ubique oporteat, 'Joannes Episcopus Lesbi, Pordoselenes,' vel 'Poroselenes, et Litarum.' Sic in Calchedonensi, Act. I. pag. 321. ubi subscripsisse dicitur 'Florentius Episcopus Lesbi et Tenedi Hellesponti,' eam lectionem suopte Marte cuderunt editores Romani, ut quem solvere nodum non valerent, utcumque sic dissecarent. Nihil est enim tricatius ea lectione quam vetustæ ibi editiones exhibent, et exemplaria manu exarata. Sic illæ: 'Florentius Episcopus Lesbos, et Tenedi emporii Hellesponti Etlicorum.' Corbeiensis codex, teste V. C. Baluzio pag. 1163. 'Florentius Episcopus Tenedo empori Helenæ et letorum.' Divionensis: 'Florentius Episcopus Tenedu impuri Helenæ ellitorum.' Parisiensis: 'Florentius Episcopus Teneodempeneælenæ ellistorum.' Labbeana editio, pag. 803. Φλωρέντιος ἐπίσκοπος Λέσβου, Τενέδου, Προσελήνης, Αἰγιάλων. Latina versio ejus loci, quam Baluzius edidit, pag. 1357. 'Florentius Episcopus Lesbi Tenedi Etlitorum,' omissa 'Poroselenes' mentione. Atqui legi in Græco oportuit, Λέσβου, Τενέδου, Ποροσελήνης, καὶ Λιτῶν· Latine: *Florentius Episcopus Lesbi, et Tenedi, et Poroselenes, et Litarum.* Nam quod 'Litorum' pro 'Litarum' exhibent libri omnes, id imperitiæ ejus ævi interpretum jure tribuimus, qui et 'Megarorum' et 'Pylorum' in Conc. Ephes. pag. 448. ex Μεγάρων, Πυλῶν, aliaque similia ferme innumera fieri posse crediderunt. Est autem 'Litarum' a Græco Λιταὶ, insulæ cujuspiam nomen Lesbo vicinæ: quo nomine et aliud oppidum apud Harpocrationem et Suidam memini me legere.

[l] *Cerciæ*] Strabo, pag. 618. ait Poroselenen insulis viginti, aut etiam XL. ut Timostheni placet, esse finitimam: quæ Lesbum inter Asiamque interjacent. Ex his duarum et XX. nomina Plinius recitat: Κέρκιαι, 'Αλώνη, de qua II. 89. Λεπρία, *aspera*, Προκοῦσαι, *hinnulis* aut *damis referta*. Σίδουσα, πόλις 'Ιωνίας Stephano: νῆσον voluit dicere. Πήλην, καὶ Μαράθουσαν, καὶ Δρίμυσσαν ἐπικειμένας ταῖς Κλαζομέναις νήσους, memorat Thucyd. lib. VIII. p. 569. Rectius Stephanus Δριμοῦσαν vocat, ἀπὸ τῶν δρύμων, *a vepretis*. De Drymusa Livius, lib. XXXVIII.

Halone, Commone, Illetia, Lepria, et Rhesperia,[5] Procusæ, Bolbulæ, Phannæ, Priapos, Syce, Melane, Ænare, Sidusa, Pela, Drymusa, Anhydros, Scopelos, Sycussa, Marathussa, Psile, Perirrheusa, multæque ignobiles. Clara vero in alto Teos[6][m] cum oppido, a Chio LXXI. mill. D. pass.[7] tantundem ab Erythris.

Juxta Smyrnam sunt Peristerides,[n] Carteria, Alopece, Elæussa, Bachina, Pystira, Crommyonesos, Megale. Ante Troada, Ascaniæ,[o] Plateæ tres. Dein Lamiæ, Plitaniæ[p] duæ, Plate, Scopelos, Getone, Arthedon,[8] Cœlæ, Lagussæ, Didymæ.

XXXIX. Clarissima autem Lesbos,[a] a Chio LXV.[b] mill. passuum. Himerte[1][c] et Lasia,[d] Pelasgia, Ægira,[e] Æthiope,[f]

Vet. Dalec. *Diareusa* Gronov.—5 *Lepria, et Æthræa, Hesperia* Pintian. Mox, Vet. Dalec. *Canare, Sidusa, Pela, Dilemusa.* Deinde, pro *Anhydros*, Gronov. *Anydros.* Paulo post, pro *Psile*, Vet. Dalec. *Phile.*—6 *Theas* cod. Dalec.—7 Ita codd. Harduin. et Chiffl. item Vet. Dalec. et Basil. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *a Chio LXXXI. mill. passuum* Gronov. et edd. plurimæ ante Harduinum.—8 *Artheidon* Gronov.

CAP. XXXIX. 1 *Hemerte* Gronov.—2 'Supra cap. 36. legitur *Macria.*' Da-

NOTÆ

pag. 480. Σύκη et Συκόεσσα, a ficubus nomen habent. Melane, a colore, Ἄνυδρος, ab aquarum penuria. Ψίλη, a nuditate, seu sterilitate. Περιῤῥέουσα, ab aquis circumfluentibus. Pro *et Resperia*, placet conjectura Pintiani legentis, *Æthræa, Hesperia.*

[m] *Teos*] Τέως, quam in peninsula positam Strab. lib. XIII. pag. 644. ceterique scriptores docent: atque adeo continenti annexam: sed ita ut æstuante mari insulæ in morem tota circum allueretur aquis. Hæc Anacreontis patria. Incolæ Teii appellati.

[n] *Peristerides*] Περιστερίδες, ob multitudinem *columbarum* ibi degentium; ut mox Λαγοῦσσαι, ob *leporum* copiam, sic appellatæ; Ἀλωπεκὴ, *vulpium*; Κρομμυόννησος, *cæparum*. Καρτερία, *arduam insulam*, et *munitam* sonat; Μεγάλη, *magnam*; Ἐλαιοῦσα, *oleæ feracem.* Elæam, et Bachium appellat istas Livius, lib. XXXVII. pag. 456. Pystira, obscuræ originis. In Mss. *Piscyra.*

[o] *Ascaniæ*] Ἀσκανίαι, Πλατεῖαι, Λαμίαι.

[p] *Plitaniæ*] Forte Πλινθανίαι, quod *lateres* ibi οἱ πλίνθοι coquerentur. Mox Πλάτη, Σκόπελος, Γειτώνη, Ἀρθηδὼν, Κοῖλαι, Λαγοῦσσαι, Δίδυμαι, seu *gemellæ.* De Lagussis, Eustathius in Iliad. B. p. 306. Νῆσοι Λαγοῦσσαι, ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς ἐκεῖ λαγωῶν, κ. τ. λ.

[a] *Lesbos*] Hodie *Metelin*, ab oppido, quod ibi maxime insigne est, Mitylene.

[b] *A Chio LXV.*] A Chio, Lemno, Tenedo, æquali fere intervallo Lesbon distare Strabo prodidit, lib. XIII. p. 619. stadiis nempe quingentis, hoc est, LXII. M. D. pass.

[c] *Himerte*] Ἱμερτὴ, desiderabilis.

Macaria[2] [g] appellata fuit, novem[3] [h] oppidis inclyta. Ex iis Pyrrha[i] hausta est mari, Arisbe[j] terrarum motu subversa. Antissam[k] Methymna traxit in seipsam: novem urbibus[4] Asiæ in XXXVII. mill. passuum vinica. Et Agamede[l] obiit, et Hiera. Restant Eresos,[m] Pyrrha,[n] et libera Mitylene,[o] annis M. D.[p] potens.[5] Tota insula circuitur, ut Isidorus, CLXVIII.[6] mill.[q] passuum: ut veteres, CXCV. mill.

lec. Vid. Varr. lectt. ibidem.—3 Ita codd. Harduini, Dalec. et Vet. *octo* Gronov. et edd. vett.—4 Ita ex codd. emend. Harduin. *VIII. urbibus* Gronov. 'Hæc verba, *VIII. urbibus*, supervacanea sunt.' *Dalec.* Mox, particula *in* non legitur in Vet. Dalec.—5 Ita ex codd. emend. Harduinus, eumque secuti sunt recentt. *annis D. potens* Gronov. et edd. vett.—6 Ita codd. Hardui-

NOTÆ

Hactenus male, *Hemerte.* Fuit et Ἱμέρα nomen urbis in Lesbo, teste Stephano, verbo Ἴσσα: quæ et Πελασγία deinde, ut ipsa Lesbos, cognominata fuit.

[d] *Et Lasia*] Λασία, horrida sylvis agrestibus. Forte rectius, *Et Issa.* Id enim Lesbo nomen fuit.

[e] *Ægira*] Αἴγειρα. An idcirco id ei nomen inditum, quod arboris populeæ ferax sit? αἴγειρος enim *nigra populus* est. Methymnæi agri pagus fuit Αἴγειρος, teste Strab. lib. XIII. p. 617.

[f] *Æthiope*] Hesychius, p. 39. Αἰθίοψ, ὁ Λέσβιος.

[g] *Macaria*] A Pyrrha, quæ et Μακαρία nuncupata est, nomen id traxit. Hujus filia Agamede oppido dedit. Stephanus, verbo Ἀγαμήδη. A Macare Criasii F. Macariam appellatam putat Dionys. Halic. Antiq. Rom. lib. I. p. 15.

[h] *Novem*] Ita Mss. omnes: editi *octo* tantum. At statim appellantur novem.

[i] *Ex iis Pyrrha*] Strab. lib. XIII. p. 618. ἡ δὲ Πύῤῥα κατέστραπται.

[j] *Arisbe*] Ἀρίσβα Straboni, πόλις ἐν Λέσβῳ, lib. XIII. p. 590.

[k] *Antissam*] Ἄντισσαν Thucyd. vocat, lib. III. p. 183. Plin. II. 91. 'Rursus abstulit insulas mari, junxitque terris: Antissam Lesbo,' &c. Hodie *Castel Petra.* Antissa diruta transductos Methymnam Antissæos, auctor est Livius, lib. XLV. p. 582. L. Æmilio Paulo II. C. Licinio Crasso Coss. anno U. C. DLXXXVI.

[l] *Agamede*] Ἀγαμήδη, τόπος περὶ Πύῤῥαν τῆς Λέσβου, inquit Nicol. Damasc. in Excerptis, p. 494. et Stephanus.

[m] *Eresos*] Ἔρεσος, πόλις ἐν Λέσβῳ, Stephano: Strab. lib. XIV. pag. 618. Ἐρεσσός. Theophrasti patria. Hodie *Geremia.*

[n] *Pyrrha*] Pyrrhæ, quæ hausta mari fuerat, suburbium. Strabo loc. cit. ἡ δὲ Πύῤῥα κατέστραπται· τὸ δὲ προάστειον οἰκεῖται, καὶ ἔχει λιμένα, κ. τ. λ.

[o] *Libera Mitylene*] 'Mitylenæis libertas, in unius Theophanis gratiam, a Pompeio restituta est,' inquit Velleius II. 18. p. 10. et Plutarchus in Pompeio, p. 641. Græcis olim Μιτυλήνη, nunc *Metelino.* In nummis Musei nostri Parisiensis, et apud Spanhem. p. 350. et 901. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ.

[p] *Annis M. D.*] Sic Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 12. Paris. &c. Editi solum *D.*

[q] *CLXVIII. mill.*] Artemidorus apud Agathemerum Geogr. I. 5. et

Montes habet Lepethymum,[7] [r] Ordymnum,[s] Macistum,[t] Creonem, Olympum. A proxima continente abest VII. M. D.[u] passuum. Insulæ appositæ, Sandaleon:[v] Leucæ[w] quinque. Ex iis Cydonea, cum fonte calido. Argenussæ[x] ab Æge[8] [y] IV. mill. passuum distant. Dein Phellusa,[9] [z] Pedna. Extra Hellespontum adversa Sigeo littori adjacet Tenedus,[a] Leucophrys dicta, et Phœnice, et Lyrnessos. Abest a Lesbo LVI. mill. passuum, a Sigeo XII. M. D.

XL. (XXXII.) Impetum deinde sumit Hellespontus, et mare incumbit, vorticibus limitem fodiens, donec Asiam abrumpat Europæ. Promontorium id appellavimus[b] Trapezam:[1] ab eo decem mill. passuum, Abydum[c] oppidum,

ni, et Basil. *CLXXIII.* Gronov.—7 *Lepethymnum* Harduin. 2. 3. Bipont. et Franz. *Lepethymum* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Frankf. 1582. Dalec. Lugd. 1606. Elz. Gronov. et Harduin. 1. Mox *Ordymum* ap. Theophr. Hist. lib. III. cap. ult. Paulo post, libri Mss. ap. Harduin. et vetustæ edd. habent *Sandalion.*—8 *Argenussa Æge* codd. et Vet. Dalec.—9 *Dein Phesula* Vet. Dalec.

NOTÆ

Strab. lib. XIII. p. 616. stadiis centum supra mille ambitum insulæ circumscribunt, quæ sunt passuum millia CXXXVII. et D. pass.

[r] *Lepethymum*] Antigonus, in Hist. Mirab. Λεπέτυμνος. Hodie *Leptimo*, et *le Mont. S. Theodore.*

[s] *Ordymnum*] Ὄρδυμνον vocat Theophr. Hist. III. 18.

[t] *Macistum*] Μάκιστος. Mox Κρέον, Aristoph. in Ranis, Λευκαὶ, περὶ τῶν Κρέων.

[u] *VII. M. D.*] Omnino hæc mensura cum Strabone congruit, qui lib. XIII. p. 616. LX. stadiis intervallum id definit.

[v] *Sandaleon*] In nummo Claudii Imp. epigraphe CANΔAΛIEΩN, num huc pertineat, æstimandum aliis relinquimus. Extat in Thesauro Goltzii, p. 230.

[w] *Leucæ*] Λευκαὶ, albæ. Κυδώνεια, *cotoneis malis abundans.*

[x] *Argenussæ*] Ἀργινοῦσαι Strab. lib. XII. pag. 617. tres exiguæ insulæ, littori proximæ, juxta Canas, de quibus cap. 32. Nunc sunt duæ tantum, nec ullius nominis. Harpocration, p. 45. Ἀργινοῦσαι, νῆσοι κείμεναι ἔναντι τῆς Λέσβου, ἀπὸ Ἀργίνου τινός. Arginusas pariter vocat Val. Max. l. III. p. ult. p. 189. et Diod. Bibl. lib. XIII. p. 217.

[y] *Ab Æge*] Quæ una est e quinque iis, quas Leucas antea nominavit.

[z] *Phellusa*] A subere, quod gignit, nomen invenit. Φελλὸς *suber* est Græcis. Πέδνα deinde, obscuræ originis.

[a] *Tenedus*] Forte a Tene, qui apud Tenedios sanctissimus Deus habebatur, ut ait Cicero in Verrem. Hodie *Tenedo*, notissima fama insula, ut cecinit Maro Æneid. II. Λεύκοφρυς prius appellata, teste Stephano, Suida, et Hesychio, verbo Λεύκοφρυς. Deinde Φοινίκη et Λυρνησσὸς eadem nuncupata.

[b] *Appellavimus*] Cap. 33.

[c] *Abydum*] Ἄβυδος contra Seston

ubi angustiæ septem stadiorum.[d] Deinde Percote[e] oppidum: et Lampsacum,[f] antea Pityusa dictum. Parium colonia,[g] quam Homerus[h] Adrastiam appellavit. Oppidum Priapos,[i] amnis Æsepus:[2] [j] Zelia.[k] Propontis:[l] ita appellatur, ubi se dilatat mare. Flumen Granicum,[m] Artace[n] portus, ubi oppidum fuit. Ultra insula,[o] quam continenti junxit

CAP. XL. 1 *Traziam* Chiffl.—2 *Absepus* cod. Dalec. *Æsapus* Strab.—3 Ita

NOTÆ

Thraciæ posita. Utrique communis appellatio, *les Dardanelles.*

[d] *Septem stad.*] Sive, quod idem est, passuum DCCCLXXV.

[e] *Percote*] Περκώτη Homero, Iliad. B. 835. Strab. lib. XIII. pag. 590. Arriano Exped. Alex. lib. I. p. 34. Incolæ Περκώσιοι.

[f] *Lampsacum*] Hodie *Lampsico.* Græcis Λάμψακος, πάλαι Πιτύουσα λεγομένη, inquit Stephanus, vel ob *pinuum,* πιτύων, multitudinem, ut ait Schol. Aristoph. in Pluto, p. 62. vel ob thesaurum ibi a Phryxo defossum, ut Schol. Apollonii, ad Argon. I. 933. Θρᾷκες γὰρ τὸν θησαυρὸν πιτύην λέγουσι. Πιτυόεσσαν vocat Plutarch. de Virt. Mul. p. 255. Vide et Eustath. in Iliad. B. p. 355. Distat ab Abydo stadiis CLXX. inquit Strab. lib. XIII. p. 589. hoc est, XXI. M. CCL. pass. Cur Lampsacum vocitatum sit, disces a Mela I. 19. et a Plutarch. de Virt. Mul.

[g] *Parium colonia*] Πάριον Strab. lib. XIII. p. 588. ut Ptolem. V. 2. Hujus coloniæ meminit etiam Ulpianus, lib. L. Digest. tit. 5. de Censibus: 'In Provincia Asia,' inquit, 'duæ sunt juris Italici: Troas, et Parium.'

[h] *Homerus*] In Catalogo, Iliad. B. 835. Οἱ δ' Ἀδρήστειάν τ' εἶχον. Ubi Eustathius, pag. 355. annotat Ἀδράστειαν inter Parion et Priapon sitam fuisse: μεταξὺ Πριάπου καὶ Παρίου τοῦ κατὰ Προποντίδα. Ab Adrasto rege id factum nomen colligimus ex Harpocr. pag. 8. verbo Ἀδραστ.

[i] *Priapos*] Habet a numine, quod ibi colitur, nomen: Πρίαπος. Thucyd. lib. VIII. pag. 629. et Strab. lib. XIII. pag. 587. Ab ipso Priapo conditum ait Schol. Theocriti, ad Idyll. A. 21.

[j] *Æsepus*] Αἴσηπος, Straboni, loc. cit. Appiano, in Mithrid. pag. 222. et ante eos Homer. B. 825. Nunc *Spiga.* Lampsacum alluit.

[k] *Zelia*] Oppidi nomen. Homero, loc. cit. et Stephano, Ζέλεια, πόλις Τρωάδος. Cyzicenorum ditionis, ex Strabone, pag. 583.

[l] *Propontis*] Hodie *Mer de Marmora.*

[m] *Granicum*] Γρανικὸς in Ida monte profluens. Strab. lib. XIII. pag. 602. Hodie *Lazzara.* 'Hic primum,' ut ait Mela I. 19. 'inter Persas et Alexandrum pugna fuit nobilis.'

[n] *Artace*] Ἀρτάκη Strab. lib. XIV. pag. 635. post. Herod. lib. V. pag. 344. n. 33. Artacii fontis, prope Cyzicum, meminit Schol. Apoll. ad Argon. I. 957.

[o] *Ultra insula*] Cyzicenorum insula dicitur Straboni, loc. cit. ipsaque Κύζικος Milesiorum colonia appellatur. Quare Miletum Cyzici solum genitale vocat Velleius, lib. II. Continenti annexam gemino ponte Strabo prodidit, lib. XII. pag. 575.

Alexander, in qua oppidum Milesiorum Cyzicum, ante vocitatum [3] Arctonnesos,[p] et Dolionis,[q] et Dindymis,[r] cujus a vertice mons Dindymus. Mox oppida: Placia,[s] Ariace,[4 t] Scylace: quorum a tergo mons Olympus, Mysius [5 u] dictus: civitas Olympena. Amnes: Horisius,[v] et Rhyndacus, ante Lycus vocatus. Oritur in stagno Artynia juxta Miletopolim:[w] recipit Maceston,[x] et plerosque alios, Asiam Bithyniamque disterminans. Ea [y] appellata est Cronia, dein

codd. Regg. Brot. et Editio princeps; *antea vocitatum* edd. vulgg. ante Brotier. Mox, *Arconnesos* Gronov. Deinde in Chiffl. *Didymis, cujus a vertice mons Didymus.*—4 Ita codd. Regg. Brot. Colb. et Editio princeps; *Ariacos* edd. vulgg. ante Brotier.—5 Ita Vet. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bi-

NOTÆ

[p] *Arctonnesos*] Hoc est, ursorum insula. Stephanus, verbo Κύζικος· Ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Ἄρκτων νῆσος. Et pag. 111. Ἄρκτων νῆσος· οὕτως ἡ Κύζικος ἐκαλεῖτο. Mons imminebat oppido, in quo ursi frequentes: unde ipsi monti nomen: τὸ Ἄρκτων ὄρος. Auctor Strab. lib. XII. pag. 475.

[q] *Dolionis*] Hinc Δολίονες apud Strab. vocati, qui circa Cyzicum degebant ab Æsepo amne usque ad Rhyndacum, et Dascylitidem regionem: atque hæc veluti præfectura Δολιονὶς vocabatur. Δολιονία Callimacho, apud Schol. Apoll. ad Argon. I. 957. Stephanus quoque: Δολίονες, οἱ τὴν Κύζικον οἰκοῦντες, κ. τ. λ.

[r] *Dindymis*] Ab altero monte qui urbi proximus Δίνδυμος vocatur etiam a Strabone, pag. 575. quo in monte fanum Dindymenes fuit Deorum Matris, ab Argonautis dicatum. Scholiast. Apollon. ad Argon. I. 985. Δίνδυμον, ὄρος Κυζίκου, ἱερὸν τῆς Ῥέας. Scholiastes Nicandri in Alexiph. pag. 51. Δίδυμον ὄρος ἐν Κυζίκῳ vocat: sed negat ita recte vocari Strabo, loc. cit.

[s] *Placia*] Melam transcribit, cujus hæc verba, I. 19. 'Post Cyzicum Placia, et Scylace, parvæ Pelasgorum coloniæ: quibus a tergo imminet mons Olympius, ut incolæ vocant, Mysius. Is flumen Rhyndacum in ea quæ sequuntur emittit,' &c. Πλακίη, Ionica dialecto, Herod. lib. I. Stephano, Πλάκη, πόλις Ἑλλησποντία. Incolæ Πλακιανοὶ apud Dionys. Halic. Antiq. Rom. lib. I. pag. 23.

[t] *Ariace* [*Ariacos*] Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Ariace, Scylace.* Hæc Melæ memorata, loc. cit. Herod. quoque Σκυλάκη, lib. I. n. 57. pag. 21.

[u] *Mysius*] Ὄλυμπος Μύσιος, Herod. lib. I. num. 36. pag. 15. et Ptolem. V. I. Potest et *Mœsius* scribi.

[v] *Horisius*] Ὁρίζιος, Ῥύνδακος. Hujus meminere Mela loc. cit. Scylax, pag. 33. aliique.

[w] *Miletopolim*] Unde Miletopolitæ dicti, de quibus cap. 32. Stephanus: Μιλητούπολις, πόλις μεταξὺ Κυζίκου καὶ Βιθυνίας, περὶ τὸν Ῥύνδακον.

[x] *Maceston*] Amnem Μάκεστον Strabo vocat, lib. XII. pag. 576. aitque per Abrettenam Mysiam fluere, de qua egimus cap. 32.

[y] *Ea*] Bithynia scilicet. Κρονία, quod se priscos jactarent, et quem-

Thessalis, dein Maliande, et Strymonis. Hos Homerus[z] Halizonas dixit, quando præcingitur gens mari. Urbs fuit immensa Attusa nomine: nunc sunt XII. civitates,[6] inter quas Gordiu-come,[a] quæ Juliopolis vocatur, et in ora Dascylos.[b] Deinde flumen Gelbes:[7] et intus Helgas oppidum, quæ Germanicopolis,[d] alio nomine Booscœte: sicut Apamea,[8][e] quæ nunc Myrlea Colophoniorum: flumen Ethe-

pont. et Franz. *Mysus* cod. Dalec. *Mæsius* Gronov.—6 Ita codd. Harduini et Chiffl. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *nunc sunt XV. civitates* Gronov. et edd. vett.—7 Ita codd. Regg. Brot. Colb. et Ed. pr. *flumen Gebes* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Frankf. 1582. Dalec. Lugd. 1606. Elz. Gronov. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz.—8 Ita perpetuo legitur per

NOTÆ

admodum Arcades, προσεχήνους. Θεσσαλὶς, vel a Thessalo rege, vel quod ibi rerum potiti sint aliquando Thessali. Pro *Maliande*, forte *Mariandyne* rescribendum, quæ pars Bithyniæ fuit, de qua dicemus VI. 1. Eusebius enim in Chron. ad n. 594. Βιθυνία ἐκτίσθη ὑπὸ Φοίνικος· ἡ τὸ πρὶν Μαριανδύνη καλουμένη. Στρυμονὶς denique ab aliquo insigniore amne, cui Thessali, dum ibi imperitarent, Strymonis Thessaliæ amnis nomen dederint. Hesychius: Στρυμόνιοι, οἱ Βιθυνοὶ τὸ πρότερον.

[z] *Homerus*] Iliad. B. 856. Αὐτὰρ Ἁλιζώνων. Ephorus apud Stephan. p. 63. auctor est Halizones eam regionem obtinuisse, quæ inter Mysiam, Cariam, et Lydiam jacet. Paphlagoniæ Hesychius adjudicat: minus recte.

[a] *Gordiu-come*] Γορδίου κώμη. Ptolem. v. 1. Ἰουλιόπολις. Ex Gordo pago Cleo prædonum dux urbem condidit, et Juliopolim nominavit. Auctor Strab. lib. XII. p. 574. Livio lib. XXXVIII. pag. 472. est Gordiu-tichos, Γορδίου τεῖχος.—'In Concilio Quinisexto, p. 1149. Ἰσίδωρος ἐπίσκοπος Γορδοσέρβων τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας. *Isidorus Episcopus Gordoservorum civitatis, Bithynorum provinciæ*.' Ed. sec.

[b] *Dascylos*] Mela I. 19. 'Trans Rhyndacum est Dascylos, et quam Colophonii collocavere, Myrlea.' Δασκύλειον Straboni, p. 575. Stephano: Δασκύλιον, περὶ Βιθυνίαν. Dionysio Halic. Antiq. lib. I. p. 38. Γῆ Δασκυλῖτις.—'In Conc. Quinis. p. 1194. Ἰωάννης ἐπίσκοπος πόλεως Δυσκολίας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας. Corrige, Δασκυλίας.' *Ed. sec.*

[d] *Germanicopolis*] Nummum vidi cum epigraphe, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΠΟΛΕΩC. Nomen alterum *Helgas* sermonis barbarici est: tertium *Booscœte*, Græcanici: Βοὸς κοίτη, *Bovis cubile*. In Notitia Eccles. pag. 37. Provinciæ Isauriæ attribuitur.

[e] *Apamea*] Nomen hæc habet ab uxore Prusiæ regis, qui Hannibalem recepit. Auctor Strabo, lib. XII. p. 563. Stephanus: Μύρλεια, πόλις Βιθυνίας, ἡ νῦν καλουμένη Ἀπάμεια. Colophoniorum coloniam Mela quoque appellat, loc. cit. Cum Plinius *sicut Apamea* dicit, intus quoque positam innuit, ut Germanicopolim, hoc est, a mari sejunctam.

leum, antiquus Troadis finis, et Mysiæ initium. Postea sinus,[f] in quo flumen Ascanium:[g] oppidum Bryllion:[h] amnes, Hylas, et Cios, cum oppido[i] ejusdem nominis, quod fuit emporium non procul accolentis Phrygiæ, a Milesiis quidem conditum, in loco tamen qui Ascania Phrygiæ vocabatur. Quapropter non alibi aptius de ea dicatur.[9]

XLI. Phrygia Troadi[j] superjecta, populisque a promontorio Lecto ad flumen Etheleum prædictis, septemtrionali sui parte Galatiæ contermina: meridiana Lycaoniæ, Pisidiæ, Mygdoniæque: ab oriente Cappadociam attingit. Oppida ibi celeberrima præter jam dicta,[k] Ancyra,[l] Andria,[1 m] Celænæ,[n] Colossæ,[o] Carina,[p] Cotyaion,[q] Ceranæ,[r] Conium,[2 s]

e in Chiffl. *Apamia* Gronov. et edd. vett. Mox, *Myrtea* pro *Myrlea* Ptolem. —9 Vet. Dalec. *dicetur*.

CAP. XLI. 1 '*Andira* Steph. *Andraca* Ptolem.' *Dalec.* Mox, *Celenæ*, *C. C. Cotiaion* Gronov. *Celenæ C. C. Cotion* Chiffl.—2 *Iconium* Gronov.

NOTÆ

[f] *Postea sinus*] Sine nomine. Mela I. 19. 'Myrlea: duo sunt inde modici sinus: alter sine nomine Cion amplectitur, Phrygiæ haud longe jacentis opportunissimum emporium: alter, Olbianus.'

[g] *Ascanium*] Ἀσκάνιος ποταμὸς, et ab eo dicta Ἀσκανία Φρυγίας, Stephano, p. 122.

[h] *Bryllion*] Βρύλλιον Stephano.

[i] *Cum oppido*] Mela, loc. cit. Κῖος, hodie incolis *Chorasia*. Turcis, *Cheris*, a cerasorum copia. Κίου ποταμοῦ ὁμωνύμου meminit Schol. Apoll. ad I. 1321.—'Ἀσκανίῃ Φρυγῶν locus est Homero, Il. B. 863. Nummus Severi Imp. quem vidimus ap. D. Fontainne, Eq. Anglum: AY. KAIC. CEOYHPOC. ΠE. *Imp. Cæsar Severus Pertinax*. .X. CEOYHPOY BACIΛEYONTOC OKOCMOC EYTYXEI. H AΦAPΓOY KIANOIC. sic interpretati ei sumus: Σευήρου βασιλεύοντος ὁ κόσμος εὐτυχεῖ, ἡ Ἀσκανία Φρυγίας ἄρουρα γόνιμος ὑπάρχει Κιανοῖς. *Severo imperante felix est Orbis. Ascania Phrygiæ tellus fæcunda Cianis est.*' Ed. sec.

[j] *Phrygia Troadi*] Transcribunt hæc Solinus, cap. 40. pag. 70. et Capella, lib. VI. cap. de Phrygia, p. 221.

[k] *Præter jam dicta*] Cap. 29. et 30.

[l] *Ancyra*] Hæc Ancyra Phrygiæ, a Galatica longe diversa, ut animadvertit Strab. lib. XII. p. 567. etsi e duabus unam Stephanus conflare temere videatur. In Notitia Episc. Phrygiæ Capatianæ, pag. 2. Ἄγκυρα, XXIV. locum obtinet. In Prov. Galatiæ, pag. 33. Ἄγκυρα μητρόπολις, primum. Hæc Ptolemæo, V. 2. Ἄγκυρα Φρυγίας.

[m] *Andria*] Ita libri omnes. Cave credas esse τὰ Ἄνδειρα Strabonis, et Stephani. Hæc enim Æolidis civitas, juxta Astyren et Pitanen est.

[n] *Celænæ*] Κελαιναὶ, unde transducti Apameam cives, ut dictum est sect. 29. De his Arrianus, lib. I. de Exped. Alex. pag. 79.

[o] *Colossæ*] Κολοσσαὶ Strab. lib. XII. p. 576. Colossenses D. Pauli Episto-

Midaion.[t] Sunt auctores,[u] transisse ex Europa Mysos, et Brygas, et Thynos, a quibus appellantur Mysi, Phryges, Bithyni.

XLII. Simul dicendum videtur et de Galatia, quæ superposita agros majori ex parte Phrygiæ tenet, caputque quondam ejus Gordium.[a] Qui partem eam insedere Gallorum, Tolistobogi,[1 b] et Voturi, et Ambitui [2 c] vocantur: qui Mæoniæ et Paphlagoniæ regionem, Trocmi.[3 d] Prætendi-

CAP. XLII. 1 *Tolistobogi* Ptolem. *Tolostobagi* Chiffl. *Tolostobogi* Flor.—2 Vet. Dalec. *Ambiam.*—3 Strab. Sic in Τρόκμοι.—4 *Alassenses* Chiffl. Mox,

NOTÆ

la nobilitavit.

[p] *Carina*] In Notitia Eccles. pag. 49. inter Episcopos Prov. Phrygiæ Capatianæ censetur ὁ Καρίας: unde *Caria* forte legi apud Plinium, præstabilius fuerit.

[q] *Cotyaion*] Κοτυάειον πόλις Φρυγίας, Straboni, loc. cit. et Stephano, et Ptolem. v. 2. In nummis est ΚΟΤΙΑΕΩΝ et ΚΟΤΙΑΕΙΣ.

[r] *Ceranæ*] An Κοιρανή. At in Mss. R. 1. 2. &c. *Cera* tantum legitur. Arbitror esse Κεpετάπα, cujus mentio in Notitia Episcopatuum Prov. Phrygiæ Capatianæ.

[s] *Conium*] Κόνιον. Vide Notas et Emend. num. 95.

[t] *Midaion*] Μιδάειον, πόλις Φρυγίας, Dioni lib. XLIX. pag. 403. et Stephano, et Ptolem. v. 2. Straboni, pag. 576. Μιδάїον.

[u] *Sunt auctores*] Quorum princeps Herod. lib. VII. pag. 409. n. 73. Bryges olim Macedonibus finitimi: Thyni, Strymonis accolæ fuere, et inde Strymonii appellati, teste eodem Herod. Scholiastes Apoll. ad Argon. II. 462. ait esse Thraciæ partem, quæ Θυνὶς vocetur. Mida duce, eo scilicet cui asininas aures fabulæ dedere, Brigas in Mysiam transmeasse, atque exigua vocis appellatione Phrygas ibi esse appellatos, auctor est Conon in Bibl. Photii, cod. CLXXXVI. pag. 424.

[a] *Gordium*] Hæc Midæ regia. Stephanus: Γορδίειον, ἀπὸ Γορδίου τοῦ πατρὸς Μίδου, *a Gordio Midæ patre.* Hic Alexander Gordium nodum solvit. Urbem Sangarius amnis alluebat, teste Arriano, Exped. Alex. lib. I. pag. 80. ubi Γόρδιον oppidum vocat. In nummis, apud Spanhem. pag. 907. ΓΟΡΔΗΝΩΝ. Livius, lib. XXXVIII. pag. 474. 'Gordium haud magnum quidem oppidum est, sed plusquam mediterraneum, celebre, et frequens emporium: tria maria pari ferme distantia intervallo habet,' &c.

[b] *Tolistobogi*] Solino, cap. 41. p. 71. *Tolistobogi.* Floro II. 11. *Tolostobogi,* Ptolemæo quoque, v. 4. Τολιστόβογοι. Livio lib. XXXVIII. pag. 473. Tolistobogi, cum Trocmis et Tectosagis appellantur, ubi de Gallorum expeditione in Asiam prolixe disserit. Strab. quoque, lib. XII. p. 566.

[c] *Ambitui*] Vide Notas et Emend. num. 96.

[d] *Trocmi*] Stephanus: Τρόκμοι, ἔθνος Γαλατικὸν, ἐκαλοῦντο δὲ καὶ Τροκμηνοί. Appianus in Syriac. pag. 107. Τεκτοσάγαι, Τρόκμοι, Τολιστόβιοι.

tur Cappadocia, a septemtrione et Solis ortu, cujus uberrimam partem occupavere Tectosages, ac Teutobodiaci. Et gentes quidem hæ. Populi vero ac tetrarchiæ omnes, numero CXCV. Oppida: Tectosagum, Ancyra:[e] Trocmorum, Tavium:[f] Tolistobogorum, Pesinus.[g] Præter hos celebres, Attalenses,[h] Arasenses,[4][i] Comenses,[j] Dioshieronitæ,[k] Lystreni,[l] Neapolitani,[m] Œandenses, Seleucenses,[n] Sebasteni,[o] Timoniacenses,[p] Tebaseni.[5] Attingit Galatia et

Commenses, Didyenses, Hieronenses codd. Dalec. et Chiffl. et Vet. Dalec. —5 *Tarbaseni* Vet. Dalec. *Thebaseni* Harduin. 1. 2. et Franz. *Tebaseni* Gro-

NOTÆ

[e] *Ancyra*] Ἄγκυρα μητρόπολις Ptolemæo, v. 4. Tectosagum oppidum Straboni, lib. XII. pag. 567. Galatiæ Metropolis, in Notitia Eccles. A Phrygiaca, de qua superius, diversa. Ab Augusto Cæsare conditam, Dejotaro rege devicto, prodidit Tzetzes, Chiliad. I. vs. 132. Nunc *Angouri*. Vide Notas et Emend. num. 96. Hinc Marcellus Ancyranus ille ambiguæ fidei plerisque suspectus.

[f] *Tavium*] Ταούϊον in Trocmis, Ptolem. v. 4. et Strab. lib. XII. pag. 567. In Notitia Eccles. pag. 33. Ταβία. Stephano, Ταυΐα.

[g] *Pesinus*] Πεσσινοῦς in Tolistobogis Ptolemæo loc. cit. In Notitia Eccles. Prov. Galatiæ Salutaris, pag. 33. Πισινοῦς. De vocis origine, vide Ammianum lib. XXII. pag. 219.

[h] *Attalenses*] Forte *Adadenses*: ab Ἄδαδα Pisidiæ mediterraneo oppido, apud Ptolem. v. 5. et in Notitia Eccles. pag. 29.

[i] *Arasenses*] Vel ab Ἄραζος, quæ Stephano urbs in Ponto dicitur: vel ab oppido, quod in Notitia Eccles. Provinciæ Isauriæ, pag. 37. Δαρασὸς perperam scribitur, pro Ἀρασός. Pisidiæ tribui videtur ab Artemidoro, apud Strab. lib. XII. p. 570.

[j] *Comenses*] Rectius *Chomenses*, A Choma mediterraneo Lyciæ oppido, de quo egimus, cap. 28.

[k] *Dioshieronitæ*] Vide Notas et Emend. num. 97.

[l] *Lystreni*] Ab oppido Lycaoniæ contributo, in Notitia Eccles. p. 29. Λύστρα.

[m] *Neapolitani*] Quorum oppidum Νεάπολις in Notitia Eccles. Prov. Isauriæ, p. 37. Œandenses pro Œnoandenses perperam scriptum existimo: est enim Œnoanda, ut diximus cap. 28. Cabaliæ oppidum, quæ Galatiæ, ut mox dicetur, contributa fuit.

[n] *Seleucenses*] A Seleucia Pisidiæ, Phrygiæ alias contributa, ut ait Ptolemæus, v. 5.

[o] *Sebasteni*] De quibus Gruteri Inscriptio, pag. 427. ΗΒΟΥΛΗΚΑΙ Ο ΔΗΜΟC CEBACTHNΩN TEKTOCAΓΩN.

[p] *Timoniacenses*] Τιμώνιον, φρούριον Παφλαγονίας, inquit Stephanus: nempe in ea Paphlagoniæ parte, quam Bithyniæ confinem ait esse Strabo, lib. XII. p. 562. et Τιμωνίτην vocat.

[q] *Tebaseni* [*Theb.*] Ab oppido Lycaoniæ Θέβασα, de quo diximus cap. 25.

Pamphyliæ[6] Cabaliam:[r] et Milyas,[s] qui circa Barin sunt, et Cyllanticum,[7][t] et Oroandicum Pisidiæ tractum. Item Lycaoniæ partem Obigenen. Flumina sunt in ea præter jam dicta,[u] Sangarium et Gallus,[v] a quo nomen traxere Matris Deum sacerdotes.

XLIII. Nunc reliqua in ora, a Cio intus in Bithynia Prusa,[a] ab Hannibale[b] sub Olympo condita: inde Nicæam[c] XXV. millia passuum interveniente Ascanio lacu.

nov. et al.—6 *Pamphilia* Chiffl. Mox, pro *Cabaliam*, quod exhibent codd. Harduini, et Vet. Dalec. item Basil. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Gabaliam* legit Gronov.—7 *Cyllanicum* Chiffl. Mox, *et Crondicum P. tractum* Vet. Dalec.

NOTÆ

[r] *Cabaliam*] Quæ Καρβαλία Pamphyliæ pars appellatur a Ptolem. v. 5.

[s] *Et Milyas*] De his egimus cap. 25. Βάρις est Pisidiæ oppidum mediterraneum, Galatiæ vicinum, apud Ptolem. loc. cit. et in Notitia Eccles. Prov. Pisidiæ, p. 29.

[t] *Cyllanticum*] Mss. *Cyllanicum*. Oroandicum vero tractum Isauriæ Ptolemæus adjudicat, v. 4. De oppido, unde Oroandico tractui nomen, dictum superius, cap. 24.

[u] *Præter jamdicta*] Caystrum, Rhyndacum, Cion, &c. De Sangario dicemus, VI. 1.

[v] *Et Gallus, &c.*] Ita Martianus, lib. VI. cap. de Phrygia, p. 221. Festus: 'Galli qui vocantur Matris Magnæ Comites, dicti sunt a flumine, cui nomen est Gallo: quia qui ex eo biberint, in hoc furere incipiant, ut se privent virilitatis parte,' &c. Vide etiam Stephan. verbo Γάλλος.

[a] *Prusa*] Προῦσα ἡ πρὸς τῷ Ὀλύμπῳ Ptolem. v. 1. Nunc *Bursia*.

[b] *Ab Hannibale*] Operi fortasse is præfuit, dum apud Prusiam regem versaretur, qui eum patria profugum excepit hospitio. A Prusia ipso Nicomedis F. conditam scribit Tzetzes Chiliad. III. Hist. 113. vs. 963. Οὗτος ὁ τοῦ μονόδοντος τούτου πατὴρ Προυσίου, Τοῦ κτήτορος τῆς πόλεως Προύσης τῆς παρ' Ὀλύμπῳ, Ὁ Νικομήδης, κ. τ. λ.

[c] *Inde Nicæam*] Hodie *Isnich*. Νίκαια Ptolemæo v. 1. et Strab. lib. XII. p. 565. ad Ascaniam paludem, ἐπὶ τῇ Ἀσκανίᾳ λίμνῃ. Recte hic geminam a Plinio Nicæam designari Surita vidit, in Notis ad Anton. Altera semota a mari est, ad quam a Prusa XXV. pass. millia numerantur, Ascanio interveniente lacu, quem ab oculatis testibus accepimus, toto unius diei itinere a mari abesse: hodie *Lago di Nicea*. Hæc Concilio I. Gener. notissima. Altera in ora, de qua deinde Plinius: Ptolemæo v. 1. Ὀλβία appellata.—'Prioris Nicææ nummi sunt plurimi, ab Augusto ad Gallienum. In nullo tamen metropolis appellatur. Domitiani Imp. nummus inscriptus, ΝΙΚΑΕΙϹ ΠΡΩΤΟΙ ΤΗϹ ΕΠΑΡΧΙΑ. *Nicæenses primi provinciæ*, non primatum asserit Nicæensibus, quanquam Dio Prusæus sic intellexisse prave videtur: sed Nicæenses docet, primos provinciæ Jovi litasse pro salute Domitiani. Nam id docet

Deinde Nicæa in ultimo Ascanio sinu, quæ prius Olbia, et Prusa item altera[d] sub Hypio[1] monte. Fuere Pythopolis,[e] Parthenopolis, Coryphanta. Sunt in ora amnes, Æsius,[f] Bryazon, Plataneus, Areus, Æsyros,[2] Gendos, qui et Chrysorrhoas. Promontorium, in quo Megarice[3][g] oppidum fuit. Unde[4] Craspedites[h] sinus vocabatur, quoniam id oppidum velut in lacinia erat. Fuit et Astacum,[i] unde et ex eo Astacenus[j] idem sinus. Fuit et Libyssa[k] oppidum, ubi nunc

CAP. XLIII. 1 *Hippio* Gronov. Mox, pro *monte*, nonnulli *fluvio*, vel *flumine* ex Ptolem.—2 Ita codd. Harduini et Chiffl. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Siros* Gronov. et edd. vett.—3 *Megaricon* Steph.—4 *Inde* Gronov. et edd. vett. *Unde* Chiffl. et edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et

NOTÆ

adjecta in nummo ara, cum titulo: ΔΙΟϹ ΑΓΟΡΑΙΟΥ: est ex ære in Thesauro Regio: *Jovis, qui Fori Custos et Præses est.*' Ed. sec.

[d] *Et Prusa item altera*] Sicut gemina, inquit, ibi Nicæa, sic et Prusa gemina. In Nummo Diadumeniani Imp. e Cimelio nostro Parisiensi, ΠΡΟΥϹΙΕΩΝ ΠΡΟϹ ΥΠΙΩ. Montem Plinius vocat: amnem Ptolem. v. 1. *Προῦσα πρὸς τῷ Ὑπίῳ ποτ.* nisi forte ex eo monte amnis cognominis fluat. Et sane in Actis Latinis Conc. Niceni, pag. 54. subscribit, 'Hesychius Prusensis, juxta Hypium fluvium.' Hæc Straboni lib. XII. p. 563. *Προυσιὰς* dicitur: in nummis antiquis etiam ΠΡΟΥϹΙΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟϹ ΘΑΛΑΣΣΑΝ, *Prusiensium, qui sunt ad mare.*

[e] *Pythopolis*] Πυθόπολις, Menecrati, qui historiam Nicææ Bithynicæ scripsit, ut auctor est Plutarchus in Theseo, p. 12.

[f] *Æsius*] Αἴσιος, Βρυάζων, Πλαταγεὺς, Ἄρειος, Αἴσυρος, κ. τ. λ. Bryazonti alterum nomen Olachas videtur fuisse, uti dicemus XXXI. 18.

[g] *Megarice*] Stephanus: Μεγαρικὸν πολίχνιον, ὃ συγκαταλέγεται ταῖς Βιθυνῶν πόλεσιν, *Oppidulum, quod inter Bithynorum urbes numeratur.* Megarenses certe hanc oram tenuisse, testis est Mela I. 19. et Strab. lib. XII. p. 563. Uterque enim Astacon ipsam a Megarensibus conditam scribit. Promontorio nomen est hodie, *Capo Fagona*, ut aiunt.

[h] *Craspedites*] Idem Olbianus Melæ dicitur, I. 19. ab Olbia oppido, de quo supra. Est autem Græcis *κράσπεδον*, quod Latinis fimbria, sive lacinia. Translate vero tum littoris margo, tum veluti limbi et extremæ montium oræ ac radices *κράσπεδα* appellantur: quod laciniarum recessibus ac prominentiis similitudinem referunt.

[i] *Astacum*] Ἀστακὸς Strab. lib. XII. p. 563. a Lysimacho deleta. Vide et Pausan. lib. V. p. 310.

[j] *Astacenus*] *Le Golfe de Comidia*, ab urbe Nicomediensi.

[k] *Libyssa*] Stephanus: *Λίβυσσα, φρούριον Βιθυνίας ἐπιθαλάσσιον, castellum maritimum.* Nunc *Gebise*, ut credi vulgo Busbequius asseverat Epist. I. p. 30.

Hannibalis[l] tantum tumulus. Est in intimo sinu Nicomedia[m] Bithyniæ præclara. Leucatas[n] promontorium, quo includitur Astacenus sinus, a Nicomedia XXXVII. M. D.[5] Rursusque coëuntibus terris angustiæ[o] pertinentes usque ad Bosporum Thracium. In iis Calchedon[p] libera, a Nicomedia LXII. D. Procerastis[q] antea dicta, dein Colpusa:[6] [r] postea Cæcorum[s] oppidum, quod locum eligere nescissent, septem stadiis distante Byzantio,[7] tanto feliciore omnibus modis sede. Ceterum intus in Bithynia colonia Apamena,[t] Agrippenses, Juliopolitæ, Bithynion.[8] [u] Flumi-

Franz.—5 Ita codd. Harduini, cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *LXII. M. D.* Chiffl. *XLII. M. D.* Gronov. et edd. vett.—6 Codex Dalec. et margo ed. Frankf. 1582. *a Nicomedia. LXXII. M. D. pass. Cerastis antea dicta, dein Colpoëssa;* Chiffl. *a Nicomedia XXXVII. M. D. pass. Cerastis antea dicta; dein Colposa;* edd. vett. et Gronov. *a N. LXXII. D. Procerastis a. d. d. Compusa.* Mox, nonnulli *Cæcorum.*—7 Vet. Dalec. *distans a Byzantio.*—8 *Bithyniatæ* Vet. Dalec.—9 Ita codd. Harduini et Chiffl. item edd. Har-

NOTÆ

[l] *Ubi nunc Hannibalis*] Referunt id quoque Plutarchus in Flaminio, pag. 380. Appianus in Syriac. p. 92. Ammianus lib. XXII. p. 219. Eutropius lib. II. p. 766. Martianus lib. VI. cap. de Phrygia, p. 221. et Solinus cap. 42. p. 72. Etiamnum superesse hunc Hannibalis tumulum, testis est oculatus Petr. Bellonius de Admir. Oper. Antiq. I. 33.

[m] *Nicomedia*] Νικομήδεια, hodieque *Comidia.*

[n] *Leucatas*] Idem Ptolemæo V. 1. Ἀκρίτας.

[o] *Angustiæ*] *Le Canal de la Mer Noire.*

[p] *Calchedon*] Stephanus, verbo Καρχηδών· Χαλκηδὼν τῆς Βιθυνίας, διὰ τοῦ λ, κ. Tamen nummi veteres, cujusmodi est eximius Caracallæ, in Parisiensi nostro Museo, ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ. Alter item Trajani, apud Patinum, pag. 186. atque ita constanter omnia vetustiora paulo monumenta. Hodie Græcis *Chalcedona:* Turcis, *Kadikioi.* A pago *Scutari* tribus passuum millibus distat.

[q] *Procerastis*] Προκεραστὶς, idcirco, opinor, quod ex adverso sit posita illius promontorii, in quo Byzantium est conditum: cui promontorio Chrysoceras nomen fuit, ut dictum est IV. 18.

[r] *Colpusa*] Ita Mss. omnes: non *Compusa.* Κολπόεσσα, contracte Κολποῦσα, *sinuosam* significat.

[s] *Cæcorum*] Vide quæ dicturi sumus IX. 20. De egregio Byzantii situ multa Polybius IV. pag. 425. et 433. Tacitus quoque Annal. XII. p. 191.

[t] *Apamena*] Sive Myrlea, de qua superius, cap. 40. ubi et de Juliopoli egimus, unde Juliopolitæ dicti: quorum nummus est in Thesauro Goltzii, ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. De Apamea Ulpianus, Digest. lib. L. tit. 5. de Censibus: 'Est et in Bithynia colonia Apamena.'

[u] *Bithynion*] Βιθύνιον Strab. lib. XII.

na:[v] Syrium, Lapsias, Pharmacias,[9] Alces, Crynis, Lilæus, Scopius, Hieras qui Bithyniam et Galatiam disterminat. Ultra Calchedona Chrysopolis[w] fuit. Deinde Nicopolis, a qua nomen etiamnum sinus retinet: in quo portus Amyci:[x] deinde Naulochum[10] [y] promontorium: Estiæ[z] templum Neptuni. Bosporus, D. passuum intervallo Asiam Europæ iterum auferens, abest a Calchedone XII. mill. D. passuum. Inde fauces primæ VIII. mill. DCCL. pass.[11] ubi Phinopolis[a] oppidum fuit. Tenent oram[b] omnem Thyni, interiora

duin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *Pharmicas* edd. vett. et Gronov. Mox, *Lylæus* Gronov.—10 *Neulochos* Pintian. ex Strab. lib. VII.—11 Ita codd. Harduini et Chiffl. item Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CCL. pass.* edd. vett. et Gronov. Mox, Vet. Dalec. *ubi Sphyropolis*; alii ap.

NOTÆ

p. 505. in mediterraneis Bithyniæ urbibus. Ptolemæo v. 1. Κλαυδιόπολις, ἡ καὶ Βιθύνιον.—'Hæc Antinoi patria, qui Hadriani Aug. ex concubina filius. Nummos ipsius honori percussos alibi exposuimus; sed ex his unus est diligentius explicandus, qui est ex ære maximo in Gaza Regia. ANTINOON ΘΕΟΝ Η ΠΑΤΡΙϹ, Capite Antinoi nudo. *Divum Antinoum sua patria* veneratur. .)(. ΒΕΙΘΥΝΙΕΩΝ ΑΔΡΙΑΝΕΩΝ. *Bithynicnsium, qui et Hadrianenses* cognominantur, nummus. Bithyniensis, capite nudo, pateram tenet ante palmam, indicemque victoriæ ab Antinoo relatæ. Post Bithyniensem bos est, prona cervice, ut victima mox immolanda animæ Antinoi sideribus (ut credi volebant) receptæ: id quod stella notat superne fulgens. Me pudet eorum, qui hic Endymionem cogitant, et sidus pro Luna accipiunt.' *Ed. sec.*

[v] *Flumina*] Omnia ea ceteris scriptoribus incognita.

[w] *Chrysopolis*] Χρυσόπολις, πλησίον Καλχηδόνος Stephano; apud quem et Νικόπολις Βιθυνίας legitur, hodie *Scutari*.

[x] *Portus Amyci*] Bebrycum Regis. Plin. XVI. 89. 'In Ponto portus est Amyci, Bebrycum rege interfecto clarus,' &c. Vide Servium in illud Æneid. v. 225. 'Qui se Bebrycia veniens Amyci de gente ferebat.'

[y] *Naulochum*] Ναύλοχος statio navium est.

[z] *Estiæ*] Ἑστία promontorii nomen esse videtur, quod simile ei sit, cui sedem in opposita Bosphori Thracii ripa statuit Polyb. lib. IV. p. 438. τὰ περὶ τὰς Ἑστίας ἄκρα καλούμενα τῆς Εὐρώπης. Ei loco nomen est hodie *Algiro*. Ibi Templum Neptuno Timosthenes: ceteri scriptores Diis duodecim dicatum aiunt: Mela I. 9. Jovi.

[a] *Phinopolis*] A Phineo fabulis notissimo. At codd. Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. *Spiropolis*, multo sincerius: nam Phinopolin in Europa diximus IV. 18.

[b] *Tenent oram*] Consentit Eustathius fere, in Dionys. vs. 795. pag. 105.

Bithyni. Is finis Asiæ est, populorumque CCLXXXII. qui ad eum locum a sinu Lyciæ [11] [c] numerantur. Spatium Hellesponti et Propontidis ad Bosporum Thracium esse [13] CCXXXIX. mill. passuum diximus.[d] A Calchedone Sigeum Isidorus CCCXXII. M. D. passuum [14] tradit.

XLIV. Insulæ in Propontide ante Cyzicum Elaphonnesus,[e] unde Cyzicenum marmor: eadem Neuris [f] et Proconnesus dicta. Sequuntur Ophiusa,[g] Acanthus, Phœbe, Scopelos, Porphyrione, Halone cum oppido, Delphacia, Polydora. Artacæon cum oppido. Est et contra Nicomediam Demonnesos.[h] Item ultra Heracleam[i] adversa Bithyniæ Thynias,[1] [j] quam barbari Bithyniam vocant. Est et Antiochia:[1] et contra fauces Rhyndaci Besbicos [k] decem et octo

Dalec. *ubi Bosphoropolis*.—12 Ita codd. Harduini et Dalec. item Vet. Dalec. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *a fine Lyciæ* Lugd. Erasmi, Basil. et Frankf. 1582. *a fine Lydiæ* Elz. *a sinu Lydiæ* Gronov.—13 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. τὸ *esse* non legitur in edd. vett. et Gronov.—14 Ita codd. Harduini et Chiffl. cum edd. Harduin. 1. 2. 3. Miller. Bipont. et Franz. *CCCLXII. M. D. p.* Lugd. Erasmi, Dalec. Elz. et Gronov. *CCCLXII. M. CCCCC. pass.* Frankf. 1582.

CAP. XLIV. 1 *Thynnias* Ald. Junt. Basil. Lugd. Erasmi, Frankf. 1582.

NOTÆ

[c] *A sinu Lyciæ*] De quo cap. 28. 'Ultra, par sinus priori. Ibi Pinara, et quæ Lyciam finit, Telmessus... A Telmesso Asiaticum mare, et quæ proprie vocatur Asia.' Neque enim Lycia, ut diximus, Ciliciave, aut Cappadocia, Asiæ propriæ nomine censebatur.

[d] *Diximus*] Lib. IV. cap. 24. Vide Notas et Emend. num. 98.

[e] *Elaphonnesus*] 'Ελαφόννησος Scylaci, p. 33. Vide Notas et Emend. num. 99.

[f] *Neuris*] Νευρὶς et Προκόννησος. Νευρὶς et Προχώνη apud Stephanum cognomina sunt 'Αλώνης insulæ: sed hallucinari probe hominem puto.

[g] *Ophiusa*] 'Οφιοῦσα, ῎Ακανθος, Φοίβη, Σκόπελος, Πορφυριώνη, 'Αλώνη, Δελφακία, Πολυδώρα. De hac postrema Stephanus: Πολυδώρα, νῆσος πρὸς τῇ Κυζίκῳ.

[h] *Demonnesos*] Stephanus: Δημόννησος, περὶ Χαλκηδόνα νῆσος, ἀπὸ Δημονήσου τινός.

[i] *Ultra Heracleam*] De qua libro seq. cap. 1.

[j] *Thynias*] Stephanus: Θυνιὰς, νῆσος, πρὸς τῷ στόματι τοῦ Πόντου. De ea Schol. Apoll. ad Argon. II. 178. ῎Εστι δὲ καὶ ἑτέρα Βιθυνία, νῆσος μετὰ τὸν Πόντον, ἐν ᾗ ἐστιν 'Απόλλωνος ἱερόν. Et idcirco Apollonia Thynias vocabatur, ut dicemus VI. 13. Mela II. 7. 'Thynias ...quam, quia Bithyni incolunt, Bithynida appellant.'

[k] *Besbicos*] Strab. lib. XII. p. 577. et Steph. Βέσβικος, νησίδιον περὶ Κύζικον.

mill. circuitu. Est et Elæa,[1] et duæ Rhodussæ,[3] Erebinthodes, Megale, Chalcitis, Pityodes.

Dalec. Elz. et Gronov.—2 *Antiochiæ* codd. et Vet. Dalec. Mox, *Berbices* Chiffl.—3 *Rhodiussæ* Vet. Dalec. Mox, *Erebinthus*, *Magale*, *&c.* Gronov. *Erebinthus*, *Megale*, *&c.* Basil. Lugd. Erasmi, et Frankf. 1582.

NOTÆ

[1] *Elæa*] Ἐλαία, ab *olea*: Ῥοδοῦσσαι, a *rosarum* copia: Ἐρεβινθώδης, a *cicerum* ubere proventu: Μεγάλη, *magna*: Χαλκῖτις, cujus Stephanus meminit, *æraria*: Πιτυώδης, *pinaria*. Hesychio, p. 244. Χαλκῖτις et Πιτυοῦσα, communi vocabulo Δημόννησοι appellantur. Num vero pro *Erebinthus*, vel *Erebinthodes*, legi oporteat *Terebinthos*, quo nomine insulam circa Byzantium agnoscunt Nicetas, Zonaras, aliique, amplius considerandum.

NOTÆ ET EMENDATIONES

AD LIBRUM V.

NATURALIS HISTORIÆ

C. PLINII SECUNDI.

1. Cap. i. *Postea a Claudio Cæsare, cum coloniam faceret, appellatum Traducta Julia*] Quot in hac una sententia voces occurrunt, tot pæne scopuli sunt, ad quos summa ingenia offenderunt. *A C. J. Cæsare*, non *a Claudio*, coloniam esse deductam invitis libris omnibus legi credique Vossius præcipit, lib. i. Observat. in Melam, p. 168. quoniam Juliæ Jozæ Strabo meminerit, qui Tiberio imperante, multo ante Claudii principatum, obiit. Obscure Plinium, ac fortassean false locutum esse Salmasius asseverat, in Solin. p. 288. cum Traductam in Bætica, non in Mauritania fuisse constet. Patinus in Sueton. p. 115. ipsis Augusti temporibus Juliæ Traductæ nomen Tingitanæ civitati hæsisse ex nummis probat: Pliniumque erroris insimulat. Ego vero sic censeo, hujus mentem eorum neminem esse assecutum: neminem non ei culpæ affinem, quam confert in Plinium. Fuit enimvero id primum quidem alteri concessum oppido nomen, in opposita Hispaniæ Bæticæ ripa posito, cui, ut Strabo narrat, Tingitanis eo Zelitanisque transductis ex Africa, Augusti temporibus, Juliæ quoque Transductæ facta ex re appellatio est. Ea postmodum Claudio Cæsare principe transductis iterum, seu revocatis, (incertum qua causa,) ex eo oppido Tingitanis in avitas sedes, unde commigrarant, additisque novis colonis, Traducta Julia Tingis est nuncupata, prioris oppidi nomenclatione in Africam transvecta cum civibus. Argumento est, quod Juliam Iozam, quam in Bætica Strabo agnoscit, lib. iii. p. 140. Ptolemæus similiter, in descriptione ejus oræ, et Marcianus Heracl. p. 70. vetustos scilicet secuti auctores, Τρανσδοῦκτα appellant, Plinius in recensendis alioqui Bæticæ, cui ipse præfuit, oppidis ad fastidium prope diligens, prætermisit: quod nulla tum istic, præter tenue forte vestigium, omnis in Africam Transducta Julia commeasset. De Bæticæ Hispaniæ Traducta Julia accipiendi nummi illi, quos Patinus exhibet, loco mox cit. tum Augusti, tum Caii Cæsaris Augusti F. nomine ac vultu insigniti: quibus insculpta ex adversa parte racemi uva est, cum epigraphe Ivl. Tra. neque ad Tingin hi pertinent, ut Patinus putat. Oram vini feracem hæc nota declarat: unde et in oppo-

sito littore ea re factum promontorio nomen a Græcis Ἀμπελουσία.

2. Ibid. *CCV. mill. pass. a Gaditano freto, &c.*] Libri editi voces hoc loco duas inserunt, quas nulli Mss. agnoscunt, *CCV. mill. pass. Agrippa Lixum a Gaditano freto, &c.*

3. Ibid. *Et senatum inde intrantibus*] Locum hunc Plinii editores, contra Mss. omnium fidem, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et Chiffl. sic interpolarant: *Et senatorii, nil demirantibus quam luxuriam, &c.* quibus verbis nec salis, nec rationis, probabilisve sententiæ, mica ulla subeat.

4. Ibid. *Qui Ger vocaretur*] Istud amnis nomen tum ex codicibus Mss. Reg. 1. 2. et Paris. tum ex Ptolemæo restituimus, cum prius perperam *qui Niger* legeretur. *Niger* tamen legisse in Plinianis libris Solinus videtur, qui fluvium ea appellatione donatum putavit, quod atri coloris aquas volveret, quo nihil esse aut dici absurdius potest.

5. Ibid. *Baniuræ*] Ita emendavimus ex Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Prius *Banurri* legebatur. Apud Ptolem. IV. 1. BANIOTBAI, pro BANIOTPAI, ut quidem merito suspicamur.

6. Ibid. *Item Igilgili. Oppidum Tucca, &c.*] Prius legebatur, *Igilgili oppidum. Tucca, &c.* Nos addita vocula *item*, ex Mss. Reg. 1. 2. et ceterorum admonitu, ac mutata interpunctione, Igilgili coloniam fuisse indicamus, quod et Antoninus in Itinerario admonet. Sic paulo ante, ubi præpostera loci distinctio e duobus oppidis unum conflarat, in hunc modum: *Cæsarea .... a Divo Claudio coloniæ jure donata, ejusdem jussu deductis veteranis. Oppidum novum, et Latio dato Tipasa*: nos geminum latere agnovimus, locumque ita distinximus: *A Divo Claudio coloniæ jure donata. Ejusdem jussu deductis veteranis, Oppidum Novum: et Latio dato Tipasa.* Nam *Oppidum Novum* proprium loci, coloniæque nomen esse, abunde ex Ptolemæo, et Antonino docuimus. Pertinet huc *Venantius Oppidonebensis*, in Notitia Africæ, inter Episcopos Mauritaniæ Cæsariensis, pro *Oppidonobensis*, sive *Oppidonovensis*.

7. Ibid. *Utriusque Mauritaniæ longitudo decies triginta novem mill.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. Denique ipse Martianus, lib. VI. cap. de duabus Mauritaniis, p. 216. ut mirari subeat, cur Plinii editores, *octingentorum triginta novem mill.* tantum scripserint; cum vel ab Ampelusia promontorio ad amnem Mulucham, quem Massæsylorum finem esse superius diximus, stadiorum quinque millia interesse Strabo sit auctor, lib. XVII. p. 827. cum tamen nec Tingitanæ fere partem ullam, nec Cæsariensem totam eo spatio complectatur. Missi Theodosii: 'Gaulia (lege *Gætulia*) et Mauritania finiuntur ab oriente flumine Ampsaga: ab occidente, oceano Atlantico: a septemtrione, mari Africo: a meridie, mari oceano Æthiopico: in longitudinem M. passuum CCCCLXII. in latitudinem duodecies XXX. juxta Plinium Secundum.' Ubi mensuræ longitudinis latitudinisque, exscriptorum vitio, haud dubie sunt permutatæ. Quod vero statim in eodem exemplari subditur: *Utriusque Mauritaniæ longitudo CCCCLXXX. latitudo CCCLXVIII.* aut vitiosum esse, aut adjectum ac spurium arbitror, certe falsum.

8. CAP. II. *Nomades, a permutandis pabulis*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. librique recentius editi. At Parmensis editio, *a permutandis papilionibus*, legit: quæ lectio etiam tolerabilis est. Sunt enim papiliones τὰ σκηνώματα, *castrensia tabernacula*, sive *tentoria*, ut docet vetus Glossar. unde vox Gallica *Pavillon*. Hac usus Ælius Spartianus, in Pescennio, p. 78. 'In omni expeditione ante omnes militarem cibum sumsit ante papilionem: nec sibi unquam vel contra Solem, vel contra imbres quæsivit tecti

suffragium.' Sic Nomadum tabernacula papiliones rite vocaveris.

9. CAP. III. *Hipponem dirutum*] Dirutum quidem hac nostra ætate oppidum, at non Plinii ævo, ne junioris quidem, qui id eleganter describit, IX. 33. ad Caninium. Ac nisi hanc vocem *dirutum* libri omnes miro consensu exhiberent, *Zarytum* potius scriberem, cum Antonino in Itiner. Voluisse enim vir eruditus videtur eam appellationem indicare, quæ apud Afros esset in usu vulgi, et in communi sermone. Sic 'zætam' pro 'diæta,' pro 'diabolo' 'zabulum,' 'zaconum' pro 'diacono,' media ætas dixit. Vide Rosweyd. notis in Paulin. p. 770. et 771. Sic in Conc. Nicæno I. 'Heliodorus Diabulonites,' et idem 'Zabulonites' legitur. Hinc unica voce legas in Notitia Africæ apud Victorem Vitensem, 'Marianus Hipzaritensis,' inter Episcopos Provinciæ Proconsularis. In Collat. Carthag. n. 139. pag. 143. 'Florentinus Episcopus Hippensis Zaritorensis.' Salmasius in Solin. p. 321. ineptam tautologiam affingit erudito scriptori, cum scripsisse autumat: *Quod Hipponem Diarrutum vocant, Diarrhytum a Græcis dictum.* Nec Surita felicior in conjiciendo, cum *dilutum* reponit.—'*Hipponem dirutum vocant*) *Incolæ*, inquit, cum Græce nesciant, *dirutum vocant*, pro *Diarrhytum.* Hanc vocem *dirutum* libri omnes miro consensu exhibent. *Zarytum* vocat Antoninus in Itinerar. Salmasius in Solin. p. 321. ineptam tautologiam,' &c. *Ed. sec.*

10. Ibid. *Theudalis*] In Notitia Africæ proxime laudata, inter Episcopos Provinciæ Proconsularis, *Victor Eudalensis:* lego *Theudalensis.* Inscriptio vetus apud Gruter. p. 512. TEUDALENSES. In Collat. Carthag. pag. 109. 'Urbanus Episcopus plebis Theodalensis.'

11. Ibid. *Locus, Castra Cornelia*] Præmissa hac voce, *locus*, oppidum, pagumve, aut castra, quibus de agitur, interiisse, vix superesse rudera, ac locum duntaxat notari, tralatitium loquendi genus est, et familiare Plinio. Quamobrem in eam mentem venio haud ægre, ut suspicer, absorpta hæc aliquando Castra Cornelia fuisse subito terrarum hiatu: atque adeo hanc Tertulliani mentem esse, lib. de Pallio, cap. 3. pag. 113. cum ait: 'Hactenus Sodoma, et nulla Gomorrha, et cinis omnia .... Utinam et Asia secura jam sit de soli ingluvie: utinam et Africa semel voraginem paverit, unicis castris fraudatis expiata. Multa et alia hujusmodi detrimenta habitum orbis mutavere, situsque movere.' Ita ille: quibus sane verbis 'castra' in Africa hiatu terræ absorpta haud obscure significat, clademque similem illius, qua duodecim in Asia civitates subversas esse diximus, II. 86. Plane ut Salmasii conjectura in eum Tertulliani locum nulla videatur esse; dum confidenter pronuntiat, non posse ambigi, quin ista sint accipienda de Cambysæ exercitu in Libycis Syrtibus immensis arenarum cumulis cooperto atque obruto. Perinde quasi exempla Tertullianus hoc loco aliunde repetat, quam ex Romanis annalibus: aut de hominum clade, non de terrarum jactura agat, et mutato situ: aut tam vetustam historiam, tamque a proposito suo alienam, cum tam recente componat: aut denique non lucrum fecisse Africam putet, sed dispendium esse passam, hostili Cambysæ exercitu arenarum vi obruto. Porro Castra Cornelia, quod mihi pæne exciderat, describit eleganter Lucan. IV. 585. ubi de Curione agens, in eum Africæ locum appellente, sic canit: 'Inter semirutas magnæ Carthaginis arces, Et Clupeam, tenuit stationis littora notæ; Primaque castra locat cano procul æquore, qua se Bagrada lentus agit siccæ sulcator arenæ.' Et mox, vs. 655. de Scipione: 'Sed majora dedit cognomina collibus istis,

Pœnum qui Latiis revocavit ab arcibus hostem Scipio: nam sedes Libyca tellure potito Hæc fuit. En veteris cernis vestigia valli? Romana hos primum tenuit victoria campos.' Appian. Bell. Civ. lib. II. pag. 455. Χάρακα Σκιπίωνος vocat, *Castra Scipionis.*

12. Ibid. *Clypeam*] Κλυπέαν Ptolem. IV. 3. et 'Ασπίδα, ceu duo oppida, separatim describit, insigni errore: nam quæ Græcis 'Ασπὶς dicta est, ut Polybio, lib. I. p. 42. et Appiano in Punic. pag. 3. Agathemero Geogr. I. 5. aliisque, eadem Latinis Clypea fuit. Solinus cap. 27. pag. 49. 'Clypeam civitatem Siculi astruunt, et Aspida primum nominant.' A forma scilicet nomen accepit: Silius Ital. lib. I. 'Tum quæ Sicanio præcinxit littora muro, In clypei speciem curvatis turribus Aspis.'

13. Ibid. *Ruspina*] Martian. lib. VI. cap. de secundo sinu Africæ, pag. 216. 'Ruspæ,' inquit, 'Thapsus,' &c. Ruspas a Ruspina haud diversas esse non obscure significans. Fulgentium sane Ruspensem Episcopum novimus. In Notitia Africæ, inter Episcopos Provinciæ Byzacenæ, 'Stephanus Ruspensis.' Ruspinensis ibi Ecclesiæ nulla mentio. Nec vero magni est apud me auctoritas Ptolemæi unius, qui IV. 3. Ruspinam a Ruspis in eadem provincia et nomine et situ disjungit: qui 'Ασπίδα et Κλυπέαν, ut proxime diximus, diversas esse existimavit. Nam ceterorum scriptorum, qui Ruspas laudant, ii Ruspinam silent: qui hanc appellant, illam omittunt.

14. CAP. IV. *Gaphara*] In libris omnibus *Taphra* legitur: at nullum est in tota Africa oppidum, quod Taphra vocetur. Omnino *Gaphara* scribendum, uti ex Ptolemæo indicavimus: nec vero obscurius Scylax declarat, pag. 46. situm hujus oræ describens: 'Απὸ δὲ Νεαπόλεως τῆς Καρχηδονίων χώρας Γράφαρα πόλις. Ταύτη παράπλους ἡμέρας μιᾶς ἀπὸ Νέας πόλεως. 'Απὸ δὲ Γραφάρων 'Αβρότονον πόλις καὶ λιμήν. Sed Γράφαρα Scylax pro Γάφαρα videtur scripsisse.

15. Ibid. *CCCXII. mill.*] Ita sane libri omnes. Verum cum Mela VI. 7. de Syrti majore agens, et qua dehiscit, et qua flexum agit, altero tanto spatio doceat esse ampliorem, quam sit Syrtis minor; hæc autem qua mare accipit, centum fere millia passuum, auctore Plinio Pomponioque pateat; superfluere hoc loco centenarii notam, perspicuum est, scribique oportere *CCXII.*

16. Ibid. *Alachroas dixere*] *Machryas* forte rectius agnoveris: sunt enim Μάχρυες Ptolemæo IV. 3. et Stephano, quos Herod. lib. IV. pag. 231. n. 178. Μάχλυας appellat, ipseque Plinius VII. 2. supra Nasamonas locat. Hos ad mare usque pertinere Herodotus asseverat, Lotophagis esse confines, et loto pariter vesci, ac Tritonis amnis ripam accolere: Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν ἔχονται Μάχλυες, λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι .... κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποταμὸν μέγαν, τῷ οὔνομα Τρίτων ἐστίν. Sed libri omnes *Alachroas* exhibent, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c.

17. Ibid. *Materense*] Hanc lectionem, quam summa fide, ac miro consensu codices omnes Mss. exhibent, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. ipsaque Parmensis editio, primus induxit Hermolaus, ut *Madaurense* nobis oppidum obtruderet. Insigne illud quidem Apuleii Philosophi natalibus, et D. Augustini palæstra: sed non hujus loci: quo Byzacenæ fere mediterranea censentur oppida: cum Madaurense Numidiæ fuerit, ut ipse testatur Apuleius, Victorque Vitensis, cujus in Notitia inter Episcopos Numidiæ 'Prudentius Madaurensis' laudatur.

18. Ibid. *Salaphitanum*] Ita libri omnes. Hujus tamen oppidi vestigium ullum uspiam deprehendere

nondum licuit. Forte *Sataphitanum* scripsit: nam in Collat. Carthag. pag. 167. 'Urbanus Satafensis' legitur. Forte *Salaritanum:* quod in eadem Collat. pag. 139. 'Proculus Episcopus plebis Ginesitensis Salariæ.' Vel denique, permutatis tantum syllabis, *Sufetulanum:* est enim inter Episcopos Prov. Byzacenæ, in Notitia Victoris, 'Præsidius Sufetulensis.' Sed in tam multiplicibus conjecturis ne mihi quidem ipse satis facio.

19. Ibid. *Tiphicense*] Libri editi ad hunc diem exhibent, *Tiricense, Tiphicense:* sed prioris nomenclaturæ oppidum nulli Mss. codices Pliniani, nulla Notitia Africæ agnoscit. Neque vero exploratæ satis fidei alterum quoque nomen *Tiphicense* est: ut venire in dubium jure videatur, an huc referri possit *Pascasius Tijucensis*, ex Collat. Carthag. p. 109. an *Solemnius Tigisitensis*, e pag. 140. an denique *Tigisense* scribi oporteat, a Tigisi oppido, quod a Procopio describitur, lib. II. Vandal. Mss. certe, R. 2. et Chiffl. legunt *Thisicense*.

20. Ibid. *Visense*] Libri Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. *Siense*. Ab V litera duci vocis hujus initium vidit Hermolaus. Frobenius *Vigense* commentus est. Nos *Visense* reponimus, ex Collat. Carthag.

21. Cap. v. *Mox XL. M.*] Sic restituimus ex Mss. R. 1. 2. &c. cum prius perperam legeretur in editis, *CCL.* Sententia loci est, a Ptolemaide distare XL. millibus passuum promontorium, Phycuntem appellatum: quod intervallum tabulæ omnes Geographicæ approbant: alterum non ferunt.

22. Ibid. *Asbystæ*] In libris hactenus editis *Hasbytæ* legitur, sed mendose. Ἀσβύσται enim vocantur primum ab Herod. lib. IV. n. 170. p. 279. Ἀσβύσται, οὗτοι τὸ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι· ἐπὶ θάλασσαν δ' οὐ κατήκουσιν Ἀσβύσται. *Hi supra Cyrenem habitant: ad mare autem non pertingunt Asbystæ.* Ἀσβύσται pariter Stephano, et Dionysio, vs. 211. quem laudat Tzetzes in Lycophr. pag. 122. Ptolem. IV. 4. perperam Ἀσβύται, pro Ἀσβύσται. Hinc Jovi ipsi nomen, apud Nonnum, lib. XIII. pag. 372. Καὶ Διὸς Ἀσβύσταο μεσημβρίζοντας ἐναύλους.

23. Cap. vi. *LXII. M. pass. Inde Alexandriam CC. mill.*] Uterque numerus, in libris impressis corruptus, a nobis restitutus est, tum ope codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. tum ipsius Martiani admonitu, quem secuti, pro *XII. M.* rescripsimus *LXII.* ac pro *C. mill.* restituta centenarii nota, quæ facili lapsu amanuensibus excidit, *CC. mill.*

24. Cap. vii. *Insulas*] Huic capiti lemma istud Plinii editores ex Indice hujus libri petitum præfixere: *Insulæ circa Africam, et ex adverso Africæ;* cum tamen nullæ hoc loco memorentur insulæ, quam quæ contra Africam in mediterraneo mari sunt positæ. Verum, ut in Indice monuimus, non *ex adverso Africæ* Plinius, sed *aversa* scripsit, Æthiopiam intelligens, quæ adversa, hoc est, post Africam retro posita est: de ea enim peracta insularum mentione statim seq. cap. agitur.

25. Cap. viii. *Pharusii quondam Persæ*] Salmasius in Solin. pag. 415. legit, *quondam per se comites*, hoc est, sponte sua, refragantibus Mss. omnibus, Reg. 1. 2. Colb. 2. &c. in quibus *Persæ* diserte scribitur: refragante, quod majus est, veritate ipsa: nam Pharusios a Persis oriundos, et Sallustius quoque prodidit, de bello Jugurth. p. 66. 'Sed postquam in Hispania,' inquit, 'Hercules (sicuti Afri putant) interiit, exercitus ejus compositus ex variis gentibus, amisso duce, ac passim multis sibi imperium petentibus, brevi dilabitur. Ex eo numero Medi, Persæ, et Armenii, navibus in Africam transvecti, proximos nostro mari (mediterraneo scilicet) locos occupavere: sed Persæ intra oceanum magis;' ubi Plinius

nimirum Pharusios locat, quos hoc ipso cap. oceanum dixit attingere. Refert eadem ex Sallustio Isidorus Orig. IX. 2.

26. CAP. IX. *$\overline{LXIII}$. LXXV. M. pass.*] In Mss. omnibus, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. tum hoc loco, tum VI. 38. ubi hæc rursum Asiæ longitudo repetitur, miro consensu scriptum vidimus, *$\overline{LXIII}$. DCCL.* Et Parmensis editio ita fere utrobique exhibet. Cum vero hunc numerum explicare et concoquere Frobenius non posset, expuncto posteriore, nempe *DCC.* minuit: nodumque, cum solvendo non esset par, abscidit. Sane sexagies ter centena et septingenta millia nemo Latine dixerit: cum enim ter centena et septingenta sint decies, brevius atque apertius septuagies dixeris. Sed hæc nimirum erroris occasio, hæc hallucinationis ansa oblata amanuensibus est. Cum scriptum viderent in Plinianis codicibus, *$\overline{LXIII}$. sept. quinq.* Martianum secuti, *septingenta quinquaginta*, pro *septuaginta quinque* posuere. Quid quod Agathemerus, qui Artemidori epitomen fecit, ejus nimirum quem hoc loco Plinius laudat auctorem, Geogr. I. 3. multo breviorem mensuram facit hujus longitudinis, cum Asiam a Canopico Nili ostio ad Tanais ostia patere scribit stadiis XL. M. CXI. nec recta via, sed littoribus omnibus etiam, sinuumque anfractibus comprehensis? *τῆς δὲ Ἀσίας ἀπὸ Κανώβου ἕως Τανάϊδος ποταμοῦ, μετὰ τῶν κόλπων, ὁ παράπλους σταδίων μυριάδων δ' καὶ ρια.* Efficit hæc summa quinquagies centena, et quatuordecim millia passuum. Cui spatio ut Ægypti etiam mensuram addas, tamen Pliniana summa *$\overline{LXIII}$. LXXV.* millibus amplius septingentis hanc superabit. Similem isti amanuensium errorem detegemus inferius, num. 35. et alibi passim.

27. Ibid. *Phaturiten*] Ita restituimus, tum ope codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et Chiffl. tum Sacrarum Literarum admonitu, in quibus terra Phatures, sive Phathures, portio Ægypti nominatur: etiam et Ægypti metropolis, ab Hieronymo, in Ezech. 29. Eusebius, de locis Hebr. *Φαθωρὶ, χώρα Αἰγύπτου, ὡς ἐν Ἰεζεκιὴλ, καὶ ἐν Ἱερεμίᾳ, ἔνθα κατῴκησαν οἱ Ἰουδαῖοι. Phatori regio Ægypti, ut est in Ezechiele et Jeremia, ubi habitarunt Judæi.* In libris hactenus editis, quos Ortelius secutus est, *Phanturiten.* Eademque vox, ab editoribus Pliniani operis rursum temere post *Ombiten* nomon in Parmensi editione repetita, negotium eruditis facessivit, ut ex ea voce *Phatniten*, seu novam aliam præfecturam, excuderent, numerumque augerent. At post *Ombiten* in Mss. Reg. 1. 2. aliisque, *Apollopolites* sequitur: nec de Phatnite nomo in Thebaide juxta Æthiopiam vel levis apud ceteros scriptores suspicio est. Sic paulo inferius ex Hermopolite, post Panopoliten repetito, *Thermopoliten* confinxerunt, cujus nullum vestigium aut in Mss. extat, aut in aliis auctoribus.

28. Ibid. *Atharrabiten*] Codices Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. habent *Athribiten*, quemadmodum et Ptolem. IV. 5. *Ἀθριβίτης νομὸς, καὶ μητρόπολις Ἄθριβις.* Nihil tamen necesse est immutari: nam Stephanus, *Ἀθάῤῥαβις*, inquit, *πόλις Αἰγύπτου, ὡς καὶ Ἡρωδιανὸς ἐν τρίτῳ, Ἀθαῤῥαβίτης νομὸς ἐν Αἰγύπτῳ, κ. τ. λ.* Addit ex Hecatæo scribi etiam *Ἀθαραμβίτης νομός.*

29. Ibid. *Cabasiten*] Hactenus in editis legebatur, *Capastiten.* In Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. *Cabastiten.* Mendam admonitu Ptolemæi sustulimus, et Actorum Concilii Ephes. I. in quibus Act. I. pag. 485. Theopemptus Cabasorum Episcopus interloquitur.

30. Ibid. *Meteliten*] In Reg. 1. Colb. 1. 2. et Parm. edit. *Melentiten.* Reg. 2. et Paris. *Metelliten.* Nos ex Ptolem. IV. 5. *Meteliten.* Et in Con-

cil. Ephes. I. act. 1. p. 488. 'Macarius Metelitarum Ægypti' Episcopus. Sed ingenti sane fiducia Frobenius *Nitrites* substituit, cujus fidem deinde ceteri editores secuti, neglecta vetustorum exemplarium auctoritate, in eundem errorem impegerunt: cum Νιτριώτις νομὸς, non *Nitritis*, auctore Strab. lib. XVII. p. 807. aliisque, scribi oportuisset. Nitria urbs et mons fuit juxta Alexandriam, ex Palladio in Lausiac. sacris Monachorum agminibus celebratissimus. A Nitri copia ei nomen, ut refert Sozomenus VI. 30.

31. CAP. X. *In monte inferioris Mauritaniæ*] Ita Solinus, c. 32. p. 59. et Martianus, lib. VI. cap. de Ægypto, p. 218. Ita etiam Reg. 1. cod. At Reg. 2. et Chiffl. *in fonte*, minus recte. Ammianus enim, lib. XXII. pag. 229. 'Rex autem Juba,' inquit, 'Punicorum confisus textu librorum, a monte quodam oriri eum exponit, qui situs in Mauritania despectat oceanum: hisque indiciis hoc proditum ait, quod pisces et herbæ, et belluæ similes, per eas paludes gignuntur.' Ita etiam Xiphilinus in Severo, aliique, Nilum eliciunt ex Atlante monte.

32. Ibid. *Crocodilus quoque inde ob argumentum hoc Cæsareæ in Iseo dicatus ab eo spectatur hodie*] Miras huic loco tenebras offudit, tum interpolatorum audacia, tum etiam interpretum nimia subtilitas. Sic enim in editis libris legitur, interpunctione etiam præpostere collocata: *Ibi pisces reperiuntur alabetæ, coracini, siluri, crocodilus quoque. Inde ob argumentum hoc Nili ortus creditus, Cæsareæ in Iseo dicatus ab eo spectatur hodie.* Addidere interpolatores hæc verba: *Nili ortus creditus*, atque e margine glossema importunum in perspicuam per se planissimamque orationis seriem transvexerunt: quod nusquam in Mss. compareat, nec Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. quos vidi, neque in Tolet. et Salmant. quos Pintianus, neque in aliis quos Salmasius laudat in Solin. p. 415. Sed et interpretes haud sane feliciter in hoc loco versatos esse intelligo, cum ipsius lacus picturam Salmasius in eo templo dedicatam esse, Hermolaum secutus affirmat: quod de vero crocodilo ibidem reperto, ac postmodum in Isidis æde appenso, ad memoriam rei sempiternam, accipi dicique oportuit.

33. Ibid. *In qua Castra*] *Cerastæ*, non *Castra*, exhibent libri omnes impressi, contra fidem omnium plane codicum Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Tolet. et Salmant. ut Pintianus ipse testatur. Sic paulo post, eorundem exemplarium admonitu, *peninsula mille passuum ambitu* scripsimus, non *centum mill. pass.* ut hactenus legebatur.

34. CAP. XI. *Qui locus antea Rhacotes*] Hanc lectionem egregie constabiliunt Stephanus et Strabo, lib. XVII. p. 792. Ille enim tum p. 572. Ῥακώτης, οὕτως ἡ Ἀλεξάνδρεια πρότερον ἐκαλεῖτο· *Rhacotes, sic Alexandria prius vocabatur*: tum verbo Ἀλεξάνδρεια: ἐκλήθη δὲ Ῥακῶτις, καὶ Φάρος, κ. τ. λ. Iste partem Alexandriæ ait fuisse ita vocatam, quæ navalibus immineret. Vitium receptæ lectionis in Plinianis libris odoratus est ante nos Pintianus, cum sic legi videret: *Qui lacus antea Arapotes nominabatur.* Meminit hujus vocis ac loci, *Rhacotes*, præterea Pausanias in Eliacis: Tacitus item Hist. IV. Kircherus in Prodromo Copto etiamnum hodieque *Rhacot* Alexandriam appellari a Coptitis ait.

35. Ibid. *CL. ambitu*] Amanuenses in primitivis Plinii exemplaribus scriptum repererunt, *centum quin.* Ii *quingenta* rati hoc loco significari, *CD.* primum, (sic enim exhibent Mss. quos terimus omnes, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c.) mox permutatis numeris, *DC.* scripserunt. At Strabo lib. XVII. pag. 799. cum lacus hujusce latitudinem circumscribat stadiis centum, et quinquaginta, lon-

gitudinem trecentis, ambitus ex eo universus existere non potest, nisi mille circiter stadiorum, quæ efficiunt cxxv. mill. pass. quibus Claudius Cæsar millia quinque et xx. adjecit.

36. Cap. xiii. *CLXXV. M.*] Hanc Syriæ latitudinem arrogant libri omnes editi, manuque exarati. Et Missi Theodosii: 'Syria finitur ab oriente, flumine Euphrate; ab occidente, mari Ægyptio; a septemtrione, mari quod inter Cyprum et Syriam est; a meridie, Arabia quæ est inter mare Rubrum et sinum Arabicum. Hujus spatium patet in longitudine ccccLxx. in latitudine cLxxv.' Martianus vero, lib. vi. cap. de Arabia et Syria, pag. 219. hunc Plinii locum transcribens, *DXXV.* pro *CLXXV.* manifesto errore expressit: alioqui latior multo, quam longior, Syria foret: cum ea parte angustissimam esse situs ipse regionum Tabulæque significent.

37. Ibid. *Angaris*] Ita libri omnes. Ariolantur, qui permutatis syllabis legi putant oportere *Garizam:* vel *Garizim*, qui mons Samariæ celeberrimus, prope Neapolim, quæ prius Sichima dicebatur: ut scimus ex Judic. iv. 9. Is enim ab Anthedone et Ascalone, quo in tractu describendo Plinius nunc habitat, multis passuum millibus disjungitur.

38. Cap. xiv. *Ceto*] Pro *Ceto* Frobenius *Derceto*, ex cap. 19. huc transtulit. Certe *Ceto* hoc loco Pliniana omnia exemplaria repræsentant, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. Libri quoque editi, Parm. Ven. Brix. ceterique ante Frobenium.

39. Ibid. *Sebaste in monte, et altiore Gamala*] Prius legebatur, *Sebaste, in monte altiore Gamala*, Plinii sententia et oratione deminuta, qui Sebasten quoque ipsam in monte situm significare voluit, ut sinceri codices admonent, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. Hujusmodi sane fuisse Samariæ situm haud obscure significant sacræ paginæ, Michææ i. 6. et ad eum locum Hieronymus. De Gamala diximus suo loco. Quod porro Samariam Stephanus cum Neapoli, quæ Sichem dicta est, temere misceat, alii ante nos annotarunt.

40. Cap. xv. *Peræa*] Nugas agere Salmasius ait, in Solin. pag. 470. eos qui *Peræa* hoc loco defendunt. Ipse *Petræa* legi contendit oportere, ab asperis saxis quibus montuosa est. Ego vero, qui Judææ partem aliquam Petræam appellaverint, adhuc auctores desidero: qui Peræam, occurrunt plurimi, et fidei quidem exploratæ. Nam præter consensum codicum omnium Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. partem Judææ transamnanam, hoc est, ut sacræ paginæ loquuntur, quæ est trans Jordanem; ut Plinius, quæ a ceteris Judæis Jordane amne discreta est; Περαίαν Josephus vocat, Bell. Jud. ii. 2. pag. 778. καὶ τῆς ὑπὲρ Ἰορδάνην Περαίας. Et iii. 1. pag. 831. Nigrum quendam Περαΐτην appellat, quod ex regione trans Jordanem posita ortum duceret. Ipse et regionis hujus fines describit, iii. 2. pag. 833. Et ex eodem Josepho apud Photium, cod. 238. pag. 973. Ἡρώδης ὁ τετράρχης Γαλιλαίας καὶ Περαίας vocatur. Et Peræ, quod Constantinopoleos suburbium, seu altera civitas est, factum inde nomen crediderim. Ἐν τῇ Περαίᾳ conditum oppidum Juliadis nomine Josephus ait, Bell. Jud. iii. 8. pag. 789. hoc est, ultra Jordanem, sive, ut Plinius mox ait, ab oriente lacus Genesareth.

41. Ibid. *Hiericuntem palmetis consitam, fontibus irriguam: Emmaum*] Præpostera interpunctione, non Hiericuntis, ut decuit, sed Emmauntis agrum aquis riguum Plinianæ hactenus editiones repræsentarunt, *Fontibus irriguam Emmaum.* Cum ea dos propria sit Hiericuntini agri, teste Strab. lib. xvii. pag. 763. ubi de Hiericunte agens, ἐνταῦθα δ' ἐστὶν ὁ

Φοινικὼν, . . . διάῤῥυτος ἅπας, κ. τ. λ. Ibi palmetum est, ... locusque totus irriguus, &c.

42. Ibid. *Bethleptephenen*] Cum decem modo Judææ toparchias Plinius pollicitus sit, ex iis unam in duas dissecuere Plinii interpolatores: cumque in Mss. legerent, *Betoleththepenen*, (sic enim R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. exhibent,) ipsi *Betholenen*, *Thephenen*, commenti sunt: quos secutus Ortelius rogat, an a Bethlehemo *Betholemen* legi oporteat. Sed nec *Betholenen*, nec *Tephenen* ceterorum scriptorum quisquam agnoverit: Bethleptephenam vero Toparchiam Josephus appellat, ut diximus, Bell. Jud. v. 4. pag. 890. quæ hæc ipsa est, quam Plinius modo commemorat.—'Hæ porro decem toparchiæ, 'decem cornua,' sine 'decem' illi 'reges sunt, qui potestatem tanquam reges' accepisse dicuntur, Apoc. xvii. 1. 2. ut in eum locum Commentarii nostri nondum editi, sed prelo jamdudum parati docent.' *Ed. sec.*

43. Ibid. *XXV. implet*] Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. lxxv. quod fidem superat, et a ceterorum scriptorum consensu abhorret. Isidorus Orig. xiii. 19. latitudinem stadiis centum et quinquagenis circumscribit, quæ sunt millia passuum fere xix. Hausit Isidorus a Josepho, ut quidem videtur, Bell. Jud. v. 5. pag. 892.

44. Ibid. *Ab occidente littora*] Asphaltitæ videlicet lacus, ut diximus, non ipsius mediterranei maris, ut Salmasius intellexit, pag. 612. et 613. in Solin. ubi et illa Plinii verba subsequentia, *usque qua nocent*, sic explicat: Quatenus ea littora, maritimaque commercia nocent, agri colendi studio tantum addictis. Atqui neque eo mari, quod Mortuum appellabant, ulla commercia; neque agriculturam, artemve ullam exercebant Esseni Theoretici, de quibus hic Plinius: sed diem totum in Sacrorum Librorum meditatione transigebant, neque limen egrediebantur. Non igitur commerciorum frequentia nocere poterant Essenis hæc littora, sed vi malefica, et letali aura. Gravitate enim odoris, ut ait Tacitus, Hist. v. accolis pestifer hic lacus fuit. 'Natura dirum' idcirco Plinius proxime antea appellavit.

45. Ibid. *Socia palmarum*] Displicet Salmasio, in Solin. pag. 616. ea locutio: scribi jubet: *Esu palmarum:* quoniam Solinus, cap. 35. pag. 65. 'palmis victitare' dixit. Samuel Petitus Var. Lect. ii. 7. pag. 134. legendum conjicit, *Satias palmarum:* hoc est, palmis victitabant, eoque se cibo explebant. Utraque correctio abruptam et inconditam lectionem facit: cum vulgata scriptura et a scriptis codicibus Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. ceterisque, et ab ipsa sententia auctoritatem habeat. *Socia palmarum* gens dicitur, quæ in palmetis procul ab hominum strepitu et frequentia degit: et quidem perbene Latine.—'Sic xii. 5. 'platanus in Lycia dicitur 'gelidi fontis socia amœnitate.'' *Ed. sec.*

46. Cap. xvi. *Galasam*] Ita libri quos vidi manu exaratos, typisve editos. Tamen *Gerasam* scribi oportere pæne persuadet hic Josephi locus, hæc quæ modo a Plinio commemorantur oppida eodem ferme ordine recensentis, Bell. Jud. ii. 19. pag. 812. Φιλαδέλφειάν τε, καὶ Γέρασσαν, καὶ Πέλλαν, καὶ Σκυθόπολιν· ἔπειτα Γαδάροις, καὶ Ἵππῳ, καὶ τῇ Γαυλανίτιδι, κ. τ. λ.

47. Cap. xvii. *Carmelum, et in monte oppidum eodem nomine*] Dum hæc scriberem, venit in mentem illius loci apud Josephum, Bell. Jud. iii. 2. pag. 832. Κάρμηλος τὸ πάλαι μὲν Γαλιλαίων, νῦν δὲ Τυρίων ὄρος· ᾧ προσίσχει Γάμαλα πόλις Ἱππέων, κ. τ. λ. *Carmelus mons, quondam Galilæorum, nunc autem Tyriorum: cui conjuncta est Gamala civitas Equitum, &c.* Subortaque suspicio est, significari hoc loco illud ipsum oppidum, quod ejus-

dem nominis fuisse cum monte Plinius asseverat: legique oportere, ᾗ προσίσχει Κάρμηλα, κ. τ. λ. Moneo tamen modo, non definio.

48. Ibid. *Marathos, contraque Arados septem stadiorum oppidum et insula*] Sic R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. vet. Dalec. &c. Sic editio Parm. aliæque vetustiores ante Hermolaum Barbarum, cui visum est sic emendare, *Contraque Aradum Antarados.* Atqui et vulgatæ scripturæ conciliat auctoritatem, tum consensus codicum, tum situs ipse locorum, tum Arriani testimonium, Exped. Alex. lib. II. pag. 119. statuentis ex adverso Marathi, non alterius cujuspiam oppidi, Aradum esse: Τήν τε Ἄραδον τὴν νῆσον, καὶ τὴν Μάραθον τὴν καταντικρὺ τῆς Ἀράδου ἐν τῇ ἠπείρῳ ᾠκισμένην, πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, κ. τ. λ. Inde factum Maratho alterum cognomen Antaradi. Et Melæ quidem, II. 7. et Straboni, ut diximus in prioribus Notis, Arados insula est, oppidumque, ejus amplitudinis, quanta nunc a Plinio assignatur: neutri laudata Antarados. Antaradi qui meminit Antoninus, nec Aradi is mentionem fecit, quod terestri via iter commonstraret, nec Marathi, quod ejus oppidi cognomen alterum esse Antaradum intelligeret. Unus omnium Ptolemæus utrumque sane commemorat, Antaradum, Marathumque: sed is est, ut eruditi norunt, cujus fides in Geographicis rebus est admodum sublesta: tum certe maxime cum nullius ei scriptoris alterius patrocinatur auctoritas. Nam quis porro miretur in Asia Antaradum Marathumque in duo eum oppida distraxisse, qui Clupeam Aspidemque in Africæ littore, ceu geminas civitates, qui sexcenta errata similia, passim a nobis in hoc opere animadversa, obtruserit? Esto igitur antiqua Marathos, eademque, quod contra Aradum in continente foret, Antarados olim cognominata, quæ hodie, uti a viris accepimus, qui loca ea diligentissime perlustrarunt, *Tortosa* dicitur: deductis in eam videlicet, ut quidem remur, Orthosiæ veteris, quæ haud procul fuit, civibus incolisque, cum ipsa Orthosiæ appellatione.

49. Cap. XIX. *Cyrrhum, Cazatas*] Pro his vocibus, Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et vet. Dalec. habent tantum, *Yrticazatas.* Parm. editio, *Irneazates.* Gazatas porro in hoc tractu terrarum, ceterorum Geographorum nemo unus agnoscit.

50. Ibid. *Batarreni*] Frobenius, Barbari conjecturam amplexus, Bætarrenos huc transtulit, quam tertiæ Palæstinæ, hoc est, Arabiæ Petrææ gentem fuisse ex Stephano constat: Βαιταρροῦς κώμη μεγάλη τρίτης Παλαιστίνης· οἱ κατοικοῦντες, Βαιταρρηνοί. At vetusti codices longe aliter: nam Reg. 1. et Colb. 1. 2. Paris. *Batocemi.* Reg. 2. Chiffl. vet. Dalec. et Parm. edit. *Bethemi.*

51. Ibid. *Mammisea*] In Mss. *Mamisea.* Haud dubie *Minnizea* scriptum oportuit: nam in Cyrrhestice Antoninus non semel Minnizam commemorat, a Cyrrho dissitam M. P. XX. totidemque a Beroa, quæ et ipsa Cyrrhesticæ ab eodem adjudicatur, ut diximus. Namque in recensendis Cyrrhestices oppidis gentibusque Plinius modo totus habitat.

52. Cap. XX. *Supra Zimaram*] Libri editi hactenus: *Supra Simyram,* insigni menda: nam Simyra urbs est Syriæ, de qua diximus cap. 17. in ora mediterranei maris. At Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. *Supra Zimaram:* itemque inferius, *Dascusa abest a Zimara,* quemadmodum et in Parmensi editione legitur. Ptolemæo, V. 7. inter urbes minoris Armeniæ recensetur, παρὰ τὸν Εὐφράτην, Ζιμάρα, Δάσκουσα. Antonino pariter in Itiner. Zimara, dicitur, in Minore Armenia, itinere per Euphratis ripam, a Satala Melitenen:

Analiba Zimaram. .	M. P.	XVI.
Teucilam.	M. P.	XVI.
Sabus	M. P.	XXVIII.
Dascusam	M. P.	XVI.

Et Tab. Peutingeriana, segmento septimo:

Zimara	XVIII.
Zenocopi	XVIII.
Vereuso	XIII.
Saba	XVIII.
Dascusa	XVIII.

Sic ille Zimara Dascusam usque, LX. millia passuum: ista, LXVII. colligit: Plinius, LXXV.

53. Ibid. *Melitenen Cappadociæ, XXIV.*] Ita restituimus librorum admonitu, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et Chiffl. cum prius perperam scriberetur *LXXIV.* At ne tantundem intervalli a Dascusa quidem Melitenen usque statuit Antoninus, aut Tabula Peuting. Nam ille L. M. P. ista LXIII. omnino computat.

54. Ibid. *Oreon dictam regionem*] Hoc est, *Oreorum* 'Ορείων, sive montanorum, ut diximus. Hactenus editum fuerat, *Merorum.* At Mss. Reg. 1. 2. Colbertini 1. 2. Paris. Chiffl. et Rigalti teste Salmasio, p. 625. in Solin. *Moræon.* Nos *Oreon,* scribimus, altero Plinii testimonio adducti, scribentis VI. 9. 'Quod interest ibi, tenent Arabes Orei. Sic finem usque in Adiabenen perfert.'

55. Ibid. *Primum hunc illi in pugna Taurus aufert*] Hanc omnium codicum conditivorum lectionem Pliniani editores sic interpolarant: *Primo hunc illi impugnatus cursum Taurus aufert.*

56. Cap. XXI. *Cingilla Commagenen finit. Imme civitas incipit*] Hoc maxime omnium loco grassata interpolatorum audacia est, qui sic ediderunt: *Gingla Comagenen finit, Merorum civitas incipit.* En iterum Merorum Arabum per summam vim obtrusa mentio. At Mss. Reg. 1. 2. Colbertini 1. 2. et Paris. quin et Rigalt. codex, ita referente Salmasio, pag. 630. in Solinum sic exhibent: *Cingilla Commagenen finit, Imen civitas incipit.* Certe quæ Cingilla Plinio, ea est quæ Ptolemæo, v. 15. ut diximus, Κιγιλλα Cyrrhestices post Europum ad Euphratem civitas appellatur: sed verius a Plinio Commagenæ ascribitur: Imma vero, seu Imme, Ptolemæo eidem Seleucidis est, quæ Commagenæ proxima cum sit, ab novissimo ejus oppido Commagenen incipere, indubitata profecto conjectura est.—'Mentio ejus oppidi est etiam in Hieronymi Chronico, Aureliani Imp. anno 2. 'Zenobia apud Immas haud longe ab Antiochia vincitur.' Sic enim Ms. codex noster exhibet: ubi corrupte libri vulgati, 'apud Timas.' Immes, sive Immarum, meminit præterea Hieronymus in Vita Malchi, cap. 3. 'Perveni tandem ad eremum Chalcidos, quæ inter Immas et Berœam magis ad Austrum sita est.' Ubi Colon. editio, *inter Emmam* habet.' *Ed. sec.*—Quod autem Salmasius loc. cit. *Gindarum* pro *Cingilla* reponit, et vim codicibus antiquis facit, et Plinii ipsius auctoritati, ac diligentiæ detrahit plurimum: si Gindarenos, quos proxime antea cap. 19. Cyrrhesticæ regioni attribuit, nunc sui immemor Commagenæ adjudicet.

57. Ibid. *Uram*] Quæ nunc Ura dicitur, eadem mox addito sibilo Sura vocatur: a Ptolemæo quidem, ut monuimus, Σοῦρα. Verum cum latere Syriæ et Palmyrenes ea sit posita, Plinio teste, et Ptolemæo, sive Uram, sive Suram appellaveris, inanis est Bocharti conjectura, part. I. Geogr. II. 6. pag. 87. existimantis hanc esse Ur Chaldæorum, seu Babyloniæ, quæ longo hinc terrarum est intervallo disjuncta, trans ulteriorem Euphratis ripam.—'At Uram Plinianam eam esse credimus, quæ in Notit. Eccl. Antiqua, p. 37. Σόριμα. In altera, p. 59. 'Ορίμων appellatur, in provincia Euphratesiæ.' *Ed. sec.*

58. Ibid. *A Sura*] Hic Pliniani

editores *Asura*, *Arura* alii, Dalecampius *Assur* reponit: cum perspicua admodum planaque scriptoris sententia sit, ab Ura, sive Sura, quod novissime appellavit, ex iis oppidis, quæ Euphrati confinia sunt, sequi proxime Philiscum, &c. Et Ortelius tamen Thesaurum suum locupletavit hac voce *Asura*, corrupti hujus loci fide, ut numerus cresceret oppidorum.

59. Cap. xxii. *Selinus, Arsinoë, Jotape*] Parm. edit. *Pedalie, Hales, Arsinoë, Tabe.* Vet. cod. Dalec. *Pedalie, Halis, Clinus, Arsinoë.* Chiffl. *Halis, Elini, Arsinoë.* R. 1. 2. *Hales, Clinus, Arsinoë.* Nos priorem vocùlam *Hale*, seu *Ale* potius, oppidi nomen esse statuimus, a quo Aleii campi, de quibus suo loco diximus, cognominati sunt: cetera deinde refingimus in hunc modum: *Selinus, Arsinoë, Iotape:* nam *Tabæ* non sunt hujus loci, sed Lydiæ, teste Stephano: nec Thebe Strabonis, lib. xiv. p. 667. quæ Pamphyliæ ditionis fuit. At Selinus Ciliciæ oppidum est non ignobile, Σελινοῦς Ptolem. v. 8. unde Selenitidi regioni nomen, sic enim legendum puto apud Ptolemæum, non ut in vulgatis editionibus, Σελέντιδος. Ad Selinuntem fluvium urbi cognominem sita videtur, cujus amnis in hoc ipso tractu prope Cragum et Pinara, meminit Strab. lib. xiv. pag. 669. In eadem Selenitide 'Ιωτάπη collocatur a Ptolemæo, loc. cit. In Notitia Antiqua Ecclesiast. 'Ιοτάπη perperam appellata, atque Isauriæ, perinde atque ipsa Selinus, attributa. In Conc. CP. i. pag. 956. 'Neon Seleuntensis' subscribit inter Episcopos Provinciæ Isauriæ.

60. Ibid. *Anazarbeni, qui nunc Cæsarea: Augusta, Castabla, &c.*] Ex duobus oppidis unicum hoc loco conflarunt Plinii editores, dum scribi jussere, *qui nunc Cæsaraugustani.* At neque id nomen Anazarbenis datum quisquam veterum vel leviter indicavit, nec ipsi codices Mss. ei scripturæ favent. Nam in R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et Chiffl. legitur, *qui nunc Cæsarea Augusta.* Sed multo apertius Ptolemæus diversa duo esse oppida monet, qui in propria Cilicia, v. 8. Καισάρειαν πρὸς Ἀναζάρβῳ memorat: et proxime ante in Bryelice ejusdem Ciliciæ regione, Αὐγούσταν. Sed errat insigniter Suidas, qui vetustum urbis nomen Diocæsaream ait fuisse: recentius deinde Nervæ temporibus, Anazarbum: cum Plinius multo ante Nervæ principatum obierit, qui Anazarbenos olim vocitatos testatur. Sed neque uno errore contentus, geminos uno partu edit, qui ab Anazarba Senatore nomen oppido factum putat, quod ab vicino potius monte, vel colle, vel amne, tractum, Ptolemæi oratio indicat, πρὸς Ἀναζάρβῳ. Sic enim Σελεύκειαν πρὸς Βήλῳ appellat, v. 15. ceteraque ejusmodi oppida ad montis radices sita. Tamen Suidæ astipulatur Ammianus, lib. xiv. pag. 19.

61. Ibid. *Castabala*] Prius *Castabla* legebatur. Nos *Castabala* Καστάβαλα rescripsimus cum Stephano, et Ptolem. v. 8. qui Ciliciæ proprie dictæ adjudicat. Notitia Eccles. Antiq. Ciliciæ secundæ, Καστάβαλλα. In Conc. Nic. i. ex Prov. Ciliciæ, *Moyses Castabalenses.*

62. Ibid. *Tracheotis*] Mss. habent *Tracheodis.* Ceteri, cum Ptolem. v. 8. Τραχεῖαν vocant. Stephanus: Σελεύκεια, πόλις ἐπὶ Κιλικίᾳ τραχείᾳ.... Ὠνόμασε δὲ Σελεύκειαν αὐτὴν Σέλευκος ὁ Νικάτωρ.... Πρότερον δὲ Ὀλβία ἐκαλεῖτο. Scribo, Ὁλμία. Strabo enim, cujus e fontibus areolas suas Stephanus rigat, lib. xiv. pag. 670. Ὅλμον ait vocatum oppidum ad Calycadnum, quod ii incolerent, qui postea Seleuciam translati, Seleucenses dicti sunt. Quod et ipse Stephanus agnoscit, pag. 513. Ὅλμοι, πόλις τραχείας Κιλικίας, ὅπου πρότερον ᾤκουν οἱ νῦν Σελευκεῖς.

63. Cap. xxv. *Tyrienses*] Prius *Hyrienses* legebatur, quos in hoc trac-

tu terrarum nemo veterum agnovit. Mss. certe R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et Chiffl. *Tyrienses* exhibent. Et olim, Stephano teste, pag. 673. Τύρος Πισιδίας πόλις. Quare Hermolaum miror a vetustorum exemplarium, et Parmensis, aliarumque editionum fide discessisse, ut pro *Tyrienses*, *Hyrienses* rescriberet, cum Hyria Seleuciæ ad Calycadnum nomen priscum fuerit, quæ longo hinc spatio dissidet. In Notit. Eccl. Ant. inter episcopos provinciæ Pisidiæ, p. 19. censetur, ὁ Τυραίων. Leunclavius p. 29. ὁ Τυραίων. Notitia altera, p. 51. ὁ Τυράνου. Tertia, p. 29. Τυράΐων. Et ad hos spectare nunc verius arbitramur nummos inscriptos ΤΥΡΑΝΩΝ, quos ad Ponti incolas nuper ablegavimus, Tyranos quoque appellatos, opere eo cui titulum fecimus, 'Nummi Antiqui Populorum et Urbium illustrati:' quod ad Tyram amnem longe ultra fauces Istri Romana nunquam arma penetravere. In Conc. Calched. Act. I. pag. 92. subscribit Θεότεκνος Τυραίου, *Theotecnus Tyri:* act. II. pag. 335. Θεότεκνος Τιραίου, *Theotecnus Tyrassi.* Act. III. pag. 439. Θεότεκνος Τυρέου, *Theotecnus Tyrali:* cum ubique legi oporteat, Θεότεκνος Τυραίου, *Theotecnus Tyræi.*

64. Ibid. *Thebasa in Tauro*] Ita scripsimus, secuti R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. vetustasque editiones ante Frobenium, qui *Tembasa*, unde libuit, obtrusit. Forsan rectius *Tarbasa* ex Strabone nobis objecisset: nam is Ταρβασσὸν inter Pisidiæ civitates annumerat, ex Artemidoro, lib. XII. pag. 570. sed *Thebasa* sincerior est, consentiensque omnium codicum scriptura: et Lycaoniæ, non Pisidiæ, oppidum quærimus.

65. Ibid. *Hyde in confinio Galatiæ &c.*] Libri omnes tum manu exarati, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. tum etiam typis excusi, ante Hermolaum, *Ide* vel *Idea* legunt. *Sinda* ille ex Strabone scripsit, qui Pisidarum oppidum, non Lycaonum, in quibus describendis Plinius nunc totus est, Sindam esse ait, lib. XII. pag. 570. Nos a codicum auctoritate atque consentiente scriptura quam minime aberrantes, *Hyde* restituimus, quæ inter sedes Lycaoniæ Episcopales undecima numeratur in Notitia Ecclesiastica Antiqua. Unde in Conc. CP. I. pag. 956. *Theodosius Hydensis* e Prov. Lycaoniæ.

66. CAP. XXVI. *Pletenissum*] In libris hactenus editis, *Platanistus.* In R. 1. 2. et edit. Parm. *Plantanistum.* In Chiffl. *Platanistum.* Haud dubie Petnelessum Plinius intellexit, quam urbem in editissima Pamphyliæ parte supra Aspendum sitam fuisse, auctor est Strabo, lib. XIV. p. 667. ὑπέρκειται δὲ ταύτης (Ἀσπένδου) Πετνηλησσός. Hæc Ptolemæo v. 5. Πεδνηλισσὸς dicitur. At in codice Palatino, nostroque Parisiensi, Πλετενισσὸς scribitur, quam veram esse ac genuinam Plinii scripturam, consensio exemplarium suadet: prorsus ut binominis ea civitas fuisse videatur. Platanistum certe in hoc tractu nemo, præter Ortelium, agnoscit: quem vitiosi Plinii codices sæpe in fraudem impulerunt.—'In Notit. Eccl. Ant. p. 19. et in altera rursum, p. 51. inter episcopos provinciæ Pamphyliæ censetur, ὁ Πελτινίσσου, literis videlicet permutatis, pro Πλετενίσσου.' *Ed. sec.*

67. CAP. XXVII. *Paryadres*] In Mss. R. 1. 2. &c. *Paryadis.* In editis *Pharphariades*, mendose. Nos, quod proximum scripturæ antiquæ fuit, *Paryadres.* Est enim Παρυάδρης Straboni ac Plinio mons Armeniæ nobilissimus. Nec mihi tamen conjectura plane satisfacit: cum enim ex ordine juga Tauri montis Plinius enumeret, pro regionum ipsarum situ, in quibus ea attolluntur, ab India primum exorsus, mox progressus ad Bactros, ceterasque gentes deinceps, quæ sunt occasui propiores, Arme-

niæ juga appellare antea haud temere existimandus est, quam Parthicos, Medicosque montes nominaverit, qui mox sequuntur, Choatram scilicet, et Oroandem. Quamobrem scripsisse potius Plinium putaverim, *Parachoatram, Choatram,* quorum montium ille in Parthis a Solino, cap. 38. pag. 69. iste in Medis a Ptolemæo collocatur, VI. 1.

68. CAP. XXVIII. *Et in monte, Sidyma*] Dalecampius, qui verba hæc legenda conjunctim putavit, ac montis modo nomen indicari, Solyma Pisidiæ montem ex Strabone, lib. XIV. pag. 666. huc transferendum monet in margine editionis suæ. At urbem in edito colle positam huc oratione significari, tum per se, tum Stephani auctoritate plane constat, Ptolemæique inprimis ad Cragum montem Σίδυμα collocantis. In Conc. Quinisexto, pag. 1197. Ζήμαρχος ἐπίσκοπος πόλεως Σιδύμων, ἐπαρχίας Λυκαονίας·— 'mendose videlicet, pro Λυκίας. Nam in Notit. Eccl. Ant. p. 47. inter episcopos provinciæ Lyciæ, ἐπαρχίας Λυκίας, cum Myris, Telmesso, Corydallis, ceterisque, ὁ Σιτύμων legitur, pro Σιδύμων, uti recte Leunclavius habet, p. 94. et altera Notitia, p. 15.' *Ed. sec.*

69. CAP. XXIX. *Calynda*] Hermolaus *Calydna* rescripsit, invitis exemplaribus Mss. et vetustis editionibus, Parm. ceterisque: invito quoque Ptolem. v. 3. Κάλυνδα scribente, pro Κάλυνδα. Stephano item, cui Κάλυνδα, πόλις Καρίας. Denique Herod. lib. VIII. ubi de Artemisia, Mausoli Cariæ, regis uxore agens, Καλυνδίους eam imperitasse prodidit. Κάλυμνα tamen Straboni dicitur, lib. XIV. pag. 561. sed magno, ut puto, errore.

70. Ibid. *Marsyas . . . ac paulo mox conditus*] Hæc Plinii verba de Marsya hominis natali ac sepulcro ridicule interpretatus est Martianus, lib. VI. cap. de Euphrate, pag. 221. et eum, ut solet, secutus Solinus, cap. 40. pag. 70. cum de amne Apamenorum Marsya ea accipi oportere, res sit plane perspicua.

71. CAP. XXX. *Cadueni*] Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. *Cadieni.* Nummus antiquus Longinæ Domitiæ, quæ Domitiani Imp. conjux fuit, apud Patin. pag. 169. ΚΑΔΟΗΝΩΝ. Quanquam ipse perperam ΚΑΛΟΗΝΩΝ legit, refertque ex conjectura ad Coloën, quam novo ille errore urbem esse arbitratur Sardibus proximam: cum ipsa Gygæa palus sit Coloë a recentioribus appellata, teste Strabone, lib. XIII. pag. 626. Ab oppido Cadueni nomen traxere, quod in Notitia Episcop. Κάδοι dicitur, et Phrygiæ Capatianæ accensetur: Mæoniæ sive Lydiæ, in ipsis Phrygiæ finibus, a Ptolem. v. 2. Incolæ Καδηνοὶ Stephano nuncupantur. In Conc. Quinisexto, pag. 1199. Philippus Episcopus πόλεως Κάδων Πακατιανῆς. In Concilio Calchedon. Act. I. pag. 89. Δανιῆλος Κάδων subscribit, qui pag. deinde 284. Δανιήλιος ἐπίσκοπος τῆς Καδοηνῶν πόλεως appellatur. Editiones antiquiores Romana: 'Daniel Episcopus Cadenæ civitatis.' In Labbeana, pag. 384. Δανιῆλος Κοίων, pro Κάδων, ut recte in margine Labbeus admonuit pag. 321. 'Daniel Episcopus civitatis Cadoniæ,' pro 'Cadoinæ,' vel, ut alibi recte, 'Cadoënæ.' Porro post Cadueni, addunt libri editi *Loreni,* quos cum nec Mss. ulli, nec auctorum veterum quisquam agnoscat, idcirco expunximus.

72. Ibid. *Apollonoshieritæ*] Ἀπόλλωνος ἱερὸν, ut diximus, Apollinis fanum sonat: quam vocem in Tullio contra Verrem, non pro oppidi nomine, uti oportuit, sed pro templo Apollinis, seu delubro, Eminentiss. Annalium scriptor perperam interpretatus est, ad annum Christi 57. num. 176. Atqui nos Audomari fanum usitato more, et S. Quintini, et alia ejuscemodi dicimus: cum oppida, Divorum cuipiam peculiari mancipata cultu, nomen ab iis sortiuntur.

In Mss. Reg. 1. 2. *Apollinihierita*. In Chiff. *Apollonihierita*. In nummis, ΑΠΟΛΛΩΝΙΕΡΕΙΤΩΝ. In Concil. Calchedon. Act. III. pag. 456. Λεύκιος Ἀπόλλωνος ἱεροῦ.

73. Ibid. *Mesotimolitæ*] Qui μέσον Τίμωλον sive Τμῶλον incolerent: utraque enim vox scriptoribus antiquis promiscue familiaris fuit, ut suo loco monuimus. In Mss. Reg. 2. &c. *Mysotimolitæ*. In editis, *Mysotmolitæ*. Nos *Mesotmolitas* restituimus, tum ex animi conjectura, tum ope Notitiæ Episcopatuum Prov. Lydiæ, in qua septimum decimum locum obtinet Μεσοτόμελλος pro Μεσοτίμωλος. Altera Notitia Eccles. pag. 45. habet Μεσοτύμολον pro Μεσοτίμωλον. Et in Novella Leonis, apud Leunclav. inter Episc. Lydiæ, pag. 91. ὁ Μεσοτιμώλου. Mysotmolitas nihilominus defendere quis possit, ut ea vox e Mysis Tmolitisque mixtos sonet, ἐκ τῶν Μυσῶν καὶ Τμωλιτῶν.

74. Cap. xxxi. *Super octoginta*] Mss. omnes, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. vet. Dalec. &c. *super XC*. Seneca tamen, lib. de Consol. ad Helviam, cap. 6. pag. 807. 'Atheniensis in Asia urbs est Miletus: LXXV. urbium populum in diversa effudit.'

75. Ibid. *Heraclea montis ejus cognominis: Carica: Myus... Priene*] Hic locus præpostera interpunctione vitiatus sic ante nos edebatur: *Heraclea montis ejus, cognominis Carica: Myus, &c.* Quibus verbis hæc suberat sententia, Heracleam hanc Ionicam eodem cum Carica Heracleæ nomine frui: quod et per se frigidum est, perinde ac si non aliis plurimis multo insignioribus ea appellatio communis foret: et est præterea a Plinii mente vehementer abhorrens. Ait enim hoc loco duo, quæ sunt maxime observatu digna. Primum est, Heracleam esse monti Latmo cognominem: docet id Strabo verbis disertis, lib. XIV. pag. 635. Ἡράκλεια ἡ ὑπὸ Λάτμῳ λεγομένη πολίχνιον· ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Λάτμος ὁμωνύμως τῷ ὑπερκειμένῳ ὄρει. Hinc Hesychius, pag. 588. Λάτμος, πόλις καὶ ἥρως, ubi legendum est πόλις, καὶ ὄρος. Alterum est, Carica deinde, seu Cariæ quondam attributa oppida, proxime sequi, Myuntem, Prienen, &c. Atque id sane de his asseverat Herod. lib. I. n. 142. pag. 60. Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κ. τ. λ. Hæc vero duo, quæ sunt sane animadversione digna, profligat atque pervertit interpunctio libris hactenus impressis recepta. Quod si vocem *Carica* ad Heracleam nihilominus pertinere quis contendat, eamque originis Caricæ esse velit, haud vehementer sane reluctabor: cum probe intelligam, Latmum ipsum montem a nonnullis, atque adeo ab ipso Plinio, VIII. 84. Cariæ adjudicari: quod eo magis verum esse necesse est, quo Myus et Priene, quæ ulteriora sunt, Caricæ ditionis oppida censentur ab Herodoto. In Conc. Quinisexto, pag. 1199. Θεόδωρος ἐπίσκοπος πόλεως Ἡρακλείας Λάτμου, ἐπαρχίας Καρίας. In Conc. Ephes. pag. 538. Ἀφθόνητος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας ὑπέγραψα. Quæ sit hæc Heraclea, Marii Mercatoris versio significat, quæ edente V. Cl. Steph. Baluzio sic habet, pag. 682. 'Aphonetus minimus Episcopus Heracleotanorum Lamtupoleos subscripsi.' Ubi legendum, 'Aphthonetus minimus Episcopus Heracleotarum Latmupoleos:' trajectione enim literarum postrema hæc vox laborat. Idem pag. 1148. 'Aptonitus Episcopus Heracleotanæ civitatis Lampi' vocatur, pro 'Latmi.' Codices quidam 'Lappi' præferunt, et, quod absurdius est, 'provinciæ Lappi.' In Conc. Calched. pag. 89. recte, Διονύσιος Ἡρακλείας Λάτμου, pag. 506. Λάγμου vitiose. Nec erit autem abs re, opinor, unum aut alterum similium oppidorum nomen, quod in Conciliorum subscriptionibus in mendo cubat, nunc suæ obiter integritati reddere,

dum prodeant aliquando omnia in unum collecta corpus; cum sint haud dubie qui hæc animadversione digna putent, et alieno se ea malint loco doceri, quam omnino nullo. Itaque in Concilio Calched. pag. 88. subscribit Ἀμάχιος Σεττῶν, qui pag. 334. Ἀλμάχιος Σευγῶν, *Almachius Settorum*, pag. 810. Ἀμάχιος Σετῶν, pag. 444. Ἀμάχιος Σέπτων, *Amachius Septenæ civitatis*, vocatur: cum ubique *Almachius Sættarum*, Ἀλμάχιος Σαιττῶν scribi oportuerit. Nam quod Σεττῶν pro Σαιττῶν libri complures exhibent, amanuensium mendum est, qui et in Notitiis sæpe Μεάνδρου pro Μαιάνδρου scripsere. Pag. 572. Act. VI. 'Amachius Septoriorum' legitur: sed vetustæ editiones 'Septenorum' et 'Septon' exhibent. In Conc. Ephes. ex versione Marii Mercatoris, quam V. C. Baluzius edidit, pag. 681. subscribit hujus Almachii decessor 'Limenius Episcopus civitatis Ettenorum:' ubi legendum haud dubie 'civitatis Sættenorum:' uti pagina proxime subsequente, pro 'civitatis Elegen,' scribendum, 'civitatis Selgæ,' (quæ urbs Pisidiæ est) repetita videlicet ex priore vocabulo litera *S*. Sic pag. 1148. 'civitatis Sættenæ' repone, pro 'civitatis Eptenæ,' quæ vox nauci non est. De hujus autem oppidi situ in Lydia, qui Geographorum gregi ad hunc diem latuit, librum consule, quem nuper edidimus de Nummis Antiquis Populorum et Urbium, verbo ΣΑΙΤΤΗΝΩΝ. Id vero nomen in Græco fœdius corruptum, in eodem Ephesino Concilio, pag. 547. Λιμένιος ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Σέλλας ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ἐπαρχίας Μηδίας. Ubi monuere recte editores Λυδίας legi oportere: sed et κατὰ Σαίτας legi oportuit: ut et p. 456. Conc. Calch. Act. III. Ἀμάχιος Σαιττῶν non Σέλλων. At vincit omnia quod in Conc. Calched. pag. 129. pag. 273. atque alibi passim, subscripsisse dicitur 'Theodulus Ticeliæ Pentapolis,' 'Theodulus Ticeliæ civitatis,' 'Theodulus Ticeliensis,' &c. ex quo 'Ticellæ civitatis' nomen in Geographiam sacram invexit Carolus a S. Paulo. Versio antiqua ejus Concilii, teste Baluzio, in Nova Collectione Conciliorum, pag. 1040. 'Tisale' exhibet, in Corbeiensi, et Colbertino codice: in Divionensi, 'Tiselæ:' 'Tissilæ' in Parisino. In Græco ΤΗΣ ΛΔΑ legitur, forte pro ΤΗΣ ΛΛΑ aiunt eruditi, nimirum ob affinitatem utriusque literæ Λ et Δ. Interdum et Πισιλᾶ. Nos illud 'Ticeliæ' haud temere affirmamus factum imperite ex τῆς Αἰλίας, cum pag. 1030. Baluzianæ editionis, 'Theodulus' idem a Rustico Subdiacono '*Æliæ* Pentapoleos' Episcopus appelletur. Est autem Ælia civitas, quæ Hadriana appellata est, ab *Ælio* scilicet Hadriano Aug. cujus oppidi mentio apud Anton. in Itin. inter Berenicen et Teuchiram, in Cyrenaica seu Pentapolitana regione. Notitia Ecclesiastica, pag. 57. Ἐπαρχία Λιβύης Πεντάπολις .... Ἀδριανή. Uti porro repetendam interdum literam *S* paulo ante monuimus, ut integra 'Selgæ' ac 'Settænorum' nomina forent; sic exterendam alibi, ubi abundat, vel hoc uno exemplo intelliges. In Conc. Calched. pag. 237. 'Timotheus' subscribit 'episcopus Saracenorum civitatis.' In Cod. Corbeiensi, teste Baluzio, loc. cit. pag. 1088. 'episcopus Saracenæ civitatis:' in Divionensi, 'Saracinæ:' 'Sarcinæ' denique in Parisiensi legitur: cum legi ubique oporteat 'Episcopus Arcenorum,' vel 'Arcenæ civitatis.' Id quod Græca confirmant, quæ sic habent: Τιμοθέου ἐπισκόπου τῆς Ἀρκηνῶν πόλεως. Est autem Arce, sive Arcæ, Phœniciæ oppidum: 'urbem Arcenam' Lampridius vocat, ut diximus in libro de Nummis Antiquis Populorum et Urbium, verbo ΑΡΚΑΙΩΝ. Et Notitia Ecclesiastica, pag. 60. inter Episcopales urbes Phœniciæ maritimæ locum habet. Pari

modo in Conc. Ephes. edit. Labb. p. 546. Ἑρμόλαος ἐπίσκοπος Σαττουδέων, *Hermolaus Saitudensium*, pro Ἀττουδέων, et *Attudensium*. Vide nummos ΑΤΤΟΥΔΕΩΝ. Juvat et aliud præterea subindicare mendum, quod in idem Conciliorum opus irrepsit, ex quo rei Geographicæ studiosi conjici in maximas ambages possint, ni lux ei loco aliqua offeratur. In Concilio itaque Ephesino, ex versione Marii Mercatoris per V. Cl. Baluzium edita, p. 621. et seqq. ejurata Quartodecimanorum hæresi Catholicam amplecti fidem dicuntur 'Eugenius Disphiladelpheus,' 'Faustinus Laicus Disphiladelpheus,' 'Flavius Nymphidianus Disphiladelpheus,' 'Eutychius Disphiladelpheus,' 'Julianus Disphiladelpheus.' Atque ubi repetuntur eorundem subscriptiones in Concilio Calched. tum in eadem editione, pag. 1187. et seqq. tum in Labbeana, tomo IV. pag. 295. iidem cum aliis paulo aliter nuncupantur: nempe 'Rufinus Diffilius Philadelphiæ secundæ,' (sed vox ea 'Diffilius' nihili est, orta ex inani repetitione vocabuli 'Disphil.') 'Eugenius secundæ Philadelphiæ,' 'Flavius Nymphidianus secundæ Philadelphiæ,' 'Eutychius secundæ Philadelphiæ,' 'Julianus Philadelphiæ secundæ.' In Græco contextu Concilii Ephesini, ex editione Labbeana, pag. 685. semel διὰ Φιλαδέλφου legitur: sed scriptum fuisse δὶς Φιλαδελφεὺς, tum Marius Mercator admonet, tum versio ea qualiscumque, quæ 'secundæ Philadelphiæ' præfert. Secunda vero Philadelphia quo situ terrarum locata? Geminam utique esse nemo nescit: alteram in Lydia, in Syria alteram. At num prima ex his aliqua, num secunda dicta est altera? ac si aliqua, utra porro? Verum de prima hic aut secunda Philadelphia cogitare, operæ dementia est: cum de civibus unius ejusdemque oppidi, quod in Lydia fuit, ibi sermonem esse, Charisius Philadelphenæ hujus Ecclesiæ Œconomus in hac ipsa Ephesina Synodo contestetur, pag. 673. Itaque cum haud dubie scriptum Græce fuerit, Ῥουφῖνος δὶς, Φιλαδελφεύς· Εὐγένιος δὶς, Φιλαδελφεὺς, non alia vis subest ei voci δὶς, quam ut significetur, quoties ea occurrit, extitisse duos eodem nomine, qui sub eadem fidei ac libelli formula hæresim abjurarint: descriptam in plenum fortassis in autographo amborum formulam: hic compendii causa, qui cognomines essent, sub eodem lemmate comprehensos, addita vocula *bis*, ut geminos fuisse planum foret. Fuit cum ea voce parentum nomina subintelligi arbitrarer, et esse Ῥουφῖνος δὶς exempli causa, Εὐγένιος δὶς, Φαυστῖνος δὶς, κ. τ. λ. vice harum vocum Ῥουφῖνος Ῥουφίνου, Εὐγένιος Εὐγενίου, Φαυστῖνος Φαυστίνου, quas amanuensis haud satis peritus in eum modum contraxerit. Argumento erat, quod ubicumque cum subscribentis nomine patris quoque nomen indigitatur, nusquam vox ea 'Disphiladelpheus' ponitur, aut 'secundæ Philadelphiæ:' sed modo ibi occurrit, ubi patrem habere cognominem liberi videntur. Sic enim alia nude exhibentur nomina: 'Budius Vinici Philadelpheus,' 'Flavius Hesychius Cerdanepi Philadelpheus,' 'Stratonicus Ammonii Philadelpheus,' 'Polychronius Tatiani Philadelpheus,' 'Eustathius Marcelli Philadelpheus.' Ut ut est, eandem Lydiæ Philadelphiam, cujus ii omnes cives fuere, necesse est ubique intelligi: non alteram Syriæ, ut nonnulli: non Φιλαδέλφεια certamina, ut nos ipsi sumus olim augurati. In Notitia Eccles. Antiqua, pag. 40. inter Episcopos Cariæ censetur ὁ Λακίμων. Idem apud Leunclavium, pag. 94. ὁ Ἡρακλείας Λακύμων vocatur: utrobique Λάτμων rescribi scito oportere. In altera Notitia, pag. 17. hoc tantum, ὁ Ἡρακλείας Λα.

76. Ibid. *Juxta eas*] Ita Mss. omnes: nec Pintiani conjectura placet,

sic legentis: *Juxta Teos: Fuere oppida, &c.* Teos enim, Τέως, Anacreontis patria, multis nominibus adeo celebrata veteribus fuit, ut a Plinio quidem prætermittenda omnino fuisse non videatur: sed neque prætermissa fuit, cum perhonorificam illius mentionem faciat cap. 38. ut suo loco vidimus.

77. Ibid. *Parthenie*] Mons, ut dixi, mari circumdatus. Hoc montis jugum describit paulo obscurius Nicander in Theriac. pag. 44. Παρθένιον ναίουσι λέπας, τόθι Κλέζος ἀεργοὶ Ἵπποι χιλεύουσι, καὶ ἀντολαί εἰσι Καΰστρου. Quem locum Scholiastes non intellexit: sed refellere, nec otii nostri est, nec hujus loci: errorem digito commonstrasse nunc abunde est.

78. Ibid. *Hyrcani*] Ad hos nummi pertinent Philipporum Impp. Patris, ac Filii, quorum ectypa Patinus exhibet, pag. 382. et 388. cum epigraphe ΥΡΚΑΝΩΝ. Hos ille nummos ad Hyrcanos Caspii maris accolas parum sane caute arbitratus est referri oportere.

79. Ibid. *Cæsarienses, Metropolitæ*] Hæc disjunctim legenda censuimus: quod in eadem regione Lydia, Hierocæsarea apud Ptolemæum, et Metropolis, ceu oppida duo diversa legantur, cum Hypæpis, Magnesia, aliisque. Quod si quis ea conjunctim legi contendat oportere, eandemque gemino nomine civitatem signari, Metropolim scilicet, quam in Lydia alii, alii in Ionia collocarint, haud sane gravate assentiar: nummis præsertim quibusdam conjecturæ faventibus: qualis est ille Gallieno Imp. cusus, apud Patin. pag. 418. cum epigraphe, CEBACTA KAICAPEA MHTPOΠOΛEITΩN. Alter Augusti apud Occonem, pag. 81. KAICAPEΩN MHTPOΠOΛ. Tertius Alexandri Severi, apud Patin. pag. 351. MHTPOΠOΛEΩC KAICAPEIAC, quanquam ille, ut solet, alio transfert, nulla satis probabili ratione.—'*Cæsarienses, Metropolitæ*] Hæc disjunctim legenda censuimus, cum editione Parmensi, aliisque vetustis ac probatissimis; consentientibus etiam Mss. codicibus, et ob nummos antiquos denique, quos indicavimus, MHTPOΠOΛITΩN EN IΩNIA.' *Ed. sec.*

80. Ibid. *Cilbiani inferiores et superiores, Mysomacedones*] In libris hactenus editis locum hunc sic interpunctum vidimus: *Cilbiani, superiores et inferiores Mysomacedones*, ut hæ voces, *superiores et inferiores*, non jam ad Cilbianos pertinerent, sed ad Mysomacedonas. Errorem detegit nummus Juliæ Domnæ, quem vidimus, in Cimelio Bibl. Regiæ, cum epigraphe, KIΛBIANΩN TΩN ANΩ, hoc est, Cilbianorum superiorum. Ad inferiores spectat alter, qui in Cimelio Parisiensi nostro asservatur, Caracalla principe percussus, formæ mediocri, cum hac epigraphe, KIΛBIANΩN NIKAEΩN: ut horum oppidum Nicopolis fuisse videatur, quam Provinciæ Asiæ ascribit Notitia Episcopatuum antiqua.—'Ad inferiores spectat alter, qui in cimelio Parisiensi nostro asservatur, Antonio Severo principe percussus, forma mediocri, cum hac epigraphe, KIΛBIANΩN NIKAEΩN. quo concordia, ὁμόνοια, sive societas Cilbianorum et Nicæensium indicatur.' *Ed. sec.*

81. Ibid. *Mastaurenses, Briulitæ*] Vulgati libri habent *Brullitæ*. Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. *Briulitæ*: recte. Nam in Conc. Calched. Act. III. pag. 456. alibique passim, Ῥουφῖνος Βριούλων subscribit, ex Provinc. Asiæ. Et in Notitia Episcopatuum ejusdem Provinciæ, pag. 27. Πρίουλα, Μάσταυρα, legitur, pro Βρίουλα. Nam pag. 48. legitur, ὁ Βριούλων. Frustra Ortelius, *Biulum, Briulium*, et *Brullitas*, ceu tria diversa oppida diversis locis repræsentat, quo Thesaurum suum copia nominum locupletet.

82. Cap. XXXII. *Cocylium... Ne-*

andres, &c.] Hactenus *Cecillum* mendose legebatur. Nos *Cosylium* ex Xenoph. Hist. Græc. lib. III. pag. 481. hujus oræ populos recensente: Οἱ μὲν οὖν Νεανδρεῖς, καὶ Ἰλιεῖς, καὶ Κοκυλῖται ἐπείθοντο ... οἱ δ' ἐν Κέβρηνι, κ. τ. λ.

83. Ibid. *Adramytteos, quæ olim Pedasus*] Refert hoc loco Dalecampius ex Herodoto, aliisque, vel ex Rhodigino potius, Pedasensium barbam crescere tum prolixe solitam, cum adversi quidpiam civibus immineret. Verum, præterquam onerare his nugis Plinianos Commentarios haud operæ pretium erat, non de Adramyttenis Pedasiis hæc Herodotus refert, sed de Pedasensibus qui supra Halicarnassum incolunt, οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλικαρνάσσου, quorum oppidum Pedasium, de quo dictum est cap. 29. Vide Herod. lib. VIII.

84. Ibid. *Eresii*] In libris omnibus Mss. impressisque, *Eresii.* At Eresios Lesbi insulæ incolas locum hic habere non posse, res est plane perspicua. Erezios potius Plinium scripsisse remur, ab ipso oppido, vel ei cognomine, quod in Notitia Episcopatuum Prov. Cariæ, pag. 83. Ἔριζες scribitur: alibi Ἔριζος. Indiscretos enim Cariæ, Mysiæ, Lydiæque fines fuisse, sæpe est a nobis animadversum in hoc Asiæ describendo tractu. In Synodo Quinisexta, pag. 1199. Μάγνος ἐπίσκοπος πόλεως τῶν Ἐρίζων, τῆς Καρίας ἐπαρχίας. Et in Conc. Gener. CP. III. pag. 1040. Ἰωάννης ἐπίσκοπος πόλεως Ἐρίζων. Apud Ptolem. v. 2. gens esse dicitur juxta Phrygiam ΕΡΙΖΗΛΟΙ, haud dubie pro ΕΡΙΖΗΝΟΙ, unde Erizena Asiæ regio Plinio dicitur, x. 60. Circa Rhyndacum Mysiæ amnem positi hi videntur, perinde atque Apolloniatæ, et Miletopolitæ.

85. Ibid. *Mandacandeni*] In libris hactenus editis, *Mandagandeni.* In Mss. R. 1. 2. Colb. 1. 2. *Mandacandeni.* At in Notitia Episcopatuum Prov. Hellesponti, pag. 27. Μανδακάδα vigesimo octavo loco nominatur.

86. Cap. xxxiii. *Selinus .... Cetius*] Ille Σελεινὸς, non Σελινοῦς, ut Ortelius existimavit: iste Κήτειος, cujus accolæ Κήτειοι appellati ab Homero, Odyss. Λ. 520. ubi Eustathius monet Cetios a nonnullis dici Pergamenos, quod juxta Pergamum amnis ille laberetur. Hesychius Mysos, in quibus Pergamum fuit, sic appellat: Κήτειοι, γένος Μυσῶν, ἀπὸ τοῦ παραῤῥέοντος ποταμοῦ Κήτεως. Nummus M. Aurelii, apud Spanhem. pag. 485. fluvii nomen exhibet: cujus epigraphe hujusmodi est: ΕΠΙ СΤΡΑ. ΚΑΛΛΙСΤΕΟ. СΕΛΕΙΝΟ. ΚΗΤΕΙΟС ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. Β. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Hoc est, ἐπὶ στρατηγοῦ Καλλιστέος, Σελεινο-Κήτειος Περγαμήνων δὶς Νεωκόρων. *Sub Prætore Callisteo, Selino-Cetius Pergamenorum bis Neocorum nummus.*

87. Ibid. *Hierolophienses*] Sic restituimus admonitu codicum R. 1. 2. Paris. &c. In Parm. edit. *Hierapolienses.* In reliquis, *Hierapolenses:* quæ vox nec Græcum idioma refert, nec Latinum. Barbarus *Hydropolienses* confinxit, quos hoc loco nobis objiceret. Accedit eo quod Hierapolis non hujus Pergameni conventus sit, sed Cibyratici, ut dictum est cap. 29. Id nomen ab oppido factum videtur, cujus mentio in Notitia Episcop. Prov. Bithyniæ, pag. 45. ὁ Γάλλου, ἤτοι Λόφων. Vox ea ἱερὸς λόφος, *sacrum collem* sonat.

88. Ibid. *Hermocapelitæ*] Eorundem codicum ope, et, quod tutius est, astipulante Notitia vetere Episcopatuum Provinciæ Lydiæ, in qua ὁ Ἑρμοκαπηλίας legitur, p. 45. et p. 13. Ἑρμοκαπηλίας, hanc vocem sanavimus, quæ in edit. Parm. in *Hermaeopolitæ;* auctore deinde Hermolao Barbaro, in *Harmatopolitæ* commutata erat. Quanquam Lydiæ ea Notitia Hermocapelitas accenset, Pergamenæ tamen illi, ut et Thyatireni, jurisdictioni paruerunt. Neque huc pertinet Ἁρματοῦς

oppidum, cujus Thucydides meminit, lib. VIII. p. 626. ut Ortelio visum est: nam ex eo Harmatuntopolitas dici oportuisset.

89. CAP. XXXIV. *Ante Ioppen Pariα*] Ita libri omnes, ex quibus emendandus Mela, a quo hæc hausta videntur, II. 7. 'Arados etiam in Phœnice est parva, quantum patet, tota oppidum.' Lege: 'Arados etiam in Phœnice est, et Paria, quantum patet, tota oppidum.' Nec Vossio assentimur, aienti, Annotat. in Melam, p. 202. ex eo Pomponii textu Plinium potius, quam ex Plinio Melam emendandum esse. Nam præterquam quod Josephus, ut dixi, Antiq. Jud. XIV. 17. p. 487. Παριανῶν prope Joppen meminit, Notitia Antiqua Eccles. p. 85. inter suffraganeos Archiepiscopi Tyrensis, Accanensem habet, Sidoniensem, Berytensem, et quarto loco *Paris.* qua voce mutila, ut apparet, num Pariensis pro Joppensi sedes intelligatur, æstimandum aliis relinquimus.

90. CAP. XXXV. *Artemidorus CLXII. D.*] Sic libri Mss. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. et vet. Dalec. Astipulatur Artemidorus ipse, qui in Epitome quam Agathemerus fecit, Geogr. I. 5. longitudinem Cypri ait esse stadiorum, ά τ', MCCC. quæ passuum omnino efficiunt, *CLXII. M. D.* In editis hactenus, *CLX. M. D.*

91. Ibid. *Chirogylium*] Mss. proxime laudati, cum Chiffl. *Chirodilion*, quod sincerius arbitror: ut sit Χειροδείλιον nomen insulæ factum, ab incolarum timiditate et ignavia.

92. CAP. XXXVII. *Tragias*] Ita rescripsimus, pro *Ægeas*, quæ in hoc tractu nullæ fuerunt. At ibi Τραγίαν agnoscit Thucyd. lib. I. p. 75.

93. Ibid. *Samon liberam, circuitu LXXXVII. M.*] Strab. lib. XIV. p. 637. ait esse ambitum stadiorum ἑξακοσίων, DC. quæ passuum efficiunt LXXV. M. Addit Agathemerus, I. 5. stadia XXX. quæ efficiunt fere M. P. LXXVIIII. Quamobrem aut denarii notam in Pliniano numero abundare, aut, quod verius puto, apud Strab. ἑπτακοσίων legi oportere, censendum est. Proxime antea admonitu codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. et Paris. scripsimus: *Duas Camelidas Mileto vicinas: Mycalæ, Trogilias tres: Psilon, Argennon, Sandalion.* Cum prius legeretur: *Mycalen, Trogilias, Trepsilion, &c.*

94. Ibid. *Parthenoarusam*] Heraclides de Politiis, cap. de Samiis: Παρθενία, inquit, ὕστερον δὲ Ἀρυοῦσα. Quo ex loco conflata e duabus vox ista Pliniana videri forsan possit, pro *Parthenon, Aryusam.* Sed in Heraclidis textu mendam latere suspicor: nec Ἀρυοῦσαν, sed Δρυοῦσαν legi oportere.

95. CAP. XLI. *Conium*] Prius *Iconium* legebatur, quo nomine nullum in Phrygia oppidum apud ceteros scriptores occurrit. At Conii mentio est in Notitia Episcop. Provinciæ Phrygiæ Capatianæ, p. 27. Κονίου πόλις.

96. CAP. XLII. *Tectosagum Ancyra, Trocmorum Tavium, Tolistobogorum Pesinus*] Destituit memoria Photium, ut arbitror, dum Memnonis scripta redigens in epitomen, cod. 224. Bibl. p. 721. permutat horum oppidorum sedes: Ἐδείμαντο δὲ πόλεις, Τρογμοὶ μὲν Ἄγκυραν, Τολιστοβόγιοι δὲ Τάβιαν, Τεκτόσαγες δὲ Πεσινοῦντα. Nam Plinium ut omittam, ex Strabone et Ptolemæo constat, ut vidimus, Ancyram esse Tectosagum: Tavium Trocmorum, Tolistobogorum Pesinuntem. —'Tectosages Ancyranos etiam commemorat nummus antiquus ex ære apud D. Scherard nuper Consulem Anglum Smyrnæ: ΑΝΚΥΡΑΝΩΝ ΤΕΚΤΟΣΑΓΩΝ.' *Ed. sec.*—Quod porro ad hæc Galaticarum gentium nomina attinet, sola Tectosagum appellatio a Celtica gente derivatam esse, qua de egimus V. 3. Strabo admonet, lib. XII. p. 566. ceteras a ducibus suis nomen habuisse, cujusmodi sunt Trocmorum

gentes, et Tolistobogorum. Horum ego numero censendos puto, et Voturos, sive Veturos, et Ambituos, quos Mss. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. *Ambituutos* appellant: ut a ducibus ad gentes eas translata sint ea nomina, nec Celticorum unquam populorum propria fuerint. Incidimus tamen in Mss. aliquos, in quibus ea vox *Ambituuti* ferme in litura esset, sic tamen ut fraus pateret: superinjectumque ei voci glossema, *Ambiani*. Sed id ab interpolatore aliquo, amore fortassis patriæ, factum merito suspicamur: quanquam et in Gelenii editionem vox ea irrepsit.

97. Ibid. *Dioshieronitæ*] Sic Frobenius veterem lectionem pessumdedit, tum Mss. codicum, tum edit. Parmensis, et ceterarum, in quibus legitur *Didyenses, Hieronenses.* In R. 1. *Hierorenses.* De Didyensibus nihil habemus sane comperti. Nisi forte Dictienses legi placet, quoniam Galatarum Tectosagum Δικτὶς oppidum fuisse dicitur apud Ptolem. v. 4. At pro *Hierorenses* scribi oportere *Æorienses*, nihil propemodum dubitamus: quod in Notitia Eccles. Provinciæ Galatiæ Salutaris, p. 33. Αἰώριον legitur. Sane ἀναλογίας ratio Dioshieronitas dici non patitur, sed a Διὸς ἱερὸν, Dioshieritas, ut alibi vidimus.

98. Cap. xliii. *CCXXXVIIII. mill. pass. diximus*] Libro nimirum quarto, ut monuimus, cap. 24. his verbis, *Tota ab Hellesponto longitudo CCXXXVIIII. mill. pass.* Sic enim eo loci animadvertimus maximo consensu codices omnes Mss. impressosque, Martianumque ipsum, Plinii transcriptorem, scribere. Quamobrem præpostera hujus numeri lectio hoc loco, *CLXXXVIIII.* quæ hactenus in libris impressis obtinuit, centenarii nota perperam in quinquagenarium detorta, a nobis merito animadversa, emendataque est.

99. Cap. xliv. *Elaphonnesus*] Scylax, p. 33. a Plinio dissidere prima facie videtur: nam Proconnesum ab Elaphonneso diversam facit. Circa Cyzicum, inquit, νῆσός ἐστι καὶ πόλις Προκόννησος, καὶ ἑτέρα νῆσος Ἐλαφόννησος .... γεωργοῦσι δ' αὐτὴν Προκοννήσιοι. *Proconnesus insula cum oppido, aliaque præterea insula Elaphonnesus, commodo instructa portu: hujus agrum colunt Proconnesii.* Sed nodum solvit Strabo, geminam Proconnesum agnoscens, lib. xiii. p. 588. novam ac veterem, modico forte euripo ambas inter se discretas: nomine alioqui similes: nam appellationis ratio par: πρὸξ enim et ἔλαφος cervini generis animalia significat, quibus ea insula videtur fuisse referta. Docet id pluribus Apollonii Scholiastes, ad Argon. ii. 279. cujus verbis huic libro coronidem imponere, operæ sane pretium fuerit. Διονύσιος δέ φησιν ὁ Ἀθηναῖος, inquit, ἐν ταῖς κτίσεσι τὰς ἐλάφους λέγεσθαι πρόκας· ὅθεν καὶ Προκόννησος· ἐπεὶ καὶ ἐν ταύτῃ πληθύουσιν ἔλαφοι ... ὁ δὲ Προχόννησον ἐτυμολογοῦσι, καθὸ πρότερον οὖσα νῆσος προσεχώσθη. Cum prius esset insula, aggesto solo alteri insulæ nempe Elaphonneso annexa est: unde eadem Proconnesus quibusdam est, quæ Elaphonnesus: Ὑπό τινων δὲ Προκόννησος καὶ Ἐλαφόννησος ἐκλήθη. Φιλήτας δέ φησι, πρόκας λέγεσθαι τὰς ἐλάφους τὰς πρώτως τικτούσας, οἷον πρωτοτόκους. Sunt igitur πρόκες, *cervæ primiparæ.*—'Sed et cum eadem Elaphonnesos et Neuris vocitata fuisse dicatur, apparet Νεβρὶς a Stephano scribi oportuisse, ab hinnulis: non, ut scripsit imperite, Νευρίς. Est enim νεβρὸς *hinnulus*, ut ἔλαφος *cervus*.' Ed. sec.

